

VALTIOPÄIVÄT

1910

PÖYTÄKIRJAT

I

ISTUNNOT 1—26

VALTIOPÄIVIEN ALUSTA TOUKOKUUN 10 PÄIVÄÄN

HELSINGISSÄ 1910
KEISARILLISEN SENAATIN KIRJAPAINO

Valtiopäivät 1910.

Pöytäkirjat.

Noudattaen Hänen Majesteettinsa Keisarin ja Suuriruhtinaan Nikolai II Armolista avointa kirjettä 17 p:ltä marraskuuta 1909 varsinaisilla valtiopäivillä koossa olevan, toukokuun 1 ja 3 p:nä 1909 valitun Eduskunnan hajaantumisesta sanotun marraskuun 18 p:nä sekä uusien edustajavaalien toimittamisesta, kokoontui 1 ja 2 p:nä helmikuuta 1910 valittu Suomen Suuriruhtinaanmaan Eduskunta 1 p:nä maaliskuuta 1910 maan pääkaupunkiin Helsinkiin varsinaisille valtiopäiville, jotka järjestyksessä olivat uuden Valtiopäiväjärjestyksen voimaan astumisen jälkeen kuudennet. Samana päivänä esittivät Eduskunnan jäsenet valtakirjansa tarkastamista varten senaattori Felix Florentin Saarikoskelle, jolle Keisari ja Suuriruhtinas oli sanotun tehtävän uskonut.

Suomen Eduskuntana ovat nykyään seuraavat kansan valitsevat edustajat eri vaalipiiritäin lueteltuina:

Uudenmaan läänin vaalipiiri:

Aro, Verner, räätäli.
Erkko, Eero, sanomalehdentoimittaja.
Hallberg, Mauritz Emil Fredrik, valtioneuvos.
Helle, Edvard, puuseppä.
Hjelt, Vera, ammatintarkastaja.
Hörhammer, Ivar, sanomalehdentoimittaja.
Kälikoski, Hilda, opettajatar.
Laine, Oskari, maanviljelijä.
Lindelöf, Uno Lorentz, ylimääräinen professori.

Lundström, William, kirjaltaja.
Manner, Kullervo, sanomalehdentoimittaja.
Mechelin, Leopold Henrik Stanislaus, senaattori.
Nybergh, August, senaattori.
Ojanen, Kaarle, maanviljelijä.
Perttilä, Valfrid, kirvesmies.
Rosenqvist, Georg Gustaf Alexander, professori.
Schybergson, Ernst Emil, pankinjohtaja.
Sillanpää, Miina, sanomalehdentoimittaja.
Sirén, Aatto, kirvesmies.
Sohlberg, Hedvig, seminaarinjohtajatar.
Söderholm, Karl Gustaf, hovioikeudenneuvos.
Walpas-Hänninen, Edvard, sanomalehdentoimittaja.
Wrede, Rabbe Axel, vapaaherra, senaattori.

Turun läänin eteläinen vaalipiiri:

Aalle, Ida, neiti.
Annala, Walentin, ratavartija.
Aschan, Ossian, professori.
von Born, Victor Magnus, vapaaherra.
Eloranta, Evert, torpparinpoika.
Heikkilä, Seth, toimittaja.
Hjelt, August, senaattori.
Kaarne, Antti, koneenkäyttaja.
Knuutila, K. O., maanviljelijä.
Lilius, Hugo, senaattori.
Neovius, Dagmar, opettajatar.
Nuorteva, Santeri, toimittaja.
Rannikko, Juho, torppari.
Roos, S. W., kirkkoherra.
Sipilä, Wilho, lääninrovasti.
Sundblom, Julius, toimittaja.
Yrjö-Koskinen, Iida, rouva.

Turun läänin pohjoinen vaalipiiri:

Aromaa, Emanuel, suutari.
 Aronen, Juho Nestori, työmies.
 Hannula, Edvard, rovasti.
 Ingman, Lauri Johannes, jumaluusopintohtori.
 Junnila, Taave Ananias, maanviljelijä.
 Kanervo, Wilhelmina, tynnyrintekijänvaimo.
 Kivikoski, Juho Fredrik, puhuja.
 Koskinen, Frans Herman, toimittaja.
 Laine, Iisak Wilho, puuseppä.
 Lautasalo, Johan, torppari.
 Paasikivi, Juho Kusti, lakitiedettentohtori.
 Rantanen, Frans Vihtori, kirvesmies.
 Rapola, Frans Oskar, lehtori.
 Saarinen, Kustaa Aadolf, varamaanmittari.
 Seppä-Murto, Juho Taavetti, torppari.
 Setälä, Emil Nestor, professori.
 Tanner, Väinö, toimittaja.

Hämeen läänin eteläinen vaalipiiri:

Astala, Juho, maanviljelijä.
 Danielson-Kalmari, Joh. Rich., valtioneuvos.
 Eloranta, Juho Viktor, toimittaja.
 Jokinen, Alma, rouva.
 Jokinen, Väinö, toimittaja.
 Kairamo, A. Osw., senaattori.
 Kopila, Kustaa, torpanpoika.
 Salmi, Hulda, opettajatar.
 Sivenius, A., toimittaja.
 Virkkunen, Artturi H., ylitarkastaja.
 Wuolijoki, Sulo, filosofianmaisteri.

Hämeen läänin pohjoinen vaalipiiri:

Halonen, Aleksanteri, toimittaja.
 Häyrynen, Heikki, satulaseppä.
 Kaakko-oja, Kalle, torppari.
 Lumio, Karl Ivar, kauppamatkustaja.
 Murros, Kaapo, sanomalehdentoimittaja.
 Nevanlinna, Ernst Fredrik, filosofiantohtori.
 Pohjola, Juho Kustaa, sanomalehdentoimittaja.
 Saarinen, Emil, jalkinetyöntekijä.
 Telkkä, Nestori A., kaupanhoitaja.
 Wiljakainen, Kaarle, sanomalehdentoimittaja.
 Yrjö-Koskinen, Eino Sakari, vapaaherra, rehtori.

Wiipurin läänin läntinen vaalipiiri:

Airola, Matti Aleksanteri, sanomalehdentoimittaja.
 Arajärvi, Juhani, pankinjohtaja.
 Castrén, Jonas, lakitiedettenkandidaatti.

Hultin, Tekla, filosofiantohtori.
 Kakriainen, Gustaf Adolf, maanviljelijä.
 Kellosalmi, Feliks Emil, kirjapainonhoitaja.
 Kirves, Juho, viilaaja.
 Paasivuori, Matti, kirvesmies.
 Pietinen, Matti, tehtailija.
 Pärssinen, Hilja Amanda, opettajatar.
 Riihelä, Tahvo, maanviljelijä.
 Tulikoura, Juho, pienviljelijä.
 Typpö, Taneli, pienviljelijä.

Wiipurin läänin itäinen vaalipiiri:

Arokallio, Gustaf, kirkkoherra, rovasti.
 Kaasalainen, Antti, filosofiantohtori.
 Kekki, Matti, agronomi.
 Kotonen, Anton, varatuomari.
 Leinonen, Mikko, maanviljelijä.
 Oranen, Esko, maanviljelijä.
 Poutiainen, Matti, maanviljelijä.
 Pullinen, Erkki, agronomi, maanviljelijä.
 Pykälä, Kalle Kustaa, maanviljelijä.
 Relander, Lauri, agronomi, filosofianmaisteri.
 Repo, Heikki, torppari.
 Saarikivi, Santeri, puuseppä.
 Svinhufvud, Pehr Evind, kihlakunnantuomari, hovi oikeuden asessori.
 Turunen, O. W., vaihdemies.
 Walavaara, Nestori, sanomalehdentoimittaja.
 Wirkki, Mikko, mökkiläinen.
 Wuorivirta, Oskari, pastori.

Mikkelin läänin vaalipiiri:

Anneberg, Benjamin, kihlakunnantuomari.
 Eronen, Oliver, torppari.
 Huttunen, Pekka, lampuoti.
 Järvinen, Josua, opettaja.
 Kannisto, A., puuseppä.
 Oramaa, Oskari, sanomalehdentoimittaja.
 Peurakoski, Juhana Oskari, metsänvartijakoulun johtaja.
 Renvall, Heikki, lakitiedettentohtori.
 Ripatti, Justus, maanviljelijä.
 Savolainen, Anna, ompelijatar.
 Soininen, Mikael, professori.
 Tanttu, August, maanviljelijä.
 Waljakka, Albin, kirjaltaja.
 Åkesson, Emil Gerhard, kollega.

Kuopion läänin läntinen vaalipiiri:

Aakula, Pekka, opettaja.
 Boman, Vilho, piirisiihteeri.

Hahl, Eero, agronomi.
 Homén, Theodor, professori.
 Hämäläinen, Kalle, toimittaja.
 Kiiskinen, Aura, ompelijatar.
 Kääriäinen, Heikki, torppari.
 Löthman, Tilda, opettajatar.
 Miettinen, Olli, vuokraviljelijä.
 Nylander, Hannes, ylitarkastaja.
 Salo, Aaro, maalari.
 Snellman, Juho, maanviljelijä.
 Wainio, Wilho, kaupanhoitaja.

Kuopion läänin itäinen vaalipiiri:

Koponen, Albin, levyseppä.
 Kronqvist, Efraim, maalari.
 Kurkinen, Severi, työmies.
 Lonkainen, Matti, torppari.
 Pennanen, Pekka, maanviljelijä.
 Puhakka, Onni, maanviljelijä.
 Rautapää, Hugo Valentin, lakitiedettentohtori.
 Sainio, Juho Waltteri, sokerileipuri.
 Talas, Onni, lakitiedettentohtori.
 Tikkanen, Paavo, puuseppä.
 Turunen, Mimmi, torpparintytär.

Waasan läänin itäinen vaalipiiri:

Etelämäki, Juho, kansakoulunopettaja.
 Kautto, Juho, pikkutilallinen.
 Koivisto, Aleksander, maanviljelijä.
 Koskelin, Karl William, agronomi.
 Latvala, Matti, vuokraaja.
 Listo, Akseli August, esittelijäsihteeri.
 Mäkelä, Santeri, pikkutilallinen.
 Mänty, Kaarle, vahtimestari.
 Rantanen, Samuli, torppari.
 Tuomi, Onni, toimittaja.
 Warvikko, Kaarlo Juho, kauppias.

Waasan läänin eteläinen vaalipiiri:

Alkio, Santeri, kirjailija.
 Estlander, Ernst, professori.
 Granfelt, George, lakitieteentohtori, hovioikeudenasessori.
 Gädä, Gustaf, maanviljelijä.
 Honkajuuri, Mauri, varatuomari.
 Lanne, Kaarlo, maanviljelijä.

Mäki, Jaakko, pienviljelijä.
 Neovius, Arvid, filosofiantohtori.
 Nordlund, Karl Ivar, pastori.
 Saari, Kaarlo, kansakoulunopettaja.
 von Troil, Eric, vapaaherra, hovioikeudenasessori.
 Yrjö-Koskinen, Y. K., ylitirehtööri.

Waasan läänin pohjoinen vaalipiiri:

Björk, Matts Viktor, varatuomari.
 Bäck, Alfred Johannes, kirkkoherra.
 Grotenfelt, Julius, prokuraattori.
 Inberr, Johan, lautamies.
 Lahdensuo, Oskari, maanviljelijä.
 Malkamäki, Juho, maanviljelijä.
 Malmivaara, Wilhelmi, rovasti.
 Storbjörk, Johan, lautamies.
 Tokoi, Oskari, maanviljelijä.
 Torppa, Juho, maanviljelijä.

Oulun läänin eteläinen vaalipiiri:

Castrén, Arthur, pormestari.
 Haapanen, Santeri, kansakoulunopettaja.
 Heikkinen, J. A., maanviljelijä.
 Hoikka, Matti Viktor, seppä.
 Kallio, Kyösti, maanviljelijä.
 Karhi, Otto, maanviljelijä.
 Komu, Juho Alfred, toimittaja.
 Lagerlöf, Arthur, lakitieteenkandidaatti.
 Leino, Antero, ratamestari.
 Mäkelin, Yrjö Esaias, toimittaja.
 Saalasti, Filip, agronomi.
 Törmä, Heikki, taloudenhoitaja.
 Vahe, Iisakki, maanviljelijä.

Oulun läänin pohjoinen vaalipiiri:

Ahmavaara, Pekka, maanviljelijä.
 Herrala, Hilda, neulojatar.
 Junes, Antti, maanviljelijä.
 Lehtonen, Frans, seppä.
 Lohi, Kalle, maanviljelijä.
 Waarala, Juho, maanviljelijä.

Lapinmaan vaalipiiri:

Fränti, Aleksander, opettaja.

1. Keskiviikkona 2 p. maaliskuuta

klo 10 a. p.

Päiväjärjestys.

1) Puhemiehen ja kahden varapuhemiehen vaali.

2) Ilmoitus Hänen Majesteetillensa Keisarille ja Suuriruhtinaalle puhemiehen ja varapuhemiesten vaalista.

3) Neljän jäsenen vaali kansliatoimikuntaan.

Ikäpuhemies.

Puhemiehen paikalle asettuu ijältään vanhin eduskunnan jäsen, Uudenmaan läänin vaalipiiristä valittu senattori L. M e c h e l i n; ja lausuu:

Arvoisat kansanedustajat! V. J:n 23 §:n mukaan tulee minun ikävuosiltani vanhimpana johtaa puhetta, kunnes eduskunta on valinnut puhemiehen sekä kaksi varapuhemiestä ja kunnes valitut ovat kukin vuorostaan antaneet säädetyn juhlallisen vakuutuksen. Saan ilmoittaa, että olen pöytäkirjan pitäjäksi ottanut hovioikeudennotari Iivar Ahavan. Edustajain valtakirjain tarkastaja on V. J:n 21 §:n mukaisesti eduskunnalle antanut luettelon niistä edustajista, jotka ovat näyttäneet olevansa oikein valitut. Pyydän nyt hovioikeudennotari Ahavan toimittamaan nimenhuudon.

Nimenhuuto

toimitetaan sen luettelon mukaan, jonka senaattori Saarikoski on eduskunnalle antanut niistä edustajista, jotka ovat näyttäneet olevansa oikein valtuutetut. Poissa oleviksi merkitään ed. Estlander, Halonen ja Soininen.

I k ä p u h e m i e s: Samalla kuin saan ilmoittaa, että ed. Soininen on sairauden takia estetty tänään täysi-istuntoon saapu-

masta, pyydän mainita, että ed. Wuolijoki on tänä päivänä minulle näyttänyt asetuksenmukaisesti tarkastetun edustajanvaltakirjansa.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Puhemiehen ja varapuhemiesten vaalit.

I k ä p u h e m i e s: Nyt ovat vaalit toimitettavat umpilipuin.

Puhemiehenvaalin toimittamisen jälkeen ilmoitetaan, että ääniä olivat saaneet ed. Svinhufvud 70, ed. Listo 40, ed. Walpas-Hänninen 8, ed. Tanner 4, ed. Tokoi 4, sekä ed. Setälä ja Y. K. Yrjö-Koskinen kumpikin 1 äänen. Sitä paitsi ilmoitetaan vaalissa annetun 60 tyhjää lippua.

Tämän johdosta puheenvuoroa käyttäen lausuu:

Ed. W r e d e: Såsom nyss tillkännagafs har vid det försiggångna valet afgifvits ett stort antal så kallade blanka sedlar. Ett sådant sätt att rösta öfverensstämmer, såvidt jag kan finna, icke med L. O. och här har således en lagstridighet blifvit begången. Det är sant, att L. O. icke gifver något medel, vare sig åt talmannen eller landtdagen att förekomma sådant. Men då det enligt min tanke är af yttersta vikt att folkets representanter i allt iakttaga lag, har jag icke kunnat underlåta att härom anmäla till protokollet.

Ed. Lilius: Koska minäkin olen ensi kerran eduskunnassa, niin katson velvollisuudekseni ilmoittaa, että minulla tästä asiasta, jota ed. Wrede kosketteli, on sama käsitys.

Ed. Nybergh: Också jag ber att få göra enahanda uttalande till protokollet, som afgifvits af baron Wrede.

Ed. Schybergson: Vi, som hafva suttit här förut, hafva flere gånger försökt göra samma uppfattning gällande. Det har tyvärr icke ledt till något resultat, men jag finner det alldeles i sin ordning att protesten förnyas.

Ikäpuhemies: Saan ilmoittaa, että minullakin on sama käsitys kuin edellisillä puhujilla, mutta niinkuin ed. Wrede ilmoitti, ei ole keinoa sellaista menettelyä vastaan.

Eduskunnan puhemieheksi on siis valittu ed. **Svinhufvud**.

Ensimmäisen varapuhemiehen vaalissa saavat ääniä: ensi äänestyksessä, ed. Tanner 77, ed. Söderholm 46, ed. Listo 43, ed. Mechelin 17, ed. Hänninen-Walpas 2, sekä ed. Nybergh ja ed. Y. K. Yrjö-Koskinen kumpikin 1 äänen.

Kun siis kukaan ei ole saanut ehdotonta enemmistöä, toimitetaan toinen äänestys; ja ilmoitetaan sen tapahduttua, että ääniä olivat saaneet ed. Tanner 81, ed. Söderholm 50, ed. Listo 39, ed. Mechelin 16, ed. Hänninen-Walpas 2, sekä ed. Nybergh, Y. K. Yrjö-Koskinen ja Tokoi kukin 1 äänen; sitä paitsi oli annettu yksi tyhjä lippu.

Kun nytkään kukaan ei saanut ehdotonta enemmistöä, toimitetaan kolmas äänestys, jossa ääniä saavat ed. Tanner 85, ed. Söderholm 54, ed. Listo 37, ed. Mechelin 17 sekä ed. Y. K. Yrjö-Koskinen ja ed. Hänninen-Walpas kumpikin 1 äänen; sitä paitsi on annettu 1 tyhjä lippu.

Ikäpuhemies: Eduskunnan työjärjestyksessä on 2 §:ssä sanottu: »Jos toisessa-kaan äänestyksessä ei kukaan ole saavuttanut ehdotonta enemmistöä, on kolmas äänestys toimitettava ja se julistettava valituksi, joka siinä on saanut enimmät äänet. Ed. Tanner on siis nyt valittu eduskunnan ensimmäiseksi varapuhemieheksi.

Toisen varapuhemiehen vaalissa, joka tämän jälkeen toimitetaan, saavat ääniä: ensi äänestyksessä ed. Söderholm 50, ed. Listo 38, ed. Mechelin 17, ed. Tokoi 4, ed. Sillanpää 4, ed. Hänninen-Walpas 3, sekä ed. Nybergh, Pykälä, Y. K. Yrjö-Koskinen ja Paasivuori kukin 1 äänen; jotapaitsi ilmoitetaan annetuksi 48 tyhjää lippua.

Uudistetussa äänestyksessä, joka, kun ehdotonta enemmistöä ei ole saavutettu, tämän jälkeen toimitetaan, saavat ääniä: ed.

Söderholm 52, ed. Listo 39, ed. Mechelin 17, ed. Tokoi 5, ed. Sillanpää 3, sekä ed. Orasmaa, Nybergh, Sivenius, Y. K. Yrjö-Koskinen ja Hänninen-Walpas kukin 1 äänen; sitä paitsi on annettu 40 tyhjää lippua.

Kolmatta kertaa äänestettäessä saavat ääniä: ed. Söderholm 51, ed. Listo 41, ed. Mechelin 17, ed. Tokoi 6, ed. Sillanpää 2, sekä ed. Y. K. Yrjö-Koskinen, Sivenius ja Hänninen-Walpas kukin 1 äänen; jota paitsi tyhjiä lippuja ilmoitetaan annetuksi 30.

Ikäpuhemies: Toiseksi varapuhemieheksi siis on valittu ed. **Söderholm**.

Pyydän nyt että valitut, puhemies ja varapuhemiehet tulisivat antamaan eduskunnan edessä juhlallisen vakuutuksen.

Senjälkeen puhemies Svinhufvud sekä varapuhemiehet Tanner ja Söderholm kukin vuoroonsa antavat kokoontuneen eduskunnan edessä V. J:n 23 §:ssä säädetyn juhlallisen vakuutuksen.

Ikäpuhemies: Minun tehtäväni on nyt päättynyt. Kehoitän puhemiestä astumaan paikalleen.

Puhemiehen tervehdyspuhe.

Puhemiehen paikalle noustuansa puhemies **Svinhufvud** lausuu:

Arvoisat edustajat! Kiitän teitä siitä luottamuksesta, jonka olette minulle osoittaneet valitsemalla minut puhemieheksenne. Olen koettava parhaani mukaan täyttää vastuunalaisen tehtäväni.

Eduskunta kokoontuu ajalla, jolloin maamme valtiollinen asema on suuresti uhattu. Työmme ei ole helppoa. Yhteiskuntajärjestyksemme perusteet ovat turvattavat ja siinä kysytään tavallista enemmän tarmoa ja taitoa eduskunnalta. Mutta hyvä yhteistyö edustajain kesken vähentää vaikeuksia tässä kohden, ja tällaista yhteistoimintaa nykyhetki vaatii. Luottaen siihen että edustajat täyttävät velvollisuutensa toivotan eduskunnalle menestystä sen työn suorittamisessa.

Sen jälkeen lausuu

Puhemies: Päiväjärjestyksessä meillä tänään on vielä kaksi asiaa: toinen on ilmoitus Hänen Keisarilliselle Majesteetilleen

puhemiehen ja varapuhemiesten vaalista, toinen taas neljän jäsenen vaali kansliatoimikuntaan. Sitäpaitsi on juhlamenojen ohjaaja, esittelijäsihteeri Degerholm saapunut tuomaan eduskunnalle erään tiedonannon.

Valtiopäivän avaaminen.

Juhlamenojen ohjaaja esittelijäsihteeri Degerholm saapuu tämän jälkeen ja lausuu:

Kunnioitettava herra Puhemies, arvoisa Suomen Eduskunta!

Hänen ylhäisyytensä maan Keraalikuvernöörin puolesta, joka armossa on määrätty avaamaan valtiopäivät, on minulla kunnia ilmoittaa, että valtiopäivän juhlallinen avaaminen tapahtuu keisarillisen linnan valtaistuinsalissa huomenna, torstaina sen jälkeen kun valtiopäiväjumalanpalvelus Nikolainkirkossa on päättynyt. Jumalanpalvelus alkaa k:lo 12 päivällä.

Puhemies: Eduskunnan puolesta kiitän annetusta tiedonannosta, jota eduskunta tulee noudattamaan.

2) Ilmoitus Hänen Majesteetillensa Keisarille ja Suuriruhtinaalle puhemiehen ja varapuhemiesten vaalista.

Puhemies: Sihteerillä jo lienee valmiina kirjelmä, jonka saan esittää eduskunnalle tarkastettavaksi.

Sihteeri lukee:

Suurivaltaisin, Armollisin Keisari ja Suuriruhtinas!

Teidän Keisarilliselle Majesteetillenne saa Suomen Eduskunta alamaisesti ilmoittaa, että Eduskunta on voimassa olevan Valtiopäiväjärjestyksen 23 §:n mukaisesti tänä päivänä toimittanut puhemiehen ja kahden varapuhemiehen vaalin 1910 vuoden valtiopäivien ajaksi; ja on täten valittu:

puhemies kihlakunnantuomari, hovioikeudenassessori, molempain oikeuten kandidaatti Pehr Evind Svinhufvud;

ensimmäiseksi varapuhemies sanomalehdentoimittaja Väinö Alfred Tanner; sekä

toiseksi varapuhemies vanhempi jäsen lainvalmistelukunnassa, hovioikeudenneuvos Karl Gustaf Söderholm.

Suomen Eduskunta pysyy alati,

Suurvaltaisin, Armollisin Keisari ja Suuriruhtinas

Teidän Keisarilliselle Majesteetillenne

uskollisimmin alamaaisena.

Helsingissä 2 päivänä maaliskuuta 1910.

Kirjelmä hyväksytään.

3) Neljän jäsenen vaali kansliatoimikuntaan.

Puheenvuoroa käyttäen lausuu

Ed. W. Jokinen: Minä pyydän kansliatoimikunnan jäseniksi ehdottaa ed. Wuolijoen ja Tokoin.

Ed. Sivenius: Kannatan ed. Jokisen tekemää ehdotusta.

Ed. Y. K. Yrjö-Koskinen: Minä pyydän ehdottaa kansliatoimikuntaan ed. Arajärven.

Ed. Ahmavaara: Pyydän ehdottaa kansliatoimikuntaan ed. Erkon.

Ed. Sipilä: Minä kannatan ed. Yrjö-Koskinen ehdotusta.

Ed. Fränti: Minä pyydän kannattaa ed. Ahmavaaran tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Koskei ole ehdotettu useampia kuin neljä ehdokasta, niin eduskunta hyväksyy nyt ehdotetut kansliatoimikunnan jäseniksi?

Tämä ehdotus hyväksytään ja ovat siis kansliatoimikunnan jäseniksi valitut ed. Arajärvi, Erkkö, Tokoi ja Wuolijoki.

Puhemies: Seuraava istunto on tänä iltana k:lo 9. Kansliatoimikunta kokoontuu nyt heti tämän istunnon jälkeen puhemiehen huoneeseen.

Istunto päättyy k:lo 1,58 päivällä.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

2. Keskiviikkona 2 p. maaliskuuta

klo 9,30 i p.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Estlander, Herrala, Pennanen ja Soininen.

Puhemiehen puhe valtaistuinsalissa.

P u h e m i e s: Tässä istunnossa tulee esitettäväksi se puhe, jonka puhemies tulee pitämään huomenna valtaistuinsalissa. Tämä asia on mielestäni sitä laatua, että se on käsiteltävä istunnossa, joka ei ole julkinen. Pyydän kysyä eduskunnalta työjärjestyksen 21 kohdan mukaisesti, hyväksyykö eduskunta tämän toimenpiteen?

Puheenvuoroa käyttäen lausuu

Ed. T o k o i: Minä pyytäisin ehdottaa, että tämäkin istunto, kuten yleensä eduskunnan istunnot, pidettäisiin avonaisena.

Ed. J. V. E l o r a n t a: Pyydän kannattaa ed. Tokoin tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Koska puhemiehen ehdotusta on vastustettu ja vaadittu asiaa esitettäväksi istunnossa, joka on julkinen, tulee asiasta äänestettäväksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy puhemiehen ehdotuksen, että asia tulee käsiteltäväksi istunnossa, joka ei ole julkinen, äänestää »jaa»; jos »ei» voittaa, on eduskunta, ed. Tokoin ehdotuksen mukaisesti, päättänyt, että asia on käsiteltävä julkisessa istunnossa.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla; eduskunta siis on päättänyt, että asia käsitellään istunnossa, joka ei ole julkinen.

P u h e m i e s: Ennen kun esitän itse puheen, pyydän ilmoittaa, että minulle on Keisarillisen Senaatin talousosaston kansliasta saapunut kirjelmä, jossa ilmoitetaan, että Hänen Keisarillinen Majesteettinsa on määräyksellä helmikuun 25 päivästä tätä vuotta »tarkkaan ja ehdottomasti noudatettavaksi» antanut käskyn, että eduskunnan puhemiehen tulee valtiopäivien avajaisissa valtiopäiväjärjestyksen 24 §:n mukaan rajoittua yksinomaan alamaisten kunnioituksen ilmaisemiseen ja niiden lopettajaisissa Valtiopäiväjärjestyksen 25 §:n mukaisesti ainoastaan lausua eduskunnan alamaisten kunnioituksen ja onnentoivotukset.

Edellisillä valtiopäivillä on minulla jo ollut tilaisuus huomauttaa, että Valtiopäiväjärjestyksen kosketellut pykälät mielestäni ovat selvät siinä, että puhemiehelle on myönnetty oikeus mainituissa tilaisuuksissa perustelemaan alamaisten kunnioituksen lausumisen esittämällä siinä kansan huolia ja toiveita. Edellä kerrotulta käskyltä puuttuu sen vuoksi tukea Valtiopäiväjärjestyksessä, eikä se ole puhemiestä sitova. Kun nykyiseen vakavaan asemaan nähden pidän tärkeänä, että jo puhemiehen puheesta käy ilmi kansan mieliala, mutta puhetta taas toiselta puolen täytyy supistaa sangen lyhyeksi, olen näitä näkökohtia silmällä pitäen valmistanut puheeni seuravaksi:

»Teidän ylhäisyytenne!

Vajaan kolmen vuoden kuluessa on Suomessa toimitettu neljät yleiset vaalit ja eduskunta kokoontuu uudelleen alottaakseen työnsä. Sen oikeuden mukaan, minkä Valtiopäiväjärjestyksen 24 § myöntää eduskunnan puhemiehelle, katson velvollisuudekseni tässä ilmituoda kansan murheen Hallituksen nykyisestä toiminnasta. Oikeusjärjestyksämme on tärkeissä kohdin syrjäytetty; niinpä sotilasasian järjestämiseksi annetun armollisen julistuskirjan kautta; niin-

pä erällä toimenpiteillä valtion raha-asia in alalla. Maan korkeimpaan hallintolaitokseen, Keisariillisen Senaatin talousosastoon on nimetty jäseniä, jotka ovat maalle ja sen oloille aivan vieraita eivätkä voi tyydyttävästi tärkeätä tointansa hoitaa. Ja edelleen jatkaa Venäjän Ministerineuvosto lainvastaista Suomen asiain käsittelyänsä. Täten on kansan kehitys, maalle arvaamattomaksi vahingoksi ja Venäjän valtakunnalle mitään hyötyä tuottamatta, jälleen suunnattu pois perustalta, jonka Suomen korkeat Hallitsijat ovat sille taanneet. Suomen kansa ei kuitenkaan lakkaa toivomasta, että sen oikeus vastaisuudessa on tuleva tunnustetuksi.

Lausuen julki nämä kansan raskaat huolet, saan eduskunnan puolesta esittää sen alama isen kunnioituksen ja uskollisuuden tunteet Keisariilliselle Majesteetille, Keisari lle ja Suuriruhtinaalle.»

Haluaako kukaan käyttää puheenvuoroa?

Keskustelu:

Ed. Y. K. Yrjö - Koskinen: Ehdotan että puhemies puhe tällä kertaa rajoitettai siin sisältämään ainoastaan sen, minkä V. J:n 24 §, sanoessaan että eduskunta puhemies kautta ilmituo alama isen kunnioituksensa Hallitsijalle, nimenomaan määrää sen sisältävän. Ehdottaessani tätä edellytän selväksi että vaikkakin eduskunta ei voi pakottaa puhemiestä ottamaan puheeseensa mitään semmoista, jota hän ei katso voivansa siihen ottaa, toiselta puolen ei puhemies myöskään ole oikeutettu eikä tahtonekaan panna puheeseensa semmoista, jota eduskunta ei siihen tahdo panna. Ja nimenomaan tällä kertaa minun mielestäni tämä puhe olisi rajoitettava siihen, minkä jo mainitsin, alama isen kunnioituksen ilmaisuun. Minä en tässä tahdo ensinkään ryhtyä kysymyksen puheena olevan V. J:n kohdan tulkitsemisesta. Myönnän sitäpaitsi että tämä kohta jo vuosikymmenien kuluessa on ollut varsin väljän tulkinnan alaisena. Mutta minusta tuntuisi erehdykseltä, puolustamattomalta erehdykseltä, jos eduskunta, jolla on tilaisuutta paljoa tarkemmin punnittuna tuoda esiin huolensa hallitsijalle, nyt menisi lausumaan enempää, kuin mitä V. J. nimenomaan määrää sen lausuttavaksi. Epäilemättä kysymys nykyisestä tilasta maassa on täällä

otettava käsittelyn alaiseksi ja eduskunnan tulee siitä lausua ajatuksensa peittelemättä hallitsijalle, mutta tämä on tehtävä huolellisesti harkittuna, perinpohjaisesti käsiteltynä, tavalla joka ei missään tapauksessa ole mahdollinen nyt niin lyhyessä ajassa kuin se, mikä nyt on käytettävänä tätä puhetta valmistaessa. Minä siis lyhyesti ehdotan, että puhemies puhe tällä kertaa sisältäisi ainoastaan, että eduskunta puhemies kautta ilmituo alama isen kunnioituksensa Hänen Majesteetilleen Keisari-Suuriruhtinaalle.

Ed. T o k o i: Meille on useita kertoja jo ennen eduskunnan herra puhemies puolelta ilmoitettu ja annettu ymmärtää, että hän vastauspuheen, jonka eduskunnan herra puhemies pitää valtaistuinsalissa vastaukseksi valtaistuinpuheeseen, katsoo eduskunnan puhemies puheeksi. Myöskin on ilmoitettu — ja siinä mielipiteessä on eduskunnan herra puhemies ilmoittanut edelleenkin olevansa — että hän ei missään tapauksessa suostu siihen ottamaan mitään muuta kuin sen, minkä hän persoonallisesti katsoo voivansa hyväksyä. On ilmeistä, että tämä vastauspuhe ei silloin voi muodostua eduskunnan puheeksi eikä niin ollen voi muodostua sellaiseksi, jotta se tulkitisi niitä käsityksiä, niitä kansan puutteita ja huolia, joita eduskunnan herra puhemies sanoi tulkitsevänsä tässä puheessa. On tosin muutamilla sangen kalpeilla lausunnoilla viitattu erinäisiin laittomuustoimenpiteisiin, joita tässä maassa on harjoitettu, mutta sanallakaan ei ole kajottu niihin tärkeisiin taloudellisiin uudistusyrityksiin ja puuhiin, jotka tässä maassa ovat rauenneet, ei yksistään siitä syystä kuin eduskunnan herra puhemies vastauspuheessaan ilmoittaa, vaan monista muistakin syistä. Näin ollen on luonnollista, että eduskunta ei voi tunnustaa tätä puhetta omakseen. Se niin ollen muodostuisi ehkä erään pienen osan mielipiteiden ilmaukseksi eikä saisi mitään kantavuutta koko eduskunnassa. Sen lisäksi eduskunnan puhemies juuri tällä kertaa tällä toimenpiteellä riistäisi eduskunnalta sangen tärkeän tilaisuuden ja sen tehtävän, joka epäilemättä kuuluu eduskunnalle, ja jota tilaisuutta se on velvollinen käyttämään erityisesti eduskuntana: joko anomuksen tai adressin muodossa kääntäähallituksen puoleen, perustellulla lausunnoilla ilmoittaa käsityksensä ei ainoastaan niistä asioista, mitä tässä on mainittu, mutta vielä

monista muistakin asioista, jolloin eduskunta voi käsityksensä tuoda perusteltuna ja niin ollen sellaisena, joka täydellisesti vastaa eduskunnan mielipidettä. Olisi sentähden mielestäni arveluttavaa, että eduskunnan olemassaolo tällä kertaa asetettaisiin riippuvaksi juuri näistä sangen kalpeista lausunoista ja eduskunnalta riistettäisiin tuo tilaisuus vastaisuudessa lähemmin perustella mielipidettään. Siitä syystä minä olen sitä mieltä, että eduskunnan puhemiehen olisi nimenomaan lausuttava ainoastaan se, mitä V. J. säättää, ja eduskunnan vastaisuudessa tulee perustella ei yksinomaan näitä asioita, joihin tässä on viitattu, vaan myöskin muita yhtä tärkeitä, kenties tärkeimpiäkin asioita.

Ed. W r e d e: Jag har anhållit om ordet för att uttala min anslutning i hufvudsak till de synpunkter, som representationens ärade talman anförde före uppläsandet af det tal han ämnat hålla på tronsalen. Sedan gammalt är det ju i vår rätt en erkänd grundsats, att beträffande förklaring af grundlag, om den skall vara giltig, gäller samma regel som angående dess stiftande. Denna grundsats har fått uttryck bland annat i 57 § af 1772 års Regeringsform. Äfven i nu gällande landtdagsordning har den erhållit ett oförtydligt uttryck i dess 60 §. Det är tillföljd häraf, såsom äfven hr talmannen framhöll, alldeles uppenbart, att ett förordnande, som går ut på förklaring af ett grundlagsstadgande, icke kan ega någon bindande kraft, om det är ensidigt utfärdadt, och icke på sätt nyss af mig nämndes. Det aktstycke, som af hr talmannen nämndes, kan för den skull icke vara bindande vare sig för talmannen eller för landdagen, och jag anser det vara af stor vikt, att fastslå detta sakförhållande såsom landtdagens uppfattning, i hvilken landtdagen är fullständigt ense med sin ärade talman.

Hvad sedan beträffar själfva innehållet af 24 § L. O., så vill jag, liksom de föregående landtdagsrepresentanter, som haft ordet, icke uttala mig härom. Personligen hyser jag visserligen i hufvudsak samma uppfattning som hr talmannen, men min önskan är icke att inleda diskussion härom eller yrka att landtdagen skulle söka i denna fråga häfda någon viss uppfattning, och detta redan af den orsak, att en dylik tolkningsfråga skulle erfordra saklig förberedelse.

Hvad jag velat förbehålla landtdagen, liksom dess talman, är endast full frihet för all framtid att tolka grundlagen också i denna paragraf efter bästa förstånd.

Då jag nu anför det, så vill jag dock förena mig med de tvänne föregående talarena om uttalandet af den önskan, att hr talmannen ville begränsa sitt yttrande till ett kort uttalande af landtdagens undersåttliga vörtnad, såsom i 24 § säges. Jag ber, då jag föreslår detta, att få uttryckligen framhålla att jag, hvad innehållet beträffar, vore beredd att i alla delar stå för det tal, hr talmannen har uppläst. Jag anser det innehålla synnerligen beaktansvärda synpunkter och vara i allo värdigt. Men då, såsom här jämväl framhållits, sakläget synes vara sådant, att landtdagen icke torde kunna underlåta att till Hans Majestät ingå med en utförligare motiverad framställning angående det närvarande sakläget i landet, och ett sådant steg från landtdagens sida måhända skulle omöjliggöras, i händelse det upplästa talet blefve hållet, så finner jag häri ett fullt vägande skäl till min nyss nämnda hemställan till hr talmannen. Andra skäl kunde också framhållas, men jag inskränker mig härtill.

Ed. S e t ä l ä: Puolestani minäkin yhdyn siihen perustuslaintulkintaan, jonka arvoisa herra puhemies on esittänyt, aivan riippumatta siitä, onko saapunut armollinen käsky käsitettävä yritykseksi yksipuolisesti selittää perustuslakia vai eikö. Tästä huolimatta minäkin puolestani, asiain nykyisellä kannalla ollessa, katsoisin asianmukaisimmaksi, ettei puhemies vastauspuheessaan lausuisi mitään muuta kuin mihin V. J. ehdottomasti häntä velvoittaa. Minunkin käsitykseni mukaan ovat ne huolet ja se murhe, joita Suomen kansa tuntee vallitsevan laitomuustilan ja oikeusjärjestelmän syrjäyttämisen sekä yleensä nykyisen hallitusjärjestelmän johdosta, ehdottomasti esiintuotavat, mutta minunkin mielipiteeni on, että se on tapahtuva vasta sen jälkeen kuin asianomainen valiokunta on asiata valmistellut ja kun eduskunnalla myöskin on ollut tilaisuus asiata omasta puolestaan arvostella ja harkita melkoista perusteellisemmin kuin mitä eduskunta saattaa tarkastaa tämänlaatuista vastauspuhetta.

Ed. N u o r t e v a: Se julistuskirja, joka täällä nähtävästi on vaikuttanut edellisten

puhujain lausuntojen laatuun, on laitton ja tietää aiheetonta sekä perin arveluttavaa sekaantumista edustajain vapaaseen toimintavaltaan. Jo siltä kannalta katsoen on minusta eduskunnan velvollisuus torjua tällainen asiaton sekaantuminen, ja tällä kertaa se tapahtunee parhaiten siten, että käytännössä ei noudateta tämän julistuskirjan sisältöä.

On muitakin syitä, jotka tässä suhteessa puolustavat toisenlaista menettelyä kuin sitä, minkä arvoisat edelliset puhujat ovat ehdottaneet. Muun muassa on minun käsitykseni, että tällaisten pelkkien kunnioitusfraasien esiintuominen etenkin nykyoloissa on veristä ivaa, eivätkä ne missään tapauksessa on ilmituo eduskunnan keskuudessa vallitsevaa mielialaa. Puhemiehen puheessa pitää olla jotain muutakin. Näiden kohteliaisuusfraasien vastapainoksi olisi tuotava esille seikkoja, jotka kuvaavat maassamme vallitsevaa todellista mielialaa, ja olen siinä suhteessa samalla kannalla kuin ed. Tokoi, että olisi mainittava ne huolet, jotka Suomen kansan keskuudessa vallitsevat monien tärkeiden taloudellisten kysymystemme ratkaisematta-olemisen takia ja myöskin maassamme vallitsevan laittomuustilan takia.

Ehdotan, että herra puhemies puheeseen sen lisäksi mitä siihen nyt jo on pantu, panisi joitakin lausuntoja kansamme keskuudessa vallitsevista huolista taloudellisiin kysymyksiin nähden; mutta jos puhemies yhä edelleenkin pysyy sillä minun käsittääkseni perin ahdasmielisellä kannalla, ettei tällaista lausuntoa voitaisi siihen ottaa, niin ainakin olisi hyväksyttävä se puhe, minkä puhemies täällä on ehdottanut.

Ed. Nyberg: Mitä tämän asian oikeudelliseen kohtaan tulee, niin minä pyydän saada lausua saman mielipiteen kuin tässä jo on ilmituonut vapaaherra Wrede. Meidän perustuslakimme ovat selvät siitä, että perustuslain selitystä ovat pätevät antamaan ainoastaan hallitsija ja eduskunta yhdessä. Tämä seikka yksistään tekee mahdollomaksi, että tätä puheenaolevaa määräystä voitaisiin pitää perustuslain selityksen voimaisena sitovana ojennusnuorana puhemiehelle, ja tämä käsitys varmaan on eduskunnan yksimielinen. Mitä muuten asiaan tulee, niin olen minä sitä mielipidettä, minkä myös tässä edelliset puhujat ovat esiintuoneet, että puhemiehen nyt tulisi

supistaa puheensa mahdollisimman vähään. Sama mielipide minulla on ollut aivan riippumatta siitä, että nyt on esiintynyt tällainen määräys kuin me tiedämme. Minulla on ollut se käsitys, että meidän asemamme nykyään on sitä laatua, että me palvelemme maamme ja täytämme velvollisuutemme kansanedustajina parhaimmin, jos me käytämme niitä keinoja, jotka V. J. nimenomaan säätää käytettäväksi, kun eduskunta tahtoo hallitsijalle esiintuoda ne huolet, jotka kansassa vallitsevat, ja ne vaatimukset paremman järjestyksen aikaansaamiseksi, joihin syytä on.

Ed. Hörhammer: Enligt L. O. §§ 24 och 25 eger landtdagen genom talmannen till monarken frambära uttrycken af sin undersätliga förordnad och välönskning, och har talmannen jämväl i korta ordalag plägat tolka stämningen i landet. Då detta senare vunnit häfd och L. O. ej heller förbjuder detta, afser monarkens befallning till talmannen uppenbarligen ett kringsskrifande af landtdagens rättigheter. Jag är därför af den åsikten, att talmannen bör i svarstalet, förutom de sedvanliga fraserna, ovillkorligen beröra de olika sociala och politiska frågor, hvilka i denna stund ligga Finlands folk om hjärtat. Emellertid vill jag ej underlåta att uttala min förvåning öfver talmannens ståndpunkt i denna fråga. Talmannen har nämligen förklarar, att han i svarstalet i ingen händelse kommer att beröra frågor af social betydelse. Vill talmannen tolka stämningen i landet, bör han ovillkorligen beröra de många viktiga frågor, på hvilkas lösning vidsträckt lager, ja öfvervägande delen af Finlands folk nu väntar. Hr talmannen synes emellertid ställa enskilda klassintressen öfver folkets. Oaktadt denna af talmannen ensidigt bedrifna klasspolitik anser jag mig böra understöda talmannens förslag till svarstal, då dess innehåll betyder ett fasthållande i princip af landtdagens rätt och ett protesterande i handling mot tillämpningen af en olaglig förordning.

Ed. Kallio: Maalaisliiton eduskuntaryhmässä on myös ollut keskustelun alaisena tulisiko puhemiehen tervehdyspuheessaan tällä kertaa tuoda ilmi ne epäkohdat, joita maamme hallinnossa on niin runsaasti taaskin tullut ilmi, ja on ryhmä tullut siihen yksimieliseen tulokseen, että näiden epä-

kohtien suhteen on käytettävä sitä Valtio-päiväjärjestyksen mukaista oikeutta, että joko perustellulla kirjelmällä tai muulla tavalla tuodaan ilmenneet epäkohdat julki hallitsijalle ja puhemiehen puhe tällä kertaa supistettaisiin niin vähään ja lyhyeen muotoon kuin suinkin. Täällä tapahtunut keskustelu sen lisäksi osoittaa vielä, että tällaisella menettelytavalla pääsemme epäilemättä pikimmin yksimielisiin tuloksiin, ja sen tähden kannatamme sitä, että puhe olisi mahdollisimman lyhyt.

Ed. Sch y b e r g s o n: Enigheten var så stor i de första andragandena under denna diskussion, att jag ogärna hade velat störa harmonin. Men då numera, låt så vara inom yttersta vänstern, gjorts yrkanden i den riktning, som enligt min tanke är den med ställningen och L. O. mest öfverensstämmande, har jag icke trott mig behöfva eller ens vara berättigad att undanhålla min åsikt. I februari 1909, då talmannen höll ett af alla godkändt, sakligt, måttfullt tal på tronsalen, hörde jag till dem, som tillstyrkte detsamma med öppen blick för följderne, och jag kan icke nu intaga en annan ståndpunkt. Det har visserligen sin riktighet att talmannen af L. O. icke är förpliktad att i sitt tal inlägga något annat än vördnadsbetygelse, och hade denna praxis hittills varit vedertagen så kunde därvid också utan anmärkning hafva förblifvit, ehuru jag måste finna att äfven då ett påbud som detta hade varit en anledning till att frångå tidigare praxis. Men när nu praxis varit den, att talmannen yttrat sig i sak vidlyftigare eller mindre vidlyftigt och t. o. m. de tvänne sista gångerna trots påbuden, eller till följd af dem, gjort det, så kan jag icke förstå annat än att ett frångående här af innebär en tillämpning af påbudet. De andraganden, som vid detta tillfälle egt rum, och som komma att inflyta i vårt protokoll, skola hjälpa oss i detta afseende föga eller intet. Jag förstår mycket väl dem, som önska att landtdagsarbetet ostördt skall kunna fortgå och hvar och en få komma fram med hvad han närmast har på hjärtat, en del med framställningar i de sociala och ekonomiska frågorna, andra i de politiska. Men man bör ju dock icke glömma hurudan situationen är och huru litet det är bevändt med dessa framställningar i närvarande ögonblick. Jag har för ingen del ändrat uppfattning. Jag skulle

gärna gå med på öfverenskommelser och underhandlingar, framhårdande i mitt gamla kätteri, vore villig att gå längre kanske än mången i denna församling skulle önska, om någon möjlighet funnes till underhandlingar och öfverenskommelser. Men viljan saknas ju helt och hållet på det ena hållet, och vägarna äro ju fullkomligt tillbommade. Vi kunna icke tänka oss att vare sig den nuvarande generalguvernören eller den nuvarande senaten skulle vara mäkklaren, som kunde leda oss ut från det närvarande eländet, och hvad beträffar de protester, som man väl på en del håll främst afser och som man finner skulle verka bättre, om de vore mer i sak gående, mer detaljerade än talmannens tal, så veta vi af erfarenhet huru länge dessa dröja på vägen och huru föga det är med dem bevändt och hurusom talmannens tal mycket säkrare når målet och i all sin korthet likaväl uttrycker det hvad vi tänka, som trots någonsin en efter ett grundligt utskottsarbete, där olika meningar komma till uttryck och sammanjämkas, i landtdagens sista timma medhunnen framställning. Jag kan icke dölja för mig att i all synnerhet nu den öfverträdelse af grundlag, som det ifrågavarande påbudet, numera äfven publiceradt i författningssamlingen, innebär, icke undanrödjes genom de uttalanden, som här egt rum, men väl att om påbudet också icke får kraft af lag, det dock får ökad styrka genom att landtdagen på ett påfallande sätt fogar sig uti dess bestämmingar. Jag ber att obetingadt få tillstyrka talmannens förslag till tal.

Ed. v o n T r o i l: Utan någon vidare motivering ber jag endast få till fullo ansluta mig till hr talmannens tal.

Ed. M e c h e l i n: Jag utber mig främst att få beträffande den statsrättsliga tolkning, hvarom i denna debatt varit fråga, ansluta mig till representanterna Wredes och Nybergs uttalanden. Bevarade genom landtdagens protokoll böra dessa uttalanden också hafva den praktiska betydelse, som eventuellt kan vara af nöden.

Det förslag till tal, som hr talmannen uppläste, måste jag anse vara i flera afseenden förtjänstfullt. I själfva verket beröras inom talets trånga ram några af de mest beaktansvärda orsakerna till de i landet nu rådande bekymren. Likväl har af en del talare an-

märkts, att äfven andra viktiga saker, störingarna i vårt sociala och ekonomiska utvecklingsarbete, borde framhållas i talet för att det skulle motsvara situationens kraf. Erkännas bör, att stora svårigheter äro förenade med uppgiften att i ett tal, som i hvarje fall måste vara kort, teckna det nuvarande sakläget på ett sådant sätt, att de hufvudsakliga dragen däraf skulle erfordrigen belysas.

En ärad talare har nyss från denna plats betonat, att utförlig utredning, fullständiga framställningar om de rådande missriktningarna och bristerna dock icke håller mycket förmå, då man på den andra sidan synes vara deciderad att icke fästa afseende vid Finlands verkliga intressen och behof. Jag vill icke beteckna detta uttalande såsom någon obefogad pessimism. Vi veta ju alla, att framställningar från landtdagen, så länge den nuvarande regimen råder, granskas där de icke borde granskas och sedan gifva anledning till utlåtanden af annan innebörd, annan riktning än rätt och de verkliga intressena skulle kräfva. Men vi böra dock taga i betraktande att, om landtdagen, såsom jag tillåter mig hoppas, enas om att i sådan form, som därtill är lämplig, göra en afräkning med det nuvarande sakläget, belysa detsamma mångsidigt och objektivt, så skall ett sådant aktstycke finna vägen till vida kretsar inom kejsaredömet och mer, än hvad genom enskilda personers skrifter kunnat ske, sprida ljus öfver den nuvarande politiken mot Finland samt verka därhän, att inom det ryska samhället, som nu också har sin representativa organisation, en riktig bild af de senaste årens regim framträder. Sådant har utan tvifvel ock sin praktiska betydelse. Och då jag har ansett mig kunna förutsätta, att det inom denna landtdag, där ju alla borde vilja efter bästa förmåga samverka för landets väl, skall kunna bringas till stånd en framställning i det syfte jag nyss antydde och äfven några tidigare talare berört, så synes det mig, att saklägets kraf borde på sådant sätt tillgodoses och icke så att säga förskottvis, innan det antydda samarbetet vidtagit, tagas till behandling genom några, om också träffande, men i alla fall ofullständiga drag i talet vid ceremonin i tronsalen.

Det är på dessa skäl, som jag för min del också tillåter mig uttala såsom önskvärdt, att vår ärade talman ville begränsa sitt tal i

morgon till sådan korthet, som här redan af några föregående talare förordats.

Ed. Bäck: Jag ber att få till protokollet antecknad, att jag i allo omfattar den åsikt, beträffande talmannens tal, som uttalats af repr. Schybergson. Jag anser att landtdagens talman illa uppfyller sin plikt, om han i morgon inför monarkens representant uttalar blott en tom, innehållslös fras.

Ed. Renvall: Minä annan täyden tunnustuksen sille kannalle, jonka herra puhemiehen ehdotus puheeksi sisältää, mutta toiselta puolen on mielestäni ilmeistä, että meidän kansamme suuret joukot eivät käsittäisi tätä puhetta niinkuin herra puhemies sen tietysti tahtoisi maassa käsitettäväksi. Ja sentähden minäkin yhdyn niihin, jotka ehdottavat että puhemies tällä kertaa su-pistaisi puheensa yksinomaan siihen, mihin-kä V. J. häntä velvoittaa.

Ed. Schybergson on sanonut että ne lausunnot, jotka täällä annetaan, eivät ole tarpeeksi vastalauseina sitä ilmeistä laittomuutta vastaan, jonka hallitsijan määräys sisältää, mutta minun mielestäni on eduskunnalla täysi tilaisuus yhdessä kaikkien muiden lainvastaisten tapausten kanssa, joihin se tietysti tulee jossakin muodossa koskettellemaan, myös valaisemaan tämän hallitsijan toimenpiteen lainvastaista luonnetta. Tämän asian valaiseminen jäisi kokonaan tekemättä, jos eduskunta hyväksyisi puhemiehen luonnoksen puheeksi ja minun mielestäni olisi tärkeätä, että tässä kohden saataisiin aikaan nimenomainen lausunto eduskunnan puolelta, mikä käy mahdolliseksi ainoastaan sen kautta, että eduskunnalle annetaan tilaisuus säädetyssä järjestyksessä käsitellä tätäkin toimenpidettä.

Ed. Söderholm: Landtdagsman Schybergson har anført, att, om man nu afstode från rättigheten att på tronsalen framföra ett längre, motiveradt andragande, detta vore att uppgifva en landtdagens rätt. Hr Schybergson har i detta afseende hänvisat till förhållandet 1909. Emellertid är enligt min tanke läget icke nu detsamma, som det var då. Då kunde landtdagen ännu förlita sig på, att ett frimodigt uttalande från talmannens sida å tronsalen skulle vara egnadt att länka den begynnande riktningen uti vårt lands styrelse på andra banor. Emeller-

tid hafva vi fått erfara, att så icke varit fallet. Och det är icke nog med detta. De åtgärder, dels lagstridiga, dels annars för landet fördärfliga, som sedan dess vidtagits och af hvilka vi alla dagar få bevittna nya, har man velat stöda med att de icke skulle strida mot landets konstitution. Den nödiga vederläggningen kan icke ske blott genom ett uttalande från talmannens sida vid ett tillfälle då han naturligtvis icke kan ingå på några motiveringar af hvad han yttrar, utan dessa åtgärder påkalla, såsom af flere talare anförts, en annan form af vederläggning, som måste ske genom en framställning från landtdagens sida. Det är på dessa skäl som jag för min del också vill förena mig med dem, som yrka på att man denna gång skulle uppmåna talmannen att endast i korthet uttala hvad L. O. § 24 ovillkorligen föreskrifver.

Ed. Schybergson: Jag begärde ordet i anledning af hr Renvalls yttrande, att vi skulle gå miste om tillfället att framhålla olagligheten just af detta påbud, ifall vi icke skulle för oss bevara möjligheten af en utförligare framställning. Hvad detta påbud beträffar, så är det ju alldeles tydligt, att vi bäst tillbakavisa det genom att icke ställa det oss till efterrättelse. Det är så uppenbart, att jag icke rätt kan förstå hr Renvalls invändning i frågan.

Hvad hr Söderholm anført har ju sagts af de föregående talarene. Jag finner icke att det på något sätt kan förändra min uppfattning.

Ed. Alkio: On epäilemätöntä että niiden ajatusten takana, joita eduskunnan arvoisa puhemies oli tarkoittanut lausuttaviksi siinä tilaisuudessa, josta tässä on kysymys, on koko eduskunta. Mutta katsoen siihen, että uhkaus, joka sisältyy epäilemättä siihen julistukseen, joka tätä tapausta varten äsken on ilmoitettu meille, sisältää samalla myös uhkauksen eduskunnan hajoittamisesta, joten meiltä riistettäisiin tilaisuus perusteellisemmin tuoda esille ne huolet ja murheet, joita Suomen kansalla nykyisen hallitussuunnan vallitessa on olemassa, niin tältä kannalta katsoen olisi minun mielestäni todellakin ajattelematon teko, jos tällä kertaa tämän puheen kautta pantaisiin Suomen eduskunnan olemassaolo vaaraan. Sentähden ehdotan siis, että eduskunta

säilyttäisi itselleen tilaisuuden tähän asiaan palata sillä tavalla, kuin meillä siihen jälkeenpäin kyllä on tilaisuutta. En voi olla tässä ilmausumatta sitä ajatusta, että tämä julistuskirja, joka meille on äskettäin ilmoitettu, näyttää jonkunlaiselta loukulta, johonka eduskuntaa tahdotaan saada ja että eduskunnan ei tällä kertaa pitäisi tähän loukkuun käydä vaan koettaa sitä välttää. Olen katsonut tarpeelliseksi tämän ilmausua juuri siitä syystä, että täällä nähtävästi syntyy äänestys tämän puheen johdosta.

Ed. H o m é n: Ed. Schybergson on ollut varsin oikeassa. Kun minä kumminkin yhdyin niihin, jotka katsovat, että puhemiehen puheen pitäisi olla kerrassaan lyhyt, niin minä teen sen samoista syistä kuin jo viime vuonna toin esille, jolloin myös tahdoin puhetta aivan lyhyeksi. Koska välit hallituksen ja eduskunnan välillä ovat tulleet semmoisiksi kuin ne nyt ovat, ilman mitään eduskunnan puolelta annettua syytä, on luonnollista, että puhe meidän puoleltamme on niin lyhyt kuin suinkin ja kylmä. Puhemiehen ei tarvitse lausua mitään muuta kuin sen, mihin V. J. häntä velvoittaa. Luulen, että tämä näkökohta tuntuu maassa ylipäänsä hyvin luonnolliselta. Luulen myös, että niitä näkökohtia, joita puhemies toi esille ja joita ed. Schybergson hyvin puolusti, ei tarpeeksi laajoissa piireissä maassa ymmärrettäisi vaan että, jos tahdotaan tässä puheessa jotain enempää ilmoittaa, niin tätä katsottaisiin vaan demonstraatiooniksi, ja silloin siitä ei olisi sitä hyötyä, jota on tarkoitettu. Näistä syistä olen sitä mieltä, että tämän puheen pitää olla kerrassaan lyhyt.

Ed. M ä k e l i n: Minä ilmoitan yhtyvänä niihin mielipiteisiin, joita ed. Nuorteva ja Hörhammer ovat esittäneet.

Ed. A h m a v a a r a: Kun täällä useat puhujat ovat lausuneet, että puhemiehen puheessa lausuttuja mielipiteitä ei maassa käsitettäisi, niin pyysin sen johdosta puheenvuoroa vastustaakseni tällaista ajatusta. Olen päinvastoin vakuutettu, että maassa aivan hyvin käsitetään, mitä puhemies on sanonut. Toinen asia on sitten, onko tässä keskusteltavana olevassa tilaisuudessa nämä asiat esiintuotavat ja siinä suhteessa minä yhdyin niihin, jotka ovat sitä mieltä, ettei niitä tällä kertaa ole esiintuotava.

Ed. Sch y b e r g s o n: Jag skulle hafva jämförelsevis litet att invända emot det slut, till hvilket vi uppenbarligen nu komma, om man öppet skulle säga, att man fogar sig i nödvändigheten, men när man, såsom hr Homén, säger att det tal, som talmannen föreslår, skulle vara varmare än ett framhållande endast af lyckönskningar och underdåninghet, så vet jag ej hvad jag skall säga om ett dylikt sätt att se på saken.

Ed. R e n v a l l: Minua on täällä väärin ymmärretty. Minä en tahtonut sanoa, ettei kansamme ymmärtäisi niitä asioita, jotka herra puhemiehen puheluonnokseen sisältyvät, vaan minä luulen sanoneeni että, niinkuin tässä eduskunnan kokouksessa tarpeeksi selvästi jo on muiden puolelta ilmaistu, meidän kansamme suuret joukot eivät ymmärtäisi, että puheessa mainitut asiat olisivat juuri nyt ja tällä tavalla sanottavat. Sitä minä olen sanonut ja asia lieene kai niin.

Ed. H o m é n: Jos nyt vasta tällä kertaa olisin esiintuonut tuon mielipiteeni, niin mahdollisesti olisi voinut olla syytä siihen, mitä ed. Schybergson väitti. Mutta kun minulla on tämä käsitys ollut jo ennen, niin katson, että on pakko käsittää minun esittämäni syyt semmoisiksi kuin ne ovat.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Pyydän asian selvittämiseksi huomauttaa, että mielestäni puhemies ei tule valtaistuinsalissa lausua sellaista, jota eduskunta ei tahdo lausuttavaksi; toisekseen eduskunta ei voi vaatia puhemiestä lausumaan muuta kuin sellaista, jonka hän itse täydellisesti hyväksyy. Tapahtuneesta keskustelusta minä selvästi huomaan, että sillä puheella, jonka minä aijoin esittää valtaistuinsalissa, ei ole eduskunnassa riittävää kannatusta. Minulle ei siis jää muuta neuvoksi kuin lausua valtaistuinsalissa se vähin, mikä V. J:n mukaan on välttämätöntä. Minkäänlainen äänestys asiasta ei minun käsittääkseni tarvitse tulla kysymykseen. — Asia on siis loppuun käsitelty.

Huomenna tulee meidän kokoontua tänne neljänneestä vailla kello kahtatoista, menäksemme kirkkoon, ja seuraava istunto on huomenna heti valtiopäivien avajaisten jälkeen. Muuten kehoitan vielä puhemiehistöä ja kansliatoimikuntaa kokoontumaan huomenna kello 11 a. p.

Istunto päättyy kello 11,05 illalla.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

3. Torstaina 3 p. maaliskuuta

klo 12 p.

Valtiopäiväin avajaiset.

Valtiopäiväjumalanpalvelus Nikolainkirkossa.

Eduskunnan jäsenten saapuessa kirkkoon, puhemies ja varapuhemiehet etumaisina, olivat senaatin varapuheenjohtajat ja jäsenet sekä v. t. prokuraattori jo sinne saapuneet. Hänen ylhäisyytensä maan kenraalikuvernöörin saapuessa olivat kirkon pääkäytävällä häntä vastassa Porvoon hiippakunnan piispa H. Råbergh sekä kirkkoherrat K. A. Hildén ja L. Bengelsdorff, ja tervehti piispa Råbergh suomeksi seuraavilla raamatunlauseilla 119:nnestä psalmista:

Autuaat ovat ne, kuin viattomasti elävät, ja jotka Herran laissa vaeltavat.

Autuaat ovat ne, jotka hänen todistuksensa pitävät, ja kaikesta sydäimestä häntä etsivät.

Sillä jotka hänen teissänsä vaeltavat, ei he tee mitään pahaa.

Tämän jälkeen asettui h. ylh. kenraalikuvernööri hänelle varattuun paikkaan.

Alttarijumalanpalveluksen toimittivat kirkkoherra S. W. Roos ja pastori H. Leiviskä. Alttarijumalanpalveluksen alussa lauloi »Suomen Laulun» sekakuoro maisteri H. Klemetin säveltämän alkumotetin »Vapahtajani Jeesus on», sekä alttaripalveluksen kestäessä siihen kuuluvat »Me kiitämme Sinua» ja »Pyhä, pyhä, pyhä Herra Jumala Sebaot».

Kun alttarijumalanpalvelus oli päättynyt, veisattiin virsi n:o 272 suom. virsikirjasta ja n:o 234 ruots. virsikirjasta, minkä jälkeen pastori K. I. Nordlund piti suomeksi ja ruotsiksi saarnan, jonka aiheena oli 62 psalmin 9 värssy.

Alttaripalveluksen loputtua lauloi kuoro P. Tschairowskyn säveltämän loppumotetin »Miss' enkel' äänin laulut soi». Tämän jälkeen lähtivät kenraalikuvernööri seuruei-

neen, senaattorit ja v. t. prokuraattori sekä eduskunnan puhemies, varapuhemiehet ja jäsenet pois kirkosta.

Valtaistuinsaliin

saapuivat ensiksi edustajat, jotka asettuivat paikoilleen pitkin salin sivuseiniä oikealle ja vasemmalle valtaistuimesta. Eduskunnan puhemies asettui ensimmäiseksi oikealle puolelle ja varapuhemiehet kävivät sijoilleen lähinnä häntä.

Sitten saapuivat sinne, valtiopäiväin juhlamenojen ohjaaja etunenässä, senaatin v. t. prokuraattori ja jäsenet, senaatin talous- ja oikeusosaston varapuheenjohtajat, kenraalikuvernööri ja kenraalikuvernöörin seurueeseen kuuluvat henkilöt. Valtaistuinsalissa asettui kenraalikuvernööri valtaistuimen portaiden eteen, senaatin varapuheenjohtajat, jäsenet ja v. t. prokuraattori valtaistuimen viereen oikealle puolelle sekä kenraalikuvernöörin seurue valtaistuimen vasemmalle puolelle.

Sen jälkeen kenraalikuvernööri lausui venäjänkielellä:

»Kaikkeinkorkeimmasta käskystä ja Hänen Majesteettinsa Keisarin korkeassa nimessä tervehdän minä Eduskunnan jäseniä ja julistan nykyiset varsinaiset valtiopäivät avatuiksi.»

Tähän Eduskunnan puhemies vastasi suomeksi:

»Eduskunnan puolesta ilmituon sen alomaisen kunnioituksen Hänen Keisarilliselle Majesteetilleen Keisarille ja Suuriruhtinaalle.»

Kenraalikuvernöörin sanat käänsi suomeksi ja ruotsiksi senaattori Markoff sekä puhemiehen sanat venäjänkielelle kielenkääntäjä A. F. Ringvall.

Sitten kenraalikuvernööri luki julki venäjänkielisen luettelon niistä armollisista esityksistä, jotka Hänen Majesteettinsa Keisari ja Suuriruhtinas on tahtonut Eduskunnan käsiteltäviksi antaa. Luettelo, jonka suomeksi ja ruotsiksi luki senaattori Markoff, sisälsi seuraavat armolliset esitykset:

- 1) Arm. esit. n:o 1 perintökaaren 9 luvun 1, 2, 4, 5, ja 7 §:n muuttamisesta.
- 2) Arm. esit. n:o 2 kyytitoimesta.
- 3) Arm. esit. n:o 3 tuulaakimaksun laskemisen perusteesta.

Tämän jälkeen kenraalikuvernööri, samalla tavoin saatettuna kuin valtaistuinsaliin saapuessaankin, poistui salista, josta myöskin senaatin varapuheenjohtajat, jäsenet ja v. t. prokuraattori poistuivat. Eduskunnan puhemies, varapuhemiehet ja jäsenet palasivat Eduskunnan istuntosaliin, josta he olivat kirkkoon lähteneet ja jossa alkoi

Täysi-istunto

k:lo 2,55 p.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi ed. Arokallio, Estlander, Mechelin, Soininen ja Wiljakainen.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat ed. Soininen sairauden takia lääkärintodistuksen nojalla toistaiseksi sekä ed. Mechelin ja Arokallio yksityisten asiain takia tämän päivän istunnosta.

Sihteerin ja tulkkien toimet.

Puhemies: Saan ilmoittaa, että olen julistanut sihteerin viran haettavaksi ja kehoittanut nykyistä sihteerä hovioikeudennotaari Ahavaa toistaiseksi toimimaan sihteerinä.

Samoin olen kehoittanut toimittaja K. V. Puuskaa toistaiseksi toimimaan yleistulkkina ja maisteri Karl Mannelinia toimimaan n. s. yksityistulkkina.

Nämä toimenpiteet hyväksytään.

Istumajärjestys.

Puhemies: Päiväjärjestyksessä ei ole muuta kuin ilmoitusasioita. Kansliatoimikunta, jonka työjärjestyksen mukaan tulee antaa lausuntonsa edustajain istumajärjestyksestä, ehdottaa, että edustajat näilläkin valtiopäivillä asettuisivat ryhmittäin niinkuin entisilläkin. Hyväksytäänkö tämä ehdotus?

Keskustelu:

Ed. Pykölä: Ensimmäisessä eduskunnassa tämä penkkijärjestys oli kysymys, josta hyvin paljon kiisteltiin ryhmien keskuudessa. Perusteena, millä ryhmät silloin ottivat paikkansa, oli se, miten ne suhtautuivat hallitukseen. Suomalainen puolue tunkeutui niin vasemmalle kuin mahdollista sillä perusteella, että se oli vastustuspuolue. Ruotsalaisten ja nuorsuomalaisen täytyi silloin tietysti tunkeutua oikeistoon, joka oli heidän paikkansa, koska perustuslaillisista, nuorsuomalaisista ja ruotsalaisista, oli silloinen senaatti kokoonpantu. — Toinen eduskunta oli kokoomushallituksen aikana, jolloinka ei tietysti ollut selvää, mitkä ryhmät olivat hallituksen takana. Silloin oli suomalainen puolue, ruotsalainen ja nuorsuomalainen puolue edustettuna hallituksessa ja maalaisliitto kannatti hallitusta sikäli, kuin se sitä ansaitsi.

Nyt on suhde muuttunut koko lailla. Viime keväänä, kun eduskunta kokoontui, oltiin vielä odottavalla kannalla, miksikä tämä hallituskysymys muodostuu, eikä siitä tietysti silloin otettu kysymystäkään. Nyt on asema sellainen, että siinä kokoomusseenaatissa, mikä nykyään on, on ainoastaan suomalaisen puolueen miehiä ja sitte sen puolueen, jolla ei ole täällä edustajia. Tähän katsoen minä ehdotan, että oikeisto tällä kertaa vaihtuisi, että se puolue, joka on nykyisen hallituksen tukena, siirtyisi todella oikeistoon ja ruotsalainen ja nuorsuomalainen ryhmä sitten sikäli vasemmalle, kuin heidän asemansa nykyään hallitukseen on.

Tämä on itsestäänsä hyvin pieni asia, mutta ettei se muodostuisi miksikään perinnölliseksi tämä penkkijärjestelmä, niinkuin maalaiskirkoissa tavallisesti, toivoisin että koettaisimme sikäli kuin tilaisuus suinkin myöntää matkia parlamentarismia, — vaikkei meillä todellisuudessa sitä olisikaan —

siihenkin nähden että täällä käy jonkun keran ulkomaalaisia tuolla lehterillä ja ne saavat väärän käsityksen siitä, missä hallituksen tukijat ovat ja luulevat todellakin, että nämä ovat hallituksen tukijoita täällä vasemmalla. Ensinnäkin tuo on väärin, että hallituksen istuimet on pantu tänne vasemmistoon (Vasemmalta: Oikein), siis tyhjien tuolien vartioina ovat ne, jotka ovat kaikkein etäämpänä hallituksen tukemisesta. Mutta se nyt on asia, jota täällä kertaa ei voi tietysti muuttaa, mutta tämän ensimmäisen ehdotukseni luulisin olevan hyvin helpon toteuttaa ja lopullisesti ehdotan, että uusi kristillinen penkkijako nyt kaikessa sovinnossa pantaisiin käytäntöön.

Puhemies: Kehotan puhujaa antamaan ehdotuksensa kirjallisesti.

Ed. Halonen: Minä ehdottaisin, että sosialidemokraatit, jotka ovat sekä suurpoliittisessa että taloudellisessa kysymyksessämme luonnollisesti vasemmistoon kuuluvia, saisivat vasemmistossa paikkansa, jota vastoin suomettarelaiset, jotka kaikesta päättäen suurpoliittisessa kysymyksessä viime vaaleissakin osoittivat olevansa taantumusmielisiä — puhumattakaan taloudellisista kysymyksistä — saisivat paikkansa äärimmäisessä oikeistossa.

Ed. Schybergson: Molemmat edelliset puhujat ovat puhuneet joutavia. Minä ehdotan, että istumajärjestelmä jääpi entiselleen.

Ed. Ingman: Ryhmät ovat täällä jo ottaneet paikkansa ja tuskin edustajilla on mitään halua muuttaa paikkoja täällä herra Pykälän ja ehkä jonkun muun iloksi. Sitä perustelua, jonka herra Pykälä toi esiin, ei voi pitää muuna kuin pahan omantunnon ilmauksena, sillä tunnettua on että hallituksen nykyinen kokoonpano ei suinkaan ole seuraus suomalaisen puolueen politiikasta, vaan eräitten muitten.

Ed. Kallio: Tämä penkkijärjestysriita mielestäni on herätetty täällä aivan turhan takia. Minä olen aivan samaa mieltä niiden kanssa, jotka haluavat, että penkkijärjestys pysytettäisiin entisellään.

Ed. Hannula: Minun mielestäni tämä myöskin on jotensakin turhanaikaista pu-

hetta, jota ei olisi voinut odottaa. Ei suinkaan minkään valtiollisen ryhmän voima ja merkitys riipu siitä, missä se täällä istuu, vaan siitä todellisesta taidosta, jolla se ajaa isänmaan ja kansan asiaa. Sentähden ehdotan, että tämä asia jätettäisiin sikseen.

Ed. Wuorivirta: Nykyajan ihmiset eivät siitä kiistele, että seurakuntain kirkoissa ei ole penkkijakoa. Päinvastoin moni ihmettelee, miten ihmiset ovat olleet ennen niin lapsellisia. Jos nyt tämä asia otetaan esiin, mikä täällä maalaisliitossa on otettu vakavalta kannalta, niin tuleva aika nauraa tälle yksikamariselle eduskunnalle aivan samalla tavalla kuin nykyinen maailma nauraa menneisyyden asioille. Minä ehdotan siis, että kysymys kumottaisiin ja hyväksyttäisiin kansliatoimikunnan ehdotus.

Ed. Junes: Minä pyydän kannattaa ed. Kallion tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Uudistan kehotukseni, että ed. Pykälä tekisi hyvin ja laatisi ehdotuksensa kirjallisesti. Työjärjestyksen mukaan on edustaja velvollinen sihteerille jättämään ehdotuksensa ponsi kirjallisesti laadittuna jos puhemies harkitsee sen tarpeelliseksi. Ed. Pykälä noudattakoon siis tätä kehotusta, jos hän tahtoo ehdotuksensa äänestyksen alaiseksi. (Hetkisen odotettua jatkaa puhemies:) Koska ei näy kirjallista esitystä kuuluvan, niin ed. Pykälän ehdotus ei voi tulla äänestyksen alaiseksi. Ed. Halonen on sitä kyllä ainakin osittain kannattanut, mutta hänenkään ehdotuksensa ei voi tulla semmoisenaan äänestyksen alaiseksi, kun ei sitäkään ole erikseen kannatettu. Meillä ei siis ole muuta ehdotusta huomioon otettava kuin kansliatoimikunnan ehdotus siitä, että ryhmät asettaisivat kuten entisillä valtiopäivillä.

Eduskunta ehkä hyväksyy kansliatoimikunnan ehdotuksen?

Ehdotus hyväksytään.

Suljetun istunnon pöytäkirjan julkaiseminen.

Puhemies: Ed. Söderholm on pyytänyt puheenvuoroa eräästä asiasta.

Ed. Söderholm: Det har varit sed att de öfverläggningar, som förts angående det tal, som talmannen varit sinnad att hålla på tronsalen vid landtdagens högtidliga öppnande, skett inför slutna dörrar, och enligt min tanke har detta varit en god sed. Naturlig grannligheten och politisk takt bjuder, att ett svarstal, som skall hållas utan att man på förhand äger kännedom om det tal, som man därmed afser att besvara, icke på förhand blir känt utom den krets, som har att öfverlägga om svaret. Härtill kommer dessutom att dessa öfverläggningar stundom kunna vara af så ömtålig art att äfven på den grund desamma icke böra offentliggöras. På dessa grunder beslöt landtdagen vid plenum i går att debatten icke skulle vara offentlig. Emellertid hafva dessa skäl för att icke offentliggöra debatten numera fallit bort. Jag hemställer därför att landtdagen ville besluta att offentliggöra protokollet för det sammanträde, som i går ägde rum inför slutna dörrar.

Ed. Setälä: Pyydän saada kannattaa edellisen puhujan tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Ed. Söderholm on ed. Setälän kannattamana ehdottanut, että pöytäkirja eilisestä, ei-julkisesta istunnosta päätettäisiin nyt julkaistavaksi. Tätä ehdotusta ei ole vastustettu, ja eduskunta sen hyväksynee.

Ehdotus hyväksytään.

Valitsijamiesten lukumäärä.

Puhemies: Esitetään kysymys valitsijamiesten lukumäärästä. Puhemiehistö eh-

dottaa, että valitsijamiesten lukumäärä hyväksyttäisiin samaksi kuin edellisilläkin valtiopäivillä, eli 45:ksi. Haluaako kukaan tästä puheenvuoroa? Ellei, niin eduskunta ehkä hyväksyy puhemiehistön ehdotuksen.

Ehdotus hyväksytään.

Tulkkien asettaminen.

Puhemies: Saan ilmoittaa kansliatoimikunnan ehdottavan, että eduskunta päättäisi näilläkin valtiopäivillä asetettavaksi yhden yleisen tulkin, joka tulkitsisi ruotsinkielisten lausuntojen ponnet suomeksi, ja yksityisen tulkin, joka toimittaisi sen tulkitsemisen, josta työjärjestyksen 26 §:n 2 momentissa mainitaan.

Ehdotus hyväksytään.

Ilmoitus valitsijamiesten vaalista.

Puhemies: On ilmoitettava, että valitsijamiesten vaali tapahtuu ensi lauantain istunnossa. Tämän takia ovat ehdokaslistat vaalia varten jätettävät sihteerille viimeistään kello 12 huomenna perjantaina.

Seuraava istunto on huomenna kello 12.

Istunto päättyy kello 3,19 päivällä.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

4. Perjantaina 4 p. maaliskuuta

klo 12 p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

1) Sihteerin vaali.

Esitetään:

- 2) Arm. esit. n:o 1 Perintökaaren 9 luvun 1, 2, 4, 5, ja 7 §:n muuttamisesta.
- 3) Arm. esit. n:o 2 kyytitoimesta.
- 4) Arm. esit. n:o 3 tuulaakimaksun laskemisen perusteesta.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi ed. Halonen, Estlander, Soininen ja Y. K. Yrjö-Koskinen.

Ilmoitusasiat.

Ed. Halonen ilmoitetaan sairauden takia estetyksi saapumasta istuntoon.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Sihteerin vaali.

Puhemies: Määräajan kuluessa on avoimeksi julistettuun sihteerin virkaan ilmoittautunut ainoastaan yksi hakija, hovioikeudennotari Iivar Ahava ja kansliatoimikunta puoltaa hänen ottamistansa.

Toimittaja K. V. Puuskan pitäessä, Puhemiehen kutsumana, pöytäkirjaa, otetaan hovioikeudennotari Ahava Eduskunnan sihteeriksi Työjärjestyksen 4 §:ssä määrättyksi ajaksi.

Pöydällepanoa

varten esitetään ja puhemiesneuvoston ehdotuksesta pannaan pöydälle ensi tiistain istuntoon

- 2) Arm. esit. n:o 1 Perintökaaren 9 luvun 1, 2, 4, 5 ja 7 §:n muuttamisesta,
- 3) Arm. esit. n:o 2 kyytitoimesta ja
- 4) Arm. esit. n:o 3 tuulaakimaksujen laskemisen perusteista.

Painatustöiden valvoja

päätetään kansliatoimikunnan ehdotuksesta näitäkin valtiopäiviä varten otettavaksi.

Seuraava istunto on huomenna, lauantaina, kello 12 päivällä.

Täysi-istunto päättyy kello 12,32 päivällä.

Pöytäkirjan vakuudeksi:
Iivar Ahava.

5. Lauvantaina 5. p. maaliskuuta

klo 12 p.

Päiväjärjestys.

- 1) Valitsijamiesten vaali.
- 2) Puhemiehistön ehdotus V. J:n 35 §:n 1 momentissa mainittujen valiokuntain jäsenluvusta.
- 3) Puhemiehistön ehdotus erikoisvaliokuntain asettamisesta.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Estlander ja Soininen.

Ilmoitusasiat.

P u h e m i e s: Saan ilmoittaa, että edustaja Jonas Castrén on minulle näyttänyt asianomaisesti hyväksytyn valtakirjansa.

Vapautusta myönnetään yksityisasiain takia ensi maanantain istunnosta ed. Liliukselle.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

- 1) Valitsijamiesten vaali.

P u h e m i e s: Pyydän ilmoittaa, että istunto keskeytetään niin pian kuin vaaliliput ovat jätetty uurnaan ja avatut. Vaalin tulos julistetaan iltapuolella kello 6, jolloin istuntoa jatketaan ja silloin otetaan käsiteltäviksi toiset päiväjärjestyksessä olevat asiat.

Ennenkuin ryhdytään valitsijamiesten vaaliin saan ilmoittaa, että määräajan kuluessa on jätetty 5 ehdokaslistaa, jotka ovat painetut vaalilipuiksi. Se on jaettu edustajille ja tarvittaessa niitä on saatavina sihteeriltä.

Asiantuntijaksi vaalitoimituksessa avustamaan olen pyytänyt professori Ernst Lindelöfin ja kehoitan nyt niitä edusmiehiä, jotka ovat olleet asiamiehinä ehdokaslistoja sisäänjätettäessä, tulemaan puhemiestä avustamaan lippuja avattaessa.

Vielä on huomautettava, että vaali nyt jo tapahtuu kahdessa paikassa. Liput jätetään kahteen uurnaan ja ovat ne taitettavat kokoon. Vasemmalla uurnalla tulevat äänestämään kaikki sosialidemokraattiseen ryhmään ja maalaisliittoon kuuluvat edustajat, muut edustajat äänestävät oikealla.

Sittenkuin vaaliliput ovat annetut ja avatut, keskeytetään istunto klo 12,35 p.

Täysi-istuntoa jatketaan

klo 6 i. p.

Ilmoitusasioita:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat yksityisten asiain takia ed. Kellosalmi ja Waljakka ensi maanantain istunnosta sekä ed. K. A. Saarinen tästä illasta alkaen ensi tiistai-aamuun asti.

Valitsijamiesten vaalin tulos.

Sihteeri lukee vaalitoimituksessa asiantuntijana toimineen professori Ernst Lindelöfin laatimasta kirjelmästä seuraavan:

Valitsijamiesten vaalissa 5 p:nä maaliskuuta 1910 on kunkin listan hyväksi äänestänyt:

Listan N:o 1	86 äänestäjää.
» N:o 2	26 »
» N:o 3	18 »
» N:o 4	41 »
» N:o 5	26 »

siis yhteensä 197 äänestäjää. Tämän mukaan on eri listojen ehdokkaista valittu:

Listasta N:o 1	20 ehdokasta
» N:o 2	6 »
» N:o 3	4 »
» N:o 4	9 »
» N:o 5	6 »

yhteensä 45 varsinaista jäsentä.

Vaalijärjestyksen 11 §:n mukaan on siis valittava:

Listasta N:o 1	6 varajäsentä
» N:o 2	2 »
» N:o 3	2 »
» N:o 4	3 »
» N:o 5	2 »

yhteensä 15 varajäsentä.

Valituiksi ovat tulleet:

Listan N:o 1

Varsinaisia jäseniä: Annala, Typpö, Aro, Eloranta, E., Hoikka, Kirves, Murros, Hämäläinen, Häyrynen, Sivenius, Kiiskinen, Koskinen, F., Kotonen, Lehtonen, Aromaa, Lundström, Mäki, Järvinen, Mäkelä ja Lonkainen.

Varajäseniä: Kopila, Komu, Salo, Tuomi, Helle, ja Turunen, O. W.

Listan N:o 2

Varsinaisia jäseniä: Sundblom, Lindelöf, Roos, Nybergh, Dagmar Neovius, ja Inborr.

Varajäseniä: Björk ja Sohlberg.

Listan N:o 3

Varsinaisia jäseniä: Heikkinen, Poutiainen, Relander ja Saalasti.

Varajäseniä: Lahdensuo ja Hahl.

Listan N:o 4

Varsinaisia jäseniä: Listo, Torppa, Kairamo, Junnila, Honkajuuri, Käikoski, Peurakoski, Repo ja Vaarala.

Varajäseniä: Rannikko, Ojanen ja Koivisto.

Listan N:o 5

Varsinaisia jäseniä: Pennanen, Riihelä, Hannula, Wiljakainen, Snellman ja Astala.

Varajäseniä: Homén ja Kekki.

2) Puhemiehistön ehdotus V. J:n 35 §:n 1 momentissa mainittujen valiokuntain jäsenluvusta.

Puhemies: Puhemiehistö tällä kertaa käytännöllisistä syistä ehdottaa, että puheenalaisten valiokuntain jäsenlukua, jotta se tulisi epätasaiseksi, lisättäisiin entisestään yhdellä jäsenellä kuhunkin valiokuntaan, ja että siis valittaisiin jäseniä valtiovarainvaliokuntaan 21, perustuslakivaliokuntaan 17, lakivaliokuntaan 17, talousvaliokuntaan 17 ja pankkivaliokuntaan 13.

Ed. Kellosoalmi: Vaikka ehkä onkin jonkun verran perää siinä, että käytännölliset syyt voivat aiheuttaa tuon ehdotuksen, niin katson että sama tulos voidaan valiokunnissa saavuttaa silläkin, että vaikka valiokuntien lukumäärä pidetäänkin nykyisellään, ne soveltavat kulloinkin asian käsittelyyn ryhtyessään jollakin tavalla sitä asiain tilaa, joka syntyisi siitä että mielipiteet voivat hyvin usein joutua arvan varaan. Vastustan siis luvun lisäämistä ja ehdotan, että se pysytettäisiin ennallaan.

Ed. Kivikoski: Pyydän vaan kannattaa ed. Kellosalmen ehdotusta.

Ed. Halonen: Pyydän kannattaa sitä ehdotusta että lisättäisiin jäsenmäärää yhdellä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Puhemiehistön ehdotusta vastaan on ed. Kellosoalmi ed. Kivikosken kannattamana ehdottanut, että jäsenluku puheenalaolevissa valiokunnissa pysytettäisiin samana kuin ennen, eli että siis olisi oleva valtiovarainvaliokunnassa 20 jäsentä, perustuslakivaliokunnassa, lakivaliokunnassa ja talousvaliokunnassa kussakin 16 jäsentä ja pankkivaliokunnassa 12 jäsentä. Koska tämä ehdotus on yhtenäinen ehdotus, nimitän sitä ed. Kellosalmen ehdotukseksi ja äänestän siitä.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy puhemiehistön ehdotuksen tässä kohden, äänestää »jaa»; jos »ei» voitaa on ed. Kellosalmen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla; puhemiehistön ehdotus on siis tässä kohden hyväksytty.

3) Puhemiehistön ehdotus erikoisvaliokuntien asettamisesta ja niiden jäsenmäärästä.

P u h e m i e s: Puhemiehistö on äänestyksen jälkeen päättänyt ehdottaa asetettavaksi seuraavat erikoisvaliokunnat: sivistysvaliokunnan, maatalousvaliokunnan, työväenasiainvaliokunnan sekä laki- ja talousvaliokunnan. Mitä jäsenmäärään tulee, niin ehdottaa puhemiehistö, että niihin kuhunkin valittaisiin 17 jäsentä. Tätä lukua puhemiehistö perustelee sillä, että olisi vältettävä monen erisuuruisen valiokunnan asettamista. Ensin otetaan käsiteltäväksi se osa puhemiehistön ehdotuksesta, että asetettaisiin 4 erikoisvaliokuntaa, nimittäin sivistysvaliokunta, maatalousvaliokunta, työväenasiainvaliokunta sekä laki- ja talousvaliokunta. Haluaako kukaan tästä puheenvuoroa? Ellei, niin eduskunta hyväksynee puhemiehistön ehdotuksen tässä kohden.

Puhemiehistön ehdotus hyväksytään.

P u h e m i e s: Tulee sitten ratkaistavaksi kysymys jäsenluvusta. Puhemiehistö ehdottaa näihin 4 valiokuntaan kuhunkin 17 jäsentä.

Keskustelu:

Ed. Lindelöf: I motsats till presidets förslag ber jag få hemställa, att medlemsantalet uti de extraordinarie utskotten måtte bestämmas till 15. Landtdagen har nu, genom att den beslutit en ökning af medlemsantalet i de ordinarie utskotten, engagerat ett något större antal af landtdagens medlemmar i utskottens arbete. Detta borde enligt min mening kompenseras genom att i någon mån minska medlemsantalet i de extraordinarie utskotten. 15 är i och för sig ett fullt tillräckligt antal medlemmar i ett utskott för att utskottsarbetet skall kunna bedrivas med nödig sakkunskap. Enligt min mening vore det önskligt om öfver

hufvud för stora utskottets räkning kunde reserveras ett antal landtdagsmän, som icke vore i allt för hög grad upptagna af arbete i specialutskotten. På dessa grunder vågar jag alltså föreslå, att antalet medlemmar i de extraordinarie utskotten måtte fastställas till 15.

Ed. H o m é n: Minä olen myös sitä mieltä että olisi paras asettaa ainoastaan 15 jäsentä näihin valiokuntiin. On jo nähty, että on vaikeata valtiopäiväin loppupuolella ennättää saada aikaa valiokunnissa ja vielä vähemmän eduskunnassa tarpeeksi perehtyä asioihin. Nyt jo on valiokuntien jäsenluku ollut aika suuri. Kun se nyt vielä korotetaan, niin vaikeudet, jotka tästä johtuvat, tulevat vielä suuremmiksi. Sentähden olisi pyrittävä mikäli mahdollista siihen, että voisi olla jäseniä, jotka eivät olisi niin monessa valiokunnassa. Tämä luku 15 on valtan sopiva ja valitan ettei alkuperäisesti ole V. Jissä määrätty tätä lukua. Se oli jonkinmoista jälkikaikua säätyvaltiopäiväin ajalta, joka vaikutti, että luku määrättiin, 16:ksi. Nämä syyt minusta vaikuttavat sen että nyt pitäisi koettaa saada valiokuntain jäsenlukua mikäli mahdollista pienemmäksi ja tässä siihen on mahdollisuutta. Luultavasti tulee tämä järjestely pysymään ja sentähden on hyvä, jos nyt jo päätämme, että tuo luku olisi 15. Se epäkohta, josta puhemiesneuvosto on muistuttanut, että tulee monenlaisia valiokuntia jäsenlukuun nähden, on itse asiassa äärettömän pieni. Ainoa epäkohta, mikä tästä aiheutuisi, olisi, että ne laskumiehet eri puolueissa, jotka laskevat kuinka monta miestä eri puolueet saavat eri valiokuntiin, saavat uhrata laskemiseensa 5 à 10 minuuttia enemmän aikaa kuin muuten, ja todellakin tämä epäkohta tuntuu varsin mitättömältä. Mutta sen suurempaa asiallista syytä ei olekaan sitä vastaan, että luku alennettaisiin 15:ksi, vaikka ehkä muodollisesti olisi kauniimpaa, jos ei olisi näin monenlaisia lukuja olemassa.

Mitä sitte tulee nykyoloihin — ja luultavasti ovat laskumiehet nyt laskeneet, miten paljon toinen tai toinen ryhmä voittaa tästä järjestelmästä — niin jos asetetaan 15 jäsentä näihin valiokuntiin, niin tulee suhde jäsenlukujen välillä eri puolueissa olemaan niissä aivan erinomaisen suuressa määrin lähellä sitä suhdetta, joka vallitsee ryhmien jäsenlukujen välillä. Se on siis paljon luonnolli-

sempi nykyhetkellä, ja se on siksi luonnollinen, että jos tehdään liittoja toiseen tai toiseen suuntaan, niin tämä ei voi muuttaa jäsenlukua valiokunnissa. Mutta sen sijaan jäsenluvun ollessa 17 suhde puolueiden välillä valiokunnissa tulee siksi kummalliseksi, että sitä voi liittojen kautta muuttaa. Ja jos se jää semmoiseksi, niin se ei vastaa ollenkaan sitä suhdetta, joka on ryhmäin suuruuden välillä. Pääasiallisesti periaatteellisista syistä — sillä voihan suhde ryhmäin välillä muuttua toisista valtiopäivistä toisiin — mutta myös jos ottaa nykyhetken huomioon, niin kannatan ehdotusta, että jäsenluku tulisi määrättyksi 15:ksi näissä valiokunnissa. Minulla on edessäni laskuja, mutta ehkä niitä on turha tässä esiintuoda, laskuja, jotka näytävät, kuinka hyvästi suhde eri ryhmäin jäsenluvun välillä tässä 15-miehisessä valiokunnassa vastaisi ryhmäin suhdetta.

Ed. Listo: Minä pyydän vaan lyhyesti ilmoittaa, että minä myös kuulun niihin, jotka suovat, että nyt kysymyksessä olevat valiokunnat määrätään kukin 15 jäseniseksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Puhemiehistön esitystä vastaan, että puheenalaisiin valiokuntiin määrättäisiin 17 jäsentä, on ed. Lindelöf useampain kannattamana ehdottanut, että luku määrättäisiin 15:ksi. Tulen nimittämään tätä ehdotusta ed. Lindelöfin ehdotukseksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy puhemiehistön ehdotuksen tässä kohdin, äänestää »jaa»; jos »ei» voittaa on ed. Lindelöfin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 73 jaa- ja 113 ei-ääntä. Eduskunta on siis hyväksynyt ed. Lindelöfin ehdotuksen, että puheenaoleviin erikoisvaliokuntiin, nimittäin, sivistysmaatalous-, työväenasiain- sekä laki- ja talousvaliokuntaan. tulee valittavaksi kuhunkin 15 jäsentä.

Puhemies: Sen johdosta, että äskeisessä äänestyksessä on annettu 5 avonaista lippua, pyydän huomauttaa edustajia siitä, että liput ovat äänestyksessä aina taivutettavat, niin että ne eivät ole avonaisia, sillä avonaiset liput täytyy hylätä.

Puheenvuoron saa

Ed. Nyberg: Kun minä olen ikävuosilta vanhin valitsijamies ja minun velvollisuuteni siis työjärjestyksen mukaan on kutsua kokoon valitsijamiehet, niin pyydän, että valitsijamiehet olisivat hyvät ja jäisivät tänne istunnon loputtua.

Seuraava täysi-istunto ilmoitetaan olevan ensi maanantaina kello 7 i. p.

Täysi-istunto päättyy kello 7,05 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Livar Ahava.

6. Maanantaina 7 p. maaliskuuta

klo 7 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

1) Valiokuntien jäsenten ja varajäsenten vaalin tulos julaistaan.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Danielson-Kalmari, Hallberg, Halonen, Kellosalmi, Lilius, D. Neovius, Nevanlinna, Paasikivi, Pietinen, K. A. Saarinen, Soininen ja Waljakka.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat ed. D. Neovius ja Paasikivi sairauden takia tästä ja huomispäivän istunnosta; ed. Hallberg muiden valtiopäivätehtävien takia tämän päivän istunnosta; sekä yksityisten asiain takia ed. Pietinen tämän illan istunnosta ja ed. Hänninen-Walpas tämän viikon loppuun asti.

Kanslian virkailijat ja tulkit.

Kansliatoimikunnan puolesta ilmoitetaan että kansliatoimikunta on ottanut eduskunnan yleiseen kansliaan notariksi varatuomari Iivari Fröjdmanin ja kanslistiksi filosofianmaisteri Hjalmar Tukiaisen; ruotsalaisen kansliaosaston päälliköksi filosofianmaisteri John Grönlundin ja notariksi isännöitsijä E. Enebergin, sekä eduskunnan n. k. yleistulkiksi toimittaja K. V. Puuskan ja yksityistulkiksi ruotsia puhuvia kansanmiehiä varten filosofianmaisteri Karl Manelinin.

Päiväjärjestyksessä oleva asia:

Valiokuntien jäsenet ja varajäsenet.

Sihteeri lukee valitsijamiehiltä saapuneen kirjelmän tältä päivältä ja siihen liitetyn pöytäkirjan. Ne ovat näin kuuluvat:

Suomen Eduskunnalle.

Ilmoittaen valinneensa puheenjohtajakseen allekirjoittaneen Liston, lähettävät valitsijamiehet täten kunnioittaen Eduskunnalle pöytäkirjan, josta käy selville, ketkä edusmiehet ovat tulleet valituiksi Perustuslaki-, Laki-, Talous-, Valtiovarain-, Pankki-, Sivistys-, Työväenasiain-, Laki ja talous- ja Maatalousvaliokuntien jäseniksi ja varajäseniksi.

Valitsijamiesten puolesta:

A. Listo.

Mauri Honkajuuri.

Pöytäkirja, tehty Suomen Eduskunnan valitsijamiesten kokouksessa maanantaina 7 päivänä maaliskuuta 1910. Saapuvilla olivat kaikki varsinaiset valitsijamiehet, paitsi Lundström, Murros, Neovius, D. ja Torppa, joiden sijaan astuivat varajäsenet Salo, Tuomi, Björk ja Rannikko.

1 §.

Puheenjohtaja ilmoitti ottaneensa asian tuntijaksi vaalitoimitusta varten vakuutus-tarkastaja, filosofianmaisteri Onni Hallsténin.

2 §.

Määräajan kuluessa oli vaalitilaisuudessa käytettäväksi jätetty kunkin valiokunnan

vaalia varten viisi ehdokaslistaa (liitteet n:o 1, 2, 3, 4 ja 5), jotka kaikki täyttivät vaalijärjestyksen määräämät muodot.

3 §.

Sen johdosta, että ehdokaslistassa n:o 2 oli kunkin valiokunnan ehdokasluetteloon merkitty sana »varalle», päätettiin, että vaalin tulosta laskettaessa ehdokasluettelot käsitellään sillä tavalla kun tuota sanaa ei olisi.

4 §.

Koska vaalissa listaa n:o 1 kannatti 6 äänestäjää, listaa n:o 2 20 äänestäjää, listaa n:o 3 6 äänestäjää, listaa n:o 4 9 äänestäjää ja listaa n:o 5 4 äänestäjää, tulee varsinaiseksi jäseniksi sellaiseen valiokuntaan, jossa on 21 jäsentä, listasta n:o 1 2 henkilöä, listasta n:o 2 9, listasta n:o 3 2, listasta n:o 4 4 ja listasta n:o 5 1 henkilö; sellaiseen valiokuntaan, jossa on 17 jäsentä, listasta n:o 1 2 henkilöä, listasta n:o 2 8, listasta n:o 3 2, listasta n:o 4 4, ja listasta n:o 5 1 henkilö; sellaiseen valiokuntaan, jossa on 15 jäsentä, listasta n:o 1 2 henkilöä, listasta n:o 2 7 henkilöä, listasta n:o 3 2, listasta n:o 4 3 ja listasta n:o 5 1 henkilö sekä sellaiseen valiokuntaan, jossa on 13 jäsentä listasta n:o 1 1 henkilö, listasta n:o 2 6, listasta n:o 3 1, listasta n:o 4 2 ja listasta n:o 5 1 henkilö; jota paitsi listoilla n:ot 1, 2, 3 ja 5 on sama oikeus kolmeen paikkaan sellaisessa valiokunnassa, jossa on 21 jäsentä, ja ratkaisi arpa nämä paikat listoille n:ot 1, 3 ja 5, sekä listoilla 1, 3 ja 4 sama oikeus kahteen paikkaan sellaisessa valiokunnassa, jossa on 13 jäsentä, ja ratkaisi arpa paikat listoille n:ot 3 ja 4.

Vaalijärjestyksen 12 §:n mukaan tulee valittavaksi varajäseniä sellaiseen valiokuntaan,

	21 jäs.	17 jäs.	15 jäs.	13 jäs.
lista n:o 1	2 henk.	1 henk.	1 henk.	1 henk.
lista n:o 2	4 »	3 »	3 »	3 »
lista n:o 3	2 »	1 »	1 »	1 »
lista n:o 4	2 »	2 »	2 »	2 »
lista n:o 5	1 »	1 »	1 »	1 »

Kun vaalin tulos oli laskettu huomattiin valituiksi:

Perustuslakivaliokuntaan

j ä s e n i k s i:

	listasta n:o	1
Setälä	»	»
Castren, J.	»	»
Wuolijoki	»	2
Laine, I. V.	»	»
Tokoi	»	»
Mäkelin	»	»
Nuorteva	»	»
Walavaara	»	»
Aro	»	»
Aalle	»	»
Mechelin	»	3
Estlander	»	»
Danielson-Kalmari	»	4
Ingman	»	»
Torppa	»	»
Nevanlinna	»	»
Alkio	»	5

v a r a j ä s e n i k s i:

	listasta n:o	1
Lilius	»	»
Eloranta, J. V.	»	2
Boman	»	»
Mänty	»	»
Wrede	»	3
Lagerlöf	»	4
Listo	»	»
Pykälä	»	5

Lakivaliokuntaan

j ä s e n i k s i:

	listasta n:o	1
Talas	»	»
Castrén, A.	»	»
Kotonen	»	2
Airola	»	»
Hämäläinen	»	»
Manner	»	»
Heikkilä	»	»
Koskinen	»	»
Aronen	»	»
Jokinen, A.	»	»
Nybergh	»	3
Björk	»	»
Rautapää	»	4
Repo	»	»
Yrjö-Koskinen, I.	»	»
Wahe	»	»
Poutiainen	»	5

varajäseniksi:

Löthman	listasta n:o 1
Wainio	» 2
Rantanen, F.	» »
Eronen	» »
Söderholm	» 3
Seppä-Murto	» 4
Listo	» »
Oranen	» 5

Talousvaliokuntaan

jäseniksi:

Nylander	listasta n:o 1
Riihelä	» »
Aromaa	» 2
Rantanen, S.	» »
Saari	» »
Tuomi	» »
Typpö	» »
Turunen, O. V.	» »
Koponen	» »
Savolainen	» »
Roos	» 3
Inborr	» »
Honkajuuri	» 4
Peurakoski	» »
Pullinen	» »
Knuutila	» »
Hahl	» 5

varajäseniksi:

Tantt	listasta n:o 1
Turunen, M.	» 2
Tikkanen	» »
Kurkinen	» »
Aschan	» 3
Malmivaara	» 4
Junnila	» »
Lohi	» 5

Valtiovarainvaliokuntaan

jäseniksi:

Koskelin	listasta n:o 1
Hultin	» »
Puhakka	» »
Murros	» 2
Hörhammer	» »
Sainio	» »
Tanner	» »
Kanervo	» »
Komu	» »

Kirves	listasta n:o 2
Sivenius	» »
Saarikivi	» »
von Born	» 3
Neovius, A.	» »
Hallberg	» »
Arajärvi	» 4
Kairamo	» »
Rapola	» »
Virkkunen	» »
Kallio	» 5
Leino	» »

varajäseniksi:

Kaasalainen	listasta n:o 1
Pietinen	» »
Lumio	» 2
Kronqvist	» »
Kellosalmi	» »
Törmä	» »
Nordlund	» 3
Neovius, D.	» »
Rannikko	» 4
Lanne	» »
Karhi	» 5

Pankkivaliokuntaan

jäseniksi:

Homén	listasta n:o 1
Walpas-Hänninen	» 2
Eloranta, J. V.	» »
Törmä	» »
Waljakka	» »
Mänty	» »
Kellosalmi	» »
Schybergson	» 3
Nordlund	» »
Paasikivi	» 4
Junnila	» »
Warvikko	» »
Lahdensuo	» 5

varajäseniksi:

Arokallio	listasta n:o 1
Järvinen	» 2
Herrala	» »
Aronen	» »
Aschan	» 3
Arajärvi	» 4
Virkkunen	» »
Junes	» 5

Sivistysvaliokuntaan**j ä s e n i k s i:**

Hannula	listasta n:o 1
Åkesson	» »
Salmi	» 2
Kivikoski	» »
Jokinen, W.	» »
Järvinen	» »
Aakula	» »
Kiiskinen	» »
Annala	» »
Lindelöf	» 3
Sundblom	» »
Soininen	» 4
Waarala	» »
Yrjö-Koskinen, Y. K.	» »
Relander	» 5

varajäseniksi:

Löthman	listasta n:o 1
Orasmaa	» 2
Herrala	» »
Waljakka	» »
Rosenqvist	» 3
Sipilä	» 4
Käkikoski	» »
Latvala	» 5

Työväenasiainvaliokuntaan**j ä s e n i k s i:**

Erkko	listasta n:o 1
Pietinen	» »
Helle	» 2
Lundström	» »
Salo	» »
Pohjola	» »
Paasivuori	» »
Pärssinen	» »
Sillanpää	» »
Granfelt	» 3
Hjelt, V.	» »
Haapanen	» 4
Tulikoura	» »
Yrjö-Koskinen, E. S.	» »
Karhi	» 5

varajäseniksi:

Wiljakainen	listasta n:o 1
Lehtonen	» 2
Walpas-Hänninen	» »

Lonkainen	listasta n:o 2
Sohlberg	» 3
Kaakko-oja	» 4
Seppä-Murto	» »
Kakriainen	» 5

Laki- ja talousvaliokuntaan**j ä s e n i k s i:**

Pennanen	listasta n:o 1
Fränti	» »
Häyrynen	» 2
Kannisto	» »
Perttilä	» »
Saarin, E.	» »
Mäki	» »
Hoikka	» »
Virkki	» »
Grotenfelt	» 3
Bäck	» »
Hjelt, A.	» 4
Koivisto	» »
Laine, O.	» »
Heikkinen	» 5

varajäseniksi:

Snellman	listasta n:o 1
Tikkanen	» 2
Savolainen	» »
Kääriäinen	» »
Gädda	» 3
Malkamäki	» 4
Lanne	» »
Kakriainen	» 5

Maatalousvaliokuntaan**j ä s e n i k s i:**

Kekki	listasta n:o 1
Snellman	» »
Sirén	» 2
Eloranta, E.	» »
Telkkä	» »
Saarin, K. A.	» »
Etelämäki	» »
Huttunen	» »
Mäkelä	» »
von Troil	» 3
Storbjörk	» »
Ojanen	» 4
Ripatti	» »
Wuorivirta	» »
Saalasti	» 5

vara jäseniksi:

Astala	listasta n:o 1
Kopila	» 2
Lautasalo	» »
Miettinen	» »
Gädda	» 3
Pullinen	» 4
Malkamäki	» »
Heikkinen	» 5

5 §.

Tätä pöytäkirjaa valittiin tarkastamaan ehdokaslistain asiamiehet, ed. Peurakoski, Astala, Heikkinen, Sundblom ja Koskinen.

Vakuudeksi:

Mauri Honkajuuri.

Tarkastettu ja hyväksytty:

J. Oskari Peurakoski. Julius Sundblom.
F. Koskinen. J. A. Heikkinen.
Juho Astala.

Puhemies: Valittujen valiokuntien vanhimmat jäsenet pyytävät puhemiehen kautta ilmoittaa, että valiokunnat kokoontuvat ensimmäiseen istuntoonsa huomenna kello 11 muut Säätytalolla paitsi Pankki-valiokunta, joka kokoontuu Suomen Pankin talolla.

Seuraava istunto on huomenna kello 6 i. p.

Täysi-istunto päättyy kello 7,40 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi.

Iivar Ahava.

7. Tiistaina 8 p. maaliskuuta

klo 6 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Esitetään:

- 1) Arm. esit. n:o 1 Perintökaaren 9 luvun 1, 2, 4, 5 ja 7 §:n muuttamisesta.
- 2) Arm. esit. n:o 2 kyytitoimesta.
- 3) Arm. esit. n:o 3 tuulaakimaksun laskemisen perusteesta.

Pöydällepanoa varten esitetään:

- 4) Kertomus valtiovarain tilasta vuonna 1908.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Halonen, Hänninen-Walpas, D. Neovius, Nevanlinna, Paasikivi, Rapola ja Soininen.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat ed. Nevanlinna sairauden takia, josta lääkärintodistus on annettu, 6 viikon ajaksi tämän kuun 5 päivästä lukien ja ed. Rapola niinkään sairauden takia tämän päivän istunnosta.

Suuren valiokunnan vaali

ilmoitetaan tapahtuvaksi ensi torstaina kello 11 a. p., joten siis ehdokaslistat, suhteellisen vaalitavan mukaan toimitettavista vaaleista valtiopäivillä noudatettavien määräysten mukaan ovat jätettävät sihteerille viimeistään huomenna keskiviikkona ennen kello 12 päivällä.

Valiokuntien puheenjohtajat.

Ilmoitetaan että puheenjohtajiksi ja varapuheenjohtajiksi alempana mainittuihin valiokuntiin on valittu seuraavat edustajat, nimittäin: perustuslakivaliokuntaan: puheenjohtajaksi ed. Mechelin, varapuheenjohtajaksi ed. Setälä;

valtiovarainvaliokuntaan: puheenjohtajaksi ed. Virkkunen, varapuheenjohtajaksi ed. Tanner;

lakivaliokuntaan: puheenjohtajaksi ed. Nyberg, varapuheenjohtajaksi ed. Kotonen; talousvaliokuntaan: puheenjohtajaksi ed. Nylander, varapuheenjohtajaksi ed. Roos; pankkivaliokuntaan: puheenjohtajaksi ed. Paasikivi, varapuheenjohtajaksi ed. Nordlund;

laki- ja talousvaliokuntaan: puheenjohtajaksi ed. Grotenfelt, varapuheenjohtajaksi ed. A. Hjelt;

sivistysvaliokuntaan: puheenjohtajaksi ed. Lindelöf, varapuheenjohtajaksi ed. Y. K. Yrjö-Koskinen;

maatalousvaliokuntaan: puheenjohtajaksi ed. von Troil, varapuheenjohtajaksi ed. Ojanen;

työväenasiainvaliokuntaan: puheenjohtajaksi ed. Erkkö, varapuheenjohtajaksi ed. Paasivuori.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

- 1) Perintökaaren 9 luvun 1, 2, 4, 5 ja 7 §:n muuttamista

koskevan armollisen esityksen n:o 1 ehdottaa puhemiesneuvosto lähetettäväksi lakivaliokuntaan.

Puheenvuoroa käyttäen lausuu:

Ed. Wuorivirta: Tässä armollisessa asetuksessa perintökaaren 9 luvun muutamien §:ien

muuttamisesta, sen pohjustelussa, huomauteen siitä, että jonkinlainen perunkirjoituksen silmälläpito veronäkökannalta kävisi mahdolliseksi. Mutta maalaisoihin nähden ainakin olisi tarpeellista tähän armolliseen esitykseen liittää muutamia lisäyksiä, jotka selvittäisivät, että myös muussakin suhteessa olisi perunkirjoituksen silmälläpito tarpeellista.

Täällä on 1 §:ssä sanottuna, että eloonjäänyt mies tahi vaimo on velvollinen toimituttamaan perunkirjoituksen perillisten taikka heidän holhoojiensa taikka asiamiestensä läsnäollessa. Mutta sitä ei ole ainakaan yleisesti noudatettu. Paljo on alaikäisiä perillisiä, joittenka etua ei ole perunkirjoituksessa ollut valvomassa asianomainen holhooja.

Vielä täällä jälkeenpäin sanotaan, että jos ei mies eikä vaimo ole elossa, niin silloin on perillisten toimitettava sama mitä edellä on sanottu. Mutta olettaamme, että perilliset ovat vajavaltaisia. Kuka silloin heidän edestänsä omaisuuden ilmi antaa, ellei ole holhoojia olemassa?

Neljännessä pykälässä sanotaan, että perukirja on oikeuteen annettava avonaisena. Nykyään voimassa-olevassa laissa säädetään, että kun pesä on pantu kirjaan, on perukirjasta jäljennös annettava tuomarille. Tämä kohta siis on entisestään muutettu. Tulevaisuudessa siis tulisi olemaan niin, että tuomarille ei annettaisikaan muuta kuin alkuperäinen perukirja.

Samassa pykälässä säädetään tässä ehdotuksessa, että jos joku perillisistä on vajavaltainen j. n. e., niin merkittäköön tuomioistiuksessa sekin oikeus, mikä hänellä on perintöön. Tarkoittaneeko tämä sitä, että siis oikeudessa olisi myös katsottava, onko pesän ositus suoritettu? Nyt säädetään Naimiskaaren 12 luvussa, että asianomaisen vihkiäjän on katsottava, että laillinen pesän ositus on suoritettu. Joka siinä menettelee vastoin lakia, se joutuu sakoihin taikkapa menettää virkansakin. Tämä koskee erittäinkin pappeja. Asiain näin ollen olisi mielestäni tärkeätä tähän ensimmäiseen pykälään panna kohta, jossa velvoitettaisiin asianomainen jälkeenjäänyt mies tai vaimo toimituttamaan samalla myös pesän osituksen; ja lisättävä olisi: Jos ei kumpikaan ole elossa, niin antakoon omaisuuden ilmi perilliset, heidän holhoojansa taikka asiamehensä. Ja vielä olisi samoin lisättävä tähän neljanteen pykälään, kuten edellä huomautin, ettei ole takeita siitä, kuinka tämä perukirja olisi laillinen. Koska papille tai avioliittoon vihkiäjälle ei ole määrätty vakituista valtaa tarkastaa sen lailli-

suutta, niin kellä muulla olisi tämä tehtävä kuin tuomarilla? Ja sillä perusteella olisi siis 4:een pykälään pantava lisäys, että pyydettyessä antakoon tuomari todistuksen siitä, että laillinen pesäositus asianomaisen kuoleman jälkeen on tehtynä, nimittäin silloin, jos ei vanhaa säännöstä tulisi noudatettavaksi, että perukirja on annettava kahdessa kappaleessa. Jos tämä tulisi laiksi, mikä tässä armollisessa esityksessä esitetään, niin silloin olisi tämä todistus tuomarin annettava, tai vielä annettava todistus siitä, kuten on säädetty toisessa paikassa vihkiäjälle, että hänen on katsottava, onko perillisten, heidän holhoojansa tai edusmiestensä läsnäollessa tehty tämä pesäositus ja heidän nimikirjoituksellansa vahvistettu.

Kun minä näitä huomautuksia nyt teen, niin teen sen siinä toivomuksessa, että jos nämä lisäykset pantaisiin näihin pykäliin, niin jälkeenpäin vältettäisiin monia mieliharmia, joita saa kokea sekä vihkiäjät että myöskin asianomaiset uudestaan avioliittoon aikovat.

✱ Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Arm. esitys n:o 1 lähetetään lakivaliokuntaan.

2) Kyytitoimesta

annettua armollista esitystä n:o 2 esittäessään puhemies ilmoittaa että puhemiesneuvosto ehdottaa sen lähetettäväksi laki- ja talousvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. J o n a s C a s t r é n: Yksi kyytivelvollisten maanomistajien hartaimpia toivomuksia on ollut, että kyytiasia järjestettäisiin siten, ettei se vain lepäisi erioikeudettoman maan omistajien hartioilla, vaan että se tulisi oikeuden ja kohtuuden mukaisesti järjestetyksi kaikkien maksukykyisten kansalaisten kannettavaksi. Tämä toivomus on sitäkin oikeutumpi, jos otetaan lukuun kyytirahan yhtäläisyys maassa ja sen alhainen määrä, joka ei vastaa kyyditykseen käytetyn työn arvoa. Kustannukset sanotusta rasituksesta ovat nousemistaan nousseet. Sen sijaan että ne vuosina 1888—1890 tekivät 260,016 markkaa 53 penniä, teki kyyditsemisrasitus vuosina 1906—1910 jo noin 615,000 markkaa ja on epäilemättä siitä ajanjaksosta jo melkoisessa määrin nousut. Kustannukset kyyditsemisrasituksesta, joka on kuten tunnettu manttaaliin pannun eri-

oikeudettoman maan kannettavana, ovat ajanjaksona 1888—1890 olleet keskimäärin noin 14 markkaa manttaalia kohti, mutta kyytikautena 1901—1905 huomataan niitten jo nousseen enemmän kuin kahta vertaa korkeammiksi entisestään, tehden 33 markkaa 84 penniä manttaalia kohti.

Mutta Suomen erioikeudettoman maan omistajien toivo saada kyytirasitus oikeudenmukaisesti järjestetyksi ja vyörytetyksi heidän hartioiltaan on kerta toisensa perästä pettänyt. Jo vuoden 1900 valtiosäädyt olivat pyytäneet, että hallitus, täydellisen kyytirasitusta koskevan selvityksen hankittuaan, antaisi valtiosäädyille armollisen esityksen kyytivelvollisuuden ja kestikievarinpidon järjestämisestä ajanmukaisemmalle, oikeuden ja kohtuuden vaatimuksia vastaavalle kannalle. Tämän säätyanomuksen johdosta asettikin hallitus komitean puheenalaista tarkoitusta varten. Pääasiassa yhtäpitävästi edellämainitun komitean asiasta antamassa mietinnössä olevan lakiehdotuksen kanssa jätti hallitus armollisen esityksen 1904—1905 vuoden valtiopäiville, jotka eivät kuitenkaan silloin vallitsevien valtiollisten sorto-olojen takia voineet tätä asiaa käsitellä. Vuoden 1907 eduskunnalle jätti hallitus taas esityksen samasta asiasta. Mutta vaikka mainittujen valtiopäivien laki- ja talousvaliokunta antoi täydellisen mietinnön asiasta, ei eduskunnan suuri valiokunta kerinnyt siitä mitään mietintöä antaa, joten tämä tärkeä asia raukesi 1907 vuoden valtiopäivillä, josta seikasta eduskunta alamaissessa kirjoituksessa hallitsijalle ilmoitti. Vuoden 1908 ensimmäisille valtiopäiville jätettiin niinikään armollinen esitys kyyditsemisrasituksen uudestaan järjestämisestä, mutta vaikka laki- ja talousvaliokunta antoi siitä mietintönsä, ei eduskunta kuitenkaan saanut sitä loppuun käsitellyksi ennen valtiopäivien hajottamista. Mutta asia tuli jälleen esille 1908 vuoden jälkimäisillä valtiopäivillä eduskuntaesityksen muodossa ja tällä kerralla käsitelikin eduskunta asian loppuun valmistuen asiassa täydellisen asetusehdotuksen, jonka se asianomaista tietä lähetti Keisarillisen Majesteetin tutkittavaksi ja vahvistettavaksi. Vuosien 1904—05, sekä 1907 kuin myös 1908 ensimmäisille valtiopäiville annetut armolliset esitykset olivat sillä kannalla että kyytirasitus edelleen tulisi jäämään kyytilahkojen suoritettavaksi niitä melkoisesti laajentamalla, jota paitsi kyytirasituksen helpottamiseksi ja tasoittamiseksi kyytilahoille annettaisiin valtiovaroista yleisestä valtorahastosta,

apurahoja. Sitävastoin oli sekä 1907 että 1908 vuoden ensimmäisten valtiopäivien laki- ja talousvaliokunta samoin kuin eduskunta 1908 toisilla valtiopäivillä lähteneet siitä katsantokannasta että kyytilaitosta järjestettäessä on pyrittävä siihen että kyytilaitos on saatava itsensä kannattavaksi ja kun kyytilaitos on olemassa yleisen edun vuoksi, olisi kruunun otettava kyydinpidon suorittaminen toimekseen.

Näille valtiopäiville on jälleen jätetty armollinen esitys asiasta. Tuskinpa on konsanaan ennen Suomen eduskunnalle jätetty esitystä, jossa tietämättömyys hallituksen omista toimenpiteistä edellisillä valtiopäivillä ja siitä kannasta, millä edelliset armolliset esitykset kyyditsemisrasitukseen nähden ovat olleet, olisi niin kouraan tuntuva ja suorastaan hämmästyttävä kuin nyt esillä oleva armollinen esitys. Eduskunnalle nyt annettu esitys on surkuteltava todistus siitä, mille kannalle ministerineuvoston laiton ja maallemme kaikin puolin turmiollinen Suomen asian käsittely voipi saattaa maamme asiat. Luulisi toki että nyt esillä olevassa armollisessa esityksessä mainittaisiin 1907 vuoden Eduskunnalle ja 1908 vuoden ensimmäisille valtiopäiville jätettyistä armollisista esityksistä ja ilmoitettaisiin, ettei hallitsija ole nähnyt hyväksi hyväksyä eduskunnan vuoden 1908 jälkimäisillä valtiopäivillä hyväksymää esitysehdotusta kyyditsemisasiassa sekä syyt siihen. Mutta kaikista näistä seikoista ei armollinen esitys tiedä niin mitään. Sen valmistajilla ei näy olleen aavistustakaan siitä, että 1907 vuoden valtiopäiville on jätetty armollinen esitys, hämärätäkään tietoa siitä, että 1908 ensimmäisille valtiopäiville niinikään annettiin armollinen esitys kyytirasituksen järjestämisestä. Ja vielä vähemmän näyttää armollisessa esityksessä tiedettävän että eduskunta jo vuonna 1908 on hallitsijalle lähettänyt eduskuntaesityksen, joka sisälsi täydellisen ehdotuksen kyytitoimen uudestaan järjestämiseksi. Eduskunnalle nyt jätetyn armollisen esityksen perusteluissa puhutaan vain 1904—05 vuoden valtiopäiville jätetystä esityksestä. Mutta tuo armollisessa esityksessä esiintyvä asiantuntemuksen puute hallitsijan edellisistä toimenpiteistä ei yksistään anna esillä olevalle esitykselle leimaansa. Hämmästykseseen huomaa armollisen esityksen johdatusta ja perusteluja lukiessa että käsillä olevassa armollisessa esityksessä väärällä ja kierolla tavalla tehdään selkoa 1904—05 vuoden valtiopäiville jätetyn esityksen kannasta.

Sivulla 4 käsillä olevassa armollisessa esityksessä kerrotaan 1904—1905 vuoden valtiopäivien armollisen esityksen sisältäneen ehdotuksen siitä, että kyytirasituksen tasoittamiseksi eri paikkakuntain kesken valtionavustuksella, missä se määrä, joka kyydinpitokustannusten suorittamiseksi on kyytilahon maksuvelvollisilta otettava, nousee päälle 30 markan manttaalilta, kolmeneljännestä sen yli menevästä määrästä, maksettaisiin »varoilla, jotka kansaneduskunta sen tulolähteistä on myöntänyt valtionvaraston käytettäväksi». Edelleen sanotaan mainitun esityksen sisältäneen ehdotuksen että »määrärahat näihin tarpeisiin merkittäisiin siihen suostuntavarain budgettiin, joka eduskunnalle annetaan liitettynä Armolliseen esitykseen varojen hankkimisesta niihin tarpeisiin, joihin vakinaiset valtion tulot eivät riitä». Asian laita on kuitenkin todellisuudessa ettei 1904—05 valtiopäiville, ei 1907 vuoden kansaneduskunnalle eikä 1908 ensimmäisille valtiopäiville jätetyssä esityksessä lainkaan oltu asetettu sille kannalle että puheenalainen tasointu olisi suoritettava eduskunnan erikseen myöntämistä ja valtiovaraston käytettäväksi osotetuista varoista, vaan on kaikissa mainituissa esityksissä ehdotettu puheenalainen menoerä suoritettavaksi yleisistä valtiovaroista, joilla tarkoitetaan yleistä valtio-rahastoa. Tarkoituksessaan säilyttää yleisen valtionrahaston varoja hallitsijan yksinomaiseen käytäntöön yleisvaltakunnallisia tarkoituksia varten on siis ministerineuvostossa, jossa käsillä olevaa armollista esitystä on valmistettu, menty niin pitkälle että aivan väärin on esitelty mainitun esityksen sisältöä, joka vääristely nousee huippuunsa lauseessa: »määrärahat näihin tarpeisiin merkittäisiin siihen suostuntavarain budgettiin, joka eduskunnalle annetaan lisättynä armolliseen esitykseen varojen hankkimisesta niihin tarpeisiin, joihin vakinaiset valtiotulot eivät riitä», josta lauseesta ei ole merkkiäkään ei 1904—05 valtiopäiville jätetyssä yhtä vähän kuin 1907 ja 1908 ensimmäisille valtiopäiville annetuissa armollisissa esityksissä. Ne ovat yksinomaan Venäjän ministerineuvoston omaa keksintöä.

Tällaisten armollisten esitysten jättäminen eduskunnalle ei voi olla tekemättä surkeaa vaikutusta. Laittomalla sekaantumisellaan Suomen asioihin ja tietämättömyydellään aset-

taa Venäjän ministerineuvosto hallitsijan Suomen eduskunnan edessä siihen valoon, ikäänkuin ei hallitsija, jonka korkeassa nimessä käsillä oleva armollinen esitys on annettu, yksillä valtiopäivillä lainkaan tietäisi, mitä hän edellisillä valtiopäivillä on tehnyt, alentaen siten hallitsijan arvoa ja auktoriteettia.

Käsillä oleva armollinen esitys osottaa jos mikään, minne Venäjän ministerineuvoston laiton sekaantuminen Suomen asioihin johtaa, sekaantuminen, jonka kautta Venäjän ministerineuvosto lukuunottamatta sitä, että hallitsija, kuten on edellä osotettu, tulee asetetuksi valittettavaan valoon, tahtoo hallitsijan vallan kustannuksella lakivastaisesti anastaa itselleen valtaa Suomen asioissa.

Kehoittaisin laki- ja talousvaliokuntaa perinpohjaisemmin asiassa annettavassa mietinnössä valaisemaan Venäjän ministerineuvoston menettelyä asiassa, osottamaan mihinkä tietämättömyyteen puheenalainen korkea viranomainen on tehnyt itsensä syypääksi, osottamaan minkälaiseen valoon tällaisen menettelyn kautta hallitsija tulee Suomen eduskunnan ja koko maan edessä asetetuksi ja lausumaan kaikesta tästä mielipiteensä.

Edelleen uskaltaisin minä kehoittaa samaa arvoisaa valiokuntaa ottamaan tarkan hankinnan alaiseksi ja antamaan lausuntonsa onko, kuten minä soisin, edelleen pidettävä kiinni siitä kannasta, jolle kyyditsemistoimen järjestämiseen nähdyn vuosien 1907 ja 1908 ensimmäisten valtiopäivien laki- ja talousvaliokunnat olivat asettuneet, joka kanta oli sama kuin se, jolle 1908 vuoden toisten valtiopäiväin eduskunta asettui, vai pitäisikö toistaiseksi ja siksi kunnes paremmat ajat koittavat tyytyä hallituksen 1907 ja 1908 valtiopäiville annetuissa esityksissä sisältyviin kevennyksiin. Me jotka tahdomme parantaa maamiehen asemaa, me jotka harrastamme maamiesten parasta, me olemme kaikki ehdottomasti sitä mieltä, että se taakka, joka tätä nykyä miltei yksinomaan lepää maamiehen hartioilla kyyditsemisrasituksen muodossa, on epäoikeutettu ja että se on siirrettävä kaikkien kansalaisten yhteisesti kannettavaksi, siis valtion suoritettavaksi ja meillä on velvollisuus vaatia että tämä pyrkimys toteutetaan. Mutta niin kauan kuin Venäjän ministerineuvostolla on ratkaiseva sananvalta Suomen asioissa, niin kauan kuin se maallemme haitallinen käsitys on vallalla että yleisen valtionrahaston käyttäminen on hallitsijan yksinönsä määrättävissä ja että vastamainitun rahaston varat etupäässä

ovat käytettävät venäläisiin eli niin sanottuihin yleisvaltakunnallisiin tarkoituksiin, niin kauvan kuin asianlaita on tällainen ei ole varsin suuria toiveita olemassa siitä, että maamiestemme ja meidän kaikkien niitten etuja harrastavien toivomus kyyditsemisvelvollisuuden siirtämisestä valtion kannettavaksi saataisiin toteutetuksi. Mutta kaikesta huolimatta on tämän tarkoituksiperän toteuttamiseen pyrittävä.

Ed. J u n n i l a: Armollisena esityksenä eduskunnalle jätetty kyytitoimen uudistusta tarkoittava asetusta on kuten arvoisa edellinen puhuja jo huomautti, ollut eduskunnallisen huolenpidon esineenä kaikilla viimeisten 10 vuoden kuluessa kokoontuneilla valtiopäivillä, lukuunottamatta tämän edellisiä. Kyytitoimesta annetut säännökset vuosilta 1883 ja 1888 olivat osoittaneet siksi puutteelliseksi ja olevia oloja vastaamattomiksi, että valtiosäädyt vuoden 1900 valtiopäivillä anoivat armollista esitystä asiasta annettavaksi, jonka kautta kyyti-velvollisuus ja kestikievarinpito järjestettäisiin ajanmukaiselle oikeuden ja kohtuuden vaatimuksia vastaavalle kannalle ja että manttaalihin pantu maa vapautettaisiin yksinään tuota yhteiskunnallista rasitusta ylläpitämästä. Asia oltuaan eri kertoja eduskunnassa käsittelyn alaisena sai vihdoin sen puolelta ratkaisunsa vuoden 1908 toisilla valtiopäivillä, jolloin hyväksyttiin silloin jätetyn eduskuntaesityksen pohjalla laadittu laki- ja talousvaliokunnan mietintö ja asetusehdotus asiassa. On kautta maan herättänyt tuskallista tunnetta, ettei tämäkään puhtaasti sisäistä taloudellisen elämämme uudistusta tarkoittava eduskunnan päätös ole saavuttanut hallituksen vahvistusta. Tämä osoittaa, kuinka perin tukalissa, suorastaan tuloksettomissa lainsäädäntöoloissa me elämme. Eduskunnan hyväksymä asetusta kyytitoimen järjestämisestä asetui sille perusajatukselle, että kyytilaitos, mikäli mahdollista, olisi saatava itsekannattavaksi. On aivan luonnollista, että sen tarvitsija on velvollinen täysin korvaamaan ne mukavuudet, joita kyytilaitos hänelle tarjoo. Ensimmäinen kyytilaitoksen itsekannattavuuden ehto on kyytirahan asettaminen vastaamaan kulloinkin maassa ja sen eri paikkakunnilla vallitsevia kyyditykseen käytettäviä työnarvosuhteita. Että tähän päättäisiin, olisi laissa määrättävä ainoastaan kyytimaksun alin ja ylin raja ja annettava sen sillä välillä vapaasti liikkua, silmälläpitäen ajoittaisia työnarvosuhteita koko maassa, mutta myöskin erikseen maan eri osissa.

Tähän itsekannattavuusperiaatteeseen on käsillä oleva armollinen esitys pyrkinään, ehdottamalla nykyisen kyytimaksun 14 penniä kilometriltä korotettavaksi 18 penniin, jopa Lapissa 20 penniin. Tulos, jolla tähän korotukseen tullaan, on perusteluihin nähden hyvin merkittävä. Armollisen esityksen sivulla 10 sanotaan, että hevospäivätyöarvo kahden viimeisen vuosikymmenen kuluessa on maassamme kohonnut 75 %. Tämä seikka yhteydessä muiten tarveaineitten nousun kanssa on saattanut armollisen hallituksemme ehdottamaan, että kyytiraha olisi korotettava 14 pennistä 18 penniin kilometriltä. Mikä ääretön johdonmukaisuus! Jos kyytiraha kerta kaikkiaan korotettaisiin vastaamaan vaikka nykyisiä todellisia hintasuhteitakin, voisi se vuosikymmenien perästä olla puolet silloisen työn arvosta; sen kulunut vuosikymmen selvästi osoittaa. Sitä todistaa myös aivan selvästi viime vuosikymmenenä kohonnut rasitus kyytilaitoksen ylläpitämisestä. Vuonna 1890 maksoi se koko maassa 260,316 markkaa, vuonna 1900 361,447 mk. ja tänä vuonna 615,000 mk. Tätä silmälläpitäen päättikin eduskunta vuoden 1908 toisilla valtiopäivillä laki- ja talousvaliokunnan mietinnön mukaisesti, että kyytiraha kilometriltä saisi vaihdella 18—30 pennin välillä, joka kuvernöörin harkinnan perusteella täten voitaisiin järjestää täysin vastaamaan kulloinkin vallitsevia työarvosuhteita.

Mikäli kyytilaitos voidaan järjestää niin lähelle itsekannattavuutta kuin mahdollista, vähenee yhteiskunnan ylläpito siihen nähden. Tämän arvostelikin eduskunta puolestaan niin vähäiseksi, että se katsoi tarvittavan tasoituksen kohtuulliseksi siirtää valtion suoritettavaksi.

Tämä armollinen esitys on rakennettu sille periaatteelle, ettei kyytilaitos vieläkaan tulisi edes läheskään itsekannattavaksi, ja siitä koituva rasitus edelleen jäisi yhteiskunnan rasitukseksi, joskin vähän toisilla perusteilla kuin nykyisin. Esitys on luullakseni sama kuin 1908 vuoden ensimmäisille valtiopäiville annettu, vieläpä niin tarkoin, että, jos ei ota lukuun nykyisin hallituksessa muotiin tullutta lausetta »eduskunnan sitä varten osoittamista varoista», ei ole huomattu muuttaa edes asetuksen voimaantulovuotta, vaan ehdottaa armollinen hallituksemme, että asetusta astuisi voimaan tammikuun 1 päivänä vuonna 1911. Tässä nyt hallituksemme lupaa sellaista joutuisuutta, jota siltä emme ole tottuneet ennen odottamaan, mutta samalla sellaista mahdotto-

muutta, joka mielestäni ei ole toteutettavissa. Onhan kaikkialla maassa jo kyytitoiminta järjestetty ja monin paikoin kyydinpito myytykin 5-vuotiskaudeksi 1911—1916. Tämä on muuten kuvaavaa oloille, joissa nykyisin elämme. Kohtuullisesti korottamalla kyytimaksuja ja muita kyytilaitoksesta nautittuja etuja, saataisiin se niin lähelle itsekannattavaisuutta, että tarvittava tasointus ei suuriakaan tuntuisi valtion rahastossa. Se todennäköisesti olisi niin pieni, ettei sentähden mitään verotusta — ei kunnallista eikä yhteiskunnallista — kannattaisi toimeenpanna. Sellaisen eriverotuksen toimeenpano kysyisi jo enempi varoja ja vaivoja kuin koko verotettava summa, joka kaikkein korkeimman arvion mukaan voisi olla 300,000 markkaa vuodessa.

Rupeamatta yksityiskohtaisesti arvostelemaan niitä verotusperusteita, joita armollinen esitys ehdottaa kyytilaitosta varten tarvittavien varojen keräämiseksi, tyydyn vaan ilmaisemaan, että ne niin vähäpätöistä tarvetta varten ovat liian monimutkaiset ja osittain epäjohtonmukaiset, ja tulisivat edelleen kohtuuttomasti rasittamaan juuri sitä kansalaisjoukkoa, joka kaikista kipeimmin meidän maassamme huojennusta tarvitsee yhteiskunnallisille rasituksillensa, nimittäin maamme pikkuviljelijöitä.

Minä pyytäisin evästyksenä ehdoittaa, että asianomainen valiokunta, johonka tämä armollinen esitys lähetetään, koettaisi asettua samalle itsekannattavaisuuden periaatteelle kyytilaitokseen nähden, kuin vuoden 1908 toiset valtiopäivät, ja että puuttuva tasointus maksettaisiin valtion vakinaisista varoista tai niistä varoista, joita eduskunta sitä varten osoittaa.

Ed. N o r t e v a: Tämän kyytilain asiallisesta sisällyksestä on eduskunnassa jo niin monta kertaa keskusteltu, että lienevät tarpeettomia kaikki evästykset siinä suhteessa; ne kai osataan täällä jokseenkin ulkoa. Mutta vaieten ei voi sivuuttaa sitä kohtaa, jota ed. Castrénkin jo osaksi kosketteli. Hallitus on neronleimauksiansa seuraten esittänyt, että se osuus, mikä valtiolle kyytitoiminnan uudestaan järjestämisestä johtuvista kustannuksista tulisi, ruvettaisiin tästä lähtien suorittamaan suostuntavaroiden avulla. Minä en suinkaan sure sitä, että tällainen asiain esittämistapa rinnalla sen menettelytavan kanssa, jota hallitus ennen tässä suhteessa on harjoittanut, kuten ed. Castrén sanoi, asettaa hallitsijan perin nurinkuriseen valoon. Se lienee heidän asiansa

miten he tahtovat respektiään ylläpitää eikä se suinkaan meitä liikuta. Mutta mikä tässä on tärkeintä, on se, että kysymyksessä oleva ehdotus tietää mitä tärkeintä sekaantumista eduskunnan perustuslaillisiin oikeuksiin, niihin oikeuksiin, jotka sille perustuslaeissa ovat taatut valtiovarain hoitoon nähden. Jokaiselle lienee selvää, mitä tämä uusi keksintö tarkoittaa. Ministerineuvosto yhdessä meidän hallituksemme kanssa on viime aikoina yhä enemmän ja enemmän ruvennut pitämään Suomen valtion rahastoa omana yksityisenä kukkaronaan, jonka varoja se on ruvennut käyttämään tarkoituksiin, joilla ei ole mitään tekemistä maamme todellisten tarpeiden kanssa. Se on yrittänyt valtion rahastoon jättää mahdollisimman paljon varoja, voidakseen niitä noihin tarkoituksiin käyttää, ja yrittänyt pakottaa eduskuntaa niitä tarkoituksia varten, joihin eduskunta tahtoo varoja osoitettavaksi, näyttämään hallitukselle uusia tulolähteitä, jotta tämä vielä suuremmalla menestyksellä saisi meidän maallemme niin vahingollista raha-asiaintoilittikkaansa noudattaa. Kun se tähän lakiehdotukseen on pannut kysymysesssä olevan kohdan, niin se on siinä tietysti noudattanut tätä samaa politiikkaa. Eduskunta ei missään tapauksessa voine jättää huomauttamatta sitä, kuinka suuresti risti-riidassa ehdotus on meidän perustuslakiemme kanssa, joissa sanotaan, että maan varat ovat käytettävät maan hyödyksi, ja että suostuntavarojen eduskunta osottaa ainoastaan siinä tapauksessa, että valtion vakituiset valtiotulot eivät riitä. Tässä esityksessä näet ei edes yritetäkään todistaa, että vakituiset valtiovarat eivät riittäisi myöskin tähän tarkoitukseen.

Pyytäisin, että asianomainen valiokunta kiinnittäisi huomionsa erityisesti tähän seikkaan, ja mietinnössä, jonka se asiasta tulee antamaan, erityisesti valaisisi tällaisen määräyksen laittomuuden ja nurinkurisuuden.

Mitä sitte tulee siihen ehdotukseen, jonka ed. Castrén teki, että valiokunta jättäisi kokonaan syrjään kaikki yritykset saada kyytilaki säädetyksi sellaiseksi, että valtio ottaa osaa sen kustannuksiin, vaan sen sijaan koettaisi muulla tavoin saada nuo kustannukset tasaisemmin jaetuiksi eri kansanluokkain kesken, minä ainakaan en tahtoisi sitä kannattaa. Kokemus on osoittanut tämän eduskunnan enemmistöllä olevan suuria taipumuksia sälyttää kaikki uudet rasitukset suurimmaksi osaksi varattomien kansanluokkain hartioille, ja näin se tulisi tietysti tässäkin tapauksessa tekemään.

Mutta tällaisia uusia rasituksia ei suinkaan mielellään otettaisi maassamme vastaan. Parasta lienee, että tämä asia käsitellään entiseen tapaan. Jos asiasta laaditaan ehdotus eduskunnalle, on se rakennettava samoille perusteille, joille asia ennenkin on valiokunnassa ja eduskunnassa rakennettu, tai sitten on ehdotettava että esityksen johdosta ei ryhdyttäisi minkäänlaisiin toimenpiteisiin.

Samalla en voi olla kummastelematta sitä tavatonta alttiutta, jota keskustan taholta jo tässäkin asiassa osotetaan näitäkin venäläisen hallitusvallan perin laittomia ja kieroja vaatimuksia kohtaan. Ed. Junnila näkyy olevan valmis suostumaan siihen, että tästä kyytilaista johtuvia rasituksia varten ruvetaan ministerineuvoston käskyn mukaan uusia suostuntoja osottamaan. Sellainen alttiutus on toki jonkun verran liiallinen.

Ed. O j a n e n: Asiasta on tässä nyt jo lausuttu samallaisia mielipiteitä, joita minäkin aijoin esiintuoda siihen epäkohtaan nähden, mikä siinä kohdin oikeastaan vallitsee että maata verotetaan sellaisella verotuksella, minkä ei oikeastaan pitäisi olla mikään veroesine. Voi kyllä ymmärtää entisten aikain perustuksella, miten silloin kestiekievarinpito ja kyyditys oli toimitettava luonnossa, ja kun hevosia tietysti ei ollut juuri muilla kuin maanviljelijöillä, niin se asetettiin näiden tehtäväksi. Mutta onhan aika nyt jo muuttunut niin paljon, että sitä näkökantaa ei enää voida pitää minään perusteena tässä verotuksessa, vaan on täytynyt liikkeen ylläpitämiseksi ottaa toinen peruste, nimittäin että se, joka liikkuu asioilla, millä tahansa, hän kustantakoon matkansa ja kyytinsä omilla varoillaan älköönkä suinkaan tahtoko kulkea jonkun toisen, eri kansanluokan tai jonkun muun kustannuksella, älköönkä myöskään, voi sanoa, valtionkaan varoilla.

Jo armollisen esityksen perusteluistakin käy selville, miten tämä kustannus on vielä vuosina 1888—90 ollut jotenkin vähäpätöinen, siitä kun koko maahan nähden vain 260,000 markkaa, pyöreissä luvuissa, on suoritettu yleisenä verotuksena, ollut siis maanviljelijäin maksettavana. Mutta 1901—05 se summa on tehnyt jo liki 600,000 markkaa, siis yli puoli miljoonaa, jonka maanviljelijät ovat saaneet maksaa verona liikettä ylläpitääkseen. Mutta siinäkin ei ole vielä kylliksi, että maanviljelijät ovat maksaneet tämän yli puolimiljoonaa yleisenä verona. Sen lisäksi on maanviljelijä vielä saanut monessa eri mutkassa ja käänteessä maksaa suuria summia. Niinpä esimerkiksi virkamiesten

toimituksissa, olkoot ne sitten mitä laatua hyvänsä alemmasta ylimpään asti, on maamies, jos hän on virkamiehiä tarvinnut, saanut maksaa paitsi kyytirahaa, sellaisen korvauksen toimituksista, joka on suorastaan mennyt virkamiehelle palkan lisäksi. Se on kulkenut kyllä kyytirahan nimellä, maksettu, sanokaamme 28 penniä kilometriltä, mutta virkamieheltä on kyytirahaan mennyt ainoastaan 14 penniä, mutta toinen mokoma on jäänyt hänen taskuunsa. Ja kuitenkin, kun lasku tehdään toimituksesta, olkoon se mitä laatua tahansa, niin sen on saanut maamies, asianosainen, vielä maksaa yli sen, minkä on kyydityttänyt virkamiestä.

Mutta ovatko ne ainoastaan virkamiehet, jotka nyt kulkevat ja joita varten vanhuudetaan tämä kyytilaitos oikeastaan on pantu voimaan? Nyt ovat kaikellaiset kauppatuottajat, liikemiehet, metsänostajat ja sen semmoiset, jotka varsinaisesti monella paikkakunnalla ovat lukuisimmat kaikista matkustajista. Näiden kaikkien matkustuksista siis maamies saa maksaa tämän korkean veron, joka, kuten jo on moneen eri kertaan mainittu, tekee yli puoli miljoonaa markkaa koko maassa.

Armollinen esitys tekee kyllä selvää, mitenkä tämä voidaan huojentaa. Mainitaan, niinkuin täällä jo on sanottu, että tämä korotus tänä aikana on noussut 60:sta 75 %:iin, mutta kuitenkin sitten, kun tulee kysymys kyytirahan korotuksesta, ei korotetakaan tätä muuta kuin noin 28 %:lla, ei siis puolellakaan siitä, mitä työn arvo, hevospäivätyöt, ovat nousseet tällä aikakaudella. Seisahdutaan siis vielä puolitiehen, kun ehdotetaan kyytiraha korotettavaksi 14 pennistä vain 18 penniin. Perusteluissa on erään aikaisemman komitean perusteluista lauselmä, jossa selitetään, että jos kyytiraha nostetaan korkealle, siitä liike tulisi jollakin tavalla häirityksi. Näyttää sentähden asianhaaran vaatimalta, että kyytiraha korotetaan vallitsevia hintasuhteita vastaavaksi silti nousematta sellaiseen määrään, että se haitallisesti vaikuttaisi liikenteeseen ja estäisi matkustajain kyytiä käyttämästä. Minä en ollenkaan ymmärrä tällaista pelkoa. Joka paljoksii kohtuullista kyytirahaa, kulkekoon omalla hevosellaan, olkoon se sitten minkälatuinen hyvänsä. Siinä se seikka selviää. Ei sitä kyytilakia säätäessä tarvitse pelätä, että matkustajamäärä vähenisi. Päinvastoin on paljon parempi että se vähenee.

Kun tarkastaa naapurimaamme kyytimaksumia tätä nykyä, huomaa, että Ruotsissa jo

on ymmärretty nostaa kyytiraha ei ainoastansa hevosta kohti, mutta vielä sen lisäksi eri ajoneuvoja kohti kokolailla siihen määrään, jota meilläkin voisi pitää kohtuullisena korvauksena kyydittämiseen pannusta työstä. Ei nimittäin suinkaan liene erotus Ruotsissa ja meillä vallitsevain työpalkkojen välillä niin suuri, mitä se tulisi olemaan, vaikka meillä korotettaisiinkin kyytiraha 20 penniin, vieläpä siitakin yli kilometriltä, koska se siellä voi nousta muutamissa lääneissä jo 30 penniin, jopa ylitsekin, meidän rahaksi muutettuna.

Minun käsittääkseni tämä asia olisi saatettava itsekannattavaisuuden kannalle. Kyytiraha olisi korotettava siihen määrään, että se vastaa sitä työrasitusta, mikä kyydittävää kohtaan tulee suoritetuksi. Silloin eivät tulisi kysymykseen mitkään verotukset ei valtion puolelta eikä köyhälistön puolelta. Ja yhteiskunta olisi silloin täyttänyt sen velvollisuuden, mikä sillä on, se olisi valmistanut tilaisuuden matkustajille päästä majataloon ja saada hevoset. Ehkäpä vielä tullaan jonkinlaista korvausta kysymään myöskin huoneitten lämmityksestä, puhtaanapidosta ja sen semmoisista. Nekään eivät ole niin pieniä tekijöitä enään. Mutta riittäisi nyt ehkä kuitenkin, että kyytiraha pantaisiin vastaamaan vaan sitä työtä, mikä kyydittävän osalle on tehty.

Minä tahtoisin siis valiokuntaa evästää siihen suuntaan, että kyytiraha korotetaan samassa suhteessa, kuin tunnustetaan työarvon nousseen niiltä ajoilta, jolloin nykyinen kyytiraha 14 penniä määrättiin, ja että noudatettaisiin sitä verotusperustetta, mikä on sanottu armollisen esityksen 6 sivulla, »että vuositulo — paitsi kiinteimistöistä tai teollisuudesta saatu — kun se on 800 markkaa vähempi, vapautetaan kyytirasituksesta, ja että sitä suurempi tulo aina 2,000 markkaan asti ottaa siihen osaa suhteellisesti nousevan asteikon mukaan». Tätä asteikkoa vastaan, olkoon niin, että 800 markkaa sanotaan vähimmäksi, ei minulla ole mitään, mutta kun siitä lähdetään ylöspäin, että siinä vielä erityisiä asteikkoja tarvitaan, sillä jo arm. esityksen perusteluissa on viitattu niin pieniin manttaalisiin, että ne tulevat kuitenkin suorastaan ilman mittään asteikkoa ottamaan osaa manttaalin mukaan. Muuten on tämä peruste myöskin minusta tarpeeton, kun jo aikaisemminkin eduskunta on ottanut jollakin tavalla huomioon, että nyt asetettaisiin 30 markkaa manttaalia kohti korkeimmaksi maksuksi, ja jos siitä ylöspäin menee, tasotettaisiin sitten valtionvaroista tai mistä varoista

tahansa. Minusta tämä 30 markan vero sopii panna varsin syrjään juuri silloin, kun pääasiassa olisi pyrittävä itsekannattavaisuuden kannalle. Sillä sanottakoon mitä tahansa ettei se ole niin suuri, on se kuitenkin monelle pienelle maanviljelijälle huonompiosäisissä maanosissa siksi suuri veroitus, ettei enään voi tunnustaa velvollisuudeksi nykyaikana maksaa sitä, jos pannaan päämääräksi että se saa nousta 30 markkaan manttaalilta.

Täällä on jo puhuttu siitä ristiriitaisuudesta, mikä on tässä armollisessa esityksissä edellisiin esityksiin nähden ja monesta muusta kohdasta, joten minä en tällä kertaa enää tahdo niihin kosketella. Tahdon ainoastaan erittäin lausutuksi valiokunnalle, että niin paljon kuin mahdollista koetettaisiin saada asia järjestetyksi itsekannattavaisuuden periaatteen mukaan, pelkäämättä että liike missään siitä tulisi kärsimään.

Ed. T u l i k o u r a: Armollisen esityksen perusteluissa kyllä myönnetään se tosiasia, että nykyinen kyytirasitus ei ole enään aikansa tasalla, on nimittäin peräisin niiltä ajoilta kun maa oli miltei ainoana tuotantolähteenä. Perusteluissa myös viitataan siihen, että rasitus on tasoitettava kaikkien kansakerrosten kannettavaksi. Mutta arvostellen lakitekstiä vertailemalla mihinkä sellainen laki johtaisi käytännössä, saadaan se tulos, ettei siitä asiallisia muutoksia suurestikaan johtuisi, ainoastaan vain joitakin muodollisuuksia. Lakitekstihän ehdottaa kaupungit ja maalla kihlakunnat kunkin eri kyytilahkoksi. Kaupungeilla niiden asukkaiden tuloihin verraten on nykyisien kulkuneuvojen aikana enään hyvin pienet kyytirasitukset, kun sitä vastoin yleensä maa-seudulla ovat vielä suuret ja erittäinkin niissä kihlakunnissa, jotka eivät ole siinä onnellisessa asemassa, että niiden kautta kulkisi rautateitä tai sanottavasti laivaliikettä, nousisivat armollisen esityksen mukaan kyytirasitukset vielä kohtuuttoman suuriksi verrattuina toisiin paikkoihin maassamme. Sitte lakiehdotus säättää 20 ja 21 §:ssä kyytirasituksen tuottamat menot kannettavaksi kunnallisverotuksen alaisen tulon perusteella siten, että yksi tieäyri tulisi jokaisen 100 markan tuloista, kun tulot johtuvat maasta, teollisuudesta tai kiinteistön vakaasta hallinnosta, sekä silloin kun tulot johtuvat jostakin muusta ansiosta, yksi äyri vasta 800 markan tuloista. Minkälaisiin käytännöllisiin tuloksiin tällainen verotusjärjestelmä kyytirasituksen suorittamisessa johtaisi koko maa-

han nähden, siitä muutamia välttämättömiä esimerkkejä.

Kaupunkeihin ovat nykyään kokoontuneet suuret pääomat ynnä muut verotettavat tulot, ja kuitenkin kaupunkilaisasukkaat maalaisasukkaihin verraten tulisivat olemaan melkein vapaat kyytirasituksesta. Kunnallisasetuksen mukaan taas maalla suurviljelijän verotuksen alainen tulo hänen bruttotuloihinsa nähden ei ole likimainkaan samassa suhteessa kuin pienviljelijän, olkoon pienviljelijä sitten torppari tai maanomistaja. Verotettaessa suurviljelijää, jonka nimittäin tarvitsee käyttää palkkatyöläisiä, on laskettava pois näiden palkka, mistä johtuu, että manttaalin viljelijä sillä paikkakunnalla, mitä minä tunnen, tulee keskimäärin verotetuksi noin 4,000 markan tuloista, kun sitävastoin pienviljelijä, joka hallitsee tai omistaa ainoastaan noin $\frac{3}{100}$ manttaalia ja itse tekee työnsä, joten häneltä ei voi laskea työ kustannuksia pois, verotetaan keskimäärin noin 1,000 markan tuloista. Ja koska palkasta ynnä muusta ansiosta laskettaisiin yksi äyri vasta 800 markan tuloista, niin jäävät suurviljelijäin palkkatyöläiset, jotka maanviljelystyöstä saavat tulonsa, verottamatta, sekä myöskin yleensä kaikki muu tilaton väestö. Tästä silloin johtuisi maanviljelijäinkin kesken sellainen muutos, että manttaalinomistaja tulisi nykyiseen rasitukseensa verraten maksamaan ainoastaan $\frac{2}{5}$ eli toisin sanoen hänen velvollisuutensa laskisi sadasta neljäänkymmeneen, kun sitä vastoin pienviljelijä tulisi maksamaan yli kolmenkertaisesti, hänen rasituksensa taas nousisi kolmesta kymmeneen. Ne lisäverotusesineet, joita lakitekstissä ehdotetaan, eivät tulisi likimaillekaan vastamaan sitä tappiota, mikä johtuisi siitä, että suurviljelijäin kyytirasituskustannukset vähenisivät nykyisyydestään, ja lopputulokseksi jäisi että pienviljelijäin ja torpparien verotaakka nousisi lakiehdotuksen mukaan vielä entisestään paljoa korkeammaksi. Kun nyt ottaa huomioon että tämä ammattikunta ei itse tähtänsä kyytilaitosta tarvitsisi sekä vielä että kyytirahan määrä armollisessa esityksessä ehdotetaan niin alhaiseksi ettei sillä ansaittu tulo vastaa puoltakaan nykyisestä hevospäivätyön arvosta, niin silloin tekisi mieli kysyä hallitukselta, mihinkä se perustaa tällaisen ehdotuksensa, josta johtuisi maassamme kovia kokeneemman, säästävemmän ja rauhallisemman väestön kustannuksella helpotuksia ja mukavuuksia parempiosaisille. Mutta kun asia ei tällä kertaa ole hallituksen käsiteltävänä,

niin rohkenen kääntyä eduskunnan ja erittäin laki- ja talousvaliokunnan puoleen, johon eduskunta päättäneen armollisen esityksen lähettää, ja toivoa kuten edellisetkin puhujat ovat jo lausuneet, että kun laki- ja talousvaliokunta asiata käsittelee se koettaisi saada kyytilaitoksen niin paljon kuin suinkin mahdollista itsensä kannattavaksi ja että ne varat, joita siihen tarvittaisiin lisää, tulisivat rasittamaan maassa yhdenvertaisesti kaikkia kansalaisia.

Ed. J u n e s: Jo pikaisin silmäys sekä vanhempaan että myöhäisempään kyytilainsäädäntöön riittää osoittamaan, minkälainen suunta ja mitkä näkökannat ovat johtaneet tätä lainsäädäntöä. Vaikkakin niille näkökannoille varhaisempina aikoina voitiin näennäisesti antaa jonkunmoinen oikeudellinen leima ja siten tukea vieraidenkin tarkoitusten pätevyyttä, niin olisi ainakin nyt luullut kansan mielialan, sen oikeutetuimmat vaatimukset ja ihmiselliset näkökannat päässeen hallituksenkin piireissä siksi kuuluville, siksi tunnetuiksi että tällainen lakiehdotus, tällainen sekasotku — lievempää nimeä en voi sille eräistä syistä antaa — ei olisi enää pitänyt tulla kysymyksenäkään. On kaikin puolin surullista että kansan mieliala, sen eduskunnan hyväksymä periaate siitä, kuka on kyytilaitosten oikea ylläpitäjä, kustantaja, on saanut osakseen tällaisen huomion. Kajoamatta enempää siihen puoleen asiasta, minkälaisen vastauksen armollinen esitys oikeastaan ansaitsisi eduskunnan puolelta ja jota eräissä muissa vähemmän tärkeissä kysymyksissä olisin valmis suosittamaan eduskunnan hyväksyttäväksi, täytyy minun nyt esillä olevan asian vuoksi asettua sille kannalle että kyseenalaiseksi on pantava: voiko eduskunta ehdottomasti asettua vuonna 1908 hyväksytyn lakiehdotuksen kannalle, vai olisiko sitenkin viisainta alkaa muokkailu armollisen esityksen pohjalla uutta lakiehdotusta.

Kun tiedän ja olen vakuutettu, että maanviljelijät, tilalliset kautta Suomen ja erittäinkin sen pohjoisissa osissa kärsimättöminä odottavat heille yksinään kuulumattoman rasituksen huojistumista, niin pyydän asianomaisen valiokunnan harkintaan suosittaa periaatteellisen ajatuksen, eikö siinä tapauksessa, että kokonaisen saaliin tavottaminen panee kaikki alttiiksi, olisi siltäkin viisainta parempia aikoja vartoessa tyytyä vähempään ja toteuttaa käytännössä ajatusta »parempi on pyy pivossa kuin kaksi oksalla». Jo ajatuskin siitä, että kyytilaitos olisi muiden kuin valtion ylläpidet-

tävissä, tuntuu luonnottomalta, mutta tällä kertaa en voi vakiintua siitä, miten se olisi poistettavissa. Olisin sydämmestäni kiitollinen, jos valiokunta tulisi sen keksimään.

Tärkeä — ehkäpä voisin sanoa — tällä kertaa tärkein periaatteellinen eroavaisuus armollisen esityksen ja vuoden 1908 eduskunnan hyväksymän lakiehdotuksen välillä on tuo hallituksen puolelta esitetty meikäläisille karvas ajatus valtiovarojen käyttämisestä muihin kuin sille mieluisiin sotilas- ja virkamiestarkoituksiin. Pulma mikä tämän johdosta on eduskunnan ratkaistavana, ei suinkaan ole helpoimpia, sillä sen vuoksi tulisi kyseeseen, jollei muita eduskunnan käytettävissä olevia varoja tahdota muilta kylläkin tärkeiltä laitoksilta riistää kyytilaitoksen kustannuksiin, ehkä uusien verojen keksiminen. Toivon kuitenkin viimeiseen asti, että asianomainen valiokunta hyvällä tahdolla löytää siihen tarpeelliset keinot, ja että mahdollisesti esiintyvä perustuslakikiista siirrettäisiin ominaiseen konttoonsa.

Kaiken edellisen ja monien mainitsematta jääneiden seikkain vuoksi olen pakotettu jäämään siihen oletukseen, että asianomainen valiokunta, saadakseen jotakin todellista aikaan, ryhtyy armollisen esityksen pohjalla muokkaamaan uutta lakiehdotusta ja sen vuoksi pyydän saada evästyksenä valiokunnan huomioon kiinnittää vielä muutamia yksityisseikkoja.

Kun armollisen esityksen mukaan muu kuin kiinteimistöä ja teollisuudesta saatu tulo olisi asetettava erikoisasemaan eli asteettain nousevaan äyrytykseen, niin mielestäni se ei ole paikallaan. Vaikkakin sillä näennäisesti tahdotaan suojella heikompiäköisiä, niin kuitenkin, kun ottaa huomioon, että kehitys kulkee pienviljelijäjärjestelmään, tulisivat nämä, joiden toimeentulo usein on sääliävämpi kuin 600—800 markan tuloista taksoitettujen itsellisten, käsityöläisten ja pikkuvirkamiesten, suorittamaan kyytivelvollisuutta kaikista tuloistaan.

En voi pitää kohtuullisena sitäkään säännöstä, että 1,000 à 1,900 markan tuloja kantavat henkilöt saisivat helpotusta kyytivelvollisuudesta, sillä ainakin he ovat maaseudulla siinä asemassa, ettei minkäänlainen helpotus heille muiden kustannuksella pitäisi tulla kysymykseenkään. Pääasia on kuitenkin se, että maakiinteimistön tuotanto asetetaan samaan asemaan kuin muukin tulo ja että kyytivelvollisuus tasataan yhdenmukaiseksi kaikkien veroramaksavain niskoille alkaen 600 markan tuloista ylöspäin. Jos tässä jonkinlainen kohoava

asteettaisuus pitäisi ottaa käytäntöön, niin olisi se asetettava yhdenmukaiseksi kaikille.

Kun siitä myöskin ollaan selvillä, ettei maa tarvitse kyytilaitoksia vaan ihmiset ja niistä erittäinkin virkamiehet, liikemiehet y. m. s. niin pitäisihän silloin olla selvillä myöskin se, kenen ja minkälaisen tulojen kustannettavaksi tämä lysti olisi asetettava. Armollisen esityksen mukaan on valtion avustus erityisten seutujen kyytirasitukseen mielestäni asetettu liian vähäiseksi. Jollei valiokunta niihin voisi muutosta tehdä, niin kunnille ja kihlakunnille olisi pidätettävä lopullinen ratkaisuväli ainakin sellaisissa asioissa, jotka tavalla tai toisella vaikuttavat kustannusten suurenemiseen. Valitusten varalta olisi mielestäni selvennettävä armollisen esityksen 8 ja 9 §:iä. Takuujärjestelmä olisi myöskin poistettava.

Olettaen, että urakkatoimenpide asetetaan kyytilaitosten sijoittamisperusteeksi, olisi mielestäni tarkoin määriteltävä se tapa, missä ja miten tarjoukset on tehtävä tullakseen huomioon otetuiksi. Sekavuus ja keinottelu on ainakin nykyisten vastaavain lainpaikkain varjossa päässyt toimintaa ohjaamaan.

Määräys pisimmästä kyytilaitosten välimatkasta, erityisiä poikkeuksia lukuunottamatta, olisi mielestäni alennettava 18 kilometriin ja sääntö tämän pitimmästä kyytivelvollisuudesta poistettava.

Yksi tärkeä seikka, joka on matkustavaiseksi katsottava, olisi mielestäni tarkemmin määriteltävä. Löytyy seutuja, joissa selvinä kulkevat viinansalakauppiat y. m. yhteiskunnalle vaaralliset ammatinharjoittajat käyttävät kyytilaitoksia hyväkseen. Löytyy vielä sellaisiakin seutuja, missä paikkakunnalla säännöllisesti, jopa useampia kertoja päivässä edestakaisin kulkevat tukkityöläiset ajelevat kyydillä, koska se on muka heitäkin varten ja siten korottavat kyytien lukumäärää ja pakottavat hevosten puutteessa todellisen matkustajan odottamaan, jopa toisinaan keskeyttämäänkin matkansa.

Ylimääräisen kyydinsaannin aika olisi mielestäni jo pantava lakiin eikä jätettävä kuvernöörin mielivallasta riippuvaksi. Säännös, että kyytilaitoksen hoitaja pakotettaisiin matkustajalta ilman muuta ottamaan talletettavakseen ja korvausvelvollisuuden uhalla säilyttämään ehyenä ja turmeltumattomana mitä laatua tahansa olevan tavaran, olisi mielestäni järjestettävä sellaiseksi, ettei kyytilaitoksen hoitajaa pakotettaisi vasten tahtoaan ottamaan mitään talletettavakseen.

Pyydän siis, että asianomainen valiokunta ottaisi esittämäni näkökohdat hyväntahtoiseen huomioon, ja että armollisessa esityksessä lausuttu ajatus eduskunnan osottamista varoista tulisi mikäli mahdollista siellä saamaan ansaitun arvostelun.

Ed. K a a k k o - o j a: Tarkoituksena on, johon kyytitoimintaa järjestettäessä on ehdottomasti pyrittävä, on asetettava kyytitoimen saattaminen itsensä kannattavaksi eli toisin sanoen, että matkustajain suoritettavat maksut riittävät niihin kustannuksiin, jotka johtuvat kyytilaitoksen ja kyydityksen voimassapitämisestä. Etteivät nykyiset kyytiasetukset ole siihen tulokseen käytännössä johtaneet, siihen on syynä etupäässä liian alaiset kyytimaksut ja majatalotaksat sekä myöskin se varmuus, että lisäkustannukset ovat ainoastaan yhden kansanosan kannettavat. Että kyytilaitoksemme voi järjestää suurimmaksi osaksi itsensä kannattavaksi, siitä on mielestäni jo käytännössä kyllä päteviä todistuksia olemassa, sillä nykyisinkin on monissa paikoin maataamme yksityisiä vieraskoteja, joissa saa vakinaista asuntoa ja joista useista saa myös vakinaista kyytiäkin ja ne myös aivan hyvin kannattavat itsensä. Se johtuu etupäässä juuri siitä, että ne ovat itse järjestäneet taksansa niin hyvin ravintoon kuin kyytimaksuunkin nähden. Siis sen asianomaisen laki- ja talousvaliokunnan, jonka käsiteltäväksi tämä kyytilakiehdotus tulee, tulisi ottaa ehdottomasti katsantokannakseen sen, että kyytilaitos tulee niin paljon kuin mahdollista saaduksi itsensä kannattavaksi, mutta ellei se ole mahdollista, niinkuin se ei joka paikassa maataamme olekaan, niin siinä tapauksessa rasitus on ehdottomasti kuitenkin laskettava valtion kannettavaksi. Minä tahdoisin siis erikoisesti arvoisan laki- ja talousvaliokunnan huomioon liittää 1908 vuoden toisten valtiopäivien laki- ja talousvaliokunnan kyytilakiehdotuksen 10 §:n, sillä ainoastaan sen pykälän mukaan tulee kyytilaitos oikeudenmukaisen järjestyksen mukaisesti meidän maassamme järjestetyksi.

Ed. S n e l l m a n: Laki- ja talousvaliokunnalle lausun sen toivomuksen, että arvoisa valiokunta laatisi mietintönsä kyytirasituksesta sille pohjalle, että maaomaisuus manttaalina tulisi kyytirasituksesta vapaaksi ja että pääasiassa kyytilaitos tulisi itsensä kannattavaksi.

Ed. T o r p p a: Kun tämä armollinen esitys jätettiin eduskunnalle käsittelyä varten, toivoin minä vapautuvani ottamasta osaa lähetekeskusteluun, mutta muutama lausunto tässä lähetekeskustelussa on tehnyt minuun varsin tympäisevän vaikutuksen.

Täällä on jotenkin myötätuntoisesti tahdottu alistua niitten määräysten alaisiksi, mitä esitys sisältää, ja tämä tietää minusta sitä, että eduskunnan työlle ei tahdota omistaa, ei tahdota tunnustaa sitä arvoa, minkä se maan ja kansan eduskuntana todellakin ansaitsee. Jos täällä eduskunnassa ruvetaan menettelemään sillä tapaa, että kun eduskunnan aikaisemmat päätökset tulevat hylätyiksi, ja hylätyiksi tavalla, johon ei kotimainen hallitus ole edes myötävaikuttanut, ja että kun tällaisesta menettelystä johtuneet uusille perusteille kokonaan rakennetut esitykset uudelleen esitetään eduskunnassa, ne saavat edustajilta jonkunlaista myötätuntoisuutta osakseen, on se minusta sellainen virhe, jota vastaan en voi olla ilmoittamatta paheksumistani.

Tahdon tämän lausua vaan itse periaatteen kannalta ja toivon, että arvoisa valiokunta, johon tämä asia tulee lähetettäväksi, pitää tarkasti silmällä tätä periaatetta, sillä muutoin, jollei tämä periaate tule kunnioitetuksi tässä eduskunnassa, tulee meidän työemme olemaan turha. Eikä tämä koske yksin tätä asiaa, vaan jos me lähdemme tälle myötätuntoisuuden tielle, niin siitä on seurauksena, että muutkin asiat, jotka tässä eduskunnassa päätetään ja jotka eivät ole mieluisia lopulliseen ratkaisuun nähden, tulevat saman kohtalon alaisiksi ja me saamme yhden asian toisensa jälkeen täällä uudestaan esille. Siitä on seurauksena, ettemme saa mitään aikaan niissä tärkeissä uudistuskysymyksissä, joihin olemme innolla ja tarmolla ryhtyneet.

Toivon, niinkuin sanoin, että valiokunta pitää silmällä tätä periaatetta asioita käsitellessään.

Ed. L i s t o: Olen tilaisuudessa mielihyvällä merkitsemään, että se esitys, jonka ed. Jonas Castrén tämän lähetekeskustelun alussa antoi kyytiasian aikaisemmista vaiheista, on kaikessa pääasiassa oikea. Pyydän vain täydentää erästä aukkoa, jonka hän siihen jätti.

Suomen Senaatti antoi viime vuonna hallitsijalle lausuntonsa sen esityksen johdosta, jonka eduskunta 1908 jälkimäisillä valtiopäivillä teki kyytiasista. Tässä lausunnossa, mikäli minä

muistan — en ole sitä äskettäin nähnyt —, senaatti eräitä yksityiskohtia eduskunnan lakiehdotuksessa kosketellessaan lausui epäilyksiä niiden tarkoituksenmukaisuudesta. Mutta lopputulos senaatin tarkastuksesta oli se, että lakiehdotus oli tyydyttävä ja mahdollinen panna toimeen, ja huomautti senaatti erityisesti, että se mutkallinen verotusjärjestelmä, joka olisi tullut toimeenpantavaksi, jos hallituksen aikaisempi kyytilakiehdotus olisi tullut toteutetuksi, olisi siihen verosummaan nähden, joka sillä tavoin olisi ollut koottava, tuottanut suhteellisesti enemmän vaivaa kuin mitä tulos ansaitsi. Sitäpaitsi huomautti senaatti, että kyytirasituksen, siihen nähden, että valtion meno tästä tulisi olemaan verrattain pieni — valtiovarainvaliokunta oli 1908 vuoden edellisellä valtiopäivillä arvioinnut sen korkeintaan 400,000 markaksi vuodelta — kruunu voisi huoletta ottaa vastatakseen. Sellaisen toimenpiteen kautta maata-omistavat luokat erityisesti maan harvimmin asutuissa ja vähävaraisimmissa seuduissa tulisivat saamaan tervetulleen helpotuksen ulosteissaan.

Silloinen kotimainen hallituksemme ehdotti siis eduskunnan päätöstä armossa vahvistettavaksi. Sanomalehtien kautta olemme saaneet tiedon, että hallitsija on eduskunnan hyväksymän kyytilain hyljännyt ja määrännyt, että eduskunnalle on asiasta annettava uusi armollinen esitys. Käsillä oleva armollinen esitys kaiketi edustaa hallitsijan mainitun käskyn täyttämistä, vaikka tässä armollisessa esityksessä ei ole sanallakaan mainittu siitä, että hallitsija on eduskunnan aikaisemman päätöksen hyljännyt.

Edustajat J. Castrén ja Junnila ovat jo maininneet niistä virheistä, joita armollinen esitys sisältää. Minä pyydän ainoastaan merkitä, että oma käsitykseni tästä armollisesta esityksestä on se, että se tai ne henkilöt, jotka ovat neuvoneet hallitsijan hyväksymään tällaista tuotetta, eivät ole kenneet tai huolineet vähimmässäkään määrässä syventyä koko kyyti-asiaamme. Armollinen esitys osoittaa jotenkin täydellistä tietämättömyyttä siitä, mistä kyyti-asiaassa on kysymys. Täytyy huolella ajatella sitä, että sellaisilla henkilöillä nykyään on tilaisuus antaa hallitsijalle neuvoja Suomea koskevilla asioissa.

Tähän asti on perustuslaki- ja valtiovarainvaliokuntien tuskastuttavana velvollisuutena ollut osoittaa ja koettaa oikaista niitä erehdyksiä ja virheitä, joita nykyinen hallitussuunta Suomen asioissa synnyttää. Näyttää siltä,

että tämä surullinen tehtävä nyttemmin laajenee siinä määrin, että muutkin valtiopäivävaliokunnat saavat siitä osansa.

Mitä itse kyytiasiaan tulee, niin olen edelleen siinä käsityksessä, että kyytirasituksen järjestäminen täysin oikeudenmukaiselle kannalle voi meillä tapahtua ainoastaan siten, että kyydin- ja kestikievarinpito tulee kruunun huoleksi. Asianlaita on nimittäin sellainen, ja siitä saamme todistuksia komitean mietinnöstä, joka v. 1903 valmistui, että kyytirasitus painaa erinomaisen epätasaisesti eri seutuja maassamme, vieläpä samoilla paikkakunnillakin lähellä toisiaan olevissakin seuduissa kyytirasitus on hyvin erisuuri ja erittäinkin painaa se suhteellisesti raskaammin harvaan asuttuja ja vähävaraisia seutuja. Tätä epätasaisuutta ei saada tyydyttävällä tavalla minun käsitykseni mukaan tasoitetuksi sillä, että annetaan jonkun määrätyn laskuperusteen mukaan valtiopuolapua enemmän rasitetuille paikkakunnille. Jos ei kyytilaitosta voida saada valtion huostaan, niin on pyrittävä kyytilahkojen suurentamiseen, on koetettava päästä siihen, että esimerkiksi koko lääni tai ehkä vaalipiiri tai joku muu suurempi piiri muodostaa kyytilahkon. Sillä tavoin voidaan kyytirasitus piirin omassa keskuudessa saada tasotetuksi, ja sillä keinolla voidaan, jos valtiovaroista annetaan kyytilahoille apulisia, tämä jako kyytilahkojen kesken saada oikeudenmukaisemmaksi. En tällä hetkellä saata arvostella, missä määrin laki- ja talousvaliokunnalla riittänee aikaa lakiehdotuksen uudelleen muodostamiseen mainittuun suuntaan. Mutta olen tahtonut lausua tämän evästyksenä valiokunnan arvoisien jäsenten harkittavaksi.

Kun tässä lakiehdotuksessa tarkotetaan kyytirasitusvelvollisten piirin melkoista laajentamista siten, että uusia kyytivelvollisia tulisi vedettäväksi kyytirasituksen alaiseksi, niin lie ne tarpeellista, että asiassa hankitaan valtiovarainvaliokunnan lausunto. Ehdotan siis, että samalla kuin asia lähetetään laki- ja talousvaliokuntaan, valiokunta käsketään hankkimaan asiasta valtiovarainvaliokunnan lausunto. Ja samalla pyydän lausua toivottavaksi, että valtiovarainvaliokunta ei noudattaisi viime valtiopäivien valtiovarainvaliokunnan esimerkkiä. Eduskunnan päätöksen mukaan laki- ja talousvaliokunta silloin pyysi valtiovarainvaliokunnan lausuntoa tieasiassa. Ja vaikka eduskunnan työsuunnitelmassa oli määrätty, että asianomaisten valiokuntien tulee kiireellisinä käsitellä lausuntokysymyksiä, niin viivytti valtiovarainvaliokunta tieasiaa käsissään niin kauan,

että asia ei ehtinyt enää eduskunnalle ollenkaan; asia viipyi valtiovarainvaliokunnassa yli kolme viikkoa. On suotavaa, jos kyytiasiaista jotain valmista ajotaan, että valtiovarainvaliokunta, saatuaan asian käsiinsä, siitä nopeammin antaa lausuntonsa.

Ed. Danielson - Kalmar: Sen lisäksi mitä tässä viimeinen puhuja on lausunut senaatin toimenpiteestä asiassa, lieene ehkä vielä syytä mainita, että senaatti myöskin huomautti siitä, että jos ylipäänsä mieli saada läheisessä tulevaisuudessa jotakin parannusta kyytiasiaassa, niin olisi välttämätöntä kiirehtiä, ja siihen nähden senaatti puolsi sitä, että eduskunnan päättämä lakiehdotus hyväksyttäisiin hyvissä ajoin ennen viime vuoden loppua. Eritäinkin huomautettiin, että jos majesteetin päätös lykkäytyisi myöhempään, niin siitä olisi seurauksena, että syntyisi uusia urakkasopimuksia, jotka estäisivät uuden lain toimeenpanoa monen vuoden kuluessa. On sentähden aivan käsittämätöntä, kuinka tähän armolliseen esitykseen senaatin erityisestä huomautuksesta huolimatta on tullut sellainen pykälä kuin 67 § on. Tässä edellytetään mahdolliseksi vielä nytkin saada uusi kyytiasetus voimaan vuoden 1911 alusta. Tämäkin esimerkki kohdaltansa valitettavasti näyttää että kyllä armollisia esityksiä valmistettaessa tätä nykyä aivan merkillisellä tavalla hutiloidaan.

Ed. Ahmavaara: Pyytäisin saada kannattaa ed. Liston esitystä siitä, että tämän asian rahallisesta puolesta hankittaisiin jo hyvissä ajoin valtiovarainvaliokunnan lausunto.

Kun minulla on puheenvuoro, pyytäisin muutamalla sanalla kosketella ed. Torpan lausuntoa. Siinä oli yleensä varsin oikeita periaatteita lausuttuna, kuten se, ettei eduskunnan suinkaan tule sen vuoksi luopua kannastaan, että venäläinen ministerineuvosto on toisella kannalla. Siinä minä täydellisesti hyväksyn ed. Torpan mielipiteet ja luulen, että koko eduskunta on sillä kannalla. Ja vieläpä hyväksyn siinäkin ed. Torpan mielipiteen, että kun tässä jo on lakiesitys eduskunnan puolelta laadittu, eduskunta luullakseni pysyy samalla kannalla. Mutta en minä kuitenkaan hyväksyisi sellaista katsantokantaa, että ylipäänsä eduskunnan pitäisi näissä taloudellisissa, sisäisissä asioissaan pysyä entisellä kannallaan, vaikka se huomaisi, että olosuhteet ovat muuttuneet siksi paljon, että on enää mahdotonta aikaisemmalla kannalla pysyen saada aikaan mitään uudis-

tuksia. Minä luulen, että semmoisina aikoina, kuin meillä nyt jo on, on välttämätöntä, että taloudellisissa kysymyksissä täytyy silloin, kun ei voi astua koko askelta edistystiellä, tyytyä lyhyempään ja astua puoli.

Olen tämän tahtonut lausua senvuoksi, että meille tulee kohta esille luullakseni anomustietä samanluontoinen asia kuin tämä, mutta vielä suurempia rahallisia menoja kysyvää. Eduskunta ei tosin ole siinä tehnyt vielä mitään päätöstä, mutta minä luulen, että siinä asiassa tulee kysymys, jossa ei voi pitää kiinni entisestä valiokunnan kannasta, jos tahdotaan mitään parannusta asiassa aikaan saada.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että tämä armollinen esitys lähetettäisiin laki- ja talousvaliokuntaan. Ed. Listo ed. Ahmavaaran kannattamana on sen lisäksi ehdottanut, että laki- ja talousvaliokunta saisi toimekseen pyytää valtiovarainvaliokunnalta lausuntoa asiassa. Nämä ehdotukset eivät ole niin vastakkaisia, että niistä pitäisi vastatusten äänestää. Eduskunta hyväksynee puhemiesneuvoston ehdotuksen, että asia lähetetään laki- ja talousvaliokuntaan?

Ehdotus hyväksytään.

Puhemies: Kun ed. Liston ehdotusta ei ole vastustettu hyväksynee eduskunta senkin?

Sekin ehdotus hyväksytään.

3) Tuulaakimaksun laskemisen perustetta

koskeva armollinen esitys n:o 3 esitetään, ja ilmoitetaan että puhemiesneuvosto ehdottaa sen lähetettäväksi talousvaliokuntaan.

Puheenvuoroa käyttäen lausuu:

Ed. O. Laine: Siinä armollisessa esityksessä, joka annettiin tuulaakimaksun laskemisen perusteista vuoden 1907 valtiopäiville, ehdotettiin, niinkuin nytkin annetussa esityksessä, se aika, joksika laskuperuste olisi hyväksyttävä, 5 vuodeksi. Silloinen eduskunta kuitenkin päätti hyväksyä perustet vain 3 vuodeksi siinä toivossa, että tällä ajalla veroasiamme tulisivat perinpohjaisemmin järjestetyiksi. Niinkuin tiedämme, ei verotusasioittemme jär-

jestely ole ennättänyt sen pitemmälle, kuin että komitea verotusasioittemme järjestämistä varten on määrätty ja että se onkerran kokoon-tunut heti taas hajaantuakseen. Senvuoksi rohkenen asianomaiselle valiokunnalle ehdottaa, että valiokunta ottaisi perinpohjin selvittääkseen nämä tuulaakimaksun perusteet, ja toivon valiokunnan voivan tämän selvittelyn nojalla tulla siihen tulokseen, että tuulaakimaksu nyt jo kokonaan poistettaisiin. Tämähän on rasitus, jolla vaan maaseutua rasitetaan kaupunkikun-tien hyväksi; ja on se uhraus, jonka kaupun-git tulevat tätä hyvitystä vastaan tekemään, verrattain pieni. Kun luulen että vielä tulee pitkälle viipymään, ennenkuin verotusjärjes-telmä kokonaisuudessaan tulee uudestaan jär-jestetyksi, olisi syytä, että sitä edes näin kappaleittain ruvettaisiin järjestämään.

Ed. Ripatti: Ed. Laine kerkesi jo pää-asiaassa lausua mitä minä ajoin sanoa, mutta tahdon lisätä, että jollei asianomainen valio-kunta katsoisi asiaa voitavan nyt jo järjestää, niin tätä aikaa ei kuitenkaan olisi pidennettävä kolmea vuotta pitemmäksi niiden periaatteiden mukaan, jotka armollinen esitys säättää, sillä siinä olisi jo kyllin aikaa järjestää tuulaaki-maksut ajan vaatimalle kannalle.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi ja ar-mollinen esitys päätetään lähettää talous-valiokuntaan.

Pöydällepano:

4) Kertomus valtiovarain tilasta vuonna 1903,

esitetään ja pannaan puhemiesneuvoston ehdo-tuksesta pöydälle ensi tiistaina, kuluvan maa-liskuun 15 päivänä pidettävään täysi-istuntoon.

Seuraava täysi-istunto on ensi torstaina kello 11 a. p. Silloin tulee ainoastaan toimitettavaksi suuren valiokunnan vaali. Sen jälkeen on seu-raava istunto perjantaina tämän kuun 11 päi-vänä kello 6 i p.

Istunto päättyy kello 8,20 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

8. Torstaina 10 p. maaliskuuta

klo 11 a. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

- 1) Suuren valiokunnan jäsenten vaali.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Anneberg, Halonen, Hänninen-Walpas, A. Jokinen, Mechelin, Nevanlinna, Rapola ja Soininen.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat ed. Mechelin ja Rapola sairauden takia tästä istunnosta, sekä ed. Annala yksityis asiain takia huomispäivän ja ensi lauantain ajaksi.

Päiväjärjestyksessä oleva asia:

Suuren valiokunnan jäsenten vaali.

Puhemies: On ilmoitettava että 5 ehdokaslistaa on jätetty määrääjän kuluessa sihteerille. Ne ovat painetut vaalilipuksi, joka on jaettu edustajille. Professori Ernst Lindelöfiä on pyydetty asiantuntijana olemaan vaalissa avustajana. Sen ohessa kehoitetaan niitä asiamiehiä, jotka ovat ehdokaslistat jättäneet sihteerille, saapumaan avustamaan puhemiehiä, kun vaaliliput avataan.

Vielä on ilmoitettava että tänään täysi-istunnossa ei ole muita asioita ja että täysi-istunto siis lopetetaan niin pian kuin vaaliliput ovat avatut. Vaalin tulos julistetaan seuraavassa istunnossa, joka tulee olemaan huomenna kello 6 iltapäivällä.

Äänestyksen tapahduttua ja sittenkun vaaliliput ovat avatut,

istunto päättyy klo 11,50 p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

9. Perjantaina 11 p. maaliskuuta

klo 6 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

1) Suuren valiokunnan jäsenten vaalin tulos ilmoitetaan.	Siv. 49
2) Esitetään virkamiesoloja koskevan tutkimuksen toimeenpanemista tarkoittava ed. Alkion y. m. anom. ehd. n:o 12.	50

Nimenuudossa merkitään poissa oleviksi ed. Annala, Arokallio, Halonen, Hänninen-Walpas, Mechelin, Dagmar Neovius, Nevanlinna, Rapola, Sillanpää ja Soininen.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat ed. Dagmar Neovius ja Halonen sairauden takia, josta lääkärintodistus on esitetty, toistaiseksi, ed. Sipilä yksityisten asiain ja virkatehtävien takia juhlien ajaksi tämän kuun 18:sta 30 päivään, sekä ed. Sillanpää yksityisten asiain vuoksi tämän päivän istunnosta.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

Suuren valiokunnan jäsenten vaalin tulos.

Sihteeri lukee:

Suuren valiokunnan jäsenten vaalissa 10 p. maaliskuuta 1910 on kunkin listan hyväksi äänestänyt:

Listan n:o 1	84 äänestäjää.
» n:o 2	38 »
» n:o 3	25 »
» n:o 4	27 »
» n:o 5	17 »
yhteensä 191 äänestäjää.	

Tämän mukaan on eri listojen ehdokkaita valittu:

Listasta n:o 1	27 ehdokasta.
» n:o 2	12 »
» n:o 3	8 »
» n:o 4	8 »
» n:o 5	5 »
yhteensä 60 ehdokasta.	

Vaalin tulos.

Valituiksi ovat tulleet seuraavat edustajat:

Listasta n:o 1: Kotonen, Oasmaa, Nuorteva, F. Rantanen, Kannisto, Murros, Boman, Kopila, Saari, K. A. Saarinen, Virkki, W. Jokinen, Järvinen, Kivikoski, Etelämäki, Paasivuori, Herrala, Mänty, Kautto, Kurkinen, Kääriäinen, Lumio, Lehtonen, Miettinen, M. Turunen, Wainio ja Hänninen-Walpas.

Listasta n:o 2: Anneberg, Danielson-Kalmari, Honkajuuri, Koivisto, Lagerlöf, O. Laine, Listo, Malmivaara, Rautapää, Torppa, Warvikko ja Y. K. Yrjö-Koskinen.

Listasta n:o 3: R. A. Wrede, K. Söderholm, J. Grotenfelt, H. Sohlberg, G. G. Rosenqvist, O. Aschan, G. Gädde, E. von Troil,

Listasta n:o 4: Setälä, Lilius, Ahmavaara, Renvall, Astala, A. Castrén, J. Castrén ja Penanen.

Listasta n:o 5: Matti Latvala, Kalle Lohi, Mikko Leinonen, Eero Hahl ja Antti Junes.

Puheenvuoron saatuaan lausuu:

Ed. J. Castrén: Ollen vanhimpana jäsenenä suuressa valiokunnassa tahtoisin minä puolestani kehoittaa kaikkia suuren valiokunnan jäseniä jäämään tämän istunnon jälkeen tähän kokoushuoneeseen toimittamaan suuren valiokunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan vaalia.

Toimitus- ja Tarkastusvaliokuntain varajäsenten lukumäärä.

Puhemies: On eräs ilmoitusasia, joka minulta äsken jäi esittämättä. Jotta valitsijamiehet voisivat ryhtyä toimitus- ja tarkastusvaliokunnan vaaleihin on ehdotettava näiden valiokuntain varajäsenten lukumäärä. Puhemiesneuvosto ehdottaa että näihin valiokuntiin valittaisiin kumpaankin valiokuntaan 18 varajäsentä ja perustelee tämän ehdotuksensa sillä, että pienemmissä ryhmissä on osoittautunut tarpeelliseksi saada useampia varamiehiä kuin mitä ennen on ollut tapana valita.

Tämä puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään.

2) Virkamiesoloja koskevan tutkimuksen toimeenpanemista

tarkoittava ed. Alkion y. m. anom. ehd:n n:o 12 esittää

Ed. Alkio: Tämä anomusehdotus käsittää ehdotuksen virkamiesolojen tutkimisesta ja uudestaan järjestämisestä maassa, mutta kun se on eduskunnalle juuri nyt jaettu painettuna, niin en tahdo sitä kokonaisuudessaan lukea, pyydän ainoastaan lukea alusta seuraavaa:

»Kaikilla valtiopäivillä alkaen vuodesta 1907, on Eduskunnalle jätetty useita anomuksia virkamiesolojemme uudelleen järjestämistä koskevilla asioissa. Nämä anomukset ovat kuitenkin jääneet kokonaan käsittelemättä, joten ne epäkohdat, joiden korjaamista mainitut alotteet ovat tarkoittaneet, yhä edelleen ovat jääneet Eduskunnan puolelta koskettamattomiksi ja vapaasti kehittymään.

Kun nyt uudelleen pyydämme saada kiinnittää Eduskunnan huomiota asiaan, rohkenemme sen tehdä siinä toivossa, etteivät virkamieslaitoksemme uudistamista tarkoitta-

vat alotteet enää jää käsittelemättömien joukkoon.»

Anomusehdotus päättyy seuraaviin ponsiin: »että Hänen Majesteettinsa Keisari ja Suuriruhtinas suvaitsi viipymättä antaa perinpohjin tutkia Suomen virkamiesolot komitean kautta, johon jäseniä kutsuttaisiin eri yhteiskuntakerroksista, jotta tutkimusten pohjalla voitaisiin poistaa virastojen virkavaltainen luonne ja järjestää ne käytännöllisemmin palvelemaan yhteiskunnan vaatimuksia ja tarpeita;

poistaa palkkausjärjestelmän epätasaisuus ja epäjohtonmukaisuus, sekä luokkaraja valtion palvelus- ja virkakuntain väliltä;

poistaa käytännöstä aiheettomain ylimääräisten eläkkeitten antamis- ja lakkautuspalkkajärjestelmät; sekä

valtion palveluksessa olevain kansalaisten eläkeoikeus yhdistää yleisen kansan työkyvyttömyys- ja vanhuudenvakuutuslaitoksen kanssa;

järjestää virkamiesten ammattivalmistus taroituksenmukaisemmaksi;

virkamiesten työvelvollisuus asettaa oikeaan suhteeseen heidän palkkaetujensa ja yhteiskunnan edun kanssa;

saada aikaan virastojen ja virkamiesten toimintaa koskeva tehokas tarkastus;

ryhtyä muihin toimenpiteisiin, mitkä virkamiesolojemme uudestaan järjestämisessä saattavat tulla kysymykseen;

sekä tämän lisäksi mikäli tästä johtuvat toimenpiteet aiheuttavat lainmuutoksia ja eduskuntakäsittelyä,

että asiasta annettaisiin Eduskunnalle viipymättä armollinen esitys.

Helsingissä 9 p. maaliskuuta 1910.

Santeri Alkio.	G. A. Kakriainen.
Kyösti Kallio.	Lauri Kr. Relander.
Eero Hahl.	Filip Saalasti.
Matti Poutiainen.	J. A. Heikkinen.
Mikko Leinonen.	E. Oranen.
Oskari Lahdensuo.	Matti Latvala.
Antti Junes.	Otto Karhi.
K. A. Lohi.	K. K. Pykälä.

A. Leino.

Mutta, kuten on tunnettua, perustuslaki-valiokunta, johon tätä laatua olevat anomukset on kaikilla edellisillä valtiopäivillä lähetetty, ei ole ehtinyt niihin vielä millään tavalla kajota, joten jos tämäkin anomus sinne lähetetään, näyttäisi aivan varmalta, että sen puolelta varsinkaan nykyisissä oloissa minkäänlaisia

toimenpiteitä ei voitaisi saada aikaan asian kehittämiseksi eteenpäin. Senvuoksi ehdotan, että eduskunta päättäisi perustaa erityisen virkamiesasiainvaliokunnan käsittelemään tätä anomusehdotusta.

Puhemies: Ennen kun annan puheenvuoron sille puhujalle, joka on pyytänyt puheenvuoroa, pyydän ilmoittaa, mitä ylipäänsä eduskuntaedistysten ja anomusehdotusten lähetekäsittelyyn tulee, että puhemiesneuvosto nyt, niinkuin ennenkin, tulee antamaan lausuntonsa siitä, minkä valiokunnan piiriin ja toiminta-alaan mikin eduskuntaesitys tai anomusehdotus kuuluu. Tietysti puhemiesneuvosto ei ota ensinkään käsiteltäväkseen sitä kysymystä, onko anomus hyväksyttävä vai hylättävä, mutta puhemiesneuvoston ehdotukseen nähden siitä valiokunnasta, joka voi tulla kysymykseen asiaa valiokuntaan lähetettäessä, on muistettava että puhemiesneuvoston ehdotus tulee aina äänestyksen alaiseksi. Sitä vastoin jos asianomaisen anomusehdotuksen tai eduskuntaesityksen tekijä tahtoo esittää lähetystä toiseen valiokuntaan kuin puhemiesneuvosto, on hänen ehdotustansa aina kannatettava, jos mieli sen tulla äänestyksen alaiseksi. Tämän olen tahtonut ilmoittaa jo alussa, kun ruvetaan anomusehdotuksia ja eduskuntaesityksiä käsittelemään, jotta edustajat olisivat asiasta selvillä.

Ed. Sundblom: Jag tillåter mig föreslå, att föreliggande petition måtte bordläggas till nästa plenum.

Ed. Relander: Pyysin puheenvuoroa kannattaakseni herra Alkion tekemää esitystä erityisen virkamiesvaliokunnan perustamisesta virkamiesoloja tutkimaan. Virkamieskysymys kuuluu kieltämättä niitten kysymysten joukkoon, jotka kipeimmin kaipaavat eduskunnan erityistä huolenpitoa. Ellei tätä kysymystä varten erityistä valiokuntaa perusteta, voimme olla jokseenkin varmoja siitä, että virkamieskysymyksen käsittely tulee lykkäytymään jokseenkin pitkälle hämärään tulevaisuuteen. Missä määrin tämä olisi asialle eduksi, siitä voi olla eri mieltä. Itse puolestani olen vakuutettu siitä, että virkamieskysymyksen ratkaisu tulee käymään vuosi vuodelta vaikeammaksi.

Ed. Kellosoalmi: Minä myöskin pyydän kannattaa tehtyä ehdotusta, että asetettaisiin

erityinen virkamiesvaliokunta, ja ehdottaisin tämän valiokunnan jäsenmääräksi 13.

Ed. Rosenqvist: Då vi ännu icke varit i tillfälle att närmare taga kännedom om innehållet uti ifrågavarande petitionsförslag, skulle jag be att få understöda herr Sundbloms förslag att ärendet måtte bordläggas.

Puhemies: Kun ehdotus pöydällepanosta on saanut kannatusta, on tämä puoli asiaa ensin ratkaistava, ennenkuin asian muu käsittely tulee kysymykseen.

Haluaako kukaan puheenvuoroa tästä asian osasta, nimittäin pöydällepanosta, vai onko keskustelu tästä päättynyt?

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Äänestys ja päätös.

Ken tahtoo jatkaa asian asiallista käsittelyä, äänestää »jaa»; jos »ei» voittaa, on eduskunta päättänyt, ed. Sundblomin ehdotuksen mukaisesti, panna tämän asian pöydälle seuraavaan istuntoon.

Äänestyksessä annetaan 115 jaa- ja 72 eiväntä.

Eduskunta on siis päättänyt jatkaa asian asiallista käsittelyä.

Puhemies: Ennen kun jatketaan, pyydän ilmoittaa, että puhemiesneuvosto puolestansa ehdottaa tämän anomusehdotuksen lähetettäväksi perustuslakivaliokuntaan. Minulta unohtui äsken tämä ilmoitus.

Tulee siis käsiteltäväksi ensinnä kysymys siitä, mihin valiokuntaan tämä asia on lähetettävä, ja jos eduskunta päättää sen lähetettäväksi erikoisvaliokuntaan, niin otetaan erikseen esille kysymys valiokunnan jäsenluvusta.

Ed. Sundblom: Då jag anhöll om bordläggning till följande plenum, gjorde jag det därför att det icke varit mig möjligt att taga del af innehållet uti denna vidtsyftande petition; och synes mig resultatet af omröstningen innebära en obillighet gentemot mig och de af mina kamrater, som icke förstå finska språket. Med bästa vilja i världen har det nämligen för mig varit absolut ogörligt att så grundligt sätta mig in i ärendet, att jag nu i sak skulle kunna yttra mig. Emellertid ber jag att få

understöda förslaget om petitionens remiss till grundlagsutskottet.

Ed. Schybergson: Förhållandet har väl nog varit detsamma med öfriga medlemmar af kammaren, som med hr Sundblom, nämligen att de icke kunnat taga kännedom om denna petition, äfven om språket icke utgjordt hinder i vägen därför. Petitionen utdelades endast för ett ögonblick sedan, och om den också icke omfattar mer än några sidor, så är den så djupsinning och i många afseenden dunkel, att den nog kunde tåla att tänka på. Detta har nu den nyss försiggångna omröstningen förhindrat, och såvidt jag kunnat fatta hr talmannens senaste yttrande, så lönar det väl sig icke heller att ifrågasätta huruvida petitionen alls behöfver remitteras till utskott. Sådant frågade man sig under den gamla ständerlandtdagens tid. Nu är det icke vidare tal om en petition öfver hufvud skall remitteras eller icke, utan endast fråga om det utskott, till hvilket den skall remitteras. Och hvad detta beträffar, så är väl saken redan afgjord. Jag har icke samma mod som hr Sundblom att understöda talmanskonferensens förslag. Efter den sista omröstningen är det utan vidare klart, att ett särskildt utskott för behandlingen af denna petition kommer att tillsättas. Hvad nu sedan kan bli af detta barnet må framtiden utvisa.

Vid den första af dessa enkammarlandtdagar framkom en petition i samma syfte, men mera genomarbetad, långt mera saklig än denna. Det var en petition af hr Nevanlinna angående en fullständig omgestaltning utaf vårt tjänstemannaväsende och vår tjänstemannakår. Jag hade då anledning anmärka, att det var nog mycket Preusserthum i petitionen, och jag befarade, att tjänstemannaklassen, om en sådan petition skulle komma till uttryck i lagstiftningen, skulle rekryteras ifrån helt andra samhällsklasser än nu. Om åter hr Alkios et consortes petition skulle leda till någonting alls, hvilket väl knappast är att befara, så antar jag, att tjänstemannaklassen öfverhufvud icke skulle kunna rekryteras. Det komme att råda brist på användbara kandidater. Detta skulle ju nog hafva äfven goda sidor, ty för min del är jag så litet embetsman och har så litet sinne för byråkrati, isynnerhet såsom den nu håller på att gestalta sig, att jag tycker, att det ligger mera vikt på att de bästa elementen i samhället blifva medborgare rätt och slätt. Det kommer väl äfven att gå därhän här,

såsom annorstädes. Men, som sagdt, jag befarrar att om man icke går saktare tillväga än hr Alkio åsyftar, så kommer det att bli mycket svårt att rekrytera tjänstemannaklassen med något så när anständiga element. Hr Alkio hade väl för öfrigt bort till sin petition foga ännu en kläm angående tjänstemannatvång d. v. s. tvång för dem, som vederbörande anse lämpliga att sköta den eller den tjänsten, att antaga densamma mot de förmåner, som kunna erbjudas. Om det föreslagna särskilda utskottet blir sammansatt, såsom hr Alkio och hans kamrater det önska, så kommer väl emellertid också den bristen att afhjälpas. Kammaren må ursäktas mig, att jag icke tagit förslaget på allvar. Det har icke varit mig möjligt.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Asiassa on kaksi ehdotusta, toinen puhemiesneuvoston, että anomus lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan, ja toinen ed. Alkion y. m. ehdotus, että se lähetettäisiin erikoiseen valiokuntaan. Tulee siis äänestettäväksi näiden kahden ehdotuksen välillä.

Äänestys ja päätös:

Ken tahtoo asian puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan perustuslakivaliokuntaan, äänestää »jaa»; jos »ei» voittaa on eduskunta, ed. Alkion ehdotuksen mukaisesti, päättänyt sen lähetettäväksi erikoisvaliokuntaan.

Äänestyksessä ovat ei-äänet voitolla. Eduskunta siis on päättänyt että puheenaoleva anomusehdotus lähetetään asetettavaan erikoisvaliokuntaan.

Puhemies: Tulee kysymys tämän erikoisvaliokunnan jäsenluvusta. Ed. Kellosalmi on ehdottanut siihen valittavaksi 13 jäsentä. Haluaako kukaan puheenvuoroa?

Ed. J. V. Eloranta: Minä pyydän kannattaa ed. Kellosalmen ehdotusta.

Ed. Söderholm: Jag ber att få föreslå att det utskott, till hvilket landtdagen nu här beslutit att förvisa ärendet, skulle bestå af 9 ledamöter.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Mitä jäsenlukuun tulee, on ed. Kellosalmi ed. Elorannan kannattamana ehdottanut 13 jäsentä, ed. Söderholm taas 9 jäsentä. Kun ed. Söderholmin ehdotusta ei ole kannatettu, niin se ei voi tulla äänestyksenalaiseksi. Eduskunta ehkä hyväksynee ed. Kellosalmen ehdotuksen?

Ed. Kellosalmen ehdotus hyväksytään.

P u h e m i e s: Tämäkin puoli asiaa on siis nyt loppuun käsitelty.

Seuraava istunto on ensi tiistaina k:lo 6 i. p.

Täysi-istunto päättyy k:lo 7,16 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

10. Tiistaina 15 p. maaliskuuta

klo 6 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Esitetään:

1) Täysi-istunnossa tämän kuun 8 päivänä pöydälle pantu kertomus valtiovarain tilasta v. 1908.

2) Ehdotuksen asetukseksi oppivelvollisuudesta ja kansakoululaitoksen kustannuksista sisältävät ed. W. Jokisen y. m. edusk. esit. n:o 2 ja ed. Soinisen y. m. edusk. esit. n:o 11 ja 12, sekä ehdotuksen oppivelvollisuuslaiksi sisältävät ed. Pennasen y. m. edusk. esit. n:o 7 ja ed. Kallion y. m. edusk. esit. n:o 8.

Siv.

57

70

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Halonen, Mechelin, Dagmar Neovius, Nevanlinna, Rapola, Repo ja Soininen.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat ed. Rapola lääkärintodistuksella näytetyn sairauden vuoksi tämän kuukauden ajaksi ja ed. Mechelin niinkään sairauden tähden täksi päiväksi, sekä yksityisasiain takia ed. Repo tämän päivän istunnosta, ed. Sirén ensi perjantaista sitä seuraavaan tiistai-iltaan, ed. Boman tämän kuun 21 päivästä 24 päivään ja ed. Oranen ensi perjantaista alkaen tämän kuun loppuun asti.

Suuren valiokunnan puheenjohtajaksi ja varapuheenjohtajaksi

ilmoitetaan valitun: puheenjohtajaksi ed. L i s t o ja varapuheenjohtajaksi ed. S e t ä l ä.

Toimitus-, Tarkastus- ja Virkamiesasiainvaliokuntain jäsenet.

Sihteeri lukee:

Suomen Eduskunnalle.

Valitsijamiehet saavat täten kunnioittaen Eduskunnalle lähettää pöytäkirjan, josta käy selville, ketkä edustajat ovat tulleet valituiksi Toimitus-, Tarkastus- ja Virkamiesasiainvaliokuntien jäseniksi ja varajäseniksi.

Valitsijamiesten puolesta:

A. Listo.

Mauri Honkajuuri.

Pöytäkirja, tehty Suomen Eduskunnan valitsijamiesten kokouksessa maanantaina 14 päivänä maaliskuuta 1910. Saapuvilla olivat kaikki varsinaiset valitsijamiehet paitsi Junnila, Kairamo, Astala, D. Neovius, Kiiskinen, Lonkainen ja Murros, joiden sijaan astuivat varajäsenet Ojanen, Rannikko, Kekki, Björk, Komu, Kopila ja Tuomi.

1 §.

Puheenjohtaja julkiluki kaksi Eduskunnalta saapunutta päätöspöytäkirjanotetta kuluvan maaliskuun 11 päivästä §§ 35 ja 36, joista kävi selville, ensinmainitusta, että Eduskunta tehdystä ehdotuksesta oli päättänyt asettaa erityi-

sen virkamiesasiainvaliokunnan ja määrännyt valiokunnan jäsenmäärän 13:ksi, sekä jälkimäisestä, että Eduskunta oli päättänyt toimitus- ja tarkastusvaliokuntiin valittavaksi 18 varajäsentä kumpaankin.

2 §.

Määräajan kuluessa oli vaalitulaisuudessa käytettäväksi jätetty kunkin valiokunnan vaalia varten 5 ehdokaslistaa (Liitteet 1, 2, 3, 4 ja 5), jotka kaikki täyttivät vaalijärjestyksen määräämät muodot.

3 §.

Koska vaalissa listaa 1 kannatti 9 äänestäjää, listaa 2 4 äänestäjää, listaa 3 6 äänestäjää, listaa 4 6 äänestäjää ja listaa 5 20 äänestäjää, tulee varsinaisiksi jäseniksi sellaiseen valiokuntaan, jossa on 13 jäsentä listasta 1 2 henkilöä, listasta 2 1, listasta 3 1, listasta 4 1 ja listasta 5 6 henkilöä, sekä sellaiseen valiokuntaan, jossa on 9 jäsentä, listasta 1 2 henkilöä, listasta 2 ei yhtään, listasta 3 1, listasta 4 1 ja listasta 5 4 henkilöä; jota paitsi listoilla 1, 3 ja 4 on sama oikeus kahteen paikkaan sellaisessa valiokunnassa, jossa on 13 jäsentä, ja ratkaisi arpa nämä paikat listoille 3 ja 4, sekä listoilla 2 ja 5 sama oikeus yhteen paikkaan sellaisessa valiokunnassa, jossa on 9 jäsentä eli siis toimitus- ja tarkastusvaliokunnissa, ja ratkaisi arpa tämän paikan toimitusvaliokunnassa listalle 2 ja tarkastusvaliokunnassa listalle 5.

Varajäseniä tulee toimitus- ja tarkastusvaliokuntiin valittavaksi jokaiselta listalta kaksi kertaa enemmän kuin varsinaisia jäseniä, jotenka varajäseniä siis tulee: toimitusvaliokuntaan listalta 1 4, listalta 2 2, listalta 3 2, listalta 4 2 ja listalta 5 8 sekä tarkastusvaliokuntaan listalta 1 4, listalta 2 ei yhtään, listalta 3 2, listalta 4 2 ja listalta 5 10. Virkamiesasiainvaliokuntaan tulee vaalijärjestyksen 12 §:n mukaan varajäseniä listalta 1 1, listalta 2 1, listalta 3 1, listalta 4 1 ja listalta 5 3.

Kun vaalin tulos oli laskettu huomattiin valituiksi:

Toimitusvaliokuntaan:

Varsinaiset jäsenet:

Rautapää,	listasta n:o 1
E. S. Yrjö-Koskinen,	»
Relander,	» 2
Grotenfelt,	» 3
Kaasalainen,	» 4

Wuolijoki,	listasta n:o 5
Tokoi,	»
Tanner,	»
Komu,	»

Varajäsenet:

Iida Yrjö-Koskinen,	listasta n:o 1
O. Laine,	»
Soininen,	»
Paasikivi,	»
Kakriainen,	» 2
Lahdensuo,	»
Granfelt,	» 3
Estlander,	»
Homén,	» 4
Åkesson,	»
Pärssinen,	» 5
Manner,	»
Sillanpää,	»
Paasivuori,	»
Kanervo,	»
Walpas-Hänninen,	»
Lundström,	»
Perttilä;	»

Tarkastusvaliokuntaan:

Varsinaiset jäsenet:

Virkkunen,	listasta n:o 1
Listo,	»
Lindelöf,	» 3
Hannula,	» 4
Järvinen,	» 5
Heikkilä,	»
Salmi,	»
Törmä,	»
Orasmaa,	»

Varajäsenet:

Y. K. Yrjö-Koskinen,	listasta n:o 1
Kairamo,	»
Ingman,	»
Aug. Hjelt,	»
Roos,	» 3
A. Neovius,	»
Renvall,	» 4
Hultin,	»
Aalle,	» 5
Tuomi,	»
Nuorteva,	»
Kiiskinen,	»
V. Eloranta,	»

Savolainen, listasta n:o 5
Sirén; » »

Virkamiesasiainvaliokuntaan:

Varsinaiset jäsenet:

Wuorivirta,	listasta n:o 1
Malkamäki,	» »
Pykälä,	» 2
Söderholm,	» 3
Schybergson,	» »
Lilius,	» 4
Tanttu,	» »
Nuorteva,	» 5
Järvinen,	» »
K. A. Saarinen,	» »
Orasmaa,	» »
F. Rantanen,	» »
Wuolijoki,	» »

Varajäsenet:

Kaakko-oja,	listasta n:o 1
Alkio,	» 2
Gädda,	» 3
Renvall,	» 4
Boman,	» 5
Lonkainen,	» »
Eronen.	» »

4 §.

Pöytäkirjantarkastajiksi valittiin ehdokaslistain asiamiehet ed. Peurakoski, Heikkinen, Sundblom, Riihelä ja Koskinen.

Vakuudeksi:
Mauri Honkajuuri.

Tarkastettu ja hyväksytty:

J. A. Heikkinen.	Julius Sundblom.
J. Oskari Peurakoski.	T. Riihelä.
F. Koskinen.	

Puhemies: Ed. Walpas-Hänninen on jättänyt kirjelmän, jossa hän anoo, että hänet vapautettaisiin pankkivaliokunnan jäsenyydestä.

Tähän anomukseen suostutaan ja valitsijamiehiä kehoitetaan valitsemaan hänen sijaansa toinen edustaja jäseneksi mainittuun valiokuntaan.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Kertomus valtiovarain tilasta vuonna 1908,

joka täysi-istunnossa tämän kuun 8 päivänä pantiin pöydälle tähän istuntoon, esitetään ja ilmoitetaan, että puhemiesneuvosto ehdottaa sen lähetettäväksi valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Renvall: Käsillä olevassa kertomuksessa pistää silmään se tosiasia, että nyt on Suomen valtionrahastossa vaje, ja vaje, joka ei ole niinkään pieni, joka nousee 6 $\frac{1}{3}$ miljoonaan. Tämä tosiasia on sitä huomattavampi kun vuonna 1907 samassa rahastossa oli ylijäämä 13,300,000 mk. (tasaisissa satatuhatta markkoina lausuttuna) ja edellisenä vuonna oli ylijäämä 13,700,000 mk.

Jos tarkastamme lähemmin valtionrahaston tilaa, niin huomaamme että valtionrahaston tulot eivät ole suurestikaan lisääntyneet. Vuonna 1906 tekivät valtionrahaston tulot tasaisissa miljoonissa lausuttuina 74 miljoonaa, vuonna 1907 80 miljoonaa ja samoin myös vuonna 1908. Mutta sen sijaan ovat saman rahaston menot viime vuosina suuresti lisääntyneet. Vuonna 1906 tekivät ne ainoastaan 60 miljoonaa, seuraavana vuonna yli 68 miljoonaa ja sinä vuonna, jolta kertomus on annettu, nousivat ne 86 miljoonaan. Näin ollen on selvää että valtionrahaston pääomat myöskin ovat vähentyneet. Ne olivat viimeisinä vuosina säännöllisesti kasvaneet. Vuonna 1905 tekivät ne 60 miljoonaa, 1906 74 miljoonaa (tasaisissa miljooneissa), 1907 85 miljoonaa, mutta nyt ne ovat vähentyneet. Sinä vuonna, jolta kertomus on annettu, ovat ne 78,700,000 mk. Näin ollen jo tämä seikka osoittaa, että Suomen valtiovarojen hoidossa on tapahtunut suuri muutos, joka hävittävästi on vaikuttanut meidän maamme valtio- ja talouteen. Ja tämä käy vielä selvemmäksi, jos otamme tarkastaksemme ylimääräisten menojen kasvamista, joka myöskin käy ilmi nyt käsillä olevasta kertomuksesta. Vuonna 1906 tekivät ylimääräiset menot 12 miljoonaa, 1907 20 miljoonaa, mutta 1908 yli 51 miljoonaa. Siis olivat ylimääräiset menot huimaavaa vauhtia lisääntyneet. Ja jos tähän vielä lisää, että pitkistä ajoista sattui, että ennakoarvio oli pienempi kuin vuosittain, että toisin sanoen maksettiin siltä vuodelta, jota kertomus koskee, enemmän kuin mitä oli laskettu, niin tämä täydentää kuvan meidän valtion rahoituksen nyky-

kyisestä kehityssuunnasta. Kun vuonna 1905 oli erotus vuositilin ja ennakkomäärien välillä ennakkolaskelman hyväksi yli 5 miljoonaa, seuraavana vuonna 2 miljoonaa, niin siltä vuodelta, jota kertomus koskee, olivat sen sijaan todelliset vuosimenot suuremmat kuin ennakkoarvio.

Näihin tosiasioihin, jotka kuvastuvat näissä esittämässäni numeroissa, hakiessamme vastausta, löydämme sen kertomuksen 41 sivulta. Siinä on selitetty, mihinkä Suomen valtiovarojen entiset ylijäämät on kulutettu. Me näemme siitä, että Suomen valtiovaroista sanottuna vuonna oli maksettu Venäjän valtakunnanrahastoon 20 miljoonaa markkaa, josta yli 10½ miljoonaa maksettiin valtiarahastosta, yli 5½ miljoonaa sotilasarhastosta, yli 3½ miljoonaa suostuntarahastosta ja lisäksi vielä maksettiin n. s. Nevan yhdysradan aikaansaamiseksi 6,658,000 mk. Tällaiset suuret maksut, jotka yhtenä vuonna siis tekivät yli 26½ miljoonaa markkaa, ovat tietysti suuresti vaikuttaneet meidän valtiomme rahalliseen tilaan. Ei tietysti ole enää sopivaa lausua mielipidettänään siitä, oliko onnellista että Suomi maksoi Venäjälle ne 20 miljoonaa, jotka eduskunta 1907 myönsi. Eduskuntahan on sen päättänyt ja sen päätöksen pohjalla on myöskin maksu tapahtunut. Mutta sen sijaan minun mielestäni ei voida sivuuttaa sitä tosiasiaa, että tässä kertomuksessa on uudestaan eteemme tuotu kertomus siitä, mitenkä Suomi on saanut maksaa yli 6½ miljoonaa yhdysradan aikaansaamiseksi Suomen ja Venäjän valtionrautateiden välillä. Pienestä merkityksestä on se seikka, että mikäli minä tiedän ei ole kuulunut, sen jälkeen kuin miljoonat Suomesta vietiin, minkäänlaista selvitystä, mitenkä tätä asiaa on perille ajettu. Onpa päinvastoin kuultu että uusia ehdotuksia uusista suunnista on syntynyt, joten syntyy epäily siitä tulleneeko todellakin niitä varoja edes käytettäväksi siihen tarkoitukseen, jota varten ne Suomesta on maksettu. Suuremmasta merkityksestä on, että Suomen kansalle tarjoutuu nyt tilaisuus korjata se epäselvä vastaus, jonka se antoi vuonna 1908, silloin kun se lokakuun 30 päivänä päätti olla mitään lausumatta tästä suuresta, sen tietoon saatetusta miljoonain maksusta. Minä en tahdo palauttaa mieleen koko sitä pitkää ja minun mielestäni surullista tarinaa, joka on yhtynyt n. s. Nevanmiljooniin, mutta minä tahdon ainostaan sen verran puhua tästä asiasta, että ne joidenka mielestä ehkä tämän asian suuretkin

piirteet ovat haihtuneet, voisivat ymmärtää, mitä minun ehdotukseni sisältää.

Kun 1908 vuoden toisilla valtiopäivillä n. s. Nevanmiljoona-asia tuli polttavaksi, syntyi sekä valtiovarainvaliokunnassa että myöskin eduskunnassa kolme suuntaa. Oli niitä, jotka vaativat, että eduskunta olisi johdonmukaisesti entisten valtiopäiväin lausunnon ja entisen perustuslaillisen hallituksen kanssa asettunut sille kannalle, että olisi suoraan lausuttu, että tätä maksua ei voida tehdä ilman että Suomen eduskunta siihen suostuu. Oli toisia, jotka taas olivat sitä mieltä, että koska meillä perustuslaissamme ei ollut mitään selvää sanallista määräystä siitä, että tällaiset asiat kuuluvat eduskunnan päättämispiiriin, eduskunta lausuisi, että se puolestaan suostuu näiden miljoonain maksamiseen. Ja lopuksi oli niitä, jotka — itse he tietäkööt syyt siihen, minä en sitä koskaan ole voinut ymmärtää ainakaan sillä tavalla, että voisin niitä syytä kunnioittaa — oli niitä, jotka vetäytyivät kaikesta lausumisesta asiassa. Sekä valtiovarainvaliokunnassa että myöskin eduskunnassa, Suomen eduskunnan suurilukuisin puolue asettui sille kannalle, että se ei mitään asiallisesti lausuisi ja äänestyksen tulokseksi tuli se, että Suomen eduskunta, huolimatta siitä, että se valiokunnassa, eduskunnassa, sanomalehdistössä ja julkisessa elämässä oli asiaa käsitellyt, ei katsonut asiakseen ennakolta lausua mitään tästä asiasta. Kun kuitenkin minun ymmärtääkseni tämä asia koskee kipeästi Suomen kansan itseverottamisoikeutta, niin minun harras toivomukseni on, että eduskunta nyt, kun sille tarjoutuu tilaisuus lausua Suomen kansan oikeuskäsitys tästä asiasta ei enään asettuisi samalle kannalle vaan päinvastoin nyt suoraan lausuisi mieliteensä siitä onko tämä miljoonamaksu ollut Suomen lain mukainen vai eikö. Me elämme sellaisissa ajan kohdissa, ettemme todellakaan tiedä koska meidän eteemme sattuu uusia vaatimuksia, uusia käskyjä rahallisiin uhrauksiin, ja meidän täytyy silloin käyttää kaikkia niitä tilaisuuksia, mitä meillä on, selvittääksemme sitä oikeutta, jonka katsomme kansallamme olevan. Me emme saa toistamiseen asettua semmoiselle kannalle että me syystä tai toisesta kieltäydymme lausumasta ilmi Suomen eduskunnan ja sen kautta myöskin Suomen kansan oikeuskäsitystä kansan ja kansaneduskunnan kaikista tärkeimmistä kysymyksistä.

Kun tämä kysymys nyt niin selvästi on painanut leimansa siihen kertomukseen, mikä nyt

on esillä, niin minä pyydän saada kiinnittää valtiovarainvaliokunnan huomiota siihen, ehdottaen että se tätä asiaa myöskin ottaisi valaistakseen.

Samalla se myöskin ottakoon huomioon, ettei ainoastaan tämä seikka ole sellainen, joka on omiaan kiinnittämään suurta huomiota, sillä muissakin kohdissa on tämä kertomus ikäänkuin ennustus siihen, mitä meillä vastaisuudessa on odotettavissa. Jo tästä näemme, mitenkä meidän valtiomme rahallinen tila on horjutettu, mitenkä se on saatettu huonommaksi, kuin se ennen on ollut, ja kaiken sen mukaan, mitä me sen jälkeen myöhemmiltä vuosilta olemme saaneet kuulla, voimme ymmärtää, että seuraavat kertomukset tulevat olemaan vielä synkempiä, vielä enemmän omiansa saattamaan meitä ajattelemaan.

Minä olen kuitenkin pyytänyt puheenvuoroa teroittaakseni mieleen sitä kysymystä, josta pääasiallisesti olen täällä puhunut. Minä arvelen, että, kun tulee kysymykseen suostuntavarain myöntäminen niihin valtion tarkoituksiin, joihin valtion säännölliset tulot eivät riitä, silloin meille tarjoutuu tilaisuus valaista paljon monipuolisemmin sitä Suomen valtion raha-asiaa hoitoa, jota nykyään maamme turmioksi ylläpidetään.

Ed. Listo: Se kertomus valtiovarain tilasta joka vuosittain annetaan eduskunnalle, on omansa mitä suurimmassa määrässä herättämään ajattelevan kansalaisen mielenkiintoa, tästä kertomuksesta kun sangen selvästi kuvastuu asianomaisen vuoden asiainmeno, mikäli se on valtion talouteen vaikuttanut. Valtiovarainvaliokunnat aikaisemmillä valtiopäivillä ovatkin velvollisuutensa oikein tajuten näitä kertomuksia laajoissa mietinnöissä käsitelleet, luoden niihin asianhaaran aiheuttaman arvostelevalaistuksen. On tähän asti myöskin saatu nähdä, että kotimainen hallitus on valtiovarainvaliokunnan ja eduskunnan noiden kertomusten johdosta tekemiin huomautuksiin ja lausumiin toivomuksiin kiinnittänyt huomiota, osottaen sen kautta, että kun perustuslaissa on lausuttu se periaate, että kruunun tulot ovat maan hyödyksi ja parhaaksi käytettävät, josta kansaneduskunnalle on annettava selvitys, se arvostelu, jonka kansaneduskunta valtiovarainhallinnosta antaa, on katsottava maan hallitusta velvoittavaksi. Tämä seikka puolestaan vaatii ehdottomasti, että eduskunnan tulee mitä suurimmalla huolella käsitellä puheena-

olevaa kertomusta, sillä siinä määrin kuin näin tapahtuu, on eduskunnan arvostelulla merkitystä.

Tältä kannalta katsottuna olisi suotavaa, että valtiovarainvaliokunnan mietintö finanssikertomuksesta saataisiin hyvissä ajoin eduskunnan käsiteltäväksi eikä, niinkuin tavallisesti on tapahtunut, vasta valtiopäivien koossaolon viime päivinä, jolloin monet muut kiireet estävät eduskunnan jäseniä valiokunnan mietintöön tutustumasta. Niinpä viime syksynäkin esitettiin finanssikertomusmietintö pöydällepanoa varten vasta 12 päivänä marraskuuta, kun valtiopäivien piti päättyä saman kuun 15 päivänä. Se että valtiopäivät lopetettiin vasta 18 päivänä marraskuuta, aiheutti, että saatiin jonkun verran valikuntaa mietinnön käsittelyyn, joka tapahtuikin viidessä eri erässä. Syntyi jotenkin laaja keskustelu, jossa asiallisuus osaksi osoitti ilahduttavaa poikkeusta siitä tyhjästä sanahelinästä, joka edellisillä valtiopäivillä on useassa muussa tilaisuudessa tullut käsiteltävänä olevain asiain osaksi. Aineiston erinomainen laajuus vaikuttaa kuitenkin, ettei finanssikertomusmietintöä valtiopäiväajan lyhyyteen nähden voida aikaisemmin saada eduskunnan käsiin, jos edelleen noudetaan mietinnön valmistamisessa samaa menetelyä kuin tähän asti, s. o. jos koko aineistoa käsitellään yhdellä kertaa. Menettelytavassa olisi sentähden muutos saatava aikaan. Minusta näyttää, että valtiovarainvaliokunnalle pitäisi olla helppoa antaa mietintönsä finanssikertomuksen eri osista, joko siten että ne osat käsiteltäisiin eri mietinnöissä tai, jos katsotaan, että valtiopäiväjärjestyksen 43 §:n sanamuoto ehdottomasti vaatii finanssikertomuksen käsittelemistä yhdessä mietinnössä, että annettaisiin koko kertomuksesta yksi mietintö niinkuin ennenkin, mutta osia siitä lähetettäisiin eduskunnan käsiteltäväksi sitä myöten kuin ne valtiovarainvaliokunnan käsistä valmistuvat.

Jos silmäilemme sitä mietintöä, jonka valtiovarainvaliokunta viime syksynä finanssikertomuksen johdosta antoi, niin näemme että siinä puhutaan: 1) niistä toimenpiteistä, joihin hallitus on ryhtynyt tai ei ole ryhtynyt eduskunnan aikaisemmin valtiovarain ja valtion omaisuuden käyttämisestä lausumain huomautusten ja toivomusten johdosta; 2) valtio- ja sotilasarhastoista, niiden tuloista, menoista ja ylijäämistä; 3) suostuntarahastosta; 4) kulkulaitosrahastosta ja paloviinavaroista; 5) muista valtiolarhastoista; ja 6) valtion lainausliikkeestä.

Minun nähdäkseni ei olisi mahdotonta tai edes erityisesti vaikeatakaan valmistaa valiokunnan mietintö siten, että eduskunta pienten väliaikain perästä saisi käsitelläkseen erikseen kunkin mainituista pääryhmistä tai siten, että samalla kertaa otettaisiin käsiteltäväksi kaksi tai useampia lähellä toisiaan olevia pääryhmiä. Täten valmistettaisiin eduskunnalle aikaa syvemmältä perehtymään edes osaan finanssikertomuksen aineistosta.

Kunnioittavimmin pyydän suositaa nyt esittämäni näkökohtaa valtiovarainvaliokunnan harkittavaksi.

Ed. T o k o i: Eduskunnan tärkeimpiin tehtäviin varmaankin kuuluu se, että se osaltaan on arvostelemassa ja siten myöskin myötävaikuttamassa arvostelunsa kautta valtiovarain ja valtiotalouden hoitoon. Olen aivan samaa mieltä edellisen puhujan kanssa, että eduskunnan arvostelu ja eduskunnan tekemät huomautukset eivät ole sen luontoiset, että niitä hallitus voi joko olla noudattamatta tai noudattaa. Minun käsittääkseni on aivan selvää, että niillä on velvoittava luonne hallitukseen nähden ja hallituksen velvollisuus on ottaa huomioon eduskunnassa tehdyt huomautukset. Tosin meidän perustuslakiemme mukaan valtiovarain tila on näytettävä eduskunnalle, jotta se saisi tietää, onko maan varat käytetty maan hyödyksi ja parhaaksi. Mutta selvää luonnollisesti on, että eduskunnan arvostelu ei saa pysähtyä ainoastaan siihen puoleen, mitenkä hallitus maan varoja on käyttänyt, vaan täytyy eduskunnalla olla oikeus ottaa kysymys koko laajuudessaan arvostelun ja käsittelyn alaiseksi. Yhtä selvää kuin on se, että hallitus valtaansa käyttäen voi maan varoja käyttää maan vahingoksi, yhtä selvää on, että se myöskin valtaansa väärinkäyttäen voi sängen turmiollisella tavalla myös koota näitä varoja. Siitä syystä minun luullakseni olisi eduskunnan huomiota myös kiinnitettävä siihen puoleen asiasta, johonka harvemmin luultavasti on eduskunnan huomiota kiinnitetty, mitenkä todella hallitus kokoa, kerää niitä varoja, joita se vielä tähän asti on sängen mielivaltaisella tavalla myöskin käyttänyt. Ikävää on mainita se asia, että hallitus, siitä huolimatta että eduskunnassa on tehty kaikilla valtiopäivillä erinäisiä huomautuksia valtiovarain käyttöön nähden, on sängen pienessä määrässä niitä noudattanut, onpa suurimmalta osaltaan jättänyt ne huomioonottamattakin.

Jo varsin pintapuolinenkin silmäys tähän

valtiovarain kertomukseen osoittaa sen tosiasian, että hallitus käyttää sille kuuluvaa oikeutta sängen omituisella tavalla. Jos ottaa huomioon ensinnäkin valtion vakinaiset tulot, niin ne, kulkulaitosrahastoa lukuunottamatta, suurimmalta osaltaan tai toisin sanoen noin $\frac{2}{3}$:ksi kerääntyvät yksinomaan välillisten tulliverojen kautta. Tämä hallituksen verotussysteemi tulliverojen muodossa on herättänyt ja yhä enemmän herättää valistuneiden kansankerrosten suurinta huomiota ja myöskin suurinta tyytymättömyyttä, siitä yksinkertaisesta syystä että tämän verotustavan avulla hallitus käyttää oikeuttaan verottaa etupäässä pohjakeroksia, niitä kansamme kerroksia, jotka kansan oikeusperiaatteen mukaan eivät saisi tulla siinä määrin ja niin raskaalla tavalla verotetuiksi, kuin ne tulliverojen muodossa voivat tulla. Sillä tämän verotusjärjestelmän mukaan ei ole mahdollista yhdenkään ainoan ihmisen, joka jotakin kuluttaa, jotakin käyttää viheliäisen ruumiinsa ylläpitämiseksi, jäädä veroista vapaaksi, vaan joka ainoa ihminen, olkoon asemassa minkälaisessa tahansa, tulee velvolliseksi maksamaan valtiolle veroa.

Nämä tulliverot ovat osoittaneet viime vuosina taipumusta vuosi vuodelta yhä nousemaan. Tosin tämä valtiovarainkertomus osoittaa, että vuosi 1908 on tehnyt pienen poikkeuksen siinä, että tulliverojen loppusumma ei ole osoittanut samaa suuntaa, mitä se edellisinä vuosina on osoittanut. Mutta täällä löytyy eräs pieni selitys, joka antaa meille osittaisen kuvauksen siitä, mistä syystä tämä on tapahtunut. Täällä nimittäin sivulla 13 lausutaan: »Tämä tuontitullin tuoton vähennys johtuu pääasiallisesti puhdistetun sokerin, koneiden, kemiallisten valmisteiden ja puuvillakankaiden tuonin vähennemisestä. Sen sijaan osottavat eräät muut tuontitavarat, niinkuin raakasokeri, konjakki (astioissa) sekä rauta- ja teräslevyteokset, lisäystä, joka ei kuitenkaan läheskään vastaa edellämäinnittua vähennystä». Tämä siis osoittaa, että vähennys on tapahtunut pääasiallisesti puhdistetun sokerin tullissa. Puhdistetun sokerin maahan tuonti on vähentynyt ja niin ollen myöskin tullitulot ovat samalla alalla vähentyneet. Se kai ainakin minun käsitykseni mukaan tietää sitä, että hallitus, samalla kuin se käyttää tätä oikeuttaan verottaa kansan pohjakeroksia, sen työtätekevää väestöä, samalla myöskin tarjoaa tilaisuuden tai toisin sanoen turvaa eräitä teollisuuden harjoittajia, jotta heille tarjoutuisi tilaisuus ansaita mahdollisimman suuria liikevoittoja. Korkealla

puhtaan sokerin tullilla on estetty ulkoapain tulemasta puhdasta sokeria, jotta meidän kotimaisille sokeritehtailijoille tarjoutuisi tilaisuus riistää mahdollisimman suuret liikevoitot omaksi hyödykseen. Mikäli yleisön tietoon on laskettu, on sanottu teollisuudenhaara ollut omistajilleen viime vuonna erittäin tuottava, maamme tuotteliaimpia teollisuudenhaaroja.

Tämä vain antaa niin erinomaisen kuvauksen siitä, mitenkä hallitus valtaansa tässä maassa käyttää. Mutta samalla tässä piilee eräs toinen seikka. Koko tullisysteemissä on se oleellinen erehdys, vika, että koko meidän tullituloissamme ei ole varsin pieni osa edes sellaisia tullevia, joita minä uskon täällä oikeistossa oltavan valmiit puolustamaan, nimittäin suojelustulleja, semmoisia, joilla edes tahdottaisiin suojella kotimaista teollisuutta. Mutta suurin osa näistä tulleistä on puhtaasti finanssituloja, toisin sanoen sellaisia veroitusmuotoja, joilla ei ole vähintäkään teollisuutta suojelevaa luonnetta, vaan yksinomaan rahataloudellinen luonne, toisin sanoen veropoliittinen luonne. Sitä todistaa juuri se, että sellaisten tarveaineiden tullitulot ovat suurimmat, joita raaka-aineina maahan tuodaan, kun niitä ei omassa maassa löydy, kuten raakasokuri, kahvi, puuvillakankaat, puuvillateokset, monista muista puhumattakaan. Mutta etupäässä on tullituloissa suurimpana eränä juuri sellaisten tuotteiden tulli, joita kansan kaikkien kerrosten täytyy käyttää. Minä toivoisin, että valtiovarainvaliokunta ei sivuuttaisi tätä minun käsittääkseni varsin tärkeätä seikkaa, kuten se tähän asti on osapuilleen sivuuttanut tämän puolen asiasta. Mutta tämä seikka osaltaan on omiaan valaisemaan sitä, mistä syystä tässä maassa vallassaolevat luokat mahdollisimman hitaasti, mahdollisimman vastenmielisesti suostuvat minkäänlaiseen verotusuudistukseen. Sillä heille tarjoutuu juuri tämän hallituksen epäoikeudellisen verotussysteemin kautta tilaisuus säilyttää suurin osa verotaakasta kansan pohjakerrosten, työtä tekevän väestön hartioille. Mutta tämän seikan jos minkään tulisi juuri enimmäen olla omiaan kannustamaan meitä, ja eduskuntaa eritoten, vaatimaan tässä maassa todellista verotusuudistusta, joka poistaisi edes osalta tämän epäoikeudellisen verotussysteemin.

Täällä hallituksen tulojen joukossa löytyisi monta muuta sangen mieltä kiinnittävää seikkaa. Minun ei tarvitse tällä kertaa puhua kulkulaitostorahastosta mitään, sillä toivoakseni meille tarjoutuu tilaisuus kajota siihen

silloin kun kulkulaitosmietintö eduskunnalle annetaan. Huomiota herättävin on se, että meillä n. k. välilliset verot melkein yksinomaan — puhumattakaan tulliveroista — ovat pääasiallisena valtion tulolähteenä. Yksistään jo tämä pieni silmäys tulliveroihin osottaa, miten epäoikeutettuja ylimalkaan kaikki välilliset verot ovat. Välilliset verot aina ja kaikkialla ovat sitä laatua, että ne jotenkin tasaisesti painavat kaikkia kansankerroksia, huolimatta siitä olkoot minkälaisessa taloudellisessa asemassa tahansa. Minun ei tarvitse vaivata eduskuntaa tässä asiassa pitemmälti. Minä toivon vain, että valtiovarainvaliokunta, kuten jo sanoin, erityisellä huolella käsittelee tätäkin puolta asiasta.

Siirryn mainitsemaan myös muutaman sanan valtion menotaloudesta. Valtion menotalous antaa meille myös osittaisen kuvan siitä, miten valtion taloutta hoidetaan. Valtion menotaloudessa, kuten luonnollistakin, tekee suurimman osan virkamieskoneisto kaikkine siihen kuuluvine laitoksineen. M. m. vain esimerkin vuoksi voim mainita, että yksin tämän maan siviilivirasto v. 1908 on niellyt ei vähempää kuin noin 12½ miljoonaa markkaa. Sama siviililista osottaa vuosi vuodelta taipumusta hämmästyttävän pitkissä harppauksissa nousemaan. Tämä siviililista, jonka alle kuuluvat sangen monet eri laitokset, puhumattakaan siviiliviranomaisista, vankila- ja poliisilaitokset, on vuosi vuodelta yhä raskaampana painanut tämän kansan hartioita. Merkkillistä on kuitenkin tässä seikkassa se, että siitä huolimatta, että esimerkiksi siviilitoimituskuntaan kuuluvia poliisimenoja on ensinnäkin v. 1907, jolloin ne olivat kaikkein korkeimmillaan, yhä säilytetty ja olisi luultu, että siitä silloin täytyisi olla johdonmukaisena seurauksena se, että rikostilaston tulisi osottaa laskeutumista, koska kerran poliisitilasto osottaa nousemista, poliisien kun etupäässä juuri tulisi estää rikollisuutta maassa; se kai poliisien tarkoituksena luullaan olevan. Mutta merkkillistä on juuri se, että vaikka 1907 poliisimenot olivat mahdottoman korkeat, niin rikostilasto osotti taipumusta kasvamaan. Esimerkiksi se kertomus, joka senaatin taholta jätettiin ennen tätä valtiovarain kertomusta, jossa on tilasto maassa tapahtuneista oikeusjutuista ja rikoksista, osoittaa, että 1908 rikollisuus on ollut korkeampi kuin 1907. Se siis osaltaan todistaa, että koko sen suunnan täytyy ehdottomasti olla väärän, koska tulokset kerran ovat sellaiset, että ne ehdottomasti osottavat sen suunnan vievän

yhä enemmän pois siitä, mihin todellisuudessa ajetaan pyrkii.

Samalla kuin nämä tämänluontoiset menot osottavat taipumusta nousemaan, voin pienenä mutta varsin kuvaavana esimerkkinä mainita, miten rahastoon työhön aivan kykenemättömiä varten, joka on olemassa, valtiovaroista riittää ainoastaan 70,000 markkaa vuosittain. Kun sen lisäksi eläkkeisiin ja ylimääräisiin palkkoihin riittää kokonaista vähän päälle 4½ miljoonaa markkaa, niin tämä jo osaltaan kuvaa sitä, mitenkä todellakin meidän maamme valtiovaroja hoidetaan tavalla, joka ei suinkaan ole omiaan herättämään tyydytystä, vaan päinvastoin herättämään yhä enemmän suuttumusta tätä valtiovarain hoitoa vastaan.

Mutta samalla kuin minä olen tahtonut kiinnittää eduskunnan huomiota siihen, mitenkä hallitus käyttää oikeuttaan näiden varojen kokoamiseen sekä samaisten varojen käyttämiseen, samalla minä tahtoisin ainakin asettaa vakavan kysymyksen alaiseksi sen, onko todellakaan olemassa mitään rajoja ensinnäkin hallituksen verotusoikeudelle, — eikö todellakaan löydy mitään rajaa, mihin hallituksen täytyy pysähtyä, jonka yli se ei saa mennä, käyttäessään tätä näinkin epäoikeutettua verotus-systeemiä kuin tulliverotus y. m. välilliset verot ovat, vai onko olemassa mitään todellista rajaa. Ellei todellakaan ole olemassa mitään rajoja, joiden sisällä hallituksen täytyisi pysyä, niin aivan veristä ivaa silloin on puhua jostakin tämän maan itseverotusoikeudesta, joka myöskin täytyisi perustuslakien mukaan maamme eduskunnalle kuulua.

Täällä ed. Heikki Renvall näytti ikäänkuin jonkin katuvaian omantunnon pakosta ottaneen puheeksi kysymyksen 1908 vuoden valtiovarainkertomukseen sisältyvistä ylimääräisistä menoista. Näiden ylimääräisten menojen joukkoon, kuten hän aivan oikein huomautti, kuului silloin nimittäin nuo 20 miljoonaa markkaa, jotka 1907 vuoden eduskunta myönsi. Minusta ed. Renvall ei ole ainakaan oikeutettu paheksumaan sitä, sillä hän oli yksi niitä eduskunnan jäseniä, jotka olivat myöntämässä näitä 20 miljoonaa. (Vasemmalta! Kuulkaa!) Mutta etupäässä ed. Renvallin huomio on kiintynyt erääseen toiseen kohtaan, nimittäin n. s. Nevansillan miljooniin. Minä tahtoisin hiukan terottaa ed. Renvallin y. m. muitten muistia tässä asiassa. Ed. Renvall pahoitteli sitä, että eduskunta ei silloin jyrkästi noussut kahdelle jalalle näiden Nevansillan miljoonien maksa-

mista vastaan. Mutta me emme saa unohtaa että 1904—05 ja 1907 vuoden valtiopäivät olivat jo täysin selvästi käsityksensä näistä samoista rahoista lausuneet. Myöskään emme saa unohtaa sitä, että ed. Renvallia sangen lähellä olevat henkilöt muodostivat silloin sen kotimaisen hallituksen, jonka omaatuntoa ei suinkaan kolkuttanut näiden varojen maksaminen vastoin 1907 vuoden valtiopäivien lausuntoa. Mutta jos nyt todellakin on asianlaita siten, että hallitukselle täytyy yhä uudestaan ja uudestaan huomauttaa samasta asiasta, kolme, neljä, viisi kertaa peräkkäin, niin minä en todellakaan tiedä, mitä silloin sellaisesta hallituksesta voisi sanoa! Silloin kai olisi kaikkein parasta kirjoittaa hallituksen huoneen oven päälle: lastenkamari. Sillä todellakin, jos aikuisille ihmisille huomautetaan yhdestä asiasta kerran vakavasti eduskunnan taholta, niin totta kai silloin olisi sen velvollisuus ottaa se huomioon siltä kannalta kuin se on todellakin lausuttu. Tästä syystä ed. Renvallin huomautus tässä ei ollut suinkaan hänen kannaltaan katsottuna oikeutettu.

Toista on meidän, jotka emme silloin olleet myöntämässä näitä 20 miljoonaa markkaa. Me olemme myös jo lausuneet vakavan sanamme 1907 vuoden valtiopäivillä ja myöskin lausunnossamme valtiopäivillä vuonna 1908 Nevansillan miljoonien maksamista vastaan. Ja meidän puolelta lausuttuna minä luulen meillä olevan siihen paljon suuremman oikeutuksen kuin ed. Renvallilla koskaan on.

Täten vaan lyhyesti tällä kertaa koskettelen tähän kysymykseen. Minä olen aivan samaa mieltä kuin edellinen puhujakin, että valtiovarainvaliokunnan tulisi yhä enemmän tarkemmalla huolella käyttää sitä oikeutta selventääkseen niitä kysymyksiä ja tehdäkseen ne koko kansalle tunnetuiksi, jotka tämän kertomuksen yhteydessä esiintyvät. Ja silloin kun se mientö, minkä valtiovarainvaliokunta asiasta laatii, tulee eduskunnalle, niin meillä lienee oikeus, vieläpä velvollisuuskkin sekä tehdä uusia huomautuksia että uudistaa entisiä, mikäli asiassa katsotaan tarpeelliseksi.

Ed. P y k ä l ä: Vuoden 1907 valtiopäivillä käsiteltiin tässä eduskunnassa erästä lahjoitusmaakysymyksen haaraa. Jos en väärin muista, niin eduskunta silloin yksimielisesti tunnusti että lahjoitusmaa-oloissa vieläkin on paljon epäkohtia, on niin paljon korjattavaa, että siihen on ei ainoastaan eduskunnan vaan myös hallituksen huomiota kiinnitettävä. Tämän saman

eduskunnan huomautuksen johdosta silloin hallitus asetti niin sanotun Karjalan kannaksen komitean. Tämä on yksi niitä komiteoita, joka on tehnyt työtä joutuun ja innolla ja saanut mietintönsä aikanaan valmiiksi. Minulla ei ole ollut tilaisuutta nähdä viimeisiä osia tämän komitean mietinnöstä, mutta kummin-kin minä tiedän, että sille on lausuttu toivomuksia, perkata selville viimeiset tähteet, mitä lahjoitusmaakysymyksessä on jäljellä. Ovatko tämän komitean työn tulokset vieneet mihinkään käytännölliseen tulokseen, sitä ei aina-kaan ole näkynyt. Eräs sellainen kysymys, joka kaipaava korjaamista, on kysymys Ristseppälän lahjoitustilasta, jonka Suomen valtio osti pari vuosikymmentä sitten maksaen siitä Grotenfeltin perillisille 600,000 mk. Sittenmin valtio viljeli sitä omaan lukuunsa jonkun vuoden, möi pois irtaimiston ja kantatilan, saaden niillä noin satatuhatta markkaa; näin saaduista varoista ei näy näissä asiakirjoissa, minne ne ovat joutuneet. Sitten Suomen valtio teki asianomaisten lampuotien kanssa sopimuksen, että valtion välityksellä myydään kaikki määrämittaan ulottuvat tukki- ja koivupuut. Ja metsänmyynti on kehittynyt niin pitkälle että v. 1908 valtiopäiville jätetyssä valtiovarainkertomuksessa sen kolmannessa liitteessä nähdään eräs tilinpäätös, vuodelta 1906 jonka mukaan näitä metsänmyyntivaroja oli Viipurin lääninkonttorin huostassa 357,917 mk. 70 p. Sittenmin nähdään 1909 vuoden valtiopäiville jätetystä valtiovarain kertomuksesta vuoden 1907 tilinpäätös, samoin liitteessä 3 sivulla 19, että Ristseppälän metsänmyyntivaroja on ollut Viipurin lääninkonttorin huostassa 415,093 mk. 16 penniä. Vuonna 1907 pyysivät Ristseppälän lampuodit Viipurin läänin kuvernööriltä, että kuvernööri antaisi heille otteen siitä, millä kannalla talonpoikien ja valtion välinen tili on, siitä yksinkertaisesta syystä, että Ristseppälän talonpojat maksavat veroa sen mukaan, miten Grotenfeltin perilliset määräisivät, ja on yleensä kauheutena tunnettu, miten suuria veroja Grotenfeltit kantoivat. Nämät verot tekivät vähän yli 26,000 markkaa vuodessa. Tähän talonpoikien tilivaatimukseen kuvernööri antoi kiel-tävän vastauksen. Ne valittivat päätöksestä senaattiin ja lähettivät 1907 keväällä lähetystön hallituksen jäsenille esittämään asiaa. Minä olin myös valittu tähän lähetystöön. Lähetystölle silloinen valtiovaraintoimituskunnan päällikkö Wegelius lausui, että lampuodit eivät ole ainoastaan oikeutettuja saamaan, vaan hallitus on velvollinen tällaisen tilin antamaan.

Mutta ei vielä kukaan lampuotien valitukseen ole tullut päätöstä. Mistä syystä, se on tietymätöntä. Ja lampuodit ovat vielä nykyäänkin samallaisilla veroilla ja velvollisuuksilla. Asia meni jo niin pitkälle, että kärsivällisyys loppui asianomaisilta lampuodeilta ja he tekivät veronmaksulakon, mutta kun se oli kestänyt 3 vuotta, niin kihlakunnanoikeuden kautta haettiin verot tuomioon. Nyt eduskunnalle jätetyssä valtiovarain kertomuksessa 3 liitteessä sivulla 19 löytyvät numerot samasta kysymyksessä olevasta asiasta ja se summa on 403,348 mk. 14 p. Vuotta ennemmin oli kyseessä oleva summa 415,093 mk. 16 p. Siis summasta on hävinnyt 11,745 mk. 2 p. Tällaisen summan olisi pitänyt kasvaa korkoa vähintään 20,000 markkaa, jos ne ovat korolla; jos ne eivät ole korolla, niin se on vielä pahempi. Asianomaiset lampuodit eivät ole nähneet enää mitään keinoa, mitään turvaa itsellään olevan, syystä että lampuodit ovat aina virkamiesten mielivallasta riippuvaisia, eikä heillä ole lainturvaa nimeksikään. He ovat pyytäneet minua tuomaan toivomuksensa kansaneudskunnan korville, ja minä lausun sen siinä toivomuksessa, että valtiovarainvaliokunta ottaa selvän, millä tavalla näitä varoja käsitellään ja millä kannalla tili on. Muuta keinoa ei ole olemassa. On todellakin ihmeellistä että kun lampuodit toivovat että rahojen pitäisi lisääntyä, ne ovat näin paljon vähentyneet, eikä ole toivoakaan että perintökirjat joutuvat 7—8 vuoteen syystä että isojako on vielä lain voiman voittamatta, siitä luettiin päätös vasta viime joulukuussa. Lampuotien mielipiteen mukaan pitäisi heillä olla rahaa sisässä ainakin 600,000 markkaa ja nyt kannetaan heiltä vähän yli 26,000 markkaa joka vuosi. Suomen viranomaiset, vieläpä Suomen kansakin on valmis huutamaan että lahjoitusmaan talonpoika on laiska, hän ei viitsi tehdä työtä ja sentähden talous on rappiolla. Minä olisin hyvin halukas näkemään että nämä huutajat itse tulisivat kantamaan sitä verotaakkaa, mikä esimerkiksi Ristseppälässä on, että siellä isommat talot maksavat neljättä sataa markkaa vuodessa veroa ja kaikkein pienin torppari maksaa 90 markkaa sellaisista tuloista, jolloin omistajalla ei ole kuin yksi hevonen ja kaksi lehmää, ja ihmisten on elatuksensa hankittava suuremmalta osalta sivuansioilla.

Minä en tahdo sen pitemmälle eduskuntaa vaivata, vaan lausun evästyksenä valtiovarainvaliokunnalle että tätä asiaa nyt paremmin käsitellään kuin tähän asti, jolloin on vain olkapäitä kohauttamalla sivuutettu koko kysymys. Muu-

ta keinoa eivät asianomaiset enää näe asemansa pelastamiseksi olevan. Jos ei tahdota niitä perinpohjin rappiolle ajaa, on valtiovarainvaliokunnan tehtävä ehdotus, että uusi veronlaskemus tapahtuu ennen perintökirjain antamista, jos tahdotaan pelastaa noin 150 lampuotia joutumasta maantielle.

Ed. Lautasalo: Yhteydessä tämän valtiovarain kertomuksen kanssa tahdon tuoda esiin muutamia asioita, jotka pidän epäkohtina meidän valtion metsätaloudessa. Asianomaisen valiokunnan, johonka tämä valtiovarain kertomus lähetetään käsiteltäväksi, pyydän ottamaan tämän huomioon. Tahdon tässä ainoastaan mainita pohjois-Satakunnassa olevien kruununpuistojen käyttöjärjestelmästä eräissä kohdin. Siellä kuten tunnettu ovat yksityiset maanomistajat myyneet metsänsä niin tyhjiksi, ettei kaikilla ole enään itsellään kotitalouden tarvetta, vielä vähemmän riittää myytäväksi tilattomalle väestölle poltinpuiksi y. m. tarpeiksi, joten siellä tilattomat ynnä torpparit ovat joutuneet mitä ikävimpään metsäpuutteeseen. Kruununpuistoista kyllä olisi saatava, mutta siihen ei ole köyhillä tilaisuutta, siitä syystä että siellä valtion metsäherrat ovat suvainneet luovuttaa puita metsästä ainoastaan suurissa osissa, siitä yksinkertaisesta syystä että jos niitä vähissä osissa antaisi, täytyisi toimittaa useampia mittauksia ja syntyisi herroille vaivaa ja työtä liiaksi. Näin ollen annetaan kruununpuistoista polttopuita ja muita taloustarpeita ainoastaan sellaisille henkilöille, jotka ovat metsänsä korkeista hinnoista myyneet ja siten kruununmetsästä saavat halvemmalla kotitarvepuut. Ja onpa siinä vielä sekin seikka kysymyksessä, kuinka kukin on näiden herrojen suosiossa.

Sitten on eräs seikka huomioon otettava. Pohjois-Satakunnassa oleva n. k. Hämeenkanigas on nimittäin miltei yksinomaan kruununpuistona. Mainitsemallani kankaalla raivoaa hyvin usein kulovalkea. Useita vuosia sitte raivosi myöskin kulovalkea mainitulla kankaalla ja paloi myöskin isompi ala kruununpuistoa. Kulovalkean jälkeen olisi siinä olevat puut voinut käyttää rakennusaineeksi ynnä muuksi, mutta niitä ei annettu, vaikka paikkakunnalla olisi kyllä ollut halullisia ostajia. Nyt ne ovat jo kelvottomiksi lahonneet vaikka vielä nytkin poltinpuiksi kelpaisivat, mutta niitä ei vielääkään ole annettu, vaikka paikkakunnalla olisi sellaista väestöä, jolla ei ole mitään mahdollisuutta poltinpuiden saamiseen. Kun on

herroilta käyty pyytämässä näitä ostaa, niin on saatu vastaus että niitä ei anneta koska te «tahallanne poltatte metsiä ja luulettesiten paremmin saavanne tarvepuita», mutta olisi kai oikeudenmukaisempaa etsiä syyllinen rangastukseen ettei siitä koko paikkakunnan tarvitsisi kärsiä. Muuten voin sivumennen huomauttaa, että matkustavaisten tupakkavalkeista mainitulla kankaalla tavallisesti kulovalkea syttyy, ei sitä kukaan paikkakuntalainen tahallisesti sytytä. Vielä on huomioon otettava että meillä on kruununmetsissä maahan kaatuneita ylipääsemättömiä runkoja esimerkiksi Parkanon metsänhoitoalueella niinkuin muuallakin, mutta niitä ei suvaita tarvitseville antaa vaikka niilläkin paikkakunnilla kyllä paljonkin olisi tarvitsijoita, mutta niinkuin edellä olen sanonut, ainoastaan suosikeille herrat antavat teiden läheisyyksistä. Tämän tekevät luultavasti siitä yksinkertaisesta syystä, että jos sattuisi tietä matkustamaan joku valtion metsäntarkastaja, niin ainakin teiden läheisyydet olisivat maahan kaatuneista rungoista puhtaat ja metsä hyvässä kunnossa että metsäntarkastajat ajattelisivat kaiken metsän olevan hyvässä kunnossa. Mitä muuten tulee siihen ettei tätä polttopuutavaraa tahdota metsästä ulosantaa, niin tässä on kaiketi se syy, etteivät herrat tahtoisi mennä niin vähäpätöisen asian takia metsään. Ajattelevat: kukapa tässä viitsii metsään lähteä, siellä on risuja ja runkoja, siellä turkit pian repeisivät, antaa runkojen virua maassa ja köyhät saavat kärsiä vilua poltinpuiden puutteessa. Jaksavathan ne.

Näiden epäkohtien perusteella kehottaisin että asianomainen valiokunta, joka näitä asioita käsittelee, asettuisi sille kannalle, että kruununpuistoissa metsänhoito tässä kohden järjestettäisiin siihen suuntaan, että kruununpuistoista annettaisiin kohtuushinnoilla vähissä osissa maahan kaatuneita ja pystyssä olevia ala-arvoisia havupuita kuin myöskin lehtipuita ja ainoastaan sellaisille henkilöille, joilla ei itsellään ole omaa metsää eikä metsämaata; ei kuitenkaan tehtaanluontoisille laitoksille.

Ed. Murros: Täällä ed. Renvall jo äsken mainitsi eräitä sellaisia numeroita, jotka tämän kertomuksen valtiovarain tilasta tekevät erityisemmin huomattavaksi. Näiden numerojen perusteella päästään nimittäin uudelleen siihen ikävään asiaan, jota meidän maassa yli koko maan on viime vuosina jotenkin tarkkaan jauhettu. En tiedä mistä syystä ed. Renvall kuitenkin syrjäytti varsinaisen pääasian tässä

seikassa — ehkäpä sentakia, että se suorastaan sanottuna ei ollut hänelle oikeastaan mieluinen. Ne 20 miljoonaa nimittäin, jotka tässä kertomuksessa esiintyvät maksettuina Venäjän valtakunnanrahastoon, ovat myöskin sellaisia menoeriä, joita minun ymmärtääkseni tästä kertomuksesta mietintöä laadittaessa ei voida syrjäyttää sillä lailla, kuin ed. Renvall täällä halusi, että ne ovat eduskunnan myöntämät ja siitä syystä niiden johdosta ei ole mitään sanottavaa. Onhan tunnettu asia se, että noiden 20 miljoonan myöntäminen eduskunnassa perustuu eräänlaisiin edellytyksiin, joita kuitenkin korkeimmassa paikassa ei vartenotettu ja että ne meidän kotimaisten viranomaisten toimesta maksettiin Venäjän valtakunnan rahastoon huolimatta siitä, että eduskunnan perustelmia ei tässä asiassa oltu varten otettu. Ja tässä samassa yhteydessä tuskin liioin voi olla muistamatta sitä seikkaa, että koko tämä miljoonain lykkääminen Venäjälle alkoi suomalaisen miehen toimesta. Kun nimittäin se ensiksi erään suomalaisen miehen sanomana esitettiin Venäjän virkavallan edustajalle siinä valossa, että Suomessa oltaisiin halukkaita muuttamaan asevelvollisuusrasitus tällaiseen vuotuisen maksuun, joka saattaisi nousta noin 10 miljoonaan markkaan vuodessa, niin sen johdosta alettiin näitä miljoonia vaatia Venäjän valtakunnan rahastoon; mutta kun eduskunnan enemmistö säätyvaltiopäiväin esimerkkiä noudattaen myönsi tässä kysymyksessä olevat 20 miljoonaa Venäjän valtakunnanrahastoon, niin tapahtui se kuitenkin sillä nimenomaisella edellytyksellä, että eduskunnalla on myös oikeus päättää koko tästä 20 miljoonaan markkaan nousevasta summasta. Kun tätä edellytystä ei kuitenkaan korkeimmassa paikassa huomioon otettu, niin olisi kai minun ymmärtääkseni ollut silloisen hallituksen velvollisuutena jättää maksamatta nämä 20 miljoonaa tähän tarkoitukseen. Sillä tavoin kuitenkin ei ole tapahtunut, vaan nämä miljoonat kummittelevat nyt täällä meidän edessämme ja niiden takia on myös tämä kertomus valtiovarain tilasta niin tavattoman surullinen, kuin sen jokainen kaiketi jo on täällä huomannut. Kun siitä syystä valiokunta tulee tätä puolta kertomuksesta käsittelemään, niin minun ymmärtääkseni se ei suinkaan saa rajoittua ainoastaan Nevansillan miljooniin, jotka ovat perin pieni summa noihin 20 miljoonaan nähden, vaan tulisi mielestäni valiokunnan lausuntona eduskunnalle ehdottaa, että näiden 20 miljoonan maksaminen vasten eduskunnan perustelua eli

hylkäämällä eduskunnan perustelut ei suinkaan ole ollut semmoinen toimenpide, joka eduskunnan hyväksymisen ansaitsee, vaan että päinvastoin se maksaminen on tapahtunut tavalla, jolla tulevaisuuteen nähden on sängen arveluttavia seurauksia. Kun nyt tiedämme, että tulossa tämän lisäksi on kaikenlaista muuta tähän samaan suuntaan, on meillä sitä suurempi syy terottaa tätä seikkaa valiokunnan mietinnössä sen lisäksi, mitä tässä tämän kertomuksen muista kohdista jo on lausuttu.

Ed. Aronen: Tämän nyt käsiteltävänä olevan, valtiovarain tilaa koskevan kertomuksen yhteydessä on mielestäni välttämätöntä kosketella erästä asiaa, johon tämä kertomus antaa aihetta. Tarkoitin valtion metsissä työskentelevien metsätyöläisten työoloja erällä paikkakunnilla. Kun täällä kertomuksessa valtiovarain tilasta sivulla 11 sanotaan, että tulot kruunun metsistä ovat useina vuosina olleet nousemassa ja vielä että (sotilasvirkatalojen metsiä lukuun ottamatta) kruunun metsät tuottivat v. 1905 4,695,000 markkaa ja v. 1906 6,888,000 markkaa ja v. 1907 9,658,000 markkaa, niin ei voisi muuta kuin olla tyytyväinen siihen, että valtion metsien tuottavaisuus vuosi vuodelta lisääntyy, ellei tiedettäisi, millä keinoin tuota valtion metsien tuottavaisuutta koetetaan lisätä. Ainakin erällä paikkakunnilla sijaitsevilla valtion metsissä koetetaan tuota tuottavaisuutta lisätä suorastaan työväkeä riistämällä, ja tämä riistäminen tapahtuu useinkin mitä häikäilemättömimmin ja mielivaltaisimmin valtion metsätoissa olevien työnjohtajien ja vieläpä metsänhoitopiirien ylijohantajien taholta. Kuvaavimpia tässä suhteessa lienevät olot Parkanossa sijaitsevilla kruununmetsissä. Kuten tunnettua, on valtio jo useita vuosia sikäläisistä kruununmetsistä hakkautanut suuret määrät tukki-, ratapolkky- ja polttopuutarpeita vuosittain, joita sitten on kesin uitettu m. m. Siuron asemalla olevalle valtion sahalaitokselle. Näissä töissä on kesät talvet olleet useita satoja työläisiä. Ja vaikka esimerkiksi palkat ovat olleet perin alaiset sanotuissa töissä, jopa monta kertaa alaisemmat kuin vastaavissa yksityisten teettämässä töissä, samoin työpäivä pitempi kuin yksityisten metsätöissä, niin ei silti suurempaa tyytymättömyyttä ole työläisten kesken ollut olemassa aina viime vuosiin asti, ehkäpä sen takia, että sanottujen metsätöiden ylijohtaja B. O. Carpelan, joka on ollut sanotulla paikkakunnalla valtion metsätöiden ylijohtajana siitä

asti, kuin siellä valtion metsätöitä on teetetty, on kohdellut työläisiä edes osaksi ihmisinä. Mutta olot muuttuivat kokonaan senjälkeen kun sanotulle paikkakunnalle valtion metsätöiden ylijohantajaksi muutettiin eräs metsänhoitohallituksen suosikki J. A. von Julin. Heti kun sanottu herra ryhtyi virkaansa, saivat työläiset tuntea mitä suurinta mielivaltaa hänen taholtaan. Heti alun pitäen osottautui hän mitä tunnottomimmaksi työväestön sortajaksi, etten sanoisi vielä pahemmaksi. Sattuvasti sanoikin eräs niissä töissä työskentelevä työläinen, jonka kanssa keskustelin niistä asioista, että mainittu Julin kohtelee työläisiä kuin orjia, melkein pä yhta julmasti kuin venäläinen stolypinilaishallitus siellä rajan takana kohtelee heille epämieluisia henkilöjä. Tämä vaan todisteeksi siitä, miten sikäläiset hänen orjuuttamansa työläiset hänestä ajattelevat.

Ei ole ihmeteltävää, jos sanottu Julin tuollaisella ylimielisellä ja mielivaltaisella menettelyllään onkin saanut työläisten yleisen tyytymättömyyden osakseen. Työpäivän pituus sanotuissa töissä on ollut 11 tuntia päivällä ja 7 tuntia yöllä, mutta melkein joka päivä on pakotettu työläisiä tekemään ylitöitä, joten työpäivän pituus todellisuudessa oli paljon pitempi. Palkat olivat 1: 75—2: 50 päivältä, ylitöistä ei ole maksettu korotusta penniäkään, vaan on ylityöt täytynyt suorittaa samasta päiväpalkasta. Kun työläiset, kuten luonnollista onkin, eivät voineet tulla toimeen tuollaisilla palkoilla, kortteerit ja elintarpeitten hinnat kun paikkakunnalla ovat siksi kalliita, päättivät he kohteliaasti pyytää palkkojensa korotusta kolmeen markkaan, eli toisin sanoen siihen määrään, minkä he välttämättömien elämistarpeitten hankkimiseen tarvitsivat, ja samalla pyysivät he työpäivää lyhennettäväksi 10-tuntiseksi päivällä ja 7-tuntisena pysytettäväksi yöllä, kun näet oli kuulunut, että työaika yöllä ajetaan pidentää. Jokainen kait myöntäneen, että edellämainittu pyyntö oli mitä kohtuullisin. Olisi siis luullut, että siihen olisi voinut suostua sanottu metsätöiden ylijohantajakin, mutta hän näyttää kerta kaikkiaan päättäneen kohdella työläisiään kuten konsanaan orjia, ja siksi hän kopeasti vaan ilmoitti, ettei hän aijo suostua työläisten pyyntöihin ja ken ei halua olla työssä entisillä ehdoilla, menköön tiehensä, kyllä hän saa toisia, jotka taipuvat hänen tahtonsa alaiseksi.

Ja mikä hänen menettelyssään on eniten moitittavaa, on se häikäilemätön mielipiteitten

takia vainoaminen, jota hän alaisiaan työläisiä kohtaan harjoittaa. Jos esimerkiksi jokukin työläinen rohkenee toisten puolesta puhua jotakin parannuksia ehdottaen, niin armotta ajetaan sellainen työläinen pois työstä maantielle. Monta sellaista työläistä, jotka ovat siitä asti, kuin metsätöitä siellä on teetetty, niissä töissä olleet, on ilman mitään syytä karkoitettu pois työstä huolimatta siitä, että he mitä nuhteettomimmin ovat aina työnsä suorittaneet. Onpa osa työnjohtajiaakin joutunut saman kohtelun alaiseksi. Monasti on eroittaminen tapahtunut niinkin nopeasti, että toisena päivänä on sanottu, ettei huomenna tarvitse tulla enään; ei edes lainmukaista irtisanomisaikaa ole käytetty.

Erikoisemman vainon alaiseksi sanotun herran taholta ovat joutuneet m. m. entiset Siuron sahan lakkolaiset. Näistä on hän kirjoittanut n. s. »mustan listan», jossa on merkittynä 38 työläisen nimet. Näitä mustia listoja on sitten monistettuina jaettu työnjohtajille määräyksellä, ettei listassa mainittuja työläisiä saa ottaa valtion metsätöihin millään ehdoilla. Työläiset saatuaan tiedon tuollaisen mustan listan olemassa olost, tiedustelivat sanotulta herra von Julinilta, mikä on syynä siihen, että heiltä on riistetty mahdollisuus päästä valtion töihin. Mutta tuo herra suvaitsi vastata vaan yksinkertaisesti, että hän oli estänyt heidät työstä, eikä heitä millään ehdolla valtion metsätöihin vastakaan oteta. Sillä selvittelyllä saivat työläiset poistua. Jokainen käsittää, mitenkä kurjaan asemaan työläiset näin ollen joutuvat, kun heidän täytyy lähteä muilta paikkakunnilta työtä hakemaan ja jättää suurilukuiset perheensä taistelemaan nälän ja puutteen kanssa, ja tämä kaikki vaan tuollaisen, sanoin sisko, virkaherranousukkaan oikkujen ja miellivallan tyydyttämiseksi. Minulla on muuten täällä mukanani oikeaksi todistettu jäljennös mainitsemastani mustasta listasta, joka on jäljennetty työnjohtajille jaetusta hektografeeratusta kappaleesta, mutta en pidä tarpeellisena sitä lukea muuten, kuin jos vaaditaan. Samoin on minulla täällä mukanani sanotun työmaan useiden työläisten valaheitoisia todistuksia siitä, miten usein mainittu herra von Julin esimerkiksi pakoitti työstä häätämisen uhalla työläisiä ylitöihin, luvaten maksaa korvausta ylitöistä, ja miten hän työn suoritettua useimmissa tapauksissa ei täyttänytkaan lupaustaan, vaan siis teetti työläisillään palkatonta työtä, ynnä monia muita todistuksia sanotun herran mieli-

valtaisuudesta, joita todistuksia lukemalla en tahdo sentään eduskuntaa vaivata, ainakaan tällä kerralla.

Tällainen menettely valtion virkamiehen herra von Julinin taholta on kaikkia muuta kuin hyväksyttävää, eikä luulisi sen olevan mahdollistakaan maassa, missä jo lakikin takaa kansalaisille, siis työväestöllekin, jonkinlaisia oikeuksia kokoontumis- ja yhdistymisvapauteen nähden. Eikä luulisi myöskään valtion virkaherroilla olevan oikeutta määrätä työläisten valtiollisia mielipiteitä, sillä on huomattava, että ne ovat juuri sosialistisia mielipiteitä omaavat työläiset, jotka sanotun herran vainoa saavat kestää. Sanotun Julinin mielivaltaista menettelyä tosin jonkun verran lieventää se seikka, että hän on porvarillisen kasvatuksen saanut aatelisherra.

Viime istuntokaudella, kun valtiovarainvaliokunnassa käsiteltiin kertomusta valtiovarain tilasta ja metsähallitukselta nimenomaan vaadittiin selvitystä m. m. tämänkaltaisiin väärinkäytöksiin nähden, niin kuului metsähallituksen taholta selvitetyn, että metsähallitus on antanut määräyksen alaisilleen metsänhoitopiirien ylijohtajille, että valtion metsätyöt on koetettava saada mahdollisimman halvalla suoritettua ja herra Julinista sanottiin erikoisemmin, että metsänhoitohallitus on häneen erittäin tyytyväinen hänen tarmokkuutensa ja myös sen takia, että hänen ajallaan ovat uittot ja metsätyöt tulleet paljon halvemmiksi kuin ennen.

Luulen edellä sanotusta kyllin selvästi käyneen ilmi, minkälaisesta tarmokkuudesta ja säästäväisyydestä sanotti herra von Julin on saanut tunnustuksen metsähallituksen taholta. Sopinee mainita vielä yksi sanotun herran säästäväisyyskeino. Syksyllä v. 1905 rakennettiin Kankaanpään Venesjärven alajuoksun suulle tammi. Tämän tammen avulla nostetaan sanottuun järveen joka kevät vettä vähintään 1 metri yli äyräitten, samoin Pelijärven vesi nostetaan 2 metriä yli äyräitten, sen alajuoksun suulle rakennetun tammen avulla. Näiden tammien portit suljetaan keväisin jäidenlähdön aikana niin tiiviisti, että veden kulkuväylä on täydellisesti tukittu. Kun jäät ovat sulaneet järvestä ja puita on tammien takana, aukastaan tammet yläosasta sen verran, että tukit pääsevät alas. Työn väliaikoina pidetään tammet taas suljettuina. Mutta vaikka tämän tempun kautta saadaankin valtion uittotyöt pian ja vähäisellä työvoimalla ja siis myös halvalla suoritettua, niin sanomatta-

kin lienee selvää, että tämä säästäväisyys toisaalta tuottaa monasti suurtakin vahinkoa noiden järvien rannoilla asuvien viljelyksille y. m. Esimerkiksi Vähän Venesjärven pohjoisessa päässä on keväisin vettä maantielläkin, jopa $\frac{1}{2}$ metrin korkeudelta, ja kun tuo tulva-vesi, joka aiheutuu juuri tuosta veden kohottamisesta tammien avulla, on jopa 4—6:kin viikkoa haittaamassa liikennettä, niin tietäähän sen, etteivät ainakaan paikkakuntalaiset tuolaista valtion säästäväisyyspolitiikkaa hyväksy.

Eniten kärsivät tuollaisesta paikkakunnalla asuvat kruunun torpparit, kun heidän suoviljelys- ja niittypalstansa joutuvat useita viikkoja olemaan veden alla. Eräskin kruunun torppari, joka 11 vuotta sitten sai silloiselta metsänvartijalta suokappaleen nevaniittynä ja uhrasi sen viljelyskuntoon saattamiseksi noin 600 mk., on saanut siitä pari kertaa huonon heinän ja nyt kolmena vuonna perättäin se on ollut veden alla kesäkuun loppuun asti tuottaen haittaa ja vahinkoa torpparin viljelyksille. Sanottu torppari sai parina vuonna korvausta kärsimästään vahingosta, mutta sen jälkeen kun Julin tuli sanottuun virkaansa, kieltäytyi hän suorittamasta korvausta. Torppari kuitenkin piti katselmuksen ja sai kun saikin korvauksen, mutta samalla tiedon tuolta virkaherralta, »ettei torpparilla ole oikeutta viljellä nevaniittyä, sillä nevaniitty ovat verottomia, eivätkä suulliset sopimukset merkitse mitään».

Tämän johdosta minun täytyy huomauttaa, että torpparilla on vuokrakirjassa taattu oikeus tähän palstaan, jota hän viljelee, niin etteivät tuollaiset virkavaltaiset määräykset merkitse käytännössä mitään, vaikkakin hyvin kuvaavat sanotun vapaaherran menettelyä.

Olen tässä maininnut vaan muutamia niistä mielivaltaisuuksista ja väärinkäytöksistä, joita valtion virkaherrat harjoittavat valtion metsätoissa ja joista huolimatta he saavat esimiehiltään kiitokset ja tunnustuksen menettelystään. Myönnän kyllä, että on tunnustusta ansaitseva se periaate, että on säästäväisyyttä koetettava noudattaa valtiotalouden hoidossa, mutta mielestäni aletaan tuota säästäväisyysperiaatetta toteuttaa silloin väärästä päästä, kun aletaan valtion tuloja lisätä huonontamalla valtion töissä olevien työläisten jo ennestäänkin huonoja palkkoja ja työehtoja sekä ahdistamalla työläisiä heidän mielipiteittensä takia. Valtion pitäisi, ainakin minun mielestäni, esiintyä mallikelpoisena työnantajana, ja näyttää esimerkiksi yksityisille työnantajille siitä, miten työläisiä on kohdeltava ihmisinä ja kansalai-

sina, mutta edellä mainitsemani esimerkit siitä, miten valtion virkamiehet nykyään kohtelevat valtion töissä olevia työläisiä, osoittavat vaan sitä, että meillä valtio työnantajana on yhtä häikäilemätön työväestön sortaja kuin konsanaan yksityiskapitalistitkin. Ja onhan se sitäpaitsi luonnollistakin niin kauvan, kun valtion virkoja hoitavat yksinomaan mitä kiihkeimmät kapitalistiluokan etujen puoltajat ja turhaa lieneekin toivoo parannuksia valtion töissä työskentelevien työläisten asemassa ainakaan lähimmässä tulevaisuudessa.

Rohkenen sittenkin ehdottaa, että valtiovarainvaliokunta, johon tämä kertomus valtiovarain tilasta lähetettäneen, ottaisi perinpohjaisesti tutkiakseen ja selvittääkseen etenkin valtion metsätöissä työskentelevien työläisten epäoikeudellista asemaa, sekä yleensä sitä tapaa, miten valtion metsätöitä teetetään, sekä harkitsemaan keinoja, joilla voitaisiin saada valtion metsätalous kannattavaksi tarvitsematta kuristaa työläisten jo ennestäänkin huonoja ja kurjia työehtoja.

Samalla toivoisin, että valtiovarainvaliokunta ottaisi tutkiakseen sen, että jos, kuten metsähallitus näyttää tahtovan, valtion metsien tuottavuutta on lisättävä palkkojen alentamisella y. m. tavalla työehtoja huonontamalla, niin eikö voitaisi alentaa sanotun hallituksen alaisten virkamiesten palkkoja? Niissä luulisin olevan paljon suuremmalla syällä alennettavaa kuin työläisten palkoissa. Valtiovarain tilaa koskevan kertomuksen siinä osassa, missä on taulu tulo- ja menoarvion alaisen rahastojen tuloista ja menoista, näkyy sivulla 44, että esimerkiksi ylimetsänhoitajien, metsänhoitajien, metsäpäälysmiesten, metsäkasvörien y. m. metsävirkamiesten palkkaukseen v. 1908 on mennyt kokonaista 697,707: 35 markkaa, eli enempi kuin $\frac{1}{4}$ koko metsänhoitolaitoksen menoista lankeaa näiden hoitoalueiden virkamiesten palkkaukseen. Eikö hän näitä menoja voitaisi ainakin osaksi supistaa joko sitten alentamalla sanottujen virkamiesten palkkoja tai metsänhoitopiirejä laajentamalla, jotta ei tarvittaisi niin suurta joukkoa noita virkaherroja.

Toivon valtiovarainvaliokunnan tätä valtiovarain tilaa koskevaa kertomusta käsitellessään kiinnittävän huomiotaan myös edellä mainitsemini epäkohtiin.

Ed. E t e l ä m ä k i: Tässä harvaan asutussa maassa asunto-olosten ahtaus maaseudulla tuntuu kummalliselta ja luulisi hämmästyttävän

kaikkia. Nuorukaiset ja neitokset virtaavat joutokattain kaupunkeihin ja ulkomaille leivän etsintään, vaikka suurin osa maastamme antaa 10 ja 20 kertaista satoa viljelijälleen. Mutta nämä maat saavat ehkä kauankin levätä viljelemättöminä lakiemme turvissa, kun taas samaiset lait ajavat kansamme maasta pois. Tämän saa aikaan yksityisten rajaton oikeus maaomaisuuteen. Asiain tällä tavoin ollen luo jokainen toivovan katseensa valtion omistamiin maihin, missä niitä tavataan, vaan kylmä ystävyys kohtaa sielläkin maatonta isänmaansa rakastajaa.

Kruununmaitten kömpelö hoito lienee kaikille tuttu. Paraiten kannattavia maita ei anneta viljeltäväksi, märkiä maita ei kuivateta ja puutavara saa mädätä metsiin. Näille maille entisaikoina sijoitetut harvat torpparit viljelevät maata epäröiden väliaikaisten vuokratirjojen heikossa turvassa. Ja uusia torppareita ei enää oteta vaan ainoastaan pieniä suopalstoja tarjotaan lyhytaikaisella 25 vuoden vuokraajalla ilman rakennus- ja polttopuita. Lisäksi kaikki tekeminen ja tekemättä jättäminen on hädän uhalla kielletty. Maata viljelevän väestön on mahdotonta tulla toimeen moisten asetusten varassa. Kruunulle kuuluvat maa-alueet eivät ole niinkään vähäiset. Kertomusvuoden alussa ne käsittivät liki 13 miljoonan ha:n suuruisen pinta-alan, jossa Metsähallituksen tiedonannon mukaan on 67,011 ha eli $\frac{1}{2}$ prosenttia viljelysmaata, 5,486,614 ha eli 43 % kuivaa metsämaata ja 6,763,076 ha eli $52\frac{1}{2}$ % soita ja korpia, loput 510,463 ha eli 4 % vesiä. Lisäksi on Metsähallitus saanut vuosittain suuria summia yleisistä varoista metsämaiden ostoa varten, joilla se kartutti valtion maita mainittuna vuonna lähes 6,000 hehtaaria. Metsähallituksella kuitenkin näyttää edelleenkin olevan aikomus luovuttaa valtion maita sekä manttaaleille lisämaiksi että yksityisille uudistaloiksi Keisarillisen Senaatin uutistila-asetuksen mukaan 13 p:ltä lokak. 1892. Saman asetuksen mukaan olisi kruununmaiden viljelyskelpoisuutta tutkittava, mutta niin nurinkurisessa tarkoituksessa että suoraan sanoen sen asetuksen noudattaminen on mahdotonta, jonka vuoksi uusi eduskunnan vaikutuksen kautta syntynyt asetus kruununmaiden asuttamisesta olisi välttämätön, koska suunnattomilla valtion maille nykyään löytyy ainoastaan noin 4,000 torppaa, joille keskimäärin jokaiselle jää noin 3,000 hehtaaria maata. Tämä on nähtävästi hyvin harvaa asutusta. Lapinmaata lukuunottamatta siitä suurin osa on kuitenkin vilje-

lyskelpeista ja paraiten viljelystä kannattavat maat eivät metsänä tuota juuri mitään, jonka vuoksi valtion maiden metsät vain tuottavatkin muutamia kymmeniä penniä hehtaarilta. Tämä osottaa vähemmän järkiperaistä talouden hoitoa. Tukkiyhtiöiden metsätalous on paljon tuottavampaa ja tulee monin verroin halvemmaksi sen hoito. Jos kruununmaiden metsätaloutta katselee miltä puolen tahansa, niin aina tulee näkyviin se masentava näytelmä, että valtion metsät ovatkin virkailijoita eikä kansaa varten. Lisäksi ne eivät juuri saa minikäänlaista hoitoa, ellei oteta lukuun sitä, että aika ajoin sieltä paraat ja kasvukykyisimmät puut hakataan pois ja huonoimmat jätetään. Tämä nyt lienee sitä kuuluisata, järkiperaistä metsänhoitoa, jota on Saksassa asti käytetty oppimassa. Mutta mitäpä parempaa voi toivoa, kun asianomainen metsänhoitaja ei ole mukana metsää leimatessa. Näillä herroilla, jotka nauttivat päälle 6,000 markkaa vuosipalkkaa on niin kiire, että he korkeintaan kerran vuodessa voivat pikimältään pistäytyä jossain kestikievarissa lähellä kruununmetsää. 20 markan päiväpalkka lienee liian suuri miehelle, jolta vaaditaan jotain työtä. Vieläpä valtion täytyy palkata heille apulaiset, mutta sittenkään ei asia korjaannu. Näin ollen metsänhoidosta kruununmetsissä ei voi olla mitään vakavaa puhetta. Nykyään kyllä on asetettu sinne tänne ammattitaitoisia metsätöiden johtajia 1,100—1,500 markan vuosipalkoilla, mutta ei heillä ole itsenäistä toimintavaltaa joten heidänkin on paras noudattaa esimiestensä esikuvaa ja niin muodoin ennen kaikkea pysyä suosiossa, samoin kuin metsänvartijat nykyään nauttivat 3—400 markan vuosipalkkaa.

Valtiovarain kertomuksessa sivulla 4 näytetään sängen huonoja enteitä kruunun metsätaloudessa. Siinä näytetään kruunun metsien tuottaneen bruttotuloa vuotena 1907 noin 9,667,000 markkaa ja vuotena 1908 noin 9,248,000 markkaa, siis viidettäsataatuhatta markkaa vähemmän. Ennakkoarvion mukaan arvellaan niiden vuotena 1909 tuottavan 7,100,000 markkaa, siis enemmän kuin 2 miljoonaa markkaa vähemmän kuin kertomusvuonna. Tämä näyttää voimallisia oireita alapäin kasvamisesta, samalla kuin metsänhoitolaitoksen menot eli hoitokustannukset ovat kovasti lisääntyneet. Satojatuhansia ne nousivat vuosi vuodelta, kuten sivulta 11 näkyy. Vuonna 1906 tekivät ne 1,768,000 markkaa. Vuonna 1907 tekivät ne 2,063,000 markkaa, ja 1908 ne tekivät 2,611,000 markkaa. Nämä ovat

jokseenkin suuria menoja ja kasvavat tasaisesti kiihtyen niinkuin vapaasti putoavan kappaleen nopeus, luultavasti aina sen mukaan, mitenkä herrain virkailijain rahatarpeet lisääntyvät. Metsähallituksen tiedonantojen mukaan onkin kruununmaiden hoidossa vuotena 1907 ollut sängen vankka virkamiehistö: 68 metsänhoitajaa, 6 apumetsänhoitajaa ja 68 metsäkasööriä, 8 metsäpäällysmiestä ja 7 metsätyönjohtajaa, 704 metsänvartijaa ja 109 ylimääräistä metsänvartijaa, 1 metsänostaja, 2 metsänhoidon neuvojaa, 4 metsänarvostelijaa ja 7 metsänhoidon tarkastajaa; lisäksi suuri joukko metsäkonduktöörejä. Tämä vuonna 1907. Sen jälkeen on virkakunta suuresti lisääntynyt. (Koulutiloja ja kruununpuustelleja ei ole tässä otettu lukuun.) Lisäksi metsähallitukseen on mainittuna vuonna kuulunut 28 virkailijaa. Mutta koko tällä virkamieslaumalla on ollut niin kiire, etteivät he ole ennättäneet toimittaa edes kunnan karttoja kruununmaista. Ei meillä toimiteta mitään metsänistuttamisia eikä mitään metsänharvenniamisia, vaan meillä virkamiehet istuvat ja katsellevat virheellisiä karttoja. Lisäksi sen virkakoneiston täsmällisyydestä ja tarkoituksenmukaisuudesta voin mainita, ettei metsähallitus tiedä edes kaikkia torppareitaan, mitä kruununmailla on. Kuitenkin ovat metsähallituksen menot mainittuna vuonna lisääntyneet 548,000 markalla. Suomen eduskunta ei muuta voi kuin käyttää muutamia puheenvuoroja, ja hallitus välinpitämättömästi ottaa ne vastaan. Ei se välitä näistä huomautuksista eikä muistutuksista. Sitäpaitsi se voi tarpeen tullen piiloutua itsevaltiaan selän taakse. Mutta muistakaamme kuitenkin, että eduskunta hyvin tietää, että hallitus sopimattomasti käyttää Suomen kansan varoja, jonka vuoksi ei olisi ehkä pois tieltä, jos tämä virkakunta tulisi perinpohjaisen uudistuksen alaiseksi. Hallituksen velvollisuus lienee pitää huolta kruununmaiden tarkoituksenmukaisesta hoidosta, ja toivomme, että se sen tekisi kansamme onneksi ja hyvinvoinniksi.

Mutta koska ne toimenpiteet, joita hallitus on käyttänyt tässä suhteessa, eivät vastaa tarkoitustaan, eivätkä nekään toimenpiteet, joihin hallitus aikoo ryhtyä, tunnu olevan aikansa tasalla, olisi toivottava, että kruunun metsäasiain järjestäminen annettaisiin eduskunnalle.

Valtion vakinaiset tulot ovat kertomusvuonna lisääntyneet vain noin 2,300,000 markkaa, mutta valtion vakinaiset menot ovat lisääntyneet lähes 10 miljoonaa markkaa. Lisäys on johtunut sellaisistakin menoeristä, jotka

ovat seurauksia eduskunnan päätöksistä, kuten kansanopetukseen ja muihin käytetyistä eristä, mutta siinä löytyy valtavin osa menoja, jotka eivät ole sitä tietä joutuneet. Rautateiden menoerässä on lisäys 703,000 markkaa. Sen on aiheuttanut armollinen esitys huh-tikuun 4 päivältä 1907. Rautatiellä kun korotettiin palveluskunnan palkkoja parilla sadalla markalla mieheen, niin samalla korotti rautatiehallitus herrainkin palkkoja parilla tuhannella markalla mieheen. Ja kun muut herrat saavat korkeita palkkoja, niin tämän yhteiskunnan vahtimestarit, nimismiehet, olivat liian huonoilla palkoilla, ja heidän palkkansa korotettiin 3,000 markkaan, jonkalaista nimismies-palkkaa en luule missään maassa olevan. Tästä johtui noin 400,000 markan menolisä kertomuksenalaisena vuonna. Tämä on tapahtunut aivan luallista tietä. Siitä löytyy armollinen asetus elokuun 10 päivältä 1907. Vaikka nämä kaikki ovatkin tapahtuneet näin laillisessa ja kristillisessä järjestyksessä, niin kansan oikeudentunto kuitenkin lakkaamatta huutaa hallitukselle: »älä varasta». (Puhemies koputtaa.) Oikeisto ja keskusta täällä ei voi näistä syytöksistä vapautua, sillä heidän sormensa ovat olleet tässä pelissä.

Ed. Estlander: Diskussionen har här berört frågan om lagligheten af de s. k. Neva miljonernas utbetalning. Jag ber att få säsom min åsikt uttala, att, ehuru väl landtdagens hållning tvifvelsutän vidladdes af någon obestämthet, styrelsen lika fullt icke ens därutinnan, enligt min tanke, har haft skäl och ursäkt för sitt handlingssätt.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi ja kertomus lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

2) Oppivelvollisuutta ja kansakoululaitoksen kustannuksia

koskevat ed. W. Jokisen y. m. eduskuntaesitys n:o 2 ja ed. Soinisen y. m. eduskuntaesitykset n:o 11 ja 12 sekä ehdotuksen oppivelvollisuuslaiksi sisältävät ed. Pennanen y. m. eduskuntaesitys n:o 7 ja ed. Kallion y. m. eduskuntaesitys n:o 8, esitetään, ja ilmoittaa puhemies puhemiesneuvoston päättäneen ehdottaa että nämä eduskuntaesitykset lähetettäisiin sivistysvaliokuntaan, mutta että se osa niitä, joka koskee kansakoululaitoksen kustannuksia, samalla myös lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Sen jälkeen W. Jokinen, Käkikoski, Pennanen ja Kallio kukin vuoroonsa tekevät selkoa mainituista eduskuntaesityksistä, ed. Käkikoski lukemalla julki eduskuntaesityksistä n:o 11 ja 12 muun paitsi asetus-ehdotukset, sekä W. Jokinen, Pennanen ja Kallio selostaen eduskuntaesityksiään seuraavaisesti:

Ed. W. Jokinen: Tämä eduskuntaesitys n:o 2, joka nyt Eduskunnalle esitetään, sisältää samantapaiset ehdotukset asetuksiksi oppivelvollisuudesta ja kansakoululaitoksen kustannuksista kuin viime vuoden toisten valtiopäiväin sivistysvaliokunnan asiasta antama mietintö muutettuna sellaiseksi kuin se kolmannen vastalauseen mukaan oli. Kun ehdotukset siten ovat eduskunnan enimmille jäsenille tunnettuja, en katso tarpeelliseksi ruveta pitemmältä niitä selostamaan.

Mitä tulee puhemiesneuvoston ehdotukseen, tietäisi se varmaan asian jäämistä loppuun käsittelemättä näillä valtiopäivillä, jos valiokunnat ryhtyisivät pitämään asiassa yhteisiä istuntoja, koska valtiovarainvaliokunnan jäsenillä muiden tärkeiden töiden vuoksi ei ole aikaa usein aikaa sellaisten istuntojen pitämiseen. Eduskunnan työjärjestys kyllä myöntää, että asia tällaisissa tapauksissa saataisiin jättää valittujen valtuutettujen valmistettavaksi, jotka sitte antaisivat asista yhteisen lausunnon ja voisi asia sillä tavoin pikemmin joutua, jos näillä valtuutetuilla puolestaan olisi aikaa pitää kokouksia. Kun ei kumminkaan ole olemassa minkäänlaisia takeita siitä että asia tällä tavalla todella tulisi kiireellisesti käsitellyksi, täytyy minun asettua vastustamaan puhemiesneuvoston ehdotusta.

Puhemiesneuvoston ehdotuksen tarkoituksena lienee hankkia takeita siitä että lakiehdotusta laadittaessa tulisi huomioon otetuksi valtiovarain tilan määräämiä näkökohtia. Samassa tarkoituksessa pyysi sivistysvaliokunta vuoden 1908 toisilla valtiopäivillä valtiovarainvaliokunnan lausuntoa, mutta oli tämä lausunto, sitten kun se saatiin, mitä vähimmäisessä määrin asiaa valaiseva. Pääsyynä koko vastauksessa oli se että on mahdotonta valtiovarain tilaa silmälläpitäen määrätä varmaa kantaa näin kaukaisen tulevaisuuden asiassa kuin tässä pakostakin on kysymys, oppivelvollisuus kun on ajateltu toimeenpantavaksi 10, 15 jopa 20 vuoden kuluessa. Mitään määrättyä ei tuossa valtiovarainvaliokunnan kokonaista runsaasti yhden sivun mittaisessa lausunnossa sanot-

tukaan. Itse asiasta tyytyi valiokunta lausuntonsa lopussa vain sanomaan, että se pääasiassa voi, joskin jonkun verran varovaisempana, yhtyä siihen ehdotukseen, minkä sivistysvaliokunta asiassa oli tehnyt. Niin toivottavaa kuin olisikin että asian ratkaisussa saataisiin tehokasta avustusta valtiovarainvaliokunnalta, ei se, mikäli vanhasta kokemuksesta voi päätää, näytä mahdolliselta. Kun puhemiesneuvoston ehdotus hyväksyttynä toiselta puolen voisi kuten sanottu, tehdä mahdottomaksi koko asian valmistumisen näillä valtiopäivillä, ehdotan että esitysehdotus lähetettäisiin sivistysvaliokuntaan, joka saa, katsoessaan sen tarpeelliseksi, pyytää asiasta lausuntoa valtiovarainvaliokunnalta.

Ehdotus kuuluu puhemiesneuvostossa läheneen suomettarelaisen puolueen taholta. Sivistysvaliokunnan kokouksessa lausuttiin saman puolueen taholta pari päivää sitte sellainen ajatus, että olisi toivottavaa että eduskunta ei käsittelee koko asiaa tällä istuntokaudella. En voi hyvällä tahdollakaan torjua sitä ajatusta että nämä molemmat asiat ovat jonkunlaisessa yhteydessä, että niillä on jonkunlainen yhteinen »johtava lanka», joka pyrkii vetämään koko asian kumoon. Kun puhemiesneuvoston ehdotuksella, puhemiesneuvoston kokonaisuudessaan sitä kai tarkoittamattakaan, voi olla tällainen pyrkimys, toivoisin että eduskunta hylkäisi puhemiesneuvoston ehdotuksen ja hyväksyisi minun tekemäni ehdotuksen.

Ed. Pennanen: Tämäkin eduskuntaesitys n:o 7 sisältää lakiehdotuksen oppivelvollisuudesta. Tätä lakiehdotusta laadittaessa on käytetty lähteenä vuoden 1908 toisten valtiopäivien sivistysvaliokunnan mietintöä osaksi ja osaksi vuonna 1907 julaistua oppivelvollisuuskomitean mietinnössä olevaa lakiehdotusta. Tämän ehdotuksen mukaan tulisi sekä alempi että ylempi kansakoulu toimimaan saman opettajiston johdolla. Siinä kohden sekä muutenkin on tämä lakiehdotus samanlainen kuin se edus-

kuntaesitys, joka nuorsuomalaisen ryhmän puolelta viime valtiopäiville jätettiin. Tämän asian valmisteluun nähden pyydän yhtyä puhemiesneuvoston ehdotukseen että asia lähetettäisiin sivistysvaliokuntaan ja valtiovaroja koskevalta osaltaan valtiovarainvaliokunnan harkittavaksi.

Ed. Kallio: Tämä eduskuntaesitys n:o 8 on samanlainen kuin viime valtiopäiville jätetty eduskuntaesitys n:o 20 ja siinä oleva ehdotus oppivelvollisuuslaiksi. Pyydän että tämä lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan sivistysvaliokuntaan ja valtiovarainvaliokuntaan.

Puhemies: Kun V. J:n 55 §:n mukaan eduskuntaesitys, ellei sitä heti yksimielisesti lähetetä valiokuntaan, on oleva pöydällä johonkin seuraavista istunnoista, ja tätä pykälää valtiopäivillä on ennenkin tulkittu siten, että jos syntyy erimielisyyttä siitä valiokunnasta, mihin eduskuntaesitys on lähetettävä, asia on jäävä pöydälle johonkin seuraavaan istuntoon, niin minun mielestäni tämäkin asia on jäävä pöydälle. Ehdotan että se pantaisiin pöydälle seuraavaan istuntoon.

Tämä ehdotus hyväksytään.

Seuraava istunto on ensi perjantaina, aikana, josta tarkemmin sanomalehdissä ilmoitetaan.

Täysi-istunto päättyi k:lo 8,30 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

11. Perjantaina 18 p. maaliskuuta

klo 1 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Esitetään:

1) Antellin kokoelmien hoitamista varten asetetun valtuuskunnan kirjelmä ynnä kertomus mainittujen kokoelmien hoidosta vuosina 1907—1909.

2) Oppivelvollisuutta ja kansakoululaitoksen kustannuksia koskevat, ed. W. Jokisen y. m. edusk. esit. n:o 2 ja ed. Soisen y. m. edusk. esit. n:rot 11 ja 12 sekä ehdotuksen oppivelvollisuuslaiksi sisältävät ed. Pennasen y. m. edusk. esit. n:o 7 ja ed. Kallion y. m. edusk. esit. n:o 8, jotka tämän kuun 15 p:nä pantiin pöydälle tähän istuntoon.

3) a) Maan valtiosäännön suojelemista sitä järkyttäviä toimenpiteitä ja ehdotuksia vastaan koskeva ed. Danielson-Kalmarin y. m. anom. ehd. n:o 31.

b) Toimenpiteitä, jolla perustuslakien polkemisesta johtuneet epäkohdat poistettaisiin ja maallemme turvattaisiin sen valtiosäännön loukkaamattomuus, tarkoittava ed. Wuolijoen y. m. anom. ehd. n:o 40.

c) Toimenpiteitä Suomen yleisten asiain hoidon palauttamiseksi sopusointuun maan valtiosäännön kanssa koskeva ed. Ahmavaaran y. m. anom. ehd. n:o 50.

4) Ehdotuksen laiksi toimenpiteistä metsänhävittämisen ehkäisemiseksi sisältävät ed. Honkajuuren y. m. edusk. esit. n:o 4, ed. Koskelinin y. m. edusk. esit. n:o 5 ja ehdotuksen uudeksi metsälaiksi sisältävä ed. Elorannan y. m. edusk. esit. n:o 10.

5) Ehdotuksen a) lisäykseksi pankkiliikkeestä, jota yhtiö harjoittaa, toukokuun 10 p:nä 1886 annetun arm. asetuksen 1 §:ään sekä b) asetukseksi pankkiliik-

keestä, jota yhtiö, jonka kotipaikka ei ole Suomessa, täällä harjoittaa, sisältävä ed. Homénin edusk. esit. n:o 9.

6) Ehdotuksen asetukseksi a) teitten tekemisestä ja kunnossapidosta maalla sekä b) tieveron maksamisesta ja sen käyttämisestä sisältävät ed. Astalan y. m. edusk. esit. n:o 17, ed. Torpan y. m. edusk. esit. n:o 18 ja ed. Kallion y. m. edusk. esit. n:o 19.

7) Ehdotuksen laiksi palkkaussäännön kumoamisesta sisältävät ed. Kaarneen edusk. esit. n:o 3 ja ed. Sillanpään y. m. edusk. esit. n:o 16 sekä samaa tarkoittavat ed. Latvalan y. m. anom. ehd. n:o 17 ja ed. Torpan y. m. anom. ehd. n:o 25.

8) Ehdotuksen paloapuyhdistyksistä 17 p:nä huhtikuuta 1908 annetun lain selittämisestä sisältävä ed. Granfeltin edusk. esit. n:o 15.

9) Maanviljelysharrastusta elvyttävään retkeilyjen toimeenpanemista tarkoittavat ed. Latvalan y. m. anom. ehd. n:o 15 ja ed. Wuorivirran anom. ehd. n:o 44.

10) Matka-apurahain myöntämistä pienviljelijöille koskeva ed. Storbjörkin y. m. anom. ehd. n:o 90.

11) Kraunun metsämaiden asuttamisen edistämistä tehdyt ed. Leinon y. m. anom. ehd. n:o 10, ed. Haapasen y. m. anom. ehd. n:o 47, ed. Ahmavaaran y. m. anom. ehd. n:o 71 ja ed. Kairamon y. m. anom. ehd. n:o 85.

12) Aviovaimon toimivallan laajentamista ja aviovaimon oikeutta lapsiinsa koskevan lainsäädännön uudistamista tarkoittavat ed. Alma Jokisen y. m. anom. ehd. n:rot 20 ja 21, ed. Hultinin y. m. anom. ehd. n:o 64 sekä ed. Iida Yrjö-Koskisen y. m. anom. ehd. n:rot 68 ja 69.

13) Oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 2 §:n muuttamista koskeva ed. Käkikosken y. m. anom. ehd. n:o 66.

Siv.

85

Siv.

74

86

75

„

87

„

76

„

83

88

„

	Siv.
14) Äitiysvakuutuksen aikaansaamiseksi tehdyt ed. Pärssisen y. m. anom. ehd. n:o 2 ja ed. Iida Yrjö-Koskisen y. m. anom. ehd. n:o 70.	88
15) Työkyvyttömyys- ja vanhuusvakuutusta y. m. koskevat ed. Salon y. m. anom. ehd. n:o 1 ja ed. Kaarneen anom. ehd. n:o 5.	89
16) Valtion työolojen järjestämistä tarkoittavat ed. Lehtosen y. m. anom. ehd. n:o 9 ja ed. Kaarneen anom. ehd. n:o 14.	90
17) Valtioavun myöntämisestä työväenopistoille tehty ed. E. S. Yrjö-Koskisen anom. ehd. n:o 103.	„

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Arajärvi, Halonen, D. Neovius, Nevanlinna, Oranen, Rapola, K. A. Saarinen, Sipilä, Sirén ja Soininen.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä myönnetään sairauden takia ed. K. A. Saariselle tämän päivän istunnosta sekä yksityisten asiain takia seuraaville edustajille, nimittäin: ed. Arajärvelle tämän päivän istunnosta, ed. Lagerlöfille ensi maanantaiksi, tiistaiksi ja keskiviikoksi, ed. Salolle tämän kuun 21 päivästä 24 päivään, ed. Telkälle kuluvan kuun 23 päivästä 29 päivään, ed. Malkamäelle tämän kuun 21 päivästä 30 päivään, ed. Mäkelälle yhden viikon ajaksi tästä päivästä lukien sekä ed. Hannulalle ja Latvalalle ensi viikon ajaksi.

Valiokuntien puheenjohtajia.

Puhemies: Eduskunnalle annetaan tiedoksi, että virkamiesasiainvaliokunta on valinnut puheenjohtajakseen ed. Nuortevan ja varapuheenjohtajaksi ed. Järvisen; toimitusvaliokunta puheenjohtajaksi ed. Wuolijoen ja varapuheenjohtajaksi ed. Rautapään; tarkastusvaliokunta puheenjohtajaksi ed. Liston ja varapuheenjohtajaksi ed. Järvisen.

Vapautusta valiokuntajäsenyydestä

myönnetään ed. Nuortevalle, joka on valittu virkamiesasiainvaliokunnan puheenjohtajaksi, perustuslakivaliokunnasta sekä ed. Wuorivirralle, maatalousvaliokunnan jäsenyydestä, koska hänet on valittu jäseneksi myös virkamiesasiainvaliokuntaan, ja jätetään eduskunnan valitsijamiehille toimeksi valita perustuslakija maatalousvaliokuntaan uudet jäsenet ed. Nuortevan ja Wuorivirran sijaan.

Puheenvuoroa saatuaan lausuu tämän jälkeen

Ed. Listo: Minä pyydän eduskunnan valitsijamiehiä kokoontumaan tässä huoneessa tänään kello 6 i. p. täyttämään sen tehtävän, jonka eduskunta nyt on valitsijamiehilleen antanut, ja myös pari muutakin tehtävää. Kokous alkaa määrälleen kello 6 tänään jälkeen puolipäivän tässä huoneessa.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Antellin kokoelman hoitamista

varten asetetun valtuuskunnan kirjelmä ynnä kertomus mainittujen kokoelman hoidosta vuosina 1907—1909 esitetään.

Puhemiehen kehotuksesta sihteeri lukee mainitun kirjelmän. Se on näin kuuluva:

Suomen Eduskunnalle.

Antellin kokoelmien hoitamista varten asetettu Valtuuskunta pyytää täten kunnioittavimmin jättää Eduskunnalle kertomuksen Antellin kokoelmien kasvamisesta ja hoidosta vuosina 1907—09 sekä tilinteon samana aikana käyttämistään rahavaroista. Samalla saa Valtuuskunta ilmoittaa, että niistä Valtuuskunnan jäsenistä, jotka ohjesäännön mukaan toimitetun arpomisen nojalla tulevat ensi vuoden alusta toimistaan eroamaan, valtioneuvos Mauritz Hallberg ei enää halua tulla uudelleen valituksi. Sitä paitsi pyytää allekirjoittanut, Aspelin-Haapkytä, joka tämän vuoden päättyessä on ollut kaikkiaan 13 vuotta Valtuuskunnan jäsenenä, että hänet vapautettaisiin jäsenyydestä ja uusi varsinainen jäsen valittaisiin

hänen sijaansa. Helsingissä 7 p:nä helmikuuta 1910.

Valtuuskunnan puolesta:

Eliel Aspelin-Haapkylä,
Puheenjohtaja.

Fredr. J. Lindström.
Sihteeri.

Puhemiesneuvoston ehdotuksesta lähetetään tämän kirjelmä ja sitä seurannut kertomus, joka on jaettu edustajille, valtiovarainvaliokuntaan.

2) Oppivelvollisuutta ja kansakoululaitoksen kustannuksia

koskevat, tämän kuun 15 päivänä pöydälle pannut eduskuntaesitykset n:rot 2, 11, 12, 7 ja 8 esitetään edelleen.

P u h e m i e s: Pyydän muistuttaa, että puhemiesneuvosto ehdotti nämät eduskuntaesitykset lähetettäväksi sivistysvaliokuntaan, mutta samalla myöskin valtiovarainvaliokuntaan, mikäli näissä kosketellaan kysymystä kansakoululaitoksen kustannuksista, ja että ed. Wäinö Jokinen puolestaan ehdotti että ne lähetettäisiin yksinomaan sivistysvaliokuntaan.

Ed. Lindelöf: I min egenskap af kulturutskottets ordförande är jag likaså mån som någon annan om att detta ärende, det största, som är föremål för utskottets behandling, nu utan dröjsmål måtte kunna komma till en lycklig lösning. Då i talmanskonferensen ett förslag framställdes af innehåll, att frågan skulle hänskjutas till kulturutskottet, men att detta utskott borde infordra utlåtande i sakens finansiella del af statsutskottet, ställde jag mig afvisande däremot, ity att erfarenheten i allmänhet har visat, att ett dylikt inhämtande af utlåtande från ett annat utskott med lätthet föranledt dröjsmål. Då emellertid sedermera förslaget modifierades därhän, att remiss skulle ega rum på en gång till hvartera utskottet, och därvid hänvisades till arbetsordningens 11 §, ansåg jag mig kunna biträda detta förslag. Jag tror nämligen att, om saken anordnas praktiskt, längre dröjsmål borde kunna undvikas, och att ärendets skyndsamma behandling kanske därigenom bättre befordras än fallet blefve, om möjligen sedermera, då

kulturutskottets betänkande föreligger till behandling, ett förslag i landtdagen blefve väckt om att detta betänkande måtte yttermera remitteras till statsutskottet. På dessa grunder ber jag att få förorda talmanskonferensens förslag.

Ed. O r a s m a a: Kannatan ed. Jokisen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Asiassa on kaksi ehdotusta: toinen puhemiesneuvoston, joka sisältää sen, että eduskuntaesitykset lähetettäisiin sivistysvaliokuntaan ja sen ohessa myöskin valtiovarainvaliokuntaan, viimeksimainittuun valiokuntaan kuitenkin ainoastaan mikäli ne koskevat kansakoululaitoksen kustannuksia, ja toinen ed. Jokisen ehdotus tarkoittava, että eduskuntaesitykset lähetettäisiin ainoastaan sivistysvaliokuntaan. Asiassa on siis toimitettava äänestys.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy puhemiesneuvoston ehdotuksen, äänestää »jaa»; jos »ei» voittaa, on ed. Jokisen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 102 jaa- ja 77 ei-ääntä. Puhemiesneuvoston ehdotus siis on hyväksytty ja eduskuntaesitykset lähetetään sekä sivistys- että valtiovarainvaliokuntaan.

Uusia armollisia esityksiä.

P u h e m i e s: Ennenkuin siirrytään seuraavaan asiaan saan ilmoittaa, että senaatin jäsen on saapunut tänne jättääkseen eduskunnalle armollisia esityksiä.

Eduskuntaan saapuu tämän jälkeen senaattori, kreivi B e r g esittelijäsihteeri Degerholmin saattamana ja lausuu:

Kunnioitettava herra Puhemies, Arvoisa Suomen Eduskunta!

Keisarillisen Suomen Senaatin määräyksen mukaan on minulla kunnia Suomen Eduskunnalle jättää seuraavat Keisarillisen Majesteeatin armolliset esitykset nimittäin:

n:o 4 siitä verosta, joka paloviinan valmistamisesta on suoritettava sekä sanotun veron käyttämisestä;

n:o 5 suostuntaverosta mallasjuomain valmistamisesta;

n:o 6 koskeva suostuntaveroa pelikorteista Suomen Suuriruhtinaanmaassa vuonna 1911; ja

n:o 7 varain osoittamisesta valtiopäiväkustannusten suorittamiseen vuonna 1911.

P u h e m i e s: Eduskunnan puolesta kiitän armollisista esityksistä, jotka eduskunta on ottava perustuslainmukaiseen käsittelyyn.

3) a) Maan valtiosäännön suojelemista sitä järkyttäviä toimenpiteitä ja ehdotuksia vastaan

koskevan ed. Danielson-Kalmarin y. m. anomusehdotuksen n:o 31, esittää ed. Y. K. Y r j ö - K o s k i n e n ;

b) Toimenpiteitä, joilla perustuslakien polkemisesta johtuneet epäkohdat poistettaisiin ja maallemme turvattaisiin sen valtiosäännön loukkaamattomuus,

tarkoittavan ed. Wuolijoen y. m. allekirjoittaman anomusehdotuksen n:o 40 esittää ed. W u o l i j o k i ; ja

c) Toimenpiteitä Suomen yleisten asiain hoidon palauttamiseksi sopusointuun maan valtiosäännön kanssa

koskevan ed. Ahmavaaran y. m. anomusehdotuksen n:o 50 esittää ed. S e t ä l ä ; ja lausuvat heistä sen ohessa:

Ed. Y. K. Y r j ö - K o s k i n e n : Minä en pidä tarpeellisena lukea tätä esittämäni anomusehdotusta kokonaisuudessaan, se kun on sanomalehdissä ollut julkaistuna. Se päättyy pyyntöön, että eduskunta päättäisi alamaaisessa anomuksessa esittää Keisarilliselle Majesteetille ne näkökohdat, jotka anomuksen perusteluissa ovat tarkemmin esitettyinä, ja anoisii niistä johtuvia tarpeellisia toimenpiteitä. Anomuksen ovat allekirjoittaneet suomalaisen puolueen edustajaryhmän jäsenet. Ehdotan, että tämä anomus lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

Ed. S e t ä l ä : Esittämäni anomusehdotus, jonka on allekirjoittanut 69 edustajaa, päättyy ehdotukseen, että eduskunta päättäisi alamaaisella anomuksella kääntyä Keisarin ja Suuri-

ruhtinaan puoleen esittäen nykyisen huolestuttavan asiain tilan ja anoen, että Keisarillinen Majesteetti armollisimmasti suvaitsisi ryhtyä sellaisiin toimenpiteisiin, jotka palauttaisivat yleisten asiain hoidon sopusointuun maan valtiosäännön kanssa.

P u h e m i e s: Puhemiesnevestokin ehdottaa, että nämä kolme anomusehdotusta lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. S c h y b e r g s o n : Eftersom det lärers anses önskligt att alla man redan från början äro med om den ifrågavarande petitionen, så utber jag mig att få anmäla, att jag icke deltagit i de förberedande öfverläggningarna om någon af dessa petitioner, därför icke håller haft anledning att underteckna någon af dem, men naturligtvis är fullt ense om deras innehåll och syfte. Redan mitt uttalande under debatten om talmannens tal på tronsalen borde utan vidare ha gifvit detta vid handen. Jag har härvid förmäna att icke behöfva ansluta mig till någon särskild af de inlämnade petitionsmemorialen, utan kan förena mig om dem samtliga. De äro ju icke hvarandras motsatser, snarare komplettera de hvarandra. Syndfulla människor hviska t. o. m., men också endast hviska, om att suometargruppens petitionsmemorial har sina företräden framom de andra.

Den enda betänklighet jag i denna sak hyser gäller petitionsformen. Vi hafva år efter år i denna form framställt våra bekymmer, klagat öfver orättvisorna och öfvergreppen, alltid utan resultat. Äfven den enskilde klappar icke på i evighet, om han icke får komma in. Och huru än denna petition kommer att affattas, så innebär den dock en vädjan, utgör ett uttryck för ett förtroende, som, efter det november-manifestet i oktober sistlidet år följts af ett nytt februari-manifest, väl dock ånyo i betänklig grad har rubbats. Men jag medgifver, att petitionsformen, då man tager hänsyn hufvudsakligen till det sakliga innehållet och icke blott till den karaktär af protest, som i denna sak framförallt skulle krävas, har sina fördelar. Men har man en gång valt petitionsformen, har man en gång beslutit sig för att gifva sin framställning ett sakligt innehåll, så är man nösakad att icke blott hålla sig till den negativa sidan af saken, kritiken öfver rättskränkningarna, utan man måste inlåta sig också på de positiva spörsmålen, på frågan,

huru saken för framtiden skall ordnas, hvilket är en mycket ogynsam position. Ty huru skall man tala om villkoren för en öfverenskommelse, då det icke ens är fråga om underhandlingar angående en öfverenskommelse. Man går händelserna i förväg på ett betänkligt vis. Men som sagdt, vi äro nu en gång där, vi kunna icke blott och bart hänvisa till vår beredvillighet att, i händelse Hans Majestät förelägger landtdagen proposition om eventuella förändringar, vi då skola taga dem i öfvervägande. Vi kunna icke inskränka oss till detta, som ännu 1899 var tillräckligt, som var det kanske ännu för några år tillbaka, men som numera icke är det. Vi måste antingen säga nej eller ja till de olika förslag, som framträdt.

Den Haritonoffska komitén, hvars finska medlemmar dock icke hade några fullmakter och därför hade i en hög grad vänskaplig ställning, gingo in på positiva ändringsförslag, gingo in på en diskussion om dem och vedervägade att utsäga hvad enligt deras tanke kunde vara antagligt för Finlands folk. — Landtdagen, som har att föra folkets talan, kan ännu mindre underlåta att gifva besked i detta afseende.

Också jag tror mig därför böra gå in på några uttalanden härom, hvarvid jag naturligtvis förutsätter, att ingenting får vidtagas annorlunda än under landtdagens lagliga medvärkan.

Den fråga, som det då naturligtvis närmast gäller, den, omkring hvilken allt tillsvidare praktiskt sedt närmast koncentrerar sig, är frågan om militärkontributionen. Efter de stränga yttranden, som fälldes vid senaste plenum angående icke blott regeringen utan äfven landtdagen och dess i saken vidtagna beslut, vore det frestande att tåga och undvika vidare klander och obehag. Men det förhåller sig tyvärr så, att jag redan 1907 yttrade, att jag var villig att gå in på ytterligare utbetalning af militärkontributioner, därest icke saken kunde på annat sätt ordnas. Jag hade tänkt mig att det skulle försökas med en öfverenskommelse om den militära bördans utgörande i annan form, men såsom sakerna nu stå, få vi blott taga för gifvet, att någon öfverenskommelse icke kan fås till stånd, och då uppstår det sakläget, att vi ha två parter, om jag så får uttrycka mig; den ena kan icke gå in på den andres anspråk, vi icke gå in på fullgörande af en värneplikt sådan man i kejsaredömet önskar den, de icke på uppställandet af en inhemsk finsk militär, och i detta stadium måste man finna ett modus, och detta modus är penningekontributioner. Jag var

icke med vid senaste landtdag, men det förefaller mig af de reservationer, som bifogades till vederbörande utskotts betänkande, såsom om man också på håll, där detta förut icke ifrågakommit, numera vore villig att medvärka till ett sådant ordnande af sakerna, som det antyddes, blott detta skedde i laga väg. Man kan väl tycka, att vederbörande i Ryssland icke skulle vara angelägna om att i detta afseende beträda laglighetens väg, ty man tror allmänt hos oss, tror det också i kejsaredömet, att öfverskottsstatsmedlen skola räcka ännu en tid bortåt för utbetalande af dessa kontributioner. Den ryska ministerpresidenten lär t. o. m. hafva sagt att öfverskottsstatsmedlen ännu sex år skulle vara tillräckliga för ändamålet, men han har ju uppenbart räknat miste. Vi komma inom ett år eller två till botten på säcken. Då finnas icke vidare öfverskottsstatsmedel att taga till. Alla dessa lån till enskilda företag här i landet, i hvilka öfverskottsstatsmedel finnas placerade, kunna nämligen icke lösgöras. Hvad som härvid emellertid är en själffallen sak är att beviljning för ändamålet får tagas i anspråk endast, såvidt de ordinarie statsmedlen icke förslå. Vi skola en gång göra slut på denna gräns mellan regeringens och landtdagens penningar.

Vida betänkligare är naturligtvis frågan om rikslagsstiftningen och föredragningen i S:t Petersburg. Vi hafva nu en gång, för öfrigt från hednahörs, lärt oss att värdera det omedelbara förhållandet till monarken. Det hjälper icke, att detta förhållande sedan decennier varit, och helt säkert för decennier, kanske för alltid förblir en myt. Vi hänga forfarande fast därvid. Men då monarken i det ryska riket delar med sig af sin makt, så måste någonting motsvarande äfven hos oss genomföras. Vi måste vara villiga att medvärka till en lagstiftningsåtgärd i sådant syfte, och oaktadt jag vet att ministerrådet på goda skäl synes oss vara sammanfattningen af allt ondt, som kan finnas under himmel och på jord, så är det icke uteslutet, att äfven ministerrådet under en annan konjunktur skall lefva till sin förbättring. Under tider sådana som de nuvarande står valet endast mellan ministerrådets styrelse och ett satrapvälde, sådant vi hade det för ett antal år tillbaka. Och uppriktigt sagdt, så inkorrekt det enligt min mening är att använda blanka sedlar, så vore jag i valet mellan dessa två alternativ nästan frestad att följa socialisternas metod. Hvad slutligen duman vidkommer, få vi väl lof att

ändå räkna med att det är en sådan faktor, till hvilken vi hellre taga hänsyn än till de ryska administrativa myndigheterna, de må nu vara förlagda här eller där.

Men en sak som jag icke helt och hållet kan lämna oberörd, är det föreslagna invalet af representanter för Finland i duman. Det förefaller mig såsom ett projekt, som vore helt och hållet utförbart, ty personer, mäktiga att där föra vår talan på det språk som i duman användes, hafva vi ju icke. Detta förslag påminner mig om en framställning, som mot slutet af 80-talet gjordes af härvarande senat om införandet på ryska textiler af tull så ringa, att den egentligen icke var af någon betydelse. Den dåvarande ryska finansministern, Vischnegradsky yttrade om förslaget: »Jag har hört om finanstullar, det är den här tullen icke, den kommer icke att inbringa er någonting. Jag har hört om protektionstullar, denna tull är icke egnad för det. Den måste vara något slags principstull». Jag kan icke neka att på detta förslag om finska deputerades inval till duman kan tillämpas detta samma betraktelsesätt. Dessa deputerade skulle ju endast vara principdeputerade, som skulle tillföra hvarken duman eller Finlands sak något som helst gagn. Vi måste räkna med att förhandlingarna mellan oss och den ryska duman föras genom tillfälliga eller ständiga delegationer, och det vore ju önskligt att också det förslag, som den Haritonoffska komitén uppgjort, skulle blifva föremål för en sådan behandling och från ryskt håll representanter för duman blifva i tillfälle att behandla frågan och icke såsom hittills uteslutande representanter för den ryska administrationen.

På tal om det nuvarande politiska läget berättade mig häromdagen en gammal vän, f. d. kofferdiman, om att han på sina färder hade en matros som, då vädret var gynnsamt, oroligt blickade omkring sig efter hvarje molntapp och föreställde sig att storm och olyckor förestodo, men sedan, när stormen bröt ut, gjorde sitt arbete med gladt mod. Jag tror att vi haft anledning att följa exemplet och hafva det fortfarande. Vi hade kanske haft anledning att varsla farorna förut, men nu när de kommit, må vi då taga mot dem utan att vrida våra händer och utan att tro, att allting är förloradt. Utan tvifvel komma olyckor att drabba oss och framförallt ligger det nära till hands att här uppstår ett kaos på administrationens område och framförallt i fråga om finansförvaltningen. Men vi få ändock icke glömma, att vi

tack vare värnepliktssträjken undgingo och, såsom jag vill tro, för en lång framtid undgått detta hotande ingrepp i vår lagstiftningsrätt. Vi få håller icke glömma att vi helt nyligen, för endast några veckor tillbaka tack vare embetsmännens plikttröhet undgingo en olaglig stämpelförordning och sålunda värnade om vår beskattningsrätt, och vi få heller icke glömma att, när det gäller upptagande af lån, som ju alltid i ett samhälle, som kommit till en viss grad af utveckling, är af nöden för att budgeten skall gå ihop, vi kunna lägga vårt veto och förhindra denna möjlighet att yttermera taga öfriga statsmedel i anspråk för ändamål, hvilka äro oss främmande.

Ännu några ord. Det har anmärkts att denna petition borde hafva varit ett enigt uttryck för samtliga grupper inom landtdagen. Så skarpa som partigränserna emellertid äro, så ter det sig naturligare, att så icke blifvit förhållandet, utan att de skilda grupperna inlämnat hvar sitt petitionsmemorial. Det är tids nog att söka sammanjämka de skilda meningarna under utskottsarbetet. Jag kan icke värja mig för den uppfattning, att icke heller blocket; det svenska folkpartiet, det ungfinska partiet och agrarpartiet, verkar fullt äkta. Det tvåspråkiga omhöljet skall trots allt det politiska kitt, med hvilket man försöker bättra på remnorna, dock åter vid första nationalistiska vindpust brista.

Såsom jag i början af detta andragande framhöll, är jag emellertid alldeles ense om syftet med dessa petitioner och vill hoppas, att den vidare bearbetningen i ett utskott, så väl sammansatt som grundlagsutskottet, skall lämna ett fullödigt resultat.

Ed. Wuolijoki: Ed. Schybergson alotti lausuntonsa selittämällä, minkätähden hän ei ole allekirjoittanut anomusehdotusta tässä asiassa. Minä taas pyysin puheenvuoroa selittäkseni pääasiassa sitä, minkä minä puolestani katson syyksi siihen, että se ryhmä, johon kuulun, on pitänyt tarpeellisena tässä asiassa tehdä anomusehdotuksen ja miksi se päätti tehdä oman alotteen.

Taantumusmielisen Venäjän hallituksen, etupäässä ministerineuvoston ja sen puheenjohtajan herra Stolypinin toimenpiteet ovat kääntyneet, niin pian kun vastavallakumous oli tarpeeksi satulaan päässyt, Suomea vastaan. Laiton ukaasi on seurannut toistaan, Suomen oikeus omaan lainsäädäntöön tahdotaan kieltää, eduskunnan vastustusta on koetettu masentaa

alituksilla ja aiheettomilla eduskunnan hajoituksilla, ja lopuksi on jouduttu sellaiseen sekasorron tilaan, että kaikki säännöllinen uudistustyö näyttää mahdottomalta. Ja kun eduskunta nyt on kokoontunut, odottaa tietysti koko maa, että eduskunta sen käytettävissä olevilla keinoilla ryhtyy toimenpiteisiin tämän laitto-
muustilan ja sekasorron johdosta.

Nykyinen asiantila on mielestäni sellainen, että maassamme ei pitäisi löytyä, eikä toivotavasti löydykään, yhtään ainoata kansanluokkaa eikä yhtään ainoasta puoluetta, joka ei suurella tyydytyksellä tervehtisi semmoista toimenpidettä, joka maallemme takaisi sen valtiosäännön loukkaamattomuuden. On kuitenkin luonnollista, että kaikkien kansanluokkien edut eivät yhtä suuresti kärsi Venäjän hallituksen maattamme vastaan tähdytyistä toimenpiteistä. Köyhälistön edut kärsivät siitä kaikkein eniten, sillä vaikka nykyisistä epänormaalisista oloista olisi seurauksena ainoastaan lainsäädännöllisen uudistustoiminnan keskeytyminen, niin se jo sinänsä olisi maamme varattomille kansankerroksille tuntuva vahinko, samalla kun se varakkaimille kansanluokille ei tuottaisi juuri mitään vahinkoa, pikemmin päinvastoin. Mutta nyt on kysymyksessä köyhälistölle vielä paljoa tärkeämmät seikat, sillä myös alkeellisimmat kansalaisvapaudet, muista puhumatta, ovat vaarassa joutua historiallisten muistojen joukkoon.

Ja minkätähden? Sentähden että pienen pieni osa Venäjän kansaa, se kourallinen maalaisaatelistoa, joka nykyistä perustuslakeja vastustavaa hallitussuuntaa kannattaa, katselee harmistuneena, kuten dumassa eräs puhuja lausui, pientä perustuslaillista maata, Suomea, ja että venäläiset virkamiehet hiovat hampaitaan saadakseen virkapaikkoja Suomessa.

Asian näin ollen katsoo sosialidemokraattinen ryhmä velvollisuudekseen ehdottaa Eduskuntaa laatimaan asiakirjan, jonka nimenä olisi alamainen anomus ja joka osotettaisiin Keisarille ja Suuriruhtinaalle. Tätä anomusehdotusta tehdessä on sosialidemokraattinen ryhmä ottanut kyllä huomioon sen mahdollisuuden, että eduskunnan anomus ei aiheuttaisi Hallitsijassa enemmän kuin Venäjän ministerineuvostossaakaan semmoista mielenmuutosta, että sen johdosta aivan käden käänteessä peruutettaisiin kaikki viimeaikaiset maattamme kohdanneet sortotoimenpiteet. Onpa semmoista luuloakin pidetty aivan harhaluulona. Pikemmin on varmaa, että sen anomuksen, jonka eduskunta puheenalaisten aloitteiden johdosta tekee, tulee taas Hallitsijalle esittämään ei suinkaan ministeri-
valtiosihteeri Langhoff, joka muuten sangen surkeata statistin osaa on Suomen perustuslaki-

riidassa näytellyt, — vaan ministerineuvoston puheenjohtaja, herra Stolypin. Mutta kaikesta tästä huolimatta on sosialidemokraattinen ryhmä päättänyt kehottaa eduskuntaa tekemään anomuksen asiasta.

Socialidemokraattiset anomusehdotuksen allekirjoittajat ovat ensiksikin sitä mieltä, että Eduskunnan on nyt pantava jyrkkä vastalause ei ainoastaan viimeaikaisia laittomia toimenpiteitä vastaan, vaan myöskin koko sitä taantumuksellista hallitussuuntaa vastaan, joka jälleen näiden toimenpiteiden kautta on ilmennyt. Toiseksi katsovat allekirjoittajat, että Suomen perustuslakiriita ei ole yksin Suomen ja sen hallitsijan välinen riita, vaan on sellainen riita, joka tulee kaikessa laajudessaan saattaa koko Venäjän kansan tietoon, jonka etujen mukaista ei suinkaan ole että Suomen säännöllinen elämä pysähtyy ja että epätoivo ja pohjaton katkeruus valtaa koko Suomen kansan. Ja vielä tahtovat he, kuten anomusehdotuksessakin sanotaan, että Suomen kysymys saatetaan eduskunnan anomuksen kautta koko valistuneen maailman tietoon. Emme suinkaan vetoa Euroopan maiden hallituksiin, joista kenties useimmat mielihyvällä näkisivät kaiken todellisen perustuslaillisuuden ja kaiken parlamenttarismin häviävän, vaan me vetoamme etupäässä kaikkien maiden valistuneeseen köyhälistöön ja yleensä koko valistuneeseen maailmaan, joka ei ole suinkaan tahtonut kylmäkiskoisena katsella Suomen oikeuksien polkemista.

Nyt sanoo kenties moni porvarillisiin puolueisiin kuuluva: „Kaikkeaa tuota tahdomme mekin. Mekin tahdomme panna jyrkän protestin ministerineuvoston ynnä muiden laittomuuksia vastaan, tahdomme saattaa kaikki oikeuksia polkevat toimenpiteet mahdollisimman tarkasti hallitsijan tietoon eikä meillä ole mitään sitä vastaan, että Venäjän kansa ja koko valistunut maailma tulee tuntemaan meitä vastaan harjoitetun vääryyden”. He vielä kenties jatkavat: „Miksi ette sitte suostuneet allekirjoittamaan meidän anomusehdotustamme? Miksi ollenkaan teitte oman?”

Kuten tunnettu, tarjosivat perustuslailliset kyllä meille tilaisuutta allekirjoittaa heidän anomusehdotuksensa tässä asiassa — ja taisivat suomettarelaisetkin semmoisen rohkean tarjouksen tehdä, vaikka minä puolestani en ole sattunut sitä kuulemaan —, mutta perustuslaillisten tarjousta ei hyväksytty. Eikä kieltäytyminen johtunut anomusehdotuksen sanamuodosta, sillä en minä puolestani suinkaan epäile, että niin perustuslaillisia kuin myös meitä tyydyttävä yhteinen sanamuoto olisi voitu löytää. Sitä osottaa muun muassa sekä perustuslaillisten että

meidän myöhemmin sisäänjättämät aloitteet, jotka eivät kovinkaan suuresti toisistaan eroa.

Mutta kaikesta huolimatta oli sosialidemokraateilla kieltäytymiseensä syyt, jotka ovat sekä lukuisat että pätevät. Koska kävisi pitkäksi kaikkia niitä luetella, kajoan vain pariin niistä.

Maamme sisäisen itsenäisyyden ja riippumattomuuden takaa mielestämme kaikkein paraiten etupäässä kansan pohjakerrosten taloudellinen hyvinvointi ja horjumaton oikeuksista kiinnipitäminen. Se puolue, jolla todenteolla olisi nämä seikat päämääränä, voisi kyllä toivoa voivansa valtiollisissa asioissa muodostaa sosialidemokraattien kanssa yhteisen horjumattoman rintaman. Mutta onko meillä semmoista porvarillista puoluetta? On mahdollisesti yksi, mutta sillä ei ole eduskunnassa kuin yksi ainoa edustaja. Se on kristillinen työväenliitto. Mutta entä muut puolueet, perustuslailliset ja suomettarelaiset? Suomettarelaisiin ei minun tarvitse erityisistä syistä sanoja tuhlat ja tuskinpa he edes unissaan ovat ajatelleet sellaista mahdollisuutta että sosialidemokraatit heidän kanssaan muodostaisivat yhteisen rintaman Venäjää vastaan. Mutta perustuslailliset ovat semmoista mahdollisuutta ajatelleet ja ajattelevat kenties vieläkin. Vaan sekin puolue voi miltei yhtä vähän täyttää nämä ehdot, mitkä valtiollisen yhteistoiminnan edellytyksenä tässä suhteessa ovat. Me tiedämme liiankin hyvin, mitä kantaa nämä n. s. perustuslailliset ovat yhteiskunnallisissa kysymyksissä edustaneet. Otan ainoastaan tuoreimman esimerkin. Viime valtiopäivillä käsiteltiin asetusehdotusta työstä teollisuus- ynnä eräissä muissa ammateissa. Pitkin matkaa osotti etenkin perustuslaillisten kuuluisin mies, herra Jonas Castrén, aivan rajatonta halua saada koko asia joko kokonaan tapetuksi, tai niin kurjassa muodossa hyväksytyksi että siitä ei olisi työväestölle ollut juuri minkäänlaista hyötyä. Kun sitten mainittu asetusehdotus toisessa lukemisessa oli hyväksytty, ei ensinkään sosialidemokraattien mielenmukaisena kuten porvarilliset lehdet ovat valehdelleet, vaan huikean joukon vanhoillisempaa, lausui ed. Jonas Castrén useampain kannattamana: „minä puolestani pyydän ehdottaa, että mainittu lakiehdotus kaikin puolin sopimattomana hylättäisiin”. Vaikkakin asetusehdotus köyhälistön edustajain mielestä oli aivan keho, oli siinä Jonas Castrénin mielestä kuitenkin työväelle liikaa annettu! Ja hänenkö kanssaan olisi sosialidemokraattien nyt pitänyt muodostaa yhteinen rintama Venäjän taantumuksellisimpain porvarien tukemaa virkavaltaa vastaan! Ja edelleen. Kun puheen-

alainen asetusehdotus perustuslaillisten isänmaallisuussankarien vastustuksesta huolimatta hyväksyttiin, kirjoitti perustuslaillisuuden päääänitorvi Hufvudstadsbladet seuraavasti: „Kun asia nyt on tullut niin pitkälle, että eduskunnan päätös on olemassa, täytyy senaatille, olkoonpa se kokoonpanoltaan minkälainen tahansa, asettaa se vaatimus, että se ei korkeimmassa paikassa puolla lakiehdotusta, vaan huomauttaa että sen vahvistaminen olisi suuressa määrässä turmiollinen maan taloudelliselle kehitykselle”. Ja tällaisten herrain kanssa olisi köyhälistön edustajain tullut alekirjoittaa yhteinen anomusehdotus! (Vasemmalta: Ei koskaan!) Muistamme vielä että juuri siihen aikaan, kuten nykyin, hoiti maan korkeimman hallituslaitoksen tehtäviä venäläinen senaatti, jonka kanssa Hufvudstadsbladetin herrat siis tahtoivat muodostaa yhteisen, horjumattoman rintaman — eduskuntaa vastaan. (Vasemmalta: Häpeä!) Tämän suuntaisia esimerkkejä voisi ottaa paljonkin, mutta tämä kai riittänee.

Perustuslailliset herrat voivat nyt kenties sanoa, että alkää sekottako taloudellisia kysymyksiä tähän, kyllä me valtiollisissa kysymyksissä kuitenkin olemme horjumattomia oikeuksistaamme kiinni pitämään. Mutta ei tämäkään pidä paikkaansa, jota paitsi se, kuten yllä on osoitettu, ei vielä olisi riittävä yhteistoiminnan ehto tässä kysymyksessä. Kosketellaan taas vain mahdollisimman tuoreita kysymyksiä. En tahdo kajota sotilasmiljooniin enkä perustuslaillisten kantaan väliaikaisista perustuslaeista. Tahdon vain mainita seikan, jota julkisuudessa on aivan liian vähän pohdittu.

Kun 2 p. kesäkuuta 1908 annettiin tuo tunnettu laitton määräys Suomen asiain esittelystä, odotti koko maa suurta parollia siltä mieheltä, jonka virkatoimintaa sanottu ukaasi lähemmin koski. Kaiken perustuslaillisuuden nimessä olisi hänen, nimittäin ministerivaltiosihteeri Langhoffin, pitänyt erota tai edes suomettarelaisten entisen reseptin mukaan panna kaikuya protesti ja sitten jäädä odottamaan seurauksia. Mutta ei ainakaan julkisuudessa ole nähty tämän perustuslaillisen virkaherran tehneen juuri mitään. Alistui kai vaan tyyneesti. Myöhemmin lähti tämän herran virastosta pois professori Hermanson ja kaikki ihastuivat, että jopas yksi sieltä virastosta menetteli miehen tavalla ja eroa pyytäessään kai perusteli sitä sillä, että hän ei voi niin suuriin laittomuuksiin myötävaikuttaa. Mutta mitäs vielä! Sanomalehdissä olleiden tietojen mukaan olikin tämä professori ottanut eronsa sentähden että „haluaa jatkaa

keskeytyneitä tieteellisiä töitään". Sitte saatiin edelleen lukea miten Langhoffia yhä enemmän syrjäytettiin Suomen asioita esiteltäessä. Maanvuokra-asetusta esiteltäessä herra Langhoff kyllä lienee ollut läsnä, mutta ministerineuvoston puolesta oli siellä Venäjän oikeusministeri, joka ministerineuvoston määräyksestä lienee sen onnettoman ingressin asetukseen toimittanut. No — pari virkaherraa voi kyllä erehtyä, eihän se nyt maailmaa vielä nurin vie, mutta se jo rupeaa viemään asioita hiukan nurin, että perustuslaillisten pää-äänenkannattajat eivät käy tuomitsemaan sellaista menettelyä. Ovatpa vielä perustuslailliset edustajatkin osottaneet arveluttavan liukasta kantaa juuri samaisessa esittelyasiassa, mennessään 1908 vuoden toisilla valtiopäivillä hyväksymään eduskunnan puolesta seuraavan lausunnon: „Kun kuitenkin Keisarikunnan viranomaisten puolelta on tuotu esiin se mielipide, ettei se Suomen asiain valmistelun ja esittelyn järjestys, joka tähän asti on ollut voimassa, ole tyydyttävä, niin eduskunta, siinä tapauksessa että Teidän Keisarikunnan Majesteettinne katsoo muutoksia Suomen asiain laillisesti voimassaolevaan valmistelu- ja esittelyjärjestykseen tarpeellisiksi, odottaa saavansa perustuslain mukaisesti käsiteltäväkseen armollisen esityksen asiasta". Tämä jo arveluttavasti lähenee sitä „ryhmä Schybergsonin" käsitystä, että Suomen asiain perustuslain mukainen esittely ei olekaan mikään Suomen valtiosäännön kulmakivi, mutta ryhmä Schybergson onkin johdonmukainen eikä ole mennyt allekirjoittamaan mitään enemmän tai vähemmän jyrkkäsanaista anomusehdotusta. Mutta sitä samaa ei voida sanoa niistä perustuslaillisista, jotka vielä lähtevät kossimaan sosialidemokraatteja mukaansa.

Ja toinen pieni esimerkki. Suomen senaatti, ensin suomettarelainen, sitten perustuslaillinenkin ja lopuksi sekasenaatti, on koettanut saada aikaan sellaista sekakonferenssia, joka määrittäisi yleisvaltakunnallisen ja Suomen „paikkakunnallisen" lainsäädännön rajat. Lopuksi sellainen komitea asetettiin, kuten virallisessa referaatissa komitean töistä mainitaan, „Suomen senaatin yhä uudistettujen esitysten johdosta". Jännityksellä odotettiin, ryhtyvätkö suomalaiset tämän komitean jäseniksi. Pitihän olla aivan selvää, että nykyisenä aikana on tällainen sekakomitea vielä vaarallisempi kuin aikoinaan Tagantsevin komitea, josta perustuslailliset kyllä muistavat tuomion antaneensa. Sekakomitean töistä tällaiseksi aikana ei voinut olla Suomelle odotettavana mitään hyvää. Perustuslaillisten kyllä piti liiankin hyvin tuntea ny-

kyinen venäläinen hallitus-suunta ja siis tietää, että kaikenlaisen valtakunnanlainsäädännön hommaaminen nyt ei voi merkitä muuta kuin taantumusta. Mutta mitenkä kävi? Tosin puhuttiin jossain lehdessä eräistä sitoumuksista, jonka muka konferenssin venäläisten jäsenten tuli antaa, jonkinlaisesta sitoumuksesta tai sitovasta vakuutuksesta, että komitea asettaa töitensä edellytykseksi „Suomen perustuslakienmukaisen oikeuden kunnioittamisen". Mutta eihän tällainen silloin tietysti mitään merkitse, kun sekakomitean venäläisten jäsenten käsitys on „Suomen perustuslakien mukaisesta oikeudesta" aivan toinen kuin suomalaisten.

Käsitykseni on se, että sekakomitean suomalaiset jäsenet tekivät rikoksen mennessään koko konferenssiin ja luulisin heidän itsensäkin nyt sen käsittävän oltuaan sekakomitean istunnoissa läsnä ja m. m. kuunneltuaan nelisen tuntia venäläisten jäsenten venäläisiä esitelmiä, joita ei heille edes käännetty. Mutta perustuslaillinen sanomalehdistö ei ole heidän käytöstään tuominut edes sitten, kun se on saanut lukeakseen sekä tuossa komiteassa syntyneen aivan mahdottoman ja luonnottoman ja mitä huutavimmin epäoikeudenmukaisen, suorastaan rikollisen ehdotuksen Suomen sisällisen itsenäisyyden hävittämiseksi että komitean suomalaisten jäsenten vastalauseen, jossa nämä, arvatenkin puolueittensa salaisella suostumuksella, ovat menneet tekemään Venäjän nykyiselle hallitussuunnalle mitä vaarallisimpia myönnötyksiä.

Ei mielestäni se, mitä juuri venäläis-suomalaisesta konferenssista lausuin, suinkaan tarkoita sitä, että suomalaisten tulisi kaikiksi ajoiksi asettua semmoiselle non possumus — emme voi — kannalle, sillä ei mielestäni sovi kieltää, etteikö löytyisi yleisvaltakunnallisia asioita. Mutta nämä asiat voitaisiin ehkä ratkaista siten, että se yhteinen orgaani, joka näissä asioissa mahdollisesti tulisi toimimaan, laitettaisiin niin, että ne laitokset, jotka tähän orgaaniin valtuutettujaan lähettäisivät, kumpikin täydellisesti edustaisivat kansaansa, siis perustuisivat yleiselle, yhtäläiselle ja salaiselle äänioikeudelle. Silloin voi olla varmuus siitä, että mikään kourallinen virkaherroja ei voi oikkujensa ja etujensa mukaan maamme asioista määrätä ja silloin voimme turvallisina uskoa yleisvaltakunnalliset asiat tällaisen yhteisen orgaanin huostaan, sillä Venäjän kansan etu ei suinkaan, kuten ylempänä on sanottu, vaadi Suomen sisäisen itsenäisyyden ja sen kansallisen olemassaolon hävittämistä, vaan päinvastoin hyvien ja ystävällisten välien säilyttämistä molempien maiden välillä. Mutta

mehan tiedämme kaikki, että Venäjän nykyisen hallitussuunnan tarkoituksena on perin pohjin hävittää maamme valtiosääntö ja jokainen myönnytys sellaiselle hallitukselle ja kaupanhieromiselle sen kanssa ovat asiallemme tappioksi. Venäjän nykyinen hallitussuunta, tuo köyhälistön vapausliikkeen kuristaja, ei kammo kaikkein alhaisimpiakaan keinoja päästäkseen tarkoitustensa perille. Me kaikki tunnemme nuo mitä inhoittavimmat paljastukset, Aseff-Lopuchin ja Harting-Landesen jutut ynnä lukemattomat muut. Juuri se sama hallitussuunta on nyt meidän maamme kimpussa. Sitä edustaa täällä nykyinen kenraalikuvernööri herra Seyn, jonka ansioista meillä on kylliksi kokemusta, sitä edustaa täällä nykyinen senaatti, jonka perinpohjaisen tietämättömyyden osotuksista saamme joka päivä lukea sanomalehdistä. Mutta sen sijaan että maamme porvaristo yksimielisenä asettuisi mainittujen laitosten toimintaa vastustamaan, käyvät olutpanimoiden herrat rukoilemassa senaattia laittomuuksiin ja väkijuoma-kauppiaat anovat saada upottaa maan väkijuomatulviin. Ja näiden edustajainko kanssa olisi sosialidemokraattisten edustajain pitänyt allekirjoittaa yhteinen anomusehdotus?!

Vielä voi mainita yhden seikan, jonka perustuslaillisille pitäisi selvästi osoittaa, miksi eivät sosialidemokraatit voineet heidän kanssaan yhteiseen anomukseen suostua. 1908 vuoden ensimmäisillä valtiopäivillä eduskunta, Suomen oikeuden turvaamista koskevia välikysymysmietintöjä käsitellessään, sosialidemokraattien ehdotuksen mukaisesti, päätti päiväjärjestykseen siirtyessään lausua: „että nykyinen hallitus, jolla ei alkuaankaan ollut kansan laajain kerrosten luottamusta, laiminlyömällä tärkeän alotevelvollisuutensa tuiki tarpeellisissa uudistuksissa, vieläpä niitä jarruttamallakin, sekä noudattamalla hallitustoimissaan maamme köyhälistöluokkaa vastaan tähdättyä sortomenettelyä, on estänyt kansan enemmistön sisäistä voimistumista uusien ulkonaisten koettelemusten varalle sekä sallimalla vangita, karkottaa ja hallinnollisten rangastusoikeuksien haltuun luovuttaa, ei yksin niitä venäläisiä, jotka virkavaltaisen terrorin vaikutuksesta ovat johtuneet valtiollisiin rikoksiin, vaan myös muita vastustuspuolueisiin kuuluvia Venäjän kansalaisia, on loukannut kansamme oikeuksia tukevaa osaa Venäjän kansasta, ja vielä taipumalla, arveluttavaa myöte-mielisyyttä osottaen, Venäjän taantumus-suunnan vaatimuksiin kansamme itsemääräämisoikeuden rajoittamiseksi, on tätä taantumussuuntaa lähestyen jättänyt täyttämättä tärkeän vel-

vollisuutensa kansamme taistelussa oikeuksiensa puolesta, eikä näin ollen osottanut olevansa kykenevä osaltaan torjumaan venäläisen taantumuksen nyt uudelleen maamme sisäisen itsenäisyyden ja kansamme vapauden tuhoamistarkoituksessa suunnittelemaa hyökkäystä.” Tämöiseen ponteen Eduskunta yhtyi ja se ponsi on myös valtiopäiväpäätöksessä.

Kovinpa olisi ollut sosialidemokraateilla lyhyt muisti, jos he nyt, vajaan kahden vuoden kuluttua, olisivat tämän moitelauseen saaneen hallituksen silloisten jäsenten kanssa ryhtyneet yhteistä anomusehdotusta allekirjoittamaan.

Yleensä tuntuu mielestäni siltä, kuin nekin vähäiset yhteistoiminnan edellytykset, mitkä mahdollisesti valtiollisissa kysymyksessä on aikaisemmin jollain taholla voitu katsoa olevan sosialidemokraattien ja perustuslaillisten välillä, ovat vähenemistään vähentyneet. Perustuslainvastaisia määräyksiä ovat niin perustuslailliset kuin suomettelaisiakin miltei kilpaa taipuneet noudattamaan. Porvarillinen sanomalehdistö on omituisen lamaannuksissa. Suuretkaan laitomuudet ja virkavaltaiset röyhkeydet eivät saa sitä sanottavasti uneliaisuudesta kohoamaan. Kun täällä ilmeisesti Venäjän hallituksen käskystä vangitaan kymmenittäin aivan viattomia venäläisiä pakolaisia mitä mahdollisimmin keskittyjen provokatooristen tekosyitten nojalla, ei porvarillista sanomalehdistöä pakottamallakaan tahdota saada lausumaan paheksumistaan asiasta. Salainen urkkijajärjestelmä ja provokatsiooni rehoittaa, sananvapautta, joka perustuslain mukaan pitäisi olla mahdollisimman taattu, kuristetaan, painoylihallitus toimii miltei kuten kukoistavimpina Bobrikoffin vuosina, majesteettirikosjuttujen ilmiantoja tehdään tuhkatieheään, mikä aina on mustan taantumuksen merkki. Painoylihallitus nostaa jutun kirjailijaa vastaan teoksesta, joka kolme vuotta aikaisemmin on ilmestynyt, senaatti ryhtyy lakiasäättäväksi orgaaniksi painovapauskysymyksissä, painotuotteita otetaan laittomasti takavarikkoon, virkaatekevä prokuraattori käskkee nostamaan kanteen lehtä vastaan kirjoituksesta, joka on tähdätty taantumusta ja laittomuutta vastaan, yhdistymisvapauden kimppuun käydään, arpajaisluville asetetaan kaikenlaisia sopimattomia ehtoja, kenraalikuvernööri velvoittaa lääninhallitukset urkkimaan eri puolueitten valtiollista toimintaa ja tekemään hänelle salaisia ilmiantoja, kotitarkastuksia pidetään ja valtion palveluksessa olevia Suomen kansalaisia vangitaan. Vielä paljon muuta tapahtuu, jonka luetteleminen ei tässä nyt ole paikal-

laan, mutta porvarillinen sanomalehdistö ei kuitenkaan näytä tahtovan nousta mielestämme tarpeellisen voimakkaasti oikeuksiamme puolustamaan. Vielä joku vuosi takaperin syntyi kokonainen joukkovaellus Helsinkiin — ja täältä Pietariin, sentähden, että eräs yliopiston professori sattui pyhässä kiivaudessaan hieman rивonpuoleisesti haukahtamaan muuatta valtiollista puoluetta, jonka olisi luullut haukkumiseen tottuneen, mutta nyt saa olla kiitollinen, jos jonkun suuren laittomuuden johdosta perustuslaillisten pää-äänenkannattajat kirjoittavat jonkurvetisen artikkelin.

Tosin täytyy myöntää, että nämä eivät ole meille sosialidemokraateille mitään uusia tai outoja merkkejä. Päinvastoin olemme aina sanoneet, että porvaristosta ei, jo luokka-asemansa vuoksi, meillä koskaan ole esitaistelijaksi venäläistä tantumuksellista hallitusta vastaan. Mutta siitä huolimatta voi sosialidemokraattinen puolue mielestäni ei ainoastaan ilolla tervehtiä, vaan vieläpä erikoisessa tapauksessa tukeakin jokaista porvarillisten toimenpidettä, joka meidän käsityksemme mukaan vahvistaa maamme asemaa ja on omiaan sen valtiosääntöä turvaamaan.

Mutta Suomen köyhälistö on ainoa luokka, joka voi Venäjän nykyistä hallitussuuntaa tehokkaasti vastustaa. Ja se myös tahtoo sitä tehokkaasti vastustaa, sillä köyhälistön oma etu sitä välttämättä vaatii. Suomen köyhälistö tulee aina pitämään mielessään sen, että Venäjän nykyisen hallitussuunnan jokainen voitto on Suomen köyhälistölle tappio ja että Venäjän nykyisen hallitussuunnan jokainen tappio on ei ainoastaan Suomen, vaan myös Venäjän, vieläpä koko maailman köyhälistölle suuri voitto.

Ed. Estlander: Hr Schybergson yttrade, att gränsen mellan de olika partierna i denna landtdag allt mer tillskärpts. Det förefaller som om hr Schybergsons andragande hade varit särskildt egnadt att komma åtskillnaden att framstå tydligare gentemot ett parti inom landtdagen, nämligen det, som bildas af hr Schybergson.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Anomusehdotukset lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

4) Ehdotuksen laiksi toimenpiteistä metsänhävittämisen ehkäisemiseksi

sisältävä ed. Honkajuuren y. m. eduskuntaesityksen n:o 4, ed. Koskelinin y. m. eduskunta-

esityksen n:o 5 ja ehdotuksen uudeksi metsälaiksi sisältävä ed. E. Elorannan y. m. eduskuntaesityksen n:o 10 esittävät vuoroonsa ed. Honkajuuri, Koskelin ja E. Eloranta, jotka kukin ehdottavat eduskuntaesityksensä lähetettäväksi talousvaliokuntaan. Sen ohessa lausuvat!

Ed. Honkajuuri: Tämä lakiehdotus toimenpiteistä metsän hävittämisen estämiseksi on sama, joka sisältyy viime valtiopäivien maatalousvaliokunnan mietintöön n:o 3 ja joka ei silloin eduskunnassa ehtinyt tulla lopullisen käsittelyn alaiseksi.

Ed. E. Eloranta: Tämä esittämäni lakiehdotus on pääkohdissaan sama kuin se, mikä vastalauseena liitettiin maatalousvaliokunnan viime valtiopäivillä metsälaista valmistamaan mietintöön.

Ed. Wrede: Min afsikt är icke att uttala mig angående remissen af de nu föreliggande motionerna och icke heller om själfva motionerna, hvilkas syfte jag gifver allt erkännande. Men jag anhaller med talmannens tillåtelse att med anledning af den mängd motions- och petitionsförslag, som äfven vid denna landtdag har inlämnats, få uttala ett par allmänna synpunkter.

Det har blifvit vanligt i enkammarrepresentationen att vid hvarje landtdag en mängd initiativ tages från representationens sida, dels i form af motioner, dels och i ännu högre grad i form af petitioner, och det tyckes också blifvit häfd, att dessa utan undantag remitteras till utskott. Härvid synes man icke taga i betraktande, vare sig huruvida den fråga, som motionen eller petitionen gäller, är af den beskaffenhet, att den förtjänar blifva föremål för representationens behandling och icke heller, huruvida det finnes någon rimlig möjlighet för utskotten att hinna behandla hela denna mängd ärenden. Jag erkänner villigt, att ibland den mängd initiativ, som inom landtdagen tagits sedan representationsreformen, äfven funnits många uppslag, som varit förtjänta af beaktande. Men bland dem hafva äfven funnits sådana förslag, som jag för min del icke kunde godkänna, vidare sådana, som icke varit möjliga att genomföras och slutligen äfven sådana, som enligt min tanke knappast någon regering skulle kunna godkänna.

Men det är icke härom jag ville tala, utan om själfva metoden. Denna medför nämligen

den påföljd, att landtdagsutskotten belamras med en stor mängd arbeten, som de dock icke hinna utföra. För min del kan jag icke föreställa mig annat än att resultatet af landtdagens arbete blefve vida bättre, om detta skulle koncentreras på ett mindre antal frågor af större betydelse, hvilka då kunde finna sin lösning under den landtdag, då initiativet till dem tagits. Då så icke förfäres, utan tvärtom strömmen af förslag är så riklig, som den varit, så är följden häraf den, att resultatet af landtdagens arbete, oafsedt de yttre förhållandena, under hvilka landtdagen arbetar, blir skäligen magert.

De synpunkter jag nu framhållit angående landtdagsarbetet äro tillämpliga under alla förhållanden, men det gifves enligt min tanke omständigheter, som göra dessa synpunkter särskildt vägande under de förhållanden, i hvilka vi för närvarande lefva.

Jag behöfver icke närmare karaktärisera dessa förhållanden. Vi veta enhvar att de äro sådana, att representationens ansträngningar borde främst riktas på ändring af desamma, på återställandet af lag och rätt i landet. Att representationen ansett denna uppgift viktig, framgår ju också af de petitionsförslag, som nyss behandlats. Men då dessa förslag behandlas tillsammans med hundratals andra, — låt vara att en stor del af dem äro sådana att de i och för sig kunde förtjäna allt erkännande, — så kommer den stora frågan därigenom att förlora den valör, som den vid landtdagen borde hafva. Det är ju dock så, att återställandet af normala förhållanden i landet utgör ett oefftergiffligt villkor, en nödvändig förutsättning för alla framsteg. Om icke detta sker, så kunna några varaktiga framsteg, några verkliga förbättringar icke fås till stånd, och redan därför hade det enligt min tanke varit riktigare, liksom det varit landtdagen mera värdigt, att landtdagsmännen koncentrerat sina ansträngningar på denna stora fråga och underlåtit att framställa en stor mängd andra initiativ.

Hvad jag nu anfört hänför sig, såsom kamraren torde finna, såväl till motioner som till petitioner. Men det finnes en annan omständighet, som hänför sig hufvudsakligen till petitionerna, men som jag ber få i detta sammanhang beröra.

Jag afser härmed den ringa utsikten eller rättare bristen på utsikt, att sådana initiativ skola leda till något resultat under närvarande förhållanden. Jag ber endast få påminna om

sammansättningen af vår inhemska regering. Då representationen framställer en petition, så innebär detta i allmänhet en anhållan att regeringen ville taga någon fråga under ompröfning och efter nödig beredelse förelägga representationen initiativ till lagstiftningsåtgärd däri. Eller också innebär det en anhållan om att regeringen ville själf vidtaga vissa åtgärder på statsförvaltningens område, som synas representationen vara nödiga för landets bästa. I hvardera fallet förutsätter en sådan anhållan, såvidt jag kan finna, att hos regeringen finnes såväl god vilja som förmåga att fatta landets behof i olika afseenden och att finna medlen att tillfredsställa dem. Är det nu tänkbart, med den sammansättning senaten för närvarande har, att dessa förutsättningar skulle föreligga? Och om de icke föreligga, hvarför petitionerar man då? Det synes mig att sakläget också från denna synpunkt skulle påkalla en väsentlig inskränkning i petitions- och motionsfloden.

Ja, jag erkänner att det i detta afseende förhåller sig något annorlunda med motioner. Då föreligger från landtdagens sida ett färdigt lagförslag, som kan af regeringen sanktioneras eller å hvilken sanktion kan vägras. Någon vidare påföljd följer däraf icke. Med petitioner är det däremot annorlunda. Jag erkänner också att äfven under de mest förtviflade förhållanden fall kunna gifvas, då man måste frångå denna regel. Ingen regel utan undantag. Men såsom regel torde hvad jag här anfört dock hafva goda skäl för sig. Jag är också öfvertygad om att mängden i representationen tänker på samma sätt som jag, att mängden med mig underlåtit att framställa initiativ i frågor, som hade legat en om hjärtat, på grund af de skäl jag nu framhållit.

Som sagdt, jag har med hvad jag nu anfört icke velat rikta mig mot de nu föreliggande motionerna. Jag vedervågar icke heller att göra några yrkanden. Det synes mig såsom om strömmen vore så stark, att den icke mera kan dämpas, och den praxis, som i landtdagen gjort sig gällande, att remittera alla både motioner och petitioner till utskott, synes också vid denna landtdag följas, så att jag som sagdt icke kan göra något yrkande. Jag har dock, då jag tillhör landtdagen och icke kan godkänna ett sådant förfarande, ej heller anser det vara lyckligt för landet eller förenligt med representationens värdighet, tagit mig friheten framhålla dessa synpunkter.

Ed. Nuorteva: Ed. Wreden lausunnon johdosta pyydän huomauttaa, että meidän ryhmämme on aina sellaisessa asemassa, jota ed. Wrede täällä koetti kuvata. Silloin kun ed. Wrede ja hänen toverinsa olivat hallituksessa ja meidän ryhmämme puolesta tehtiin anomuksia tärkeissä sosiaalisissa kysymyksissä, niin tiesimme, että sekin hallitus niitä kohtelee perin kylmäkiskoisesti ja edeltäkäs in asettuu niitä kohtaan hylkäävälle kannalle. Mutta kuitenkin teimme anomuksia. Nyt on hallitus jonkun verran toisenlainen, mutta sosiaalisessa suhteessa ero sen ja edellisen välillä ei ole suuri, joten ne sanat, joita ed. Wrede lausui, eivät suuresti kohdistu meidän ryhmäämme. Sosiaaliselta kannalta katsoen olosuhteet eivät ole muuttuneet.

Ed. Rosenqvist: De synpunkter, som af frih. Wrede här utvecklats, delas otvifvelaktigt af många i denna kammare, äfven af sådana, som tidigare suttit i enkammaren. Men medvetandet om att hvarje försök att låta dessa synpunkter i någon mån blifva bestämmande för landtdagsarbetet, vore fruktlöst, har vållat att de icke gjorts tidigare gällande. Men då frih. Wrede nu här utvecklat desamma ber jag blott att för min del, få förklara, att jag i allt väsentligt är ense om det uttalande frih. Wrede afgifvit.

Ed. Wrede: Jag vill i anledning af hr Nuortevas yttrande endast anmärka att, om man framställer petitioner till regeringen, oakadt man är öfvertygad om att denna hvarken är kapabel eller har vilja att tillgodose petitionernas syfte, och att dessa således icke komma att hafva någon påföljd, det är svårt att förstå, hvilket syfte petitionärerna i sådant fall verkligen hafva. Det har nog framstått vid genomläsningen af månget petitionsförslag såsom om petitionärerna själfva bort inse omöjligheten af åtgärdens genomförande och att således syftet egentligen varit att visa åt valmännen att man är färdig att taga alla möjliga initiativ. Jag har icke velat låta denna tanke få mak, men jag måste medgifva att efter hr Nuortevas yttrande en sådan slutsats förefaller ännu mera sannolik.

Ed. Nuorteva: Meillä valitettavasti ei ole mitään muuta keinoa vaikuttaa yhteiskunnallisten asiain ratkaisuun kuin tässä eduskunnassa sen toimintatavan käyttäminen, mikä meillä täällä on käytettävänä. Meidän alotteem-

me ovat, kuten jo sanoin, useasti sellaisia, että me tiedämme, että sellainen hallitus kuin nyky-aikaisissa yhteiskunnallisissa oloissa on ollut ja yhä edelleenkin on kärsittävämmä, ei tule niitä ottamaan huomioon. Mutta kun me teemme noita anomuksia, niin pyydän ed. Wredelle vakuuttaa, ettemme tee niitä sentakia, että tahtoisimme näyttää valitsijoillemme meidän muka kansanvaltaisuuttamme. Teemme niitä käyttäksemme joka tilaisuutta julistaaksemme maailmalle, mitä työväenluokka tahtoo. Ei ole meidän häpeämme, ettei näitä työläisten vaatimuksia oteta huomioon, se on vallassa olevien luokkien häpeä. Mutta me emme koskaan lakkaa tätä keinoa käyttämästä olosuhteissa minkälaisissa tahansa. Me katsoimme aina velvollisuudeksemme näitä meidän vaatimuksemme yhä uudelleen ja uudelleen julistaa. Ja pyydän minä panna merkille, että ed. Wrede omissa asioissaan on jokseenkin samalla kannalla. Minun tietääkseni hän on allekirjoittanut sen valtiollista asemaa koskevan anomuksen, josta täällä äsken keskusteltiin. Ei suinkaan ed. Wrede usko, että se anomus vie perille. Sekin tietysti on hänen ryhmänsä valtiollisen käsityskannan platooninen ilmaisu, joka tehdään siinä toivossa, että joskus koituu aika, jolloin nämä vaatimukset tulevat todellisuudeksi. Samalla kannalla me seisomme yleensä kaikkiin anomuksiin nähden ei vain näitten, jotka koskevat jotakin rajoitettua valtiollista kysymystä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskuntaesitykset lähetetään talousvaliokuntaan.

- 5) Ehdotuksen a) lisäykseksi pankkiliikkeestä, jota yhtiö harjoittaa, toukokuun 10 p:nä 1886 annetun arm. asetuksen 1 §:ään sekä b) asetukseksi pankkiliikkeestä, jota yhtiö jonka kotipaikka ei ole Suomessa, täällä harjoittaa,

tarkoittavan ed. Homénin eduskuntaesityksen n:o 9 esittää

Ed. Homén: Tämä tekemäni esitysehdotus laiksi ulkomaisten pankkien oikeuttamisesta toimimaan Suomessa on jo painettu ja eduskunnalle jaettu, jonka tähän sen lukeminen lienee tarpeeton. Ehdotan, että se lähetetään pankkivaliokuntaan.

Eduskuntaesitys lähetetään pankkivaliokuntaan.

6) Ehdotuksen asetukseksi a) teitten tekemisestä ja kunnossapidosta maalla sekä b) tieveron maksamisesta ja sen käyttämisestä

sisältävät ed. Astalan y. m. eduskuntaesityksen n:o 17, ed. Torpan y. m. eduskuntaesityksen n:o 18 ja ed. Kallion y. m. eduskuntaesityksen n:o 19 esittävät perättäin ed. Astala, Koivisto ja Kallio kukin ehdottaen eduskuntaesityksensä lähetettäväksi laki- ja talousvaliokuntaan.

P u h e m i e s: Puhemiesneuvosto ehdottaa että nämä eduskuntaesitykset lähetettäisiin laki- ja talousvaliokuntaan, mutta sen ohessa myös, mikäli niissä on kysymys tieveron maksamisesta ja sen käyttämisestä, valtiovarainvaliokuntaan.

E d. A h m a v a a r a: Minulla ei ole ollut tilaisuutta näihin esitysehdotuksiin tarkemmin perehtyä, mutta mikäli minä luulen, niin ovat ne kaikki rakennetut samoille periaatteille joille yksikamarisen eduskunnan laki- ja talousvaliokunta edellisillä valtiopäivillä on asettanut, nimittäin että maanteitten teko ja kunnossapito tulisi kokonaan yleisillä valtion varoilla ylläpidettäväksi. Minustakin tämä on oikea periaate ja olen siis periaatteessa täydellisesti samaa mieltä kuin arvoisat esitysehdotuksen tekijät. Mutta minulla on jo niitten ikävien kokemusten takia, joita tässä asiassa on yllin kyllin saatu kokea, kadonnut kaikki toivo saada asia järjestetyksi tälle periaatteelle. Sillä ensinnäkin on tässä eduskunnassa osotautunut, että tuolle periaatteelle rakennettu tielaki ei mene täällä läpi. Ja toisekseen on vieläkin vähemmän toivoa saada tälle periaatteelle rakennetulle laille asianomaista vahvistusta. Eäpkohta, jota nämä anomusehdotukset tarkoittavat korjata, on kumminkin jo siksi kipeä ja siksi pikaista korjausta vaativa, etten soisi senenään joutuvan samanlaiseen tuloksetomaan päätökseen kuin ennen, ja olisi minun mielestäni etupäässä meidän maamiesten koettava saada edes vähempää parannusta tällä alalla aikaan. Ja senvuoksi minä rohkenisin ehdottaa, että asianomainen valiokunta ottaisi harkitakseen, eikö olisi nyt viisainta asiain sillä kannalla ollen ja siihen valtiolliseen asemaan nähden, mikä meillä nyt on, että tyydyttäisiin vähempään ja ryhdyttäisiin lakia laatimaan pääasiallisesti samoille periaatteille kuin mille edellisille valtiopäiville annettu armollinen esitys oli rakennettu. Minä luulen että

tätä tietä kuitenkin on paljoo enemmän toivoa saada jotakin parannusta epäkohdan korjaamiseksi aikaan, ja sen vuoksi minä, niinkuin sanoin, suosittelisin olojen pakosta tätä järjestelmää tällä kertaa. Kun sen lisäksi se järjestelmä, jota nyt esitellään, nimittäin uutta tieveroa, minun mielestäni poikkeaa ensiksimainitusta järjestelmästä eikä se sanottavasti asiaa parantaisi nykyisiin tämän rasituksen kantajiin katsoen, mutta kenties muutamissa suhteissa saattaisi sen huonommalle kannalle kuin nykyään, niin siitäkin syystä ja vaikkapa asia saataisiinkin läpiajetuksi sillä tavalla, että uuden tieveron kautta maanteitä ylläpidettäisiin, en luule sen tuottavan niitä tuloksia, joita tarkoitetaan, ja siltäkin kannalta katsoen minä luulisin, että olisi parempi näissä oloissa asettua esittämälleni kannalle asiassa.

P u h e m i e s: Kun asia koskee eduskuntaesityksiä ja eri ehdotuksia on tehty, niin täytyy tämän asian jäädä pöydälle. Minä tulin, kun en tätä huomannut, antaneeksi ed. Ahmavaaralle puhevuoron, vaikka asia jo sitä ennen olisi ollut pantava pöydälle, mutta en voi antaa enää puheenvuoroa muille. Ehkä suostutaan panemaan tämä asia pöydälle seuraavaan istuntoon?

Tähän eduskunta suostuu ja asia pannaan pöydälle seuraavaan täysiistuntoon.

7) Ehdotuksen laiksi palkkaussäännön kumoamisesta

sisältävät ed. Kaarneen eduskuntaesityksen n:o 3 ja ed. Sillanpään y. m. eduskuntaesityksen n:o 16 sekä samaa tarkoittavat ed. Latvalan y. m. anomusehdotuksen n:o 17 ja ed. Torpan y. m. anomus ehdotuksen n:o 25, esittävät ed. Kaarne, Sillanpää, Lohi ja Koivisto, ja lähetetään mainitut eduskuntaesitykset ja anomusehdotukset työväenasiainvaliokuntaan.

8) Ehdotuksen paloapuyhdistyksistä 17 p:nä huhtikuuta 1908 annetun lain selittämisestä

sisältävän, allekirjoittamansa eduskuntaesityksen n:o 15 esittää seuraavin sanoin

E d. G r a n f e l t: Jag tillåter mig framkomma med detta motionsförslag, emedan det afser lösandet af en aktuell konflikt vid tillämpnin-

gen af lag, hvilken lösning kan ske utan vidare förberedelse och utan någon annan åtgärd från regeringens sida än tillstyrkande eller afslag. Jag ber få föreslå att motionen skulle remitteras till lag- och ekonomiutskottet.

Puhemies: Eduskuntaesitys on ehdotettu lähetettäväksi laki- ja talousvaliokuntaan.

Ed. Listo: Pyydän tätä asiaa pöydälle ensi tiistain täysi-istuntoon.

Puhemies: V. J:n 55 §:n mukaan asia on jäävä pöydälle, kun ei sitä yksimielisesti lähetetä valiokuntaan.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi, ja asia pannaan pöydälle ensi tiistain istuntoon.

9) Maanviljelysharrastusta elvyttävien retkeilyjen toimeenpanemista

tarkoittavat ed. Latvalan y. m. anomusehdotuksen n:o 15 ja ed. Wuorivirran anomusehdotuksen n:o 44 esittävät järjestään ed. Lohi ja Wuorivirta; ja lähetetään ne maatalousvaliokuntaan.

10) Matka-apurahain myöntämistä pienviljelijöille

koskevan anomusehdotuksensa n:o 90 esittää ed. Storbjörk ja lähetetään se maatalousvaliokuntaan.

11) Kruunun metsämaiden asuttamisen edistämistä

tarkoittavat ed. Leinon y. m. anomusehdotuksen n:o 10, ed. Haapasen y. m. anomusehdotuksen n:o 47, ed. Ahmavaaran y. m. anomusehdotuksen n:o 71 ja ed. Kairamon y. m. anomusehdotuksen n:o 85 esittävät järjestänsä ed. Leino, Haapanen, Ahmavaara ja Kairamo ja lausuu samalla

Ed. Kairamo: Esillä oleva anomusehdotus kuuluu siihen huomattavaan alotesarjaan, joka kansaneduskunnan koko olemassaolon aikana on ollut sen työohjelmassa ja joka enemmän kuin monet muut asiat on tunnustettu tärkeäksi ja valtiomahtien huomiota ansaitsevaksi. Maavuokralain hyväksymisen jälkeen tuntuvat toimenpiteet tilattoman maalaisväestön aseman parantamiseksi entistäkin välttämättömämmiltä. Tehokkaan lainsä-

dännön aikaansaaminen tällä alalla tunnustetaan ehdottoman tarpeelliseksi kaikissa puolueissa ja myöskin mielipiteet siitä, millä tavalla tämä tehtävä olisi suoritettava, ovat lähitellen tärkeissä kohdin yhä enemmän lähennelleet toisiaan. On sitä paitsi tunnettu, että myöskin ne venäläiset viranomaiset, joilla viime aikoina on ollut vaikutusta Suomen asioihin, ovat näyttäneet erityistä harrastusta juuri kysymykseen tilattoman väestön maanhankinnasta. Eikä lie myöskään salaisuus että Hänen Keisarillinen Majesteettinsa Keisari ja Suuriruhtinas itse on suvainnut useampaan kertaan sekä sanoissa että teoissa osoittaa myötätuntoisuuttansa tämän kysymyksen kehittämiseen nähden. On merkille pantavaa, että kaikesta tästä huolimatta emme pitkään aikaan ole päässeet oikeastaan askeltakaan eteenpäin tällä alalla. Päinvastoin nousee tälle reformityölle tie nyt pystyyn pahemmin kuin ennen ja ne sadat tuhannet salojen asukkaat, jotka siitä ovat toivoneet itselleen parannuksia tukalissa oloissaan, saavat nähtävästi taaskin tyytyä tyhjiin odotukseen. Kun Keisarillinen Senaatti korkeimmasta paikasta tapahtuneen määräyksen mukaan viime talvena valmisti uuden ehdotuksensa armolliseksi esitykseksi tilatonta väestöä koskevassa asiassa ja kun nämä ehdotukset viime huhtikuulla lopullisesti käsiteltiin Senaatissa, oltiin jotenkin yleisesti siinä käsityksessä että eduskunta ainakin 1910 vuoden valtiopäivillä saisi kauan toivotun tilaisuuden armollisen esityksen pohjalla tehdä päätöksensä asiasta. Mutta kaikesta päättäen tämä toivo ei nytkään toteudu. Syystä, joka toistaiseksi ei ole meille tunnettu, lienee äsken päätetty lykätä kotimaisen hallituksen mainitut esitysehdotukset nykyiseen Senaattiin uudestaan valmisteltaviksi. Venäläisten viranomaisten tähden joutuu siis asia nyt kolmannen kerran Senaatissa uudestaan tehtäväksi.

Vaikeata lienee esittää toista esimerkkiä, joka yhtä sattuvasti valaisisi sitä toivotonta tilaa, mihin maamme säännöllinen lainsäädäntötyö ja siitä riippuvat uudistukset ovat joutuneet, kuin tämä asia, jonka tärkeydestä kaikki, hallitus yhtä hyvin kuin eduskunnan eri puolueet, ovat yksimieliset.

Asian näin ollen rohkenen kehoittaa asianomaista valiokuntaa että se ryhtyessään käsittelemään tilattoman väestön asemaa koskevia aloitteita ja siinä tapauksessa että sinne nyt niinkuin ennenkin lähetetään myöskin eduskuntaesitysehdotuksia, ottaisi vakavasti harkitaksensa, eikö alamaainen anomus ole se muoto,

millä eduskunta voi nykyisissä oloissa paraiten asiaa edistää.

Tämä anomusehdotus on muuten sama, joka on ollut jätetty eduskunnalle entisillään valtiopäivillä. Ehdotan että se lähetettäisiin maatalousvaliokuntaan.

! Muuta keskustelua ei asiasta aiheudu ja anomusehdotukset päätetään lähettää maatalousvaliokuntaan.

12) Aviovaimon toimivallan laajentamista ja avio- vaimon oikeutta lapsiinsa koskevan lain- säädännön uudistamista

tarkoittavat ed. Alma Jokisen y. m. allekirjoittamat anomusehdotukset n:rot 20 ja 21, ed Hultinin y. m. allekirjoittaman anomusehdotuksen n:o 64 sekä ed. Iida Yrjö-Koskisen y. m. anomusehdotukset n:rot 68 ja 69 esittävät perättäin ed. Alma Jokinen, Hultin ja Iida Yrjö-Koskinen; ja lausuu tällöin

Ed. Hultin: Tämä anomusehdotus, joka koskee aviovaimon oikeusaseman parantamista, on samoin kuin äsken esitetty alkuaan tehty jo 1907 vuoden valtiopäivillä ja sittemmin uudistettu jokaisilla seuraavilla syysistä ettei eduskunta ole ehtinyt sitä käsitellä. Ei siis pitäisi olla kohtuutonta, jos minä yhtenä anomuksen allekirjoittajista uskallan lausua toivomuksen, että tälle asialle näillä valtiopäivillä valmistettaisiin tilaisuus tulla eduskunnassa käsitellyksi. Huomautetaan ehkä että lukuisat muutkin anomus- ja esitysehdo-
tukset ovat olleet saman kohtalon alaisia. Se myönnettäköön. Mutta samalla pyydän huomauttaa, että eduskunta kuitenkin on koettanut pitää huolta siitä, että sellaiset uudistusehdotukset, jotka ovat yleisesti tunnustetun tarpeen vaatimia ja joilla on suuria kannattajajoukkoja takanaan, ovat eduskunnan työohjelmassa saaneet sellaisen sijan, että ne on ehditty saada käsitellyiksi. Siten on muun muassa n. s. torppariasia, kieltolaki ja kunnallisen äänioikeuden uudistus saaneet eduskunnassa ratkaisunsa. Näillä valtiopäivillä lienevät nyt oppivelvollisuus ja tientekoasia sekä jotkut muutkin valmistusvuorossa. Se asia, jota minulla tässä on kunnia suositella käsiteltäväksi, ei läheskään samassa määrässä kuin äsken luetellut tule kysymään eduskunnan aikaa, se kun on esitetty anomuksen muodossa. Mutta samoin kuin edellämainitut tarkoittaa se parannuksia, joita kipeästi kaivataan ja joiden parannusvaa-

timusten takana on taajat kansalaisrivit, etusijassa kansamme koko naispuolinen osa. Ehdottaessani että anomusehdotus lähetetään lakivaliokuntaan, rohkenen lausua sen toivomuksen, ettei valiokunta mietintöänsä laatiessa ottaisi malliksi sitä mietintöä, mikä jaettiin 1908 vuoden toisilla valtiopäivillä, koska se ei ainakaan naisten toivomuksia tyydytä.

Ed. Iida Yrjö-Koskinen: Lausuesani että nämä anomusehdotukset ovat samat, joita ed. Gripenberg teki vuoden 1907 valtiopäivillä ja joita siitä lähtien on uudistettu, pyydän että ne suosiollisesti lähetettäisiin lakivaliokuntaan. Toinen niistä koskee avio-
vaimon oikeudellista asemaa, toinen äidin oikeutta lapsiinsa.

Kun keskustelu on julistettu päättyneeksi lähetetään puheenaolevat anomusehdotukset lakivaliokuntaan.

13) Oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 2 §:n muuttamista

koskevan allekirjoittamansa anomusehdotuksen n:o 66 esittää seuraavin sanoin

Ed. K ä k i k o s k i: Tässä anomuksessa pyydetään naiselle laajennettua oikeutta tehdä työtä alalla, jossa naisen työvapaus vielä on suurestirajoitettu, nimittäin asianajoalalla. Anomuksen jätti ed. Gripenberg ensimmäisen kerran vuoden 1908 ensimmäisille valtiopäiville ja on se sitten kaksi kertaa sen jälkeen uusittu. Anomus päättyy ponteen, jossa ehdotetaan, että eduskunta anois esitystä oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 2 §:n muuttamisesta siihen suuntaan, että nainenkin oikeutettaisiin esiintymään valtuusmiehenä ja oikeudenkäyntiapulaisena. Pyydän saada ehdottaa tämän anomuksen lähetettäväksi lakivaliokuntaan.

Sen jälkeen anomusehdotus lähetetään lakivaliokuntaan.

14) Äitysvakuutuksen aikaansaamista

koskevat ed. Pärssisen y. m. anomusehdotuksen n:o 2 ja ed. Iida Yrjö-Koskisen y. m. anomusehdotuksen n:o 70 esittävät perättäin ed. Pärssinen ja ed. Iida Yrjö-Koskinen, ja lähetetään ne tehtyjen esitysten mukaisesti työväenasiainvaliokuntaan.

15) Työkyvyttömyys- ja vanhuusvakuutusta

koskevat ed. Salon y. m. anomusehdotuksen n:o 1 ja ed. Kaarneen anomusehdotuksen n:o 5 esittävät ed. S a l o ja K a a r n e perättäin; ja lausuu silloin

Ed. S a l o: Samalla kun ehdotan asiaa lähetettäväksi työväenasiainvaliokuntaan toivoisin, että työväenasiainvaliokunta suunnitelmaa laadittaessa ei kohtelisi tätä asiaa niinkuin se on tähän asti tehnyt asettamalla sen sillä tavalla, että se on aina jäänyt käsittelemättä ikäänkuin tämä asia olisi niin vähäpätöinen, ettei työväenasiainvaliokunta saisi sille sen suurempaa arvoa antaa. Toivoisin että valiokunta nyt antaisi asialle suuremman arvon ja jättäen vähemmän tärkeitä asioita viimeiseksi panisi tämän ensimmäiseksi.

Ed. S u n d b l o m: Ehuru jag till alla delar förenar mig om de uttalanden, som här gjorts angående olämpligheten af att under nu rådande olämplighetsförhållanden petitionera och motionera, har jag naturligtvis icke ens ett ögonblick tänkt på att framställa förslag därom, att denna till sitt syfte så beaktansvärda petition icke skulle remitteras, allra helst landtdagen vid detta plenum redan öfversändt en mängd petitioner och motioner till utskott. Och jag skulle knappast hafva bedt om ordet, om icke ett yttrande af repr. Wuolijoki, i annat sammanhang, skulle tåla vid att närmare beläggas. Repr. Wuolijoki yttrade, att ett samarbete med de borgerliga icke gärna kan komma i fråga ens i de viktigaste frågor, emedan de borgerliga städse visa nästan ett öppet förakt för de berättigade reformsträfvanden, som framställas från socialdemokratiskt håll. Detta är nu visserligen icke sannt. Men väl känner man sig allt emellanåt rent af förbluffad inför de reformsträfvanden, som träda fram, och icke minst inför det, som här nu föreligger. Medan man i flere kulturländer yrkar på och äfven genomfört en ålderspensionering begynnande vid 65 och 70 år, vill man att hos oss ålderspension skall utgifvas redan vid 55 år. Jag kan ju icke veta, huruvida petitionärerna gjort några som helst beräkningar angående de kostnader, som härmed skulle förbindas, men vill dock i förbigående nämna, att socialdemokraternas förslag, genomfördt i alla dess konsekvenser, helt säkert skulle draga en årlig kostnad af i rundt tal 100 miljoner mark, hvarken mer eller mindre, ja kanske mer.

Jag antydde redan, att jag för min del finner förslaget som sådant i hög grad behjärtansvärdt. Det afser ju en reform, till hvilken man på många håll sträfvat, men här liksom i så många andra fall gå de borgerligas och socialdemokraternas vägar åtskiljs när det gäller s ä t t e t. Det synes mig att till grund för petitionen hade bort läggas den ålderdomspensionering, som är genomförd i Tyskland, men detta sammangår naturligtvis icke med vänsterns program emedan denna bygger på afgifter till pensionskassan såväl af arbetaren och arbetsgifvaren som af staten. I vårt land skulle, naturligtvis, s t a t e n betala allt samman. I Tyskland inträder pensionsåldern vid 70 år och i Frankrike, där ett lagförslag om ålderdomsförsäkring nyligen blifvit antaget, begynner pensioneringen vid 65 år. I Danmark har man visserligen infört stadganden, som gå ut därpå, att pension, dock endast i vissa fall, må beviljas redan vid 60 år, men i intet land har man sänkt åldersgränsen ända till 55 år. I England antogs nyligen en lag, som tillförsäkrar de kategorier, man närmast vill skydda, ålderspension. Man berättigas till pension vid 70 års ålder, såframt man icke har en inkomst, som öfverstiger 800 mark. I sådant fall kommer ingen pension i fråga. Där inkomsten understiger 500 mark erhålles ett tillskott från pensionskassan af 325 mark, hvarmed man sålunda anser sig hafva uppnått existensminimum. För inkomstbelopp mellan 500 och 800 mark beräknas pensionens storlek efter särskild skala.

När det gäller frågor som dessa bör man hellre ställa de påräknade utgifterna något högre än lägre. Medan man t. ex. i England räknade med 450,000 pensionstagare under första året, år 1909, visade det sig att innan året gått, funnos 650,000 pensionstagare. I stället för att man beräknat utgifterna till 140 miljoner mark, kom man faktiskt upp till 210 miljoner mark. Då det gäller spörsmål som dessa, är det hufvudsakligen kostnadssynpunkterna, som måste träda fram, och det är väl icke tänkbart, att staten skulle rå med sådana utgifter, som här äro ifrågasatta. Jag betvivlar nästan, att bakom petitionen ens ligger en sådan afsikt. För min del är jag med om att ålderspensionering införes i vårt land och anser denna reform värd allt beaktande. Jag hoppas ock, att socialutskottet skänker förslaget all den uppmärksamhet det så väl förtjänar, men finner att till grund för detsamma ingalunda kan läggas det petitionsförslag, som här nu föreligger, utan bör man ställa sig på samma stånd-

punkt som i Tyskland, nämligen att fördela de afgifter, som skola uppbäras, på pensionstagarena själfva, på arbetsgifvarena och på staten. Och för öfrigt bör pension, och det vid 65 års ålder, endast komma i fråga, där årsinkomsten understiger 350 mark, hvilket belopp ju måste betraktas såsom existensminimum. Äfven om man ökar pensionstagarens inkomster med t. ex. 100 mark, 200 mark eller 300 mark eller gifver ut hela pensionsbeloppet, 350 mark om året, komma vi i vårt land likväl upp till rent skrämmande siffror, och jag tror knappast att man skall kunna reda sig med mindre än 20 miljoner mark årligen.

Kun keskustelu asiassa on julistettu päättyneeksi, lähetetään puheenaolevat kaksi anomusehdotusta työväenasiainvaliokuntaan.

16) Valtion työolojen järjestämistä tarkoittavat anomusehdotuksensa, n:rot 9 ja 14 esittävät kumpikin! vuoroonsa ed. Lehtonen ja Kaarne ja lähetetään ne keskustelutta työväenasiainvaliokuntaan.

17) Valtioavun myöntämistä työväenopistoille

tarkoittavan allekirjoittamansa anomusehdotuksen n:o 103 esittää seuraavin sanoin

Ed. E. S. Yrjö-Koskinen: Tämä anomus tarkoittaa 30,000 markan vuotuisen valtioavun myöntämistä työväenopistoille. — Jos olisin samalla epätoivoisella kannalla nykyisten olojen suhteen kuin ed. Wrede mitä tulee anomuksien jättämiseen, niin en olisi ainakaan tätä anomusta enää uudistanut. Jo kahteen kertaan se on hyljätty, sitte kun eduskunta oli antanut sille kannatuksensa. Mutta minä elän siinä luottamuksessa, että nykyisetkään olot eivät ole ikuisia, ja että saattaa olla toinen aika jo silloin, kun näitä asioita hallitukselle esitetään. Luotan sitä paitsi siihen, että ahkera lopulta voittaa. Sivistyksen ja valistuksen tavarat ovat

niin jaloja, niiden vaikutus yhteiskuntaan niin lauhentava ja terveellinen, että toivon maan Hallitsijan lopulta kallistavan korvansa tälle vaatimattomalle anomukselle, joka tarkoittaa tiedon jakamista työväenluokalle. Pyydän eduskuntaa, kun asia jo ennen on sivistysvaliokunnassa ollut perusteellisen käsittelyn alaisena, lähettämään sen valtiovarainvaliokuntaan, ja lausun valiokunnalle sen toivomuksen, että valiokunta muutamalla vakuuttavalla sanalla mietinnössään sitä puolustaisi.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa anomusehdotuksen lähetettäväksi sivistysvaliokuntaan.

Kun keskustelua ei pitemmälti jatku, julistetaan se päättyneeksi ja koska ehdotusta asian lähettämisestä valtiovarainvaliokuntaan ei ole kannatettu, ei se voi tulla äänestyksen alaiseksi.

Asia sitten lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Armollisten esitysten pöydällepano.

Puhemies: Kun äsken eduskunnalle annetut armolliset esitykset jo ovat edustajille jaetut, voitane ne esittää pöydällepanoa varten, jonka puhemiesneuvosto katsoo suotavaksi.

Sen jälkeen järjestänsä esitetään ja pannaan pöydälle ensi tiistain istuntoon Eduskunnalle tämän istunnon aikana jätetyt armolliset esitykset n:rot 4—7.

Seuraava istunto on ensi maanantaina kello 6 i. p.

Täysi-istunto päättyy kello 4,13 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi.

Iivar Ahava.

12. Maanantaina 21 p. maaliskuuta

k:lo 6 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Esitetään:

1) Ehdotuksen asetukseksi a) teitten tekemisestä ja kunnossapidosta maalla sekä b) tieveron maksamisesta ja sen käytämisestä sisältävät ed. Astalan y. m. edusk. esit. n:o 17, ed. Torpan y. m. edusk. esit. n:o 18 ja ed. Kallion y. m. edusk. esit. n:o 19, jotka t. k. 18 p:nä pantiin pöydälle tähän istuntoon.

2) Kyläteitä ja tilusteitä koskevan lainsäädännön uudistamista tarkoittava ed. Pullisen y. m. anom. ehd. n:o 121.

3) Laidunmaksun lakkauttamista kruunun metsämailla koskeva ed. Wuorivirran anom. ehd. n:o 45.

4) Sellaisesta lisäyksestä kunnallisasetukseen, että kruunun metsistä saatu tulo on luettava kunnallisverotuksen alaiseksi tuloksi tarkoittava ed. Lohen y. m. anom. ehd. n:o 62.

5) Muutoksia voimassa olevaan Meriläkiin tarkoittava ed. Tulikouran y. m. anom. ehd. n:o 30.

6) Ehdotuksen lisäykseksi Rikoslain Voimaannpanoasetuksen 20 §:n 2 kohtaan sisältävä ed. E. S. Yrjö-Koskisen y. m. edusk. esit. n:o 13.

7) Ehdotuksen asetukseksi kirjailijain ja taiteilijain oikeudesta työnsä tuotteisiin maaliskuun 15 p:nä 1880 annetun asetuksen 18 §:n muuttamisesta sisältävä E. S. Yrjö-Koskisen y. m. edusk. esit. n:o 27.

8) Ulosottolain ja sen Voimaannpanoasetuksen eräiden pykälien muuttamista tarkoittava ed. Koskisen y. m. edusk. esit. n:o 14.

9) Ehdotuksen Rikoslain 43 luvun 1 §:n

Siv.

94

95

„

96

„

97

98

„

1 kohdan muuttamisesta toisin kuuluvaksi sisältävä ed. Renvallin edusk. esit. n:o 23

10) Ehdotuksen muutoksiksi Oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 2 §:ään sisältävä ed. Annalan y. m. edusk. esit. n:o 24.

11) Asunnon vuokrasta voimassa olevien lainsäädännösten tarkastamista ja arm. esityksen antamista uusiksi lakimääräyksiksi mainitusta vuokrasta koskeva ed. Erkon anom. ehd. n:o 41.

12) Ehdotuksen valmistamista laiksi yhdistyksistä rajoitetulla vastuunalaisuudella tarkoittava ed. Liston y. m. anom. ehd. n:o 99.

13) Takausta koskevan lainsäädännön uudistamista tarkoittava ed. Liston y. m. anom. ehd. n:o 101.

14) Kiinnityksestä kiinteään omaisuuteen marraskuun 9 p:nä 1868 annetun asetuksen 22 ja 29 §:ien muuttamista tarkoittava ed. Junnilan y. m. anom. ehd. n:o 105.

15) Aviottomien lasten oikeussuhteita koskevan lainsäädännön perinpohjaista korjaamista tarkoittava ed. Heikkisen y. m. anom. ehd. n:o 111.

16) Valtioavun myöntämistä Kansan Näyttämölle koskeva ed. Järvisen y. m. anom. ehd. n:o 18.

17) Määrärahan myöntämistä Suomen Nuorison Liitolle tarkoittava ed. Löthmanin y. m. anom. ehd. n:o 53.

18) Erinäisiä toimenpiteitä kansankirjastojen avustamiseksi tarkoittava ed. Kallion y. m. anom. ehd. n:o 58.

19) Määrärahan myöntämistä kotiseutututkimuksen edistämiseksi koskeva ed. Hultinin y. m. anom. ehd. n:o 106.

20) Kansalliskirjaston ja maa-arkiston perustamista Pohjois- ja Keski-Suomea varten tarkoittava ed. Malmivaaran y. m. anom. ehd. n:o 28.

21) Musiikinneuvojan asettamista yleisen säveltaiteellisen kehityksen edistämi-

Siv.

98

„

„

„

„

„

„

99

„

„

„

„

				Siv.			Siv.
		seksi koskeva ed. E. S. Yrjö-Koskisen y. m. anom. ehd. n:o 27.		99		36) Toimenpiteitä eläkkeiden sekä lak- kautus- ja lahjapalkkioiden poistami- seksi koskeva ed. Haapasen y. m. anom. ehd. n:o 107.	113
		22) Hengellisen hoidon järjestämistä mielisairasten hoitolaitoksiin tarkoittava ed. E. S. Yrjö-Koskisen y. m. anom. ehd. n:o 26.		"		37) Toimenpiteitä valtion n. k. palveli- jakunnan oikeudellisen aseman turvaa- miseksi tarkoittava ed. Järvisen y. m. anom. ehd. n:o 112.	"
		23) Avustuksen ja määrärahan myöntä- mistä kunnille ja seurakunnille niiden ylläpitämiä pikkulasten- ja kiertokoulu- ja varten koskeva ed. Torpan y. m. anom. ehd. n:o 97.		101		38) Kruununvoudin virkojen lakkaut- tamista koskeva ed. Ripatin y. m. anom. ehd. n:o 94.	"
		24) Kajaanin suomalaisen yhteiskoulun ottamista valtion huostaan tarkoittava ed. Haapasen y. m. anom. ehd. n:o 76.		"		39) Senaatin oikeusosaston muodosta- mista erityiseksi korkeimmaksi tuomiois- tuimeksi tarkoittava ed. Hultinin y. m. anom. ehd. n:o 117.	"
		25) Arm. esityksen anomista n. s. va- paitten kansakoulujen perustamiseksi ja kannattamiseksi tarkoittava ed. Alkion y. m. anom. ehd. n:o 56.		"		40) Lainsäädäntötoimenpidettä haku- keltopoisuuden tunnustamiseksi naiselle kaikkiin valtion virkoihin koskeva ed. Käkikosken y. m. anom. ehd. n:o 67.	"
		26) Valtion omistaman oppi- ja opetus- välineiden kustannusliikkeen perusta- mista koskeva ed. Järvisen anom. ehd. n:o 113.		"		41) Suomenkielen saattamista opetus- kieleksi yliopistossa ja teknillisessä kor- keakoulussa koskeva ed. Lanteen y. m. anom. ehd. n:o 42.	"
		27) Kotien perustamista turvattomia lapsia sekä niiden äitejä varten tarkoit- tava ed. Kiiskisen y. m. anom. ehd. n:o 63.		"		42) Yliopiston kieliolojen korjaamista tarkoittava ed. Viljakaisen y. m. anom. ehd. n:o 77.	"
		28) Komitean asettamista siveysolojen tutkimiseksi ja parantamiseksi koskeva ed. Käkikosken y. m. anom. ehd. n:o 123.		106		43) Lakisäännöksen aikaansaamista suo- men- ja ruotsinkielen keskinäisestä ase- masta maamme virastoissa koskeva ed. Setälän y. m. anom. ehd. n:o 78.	"
		29) Määrärahan myöntämistä pelasta- vaa siveellisyystyötä varten tarkoittava ed. Käkikosken y. m. anom. ehd. n:o 124.		107		44) Suomen- ja ruotsinkielen asemaa koskevan kielilain aikaansaamista tar- koittava ed. Liston y. m. anom. ehd. n:o 100.	116
		30) Muistopatsaan pystyttämistä J. W. Snellmanille tarkoittava ed. Ahmavaaran y. m. anom. ehd. n:o 116.		111		45) Kunnallisten piirimielisairaalan aikaansaamiseksi tehty ed. Lahdensuon y. m. anom. ehd. n:o 43.	"
		31) Vivisektсионикsymyksen selvittä- mistä koskeva ed. Kaarneen anom. ehd. n:o 16.		"		46) Sairastuvan perustamista Sodan- kylän kirkonkylään tarkoittava ed. Frän- tin anom. ehd. n:o 83.	"
		32) Alaikäisten tupakanpolton rajoitta- mista koskeva ed. Juneksen y. m. anom. ehd. n:o 48.		112		47) Kunnallismetsäjärjestelmän edistä- mistä koskeva ed. Pullisen y. m. anom. ehd. n:o 119.	"
		33) Määrärahan myöntämistä maalais- kansakoulujen vähävaraisten lasten vuokra- ja vaatetusavuksi tarkoittava ed. Ju- neksen y. m. anom. ehd. n:o 46.		"		48) Tutkimuksen toimittamista puuta- varaliikettä haittaavista epäkohdista sekä tärkeimpien liikeväylien y. m. valtiolle lunastamista tarkoittava ed. Saalastin y. m. anom. ehd. n:o 6.	"
		34) Hallintoviranomaisten asiain esit- telyn saattamista tarkoituksen mukaisem- maksi ja nopeammaksi sekä virkamiesten palkkauksen ja eläkkeiden saattamista kohtuullisemmiksi tarkoittava ed. Ah- mavaaran y. m. anom. ehd. n:o 79.		"		49) Yhdysliikkeen aikaansaamisesta Sotkamon ja Kuhmoniemen vesistöjen vä- lillä tehty ed. Haapasen y. m. anom. ehd. n:o 96.	"
		35) Virkamiesoloissa vallitsevien epä- kohtien korjaamista tarkoittavat ed. Kaarneen anom. ehd. n:o 93 ja ed. Jun- nilan anom. ehd. n:o 104.		113		50) Koneellisen ja taloudellisen tutki- muksen toimittamista Siikajoen ja sen	"

sivujokien perkausta varten tarkoittava eh. Saalastin y. m. anom. ehd. n:o 22.

51) Ehdotuksen asetukseksi, joka ehkäisee yksityisiä tahi yhtiöitä hankkimasta itselleen liian suuria maa-aloja sisältävä ed. Ripatin y. m. edusk. esit. n:o 22.

52) Suurten maaomaisuuksien verotusjärjestelmän uudistamista verotuslaitoksen perinpohjaisen uudistuksen suunnittelun yhteydessä koskeva ed. Kaarneen anom. ehd. n:o 75.

53) Toimenpiteisiin ryhtymisestä siinä tarkoituksessa, että kaikki maasta vietäväksi ajottu voi sitä ennen tarkastetaan tehty ed. Storbjörkin y. m. anom. ehd. n:o 91.

54) Määrärahan myöntämistä Kajaanin kihlakunnan maanviljelysseuralle soiden kuivattamiseen koskeva ed. Heikkisen y. m. anom. ehd. n:o 72.

55) Oikeuden myöntämistä Lapin kihlakunnan väestölle saada vapaasti kruunun metsistä ottaa tuulenkaatoja, liekopuita y. m. sellaista koskeva ed. Fräntin anom. ehd. n:o 81.

56) Rahaston perustamista uudisasutuksen edistämiseksi kruunun mailla erinäisissä Oulun läänin kunnissa tarkoittava ed. Fräntin anom. ehd. n:o 82.

57) Sosiaalisen päätoimiston perustamisesta tehty ed. Lumion y. m. anom. ehd. n:o 11.

58) Palkollisten olojen tutkimusta ja arm. esityksen antamista suojeluslaiksi palkollisille koskeva ed. Sillanpään y. m. anom. ehd. n:o 114.

59) Vuokra-ajurien y. m. sellaisten ammattilaisten järjestyssääntöjen vahvistamista koskevan elinkeinolain 19 §:n 1 momentin muuttamista tarkoittava ed. Järvisen y. m. anom. ehd. n:o 110.

60) Valtion kannatusavun myöntämistä niille työväen järjestöille, jotka ensi talvi-ajalla ammatissaan järjestävät työtömäin avustuksen koskeva ed. Helteen y. m. anom. ehd. n:o 39.

61) Perinpohjaisen tutkimuksen toimeenpanemista siirtolaisoloissa tarkoittava ed. Gäddan y. m. anom. ehd. n:o 92.

Siv.

116

Lahdensuo, Latvala, Malkamäki, Mäkelä, D. Neovius, Nevanlinna, Oranen, Puhakka, Salo, Sipilä, Sirén, Soininen ja Telkkä.

"

Tiedonanto edustajan kuolemasta.

117

Puhemies: Arvoisat edustajat! Surusano-
ma kohtaa eduskuntaa sen tänään kokoontues-
sa. Riveistämme on yksi mennyt tuonelan tu-
ville, edustaja Rapola kuoli eilen. Eduskunnan
puolesta laskee puhemiehistö tänään seppelleen
hänen arkullensa kunnioituksen ja kaipauksen
osoitukseksi vainajalle, joka omisti parhaat voi-
mansa, ahkeran, tunnollisen työnsä, suuren ky-
kynsä isänmaalle, jota hän niin lämpimästi ra-
kasti.

"

Puhemiehen sanoja Eduskunta kuunteli seiso-
allaan.

"

"

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat ed. J. Ca-
strén ja Kaasalainen sairauden takia tämän il-
lan istunnosta, sekä yksityisten asiain takia
alempana luetellut edustajat: ed. Puhakka ja
ed. Kairamo tämän illan istunnosta, ed. Schy-
bergson huomispäivän istunnosta ja ensi keski-
viikon istunnon alkuosasta, ed. A. Castrén,
Kautto ja Lahdensuo tämän viikon ajaksi, ed.
Poutiainen huomispäivästä viikon loppuun sekä
ed. Ojanen ja Oskari Laine tämän kuun 30 päi-
vään asti.

"

"

"

"

Muutoksia valiokuntajäsenyydessä.

Valitsijamiehiltä saapunut kirjelmä ja sitä
seurannut pöytäkirjanote luetaan. Ne ovat näin
kuuluvat:

119

Suomen Eduskunnalle.

Eduskunnan valitsijamiehet lähettävät täten
kunnioittaen tänä päivänä pitämässään kokouk-
sessa tehdyn pöytäkirjan.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed.
Boman, A. Castrén, J. Castrén, Halonen, Han-
nula, Kaasalainen, Kairamo, Kautto, Lagerlöf,

122

Valitsijamiesten puolesta:

A. Listo.

Mauri Honkajuuri.

Pöytäkirja tehty Suomen Eduskunnan valitsijamiesten kokouksessa perjantaina 18 päivänä maaliskuuta 1910. Läsä olivat kaikki valitsijamiehet paitsi Annala, Aromaa, Kotonen, Lundström, Murros, Repo, Wiljakainen, Kirves, Mäkelä, Torppa, Neovius ja Sundblom, joiden viiden viimeksimainitun sijaan astuivat varajäsenet Komu, Salo, Rannikko, Björk ja Sohlberg.

1 §.

Puheenjohtaja esitti kaksi Eduskunnalta saapunutta pääpöytäkirjan otetta, toinen kuluvaan maaliskuun 15 päivästä § 40 ja toinen saman kuun 18 päivästä § 45, joista kävi selville, edellisestä, että Eduskunta tehdystä pyynnöstä oli vapauttanut Edustaja Walpas-Hännisen pankkivaliokunnan jäsenyydestä, ja jälkimäisestä, että Eduskunta samoin oli myöntänyt vapautuksen edustaja Nuortevalle perustusvaliokunnan jäsenyydestä, sekä edustaja Vuorivirrälle maatalousvaliokunnan jäsenyydestä, ilmoittaen puheenjohtaja, että valitsijamiesten nyt tuli eron saaneiden tilalle valita yksi jäsen kuhunkin mainituista valiokunnista.

Tämän jälkeen valittiin yksimielisesti:

Pankkivaliokunnan jäseneksi: edustaja Tikkanen;

Perustuslakivaliokunnan jäseneksi: edustaja Tuomi; ja

Maatalousvaliokunnan jäseneksi: edustaja Seppä-Murto.

2 §.

Eduskunnan puhemies oli valitsijamiesten puheenjohtajalle jättänyt erään kirjelmän kuluvaan maaliskuun 15 päivästä, jossa sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän puolelta anotaan tilaisuutta täyttää kolme varajäsenten paikkaa tarkastusvaliokunnassa, jotka olivat jääneet avonaisiksi sentakia, että vaalitulaisuudessa tämän maaliskuun 14 p:nä oli sosialidemokraattisen ryhmän ehdokaslistalla tarkastusvaliokunnan varajäsenyyttä varten mainittuna ainoastaan 7 henkilöä, vaikka laskelmain mukaan ryhmä oli oikeutettu täyttämään 10 varajäsenen paikkaa. Sitten

kun vaali oli päätetty heti toimitettavaksi, valittiin puheenaolevaan kolmeen varajäsenen paikkaan tarkastusvaliokunnassa edustajat Aro, Annala ja Eloranta, E. ja tulevat he tässä järjestyksessä huomioonotettavaksi samasta ryhmästä ennen valittujen varajäsenten jälkeen.

3 §.

Pöytäkirjan tarkastajiksi valittiin edustajat Rannikko, Wiljakainen, Björk ja Hoikka.

Vakuudeksi:

Mauri Honkajuuri.

Tarkastettu ja oikeaksi havaittu, todistavat Helsingissä 21 päivänä maaliskuuta 1910.

M. V. Hoikka.

M. V. Björk.

K. Wiljakainen.

Juho Rannikko.

J. Oskari Peurakoski.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Teiden tekemistä ja kunnossapitoa maalla y. m.

koskevat viime täysi-istunnossa tähän istuntoon pöydälläolleet eduskuntaesitykset n: t 17, 18 ja 19 esitetään edelleen ja lausuu sen tehdessään:

Päiväjärjestyksessä olevat asiat j. n. e.

Puhemies: Tässä asiassa jo viime istunnossa ilmoitettiin, että puhemiesneuvosto ehdottaa eduskuntaesitykset lähetettäväksi laki- ja talousvaliokuntaan, mutta samalla myös, mikäli tieveroa koskee, valtiovarainvaliokuntaan, Esitysehdotusten tekijät puolestaan ovat ehdottaneet että ne lähetettäisiin laki- ja talousvaliokuntaan.

Ed. Arokallio: Tämä kysymys teiden tekemisestä ja kunnossapidosta maalla ja tieveron maksamisesta ja sen käyttämisestä on ollut päiväjärjestyksessä jo lähes puoli vuosisataa. Jo 1863—64 vuosien valtiopäivillä oli se esillä ja sen jälkeen on se ollut käsiteltävänä kaikilla säätyvaltiopäivillä samaten kuin yksikamarisenkin eduskunnan kaikilla valtiopäivillä. Jo olisi nyt aika saada tämä asia loppuun suoritetuksi ja tyydyttävästi ratkaistuksi. Mutta tyydyttävästi se ei voi tapahtua, ellei se tule päätetyksi pääasiassa niiden periaatteiden mukaan, joille nämä käsillä olevat eduskuntaesitykset on rakennettu.

Jos laki- ja talousvaliokunta, johon asia tulee lähetettäväksi, pitäisi huolen siitä, että mietintö tässä asiassa mitä pikimmin valmistuu ja

joutuu eduskuntaan, ansaitsisi se kaiken tunnustuksen. Ja jos sitten täällä eduskunnassa laki- ja talousvaliokunnan mietintö saisi hyväksymisen, olisi otettu ratkaiseva askel asian onnelliseen päättymiseen kansan, maata viljelevän kansan toivomusten mukaan. Täällä on mainittu, että näille perusteille tehty laki ei voi saavuttaa vahvistusta, mutta pelko siitä ei saa estää tätä asiaa siihen suuntaan ajamasta, että se vihdoinkin saisi tyydyttävän ratkaisun. Myöhemmän ajan tehtävä on pitää huolta siitä, että eduskunnan hyväksymä laki myös tulee vahvistetuksi.

Ed. Kallio: Tässä eduskunnalle painettuna jaetussa korrehtuurivedoksessa on 197 sivulla painovirhe, mikäli se koskee minun sisäänjättämäni esitystä toisen pykälän b kohtaa, jossa on painettuna 1800 vaikka pitäisi olla 800. Muuten pyydän asian valiokuntaan lähettämiseen nähdessä yhtyä puhemiesneuvoston tekemään ehdotukseen.

Ed. Ahmavaaran lausunto viimeisessä istunnossa antaisi kyllä täällä aihetta keskusteluun, se kun on varsinkin siitä omituinen, että hänkin periaatteessa sanoo olevansa esitysten kannalla, mutta kuitenkin ajaa toista asiaa. Mutta koska näistä lähetekeskusteluista ei ole tavallisesti hyötyä ja toivottavasti asia saadaan tällä kertaa valiokunnassa joutuisasti käsitellyksi, kuten on syytä toivoa, ja silloin saadaan tilaisuutta myöhemmin tässä asiassa mielipiteiden vaihtoon, niin minä en nyt tahdo lähetekeskustelua ryhtyä jatkamaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: On olemassa kaksi ehdotusta siitä, mihinkä valiokuntaan nämä eduskuntaesitykset ovat lähetettävät. Toinen, puhemiesneuvoston, että ne lähetettäisiin laki- ja talousvaliokuntaan sekä samalla valtiovarainvaliokuntaan, mikäli koskee tieveroa. Toinen on ed. Astalan y. m. ehdotus, että eduskuntaesitykset lähetettäisiin ainoastaan laki- ja talousvaliokuntaan. Tulee siis äänestettäväksi puhemiesneuvoston ja ed. Astalan ehdotuksen välillä.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy puhemiesneuvoston ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa on ed. Astalan ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla. Asia menee laki- ja talousvaliokuntaan ja samalla myös, mikäli tieveroa koskee valtiovarainvaliokuntaan.

2) Kyläteitä ja tilusteitä koskevan lainsäädännön uudistamista

tarkoittava ed. Pullisen anom. ehd:n n:o 121 esittää ed. Pullinen ja lähetetään se hänen ehdotuksestaan laki- ja talousvaliokuntaan.

3) Laidunmaksun lakkauttamista kruunun metsämailla koskevan anom. ehd:n n:o 45 esittää sen tekijä ed. Wuorivirta, ehdottaen sen lähetettäväksi laki- ja talousvaliokuntaan.

Puheenvuoroa käyttäen lausuu:

Ed. Bäck: En petition, liknande den nu föreliggande inlämnades till senaste landtdag. Lag- och ekonomiutskottets afböjande utlåtande blef af kammaren godkändt. Enär jag anser, att inga sådana omständigheter förefinnas, som skulld göra det nödvändigt att nu ånyo upptaga frågan, tager jag mig friheten föreslå, att den föreliggande petitionen måtte läggas ad acta.

Ed. Söderholm: Jag ber att få förena mig om hr Bäck's förslag.

Ed. Nylander: Pyysin puheenvuoroa kannattaakseni ed. Bäckin ehdotusta. Asiassa teki eduskunta jo viime istuntokaudella päätöksen, ja sitäpaitsi on se rasitus, josta nyt on kysymys, niin tavattoman pieni, ettei monta kertaa kannata valiokunnan ja eduskunnan aikaa sillä kuluttaa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Ed. Wuorivirta on ehdottanut anomusehdotuksen lähetettäväksi laki- ja talousvaliokuntaan, ed. Bäck taas useiden kannattamana, että tämä anomusehdotus hylättäisiin. Asiassa on siis tapahtuva äänestys, ja kun tässä on vain kaksi ehdotusta, niin voitaneen ne äänestyttyä heti vastatusten. Oikeastaan olisi äänestettävä siten, että ensin äänestettäisiin siitä, onko anomus hyväksyttävä vai hylättävä, ja sitte siitä, mihinkä valiokuntaan se on menevä, mutta kun on kysymys vaan yhdestä valiokunnasta, niin voidaan minun käsitykseni mukaan äänestää siitä, lähetetäänkö anomusehdotus laki- ja talousvaliokuntaan vai hylätäänkö se.

Äänestys ja päätös:

Ken tahtoo lähettää anomuksen laki- ja talousvaliokuntaan, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on anomus hylätty.

Äänestyksessä ovat ei-äännet voitolla. Anomusehdotus siis on hylätty.

4) Sellaisesta lisäyksestä kunnallisasetukseen, että kruunun metsistä saatu tulo on luettava kunnallisverotuksen alaiseksi tuloksi

tarkoittavan ed. Lohen y. m. anom. ehd:n n:o 62 esittää ed. Lohi ehdottaen sen lähetettäväksi laki- ja talousvaliokuntaan.

Ed. Listo: Tämä asia oli esillä viime valtiopäivillä, ja silloin eduskunta laki- ja talousvaliokunnan ehdotuksesta päätti hylätä siitä tehdyn anomusehdotuksen. Minun käsitykseni mukaan edellytykset nyt esillä olevan alotteen menestymiselle ovat tällä hetkellä yhtä vähäiset kuin viime syksynä, ja lieenee sen tähden käytännöllisintä, että anomusehdotus pannaan asiakirjain joukkoon.

Ed. Malmivaara: Minä kannatan edellisen puhujan ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: On ehdotettu myös, että anomusehdotus hylättäisiin. Tulee siis äänestettäväksi sen välillä, onko anomusehdotus lähetettävä laki- ja talousvaliokuntaan vai onko se hylättävä.

Äänestys ja päätös:

Ken tahtoo lähettää anomusehdotuksen laki- ja talousvaliokuntaan, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on se hylätty.

Äänestyksessä ovat ei-äännet voitolla; anomusehdotus on siis hylätty.

5) Muutoksia voimassa olevaan Merilakiin

tarkoittavan ed. Tulikouran y. m. anom. ehd. n:o 30, esittää

Ed. Tulikoura: Vaikka anomus on uusi alote, niin koska se on eduskunnalle jo painettuna jaettu, en sitä senvuoksi tahdo pitemmältä selostaa. Aijoin ehdottaa että anomusehdotus lähetettäisiin lakivaliokuntaan,

mutta koska puhemiesneuvosto, mikäli olen saanut tietää, ehdottaa asiata laki- ja talousvaliokuntaan, niin yhdyn siihen ehdotukseen.

Ed. Sundblom: Jag kan icke underlåta att uttala min förvåning öfver det förslag, som inrymmer uti denna petition och dess kläm. Petitionererna påyrka nämligen, att kompetensfordringarna för fartygsbefälhafvare skolas å n k a s, och det i en tid, då man tvärtom, och det med rätta, sträfvat att höja dem, emedan erfarenheten gifver vid handen, att ifrågavarande befälhafvares kompetens icke alltid varit sådan den bort vara. Dessutom tillåter jag mig anmärka, att här sammanförts tvänne spörsmål, som hafva bra liten gemenskap med hvarandra. I den första klämman yrkas på ändring af gällande sjölag i den riktning, jag här antydt, under det att i den andra klämman föreslås att de s. k. förtjänstafgifterna till sjömanspensionskassan i vissa fall borde bortfalla. Petitionen vidlades af så många oegentligheter, att den af landtdagen bör afböjas.

Puhemies: Viimeisen puhujan lausunnon johdosta pyydän huomauttaa, että anomusehdotuksesta on anomusehdotusentekijä poistanut jälkimmäisen ponnin ja siihen kuuluvan osan perusteluja, eli sen, joka koskee ansio- ja lästimaksumia merimieshuoneeseen, vaikka siinä korketuurivedoksessa, joka on edustajille jaettu, tämä vielä on säilynyt.

Ed. Schybergson: Jag tillåter mig ifrågasätta, huruvida en ändring af petitioner och motioner efter petitionstidens utgång, därest ifrågavarande ändring därefter ägt rum, är fullt öfverensstämmande med L. O.

Puhemies: Viimeisen puhujan lausunnon johdosta pyydän ilmoittaa, että poistaminen anomusehdotuksesta on kyllä tapahtunut anomusajan päätyttyä, vaan kun tätä on ennenkin sallittu on siinä noudatettu samaa käytäntöä kuin edellisilläkin valtiopäivillä.

Ed. Nybergh: Minä pyydän saada yhtyä ed. Sundblomin lausuntoon. Matkustajain turvallisuus järvellä on siksi tärkeä yhteiskunnallinen asia, ettei suinkaan ole syytä vähentää niitä pätevyyssehtoja, jotka nykyään ovat laivanpääliköiden suhteen voimassa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Asiasta on kaksi ehdotusta, toinen että asia lähetettäisiin laki- ja talousvaliokuntaan, toinen että se hyljättäisiin. On siis äänestettävä.

Äänestys ja päätös:

Ken tahtoo anomusehdotuksen lähetettäväksi laki- ja talousvaliokuntaan, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on se hylätty.

Äänestyksessä annetaan 52 jaa- ja 112 ei-ääntä. Puheenaoleva anomusehdotus siis on hylätty.

6) Ehdotuksen lisäyksi Rikoslain Voimaannpanoasetuksen 20 §:n 2 kohtaan

sisältävän ed. E. S. Yrjö-Koskisen y. m. edusk. esit:n n:o 13 esittää seuraavin sanoin

Ed. E. S. Yrjö-Koskinen: Tämäkin asia on ollut useamman kerran esillä valtiopäivillä, mutta ei ehtinyt valiokunnassa käsittelyyn. Sen tarkoituksena on saada voimassa olevaan rikoslain voimaannpanemisesta annetun asetuksen 20 §:ään sellainen muutos, jonka kautta vangitsemismääräys eräissä tapauksissa ulotettaisiin myöskin väkijuomien luvattomaan myyntiin ja anniskeluun maalla ja kaupungissa. Pyydän, että eduskunta lähettää tämän eduskuntaesityksen lakivaliokuntaan evästäen sen sillä toivomuksella, että valiokunta ei kohtelisi sitä enään niin kylmäkiskoisesti kuin kahdella edellisellä kerralla.

Ed. Grotenfelt: Ut i förevarande motionsförslag förordas, såsom här redan antyddes, en sådan förändring af 20 § i förordningen om S. L:ns införande, att äfven oloflig försäljning och utskänkning af brännvin skulle under vissa omständigheter kunna föränleda till den brottsliges häktande. Jag har icke anhållit om ordet för att uttala mig i denna del af ämnet, men oberoende häraf skulle jag vilja yttra mig om önskvärdheten däraf, att ifrågavarande paragraf i detta sammanhang underkastades ändring i syfte att undanröja den synnerligen otydliga affattning, hvaraf denna paragraf i visst afseende för närvarande lider. Det förhåller sig nämligen så, att man i rättstillämpningen, visserlingen efter någon tvekan i början, i allmänhet har tolkat ifrågavarande lagrum delvis i föga öfverensstämmelse med paragrafens lydelse för att kunna komma till ett något så när tillfredsställande resultat. Enligt ordalydelsen borde uttrycket „fängelse ej under två år” i para-

fens andra punkt, hvarom nu är fråga, gifvetvis angifva straffminimum för de brott, som i denna punkt afses. Paragrafen skulle således stadga, att endast brott, för hvilka ej lägre straff än tukthus i allmänhet eller ock fängelse i två år är i lag utsatt, skulle kunna föränleda till häktning. Men om fängelse under två år eller böter inginge i strafflatituden för ett brott, så vore ifrågavarande stadgande ej tillämpligt, oberoende däraf, huru strängt straff för brottet högst kunde följa. En dylik tolkning är dock föga antaglig, enär i sådan händelse häktningsrätt, under de i paragrafen stadgade förutsättningarna i öfrigt, vore utesluten vid en mängd mycket grofva brott, såsom exempelvis dråp i slagsmål, vissa slag af mordbrand, försök till mordbrand under huru svåra omständigheter som helst, försäkringsbedrägeri, våldtäkt o. s. v. Därtill kommer att ifall uttrycket „fängelse ej under två år” finge antagas afse strafflatitudens minimum, stadgandet i denna del skulle så litet öfverensstämma med strafflagens allmänna system, att stadgandet ägde tillämpning blott i ett enda fall, också detta af ingen praktisk betydelse, nämligen vid dråp i envig. Man har därför funnit sig nödsakad att i allmänhet i praktiken gifva stadgandet en sådan innebörd, att straffkvantiteterna i detsamma öfver hufvud ansetts afse högsta straff för resp. brott, vid hvilket förhållande det i lag för brottet utsatta straffet själfvallet kan innefatta äfven lindrigare straff än de i ifrågavarande stadgande omnämnda och häktningsrätten följaktligen erhålla ett den allmänna rättssäkerheten tillgodo-seende omfång. Men vid en sådan tolkning kvarstår åter den oegentligheten, att stöld, inbrott och döljande af tjufgods, å hvilka brott ifrågavarande stadgande enligt dess uttryckliga lydelse äfven bör tillämpas, icke skulle erfordrat något särskildt omnämmande, emedan straffmaximum för dessa brott är så högt, att de vid denna tolkning utan vidare omfattas af stadgandet. Det är således otvifvelaktigt att omförmälda ur många synpunkter viktiga stadgande, huru detsamma än tolkas, är bristfälligt och i behof af revision. Jag tillåter mig därför uttala det önskningsmålet, att lagutskottet, till hvars behandling denna motion väl torde remitteras, ville vid ärendets behandling taga i öfvervägande de synpunkter jag nu haft äran i korthet antyda och att lagutskottet ville gifva lagrummet i den del, hvarom jag uttalat mig, ungefär en sådan lydelse, som motsvarande stadgande har i förslaget till reform af vårt rätttegångsväsende.

Kun keskustelu on julistettu päätyneeksi, lähetetään eduskuntaesitys lakivaliokuntaan.

7) Ehdotuksen asetukseksi kirjailijain ja taiteilijain oikeudesta työnsä tuotteisiin

maaliskuun 15 p:nä 1880 annetun asetuksen 18 §:n muuttamisesta sisältävän ed. E. S. Yrjö-Koskisen y. m. edusk. esit:n n:o 27 esittää

Ed. E. S. Yrjö-Koskinen: Tämän edusk. esityksen vapaaherra Palmén esitti eduskunnalle vuoden 1908 toisilla valtiopäivillä. Se ei ehtinyt tulla valiokunnassa muuta kuin alustavan käsittelyn alaiseksi, ja pyydän minä siis eduskuntaa lähettämään sen lakivaliokuntaan uudelleen.

Eduskuntaesitys lähetetään lakivaliokuntaan.

8) Ulosottolain ja sen Voimaannpanoasetuksen eräiden pykälien muuttamista

tarkoittavan ed. Koskisen y. m. edusk. esit:n n:o 14 esittää ed. Koskinen, jonka ehdotuksesta asia lähetetään lakivaliokuntaan.

9) Ehdotuksen Rikoslain 43 luvun 1 §:n 1 kohdan muuttamista toisin kuuluvaksi

sisältävän ed. Renvallin edusk. esit:n n:o 23 esittää sen tekijä,

Ed. Renvall: Tässä esitysehdotuksessa, joka nyt on painettuna jo jätetty edustajille, ehdotetaan sellaista muutosta nykyään voimassa olevaan Rikoslakiin, että kävisi mahdolliseksi toimeenpanna raha-arpajaisia Suomessa. Katsoen siihen, että meidän maassamme pääoman muodostus on ollut hyvin heikko ja varallisuusolot kehittymättömät, on monta kertaa näyttäytynyt mahdollottomalta saada tarvittavia varoja kansallisiin ja yhteiskunnallis-taloudellisiin tarkoituksiin, joita kuitenkin meidän kansamme, voidakseen pysyä muiden sivistyskansojen tasalla, välttämättömästi täytyy tyydyttää. Tämän johdosta minä rohkenen ehdottaa, että eduskunta puolestaan hyväksyisi ja Keisarilliselle Majesteetille vahvistettavaksi ehdottaisi asetuksen, jolla Rikoslain 43 luvun 1 §:n 1 momentti muutetaan näin kuuluvaksi: Jos joku ilman asianomaista lupaa panee toimeen arpajaiset, joissa on voittona rahaa, taikka rahan ohessa muuta tavaraa, taikka myy, tahi pitää

kaupan niiden arpoja, rangaistakoon sakolla. Jos asianhaarat ovat erittäin raskauttavat, olkoon rangaistus sakkoa enintään 2,000 markkaa.

Puhemiesneuvoston ehdotuksesta lähetetään eduskuntaesitys lakivaliokuntaan.

10) Ehdotuksen muutoksiksi Oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 2 §:ään

sisältävän ed. Annalan y. m. edusk. esit:n n:o 24 esittää ed. Annala, ja lähetetään se hänen ehdotuksestaan lakivaliokuntaan.

11) Asunnon vuokrasta

voimassa olevien lainsäädännösten tarkastamista ja arm. esityksen antamista uusiksi lakimääräyksiksi mainitusta vuokrasta koskevan ed. Erkon anom. ehd:n n:o 41, esittää ed. Erkkö, ja lähetetään se hänen ehdotuksestaan lakivaliokuntaan.

12) Ehdotuksen valmistamista laiksi yhdistyksistä rajoitetulla vastuunalaisuudella

tarkoittavan ed. Liston y. m. anom. ehd:n n:o 99 esittää ed. Listo, ja lähetetään se hänen ehdotuksestaan lakivaliokuntaan.

13) Takausta koskevan lainsäädännön uudistamista

tarkoittavan ed. Liston y. m. anom. ehd:n n:o 101 esittää ed. Listo, ja lähetetään se hänen ehdotuksestaan lakivaliokuntaan.

14) Kiinnityksestä kiinteään omaisuuteen marraskuun 9 p:nä 1868 annetun asetuksen 22 ja 29 §:ien muuttamista

tarkoittavan ed. Junnilan y. m. allekirjoittaman anom. ehd:n n:o 105 esittää ed. Junnila, ja lähetetään se hänen ehdotuksestaan lakivaliokuntaan.

15) Aviottomien lasten oikeussuhteita

koskevan lainsäädännön perinpohjaista korjaamista tarkoittavan ed. Heikkisen y. m. anom. ehd:n n:o 111 esittää ed. Heikkinen, ja lähetetään se hänen ehdotuksestaan lakivaliokuntaan.

16) Valtioavun myöntämistä Kansan Näyttämölle

koskevan ed. Järvisen y. m. anom. ehd:n n:o 18 esittää ed. Järvinen samalla ehdottaen, että anomusehdotus lähetettäisiin sivistysvaliokuntaan.

Puhevuoron saatuaan lausuu

Ed. Kaarne: Jo 1908 vuoden toisilla valtiopäivillä lausuin mielipiteeni tällaisista teatteriharrastuksista, joten siinä suhteessa ei minun tarvinne tästä asiasta pitemmälti puhua. Tuntuu omituiselta, että sosialidemokraattien taholta eduskunnalle yhä uudelleen esitetään apurahanomuksia teatteritarkoituksiin, jotka riistävät ajan hädänalaisen kansan tärkeiden elinkesymysten käsittelyltä. Minä siis ehdotan, että anomusehdotus ilman muuta hyljätään.

Ed. Lohi: Minä kannatan ed. Kaarneen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Kaksi ehdotusta on tehty; toinen, joka on sama kuin puhemiesneuvoston ehdotus, että anomusehdotus lähetettäisiin sivistysvaliokuntaan, toinen että se hylättäisiin. Äänestys on siis tapahtuva näiden välillä.

Äänestys ja päätös:

Ken tahtoo anomusehdotuksen lähetettäväksi sivistysvaliokuntaan, äänestää „jaa”; jos „ei” voittoa, on anomusehdotus hylätty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla. Anomusehdotus siis on päätetty lähetettäväksi sivistysvaliokuntaan.

17) Määrärahan myöntämistä Suomen Nuorison Liitolle

tarkoittavan ed. Löthmanin y. m. anom. ehd:n n:o 53 esittää ed. Löthman, ja lähetetään se sivistysvaliokuntaan.

18) Erinäisiä toimenpiteitä kansankirjastojen avustamiseksi

tarkoittavan ed. Kallion y. m. anom. ehd. n:o 58 esittää ed. Kallio, ehdottaen samalla että asia lähetettäisiin sivistysvaliokuntaan.

Puhemies ilmoittaa puhemiesneuvoston ehdottavan anomusehdotuksen lähetettäväksi valtiovarainvaliokuntaan ja kun ed. Kallion ehdotusta kannattamattomana ei voida äänestytää, päätetään anomusehdotus lähetettäväksi valtiovarainvaliokuntaan.

19) Määrärahan myöntämistä kotiseutututkimuksen edistämiseksi

koskevan ed. Hultinin y. m. anom. ehd:n n:o 106 esittää ed. Hultin, ja lähetetään se hänen ehdotuksestaan sivistysvaliokuntaan.

20) Kansalliskirjaston ja maa-arkiston perustamista Pohjois- ja Keski-Suomea varten

tarkoittavan ed. Malmivaaran y. m. anom. ehd:n n:o 28 esittää seuraavalla evästyksellä

Ed. Malmivaara: Tämän anomusehdotuksen jätti tohtori Hainari-vainaja viime valtiopäiville. Eduskunta lähetti sen sivistysvaliokuntaan, joka ei ehtinyt sitä silloin käsitellä. Minä pyydän kunnioittaen, että eduskunta paremmilla toiveilla tekisi uuden yrityksen ja lähettäisi sen sivistysvaliokunnan käsiteltäväksi.

Anomusehdotus lähetetään sivistysvaliokuntaan.

21) Musiikkinneuvojain asettamista yleisen säveltänteellisen kehityksen edistämiseksi

koskevan ed. E. S. Yrjö-Koskisen y. m. anom. ehd:n n:o 27 esittää seuraavin sanoin

Ed. E. S. Yrjö-Koskinen: Tämä asia on myöskin ollut esillä jo ennen valtiopäivillä. Pyydän kunnioittaen, että eduskunta lähettäisi sen sivistysvaliokuntaan.

Anomusehdotus sen jälkeen lähetetään sivistysvaliokuntaan.

22) Hengellisen hoidon järjestämistä mielisairasten hoitolaitoksiin

tarkoittavaa ed. E. S. Yrjö-Koskisen y. m. anom. ehd. n:o 26 esittäessään lausuu

Ed. E. S. Yrjö-Koskinen: Myöskin tämä asia on ollut ennen esillä valtiopäivillä, mutta ei ole joutunut käsittelyn alaiseksi valiokunnassa. Minä pyydän kunnioittaen, että edus-

kunta vielä sen lähettäisi sivistysvaliokuntaan siinä toivossa, että asia nyt tällä kertaa joutuisi käsittelyn alaiseksi.

Puhemies: Pyydän ilmoittaa, että puemiesneuvosto ehdottaa tämän anomusehdotuksen lähetettäväksi talousvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Nuorteva: Koska eduskunta tänä iltana on ottanut käytäntöön sellaisen tavan, että tarpeettomaksi katsottuja anomusehdotuksia on jo alusta alkaen hylätty, niin minä pyydän, että tämäkin anomus luettaisiin niiden joukkoon, siis hylättäisiin. Mikäli käsitän tämän anomuksen tarkoitusta, ajotaan mielisairaaloihin asettaa pappismiehiä, muka sielunhoitoa varten sairaille. Jokainen, joka tuntee tuon meidän virallisen pappistyyppimme, tietää, minkänäköistä heidän „sielunhoitonsa” on. Se on selaista muodollista ja kaavamaisista laverrusta sekä saivartelua, jota ei miltään kannalta katsottuna voida katsoa sairaita parantavaksi lääkkeeksi. Minä puolestani olen vakuutettu siitä, että niin kurjalla kannalla kuin mielisairaitten hoito nykyään meillä on, puutteet eivät suinkaan ole siinä, että on liian vähän pappeja sairaita hoitamassa, vaan siinä, että sairaille annetaan liian vähän aineellista hoitoa. Pidän aivan selvänä sen, että ne rahat, joita käytettäisiin joittenkin joutilasten pappien palkkaamiseksi näihin mielisairaaloihin, voitaisiin paljon suuremmalla menestyksellä ja suuremmaksi siunaukseksi sairaille käyttää heidän aineellisen hoitonsa parantamiseksi. Pyydän sentähden, että eduskunta hylkäisi tämän anomuksen.

Ed. Fränti: Tämä anomusehdotus on mielestäni sen luontoinen, että minä voin yhtyä kannattamaan anomuksentekijää siinä, että se lähetettäisiin sivistysvaliokuntaan.

Ed. Kellovalmi: Pyydän yhtyä ed. Nuortevan tekemään ehdotukseen.

Ed. Lehtonen: Pyydän vaan kannattaa ed. Nuortevan tekemää ehdotusta.

Ed. E. S. Yrjö-Koskinen: Ed. Nuorteva on puhunut täällä asiasta, jota hän nähtävästi ei lainkaan ymmärrä. Kaikkialla muualla maailmassa jo käsitetään, että hengellinen hoito mielisairaille ensinnäkin on tarpeellinen koska se nimenomaan edistää juuri sitä tarkoitusta,

joka näillä sairaaloilla on, nimittäin mielisairaitten parantumisesta. Ja toiseksi ymmärretään sekin, että tämänlainen sielunhoito kysyy erityistä harjaantumista, jopa erityisiä opintoja. Käsillä olevan anomuksen tarkoituksena on toimittaa suomalaisille pappismiehille tilaisuutta ulkomailla saada harjoitusta ja kokemusta tällä vaikealla ja arkaluontoisella alalla. Minä toivon, että eduskunta, joka muuten on osoittautunut edistystä harrastavaksi kaikilla mahdollisilla aloilla, ei tälläkään, vaikka se koskee yhteiskunnan kovaosaisimpia henkilöitä, yhdy kannattamaan vanhoillisuutta.

Puhemies: Kun on tehty ehdotus että anomusehdotus hylättäisiin, ja tätä ehdotusta on kannatettu ja toiselta puolen on olemassa eri ehdotuksia siitä, mihin valiokuntaan se olisi lähetettävä, on ensin otettava keskusteltavaksi ja ratkaistavaksi, onko anomus yleensä lähetettävä valiokuntaan vaiko hylättävä, ja sitten vasta, jos päätetään lähettää asia valiokuntaan, on ratkaistava, mihin valiokuntaan se tulee lähetettäväksi. Nyt siis keskustellaan ensin siitä, onko puheenalainen anomusehdotus lähetettävä valiokuntaan vaiko hylättävä.

Ed. Nuorteva: Olen kyllä valmis myöntämään, että mielisairaajat tarvitsevat henkistä hoitoa, mutta en mene koskaan myöntämään sitä, että he tarvitsisivat hengellistä hoitoa. Tunnettu asia on, että sängen suuri joukko henkilöitä joutuu mielisairaaloihin liiallisen hengellisen mietiskelyn johdosta. Jos niille ruvetaan vielä mielisairaaloissa sitä samaa tyrkyttämään, niin en ymmärrä, millä tavalla se voi vaikuttaa heihin parantavasti.

Jos tämä anomus koskisi sitä että annettaisiin stipendioita ulkomaamatkoja varten joillekin mielisairaiden hoitoa yleensä harrastaville henkilöille, niin minä en missään tapauksessa vastustaisi tällaista anomusta. Mutta kun tällainen matka-avustus nimenomaan on tarkotettu pappismiehille, niin pyydän sitä jyrkästi vastustaa. En ymmärrä muuta kuin että tässä yritetään tehdä proselyyttejä hullujen keskuudessa, kun viisaita ei enää pappien syötteihin tartu.

Puhemies: Onko keskustelu siitä, onko anomus lähetettävä valiokuntaan vai hylättävä, päättynyt?

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Tulee siis äänestettäväksi siitä, onko anomusehdotus yleensä lähetettävä valiokuntaan vai onko se hylättävä. Jos eduskunta ei hylkää anomusta, tulee äänestettäväksi erikseen, mihin valiokuntaan asia lähetetään.

Äänestys ja päätös:

Ken tahtoo puheenalaisen anomusehdotuksen lähetettäväksi valiokuntaan, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on anomusehdotus hylätty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla.

Eduskunta siis on päättänyt, että anomusehdotus on lähetettävä valiokuntaan.

Puhemies: Haluaako kukaan puhevuoroa kysymyksestä, mihin valiokuntaan asia on lähetettävä? Ed. Yrjö-Koskinen ja Fränti ovat ehdottaneet sen lähettämistä sivistysvaliokuntaan, puhemiesneuvosto talousvaliokuntaan.

Ed. Lindelöf: Jag ber att för min del få förorda talmanskonferensens förslag, då ju frågor berörande sjukhus och allt, som öfverhufvud sammanhänger med sjukvård, af landtdagen hittills remitterats till ekonomiutskottet.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Tulee äänestettäväksi toiselta puolen puhemiesneuvoston ehdotuksen välillä, joka sisältää, että anomus lähetettäisiin talousvaliokuntaan ja toiselta puolen ed. Yrjö-Koskinen ehdotuksen välillä, että se lähetettäisiin sivistysvaliokuntaan.

Äänestys ja päätös:

Ken tässä kohden hyväksyy puhemiesneuvoston ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Yrjö-Koskinen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla; anomusehdotus siis lähetetään talousvaliokuntaan.

23) Avustuksen ja määrärahan myöntämistä kunnille ja seurakunnille niiden ylläpitämiä pikkulasten- ja kiertokouluja varten

tarkoittavan ed. Torpan y. m. anom. ehd:n n:o 97 esittää ed. Torppa, jonka ehdotuksesta se lähetetään sivistysvaliokuntaan.

24) Kajaanin suomalaisen yhteiskoulun ottamista valtion huostaan

tarkoittavan ed. Haapasen y. m. anom. ehd:n n:o 76 esittää ed. Haapanen ja lähetetään se hänen ehdotuksestaan sivistysvaliokuntaan.

25) N. s. vapaiden kansakoulujen perustamista ja kannattamista

tarkoittavan ed. Haapasen y. m. anom. ehd:n n:o 56 esittää ed. Alkio, jonka ehdotuksesta se lähetetään sivistysvaliokuntaan.

26) Valtion omistaman oppi- ja opetusvälineiden kustannusliikkeen perustamista

koskeva ed. Järvisen ja Annalan anom. ehd:n n:o 113 esittää ed. Järvinen, ja lähetetään asia hänen ehdotuksestaan sivistysvaliokuntaan.

27) Kotien perustamista turvattomia lapsia ja niiden äitejä varten

tarkoittavan ed. Kiiskisen y. m. anom. ehd:n n:o 63 esittää ed. Kiiskinen, ehdottaen sen lähettämistä sivistysvaliokuntaan.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa tämän asian lähetettäväksi työväenasiainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Pärssinen: Tämä esillä oleva anomus tehtiin jo vuoden 1907 valtiopäivillä, ja kuuluu se niihin kovaosaisiin anomuksiin, jotka aina asianomainen valiokunta on asettanut työjärjestyksessään niin loppuun, että se ei ole voinut tulla käsitellyksi. Että porvarispuolueet tulisivat kaikkiin voimin tätä kysymystä vastustamaan, sen saattoi jo arvata, kun kuuli evästyskeskustelun, mikä asiasta 1907 eduskunnassa syntyi. Silloinhan nousi täällä myrsky, ja alote leimattiin arveluttavan siveettömyyden sekä kevytmielisen pahuuden harrastuksen edistämiseksi. Enkä laisinkaan usko, että samat, silloin esiintyneet tekopyhyiden pylvää olisivat asialle suopeampia, sillä tiedämmehän kaikki kuinka, niin pian kuin joku on antautunut piintyneiden ennakkoluulojen ohjattaviksi, häneltä sulkeutuu mahdollisuus saada katsantokantansa avarretuksi. Ja onhan maassamme, surkea kyllä, juuri tuollainen umpihenkisyyteen johtava vaikutus läpikäyvänä ominaisuutena porvarillisissa puo-

lueissa. Tästä syystä ja erittäinkin sentähden, että kysymys turvattomien lasten ja heidän äitiensä turvaamisesta on köyhälistökysymys, jommoisia tässä eduskunnassa enemmistö ei suopeasti kohtelee, en nytkään osaa liittää sanottavasti toiveita asian onnistumiseen. Mehän olemme saaneet katkerasti kokea, kuinka kaukana porvariston pyrinnoista kaikki ihmisystävälliset vaikuttimet ovat, ja miten toivotonta, miten turhaa on täällä vedota tunteisiin, silloin kun etunäkökohdat ovat kysymyksessä. Kaikesta tästä huolimatta pidän kysymyksen aikoinaan esillenostajana velvollisuutenani valaista asiaa lähemmin, asiaa, joka liittyy renkaana tärkeään pienten lasten hoito- ja kasvatuskysymykseen, mitä paraikaa kaikissa sivistysmaissa polttavana ajankysymyksenä käsitellään.

Eräässä Köpenhaminan lastenhoitohallituksen vuosikertomuksessa lausutaan: „Katso koditonta lasta! Etkö tahdo olla mukana hankkimassa hänelle kotia? Hän on lapsipoloinen, joka syntyy ja joutuu vieraisiin käsiin. Etkö tahdo auttaa hänen joutumistaan hyvään ja rakastavain kätten hoivaan?” Todellakin suuri on sellaisten lasten lukumäärä, jotka ovat tuollaisessa hoivattomassa tilassa. Maassamme on virallisen tilaston mukaan 1906 yhteensä köyhäinhoiton elättämiä ja avustamia 21,900 alle 15-vuotista lasta. Näistä oli köyhäinhoitolaitosten huostassa 1,660 ja elänteille oli annettu 11,434 lasta, sekä ruotuvaivaisia 111. Loput saivat tilapäistä tai vuotuista apua. Ja niiden tietojen mukaan, joita hallituksen asettama suojeluskasvatuskomitea on hankkinut, olisi sellaisia lapsia, jotka huonohoitoisuuden ja n. s. pahantapaisuuden vuoksi olisivat valtion huostaan otettavat: maaseudulla noin 4,000, tehdasseuduilla, missä prosenttiluku nousee 16,7:ään kutakin tuhatta kohti, jos tehdasseutujen väestön arvioi 250,000:ksi, myös noin 4,000, sekä esikaupungeissa, missä niiden prosenttiluku ilmeni olevan keskimäärin 15,1 tuhatta kohti, yli 1,000 lasta, ja kaupungeissa yli tuhat eli yhteensä yli 10,000 lasta. Todellisuudessa on niiden luku suurempi. Suurin osa näistä on huonohoitoisia. Mutta samalla rikostilastomme puhuu vakavaa kieltä lasten ja nuorten rikollisuuden lisääntymisestä, minkä ilmiön lähimpiä vaikuttimia epäilemättä on laiminlyöty kasvatus. Me tiedämme sitäpaiti, että kasvava kapitalismi luo yhä enemmän turvaa vailla olevia lapsia. Kun työntekijä minä hetkenä tahansa saattaa joutua tapaturman tahi liikeyrityksien ja elämishuolten vaikuttaman ennenaikaisen kuoleman uhriksi, jää jo täten paljon leskiä ja orpoja, jotka yh-

teiskunnassamme elävät mitä surkeimmissa oloissa samaan aikaan kuin valtio jakaa eläkkeitä ja lahjapalkkioita varakasten virkamiesten jälkeläisille, ja omistavan luokan eli pääomistajain suuria perintöjä saaneet lesket ja jälkeläiset elävät hyvin huolettomasti. Myös siirtolaisuus lisää turvaa vailla olevain äitien ja lasten lukua. Isänmaa, jossa tuotantoa ohjaa yksityiset, jossa muutamat harvat eivät pidä häpeänä raa'alla yksityisomistusoikeudellaan leimata suuria maa-aloja, tämä isänmaa pakoittaa työntekijöitä tulvimaan maasta suurin joukoin pois. Niinpä esim. vuonna 1901 oli siirtolaisten luku 12,561 ja näiltä jäi maahan 2,465 vaimoa ja 5,707 lasta. Joskin siirtolaisista joku osa on talonpoikaissäestöön kuuluvia, niin on suurin osa varatonta väkeä, joitten omaiset usein jäävät suureen puutteeseen. Siirtolaisuuden suuruutta muuten kuvaa se, että v. 1896—1906 oli maasta muuttanut 131,613 henkeä ja samaan aikaan on palannut ainoastaan 11,928 henkeä, eikä isänmaallisuudellaan ylväselevä porvaristo ole tehnyt mitään siirtolaisuuden syiden poistamiseksi, valmistakseen köyhälistöperheille turvattua elämisen mahdollisuutta kotimaassa. Päinvastoin on se aivan välinpitämättömänä katsellut tätä köyhälistöperheen ja avioliiton hajottamista, mutta tarkoituksessa peittää tosiasioita, nousta, kuten tämän anomuksen johdosta on tapahtunut, viertämään syytöstulvaa socialisteja vastaan.

Vielä on sängen suurena syynä turvattomien lasten lisääntymiseen myös n. s. avioliiton ulkopuolella syntyneisyys. Meillä syntyi vuonna 1906 kaikkiaan 6,183 avioliiton ulkopuolella eli 6,76 % kaikista syntyneistä. Kuulee usein ilkeämielisesti syytettävän sosialismia tästä ilmiöstä. Tilasto kuitenkin osoittaa, että avioliiton ulkopuolella syntyneiden prosentti yleisestä syntyneiden lukumäärästä on viimeisten vuosikymmenten aikana alennut. Niinpä se oli v. 1876 7,55 %, v. 1886 6,52 %, v. 1896 6,90 ja vuonna 1906 6,76 %. Todellisuudessa onkin tämä ilmiö seurauksena taloudellisista vaikutuksista, joista pääasiallisimpana on se, että lukuisat kansalaiset epävakaisen taikka huonon toimeentulon vuoksi eivät ole tilaisuudessa perustamaan perhettä ja varakkaissa kansanluokissa siirtyä perheen perustaminen miehiltä myöhäiseen ikään, jota ennen varattoman kansanluokan tyttävät joutuvat näiden lähentelevän tunkeilun esineiksi. Monessa maassa on aviottomana syntyneisyys suurempi kuin Suomessa. Niinpä on se esim. Ruotsissa 11,27 % kaikista syntyneistä, Saksissa 12,17

%, Baijerissa 13,62 ja Itävallassa 14 %. Taloudellisten vaikutinten merkitystä avioliiton ulkopuolella syntyneisyyteen selventävät useat asiasta toimeenpannut tutkimukset. Frankfurt am Mainin „keskuslaitos yksityistä hoitoa varten” tutki aviottomien äitien asemaa ja ilmeni, että 42,8 % sikäläisistä äideistä oli orpoja, ja 4,1 % avioliiton ulkopuolella syntyneitä. Tämä puhuu sen puolesta että tyttöjen orpous ja sen mukana turvattomuus edistää näiden joutumista vienteihin uhriksi, sillä eihän orvoilla tytöillä ole ketään puoltajaa, jota heidän viettelijänsä tarvitsi petollisesti menetellessään ottaa lukuun. Toinen painostava asia on poissaolo kotoa. Frankfurt am Mainilaisen tutkimuksen mukaan oli puheenaolevista äideistä 77,8 % kotoaan poissa olevia, siis vieraassa ympäristössä, missä köyhän tytön henkisestä kehityksestä ei voi olla puhetta, koska hänen täytyy ylittömässä työssä aamusta varhain myöhäiseen iltaan raataa. Suurena tekijänä näkyy olevan siirtyminen maalta kaupunkiin eli uusiin ennen tuntemattomiin olosuhteisiin joutuminen. Saman tutkimuksen mukaan oli näistä äideistä 83,3 % maalla syntyneitä. Ja lopuksi ovat samaisen tilaston tiedonannot näiden äitien ammanteista valaisevia. Heistä oli palvelijoita, Frankfurt am Mainissa syntyneitä 11,2 % ja muualla syntyneitä 52,89 %. Päiväpalkkalaisia ynnä muita työläisiä, Frankfurt am Mainissa syntyneitä 20 % ja muualla syntyneitä 9,8 %, vaatetusliikkeiden työntekijöitä, Frankfurt am Mainissa syntyneitä 24,1 % ja muualla syntyneitä 10,8 %, puhdistustoimissa työskenteleviä Frankfurt am Mainissa 10 % ja muualla syntyneitä 3,1 %. Muut olivat sitten kauppalalla toimivia tai ravintoloissa toimivia ja vain pieni määrä eli keskimäärin 10 % kuului varakkaimpiin kansanluokkiin. Tämä ei kuitenkaan todista, ettei varakkaissakin kansanluokissa raskautta esiintyisi avioliiton ulkopuolella. Seikka vain on se, että varakkaan luokan naisilla, perijöinä tai parempituloisissa ammateissa itseään elättävinä ollen, on helpompi vahvistaa laillisesti siteensä, puhumattakaan monista epäsiiveillisistä tällaisten tapausten salaamisista. Näitä kaikkia edellä esitettyjä tosiasioita ei saa sivuuttaa puhuttaessa syntyneisyydestä avioliiton ulkopuolella. Ne samalla osoittavat, miten yhteiskunnallisten tosiasiaiden edelleen jatkaessa vaikutustaan, pintapuolista ja merkitystä vailla kaikenlainen teeskennelty siveellisyyssaarnailu on, saarnailu, joka karttaa kääntää kärkensä sinne, missä todellakin rappeuttava mädännäis-

syys lainehtii ja sen sijaan ottaa intoilunsa uhriksi aviottoman synnyttäjän, joka viattomuudessa ja puhtaudessa voi olla paljon yläpuolella monta yhteiskunnallisissa loistoasemissa komeilevaa miestä ja naista.

Kysymys sekä äitien että lasten turvaamisesta on tärkeää myös yleisen väestön lisääntymiskysymyksen kannalta. Monet tutkijat, jotka ovat asiaa tutkineet taloustieteen valossa, ovat sitä mieltä, että jokainen kansalainen lisää maan rikkautta. Saksalainen tohtori Heinz Potthoff lausuu eräässä tätä kysymystä käsittelevässä kirjoituksessaan m. m.: „Ihmiselämän taloudellinen puoli on toki hyvin tärkeä ja ei tulla koskaan oikeaan talous- ja kansoituspolitiikkaan, ellei opita ihmiselämää laskevan kauppamiehen tavoin katsomaan, kysymällä: mitä maksaa yksilö yhteisölle, mitä hän tuo tälle, ja onko kansa yksilön kautta rikkaampi vai köyhempi. — Ihmisrodun ylläpito ja parantaminen on kansantaloudellisesti suuremmasta merkityksestä kuin nautakarjan parannus, kuin koneeteollisuuden edistäminen j. n. e. Kansan rikkaus on sen tuotannollisissa voimissa ja tärkein niistä on ihminen. Ei löydy korkoa tuottavampaa sijoittamistapaa valtion rahoille kuin vaatimus saada mahdollisimman suuri määrä terveitä ja tuotantokykyisiä ihmisiä.” Tämä puhe voi kuulostaa aineelliselle monen mielestä, mutta sittenkin se pitää tosioloissa paikkansa, eikä suinkaan kukaan voi kieltää, ettei samalla kysymys sukupolven ja erittäinkin juuri sen hennoimpien jäsenten turvaamisesta ole mitä ihanteellisimman kysymys. Kansoituskysymyksen kannalta on myönnettävä, että syntymättä avioliiton ulkopuolella lisäävät syntyneisyyslukumäärää. Ja tällä asianpuolella on varsinkin, jos aviottomien lasten tila saadaan turvatuksi, suuri merkitys, sillä ikävä kyllä syntyneisyysprosentti meillä Suomessa on yleensä laskeutumas- sa. Niinpä esimerkiksi syntyneet prosenttina keskiväkiluvusta tekivät vuonna 1876 3,67, vuonna 1886 3,53, v. 1896 3,21 ja v. 1906 3,14. Siis yhä laskeutuu syntyneisyysprosentti. Erittäinkin ilmaisee tilasto syntyneisyysprosentin laskeutuvan kaupungeissa. Kun tämän lisäksi vielä yhteiskunta laiminlyömällä pienten lasten hoidon parantamisen antaa pienten lasten suuren kuolevaisuuden edelleen jatkua, niin on tämä asiointila maan edun kannalta mitä valitettavin. Lausun sen vielä kerran: jos yhteiskunta tahtois omia parastaan ja tulevaisten polvien parasta, niin pitäisi sen viivyttelämättä edistää työväenluokan taloudellista asemaa parantavia uudistuksia. Tämä olisi työtä suvun lisääntymi-

sen ja perheen tukemisen puolesta, mutta sitä ei tee kapitalismi. Päinvastoin näemme kapitalistien keinottelevan luokalleen etuja suosi-mallaan riistojärjestelmällä ja hyökkäävän si-veysapostoleineen heikompain kimppuun, sa-malla kuin ummistetaan silmät kaikille sille al-haiselle loalle, jota vierii avioliittomarkkinoilla, missä kirkollinen pyhitys tahi muu yhteiskun-nallinen side ihmiskauppaa vaipallaan verhoon. Me sosialistit sen sijaan vaatimalla tuotantoa yhteiskunnan johdettavaksi, tahdomme oloja, missä ei elatushuolten pelko anna kellekään ai-hetta salata lapsensa isyyttä ja missä kaikilla lasten vanhemmilla on tilaisuus saavuttaa sopu-sointuinen ja lasten kasvatukselle suotuista ympäristö.

Mutta samalla kun puhutaan lapsen turvaa-misesta, on myös omistettava samanlainen huo-lenpito äidille. Ja tulee tietää, että äidissä lii-kuvat kaikissa tapauksissa ihmiselliset tunteet. Ei riitä vain hänen aineellisen tilansa paranta-minen, vaan on hänelle osoitettava siveellistä kunnioitusta siitä, että on tehnyt ihmiskunnalle palveluksen suvun jatkajana. Tätä kunnioi-tusta tarvitsee hän myös sentähden, että hän paitsi sitä, että on äiti lapsen tarkoituksien hy-väksi, on myös ihminen omia itsekohtaisia tar-koituksiaan varten. Me tiedämme, kuinka yh-teiskunnalliset olot ovat luoneet juuri tässä nai-sen kaksoistehtävässä ristiriidan, mutta ajan ky-symys on saada tämä ristiriita poistetuksi. Ja tämä tapahtuu naisen sekä äidin oikeuksien että kansalaisoikeuksien turvaamisella niin siveelli-sesti kuin aineellisesti. Näin täyttää yhteiskunta sen velvollisuuden, jonka valistunut ja oikeamie-linen katsantokanta sille asettaa. Ja olkaamme varmat, että tämän vaatimuksen voittaessa, ovat ihmiskunnan käsitykset monessa suhteessa pal-jon vähemmät ja lakkaavat lapsenmurhat, sillä niin hyvin äiti kuin lapsi on turvattu eikä ole enään edellytyksiä lapsenmurhille. Mutta kuin-ka toisin nyt onkaan laita. Monen äsken syn-tyneen lapsen kehdon ääressä irvistää puute ja pilkka. Ja harvoille ehtii yhteiskunnan vaivais-apukaan ennen kuin kalma jo on satonsa niit-tänyt.

Edellä kertomassani suojeluskasvatuskomi-tean mietinnössä kerrotaan, että maassamme on kaikkiaan 28 lastenkotia; niistä 22 kaupungeissa ja 6 maaseudulla. Niistä on 6 kuntain, 10 yh-distysten ja 12 yksityisten perustamia. Näissä kodeissa on kaikkiaan 600 lasta. Osittaista avun-antaa ja valvontaa varten on joitakin lastensei-miä, lastentarhoja ja kesäsiirtoloita. Näin ollen on monista kymmenistä tuhansista turvatto-

mista maamme lapsista toiset oman onnensa no-jassa, toiset vaivashoidon hoteissa. Kun näistä sitten kasvatuksen puutteesta tulee pahantapai-sia, niin siloin vasta tarttuu yhteiskunta asiaan. Ja kun meillä ei ole edes lasten tuomioistuimia, vedetään jo alle 15 vuotisia oikeuden eteen ja tuomitaan pakkokasvatustilaisuuksiin, joita vas-taan on tuotu monia syytöksiä, jopa on kutsuttu niitä „vankilain valmistuslaitoksiksi”.

Näitä näkökohtia, joita olen esittänyt, on kau-kaisista ajoista alkaen esitetty ja on erittäinkin ulkomailla asiaa paljon pohdittu. Kuten jo en-nen sanoin, on tämä kysymys osa köyhälistöky-symyksestä. Se sai erittäin valtavan sysäyksen Ranskan vallankumouksessa, jolloin porvariston valtaan noustessa myös köyhälistö nousi vaati-muksiaan esittämään. Niinpä kansalliskonventti oli pakoitettu hyväksymään useita eri lakeja turvattomien lasten ja äitien hyväksi. Siten pe-rustettiin löytölastenkoteja, joita siitä pitäen on ollut Ranskassa toimien valtion valvonnan alla. Samantapaisia laitoksia perustettiin Saksaan, vaikka tästä järjestelmästä sellaisenaan on siellä sittemmin luovuttu ja perustettu orpokoteja se-kä koulusiirtoloita. Näissä orpokodeissa pide-tään lapsia, kunnes käyvät rippikoulun ja toi-mitetaan niille laitoksesta päästessään työpaik-ka. Palatakseni Ranskaan, kuvaa vallanku-mouksen aikuisia toimia sekin, että kansallis-konventti antoi lain, jonka mukaan jokaisen per-heenisän, jolla oli enemmän kuin kaksi lasta, tuli valtiolta saada kutakin seuraavaa lasta kohti 80 frangia vuosittain lapsen 12 ikävuoteen asti. Tämä laki ei kuitenkaan astunut voimaan.

Hyvin paljon on ulkomailla turvauduttu las-tenkotijärjestelmään. Paitsi edellämainittuja maita, on niitä Ruotsissa, Norjassa, Englannis-sa, Tanskassa ja Amerikassa, jossa viime-maini-tussa voittaa alaa sellainen järjestely, että kussa-kin kodissa on hoitajan johdossa 16 lasta, jotka käyvät lähiseudunkoulua. Mainita ansaitsee, että Englannissa on köyhäinhoitoa koskevat menot siirretty etupäässä omistaville aineksille siten, että kerätään erikoinen köyhäinvero, jota kan-netaan maan vuokra-arvon mukaan maanomis-tajilta. Tiheimmin on lastenkoteja Tanskassa, jossa niiden luku nousee yli 100, ollen ne joko yksityisten tahi yhdistysten ylläpitämiä, saaden valtion ja kuntain apua. Niinpä vuoden 1909 menoarvioon oli otettu tätä tarkoitusta varten 59,400 kruunua ja toimivat laitokset valtion tar-kastamina. Usein kestää näissä kodeissa kas-vaneiden ja kodin hoitajain vuorovaikutus kauan kodista eroamisen jälkeen. Ja mainitta-koon, että yksinpä Turkin hallitus on Vähään-

Aasiaan Adanan kaupunkiin perustanut varattomien lasten kodin, jossa tulee ajanmukaista, uskonnosta vapaata kasvatusta antaa, koska se on käsittänyt, että eri kirkkokuntain kylvämä uskonkiihko ja siihen liittyvä kansallisviha tuo onnettomuutta Itämaille.

Erittäinmieltäkiinnittävä on unkarilainen laki v. 1901, joka ilman mitään rajoitusta tunnustaa lapsen oikeuden saada valtion kautta elatusensa ja valtion velvollisuuden elättää jokaista aineellista tahi siveellistä suojaa vailla olevaa lasta. Lapsia kasvatetaan valtion hoitoloissa ja siirtoloissa, joissa ilman eroitusta sekä avioliitossa että sen ulkopuolella syntyneitä turvattomia hoidetaan. Hoitolain tahi asyylien yhteydessä on lasten siirtoloita, joissa terveet lapset pidetään. Hoitoloihin otetaan suoraan lapsen äiti ja on hänen imetettävä lasta niinkauan kuin tämä vaatii sekä saa hän olla laitoksessa niin kauan kuin lapsen etu vaatii. Terve rintalapsi asetetaan äitinsä kanssa imetysajaksi siirtolaan johonkin sopivaan paikkaan. Valtio maksaa tässä tapauksessa äidin elatuksen. Käytetään myös lapsen majoittamista äidin luo. Myös käytetään eräissä tapauksissa lasten sijoitusta perheisiin. Lukuisa on se joukko, joka saa osansa tästä valtion kasvatustoimenpiteestä. V. 1902 oli näitä lapsia 13,177 vaan v. 1908 oli luku jo 43,700, ja näistä hiukan enempi kuin puolet aviottomia lapsia.

En suinkaan tahdo väittää, että kaikki ne laitokset, joita ulkomailla pieniä lapsia varten löytyy, vastaisivat tarkoitustaan hoitoon ja laitosten johtoon nähden. Päinvastoin on porvarillisessa yhteiskunnassa näiden kuten muidenkin kasvat- ja sivistyslaitosten asema se, että niistä valtaluoat tahtovat tehdä tarkoitustensa välineitä. Mutta ei löydy mitään alaa, johon ei porvarillinen johto pyrkisi yhteiskunnallisen avustuksen mukana tunkeutumaan. Tämän pelosta ei kuitenkaan ole yhteiskunnallisen avun periaatetta hylättävä. Siihen apuun on köyhälistöllä oikeus ja suhteellisen yleisen äänioikeuden toteutuessa kunnallisella alalla on työväestöllä tilaisuus valvoa osuuttaan yhteiskunnallisten laitosten, siis myös lastenkotien johdossa.

Paljon on moitittu tätä anomusta senvuoksi, että siinä ehdotetaan lasten kasvatusta lastenkodeissa. Miksi eivät sitten samat moittijat ole ehdottaneet jotakin parempaa? — Huomautan kuitenkin, että lasten joutuessa yksityisten luo, ei ole heidän olostaan takeita. Useimmiten otetaan heitä eläteiksi „huokean työvoiman” toivossa, joka menettely on kaikkea muuta kuin hyväksyttävä. Laitoshoidon puolesta puhuu se,

että niissä on parempi kasvatustopillinen johto, ja että ankarampi valvonta valtion puolelta on mahdollinen. Sitä ovatkin monet puoltaneet. Yksinpä maamme vaivaihoidontarkastajakin on ollut pakotettu myöntämään, että 1—6 vuotisten kasvatust onnistuu parhaiten laitoshoidon kautta. Ja tehtiinpä Saksassa viime vuoden valtiopäivillä anomus lastenkodeista varattomille aviottomille lapsille, joista siellä tilaston mukaan $\frac{2}{3}$ lopettaa elonsa kuritus- tahi irtolaisuudessa. Alotteen tekijät vaativat laitoksille taitavaa kasvatustopillista johtoa. Asia lähetettiin valtiokanslerille käytettäväksi aineksena tämän laatuksia uudistuksia suunniteltaessa.

Lopuksi tahdon vielä huomauttaa, että kysymyksellä lasten turvaamisesta on suuri sivistyksellinen merkitys. Saksalainen tohtori Edvard David kirjoittaessaan lasten kuolevaisuudesta ja rotuterveydenhoidosta todistelee tätä sekä m. m. lausuu: „Ihmissuvun elimistön vahvuuden säilyttäminen ja parantaminen on epäilemättä kaiken jatkuvan kulttuurin ehto.” Ja erittäin painostaa hän, kuinka lasten kuolevaisuus voi riistää yhteiskunnalta monta älyn mahdollisuuksilla varustettua yksilöä. Ja lausuu hän: „Kun emme äskensyntyneen aivojen taipumuksia tunne, niin voidaan lapsien menettämisen vaara voittaa siten, että heille varustetaan suotuisat elinehdot.”

Tahtomatta enää pitemmälti jatkaa uudistan vielä, että lapsien kaikenpuolinen säilyttäminen ja turvaaminen on ennen kaikkea juuri tällaisen pienen kansan, kuin me olemme, tulevaisuuden kannalta suuriarvoisimpia asioita. Pyydän kannattaa ed. Kiiskisen ehdotusta asian lähettämisestä sivistysvaliokuntaan ja toivon, että nyt vihdoin sivistysvaliokunta ottaa tämän kysymyksen työjärjestykseensä sellaiselle sijalle, että se ehditään käsitellä.

Ed. Lindelöf: Ehuru jag sannolikt anses tillhöra den s. k. borgareklassen, uppskattar jag till fullo det behjärtansvärda i det föreliggande petitionsförslaget. Det är utan tvifvel en synnerligen viktig social fråga, som beröres i det samma. Men just på denna grund ber jag att få understöda talmanskonferensens förslag, att ärendet måtte remitteras icke till kulturutskottet, utan till socialutskottet. Socialutskottet äger utan tvifvel vida större förutsättningar att behandla frågan. Jag ber att få framhålla, att den senaste ärade talaren, som i ett så långt och sakrikt andragande belyst denna fråga, är medlem af socialutskottet.

Ed. E. S. Yrjö-Koskinen. Tämä anomus esiintyy tällä kertaa vähän toisessa muodossa kuin silloin, jolloin se ensi kerran tuotiin esiin. Nyt on kysymyksenä turvakotien perustaminen kaikille turvattomille lapsille ja heidän äideilleen, siis myöskin leskille, jotka ovat jääneet lapsijoukon kanssa puille paljaille. Minä luulen, että asia saa koko joukon toisen muodon, jos se esitetään tässä valossa, kuin jos pysytään siinä, mitä se alkuansa oli. Ed. Pärssinen on nyt kuitenkin evästyksessään yksinomaan puhunut niistä hirvittävästä epäkohtaista, joita yhteiskunnassa syntyy sen kautta, että ihmiset katsovat oikeudekseen ulkopuolella avioliittoa noudattaa luonnollista viettiänsä. Ellen väärin muista, tuotiin silloin kuin tätä asiaa ensi kertaa evästettiin valiokuntaan, juuri tässä suhteessa arveluita esille. Sanottiin, että jos nämä turvakodit perustetaan yksinomaan aviottomille äideille ja heidän lapsilleen, siinä voi yhteiskunnan puolelta olla jonkinlainen tunnustus, että tämäkin muoto sukupuolielämää on yhteiskunnan omalta kannalta, sen oman edun kannalta, ainakin jossain määrin oikeutettu. Tätä katsantokantaa vastaan silloin pantiin vastalause, ja minä luulen, että jotakin syytä sellaiseen vastalauseeseen saattaa olla.

Ed. Pärssinen mainitsi useita seikkoja, jotka läheisemmin tai kaukaisemmin kuuluvat tähän asiaan, mutta hän ei sanallakaan ole maininnut erästä seikkaa, joka kuitenkin myös tulee ottaa lukuun, sitä, että aviottomain äitien joukossa on paljon sellaisia, jotka eivät suinkaan satunnaisen viettelyn kautta ole tuohon asemaan joutuneet, vaan joita aivan toiset syyt ovat saattaneet tätä tietä lisäämään yhteiskunnan väkilukua. Minä olen nyt sitä mieltä, että jos väkiluvun lisääminen asetetaan tässä asiassa tärkeimmäksi näkökohdaksi, joudutaan varsin väärälle tolalle, ja ehdotus tulee silloin oikeastaan sisältämään jotakin paljo enempää, kuin mitä anomuksen tekijät itsekään lienevät tarkoittaneet. Ei yhteiskunta ole sillä autettu, että sen väkilukua lisätään; täytyy myöskin pitää vähän huolta siitä, että lapset saavat jotakin kasvutusta. Eikä ole ensinkään vielä ratkaistu asia, missä määrin tämä kasvatus sellaisessa turvakodissa, jota anomuskentekijät ehdottavat, tulee olemaan samanveroinen kuin kasvatus perhecodissa, olkoonpa vaikka huonommassakin, olkoonpa vaikka vieraassakin perheessä.

Toivon, että näitä seikkoja valiokunta, johon anomusehdotus lähetetään, ottaa huomioon. Sitte saadaan nähdä, mitä sillä on tuotavana esiin, ja sen jälkeen voidaan jatkaa keskustelua.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Kaksi ehdotusta on tehty siitä, mihinkä valiokuntaan tämä anomusehdotus on lähetettävä. Puhemiesneuvosto ehdottaa sen lähetettäväksi työväenasiainvaliokuntaan, anomuskentekijä ed. Kiiskinen ehdottaa sen lähetettäväksi sivistysvaliokuntaan. On siis äänestettävä.

Äänestys ja päätös:

Ken puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti tahtoo tämän anomusehdotuksen lähetettäväksi työväenasiainvaliokuntaan, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on eduskunta, ed. Kiiskisen ehdotuksen mukaisesti, päättänyt sen lähetettäväksi sivistysvaliokuntaan.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla. Eduskunta siis on päättänyt lähettää anomuksen työväenasiainvaliokuntaan.

28) Komitean asettamista siveysolojen tutkimiseksi ja parantamiseksi

koskeva ed. Käkikosken y. m. anom. ehd. n:o 123 esitetään.

Ed. Käkikoski: Nämät kaksi siveellisyysanomusta jotka nyt seuraavat päiväjärjestyksessä, olen esittänyt jo ennen. Anomusehdotus n:o 124, jossa pyydetään valtion kannatusta pelastavaa siveellisyystyötä tekeville yhdistyksille, esiintyy nyt neljännen kerran. Kun se vuonna 1908 ensimmäisillä valtiopäivillä ensimmäisen kerran esitettiin, oli minulla jo silloin tilaisuus huomauttaa, että tämä asia on kiireellistä laatua.

Puhemies: Pyydän huomauttaa, että nyt on kysymys anomusehdotuksesta n:o 123, joka päiväjärjestyksessä on n:o 28 eikä sitä seuraavasta asiasta, joka tulee erikseen esitettäväksi.

Ed. Käkikoski: Anomusehdotus n:o 123 sisältää ehdotuksen, että eduskunta yhtyisi anomaan, että hallitus tahtoisi anomuksessa esitetyjä näkökohtia silmällä pitäen asettaa komitean tutkimaan yhä lisääntyvien siveysrikosten ja veneeristen tautien levenemisen syitä ja ehdottamaan keinoja siveysolojen parantamiseksi maassamme. Pyydän ehdottaa, että anomus lähetettäisiin sivistysvaliokuntaan.

Tämän ehdotuksen hyväksyen eduskunta päättää lähettää puheenaolevan anomusehdotuksen sivistysvaliokuntaan.

29) Määrärahan myöntämistä pelastavaa siveellisyystyötä varten

tarkoittavan ed. Käkikosken y. m. anom. ehd:n n:o 124 esittäessään lausuu

Ed. Käkikoski: Tässä anomusehdotuksessa pyydetään, että eduskunta ensi vuoden menoarviota laatiessaan tahtoo osottaa 30,000 markkaa pelastavaa siveellisyystyötä varten käytettäväksi siten, että Valkonauhan osalle tulisi 15,000 markkaa, Pelastusarmeijan 10,000 markkaa ja 5,000 markkaa muiden siveellisyystyötä tekevien yhdistysten pelastavaa työtä varten. Pyydän saada ehdottaa tämänkin anomuksen lähetettäväksi sivistysvaliokuntaan.

Minä äsken mainitsin, että silloin jo, kun tämä anomus n:o 124 tehtiin ensimmäisen kerran, minulla oli tilaisuus huomauttaa, että tämä asia on kiireellistä laatua sen johdosta, että prostitutsioni vanhassa muodossa oli keväällä 1907 määrätty lakkautettavaksi, mutta hallitus ei sitä ennen ollut hyvissä ajoissa ryhtynyt toimenpiteisiin epäsideellisyttä ammattinaan harjoittavien naisten kasvattamiseksi työhön ja kunnialliseen elämään. Näiden onnettomain naisten pelastamistyö oli miltei kokonansa jäänyt yksityisten hyväntekeväisyshdistysten haltuun, ellei oteta lukuun sitä komiteaa, jonka senaatti mielestäni liian myöhään asetti näiden naisten asioita järjestämään. Sellaisena tärkeänä vaiheaikana, jota prostitutsioonin lakkauttaminen merkitsi, ei olisi pitänyt jättää pelastavaa siveellisyystyötä tekeviä yhdistyksiä avuttomiksi, mutta avuttomiksi ne jätettiin tai annettiin niin niukalti apua, ettei se riittänyt minnekään. Ja sekin vähäinen apu, jonka senaatti vihdoin — aivan liian myöhään — myönsi Valkonauhalle ja Pelastusarmeijalle, riistettiin pois siten, että nämät määrärahat Pietarissa pyyhittiin. Valkonauha ennätti nostaa vähäisen osan siitä vähäisestä, mitä oli luvattu, mutta Pelastusarmeija, joka 10 vuotta on tehnyt tarmokasta kasvatustyötä yhteiskuntamme kaikkein kurjimpien joukossa, ei saanut ainoatakaan penniä niistä 3,000 markasta, jotka sille muutamiksi vuosiksi oli luvattu.

Ja mikä on ollut seuraus?

Toinen pelastuskoti toisensa perään on suljettu maaseutukaupungeissa, ja Valkonauhan kaunis koti „Emmaus” Espoossa on sellaisessa ahdinkotilassa, että se täytyy sulkea, ellei eduskunta keksi keinoa sen ylläpitämiseksi.

Ja sillä aikaa prostitutsioni pakkotarkastukseen ja sisäänkirjoituksiin jatkuu entiseen tapansa entisessä huoneustossa — vaikka tarkas-

tuksen nyt toimittaa Terveystoimisto sen sijaan että sen ennen toimitti poliisilaitos. Uusia nimiä merkitään joka päivä niiden luetteloon, jotka epäsideellisydellä itseään elättävät. Minulle on sanottu että yhtenäkin kuukautena ilmoittautui noin 40 uutta — niiden joukossa aivan nuoria tyttöjä.

Toiset pyrkivät pois paheen poluilta, mutta ei ole helppo nousta sen naisen, joka on prostitutsioonin poltinraudalla merkitty. Jos hän onnistuu saamaan työpaikan, hakevat hänet sieltä Terveystoimiston vahtimestarit pakkotarkastukseen ja hänet karkoitetaan työpaikasta toisten ilkkua ja ilmaistessa inhoa, sillä ihmisillä on niin vähän sydäntä sitä naista kohtaan, joka onnettomuudekseen on joutunut siihen parias-luokkaan, josta nyt on kysymys. Eikä toisekseen olekaan mieluista pitää esimerkiksi palveluksessaan henkilöä, jonka täytyy pelätä levittävän tarttuvaa tautia. Ja kuitenkin nämä onnettomat lähimmäisemme tarvitsisivat tavallista enemmän toisten ihmisten apua ja myötätuntoisuutta, sillä he ovat niin sanomattoman heikkoja. He ovat perin pohjin turmelleet terveytensä väkijoumoin nauttimisella ja sillä toisella synnillä. Ei voi maailmassa olla ketään, jonka hermot ovat niin pilaantuneet ja jonka tahto on niin heikko kuin sen naisen, joka joitakuita vuosia on pitänyt epäsideellisyttä ammattinaan. Hän ei voi nousta, ellei vahva käsi tartu häneen lujasti ja nosta häntä. Ja hänen sielunsa on niin rikkirevitty ja rauhaton. Näiden ihmisten omallatunnolla on niin paljon valhetta ja kaikenlaista saastaa. Monella on vanha äiti, joka on itkenyt silmänsä sokeiksi tyttärensä häpeän tähden, toisilla taas pieni isätön lapsi, joka on vieraan hoidossa, ehkä nälkään nääntymässä. Kun tällainen kärsivä nainen parempina hetkinään ponnistaa voimiaan repiäkseen rikki sitä verkkoa, joka sitoo hänet syntyin, ja kun hän huomaa olevansa liian heikko itse auttamaan itseään, menee hän pelastuskodin johtajattaren luo ja pyytää: „autta-kaa minua, opettakaa minua tekemään työtä ja hankkikaa minulle jotain toimeentulon mahdollisuutta, sillä muuten minä olen hukassa. Mutta pelastuskoti on liian täysi. Ei ole varaa sitä laajentaa, ja entisilläkään asukkailla ei aina ole kylläksi leipää. Pelastuskodin johtajattaren täytyy kirvelevin sydämin lähettää avunpyytäjä luotansa, sanoen: „koeta, hyvä sisar, pysyä pysytyssä Jumalan avulla siksi, kuin jokin keino keksitään.”

Ja mikä on se keino, jota tässä tarvitaan? Tässä tarvitaan valtion kannatusta, tarvitaan

rahaa, jotta nykyään toimivat pelastuskodit saataisiin pelastetuiksi taloudellisesta ahdinkotilasta, ja jotta vanhoja pelastuskoteja voitaisiin laajentaa, jotta ne voitaisiin uudelleen avata, jotka varojen puutteen tähden on täytynyt sulkea ja jotta joku uusikin voitaisiin rakentaa lisää. Vapaaehtoiset lahjat eivät nyt riitä vuosi vuodelta suurenevan tarpeen tyydyttämiseksi. Nykyisissä oloissa nähtävästi ei ole apua siitä, että käännetään senaatin puoleen. Ainoana toivona on nyt Suomen eduskunta. Onhan täällä niin paljon syvien rivien edustajia, miehiä ja naisia, joiden pitäisi tietää miltä tuntuu inhimillinen kurjuus, ja onhan täällä paljon niitä, joilla on korkeat ja puhtaat ihanteet ja jotka tahtovat omia kotejansa puhtaina suojella. Näitä edustajia kohden nyt ojentuvat monet sadat kädet. Olen luottanut siihen, ettei puolue-erimielisyydenkään tässä pitäisi tehdä toista kylmemmäksi kuin toistakaan lähimmäisten hädälle. Siksi olen rohjennut neljännen kerran uudistaa anomuksen, jossa edustajain Tekla Hultin'in ja Tilda Löthmanin kannattamana pyydän entistä pontta muuttamalla, rahapua pelastustyötä tekeville ihmisille.

Kun olen edustajilta pyytänyt kannatusta anomukselleni, että prostitueerattuja koetettaisiin auttaa kunnialliseen elämään, niin olen saanut hämmästyttävän vähän myötätuntoisuutta. Useitten mielestä on vastenmielistä kuulla edes puhuttavankaan noista lokaan vajonneista naisista, ja monet, varsinkin maalaiset, vastaavat: mitä minulla on niiden kanssa tekemistä, puhdistakoon pääkaupunki omat tunkionsa.

Tämä on väärää puhetta ja perustuu se suureen tietämättömyyteen.

Kun minä kesällä kolme vuotta sitten erään anomusvaliokunnan minulle antaman tehtävän johdosta olin pakotettu tutkimaan Helsingin yöelämää, tulin minä tuntemaan monia kymmeniä niitä ihmisiä, joista tässä on kysymys. Minä puhuttelin heitä Kuntähdän veneerisessä sairaalassa, jossa silloin oli 75 hoidakasta, tapasin heitä poliisivankilassa, siveysoastossa, kaduilla, kävin heitä puhuttelemassa siellä missä he asuivat, tapasin heitä vaivaistaloissa, pelastuskodeissa ja työpaikoissa. Tutkin heidän entistä elämäntänsä, kokosin heidän omia kirjoittamiaan elämäkertoja ja tulin huomaamaan, että kaikkein useimmat ovat maalta kotoisin, useimmat työmiesten, torpparien, jopa talollistenkin tyttäriä Uudenmaan ja Hämeen maalaiskunnista, mutta varsin suuri prosentti Keski-, jopa Pohjois-Suomestakin. Sen käsityksen minä sain, ettei kaukana asuva maalainenkaan, jonka täy-

tyy lähettää tyttärensä työansiolle kaupunkiin, voi olla varma siitä, ettei hänen lapsensa täällä vajaa prostitutsionin kuiluun. Se vaara mikä uhkaa nuoria tyttöjä Helsingissä, on maalaisyttöjenkin suurin vaara, ja se mitä tehdään langenneitten nostamiseksi täällä, tehdään kaikista seuduista olevien Suomen tyttären ja heidän eri osissa maata asuvain omaistensa onneksi.

Ja tämä ei koske ainoastaan köyhän kansan lapsia, se koskee myös rikkaita, sivistyneitä, ylhäisiä, hienoja perheitä. Varhaisessa nuoruudessaani noin 25 vuotta sitten luin kerran jostain kirjasta, että yhteiskunnan hienoimmat ja parhaimmatkin perheet ovat näkymättömillä siteillä yhdistetyt prostitueerattuihin naisiin, joiden nimien mainitseminen sivistynyttä ja siveätä naista kauhistaa. Minä en silloin sitä oikein ymmärtänyt, mutta kesällä 1907 opin sen ymmärtämään. Se mitä ennen vain aavistamalla käsitin, tuli minulle nyt läpi sydämen tunkevaksi tietoisuudeksi.

Ankaran sisällisen taistelun taisteltuani sain voitetuksi vastenmielisyyteni, niin että poliisilaitoksen siveysoastossa palvelevan naisen seurassa menin Helsingin huonomaineisiin paikkoihin ottaakseni selkoa niissä asuvien ihmisten elämästä. Inhon tunne oli niin suuri että tuskin saatoin paljain käsin koskea ovenriipaan tai istuutua tuolille, joka minulle tarjottiin. Mutta minun ei tarvinnut kauvan istua täällä, ennenkuin näin sivistyneiden miesten valokuvia ja sormuksia ja minulle mainittiin hienojen miesten tunnettuja nimiä. Kun minä ne nimet kuulin, niin oli kuin pohjaton kuilu olisi avautunut eteeni, ja sydämeni täytti raivoisa tuska. Minä kysyin kauhulla: minkälaisia ovat ne mielikuvat, muistot, sydämen himot, ja mitä tuhoa tekevät ne taudit, joita nuo sivistyneet miehet vievät täältä omiin koteihinsa, elämän tehtäviinsä, avioliittoonsa, ja mikä on heidän perintönsä viattomille lapsille?

Nyt minä täydellisesti ymmärrän, mitä merkitsee se nuorena kuulemani lause, että yhteiskunnan hienoimmat ja parhaimmatkin perheet ovat näkymättömillä siteillä yhdistetyt prostitueerattuihin naisiin.

Mutta tuskin olin ennättänyt täysin selvittää itselleni, mitä olin oppinut, ennenkuin ovesta tuli vanha vaimo, joka kantoi pestyjä vaatteita — hän oli kahden täällä asuvan onnettoman tytön äiti, jota käytettiin pesijänä — ja hänen perässään pieni tyttönen kirjat kädessä. „Mitä tuo lapsi täällä tekee?” kysyin hätäntyneenä. Sain tietää, että hän on kansakoulutyttö, tuon

pesijävaimon nuorin tytär ja siis noiden kahden prostitueeratun sisar, ja että hänen asiansa on juosta täällä pieniä palveluksia tekemässä ansaitaksensa vähän rahaa koulutarpeisiinsa. Sen kuultuani kiiruhdin tuon vanhan vaimon luo ja huusin hänelle: „te olette äiti. Eikö teillä ole sydäntä rinnassanne kun annatte lapsen kulkea täällä! Kaksi vihiäisyyttä näkemään, ettei se enää herättänyt hänessä kammoa ja siveellistä suuttumusta. Kulkihan täällä vieraina paljon hienoja miehiä ja olihan heillä täysi arvo maailman silmissä. Se oli huomattavasti vaikuttanut vanhassa vaimossa sen käsityksen, etteivät hänen tyttärensä olleetkaan niin häpeän-alaisia, kuin ihmiset arvelivat.

Mutta tämä oli vanhalle vaimolle kuin vierasta kieltä. Hän ei sitä ymmärtänyt. Ei hän tosin ollut hyvillään vanhempien tyttöjensä elämästä, sanoi sitä surevansa, mutta hän oli niin tottunut tätä vihiäisyyttä näkemään, ettei se enää herättänyt hänessä kammoa ja siveellistä suuttumusta. Kulkihan täällä vieraina paljon hienoja miehiä ja olihan heillä täysi arvo maailman silmissä. Se oli huomattavasti vaikuttanut vanhassa vaimossa sen käsityksen, etteivät hänen tyttärensä olleetkaan niin häpeän-alaisia, kuin ihmiset arvelivat.

Tästä tapauksesta on kohta kolme vuotta, mutta se on kuin poltinraudalla sieluuni painettu. Minä en koskaan voi unohtaa kansakoulutyttyä, joka kirjat kädessä juoksee huominaisessa paikassa prostitueerattujen naisten ja juopuneitten herrojen asioilla ansaitaksensa vähän rahaa koulutarpeisiinsa, ja minä kysyn kauhistuneena: minkälaisia ovat ne kertomukset, joita tämä lapsi koulutovereilleen kertoo — sellaisillekin tovereilleen, joiden hyvät ja hurskaat vanhemmat eivät soisi lastensa kuulevan mitään pahaa?

Se on se kirous, josta emme pääse niin kauvan kuin prostitutsionia on, ja niin kauvan kun tämän laitoksen onnettomia uhreja ei koeteta auttaa ja kasvattaa ihmisarvon mukaiseen elämään. Heistä ja heidän rikoskumppaneistaan leviää ruumiillista sairautta ja henkistä saastaa tuhansiin koteihin, se hävittää avioliiton onnen tulevaisen sukupolven elämänvoiman, painaa leimansa kirjallisuuteen, taiteeseen, huvituksiin, synnyttää ihmisissä eläimellistä raakautta, jolta eivät pienet lapsetkaan ole rauhassa.

Siveellisyytyöntekijäin tietoon on tullut kauhistuttavia intohimon ilmauksia, jotka ovat saattaneet monen isän ja äidin vapisemaan nuorer tyttärensä ja poikansa puolesta. Minä vaikenen niistä. Muistutan ainoastaan erästä murhaa, joka tapahtui viime viikolla. Ervoisat edustajat ovat varmaankin lukueneet siitä 5-vuotisesta pikkutyöstä, jonka joku ihmispeto oli vietellyt Kaivopuiston rantaan ja murhannut jälle. Kun tarkempi tutkimus pantiin toimeen,

huomattiin, että pienokainen oli ennen murhamista — turmeltu.

Onko ketään, jonka veri ei kauhusta jäähmety tällaisesta konnantyöstä kuullessaan? Ja se ei ole ainoa laatuaan. Tuon teon tekijä, joka vapaana liikkuu ihmisten joukossa, ei ole ainoa ihmispeto laatuaan.

Niitä on paljo, joilta epäsideellisyys on sammuttanut kaiken ihmistunteen. Heidän lukumääränsä kasvaa vuosi vuodelta. Ellei ryhdytä tutkimaan, mikä on syytä siihen, että siveellisyysrikokset ovat viime vuosina niin suuresti lisääntyneet, ja ellei ryhdytä ponteviin toimiin niiden syiden poistamiseksi, niin pian voi tulla aika, jolloin ei yksikään enää voi olla raakuu-delta turvassa, ja jolloin eivät vanhemmat enää uskalla laskea lapsiansa ulos leikkimäänkään.

Ellei tätä vaaraa ruveta viipymättä torjumaan, ovat kaikki meidän ponnistuksemme taloudellisen hyvinvoinnin ja valtiollisen vapauden hankkimiseksi turhat. On ennenkin nähty esimerkkejä siitä, että kansa, jota ei sota ole voinut sortaa eivätkä ruttotaudit hävittää, on sortunut epäsideellisyteen ja tapojen turmelukseen.

Tämä yhteiskuntaa uhkaava vaara on pakottanut minua uudistamaan myös viime keväänä tehdyn anomuksen, että asetettaisiin komitea tutkimaan syitä siihen, että siveellisyysrikokset niin nopeasti leviävät meidän maassamme, ja ehdottamaan keinoja tuon tuhon torjumiseksi.

Ei ole ollut mieluista eduskunnan puhujalavalta tuoda julki sellaista, mistä nyt olen puhunut. Mutta tuntoni on minua pakottanut siihen. Jos olisin eronnut edustajatoimesta tätä hätähuutoa nostamatta, olisin tehnyt rikoksen.

Nyt on nöyrä pyyntöni, että sivistysvaliokunta ei enää, kuten ennen, siirtäisi siveellisyyskysymyksen käsittelemistä tuonnetemmaksi, vaan ryhtyisi siihen viipymättä. Koska minä olen ainoastaan toinen varajäsen sivistysvaliokunnassa, ja minulla sellaisena ei ole tilaisuutta vaikuttaa työjärjestyksen tekemiseen, täytyy minun käyttää tätä tilaisuutta osoittaakseni, että siveellisyyskysymyksellä on kiire.

Millä tavoin nämä kysymykset sitte ratkaistaan, siihen minun ei tarvitse kajota. Jos sivistysvaliokunta kerran ottaa tämän asian käsiteltäväkseen, silloin minulla on tilaisuus tuoda esille se, mitä mahdollisesti tiedän ja mitä tietojani voin hankkia. Olen pyrkinyt toiseksi varajäseneksi sivistysvaliokuntaan nimenomaan siitä varten, että minua voitaisiin käyttää siinä delegaatioonissa, joka tätä asiaa varten toivottavasti asetetaan. Ja silloin tiedän, että meitä kannat-

tavat ulkopuolella eduskuntaakin monet siveellisyyden ystävät, jotka ovat valmiit antamaan kaikki ne tiedot ja kaiken sen avun, jota sivistysvaliokunta tämän asian käsittelyssä tarvitsee.

Ed. S o h l b e r g: På samma gång jag på det varmaste understöder petitionen och dess remiss till kulturutskottet, ber jag att få uttala den förhoppning, att kulturutskottet denna gång måtte egna ärendet en snabb behandling, och att landtdagen till den kraft och verkan det hafva kan måtte beakta petitionens syfte.

Ed. P ä r s s i n e n: Vaikka ed. Käkikoski täällä niin laveasti ja tarkoituksella liikuttaa eduskunnan mieliä puhui aloitteittensa puolesta, niin minun puolestani täytyy sanoa, että minä en pane tällaiselle työlle, mitä ed. Käkikoski ehdottaa, oikeastaan juuri mitään arvoa. Sillä niin kauan kuin pyritään pelastamaan niitä, jotka olosuhteiden pakosta sortuvat ja siieruhrataan suuria varoja, niin tällä voidaan mahdollisesti saada yksi tai kaksi autetuksi, kun sensijaan, jos taloudellisesti turvattaisiin köyhälistön naisten tilaa, näin estettäisiin satoja ja tuhansia tällaiselle surkealle tielle joutumasta. Mehän tiedämme, että niinkauan kuin työläisnaisten palkat ovat sellaisia, kuin ne nykyään ovat, niinkauan kuin karamellitehtaassa maksetaan 50—75 penniä täysi-ikäiselle tytölle päivässä palkkaa, niinkauan kuin kauppapalvelijalla on 30—40—50—60 markkaa kuukaudesta palkkaa, niinkauan ei kukaan järkevä ihminen usko, että tällaisella palkalla voi nainen Helsingissä elää. Niin kauan myöskin prostitutsionin välttämätön asianhaara. Se on seurauksena näiden työläisnaisten pienistä palkoista. Jos ed. Käkikoski ja hänen hengenheimolaisensa tahtoisivat tehdä tosi-työtä protitutsionin poistamiseksi, olisivat he kerrankin kohottaneet äänensä vaatien parannuksia köyhälistön naisten palkkausoloissa, he olisivat nousseet täällä puolustamaan äitiysvakuutusta tai äitiysavun antamista, jota me tahdomme työväensuojelulain yhteydessä. Mutta silloin nämä samat, jotka nyt niirhurskaan näköisesti tuovat koreita puheita esiin, he esiintyivät tällaisen työläisten puolelta tuodun oikeutetun vaatimuksen vastustajina.

Tällaisen kaksinaamaisen esiintymisen täytyy saada oikean arvostelunsa.

Sitten on vielä toinen asianhaara. Niinkauan kuin työläisten asunto-olot ovat sellaisia, kuin ne nykyisten palkkasuhteiden vallitessa ovat, että työläisten esimerkiksi esikaupungeissa täytyy pitää vuokralaisina prostitueerattuja naisia

ja nämät ovat heille parhaita vuokranmaksajia, niinkauan on myöskin aina työläisperheitä, joissa lasten täytyy kasvaa samassa ympäristössä, missä on näitä naisia. Miksi ei ryhdytä korjaamaan työläisten asunto-oloja?

Minä siis tahdon merkitä, että uskon lopulta, että tällainen pelastus- ja hyväntekeväisyystyö on vain pelkkää pumpulia yliluokan naisten omilletunnoille, jotka itse elävät mukavissa olosuhteissa ja suuressa joutilaisuudessa. Prostitutsionista ei päästä eikä sitä edes vähennetä ellei tehdä uudistuksia työväenluokan hyväksi taloudellisella alalla, ellei myös saada parannuksia siveellisyysskäniteissä siten, että sellainen valheellisuus ja kaksinainen moraali, joka nykyään on johtavana yhteiskunnassamme, saapi loppunsa.

Ed. K ä k i k o s k i: Minä en tahdo tätä keskustelua jatkaa pitemmältä, mutta naisen kunnian nimessä minun täytyy vain lyhyesti vastustaa siitä edellisen arvoisan puhujan väitettä, että yksinomaan taloudellinen hätä naista epä-siveellisyyteen johtaa. Taloudellisella hädällä on kyllä merkityksensä varsinkin välillisesti, mutta minä olen koettanut vuosien kuluessa tutkia syitä siihen, miksi nuo onnettomat naiset ovat ensi kerran langenneet, olen koettanut koota siitä tilastoa, olen hankkinut harhaan joutuneitten naisten elämäkertoja, ja olen tullut siihen vakaumukseen että ei nainen ensimmäistä kertaa rahasta kunniaansa myö, vaan lankeemukseen on useimmiten syynä se, mille nämä ihmiset antavat „rakkauden” nimen. Se on minun mielestäni muistoon merkittävä. — Sitten kun ensimmäinen lankeemus on tapahtunut, saat-taa ihminen kyllä rahastakin myödyä itsensä.

Toiseksi minä pyytäisin huomauttaa arvoisalle edelliselle puhujalle, että emme ole unohtaneet äitiysvakuutuskysymystäkään. Meidän taholtamme on jo kolmannen kerran tehty alote, jossa pyydetään toimenpiteisiin ryhtymistä äitiysvakuutuksen aikaansaamiseksi.

Ed. S c h y b e r g s o n: Det håller på att bli en damernas dag, såsom för några år tillbaka då liknande ruskiga frågor voro på tal. Jag vågar hemställa om att det gjordes slut på diskussionen och petitionsmemorialet utan vidare remitteras till utskott för en saklig behandling af detsamma.

Ed. S i l l a n p ä ä: Niin ikävää kuin tätä kysymystä onkin täällä muutamien ehkä kuulla, pyydän minä kuitenkin sen johdosta lausua

muutaman sanan. Minustakin tämä alotetyö, mikä täällä on esitetty, on sanoisinko alettu väärästä päästä, sillä tässä tahdotaan pelastaa selälaisia, joita ei enää pelastaa voi, mutta sen sijaan ei ole tehty mitään työtä, jotta voitaisiin estää naisia lankeamasta; sillä sitten kuin ne ovat näin pitkälle joutuneet että he ovat poliisin kirjoissa, niin heitä on miltei mahdoton enään nostaa ylös. Olin erään kerran Valkonauhan kokouksessa. Oli kutsuttu yleinen kokous keskustelemaan siveellisyyskysymyksestä ja siellä minä sain kuulla, millä kannalla ne ovat tällaisten naisten suhteen, jotka tätä pelastustyötä tekevät. Siellä eräs vanha rouva vakuutti, että joka vaan uskoo Jumalaan, hänen ei tarvitse langeta. Hänen mielestään uskonto pelastaa kaikesta hädestä.

Lausun täällä erään esimerkin, jonka myöskin toin esiin siellä, esimerkin mikä on omiaan kuvaamaan minkälaiseen asemaan nuoret työt useimmiten joutuvat. Kaupunkiin oli tullut eräs nuori tyttö maalta, aivan tuntematon ja ilman ystäviä. Hän oli köyhä, joutui täällä muutamia aikoja olemaan työttömänä, asuen jonkun työläisperheen luona, kunnes rahansa loppuivat. Sen jälkeen hänet ajettiin asunnostaan ulos. Kun hänellä ei ollut minne mennä, käveli hän pitkien katuja koko yön, odotti ja odotti, että aamu joutuisi, jotta hän näkisi edes päivän valkenevan, mitään muuta toivoa ei hänellä ollut.

Tuli „pelastava enkeli” yöllä hänellekin nuoren miehen hahmossa — osoitti ystävyyttä, — vei hänet kotiinsa yöksi, — raiskasi hänet siellä ja — ajoi aamulla ulos. Minä kysyin tältä rouvalta: luuletteko, että jos hän, tuo nuori tyttö, olisi vain rukoillut Jumalaa, hän sillä olisi pelastunut, hänellä kun ei ollut leivän palaa, ei ystävää, joka olisi edes neuvonut? Kun näin on, niin kyllä silloin tarvitaan jotakin muuta kuin ainoastaan uskontoa.

Olen minäkin puhutellut näitä n. s. prostituettia. Minun ei ole ollut tarvis käydä heidän luonaan, sillä niistä ovat hyvin monet käyneet minun luonani kertomassa elämästään. He ovat samalla kertoneet, miten juuri tämä pelastustoiminta on johdettu sellaiseen muotoon, että nämä n. s. siveellisyysnaiset kutsuvat todellakin itseään pelastajiksi. „Meidän holhokkimme”, kuuluvat aina sanat, ja tämä sana jo itsestään näyttää että ne, jotka ovat näitä pelastajia, asettuvat korkealle siveellisyysjalustalle ja sieltä alentavasti katselevat näitten holhokkien elämää.

Vielä nämä pelastuskodit yleensä ovat, niin kuin anomuksessakin sanotaan, „tosikristilliselle

pohjalle perustettuja” laitoksia, joissa vaaditaan mitä ankarinta uskonnollisuutta. Niiden holhokkeja ei opeteta luottamaan omaan ihmisyyteensä, vaan heidän täytyy nöyryyttävästi aina tunnustaa olevansa se vaivainen syntinen, jonka täytyy tuhalla ja tomulla peittää itsensä, ennenkuin hän voisi ihmisille uudelleen näyttää itsensä.

Minä olen aivan samaa mieltä kuin ed. Pärsinen siinä, että naisten taloudelliseen asemaan olisi ensin kajottava. Muistan tässä, että kun joku aika takaperin telefooni-yhtiön palveluksessa olevat naiset anoivat palkankorotusta — heillä on palkkaa ensi vuosina 50 markkaa kuukaudessa — niin telefooni-yhtiön herrat vastasivat, että yleensä on hyvä, että naiset ovat riippuvassa asemassa, ja heille luvattiin lyhentää työaikaa, mutta ei koroteta palkkaa. Silloin en minä nähnyt yhdenkään meidän porvarillisista naisista ryhtyvän julkisuudessa vastustamaan tätä telefooni-isännistön menettelyä. Voidaanko nyt luulla, että 50 markalla nainen elää Helsingissä nykyaikana, puhumattakaan niistä monista, joitten täytyy elää 30 markalla! Jos siis tahdotaan jotain todellista tehdä, niin pitäisi ensin ryhtyä työskentelemään naisten taloudellisen aseman parantamiseksi kaikilla mahdollisilla tavoilla. Vain siitä voidaan odottaa tosi-tuloksia! Sillä jos nyt yksi turmeltunut pelastetaan, ehtii samaan aikaan jo vajota kymmenen nuorta, joille pelastus kohta on liian myöhäistä. Pelastuksen täytyy tapahtua ennen lankeemusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi, minkä jälkeen anomusehdotus lähetetään sivistysvaliokuntaan.

30) Muistopatsaan pystyttämistä J. V. Snellmanille

tarkoittava ed. Ahmavaaran y. m. anom. ehd:n n:o 116 esittää ed. Ahmavaara, ja lähetetään se hänen ehdotuksestaan sivistysvaliokuntaan.

31) Vivisektisioonikysymyksen selvittämistä

koskevan anom. ehd:nsa n:o 16 esittää ed. Kaarne, ja lähetetään se hänen ehdotuksestaan sivistysvaliokuntaan.

32) Alaikäisten tupakanpolton rajoittamista

koskevan anom. ehd:nsa n:o 48 esittää seuraavin sanoin

Ed. J u n e s: Pyydän, samalla kun ehdotan anomusta lähetettäväksi talousvaliokuntaan, evästyksenä toivottaa, että talousvaliokunta ottaisi asian siltä kannalta, että tämä asia on todellisen tarpeen vaatima kysymys, ainakin mikäli se koskee pohjois-Suomea ja perä-Pohjolaa. Olen kuullut, että etelä-Suomen olot tässä suhteessa olisivat toisellaiset, kuin mitä ne ovat pohjois-Suomessa, mutta niinkuin sanoin mitä pohjois-Suomea koskee, niin siellä olot tässä suhteessa ovat erittäin surkeat. Melkeinpä jokainen nuorempi poikanen, jopa alle 10 vuoden, on säännöllisenä tupakanpolttajana. Tälle tavalle olisi minun mielestäni lainsäädäntötietä asetettava esteitä, koska näyttää, että siinä muut keinot eivät auta.

P u h e m i e s: Puhemiesneuvosto ehdottaa tämän anomuksen sivistysvaliokuntaan.

Ed. S u n d b l o m: Jag vill icke förringa betydelsen af det missförhållande, som frammanat denna petition, men finner det dock icke fullt lämpligt att belamra landtdagen med spörsmål som detta. Jag anser nämligen att det tillhör hem och skola att med energiskt och planmässigt samarbete stäffa det missförhållande, man här vill komma åt. Äfven om lagstiftning finges till stånd i detta afseende, skulle den till största delen förbli betydelselös, om den icke kunde räkna på hemmets kraftiga medverkan. Jag tillåter mig föreslå att petitionen afböjes.

Ed. R o o s: Jag anholder att få understöda hr Sundbloms förslag.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Pyydän ensin ilmoittaa, että kun hylkäämisehdotusta on kannatettu ja on eri ehdotus siitä, mihin valiokuntaan anomus on lähetettävä, niin täytyy ensin ratkaista kysymys hylätäänkö anomusehdotus vai lähetetäänkö se valiokuntaan ja sitten vasta ottaa esiin kysymys, mihin valiokuntaan anomusehdotus, ellei sitä hylätä, on lähetettävä.

Tulee siis ensin äänestettäväksi siitä onko anomusehdotus lähetettävä valiokuntaan vai hylätävä.

Äänestys ja päätös:

Ken tahtoo anomuksen lähetettäväksi valiokuntaan, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on se hylätty.

Äänestyksessä ovat ei-äänet voitolla; anomusehdotus siis on hylätty.

33) Määrärahan myöntämistä maalaiskansakoulujen vähävaraisten lasten vuokra- ja vaatetusavuksi

tarkoittavan ed. Juneksen y. m. anom. ehd. n:o 46 esittää seuraavaisesti

Ed. J u n e s: Tämä anomus on eduskunnan puolelta jo enemmän saanut tunnustuksen, mutta muista syistä ei vinyt toivottuun tulokseen. Pyydän senvuoksi suositaa anomusta eduskunnan hyväntahtoiseen huomioon ja ehdotan sen lähetettäväksi valtiovarainvaliokuntaan.

P u h e m i e s: Saan ilmoittaa, että puhemiesneuvosto ehdottaa tämän anomusehdotuksen lähetettäväksi sivistysvaliokuntaan.

Ed. K a k r i a i n e n: Minä tahtoisin huomauttaa sitä arvoisaa valiokuntaa, joka tulee tätä asiaa käsittelemään, ottamaan huomioon paitsi niitä harvaan asuttuja varattomia paikkakuntia, joissa tällainen koulukeittiöavustus on tarpeen, myöskin suurien kaupunkien esikaupungit, joissa äärettömän suuret lapsijoukot ovat sekä ruuan että vaateen puutteessa ja sen kautta joutuvat useasti rikollisille teille. On arvattavaa, että kun puute ja vilu yhdessä vaivavat, silloin on lähellä lankeemus jo nuorella iällä rikollisten tielle, josta sitten vanhempana on vaikea palata. Tässä tapauksessa on minun mielestäni eduskunnan ryhdyttävä avustamaan näitä koulukeittiöitä ja vaatetusavun antamista lapsille ja suosittelun arvoisalle valiokunnalle, että tätä kysymystä ei pidettäisi pienimpänä kysymyksenä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Kun ed. Juneksen ehdotusta että anomusehdotus lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan, ei ole kannatettu, ei se voi tulla äänestyksen alaiseksi. Eduskunta siis päättää, että anomus on lähetettävä sivistysvaliokuntaan?

Asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

34) Hallintoviranomaisten asiain esittelyn saattamista tarkoituksenmukaisemmaksi ja nopeammaksi sekä virkamiesten palkkauksen ja eläkkeiden saattamista kohtuullisemmaksi

tarkoittava ed. Ahmavaaran anom. ehd. n:o 79. Esitettyään asian, lausuu

Ed. Ahmavaara: Anomuksentekijään mielestä tämä asia olisi luonnostaan menevä perustuslakivaliokuntaan ja se olisi myöskin asialle eduksi, sillä tässä valiokunnassa epäilemättä on parhaat asiantuntijat, jotka siis kykenevät tällaisia asioita ratkaisemaan. Mutta kun eduskunta kuitenkin on päättänyt asettaa erityisen virkamiesasiainvaliokunnan ja kun puhemiesneuvosto myöskin, mikäli minä olen kuullut, esittää tätä anomusta tähän valiokuntaan, olemme mekin pakotetut siihen taipumaan. Pyydän sentähden esittää, että se lähetettäisiin virkamiesasiainvaliokuntaan.

Anomusehdotus lähetetään virkamiesasiainvaliokuntaan.

35) Virkamiesoloissa vallitsevien epäkohtien korjaamista

tarkoittavat anomusehdotukset n:o 93 ja 104 esittää edellisen ed. Kaarne ja jälkimäisen ed. Junnila, minkä jälkeen ne lähetetään virkamiesasiainvaliokuntaan.

36) Toimenpiteitä eläkkeiden sekä lakkautus- ja lahjapalkkioiden poistamiseksi

koskevan ed. Haapasen y. m. anom. ehd. n:o 107 esittää ed. Haapanen ja lähetetään se hänen ehdotuksestaan virkamiesasiainvaliokuntaan.

37) Toimenpiteitä valtion n. k. palvelijakunnan oikeudellisen aseman turvaamiseksi

tarkoittavan ed. Järvisen y. m. anom. ehd. n:o 112, esittää ed. Järvinen, ja lähetetään se hänen ehdotuksestaan virkamiesasiainvaliokuntaan.

38) Kruununvoudin virkojen lakkauttamista

koskevan ed. Ripatin y. m. anom. ehd. n:o 94, esittää ed. Ripatti, ja lähetetään se hänen ehdotuksestaan virkamiesasiainvaliokuntaan.

39) Senaatin oikeusosaston muodostamista erityiseksi korkeimmaksi tuomioistuimeksi

tarkoittavan ed. Hultinin y. m. anom. ehd. n:o 117 esittää ed. Hultin, samalla ilmoittaen, että oli katsottu tarpeelliseksi uudistaa tämä anomusehdotus, koska ne syyt, jotka viime valtiopäivillä sen aiheuttivat, yhä edelleen ovat olemassa.

Tämä anomusehdotus lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

40) Lainsäädäntötoimenpidettä hakukelpoisuuden tunnistamiseksi naiselle kaikkiin valtion virkoihin

koskevan ed. Käkikosken y. m. anom. ehd. n:o 67, esittää ed. Käkikoski, samalla huomauttaen että sama anomusehdotus on uudistettu kaikilla valtiopäivillä vuodesta 1907 alkaen. Hänen ehdotuksestaan asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

41) Suomenkielen saattamista opetuskieleksi yliopistossa ja teknillisessä korkeakoulussa

koskevan ed. Lanteen y. m. anom. ehd. n:o 42, esittää ed. Lanne, mainiten samalla sen jätetyn ensi kerran jo 1907 vuoden valtiopäiville ja lähetetään se hänen ehdotuksestaan sivistysvaliokuntaan.

42) Yliopiston kiellolojen korjaamista

tarkoittavan ed. Wiljakaisen y. m. anom. ehd. n:o 77, esittää ed. Wiljakainen, jonka ehdotuksesta asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

43) Perustuslakisäännösten aikaansaamista suomen- ja ruotsinkielisen keskinäisestä asemasta maamme virastoissa

koskevan anom. ehd. n:o 78 esittää ed. Setälä ehdottaen sen lähetettäväksi perustuslakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Järvinen: Kun virkamiesasiainvaliokunnassa virkamiesasioita käsiteltäessä luonnollisesti myös tulee kysymykseen virastoissa käytettävä kieli, niin tähän nähdén katsen oikeaksi, että tämä esillä oleva anomus lähetetään virkamiesasiainvaliokuntaan eikä perustuslakivaliokuntaan. Ehdotan siis että se lähetettäisiin virkamiesasiainvaliokuntaan.

Puhemies: Edellisen lausunnon johdosta pyydän ilmoittaa, että puhemiesneuvosto esittää anomusehdotuksen lähetettäväksi perustuslakivaliokuntaan.

Ed. Nuorteva: Pyydän kannattaa ed. Järvisen tekemää ehdotusta. Teen sen sitä suuremmalla syyllä, kun tämä anomus ja sitä seuraava ovat perintöä jo edellisiltä valtiopäiviltä, eikä niitä ole tähän saakka ehditty käsitellä, ja kun on aivan varmaa, ettei perustuslakivaliokunta ehdi niitä tälläkään kertaa käsitellä. Näin ollen on anomus tähän saakka kuulunut vaan tyhjänpäiväisten mielenosoitusten joukkoon. Mutta kun nyt on tarjoutunut tilaisuus saada tämä kysymys käsittelyn alaiseksi, niin minä en tiedä muuta keinoa kuin että eduskunta lähettää sen virkamiesasiainvaliokuntaan. Puhemiesneuvostossa tehtiin sama ehdotus vaan siellä se tapettiin ja, kummallista kyllä, ottivat tähän tappamiseen osaa n. k. suomalaisen puolueen edustajat, jotka ovat kielikysymyksen ottaneet omaksi patentikseen ja erityisesti sanoineet sitä harrastavansa. Kyllä on kummallista harrastusta tuo että lähetetään tuollainen kysymys sellaiseen valiokuntaan, jossa se aivan varmasti jää asiakirjain joukkoon eikä pääse sen pitemmälle. Minusta on luonnollista, että se lähetetään virkamiesasiainvaliokuntaan, ja toivon että kansallismieliset suomalaiset kannattavat minua tässä asiassa.

Ed. Söderholm: Det skäl, med hvilket man försvarar att denna fråga skulle gå, icke till grundlagsutskottet utan till utskottet för tjänstemannafrågor, har varit, att grundlagsutskottet med all sannolikhet icke skulle vid denna landtdag hinna behandla frågan. Emellertid är det att märka, att grundlagsutskottet är gynsammare ställt vid denna landtdag än tidigare. I början af alla de föregående landtdagarna har grundlagsutskottet haft att handlägga en hel del frågor, som gällt tolkning af grundlag med hänsyn till landtdagens arbete i en eller annan form. Dyläka frågor hafva lyckligtvis denna landtdag uteblifvit, så att det finnes allt skäl att antaga, att grundlagsutskottet skall i mycket god tid hinna taga språkpetitionerna före. Utskottet har för närvarande endast den s. k. stora petitionen, och så snart den blifvit slutbehandlad eller kanske redan parallellt med den kunna dessa frågor behandlas. Att man då icke skulle till grundlagsutskottet remittera ett ärende, som afser att i grundlagsenlig väg ordna en för landet ytterst viktig angelägenhet, vore ganska egendomligt. Grundlagsutskottet är dock sammansatt med tanke på dyläka frågor, då däremot tjänstemannautskottet, som tillsatts långt efter det de andra utskotten redan voro färdiga, fick nöja sig med de

personer, som ännu voro lediga från andra specialutskott. På dessa skäl skulle jag för min del understöda talmanskonferensens förslag om frågans remiss till grundlagsutskottet.

Ed. Listo: Se kysymys, jota tässä anomusehdotuksessa käsitellään, ei suinkaan ole virkamieskysymys, vaan se koskee yksityisten kansalaisten oikeuksia. Se seikka, että virkamiesasiainvaliokunnan herra puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja eivät sitä käsitä, saattaa minut epäilemään, onko tosiaankaan käytännöllistä lähettää tätä kysymystä virkamiesasiainvaliokuntaan. Minä pidän asian menestykselle paljon parempana, että se lähetetään perustuslakivaliokuntaan, jossa kieliasia on ollut ennenkin.

Ed. Ahmavaara: Täällä on usein tuotu esiin uuden virkamiesasiainvaliokunnan perustamisen puolustamista varten se seikka, että perustuslakivaliokunta ei ole ehtinyt virkamiesasiaa ja nyt esillä olevaa kieliasiaa käsittelemään edellisillä valtiopäivillä. Minusta tämä on jotenkin löyhä peruste uuden valiokunnan perustamiselle ja myöskin asiain uuteen valiokuntaan lähettämislle. Jos me tätä ajatusta johdonmukaisesti seuraamme, niin meille tulee niin paljon valiokuntia, ettei niistä tule koskaan loppua. Jokaisilla valtiopäivillä on kaikissa valiokunnissa jäänyt suurin osa asioita käsittelemättä. Kaikki, jotka ovat aloitteita tehneet, voivat pitää niitä yhtä oikeutettuina ja siis vaatia uusia valiokuntia perustettavaksi. Mutta jokainen tietää että tällainen menettely on sula mahdottomuus. Kun arveltiin, että perustuslakivaliokunta ei ehtisi näitä asioita käsitellä, olisi minusta ollut ainoa järjellinen keino, että valiokunta olisi jakaantunut kahtia, mikä olisi valtiopäiväjärjestyksen mukaista, ja silloin asiat olisi saatu asiantuntevoin käsiteltäviksi. Mutta kun niin ei ole tehty ja nyt on kysymys siitä, mihinkä valiokuntaan tämä asia lähetetään, niin minusta se ehdottomasti kuuluisi perustuslakivaliokuntaan. Mutta kun virkamiesasiainvaliokunnan herra puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja ovat tahtoneet sitä itsellensä ja vakuuttaneet että se siellä tulee asiallisen käsittelyn alaiseksi, niin näistä lämpimistä kehoituksista ja vakuutuksista olen muuttanut mielipidettäni niin että minä nyt kannatan sen lähettämistä virkamiesasiainvaliokuntaan, jotta kerran saada asiallinen lausunto.

Ed. Renvall: Minä puolestani pyytäisin saada lausua vastakkaisen mielipiteen kuin ed.

Ahmavaara. Minä en luule että asia joutuu olenkaan sillä, että se lähetetään virkamiesasiainvaliokuntaan. Sen esimaun mukaan, mikä minulla oli lyhyestä sielläolostani, tulee se asia, joka siellä on ensiksi käsittelyn alaiseksi otettu, ottamaan hyvin paljon aikaa, sillä mielipiteet näyttävät olevan perin hämävät ja tiedot virkamiesoloista nähtävästi hyvinkin alkeellisella kannalla.

Ed. Nuorteva: Ed. Liston huomautuksen johdosta pyydän vallan vaatimattomasti sanoa, että kyllä olen koettanut ajatella, mitä arvoisa suomalainen puolue kielianomuksillaan tarkoittaa. Ymmärrän kyllä, että ajetaan turvata kansalaisten oikeuksia oman kielensä käyttöön nähden, mutta en myöskään voi olla huomaamatta sitä, että tämä on saavutettavissa vain siten että virastojen kielenkäyttö tulee muuttumaan suomenkielille edullisempaan suuntaan, ja se on kai näiden anomuksentekijäin tarkoitus. Juuri sen kautta, että virastojen kieliolot järjestetään, taataan kansalaisille heille tuleva oikeus. Virkamiesasiainvaliokunta, niin huono kuin se nyt monien mielestä onkin, — ja ehkä onkin, en minä sitä rupea täällä kehuaan — ei voi tätä kysymystä sivuuttaa. Se on yksinkertaisesti pakotettu siihen puuttumaan. Kun se ryhtyy käsittelemään virastojen työtappaa koskevia asioita, niin se ei voi sivuuttaa kielikysymystä. Jos tämä anomus sinne tulee tai ei, niin valiokunta tulee käsittelemään kielikysymystä. Että asia on perustuslainluontoinen, se ei estä sitä valiokuntaan tulemasta. Minun ymmärtääkseni — ehkä minä siinä taas olen erehtynyt ja vähätietoinen — virkamieskysymys on myöskin perustuslain luontoinen. Mutta kun eduskunta siitä huolimatta on voinut lähettää virkamieskysymyksen spesiaalivaliokuntaan, niin en voi käsittää, miksi se ei voi kielikysymykseen nähden tehdä samoin. Ja yhä edelleen kummastelen sitä kansallismielisyyttä, joka mieluummin lähettää kysymyksen sellaiseen valiokuntaan, jossa se aivan varmasti tapetaan, — ed. Söderholmin kauniista lupauksista huolimatta, kuin siihen valiokuntaan, jossa on mahdollisuuksia, että se tulee käsittelyn alaiseksi — olkoonpa, että käsittely ei nyt tule niin erinomaisen hyväksi kun ei edes ed. Listokaan ole siellä mukana.

Ed. Kallio: Minun mielestäni on mahdollisuuksia nyt perustuslakivaliokunnassakin käsitellä tätä asiaa, koska sieltä on muutamia kysymyksiä siirretty toiseen valiokuntaan. Sen-

takia yhdyn niihin, jotka ovat ehdottaneet asian lähetettäväksi perustuslakivaliokuntaan.

Ed. Schybergson: Då det i dag i utskottet var fråga om anställande af sekreterare och ingen enda juridiskt bildad sökande anmält sig, så anmärkte utskottets ordförande, att i händelse språkfrågan skulle remitteras till utskottet, så vore det nödvändigt att antaga en annan sekreterare. Frågan är nu den, huruvida någon skulle behaga anmäla sig därtill. Men jag för min del tror att det också skulle vara nödvändigt välja helt och hållet nya medlemmar så när som på hrr Lilius och Söderholm. Och jag finner det alldeles omöjligt, att en fråga af denna art skulle öfverlämnas till utskottet, sådant det nu är sammansatt. Jag vill för öfrigt nämna, att utskottets ordförande framhöll, att i tjänstemannafrågan kunde man nöja sig med den nu antagna sekreteraren, ty det gällde endast att gifva uttryck åt allmänhetens stämning i saken. Jag begagnade i utskottet samma uttryck som hr Listo här, nämligen att det för utskottet gällde att skrifva ett virtusämne, men för den förevarande frågan är det icke tillräckligt. Jag annoterar hr Nuortevas vänlighet att i motsats till andra utskottsordförande icke skjuta från sig saker utan tvärtom förbehålla sitt utskott allt flere och viktigare, men måste dock motsätta mig hans förslag.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: On tehty kaksi ehdotusta siitä, mihin valiokuntaan tämä anomusehdotus olisi lähetettävä: toinen puhemiesneuvoston, että se lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan, toinen ed. Järvisen ja muiden, että se olisi lähetettävä virkamiesasiainvaliokuntaan. Asiasta on siis äänestys toimitettava.

Äänestys ja päätös:

Ken tahtoo anomusehdotuksen lähetettäväksi perustuslakivaliokuntaan, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on eduskunta päättänyt sen lähetettäväksi virkamiesasiainvaliokuntaan.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla. Anomusehdotus siis on päätetty lähettää perustuslakivaliokuntaan.

44) Suomen- ja ruotsinkielen asemaa koskevan kiellain aikaansaamista

koskevan ed. Liston y. m. anom. ehd:n n:o 100 esittää ed. Listo, jonka ehdotuksesta anomusehdotus lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

45) Kunnallisten piirimielisairaalain

aikaansaamiseksi tehty ed. Lahdensuon anom. ehd:n n:o 43 esittää ed. Alkio, jonka ehdotuksesta se lähetetään talousvaliokuntaan.

46) Sairastuvan perustamista Sodankylän kirkonkylään

tarkoittavan ed. Fräntin anom. ehd:n n:o 83 esittää ed. Fräntti, ja lähetetään se hänen ehdotuksensa mukaisesti talousvaliokuntaan.

47) Kunnallismetsäjärjestelmän edistämistä

koskevan ed. Pullisen y. m. anom. ehd:n n:o 119, esittää ed. Pullinen. Asia lähetetään talousvaliokuntaan.

48) Tutkimuksen toimittamista puutavaraliikettä haittaavista epäkohdista sekä tärkeimpien liikeväylien y. m. valtiolle lunastamista

tarkoittavan ed. Hahlin, Saalastin y. m. anom. ehd:n n:o 6 esittää seuraavin sanoin

Ed. Hahl: Jostain väärinkäsityksestä kansliahenkilökunnan puolelta on tämä anomusehdotus tullut ed. Saalastin nimelle, vaikka se on allekirjoittaneen aloitteesta lähtenyt.

Tämä anomusehdotus on uusi ja sillä on tarkoitus vapauttaa yksi maatalouteen kuuluva kaikkein tärkeimpiä elinkeinohaaroja meidän maassamme, metsätalous, siitä painostuksesta, minkä alaisena se, etenkin ulompana meren rannikosta meidän maassamme vielä on. Tämä anomus on lähinnä aiheutunut sellaisista epäkohdista, että on sattunut puutavaraliikkeelle sellaisia esteitä, että joku yksityinen vesiväylän tai kosken omistaja on melkein kokonaan seisauttanut puuliikkeen suurilta aloilta, monesta kunnasta jopa isosta osasta maakuntaa, tai on ryhtynyt verottamaan perimällä erityistä maksua jokaisesta pölkystä, mikä uitetaan hänen vesistönsä kautta j. n. e. Ja osittain on tämä anomusehdotus syntynyt myös niiden vaikeuksien

johdosta, joita etenkin pienemmillä aloittelevilla liikemiehillä on ollut voitettavana, jos he ovat ryhtyneet sisämaasta päin lähettämään puutavaraa ulos, niistä vaikeuksista, jotka heitä ovat kohdanneet satamissa ja vientipaikoissa.

Pitemmältä tahtomatta kuluttaa eduskunnan aikaa, pyydän että tämä anomusehdotus lähetetäisiin talousvaliokuntaan.

Anomusehdotus lähetetään talousvaliokuntaan.

49) Yhdysliikkeen aikaansaamisesta Sotkamon ja Kuhmoniemen vesistöjen välillä

tehdyin ed. Haapasen y. m. anom. ehd:n n:o 96 esittää

Ed. Haapanen: Tämä anomus perusteluineen on painettu vihkoon, joka tänään on eduskunnalle jaettu. Pyydän mainita, että tässä korrehtuurivedoksessa on perustelujen loppuosassa kolmannella rivillä alhaalta painovirhe: „rautiatiellä”, joka sana pitää olla „raitiotiellä”. Pyydän että anomus lähetetään talousvaliokuntaan.

Puhemies: Saan ilmoittaa, että puhemiesneuvosto ehdottaa anomuksen lähetettäväksi valtiovarainvaliokuntaan. Haluaako kukaan asiasta puheenvuoroa?

Kun kukaan ei pyydä puheenvuoroa julistetaan keskustelu päättyneeksi, ja kun ed. Haapasen ehdotus asian lähettamisestä talousvaliokuntaan, jota ei ole kannatettu, senvuoksi ei voi tulla äänestyksen alaiseksi, niin puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja eduskunnan päätökseksi tulee, että anomusehdotus lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

50) Koneellisen ja taloudellisen tutkimuksen toimittamista Siikajoen ja sen sivujokien perkausta varten

käsittelevän ed. Saalastin y. m. anom. ehd:n n:o 22 esittää ed. Saalasti, jonka ehdotuksen mukaisesti asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

51) Ehdotuksen asetukseksi, joka ehkäisee yksityisiä tai yhtiöitä hankkimasta itselleen liian suuria maa-aloja

sisältävän ed. Ripatin y. m. edusk. esit:n n:o 22 esittää ed. Ripatti.

Tämä eduskuntaesitys lähetetään maatalousvaliokuntaan.

52) Suurten maaomaisuuksien verotusjärjestelmän uudistamista verotuslaitoksen perinpohjaisen uudistuksen suunnittelun yhteydessä

käsittävän ed. Kaarneen anom. ehd:n n:o 75 esittää ed. Kaarne, ehdottaen sen lähetettäväksi maatalousvaliokuntaan.

Puhemies: Saan ilmoittaa, että puhemiesneuvosto ehdottaa tämän anom. ehd:n lähetettäväksi valtiovarainvaliokuntaan.

Enempää keskustelua asiasta ei aiheudu ja kun ed. Kaarneen ehdotusta anomusehdotuksen lähettämisestä maatalousvaliokuntaan ei ole kannatettu eikä senvuoksi voida ottaa äänestysenalaiseksi, niin puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja anomusehdotus lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

53) Toimenpiteisiin ryhtymisestä siinä tarkoituksessa, että kaikki maasta vietäväksi aiottu voi sitä ennen tarkastetaan

tehdy ed. Storbjörkin y. m. anom. ehd:n n:o 91 esittää ed. Storbjörk, jonka ehdotuksesta se lähetetään maatalousvaliokuntaan.

54) Määrärahan myöntämistä Kajaanin kihlakunnan maanviljelysseuralle soiden kuivattamiseen

tarkoittavan ed. Heikkisen y. m. anom. ehd:n n:o 72 esittää ed. Heikkinen pyytäen sen lähetettäväksi talousvaliokuntaan.

Puhemies: Saan ilmoittaa, että puhemiesneuvosto ehdottaa tämän asian lähetettäväksi maatalousvaliokuntaan.

Ed. Heikkisen ehdotusta ei kannateta eikä siis voida ottaa äänestyksenalaiseksi ja lähetetään anomusehdotus puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

55) Oikeuden myöntämistä Lapin kihlakunnan väestölle saada vapaasti kruunun metsistä ottaa tuulenkaatoja, liekopuita y. m. sellaista

koskevan ed. Fräntin anom. ehd:n n:o 81, esittää ed. Fränti, ehdottaen sen lähetettäväksi maatalousvaliokuntaan.

Puhemies ilmoittaa, että puhemiesneuvosto ehdottaa asian lähetettäväksi talousvaliokuntaan.

Keskustelua asiasta ei aiheudu ja ed. Fräntin ehdotus, jota ei ole kannatettu, ei voi tulla äänes-

tyksen alaiseksi. Hyväksyen puhemiesneuvoston ehdotuksen eduskunta päättää lähettää anomusehdotuksen talousvaliokuntaan.

56) Rahaston perustamista uudisasutuksen edistämiseksi kruunun maille erinäisissä Oulun läänin kunnissa

tarkoittavan ed. Fräntin anom. ehd:n n:o 82 esittää ed. Fränti, ehdottaen sen lähetettäväksi laki- ja talousvaliokuntaan.

Puhemies: Saan ilmoittaa, että puhemiesneuvosto ehdottaa tämän asian lähetettäväksi maatalousvaliokuntaan.

Kun ed. Fräntin ehdotusta ei kannateta eikä sitä voida ottaa äänestyksen alaiseksi niin anomusehdotus lähetetään maatalousvaliokuntaan.

57) Sosiaalisen päätoimiston perustamista

koskevan ed. Lumion y. m. anom. ehd:n n:o 11 esittää ed. Lumio, ja lähetetään se hänen ehdotuksestaan työväenasiainvaliokuntaan.

58) Palkollisten olojen tutkimusta ja arm. esityksen antamista suojeluslaiksi palkollisille

koskevan ed. Sillanpään y. m. anom. ehd:n n:o 114 esittää ed. Sillanpää, ja lähetetään se hänen ehdotuksestaan työväenasiainvaliokuntaan.

59) Vuokra-ajurien y. m. sellaisten ammattilaisten järjestyssääntöjen vahvistamista koskevan elinkeinolain 19 §:n 1 momentin muuttamista

tarkoittavan ed. Järvisen y. m. anom. ehd:n n:o 110 esittää seuraavasti

Ed. Järvinen: Jo yleisten oikeus- ja ihmisyyisperiaatteitten mukaisesti pitäisi jokaisen Suomen kansalaisen saada esteettömästi harjoittaa mitä luvallista ja hyödyllistä ammattia tahansa tarvitsematta ammattinsa harjoittamisessa kärsiä mielivaltaa ja sortoa. Näin ei kuitenkaan ole. Elinkeinolain 19 § asettaa suuren joukon erilaisia ammattilaisia riippuviksi virkamiehistön mielivallasta ja persoonaoikeuksista. Tuossa pykälässä sanotaan: Kaupungissa on maistraatin tahi järjestysoikeuden asia sekä maaseudun suhteen lääninhallituksen asia asianomaista kunnallista viranomaista kuulusteltuaan

ajomiehen, hyyrykuskin, palkkasoutajan ja muitten sellaisten kulkuliikettä auttavain ammattien toimittajille kuin myös nokinuohojille, mittareille, pakkareille ja muille sellaisille yleisen turvallisuuden hyväksi säättää tarkastusmääräyksiä sekä vahvistaa taksoja ja järjestyssääntöjä ynnä myös uhkasakkoja niiden rikkomisesta. Näille ammatillisille määräävät siis virkakunnat tarkastusmääräyksiä, taksoja, järjestyssääntöjä sekä rikkomisesta uhkasakkoja, mutta itseltä näiltä ammatinharjoittajilta ei ensinkään kysytä, minkälaisia taksoja he haluaisivat, kuinka paljon hintaa he työstään määräsivät. Tämä jos mikään on elinkeinovapauden sortamista.

Kaikkienkin 19 §:ssä lueteltujen ammatinharjoittajien oikeudellisesta asemasta saattaisi tuoda lukuisia esimerkkejä, miten heitä mielivaltaisesti ja oikeudettomasti kohdellaan, mutta tällä kertaa erityisemmin pyydän eduskunnan ja työväenasiainvaliokunnan jäsenten huomiota kiinnittää kaupunkien vuokra-ajurien asemaan. Heidät asettaa edellämainitut järjestyssäännöt ja taksat kokonaan poliisien mielivallan ja oikeukujen alaisiksi. Tuollainen täydellisesti jonkun yksityisen virkakunnan mielivallasta riippuminen on jo itsessään arvotonta ja vapaalle kansalaiselle sopimatonta, mutta varsinkin nykyisenä aikana, jolloin puolue-elämä on kärjistynyt, antaa tuollainen tila aihetta moniin rettelöihin. Poliisiviranomaiset tietäessään, että ajurit ovat vastaansanomattomasti heidän valtansa alle annetut, ulottavat kaikki valtansa varsinaisen valtiipiirinsä ulkopuolellekin, vaativat ajureita omistamaan samanlaisia yhteiskunnallisia ja valtiollisia mielipiteitä, joita heillä itsellä on. Saattaisin tuoda lukuisia esimerkkejä, miten toisin ajattelevia ajureita on vainottu, heille on sakkoja tuomittu, rettelöimällä tehty heidän toimensa kiusalliseksi ja lopuksi viety heiltä ajuri-oikeudet.

Näytteeksi, minkälaisia pykäläiä nuo n. s. „järjestyssäännöt” sisältävät ja näytteeksi, miten kaikkivaltiaan aseman esim. Helsingin poliisiviranomaiset ovat saaneet hankittua helsinkiläisten ajurien yli, luen täältä Helsingin vuokraajurien järjestyssäännöistä muutamia pykäläiä.

Heti ensimmäinen pykälä kuuluu: „Se, joka haluaa saada oikeuden harjoittaa vuokra-ajurin ammattia, olkoon velvollinen, oheenliittämällä papinkirjan sekä poliisiviranomaisen asiasta antaman lausunnon, sitä anomaan Maistraatilta, joka asiaa harkittuaan antaa siitä päätöksen” j. n. e.

Ensimmäisen momentin mukaan täytyy siis henkilön, joka haluaa harjoittaa vuokra-ajurin

tointa Helsingissä hankkia poliisiviranomaisten suositus, ennenkuin hän saattaa maistraatilta hankkia elinkeino-oikeutta. Tämä säännös antaa poliisiviranomaisille laajan tilaisuuden rettelöimiseen. Mielipiteittensä vuoksi vastenmieliselle ja vihatulle henkilölle saattavat poliisiviranomaiset antaa epäävän lausunnon ja siten estää hänen saamasta haluamaansa tointa. Mainitut virkailijat saattavat täten muodostaa vuokra-ajurien ammatin suljetuksi laitokseksi, mihin he hyväksyvät ainoastaan omia suosikkejaa ja omia puoluelaisiaan.

4 §:n 2 momentti kuuluu: „Vuokra-ajurilla älköön olko oikeutta käyttää hevosta, ennenkuin poliisiviranomainen on sen hyväksynyt, ja tulee vuokra-ajurin, jos sitä vaaditaan, tällöin näyttää eläinlääkärin todistus hevosen laadusta”. Ajurin on siis hankittava kaksi todistusta hevosestaan, ennenkuin hän voi sitä ammatissaan käyttää: Toinen asiantuntijan eläinlääkärin, toinen poliisiviranomaisen antama. On aivan käsittämätöntä, minkätähden ei riitä eläinlääkärin antama todistus. Hänhän on „asiantuntija” eikä poliisi.

10 §:n 1 momentti kuuluu: „Poliisin määräyksen mukaan tulee tarpeellisen määrän vuokraajureita joka päivä kello 7:stä aamulla saapua ajuriasemille yleisön palvelukseen”. Tietysti yleensä hyödyllinen määräys. Onhan välttämätöntä, että ajureita on n. s. asjuriasemilla yleisön palvelemista varten, mutta aivan yleisesti valittavat ajurit, että poliisit määräilevät näille asemille liian paljon ajureita, joten suurin osa heistä saa turhaan seisotella hevosiaan ja menettää ansiotilaisuusmahdollisuuden muualta.

Se pykälä, mikä kaikkein selvimmin näyttää, miten kaikkivaltiaita poliisit oikeastaan ovat ajureihin nähden on 16 §. Sen viimeinen momentti kuuluu: „Vuokra-ajuri on velvollinen ehdottomasti noudattamaan poliisiviranomaisen tai virantoimituksessa olevan poliisimiehen virkatoimivaltansa piirissä antamia määräyksiä ja osotuksia”. Momentti on niin selvä, että se ei kaipaa mitään selityksiä. Viivattakoon vaan alle „ehdottomasti”.

20 § sisältää säännöksiä, mistä syystä voidaan ajuri erottaa toimestaan ja se kuuluu: „Vuokra-ajuri, joka on tuomittu törkeästä rikoksesta, menettäköön oikeutensa edelleen harjoittaa tätä ammattia”.

Odottaisi tietysti, että ajurien toimestaan erottamisia tapahtuisi sangen harvoin, sillä „törkeällä rikoksella” ymmärretään lakikielessä todella törkeätä, suurta rikosta; mutta poliisiviranomaiset selittävät lakipykäläiä, ainakin mi-

tä ajureihin tulee, sangen mielivaltaisesti. Pieni esimerkki: Joku aika takaperin oli täällä Helsingissä ajurilakko. Lakon loputtua panivat poliisit toimeen ankaran seuloamisen. Toimensa saivat pitää ainoastaan nöyrästi katuvaiset, mutta ken ei nöyrytnyt, hänet erotettiin. Minulla on nähtävissä eräänkin ajurin juttua koskevat asiakirjat ja niissä poliisimestari sanoo lausunnossaan maistraatille, että kyseenalainen ajuri on mahdoton jatkamaan ajuritointia Helsingissä, sillä hän on ollut lakossa osallisena. Tämä on ainoa syy, johon poliisimestari perustaa epäävän lausuntonsa. Ajuri menetti iäksi toimensa ja hänen tekemänsä „törkeä rikos” oli vain se, että oli ollut lakossa osallinen. Poliisit siis katsovat julkista lakkoa, työntekijäin leipätaistelua, „törkeäksi rikokseksi”.

Ylläolevatkin kohdat jo osaltaan valaisevat sitä oikeudetonta ja mielivallanalaista asemaa, jossa ajurit ovat. Toivon, että työväenasiainvaliokunta ryhtyy nyt sille jättämäni anomukseen ja koettaa osaltaan vaikuttaa, että ajurien y. m. anomuksessa mainittujen ammatinharjoittajien ei tarvitsisi toimessaan olla riippuvaiset virkavallan mielivallasta ja oikeista, vaan että hekin saisivat ammatissaan olla oikeuden takaamassa turvassa ja toivon että työväenasiainvaliokunta, minnekkä tämä ehdotus olisi lähetettävä, ottaisi huomioon näitä seikkoja sekä auttaisi asiaa siihen suuntaan, että ajurit tulisivat mielivallasta suojelluiksi.

Muuta keskustelua asiasta ei aiheudu, ja lähetetään anomusehdotus työväenasiainvaliokuntaan.

60) Valtion kannatusavun myöntämistä niille työväen järjestöille, jotka ensi talvi-ajalla ammatissaan järjestävät työttömien avustuksen

koskeva ed. Helteen y. m. anom. ehd. n:o 39 esittää seuraavin sanoin:

Ed. Helle: Tämä anomusehdotus, joka jo on painettuna jätetty eduskunnalle, on kaiketi siksi tuttu, ettei sen perusteluista enää tarvitse mitään sanoa. Että asia on tavattoman tärkeä, sitä todistaa se, että jo kaksilla valtiopäivillä on tämän johdosta tehty jonkunmoisia päätöksiä. Vuosi vuodelta näyttää työttömyys yhä lisääntyvän ja käyvän sellaiseksi, että yhteiskunta ei voi enää olla puuttumatta tuohon asiaan. Tosin kyllä esim. viime vuoden valtiopäivillä myönnettiin 200,000 markan määräraha senaa-

tin välityksellä käytettäväksi kuntien kautta työttömien avustamiseksi, mutta että tuosta ei ole tuloksia tullut minkäänlaisia, se nyt jo tiedetään aivan varmasti. Mehän tiedämme, missä suhteessa nykyään kuntien valtuustojen jäsenet ovat työväestöön. Samaten tiedämme, missä suhteessa meidän nykyinen hallitus on työväestöön — samoin kuin entinenkin. Työväestöllä ei ole ylipäänsä koskaan ollut minkäänlaista toivoa asemansa korjaamispuuhissa näiltä tällaisilta yhteiskuntalaitoksilta.

Nyt kuluvana talvena on työttömyys ollut ankarampi kuin koskaan ennen, se on tilastoilla todistettu. Se on tässä nyt käsilläolevassa anomusehdotuksessa myöskin tilastoilla todistettu ja vielä lisää tilastoja on saatavissa. Kyllähän on totta, että työttömien lukumäärää ei varmuudella tunneta, sillä useat, vaikka työttömyyttä kärsivätkin, eivät viitsi mennä rukoilemaan työtä itsellensä sellaisilta laitoksilta, jotka nauttivat oikeastaan heidän työttömyydestään. Monessa kaupungissa, kun työttömyys on ollut tänä talvena tavattoman suuri, ovat työttömät koettaneet kääntyä kaupunginvaltuustojen puoleen. Tampereella, jossa työttömyys on ollut suuri, pyysivät työttömät ensinnä 10,000 markan apurahaa senaatilta. Sieltä ei sitä myönnetty, niinkuin tiedetään. Sittemmin pyysivät he sitä kaupunginvaltuustolta. Valtuusto kysyi Tampereen vaivaishoitolautakunnalta, missä määrin työttömyyttä oikeastaan olisi kaupungissa. Tuo vaivaishoitohallitus oli jotakuinkin rehellinen. Se selvitti suurin sanoin että työttömyyttä on tavattoman paljon olemassa. Mutta että he eivät voineet antaa avustusta niin suuressa määrin kuin hakijoita oli, se riippui osaksi siitä, että heillä ei ollut tätä tarkoitusta varten juuri sanottavasti minkäänlaista määrärahaa käytettävänä, ainoastaan mitä edelliseltä vuodelta oli olemassa joku sata markkaa. Tämä Tampereen vaivaishoitolautakunta antoi kuitenkin jonkunmoisia tietoja kaupunginvaltuustolle siitä, mitenkä he olivat käyttäneet näitä apurahoja. Tuossa tiedonannossa on selitetty että naimattomia henkilöitä oli 3 saanut avustusta, sellaisia naimattomia joilla oli lapsia, 1 henkilö; lapsettomia perheitä 16; sellaisia perheitä, joilla oli 1—3 lasta, 34; sellaisia joilla oli 4—6 lasta, 10 ja leskimiehiä, joilla oli joku määrä lapsia — ei sanota miten monta — 2. Yhteensä oli 66 henkilöä perheillensä saanut avustusta. Tuo avustus ei suinkaan ollut suuri, koska näille 66 perheelle oli rahassa annettu ainoastaan 182 markkaa ja ruokatavaroita 83 markan 95 p:n

edestä. Jokainen näistä työttömistä perheistä oli siis ennen joulua tänä talvena saanut avustusta noin 4 markkaa. Vaivaishoitolautekunta kyllä selvittää, että puute vielä on paljoa suurempi, kuin mitä heillä on tiedossa ja mitä heiltä on avustusta saatu ja selostaa kaupunginvaltuustolle, että nuorille miehille he eivät ole antaneet avustusta juuri siitä syystä, että kaupunginvaltuusto oli evästännyt heitä, että nuoret miehet saisivat mennä metsätöihin ja maalle palvelukseen. Vaivaishoitolautekunta selvitti, että nuoret miehet ovat kaupungissa sitä lajia että he eivät pysty metsätöihin ja useissa tapauksissa eivät naishenkilöt pysty myöskään menemään maalle palvelukseen.

Edelleen selitti vaivaishoitolautekunta, että noille nuorille miehille, joita voisi ajaa tuonne metsätöihin, tarvitsisi ensin saada vaatteita ja työkaluja. Mutta kaupunginvaltuusto ei käsitänyt sitä ensinkään, että metsätöissä tarvitaan vaatteita ja työkaluja, se rupesi venkastelemaan vaivaishoitolautekunnan kirjelmän johdosta ja asetti jonkinmoisen valmistavan valiokunnan pohtimaan uudelleen tuota kysymystä. Tuo valmistava valiokunta oli tietysti valtuuston jäsenistä kokoonpantu ja aivan samaa maata kuin nuo Tampereen valtuustoherrat ylipäänsä ovat, siis sellaisia henkilöitä, jotka eivät aikoonan ole työttömyyttä itse kärsineet, vaan ylipäänsä nauttineet siitä, että työttömyyttä on olemassa, koska he itse ovat enemmän tai vähemmän, välillisesti tai välittömästi liikkeenharjoittajia, siis sellaisia, jotka itse työvoimia käyttävät.

Kuvaavaa on sekin, että kun työttömät pyysivät 10,000 markkaa tuolta Tampereen kaupunginvaltuustolta, niin sitä ei myönnetty, mutta kun Matkailijayhdistys pyysi 9,000 markkaa Berlinin matkaa varten, niin valtuusto myönsi sen; oli siis tärkeämpää saada 9,000 markkaa noille matkahaluisille henkilöille, jotka huviretkelle lähtevät, kuin että työttömille, jotka yhteiskuntaa pystyssä pitävät hyödyllisellä työllä, olisi hädän ajalla todelliseen tarpeeseen annettu avustusta.

Täällä Helsingissä on myös tehty anomus senaattiin; työttömät jättivät viime tammikuun 17 päivänä senaattiin kirjelmän, jossa oli pöytäkirjaotteita heidän kokouksistaan, ja pyysivät myös 10,000 markan avustusrahaa pahimpaan hätään. Senaatin vastaus on, että „ei anna aiheutta mihinkään toimenpiteisiin”, vaikka on todistettu, että täällä on työttömyys suurempi kuin milloinkaan ennen. Sitte ovat he kääntyneet valtuuston puoleen: valtuusto ei ole katso-

nut voivansa asian johdosta oikeastaan mitään tehdä. Kunnan työvälistysoimistosta on kyllä ilmoitettu että työttömyys on tavattoman suuri täällä. Viimeiset numerot osoittavat, että viime marraskuulla oli työnettsijöitä tuolta kunnan työvälistysoimistosta 1,055 henkilöä eli 187 hakijaa jokaista 100 avonaista paikkaa kohden; niistä täytettyä tuli ainoastaan 47. Joulukuussa oli 607 hakijaa eli 196 hakijaa 100 paikkaa kohden ja täytettyä tuli 45. Viime tammikuulla oli 1,551 työnettsijää ja 177 jokaista 100 paikkaa kohden; täytettyä tuli ainoastaan 35. Helmikuulla oli hakijoita 1,025 eli 173 henkilöä jokaista 100 avonaista paikkaa kohden ja täytettyä tuli 31. Maaliskuulla oli 15 päivään mennessä, 1—15 päivän välillä — siis nyt kuluvassa kuussa — 731 työnettsijää eli 226 jokaista 100 avonaista paikkaa kohden; niistä täytettyä tuli 34. Kuitenkin on tuo työvälistysoimiston johtokunta jo aikoonan tammikuun ajalla, vaikkakin se tiesi jo nämä numerot, selittänyt, että työttömyys ei ole sentään niin suuri, että suurempiin toimenpiteisiin kannattaisi ruveta kaupunginvaltuuston puolelta. Se ehdotti ainoastaan, että 1,000 markkaa myönnettäisiin noille työttömille avustukseksi, jolla ehkä ostettaisiin rautatiepilettejä, että he pääsisivät kaupungista pois muuttamaan. Kun näitä työttömiä oli silloin n. 800 henkilön vaiheille, jotka olivat käyneet tuossa työvälistysoimistossa, niin tulisi tuosta kunnan työvälistysoimiston johtokunnan ehdottamasta apurahasta toista markkaa henkilölle. Se on kyllä olevinaan tavattoman suuri summa ainakin herrain mielestä, koska he sitä ehdottavat, mutta minä ajattelen että jos esim. eduskunnan jäsenistä pitäisi jonkun lähteä markalla tai 1 mk. 20 pennillä matkustamaan kotipaikalleen tai maalle työnettsintään, niin sanottaisiin että se on mahdotonta.

Kun Helsingin kaupunginvaltuusto ei enemmän kuin senaattikaan ole uskonut, että työttömyys on todella niin suuri, kun sanotaan, päinvastoin ovat saivarrelleet jokaista työttömän anomusta, niin päättivät työttömät näyttää lukumääränsä, tehden mielenosotuksen viime helmikuun 25 päivänä. He ilmoittivat tuosta mielenosoituskulkeestaan ajoissa, 8 tuntia ennen ja luottivat siihen, että heillä on todellakin kokoon-tumisvapaus tässä vapaassa maassa, mutta silloin kuin työttömän kokous jo oli loppumaisillaan, tuli tieto poliisimestarilta, että hän ja kuvernööri olivat päättäneet, ettei semmoista mielenosotuskulkuetta tarvitse eikä saa toimeenpanna. Kun työttömät aikoivat näyttää silloin kaupunginvaltuustolle, kuinka suuri lukumäärä heitä on, val-

tuuston kokous kun oli samaan aikaan, niin katsoi herra poliisimestari tuollaisen mielenosoituskulkeen vaaralliseksi. Olihan vaarallista nähdä työttömäin koko suurta lukumäärää. Kun nämä kuitenkin lähtivät liikkeelle näyttäkseen, kuinka paljon heitä todellisuudessa on — ja sanotaan, ettei siinä kulkueessa läheskään kaikki työläiset olleet mukana — niin hävitettiin tuo mielenosoituskulke uhkauksilla ja poliisivoimalla. Käytettiin siis kurinpitotoimenpiteitä hädän lieventämiseksi täällä Helsingissä.

Tuo tuntuu kyllä omituiselta, mitenkä täällä kohdellaan työttömiä tässäkin kaupungissa, samaten kuin ylipäätään muuallakin.

Ei mikään tule näiden herrojen korville, eivätkä he tahdo tietää siitä mitään. Työttömien komitea kyllä on avustanut tavattoman suurta määrää työttömiä, se on avustanut viime aikoina 702 perhettä, joissa jäseniä oli 2,140 henkeä, ja naimattomia henkilöitä 559 eli yhteensä 2,699. Ja työttömiä on täällä tavattoman paljon, jotka eivät ole avustusta saaneet, jotka ovat kuljettaneet kaikki ainoat tavaransakin panttiin, eläkkeeseen ilman avunpyyntöjä, eläkkeeseen ilman keltään kerjäämättä ja pyytämättä. Vielä on kuvaava seikka se, että nämä työttömät, kun kääntyivät rautatiehallituksen puoleen ja pyysivät rahtivapautta niille ruokatarvikkeille, joita oli osoitettu työttömäin komitealle työttömille jaettaviksi, niin tämä rautatiehallitus kyllä kirjelmällä kääntyi senaatin puoleen ja huomautti siitä, että kyllä voitaisiin myöntää tällaista rahtivapautta, mutta sillä ehdolla, että se maksettaisiin yleisistä varoista. Siis ehdotus oli melkein sitä, että otetaan toisesta taskusta ja pistetään toiseen taskuun. Tämä kyllä ei ole outoa, että tällaisissa tapauksissa leikitellään meillä, ja että työväkeä pilkataan, sillä muutamia vuosia takaperin, esimerkiksi kun raittiuskansa pyysi rautatiepileteistä alennusta tullakseen raittiuskokoukseen, niin sitä ei myönnetty mutta samaan aikaan hallitus myönsi alennusta koirain kulettamisesta, kun täällä oli koiraklubin näyttely. Nuo haukkuvat isänmaan vartijat olivat meidän hallituksemme mielestä paljo tärkeämpiä olentoja kuin tuo raittiuskansa. Samaten nytkin ovat kaikenmoiset matkailijayhdistykset ja sen sellaiset paljoa tärkeämpiä kuin hyödyllisen työn tekijät.

Näitä tällaisia tietoja olisi miltei jokaisesta kaupungista tuotavana esille, jos vaan tahtoisii niitä luetella, mutta tuo työttömäin luku ei ole yksin kaupungeissa tavattoman suuri; sitä on maaseuduillakin monilla paikkakunnilla. Esimerkiksi juuri tämän talven aikana, kun Kris-

tiinan ja Kaskisten rataosalla oli kokoontunut työntekijöitä työn hakuun, ja siellä ei töitä aloitettuakaan, niin pyysivät nuo tilapäistä lainaa tai jonkinmoista avustusta itsellensä. Näitä oli monta sataa henkilöä siellä töiden etsinnässä ja aivan ilman varoja. Tuo heidän anomuksensa ei antanut aihetta silloinkaan minkäänlaisiin toimenpiteisiin. Siitäpä syystä, että meillä ei ole näiden kaupunkien tai ylipäänsä kuntain valtuustojen puolelta eikä hallitukselta minkäänlaista toivoa näille työttömille saada avustusta, niin ehdotammekin tällä kertaa,

että työttömäin työläisten avustamiseksi ensi talven aikana valtion varoista annetaan rahaavustusta:

1) niille työväenammattijärjestöille, jotka omille jäsenilleen suovat työttömyysavustusta $\frac{2}{3}$ osaa siitä määrästä, minkä he osottavat kunakin kuukautena yllämainittuna aikana tuollaista avustusta suorittaneensa, ja

2) niille työväenammattijärjestöille tai sellaisten järjestöjen valitseville avustuskomiteoille, jotka määrättyillä paikkakunnilla ottavat järjestääkseen ammattijärjestöihin kuulumattomien työttömyysapua tarvitsevien avustamiseksi jaettavaksi näille työttömille siten, että täydellistä työttömyyttä kärsivä avunhakija, jolle ei voida toimittaa mitään sopivaa työtä, saa päivää kohti avustusta vähintään puolet paikkakunnalla tavallisesta ammattinsa päiväpalkasta ja osittaista työttömyyttä kärsivä saa niin paljon, että palkka ja avustustus yhteensä tekevät vähintään $\frac{2}{3}$ tavallisesta päiväpalkasta, sekä

että 1911 vuoden valtion kulunkiarvioehdotukseen otetaan 250,000 markan määräraha hallituksen käytettäväksi esiintyvän tarpeen mukaan yllämainittuun tarkoitukseen.

P u h e m i e s: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että anomusehdotus lähetettäisiin työväenasiaivaliokuntaan.

Anomusehdotus, josta ei muuta keskustelua aiheudu, lähetetään työväenasiaivaliokuntaan.

61) Perinpohjaisen tutkimuksen toimeenpanemista siirtolaisoloissa

tarkoittavan ed. G ä d d a n y. m. anom. ehd:n n:o 92 esittää ed. G ä d d a, ehdottaen sen lähetettäväksi talousvaliokuntaan.

Ed. Nordlund: Jag anser mig böra meddela att jag hade för afsikt att vid denna landtdag inlämna en petition i samma syfte, som den nu föreliggande. Jag har icke fullföljt denna min afsikt. Orsaken därtill har varit den att jag, efter att hafva fått del utaf flertalets inom den landtdagsgrupp, som jag tillhör, mening, ansett att några petitioner i allmänhet icke bort vid denna landtdag inlämnas, dels för att icke undanskymma de åtgärder om laglighetsförhållandenas återställande, som borde vara denna landtdags hufvuduppgift, dels för att icke genom några petitioner, som i jämförelse med denna hufvuduppgift äro af sekundär betydelse, gifva något slags sken af att man hyser förtroende till den nuvarande regeringens kompetens och goda vilja. Då nu emellertid en petition rörande emigrationen har sett dagen, ville jag uttala min lifliga anslutning till densamma. Jämte det jag förordar dess remiss till utskott, vill jag påpeka några omständigheter, hvilka utskottet vid behandlingen af denna petition icke bör förbise.

Enligt min åsikt borde de allra kraftigaste åtgärder vidtagas för att förekomma vidare emigration, men också för att för hemlandet söka återvinna så många som möjligt af de tusenden, som hafva emigrerat. Vårt land vore i stort behof af alla sina söner och döttrar och af deras idoga arbete. En åderlåning af 10, 15 å 20,000 personer årligen, alla i sin bästa, kraftigaste ålder tär ovilkorligen på folkets lifsmärg och oberäknelig är också, såsom petitionen antyder, den nationalekonomiska förlust, som emigrationen medför. Också i sedligt afseende verkar emigrationen alls icke något godt. På dess många vådor och skadliga inverknings kan jag dock icke nu särskildt inlåta mig, emedan det skulle föra mig för långt. Då emellertid orsakerna till emigrationen otvifvelaktigt och förnämligast äro utaf ekonomisk art, så gäller det att utreda dessa orsaker och, sedan detta skett, söka utfinna medel och sätt att aflägsna dem. Men tillika bör enligt min öfvertygelse en allsidig undersökning utaf de emigrerades ekonomiska och andra förhållanden i de länder, dit de emigrerat, särskildt Amerika, verkställas, ty detta vore enligt min tanke utaf största betydelse. Man kunde därigenom lättare få veta hvad som borde och kunde göras för att, såsom återvändande emigranter ofta själfva uttrycka sig, „föra Amerika hit öfver till oss.” Jag har under 30 års tid stått i brevexling med personer, män och kvinnor, äldre och yngre, som från den ort, där jag har min tjänstgöring,

emigrerat till Amerika och vistats där längre eller kortare tid, eller vistas där ännu. Alla utan undantag hafva låtit mig förstå, att de aldrig skulle hafva öfvergifvit sitt fosterland om blott förhållandena här, arbetsförtjänsten, möjlighet till eget förvärf och dylikt hade varit ens något ditåt, som i Amerika. Samma brevexling gifver därjämte vid handen, att många af de emigrerade icke ha det så bra där borta, utan få kämpa med svårigheter och brister, och ville gärna återvända till hemlandet blott de därtill hade utvägar. Andra åter, hvilka slå sig skäligen väl fram, hafva uttalat sig därhän, att de gärna skulle komma hem, om de endast visste sig ega möjlighet att här på goda vilkor få egen jord, eget hem.

Jag tror därför att samtidigt som man söker här hemma utreda orsakerna till emigrationen, man också borde söka åstadkomma en liflig rapport mellan hemlandet och de emigrerade samt studera deras förhållanden genom utsända stipendiater, de där tillika genom föredrag och annat dylikt kunde väcka känslan för och längtan efter hem och fosterland hos dem där borta. Staten och de enskilda borde därvid upptaga den s. k. egna-hems-idén och genom inköp och parcellering af jordlägenheter isynnerhet i de trakter, från hvilka emigrationen varit starkast — parcellerna kunde möjligen också delvis bebyggas —, bereda tillfälle för hugade, återvändande emigranter såväl som för andra, som äro i beråd att emigrera, att på billiga villkor komma i besittning af eget hem på egen grund.

Jag är öfvertygad om att man genom dessa och dylika åtgärder skulle kunna uträtta ofantligt mycket, och jag hoppas att vederbörande utskott ville taga också dessa mina antydningar i öfvervägande, då det gäller att söka utpeka de vägar, som borde inslås för hämmandet utaf emigrationsströmmen. Jag förordar sålunda på det varmaste denna petitions sändande till utskott.

Ed. Lundström: Jag vill icke nu, när tiden är så långt framskriden, inlåta mig på emigrationsspörsmålet i hela dess vidd, så intressant det än vore. Frågan är ju af djup betydelse, men den slutliga lösningen af densamma står nog att sökas i en grundlig ändring af samhällsförhållandena. Med slikt plåster, som den senaste ärade talaren förordade, såsom egna hems idéer och dylikt, löser han nog icke denna fråga. Huru sköter man sedan om dessa egna hems-idéer och om anskaffandet af jord åt de obesuttna. Jag skall be att få omnämna en li-

ten historia. I Ingå bildades ett konsortium för inköp af jord och en person, som en gång suttit på högerns bankar, var också medlem af detta konsortium. Detta konsortium hembjöd kommunen en af densamma inköpt egendom med villkor att, om en enda medlem af kommunen satte sig emot öfverlåtelsen, så skulle kommunen icke få egendomen ifråga. Det var ju klart, såsom också en legonämnds borgerliga ordförande yttrade, att de endast behöfdes att gifva 100 mark åt en person för att han skulle sätta sig emot egendomens öfvertagande. Så gick det också på kommunalstämman. En person satte sig emot egendomens öfverlåtande och konsortiet, likmätigt sitt beslut, hembjöd icke egendomen, som det köpt, åt kommunen. Egendomen parcellerades sedan, och man skördade en vinst på, som jag vill minnas, 60,000 mark. Jag har fått uppgift om dessa förhållanden af en medlem i taxeringsnämnden. Om man således på detta sätt vill jobba i egnahems-idéer och slikt

så nog blir det en dyr historia af det hela och ej egnadt att hjälpa de obesuttna samt förenkla emigrationsproblemet.

Keskustelu julistetaan päätyneeksi ja anomusehdotus lähetetään talousvaliokuntaan.

Seuraava istunto on huomenna kello 6 i. p.

Täysi-istunto päättyy kello 11,12 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

13. Tiistaina 22 p. maaliskuuta

klo 6 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia :

Esitetään :

Siv.

1) Siitä verosta, joka paloviinan valmistamisesta on suoritettava sekä sanotun veron käyttämisestä annettu arm. esitys n:o 4.

2) Suostuntaverosta mallasjuomain valmistamisesta annettu arm. esitys n:o 5.

3) Suostuntaverosta pelikorteista Suomen Suuriruhtinaanmaassa vuonna 1911, anettu arm. esitys n:o 6.

4) Varain osottamista valtiopäiväkustannusten suorittamiseen vuonna 1911 koskeva arm. esitys n:o 7.

5) Suomen Eduskunnan Pankkivaltuusmiesten kertomus Eduskunnan Pankkivaltuuskunnalle vuodelta 1909.

6) Ehdotuksen paloapuyhdistyksistä 17 p:nä huhtikuuta 1908 annetun lain selittämisestä sisältävä ed. Granfeltin edusk. esit. n:o 5.

7) Kruunun metsä- ja viljelysmaiden nykyisten torpparien ja vuokraajien asunto- ja viljelysoikeuden turvaamista tarkoittava ed. Kaarneen anom. ehd. n:o 7.

8) Sellaisten kruunun metsätorppien ja mäkitupien asukkaiden oikeudellisen aseman turvaamista, joiden maapalstoja ei heti voida muodostaa itsenäisiksi uudistaloiksi, koskeva ed. Lohen y. m. anom. ehd. n:o 8.

9) Valtion metsämaiden lisäämistä sillä tavoin, että yhtiöt ja sellaiset yksityiset, jotka harjoittavat puutavaraa raaka-aineena kuluttavaa teollisuutta, velvoitettaisiin määrä-ajan kuluttua luovuttamaan metsämaansa valtiolle, tarkoittava ed. Evert Elorannan y. m. anom. ehd. n:o 13.

10) Arm. esityksen antamista laiksi uutisviljelyksen edistämiseksi viljelyspakkoperiaatteen mukaan koskeva ed. Huttusen y. m. anom. ehd. n:o 19.

11) Sotilas- ja siviilivirkatalojen torpparien y. m. oikeudellisen tilan parantamista perinnöllisen vuokraoikeuden periaatetta soveltamalla tarkoittava ed. Evert Elorannan y. m. anom. ehd. n:o 24.

12) Maataloudellisen koetoiminta-työn laajentamista ja järjestämistä tarkoittava ed. Relanderin y. m. anom. ehd. n:o 23.

13) Kemijärven pitäjään muodostettavien uudistalojen metsänsaantioikeuden rajoitusten poistamisesta tehty ed. Waaran y. m. anom. ehd. n:o 29.

14) Toimenpiteistä maatalousopetuksen saattamiseksi vakinaiseksi maamme seminaareihin tehty ed. Relanderin y. m. anom. ehd. n:o 51.

15) Toimenpiteitä obligatsioonilainojen hankkimiseksi kunnille maanviljelystaroituksiin tarkoittava ed. Alkion y. m. anom. ehd. n:o 54.

16) Valtion velvollisuudesta ottamaan osaa tilattoman väestön maanhankinnan avustamiseksi myönnettävien obligatsioonilainojen kuoletusten ja korkojen maksuun tehty ed. Alkion y. m. anom. ehd. n:o 55.

17) Toimenpiteitä korvauksen hankkimiseksi niille torppareille, lampuodeille ja mäkitupalaisille, jotka ovat joutuneet häädetyiksi sen vuoksi, ettei maaliskuun 12 p:nä 1909 vahvistettu maanvuokra-asetus ennen 14 p. maalisk. samana vuonna astunut voimaan tarkoittava ed. Telkän y. m. anom. ehd. n:o 59.

18) Toimenpiteitä poronhoidon edistämiseksi tarkoittava ed. Heikkisen y. m. anom. ehd. n:o 73.

19) Tilanhaltijan hallinto-oikeuden järjestämistä niillä tiloilla, jotka valtion toi-

Siv.

127

133

134

„

„

135

138

139

„

139

„

„

„

„

140

„

„

„

	Siv.		Siv.
menpiteistä muodostetaan tilattomille luovutettaviksi, tarkoittava ed. Kairamon y. m. anom. ehd. n:o 86.		pereen—Vaasan radalla Haapajärvelle tarkoittava ed. Warvikon y. m. anom. ehd. n:o 128.	142
20) Rappeuden ehkäisemistä erinäisillä maataloilla tarkoittava ed. Kairamon y. m. anom. ehd. n:o 87.	140	33) Helsingistä Pusulaan rakennettavaksi aiotun radan avustamisesta valtion varoilla tehty ed. Ojasen y. m. anom. ehd. n:o 129.	”
21) Tilattoman väestön lainarahaston uudelleen järjestämisestä tehty ed. Kairamon y. m. anom. ehd. n:o 88.	”	34) Alustavien tutkimusten toimeenpanemista rautateiden aikaansaamiseksi Oriveden—Vilppulan rataosalta Päijänteelle koskeva ed. E. S. Yrjö-Koskisen y. m. anom. ehd. n:o 74.	144
22) Valtion asutustoiminnan järjestämisestä koskeva ed. Kairamon y. m. anom. ehd. n:o 89.	”	35) Normaalinraiteisen radan rakentamista Perniön asemalta Kemiön kirkonkylään tarkoittavat ed. Liliuksen y. m. anom. ehd. n:rot 130 ja 131.	”
23) Toimenpiteitä maanviljelyskoneistoja koneiteollisuudessa tarvittavista raaka-aineista menevien tullimaksujen huoventamiseksi koskeva ed. Kairamon y. m. anom. ehd. n:o 126.	”	36) Määrärahan myöntämisestä keuhkotaudin vastustamiseksi tehty ed. Hultinin y. m. anom. ehd. n:o 132.	146
24) Vesiperäisten maitten viljelyskuntoon saattamiseksi myönnettävän määrärahan lisäämistä koskeva ed. Kekin y. m. anom. ehd. n:o 118.	”	37) Ehdotuksen laiksi avioliiton solmimisesta sisältävä ed. Väinö Jokisen y. m. edusk. est. n:o 25.	147
25) Tutkimuksen toimeenpanemista Vuoksen veden laskemista varten tarkoittava ed. Pullisen anom. ehd. n:o 122.	”	38) Lapsenmurhaa koskevien rangaistusmääräysten lieventämistä tarkoittava ed. Pärssisen y. m. edusk. esit. n:o 1.	150
26) Valtion maanviljelystarkoituksiin harjoittaman lainausliikkeen järjestämisestä tehty ed. Pullisen anom. ehd. n:o 120.	”	39) Ehdotuksen laiksi työnantajain vastuunalaisuudesta työntekijää kohtaavasta ruumiinvammasta sisältävä ed. Paasivuoren y. m. edusk. esit. n:o 20.	”
27) Toimenpiteitä Kemijärven isojakotoimituksen jouduttamiseksi tarkoittava ed. Ahmavaaran anom. ehd. n:o 61.	141	40) Työriitain sovittamista koskevan komitean asettamisesta tehty ed. Paasivuoren y. m. anom. ehd. n:o 84.	”
28) Ehdotuksen muutoksiksi torpan, lampuotitilan ja mäkitupa-alueen vuokrasta maalisk. 12 p:nä 1909 annetun asetuksen 32 ja 34 §:iin sisältävä ed. Evert Elorannan y. m. edusk. esit. n:o 21.	”	41) Arm. esityksen antamista laiksi työnantajan vastuunalaisuudesta työntekijää kohtaavasta ruumiinvammasta annettun lain soveltamisesta aikaisemmin satuneisiin tapaturmatapauksiin tehty ed. Paasivuoren y. m. anom. ehd. n:o 108.	151
29) Taloudellisen ja koneellisen tutkimuksen toimeenpanemista normaalinraiteisen radan rakentamista varten Tornion asemalta ulkosatamaan Röyttään sekä sinne perustettavan kauppasataman sopivaisuudesta tarkoittava ed. Juneksen anom. ehd. n:o 49.	”	42) Arm. esityksen antamista yleisen työväen tapaturmalaitoksen perustamisesta, jota 5 p:nä jouluk. 1905 työnantajan vastuunalaisuudesta työntekijää kohtaavasta ruumiinvammasta annettu laki edellyttää, tarkoittava ed. Paasivuoren y. m. anom. ehd. n:o 109.	”
30) Taloudellisen ja koneellisen tutkimuksen toimittamista ratasuunnalla Tornion asemalta Ylitornion kirkonkylään tarkoittava ed. Juneksen anom. ehd. n:o 95.	142	43) Suomen valtionrautateiden virka- ja palvelusmiesten virkavirheiden tutkimisesta ja tuomitsemisesta koskevien määräysten tarkastamisesta tehty ed. Käkikosken y. m. anom. ehd. n:o 65.	”
31) Rautatien rakentamista Oulun radalta Kokkolan kaupungin luota Karstulan kautta Jyväskylän—Suolahden radalle koskeva ed. Warvikon y. m. anom. ehd. n:o 127.	”	44) Valtiovaraston saattamista vastuunalaiseksi yksityisiä kohtaan virkamiesten virheellisen menettelyn heille tuottamasta	”
32) Taloudellisen ja koneellisen tutkimuksen toimittamista rautatien rakentamista varten Myllymäen asemalta Tam-			

vahingosta koskeva ed. Riihelän y. m. anom. ehd. n:o 115.

45) Ehdotuksen valmistamista asetukseksi luonnon muistomerkkien rauhoittamisesta koskeva ed. Liston y. m. anom. ehd. n:o 98.

46) Määrärahan myöntämisestä vankeinhoidon parantamiseksi tehty ed. Nuortevan y. m. anom. ehd. n:o 60.

47) Vapautettujen vankien ottamista valtiolaitoksen töihin tarkoittava ed. Käiki-
kosken y. m. anom. n:o 125.

48) Muutoksia luotsi- ja majakkalaitosta koskevaan asetukseen 21 p:ltä huhtik. 1903 tarkoittavat ed. Airolan y. m. anom. ehd. n:o 52 ja ed. Pietisen y. m. anom. ehd. n:o 102.

49) Ehdotuksen laiksi, jonka kautta kumotaan voimassa olevan Rikoslain 10 luvun 1 ja 2 §:t sisältävät ed. Järvisen y. m. edusk. esit. n:o 6.

50) Ehdotuksen laiksi maanhankinnasta tilattomalle maalaisväestölle sisältävä ed. Jonas Castrénin y. m. edusk. esit. n:o 26.

51) Toimenpiteitä maan hankkimiseksi tilattomalle väestölle tarkoittava ed. Kaar-
neen anom. ehd. n:o 4.

52) Sellaisen lainmuutoksen aikaansaa-
mista, että eri vaalipiirien samaan puolueeseen kuuluvat vaaliliitot voisivat yhtyä koko maan käsittäväksi vaaliliitoksi koskeva ed. Kaarneen anom. ehd. n:o 3.

53) Kirkon ja valtion erottamista tar-
koittava ed. von Troilin y. m. anom. ehd. n:o 80.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Boman, A. Castrén, Halonen Hannula, Heikkilä, Kautto, Lagerlöf, Lahdensuo, Latvala, Malkamäki, Malmivaara, Oranen, Poutiainen, Salo, Schybergson, Sipilä, Soininen ja Wrede.

Ilmoitusasiat:

Ilmoitetaan että ed. Wrede sairauden takia on jäänyt pois tämän päivän täysi-istunnosta ja myönnetään vapautusta valtiopäivätyöstä yksityisasiain takia seuraaville edustajille, nimittäin ed. Paasivuorelle tämän illan istunnosta, ed. Malmivaaralle tämän illan ja huomispäivänä mahdollisesti pidettävästä istunnosta, ed. Wainiolle, Miettiselle ja Wuorivirrälle tämän illan

Siv.

151

”

152

153

154

155

159

172

”

”

istunnon loppuosasta ja huomispäivän istunnosta, ed. Löthmanille, Pennaselle ja Hallbergille huomispäivän istunnosta, ed. Revolle tämän kuun 30 ja 31 päivän istunnoista, ed. Lautasalolle tämän kuun 24 päivästä 29 päivän iltaan saakka, ed. Peurakoskelle tämän kuun 24 päivästä ensi kuun 2 päivän iltaan asti, ed. Sainiolle tämän kuun 30 päivästä ensi huhtikuun 7 päivään ja ed. Junekselle tulevan viikon ajaksi.

P u h e m i e s: Eduskunnalle on tiedoksi annettava, että sihteerin kirjelmässä on ilmoitettu Turun läänin pohjoisen vaalipiirin keskuslautakunnalle ed. Rapolan kuolemasta, jotta keskuslautakunta voisi antaa valtakirjan varamiehelle.

Valitsijamiehiä kehoitetaan valitsemaan jäsen ed. Rapola-vainajan sijaan valtiovarain valiokuntaan.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

- 1) Sitä verosta, joka paloviinan valmistamisesta on suoritettava sekä sanotun veron käyttämisestä annettu arm. esitys n:o 4,

joka kuluvaan kuun 18 p:nä pantiin pöydälle tähän täysi-istuntoon, esitetään edelleen ja ilmoittaa puhemies että puhemiesneuvosto ehdottaa tämä armollisen esityksen lähetettäväksi valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. J o n a s C a s t r é n: Käsillä olevaa suostuntaa koskevaa armollista esitystä valiokuntaan lähetettäessä tarjoutuu tilaisuus ottaa eduskunnassa puheeksi nykyisen senaatin menettely viime eduskunnan hyväksymiin suostunta-asetuksiin nähden, menettely, joka asetti eduskunnan itseverotusoikeuden vaaranalaiseksi ja uhkasi saattaa Suomen perustuslaille uskollisia virkamiehiämme samojen vainojen esineeksi kuin sortovuosien aikana.

Kuten tunnettu, hyväksyi eduskunta viime valtiopäivillä hallitsijan sille jättämien esitysten johdosta uudet asetukset paloviinan valmistamisesta ja mallasjuomain valmistamisesta suoritettavasta suostuntaveroista kuin myös leimasuostunnasta, jotka asetukset olivat noudatettavat tammikuun 1 päivästä 1910, jonka johdosta sitä edellisen eduskunnan hyväksymät suostunta-asetukset vastamainittuna päivänä

lakkaisivat voimassa olemasta. Puheenalaiset eduskunnan hyväksymät uudet suostunta-asetukset erosivat edellisistä etupäässä siinä, että valmistettavasta väkijuoma-aineesta suoritettava vero oli suuressa määrin korotettu. Kun verona oli 1909 vuoden loppuun määrätty väkeviä mallasjuomia valmistavista tehtaista suoritettavaksi 4 markkaa kultakin 10 kilogrammalta siellä valmistettuja maltaita, päätti viime eduskunta sanotun veron tammikuun 1 päivästä 1910 alkaen korotettavaksi 8 markkaan. Niinikään määrättiin viime valtiopäivien päättämässä asetuksessa paloviinan valmistamisesta suoritettava suostuntavero korotettavaksi 1 markasta 20 pennistä 2 markkaan litralta koko valmistusmäärästä. Uudet suostuntakorotukset herättivät, kuten tunnettu, suurta hälinää asianomaisten mallasjuoma- ja viinatehtailijain joukossa, joista edelliset pitivät arvonsa mukaisena kääntyä sotilassenaatin puoleen anomuksella, jossa vedottiin tämän senaatin toimintaan asiassa. Missä määrin oluttehtailijain ja heidän lainopillisten neuvonantajiensä painostus vaikutti senaatin kantaan suostunta-asetusasiassa on tietysti vaikea varmuudella sanoa, mutta tuskimpa erehtyneen, jos väittää niin olleen asian laidan.

Kun aina tätä ennen senaatin puolelta on ryhdytty mitä ripeimpiin toimiin eduskunnan hyväksymäin suostunta-asetusten esittämiseksi hallitsijalle, viivästeli tällä kertaa nykyinen senaatti joko toimettomuudesta, asian ymmärtämättömyydestä tai tarkoituksperäisesti, ryhtymättä minkäänlaisiin toimiin esittelyn kiirehtimiseksi. Viime joulukuun 9 päivänä oli toimitusvaliokunta lähettänyt eduskunnan hyväksymät asetukset suostunnoista, siis myöskin paloviina- ja mallasjuomain valmistamisesta suoritettavasta verosta kuin myöskin leima-suostunnasta, kenraalikuvernöörin kansliaan, mutta vasta saman kuun keskivaiheilla lähetettiin asiakirjat kenraalikuvernöörin kansliaan senaatin talousosaston kansliaan venäjänkielille käännettäviksi. Siellä niitä makuutettiin seuraavan tammikuun 8 päivään asti, jolloin ne palautettiin senaatista asianomaisesti käännettyinä kenraalikuvernöörinkansliaan.

Tällainen viivytytys senaatissa, jossa asetus-ehdotukset olisivat olleet mitä kiireellisimmin käännettävät sitten toimitettaviksi takaisin kenraalikuvernöörin kansliaan ja sieltä Pietariin hallitsijalle esitettäviksi, oli jo itsessään suuresti moitteenalainen teko. Mutta tämä viivyttely himmenee vähäpätöiseksi sen toimenpiteen rinnalla, johon nykyinen senaatti

ryhtyi sen johdosta, ettei uusia suostuntoja koskevia asetusehdotuksia näin ollen ehditty saada hallitsijalle esitetyksi ennen 1 päivää tammikuuta 1910, josta päivästä määräykset uusista suostunnoista olivat eduskunnan päätöksen mukaan noudatettavat. Joitakuuta kertoja ennenkin on tapahtunut, että eduskunnan päätökset suostunnoista syystä tai toisesta eivät ole ehtineet tulla hallitsijalle ajoissa esitetyiksi eikä asetuskokoelmassa julkaistuksi ennen sitä päivää, josta alkaen ne olisivat olleet suoritettavat. Mutta sellaisissa tapauksissa on senaatti aina ennen ryhtynyt toimenpiteisiin suostuntain kantamiseksi valtiopäiväin hyväksymäin suostunta-asetusten perusteiden mukaan siitä päivästä lähtien, jolloin niiden suorittaminen valtiopäivien päätöksen mukaisesti olisi alkava. Tämä on tapahtunut siten, että senaatista on viranomaisille lähetetty kirje, jossa on ilmoitettu senaatin päättäneen, että siksi kun kysymys suostunnoista on saatu hallitsijalle esitetyksi ja suostunta-asetukset julkaistuksi, ovat suostunnat suoritettavat valtiopäivien hyväksymien perusteiden mukaisesti. Täten meneteltiin senaatin puolelta esim. 1905 vuoden alussa ja saman vuoden lopussa säätyvaltiopäivien päättämiin 1905 ja 1906 vuoden alusta kannettaviin suostuntaveroihin nähden. Samoin menetteli senaatti eduskunnan heinäkuun 1 päivästä lähtien suoritettavaksi päättämien suostuntain suhteen. Yhtäläistä menettelytapaa noudatti niinikään senaatti vuonna 1909, jolloin eduskunnan hyväksymät suostunta-asetukset vastamainitun vuoden alusta suoritettavista suostuntaveroina eivät olleet ehtineet ajoissa tulla hallitsijalle esitetyiksi.

Ei koskaan ennen, ei edes sortovuosina oltu siis senaatin toimesta annettu määräystä jonkun suostuntaveron väliaikaisesta kannosta, joka olisi määrältään, perusteiltaan tai suoritustavaltaan poikennut eduskunnan kantovuodelta hyväksymistä suostunnoista. Mutta nykyinen senaatti, tämä senaatti, joka pääosaltaan on kokoonpantu Venäjältä kokoon haalituista tänne komennetuista aineksista, joita on täydennetty erinäisillä, sortovuosien aikuisilla vähemmän kadehdittavan maineen saavuttaneilla ilmiöillä, tämä senaatti, josta useat sen jäsenet eivät taida maan kieltä, joilla ei ole tietoa Suomen laista eikä tuntemusta sen kansasta ja sen tarpeista, tämä senaatti, jossa on jäseniä, jotka eivät ole vannoneet Suomen lain vaatimaa virkavalaa ja siten heti astuessaan senaattiin ovat asettuneet Suomen lakien yläpuolelle, tämä tällainen senaatti katsoi asiak-

seen astua omia uusia uriaan suostunta-asiaain ja perustuslain tulkittamisen alalla.

Koska eivät eduskunnan päättämät suostunta-asetukset, osaksi nykyisen senaatin oman leväperäisyyden ja huolenpidon puutteen takia, ajoissa ehtineet tulla esitetyiksi, päätti senaatti alamaissessa alistuksessa hallitsijalle ehdottaa, että hallitsija väliaikaisessa asetuksessa määräisi suostunnat suoritettaviksi tammikuun 1 p:stä 1910, ei eduskunnan päätösten mukaan, mutta edellisten suostunta-asetuksien perusteita noudattaen, siis niiden asetusten mukaan, jotka lakkasivat voimassa olemasta tammikuun 1 päivänä 1910 ja joita eduskunta ei ollut päättänyt jatkettaviksi, vaan niiden sijaan hyväksynyt uudet suostunta-asetukset, jotka oleellisesti, etupäässä mikäli koski veromäärän korkeutta, erosivat tammikuun 1 päivään 1910 voimassa olleista asetuksista.

Kun kysymys nykyisen senaatin edellämaitusta alistuksesta joulukuun 22 p:nä 1909 esitettiin senaatissa, esotti asianomainen esittelijä, sama esittelijä, joka oli antanut taipuisan myötävaikutuksensa 20 miljoonan markan suorittamismääräykseen Venäjän valtakunnan rahastoon ja jonka olisi pitänyt olla vapaa kaikista epäluuloista liikanaisesta laillisuuden innosta, perusteellisesti, että määräys entisten tammikuun 1 p:nä 1910 lakkaavien suostuntain suorittamisesta olisi lainvastainen. Se lainoppinut, jonka mielipidettä senaatti kuulusteli asiassa, oli samaa mieltä. Prokuraattori, maan oikeuden korkein valvoja, niinikään. Mutta kaikki turhaan. Sotilassenaatti, jolla ei ollut vähimpiäkään edellytyksiä harkitsemaan mikä on laillista, mikä ei, päätti sillä varmalla itseluottamuksella, joka ei suo epäilyksille sijaa ja joka aina on ominaista tietämättömyydelle, alistuksen tehtäväksi hallitsijalle väliaikaisen asetuksen antamisesta entisten suostuntain suorittamisesta, joka alistus sitten hyväksyttiin korkeimmassa paikassa joulukuun 30 p:nä viime vuonna. Joulukuun 30 p:nä annetussa asetuksessa, jonka otsakirjoituksena on: »Asetus paloviinan valmistamisesta suoritettavasta verosta, mallasjuomain valmistamisesta maksettavasta suostuntaverosta sekä leimasuostunnasta tammikuun 1 p:stä 1910», lausutaan, että koska viime eduskunnan hyväksymät ehdotukset uusiksi asetuksiksi paloviinan ja mallasjuomain valmistuksesta suoritettavasta verosta kuin myöskin leimasuostunnasta eivät ole vahvistetut, ovat nämä suostunnat suoritettavat tammikuun 1 päivästä 1910 sitä ennen voimassa olleiden perusteiden mu-

kaan »sovelluttamalla niitä periaatteita, jotka säädetään 46 §:ssä Ruotsin hallitusmuodossa vuodelta 1772». Viimemainittuun perustuslakipaikkaan siis nykyinen senaatti nojasi käsityksensä asiassa. Mainittu perustuslain paikka kuuluu näin: »Valtakunnan säätyjen kokoukset eivät kestä kauvemmin kuin korkeintaan kolme kuukautta ja ettei maata rasitettaisi pitkällä valtiopäivillä, niinkuin tähän asti on tapahtunut, niin voipi kuninkaallinen majesteetti sinä aikana julistaa valtiopäivät päättyneiksi ja jokaisen kotiseudullensa laskea; ja jos semmoisessa tapauksessa mitään uutta suostuntaveroa ei olisi vahvistettu, niin jääköön entinen voimaansa.»

Jokainen, joka edes hituisenkaan verran on tutkinut sen aikuista Ruotsin ja Suomen valtio-oikeutta ja vuoden 1772 hallitusmuotoa, tietää, että valtiopäivien päätökset suostunnoista eivät tarvinneet hallitsijan hyväksymistä, vaan astuivat voimaan siitä päivästä kun valtiopäivät olivat päättäneet tai, kuten valtiopäiväpäätöksissä siltä ajalta sanotaan, »vahvistanut». Sanalla »vahvistettu» hallitusmuodon 46 §:ssä ei tarkoiteta mitään hallitsijan vahvistamistoimenpidettä, vaan valtiopäiväin päättämistä eli hyväksymistä suostunta-asioissa. Sanaa »vahvistettu» on siis käytetty merkitsemään valtiopäiväin eikä hallitsijan hyväksymistä, jota viimemainittua ei suostunta-asioissa tarvittu. Puheenalainen perustuslainpaikka merkitsee siis, että entiset suostunnat olisivat voimassa, jos valtiopäivät asetettuina tilaisuuteen päättämään suostunnoista kolme kuukautta kestäneen istuntokauden jälkeen julistetaan päättyneiksi ilman että ne ovat ennättäneet tulla mihinkään päätökseen suostunnoista.

Tällä tavoin on hallitusmuodon 46 § käsitettävä ja niin sitä on aina käsitetty. Ei kenenkään päähän ole tätä ennen juolahtanut, että sanalla »vahvistettu» tarkoitettaisiin hallitsijan hyväksymistä, koska kaikki senaattien suostuntaa koskevat valtiopäiväpäätökset kiistämättömästi osoittavat, että mainitulla sanalla tarkoitetaan valtiosäätyjen tekemiä päätöksiä suostunta-asioissa.

Kun viime valtiopäivät eli 1909 toiset valtiopäivät ehtivät tehdä päätöksensä suostunta-asioissa hyväksyen uudet perusteiltaan toisenlaiset asetukset kuin ne, jotka paloviinan ja mallasjuomain valmistuksessa suoritettavasta suostuntaverosta kuin myös leimasuostunnasta olivat voimassa ensimmäiseen päivään tammikuuta 1910, olisi jokaiselle, joka tunnollisesti

asiaa harkitsee tai järkevästi pystyy sitä harkitsemaan, pitänyt olla selvää, ettei hallitusmuodon 46 §:ää mitenkään käynyt soveltaminen eduskunnan hyväksymiin suostuntapäätöksiin nähden. Mutta toisin nykyinen senaatti. Vaikka siltä, kuten jo ennen sanottiin, puuttui kaikkia edellytyksiä tulkitsemaan Suomen perustuslakia, oli sillä, ilman että se huoli esittelijän epävästä lausunnosta, ilman että se välitti oikeusoppineen käsityksestä, jonka mielipidettä se itse kuulusteli, ja ilman että se kallisti korviansa korkeamman oikeuden valvojan mielipiteille, uskallusta ja rohkeutta päättää alamaissa alistuksessa esittää hallitsijan hyväksyttäväksi nurjan sekä eduskunnan itseverotusoikeutta polkevan että hallitsijan oikeutta supistavan ehdotuksen väliaikaisen asetuksen antamisesta.

Nykyisen senaatin aikaansaama asetus 30 p:ltä joulukuuta 1909 polki nimittäin eduskunnan ikivanhaa itseverotusoikeutta asettumalla sille kannalle, että hallitsija kieltäytymällä hyväksymästä eduskunnan suostuntapäätöksiä tai siirtämällä hyväksymisensä sen ajan ylitse, josta lähtien suostunnat olisivat suoritettavat, perustuslain nojalla oli oikeutettu määräämään, että entiset suostuntaverot olisivat edelleenkin suoritettavat, vaikka perustuslaissamme selvää selvemmin ilmenee se periaate, että eduskunnan perustuslaillisessa järjestyksessä hyväksymä suostuntavero on laillinen ja että ainoastaan sellainen suostuntavero, jos se kerran on päätetty, on suoritettava ja kannettava eikä mikään muu suostuntavero.

Mutta mainitussa asetuksessa ilmenevällä tulkinnalla supistetaan ja rajoitetaan hallitsijankin perustuslaillista oikeutta, koska sen nojalla hallitsijankin täytyisi ennen valtiopäiväin lopettamista vahvistaa valtiopäiväin tekemät suostuntapäätökset ilman että hänellä olisi oikeutta valtiopäiväin päättäjäisten jälkeen harkita, ovatko valtiopäiväin hallitsijan omasta esityksestä kenties päättämät suostunnat hyväksyttävät vaiko ei. Mainitun tulkinnan mukaan tulisi siinä tapauksessa, ettei hallitsija ennen valtiopäiväin lopettamista ole ehtinyt antaa vahvistustansa valtiopäiväin suostuntapäätöksiin, entiset suostuntaverot, jotka voisivat olla alhaisemmat kuin hallitsijan itsensä esittämät tai valtiopäiväin päättämät, kannettaviksi.

Usein mainittu nykyisen senaatin toimenpiteistä syntynyt asetus 30 päivästä joulukuuta 1909 on sekä elävänä todistuksena siitä, etteivät miehet, jotka eivät tunne maan oikeus-

järjestystä, pysty Suomen korkeimpina hallitusviranomaisina hoitamaan maan asioita. Se on myöskin omansa osoittamaan, mitenkä sellaiset miehet kykenevät valvomaan kansan ja hallitsijan perustuslaillisia oikeuksia ja mihinkä asemaan he perustuslainvastaisilla neuvoilla asettavat hallitsijan itsensä.

Seuraukset senaatin aikaansaamasta perustuslainvastaisesta asetuksesta astuivat kohta ilmoille. Suomen lainkuuliaiset viranomaiset, harvoja poikkeuksia lukuunottamatta, joihin poikkeuksiin valitettavasti kyllä ovat luettavat pääkaupungin raastuvanoikeuden erinäiset osastot, kieltäytyivät noudattamasta perustuslainvastaista asetusta. Tämän jälkeen tarttui nykyinen Suomen kenraalikuvernööri asiaan. Hän lähetti senaatille kirjoituksen, jossa teroitetaan senaatille, että sen oli tarkasti valvottava 30 päivänä joulukuuta annetun asetuksen noudattamista ja saatettava rangaistuksenalaisiksi niskoittelevat viranomaiset. Tämän johdosta päätti nykyinen senaatti, tuo senaatti, joka näkyy käsittävän tehtävänsä siten, että sen tulee konemaisesti totella kaikkia ylhäältä päin tulevia sortokäskyjä, mutta ei itsenäisesti noudattaa Suomen perustuslakia, talousosaston alaisille viranomaisille lähetettäväksi kierto kirjeen, jossa käskettiin viranomaisten ehdottomasti noudattaa senaatin käsityksen mukaan laillisessa järjestyksessä julaistua asetusta 30 päivästä joulukuuta 1909 ja, jos poikkeuksia olisi tapahtunut mainitusta asetuksesta, ryhtyä kiireellisiin toimenpiteisiin syyllisten saattamiseksi lailliseen edesvastaukseen ja velvoittamiseksi korvaamaan kruunulle heidän menettelynsä kautta mahdollisesti syntyneen vahingon. Tätä päätöstä vastaan, jota olivat tekemässä senaattorit Markoff, Wirenius, Hedlund ja Berg, pani v. t. prokuraattori vastalauseensa. Kenraalikuvernööri taas osaltaan lähetti kuvernööreille kirjoituksen, jossa kuvernöörejä veloitettiin kolmen päivän kuluessa lähettämään hänelle luettelo kaikista niitten alaisista virkamiehistä, joiden toimialaan kuului useimmiten asetuksen toteuttaminen, ja siihen samalla merkitsemään, mitkä virkamiehet olivat kieltäytyneet noudattamasta asetuksen määräyksiä, ynnä sitäpaitsi vielä ilmoittamaan, mihin toimenpiteisiin kuvernööri sellaisen henkilön niskottelemisen johdosta oli ryhtynyt hänen saatamistaan varten edesvastaukseen. Sen ohella tuli sanotun kenraalikuvernöörin kierto kirjeen mukaan kuvernöörien viikottain lähettää kenraalikuvernööriille täydennysluetteloita samoista seikoista.

Minun ei tarvitse arvostella tämän kirjeen luonnetta eikä selittää sen tarkoitusta. Jokainen, jonka muistosta sortoaikain menettelytavat eivät ole hälvenneet, käsittää sen ilman kaikkia selityksiä.

Senaatin perustuslakivastaisen menettelyn kautta suostunta-asioissa oli täten loihdittu esille mitä laajakantoisimmat ristikohdat, ristikohdat, jotka olisivat voineet johtaa mitä arveluttavimpiin selkkauksiin ja mullistuksiin ja asettaa jälleen, kuten sortovuosina, virkamiehistömme lainkuuliaisuuden kovimman koetuksen alle. Siitä kannasta päättäen, jolle maan hovioikeudet ja suuri osa viranomaisistamme jo ehti asettua tässä ristikohdassa, ei ole epäilemistäkään, että virkamiehistömme ylimalkaan olisi kunnialla tämän koetuksen kestänyt. Se seikka, että eduskunnan päättämät suostunnat korkeimmassa paikassa vihdoin saatiin esitetyiksi ja julaistuksi, pelasti maamme samanlaisista koettelemuksista, jotka olivat edellisinä sortovuosina sitä kohdanneet.

Tässä yhteydessä ei sovellu selostus kaikista laittomuuksista, joihin nykyinen senaatti on tehnyt itsensä syyppäksi. Minä olen vakuutettu siitä, että Suomen kansan eduskunta ennen pitkää tulee, käyttämällä sen varassa olevia ja valtiopäiväjärjestyksen osottamia keinoja, kaikinpuolisesti valaisemaan nykyisen senaatin kykenemättömyyttä tärkeään tehtäväänsä ja sen surkeanlakivastaista toimintaa ja siitä johtuvaa hallitusvallan auktoriteetin vähenemistä maassa, osoittamaan, kuinka Suomen oikeutta järjestelmällisesti polkeva hallitussuunta Venäjällä on johtanut siihen, ettei kukaan arvostaan pitävä Suomen mies ole tahtonut sellaisen hallitussuunnan vallitessa astua senaattiin, antautua tämän hallitussuunnan välikappaleeksi, vaan että tätä tarkoitusta varten Suomen senaatti on miehitetty aineksilla, jotka eivät nauti vähintäkään arvoa maassa, sekä vihdoin osoittamaan, kuinka tällainen senaatti on omiansa komprometteeraamaan hallitusvaltaa semmoisenaan ja enemmän kuin kenties mikään muu ei ainoastaan Suomen kansan, vaan koko sivistyneen maailman silmissä todistamaan nykyisen hallitussuunnan siveellistä vararikkoa.

Olen tässä lähetekeskustelussa tahtonut yhteydessä eduskunnalle jätettyjen suostuntaa koskevien esityksien kanssa kosketella ainoastaan yhtä nykyisen senaatin laittomista toimenpiteistä kehoittaakseni valtiovarainvaliokuntaa mietinnössään asettamaan oikeaan valoonsa nykyisen senaatin menettelyn eduskun-

nan viime valtiopäivillä päättämien asetusten johdosta, jotka koskivat paloviinan ja mallasjuomain valmistuksesta suoritettavaa suostuntaveroa kuin myös leimasuostuntaa, sekä, sitten kun se on vaatinut perustuslakivaliokunnan lausuntoa asiassa, ehdottamaan eduskunnalle, mitä eduskunnan olisi asiassa kaiken tämän johdosta lausuttava.

Ed. Wuorivirta: Kautta maan kuului helpotuksen huokaus, kun saatiin tietää että Keisarillinen Majesteetti viime tammikuun 21 p:nä on nähnyt hyväksi noudatettavaksi armossa vahvistaa eduskunnan hyväksymän esityksen siitä verosta, joka paloviinan valmistuksesta Suomessa oli suoritettava tänä kuluvana vuonna. Vastoin odotuksia ja niitä toimenpiteitä, jotka olivat kasaantumassa kansan tuiki tarpeellisen ja terveellisen menestymisen tielle oli tämänkin kysymyksen pikainen ja mutkaton ratkaiseminen valon välkähdyksenä valtiollisen elämämme synkän yön pimeydessä. Ainakin osa Suomen kansaa sai kiitollisuudella tuntee rohkaisua oikean asian lopullisesta voitosta. Toivolla loi se eteenpäin katseensa siitä, että niin tulee vastaisuudessaakin käymään, kun ristiriitaisuuden usvia käy keskinäisen sopuinnun kirkas päivä hajottamaan. Me olemme näinä kuluneina kuukausina eläneet sen veron alaisina, että valmistetusta paloviinasta on maksettava 2 markkaa kultakin litralta säännöllisväkevää paloviinaa. Mutta ehdotuksessa armolliseksi asetukseksi tästä asiasta tulevaa vuotta varten esitetään kahden markan vero alennettavaksi 1 markan 40 pennin veroksi sillä olettamuksella, että nykyään voimassa oleva 2 markan vero voipi aiheuttaa halpojen väkijuomien maahan lisääntyvän tuonnin. Mutta kun ei ole vielä mitään todellista kokemusta siitä, voipi syystä panna tämän oletuksen perään hyvinkin näkyvän kysymysmerkin. Ja vaikkapa vielä jotkut asiantuntevat viranomaiset, kuten varsin uskottavaa on, pitävät tämän vaaran todennäköisenä, niin voipihan tähän taas lisäksi (Vasemmalta: Kovempaa) vielä panna aivan suuren huutomerkin sekä samalla jäädä odottamaan nykyisen verotuksen todellisia eikä vain todennäköisiä seurauksia.

Vielä lisäksi uskon, että yhtä hyvin voipi osa Suomen kansaa ilman epäilyksiä kohdata näitä todennäköisiksi oletettuja seurauksia, pannen vakuutuksella sen päämaalikseen, että väkijuomamyrkyn valmistus ja kauppa maassamme, kuten jo on osaksi tapahtunut, supistuu

supistumistaan, kunnes tuon turmion säilytys-paikka rajoitetaan apteekin siihen kaappiin, jonka otsikkona on kirjoitus »venena» s. o. myrkky. (Huutoja ja naurua vasemmalta. P u h e m i e s: Hiljaa! Ei saa häiritä!)

Mitä taas tulee siihen arveluun, että 1 markan 40 pennin veroinen paloviina ehkäisisi sen myrkyn turmiollista vaikutusta paremmin kuin 2 markan veroinen, tuntuu se perusteettomalta, sillä jospa kotimaisen paloviinan valmistaminen houkuttelisi tänne ulkomaisen myrkyn lisääntymistä, onhan sitä vastaan kaupunki- ja maalaiskunnilla keinoja torjumiseen. Kai siinä tapauksessa myös maamme rautatietkään eivät niin auliisti kuin nykyään palvelisi väkijuomain levittämistä. Jo nykyään niistä maalaiskunnista, mihin ei enää lähikaupungista vuoda väkijuomia, on paljon vähentynyt niiden tuottama vaikutus ja turmio. Jos käypi niin, että ulkomaiset juovutusjuomat yhä suuremmalla voimalla ryntäävät maahamme, minä toivon edes silloin todellisen isänmaallisuuden heräävän kaupunkien niissä isissä, jotka nykyään ovat katsoneet väkijuomakaupoista kertyneillä voittorahoilla voitavan edistää terveydenhoidon lisääntymistä ja valistusta niissä ihmisyksilöissä, jotka mainitun myrkkylähteen äärellä maleksien alentuvat eläimelliseen raakuuteen. (Vasemmalta: Hurraa! P u h e m i e s: Hiljaa!)

Armollisesta esityksestä käypi selville, että syyttäjän palkitsemiseksi osottamastaan erityisestä ahkeroisesta paloviina-asetusten rikkomisen syytteesen saattamisesta on siinä varattu yli 100,000 markkaa. Nämä rahat olisi siis annettava kruununpalvelijoille. Mutta kun heidän toimeensa yleensä kuuluu niinhyvien paloviina-asetusten kuin myöskin muiden asetusten rikkomuksien ehkäiseminen ja järjestyksen valvominen ja he siitä saavat vuotuisen palkkansa, tuntuu tämä ylimääräinen palkitseminen arveluttavalta. Aniharvat heistä ovat tähän saakka tehneet tehtäviään vain palkinnon toivossa. Ja missä ei velvollisuutensa täyttämisen tunto heitä kannustaisi, joten asianomainen, kun hän ei palkintoa toivo saavansa, erityisesti jättäisi paloviina-asetusten rikkomiset omaan varaansa, siellä, niinkuin kaikkialla muuallakin maassamme on olemassa sanomalehdistö, joka siksi on valveilla, että moiset kruununpalvelijat saatetaan oikeaan valoonsa. Ja tämä on senkaltaisia virkamiehiä paremmin pakottava tehtäviään toimittamaan kuin palkinnon saannin kiihoitus. Nykyään näyttää väkijuomain luvaton maahantuonti varsinkin

rajalla sijaitseviin kuntiimme lisääntyvän. Siellä etenkin tarvittaisiin entisestään lisääntyvää valvontaa; tähän siis etupäässä nämä tuhannet olisivat omiaan käyttää. Ja niin ne rahat siten soveliaimmin hyötyä tuottaisivat ja ilman näitä rahoja kruununpalvelijoittemme virkakuntoisuus ja into osoittautuisivat syntyneiksi oikeista ja jaloista vaikuttimista eikä palkkojen saamisen toivosta ja kehoituksista.

Mitä vielä tulisi siihen, että kunnat menettäisivät apurahansa, joka armollisessa ehdotuksessa esitetään 400,000 markaksi, jos 2 markan vero litralta määrättäisiin, eivät siitä kuntien valistusharrastukset lamautuisi. Eivät nuo sadattuhannet tähänkään saakka ole suinkaan siunausta lisänneet. Ne ovat olleet rahoja, jotka ovat monen turmion hintana, surun ja murheen kyynelien aiheuttajana sekä yleensä monen harhaanjoutuneen elämän katkerana ja ilmeisenä todistajana tervejärkisten ihmisten käsitteiden ja toiminnan nurinkurisesta suunnasta.

Näitä näkökohtia toivoisin kunnioittaen sen valiokunnan, johon tämä armollinen esitys lähetetään, myös ottavan arvoisaan harkintaansa. (Huutoja vasemmalta: Amen, amen!)

Ed. E s t l a n d e r: Inom landtdagen hafva vid ett tidigare tillfälle af landtdagens medlemmar framställt yrkanden i den fråga, som vid denna tidpunkt är den ojämförligt betydelsefullaste af alla, nämligen yrkandet om återupprättandet af ett författningsenligt styrelsesätt i landet. I själfva verket hade det måhända kunnat vara påkalladt att i samband därmed uttryckligare än som skedde skulle framhållits nödvändigheten af en rättelse särskildt i de förhållanden, hvilka blifvit en följd af senatens nuvarande sammansättning, då densamma utgör ett medel för den mot landet riktade fientliga och fördärflika politiken, och då den allmänna styrelsen genom dess förvallande råkat i en hos oss härintills sällspord vanvård och lägervall. I hvarje händelse torde nu, sedan landtdagen emellertid skridit till sitt regelbundna arbete, och särskildt då nu till behandling föreligga propositioner, som äsyfta bevillningar, hvilkas åtagande ju ovedersägligen förutsätter förtroende mellan styrelse och folkrepresentation, förtroende till styrelseriktningen, det vara naturligt att inom landtdagen gifves uttryck åt ett omdöme om denna senat, hvilken för närvarande försvårar för landtdagen fullföljandet af dess uppgift för samhällets utveckling. Det är dock icke stället att nu här

närmare ingå vare sig på de författningsbrott, hvilka kännetecknat verksamheten bland personer, de där kommit till sina platser utan andra förutsättningar än att tjäna ett förkastligt system och som gjort styrelsens verksamhet till hvad den nu är, en vrågbild af finsk styrelse, ej håller att taga till tals deras bristfälliga formella kompetens och framförallt det uppenbara gäckeri med rättsordningen, som ligger i en tjänsteutöfning, särdeles i domareembete, af personer, hvilka icke aflagt föreskrifven embetsed. Det är för det närvarande nog, synes det mig, att inom landtdagen uttalas, hurusom dessa personer ställt sig fullständigt utanför hela vårt folk, utanför hela detta samhälle, som af dem håller icke väntar annat än ondt.

Ed. T o k o i: Tosin sen jälkeen kun ed. Castrén on nostonut juhlallisuuden tunteen tässä kamarissa verrattain korkealle, — tunne jota ed. Wuorivirta sittemmin täydensi — tuntuu hiukan arveluttavalta enää puhevuoroa pyytää, mutta minä olenkin ed. Castrénin kanssa aivan samaa mieltä siitä, että kotimainen hallitus sellaisena kuin se meillä nyt on, tämä hänen nimittämänsä sotilas- eli sapelisenaatti, on menetellyt tavalla, joka on todellakin kaiken arvostelun alapuolella, mutta minä en voi olla mainitsematta myöskin sitä tosiasiaa, johon ed. Castrénkin jo osittain viittasi, että siitä huolimatta, että hallituksen menettely tässä oli sellainen kuin se oli, meidän kotimaiset viranomaisemme asettuivat sangen kummalliselle kannalle tähän hallituksen menettelyyn nähden ensinnäkin paloviinasuostunnassa ja mallassuostunnassa sekä sittemmin leimasuostuntakysymyksessä. Se menettely selvästi osoitti, että niin sanottu perustuslaillisuuden kurssi on melkoisesti tässä maassa laskenut kaikista ed. Castrénin juhlallisista vakuutuksista huolimatta, mutta kun asianlaita on sellainen kun se tällä kertaa on ja hallitus menettelee aivan suorastaan tavalla, joka ei vähimmässäkään määrässä voi ansaita ajattelevien kansalaisten tunnustusta, onpa vielä menetellyt vastoin eduskunnan päätöksiä ja käsityksiä, niin silloin jo täytyy nousta kysymys jokaisessa ajattelevassa ihmisessä, mille kannalle on eduskunnan asetuttava vastaisiin suostunnoihin, mallasjuomasuostuntaan ynnä muihin suostunnoihin samoin kuin tähän kysymyksessä olevaan paloviinaveroonkin nähden, onko ollenkaan suotavaa tai ollenkaan edes maan etujen mukaista tällaiselle hallitukselle osoittaa minkäänlaisia

varoja käytettäväksi, eikö silloin kun hallitus kerran on osoittautunut toimeensa aivan kykenemättömäksi, olisi kerrassaan kielteinen kanta kaikkein edullisin ja paras.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi ja armollinen esitys lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

2) Suostuntaverosta mallasjuomain valmistamisesta

annettu armollinen esitys n:o 5, joka tämän kuun 18 p:nä pantiin pöydälle tähän istuntoon, esitetään, jolloin puhemies ilmoittaa että puhemiesneuvosto ehdottaa tämänkin armollisen esityksen lähetettäväksi valtiovarainvaliokuntaan.

Puhevuoroa käyttäen lausuu:

Ed. K a a r n e: Tuntuu tavattoman ikävältä, kun eduskunnan täytyy yhä jokaisella istuntokaudella säätää suostuntavaroja väkijuomille. Mutta toivottavasti on tämä nyt viimeinen kerta, sillä jos nykyinen senaatti tahtoo enemmän kuin edelliset luoda huomiota kansan hartaimmalle toivolle, niin se kiirehtii puoltavan lausuntonsa antamista eduskunnan viimeksi säätämälle kieltolaille. Mutta tällä odotusajallakin on tarmokkaasti valmistettava kieltolakia, johon tarkoitukseen voidaan käyttää väkijuomasuostuntoja. Jo viime vuonna eduskunta päätti korottaa nämät suostunnat nimenomaan raittiustarkoituksessa. Lähetes- keskustelussa, jossa väkijuomasuostuntain veronkorotuksesta keskusteltiin, lausuttiin, että tällä korotuksella tulisi myös olemaan tarkoituksena saada herpaantumaa se vastustus, joka nykyään kohtaa kieltolakia väkijuomatehdasliikkeiden puolelta.

Senaatti kyllä lausuu armollisessa esityksessä: »Vielä ei ole ehditty saada kokemusta niistä vaikutuksista, joita kuluvana vuonna kannettavalla korotetulla suostuntaverolla on oleva kotimaiseen panimoliikkeeseen ja väkevään mallasjuomien maahantuontiin nähden». Tämä lausunto ei kuitenkaan pidä paikkaansa. Sillä eduskunnan hyväksymällä mallasjuomasuostunnan korotuksella on ollut toivottu vaikutus kotimaiseen panimoliikkeeseen. Ovathan sanomalehdet kertoneet useampien oluttehtaiden lakkauttaneen väkevien mallasjuomien valmistamisen; on myöskin hyvin luultavaa, että monilla tehtailla lienee ollut toistaiseksi edellisen vuoden varastoja, joten ovat vielä

siihen asti, kunnes eduskunta tästä asiasta uudelleen päättää voineet siirtää ratkaisevan vastauksen antamisen kysymykseen, maksaako 10,000 markan alimman mallasveron vai keskeyttääkö oluen valmistuksen. Senaatti onkin täten rientänyt ystävällisesti hädässä olevien myrkkYTEhtailijain avuksi, esittämällä väkijuomasuostunnat alennettaviksi. Mitä taas tulee väkevien mallasjuomien maahan tuontiin suurissa määrin, ei siitä ole niinkään suuria vaaroja olemassa. Kesällä ne pahenevat ja talvella jäätyvät, joten luontokin suojelee meitä tältä vaaralta. Olkoon myöskin sivumennen sanottu, ettei meillä ole näissä asioissa tähänkään asti ollut ulkomaalaisista sellaista haittaa kuin omista, ja onhan nytkin tunnettu, miten suomalaiset ovat jo itse käyneet Pietarin oluttehtaissa tiedustelumatkoilla.

Kun valtiovarainvaliokunta viime vuoden toisilla valtiopäivillä korotti mallasjuomasuostunnat entistään korkeammiksi, riensivät mallasjuomatehtailijat kumoamaan valiokunnan mietintöä. Edustajille jaettiin erityisenä kirjaseana Suomen Panimoteollisuus Yhdistyksen »Vastine», jossa sanotaan muun muassa: »Odottamatta edes edellisten valtiopäiväin säätämän lain seurauksia ovat seuraavat valtiopäivät ilman muuta alas repineet sen, minkä edelliset ovat rakentaneet. Josko tämä menettely on eduksi lainsäädäntötyön terveelliselle kehitykselle, siihen lienee helppo vastata.» Nyt ovat samat olutherrat tai kuten armollisessa esityksessä sanotaan »asian ymmärtävät viranomaiset» saaneet matkaan sen, että hallituksen on täytynyt ryhtyä »alasrepimään» ilman että hallituksella on minkäänlaisia kokemuksia edellisen lain seurauksista. Minä puolestani lausun sen toivomuksen valtiovarainvaliokunnalle, että se harkitsisi asiaa vakavasti, onko ensinkään tarpeellista koskettaa nykyisiin verotusmääriin, ja jos se havaitsee siihen syytä olevan, niin pitäisi korottaa alinta veromäärää suurille oluttehtaille.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi ja armollinen esitys lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

3) Suostuntaverosta pelikorteista Suomen Suuriruhtinaanmaassa vuonna 1911

annettu armollinen esitys n:o 6, joka tämän kuun 18 p:nä pantiin pöydälle tähän istuntoon, esitetään edelleen. Puhemiesneuvosto ehdottaa tämänkin asian lähetettäväksi valtiovarainvaliokuntaan.

Puheenvuoroa käyttäen lausuu:

Ed. J u n e s: Pelikorttisuostuntaa koskevan armollisen esityksen perustelussa lausutaan että »sen hinnannousun johdosta, joka on ollut seurauksena puheenalaisen, nimittäin pelikorttien suostuntaveron korotuksesta, lienee kumminkin sanottujen menekki jossain määrin vähentynyt. Kun minä kumminkin olen sitä mieltä, että niiden menekin tulisi vähentyä ei ainoastaan »jossain määrin», vaan paljon enemmän, ihan kokonaan, sen turmiollisen vaikutuksen vuoksi, mitä yksilö ja koko yhteiskunta saa kärsiä pelihimon tyydytyksestä, olisin sitä mieltä että niiden valmistaminen, levittäminen ja käyttäminen olisi tykkänään kiellettävä. Mutta jos niiden olemassaolo ja käyttäminen ovat sellaisten yhteiskunnallisten paheitten joukkoon luettavat, joita on mahdollon poistaa, niin ainakin rohkenisin asianomaiselle valiokunnalle kunnioittaen ehdottaa että se korotaisi, jokaisesta pakasta, eli niinkuin armollisessa esityksessä sanotaan »korttileikistä» suoritettavan maksun vähintään 5 markkaan.

Ed. K a a r n e: Yhdyn ed. Juneksen ehdotukseen.

Kun keskustelu on julistettu päättyneeksi, lähetetään tämä armollinen esitys valtiovarainvaliokuntaan.

4) Varojen osottamista valtiopäiväkustannusten suorittamiseen vuonna 1911

koskeva armollinen esitys n:o 7 joka tämän kuun 18 p:stä alkaen oli ollut tähän istuntoon pöydälle pantuna, esitetään, ja lausuu

P u h e m i e s: Puhemiesneuvosto ehdottaa tämänkin esityksen lähetettäväksi valtiovarainvaliokuntaan. Haluaako kukaan puheenvuoroa? Ellei puheenvuoroa haluta niin eduskunta päättäneen lähettää armollisen esityksen valtiovarainvaliokuntaan.

Tähän suostutaan ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

5) Suomen Eduskunnan Pankkivaltuusmiesten kertomus Eduskunnan Pankkivaliokunnalle vuodelta 1909

joka on jaettu eduskunnan jäsenille, esitetään, mutta koskei kukaan halua käyttää puheenvuoroa ja puheenaoleva kertomus jo on pankki-

valtuusmiesten toimesta lähetetty pankkivaliokuntaan, niin kertomus nyt ei anna aihetta mihinkään toimenpiteeseen.

6) Ehdotuksen paloapuyhdistyksistä 17 p:nä huhtikuuta 1908 annetun lain selittämisestä

sisältävä ed. Granfeltin eduskuntaesitys n:o 15, joka kuluvaan kuun 18 p:n täysi-istunnossa pantiin pöydälle tähän istuntoon, esitetään edelleen.

Keskustelu:

Ed. Listo: Syyksi, minkä tähden 1908 vuoden laki paloapuyhdistyksistä olisi »selitettävä» niinkuin arvoisa esitysehdotuksen tekijä on esittänyt, lausutaan esitysehdotuksen perusteluissa, että mainittu laki oli aiottu astumaan rakennuskaaren 24 luvun 4—6 pykälien sijaan, jotka koskivat yksinomaan paloavun antamista tilallisten kesken maalla. Mainitun lain pohjana olevista asiakirjoista ei muka käy näkyviin, että tälle laille oli aiottu sanottavasti laajempaa sisällystä. Mitään tarvetta ulottaa laki laajemmalle ei ollutkaan olemassa, muilla keskinäisillä palovakuutuslaitoksilla kun on hallituksen vahvistamat säännöt noudatettavina. Olisikin sekä tarpeetonta että epä-mukavaa pakottaa kaikkia keskinäisiä paloapuyhdistyksiä puheenaolevan lain alle. Erit-täinkin tuottaisi niille epä-mukavuutta lain määräykset paloapuyhdistysten hallituksesta, se kun olisi vuosittain tapahtuvassa yhdistyksen kokouksessa valittava. Suuremmissa vakuutusyhtiöissä hankitaan nimittäin toimitusjohtaja pitemmäksi ajaksi. Arveluttava asia on sekin, että vanhat vuosikymmeniä toimineet vakuutusyhtiöt tulevat pakoitetuiksi muuttamaan toiminimensä, siihen kun on otettava sana »paloapuyhdistys». Esitysehdotus tarkoittaa näillä perusteilla saada toimeen sellainen 1908 vuoden lain selitys, että tämä laki olisi katsottava koskevan ainoastaan »sellaisia maalaiskunnissa syntyneitä keskinäisiä paloapuyhtiöitä, jotka ovat perustetut yksistään palovakuutuksen ottamista varten maaseudulla».

Kun olen ollut jonkun verran tekemisissä 1908 vuoden paloapuyhdistyslain synnitystyön ja sittemmin saman lain soveltamisen kanssa, rohkenen täten evästää esitysehdotusta laki- ja talousvaliokuntaan, johonka asia on menevä.

Useinmainittu 1908 vuoden laki on valmistettu valtiosäätyjen 1897 vuoden valtiopäivillä tekemän anomuksen johdosta, että hallitus

hankittuaan tarkemman selvityksen asiasta antaisi armollisen esityksen siitä, että kumotaisiin rakennuskaaren 24 luvun 4, 5 ja 6 §:t sekä eräät siihen liittyvät asetukset. Tämän johdosta toimitti silloinen vakuutustarkastaja August Ramsay tutkimuksen keskinäisestä palovakuutustoimesta Suomessa ja valmisti sen perustuksella asetusehdotuksen, joka on 1908 vuoden paloapuyhdistyslain pohjana. Ramsayn tutkimus käsittää ei ainoastaan pitäjän paloapuyhdistyksiä, vaan myös-kin erinäisiä suurempia keskinäisiä paloapuyhdistyksiä, m. m. Turun- ja Porin läänin maakauppiaitten ja käsityöläisten paloapuyhdistyksen, joka sääntöjensä mukaan antaa palovakuutuksia myöskin kaupungin ja kauppalan maalla sijaitseville rakennuksille ja muulle omaisuudelle. Asetusehdotuksensa ensimmäisen pykälän perusteluissa lausuu Ramsay näin: »Keskinäisten paloapuyhdistysten perustaminen on tähän asti tapahtunut joko kuntakokouksessa tehdyllä päätöksellä taikka myöskin siten, että yksityiset, suuremmassa tai pienemmässä piirissä tai myöskin määrätyn elinkeinon tai teollisuuden alalla ovat liittyneet yhteen; tässä kohdin 1 § ei tee mitään muutosta. Sellaisen rajoituksen tekeminen taas, että asetus tulisi käsittämään vaan määrättyä laatua olevia keskinäisiä paloapuyhdistyksiä, esim. kihlakunnittain tai pitäjittäin perustettuja, ei näytä sovelialta, koska ne yhdistykset, joita viime aikoina on syntynyt muutamilla elinkeino-aloilla (kuten esim. maakaupan), yhtä suuressa määrässä kuin alueittain perustetut yhdistyksetkin tarvitsevat erityisiä ohjemääräyksiä.»

Tästä perustelusta näkyy, että lain alkuluonnoksen tekijä on tarkoittanut vetää lain piiriin kaikki keskinäiset palovakuutusyhtiöt maassa. Sama ajatus astuu näkyviin myöskin kun Ramsay perustelee ehdottamaansa säännöstä siitä, että entisten paloapuyhdistysten säännöt ovat uudistettavat uuden lain määräysten mukaisiksi. Tästä hän sanoo, että se on »aivan välttämätöntä, jos järjestystä ja lujuutta on saatava pienten yhdistysten useammassa suhteissa puutteelliseen ja vaaralliseen järjestykseen. Suurille yhdistyksille ei tästä määräyksestä taasen seuraa mitään haittaa, koska niiden ohjesäännöt kaikissa pääkohdissaan täyttävät tässä asetetut ehdot». Jälkeenpäin syntyneissä perustavissa asiakirjoissa ei ole mitään kohtaa, joka osottaisi, että lainsäätäjäksi olisi mainitun alkuluonnoksen tekijän johtavasta ajatuksesta luopunut. Päinvastoin sanotaan nimenomaan 1904—1905 vuoden valtiopäiville

asiasta annetun armollisen esityksen johdannossa, että on »näyttäytynyt välttämättömäksi koettaa keskinäistä palovakuutustoimintaa varten aikaansaada pääasiallisilta osiltaan yhdenmukainen ja varma järjestysmuoto». Niiden viranomaisten keskuudessa, joiden on ollut 1908 vuoden lakia käytännössä sovellettava, ei tietääkseni myöskään ole ollut sanottavaa epälystä siitä, etteikö tämä laki koske kaikkia keskinäisiä palovakuutusyrityksiä maassa. Ja samalla kannalla ovat olleet miltei kaikkien suurten keskinäisten paloapuyhdistysten toimihenkilötkin. Nämä yhdistykset ovat näet, aivan harvoja poikkeuksia lukuunottamatta, jo hankkineet asianomaisen valmistuksen uusille, 1908 vuoden lain mukaan valmistetuille säännöille. Tuossa laissa määrätyn nimenmuutoksen ovat eräät niistä kuitanneet aivan yksinkertaisesti ja käytöllisesti siten, että ovat entiseen toiminimeensä lisänneet sanan »paloapuyhdistys». Sen mutkallisempi ei tämä nimen muutos ole ollut — eikä tarvitse olla.

Kun koneisto siis näin on täydessä käynnissä paloapuyhdistyslakia valmistettaessa asetetun periaatteen pohjalla, niin en puolestani saata käsittää, että sen tälle laille uuden periaatteen toteuttamista, joka ed. Granfeltin esitysehdotus tarkoittaa, voitaisiin saada lainselityksellä toimeen, vaan vaatii se lainmuutosta. Mutta saattaako eduskunta lainselitysalotteen perustuksella käydä tekemään lainmuutosta, sitä minun täytyy epäillä. Laki ja talousvaliokunnan tehtäväksi siis jäisi, jos valiokunta katselee asiata periaatteellisesti samalla tavalla kuin minä, ehdottaa käsillä oleva esitysehdotus hyljättäväksi.

Mitä tulee sen lainmuutoksen tarkoituksen mukaisuuteen, jota esitysehdotus tähtää, niin täytyy minun sitäkin epäillä. Olen uudestaan läpikäsitellyt 1908 vuoden lain paloapuyhdistyksistä, enkä saata huomata, etteivät sen säännökset olisi yhtä hyvin sovellettavissa suuriin kuin pieniinkin keskinäisiin paloapuyhdistyksiin. Ed. Granfeltin muistutus siitä, että muka tämä laki vaikeuttaisi toimitusjohtajan ottamista pitemmäksi ajaksi kuin seuraavaan vuosikokoukseen asti, on kaiketi erehdys. Paloapuyhdistyslain 9 § näet sisältää, että vuosikokouksessa on valittava jäsenet hallitukseen niiden sijaan, joiden toimiaika päättyy ennen seuraavaa varsinaista kokousta. Tuskinpa voidaan selvemmin sanoa, että laki ei lainkaan estä ottamasta paloapuyhdistyksen hallitukseen kuuluvia toimihenkilöitä pitemmäksi ajaksi kuin yhdeksi vuodeksi. Mutta se, että

halutaan eräitä keskinäisiä palovakuutusliikkeitä eristää lainalaisuudesta ja sen suojeluksesta erilleen sekä jättää ne edelleen hallintotai hallitusviranomaisten vapaasta harkinnasta riippuvaisiksi, asettuu käsittääkseni ristiriitaan sen pyrkimyksen kanssa, joka on luonnollinen maassa, missä kansalaisten täytyy käydä kovaa taistelua laillisuuden puolesta. Täällä saadaan nimittäin ehtimiseen nähdä se ilmiö, että missä lailliset muodot ovat puutteelliset, käytöllisessä elämässä toimivat ihmiset koettavat mukauttaa yrityksensä niin, että ne voivat saatavina oleviin laillisiin muotoihin mikäli mahdollista jäsentyä. Puheenaoleva lainselityshanke pyrkii päinvastaiseen suuntaan. Minä en saata uskoa, että suuret keskinäiset paloapuyhdistykset meillä lopuksikaan olisivat kiitolliset, jos niiltä pienellä lainselityksellä riistettäisiin mahdollisuus päästä 1908 vuoden lain suojeluksen alaisiksi. Sitä paitsi jäisi epäselväksi, mikä merkitys lainselityksen toimeen saatua tulisi olemaan niillä viranomaisten päätöksillä, joilla 1908 vuoden lain perustuksella jo on useille suurille paloapuyhdistyksille vahvistettu uudet säännöt.

Toivon edellisessä osottaneeni, että se asia, johonka ed. Granfelt on aloitteellaan tarkoittanut saada parannusta toimeen, on jo ehtinyt kehittyä jotakuinkin mutkalliseksi. Yksinkertaisuutta ja selvyyttä siinä ei ole omansa lisäämään sekään tapa, millä esitysehdotuksessa on yritetty kysymystä ratkaista. Epäselväksi jää, esityksen sanamuodon mukaan, tulisivatko 1908 vuoden lain alaan kuulumaan esimerkiksi sellaiset paloapuyhdistykset, jotka myöntävät maalla vakuutuksia erityisille elinkeinonharjoittajain niinkuin maakauppiasten, sahanomistajain, tehtailijain, käsityöläisten omaisuudelle. Ei myöskään käy selville jäisivätkö lain alaisiksi, vaiko sen ulkopuolelle sellaiset paloapuyhdistykset, jotka käsittävät yhden tai useamman kihlakunnan, osan yhdestä tai useammasta läänistä tai yhden kokonaisen läänin taikka kaksi tai useamman läänin taikkapa koko maan. Tällaisia epäilyksiä voisi esittää vielä useampiakin, mutta mainitut esimerkit riittänevät kaiketi osottamaan, mitä vaikeuksia asettuu tottuneellekin lainkirjoittajalle eteen, kun hän käy valmistamaan eduskuntaesitystä hänelle nähtävästi jonkun verran tuntemattomalla alalla.

Ed. Granfelt: Till först skall jag anhålla att få rätta ett tryckfel, som i de bland landtdagsmännen utdelta korrekturafdragen före-

kommer på tre olika ställen i motionsmemorialet. Där förekommer nämligen en förkortning »dep» med punkt efter, som bör rättas till »dess». Det är fråga om lagen och dess stadganden.

Hvad sedan beträffar den föregående ärade talarens anförande, så utgör det i viss mån för mig en öfverraskning, ity att alla de auktoriteter, som tidigare i denna fråga uttalat sig, varit tämligen eniga därom, att den lagstiftningsåtgärd, hvars förklarande här ifrågasättes, ursprungligen endast varit afsedd att ersätta stadgandena i B. B. rörande brandstodsföreningar på landsorten. Endast till följd af lagens formulering hafva tvifvel uppstått, huruvida sagda 1908 års lag möjligen skulle böra tillämpas på alla ömsesidiga brandstodsbolag, oafsedt om de upptaga försäkringar uteslutande på landsbygden, eller också inom städerna. Jag har i motionsmemorialet framlagt de hufvudsynpunkter, på grund af hvilka jag vid genomgåendet af materialet i detta lagstiftningsärende kommit till den slutsats jag förfäktat. Att jag icke är ensam om denna åsikt bevisar t. ex. en till senaten i fjol ingifven inlaga från den första af våra försäkringsinspektörer, — på hvars förberedande arbete hela denna lagstiftningsåtgärd vidtogs, — en inlaga, uti hvilken han för sitt bolag, nämligen Industriidkarenes Ömsesidiga Brandförsäkringsbolag, anhöll, att detta bolag icke måtte komma under 1908 års lags tillämpningsområde, enär densamma ej sådant åsyftat. Den nuvarande försäkringsinspektören åter har bl. a. på en bolagsstämma i Städernas Allmänna Brandstodsbolag den 15 juli 1909 yttrat, att han visserligen icke vara berättigad att förklara lag, men tillika påpekat att, »ehuru meningen ursprungligen varit att lagen endast skulle afse de små bolagen, ordalydelsen i lagen likväl tyder på att den bör tillämpas på alla brandstodsbolag i landet». Endast § 18 i lagen ansåg han kunna gifva anledning till en annan uppfattning. Således, äfven han anser att det är endast på grund af ordalydelsen af lagen, som man kan få en annan uppfattning rörande densamma.

Jag har uti motionsmemorialet vidare framhållit en del af de svårigheter, som denna lags tillämpning skulle erbjuda för de stora bolagen, och det har ju icke varit meningen, ej håller föreligger det någon möjlighet att i detta afseende kunna vara fullständig. Jag anser dock att de anförda exemplen äro talande nog. Man har bl. a. tidigare i lagstiftningen hos oss, t. ex. uti aktielagen, försökt undvika att äldre

bolagsfirmor skulle tvingas att ändra sin firma till följd af ny lag.

Då man genomgår de handlingar, på hvilka detta lagstiftningsärende grundar sig, finner man det håller ingestädes talas om, att detsamma skulle komma att tillämpas på något annat slags bolag än de, som taga upp försäkringar på landet. Det är om härads- och sockenbranstodsbolag det genomgående är fråga, i § 3 talas om sådana landsortsbolag, hvilka undantagsvis sträcka sin verksamhet utom länet, men ingestädes talas om de stora allmänna bolagen och ingestädes om bolag, som operera i städerna. Däraf bör man ju indirekt vara berättigad att draga slutsatsen, att denna lag icke varit afsedd att utsträckas till dem.

Utgår man från de synpunkter, som i motionsmemorialet äro framlagda, bör man enligt min uppfattning komma till den kläm, som jag också formulerat, nämligen att lagen skulle afse endast sådana inom landskommunerna tillkomna ömsesidiga brandstodsbolag, som äro inrättade uteslutande för upptagande af brandförsäkringar på landsbygden. En lagstiftningsåtgärd, afseende att fastslå detta, skulle kunna innebära förklaring af lagen. Men nu har fråga väckts därom — och den föregående ärade talaren tycktes mig framhålla särskilda skäl därför, — att denna lag jämväl skulle kunna utsträckas i allmänhet till sådana bolag, som upptaga försäkringar på landsbygden. I sådant fall skulle det icke längre vara fråga om förklaring af 1908 års lag, utan om ett tillägg till densamma, och jag överlämnar åt utskottet att, om så sker, förändra rubriken. Den af mig föreslagna klämmen behöfver i så fall ingen annan förändring, än att orden »inom landskommunerna tillkomna» framför »ömsesidigt brandstodsbolag» uteslutas.

En omständighet, som särskildt gjort att jag varit intresserad af att framlägga denna motion till hvilken jag för öfrigt blifvit uppmanad af särskilda intresserade, — är den, att lagberedningen, i hvilken jag är medlem, fått sig uppdraget att uppgöra lagförslag rörande försäkringsaftalet och den privata försäkringsverksamheten i hela dess utsträckning, med undantag af sjöförsäkring. Då det nu är uppenbart, efter hvad åtminstone mig synes och efter hvad dessutom framgår af uttalanden af en hel mängd andra, som varit i tillfälle att tillämpa lagen, att såväl dennas förarbeten som detaljstadganden icke kunna anses tyda på annat, än att den skulle komma att röra uteslutande brandförsäkring på landet, så synes det mig

därför ännu mindre lämpligt, att för de två eller tre år, som kunna återstå tills en fullständig lagstiftning angående ömsesidig försäkring liksom angående all annan försäkring kan tillkomma, söka intvinga bolag, som uppenbart känna detta som en olägenhet, under denna lags bestämningar. Jag hoppas därför att utskottet vid sin pröfning af frågan skall komma till det resultat att antingen en förklaring af eller ett tillägg till lagen, i det syfte, hvori min motion utmynnar, skall kunna af utskottet förordas till landtdagens antagande.

Ed. Warvikkö: Minä olen perehtynyt tähän 1908 vuoden lakiin paloapuyhdistyksistä enkä ole havainnut sen tekevän mitään esteitä vanhempien paloapuyhtiöitten siirtymiseen tämän lain alaisiksi, ei enempi kaupunki- kuin maalaispaloapuyhdistyksiinkään nähden, kun niillä vaan on hyvää tahtoa. Mielestäni ei tämä laki tarvitsisi mitään uutta selvitystä, vaan on se sellaisenaan kyllin selvä.

Ed. Listo: Mitä tulee entisen vakuutus-tarkastajan, tohtori August Ramsayn kantaan tässä kysymyksessä, niin on aivan oikein, niin kuin ed. Granfelt mainitsi, että hän tuonoin teki yrityksen saada johtamansa teollisuudenharjoittajain keskinäinen paloapuyhdistys 1908 vuoden lain alaisuudesta vapaaksi. Toisiasia on kumminkin, että nyttemmin tuo sama paloapuyhdistys, joka vakuutuskuntansa puolesta on maamme kaikkein suurimpia, on hankkinut hallituksen vahvistuksen uusille säännöilleen, jotka ovat rakennetut 1908 vuoden lain pohjalle.

Mitä taasen tulee nykyisen vakuutustarkastajan mielipiteeseen, niin pyydän mainita, että minulla on ollut tänä päivänä silmäini alla eräs hänen virallinen lausuntonsa, jossa hän sanoo, ettei 1908 vuoden lain sanamuoto anna aihetta siihen käsitykseen, että tämän lain alaisuudesta olisi tarkotettu erottaa mitään keskinäisiä palovakuutusyrityksiä, mutta — lausuu hän — eräät suurimmista keskinäisistä paloapuyhtiöistä eivät olisi tarvinneet tätä lakia. Sitä vastoin löytyy toisia hyvinkin suuria paloapuyhdistyksiä, jotka tarvitsevat sääntöjensä uudistamista 1908 vuoden lain määräysten mukaan. Minä tiedän omasta kokemuksestani todistaa, että tämä lausunto on paikallaan. Sääntöjen uudistusta on monessa tapauksessa hyvinkin tarvittu ja 1908 vuoden laki on siinä toimeensaanut tarpeellista kehitystä.

Ed. Granfelt: För att handlingarna måtte blifva fullständiga ber jag att få meddela, att Industriidkarenes Ömsesidiga Brandstodsbolag ändrat sina stadgar efter fordringarna uti 1908 års lag efter det sagda brandstodsbolag erhållit afslag på sin anhållan att Kejserliga senaten ville söka vidtaga åtgärd om sådan förklaring af lagen, som här af mig föreslagits.

Ed. Listo: Senaatti ei nimenomaan hylännyt sitä ehdotusta, vaan jätti ratkaisematta asian sillä tavoin, että senaatti lausui, että sillä ei ole oikeutta selittää lakia.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi ja eduskuntaesitys lähetetään laki- ja talousvaliokuntaan.

7) Kruunun metsä- ja viljelysmaiden nykyisten torpparien ja vuokraajien asunto- ja viljelysoikeuden turvaamista

tarkoittavan ed. Kaarneen anomus ehdotuksen n:o 7 esittää ed. Kaarne samalla lausuen:

Kun maatalousvaliokuntaan tulee menemään hyvin tärkeitä ja laajaperäisiä ehdotuksia, jotka vaativat laajaa käsittelyä, on minun mielestäni melkein hyödytöntä lähettää kruununmetsä- ja viljelysmaiden torpparien asemaa koskevia anomusehdotuksia sinne haudatettavaksi. Jotta nämä asiat joutuisivat tälläkertaa käsittelyn alaiseksi, ehdotan anomusehdotuksen lähetettäväksi laki- ja talousvaliokuntaan.

Puhemies: On ilmoitettava, että puhemiesneuvosto ehdottaa tämän anomusehdotuksen lähetettäväksi maatalousvaliokuntaan.

Ed. Lohi: Pyydän kannattaa ed. Kaarneen tekemää ehdotusta. Tiedän, että maatalousvaliokuntaan on lähetetty ja lähetetään tilaton väestöä koskevia niin laajaperäisiä aloitteita, että ne vievät koko valiokunnan ajan. Toivoisin että laki- ja talousvaliokunta, vaikka sinnekin tulee asioita koko joukko, kuitenkin ehkä paremmin kerkiäisi näitä torpparien oikeudellisen aseman turvaamista tarkottavia kysymyksiä käsittelemään. Tämän takia kannatan tätä ed. Kaarneen ehdotusta laki- ja talousvaliokuntaan lähettämisestä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Kun puhemiesneuvosto ehdottaa tämän anomusehdotuksen lähetettäväksi

väksi maatalousvaliokuntaan, mutta ed. Kaarne ed. Lohen kannattamana laki- ja talousvaliokuntaan, on asiasta äänestettävä.

Äänestys ja päätös:

Ken tahtoo anomuksen lähetettäväksi maatalousvaliokuntaan, äänestää »jaa», jos »ei» voittaa, on eduskunta päättänyt sen lähetettäväksi laki- ja talousvaliokuntaan.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla; asia siis lähetetään maatalousvaliokuntaan.

- 8) Sellaisten kruunun metsätorppien ja mäkitupien asukkaiden oikeudellisen aseman turvaamista, joiden maapalstoja ei heti voida muodostaa itsenäisiksi uudistaloiksi,

koskevan ed. Lohen y. m. anomusehdotuksen n:o 8 esittäessään lausuu

Ed. Lohi: Tämä anomusehdotus tarkoittaa juuri samaa asiaa ja oli aikomukseni ehdottaa tätäkin asiaa laki- ja talousvaliokuntaan, mutta koska äsken lähetettiin samallinen asia maatalousvaliokuntaan, niin luonnollisesti tämäkin on menevä sinne.

Anomusehdotus lähetetään maatalousvaliokuntaan.

9) Valtion metsämaiden lisäämistä

sillä tavoin, että yhtiöt ja sellaiset yksityiset, jotka harjoittavat puutavaraa raaka-aineena kuluttavaa teollisuutta, veloitettaisiin määräjän kuluttua luovuttamaan metsämaansa valtiolle, tarkoittavan ed. Evert Elorannan y. m. anom. ehd:n n:o 13, esittää ed. E. Eloranta, jonka ehdotuksesta asia lähetetään talousvaliokuntaan.

- 10) Arm. esityksen antamista laiksi uutisviljelyksen edistämistä viljelyspakkoperiaatteen mukaan

koskevan ed. Huttusen y. m. anom. ehd:n n:o 19 esittää ed. Huttunen, jonka ehdotuksesta se lähetetään maatalousvaliokuntaan.

- 11) Sotilas- ja siviilivirkatalojen torpparien y. m. oikeudellisen tilan parantamista perinnöllisen vuokraoikeuden periaatetta soveltamalla

tarkoittavan ed. E. Elorannan y. m. anomusehdotuksen n:o 24 esittää ed. E. Eloranta.

Hänen ehdotuksensa mukaisesti se lähetetään maatalousvaliokuntaan.

12) Maataloudellisen koetoiminta-työn laajentamista ja järjestämistä

tarkoittavan ed. Relanderin y. m. anomusehdotuksen n:o 23 esittää ed. Relander, jonka ehdotuksen mukaisesti asia lähetetään maatalousvaliokuntaan.

- 13) Kemijärven pitäjään muodostettavien uudistalojen metsänsaantioikeuden rajoitusten poistamisesta

tehty ed. Waaralan y. m. anomusehdotus n:o 29 esitetään. Sen esittää ed. Waarala ja lähetetään se hänen ehdotuksensa mukaisesti laki- ja talousvaliokuntaan.

- 14) Toimenpiteistä maatalousopetuksen saattamiseksi vakinaiseksi maamme seminaareihin

tehdyn ed. Relanderin y. m. anomusehdotuksen n:o 51 esitettynä ehdottaa ed. Relander asian lähetettäväksi sivistysvaliokuntaan.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa tämän asian lähetettäväksi maatalousvaliokuntaan.

Ed. Kallio: Kannatan asian lähettämistä sivistysvaliokuntaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Kaksi ehdotusta on olemassa siitä, minne tämä anomusehdotus on lähetettävä, puhemiesneuvoston ehdotus, että se lähetetään maatalousvaliokuntaan, ja ed. Relanderin ehdotus, että se lähetetään sivistysvaliokuntaan. Tulee siis äänestys toimitettavaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken tahtoo anomusehdotuksen lähetettäväksi maatalousvaliokuntaan, äänestää »jaa», jos »ei» voittaa, on se päätetty lähetettäväksi sivistysvaliokuntaan.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla. Anomusehdotus siis on päätetty lähetettäväksi maatalousvaliokuntaan.

15) Toimenpiteitä obligatsioonilainojen hankkimiseksi kunnille maanviljelystarkoituksiin

tarkoittavan ed. Alkion y. m. anomusehdotuksen n:o 54 ehdottaa ed. Alkio lähetettäväksi maatalousvaliokuntaan sekä osaltaan myös valtiovarainvaliokuntaan.

P u h e m i e s: Puhemiesneuvosto samoin ehdottaa tämän asian lähetettäväksi maatalousvaliokuntaan ja valtiovarainvaliokuntaan.

Sen jälkeen anomusehdotus lähetetään sekä maatalousvaliokuntaan että valtiovarainvaliokuntaan.

16) Valtion velvollisuudesta ottamaan osaa tilattoman väestön maanhankinnan avustamiseksi myönnettävien obligatsioonilainojen kuoletusten ja korkojen maksuun

tehty ed. Alkion y. m. anom. ehd. n:o 55 esitetään ja lähetetään ed. Alkion ehdotuksen mukaisesti samoin maatalousvaliokuntaan ja valtiovarainvaliokuntaan.

17) Toimenpiteitä korvauksen hankkimiseksi niille torppareille

lampuodeille ja mäkitupalaisille, jotka ovat joutuneet hädetyiksi sen vuoksi, ettei maaliskuun 12 p:nä 1909 vahvistettu maanvuokra-asetus ennen 14 p. maalisk. samana vuonna astunut voimaan tarkoittava ed. Telkän y. m. anom. ehd. n:o 59 esitetään ja lähetetään ed. Telkän ehdotuksen mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

18) Poronhoidon edistämistä

tarkoittavan ed. Heikkisen y. m. anom. ehd. n:o 73 esittää ed. Heikkinen ja ehdottaa sen lähetettäväksi laki- ja talousvaliokuntaan.

P u h e m i e s: Puhemiesneuvosto ehdottaa asian lähetettäväksi maatalousvaliokuntaan.

Kun kukaan ei kannata ed. Heikkisen ehdotusta, lähetetään asia puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

19) Tilanhaltijan hallinta-oikeuden järjestämistä niillä tiloilla, jotka valtion toimenpiteistä muodostetaan tilattomille luovutettavaksi

tarkoittava anom. ehd. n:o 86,

20) Rappeuden ehkäisemistä erinäisillä maataloilla

tarkoittava anom. ehd. n:o 87,

21) Tilattoman väestön lainarahaston uudelleen järjestämistä

koskeva anom. ehd. n:o 88 ja

22) Valtion asutustoiminnan järjestämistä

koskeva anom. ehd. n:o 89, jotka kaikki ovat ed. Kairamon y. m. edustajain allekirjoittamat esitetään perättäin ja lähetetään ed. Kairamon ehdotuksen mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

23) Toimenpiteitä maanviljelyskoneista ja koneteollisuudessa tarvittavista raaka-aineista menevien tullimaksujen huojentamiseksi

koskevan ed. Kairamon y. m. anom. ehd. n:o 126 esittää ed. Kairamo, ja lähetetään se hänen ehdotuksestaan valtiovarainvaliokuntaan.

24) Vesiperäisten maitten viljelyskuntoon saattamiseksi myönnettävän määrärahan lisäämistä

koskevan anom. ehd. n:o 118 esittää ed. Puhakka. Hänen ehdotuksestaan lähetetään asia maatalousvaliokuntaan.

25) Tutkimuksen toimeenpanemista Vuoksen veden laskemista varten

tarkoittava ed. Pullisen anom. ehd. n:o 122 esitetään ja lähetetään ed. Pullisen ehdotuksesta valtiovarainvaliokuntaan.

26) Valtion maanviljelystarkoitukseen harjoittaman lainausliikkeen järjestämisestä

tehdyn ed. Pullisen anom. ehd. n:o 120 esittää ed. Pullinen. Asia lähetetään ed. Pullisen ehdotuksesta maatalousvaliokuntaan.

27) Toimenpiteitä Kemijärven isojakotoimituksen jouduttamiseksi

tarkoittavan anomusehdotuksensa n:o 61 esittää ed. Ahmavaara ja lähetetään se ed. Ahmavaaran ehdotuksesta laki- ja talousvaliokuntaan.

28) Ehdotuksen muutoksi torpan, lampuotitilan ja mäkitupa-alueen vuokrasta

maalisk. 12 p:nä 1909 annetun asetuksen 32 ja 34 §:iin sisältävän ed. E. Elorannan y. m. edusk. esitt:n n:o 21 esittää ed. E. Eloranta, ja lähetetään asia hänen ehdotuksensa mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

29) Taloudellisen ja koneellisen tutkimuksen toimeenpanemista

normaaliraitaisen radan rakentamista varten Tornion asemalta Tornion ulkosatamaan Röytään sekä sinne perustettavan kauppasataman sopivaisuudesta tarkoittavan anomusehdotuksensa n:o 49 esittää ed. Junes ehdottaen samalla sen lähetettäväksi valtiovarainvaliokuntaan.

Puhevuoroa käyttäen lausuu

Ed. Tanner: Jokseenkin yksimielisiä luulisi oltavan siitä että rautatieasioista tehtiin eduskunnassa viime syksynä päätöksiä, joiden toimeenpano tulee viemään melkoisen ajan. Päätettiin silloin rakennettavaksi kokonaista kuusi uutta rataa, joiden kustannukset ennakoarvioiden mukaan tekevät noin 50 miljoonaa markkaa, puhumattakaan päätöksistä kymmenkunnan uuden ratasuunnan tutkimisesta. Kaikessa tuossa on säännöllisissäkin oloissa joksikin vuosiksi rakentelemista ja täytäntöönpanemista, ja varsinkin nyt, kun hallituksella tiettävästi ei ole halua tällaisiin tarkoituksiin maan varoja käyttää, saanemme odottaa ennenkuin eduskunnan päätökset ovat paperilta siirtyneet todellisuuteen. Tuntuu näin ollen turhalta eduskunnan vaivaamiselta, että sille tehdään rautatieasioista uusia anomuksia, joista varsin hyvin tiedetään, ettei niitä voida ottaa asiallisesti käsiteltäviksi. Sillä vaikka ei esilläolevista anomuksista mikään tarkota muutakaan uusin ratasuuntien tutkimista, ei mielestäni sittenkään ole mitään mahdollisuutta tehdä niistä päätöksiä, ellei tahdo asettaa eduskuntaa rautatieasiain takia vielä huonompaan huutoon kuin se säätyvaltiopäiväin entisen

menettelyn ja porvarillisten edustajain viime syksynä noudattaman nurkkapolitiikan kautta on joutunut.

Näiden anomusehdotuksien synnyn kyllä jokainen varsin hyvin ymmärtää. Ovathan porvarilliset edustajat tottuneet tällaisilla paikallisharrastuksilla keinottelemaan. Niillä on sangen helppo pitää valitsijoita siinä uskossa, että heidän etuaan todella ajetaan. Vaikka edustaja varsin hyvin tietää, ettei hänen anomuksensa voi mihinkään johtaa, tekee hänen kuitenkin täyttääkseen vaalilupauksiaan.

Viime syksynä eduskunnan tekemiä rautatiepäätöksiä koettivat porvarilliset edustajat sekä myöhemmin porvarillinen sanomalehdistö lykätä sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän viaksi. Jo silloin osotettiin, miten syyllian lukuisain rautateiden päättämiseen päinvastoin oli etsittävässä porvarillisten ryhmän taholta, jotka eivät jaksaneet omaksua yhteistä rautatieohjelmaa, vaan antoivat paikallisharrastuksien johtaa itseään. Nyt sisäänjätetyt anomukset ovat taas hyvänä todistuksena siitä lyhytnäköisyydestä, jota näiden ryhmäin edustajain taholta rautatieasioissa osoitetaan. Eduskunnan tulisi kuitenkin osoittaa, että se ymmärtää antaa oikean arvon tämän tapaisille aloitteille, ja se tapahtuu paraiten siten, että eduskunta päättää valiokuntaan lähettämättä hylätä kaikki uusia ratasuuntia tarkoittavat anomukset. Ehdotan senvuoksi, että eduskunta päättäisi tämän anomuksen hyljättäväksi.

Ed. Kellösalmi: Pyydän samoilla perusteilla kuin ed. Tanner toi julki yhtyä ehdotukseen että tämä anomus hyljättäisiin.

Puhemies: Kun on vaadittu anomuksen hylkäämistä, tulee ensin päätettäväksi, onko anomusehdotus hyväksyttävä vaiako hylättävä, ja vasta jos päätetään, että anomus on lähetettävä valiokuntaan, esitetään kysymys mihin valiokuntaan se on lähetettävä.

Keskustelu anomuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä julistetaan päättyneeksi.

Äänestys ja päätös:

Ken tahtoo anomusehdotuksen valiokuntaan lähetettäväksi, äänestää »jaa»; jos »ei» voittaa on se hylätty.

Äänestyksessä ovat ei-äännet voitolla, anomusehdotus siis on hylätty.

30) Taloudellisen ja koneellisen tutkimuksen toimittamista

ratasuunnalla Tornion asemalta Ylitornion kirkonkylään tarkoittavan anomusehdotuksensa n:o 95 esittää seuraavin sanoin

Ed. J u n e s: Vaikka äskeisestä päätöksestä huomaan, minkälaisen kohtalon tämäkin anomusehdotukseni tulee saamaan, niin sittenkin pyydän ehdottaa, että anomus lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Ed. K e l l o s a l m i: Pyydän että anomusehdotus ilman valiokuntaan lähettämistä hylättäisiin.

Ed. T a n n e r: Kannatan hylkäämisehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Äänestys ja päätös:

Ken tahtoo anomusehdotuksen lähetettäväksi valiokuntaan, äänestää »jaa»; jos »ei» voittaa, on se hylätty.

Äänestyksessä ovat ei-äänet voitolla, anomusehdotus on siis hylätty.

31) Rautatien rakentamista Oulun radalta Kokkolan kaupungin luota Karstulan kautta Jyväskylän—Suolahden radalle

koskevan ed. Warvikon y. m. anom. ehd:n n:o 127 esittää ed. W a r v i k k o ehdottaen sen lähetettäväksi valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. K e l l o s a l m i: Ehdotan tämänkin anomusehdotuksen ilman valiokuntaan lähettämistä hylättäväksi.

Ed. T a n n e r: Kannatan ehdotusta tämän anomusehdotuksen hylkäämisestä.

Ed. W a r v i k k o: Minä panen vastalauseen sitä ajatusta vastaan, joka täällä on lausuttu, että nämä anomukset ovat muka tehdyt taktillisista syistä. Ne ovat kipeän paikallisen tositarpeen vaatimat ja oman vakaumukseni mukaan tehtyjä sekä valitsijain hartaasti toivomia. (Yleistä äänekkyyttä. P u h e m i e s: Hiljaa!) Kyllä minä luulen tuntevani ja havaitsevani ilmanpaineen ja minimin, mikä val-

litsee tässä eduskunnassa tuhoa ennustavana rautatiekysymyksiin nähden. Vaan joskin täällä on ilmestynyt sellaisia henkilöitä, jotka ovat esiintyneet haudankaivajina näille asioille, siitä huolimatta minä toivoisin, että tällä kertaa tämä asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Asiassa on ensin äänestettävä siitä, onko tämä anomusehdotus ylipäänsä lähetettävä valiokuntaan vai hylättävä.

Äänestys ja päätös:

Ken tahtoo anomusehdotuksen lähetettäväksi valiokuntaan, äänestää »jaa»; jos »ei» voittaa, on se hylätty.

Äänestyksessä ovat ei-äänet voitolla; anomusehdotus siis on hylätty.

32) Taloudellisen ja koneellisen tutkimuksen toimittamista rautatien rakentamista varten Myllymäen asemalta

Tampereen—Vaasan radalla H a a p a j ä r v e l l e tarkoittavan anomusehdotuksensa n:o 128 esittää ed. W a r v i k k o ehdottaen sen lähetettäväksi valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. K e l l o s a l m i: Ehdotan tämänkin anomusehdotuksen ilman valiokuntaan lähettämistä hylättäväksi.

Ed. T a n n e r: Kannatan hylkäämisehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Äänestys ja päätös:

Ken tahtoo anomuksen lähetettäväksi valiokuntaan äänestää »jaa»; jos »ei» voittaa, on se hylätty.

Äänestyksessä ovat ei-äänet voitolla, joten tämäkin anomusehdotus on hylätty.

33) Helsingistä Pusulaan rakennettavaksi airotun radan avustamisesta valtion varoilla

tehty ed. Ojasen y. m. anom. ehd. n:o 129 esitetään ja lausuu ensiksi

Ed. O j a n e n: Vaikka eduskunta nyt on tässä voimakkailla ei-huudoilla tappanut jo kolme rautatiekysymystä, niin rohkenen minä kuitenkin kunnioittaen eduskunnalle esittää tämän nyt esitetyn rautatiekysymyksen, sillä se on sittenkin toista laatua kuin nämä edelliset. Omasta aloitteestaan ovat jo yksityiset maanviljelijät paikkakunnalla uhranneet varojansa kysymyksessä olevan radan sekä taloudellisen että koneellisen tutkimuksen hyväksi, ja tämän pohjalla ehdotetaan nyt osakeyhtiön muodossa tälle rautatielle varoja hankittavaksi ja pyydetään valtion kannatusta ainoastaan 1 ½ miljoonalla markalla. Olkoonpa niinkin, että eduskunta jo on päättänyt, niinkuin täällä on mainittu, 50 miljoonan arvosta jo eteenpäin normaali-raitteisia rautateitä rakennettavaksi, joiden kustannus tietysti nousee huimaavasti vuosi vuodelta, niin kaiketi on kuitenkin rautatietaloutta ja rautatieverkkoa edelleen kehitettäessä pantava kysymykseen, eikö löydy mitään muuta keinoa rautatieverkon vastaiselle jatkamiselle kuin normaali-raitteisten rautateiden rakentaminen, jotka eivät kannata niiden korkeaan perustamis- ja rakentamiskustannukseen nähden. Tässä anomuksessa on tehty alote, joka on ensimmäinen laatuaan. On nimittäin yksityisten varoilla josekä taloudellinen että koneellinen tutkimus pantu toimeen 90 kilometrin matkalla kapearaiteisen rautatien rakentamista varten, joka tulisi alkamaan Helsingin kaupungista ja jatkumaan sellaisen maakunnan lävitse, jossa vielä löytyy paljon mahdollisuutta rautatietavaraliikenteelle. Eikä sen merkitys ole ainoastaan paikkakunnallinen, sillä me tiedämme, että sellainen kaupunki kuin Helsingin kaupunki tarvitsee jo useamman radan ulospäästäksensä kuin kaksi. Tässä ehdotetaan nyt kolmatta rataa, tosin kapearaiteista. Sitä on tällä kertaa tutkittu vaan 90 kilometrin mitta Helsingistä Vihdin kautta Pusulaan, mutta se tähtää kyllä pitemmälle. Sillä vyöhykkeellä, mistä tämä rata tulisi kulkemaan, löytyy vielä valjo tarveaineita, rakennusaineita, elintarveaineita ja muita, joita Helsinki tulee lähimmässä tulevaisuudessa hyvinkin kipeästi tarvitsemaan. Onhan ilmeistä, että mitä niukemmaksi ja tyhjemmäksi nykyisten ratain varsilta tyhjentyvät kaikki elintarpeet Helsinkiä varten, sen kalliimmiksi ne nousevat. On sentähden rohjettu tehdä alote siihen suuntaan, että täältä viettäisiin kolmas rata, jonka suunta tähtäisi aina Loimaan asemalle Turun-Toijalan radalla. Anomuksessa vaan pyydetään aloteelle valtion avustusta. Jos nyt kerran puo-

lellatoista miljoonalla markalla valtion varoja, niinkuin tässä edellytetään, voidaan saada 90 kilometriä rataa, on se todellakin silloin halpaa. Rata tietysti tulee täyttämään tarkoituksensa sekä väkiliikkeen että tavaraliikkeen nähdessä. Minä kunnioittaen pyydän, että tälle anomukselle ei annettaisi sitä kovaa kohtaloa kuin edellisille, vaan että eduskunta sen lähettäisi valtiovarainvaliokuntaan. Sinne minä voim myöhemmin jättää sekä kannatus- että kustannuslaskelmat ynnä piirustukset täydellisin valiokunnan käytettäväksi. Anon siis vieläkin, että eduskunta sittenkin lähettäisi tämän anomuksen valtiovarainvaliokuntaan.

Ed. K e l l o s a l m i: Anomuksentekijä lie-nee jo asiassa saavuttanut tarkoituksensa tämän pitemmän lausuntonsa jälkeen. Sillä tulee han sanomalehtien ja pöytäkirjan kautta hänen valitsijainsa tietoon, että hän on asiansa puolesta puhunut. Ehdottaisin, että tämäkin anomusehdotus hylättäisiin ilman valiokuntaan lähettämistä.

Ed. K ä k i k o s k i: Joka päivä kuulee haikeita valituksia siitä, että vuokrat ja elintarpeet Helsingissä kasvavat niin suuriksi, että eläminen käypi varsinkin köyhälistölle melkein mahdottomaksi, ja usein kuulee keskusteltavan siitä, mitä olisi tehtävä tämän epäkohdan korjaamiseksi. Luonnollista on, että niin kauan kun ainoastaan kaksi rautatietä johtaa Helsinkiin, tulevat elintarpeet yhä edelleen kallistumaan. Jos tahdotaan haitallista kehitystä ehkäistä, ei ole muuta keinoa kuin se, että pääkaupunkiin koetetaan avata uusia teitä. Tässä on nyt kysymys tiestä, joka tulisi kulkemaan rikkaitten, viljavien seutujen lävitse ja tulisi hyvin suuressa määrässä lisäämään sekä ruokatarpeiden että rakennusaineiden tuontia Helsinkiin ja siten ilmeisesti estämään elintarpeiden liiallista kallistumista. Eihän tässä ole kysymys mistään uudesta valtionrautatiestä. Jos olisi kysymys siitä, että valtion varoilla pyydetäisiin rataa rakennettavaksi, voisin vielä ymmärtää hylkäämisehdotuksen. Mutta tässä on kysymys siitä, että yksityiset henkilöt, jotka aikovat suuria uhrauksia tekemällä rakentaa rautatien, saisivat yritykseensä jonkun verran valtion kannatusta. Jos tällainen ehdotus hylättäisiin, osoittaisi se lievimminkin sanoen äärettömän suurta kevytmielisyyttä eduskunnassa. Viittaamalla siihen, mitä ed. Ojanen anomusta esittäessään toi esille, minä mitä vakavimmin pyydän, että eduskunta ei

ottaisi huomioon hylkäämisehdotusta, vaan päättäisi lähettää anomuksen valtiovarainvaliokuntaan.

Ed. T a n n e r: Kannatan ed. Kellosalmen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Tulee äänestettäväksi siitä, onko anomus lähetettävä valiokuntaan vaiko hylättävä.

Äänestys ja päätös:

Ken tahtoo anomuksen lähetettäväksi valiokuntaan äänestää »jaa»; jos »ei» voittaa, on se hylätty.

Äänestyksessä annetaan 43 jaa- ja 102 eiaäntä; anomus on siis hylätty.

34) Alustavien tutkimusten toimeenpanemista rautateitten aikaansaamiseksi Oriveden—Vilppulan rataosalta Päijänteelle

koskeva ed. E. S. Yrjö-Koskisen y. m. anom. ehd. n:o 74 esitetään.

Keskustelu:

Ed. E. S. Y r j ö - K o s k i n e n: Minä, joka en tahdo »eduskunnan kallista aikaa» kuluttaa, ilmoitan ainoastaan kaksi asiaa. Ensimmäinen on: että tämä anomus on ihan samallinen kuin kaksi edellistä, jotka täällä jo tänä iltana on hylätty; ja toinen: että minä tulen vaatimaan lippuäänestystä. Voin lisätä, että olisin hyvin iloinen, jos edustajain Tannerin ja Kellosalmen hirmuvalta tänä iltana kukistettaisiin.

Ed. K e l l o s a l m i: Jotta anomuksen tekijöille ei jäisi enää tilaisuutta ehdottamansa valiokunnan ajan haaskaamiseen, ehdottaisin että tämä anomusehdotus hylättäisiin.

Ed. T a n n e r: Kannatan ed. Kellosalmen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Tulee äänestettäväksi siitä, onko anomusehdotus, jota on ehdotettu myös hylättäväksi, lähetettävä valiokuntaan vaiko hylättävä.

Äänestys ja päätös:

Ken tahtoo anomuksen lähetettäväksi valiokuntaan, äänestää »jaa»; jos »ei» voittaa on se hylätty.

Äänestyksessä annetaan 30 jaa- ja 109 eiaäntä; anomusehdotus on siis hylätty.

35) Normaalinraiteisen radan rakentamista Perniön asemalta Kemlin kirkonkylään

tarkoittavat ed. Liliuksen y. m. anom. ehd. n:rot 130 ja 131 esitetään.

Keskustelu:

Ed. L i l i u s: Vaikka ehdotettu rata tarkoittaa tärkeän liikeyhteyden aikaansaamista, en kuitenkaan eduskunnan viime valtiopäivillä rautatieasioissa tekemään päätökseen nähden olisi rohjennut nyt tehdä tätä anomusehdotusta, ellei olisi näyttänyt olevan varsin päteviä syitä tämän asian yhteydessä herättää kysymys, jolla saattaa olla mitä suurin taloudellinen merkitys maallemme, kysymys sähkön ottamisesta käytäntöön käyttövoimana rautateillä. Huolimatta eduskunnan päätöksistä edellisissä asioissa minä sentähden toivon, että tämä asia tulisi valiokunnan käsittelyn alaiseksi, ja ehdotan siinä suhteessa kunnioittaen, että anomusehdotus lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Ed. A s c h a n: Ehuru utgången af de tidigare omröstningarna beträffande petitioner i samma riktning som denna, hvilken petition också jag undertecknat, icke ingifvit mig synnerliga förhoppningar om att den skulle blifva godkänd, tager jag mig likväl friheten att beröra en särskild omständighet af allmän natur, som jag ville framföra här, af det skäl att den möjligen framdeles kunde få tillämpning. Till sin allmänna affattning häfdar petitionens kläm den sedan länge riktig befunna principen, att mindre banor, hvilka, afgrenande sig från en hufvudbana, genomgå tätt bebodda trakter, i hög grad äro egnade att öka hufvudbanornas räntabilitet. Redan från denna synpunkt sedt synes det i petitionen ingående förslaget värdt att vinna åtminstone det understöd, att det sändes till det föreslagna utskottet. Men därjämte påkallar en annan i klämman omnämnd omständighet ett större intresse. De stegrade vedprisen hafva särskildt under vissa år i hög grad ökat driftkostnaden vid landets järnvägar och t. o. m. under vissa år framkallat en import

af stenkol, hvilka i stor skala blifvit använda i stället för ved. De ekonomiska nackdelarna af att till vårt på bränsle så rika land nödgas importera och dyrt betala stenkol, behöfver jag väl icke här dröja vid. Emellertid har detta missförhållande väckt tanken uppå att undersöka hvilka andra lätt tillgängliga kraftkällor landet dessutom eger. I främsta rummet fästes då tanken vid den elektriska drifkraften, alstrad i våra många forsar. En för ändamålet arbetande kommitté har fastställt möjligheterna för användning af elektrisk kraft, och funnit att sådan står till buds i rikliga mängder, särskildt i vissa delar af landet, äfvensom uttalat sig för möjligheten att använda elektricitet i statsjärnvägarnes tjänst. Dock äro större vattenkraftmängder tyvärr icke öfverallt disponibla, där järnvägsanläggningar finnas eller kunna anläggas. Under sådana förhållanden blir det vid fortsättningsvis stegrade vedpriser och därmed följande miljonimport af stenkol nödvändigt att uppsöka ännu andra kraftkällor. Sådana eger vårt land i själfva verket i outtömlig mängd i sina kärr och mossar. Man har beräknat att kärrens yta upptager nära en tredjedel af landets yta. Äfven om all slags torf icke är lika lämplig som bränsle, torde man likväl icke taga miste, ifall man antager att rätt stor del af den är användbar i detta hänseende och att dylika mossar i stor mängd förefinnas just i sådana trakter, t. ex. i södra delen af landet, där vattenkraften antingen är ringa eller redan tagen i anspråk för andra ändamål.

Den finska berggrundens säregna geologiska och geografiska beskaffenhet i förening med det tempererade klimatet har sedan tusenden och tiotusenden af år framkallat kärrbildningen, hvilken i många hänseenden är för jordbrukaren oförmånlig. I stället har under de långa tidsperioderna en stor mängd växtmaterial i form af torf blifvit samlad, hvilken torf efter lämplig torkning är lämplig som bränsle. Det gäller i hufvudsak blott att på ett tillräckligt billigt sätt få den torr, för att den skall representera kraftmängder så stora, att tanken icke kan uppfatta dem. Denna fond af kraft är fördelad öfver hela landet. Erfarenheten visar, att det fördelaktigaste sättet för dess tillvaratagande vore att på ort och ställe, på randen af de stora kärren förbränna den och öfverföra den i elektrisk kraft, som sedan skulle såsom högsjänd ström ledas till den plats, där den kan användas, vid järnvägsdrift längs den järnväg, där den behöfves.

Petitionmemorialet innehåller exempel på, att man redan på en mängd ställen utrikes betjänar sig af de i kärren magasinerade krafterna, hvarför det är onödigt att här beröra denna del af frågan. Jag vill endast tillägga, att en försöksanläggning, som den föreslagna icke, endast skulle kunna klargöra den i mosstorfven slumrande kraftens användbarhet för järnvägsändamål, utan äfven för fabriksdrift af det mest olika slag. Att denna frågas utredning blir af stor betydelse för landets industriella framtid och därför borde blifva föremål för vederbörandes intresse, synes mig vara alldeles klart. Jag vill tillägga att ifrågavarande bana, hvilken sålunda skulle vara en försöksbana för elektrisk drift, till hvilken kraft skulle hämtas från närbelägna kärr, är endast 28 km lång, och att denna korta bana berör icke mindre än 6 industriella inrättningar, hvilka finnas omnämnda i petitionsmemorialet. Utaf denna anledning kunde möjligen intresse förefinnas också på det socialdemokratiska hållet för byggandet af denna bana.

Ed. H o m é n: Minä rohkenen myös kannattaa ehdotusta, että tämä anomusehdotus lähetettäisiin valiokuntaan. En tahdo ollenkaan puolustaa tätä esiintuomalla, mitkä edut olisivat tämän radan rakentamisesta, sillä koska muita ratoja on hyljätty, niin tämä myös olisi hyljättävä, ellei olisi erityisiä toisia asiahaaroja, joiden tähden minä läpimästi kannatan, että tämä anomusehdotus antaisi aiheita käsittelyyn eduskunnassa ja sitte tutkimuksiin. Ehdotetaan ensiksikin että tämä rata rakennettaisiin sähköradaksi, ja toiseksi että polttoaineena käytettäisiin turvetta. Kaksi hyvin tärkeää asiaa, kaksi kohtaa joiden hyödyistä käytännössä ei voi päättää, ennenkun pitkiä kokeita on tehty. Ruotsissa pantiin Tukholman läheisyydessä toimeen koerata, joka kauan aikaa, pari kolme vuotta, välitti liikettä kokeen tähden. Tehtiin parannuksia kokemuksen nojalla, joka saavutettiin, ja päästiin niin pitkälle, että huomattiin, mitkä edut sähköradoilla on. Nyt siellä on jo useampia sellaisia ja luullaan, että niillä on suuri tulevaisuus. On huomattu tämän kokeen kautta, että ne ovat taloudellisesti hyvin edullisia.

Nyt ehdotettu rata tulisi kulkemaan aivan likellä monta suurta turvesuota. Perniössä on jo olemassa suuri turvepehkuitehdaskin. Puu ei aina ole soveliaain polttoaine. Rautatiellä käytetään nyt paljon kivihiiliä, vaikka tämä on verraten kallista. On koetettu käyttää

turvetta polttoaineena, mutta menestys ei ole ollut ihan suuri. Loviisan radalla sitä käytettiin, mutta siitä ei ollut juuri tuntuva hyötyä. Mutta jos sen yhdistää sähkörataan, silloin on asian laita ihan toinen. Silloin ei tarvitse kuljettaa tätä polttoainetta lokomotiivissä, vaan voi laittaa jonkun keskusaseman suon viereen, jossa turve poltetaan ja josta voima sitten hienon sähkölangan avulla johdetaan rataan. Tämä on aivan toista. Sähköradalla voi siis paljon edullisemmalla tavalla käyttää polttoturvetta. Ja silloin ehkä tämän aineen käyttäminen kävisi niin edulliseksi, että joskin sille annetaan suurta pääoma-arvoa, niin kuitenkin voisi taloudellisesti tulla edulliseksi käyttää tätä polttoainetta. Minä en nimittäin kuulu niiden joukkoon, jotka katsovat, että jos on edullista polttaa turvetta, kun vain saa kustannukset korvatuksi, niin tämä on tehtävä, sillä turpeella on myös suuri arvo pääomana. Sitä ei saa kevytmielisesti polttaa ja sentähden on ehkä hyvä että sitä ei ole enemmän poltettu tähän asti, sillä ne metoodit, joiden mukaan tämän aineen poltto on tullut kysymykseen, ovat olleet siksi huonot, että voitto ei ole ollut suuri, mutta turve on kyllä tullut poltetuksi. Mutta jos sen voi edullisella tavalla tehdä, niin on asianlaita aivan toisenlainen, ja tässä on toiveita että niin voi tapahtua. Silloin voisimme saada ratkaistuksi, mitä hyötyä on sähköradoista meillä ja mitä hyötyä on polttoturpeen käyttämisestä. Sähköradoilla on se hyöty, kuten tässä anomusehdotuksessa myös sanotaan, että tullaan toimeen kevyemmällä päällysrakenteella, sillä vaunut ja veturit voivat nekin olla paljon kevyemmät, voi käyttää neljä kertaa suurempaa nousua sekä jyrkempiä kaartoja, joten pengerrys- ja tasoituskustannukset vähenevät. Siis sähköratoja voi rakentaa paljo halvemmalla kuin nykyisiä, joissa kulkee raskaat vaunut ja veturit. Tämän kokeen tähden, joka ennemmin tai myöhemmin on tehtävä ja joka tulee kestävämmään muutamia vuosia, ennenkuin uskaltaa ryhtyä rakentamaan sähköratoja, minä ehdotan, että tämä anomusehdotus lähetettäisiin valiokuntaan, jotta jo ennemmin voisimme tehdä tämän kokeen, joka kumminkin tulee kestävämmään muutamia vuosia. Luulen siis että niihin rautateihin nähden, joista tulevaisuudessa päätämme, olisi suureksi eduksi, jos nyt verraten lyhyen ajan kuluttua voisimme ryhtyä tämän välttämättömän kokeen tekemiseen. Tältä kannalta minä lämpimästi kannatan ehdotuksen lähettämistä valiokuntaan.

Ed. H ä m ä l ä i n e n: Samoilla perusteilla, millä eduskunta ennenkin hylkäsi toiset anomusehdotukset, ehdotan että tämäkin anomusehdotus hylättäisiin.

Ed. R o o s: Vid senaste landtdag inlämnade jag jämte några andra representanter en petition om byggande af den bana, om hvars byggande nu är fråga. Redan på den grund kan jag icke annat än på det varmaste understöda petitionsförslaget. Jag gör det så mycket mer som de skäl, hvilka petitionärerna framhållit både i det inlämnade petitionsmemorialet och äfven här under diskussionen, äro mycket vägande och petitionen också gifver ett uppslag för tillgodogörandet af de miljoner, hvilka slumra i våra kärr. Jag tar mig därför friheten att understöda förslaget om att petitionen blefve remitterad till utskott.

Ed. K e l l o s a l m i: Yhdyn ed. Härmäläisen tekemään ehdotukseen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Tulee äänestettäväksi siitä, ovatko nämä anomusehdotukset lähetettävät valiokuntaan, vai ovatko ne hylättävät.

Äänestys ja päätös:

Ken tahtoo anomusehdotukset lähetettäväksi valiokuntaan, äänestää »jaa»; jos »ei» voittaa, ovat ne hylätyt.

Äänestyksessä annetaan 33 jaa- ja 105 eiaäntä; nämäkin anomusehdotukset ovat siis hylätyt.

36) Määrärahan myöntämisestä keuhkotaudin vastustamiseksi

tehty ed. Hultinin y. m. anom. ehd. n:o 132. Sen esittäessään lausuu

Ed. H u l t i n: Ehdotan tämän anomusehdotuksen lähetettäväksi talousvaliokuntaan. Anomusehdotusentekijäin tarkoitus on samaan valiokuntaan lähettää myös lääkeopillisen asiantuntijan myötävaikutuksella laadittu lähempi ehdotus siitä, miten tämä määräraha on käytettävä.

Anomusehdotus lähetetään talousvaliokuntaan.

37) Ehdotuksen laiksi avioliiton solmimisesta

sisältävän ed. W. Jokisen y. m. edusk. esit:n n:o 25 esittää ed. W. Jokinen.

Keskustelu:

Ed. W. Jokinen: Tämä eduskuntaesitys sisältää ehdotuksen laiksi avioliiton solmimisesta ja perusteluja sille. Ehdotuksessa asetetaan sille kannalle että kaikki avioliitot olisi solmittava yhteiskunnallisen viranomaisen edessä, eli niin sanotun pakollisen siviiliavioliiton kannalle ja tarkoittaa se siten täyden askeleen ottamista tässä uudistuskysymyksessä, joka kauan on ollut valmistelun ja keskustelun alaisena.

Viime aikoina ja vallankin viime vuosina on maassamme tapahtunut suuri mullistus uskonnollisissa käsityksissä ja suuressa määrin jopa kokonaan vapautumista uskonnollisuudesta. Kun lainlaadinta kuitenkin yhä edelleen on entisellä, suureksi osaksi uskonnon yhteyteen perustuvalla kannalla, ovat monet lakien määräykset käyneet arveluttavaksi omantunnon pakoksi. Niin on kaikkein suurimmassa määrässä laita avioliittolainsäädännön alalla, lain mukaan kun ei ole mahdollista solmia yleisenkään lain täydellisesti päätetyksi myöntämää avioliittoa muuten kuin alistumalla kirkolliseen vihkimiseen.

Eduskuntaesityksen tekijät tietävät kyllä, että tuo omantunnonpakko ei sittenkään kokonaan poistuisi, vaikka nyt säädettäisiin siviiliavioliitto, koska kirkkolain evankelis-luterilaisen kirkon jäsenille asettama vihityttämispakko kumminkin jäisi voimaan. Mutta jos kirkolle tuon vaatimuksensa tukemiseksi ei jätettäisi muita keinoja kuin kirkkolain mukainen kirkkokuri, ei pakko sellaisena enään tulisi paljoakaan painamaan niitä kirkon jäseniä, jotka vihityttämiseen eivät omantunnon syistä voi suostua.

Avioliiton kirkollinen vihkiminen pakollisena avioliiton päättämisen muotona ei ole sen vähempi kuin että se meille lain ehdottomana määräyksenä esiintyy vasta vuoden 1686 kirkkolaissa sekä siitä vuoden 1734 lakiin otetuissa määräyksissä. Samassa 1734 vuoden laissakin on kumminkin sen ohella vieläkin voimassaolevia määräyksiä, jotka myöntävät täysin lailliseksi muitakin kuin kirkollisella vihkimisellä päätettyjä avioliittoja, vaikka vaativatkin että näille avioliitoille olisi loppusiunaukseksi hankittava tuo kirkon n. s. pyhitys. Vihityttämispakko on siten vasta verraten

myöhäisen ajan tuloksia eikä suinkaan mitään kristinuskossa eikä edes luterilaisessa uskon-suunnassa alkuperäisesti ollutta.

Kun avioliitto on puhtaasti yhteiskunnallinen oikeussuhde, on ainoa johdonmukainen lainvaatimus se, että kaikki avioliitot ovat solmittavat yhteiskunnallisen viranomaisen edessä. Ainoastaan ne tavattoman hellät välit mitä vallankin protestanttisissa maissa yleensä on vallinnut kirkon vallanpitäjien ja maallisen ylivallan välillä erään yhteisen tarkoituksen, kansan kurissa ja kerittävänä pitämisen saattamiseksi selittää miten valtio aikoinaan on voinut säätää jotakin itselleen itsessään niin vierasta kuin vihityttämispakon.

Pakollinen siviiliavioliitto on säädettynä useissa vanhoista sivistysmaista, niinpä Ranskassa, Alankomaissa, Belgiassa, Rumaniasa, Italiassa, Sveitsissä, Saksassa ja Unkarissa. Kaikissa muissa sivistysmaissa käy yhä yleisemmäksi vaatimus, että sama askel on otettava. Vain neljä maata koko Euroopassa, Serbia, Kreikka, Venäjä ja — tietysti — Suomi ovat sellaisia, joissa siviiliavioliittoa ei missään muodossa ole säädettynä.

Siviiliavioliiton tarve meidän maassamme on niin kipeä, että sitä eivät voi kaikkein vanhoillisimmatkaan kieltää. Siviiliavioliiton säätämistä odottavat suuret joukot kansalaisia, jotka nyt vakaumustaan polkematta eivät voi noudattaa avioliittoon mennessään sitä tapaa, minkä laki tavalliseksi määrää. Valaisevana seikkana voinee viitata siihen, että eduskunnan omissa jäsenissä on ainakin kokonaista kymmenen, jotka vakaumuksensa vuoksi eivät ole voineet hankkia avioliittonsa tuota kirkon »pyhitystä».

Kun siviiliavioliiton säätämiseen kerran ryhdytään, niinkuin nyt jo ehdottomasti pitäisi, on syytä ottaa täysi ja ainoa johdonmukainen askel, s. o. säätää pakollinen siviiliavioliitto, ja sen jälkeen myöskin heti ryhtyä sen tarpeelliseen täydennykseen, yleisen siviilirekisterin käytäntöönottamiseen. Pakollisen siviiliavioliiton säätäminen ei kyllä ollenkaan täysin vastaa tarkotustaan ennenkuin säädetään myöskin uskonnon vapaus, mutta nähdäkseni pakollisen siviiliavioliiton säätäminen olisi omiaan suuressa määrin sitäkin jouduttamaan.

Eduskuntaesitys on painettuna jaettu Eduskunnan jäsenille niin ettei siitä tarvitse enempää tässä selkoa tehdä.

Kun on syytä varoa että tämän asetuksen suhteesta kirkkolakiin on jonkunverran seka- vuutta, ainakin mikäli voi päättää tämän- laisten asiain käsittelystä ennen, lieenee syytä sanoa muutama sana asian siitäkin puolesta. Kysymykseen siitä tietäisikö pakollisen siviili- avioliiton säättäminen kirkkolain muutosta, ei minusta, kuten jo edelläsanotusta selviää, näytä kuin yksi vastaus mahdolliselta.

Periaatteellisesti on meidän nykyinen lain- säädäntömme nähdäkseni sillä kannalla, että avioliiton solmiminen on siviililain määrättävä asia. Se avioliittoa perustava merkitys, mikä kirkollisella vihkimisellä nykyisin on, on sillä yksinomaan yleisen lain nojalla. Sen merki- tyksen antavat sille varsinaisesti eräät Naimis- kaaren kohdat. Evankelisluterilaisen kirkon kirkkolain sisällys rajottuu jo kirkkolain luon- teenkin vuoksi kirkon sisäisiin asioihin ja K. L. 14 §:ssä selvästi ja nimenomaisesti sanotaankin, että kirkkolaki koskee ainoastaan kirkon omia asioita.

Mutta kun vihkimisellä siten on avioliittoa perustava merkityksensä yksinomaan yleisen lain eikä kirkkolain nojalla, voi siltä tämän merkityksen ottaakin yleisen lain muutoksella.

Kirkkolakiin ei tuo vihkimisen muun mer- kityksen poistaminen koske, sillä kirkkolaissa ei ole vihkimiselle muuta merkitystä annettu kuin se mikä sillä on avioliiton kirkkollisena n. s. pyhittämisenä. Vihityttäminen asetetaan evankelisluterilaisen kirkon jäsenten velvolli- suudeksi K. L:n 5 §:ssä, jossa säädetään, että »kirkon jäsenet ovat velvolliset avioliittoon mennessään antamaan kirkon pyhittää se sää- detyllä tavalla». Tässä määräyksessä jo siis sanamuodonkin mukaan selvästi erotetaan avioliittoon meneminen sellai- sena ja siihen lisäksi tuleva kirkon antama pyhitys. Avioliiton pyhittämi- sestä säädetään K. L:n 9:ssä luvussa, joka kuuluu siihen osaan kirkkolakia, jossa otsak- keen mukaan puhutaan »Kirkon pyhistä toimi- tuksista».

Totta on kyllä, että valtion avioliittolain- säädäntö tosiasiallisesti voi aiheuttaa sen, että kirkko tekee muutoksia omaan lain- säädäntöönsä. Mutta juuri siksi kirkolle aikoi- naan onkin annettu lausunnon anto oikeus avioliittolasioissa.

Kysymys valtion avioliittolainsäädännön suh- teesta kirkkolakiin oli varsin laajan keskustelun alaisena neljännessä kirkolliskokouksessa v. 1898.

Useat tällaisessa asiassa auktoriteetista käy- vät kirkolliskokouksen jäsenet antoivat siellä asiasta lausuntoja, joissa aivan pätevästi to- distettiin, että sellaisenaan askeleen ottami- nen kuin pakollisen siviiliavioliiton säättämi- nen, ei ollenkaan sellaisenaan koske K. L:ia. Ja mitä selvimmin on tämä kanta esitetty myöskin saman kirkolliskokouksen siviilivalio- kunnan mietinnössä n:o 1, joka koskee kirkollis- kokouksen annettavaa lausuntoa hallituksen valmistamasta siviiliavioliittoasetuksesta.

Pitemmälti perusteltuaan asiaa, selittää valio- kunta sivulla 12 ja seuravilla pääkohdissaan seuraavaa: »Voimassa oleva kirkkolaki ei sisällä mitään säädöksiä kihlauksesta eikä yhteiskun- nallisista avioliiton esteistä eikä kihlauksen tai avioliiton purkauksesta eikä edes erokirjan an- tamisesta. Mitä kirkon viranomaisten tulee näissä asioissa noudattaa, on säädetty ylei- sessä laissa ja siihen kuuluvissa asetuksissa. Kirkollisia säädöksiä ei enää ole muut kuin ne, jotka koskevat vihkimystä ja kuulutusta, edellistä kirkollisena jumalanpal- velustoimituksena, johon kirkon jä- seninä avioliittoon mennessä velvoitetaan, ja jälkimmäistä kirkollisena esiru- koksena sekä vihkimyksen saamisen eh- tona. Mutta vihkimyksen merkitys siinä koh- den, että se perustaa avioliiton, ei seuraa kirk- kolaista, vaan yleisestä laista. . . Säättämislaita siinä kohden on yhteiskunnallisella lailla, joka siitä syystä voikin määrätä avioliiton solmimi- selle muuta muotoa kuin kirkollisen vihkimyk- sen». Sivulla 14 selittää valiokunta loppulaus- untonsa: »Laki semmoinen, jolla uusi muoto avioliiton solimimiselle säädetään, ei niin muo- doin sinänsä ole katsottava muuttavan kirkko- lakia, kun K. L. §§ 5 ja 71—77 yhä edelleen ovat voimassa kirkon kaikkien jäsenten suhteen. Muutosta näiden pykälien suhteen (ainoat kirkkolainpykälät mitkä avioliittoa koskevat!) voitaisiin katsoa tehtävän ainoastaan siinä tapauksessa, että yhteiskunnalliset lakisäädök- set vapauttaisivat kirkon jäseniä velvollisuu- desta antaa mennessään avioliittoon, seura- kunnan pyhittää se säädetyllä tavalla taikka jos ne velvoittaisivat kirkon antamaan kuu- lutusta ja vihkimystä semmoisisissa tiloissa, mil- loin nämä kirkolliset toimet kirkon nyt voi- massa olevan järjestyksen mukaan eivät saa tapahtua».

Valiokunnan varsinaisina jäseninä olivat se- naattori Z. Yrjö-Koskinen, piispa Råbergh, se- naattori Borenus, kunnallisneuvos Meurman,

professori Rein sekä kirkkoherrat Elis Bergroth ja Auvinen, ja olivat he tässä nyt puheena-olevassa kohdin kaikki valiokunnan kannalla. Ainoa, joka oli eri kannalla, oli valiokunnan toihin vain osaksi osaa ottanut varajäsen, jonka vastalauseen kirkolliskokous sitte melkoisella äänten enemmistöllä hylkäsi.

Vastauskirjelmässään hallitukselle sanoo vuoden 1898 kirkolliskokous muun ohella seuraavaa: »Luterilaisen kirkon perusteiden mukaan ei vihkimiseen välttämättä kuulu avioliiton oikeudellinen perustaminen, vaan missä semmoinen oikeudellinen vaikutus on vihkimiseen yhdistetty, lähtee valtuutus maallisen yhteiskunnan laista. Myöskin meidän maassamme on avioliiton solmiminen nyttemmin järjestetty yhteiskunnallisen lain kautta. »Tämäkin lausunto, samoin kuin kirkolliskokouksen hyväksymä mietintö kokonaisuudessaan, on selvä ja tinkimätön myönnitys, että avioliiton solmimisen tapa on kokonaan yleisen lain määrättävissä, tietysti mikäli ei kumota kirkon jäsenten velvollisuutta antaa kirkon sittemmin menoillaan »pyhittää» avioliitto. Kun »valtio kirkkomme» itse rutivanhoillisessa kirkolliskokouksessa on K. L:ia näin tulkinnut, mikäli asia allenkään tulkinnan varassa on, ei juuri odottaisi, että täällä eduskunnassa joku rupeaisi vaatimaan ahtaampaa tulkintaa.

Kirkolliskokouksen päätös oli muuten sen jäsenille seurauksiltaan aivan selvä. Keskustelussa muun muassa silloinen rovasti Karlsberg, nykyinen senaatin kirkollisasiain toimituskunnan esittelijäsihteeri, puhevuorossaan nimenomaan selitti: »Jos valiokunnan käsitys on oikea, niin seuraa siitä välttämättömästi, että valtio saattaa milloin tahansa määrätä siviiliavioliiton pakolliseksi kaikille evankelisluterilaisen seurakunnan jäsenille.»

Se mitä edellisessä on esiintuoto lakiehdotuksen suhteesta kirkkolakiin, riittänee vakuuttamaan, että lakiehdotuksen hyväksyminen ei merkitse kirkkolain määräysten kumoamista. Kirkkolain määräykset vihkimisestä ja evankelisluterilaisen kirkon jäsenten vihityttämisen velvollisuudesta jäävät koskematta, kuten nimenomaan selitetään lakiehdotuksen perusteluissa ja selville käy myöskin niistä lakiehdotuksen pykälistä, jotka selittävät, mitä entisiä lakeja se on ajottu kumoamaan.

Sellaisen olotilan mahdollisuuden, että olisi säädettyä siviiliavioliitto, mutta että samalla joillakin kirkkokunnilla omien sääntöjensä nojalla olisi oikeus velvoittaa tällaiseen valtion

edessä jo sitovaan avioliittoon menneitä jäseniään kirkolliseen vihkimiseen, sellaisen olotilan mahdollisuuden ovat myöntäneet jo vuosien 1877—78 säätyvaltiopäivät eriuskolaislakia koskevassa alamaaisessa vastauksessaan (Säätyjen vastaus esitykseen n:o 44, sivu 9). Selvänä ilmenee tämä kanta myöskin vuoden 1888 valtiopäivien lakivaliokunnan eriuskolaislakimietintöön liitettyssä, sittemmin kahden säädyn hyväksymässä ensimmäisessä vastalauseessa, jonka allekirjoittajina on puolet valiokunnan jäsenistä, joukossa useita tunnettuja lakimiehiä. Vastalauseessa sanotaan: »Koska avioliitto on yhteiskunnallinen laitos, johon kaikilla valtion jäsenillä täytyy olla tilaisuus päästä katsomatta heidän uskontunnustukseensa, ja koska erittäin tärkeät oikeudelliset seuraukset ovat yhteydessä avioliittoon menemisen kanssa, niin ei voi valtion toimivallan ulkopuolella olla, että tälle toimitukselle säädetään sellainen muoto, jossa ei ole minkäänlaisia uskonnollisia aineksia. Yksityiset avioliittokumppanit eivät tämän kautta tule estetyiksi pyhittämästä yhdistyksensä uskonnollisella toimituksella, vieläpä voivat erityiset uskontokunnat jäseniltään vaatia sitä pakollisestikin».

Se mahdollinen vastaväite siis, että kirkollisen vihityttämispakon ja pakollisen siviiliavioliiton yhdenaikaisuus olisi jotakin sellaisenaan mahdotonta, ei näiden pätevältä taholta lähteneiden lausuntojen valossa näytä ollenkaan pitävän paikkaansa. — Tuollainen olotila muodostuisi muuten todennäköisesti lyhytaikaiseksi, kun kirkko epäilemättä piankin tulisi, jos esittämämme tapainen lakiehdotus hyväksytään, katsomaan täytyvänsä luopua vihityttämispakosta.

Pyydän, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Ed. Rosenqvist: Jag för min del har själfallet ingenting emot att denna motion remitteras till vederbörande utskott. Motionen behandlar ju en ytterst viktig fråga, hvars snara afgörande vore högeligen önskvärdt. På frågan hvilken form af civiläktenskap, det fakultativa eller det obligatoriska, är att föredraga, på denna fråga vill jag vid detta tillfälle icke ingå. Jag är också fullt ense med motionärerna därutinnan, att civiläktenskapets införande såsom sådant, vare sig i fakultativ eller obligatorisk form, icke innebär någon ändring af kyrkolagen. Jag begärde ordet endast för att göra en liten anmärkning. Det

förefaller mig nämligen som om det skulle undgått motionärernas uppmärksamhet, att kyrkomötets hörande dock är nödvändigt i en fråga som denna. Detta innebär icke att här är fråga om ändring af kyrkolag.

Ed. I n g m a n: Pyysin puheenvuoroa kiinnittääkseni huomiota siihen seikkaan, jota edellinen puhuja viimeksi kosketteli. Tämä on nimittäin, niinkuin itse eduskuntaesityksessäkin huomautetaan, n. k. sekalaisia asioita, joista kirkolliskokouksen lausunto on hankittava ennenkuin lainsäädäntötoimenpide voi syntyä. Tavallista on ollut, että kun hallitus on ottanut aloitteen tällaisissa asioissa, hallitus on vaatinut kirkolliskokouksen lausunnon ennenkuin armollinen esitys on lopullisesti vahvistettu. Ainoastaan sillä tavoin voi tietysti kirkolliskokouksen lausunto saada sen merkityksen, joka on tarkoitettu, nimittäin että se voi asiallisesti vaikuttaa senlaatuisten lakien sisältöön, joista tässä on puhe. Niin ei tapahtuisi, jos eduskunta eduskuntaesityksen johdosta hyväksyisi lain lopullisen sanamuodon. Silloin voisi hallitus vaatia kirkolliskokouksen lausunnon ainoastaan siitä, katsotaanko tämä eduskunnan päättämä laki sellaiseksi, että se voidaan puoltaa vahvistettavaksi, vai ehdottaa kirkolliskokous sitä hylättäväksi. Tällaisen lausunnon vaatiminen eduskunnan jo päättämästä laista ei mielestäni ole sovelias, ja pyydän sitä valiokuntaa, johonka eduskuntaesitys lähetetään, ottamaan tämänkin näkökohdan huomioon.

Ed. S ö d e r h o l m: Trots alla de uppgifter angående inhemsk och utländsk rätt, som motionären hr Jokinen här meddelat, synes det mig, att motionärerna dock icke hafva tillräckligt fördjupat sig i denna sak. Om man går mer till grunden af frågan skall man finna, att införandet af obligatoriskt civiläktenskap, om det också i princip är att förordna, dock för närvarande skulle möta mycket stora svårigheter. Frågan står i så nära sammanhang med frågan om upprättande af allmänt civilregister, att den ena icke kan lösas utan den andra, och denna senare fråga är i högst väsentlig grad en kostnadsfråga, en kostnadsfråga så stor att, då man för några år sedan i Sverige sökte utreda möjligheterna för införandet af ett allmänt civilregister, man nödgades afstå från realiserandet af en sådan tanke. Jag vill förutskicka detta, oaktadt jag är öfvertygad om, att vederbörande utskott, d. v. s. lagutskottet, nog kommer att beakta också dessa synpunkter.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Koska, sikäli kun minä saatoin käsittää, kaikki, jotka ovat käyttäneet puheenvuoroa, ovat olleet yksimielisiä siitä, että tämä eduskuntaesitys on lähetettävä valiokuntaan, niin eduskunta päättäneen lähettää sen lakivaliokuntaan, jonne puhemiesneuvostokin ehdottaa sen lähetettäväksi.

Eduskuntaesitys lähetetään lakivaliokuntaan.

38) Lapsenmurhaa koskevien rangaistusmääräysten lieventämistä

tarkoittavan ed. Pärssisen y. m. edusk. esitt:n n:o 1 esittää

Ed. P ä r s s i n e n: Kun tämän asian perustelujen lukeminen veisi kovin kauvan eduskunnan aikaa, niin en käy siihen, koska eduskuntaesityksestä on jaettu painettu kappale eduskunnan jäsenille. Tämän esityksen tarkoituksena on saada muutoksia voimassa olevaan rikoslakiin siten, että lapsenmurhaajien tuomiota lievennettäisiin. Perusteluissa on asiaa useamalta puolelta valaistu, mitenkä taloudelliset olosuhteet y. m. näissä tapahtumissa esiintyvät seikat luovat lapsenmurhia, jotenka jo siltä kannalta nykyinen tuomitsemistapa, mikä on vallalla, on julmaa ja ihmisyyden vastaista. Niinikään rikostiede ja lääketiede antavat puolustusta sille, että tämäntapaisia rikoksia ruvettaisiin toisella tapaa rankaisemaan ja käsittelemään. Ehdotan että tämä asia lähetettäisiin lakivaliokuntaan.

Ed. Pärssisen ehdotuksen mukaisesti asia lähetetään lakivaliokuntaan.

39) Ehdotuksen laiksi työnantajain vastuunalaisuudesta työntekijää kohtaavasta ruumiinvammasta

sisältävän ed. Paasivuoren y. m. edusk. esitt:n n:o 20;

40) Työriitain sovittamista koskevan komitean asettamista

tarkoittavan saman edustajan y. m. anom. ehd:n n:o 84,

41) Arm. esityksen antamista laiksi työnantajan vastuunalaisuudesta työntekijää kohtaavasta ruumiinvammasta annetun lain soveltamisesta aikaisemmin sattuneisiin tapaturmatapauksiin

tehdyin ed. Paasivuoren y. m. anom. ehd:n n:o 108 ja

42) Arm. esityksen antamista yleisen työväen tapaturmavakuutuslaitoksen perustamisesta

jota 5 p:nä jouluk. 1905 työnantajan vastuunalaisuudesta työntekijää kohtaavasta ruumiinvammasta annettu laki edellyttää, tarkoittavan ed. Paasivuoren y. m. anom. ehd. n:o 109 esittää perättäin ed. Sillan pää ja lähetetään ne jokainen ed. Sillanpään ehdotuksesta työväen asiainvaliokuntaan.

43) Suomen valtionrautateiden virka- ja palvelusmiesten virkavirheiden tutkimisesta ja tuomitsemisesta koskevien määräysten tarkastamisesta

tehdyin ed. Käkikosken y. m. anom. ehd:n n:o 65 esittää ed. Käkikoski, ehdottaen anomusehdotuksen lähettämistä lakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Sivenius: Ehdotan, asian lähetettäväksi virkamiesasiainvaliokuntaan.

Ed. Järvinen: Kannatan ehdotusta että asia lähetettäisiin virkamiesasiainvaliokuntaan.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa anomuksen lähetettäväksi lakivaliokuntaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Koska on kaksi eri ehdotusta siitä, mihin valiokuntaan tämä anomusehdotus on lähetettävä, tulee äänestys toimitettavaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken tahtoo anomusehdotuksen lähetettäväksi lakivaliokuntaan, äänestää »jaa»; jos »ei» voittaa, on eduskunta päättänyt sen lähetettäväksi virkamiesasiainvaliokuntaan.

Äänestyksessä annetaan 62 jaa- ja 74 eia- ääntä. Eduskunta on siis päättänyt että anomusehdotus lähetetään virkamiesasiainvaliokuntaan.

44) Valtiovaraston saattamista vastuunalaiseksi yksityisiä kohtaan virkamiesten virheellisen menettelyn heille tuottamasta vahingosta

koskevan ed. Riihelän y. m. anom. ehd:n n:o 115 esittää ed. Riihelä ja lähetetään se ed. Riihelän ehdotusta lakivaliokuntaan.

45) Ehdotuksen valmistamista asetukseksi luonnon muistomerkkien rauhoittamisesta

koskevan ed. Liston y. m. anom. ehd:n n:o 98 esittää ed. Listo, ehdottaen sen lähetettäväksi lakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. H o m é n: Minä tahdon kannattaa tämän anomusehdotuksen lähettämistä valiokuntaan. Mutta en ole aivan selvillä, mikä on tekijöitten päätarkoitus, sillä alustuksessa käsitellään asiaa paljon laajemmalti kuin mitä on asianlaita siinä Ruotsin laissa, joka on liitetty ehdotukseen valaistuksena luultavasti siitä, minkälaista lainsäädäntöä tahdotaan saada aikaan. Alustuksessa puhutaan siitä, että pitäisi suojella esimerkiksi metsiä monessa paikassa. Tässä puhutaan Kangasalan harjasta, Pyynikistä, Vuokatista, metsistä Imatran, Vallinkosken ja Pyhäkosken rannoilta j. n. e. Nämä alueet ovat kuitenkin hyvin laajat, kuten Pyhäkosken rannat, joista paljon on puhuttu, ja joilla ikävä kyllä metsää myös hävitetään, jonka kautta tämä suuremmoinen koski kadottaa paljon luonnonihanuudestaan ja suuruudestaan.

Mutta tässä laissa puhutaan vaan eriskummallisista luonnon esineistä ja niiden suojelemisesta. Että kokonainen alue suojeltaisiin esimerkiksi metsänhaaskaukselta, siitä ei puhuta ollenkaan. Siinä sanotaan, että Ruotsin tiedeakatemiaan tulee antaa lausunto joka kerta, jos yritetään saada tällaista suojelusta aikaan ja myös, ettei kukaan saa ehdottaa suojelusta, ellei esineen omistaja siihen suostu.

Alustuksesta taas saa sen käsityksen, että olisi tarkoitus nyt suojella myös metsiä erityisillä paikoilla hävitystä vastaan, mutta kuka on sitten se, joka metsiä hävittää, ellei omistaja; sen vuoksi tässä anomuksessa tahdotaan suojelusta myös omistajan liian suurta voitonhalua vastaan. Ja tämä tarkotus on minusta kyllä hyvä. Mutta valiokunta joutuu ehkä epäilykseen siitä, onko tarkotus semmoinen kun alustuksessa sanotaan, vai enemmän semmoinen

kuin lakiehdotuksesta käy selville. Viimemainitun mukaan on kuten sanottu paljon sanomista; ei saa suojelusta määrätä, ja useimmiten ei saa siitä lakata, ennenkun akatemia antaa lausuntonsa, sakosta $\frac{1}{3}$ annetaan tiedeakatemialle ja sen tulee pitää rekisteriä kaikista esineistä, jotka Ruotsin valtakunnassa ovat suojellut. Tämä kaikki antaa asialle toisenlaisen leiman kuin alustuksessa. Kun minä kannatan tätä ehdotusta semmoisena kuin se alustuksessa on, ja jo kohta kun sen luin, niin minä kumminkin vähä ihmettelin, mitenkä tämmöistä suojelusta voisi hyvästi saada aikaan, sillä on kuitenkin vaikea kieltää omistajaa käyttämästä metsää. Hän kärsii siitä vahinkoa. Minä ehdotan, että valiokunta ottaisi harkittavakseen, olisiko mahdollista ehdottaa jonkunlaista korvausta valtion puolelta omistajalle siitä vahingosta, jota hän kärsii tämän suojeluksen tähden. Minä en ole lakiehdotuksessa löytänyt sanaakaan, joka viittaisi siihen, että tämmöinen korvauksen antaminen valtion puolesta tulisi kysymykseen. Mutta jos tahdotaan saada suojelusta aikaan niin laajassa muodossa kuin tämän alustuksen mukaan näyttää ja jota minä kannattaisin, niin silloin kai jonkunlaisen korvauksen antaminen on kohtuullinen.

Minä kannatan tätä ehdotusta siinä laajemmassa muodossa kuin se alustuksessa on, enkä ainoastaan siinä supistetussa muodossa, joka lakiehdotuksesta käy ilmi.

Ed. Listo: Pyydän arvoisalle edelliselle puhujalle huomauttaa, että se alote, josta nyt on puhe, on anomusehdotus, jonka pohjalle voidaan muodostaa laajempi taikka suppeampi laki kysymyksessä olevalla alalla. Herra Homénin toivomukset mahtuvat siis vallan hyvin tämän anomusehdotuksen piiriin. Mutta kun hän lähtee arvostelevaan sitä »lakiehdotusta» — miksi hän sitä nimittää — joka on näytteeksi liitetty anomusehdotukseen, niin minä pyydän saada ilmoittaa hänelle, että se ei ole mikään lakiehdotus, vaan se on suomenos Ruotsin valtakunnan tämän vuoden alussa voimaanastuneesta laista. Tuo laki on minun käsitykseni mukaan siksi väljä, että ed. Homéninkin toivomukset kyllä voisivat sen nojalla tulla toteutetuiksi.

Ed. Lumio: Minäkin olin epä tietoinen siitä, mitä tämä ehdotus koskisi, eikä vielä ed. Liston selityskään millään tavalla valaissut, mitä se tulisi koskemaan. Jos se koskisi jonkunlaisia yhteismetsikköjä, niin minäkin voisin sitä

osaltani kannattaa, mutta tässä ei mitään siitä ole mainittu. Minä olisin pyytänyt, että edustaja Listo olisi selvittänyt, olisiko hän mahdollisesti siellä Hangon matkalla nähnyt sen suuren Hiidenkirnun ja jos hän pelkäisi, että joku semmoisen rupeisi viemään pois tai jotain muuta sellaista? Minä vastustaisin ehdotusta sen tähden että sellaisen lain säätämiseen ryhtyttäessä tuhлатаan aikaa. Jos ei sitä tarkemmin määritellä, niin minä olisin antanut tämän asian mennä asiakirjain joukkoon ilman valiokuntaan lähettämättä.

Ed. Homén: Minä tahdon myöntää, että käytin puheeni lopussa väärää sanaa. Tuo anomusehdotukseen kuuluva liite on Ruotsissa voimassa olevan lain suomalainen käännös, niinkuin sen otsakkeessa sanotaan ja minä myös puheeni alussa selitin.

Ed. Estlander: Jämte det jag ber att få uttala, att jag finner det här ifrågavarande initiativet vara af de mest tilltalande, som framställt, vill jag för min del göra gällande, att initiativtagarena synas i någon mån hafva bortglömt att det, för att nå det vidare syftande resultat de önska, borde ligga nära till hands att söka med de mest energiska åtgärder se till att redan nu omedelbart ett skydd kan beredas för sådana trakter i vårt land, som äro till sin natur särskildt utmärkta och för hvilka den afsedda lagen just borde komma till. Det synes mig att man här med rätta fäst utskottets uppmärksamhet på nödvändigheten af att initiativet kompletteras genom förslag till åtgärder för ett omedelbart skydd af naturförhållandena å ifrågavarande platser.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi ja anomusehdotus lähetetään laki valiokuntaan.

46) Määrärahan myöntämisestä vankeinhoidon parantamiseksi

tehty ed. Nuortevan y. m. anom. ehd. n:o 60 esitetään, ja lausuu sen tehdessään

Ed. Nuorteva: Tämän saman anomusehdotuksen jätin viime eduskunnalle, mutta eduskunta silloin ei ottanut sitä käsiteltäväkseen ahdasmielisesti tulkiten perustuslain määräyksiä. Pyydän senvuoksi saada jälleen tämän asian uudistaa. Asia on verrattain tärkeä ja kuuluu sellaisten joukkoon, jotka verrattain

vähäisillä toimenpiteillä ovat toteutettavissa. Anomuksen päätarkoitus on aineellisen avustuksen hankkiminen vankiloissa olevien henkilöiden perheille ja toinen tarkoitus on vankiloissa olevien ihmisten henkisen hoidon edistäminen. Kuten tiedetään, on valtio pitävinaan huolta vankien henkisistä tarpeista, mutta tämä valtion huolenpito on kaikkea muuta kuin tyydyttävä. Kun eilen oli esillä erään edustajan tekemä alote pappien hankkimisesta mielisairaaloihin, minä vastustin tämän anomusehdotuksen esittämistä sanoen etten tahtonut heille hengellistä hoitoa, mutta lisäsin siihen, että olen kyllä valmis olemaan mukana silloin, kun tällaisessakin asemassa oleville henkilöille ajetaan jonkunlaista henkistä hoitoa hankkia. Tämän anomuksen tarkoitus on, kuten sanottu, henkisen hoidon hankkiminen vangeille. Anomuksessa nimittäin ehdotetaan erästä määrärahaa, joka myönnettäisiin neiti Mathilda Wredelle, hänen käytettäväkseen sillä tavalla, kuin hänen tapansa on ollut käyttää varoja, jotka ovat hänen hoitoonsa tulleet, vankeinhoidon edistämistä tarkoittaviin tarkoituksiin. Tuntuu ehkä monen mielestä kummalliselta että sosialidemokratien taholta tällainen määräraha ehdotetaan. Minä puolestani voin tällaisen ehdotuksen tehdä sentähden, että minä olen omasta kokemuksestani saanut nähdä, että se suhde, missä neiti Wrede on vankeihin on juuri sellaista henkistä hoitoa, jota turvattomassa asemassa oleva vanki tarvitsee. Se ei ole mitään pappien tapaista laverrusta, muodollista juttelua ja sen sellaista, vaan se on tosi-ihmisen yritys ihmisenä lähestyä kärsiviä kanssaihmisii ja koettaa tehdä mitä hän suinkin voi niiden hyväksi. Valtio ei ole antanut virallista tunnustusta tälle hänen toiminnallensa, kun se sen sijaan on käyttänyt useita kymmeniä tuhansia markkoja vallan tarpeettomien pappismiesten palkkaamiseen vankiloihin. Epäsuorasti se on tosin sitä kannattanut myöntämällä hänelle vapaa-lipun rautatiellä. Sellainen toiminta jota hän edustaa, vaatii kuitenkin hyvin paljon varoja, ja minä puolestani olen rohjennut tämän anomuksen tekemisellä yrittää jollakin tavalla hänen toimintaansa helpottaa. Suurin osa tästä summasta tulisi kuitenkin käytetyksi, kuten jo sanoin, vankiloissa olevien henkilöiden perheiden avustamiseksi. Puhutaan aina siitä, että laki muka ei rankaise muita kuin sitä, joka on rikoksen tehnyt. Käytäntö kuitenkin osoittaa aivan toista. Kun henkilöä jostakin rikoksesta rangaistaan, ei rangaistus kohtaa

ainoastaan sitä henkilöä, joka on rikoksen tehnyt, vaan myös hänen omaisiansakin. Vankilaan joutunut henkilö jättää useimmiten oman perheensä aivan turvattomaksi ja se saa hänen vankilassa ollessaan kärsiä mitä suurinta puutetta ja kurjuutta. Niille yhteiskunta ei tarjoa minkäänäköistä apua, paitsi sitä kuu-luisaa vaivaishoitoa, joka usemmissa tapauksissa on enemmän katsottava rangaistukseksi kuin avuksi. Neiti Wrede on koettanut olla tässä suhteessa apuna, mikäli hänen voimansa ja varansa ovat riittäneet, mutta varoja kai tässä on enimmäkseen puuttunut. Määräraha, joka ehdotetaan annettavaksi, poistaisi täten edes jossain määrässä sen tavattoman suuren epäkohdan, joka meidän lainsäädännössämme vallitsee sen kautta, että kun vankilarangaitusta rangaistuksena käytetään, sillä rangaistaan ei ainoastaan syyllistä, vaan myös niitä hänen omaisiaan, jotka ovat hänen työstään riippuvaisia. Pyydän, että valtiovarainvaliokunta, jonka käsiteltäväksi tämän anomusehdotuksen ehdotan lähetettäväksi ei suinkaan sitä vaikenemalla sivuuttaisi tai asiakirjoihin liittäisi. Sen käsittely ei vie valiokunnalta paljon aikaa, sen voi se parissa tunnissa käsitellä loppuun. Ja luulen että se voi tämän sitakin helpommin tehdä, kun minun tietääkseni valtiovarainvaliokunta muutenkin aikoo puuttua vankeinhoitoasiaan. Tämän määrärahan myöntäminen merkitsisi suurta helpotusta niin monelle onnettomalle perheelle, ettei suinkaan kukaan valiokunnassa voi olla sellaisella kannalla että hän vastustaisi tämän anomuksen hyväksymistä.

Sen jälkeen anomusehdotus lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

47) Vapautettujen vankien ottamista valtiolaitoksiin

tarkoittavan ed. Käkikosken y. m. anom. ehd:n n:o 125 esittää seuraavaisesti

Ed. K ä k i k o s k i: Anomusehdotus n:o 125 on uusi. Siinä tahdotaan kiinnittää eduskunnan huomio siihen seikkaan, että vapautettujen vankien on hyvin vaikea saada työtä yksityisiltä työnantajilta ja että valtion työnantajat ja muut etenkin alemmat virkailijat osottavat suurta vastahakoisuutta sellaisia työntekijöitä kohtaan, joita on rikoksista rangaistu. Tunnettua on että työnpuute ja siitä johtuva ahdinkotila on suurimpana vaarana vankilasta

päässeille ihmisille ja on johtanut satoja miehiä ja naisia uudestaan takaisin vankilaan, jota vastoin työ on ollut paras apukeino kiusauksissa. Jos mielimme todenteolla auttaa oikealta uralta horjahtaneita vankeja säännölliseen elämään ja kadonneeseen ihmisonneen, on heille hankittava turvattu toimeentulo vakinaisissa työpaikoissa. Tässä on suurin auttamisvelvollisuus valtiolla, joka on suurin työnantaja. Valtiolla onkin runsaasti siihen tilaisuutta laajoilla työmaillaan. Anomuksessa on mainittu vapautetuille sopivana työalana esimerkiksi soiden viljelys. Pyydämme kunnioittaen anomuksessa esitettyjen perustelujen nojalla ehdottaa, että eduskunta kehottaisi hallitusta ryhtymään sellaisiin toimenpiteisiin, että ^{enemmän} ~~enemmän~~ vapautettuja vankeja käytettäisiin sellaisissa valtiolaitoksen töissä, joissa heidän työvoimaansa voidaan hyödyllisesti käyttää ja heidän tointaan tarkoituksenmukaisesti järjestää. Pyydän ehdottaa, että tämä anomus lähetettäisiin talousvaliokuntaan.

Asia lähetetään talousvaliokuntaan.

48) Muutoksia luotsi- ja majakkalaitosta koskevaan asetukseen 21 p:ltä huhtikuuta 1903

tarkoittavat ed. Airolan y. m. anom. ehd. n:o 52 ja ed. Pietisen y. m. anom. ehd. n:o 102 esitetään perättäin. Edellisen esittää ed. A i r o l a ehdottaen sen lähetettäväksi valtiovarainvaliokuntaan. Anom. ehd. n:o 102, esittäessään ed. Riihelä ehdottaa sen lähetettäväksi lakivaliokuntaan.

P u h e m i e s: Puhemiesneuvosto ehdottaa nämä anomusehdotukset lähetettäväksi valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. J. C a s t r é n: Minä uskaltaisin kehottaa sitä arvoisaa valiokuntaa, joka näitä anomuksia tulee käsittelemään, kiinnittämään mitä vakavinta huomiota esillä oleviin anomuksiin, jotka koskevat niin tärkeitä elinkeinohaaraa kuin rannikkolaivakulku on ja jotka tarkoittavat niiden rasisusten poistamista, jotka aivan aiheettomasti painavat rannikkolaivaliikkeen harjoittajia erinäisissä pitäjissä Suomenlahden rannikolla, etupäässä Koivistolla. Edellisillä valtiopäivillä samasta asiasta tehdyt anomukset eivät ole johtaneet mihinkään tuloksiin. Toivon että nyt vihdoinkin asian-

omainen valiokunta ottaisi anomukset lopullisen käsittelyn alaisiksi ja annettavassa mietinnössään ehdottaisi ne eduskunnalle hyväksyttäväksi.

Ed. A i r o l a: Lausun tyytyväisyyteni siihen että oikeistonkin taholta on kiinnitetty tähän asiaan huomiota ja vieläpä osotettu lämmintä harrastusta että asia tällä kertaa menestyisi. Kun minä vuonna 1908, toisilla valtiopäivillä, tein samasta asiasta aivan samantapaiseen ponteen päättyvän aloitteen, silloin kohtasi asia kylmäkiskaisuutta, jopa jäi käsittelemättäkin siitä syystä että valiokunnassa asiaa erikoisesti juuri oikeiston taholta pidettiin sellaisena, ettei sen valmistumisella ollut niin väliä. Kun silläkin taholla ainakin jotkut ovat ruvenneet asiaa harrastamaan on minulla paremmat toiveet että asia nyt ehkä tulee saamaan suotuisan ratkaisun ja kuten sanottu lausun tyytyväisyyteni siihen. Olisin vaan toivonut, että tämä lämmin harrastus olisi ilmennyt jo silloin toista vuotta sitten, kun tästä asiasta täällä ensi kerran alote tehtiin.

Ed. K i r v e s: Minä rohkenisin toivoa että ed. Castrén nyt lausuisi sangen hartaan kehoituksensa juuri hänen ryhmällensä, sekä myös muille, etupäässä perustuslaillisille puolueille, sillä niistä nähtävästi nyt tulee riippumaan tämän anomuksen kohtalo. Täten voitaisiin saada oikaistuksi ne virheet, jotka heidän puoluemiehensä hallituksessa ovat tehneet kumoamalla alioikeuksien päätökset ja velvoittamalla rannikkolaivojen omistajat maksamaan luotsimaksuja luotseille semmoisista toimista, joita he eivät ole koskaan tehneet.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Kun ed. Riihelän ehdotusta, että asia lähetettäisiin lakivaliokuntaan, ei ole kannatettu, ei sitä voida ottaa äänestyksen alaiseksi, vaan lähetetään molemmat anomusehdotukset valtiovarainvaliokuntaan.

P u h e m i e s: Vaikka kello jo on siirtynyt vähän yli 11, niin voimmme toistaiseksi jatkaa istuntoa, että saataisiin tänään päiväjärjestyksessä olevat asiat loppuun suoritetuiksi.

Tähän suostutaan.

49) Ehdotuksen laiksi, jonka kautta kumotaan voimassa olevan Rikoslain 10 luvun 1 ja 2 §

sisältävä ed. Järvisen y. m. edusk. esit. n:o 6 esitetään ja lausuu silloin puheenvuoroa käyttäen

Ed. Järvinen: Se kohta rikoslaissa, joka käsittelee jumalan kunnian loukkausta, eli kirkollista kieltä puhuen, jumalan pilkkaa, on historian kuluessa ollut erityisen vaihtelun ja kehityksen alaisena. Sen mukaan kuin sivistys ja valistus on levinnyt ja uusi maailmankatsomus voittanut alaa, on myöskin syytteitä jumalan kunnian loukkauksesta nostettu yhä vähemmän ja käytetty yhä lievempiä rangaistuksia. Nykyään ei yleensä enää tästä kysymyksestä nosteta kanteita porvaristoa vastaan, mutta sen sijaan on sitä alotettu käyttää yhä ahkerammin sosialidemokraattisia henkilöitä ja sosialidemokraattista sanomalehdistöä kohtaan. Tämä kysymys ansaitsee siis lähempää tarkastelemista.

Jumalan kunnianloukkaus-historiassa voidaan erottaa kolme eri kehityskautta. Niistä vanhin alkaa ensimmäiseltä vuosisadalta jälkeen Kristuksen syntymän ja kestää aina valistusfilosoofeihin saakka. Tänä aikakautena pidetään jumalaa raamatun opin mukaisesti persoonana, jolla on inhimillisiä ominaisuuksia, joka rakastaa, vihaa, suuttuu ja leppyä ja tätä suuttunutta jumalaa sitte on lepytettävä. Niinpä sanotaan vuonna 538 jälkeen Kristuksen syntymän: »loukatun jumalan viha on ankarammilla rangaistuksilla lepytettävä, sillä tällaisten rikosten kautta sekä nälkä ja maan mulistukset että rutot synnytetään». Tällä kannalla oli roomalainen oikeus, josta se sitte siirtyy saksalaiseen ja ruotsalaiseen lainlaadintaan. Ruotsalaisen oikeuden kantaa jumalan kunnian loukkauksen seuraamuksiin ja rangaistustapaan nähden kuvaa valtiorikosasioita koskeva säädös 1 päivästä toukokuuta 1563. Siinä sanotaan: »katsoen, että jumala kaikkivaltias on niin säätänyt pyhässä laissaan, myöntävät myöskin luonnolliset syyt ja järki, että ne, jotka sellaista harjoittavat, eivät hengen rangaistuksetta pääse ja koska ihmisille tavallisesti tulee monenlaisia näiden syntien tähden sekä rutot, nälkä, kallis aika ja muut vaivat, niin että usein tapahtuu, että kokonainen kuningaskunta yhden ihmisen rikoksen tähden saa kärsiä rangaistuksen, on senvuoksi tarpeellista jumalan vihan ehkäisemiseksi, ettei sellaisia ilmeisiä pahantekijöitä säästetä rahojen täh-

den, koska häijyys ja pahuus eivät siten kuitenkaan vähenny». Tämä käsitys, mikä ilmenee noissa luetuissa sanoissa, säilyi kauvan. Se on vielä Ruotsin 1734 vuoden laissakin jumalan pilkkaa koskevien säännöksiin pohjana.

Rangaistuksen esineenä oli siis jumalan persoonan loukkaus. Rangaistustapa oli niin julma kuin ihmiset suinkin saattoivat keksiä kuolevaista piinatakseen. Mitä sitte pidettiin jumalan pilkkana, rangaistuksen ansaitsevana tekona? Sivistyshistoriasta saamme tietysti esimerkkejä niin paljon kuin vaan haluamme. Mainitsen ainoastaan muutamia. Jumalanpilkkana pidettiin yleensä kaikkea sitä, mikä oli vastoin raamatun oppia — minä en tässä rupea iltamyöhässä väsyttämään eduskuntaa rupeamalla luettelemaan niitä kaikkia, mainitsen vaan Copernikuksen, Galilein, Brunon ja Vesaliuksen, joiden nimet kyllä ovat kaikille tunnettuja. (Vasemmalta: Hyvä!) Paitsi näitä pidettiin luonnollisesti mitä törkeimpinä jumalan pilkkaajina niitä henkilöitä, jotka usalsivat epäillä kirkon ja pappien auktoriteettia, uskalsivat epäillä kirkon miesten omia tekemiä dogmeja. Eikä uskonpuhdistukseen jaksanut tuoda mitään muutosta.

Toinen kehitysjakso esillä olevaan kysymykseen nähden alkaa valistusfilosoofeista. Taloudelliset olot olivat kehittyneet, Amerikan löytö ja suuret keksinnöt muuttaneet tuotantotapoja. Ihmisten näköalat olivat laajentuneet. Nuo n. s. valistusfilosoofit alkoivat opettaa, että jumala ei ole ihmisen kaltainen persoona; ei hänellä ole inhimillisiä intohimoja, ei häntä voi persoonallisesti loukata ja taas lepyttää. Loukata voidaan ainoastaan toisen henkilön uskonnollista tunnetta ja ainoastaan uskonnollisen tunteen loukkaaja on rangaistava. Tämä kehitys voitti pian alaa. Se hyväksyttiin Itävallan ja Preussin rikoslaeissa 1700 luvun loppupuolella. Ruotsissa näemme sen vaikutusta jo 1832 vuoden rikoslakiehdotuksessa. Siinä näet sanotaan: jumalanpilkkaamista ei voi sen ominaisuuden vuoksi syntinä tai ottaen lukuun ainoastaan teon epänormaalisuuden alistaa inhimillisen rankaisuoikeuden alaiseksi. Rikos tulee porvarillisen lainlaadinnan esineeksi ainoastaan siitä syystä, että se jokaisessa, joka usko jumalaan, herättää pahennusta ja loukkaa porvarillista yhteiskuntaa loukkaamalla uskonnollista tunnetta. Niinkuin näkyy on siinä kysymyksessä ainoastaan uskonnollinen t u n n e, ei jumalan persoonallinen loukkaus. Siis on tapahtunut täydellinen käsitteiden muuttuminen siitä, mitä 1563 vuoden valtiorikos-

asioita koskevassa säädöksessä sanotaan, jonka edellä luin. Tämä käsitys lopullisesti hyväksyttiin Ruotsissa vuonna 1864. Mutta historiallinen kehitys ei suinkaan loppunut vuoteen 1864, päinvastoin taloudelliset tuotantomuodot ovat edistyneet ja tuotantotapojen yhteydessä niiden vaikutuksesta on myös uuden aikaisimmat tieteet avanneet uusia näköaloja. Kehitysoppi, tähtitiede, maan syntyoppi y. m. luonnontieteiden haarat ovat kaataneet vanhat lapselliset käsitteet. Erinomaisena apuna tässä on myös ollut uudempi ja tarkempi uskontojen ja raamatun tutkimus. Ja seurauksena on ollut se, että on alettu kunnioittaa muitakin maailmankatsomuksia kuin ainoastaan valtiollisilla voimakeinoilla väkisin ylläpidettyä kirkollista dogmiskoa. Kehitys on kulkenut suvaitsevaan suuntaan, siihen suuntaan, että uskontorikoksista rangaistaan ainoastaan sellaisia tekoja, joilla on tahdottu loukata toisten henkilöiden uskonnollista vapautta ja hartaudentarjoittamista. Ihmeellistä kyllä on tällä uudenaikaisella tiellä etupäässä kulkeneet vanhat kiihkouskonnolliset maat, sellaiset kuin Baijeri ja Italia. Ja vuonna 1813 hyväksyttiin Baijerissa se käsitys, että rangaistava on ainoastaan toisten uskonnollisen vapauden häiritseminen. Sanotaan nimittäin Baijerin rikoslaissa: »Rangaistava on ainoastaan sellainen teko, jonka tarkoituksena on häiritä uskonnon rauhaa väkivaltaisella ryntäyksellä uskonnolliseen kokouspaikkaan, virassa olevan hengellisen pahoinpitelemisellä ja estämällä Jumalan palveluksen pitoa.»

Italian rikoslaissa vuodelta 1889 on hyväksytty periaate, uskontorikokseksi on katsottava ainoastaan se, mikä loukkaa toisen uskonnollista vapautta ja sen lisäksi rangaistaan ilkeältä, jota harjoitetaan esineitä kohtaan, joilla on jokin tarkoitus jumalanpalveluksessa.

Lyhyt katsaus omaan maahan. — Nykyistä rikoslakiamme laadittaessa oli rikoslakivaliokunnassa nyt puheenaolevaan rikoslain pykälään nähden vähemmistö sillä kannalla, että jumalaa voidaan loukata persoonallisesti, enemmistö jo vapaammalla kannalla, että ylipäänsä voidaan loukata ainoastaan lähimäisen uskonnollisia tunteita. Uudempaa käsitystä ei kukaan nähtävästi edustanut. On tapahtunut siis tässä kysymyksessä se merkittävyys, että Baijeri ja Italia, nuo — sanoisinko — Tillyn ja Wallensteinin maat ovat jo edellä tästä 30-vuotisen sodan sankarien maasta. Mutta ollaanko meillä todellisuudessa näin vanhalla kannalla? Ollaan ja ei olla, täytyy vastata.

Uudemmallalla asteella, suvaitsevalla kannalla ollaan meillä ylöspäin porvareita kohtaan, mutta alaspäin sen sijaan ollaan mitä ahdasmielisimpiä. Mainitsen täältä, mitenkä alaspäin on ahdasmielisyyttä osotettu. Kuten tiedetään oli sosialidemokraattinen lehti Satamatyömies lainannut Ilmari Kiannon kaunokirjallisesta kirjasta »Pikkusynthejä» pienen kertomuksen nimeltä »Abraham ja Saara». Viranomaiset katsoivat, että Satamatyömies lainauksellaan loukkasi heidän, nimenomaan heidän, uskonnollisia tunteitaan ja sakottivat Satamatyömiestä 50 markkaa. Kansan Ääni Lappeenrannassa sai samasta rikoksesta sakkoa 40 mk. Sosialisti-lehdessä oli painettuna pieni uutinen, miten eräässä seurakunnassa oli kirkon isäntä ollut huolimaton, ei ollut varannut tarpeellista määrää ehtoollisleipiä, jotka loppuivat kesken. Tuosta pienestä hymädyksestä, joka oli kohdistettu kirkonpalvelijain huolimattomuuteen, ei itse sakramenttikäsitykseen, annettiin rangaistukseksi lehden toimittajalle 2 kuukautta kuritushuonetta. Tuo hymähdys loukkasi viranomaisien uskonnollisia tunteita ja saadakseen tunteensa hyvitetynä täytyi tuomita toimittajalle 2 kuukautta vankeutta.

Toinen on silloin asianlaita, kun tulee kysymykseen yläluokan kirjat ja lehdet. Niitä ei sakoteta, ei painokanteita nosteta. Tästä tulemme vakuutetuksi pistäytymällä esimerkiksi täällä Helsingissä mihin suureen kirjakauppaan tahansa. Näissä kirjakaupoissa, niinkuin tiedetään, pidetään kaupan, lehdissä reklameerataan, akkunoille asetetaan Darwinin, Haeckelin, Weissmannin, Lehen y. m. kehitysoppia käsitteleviä teoksia, joissa tieteellisesti todistetaan m. m. luulöytöjen perustuksella, ettei ihminen olekaan mikään erityisesti jumalan luoma olento, vaan on vähitellen satojen tuhansien vuosien kuluessa kehittynyt eläinkunnasta. Tekisi mieli kysyä: eivätkö nämä loukkaa painoylihallituksen, tuomiokapitulin herrojen uskonnollisia tunteita? Ei! He tekevät ostoksensa samoissa kirjakaupoissa, kulkevat niitä katuja pitkin, joiden varsilla on akkunoille asetettu tällaista kirjallisuutta ja mahdollisesti itsekin ostavat ja ihailevat näitä, ja kuitenkin jokainen täytyy myöntää, että tällaiset kirjat, oppineiden miesten tekemät, tieteellisesti todistellut ja perustellut, järkyttävät n. s. uskonnollisia tunteita paljon enemmän kuin joku kaunokirjallisen teoksen kappale lainattuna johonkin sanomalehteen, jota tänään luetaan ja huomenna unohdetaan. Esimerkkejä voimme

lisätä. Meillä on eräs seura nimeltä Kansanvalistusseura, jonka jäsenenä tietääkseni on juuri suomettarelaisia. Tämän seuran toimesta jo 1893 ilmestyi painosta Tigerstedtin Maan-syntyyoppi, joka on kokonaan kehitysopin kannalla, siis vastoin raamatunoppia. Samoin on puheenaoleva seura toimittanut suomeksi professori Hessen kirjoittaman kehitysopin, joka on kokonaan myös kehitysopin kannalla ja opettaa siis, kuten kyllä tiedämme, vastoin sitä, mitä kansa- ja rippikouluissa opetetaan. Miksi eivät nämä teokset loukkaa uskovaisten helliä, uskonnollisia tunteita?

Meillä on yliopisto. Siellä luonnontieteen opettajiksi aikovien täytyy lukea ja suorittaa kurssi juuri tuossa jumalattomassa raamatun vastaisessa kehitysopissa. Professorit itsekin täydestä sydäimestä hyväksyvät saman kehitysopin. Yliopistossa tutkitaan luonnontieteen eri haaroja aivan jumalansanan vastakkaisella pohjalla. Miksi ei loukkaa uskovaisten arkoja tunteita, että maan korkein sivistyslaitos on näin syntisellä pohjalla?

Ottakaamme nyt puheenalaiseksi ne tiedemiehet, jotka kaikkein enimmänsä loukkaavat raamatun, n. s. pyhää jumalansanaa, jotka suorastaan väittävät, että raamattu on vaan ihmistyötä, että monet raamatun tärkeistä, koko uskonnon perustukset käsittävistä kertomuksista ovat ainoastaan babylonialaisia, kananealaisia, persialaisia y. m. tarinoita. Nämä tiedemiehet ovat itse jumaluusoppineita, eivät ammattipappeja, joiden tarkoituksena on pitää kansaa kurituksessa ja herrain nuhteessa, vaan korkeammin oppineita, jumaluusopin tohtoreita ja professoreja. Mainitsen vain muutamien nimiä, kuten Strauss, Wellhausen, Holtzman, Gunkel, Pfleiderer ja Schück. Kun täällä meidänkin kirjakaupoissa on saatavana m. m. professori Schückin kirjoittama teos »Israelin kirjallisuuden historia», niin joku sana sen sisällystöstä. Professori Schück sanoo ja myös todistaa, että useimmat raamatun kirjoista eivät olekaan niiden tekemät kuin päällekirjoitus sanoo, että raamatussa on tahallisesti tehtyjä väärennyksiä, vääriä käännöksiä, perästäpäin lisätyjä kohtia. Vielä hän todistaa, että perkelekäsite, tuo uskontomme negatiivinen puoli on kulkeutunut juutalaiseen uskontoon vasta Babylonian vankeuden jälkeen, jolloin he lainasivat sen persialaisesta Zend-Ävestä opista.

Ennen Babylonian vankeutta käyttivät juutalaiset pahasta vain nimeä »Herran paha henki». Abramista ja Saarasta sanoo professori Schück, että Abram ja Saara ovat kokonaan

taruolennoita; ei sen nimisiä persoonia ole raamatun merkityksessä koskaan elänyt; alkuaan ovat olleet Kaldean Urissa palvelut kuunjumala, jumalatar, sitten personoitu ja ympärille kertynyt pääasiassa kananealaisia tarinoita. Jaakopista, Leasta, Rakelistä y. m. todentaa hän, että noilla nimillä on alkuperäisesti runollisesti tarkoitettu Beduiniheimoja eikä mitään patriarkkayksilöitä. Eiköhän tuon oppineen professorin kirjoitus Abramista ja Saarasta loukkaa uskonnollisia tunteita enemmän kuin jo mainittu Satamatyömiehen tekemä lainaus? Mutta painokanteita ei sitä vastaan nosteta.

Mainitsen vielä teologeista Gunkelin. Häntä pidetään nykyajan yhtenä etevimpänä jumaluusoppineena ja itämaisten olojen sekä kielten tuntijana. Hän lausuu: »Niitä henkilöitä, jotka vielä uskovat raamatun tarinoihin, kuten syntiinlankeemukseen, täytyy pitää henkisesti alaikäisinä». Mutta jos syntiinlankeemus on tarina, mitä sitten jää jällelle koko uskontorakenteesta sovinto- ja pelastusoppineen, uhrikuolemiseen? Ei tämäkään vielä loukkaa herrojen uskonnollisia tunteita.

Jatkanko vielä. Raamatuntutkija Pfleiderer kirjassaan »Kristinuskon synty» sanoo: »Luukkaan evankeliumin kirjottajalla on ollut käytettävänä buddalaisia lähteitä ja niiden mukaan hän sitten luo Kristus nimisen henkilön». Pfleiderer tuo sitten esiin nuo buddalaiset lähteet ja näyttää, miten hämmästyttävästi ne ovat samanlaiset Luukkaan evankeliumin alkuosan kanssa.

Prof. Wellhausen, Saksan kuuluisin teologi, sanoo, että israelilaisilla arkissaan ei ollutkaan laintauluja, ne kantoivat meteorikiveä ja kunioittivat sitä. Lopetanko prof. Straussin, joka vankasti perustelluissa teoksissaan näyttää, että Kristus on vain tehty henkilö, tehty vanhan testamentin perustalla.

Kun on kysymys myös sakramenttien loukkauksesta, niin muutama sana niistä. Oppineimmat teologit sanovat, että Markuksen evankeliumin 16 viimeistä värsyä, joissa muun muassa on kasteen asetussanat, ovat perästäpäin lisätyt ja että Kristus ei ole milloinkaan kastetta asettanut. Näin sanoo muun muassa jumaluusopin tohtori Farrar. Samoin sanovat jumaluusoppineet, että Kristus ei ole milloinkaan asettanut n. s. herranehtoollista. Ja ennen mainittu Pfleiderer myös jo aikaisemmin puheena olleessa teoksessaan sivulla 130 todistaa, että herranehtoollisen viettämisen syntymiseen ja alkuun ensimmäisessä seurakunnassa vaikutti persialaisen jumalan Mithran palvelus.

Sieltä on lainattu viinin ja leivän käyttäminen. Mithran palveluksen omituisuuksista on kulkenut raamattuun lause »Kristuksen päälleenpukemisesta». Hän siis johtaa alttarin sakramentin alkuperän kokonaan toisaalta kuin mikä on kirkon virallisen käsitys.

Enempää tähän kysymykseen syventymättä tekee yhä uudelleen mieli toistaa tuo kysymys: eikö sellaiset kirjat, joissa noin puhutaan sakramenttien alusta, eikö ne loukkaa porvarien uskonnollisia tunteita? Eikö niiden pitäisi loukata monin kerroin enemmän kuin Turussa ilmestynvä Sosialisti niminen lehti loukkasi pienellä hymähdyksellään, joka tarkoitti erään kirkonpalvelijan huolimattomuutta?

Näinhän sitä voisi jatkaa miltei loppumattoon. Porvarilliset tutkijat ja jumaluusoppi-neet ovat kirjoittaneet kokonaisia kirjastoja, kirjoista puhumattakaan, joissa he tuovat esiin niitä mielipiteitä uskonnosta ja raamattusta, joista tässä olen muutamia esimerkkejä maininnut. Ja näitä teoksia on saatavana meidän kaikista kirjakaupoistamme.

Miksi ei ahdistella tällaisia kirjoittajia, »uskonnollisten tunteitten» pahimpia loukkaajia, mitä ankarimmin, miksi ei kirjakaupoissa toimiteta takavarikkoonottoja, panna painokanteita vireille? Vastaus kuuluu: nuo kirjoittajat ovat porvareita, kuuluisia tiedemiehiä. He eivät ole sosialidemokraatteja ja siinä on yksinkertainen selitys. Sitäpaitsi eiväthän he tahdo järkyttää pyhän porvarillisen yhteiskunnan riistämisyjärjestelmää, pyhän toisen työn riistämistä. He päinvastoin puolustavat sitä. Ja kun porvari ei kärsi aineellista tappiota heidän tähtensä, niin mitäpä hän heistä välittää. Sitäpaitsi samat tiedemiehet todistavat väitteensä niin pätevästi kumoamattomilla tosiasioilla, että hengen aseilla ei voida näyttää heidän väärässä olevan.

Enkä suinkaan puolestani tahtoisikaan, että heitä ahdistettaisiin. Päinvastoin se olisi pidettävä mitä törkeimpänä sanan ja tieteen vapauden sortamisena. Kiitos on lausuttava noille teologeille, että ne nostavat sitä esirippua, joka on ollut pappien »kaikkein pyhimmän» edessä, ja näyttävät, mitä siellä takana on. Mutta yksi kohta tässä epäamättömästi näyttää kierolta ja se on se, että uskonnollisissa kysymyksissä suodaan vapautta ylöspäin, vaikkapa se kuinka repisi kaikki uskonnon perusteet ja sen sijaan ahdistetaan sosialidemokratistia henkilöitä ja lehtiä paljon pienemmistä seikoista. Tämäkin paraiten näyttää, ettei meidän porvarien tarkoituksena näistä asioista

nostetuilla painokanteilla olekaan mikään jumalan ja hänen sanansa kunnia sekä loukatut uskonnolliset tunteet. Ne ovat vain naamarina, jotta niiden takaa voisivat hurskaammin käydä ahdistamaan yhteiskunnallisissa kysymyksissä vihaamiaan lehtiä.

Näkyvät myös, että viranomaisten uskonnolliset tunteet eivät olekaan niin hellän arkoja. Ne sietävät hyvin paljon. Ja paljon näyttää yleensä koko maan uskovaisten tunteet kestävä. Tiedetäänhän, että kaikki papit täällä eduskunnassa istuvat riistäjien joukossa, vasemmiston penkeillä köyhien asiaa ajamassa ei ole ainoatakaan pappia. He tietävät, että kaikissa tärkeissä äänestyksissä, joissa on ollut kysymyksessä köyhälistön kipeimmät ja tärkeimmät elinehdot, ovat papit muiden porvarien kanssa niitä vastustaneet. Papit ovat täällä äänillään auttaneet uuteen maanvuokralakiin vahingollisia pykäläiä; ovat vastustaneet kunnallista äänioikeutta, ovat antaneet yksimielisesti luottamuslauseensa sille senaatille, joka kieltolain tappoi, papit ovat auttaneet muita porvareita työväensuojelulain huonontamisella, ja viime eduskunnassakin eräs pappi — nimen sanon jos vaaditaan, — äänesti »ei» lipulla tappaakseen koko suojelulain. Eikä tämä tällainen loukkaa vähääkään näiden uskovaisten tunteita. He näkevät pappinsa sillä puolen, millä pistimet ovat. He päinvastoin itse lähettävät pappinsa sinne, missä riistäjät ovat — eikä se loukkaa heitä.

Voimme mennä täältä eduskunnasta ulkopuolelle arkipäiväiseen elämään. Kaikkialla näemme, miten tuo n. s. uskonnollinen tunne ei loukkaannu torpparihäädöistä, työttömien kärsimyksistä. Ei sitä liikuta nälkäisten lasten valitukset, ei puutteessa olevain perheiden tuskat. Yksi ainoa saa tuon »uskonnollisen tunteen» hyvinkin teräväksi ja se on oman edun pyynti. Kun toivovat tuon tunnenaamarin takaa voivansa vahingoittaa esimerkiksi joitakin sosialidemokraattisia henkilöitä tai kuristaa heidän lehtiään, niin silloin otetaan tunne hyllyltä käytäntöön. Tähän sopii Shakespearen sanat: »Mä alastoman konnuuteni verhoiksi räsyä vanhaa pipliasta kiskon ja pyhältä näytän piruimmillanikin.»

Vieläkin joku sana n. s. »uskonnollisista tunteista». Ne henkilöt, jotka vaativat niin ylettömän suurta huomiota heidän tunteilleen, joiden tunne ei tule tyydytetyksi muuten kuin rikoslaisilla olevilla pykälillä, jotka niiden avulla saavat heidän tunnettaan loukanneen henkilön vankeuteen ja kuritushuoneeseen, nämä hen-

kilöt itse eivät anna mitään arvoa niiden lähimmäistensä tunteille, jotka ajattelevat eri tavalla kuin valtion hyväksymä ja voimakkein hyväksymä oppi sanoo. Papisto on aina vaatinut ankarimpia rikoslain säännöksiä uskonnollisten tunteiden loukkaajien varalle, mutta eipä kukaan muut siinä määrässä kuin juuri he loukkaa toisin ajattelevien tunteita. He käyttävät toisin ajattelevien maailmankatsomusta parjatakseen saarnatuoleja, rippikouluja, kinkeri- ja selitystilaisuuksia, — eivätpä jätä ilman hautajaisiakaan. Ja mitä ovat nuo toisinajattelevat tehneet puolustukseks? Ovatko he vaatineet rikoslakia avukseen, linnarangaistusta ja sakkoja avukseen? Ei koskaan! He tietävät kuten ennen Gamaliel että »jos tämä neuvo tai teko on vääryydestä, niin se tyhjään rauke; vaan jos se on totuudesta, niin sitä ei voi tyhjäksi tehdä». Totuus menee voittoon kuitenkin, ei sitä estä poliisit, santarmit, painohallitukset, takavarikkoonotot, ei sitä ehkäistä rikoslain pykälillä, kahleilla ja vankiloilla. Se on jo kulkenut riemuisaa voittokulkuaan tuhansien kärsimyksien, puutteiden, kurjuuden, rovioiden ja vankiloiden kautta. Katsotaanpa vaan miten jo kirkollisvallan pesämaissa Baijerissa ja Italiassa tässä suhteessa ollaan edellä meistä, miten niissä maissa rikoslaista on poistettu nyt esilläoleva rangaistusesine. Ei tietysti sielläkään ole uusi aika, suvaitsevaisuus tullut papiston vaikutuksesta, uusi aika on itse murtanut kahleensa. — Ja tietysti tulee se siten tekemään meilläkin.

Toivon vaan, että lakivaliokunta, mihin nyt käsillä oleva anomus menee, ei yrittäisi rakentaa sille heikkoja esteitään ja aiheuttaisi uuden eduskunnan historian lehtiin mustaa sivua, vaan yhtymällä tähän eduskuntaesitykseen jouduttaisi meidänkin maassamme sellaisen käsityksen voitolle pääsyä, joka jo suurissa sivistysmaissa on hyväksytty, että nimittäin uskontorikoksia on ainoastaan silloin rangaistava, kun niillä on tahdottu loukata toisien henkilöiden uskonnollista vapautta.

Keskustelua asiasta ei enemmälti jatku ja anomusehdotus päätetään lähettää lakivaliokuntaan.

50) Ehdotuksen laiksi maanhankinnasta tilattomalle maalaisväestölle

sisältävä ed. Jonas Castrénin y. m. edusk. esit. n:o 26 esitetään.

Keskustelu:

Ed. J. Castrén: Tämä esitysehdotus on yhtäläinen kuin viime valtiopäivillä tekemäni. Samalla kuin minä puolestani ehdottaisin tämän eduskuntaesityksen lähetettäväksi maatalousvaliokuntaan, pyytäisin, vaikka aika on myöhäksi kulunut, hetkeksi eduskunnan huomaavaisuutta tehdäkseni etupäässä selkoa Venäjän ministerineuvoston menettelystä Suomen tilattoman maalaisväestön kysymyksessä.

Katsoen siihen, että tilattoman maalaisväestön lukumäärä maassamme, jos siihen luetaan kuuluviksi torpparit, maalla asuvat käsityölläiset, maanviljelystyöhön kiinnitetty vakinaisessa palveluksessa olevat henkilöt, sekä ne, jotka satunnaisesta maanviljelystyöstä saavat toimentulonsa, nousee perheineen noin 1,300,000 henkeen, täytynee jokaisen myöntää, että maanhankinta valtion avustuksella tälle suurlukuisalle väestön osalle on kaikista reformeista tarpeellisin ja välttämättömin. Tämän oivaltuen valmistikin perustuslaillinen hallitus esitysehdotuksen kansaneduskunnalle annettavaksi n. s. agraarikomitean lakiehdotuksen pohjalla. En tahdo tässä tilaisuudessa ottaa selvitetäväksi niitä eroavaisuuksia, jotka olivat olemassa silloisen hallituksen esitysehdotuksen ja agraarikomitean lakiehdotuksen välillä. Koskettelen vaan yhteen ainoaan. Kun agraarikomitean lakiehdotuksessa ehdotettiin, että sitä ennen muodostetut eri rahastot tilattoman maalaisväestön aseman parantamiseksi yhdistettäisiin maan hankkimista varten tilattomalle maalaisväestölle yhdeksi ainoaksi rahastoksi, johon siirrettäisiin niin suuri summa yleisestä valtion rahastosta, että sanottu tilattomien rahasto nousisi 20 miljoonaan markkaan, ehdotettiin perustuslaillisen senaatin valmistamassa esitysehdotuksessa muodostettavaan rahastoon niin suuri summa yleisestä valtionrahastosta siirrettäväksi, että tilattoman väestön rahaston pääoma sen toiminnan alkaessa nousisi 12 miljoonaan markkaan. Tämä johtui epäilemättä siitä, että hallitsijan hyväksyminen esitysehdotuksen esittämiseksi eduskunnalle siten helpoimmin saavutettaisiin, jos ei ehdotettaisi kovin suuria varoja yleisestä valtionrahastosta siirrettäväksi tilattoman väestön rahastoon.

Maaliskuun 14 päivänä 1908 lähetti perustuslaillinen senaatti ehdotuksensa esitykseksi kenraalikuvernöörille, jotta tämä toimittaisi sen Suomen ministerivaltiosihteerille hallitsijalle esitettäväksi. Pitkän viivytyksen perästä lä-

hetettiin senaatin esitys kenraalikuvernöörin kansliasta Pietariin. Antamassaan lausunnossa, joka seurasi esitysehdotusta, puolsi kenraalikuvernööri senaatin esitysehdotuksen hyväksymistä. Sillä välin oli kenraalikuvernöörin kansliassa tapahtuneen viivytyksen aikana kesäkuun 2 p:nä 1908 vahvistettu lainvastainen ministerineuvoston pöytäkirja Suomen asiain esittelystä. Noudattaen uutta, laitonta esittelyjärjestystä lähetti kenraalikuvernööri vihdoin senaatin esitysehdotuksen sekä Suomen ministerivaltiosihteerille että Venäjän ministerineuvostolle. Tämä viimeksi mainittu taas viivytti kuukausmääriä tätä tärkeätä asiaa, huolimatta kaikista niistä muistutuksista, joita Suomen ministerivaltiosihteerin kautta tehtiin ministerineuvostolle asian kiirehtimisestä ja siitä, kuinka välttämätöntä olisi että elokuun 1 päivänä 1908 kokoontuvalle eduskunnalle annettaisiin esitys maanhankinnasta tilattomalle maalaisväestölle. Mutta kaikki turhaan. Ministerineuvosto ei ollut milläänkään, vaan makuutti yhä takanaan senaatin esitysehdotusta. Ja kun se puolen vuotta oli tätä asiaa hautoanut, niin se ehdotti senaatin esitysehdotuksen hylättäväksi sillä perusteella, että sanaa »laki» oli käytetty »asetus»-sanana asemasta ja että eduskunnan lakiehdotukseen muka oli otettu määräyksiä, jotka ministerineuvosto katsoi kuuluvan hallitsijan lainsäätämismäisyydeltään ja joista hallitsija yksin ilman eduskunnan suostumusta päättää. Lokakuun 21 päivänä 1908 saapui senaatille tieto, että hallitsija tapahtuneessa esittelystä, hyväksymällä ministerineuvoston lausunnon, oli hylännyt senaatin uuden ehdotuksen ja antanut määräyksen uuden esitysehdotuksen valmistamisesta noudattamalla Venäjän ministerineuvoston antamia ohjeita. Tämän johdosta valmisti senaatti uuden esitysehdotuksen, johon se kokosi ne määräykset, joiden hyväksymiseen se katsoi tarvittavan eduskunnan myötävaikutusta. Eduskunnalle annettava esitysehdotus supistui täten varsin lyhyeksi. Siitä oli karsittu pois kaikki ne määräykset, joiden suinkin katsottiin olevan sitä laatua, että se antaisi jälleen aiheutta Venäjän ministerineuvostolle esittää senaatin esitysehdotusta hylättäväksi sillä perusteella, että se muka vähentäisi hallitsijan hallinnollista lainsäätämismäisyyttä. Tämä kokoomus senaatin valmistama esitysehdotus sisälsi ensimmäisessä luvussaan 5 pykälää yleisiä määräyksiä. Toiseen lukuun oli pantu määräykset pienviljelys- ja asuntotilojen omistus- ja perustusoikeuksista. Kolmas luku sisälsi määräyksiä

valtion avustuksella muodostettavain pienten tilojen metsistä ja yhteisomaisuudesta, ja neljänteen lukuun vihdoin oli sijoitettu seitsemään pykälään erityisiä määräyksiä. Paitsi eduskunnalle annettavaa esitysehdotusta sepitti silloinen senaatti laajaperäisen hallinnollisen ehdotuksen asetukseksi maan hankinnan helpottamisesta tilattomalle maalaisväestölle, joka sisälsi kokonaisuudessaan 49 pykälää ja johon oli pantu kaikki ne perustellut esitysehdotukset, jotka olivat olleet määräkset, joiden katsottiin kuuluvan hallitsijan lainsäädäntövaltaan. Olisi näin ollen ollut, että senaatin täten valmistama esitysehdotus ja sitä seuraava hallinnollinen asetus tässä tuiki tärkeässä asiassa olisi saavuttanut armon Venäjän ministerineuvoston silmien edessä. Senaatin esitysehdotus hallinnollisine asetuksineen oli päivätty huhtikuun 21 päivänä 1909. Vasta toukokuun 26 päivänä 1909 lähetti kenraalikuvernööri, noudattaen laitonta esittelyjärjestystä kesäkuun 2 päivästä 1908, esitysehdotuksen Venäjän ministerineuvoston tarkastettavaksi. Tätä tarkastusta on kestänyt yli puolen vuotta ja näinä päivinä on saapunut viesti, että Venäjän ministerineuvosto taas on ehdottanut senaatin ehdotuksen esitysehdotukseksi ja hallinnolliseksi asetukseksi hylättäväksi. Viesti tietää myös, niin surullista kuin se onkin, kertoa, että Venäjän ministerineuvoston lausunnon mukaisesti asiaa korkeimmassa paikassa esitettäessä esitysehdotus siihen kuuluvine hallinnollisine asetuksineen on hyljätty.

Tällä tavalla Venäjän ministerineuvosto valvoo tilattoman väestön etuja Suomenmaassa. Tällä tavalla Venäjän ministerineuvosto pitää huolta tilattoman maalaisväestön aseman parantamisesta. Että Suomen tilattomat tälläkin kertaa ovat pettyneet toiveissaan lain aikaansaamisesta, jonka kautta he valtion avustuksella voisivat päästä oman maan omistajiksi, siitä saavat he kiittää laitonta esittelyjärjestystä ja Venäjän ministerineuvostoa.

Euroopan lehdissä julaistussa tunnetussa selityksessään Suomen oikeudellisesta asemasta lausuivat Saksan oikeusoppineet: »Me valitaisimme syvästi sen Suomelle ominaisen kulttuurin häviötä, joka olisi ehdottomana seurauksena Suomen poliittisen itsenäisyyden menettämisestä, koska tämä kovien ponnistuksien kautta ja omalla voimalla saavutettu kulttuuri muodostaa varsin arvokkaan osan nykyisessä kulttuurielämässä.»

Tähän kulttuurimaailman omantunnon ja loon ilmaukseen vastasi hallituksen äänenkannattaja Venäjällä »Rossija» että Suomen

kulttuuri ja aineellinen vaurastus on rakkaudesta rikkaan emovenäjän yksinomaisen ansio. Meidän on tunnustaminen, että maamme tulee olla kiitollinen niille Venäjän hallitsijoille, jotka kaukonäköisinä ovat itse pitäneet kuniassa ja suojanneet Suomen valtiollista autonomiaa, jonka turvissa maamme on henkisesti ja aineellisesti vaurastunut. Mutta millaista rakkautta Venäjän ministerineuvosto nykyään osoittaa maatamme kohtaan, se on Suomessamme joka miehen tiedossa. Joka miehen tiedossa on se tosiasia, että Venäjän ministerineuvoston ehdotuksesta ja vaikutuksesta on hylätty joukko Suomen eduskunnan osottamia määrärahoja sivistys- ja kulttuuri tarkoituksia varten. Jokainen tässä maassa myös tietää, että Venäjän ministerineuvosto on se kari, jolle tärkeimmät kansamme henkistä ja aineellista vaurastumista tarkoittavat ja eduskunnan hyväksymät lakiehdotukset ovat seisautuneet ja tehneet haaksirikon. Niin kauan kun Venäjän ministerineuvoston laittonta sekaantumista Suomen asioihin kestää, ei myöskään tilattomalla maalaisväestöllä, tällä suurella kansanaineksella, joka muodostaa lähes puolet maamme väkiluvusta, ole sanottavasti toiveita lakiehdotuksen aikaansaamisesta maan hankinnasta sille. Tästä huolimatta ovat käsillä olevan esitysehdotuksen tekijät katsoneet asiakseen näilläkin valtiopäivillä uudistaa jo kaksilla edellisillä valtiopäivillä tehdyn esitysehdotuksen maan hankinnasta tilattomalle väestölle, koska he kaikista sisäisistä reformikysymyksistä pitävät tätä asiaa tärkeimpänä. Esitysehdotuksen allekirjoittajat uskaltavat nimittäin uskoa että vielä kerran oikeuden ja inhimillisyyden mahtava virta on lakaiseva pois sen laittoman esittelyjärjestyksen padon, jota vastaan tätä nykyä tämä tärkeä asia ja Suomen tärkeimmät uudistuspyrinnöt ovat haaskaantuneet.

Ed. Leino: Minäkin olen kyllä sitä mieltä että tilattoman väestön asema meille on hyvin toivoton. Se sietäisi tehokasta parannusta monessakin suhteessa. Ja se puhe, jonka ed. Jonas Castrén nykyänsä täällä piti, ehdottomasti antoi sellaisen ajatuksen, että tässä maassa löytyy puoluesuuntia, jotka ajavat tilattoman väestön oikeutettuja toivomuksia. Mutta valitettavasti ainakin minun yksityisenä täytyy päinvastoin huomata se ikivanha totuus ilmenevän tässäkin kysymyksessä että luvata on helppo, mutta toteuttaa on vaikea. Ennen kaikkea soveltuu tällainen ajatus ed. Jonas

Castréniin (Vasemmalta: Hyvä!). Sillä jos kukaan niin hän on ollut suomalaisena agraari-politiikkona yhtä hyvin kuin eräs toinenkin sillä alalla mainetta saavuttanut edustaja, ent. senaattori Kairamo. Jos näissä puolueissa olisi todellista harrastusta Suomen tilattoman väestön aseman parantamiseen, halua uhrata voimiansa ja sitä kehitystä, jota he ovat saavuttaneet tämän kansan yhteisillä varoilla palkkaa nauttiessansa ja toimiessansa erityisissä agraarikomiteoissa, niin he ilmeisesti olisivat asettuneet siihen valiokuntaan jäseniksi, jossa tilattoman väestön maanhankintakysymyksiä käsitellään. Vaan ovatko nämät herrat asettuneet siihen? Ei! Ja miksi he eivät ole sitä tehneet? Sentakia, että he tahtovat ratsastaa kauniilla lupauksilla (Vasemmalta: Oikein!), mutta lupausten toteuttaminen on kaukana. Minä toivon että se valiokunta, joka saa käsitelläkseen maanhankintakysymykset tilattomalle väestölle, asettaisi ensimmäiseksi velvollisuudeksensa juuri maanhankintakysymysten käsittelyn, että tästä vihdoinkin viimein päästäisiin edes alkuun, siinä suuressa kysymyksessä, josta ei ainoastaan oma kansa, mutta naapurikansatkin ihmetellen ajattelevat, mitenkä Suomessa saattaa olla yli 1,300,000 kansalaista tilatonta väestöä, silloin kun täällä löytyy tavattoman suuret alueet viljelemättömiä maita. Minä toivon että maatalousvaliokunta ensimmäiseksi käsittelee juuri tilattoman väestön maanhankintakysymyksiä koskettelevia eduskunta-alotteita.

Ed. Renvall: On turhaa kiistellä siitä, missä ryhmässä on enemmän harrastusta tilattoman väestön kysykseen. Ainakin minuun nähden on tämä kysymys toisarvoinen, pääasia on kysymys siitä, millä tavalla tämä kipeä kysymys olisi ratkaistava. Ja tänä myöhäisenä tuntina minä pyydän lyhykäisesti saada viitata niihin periaatteisiin, jotka ovat johtaneet siihen esitysehdotukseen, joka nyt on käsiteltävänä.

Ei tarvita tälle eduskunnalle suinkaan selvittää, millainen tila vallitsee tilattoman väestön keskuudessa, mitenkä suuri se on, kaikki ovat siitä tietoiset.

Me tunnemme kaikki, että on olemassa todellakin yhteiskunnallinen vaara siinä, että meidän maassamme on niin lukuisa tilaton väestö, että sadat tuhannet — miljooniin laskee toiset — Suomen kansalaiset kuuluvat tilattoman väestön luokkaan, johon silloin luetaan kaikki ne maalla asuvat kansalaisemme, jotka elättä-

vät itsensä kokonaan tai pääasiallisesti ruumiillisella työllä joko vuosipalkalla, tai muita etuuksia vastaan, ovat vuokramiehinä, jotka itse ovat ruumiillisen työn tekijöitä, maalais-työn tekijöitä sekä irtain, tilapäisellä työllä elävä maalaistyöväestö. Kuten huomaamme, niin tässä niin sanottujen tilattomien lukuun kuuluu kansalaisia, joiden yhteiskunnallinen asema on monessa kohden erilainen. Ja onhan eduskunta jo käsitellyt maanvuokraajien oikeutta ja koettanut niiden oikeudellista asemaa turvata ja varmentaa. Mutta toiselta puolen, jos niin onkin tapahtunut, niin minun vakaukseni on, että eduskunta juuri tässä toimesta on ampunut yli maalin: samalla kun se on varmentanut aseman monelle nykyiselle vuokraviljelijälle, on se tehnyt pääsyn vuokraviljelijäksi usealle pyrkijälle mahdottomaksi. Jo nyt kuuluu kaikkialta maassamme valituksia siitä, että vuokramieheksi pääsy on käynyt uuden torpparilain kautta paljon vaikeammaksi. Mutta kuinka onkin asian laita, niin varmaa ainakin on se, että tilattoman väestön kysymys ei ole tullut ratkaistuksi torpparilain kautta.

Minä sanoin, että tilattoman väestön kysymys on paljastanut yhteiskunnallisen vaaran ja minä sanon ajatukseni selvemmin ja suoraan.

Vallankumouksellisen sosialismin yhteiskuntaa uhkavalta luonteelta emme saa ajan pitkään ummistaa silmiämme. Tällä valtiollisella suunnalla on maamme kypsymättömässä, omaa taloutta ja omaisuutta vailla olevassa irtolaisväestössä, sekä sen väestön keskuudessa, joka vielä maaseudulla elää, että sen keskuudessa, joka äskettäin on tehdaspaikoille ja kaupunkeihin siirtynyt, kaikkein helpommin voitettavat kannattajansa. Näitä, joilla ei ole ollut mitään kadotettavana, on tietysti helposti saatu uskomaan mitä lupauksia tahansa, mitä tulevaisuuden kuvausta hyvänsä, joka vaan on mieleen pälkähtänyt (Vasemmalta: Koettakaa!). Onhan selvää, että henkilön, jolla ei mitään ole, joka tuntee, että hänellä ei ole siinä asemassa mitään voitettavana, on valmis uskomaan sellaisiin tulevaisuuden kuvauksiin, joiden ihanoedet tuntuvat ehkä sitä enemmän mieltä kiinnittäviltä mitä enemmän hämäräperäisiksi ja hatara-piirteisiksi esittäjät ovat ne jättäneet. Ja tällaisen joukon keskuudessa voi helposti juurtua se käsitys, joka on yhteiskunnalle vaarallinen, että jokainen uudistus vaan on kärsimysten pidentämistä, toiveiden pettämistä, turhan voiman ja innon kuluttamista ja että koko nykyisen yhteiskunnan häviö on oleva pää-tarkoituksena toiminnalle ja että hävitystyön

pikainen täytöntöönpano on köyhälistölle edullisinta. Vallankumouksellinen sosialidemokratia, johon meidän työväenpuolueemme julkisesti itsensä tunnustaa, opettaa nykyisen yhteiskunnan v ä l t t ä m ä t ö n t ä ja vallankumouksellista häviötä, koska nykyinen yhteiskunta muka pakosta johtaa yhä suurempiin kärsimyksiin, yhä suurempiin ristämisiin ja yhä huutavampaan epäoikeudellisuuteen (Vasemmalta: Niinkuin se onkin). Kurjistumistaan kurjistuvien joukkojen ainoana pelastuksena on muka luokkatietoisuuteen ja loukkavihaan perustuva luokkataistelu, joka kiihtyy samassa määrässä kuin riistäminen kasvaa ja lisääntyy (Vasemmalta kuuluu ääniä) kyllä minä osaan tämän kurssin. — Jokainen parannus on vain paha. Tämä johtaa siihen ettei mikään uudistus ole eduksi, vaan jokainen parannus pahaksi. Yhteiskuntahan vallankumouksellisen sosialidemokratian mukaan välttämättömästi huononemistaan huononee. Logikan tarjona silloin on ainoastaan yksi tie. Jos nykyistä yhteiskuntaa ei voida parantaa, niinkuin opettaa oikeaoppinen marxilaisuus, silloin parannus- ja uudistuspuhat ovat veristä leikintekoa, joka ei koskaan voi muuta kuin olojen kurjuutta pitentää, jos nykyinen yhteiskunta on niin peräti huono, että sitä ei voida parantaa, niin miksikä sitte ollenkaan mihinkään uudistuksiin ryhdytään. Taikka jos uudistuksiin ryhdytään ja uudistuksia tahdotaan, niin silloinhan todistetaan samalla, että nykyinen yhteiskunta ei sittenkään ole niin huono, ettei sitä voitaisi parantaa. Jokainen uudistuspyrintö ja jokainen uudistus on todistus meille siitä, että nykyinen yhteiskunta, jonka historialliseen kehitykseen me luotamme, on elävä yhteiskunta, on elinvoimainen yhteiskunta.

Maamme sosialistit ovat olleet pahassa välikädessä. Toiselta puolen ovat he kivenkovaan tahtoneet pitää kiinni siitä kunniaista, että olisivat puhdasverisiä marxilaisia ja olisivat siis tämän mukaan myöskin olleet pakotetut asettumaan, niinkuin kaikki tietävät sosialismin alkuaan asettuneen, kylmäkiskoiseksi kaikkia uudistuksia kohtaan. Mutta toiselta puolen ovat he kuitenkin tunteneet että epäkohtia yhteiskunnassa on sellaisia, että tällaisella doktrinäärillä opilla ei mihinkään päästä, vaan että nykyistä yhteiskuntaa on uudistettava, on parannettava, ja he ovat tunteneet, että he yksinomaan sen kautta, että astuvat uudistusrienteen palvelukseen, voivat saavuttaa merkitystä yhteiskunnassa.

Täällä ehkä on niitä, jotka sanovat, että tämä

sosialidemokraattien uudistusharrastus on vaan välikeino, jonka kautta he tahtovat saada aikaan vallankumousta, että tahtovat uudistusten kautta päästä vallankumoukseen. Mutta tällainen puhe on perin lapsellista. Jos he uudistuksilla tarkoittavat ja voisivat aikaansaada suurempaa hyvinvointia tai ainakin vähentää kurjuutta, silloinhan on aihe tyytymättömyyteen vähentynyt ja samalla myöskin aihe vihaan nykyistä yhteiskuntaa vastaan pienemmäksi käynyt. Yhteiskuntauudistus ja yhteiskunnallinen vallankumous ovat vastakkaisia poliittisia käsitteitä. Vallankumoukselliset sosialidemokraatit tuntevatkin kyllä sen. Siitä heidän vihansa ja vainonsa kaikkia niitä sosialidemokraatteja vastaan, jotka ovat asettuneet kehityksen kannalle, n. s. revisionisteja vastaan.

Minusta on hauskaa ja vielä enemmän rauhoittavaa nähdä, että meillä sosialistit, vaikka nimellisesti julistautuvatkin vallankumoukselliseksi, kuitenkin ovat astuneet päättävästi uudistustyöhön. Sillä ovat he osottaneet, että heidän puheensa porvarillisen yhteiskunnan parantumattomasta huonoudesta ei ole vakavasti tarkoitettu, että tuo puhe on, niin kuin moni revisionistinen kirjailija on sanonut, pelkkä agitatsioonitemppu, jolla ei enää ole mitään sisällystä. Mutta toiselta puolen on kuitenkin huomattavissa, että sosialidemokraattiemme teoreettinen vallankumouksellisuus on monta kertaa heille esteenä uudistus-suunnitelmia rakentaessaan. He harrastavat köyhälistön parasta — minä en tahdo sitä suinkaan epäillä — mutta heidän periaatteellinen halunsa ja harrastuksensa kohdistuu sittenkin siihen, että luokkarajat pysyisivät selvinä, että luokkaviha ei saisi vähentyä, että tyytymättömyys yhä kasvaisi. He tahtovat toisin sanoen samalla, kuin he yhteiskuntaa parantavat, kuitenkin olla sen vallankumouksellisen oikeaoppisuuden palveluksessa, jonka tieteellinen merkitys on käynyt vuosi vuodelta yhä pienemmäksi ja jonka arvo on aivan sammumaisilleen. Sen sijaan meitä, jotka olemme vakuutettuja yksityisomistusoikeuden merkityksestä koko ihmiskunnan edistykselle ja yhteiskunnan rauhalle, meitä eivät sido mitkään tällaiset ahtaet tieteisopilliset rajat. Me voimme aivan yhtä hyvin kannattaa sosialidemokratian ehdottamia keinoja kuin me voimme kannattaa minkä porvarillisen puoleen ehdottamia keinoja tahansa, kun me vaan näemme, että ne todellakin johtavat niihin tuloksiin, joihin pyritään.

Nyt käsilläolevaan uudistusehdotukseen kohdistuen on väiteeni hyvin helposti todistetta-

vissa. Minä kysyn, mikä on tämän uudistusehdotuksen tarkoituksena? Se tarkoittaa tietystikin valmistaa niin monelle tilattomalle kuin suinkin tilaisuutta turvattuun maansaantiin, jotta me tämän kautta saisimme nämä uudet vilelijät omien etujensa kautta lujemmin liitetyiksi tähän maahan, tähän yhteiskuntaan, tähän kansaamme, kansallisiin toiveisiimme ja rientoihimme. Meille kuuluu siis kysymys täten: mitä voidaan lainsäädäntötoimin tehdä parhaiten hankkiaksemme turvattua maansaantia tilattomille, millä ehdoilla voimme antaa tilattomille maata, joka heille on rakkainta, ja maata, joka on heille täysin suojattu.

Tähänastinen valtiotoiminta tilattomien asuttamiseksi ei suinkaan ole ollut mitätön. Senaatin esitysehdotuksessa vuodelta 1909 mainitaan, että valtiotoimin on perustettu 4,800 tuollaista pienviljelijätilaa. Mutta näiden tilojen pysyttämiseksi pientilallisten käsissä ei ole lainsäädäntötoimin tähän asti vielä mitään aikaansaatu. Se esitysehdotus, joka nyt on käsiteltävänä ja jonka alla minunkin nimeni on ja joka on sopusoinnussa n. s. agraarikomitean työn tulosten kanssa, tahtoo, samalla kuin se järjestää ja laajentaa asutustoimintaa, luoda ne oikeusmuodot, jotka turvaavat maan pienviljelijöille. Siinä on määräyksiä, että viljelijän tulee tilallaan itse asua, ettei hän saa ilman asutushallituksen suostumusta yhdistää viljelystilaa muuhun maahan eikä sitä viljellä yhdysviljelyksessä muun maan kanssa; metsät, paitsi välttämättömin kotitarvemetsä, ovat olevat yhteismetsää eikä kukaan saa, jotta keinottelu estettäisiin, enempää kuin yhden lainan; tiloja saa luovuttaa ainoastaan tilattomaan luokkaan kuuluville henkilöille; samaten on perintöoikeus järjestetty pienviljelyksen pysyväistä kannattavaisuutta silmälläpitäen, samalla kuin myöskin on rajoitettu tilan käytettäväisyyttä velan vakuudeksi. Näihin rajoituksiin on turvauduttu sentähden, jotta maanomistus olisi viljelijälle suojattu. Mutta näiden rajoitusten sisällä olisi hän täysin vapaa ja saisi talouttaan järjestää miten itse tahtoo ja miten hän itse parhaaksi näkee. Valtion huokean kuoleuslainan kautta ostaisi hän talon, maksaisi sen kauppahinnan vähitellen vuosi vuodelta. Valtion kuoleuslainan avulla hän myöskin voisi lunastaa kanssaperillisensä, päästä siten siitä uhasta, että tällaiset perintöosuudet häneltä kerralla vaadittaisiin. Minä en luule että minä tarvitsen ollenkaan eduskunnalle selittää, minäkätähden tällainen suojattu omistusoikeus on tarpeen, minäkätähden tämä viljelijän oikeus

taloonsa tulee olla suojeltu, sillä tämä käsitys on jo voittanut siksi paljo alaa meidän maassamme.

Perustuslaillinen suomalainen eli nuorsuomalainen puolue on tälle kannalle asettunut. Ja samaan aikaan kuin agraarikomitean mietintö, joka on tämän kannan kanssa sopusoinnussa, ilmestyi, jätti myös kaksikymmentä suomettarelaiseen puolueeseen kuuluvaa edustajaa anomusehdotuksen, jossa kehoitetaan hallitusta valmistamaan juuri agraarikomitean mietinnön omaksumille periaatteille rakennettua lakia. Samoin on senaatin sekä ensimmäinen, mutta varsinkin senaatin toinen ehdotus esitykseksi sopusoinnussa näiden periaatteiden kanssa.

Mutta vasemmistosta ehdotetaan toista menettelyä. Maa on viljelijälle suojattava, sanovat hekin, mutta se on hänelle vain vuokralle, joskin perinnölliselle vuokralle annettava. Minäkätähden vuokralle? Tietysti ensinnäkin sen tähden, että sosialistinen oppi vastustaa yksityisomistusoikeutta. Sosialidemokratia vaatii omistusoikeuden tuotantovälineisiin yhteiskunnalle yksinään ja tämän sosialidemokratian katkismuksen vaatimuksista täytyy tietysti meidänkin sosialidemokratiamme tehdä käytännölliseksi vaatimukseksensa. Tuo lieneekin pääsyynä tähän sosialidemokratian kantaan.

Socialidemokratialle on agraarikysymys eli maakysymys aina ollut kiusankappaleena. Tuskinpa lienee tässä eduskunnassa montakaan, jotka eivät tietäisi, että Marxin koko viisaus osoittautui perin vääräksi, kun se kohdistettiin maaomaisuuteen. Kehityksen kulku on Marxin mukaan sellainen, että pääoma kasaantuu yhä harvempiin käsiin ja että liikkeet keskittyvät suurliikkeiksi ja suurviljelyksiksi. Vallankumouksen välttämättömyys, joka kuuluu socialidemokratian pääsisällykseen, juuri johtuu siitä, että kapitalistinen kehitys muka itse täten valmistaa tien kollektivismin, sille yhteiskuntamuodolle, jota socialidemokratia saarnaa. Maanomistuksen ja maanviljelyksen kehitys kuitenkin on ollut aivan toinen. Pienviljely on osoittautunut yleisen edistymisen vaikutuksesta yhä laajemmin etevämmäksi viljelysmuodoksi kuin suurviljely. Sen etevämyys on siinä, että sen kautta maatalouden hoito tulee voimaperäisemmäksi. Mutta voimaperäinen viljely vaatii ennen kaikkea, että viljelijä tuntee itsensä turvatuksi, tietää itselleen ja omaisilleen työnsä, harrastuksensa ja huolenpitonsa uhraavansa. Tätä turvaa tarjoaa suurimmassa määrässä kieltämättä perinnöllinen omistusoikeus.

Se perinnöllinen vuokra, jota socialidemokratia ehdottaa, ei ole tarpeeksi turvallinen eikä koskaan omistusoikeuden veroinen tässä kohden. Se tulee turvaavaksi ainoastaan sikäli, mikäli siihen otetaan omistusoikeuden käsitteessä olevaa sisällystä. Miksi ei silloin astuta askelta loppuun? Jos tilattomain onni todellakin on pääkysymyksenä eikä mikään Marxin opin noudattaminen, niin on astuttava omistusoikeuden kannalle, sillä tilattomien menestymisen rinnalla lienee sittenkin pienestä merkityksestä, onko Marx-vainajan yhteiskuntafilosofinen järjestelmä oikea vai väärä.

Mutta on sosialisteilla toinenkin vastaväite. Lainojen kautta, jotka ovat takaisin maksettavat, tulee, sanovat he, maan saanti viljelijälle kalliiksi. Helpompi ja sen lisäksi samassa laajemmin vaikuttava on yleinen viljelyspakko. On, sanovat sosialistit, säädettävä: »viljelyksen ja pysyvän asutuksen edistämiseksi ovat kaikki maanviljelyskelpoiset tilukset jätettävät hallullisille henkilöille viljeltäviksi». Että tämä ehdotus sotii omistusoikeutta ja omistusturvaa vastaan, jota perustuslaki kaikille kansalaisille takaa, on sanomatta selvää. Tällainen toimenpide olisi samalla epäoikeutettu senkin takia, että se epätasaisesti kohtaisi omistajia. Ne, jotka liiketeiden varsilla omistavat maata, saisivat ne luovuttaa kerran kaikkiaan säädetyin asteikon osoittamaa veroa vastaan, sillä näillä maille tietysti kyllä olisi maanottajia vaikka kuinka paljon, kun taas maanomistajat sellaisilla seuduilla, joiden asutusolot eivät tarjoo samalaisia edellytyksiä, pääsisivät tämän lain alaisuudesta hyvin suurella määrällä.

Mutta minä tiedän että nuo kaikki vastaväitteet ovat sellaisia, jotka eivät merkitse mitään socialidemokraattien edessä. On kuitenkin tätä järjestelmää vastaan toinen yleisempikin vastaväite, joka tekee koko tämän viljelyspakkojärjestelmän mahdottomaksi. Tämän pakkojärjestelmän mukaan olisi jokainen viljelyshaluinen oikeutettu saamaan osoittamansa viljelykelpoisen mutta viljelemättömän maatilakun, jonka laajuus olisi korkeintaan, niinkuin ainakin ensimmäisessä sosialistien ehdotuksessa, joka 1907 valtiopäiville jätettiin, 6 hehtaaria; maan pohjois- ja koillisosissa voisi se poikkeustapauksissa nousta aina 12 hehtaariin asti. Tällaisella tilalla on kuitenkin ainoastaan voimaperäinen maanviljelys kykenevä elättämään maanviljelijää, on itsekannattava. Mutta voimaperäinen maanviljelys ei suinkaan kaikkialla ole kannattavin. Voimaperäinen maanviljelys on kannattava ainoastaan siellä, missä

kulutus- eli menekkiolot ovat suotuisat. Kannattava, todellakin maanviljelykseen perustuva itsenäinen pienviljelys vaatii määrättyjä yhteiskunnallisia oloja. Maamme vaillinaiset kulkulaitokset ja yleensä harva asutus rajoittavat suuresti voimaperäisen pienviljelyksen alaa. Syrjäisilläseuduilla on laajaperäinen viljelys ainoa kannattava viljelysmuoto. On selvää että jokaisen viljelijän tulee käyttää viljelyksensä sitä tuotantoelementtiä, joka hänelle on halvinta. Missä maa on halpaa, siellä on viljelys pakosta perustuva laajaan maahan. Missä pääoma on halpaa, siellä taasen viljelys perustuu niin laajasti kuin suinkin pääomaan. Mutta voimaperäinen viljelyshän on juuri siinä, että käytetään suhteellisesti paljon pääomaa. Siis voimaperäinen viljelys on mahdollinen ainoastaan siellä, missä pääoma on halpaa, maa on kallista ja missä pääasiallisesti menekkiolot ovat suotuisat. Voimaperäinen viljelys paikkakunnilla, joilla kulkuneuvot ovat huonot, menekki rajoitettu ja pääoman saanti vaikeaa sekä pääoma siis kallista, vie pienviljelijän auttamattomasti kurjuuteen, ellei maanviljelys ainoastaan muodostu hänelle sivuelinkeinoksi eikä siis ole itse kannattava. Tämän takia on yleinen kaavamainen ja doktrinäärinen viljelyspakko, kuten sosialidemokratian ehdottama, turmiollinen ja huonosti harkittu eikä kykenisi luomaan oloihinsa tyytyväistä pienviljelijäpolvea.

Tähän tulee lisäksi asian poliittinen puoli. Olisiko todellakin onnellista, että pienviljelijät, joille valtiotoimin hankittaisiin maata, annettaisiin ijäksi virkamiehistöstä riippuviksi? Sosialistien maanhankinta- ja viljelyspakkolaki ei ole mahdollinen ilman suurta virkamieslaumaa ja laajaa virkamiesvaltaa. Olisiko hyödyksi tällainen järjestelmä? Jokaisen sosialistin, jokaisen kansalaisen täytyy nykyoloissa ja vielä enemmän lähin tulevaisuus silmiensä edessä nähdä, ettei niin ole asianlaita. Tämä järjestelmä olisi yhteiskunnallisesti hajoittavaa, se kun kerrassaan horjuttaisi omistusoikeusturvallisuuden. Se olisi onneton niille pienviljelijöille, joita maan halu olisi johtanut panemaan työtään ja tarmoaan, toivojaan ja huoliaan pienviljelykseen sellaisilla seuduilla, joilla sosiaaliset olot eivät kannattavaisuutta takaisi. Ja se olisi kansallisesti turmiollinen. Maanviljelijän oma vaisto on sen osottanut päivänselvästi, viljelyshistoriamme ja maanomistuksen kehitys kuvastavat sitä oikeusturvaa, mikä laki viljelijälle on suonut. Eikä mikään järjestelmä voi oikeusturvaa paremmin taata kuin suojattu omistusoikeus.

En voi ymmärtää mitenkä ne, jotka asiallisuuden pohjalla ajavat tilattoman väestön asuttamista, voisivat antaa kannatustaan muulle järjestelmälle kuin sille, joka samalla kuin se turvaa maanomistajalle sen omistusoikeuden ja hänelle antaa sen omistusoikeudesta lähtevän itsetunnon, joka luo maanviljelijästä tärkeän yhteiskunnallisen luokan. Kuinka voisi asettua toiselle kannalle kuin sille, joka turvaa maanomistusta kaikilta niiltä vaeroilta, jotka useasti maanviljelystilaa uhkaavat. Ainakin se järjestelmä, jota niiden on kannatettava, jotka todenteolla ja johdonmukaisesti tarkoittavat pienviljelijäin omaa parasta ja sen kautta yhteiskuntaolojemme parantamista ja korjaamista historiallisesti lasketun oikeusjärjestelmän pohjalla, kaikkien niiden, jotka todellakin luottavat siihen, että se perustus, jolle nykyinen yhteiskunta on laskettu, on sittekin terve ja että yhteiskuntaa voidaan kehittää, että omistusoikeuden pohjalla voidaan rakentaa suurempiakin yhteiskunnallisia uudistuksia.

Ed. J. Castrén: Viimeisen edellinen puhuja on nähnyt hyväksi syyttää minun silmilleni herjauksen, joka laadultaan on sekä aiheeton että halpa. Hän uskalsi sanoa, että ne, jotka eivät kuulu hänen ryhmäänsä ja jotka ilmoittavat harrastavansa lakiehdotuksen aikaansaamista maanhankinnaksi tilattomalle väestölle, ratsastavat ainoastaan kauniilla sanoilla (Vasemmalta: Niinkuin Castrén! Puhemies: Hiljaa!).

Mitä todisteita kykeneekään edustaja Leino, tuomaan esille väitteensä perustukseksi? Todistuksena mainitsi hän sen seikan, etten minä ole antanut valita itseäni maatalousvaliokunnan jäseneksi: siinä kaikki. Minä tiedän ja koko ed. Leinon esiintyminen sinä aikana, jona hän on ollut tässä Suomen kansan eduskunnassa, on osottanut, että hän ei suinkaan ole maalaisliiton edustajaryhmän valistuneimpia eikä tietorikkaimpia edustajia. Mutta niin pimitetyksi en minä sentään olisi luullut edustaja Leinoa, ettei hän tietäisi, että nykyisille valtiopäiville antaa leimansa perustuslakiasiat. En olisi luullut, ettei edustaja Leino tuntisi tätä tosiasiaa, vaikka edellisessä lausunnossani juuri esitin, kuinka laitton esittelyjärjestys tätä nykyä asettaa voitattomampia esteitä maanhankintareformin perille ajamiseksi, en olisi luullut, sanon minä, ettei ed. Leino käsittäisi, ettei ole toivoakaan minkään lakiehdotuksen aikaansaamisesta maanhankinnaksi tilattomalle maalaisväestölle ja sen aseman parantamiseksi, ennenkuin laitton

esittelyjärjestys on saatu poistetuksi. Sen aikaansaamiseksi täytyy tämän eduskunnan, samalla kun sen on taistelemisen koko maan valtiomuodon puolesta, omistaa voimansa ja tarmonsaa.

Olen jossain vaikka vähäisessä määrässä edellisinä aikoina, sortoaikoina, ollut mukana kovia kokeneen kansamme perustuslaillisessa taistelussa. En tiedä missä ed. Leino silloin oli, mitä puolta hän silloin palveli, palveliko hän perustuslaillista suuntaa vai palveliko hän jotain toista. Asiain näin ollen kun nimittäin olen satunut olemaan mukana kansamme perustuslakitaistelussa, ei liene kummeksittavaa, jos minut on asetettu jäseneksi perustuslakivaliokuntaan, jossa minä olen tilaisuudessa kantamaan vähäisen korteni siihen tärkeään mietintöön, laillisuuden palauttamisesta kaikilla aloilla, jonka perustuslakivaliokunnan on eduskunnalle annettava. Olen semminkin ollut halullinen ja taipuvainen perustusvaliokuntaan jäseneksi tulemaan, kun minä tiedän, että laitottoman esittelyjärjestyksen poistaminen on välttämätön ehto, jotta tilattoman maalaisväestön asema lakiehdotuksen kautta saataisiin parannetuksi. Te, edustaja Leino, ette ole oikea mies arvostelmaan kenenkään muun kansanedustajan motiiveja. Te olisitte tehneet viisaimmin, jos ette olisi siirtyneet persoonalliselle alalle, mutta pysyneet itse asiassa.

Ed. Karhi: Koska asiasta on virinnyt keskustelu, niin rohkenen minäkin esillä olevaan asiaan kajota.

Maanhankinta tilattomalle väestölle on ollut monessa eri muodossa esillä jokaisella istuntokaudella, mutta valitettavasti tätä asiaa koskevat kysymykset eivät ole saaneet eduskunnan riittävää huomiota. Tämä kylmäkiskoisuus on sitäkin ihmeteltävämpää, kun tiedämme, että eduskunnassamme on ollut jäseniä, jotka ovat olleet tilaisuudessa tähän asiaan tarkemmin syventymään, ja sitäpaitsi olisi eduskunnalla ollut käytettävänäan laajoja, monipuolisia ennakovalmisteita, kuten tilattoman väestön alakomitean ja agraarikomitean mietinnöt sekä muiden Euroopan maiden kokemuksia. Onhan sitäpaitsi sitten suurlakon jokainen puolue luvannut erityistä huomiota tähän tärkeään asiaan kiinnittää. Sanomalehdet ovat vähän väliä asiaa muistuttaneet ja onhan monessa lentokirjassa tämän asian tärkeyttä teroitettu. Mutta kaikesta tästä huolimatta tätä asiaa ei viime isuntokaudella maatalousvaliokunnassa otettu edes käsiteltäväksikään. Miten on ymmärrettävissä tämä suuri leväperäisyys ja välinpitämättömyys?

Eduskunnan viime istuntokaudella ratkaistiin 59 eri asiaa, vaan niistä ainoastaan yksi, ja sekin hyvin vähässä määrässä koski tilattoman väestön aseman parantamista, nimittäin sotilasvirkatulojen palstoittamista tilattomille.

Meillä on jo kaksi rahastoa olemassa maanhankintaa varten tilattomalle väestölle, mutta ne ovat vielä hallinnollisten määräysten alaisina. Olisi syytä jo ryhtyä eduskuntalain kautta maanhankintakysymystä saattamaan järjestelmälliselle pohjalle sekä laajentamaan maanhankintatoimintaa tuntuvasa määrässä. Tämä kysymys on hyvin tärkeä ja tärkein valtiollisen kysymyksen jälkeen. Varakkaammat ja sellaiset, joilla on paremmat edellytykset teollisuuden kehitykselle kuin meillä, ovat jo vuosikymmeniä sitten kiinnittäneet erityistä huomiota maanomistussuhteisiin ja tilattoman väestön maahan kiinnittämiseen. Useimmissa Euroopan maissa on lukuisia lakeja tällä alalla laadittu. Useimmat sosialipolitiikot ovat erityistä huomiota tähän tärkeään asiaan kiinnittäneet. Ovatpa muutkin isänmaansa parasta harrastavat kansalaiset mielipiteensä lausuneet. M. m. tunnettu norjalainen kirjailija Bjørnstjerne Bjørnson kirjoitti useita vuosia sitten Norjan huomatuimassa lehdessä, että maakysymys on Norjassa niin tärkeä, että kaikkien muiden kysymysten täytyy sen takia syrjäytyä. Eri maissa on melkoisia rahasummia jo käytetty tilattoman väestön maahan kiinnittämiseen. Minä rohkenen väittää, että meidän maallemme maanhankinta tilattomille on paljoa tärkeämpi kuin ehkä millegään muulle maalle. En katso tätä toimenpidettä miksikään hyväntekeväisyystoimeksi, kuten eräät meidän nykyiset agraaripolitiikot. M. m. ed. Jonas Castrén on kirjoittanut kirjasen, jossa hän käsittelee tilattoman väestön kysymystä ja sama henki, mikä siinä on, tuli myös ilmi tänään hänen puheestaan. Hän kirjoittaa tässä kirjasessaan: „Tarvitaan sosialisia reformeja, pontevaa sosialista reformityötä erinäisten tähän asti laiminlyötyjen kansaluokkien kohtalon korjaamiseksi. Tällaisia kansaluokkia ovat tilaston eli irtain väestö maalla ja maamme pienviljelijät. Kieltämätöntä on, että valtion ja yhteiskunnan puolelta tämän kansaluokan etuja ei ole ainoastaan liian vähän silmällä pidetty vaan suorastaan laiminlyöty. Vihoviimeinkin olemme saaneet silmämme auki näkemään sitä, mitä tähän asti emme ole kyllin selvästi nähneet: tilattoman väestömme laiminlyötyä sosialista kohtaloa ja miettimään keinoja sen parantamiseksi”. Tahdon vain tähän sanoa, hyvä on, että politiikotkin säälintunteesta heräävät, mutta toivoa sopsi, että tätä asiaa olisi paljon kiireellisem-

min ajettu kuin mitä tähän saakka on tehty. Nyt väitetään, että Venäjän ministerineuvosto on esteenä, mutta jos asia olisi pidetty kiireellisenä heti suurlakon jälkeen olisi sitä silloin paljon paremmin voitu ajaa ja edellytykset asian onnistumiselle olisivat olleet paremmat kuin nyt. Minä myönnän, että hyväntekeväisyys on toisinaan paikallaan ja että sitäkin eräissä tapauksissa voidaan poliittisissa tarkoituksissa harjoittaa, mutta yhteiskunnallisen lainsäädännön ja toiminnan alalla tulee kumminkin muut vaikuttimet olla painavampia tekijöitä. Agraaripoliittikan alalla on meillä paljon pakottavampia ja sopivampia puolustussyitä kuin säälintunteesta syntynyt hyväntekeväisyys. Tahdon esittää ne syyt, jotka minun käsittääkseni puhuvat kyllin voimakkaasti ja voimakkaammin kuin säälintunne tilattoman väestön maahan kiinnittämisen kiirehtimisen puolesta. Näissä syissä voidaan erottaa eri puolia: kansantaloudellinen, siveellinen, kansallinen ja yhteiskunnallinen.

Tarkastakaamme ensin asiaa kansantaloudelliselta kannalta katsottuna. Meidän maa ei voi milloinkaan kohota kilpailemaan teollisuusmaana. Meillä ei ole siihen kaikenpuoleisia luontaisia edellytyksiä. Ainoastaan niillä teollisuksilla on meidän maassamme kehitysmahdollisuutta, joissa käytetään puuta raaka-aineena. Tämän takia täytyy meidän turvautua maanviljelykseen, vaikka maakamara meillä osaltaan on karua. Mutta nykyinen maanviljelystuotantomme on niin vähäinen, ettei se kykene pitämään kansatalouttamme tasapainossa. Työvoiman suuri siirtyminen maalta kaupunkeihin ja teollisuuspaikkoihin alkaa jo tuntuvalta tavalla osoittautua maanviljelystuotteiden vähentymisessä huolimatta siitä että voimaperäisempää viljelystapaa on ryhdytty toisin paikoin harjoittamaan ja että koneita yhä enemmän otetaan käytäntöön. Kun tarkastelee viime vuosikymmenen kansantaloudellista kehitystä, niin surukseen huomaa, että meillä kuljetaan huimaavaa vauhtia taaksepäin. Silmäillessämme kauppatilastoa saamme selville, että vuotuinen kauppavaihtomme ulkomaitten kanssa kehittyy väärään suuntaan. Vuosi vuodelta on tuonnin ja viennin erot tullut meille yhä epäedullisemmaksi.

Kun kauppatappiomme vuonna 1905 oli ainoastaan 20,000,000 markkaa, oli se vuonna 1906 34,000,000, vuonna 1907 kohosi se 114,000,000. Silloin luultiin, että nyt se on huipussaan, mutta vuonna 1908 se kohosi vielä tehden 118 miljoonaa markkaa. Viime vuonna se on hiukan laskeutunut tehden 113 miljoonaa markkaa.

Pääasialliset vientitavaramme ovat puutavarat ja voi. Puutavaraa ja siitä valmistettuja teoksia ja teollisuustuotteita vietiin viime vuon-

na kaikkiaan noin 180 miljoonan markan arvosta ja voita 28,5 miljoonan markan edestä. Puutavaran ja siitä valmistettujen teoksien ulosvientiä jalostuksen kautta ehkä rahallisesti voidaan vielä saada vähän kohoamaan ilman että silti liikakulutusta syntyy, jos nimittäin järkevämpää metsänhoitoa ryhdytään harjoittamaan kuin tähän saakka. Voin ulosvienti on viime vuosina tuntuvasti laskeutunut. Vuonna 1906 teki voinvientimme 38 miljoonaa markkaa, viime vuonna ainoastaan 28,5 miljoonaa markkaa. Toiselta puolen on havaittavissa kulutustarpeitten suurta tuonnin lisäystä. Jokaisen ajattelevan kansalaisen tulisi kiinnittää suurempaa huomiota tähän surulliseen kansantaloudelliseen ilmiöön. Tämän ilmiön ja tosiasian edessä, joka ei salli leikkimistä, tulisi puoluerajojen väistyä ja taktiikan astua syrjään. Tämä on asia, joka olisi selvitettävä ja selville saatua olisi käytävä ei porvareina eikä sosialisteina asiaa korjaamaan vaan tosi isänmaan huoltajina. Onhan selvä tosiasia, että tässä maassa ei eletä riitelemällä eikä taktiikalla eikä itsepintaisesti kiinni pitämällä ennen saavutetuista oikeuksista eikä myöskään sosialistisen ihanneyhteiskunnan toiveella. Tässä maassa kaivataan järkevää politiikkaa ja nopeaa toimintaa, jotta leipää riittämään saakka kaikille voitaisiin hankkia.

Syy nykyiseen takaperoiseen kansantalouteen on siinä, että maanviljelys, pääelinkeinomme, kärsii työntekijäin puutteesta. Mutta voidaksemme tämän asian saada korjatuksi tulisi meidän mitä pikimmin kiinnittää vielä maalla olevat maatyömiehet entiseen ammattiinsa ja antaa heille oma koti ja oma työala. Ja tämän tulisi tapahtua nopeasti.

Jos tämä onnistuisi mahdollisimman laajassa mitassa, se olisi pelastuksena kansantaloudellisesta perikadosta. Jos saataisiin maanviljelykseen tämän kautta enemmän työvoimaa kiintymään ja maan tuottavuus lisääntymään, niin mekin voisimme täältä lähettää ulos voita ei ainoastaan 28 miljoonaa markkaa vuodessa, vaan ehkäpä 200:kin miljoonaa kuten tanskalaiset. Voitaisiinkin viljellä viljelyskasvejakin enemmän kuin nykyisin, niin ettei tarvitsisi tuoda viljatavaraa 89 miljoonan markan arvosta kuten viime vuonna tapahtui. Jos karjataloutemme pienviljelyksen avulla saataisiin kehittymään tanskalaisten tasalle ja jos viljan viljelystä laajennettaisiin vastaamaan osapuilleen omaa tarvetta, joka kehitys ei olisi mahdoton, niin tämän kautta ja ainoastaan tämän kautta saataisiin kauppatappiomme peitettyksi. Tämä kansantaloudellinen puoli maanhankintakysymyksessä on yksin jo niin suurena tekijänä, joka pi-

täisi pakottaa eduskunnankin tätä asiaa niin vakavasti käsittelemään, että se lopultakin laiksi saataisiin.

Mitä tulee asian siveelliseen puoleen, niin sekin merkitsee tässä asiassa paljon. Irtolaisväestön mahdollisimman lukuisan joukon maahan kiinnittäminen estäisi sitä siveellistä rappeutumista, joka yhä enemmän on vuosi vuodelta havaittavissa. Irtolaisväestö, joka kiertää maata, etsien tilapäistä ansiota, on vuosi vuodelta lisääntynyt ja tämän väestön siveellinen maailmankatsomus ei ole suinkaan korkealla. Meidän maassa ei ole tilastoa tällaisista maankiertäjistä, mutta naapurimaassa Ruotsissa osoitti virallinen tilasto jo useita vuosia sitten, että tuollaisia maankiertäjiä oli siellä neljätkymmentä tuhatta. Löytynee niitä täällä meidänkin maassa tällaisia melkolailla paljon. Eihän maanhankinta voisi ehkä tällaisia saada maahan kiintymään, mutta voitaisiinhan kuitenkin estää ettei niiden joukko enää lisääntyisi ja silläkin olisi paljon voitettu.

Kansalliselta kannalta katsottuna tiedämme, että itsenäiset valveutuneet pienviljelijät ovat aina olleet kansan ja maan oikeuksien parhaita ja varminnia puoltajia sekä yhteiskunnallisten velvollisuuksien täyttäjiä.

Yhteiskunnallisena kysymyksenä on sillä myöskin arvonsa. Ei kukaan voisi kieltää etteikö maatyömiesten maalla pysyttäminen suuressa määrässä vähentäisi yhä lisääntyvää työttömyyttä kaupungeissa. Viime istuntokauden lopulla oli minulla työttömäin avustuskysymystä käsiteltäessä tilaisuus erityisesti huomauttaa siitä kroonilliseksi käyvästä työttömyysilmiöstä, joka meidänkin yhteiskunnassa alkaa tulla päiväjärjestykseen ja sellaisena hyvinkin kiusalliseksi. Osoitin silloin, että kaupunki- ja teollisuuspaikkoihin on maaseudulta siirtynyt yhä enemmän työvoimaa, joka on saattanut työvoiman tarjonnan suuremmaksi kysyntää, joten on muodostunut reserviarmeija, joka alkaa meikäläisiin oloihin nähden olla liiaksi suuri. Tällaisen reserviarmeijan muodostuminen ei luulisi olevan kenellekään eduksi, jos ei otta huomioon muutamia itsekkäitä omaa voittoa tavoittelevia työnantajia. Yhteiskunnan kannalta katsottuna tällaisen liikaväen kokoontuminen yksiiin paikkoihin on hyvin arveluttavaa.

Kaikki edellämainitut seikat varsinkin meidän maassa puhuvat käsittääkseni voimakkaasti maanhankintakysymyksen eduksi. Kaikkien kansanluokkain tulisi, oman etunsa kannalta, tätä asiaa ajaa kiireellisenä ja tärkeimpänä uudistuskysymyksenä. Huomautin jo edellä kuinka

tämän kysymyksen edessä kaikki syrjävaikutukset täytyy väistää. Kansantaloudellisia näkökohtia silmällä pitäen on tämä yhteinen „porvareille” ja sosialisteille. Leipää, sanan laajamassa merkityksessä, me kaikin tarvitsemme ja sitä hankkii meille juuri maata viljelevä väestö. Tunnussanamme politiikoitsijoina tulisi olla: tuottajia lisäämään, ulkolaista kulutusta vähentämään. Siveelliseltä kannalta katsottuna on se myös kaikille yhteinen. Kansallisena kysymyksenä tulisi sen myös kuulua kaikille. Yhteiskunnallisena kysymyksenä tulisi sen koskea kaikkiin ja erityisesti sosialisteihin, jotka tahtovat erikoisesti harrastaa työväenluokan kohottamista ja edistää sen taloudellista hyvinvointia. Minä toivon, että tämä eduskunta kokonaisuudessaan antaisi tälle kysymykselle yhtä suuren ja jakamattoman huomion kuin valtiopäivät 1907 antoivat kieltolaille. Toivon myös, että maatalousvaliokunta ottaisi tämän asian ensimmäisenä ja kiireellisenä käsiteltäkseen ja että se koettaisi valmistaa asiasta mietinnön niin hyvässä ajoin, että eduskunnalla olisi aikaa sille riittävää huomiota kiinnittää.

Tässä toivossa tahdon vielä lyhyesti kosketella niihin pääseikkoihin, joita on silmällä pidettävä tätä asiaa valmisteltaessa. Lakiesitys olisi saatava sellaiseksi, että se johdonmukaisesti edistäisi maanhankintakysymystä, jotta se ei toisessa pykälässä peräytyisi siitä mitä edellisessä on tarkoitettu. On vältettävä sellaista edestakaisin huopaamista, joka on ilmennyt hyvin tuntuvassa määrässä useimman Euroopan maan asutuslaissa. M. m. Englannin tätä asiaa koskevassa laissa löytyy hyvin paljon n. k. „kautsupykäliä”. Näitten kautsupykälien tuleminen näihin lakeihin on suurtilallisten ansio. Onhan samallaista lainlaadintaa ollut havaittavissa muutamilla aloilla meidänkin maassa. Tämän lain kautta olisi saatava mahdollisimman laaja toiminta aikaan. Vähäpätöiset yritykset eivät tässä paljonkaan auta. Edellä olen osottanut tämän toimenpiteen laajakantoista merkitystä ja sitä suurta hyötyä, minkä se tuottaisi, joten toimenpiteet pitäisi olla myös senmukaiset. Saa-dakseen jotain todellista aikaan, tulisi hankkia riittävästi varoja tämän asian toteuttamiseksi. Valtion varoja on tätä nykyä tähän tarkoitukseen kiinnitetty noin 15 miljoonaa markkaa. Tällä summalla on vasta hankittu maata noin 5,000 tilattomalle. Meidän maassa on tilattomien ruokakuntien lukumäärä 207,000 tai 43 % kaikista maalla olevista ruokakunnista. Nykyinen toiminta ei siis ole voinut omaa kotia ja viljelysmaata hankkia vasta kun pienelle joukolle.

Varainkysyntä tähän tarkoitukseen on ollut jo melkoinen. Vaikka maalaiskunnat eivät ole herkkiä vastuuta uusien lainojen muodossa itselleen ottamaan, niin silti tähän tarkoitukseen monet kunnat ovat osoittaneet kiitettävää varojen hankintaharrastusta. Kuntien laina-anomukset tekivät vuoteen 1909 noin 15 miljoonaa markkaa, mutta valtio ei voinut myöntää niille kuin ainoastaan vähän neljättä miljoonaa markkaa. Suurempia summia tulisi saada käytettäväksi. Mutta mistä varat? Kaikkia mahdollisia keinoja olisi käytettävä. Yksi keino ja varmin lienee rahojen hankkiminen obligatsionijärjestelmän avulla. Mutta väitettäne, nykyisin ei saa ehkä lainaa muuten kuin korkealla korolla. Vaikkapa ei alhaisimmalla korolla saataisi-kaan rahoja, niin silti olisi sitä hankittava. Tässä sivumennen tekisi mieleni kysyä, mistä hän mahtaa tulla ne miljoonat, jotka tänne Helsingin kivimuureihin sijoitetaan ja ne sijoitukset nousevat useampiin kymmeniin miljooniin vuosittain. Eikö näitä varoja voisi suunnata uusia maalaiskoteja pystyttämään, joka minun käsittääkseni olisi paljon hyödyllisempää. Senaatin laatimassa armollisessa esityksessä, joka oli ajateltu annettavaksi eduskunnalle, mutta jonka ministerineuvosto palautti vielä senaattiin muodostettavaksi, on ehdotettu aluksi ainoastaan 12 miljoonaa markkaa. Näin pieni summa on tällaisessa asiassa vaan narripeliä. On kyllä ehdotuksessa mainittu, että varoja lisätään tarpeen mukaan, mutta tämä lisäys tämän varaan jätettynä ei taitaisi hyvinkään nopeasti kohota.

Viljelys- ja asuntotilojen suuruutta määrätessä olisi otettava huomioon, ettei niistä tule liian pieniä eikä liian suuria. Osittamisvalta olisi tehtävä siksi laajaksi, että voidaan paikalliset ja maan luontaiset ominaisuudet ottaa huomioon. Useimmissa muissa maissa on yleisesti tehty se virhe, että viljelystilojen pinta-ala on määrätty liian pieneksi. Tässäkin on havaittavissa suurtilallisten vaikutusta. Suurmaan omistajat, jotka tähän saakka ovat useimmissa parlamenteissa olleet vaikuttavia tekijöitä, ovat tässäkin asiassa valvoneet omia etujaan, hankkiakseen itsellensä seisovampaa työväkeä. Nykyään huomataan jo se virhe mikä tässä suhteessa yleisen edun kannalta katsottuna on tapahtunut. Meidän on tämä epäkohta vältettävä.

Niiden lainojen korot, jotka uutisviljelijät tulevat suorittamaan niistä lainoista, jotka tilattoman väestön rahastosta myönnetään, ei saa nousta korkeaksi. Korko ja kuoletus olisi koetettava saada mahdollisimman alhaiseksi. Jos tästä valtiolle syntyy korkotappiota, niin en katso

sitä vaaralliseksi. Peitettäköön se valtion muilla varoilla. Niin on tapahtunut esimerkiksi Tanskassa. Pääasia on, ettei uutisviljelijöitä liian raskaalla korkotaakalla rasiteta. Tuhlaathan meidän maassa valtion rahoja paljon turhanpäiväiseen. Tämän kautta kumminkin välillisesti edistettäisiin suuressa määrässä yhteisvarallisuuden kohoamista.

Tilojen osittamisesta, vuokraamisesta ja yhdistämisestä on säädettävä rajoittavia määräyksiä. Eräänlaiset rajoitukset on ulotettava vielä senkin jälkeen kun laina on kokonaan sisäänmaksettu, kuten maan osittaminen ja yhdistäminen.

Tällaisten pienten tilojen metsämaa on säilytettävä yhteisenä eikä osiin jaettuna. Metsäksymys varsinkin meidän maan pienviljelijöille on aina oleva suuresta merkityksestä, jonka takia se alun pitäen olisi saatava järjestetyksi mahdollisimman käytännölliselle ja enin hyötyä tuottavalle kannalle.

Mitä tilattomain maanhankinta-järjestöön tulee, niin se olisi saatava yksinkertaiseksi ja mahdollisimman halvalla kustannuksella. Selvää kai lienee, että jonkunlainen keskusjohto on aikaansaattava. Agraarikomitea on ehdottanut sellaiseksi erityisen asutushallituksen. Tällainen lieneekin sopivin. Asutushallitukselle avuksi olisi asetettava jokaiseen läänein yksi tai useampi tarkastusmies ja jokaiseen kuntaan asutuslautakunta. Minun mielestäni olisi suotavinta, että etupäässä olisi maanhankintatoiminta käypä paikallisen asutuslautakunnan välityksellä. Ainoastaan silloin, kun kunnat osoittavat leväperäisyyttä asiassa, olisi asutushallituksen ryhdyttävä suoranaisesti maanostoon. Maanhankinta-järjestön tehtäviin ei saisi kuulua muuta kuin ainoastaan suoranainen asutustoiminta ja sen läheisimpään yhteyteen kuuluvien asiain hoito.

Agraarikomitean ehdotus, että asutushallitukselle kuuluisi myös huolenpitäminen siitä, että viljelys- ja asuntotilojen omistajille annetaan tehokasta ammattiopetusta kaikessa laajuudessaan sekä osuus- ja yhteistoiminnan järjestäminen heidän keskuudessaan ja vielä kaiken lisäksi neuvontatoiminta eri maatalouden aloilla, on minun mielestäni enemmän kuin liikaa ja aivan sopimatonta.

Tilattoman väestön rahaston avulla lisättyjä pienviljelijöitä ei ole näissä suhteissa asetettava eri asemaan muihin pienviljelijöihin nähden. Kaikille pienviljelijöille on annettava ammattiopetusta saman järjestelmän mukaan, paikallisia oloja huomioon ottaen. Neuvontatoiminta maa-

talouden alalla on jätettävä maanviljelijäin omien järjestöjen varaan. Sellaisiin paikkoihin missä uusia pienviljelyksiä on muodostunut, annettakoon sellaisten paikkojen maatalousjärjestöille lisättyä valtionapua ehdolla, että erityisesti kiinnitetään huomiota uusien pienviljelijäin opastukseen. Samoin jätettäköön osuus- ja yhteistoiminnan edistäminen niille järjestöille, joille ne alat kuuluvat.

Maan asutuspolitiikassa olisi pidettävä silmällä, että etupäässä uusia pienviljelystiloja pitäisi koettaa hankkia sellaisilla seuduilla, missä liikeneuvot ovat jo kehittyneet. Pienviljelijälle on tärkeää, että hän voi saada tuotteensa edullisesti kaupaksi ja että hänellä on tilaisuus hankkia tarve-aineensa mahdollisimman huokealla. Sitäpaitsi on nykyisin vielä saatavana liikepaikoitakin maatiloja kohtuhinnoista. Ryhmäasutusta olisi myös silmällä pidettävä, jotta pienviljelijät voisivat osuus- ja yhteistoimintaa käyttää avukseen.

En tahdo tällä sanoa, etteikö kruununmaan asutusta olisi myös edistettävä, sillä onhan kruununmaan asutus välttämätöntäkin kun ei riittäviä varoja löydy entisten viljelystilojen lunastamiseksi.

Maanhankinta tilattomille edellämäinitun periaatteen mukaan ei vielä ole riittävä toimenpite tarpeeksi suuren itsenäisen pienviljelijäluokan aikaansaamiseksi ja sitäpaitsi ei aivan lähimmässä tulevaisuudessa voida tähän tarkoitukseen riittävästi varoja hankkia. Tämän takia täytyy käyttää monia muitakin keinoja, ja yksi sellainen olisi toimenpiteet entisten tilanomistajien tiloillaan pysyttämiseksi.

Me näemme, kuinka yhä useampia talonpoikaistiloja siirtyy viljelijöiltä liikemiesten käsiin ja me huomaamme, kuinka näitten tilojen viljelykset rappeutuvat ja metsät melken sukupuuttoon hävitetään. Tämä on myöskin yhtenä syyinä kansantaloutemme takaperoiseen kehitykseen. Tämän asiantilan ehkäiseminen on myöskin yksi tärkeä tekijä maakysymyksen ja maan pääelinkeinon edistämispuhassa. Mitä pikemmin olisi aikaansaattava laki, joka estää viljelystilojen siirtymistä puulikkeitten ja muitten keinottelijain käsiin. Onhan omituista, että valtion toimenpiteen kautta koetetaan itsenäisiä maanviljelijöitä lisätä, mutta toiselta puolen sallitaan yksityisen keinotteluhulun niitä vähentää koko kansantaloudellemme vahingoksi.

Toinen keino, jolla voitaisiin maan asuttamista ja viljelystä edistää, on, että koetettaisiin edistää maanjakoa nykyisten tilanomistajien perillisten kesken, ja tämä edistäminen voisi ta-

pahtua siten, että perustettaisiin luottolaitos, johon valtio myöntäisi varoja ja josta luottolaitoksesta annettaisiin pitempiaikaisia kuoletuslainoja m. m. silloin, kun perillisten kesken maita jaetaan ja kun uusia asumuksia rakennetaan. Olen vakuutettu, että tämän toimenpiteen kautta voitaisiin hyvinkin tuntuvasa määrässä asutusta ja viljelyksiä laajentaa ja vähemmillä kustannuksilla. Täten estettäisiin hyvinkin tuntuvasa määrässä tilattomien luvun lisääntymistä. Nyt, kuten yleisesti vielä on tapana, ottaa yksi perillisistä talon haltuunsa tai se myydään vieralle ja näin entisten omistajien täytyy lähteä etsimään elatusta muualta.

Kaikkien edellämäinitujen keinojen lisäksi olisi maanjakotoimitus saatava halvemmaksi ja käytännöllisemmäksi, joka myös osaltaan edistäisi maan osittamista ja asuttamista.

En malta vielä olla mainitsematta, että nykyisessä eduskunnassa on tietääkseni 7 edustajaa, jotka ovat olleet tilattoman väestön maanhankintakysymystä valtion toimesta valmistelemissa, mutta eri puolueet eivät ole katsoneet tarpeelliseksi sijoittaa näitä henkilöitä maatalousvaliokuntaan muuta kuin yhden. Tämä seikka on merkille pantava. Olisihan tämä kysymyksen laajuuteen ja tärkeyteen katsottuna tarvinnut juuri kaiken sen kokemuksen ja tiedon, joka eduskunnalla olisi ollut tarjolla. Minä en voi salata sitä huomiota, että tähänkin kysymykseen nähden osotetaan yhä suurempaa leväperäisyyttä kaikista entisistä — ja vieläpä nykyisistäkin — puheista ja lupauksista huolimatta. Toivon kumminkin, että maatalousvaliokunta suoriutuu asiassa hyvin ja onhan sillä tilaisuus käyttää apunaan asiantuntijoita.

Suurin vaikeus, mikä tämän asian ratkaisussa ilmenee, on siinä, että vaikea on erottaa, mitkä ovat otettavat eduskuntalakiin ja mitkä hallinnolliseen asetukseen. Olisi kuitenkin pyrittävä siihen, että eduskunnalle koetettaisiin säilyttää tämän asian kehittämiseksi mahdollisimman laaja valta.

Jos tämä eduskunta saapi ratkaistuksi oikeaan suuntaan tilattoman väestön maanhankintakysymyksen, jota minä toivon, on eduskunta tämän kautta tehnyt maallemme ja kansallemme suuremman palveluksen kuin edelliset eduskunnat yhteensä.

Ed. Leino: Viimeisen lausunnon totuudesta ja paikkansapitäväisyydestä on todistuksena arvoisan edustajan Jonas Castrénin hermostuneisuus. Minä en kuitenkaan olisi saattanut uskoa, että ed. Jonas Castrénkaan menee niin pit-

källe, kuin mitä mainittu edustaja meni. Hän otti vapauden lausuksensa, että minun yksityinen persoonani olisi kaikkein valistumattomin yksilö maalaisliittoryhmässä. Minun sallittanee tätä kysymystä hiukan selostaa. Ed. Jonas Castrén ei ole yrittänytäkään millään tavalla todistaa tätä perin julkeata väitettä, joten se kumoutuu omaan mahdottomuuteensa. Minä sitä vastoin pyydän palauttaa muistoon erään vääjäämättömän tositapauksen. Se oli viime eduskunnan koossaolon aikana. Ed. Jonas Castrén joutui mielipiteitten vaihtoon entisen senaattorin Danielson-Kalmarin kanssa. Tämä eduskunnan täysi-istuntohuone on lainsäädäntöhuone, mutta ed. Jonas Castrén unhoitti tämän huoneen ja eduskunnan arvon, sekä yksilöllisen ihmisarvonsa siihen määrään, että hän iski nyrkkinsä tämän arvokkaan istuntosalin puhujalavan pulpettiin väitellessänsä ed. Danielson-Kalmarin kanssa. Minun mielestäni tämä teko on niin ilmeinen, niin jääväämättömän selvä todistus valistuksen puutteesta, että minun täytyy sanoa, että ed. Jonas Castrén menetellesään tällä tavoin on osoittautunut olevansa koko eduskunnan kaikkein valistumattomin jäsen (Naurua). Tänä iltana on ed. Jonas Castrén tahtonut ikäänkuin ylvästellen viitata menneiden kokemuksiin raskaiden sortovuosien aikaan lyöden rintaansa, että minä olen laillisuuden sankari tässä maassa (Naurua), minä olen tehnyt paljon! Samalla kun hän on suvainnut kohdistaa minuun kysymyksen: missä sinä yksilö olet ollutkaan silloin? (Vasemmalta äänestä naurua). Jos vanha kuuluu advokaatti on niin isänmaan kansalaisten tehtäviä seuraamaton, ettei tiedä, mitä kansalaiset niin tärkeänä aikana tekevät, niin lieene jotenkin arvotonta käydä hänelle selittämään, mitä minä olen silloin tehnyt (Naurua).

Ed. K a i r a m o: Kaksi maalaisliiton arvoisaa puhujaa on katsonut tarpeelliseksi esittää haikeat valituksensa siitä, että eduskunnan valitsijamiehet eivät ole maatalousvaliokuntaa miehittäneet heidän mielensä mukaan. Tämä valitus olisi minun mielestäni paremmin sopinut esittää valitsijamiesten kokouksessa, eikä nyt jälestäpäin, kun se jo on myöhäistä.

Minä puolestani olen tullut siihen käsitykseen, että eduskunnassa on sangen vähän toivoa saada jotain aikaan sillä alalla, josta nyt on kysymys, niin kauvan kuin meille ei ole jätetty asiasta armollista esitystä. Ne, jotka ovat toista mieltä, ovat tietysti esteettömät toimimaan sen mukaan, mutta heillä ei ole mitään oikeutta moittia edus-

kunnan muita jäseniä siitä, että he puolestansa toimivat siellä, missä he oman vakaumuksensa mukaan parhaiten voivat edistää eduskunnan työtä. Kaikkein vähimmin luulisi olevan aihetta siihen maalaisliiton jäsenillä, jotka tietääkseni aina ovat vakuuttaneet, että juuri he ymmärtävät tämän asian paremmin kuin muut ihmiset. Ja minulla on tosin vaikea ymmärtää mitä aihetta heillä valituksiin on silloin kuin ne, joita he katsovat niin suurella epäluulolla ja luulevat pahimmiksi vastustajiksensa, ovat vapaaehtoisesti jättäneet heille parhaan tilaisuuden osoittaa mihin he tässä asiassa kykenevät.

Ed. Leino näkyy olevan sitä mieltä, että todellista harrastusta tilattoman väestön asiaan ei löydy muualla kuin sillä, joka istuu nykyisessä maatalousvaliokunnassa. Mutta jos niin on asianlaita, niin näyttää ed. Leinon oma esiintyminen sangen epäilyttävältä, sillä tietääkseni hän ei itsekään ole pyrkinyt maatalousvaliokunnan jäseneksi.

Ed. T o k o i: Meidän ryhmällämme ei ollut aikomus esiintyä evästyskeskustelussa tässä asiassa. Toivoimme että valiokunta saisi mitä pikemmin sen käsittelynalaiseksi, jotta päästäisiin suotuisiin tuloksiin. Mutta koska eräät ryhmät ovat ottaneet vaivakseen pitää puheita puolueidensa sanomalehtiin —erittäinkin Suomalaisen Kansan ryhmän miehet ovat valmista neet pääsiäisen ajaksi Suomalaiselle Kansalle artikkeleita —ja sen lisäksi ed. Renvall on ottanut täällä tehtäväkseen valaista sosialidemokratiaa ja Marxia sekä osoittaa, että hän sitä asiaa ei tunne, onpa antanut sen käsityksen, että hän oikeastaan sopisi tässä maassa revisionistisen sosialidemokrattisen suunnan kannattajaksi, mahdollisesti sille perustettavan sanomalehden toimittajaksi —, niin tätä asiaa lähemmin valaistaksemme pyytäisin, että asia pantaisiin pöydälle ensi viikon ensi istuntoon, jolloin me saisimme ed. Renvallia vakuuttaa siitä, ettei hänestä tule edes revisionististakaan sosialidemokraattia.

P u h e m i e s: Koska esillä olevaa eduskuntaesitystä ei ole yksimielisesti suostuttu lähettämään valiokuntaan, niin esitys Valtioapäiväjärjestyksen 55 §:n mukaan on jäävä pöydälle. Kysymys on nyt siitä, mihin istuntoon tämä eduskuntaesitys pannaan pöydälle; siitä voidaan keskustella.

Ed. J. C a s t r é n: Kyllä minusta sentään tuntuu jotensakin oudolta, että käsillä ole-

vaa esitysehdotusta pyydetään pöydälle sillä perustuksella, että sosialidemokraattinen ed. Tokoi tulisi tilaisuuteen osoittamaan, ettei ed. Renvall kelpaa edes revisionistisen suunnan edustajaksi Suomessa. En jaksa käsittää että tällä tavalla tilattomalle maalaisväestölle säädettävää lakiehdotusta kiirehdyttäisiin, taikka sen asemaa parannettaisiin asiaan kuulumattomilla väitteillä, joitten esilletuomista varten näin tärkeää asiaa pyydetään pöydälle pitkäksi ajaksi (Vasemmalta: Oma syynsä!).

Ed. Kallio: Minä pyydän ehdottaa, että tämä asia pannaan pöydälle huomispäivän istuntoon.

Ed. Lohi: Minä kannatan ed. Kallion tekemää ehdotusta.

Ed. Eloranta: Minä puolestani ehdottaisin, että se pantaisiin pöydälle ensi viikon ensi istuntoon eli keskiviikon istuntoon.

Puhemies: Ehdotus on siis sama kuin ed. Tokoin tekemä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Tulee äänestettäväksi kahden ehdotuksen välillä eli siis onko esitys pantava pöydälle ensi viikon ensi istuntoon, vaiko huomispäivän istuntoon.

Äänestys ja päätös:

Ken tahtoo eduskuntaesityksen pöydälle ensi viikon ensi istuntoon äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on se päätetty panna pöydälle huomispäivän istuntoon.

Äänestyksessä annetaan 72 jaa- ja 41 ei-ääntä. Eduskuntaesitys pannaan pöydälle ensi viikon ensi istuntoon.

Puhemies: Aika on tosin jo pitkälle kulu-
nut, mutta kun päiväjärjestyksessä on enää jällellä ainoastan kolme asiaa eikä niiden käsitte-
ly viene pitkää aikaa, voimme jatkaa istuntoa
kunnes päiväjärjestyksessä olevat asiat ovat käsitellyt.

Tähän ehdotukseen suostutaan.

51) Toimenpiteitä maan hankkimiseksi tilattomalle väestölle

tarkoittavan anom. ehd. n:o 4 esittää ed. Kaarne ja lähetetään se hänen ehdotuksestaan maatalousvaliokuntaan.

52) Sellaisen lainmuutoksen aikaansaamista, että eri vaalipiirien samaan puolueeseen kuuluvat vaaliliitot voisivat yhtyä koko maan käsittäväksi vaaliliitoksi

koskeva ed. Kaarneen anom. ehd. n:o 3 lähetetään asian esittäjän ed. Kaarneen ehdotuksesta perustuslakivaliokuntaan.

53) Kirkon ja valtion erottamista

tarkoittavan ed. von Troilin y. m. anom. ehd. n:o 80 esittää ed. von Troil, ja ehdottaa hän samalla sen lähetettäväksi perustuslakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Rosenqvist: Jag skall endast tala 3 à 4 minuter. Då detta samma petitionsförslag senaste landtdag remitterades till utskott, föregicks remissen af en relativt lång diskussion. Jag tillhörde då det utskott, till hvilket frågan remitterades, och ansåg mig därför icke böra deltaga uti nämnda diskussion. Detta hinder föreligger icke nu, hvarför jag ber att få låta några ord åtfölja remissen.

Diskussionen vid senaste landtdag rörde sig dels kring petitionens innehåll: önskvärdheten af en skiljsmessa mellan stat och kyrka och behövet af en utredning därom, dels kring tvänne med denna petition i samband stående lagtolkningsfrågor.

Hvad nu frågan om önskvärdheten af en skiljsmessa mellan stat och kyrka hos oss beträffar, kan jag för min del i detta nu icke besvara denna fråga vare sig jakande eller nekande. Jag kan detta icke, just emedan den för frågans besvarande mest väsentliga utredningen saknas. Denna utredning måste enligt min mening väsentligen sökas i ett konstaterande af den ställning vårt folk, sedan det fått tillfälle att fritt och personligt afgöra sig, faktiskt intager och vill intaga till den lutherska kyrkan och andra trossamfund. Innan ett sådant afgörande blir möjligt och innan ett dylikt afgörande egt rum, kan man enligt min öfvertygelse icke vinna ett tillfredsställande svar på frågan, huru förhållandet mellan stat och kyrka eller mellan stat och trossamfund hos oss bör

gestalta sig. En fullständig religionsfrihets införande är därför det steg, som till först bör tagas. Sedan detta skett, då kan man vinna den väsentliga utredning, som är erforderlig vid bedömandet af den fråga, som behandlas i föreliggande petition.

Det är för öfrigt en egendomlig företeelse som äfven bekräftas af nu föreliggande petitionsmemorial, liksom isynnerhet af den motivering petitionären vid senaste landtdag gaf sin petition — att man icke förmår åtskilja begreppen religionsfrihet och skiljsmessa mellan stat och kyrka, utan mer eller mindre uppenbart sammanblandar dem. Alla de fakta och förhållanden, som då åberopades till stöd för skiljsmessan mellan stat och kyrka, äro sådana, att de motivera en fullständig religionsfrihet, men alldeles icke ännu ega den afgörande karaktär, att de skulle lösa frågan om förhållandet mellan stat och kyrka. Det är också en egendomlig företeelse, att man talar om statskyrka, statskyrkodöme, statskyrkosystem och dylikt, såsom om detta vore en sak, som historien gestaltat lika öfver allt, och som om vi nu egde en statskyrka i detta ords egentliga mening. Skillnaden mellan statens och kyrkans inbördes förhållande under den gamla kyrkolagen och förhållandet sådant det nu är, liksom skillnaden mellan det nuvarande förhållandet och det läge som skulle inträda ifal man skulle få en fullständig religionsfrihet införd, synes icke stå klar för medvetandet.

Hade petitionärerna begärt en utredning af frågan om önskvärdheten af och betingelserna för ett fullständigt skiljande mellan stat och kyrka eller mellan staten å ena sidan och religionssamfunden å andra sidan, då hade jag kunnat skänka större sympati och förståelse åt ifrågavarande petition. Nu förutsätta de, utan att äga den erforderliga utredningen utan vidare, att tiden redan är inne att taga ifrågavarande steg och vilja endast hafva en utredning rörande den sekundära frågan, på hvad sätt sambandet bäst må kunna lösas.

De lagtolkningsfrågor åter, som stå i sammanhang med denna petition, äro, såsom antyddes, tvänne. Den ena är af mindre vikt och i detta fall af ingen praktisk betydelse. Den gäller frågan, huruvida en dissenters kan stå bakom en petition sådan som denna. Denna fråga afgjordes senaste gång af talmannen i negativ riktning, d. v. s. i den riktning, att en dissenters egentligen icke kan framställa en petition af detta innehåll. För min del har jag icke blifvit fullt öfvertygad om riktigheten af den upp-

fattningen hr talmannen gjorde gällande, men då frågan nu saknar hvarje praktisk betydelse, vill jag icke närmare ingå på densamma.

Den andra lagtolkningsfrågan är däremot af vida större betydelse och såsom mig synes äfven vida svårare att klargöra. Frågan gäller, huruvida landtdagen äger rätt till initiativ i en fråga af denna beskaffenhet. Petitionen går ut på att regeringen, sedan den skaffat utredning om, på hvilket sätt sambandet mellan kyrka och stat bäst må kunna upplösas, „måtte låta utarbета proposition i frågan för att så snart som möjligt framläggas för Finlands landtdag.” Att i fall en fullständig skiljsmessa mellan stat och kyrka infördes, vår nu gällande kyrkolag i väsentliga punkter varder ändrad, därom torde icke någon meningsolikhet kunna föreligga. Petitionärerna anhålla alltså, att regeringen måtte vidtaga en åtgärd, som innebär förslag till ändring af kyrkolagen. Men man har, såvidt jag vet, hittills öfverhufvudtaget varit af den åsikt, att initiativ till ny samt till förändring och förklaring af gällande Kyrkolag enligt 14 och 455 §§ i Kyrkolagen tillkommer kyrkomötet. Denna fråga är emellertid, enligt min mening ytterst svår, och vill jag för min del icke här nu bestämt uttala mig i den ena eller andra riktningen. Jag hoppas att vederbörande utskott måtte egnas denna sida af saken liksom frågan i hela dess vidd en sorgfällig uppmärksamhet och att utskottet måtte prestera en fullt belysande utredning.

Keskustelu julistetaan päättäneeksi ja anomusehdotus lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

Seuraava istunto on keskiviikkona tämän kuun 30 päivänä kello 6 i. p.

Istunto päättyy kello 1,32.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

14. Keskiviikkona 30 p. maaliskuuta

klo 6 i p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Esitetään:

1) Äänioikeusikärajan määrittämistä 21 vuodeksi sekä äänioikeuden rajoitusmääräysten poistamista Valtiopäiväjärjestyksestä tarkoittava ed. Walavaaran y. m. anom. ehd. n:o 32.

2) Valtiopäiväjärjestyksen muuttamista siihen suuntaan, että Suuri valiokunta kokonaan poistetaan, tarkoittava ed. Walavaaran y. m. anom. ehd. n:o 33.

3) Valtiopäiväjärjestyksen 29 §:n muuttamista siihen suuntaan, että Eduskunnalla olisi oikeus alotteiden tekoon myöskin perustuslaki- ja kirkkolakikysymyksissä koskeva ed. Walavaaran y. m. anom. ehd. n:o 34.

4) Määräävän päättämisoikeuden myöntämistä Eduskunnalle tulliverotukseen nähden tarkoittava ed. Walavaaran y. m. anom. ehd. n:o 35.

5) Oikeuden myöntämistä Eduskunnalle määrätä julkisten viranomaisten ja laitosten käyttämisestä menevät maksut koskeva ed. Walavaaran y. m. anom. ehd. n:o 36.

6) Oikeuden myöntämistä Eduskunnalle vuosittain hallituksen noudatettavaksi valmistaa seikkaperäinen valtion tulo- ja menoarvio koskeva ed. Walavaaran y. m. anom. ehd. n:o 37.

7) Hallituksen muodostamista ministerihallitukseksi, jonka jäsenet olisivat vastuunalaiset Eduskunnalle hallitustoimenpiteittensä laillisuudesta ja tarkoituksemukaisuudesta koskeva ed. Walavaaran y. m. anom. ehd. n:o 38.

8) Oikeuden myöntämistä Eduskunnalle yhdessä Hallitsijan kanssa määrätä

valtion palvelus- ja virkamieskunnan palkoista sekä valvoa virkamiestoiminnan tarkoituksenmukaisuutta koskeva ed. Alkion y. m. anom. ehd. n:o 57.

9) Ehdotuksen laiksi maanhankinnasta tilattomalle maalaisväestölle sisältävä ed. Jonas Castrénin y. m. edusk. esit. n:o 26, joka t. k. 22 päivän täysi-istunnossa pantiin pöydälle tähän istuntoon.

10) Keisarillisen Suomen Senaatin Prokuraattorin kertomus lainkäytöstä ja lakien voimassapitämisestä maassa, käsittävä vuoden 1908.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi ed. Ahmavaara, Halonen, Hannula, Junes, Kaasalainen, Kakriainen, Kotonen, O. Laine, D. Neovius, Nevanlinna, Peurakoski, Repo, Sainio, Sivenius ja Soininen.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat ed. Kakriainen hänen perheessään sattuneen kuolemantapauksen tähden tämän viikon ajaksi, ja yksityisasiain takia seuraavat edustajat: ed. Hannula ja Kaasalainen tämän päivän istunnosta sekä ed. Kotonen ja Sivenius täksi ja huomispäiväksi.

Uusi armollinen esitys.

Puhemies: Eduskunnalle tuodaan armollinen esitys.

Eduskuntaan saapuu esittelijäsihteeri Degerholmin seuraamana senaattori Saarikoski, joka lausuu:

Kunnioitettava herra Puhemies! Arvoisa Suomen Eduskunta!

Keisarillisen Senaatin määräyksen mukaan on minulla kunnia Suomen Eduskunnalle jättää Keisarillisen Majesteetin armollinen esitys n:o 8 niiden Suomenmaata koskevien lakien ja asetusten säätämisyjärjestyksestä, joilla on yleisvaltakunnallinen merkitys.

P u h e m i e s: Armollisen esityksen on eduskunta käsittelevä perustuslakien mukaan.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

- 1) Äänioikeusikärajan määrittämistä 21 vuodeksi sekä äänioikeuden rajoitusmääräysten poistamista valtiopäiväjärjestyksestä

tarkoittavan ed. Walavaaran y. m. anom. ehd:n n:o 33 esittää ed. W a l a v a a r a, jonka ehdotuksesta se lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

- 2) V. J:n muuttamista siihen suuntaan että Suuri valiokunta kokonaan poistetaan

tarkoittavan anom. ehd:n n:o 34 esittää ed. W a l a v a a r a, ja lähetetään se hänen ehdotuksestaan perustuslakivaliokuntaan.

- 3) V. J:n 29 §:n muuttamista siihen suuntaan että Eduskunnalla olisi oikeus alotteiden tekoon myöskin perustuslaki- ja kirkkolaki kysymyksissä

koskevan ed. Walavaaran y. m. anom. ehd:n n:o 34 esittää ed. W a l a v a a r a, jonka ehdotuksesta se lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

- 4) Määrävän päättämisoikeuden myöntämistä Eduskunnalle tulliverotukseen nähden

koskevan ed. Walavaaran y. m. anom. ehd:n n:o 35 esittää ed. W a l a v a a r a. Hänen ehdotuksestaan asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

- 5) Oikeuden myöntämistä Eduskunnalle määrätä julkisten viranomaisten ja laitosten käyttämisestä menevät maksut

koskevan ed. Walavaaran y. m. anom. ehd:n n:o 36 esittää ed. N u o r t e v a, jonka ehdotuksesta asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

- 6) Oikeuden myöntämistä Eduskunnalle vuosittain valmista seikkaperäinen tulo- ja menoarvio hallituksen noudatettavaksi

tarkoittavan ed. Walavaaran y. m. anom. ehd:n n:o 37 esittää ed. N u o r t e v a, ja lähetetään hänen ehdotuksestaan tämäkin asia perustuslakivaliokuntaan.

- 7) Hallituksen muodostamista Eduskunnalle vastuunalaiseksi ministerihallitukseksi

koskevan ed. Walavaaran y. m. anom. ehd:n n:o 48 esittää ed. N u o r t e v a. Ehdotettuaan asian lähetettäväksi perustuslakivaliokuntaan, lausuu

Ed. N u o r t e v a: Kaikki äsken esitetyt anomusehdotukset koskevat, kuten niistä kävi selville, eduskunnan vallan laajentamista ja hallitsijanvallan supistamista. Tuntune kummalliselta, että aikana tällaisena kuin tämä on, jolloin kaikki kansanvaltainen kehitys näyttää jokseenkin mahdottomalta, tällaisia anomusehdotuksia eduskunnassa esitetään. Ymmärrämme varsin hyvin, että niiden esittämisellä ei ole tällä hetkellä suoranaista käytännöllistä merkitystä. Ymmärrämme, että anomustietä tällaisia asioita ainakaan tällaisena aikana, kuin tämä on, ei viedä perille. Että me siitä huolimatta niitä esitämme, esitämme juuri tällä istuntokoudella, siitäkin huolimatta, että me parina edellisenä istuntokautena emme ole niitä esittäneet, johtuu siitä, että me erityisesti tällä kertaa meitä uhkaavien eduskunnan oikeuksien supistamisen edessä tahdomme merkitä meidän kantamme tässä kysymyksessä.

Marraskuun manifesti vuodelta 1905 sisälsi lausuntoja, joissa Suomen kansalle luvattiin Suomen eduskunnan oikeuksien laajentamista. Siihen sisältyi nimenomainen määräys siitä, että eduskunnalla vastedes oli oleva oikeus tarkastaa hallituksen toimenpiteiden laillisuutta, tarkoituksenmukaisuutta ja tarpeen vaatiessa, asettaa hallitus edesvastuuseen. Tämä marraskuun manifestin lupaus, niinkuin monet muut sen aikuiset vallassaolevien lupaukset, on jäänyt vain pelkäksi lupaukseksi. Sen sijaan että näitä lupauksia olisi toteutettu, on meitä kohtaan kerta toisensa jälkeen kohdistettu ankaria iskuja tarkoituksella vielä enemmän supistaa sitä pientä päättämisvaltaa, mikä meidän eduskunnallamme on. Sosialidemokraattien taholta on monta kertaa ja monessa eri tilaisuudessa lausuttu, että meidän eduskuntamme,

sellaisena kuin sen valta nykyään on, ei lähimaankaan täytä niitä vaatimuksia, joita kansa kohtuudella voi eduskunnallensa asettaa. Eduskuntamme vähäinen määräämisvalta tekee kaiken kansanvaltaisen kehityksen mahdottomaksi ja tietysti jo tältäkin kannalta katsoen sosialidemokraattien, kansanvaltaisuuden ensimmäisten valvojien, ainainen velvollisuus on yhä edelleen ja edelleen käyttää kaikki voimansa tämän vallan laajentamiseksi. Ja kuten jo alussa sanoin, joskin nykyinen hetki ei tunnu toivorikkaalta tässä suhteessa, niin esittämällä tällaisia anomuksia me jyrkästi merkitsemme kantamme. Näiden anomuksien kautta me sanomme, että emme luovu vaatimasta kansalle oikeuksia, ennenkuin on saavutettu kaikki se, mitä näissä anomuksissa vaadimme ja paljon muuta lisäksi.

Kun keskustelu, jota ei asiasta enemmälti aiheudu, on julistettu päättyneeksi, lähetetään anomusehdotus perustuslakivaliokuntaan.

8) Oikeuden myöntämistä Eduskunnalle yhdessä Hallitsijan kanssa määrätä valtion palvelus- ja virkamieskunnan palkoista sekä valvoa virkamies-toiminnan tarkoituksenmukaisuutta

koskevan ed. Alkion y. m. anom. ehd:n n:o 57 esittää ed. Alkio, ehdottaen sen lähetettäväksi virkamiesasiainvaliokuntaan.

Puhemies: Saan ilmoittaa, että puhemiesneuvosto ehdottaa tämän anomusehdotuksen lähetettäväksi perustuslakivaliokuntaan.

Ed. Lohi: Pyydän kannattaa ed. Alkion tekemää ehdotusta, että anomus lähetetään virkamiesasiainvaliokuntaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Asiassa on kaksi ehdotusta. Toinen, puhemiesneuvoston ehdotus, että asia lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan, toinen, anomuksentekijän ed. Alkion ehdotus, jota ed. Lohi on kannattanut, että se lähetettäisiin virkamiesasiainvaliokuntaan.

Äänestys ja päätös:

Ken tahtoo anomusehdotuksen lähetettäväksi perustuslakivaliokuntaan, äänestää »jaa»; jas »ei» voittaa, on eduskunta päättänyt sen lähetettäväksi virkamiesasiainvaliokuntaan.

Äänestyksessä ovat ei-äänet voitolla, anomusehdotus siis menee virkamiesasiainvaliokuntaan.

9) Ehdotuksen laiksi maanhankinnasta tilattomalle maalaisväestölle

sisältävä ed. Jonas Castrénin y. m. edusk. esit. n:o 26, joka t. k. 22 päivän täysi-istunnossa pantiin pöydälle tähän istuntoon, esitetään edelleen.

Keskustelu:

Ed. E. Eloranta: Senjälkeen kuin esillä olevan esitysehdotuksen tekijäin taholta on asiaa valiokuntaan lähetettäessä vedetty esille maatalouskysymys koko laajuudessaan, sietää sitä pikkuisen kosketella niidenkin, jotka asiassa ovat eriävällä kannalla, erittäinkin kun ne täällä pidetyt suuret puheet eivät ole voineet ketään vakuuttaa siitä, että porvariston keskuudessa nyt olisi todenteolla ryhdytty tilattoman väestön eduksi työskentelemään.

Maamme tilattomalle väestölle on liiankin hyvin tunnettu se politiikka, jota omistava luokka on harjoittanut maaomaisuuden käytössä ja maattomien kohtelussa. Askel askelelta on omistavan luokan oikeuksia laajennettu, kunnes on päästy niin pitkälle, että maa ja kaikki, mitä siinä liikkuu, on saatu omistavain valtaan. Maamme suurilukuisella maattomain joukolla, on ollut ja on pakko alistua niihin ehtoihin, joita omistava luokka omia etujaan silmällä pitäen sille on suvainnut määrätä; ja siitä että maata omistamattoman työväestön elämänehdot on supistettu mahdollisimman ahtaalle, on elävänä todistuksena voimassa olevat lakimme, kuten maanvuokralait eri aloilla, palkollissääntö ynnä muut sellaiset. Maanviljelystyöväestöllä ei ole sanottavaa lainsuojaa eikä turvaa kapitalistista riistopolitiikkaa vastaan olemassa, ja kun eduskunnassa viime istuntokaudella sosialistien taholta vaadittiin työväensuojelulain, jota silloin valmisteltiin, säännösten ulottamista myöskin maalaistyöväestöön, vastustivat sitä hyvin kiihkeästi kaikki porvariryhmät, eikä suinkaan vähimmin se ryhmä, joka nyt koettaa esiintyä jonkinlaisena köyhälistön ystävänä.

Tämän maatalousjärjestelmän puitteissa, joka meillä on olemassa ja jonka pitemmälle kehittämistä esillä oleva esitysehdotus pyrkii toteuttamaan, on maahamme kasvanut suunnattoman suuri tilattoman väestön joukko, joka alkaa olla vaarana oleville oloille, kuten ed. Renvall

täällä viime kertana huomautti. Ja sen vaaran pelko on nostanut tilattoman väestön kysymyksen etualalle porvaristonkin taholta. Tilattoman väestön kysymystä ja suunnitelmia uudistustoimenpiteisiin ryhtymistä varten on meillä parikin valtion komiteaa käsitellyt. Herrat ovat pitkät ajat ankarasti touhunneet ja valmistanee komiteamietinnöitä, joista erään jälkipainoksena esilläoleva ehdotus on. Saman ryhmän taholta kuin tämäkin, tehtiin viime vuoden toisilla valtiopäivillä sama esitys, ja joutui se muitten asiain mukana maatalousvaliokunnan käsiteltäväksi. Siellä yrittivät porvarit antaa koko tilattoman väestön kysymykselle hiljaisen hautauksen ja enemmistönä ollen he voittivatkin. Niin ollen asetti valiokunta työjärjestykseensä tilattomain maanhankintakysymyksen edelle koko joukon kaikenlaisia pikkujuttuja, joten tämä maanhankintakysymys ei olisi tullut milteään osalta valiokunnassa käsittelyn alaiseksi. Ja kun herrat nuorsuomalaiset täällä pauhaavat esitysehdotuksensa puolesta, niin sietää panna merkkeille, että samaan puolueeseen kuuluva esitysehdotuksen allekirjoittaja, viime eduskunnan istutokaudella maatalousvaliokunnassa äänesti saman kysymyksen syrjäyttämisen puolesta. Ja kun sitten täällä eduskunnan täysi-istunnossa sosialistit vaativat muutosta valiokunnan työjärjestykseen ja onnistuvatkin saamaan, joten tämä nuorsuomalaisten jättämä esitysehdotuskin siirtyi työjärjestyksen esipäähän, ei nuorsuomalaisten ulkomuoto näyttänyt silloin juuri lohdulliselta. Olisipa ed. Renvall ollut silloin saapuvilla, niin ehkä hän tälläkin kertaa vähemmän intoilisi.

Ed. Renvall yrittäessään moittia sosialistien puuhia maatalouskysymyksessä, selitti olevansa vakuutettu maan yksityisomistusoikeuden edullisesta merkityksestä koko ihmiskunnalle ja sen onnelle. Mutta tätä tehdessä jäi häneltä huomioon ottamatta eräitä seikkoja, joita ei kuitenkaan saa unohtaa maanomistusoikeuden merkityksestä puhuttaessa. On kyllä totta, että aikoinaan merkitsi maan yksityisomistusoikeus suurta edistystä tuotannossa ja ennen kaikkea merkitsi se työntekijälle turvaa työnsä tuloksien nauttimisessa. Tämän ominaisuutensa on maaomaisuus kuitenkin suuresti menettänyt. Niin pian kuin kaikki maaomaisuus oli vallattu yksityisomaisuudeksi, muutui maaomaisuus toisten työntuloksien anastamisen välikappaleeksi ja metsien saatua arvoa tuli siitä verrattain helppo rikastumisen väline. Maamme suuret metsärikkauudet ovatkin mitä

tunnettomimmin tuhotut ja niistä saadut suuret pääomat ovat jääneet maanomistajien yksityishyödyksi. Tilattoman väestön kasvaessa on maakapitalisteilla ollut hyvä tilaisuus hyötyä niiden kustannuksella, käyttäen tilattomien turvatonta asemaa keinona niiden orjuuttamiseen ja riistämiseen. Samaa tarkoitukseen ovat maanomistajat käyttäneet torpparilaitosta, joka on raskaitten verojen muodossa kasannut rikkauksia maan yksityisomistajille. Ja että ainoastaan niin kauvan, kuin torppareista on suoranaista hyötyä ja niitä voidaan käyttää rikastumiskeinona, maanomistajat niitä suvaitsevat, siitä on viimeksi ed. Renvall antanut todistuksen väittäessään, että uusi torpparilaki on ampunut yli maalinsa, se kun rajoittaessaan hiukkasen isännän oikeuksia on sulkenut pääsyn vuokralaiseksi. Mutta sen sijaan että ed. Renvall tästä johtuisi ajattelemaan, että jos maanomistajat eivät anna laiskana makaavia maitaan käytettäväksi ja viljelykselle, niin on heidät siihen pakotettava, johtui hän sellaiseen lopputulokseen, että uutta vuokralakia ei olisi pitänytäkään laatia. Torpparien etuja ei olisi pitänyt parantaa, koska ei uusia vuokrasopimuksia synny, eli toisin sanoen: jos eivät maanomistajat saa mielinmäärin orjuuttaa torppariväestöä, niin he karakoittavat ne mailtaan. Viime vuosien kuluessa maanomistajat ovatkin torppareita lukuisan joukon häättäneet. Minkä verran siitä on ollut kansantaloudellista hyötyä, se jää herra Renvallin selitettäväksi, varsinkin, kun hän vähin ihaillee pikkuviljelystä, jota torpparihäädyillä hävitetään, eikä voi sallia, että maanomistajille siinä suhteessa asetetaan minkäänlaisia pakkomääräyksiä noudatettavaksi.

Maaomaisuus nykyisessä muodossaan ei ole yksinomaan toisten työntuloksien riistämistävälineenä, vaan on sen rajaton yksityisomistusoikeus myös antanut tilaisuuden metsien y. m. luonnonrikkauksien tuhoamiseen. Sen lisäksi on sama maan yksityisomistusoikeus muutunut myöskin useassa tapauksessa jarruksi tuotannon kehitykselle. Tarvitsee vain silmäillä tilastoja peltoviljelyksiemme pienestä alasta ja maattomain suunnattomasta lukumäärästä, niin nousee kysymys, missä on syy siihen, että numerot osottavat noin surullisia oloja maassa, jossa vasta sangen pieni prosenttiluku on uutisviljelykselle raivattua. Maanomistajat ovat muuttaneet maaomaisuuden keinotteluvälineeksi, ja maanarvon kohoamista odotellen eivät ole sitä luovuttaneet vuokrallekaan muuten kuin suunnattoman korkeaa

veroa vastaan, mikä taas puolestaan pitää vuokralaisen alituudessa köyhyydessä. Puutavara-yhtiöitten huostaan siirtyneillä tiloilla on myöskin maanviljelys suuresti ja laajalti rappeutunut, ja hyvin merkittäviä aloja viljeltyä maata on jäänyt kokonaan metsittyään. Nämät seikat eivät silti vaikuta mitään siihen, että ed. Renvall on vakuutettu yksityisomistusoikeuden edistyksellisestä merkityksestä. Jos Suomen maakaupitalistit pystyisivät kohottamaan maanviljelystä sen alennustilasta ja viljellyn maan alaa lisäämään, niin tuskinpa silloin olisi tilattoman väestön maanhankintakysymys joutunut sille asteelle, millä se nykyään on. Mutta tällä kuten niin monella muullakin alalla, on porvaristomme osoittanut niin täydellistä saamattomuutta, että pakostakin joutuu ajattelemaan keinoja, joiden avulla voisi avata tien viljelyshaluisille maanomaisuuden käyttöön ja viljelykseen tavalla, joka olisi kansantaloudellisesti edullinen ja tuottaisi suurimman hyödyn myös viljelijälle.

Tilattoman väestön lukumäärän suuri lisäntyminen ja siitä aiheutuva kurjuus, on karkoitettu maasta suuren joukon parhaita työvoimaa. Vuosien 1879—1907 välillä poistui maasta siirtolaisina 142,263 henkilöä, joista 124,263 oli maaseudulta ja 18,092 kaupungeista. Suurin osa näistä on ollut 16—25 ikävuosien välillä olevaa joukkoa. Siirtolaisuus on meillä ollut se varaventtiili, joka on pitänyt tien avoinna suurelle joukolle köyhiä päästä olevia oloja pakoon. Porvariston taholta on toisinaan puuhattu siirtolaisuuden ehkäisemistä keino-tekoisesti, mutta mihinkään positiivisiin toimenpiteisiin ei se ole johtanut, eikä keinotekoinen siirtolaisuuskielto koskaan voi muuta aikaansaada kuin lisääntyvää kurjuutta maatomien joukossa.

Kun maan yksityisomistusoikeus on antanut rajattoman vallan maan vapaaseen käyttöön niille harvoille, jotka ovat sen omistajiksi voineet päästä, on tästä ollut seurauksena, kuten jo olen huomauttanut, viljellyn maa-alan verrattain hidas lisääntyminen ja tilattoman väestön nopea kasvaminen. Tilattoman väestön alakomitean hankkimien tietojen mukaan oli v. 1901 Suomen maaseudulla viljelyksen alaisena olevan pellon ala yhteensä 1,568,072 ha. Kun viljelmien lukumäärä sanottuna vuonna oli 271,154, niin tuli jokaista viljelmää kohti peltoa 5,8 ha. Vertailun vuoksi olkoon mainittu, että samaan aikaan oli Ruotsissa viljelmää kohti peltoa 7 ha ja Tanskassa, jota sanotaan pikkuviljelyksien maaksi, oli viljelmää kohti peltoa 10,50 ha. Kutakin maataviljelevään väestöön kuuluvaa asukasta kohti oli peltoa Suomessa 0,96 ha, Ruotsissa 1,50, Suurbritanniassa 2,44 ja Tanskassa 2,67 ha. Maan koko väkiluku huomioon otettuna oli peltomaata kutakin asukasta kohti Suomessa 0,64, Ruotsissa 0,70 ja Tanskassa 1,07 ha. Viljelmiä oli kutakin maata viljelevään väestöön kuuluvaa tuhatta asukasta kohti Suomessa 171 ja Tanskassa 255. Nämä numerot osottavat että maassamme maanviljelys on hyvin vähän edistynyt, huolimatta siitä, että viljelyshaluisia työvoimia laumoittain samoilee, usein tuloksettomassa työn etsinnässä paikkakunnalta toiselle. Samat numerot myöskin osottavat pätevällä tavalla vääräksi sen ed. Renvallin väitteen, että maan yksityisomistusoikeus olisi meidän päivinämme yhteiskunnallisen edistyksen ensimmäinen ehto. Ne osottavat myöskin todeksi tekemäni väitteen että maan yksityisomistus nykyisissä oloissa on viljelyksien laajenemiselle suurena esteenä ja voimakkaana jarruna. Tarvitsee vain silmällä olojemme kehitystä ja talojen luisumista keinoittelijain ja tukkiyhtiöitten huostaan ja sitä tietä viljelyksen rappeutumiseen, niin luulisi jo nuor-suomalaisienkin käsittävän väitteittensä hataruuden.

Tilattoman väestön alakomitean tilastojen mukaan oli Suomen maalaiskunnissa vuonna 1901 ruokakuntien lukumäärä 487,142. Näistä oli suurimmalla osalla, eli $\frac{3}{5}$ osalla kaikista ruokakunnista, elinkeinona maanviljelys tai joku sen sivuelinkeino. Lähinnä suurin ryhmä, 76,696 ruokakuntaa eli 16,3 prosenttia kaikista ruokakunnista oli se, jonka elinkeino oli tuntematon tai jolla ei mitään elinkeinoa ollut. Edellämainituista 478,142 ruokakunnasta oli niitä, joilla oli viljelmää eli sellaisia, jotka viljelivät maata omalla tai vuokratulla maalla, kaikkiaan 271,154 eli 57 % ja niitä, jotka olivat kaikkea viljelmää vailla, oli yhteensä 206,988 eli 43 %. Viljelmällä varustetuista ruokakunnista taas oli 110,629 sellaisia, jotka viljelivät omaa maata ja 160,525 sellaisia, joitten viljelmä oli vuokramaalla. Vaikka vuokraviljelmien lukumäärä on yli 160,000, ei niiden hallussa ole viljellyn maan alasta enempää kuin 22,91 %, ei siis täyttä $\frac{1}{4}$ kaikesta, joten niitten viljelmät ovat suurimmaksi osaksi kovin pieniä ja viljelystiloina kannattamattomia.

Laskemalla yhteen viljelmää vailla olevat ja vuokraviljelmällä varustetut ruokakunnat maaseuduilla, saadaan suunnilleen se lukumäärä,

jonka taloudellista asemaa esillä olevan esitysehdotuksen pitäisi — sen tekijäin väitteitten mukaan — suunnattomasti parantaa luomalla sille joukolle sellainen onnena maan päällä että sen mielestä sosialidemokraattiset haaveet olemattomiin häviävät. Paha vaan, että sen paratiisin hankkiminen käy yli herrojen voimien, ja tilattoman väestön asema sitä paratiisia varrotessa vaan huononemistaan huononee ja kysymys yhä enemmän kärjistyy, kunnes lopultakin tullaan — eri asia kuinka pian — siihen tulokseen, että tilattoman väestön maanhankintakysymys ratkaistaan herrojen agrarien viisaista teorioista huolimatta ja niitä vastaan.¹

Erottamattomana ja sangen arveluttavana puolenä tilattoman väestön kysymyksessä esiintyy myös asuntokysymys. Tilattoman väestön alakomitean saamien tietojen mukaan oli Suomen maalaiskunnissa vuonna 1901 ruokakuntia, joilla oli oma asunto omalla maalla 109,923 eli 23 %, ruokakuntia, joilla oli oma asunto vuokramaalla oli 135,550 eli 28,1 %, ruokakuntia, joilla oli vuokrattu asunto oli 147,467 eli 30,9 %, ruokakuntia, joilla ei ollut erityistä asuntoa n. s. loisia, oli 86,192 eli 18 % kaikista. Omalla maalla olevia asuntoja oli enimän maan kaakkois- ja luoteisosissa, vuokramaalla olevia Pohjanmaalla, etelä-Uudella- maalla, Hämeessä ja pohjois-Suomessa. Koko maassa on omia asuntoja 51 % ja vuokrattuja 49 %. Vertailun vuoksi mainittakoon, että Badenissa on omia asuntoja yli 70 prosenttia ja Würtembergissä yli 80 % kaikista. Asuinhuoneitten lukumäärään nähden jakautuvat asunnot maalaiskunnissamme seuraavasti: asuntoja, joissa on 1 asuinhuone, oli 159,845 eli 40,8 %; asuntoja, joissa on 2 asuinhuonetta 118,311 eli 30,3 %; asuntoja, joissa on 3 asuinhuonetta, 50,923; asuntoja, joissa on 4—5 asuinhuoneeseen, on 41,767; asuntoja, joissa on 6—9 huonetta, 16,959; asuntoja, joissa on 10—19 huoneeseen, on 3,778 ja asuntoja, joissa on 20 tai useampia huoneita, 367. Yhden huoneen asuntojen lukumäärä kohoaa joillakin alueilla aina 80 à 60 %:iin ja ainakin 8 kunnassa 60—52:een. Suomessa on siis yhden ja 2 huoneen asuntoja 71 % kaikista. Vastaavat luvut ovat Badenissa 39 ja Würtembergissä 43; ja tästä vertailusta on Suomessa vielä poissa kaikki loisruokakunnat, joiden luku tulee edellä olevaan prosenttilukuun lisäksi. Keskimäärin asuu Suomen kaikissa maalaiskunnissa yhtä asuinhuonetta kohti 2,4 henkilöä ja edellä mainituissa Saksan pikkuvaltioissa, Badenissa,

1,44 ja Würtembergissä 1,35 henkilöä huonetta kohti. Puhumattakaan näistä, eivät maaseutumme asunto-olot kestä vertailua useitten suurkaupunkienkaan kanssa, joissa asunto-tiheys yleensä on hyvin suuri. Niinpä esimerkiksi Tukholmassa on laskettu asuvan 1,32 henkilöä huonetta kohti, Kööpenhaminassa, 1,34, Kristianiassa 1,74 ja Helsingissä 2,09 henkilöä. Näissä on siis asumistiheys pienempi kuin Suomen maaseudulla. Tilaston mukaan asunnoissa, joissa on 1 huone, asuu 608,237 henkilöä eli 28 %; asunnoissa, joissa on 2 huonetta, asuu 575,034 henkilöä eli 26,5 %; asunnoissa, joissa on 3 huonetta asuu 304,411 eli 14 %; asunnoissa, joissa on 4—5 huonetta asuu 302,462 eli 13,9 %; asunnoissa, joissa on 6—9 huoneeseen, asuu 146,373 eli 6,8 %; asunnoissa, joissa on 10—19 huoneeseen, asuu 40,763 ja asunnoissa, joissa on 20 huonetta tahi enemmän, asuu 8,271. Lisäksi on n. s. lois-asukkaita 184,969 eli 8,5 %. Synkimmät ovat tässäkin suhteessa Karjalan seudut, missä varsinkin Laatokan pohjoispuolella keskimäärin huonetta kohti on asukkaita 3 à 4, kohoten ainakin yhdessä kunnassa 5 henkilöön huonetta kohti. Loisruokakuntia on enimmin maan itäosissa, nousten niitten lukumäärä muutamissa kunnissa aina 55 %:iin asti.

Kuvaavat ovat myöskin numerot näiden loisruokakuntien suuruudesta. Loisruokakuntia, joissa oli 1 henkilö oli 43,516 eli 50,5 %; loisruokakuntia, joissa oli 2 henkilöä, oli 16,365 eli 19 %; loisruokakuntia, joissa oli 3—5 henkilöön, oli 22,345 eli 25,9 %; sellaisia, joissa oli 6 tai useampia henkilöitä, oli 3,966 eli 4,6 %. Viimemainitussa ryhmässä oli ainakin 70 perhettä sellaisia, joissa perheenjäseniä oli aina 10:een asti, mutta joiden silti täytyi asua toisten luona loisina. Se on todellakin asuntokurjuuden huippu.

Näistä tilastoista näkyy, että yli 60 % maalaiskuntien asukkaista vuonna 1901 oli sellaisia, joilla ei ollut tilavampia asuntoja kuin yksi tai 2 huonetta sisältäviä. Näissä kahdessa pienemmässä asuntoryhmässä oli asuntohuoneita yhteensä 396,467. Näissä huoneissa voidaan arvioida asuvan yhteensä noin 1,300,000 henkilöä. Tähän lukuun sisältynee yleensä Suomen maalaistyöväki, pienemmät torpparit ja osa pikkutilallisia ja nämä ihmiset, yli 60 % maamme maalaiskuntien asukkaista, asuvat niin pienissä asunnoissa että heitä tulee keskimäärin noin 3,3 henkilöä huonetta kohti; siis monessa huoneessa täytyy asua 4, 5 ja aina 6:kin, usein vielä paljon enemmän. Ne lähes 700,000

ihmistä, joilla ei ole muuta kuin 1 asuinhuoneen palatseja, asuvat niin ahtaasti, että heitä tulee keskimäärin yli 4 henkilöä huonetta kohti. Koko maamme maaseudun ruokakuntain kokonaisluvusta asuu siis vuokralla 30,9 % ja 18 % kaikista ruokakunnista asuu toisten luona niin kutsuttuina loisina. Suunnaton asunto-olojen kehnous, tilattoman väestön suhteellisesti suuri lukumäärä, keinottelu maanomaisuuksilla, metsien raiskaus, maanviljelyksen rappiotila torpparihäätöineen ja yhä laajemmaksi paisuva siirtolaisuus, työttömyys, aineellinen ja henkinen kurjuus, siinä tulos siitä yhteiskuntajärjestelmästä, jonka ylistykseksi ed. Renvall kiitosvirren kohotti ja jonka muuttamisesta hän meitä koitti varotella. Tällaisiin oloihin selittävät esityksentekijät tuovansa parannusta sillä suurella maareformilla, joka on esillä valiokuntaan lähettämistä varten. Ja koska he sille yrittävät pyydystää kannatusta, pitänee vähäsen kosketella niitä mahdollisuuksia, joita sillä saavutetaan.

Tilattoman väestön asuttamiskysymyksessä, jos sille tahdotaan antaa kansantaloudellista merkitystä, on pidettävä silmällä etupäässä viljellyn maa-alan lisäämistä ja että ne varat, joita yhteiskunnan välityksellä siihen tarkoitukseen voidaan hankkia ja käyttää, käytetään mahdollisimman edullisesti ja tuotavalla tavalla. Yhtenä seikkana on silmälläpidettävä asuntojen hankkimista työväelle ja sen suunnatoman asutuskurjuuden poistamista, jonka tilastot osoittavat maaseudulla vallitsevan. Kun jo vuonna 1901 maaseudun asunnottomien loiruokakuntien prosenttiluku oli 18 ja absoluuttinen luku 86,192, josta perheellisiä ruokakuntia, jotka ehdottomasti on huomioonotettava asunto-oloja järjestettäessä, oli 42,676, veisi sille ryhmälle jo pelkkä asuntojen hankkiminen agraarikomitean laskelmien mukaan, kun asuntolaina lasketaan 2,500 markaksi, 106,690,000 markkaa, siis summan, jota ei edes agraarikomitea ole kuvitellut kokoonsaattavaksi. Ja tällä olisi vasta asuntopulaa lievitetty, loiruokakunnille hankittu asunto, mutta ei muille vuokralla asujille.

Mutta sittenkin itse pääkysymys on tilattomille maanhankinta. Esityksentekijät ovat suunnitelleet valtion välityksellä tapahtuvaa maanostoa maaseudun tilattomille. Ja tähän hommaan käytettäisiin varoja 10 vuoden kuluessa yhteensä 25,000,000 markkaa. Tämän suuremmoisen suunnitelman esiinvedettyään, sitten ed. Renvall itsetietoisesti huudahtaa, että se on järjestelmä, joka todenteolla tarkot-

taa pienviljelijäin omaa parasta ja yhteiskunta-olojemme korjaamista.

Jos sitten pikkusen tarkastaa sen ostomenetelyn mahdollisuuksia käytännössä, niin kadottaa se heti sädekehänsä ja loistavaksi kuvitellun merkityksensä. Alakomitean laskujen mukaan oli, kuten huomautin, jo vuonna 1901 maassamme vuokraviljelmää 160,525. Näistä on ainakin noin 50,000 niin suuria ja niin asutuilla seuduilla, että niiden ostamiseen menisi noin 8,000 markkaa viljelmää kohti, (esityksen mukaan tosin niin suuria lainoja ei myönnetä, mutta noiden viljelmien rikkominen ei ole taloudellisesti edullista eikä viisasta) ja tekisi niiden ostamissumma yhteensä 400,000,000 markkaa. Jällelle jäisi vielä yli 100,000 vuokraviljelmää, joille viljelmää kohti täytyy laskea vähintään 6,000 markkaa, tähden se summan 600,000,000 markkaa. Tähän tulee lisäksi maaseudun 206,988 viljelmää vailla olevaa ruokakuntaa, joille myös sitä »omaa maata» ostettaisiin. Jos näiden joukosta laskee pois ne ruokakunnat, joilla on jokin vakinainen toimi ja jotka näin ollen eivät maata tarvitse ja ottaa lukuun vaan 150,000 ruokakuntaa ja niille 6,000 markkaa ruokakuntaa kohti maanostoon, menisi siihen hommaan puhdasta rahaa 900,000,000 eli yhteensä nämä ryhmät 1,900 miljoonaa markkaa. Mutta ei läheskään sillä hinnalla, joka nyt on käynnissä saataisi maata riittävästi ostetuksi, koska jos osaksikin näin suuri osto voisi tulla kysymykseen maan hinta nousisi vähintään puolella ja tilattomat saisivat siten liian pienet palaset maata edellä sanotulla summalla. Sen lisäksi on otettava huomioon, että siitä lähtein kuin meillä on tilattoman väestön lukumäärästä tietoja koottu, on tilattomain lukumäärä lisääntynyt. Tähän ehkä voitaneen väittää, ettei tarvita suuremman vuokraviljelmän omistavalle ryhmälle maata ostaa, vaan annetaan niiden pysytellä vuokratiloillaan. Mutta koska on väitetty, ja sen teki viimeksi ed. Renvall, ettei uuden vuokralain pelosta uusia sopimuksia tehdä ja vanhat eivät kestä kovin kauvan, niin on nuo vuokra ajatkin otettava lukuun maata ostettaissa, varsinkin kun herrat suuresti kauhistuvat kaikkea maanvuokrauspakkoa. Kun asian tila on tällainen, tulee väliin pelastavaksi portaaksi herrojen lakiehdotus maanostosta tilattomille ja niin suuren summan kuin 25 miljoonan markan lähivuosina tarkoitukseen käyttämisestä, ja aivan vakavalla muodolla lähtee sitä jotkut agraaripolitikit täällä kysymyksen loppuratkaisuna puoltamaan.

Mikä on sitten tulos tällaisesta suuresta touthusta? Viljelystilojen ostossa on pidettävä silmällä sitä seikkaa että tilat tulevat kyllin suuriksi, jotta viljelijä perheineen voi niillä saada kaiken toimeentulonsa tarvitsematta lähteä suurempien tilallisten palkkatöihin. Ja silloin täytyy laskea tilan hinnaksi vähintään edelläänottu 6,000 markkaa, joten herrojen 25,000,000 riittäisi vaan 4,166 tilan ostoon. Siis vähän yli 4,000 tilatonta pääsisi tilalliseksi. Jos taas ei vähintään 6,000:n tiloja hankita viljelystiloiksi, tehdään sama virhe kuin on tehty Tanskassa, missä tällaiset tilat on tehty niin pieniä, että on, kuten eräs tanskalainen valtiomies lausui, »luotu uusi vaikeasti ratkaistava tilattomanväestön kysymys, vaikka on luultu koko kysymyksen tulleen onnelliseen ratkaisuun».

Maaseudun tilattomien ruokakuntien koko lukumäärä oli v. 1901 yhteensä 367,513, mikä jaettuna 471 kuntaan nousee kuntaa kohti noin 780:een. Jos maanhankinnassa ottaa laskuun vain 300,000 ruokakuntaa, tulee siitä jokaista maalaiskuntaa kohti noin 637 tilatonta ruokakuntaa, jotka ovat huomioon otettavat. Esityksentekijäin ensi hätään suunnittelema 20 miljoonaa markkaa jaettuna 471 kunnan kesken antavat jokaisen kunnan osalle vain noin 42,462 markkaa, jolla 6,000 markan viljelystiloina saataisiin joka kuntaan noin 7 kappaletta, ja kuten jo osoitin, tulee jokaisen kunnan osalle tilattomia ruokakuntia 637, joista sitten 7 saa maata. Mutta 630 joka kuntaa kohti jää siitä vaille. Koko maata kohti tulisi noin 3,333 uutta viljelystilaa, mutta mitä tehdään niille 296,667 ruokakunnalle, jotka eivät mitään maata saa? Tämän lisäksi lisättäisiin rahastoon esityksen mukaan 10 vuoden kuluessa 500,000 markkaa vuosittain jolla summalla saataisiin syntymään noin 84 uutta tilaa vuodessa eli yksi tila joka viidenteen kuntaan, ja meillä kai väestön luonnollinen lisäys on jonkun verran suurempi, joten tilattomien lukumäärä ei tämän homman takia vähenisi vaan edelleen lisääntyisi. Viljelysmaan alaa tällä summalla tuskin ensinkään lisättäisiin, se kun menisi sellaisten torppien taloksi ostoon, joiden vuokra-aika läheisinä vuosina päättyisi. Lopputulos olisi se, että nuo 25 milj. olisi työnnetty maanomistajien pohjattomiin taskuihin ja nuo harvat tilalliseksi päässeet tilattomat sitten puutteen kanssa taistellen saisivat ahertaa kokoon niitä miljoonia, joita nuo entiset maanomistajat kaikessa mukavuudessaan sulattelisivat. Asuntokurjuus jäisi edelleen yhtä hir-

vittäväksi kuin mitä se on nykyään ja työttömyys ja puute rehottaisi edelleen yhtä kamottavana kuin ennen. Siinä herrojen maanostohumbuugin tulos. Mutta koko maanostopuuhun tarkoituskini kai on pelastaa joku määrä vararikon partaalle joutuneita talollisia valtion välityksellä. Eikö niin hyvät herrat?

Sitten nousee eteen kysymys, onko mahdollista tähän tarkoitukseen saada valtionvaroja edes tuota määrää, jota lakiesitys edellyttää. Onhan viime aikana yleisvaltakunnalliset tarpeet vieneet suhteellisesti suuria summia Suomen valtiovaroja ja ovathan nuorsuomalaiset ja itse herra Renvallkin olleet mukana miljoonia rajan taakse työntämässä. Lisäksi on vakuutettu sen ryhmän taholta alttiutta miljoonien suoritukseen vastaisuudessaakin ja kun sitä vakuutellaan, niin missä herrat voivat sanoa olevan sen rajan, jonka yli eivät miljoonain vaatijat mene ja jonka jälkeen niitä aletaan käyttää maanostoon tilattomille. Siitä olisi myös saatava joku varmuus, ennenkuin niin suurella päätöksellä vakuutetaan sen homman tosioilla koituvan tilattomille onneksi ja parhaaksi.

Valtion tähänastinen menettely tilattomien maanhankinnassa on tuottanut verrattain laihon tuloksia. Se noin 15 miljoonan markan suuruinen summa, joka on maanostoon käytetty on pystynyt luomaan vasta noin 5,000 tilaa ja niistäkin suuri osa pelkkiä asuntotontteja. Sitäpaitsi on osa näistä tiloista luisunut pois pienviljelijäin käsistä. Tästäkin summasta on valtio saanut jo koko joukon korkotappiota, mikä on valtiolle veroa maksavain korvattava. Tosin ei se ole veroa maksavia sanottavasti rasittanut syystä, että summa, joka on tilojen ostoon käytetty, on ollut vähäinen ja valtiolainojen korot vielä alhaiset. Mitään takeita ei ole kuitenkaan siitä että vastaisuudessa tultaisiin valtion ottamat lainat saamaan selvaisillakaan ehdoilla kuin tähän asti on saatu. Johan viime lainasta saadaan maksaa korkoa, jos oikein muistan 4 1/2 %, samalla kuin lainan emisioonikurssi oli 92 %. Niin suuri kurssitappio lisää tuntuvasti korkoa. Esillä olevan lakiehdotuksen mukaan olisi korko tilattomille annetuista rahalainoista 3 1/2 %. Korkotappio tulisi siis huomattavaksi ja alkaisi rasittaa veronmaksajia samassa suhteessa kuin enemmän varoja maanostoon käytettäisiin. Tähän ehkä voitaisiin huomauttaa, että pienviljelyksen eduksi kannattaa uhrata, mutta jos pienviljely ei ilman keinotekoisia muiden veronmaksajain antamaa apua kannata, niin se on silloin

taloudellisesti kannattamaton viljelysmuoto, jota keinotekoisesti koetetaan pystyssä pitää.

Esitysehdotuksessa on asetettu n. s. suojatun omistusoikeuden kannalle. Herrojen vapaa-kauppakoulumiesten suunnitelmissa tuo tuntuu hieman oudolta. Se on epäluottamuslause koko heidän puoltamalleen järjestelmälle, samalla kun sitä on tilojen ostajilta oman pääoman vaatiminenkin. Herrat agraarit eivät luota omiin suunnitelmiinsa, eivätkä pikkuviljelyksen kaikkivaltiuteen, vaikka sitä pilviin asti ylistelevät. Ja että meidän maassamme on päästy selville siitä, miten vaikeasti pienviljelys voi kestää kilpailussa sortumatta suurten rinnalla, siitä on todistuksena useiden tämän eduskunnan keskustan miesten vuonna 1907 eräässä anomusehdotuksessaan allekirjoittama lausunto, jossa sanotaan, että kokemus useista Euroopan ja Amerikan kulttuurimaista osoittaa »että pienviljelys ei voi kestää nykyajan taloudellista kilpailua ja varsinkin pääoman ylivoimaista ahdistusta» ilman erikois-toimenpiteitä. Näitä siis täytyy keinotekoisesti tukea, jotta kilpailussa voisivat pysyä toisten rinnalla ja tosi asia on, että pienviljelyksessä voidaan pysytellä suurten rinnalla ainoastaan raskailla ponnistuksilla ja ihmistyön suuremmalla käyttämisellä ja uhrauksella. Tämän myöntää agraarikomiteakin selostaessaan useissa Saksan maakunnissa toimitettujen tutkimuksien tuloksia, joissa on tultu siihen tulokseen, että pientilojen viljelykseen käytetään ihmistyötä 78 % enemmän kuin suurtiloilla ja 56 % enemmän kuin keskikokoisilla tiloilla. Sitä paitsi on omasta maastamme kokemuksia, että valtion varoilla toimitettuja pikkutiloja on yhdistetty toistensa kanssa yhdysviljelykseen, kaiketi siitä syystä, etteivät ne yksinään ole taloudellisesti kannattavia. Sen lisäksi osottaa talojen lukumäärän verrattain pieni lisäys koko viime vuosisadalla, siitä huolimatta että uusia taloja koko joukko perustettiin, että niitä on toisaalta yhdistetty yhdysviljelykseen. Niinpä esimerkiksi Turun ja Porin läänin talojen lukumäärä vuodesta 1815 vuoteen 1890 lisääntyi vaan 134:llä, vaikka saman ajan kuluessa noin 400 tai 450 uutta tilaa perustettiin kruununmaalle, joku määrä torppia ostettiin taloiksi ja muutamia satoja taloja jaettiin. Sanotun läänin muutamien rovastikuntien talojen lukumäärä suorastaan aleni, kuten Turun rovastikunnan 147:llä, Mynämäen 152:llä, Perniön rovastikunnan talojen lukumäärä laski 199:llä. Saman ajanjakson kuluessa lisääntyi läänin maanviljelysväestön lukumäärä 148,970:stä 283,729:ään, siis noin puolella. Tarkkoja tilastoja tässä suhteessa ei

ole läheskään kaikkialta olemassa, joten täydelleen ratkaisevan sanan puoleen tai toiseen sanominen kohtaa vaikeuksia.

Sietää vielä mainita muutamia numeroita Uudenmaan läänistä, josta on tilastoja vuoden 1876 ja 1901 välillä. Mainitun ajanjakson kuluessa lisääntyi viljelmien lukumäärä kaikkiaan 46½ %:lla. Alle 3 hehtaarin olevat viljelmät lisääntyivät 64,7 %:lla, mutta kolmesta alle 10 hehtaarin viljelmät vähenivät 31,6 % ja 10:stä 25:een hehtaariin olevat viljelmät lisääntyivät 57 %:lla, 25:stä alle 100 hehtaarin viljelmät lisääntyivät 615,5 %:lla ja yli 100 hehtaarin olevat viljelmät lisääntyivät 370,8 %:lla. Puhuvatko nämäkin numerot, herra Renvall, Marxin teoriiaa vastaan? Suurviljelyksiä ei meillä ole sitä paitsi muuta kuin ani harvoissa tapauksessa hoidettu järkiperaisesti. Metsien tuhoaminen on antanut tuloja siksi paljon, ettei ole ollut pakko kiinnittää huomiota kovin paljon maanviljelykseen, ja koneita ei liioin ole ollut tarvis hankkia, kun maanvuokraajat ovat olleet melkein ilmaisenä työvoimana tekemässä päätalon työt.

Pelko pienviljelyksen kannattamattomuudesta on saattanut esityksen tekijät ottamaan nuo omistusoikeuden rajoitukset lakiesitykseensä. Sen lisäksi ovat perintöjakoon nähden siinä esiintyvät määräykset toisille kanssa-perillisille sangen haitallisia ja epäoikeutettuja. Muuten tuo suojelusjärjestelmä, saksalaisena keksintönä, on alkujaan suunniteltu toisia tarkoituksia varten; siksi se ei oikein tunnu olevan täydelleen sopusoinnussa niiden hommien kanssa, joihin sitä nyt ajetaan soveltuttaa.

Sitä perinnöllistä vuokraoikeusjärjestelmää vastaan, jota sosialistit ovat suositelleet, yritti herra Renvall myöskin hyökkäillä. Tähän kai ei ole tarvis kovin pitkältä puuttua, mutta koska niin perinpohjainen maatalousasain tuntila kuin herra Renvall yritti selvittää sen keltvottomuutta, niin pitänee hänelle vastapainoksi asettaa vuoden 1900 valtiopäivän laki- ja talousvaliokunnan 18 jäsenen allekirjoittama lausunto perinnöllisen vuokran puolustukseksi. Näiden jäsenien joukossa ovat m. m. hyvin tunnetut herrat E. Berneri, J. R. Danielson, K. A. Schroderus, G. A. Heman, V. Malmberg, E. J. Strähle, P. Leppänen, G. Ehrnrooth, U. Wasastjerna, A. Lilius y. m. Maanvuokralain käsittelyssä, lain perustelmissa, nämä herrat lausuivat m. m. seuraavaa: »Perinnöllisellä vuokralla on eräissä oloissa etuja, joita maan osittaminen ei voi korvata». Ja he jatkavat: »Tämän johdosta saattaa olla helpompi hankkia

perinnöllinen vuokraoikeus kuin omaa maata. Ja lisäksi tulee, ettei edelliseen vaadita hetikään yhtä paljoa pääomaa. Niinpä esim. Saksassa lasketaan, että yhtä suuren maan ostamiseen vaaditaan kolme sen vertaa pääomaa kuin sen vuokraamiseen. Vähävaraisellakin on siten paremmin tilaisuutta perinnöllisellä vuokralla saada itsellensä ja jälkeläisilleen vakinainen maanviljelys ja verrattain itsenäinen toimeentulo.

Kansantalouden kannalta perinnöllinen vuokra taas yleisesti myönnettänee kaikkein edullisimmaksi maanvuokran muodoksi, koska sillä on mahdollisimman suuressa määrässä samoja etuja kuin oman maan viljelemisellä. Kun vuokramies silloin tietää työnsä hedelmät tulevan lastensa ja jälkeläistensä hyväksi on hän taipuvainen hoitamaan vuokratilaa niinkuin omaansa pelkäämättä työtä ja kustannuksia, ja se, ettei hän voi vapaasti myydä pois maatansa saattaa tehdä hänen taloudellisen asemansa turvatummaksikin kuin alusta alkain velkaantuneen maanomistajan. Mainitut seikat tekevät perinnöllisen vuokran erittäin sopivaksi uutisviljelyksessä sekä tilattoman väestön auttamisessa itsenäisiksi maanviljelijöiksi.

Näistä syistä, joihin nyt on viitattu, perinnöllinen vuokra, oltuaan kammottuna sen epävapaan aseman tähden, johon perinnölliset alustalaiset monessa maassa olivat sortuneet, taas viime aikoina on alkanut saavuttaa yhä enemmän suosiota ja kannatusta sekä teetessä että lainsäädännössä; ja sitä on menestyksellä käytettykin esim. Saksassa, erittäinkin Meklenburgissa sekä Hollannissa ja Englannissa. Valitetaan vain, ettei ole toivoa saada sitä laajemmalti käytäntöön yksityisten tiloilla koska näiden omistajat eivät yleensä halua vuokrasopimuksilla kovin kaukaisiksi ajoiksi sitoa tilansa vapaata käyttöoikeutta.»

Paljon ei tähän tarvitse lisätä, varsinkin kuin tuohon perinnölliseen vuokraoikeuteen edellmainitut herrat väittivät molemmin puolin oltaavan varsin tyytyväiset. Herrojen täällä tarjoama esitysehdotus sisältää kai sen verran rajoituksia viljelijäin oikeuksille, että sillä voisi jo perinnöllisen vuokraoikeudenkin osapuille sovelluttaa. Mutta tällä ostomenettelyllä on se heikko puolensa, että siinä joutuu viljelijä heti raskaan velkakuorman kantajaksi, joka milloin tahansa sairauden, katovuoden tai muun syyn takia korkojen maksamatta jäätyä, uhkaa riistää häneltä hänen oikeutensa ja työntää hänet keppi kädessä maantielle maattomain

joukkoon. Ja siinä sitä sitten menisi sekin oma pääoma, jota herrat uutisviljelijältä vaativat.

Sosialistien ehdottamalla järjestelmällä on tarkoituksena saada työttömyys poistumaan ja tuotanto kohoamaan, mikä tulisikin silloin tapahtumaan, jos maanomistajat pakotettaisiin luovuttamaan käyttämättömät maa-alueensa maattomien viljelyshaluisten käsiin, ja kaikki ne pääomat, mitä valtion välityksellä voitaisiin käytäntöön saada, käytettäisiin rakennuksien rakentamiseen, irtaimiston hankkimiseen ja viljelysuudistuksien toimeenpanemiseen. Se olisi kansantaloudellisesti edullista ja se menettely pystyisi puutetta ja kurjuutta lieventämään, jota hyvät herrat, teidän menettelyenne ei koskaan tee — ja jota tuskinpa on tarkoitettukaan. Ehdotuksenne sisältö ja tarkoitus on kai oikein tulkittu, jos sanoo, että se on agraarista noidantanssia ja että sillä ei koskaan aikaansaada mitään ratkaisevaa maatalousolojen korjausta. Se on ainoastaan kurjuuden partaalle syöstyn suurilukuisen maattomain joukon pettämistä.

Ed. L a u t a s a l o: Tilattoman väestön asuntokysymys on ollut pohdinnan alaisena siitä saakka kuin yksikamarinen eduskunta ensi kerran kokoontui. Sitä on käsitelty eduskunnassa ja eduskunnan ulkopuolella on siitä pidetty jos jonkinlaista touhua, on stipendiraheilla matkustellut miehiä ulkomailla oppimassa ulkomaiden asutuspolitiikkaa, on lähetetty agraarimiehiä kautta Suomen keräämään tilastoa siitä, mistä hinnasta maanviljelijät kullakin paikkakunnalla luovuttaisivat viljelyskelpoista maata tilattomalle väestölle, ja kuinka paljon maata keskikokoinen perhe tarvitseisi riittävää toimeentuloansa varten, sekä kuinka paljon asuinhuoneita sellainen perhe tarvitseisi, kuin myöskin siitä, kuinka paljon kullakin paikkakunnalla sellaiset rakennukset tulisivat maksamaan ynnä muuta sellaista. Mutta puutteellinen ja tarkoitustaan vastamaton näiden herrojen agraarimiesten työ todellisuudessa on ollut. Mitä tulee niihin tilastoin keräyskokouksiin, joita maaseudulla pidettiin, niin niillä ei ollut sitä merkitystä, jota niillä tarkoitettiin olevan jo siitäkin syystä, ettei näissä kokouksissa annettu minkäänlaista alustusta edeltäpäin, että paikkakunnalla olisi voitu tietää minkälaisia asioita niissä kokouksissa tulee käsiteltäväksi. Minullakin oli myös kunnia olla osanottajana yhdessä sellaisessa kokouksessa, ja kokouksen alussa tehtiin sarja kysymyksiä ilman minkäänlaisia perusteluja ja näihin kysymyksiin vaadittiin muutaman tunnin sisällä antamaan

vastaus. Jokainen voi kyllä käsittää, ettei tässä tullut mitkään seikkaperäiset tutkimukset kysymykseenkään, vaan oli se jotakin tutkimushumbuugia. Mutta nyt voi kysyä; mihin tulokseen kaikella sellaisella toimenpiteellä on tultu? Tilattomain armeija on sillä välin runsaasti kasvanut ja mitään ei ole tehty niiden aseman varmentamiseksi. Se ainoa hyöty, mikä sellaisesta toimesta on ollut, se on tullut herroille agraarimiehille, siitä yksinkertaisesta syyistä, että heillä on ollut siinä jonkinlaista tointa ja ovat saaneet yleisistä varoista palkan. Tällainen pitkäveteisyys vallassa olevien luokien taholta niin tärkeässä kysymyksessä kuin tilattoman väestön maanhankintakysymys on omansa saattamaan kansan mieliä kuohuksiin etenkin aikana sellaisena kuin meillä nykyään on käsissä. Nyt olisi aika ryhtyä tositoimiin eikä enää vitkastella. Viime istunnossa ed. Jonas Castrén syytti Venäjän ministerineuvostoa sekä nykyistä sapelisenaattia asiain vitkastelemisesta kuin myöskin että tilattomain asutusreformi on ministerineuvostoon hautaantunut. Sen kyllä jokainen kansalainen sanomattakin tietää, mitä Venäjän virkavallan Suomen asioihin sekaantuminen on kaikkiin uudistuksiin ynnä muihin Suomen asioihin vaikuttanut. Mutta meidän porvarillisilla kansanluokilla, jotka ovat eduskunnan enemmistönä, olisi ollut tilaisuus, jos vaan olisi hyvää tahtoa ollut, käytännössä toteuttaa tämä tilattoman väestön asuttamiskysymys jo silloin kuin rajantakainen taantumus ei ollut vielä meidän maamme niin syvälle kynsiänsä iskenyt, kuin se nykyään on. Mutta siitä eivät he ole mitään valmista näyttäneet aikovankaan, vaan ovathan he pitäneet jonkinlaista touhua kansan tyydyttämiseksi, ja onhan se ollut porvarillisille ryhmille hyvänä vaaliratsuna, jota vuoden 1907 vaaleista saakka ovat siinä toimessa käyttäneetkin.

Ed. Renvall viime istunnossa kehui porvarillisten tilattomain väestön asutusohjelmaa ja että sillä päästään käytännöllisiin tuloksiin ja että sosialidemokraattien ehdottama viljelyspakko ynnä perintövuokra vie mahdolltomuuksiin. Mutta mitä nyt ensiksikin tulee tilattoman väestön alakomitean ehdottamaan 25 miljoonan markaa siirtämiseen tilattoman väestön maanhankintatarkoitukseen, niin tulee kysymys, mistä ensinnä voitaisiin saada sellainen rahaerä kysymyksessä olevaan tarkoitukseen etenkin tällaisena aikana, kun pienimmätkin eduskunnan hyväksymät menoerät ilman armoa hylätään. Ja jos nyt esimerkiksi

saataisiin mainittu rahaerä, niin minkälaisiin tuloksiin sillä päästäisiin. Herrä Gebhardin laskujen mukaan mainitulla summalla saataisiin vähän neljättä tuhatta tilaa. Sitte vielä jäisi yli 200,000 ruokakuntaa ilman sitä onnellista asemaa. Millä niitten asuntotarvetta tyydytettäisiin?

Mitä taas tulee siihen, että kuntien välityksellä tilattomat saisivat huokeakorkoisia lainoja tilattoman väestön lainarahastosta ja että maanosto-osuuskunnat suoranaisesti ottaisivat lainoja mainitusta rahastosta, niin voi hyvällä syyllä sanoa että sellaisilla toimenpiteillä ei paljonkaan maattomain asuntotarvetta tyydytetä. Ensiksikin kun ottaa huomioon sen seikan, että sellaisilla henkilöillä, joille lainoja myönnetään tilattoman väestön lainarahastosta, tarvitsee itsellään olla jonkun verran pääomaa. Ellen väärin muista, tarvitsee olla vähintään 500 markan omaisuus. Näin ollen ovatkin ne varakkaita, jotka siitä osallisiksi pääsevät, joten suurimmalla osalla tilatonta väestöä ei ole mitään mahdollisuutta asunnon saamiseen, ja ne harvat, joilla olisi siihen mahdollisuus elävät sitte kurjaa, kituvaa elämää päällensä vedetyn raskaan velkataakan alla.

Kaikki nämä lyhyesti esiintuomani näkökohdat puhuvat selvästi sosialidemokraattien esittämän viljelyspakkoperiaatteen mukaisen tilattomien asutuskysymyksen puolesta. Viime vuoden toisilla valtiopäivillä oli viljelyspakkokysymys maatalousvaliokunnassa käsiteltävänä, mutta kaksipäiväisen keskustelun perästä valiokunnan porvarillinen enemmistö sen hylkäsi. Eivät he kuitenkaan tuoneet mitään tosi-perusteita esiin, millä he hylkäämisensä syytä olisivat puolustaneet. Ainoa, millä he hylkäämistään perustelivat, oli se, että viljelyspakko käytännössä aiheuttaisi laajan ja vähän tuottavan maanviljelystavan meidän maassamme. He sanoivat että viljelyspakko pakottaisi maanomistajat ottamaan enemmän maata viljelykselle kuin mihin heidän aineelliset varansa ja ruumiillinen työvoimansa riittää. Mutta olisiko nyt kukaan maanomistaja niin hupsu että hän uhraisi työtä ja aineellisia varoja sellaiseen viljelykseen, josta hänelle ei olisi vastaavaa hyötyä. Eikö hän mieluummin anna viljelyskelpoista maata vuokralle, koska hän saa siitä kohtuullisen vuokran ja hänelle on sitte sellaisestakin maasta hyötyä, joka ei sitä ennen tuottanut minkäänlaisia tuloja.

Ja kun otetaan huomioon, mitä viljelyspakko vaikuttaisi meidän maataloudellisella ja vieläpä

kansantaloudellisellakin alalla, niin maataloudessa on viljelyspakosta se hyöty, että sen kautta tulee viljelykseen raivatuksi viljelyskelpoisia maita, jotka mitään hyötyä tuottamattomina nykyään ne lukuisat suot ja rämeet, missä nykyään on halla miltei ainaisenä vieraana, tulevat siten tuloa tuottaviksi sekä hallat karkoitetuiksi.

Kansantaloudessa on viljelyspakosta se hyöty, että sen kautta ikäänkuin raivataan tietä maanviljelykseen monilukuiselle tilattomain armeijalle ja silloin maaemo voisi antaa lapsillensa elintarpeet. Ei sitte tarvitsisi maasta niitä lukuisia miljoonia viljasta kuljettaa, ulkomaille, niinkuin valitettavasti nykyään täytyy kuljettaa, koska kaikilla kansalaisilla olisi tilaisuus käydä käsiksi maanviljelykseen. Siis jos nyt ajatellaan tilattoman väestön aseman parantamiseksi minkälaisia muita keinoja tahansa nykyisissä oloissa, niin tarkoitustaan vastaaviin tuloksiin ei voida päästä muulla kuin ainoastaan viljelyspakkoperiaatteen perusteella.

Porvarillisten taholta on väitetty, ettei missään maassa ole milloinkaan sellaista lakia ollut eikä sitä voida käytännössä toteuttaa, mutta johan Ruotsissa Kaarle XI:n aikana 1694 hyväksyttiin lakina rakennuskaaressa tämäntapainen pykälä: Jos perintötilaan kuuluu maata enemmän kuin tilallinen ennättää viljellä tai tarvitsee puuaineen saantia ja laiduntaan varten, asettakoon siihen asujamen tai tehköön sen maaherra laillisen tarkastuksen pidettyään. Ja vielä seuraavanlainen määräys oli mainitussa rakennuskaaressa: jos joku kruununmaalle tai maakunnan kihlakunnan tai pitäjän yhteiselle maalle tahtoo kylän, talon tai torpan rakentaa, on hänen siitä kruununvoudille ilmoitettava, jonka on lähinnä seuraavilla kihlakunnankäräjillä esitettävä asia, jonka jälkeen kihlakunnantuomarin yhdessä voudin ja lautakunnan kanssa on tarkastettava, voidaananko uutistila, virtojen, tehtaitten, kaivosten ja vanhojen uutistalojen vahingotta perustaa. — Koska jo niin aikaisilla ajoilla on ollut tällainen pakkolaki maan luovuttamiseen nähden, jolloin väestön lukumäärä on ollut vähäinen, siihen verrattuna kuin nykyään on väestön luku, niin eikö nyt ole paljon suurempi syy ryhtyä käyttämään sellaista pakkolakia, kun väestön luku ja asuntotarve on monta kertaa suurempi. Minun käsittääkseni ovat kaikki lait jossain suhteessa pakkolakeja, joten viljelyspakkolakikaan ei sen kummempi pakkolaki ole.

Lopuksi pyydän maatalousvaliokunnalle evästyksiksi huomauttaa, että koska siellä nyt tulee tämä tilattoman väestön asuntokysymys käsittelynalaiseksi, se asetettaisiin valiokunnan työjärjestyksessä ensimmäiseksi ja alettaisiin sitä ensin käsittelemään sekä otettaisiin käsittelyn pohjaksi viljelyspakkoperiaate.

J. Castrén: Se vakava aika, jossa meidän kansamme nyt elää, ja se vaaranalainen asema, missä meidän kansamme koko olemassa olo tätä nykyä on, ei ole omiansa kehoittamaan väitelyihin — enemmän taikka vähemmän turhanpäiväisiin — eri puolueitten kesken. Tällaisessa asemassa ei myöskään eduskunnan ajan uhraaminen taktiikalle tunnu sovelialta, ajan, jota voitaisiin paljoo paremmin käyttää, se kun ei ole omiansa käytettäväksi tai väärinkäytettäväksi sillä tavalla, kuin kaksi edellistä puhujaa on tehnyt. Tahdon sentähden ainoastaan lyhyesti vastata muutamiin kohtiin nyt vastikään annetuissa lausunnoissa.

Tunnettua on, että tulkoon porvarilliselta taholta mitä tahansa ja tehtäköön sanotulta taholta ehdotuksia kuinka hyvässä tarkoituksessa tahansa, on se kaikki sosialidemokraattien silmissä pahaa ja hylättävää. Minkätähden? Sentähden, että meidän sosialidemokraatit ymmärtävät kaikki maailman asiat, agraarikysymykset ja mitkä muut kysymykset tahansa, paljoo paremmin kuin konsanaan porvarilliset. Onhan sosialidemokraattien toiminta tässä eduskunnassa ilmeisesti osoittanut, että nämä lainsäätämistömenpiteen alalla ovat erinomaisen pystyvää väkeä. Siitä on muun muassa todisteena sosialidemokraattien erälle edellisille valtiopäiville jättämä esitysehdotus viljelyspakosta. Porvarilliselta taholta osotettiin silloin, mihin tuloksiin sellainen lainsäätämistömenpide oikeimmittain veisi, jossa muun muassa oli sekoitettu milloin perinnöllistä vuokraoikeutta, milloin omistusoikeutta toisiinsa. Jokaisella tämän eduskunnan jäsenellä, joka oli siinä eduskunnassa, jossa tätä viljelyspakoesitysehdotusta arvosteltiin, lienee siitä virinnyt keskustelu vielä tuoreessa muistissa, jonka vuoksi minun ei tarvitse siinä sen enemmän viipyä.

Mutta koska sosialidemokraattiselta taholta agraarikysymystä niin erinomaisen hyvin ymmärretään ja koska samaiselta taholta koetetaan osoittaa, että nuorsuomalaisen tekemä eduskuntaesitys maanhankinnasta tilattomalle maalaisväestölle, ei mihinkään kelpaa, niin on oikeutettu kysymään, mikä sitten on se socialisteimme

ainoa autuaaksitekevä resepti, jonka mukaan agraariolot tässä meidän kurjassa yhteiskunnassa olisivat järjestettävät. (Vasemmalta: Viljelyspakko! Puhemies: Hiljaa). Siihen me saamme vastauksen sosialidemokraattien julkaisemista ohjelmista. Minulla sattuu olemaan kädessäni eräs sosialidemokraattien ohjelma, painettu vuonna 1906, jossa sanotaan: „On määrittävä sellainen yleinen viljelyspakko, että kaikki valtion omistamien metsämaitten, kruununpuistojen, virkatalojen, sekä kuntien, seurakuntien, ja yhtiöitten sekä yksityisten hallussa oleva viljelyskelpoinen maa on uuden maanvuokralain ehdoilla annettava halullisten viljeltäväksi, jollei omistaja itse sitä viljele”. Ja edelleen: „Valtion on ryhdyttävä tilattoman väestön maantarpeen tyydyttämiseksi pakkolunastuksen kautta palauttamaan yksityisten maaomaisuutta takaisin valtion haltuun ja antamaan sitä täysin turvalla oikeudella tilattomille viljeltäviksi”. Samana vuonna ilmestyneessä pienessä ohjelmakirjoituksessa „Suomen sosialidemokraattisen puolueen ohjelma” sanotaan niinkään: „Valtion ja kuntien omistamat asumattomat maa-alat ovat saatettavat viljeltäviksi, mutta ei omistusoikeudella”. Siis tietämätöntä, millaisesta oikeudesta on kysymys. Edelleen sanotaan: „pakollisesti myytäväksi joutuneet maatilat, metsät, kosket ja kaivannot ovat arvioitavat ja otettavat arvioidusta hinnasta valtion omiksi. Kunnille on saatava oikeus pakkolunastuksella haltuunsa hankkia yksityisten tiloja tai osia niistä. Lunastus on luettava sen mukaan, mitä nuo maa-alat tuottavat. Valtion hallussa olevat ja vasta lunastettavat maat ovat annettavat tilattomille tai sellaisille osuuskunnille, joiden jäsenet itse viljelevät maata.

Meidän sosialidemokraattinen puolueemme on siis maakysymyksessä muun muassa asettunut sille kannalle, että valtion olisi omistamiensa maitten lisäksi pakkoluvutuksen kautta lunastusta vastaan hankittava itselleen yksityisten hallussa olevaa kiinteätä omaisuutta, jolle samoin kuin valtion ennestään omistamalle maalle sijoitettaisiin tilatonta maalaisväestöä vuokraoikeudella asumaan.

Jos otamme verrataksemme sosialidemokraattiemme kantaa vastamainitussa kohden siihen kantaan, mille Saksan sosialidemokratia on asettunut samassa asiassa, kysymykseen nähden nykyisen valtion vallan laajentamisesta, sen varustamisesta uusilla ja lisätyillä mahtivoimilla, niin me huomaamme, että Saksan sosialidemokraattien kanta jyrkästi eroaa Suomen sosialidemokraattien kannasta, meidän sosialidemo-

kraattiemme, jotka kaikista maailman sosialidemokraateista parhaiten ymmärtävät ratkaista maailman vaikeimmat kysymykset.

Agraarikysymys on, kuten tunnettu, Saksan sosialidemokraattien puoluepäivillä ollut monta kertaa käsittelyn alaisena. Frankfurtin puoluepäivillä vuonna 1894 asetettiin n. s. suuri agraarikomissiooni, jonka olisi annettava lausuntonsa siitä, onko sosialidemokraattien Saksassa ajettava agraariohjelmaa ja, jos agraarikomissioonin käsityksen mukaan niin olisi tehtävä, valmistaa ehdotus tällaiseksi ohjelmaksi, joka siis täydentäisi Erfurtin puoluepäiväin agraariohjelmaa.

Sanotun sosialidemokraattisen komissionin valmistamassa ehdotuksessa puolueen agraariohjelmaksi esitettiin melkein samanlaisia keinoja, kuin niitä, jotka meidän sosialidemokraatit ovat ohjelmassaan omaksuneet. Saksan sosialidemokraattien asettaman agraarikomissionin ehdotuksen 12 kohdan mukaan kuuluisi agraariohjelmaan: valtion kiinteän omaisuuden pysyttäminen valtion hallussa ja sen enentäminen sekä etenkin säädösten ja korporatsioonien omistaman kiinteän omaisuuden metsien ja koskien siirtäminen valtion omaisuudeksi. Kolmannesatoista kohdassa sanotaan: että valtion olisi käytettävä sen omistamaa ja sille täten hankittua kiinteää omaisuutta joko omaan laskuunsa taikka vuokraamalla sitä osuuskunnille, joitten jäseninä olisivat maalaistyöntekijät ja pikkuviljelijät taikka, jollei kumpikaan näistä keinoista osottautuisi käytännölliseksi, valtion kiinteän omaisuuden vuokraaminen yksityisvuokramiehille valtion taikka kunnan valvonnan alla.

Bebelin nimihän ei pitäisi olla tuntematon meidän sosialidemokraateille. (Vasemmalta: Ei! Naurua.) Mille kannalle asettui tämä saksalainen sosialidemokraatti johtaja vastaesittämiini, hänen omien puoluelaistensa ehdottamiin ohjelmakohtiin nähden? Jyrkästi vastustavalle. Bebel lausui sosialidemokraattisen puolueen aina kieltäytyneen vahvistamasta nykyistä valtiovaltaa (Vasemmalta: Oikein.). Nyt yhtäkkiä tahdottaisiin valtiovalalle annettavaksi voimakeinoja käteen niin laajoja ja niin tehokkaita, joita ei vielä millään valtiolla ole ollut. Tahdotaan valtion omaisuuden lisäämistä s. t. s. valtion vuokramiesten lisäämistä, olkootpa nämä sitte osuuskuntia taikka yksityisiä henkilöitä. Olisi vaikea nykyiselle valtio- ja yhteiskunta-järjestykselle antaa suurempata taloudellista valtaa kuin täten tulisi tapahtumaan. Niin Bebel.

Toinen Saksan sosialidemokraattien johtajista varsinainen marxilainen agraaripoliitikko, jonka nimi ei myöskään pitäisi olla tuntematon mei-

dän sosialidemokraateillemme, Karl Kautsky, lausui muun muassa agraarikomissioonin valmistaman ohjelmaehdotuksen ennenmainituista kohdista siinä ehdotuksessa puoluepäätökseksi agraariohjelman johdosta, joka hyväksyttiin Breslaun puoluepäivillä ja jonka siis Saksan sosialidemokraattinen puolue omaksui, seuraavalla tavalla: „Edelleen osottaa agraariohjelmaehdotus riistäjävaltiolle uusia voimakeinoja ja vaikuttaa sen kautta köyhälistön luokkataistelua. Ja vihdoin asettaa tämä ehdotus kapitalistiselle valtiolle tehtäviä, jotka ainoastaan voidaan onnellisesti toteuttaa sellaisessa valtio-olemuksessa, jossa köyhälistö on valloittanut valtiollisen vallan”. Se ohjelmaehdotus, jossa Saksan sosialidemokraattien agraarikomissioni oli asettunut samansuuntaiselle, jospa kohtakaan ei niin jyrkälle kannalle kuin meidän sosialidemokraattimme, hylättiin mainituilla puoluepäivillä, ja siitä pitäen Saksan sosialidemokraatit ovat olleet jokseenkin yksimielisiä siitä, ettei valtiovalan voimakeinoja olisi enennettävä valtion omaisuutta lisäämällä ja tekemällä kansalaisia valtionvuokramiehiksi.

Mutta meidän sosialidemokraatit eivät hetkeäkään epäile antamasta vielä jyrkempiä voimakeinoja, kuten pakkoluovutus-oikeutta y. m. valtiovallалlemme, eikä jättämästä satojen tuhansien Suomen kansalaisten aineellisen onnen ja menestyksen siitä riippuvaksi, vaikka hallitusvaltamme on aivan toisenlaisten virtausten ja painostusten alaisena kuin konsanaan Saksan valtiomahti ja minkään muun maan valtiomahti tahansa. Minkälaiseen asemaan tulisivatkaan nuo lukuisat vuokramiehet, joiden vuokraoikeutta hallitus, enemmän tai vähemmän idästäpäin tulevien vaikutusten alaisena järjestäisi hallinnollisilla asetuksilla, joita voitaisiin minä hetkenä tahansa toiseksi muuttaa. Minkälaiseksi valtion omistamille maille vuokraoikeudella sijoitettujen tilattomien asema muodostuisi, sen käsittää jokainen, jonka silmät eivät ole hyödyttömien, epäkäytännöllisten ja sokeiden teorioiden himmentämiä ja pimittämiä. Jokaisen pitäisi ymmärtämän, että täten joutuisi suunnattoman suuri vuokramiesjoukko sellaiseen riippuvaisuuteen hallitusvallasta, että koko sen itsenäisyys, sen poliittinen itsenäisyys, sen sosiaalinen itsenäisyys ja sen taloudellinen itsenäisyys olisi enemmän kuin vaaranalainen (Ed. Nuorteva Millainen se nyt on?) Ja siihen me porvarilliset emme tahdo mennä (Ed. Nuorteva: Entäs nyt?) Me emme hyväksy viljelyspakkoa ensinnäkään siitä syystä, että viljelyspakko, mikäli se tulisi koskemaan yksityisten maanviljelijäin maita, si-

sältää nautinto-oikeuden väkivaltaisen konfiskatsioonin. (Ed. Nuorteva: Onpa se kummallista!) Viljelyspakkoa ei ainakaan minun tietääkseni — kenties herrat sosialidemokraatit tietävät sen paremmin — mikään sosialidemokraattinen puolue ole vielä ottanut ohjelmaansa. Norjassa on radikaaliselta porvarilliselta taholta nostettu kysymys viljelyspakon aikaansaamisesta. Mutta ne, jotka ovat sitä kiihkeämmin vastustaneet, ovat Norjan sosialidemokraatit. Meidän sosialidemokraattimme sitävastoin ajavat sitä intohimoisesti. Me vastustamme siis viljelyspakkoa ensin mainitsemastani syystä, sillä me olemme nyt kerran niin porvarillisia että konfiskatsiooneista emme pidä.

Mutta käytännöllisestikin olisi sosialistiemme ehdottama viljelyspakko mahdoton toteuttaa. Miltei mahdotonta olisi ensinnäkin määrätä, minkälainen maa on pidettävä sellaisena viljelemättömänä maana, joka ei ole omistajan taloudelle välttämätön tai tarpeellinen. Onko sellaiseksi esim. luettava luonnonniitty, laidun- ja hakamaat tai maa-alueet, jotka suuremmaksi tai vähemmäksi osaksi kasvavat metsää, vai onko viljelysmaaksi luettava ainoastaan pelto? Yhtä vaikea olisi jättämättä sijaa mielivaltaisuudelle eri etujen ollessa ristiriidassa, ratkaista, mikä viljelemätön maa olisi viljelyskelpoisena pidettävä. Miten viljelyspakon nojalla maata saavuttaneen tilattoman olisi mahdollista saada itselleen tarpeellinen metsä- ja laidunmaa, se on jokaiselle ajattelevalle ihmiselle kerrassaan mahdoton käsittää. Jos viljelyspakko säädettäisiin, olisi silloin myös määrättävä, minkälaisessa viljelyksessä maan tulisi olla, jotta se voitaisiin lukea sellaiseen viljeltyyn alaan, jota omistaja ei ole velvollinen luovuttamaan toisen pakkoviljeltäväksi. Mitä vaikeuksia sellaisen lain säätäminen, jos se olisi mahdollinen, tuottaisi maanviljelykselle, sitä lienevät viljelyspakon laatijat tuskin tulleet ajatelleeksi. Jos katsottaisiinkin mahdolliseksi laatia sellainen laki, joka velvoitaisi yksityiset maanomistajat ottamaan viljelykseen kaiken viljelyskelpoisen maan uhallä, että omistajan muuten olisi luovutettava maa sitä haluavalle tilattomalle väestölle, niin vaatisi yksinkertaisin oikeus ja kohtuus, että maanomistajalle ainakin myönnettäisiin joku sopiva määräaika viljelemättömän maan viljelykseen ottamista varten. Jos hän silloin maansa menettämisen pelosta ryhtyisi sitä viljelemään, niin olisi seuraus tilattomaan väestöön nähden, ettei tämä saisikaan haluamaansa maata, ja maanomistajaan nähden taas, että tämä olisi tullut pakotetuksi ottamaan viljelykseen maata, jota hänen

varansa ja työvoimansa eivät salli tuottavasti viljellä, josta johtuisi, että entistenkin viljelysten voimaperäisyys ja tuottavaisuus suuressa määrin alenisi.

Sen sijaan, että viljelyspakolla hankittaisiin tilattomille maata ja siten kohotettaisiin maan tuotantoarvoa, tulisi siis yhtenä sen seurauksena päinvastoin olemaan maanviljelyksen taantuminen ja maanomistajain turvautuminen laajaperäiseen tai ryöstöviljelykseen.

Kaikesta tästä käynee selville, ettei sosialistien maaresepti ole sellainen, joka olisi ollenkaan käytännössä toteutettavissa. Esitysehdotuksen allekirjoittajat ovat sitävastoin koettaneet asettua sille kannalle, jota asutuspolitiikka kaikissa uudemmissa maissa on seurannut. Se on tahtonut eduskuntalain kautta valtion avustuksella, ja asettaen valtion avustustoiminnan eduskunnan tarkastuksenalaiseksi, hankkia tilattomalle väestölle tilaisuutta oman tarpeen hankkimiseen. Syy siihen että maalaiset niin tuhotomassa määrin muuttavat maaseudulta kaupunkiin, ei minun käsittääkseni yksistään ole riippuva maalaiselämän yksitoikkoisuudesta, ei siitä yksistään ettei maalaiselämä tarjoa pääkaupungin viehätystä, vaan siitä ettei ole olemassa yhteiskunnallista asteikkoa, jota myöten maaseudun tilaton väestö pääsisi nousemaan omaperäiseksi viljeliäksi. Olisi aikaansaattava sellainen kiertokulku, että maalaistyömies, hankittuaan ahkeruudella ja säästäväisyydellä itselleen jonkun verran omaisuutta, voisi päästä vuokramieheksi, torppariksi, ja kotvan sellaisena oltuaan ja enennettyään omaisuuttaan valtion avustuksella siirtyä oman maan omistajaksi suojelulain alla, siinä minun käsittääkseni se ohjelma, jonka toteuttamiseen meidän täällä Suomessa pitäisi pyrkiä, ohjelma, jonka uusimman agrariipolitiikan taitavimmat tieteilijät, kuten esimerkiksi Sering, ovat omaksuneet.

Vastamainitulle kannalle ovat esitysehdotuksen tekijät asettuneet käsilläolevassa esitysehdotuksessa. Kävisi pitkälliseksi tässä tilaisuudessa tehdä selkoa niistä periaatteista, joille esitysehdotus on rakennettu, jonka tähden en siihen ryhdy. Tahtoisin vaan sanoa sen, ettei kukaan tässä eduskunnassa ole oikeutettu epäilemään toisten rehellisiä tarkoituksia. Sen johdosta että ed. Karhi eduskunnan viime istunnossa lausui, että olisi ryhdyttävä tilattoman maalaisväestön asemata parantamaan ei ainoastaan sääliväisyyden tunteesta vaan hänen luettelamistaan tärkeistä syistä, pyytäisin saada kiinnittää edustaja Karhin huomiota niihin perusteluihin, joihin esitysehdotuksessa viitataan ja

joissa on tuotu esille kaikki ne kansantaloudelliset ynnä muut syyt, jotka minun käsitykseni mukaan vaikuttavat siihen, että kysymys maanhankinnasta tilattomalle maalaisväestölle ja sen onnellinen ratkaiseminen on kaikkia muita reformikysymyksiä tärkeämpi.

Ei kukaan myöskään ole oikeutettu väittämään, että ne, jotka ovat koettaneet kantaa heikon kortensa tämän tärkeän asian ratkaisemiseksi, ovat katsottavat luopuneeksi entisistä periaatteistaan muka siitä syystä, etteivät he ole antaneet valita itseään maatalousvaliokuntaan. Voisinhan minä aivan yhtä hyvällä syyllä väittää ettei se puhuja, joka viime istunnossa veti tätä virttä, itse harrasta tilattoman maalaisväestön aseman parantamista, koska hän ei ole antanut valita itseään puheenalaiseen valiokuntaan. (Vasemalta: Se on puhuttu jo! Puhemies koputtaa: Ei saa häiritä puhujaa.)

Esitysehdotuksen tekijät ovat jättäneet eduskunnalle valmiin lakiehdotuksen, joka lähetetään maatalousvaliokuntaan. Toivon, että maatalousvaliokunnan jäsenet ottavat ensimmäisenä esitysehdotuksen seikkaperäisesti käsiteltäväksi sekä että siitä hyvissä ajoin annetaan mietintö eduskunnalle. Silloin me puolestamme, jotka olemme tämän esitysehdotuksen laatineet ja allekirjoittaneet, ja jotka sitä kannatamme, tulemme suuressa valiokunnassa ja eduskunnassa tilaisuuteen ottamaan osaa tähän tärkeään lainsäätämistoimenpiteeseen. Käsitelkään ja tarkastakoon maatalousvaliokunta lakiehdotustamme, parantakoon tai huonontakoon sitä, kaikessa tapauksessa emme me tule istumaan kädet ristissä, kun mietintö eduskuntaan saapuu.

Minä olen puolestani vakuutettu siitä, että se esitys, jonka eräs puhuja täällä antoi nuorsuomalaisen kannasta viime vuoden valtiopäivien maatalousvaliokunnassa, ei ole paikkaansa pitävä. Minä en itse ole ollut tässä valiokunnassa, mutta minulle on varmana kerrottu, että maatalousvaliokunnassa ensimmäisenä valtiopäiväjärjestyksen määräyksen mukaan käsiteltiin erästä armollista esitystä, ja kun se oli loppuun käsitelty, niin syntyi kysymys, onko otettava esille metsäasia taikka maanhankintakysymys, ja silloin olisi valiokunnan yksimielisesti pitänyt päättää asettaa ensi sijalle metsäasia siinä toivossa että se saataisiin loppuun käsitellyksi viime valtiopäivillä, joka toivo ei kumminkaan toteutunut.

Käsiteltäissä esitysehdotustamme maatalousvaliokunnassa olisi suotava, että sikäläiset sosialistit muodossa tai toisessa hekin valmistaisivat lakiehdotuksen maanhankinnasta tilattomille

oman reseptinsä mukaan, joten sekin joutuisi eduskunnalle käsiteltäväksi ja harkittavaksi. Silloin tulisi eduskuntaesityksen tekijät tilaisuuteen seikkaperäisesti valaisemaan sosialistien ehdotuksen kaikkia puolia, sen mahdollisia etuisuuksia, sen haittoja, sen teoreettillista ja käytännöllistä mahdollisuutta tai mahdottomuutta. Siis toistaiseksi me esitysehdotuksen tekijät jäämme odottamaan kiireellistä toimenpidettä maatalousvaliokunnan puolelta eduskuntaesityksemme käsittelemiseksi.

Ed. T o k o i: Kansanedustaja herra Jonas Castrén alotti puheensa, kuten tavallista, ylen juhlallisella äänellä ja piirtäen ylen juhlallisen leiman koko esitykseensä m. m. lausuen, että hetki on äärettömän vakava sellaisten kysymysten esilleottamiseen, joissa m. m. taktiikasta, ohjelmista ja muista semmoisista tullaan keskustelemaan. Mutta minä vakuutan, että meillä on aina vakava hetki silloin, kun tulee esille kysymyksiä, jotka koskevat köyhälistön asemaa ja etenkin niin suuren osan köyhälistöluokan asemaa kuin tilaton väestö on.

Ed. Jonas Castrén äsken juuri uudisti sen monta kertaa ennen lausutun käsityksensä, ettei ole kellään oikeutta epäillä toisten ihmisten motiiveja, toisten ihmisten tarkoituksia. Minä en tahdo epäillä herra edustaja Jonas Castrénin tarkoituksia, sillä minä luulen niistä olevani selvillä. Mutta nuo laajat kansankerrokset, jotka tuolla maalla elävät, tuo suuri tilattomain joukkue, on aina siitä saakka, kuin herrat ovat ottaneet käsiinsä tämän tilattoman väestön asian ajamisen, ovat ihmetelleet sitä, mistä syystä juuri meidän korkeaarvoiset ystävämme, hyvät herrat, ovat huomanneet, että tässä maassa on tilatonta väestöä ja alkaneet heidän asemaansa ottaa siltä kannalta, että sitä olisi parannettava. Se on herättänyt ihmettelyä, mutta sen jälkeen kun itse herra Jonas Castrén, joka varsinaisen kuuluisuutensa ja maineensa on saavuttanut kapitalistien ja heidän korporatsiooniensa asianajajana, on ottanut elämäntehtäväkseen tilattoman väestön ja maalaistyöväen kysymyksen ajamisen, on se herättänyt ilmeistä epäluuloa. (Vasemmistosta: Oikein!) Minä en tahdo sanoa, että minä epäilisin, mutta minä en saa eikä kukaan meistä saa poistetuksi sitä käsitystä, mikä maalaisväestöllä on, ei edes herra Jonas Castrénin vakavat varoitukset ja juhlalliset vakuutukset saa sitä poistetuksi, vaikka te sitä yhä uudestaan ja uudestaan vakuuttaisitte. Ja kun asiaa lähemmin seuraa, niin lienee kai niillä siihen jonkun verran syytä.

Edellisessä istunnossa jo herra edustaja Renvall lähti siitä lähtökohdasta, että tilattoman väestön kysymyksestä on koitunut yhteiskunnallinen vaara. Hän lähti siitä lähtökohdasta, että tilattoman väestön kysymykseen on kiinnitettävä huomiota juuri siitä syystä, että oleville oloille, koko nykyiselle yhteiskunnalle koituu siitä vaara, ellei siihen tarmokkaasti käydä kiinni. Se pelko, että tilattoman väestön joukko kasvaa niin hirveän suureksi, että se saavuttaa ylipainon tässä yhteiskunnassa ja saattaa kenties arveluttavia mullistuksia oleviin oloihin, saattaa kenties riistäjäluokat sellaiseen tukalaan asemaan, että heidän vastainen toimeentulonsa on epävarma, heidän riistämismahdollisuutensa saavuttavat jonkinlaisen huippukohdan, josta täytyy tulla takaisinpalaus. Siitä syystä heidän täytyy kiinnittää aikanaan huomiota siihen, saadakseen ohjatuksi tämän kansanvirtauksen toiseen suuntaan, saadakseen säilytetyiksi nykyiset olot vielä jonkun hetken sellaisina kuin ne ovat.

Ed. Renvall viimeisessä istunnossa juuri lähti tästä lähtökohdasta, ensinnä tehden laajasti selkoa käsityksestään sosialidemokratiasta, ja sitte loppujen lopuksi tuli siihen lopputulokseen, että nykyinen yhteiskunta, on kaiken sen perusteella mitä hän lausui, pohjaa myöten terve, jolle ainoastaan tehokkaita reformeja luomalla päästään siihen olotilaan mihin ihmiskunta pyrkii. Merkillinen yhteiskunta, joka on pohjia myöten terve ja kätkee sisänsään, povessaan ja keskuudessaan tällaisen vaarallisen ilmiön, jossa on todellinen yhteiskunnallinen vaara olemassa. Tosin ed. Renvall lienee itsekin jonkun verran epäillyt tämän lauseensa pätevyyttä yhteiskunnan terveydestä, koska meillä ei ole ollut kunnia nähdä sitä lausetta sitten »Suomalaisen Kansan» alakertaan painetussa artikkelissa, joka oli jonkun verran sievistettynä kopioitu ed. Renvallin puheesta, mutta eduskunnan pöytäkirjasta se löytyy, — siis ed. Renvall on sittemmin itse tullut siihen käsitykseen, ettei se ehkä aivan terve sentään ole. Nyt on tämän tilattoman väestön kysymys saavuttanut tällaisen vakavan polttopisteen, saavuttanut sellaisen erinomaisen myötätunnon, saanut harrastajia ja kannattajia näiden herrojen riveistäkin. Täällä jo äsken jonkun verran eräs puhuja numeroilla osoitti sitä, mihinkä tämä oikeastaan johtaa. Voidaanko todellakin se saavuttaa, ja voidaanko todellakin tulla siihen olotilaan, mihin näiden toimenpiteiden kautta pyritään? Kun nämä herrat ovat alkaneet ajaa tilattoman väestön aseman parantamista, niin lienee siihen joitakin

muuta syitä kuin kääntää tilattoman väestön huomio pois siitä kurjasta tilasta ja saada heille luoduksi eteen joitakin virvatulia tai joitakin kuvia onnellisemmasta tulevaisuudesta, jonka he aikovat luoda, lienee muitakin syitä, jotka vaikuttavat. Ja kun minä olen sitä asiaa arvellut ja ottanut myöskin huomioon sen käsityksen, mikä maalaisköyhälistöllä, tilattomalla väestöllä on, niin on se yleensä jokseenkin seuraavasisältöinen. He nimittäin käsittävät asian sillä tavalla, eikä se aivan väärä mahdane olla, että senjälkeen kuin työväestö maaseudullakin on herännyt jonkun verran valvomaan oikeuksiansa ja etujansa ja kun se ei enää tahdo nälkäpalkoilla tehdä työtä, vaan vaatii itselleen oikeuksia ja inhimillistä kohtelua, parempaa ruokaa ja muutenkin parempaa taloudellista asemaa, on suurtilallisten asema käynyt siitäkin jonkun verran epävarmaksi, sillä heillä ei ole enää niin varmassa tiedossa saada itselleen noilla visseillä, kurjilla nälkäpalkoilla työväkeä, mikä entisinä aikoina heille onnistui ja se vaikuttaa epävarmasti heidän tulevaan taloudelliseen asemaansa. Mikä onkaan luonnollisempaa kuin se, että heille yhdelle ja toiselle juolahtaa mieleen päästä pois tuosta epävarmasta asemastaan, saada myydä maansa korkeasta hinnasta, säilyttää velkataakka köyhälistön niskoille ja päästä itse koroillaeläjiksi. Näin ollen ovat he keksineet erittäin hyvän tilattoman väestön asutusjärjestelmän ja tuon asuttamisjärjestelmän etunään ovat ruvenneet sitten muutamat samaan luokkaan kuuluvat herrat. Täten meille lisättäisiin noita, jotka eivät nyt pidä itsellensä ja olemassa olollensa turvallisena viljellä maata epävarmoissa oloissa. Heille valtion kustannuksella tarjottaisiin tilaisuus päästä pois maasta, päästä koroillaeläjiksi. Yhteiskunta ostaisi heidän maansa ja mantunsa, jakaisi ne velkoina sitten tilattomille ja näin ollen tilaton väestö pistettäisiin asumaan ja meille lisättäisiin muutama sata koroillaeläjää. Mutta tästä, kuten luonnollista, on ensimmäisenä seurauksena aivan itsestään se, että jos valtio nyt yhtäkkiä päättäisi sijoittaa vaikkapa vaan 20 miljoonaa markkaa maanostoon, niin maiden hinta kohoaisi tavattoman runsaasti. Sitä m. m. ovat epäilleet jo etevät maatalousolojen tuntijat, sitä on epäillyt m. m. entinen ed. Gebhard 1907 vuoden eduskunnalle jättämässään anomusehdotuksessa. Hän m. m. lausuu: »mutta sekä tiede, että kokemus osoittaa, että siellä, missä on helposti saatavana pääomaa maanostoa varten, kohoaa maan hinta nopeasti. Tällä

tavoin siis valtio selvästi tulisi vastoin tarkoitustaan harjoittamaan hyväntekeväisyyttä niille nykyisille suurtilallisille, joilta maata ostetaan». Lienee kai silloin köyhälistölle ja meillekin oikeutettua luulla, että näin todellakin tultaisiin tekemään, koska itse porvarilliset tiedemiehet niin luulevat. Sitten hän jatkaa: »Näin ollen pitäisi siis valtion mielestämme ottaa maanhankkimiseksi tilattomille myöntämistään lainoista niin suurta korkoa, että se ei itse tulisi sanottavaa tappiota kärsimään». Ja sitten on resepti valmis, että valtio vaan ottaa niin suuren koron, ette se tuosta asiasta kärsisi. Mutta kuka sitte kärsisi? Siitä kärsii tietysti se tilaton joukko, joka tulee sijoituksi maahan. Se tulee ostamaan maan mahdollisimman korkealla hinnalla ja maksamaan niin korkean koron, ettei yhteiskuntavaltio siitä kärsisi ja kaikkein vähimmin tietysti ne tilalliset, jotka maistaan pääsivät irti. Hän jatkaa vielä toisessa paikassa lausuen m. m.: »toinen maataloutemme turmiollinen epäkohta, joka uusista parannusehdotuksista on pelättävissä, on se, että jos maata ruvetaan tilattomia varten suuressa määrässä valtion hankkimilla huokeakorkoisilla lainoilla ostamaan, niin maan hinta tulee luonnottomasti kohoamaan koko maataloutemme ja etenkin tilattomain vahingoksi». Hänkin käsittää, että se tulee tilattomain vahingoksi.

Tässä on pohjaltaan se kaunis periaate, minkä meidän hyvät herrat oikeastaan pyrkivät. Mutta onko se itse tilattomille edullista? Minä luulen, että he ovat jonkun verran saaneet silmiään auki. Ei ole niinkään huokeata, ei ole niinkään houkuttelevaa pistää itseään raskaan velkataakan alle. Täällä kyllä ed. Jonas Castrén sanoi, että sosialidemokraatit vakuuttavat olevansa parhaita maatalousolojen tuntijoita. Ed. Jonas Castrén tietysti ei myöntäisi itse olevansa huonompi maatalousolojen tuntija. Mutta minä tahtoisin sanoa teille, hyvät herrat — olkaa kuinka hyviä maatalousolojen tuntijoita tahansa —, kuitenkin kaikki teidän kokemuksenne, kaikki teidän käsityksenne rajoittuvat ainoastaan jonkun kamarin seinien sisäpuolelle, mutta sen, joka tuntee todellisesti maatalousoloja, sen, joka tuntee todellisesti tilattoman väestön asemaa ja ennen kaikkea pienviljelijäin asemaa, sen on täytynyt itse raivata peltoa, sen on täytynyt itse tulla väsyneenä työstä kotiin, sen on täytynyt itse tuntea, mitä todellakin on raivata tätä maata viljelykselle, ennenkuin uskaltaa tulla sanomaan, että hän täydellisesti tuntee maatalous-

oloja tai epäämään tai kieltämään oikeuden niiltä, jotka todella edustavat tätä kansanryhmää, ettei heillä olisi näitä maatalousolojen tuntemuksia.

Täällä on tahdottu kumota meidän sosialidemokraattista kantaamme itse sosialidemokraattien periaatteilla. Minä myönnän sen, että meidän nykyinen viljelyspakko-ohjelmamme puhtaan marxilaisen sosialidemokratian kannalta ei kestä arvostelua. Tosin herra Renvall viime istunnossa muistaakseni lausui, että se on puhdasoppista marxilaisuutta, ed. Jonas Castrén taas päinvastoin. Mutta meillä ovat olevat olot kehittyneet sille kannalle, meillä on tilattoman väestön asema niin huutavan kurja, että todella meillä on ollut pakko ryhtyä joihinkin aivan nykyaikoina käytännöllisiin toimenpiteisiin, joihinkin nyt jo käsillä oleviin toimiin, jotta saataisiin tämä huutava epäkohta poistetuksi. Mutta mitä sanovat herrat porvarit? He ottavat sangen kynnillisesti, monta kertaa hyvin hyvin pilkallisesti ja ivalla vastaan kaikki meidän taholta tehdyt esitysehdotukset ja anomukset. Mutta jos te, hyvät herrat, nyt väitätte — kuten tietysti tahdotte väittää —, että sosialidemokratia, oikein esitettynä teidän käsityksenne mukaan, pyrkii aina siihen olotilaan, että ihmiskunta kurjistumistaan kurjistuu ja sen jälkeen tulee sitte vallankumous, kuten ed. Renvall oletti, niin minä tahdon ainoastaan vetää sen johtopäätöksen, että kaikesta siitä meidän harrastuksestamme huolimatta, kaikesta siitä, vaikka me kuinka tahtoisimme nyt juuri oleviin oloihin niitä parannuksia, jotka todellakin tilattomien ja työläisten aseman tekisivät edullisemmaksi, kaikesta siitä huolimatta juuri porvarillinen yhteiskunta tulee estämään ja estää järjestelmällisesti kaikki sellaiset parannukset, mitkä todellakin tuottaisivat oleviin oloihin sellaista muutosta, että tuo kurjistuminen lakkaisi, me sanomme, että sitä ei tee sosialidemokratia, mutta sen tekee porvaristo. Onhan meillä nykyaikana jo tässä käsillä olevassa kysymyksessä täysi todistus siitä, että kaikista teidän toimenpiteistänne huolimatta tilattoman väestön asema jää ennalleen, sellaiseksi, kuin se on ollut, ja vielä yhä enemmän: verrattuna maanomistajien luokan taloudellisen aseman parantamiseen heidän asemansa yhä huonontuu siitä syystä, että he aina vetävät lyhyemmän tikun kun yläluokka vetää aina pitemmän ja tuo vastakohta, ero ylä- ja alaluokan välillä yhä laajenee ja yhä suurenee. Syy ei ole sosialidemokratian, vaan syy on porvariston, siitä yksinkertaisesta syystä, että

heidän toimintaansa määrää ja ohjaa kaikkialla heidän oma etunsa, oma luokkatietoisuutensa. Sillä te, hyvät herrat, ette kykene ajamaan tilattoman väestön asiaa siten, että tilaton väestö siitä hyötyisi, siitä yksinkertaisesta syystä, että se on teidän omia etujanne vastaan. Sitä vastoin me, joiden etujen mukaista on asettua juuri tilattoman väestön edun kannalle, me voimme sen asian ajaa heille edullisimmasti. Minä sanon, että esimerkiksi tämä viljelyspakkokysymys mahdollisesti ei ole kaikkein paras muoto, mutta sittenkin se on kymmenen kertaa parempi kuin se, minkä tässä juuri edustajat Renvall ja Jonas Castrén ovat esittäneet omana aloitteenaan ja parantavana lääkkeenä näihin oleviin oloihin.

Täällä ed. Jonas Castrén kyllä juhlallisesti vakuutti sitte lopuksi, mitenkä he, he, tämän esitysehdotuksen allekirjoittajat, ovat todella ottaneet tämän asian sydämen asiaksi ja tahtovat sitä ajaa. Hän esitti tämän kysymyksen aivan kuin omana kysymyksenään ja tahtoi myöskin tuoda kohtia meidän n. s. viljelyspakkoesityksestämme luetellen m. m. monia erinäisiä kohtia muka niillä kumoten meidän viljelyspakkoesityksemme.

Mutta ei suinkaan ed. Jonas Castrén ole unohtanut sitä seikkaa, että sosialidemokraatit tarjosivat viljelyspakkoesitystä vuonna 1907, mutta tämä perustuslaillinen eduskunta ei ottanut tätä edes esityksenä vastaan. Meillä ei mitään esitystä ole olemassa, eduskunta ei ole huolinut edes esitysehdotusta. Meidän on täytynyt tyytyä anomukseen, jossa lausutaan m. m. seuraavaa: «että hallitus vuoden 1911 valtiopäiville jättäisi esityksen laiksi uudisviljelyksen edistämisestä seuraavien periaatteiden mukaan: että kaikki viljelyskelpoinen viljelemätön maa olisi jätettävä halullisten tilattomien viljeltäväksi, että vero täten viljeltäväksi jätetystä maasta maanviljelijälle määrättäisiin yhtä suureksi kuin puhdas tulo tällaisesta maasta ennen sen viljelyshaluisille jättämistä, sekä että valtio kaikin tavoin avustaisi uudisviljelijöitä».

Tässä siis on vastaus myös ed. Castrénin niin juhlallisesti pitämäänsä verotusta koskevaan puheenosaan, jossa hän tahtoo todistella sen mahdolltomuutta, muun muassa sen vuokraverotusehdotuksen, mikä sosialidemokraattien anomusehdotuksessa on olemassa.

Mutta minä en voi olla huomauttamatta vielä lopuksi eräästä pienestä seikasta, sillä minuun teki ainakin se sangen kiusallisen vaikutuksen, että ed. Jonas Castrén täällä esiintyi niin itsenäisenä maatalousolojen parantajana. Muis-

taakseni — ja koko eduskunta kai sen tietää, — se esitysehdotus, jota ed. Jonas Castrén ja kumppanit kulettavat omintakeisena itseenäisenä ehdotuksena, on jokseenkin sanasta saan kopioitu tilattoman väestön alakomitean mietinnöstä ja näin ollen he ovat käyttäneet toisten työtä omaksi edukseen ja nyt esiintyvät he viisaina tilattoman väestön asianajajina täällä eduskunnassa.

Tästä kaikesta selvenee se tosiasia, että porvarillinen yläluokka ei kammoksu käyttää keinoja sangen moninaisia, kun ne vaan tarkoittavat sitä, että tämän maan työtätekevä väestö saatettaisiin siihen luuloon ja siihen käsitykseen, että he, herrat porvarit, ovat todellakin niitä ainoita oikeita todellisia tilattoman väestön ja köyhälistön asianajajia. Mutta minä vakuutan, hyvät herrat, se aika on ollut ja mennyt, jolloin te esiinnyitte työväestön asianajajina. Sitä aikaa ette enää koskaan takaisin saa. (Vasemmalta: Hyvä! Hyvä!)

Ed. Alkio: Kyllähän tässä eduskunnassa osataan agiteerata (Vasemmalta: Yritetään kumminkin!). Mutta me seisomme nyt sellaisen kysymyksen edessä juuri tilattoman väestön aseman parantamiseksi, että vihdoinkin — varsinkin senjälkeen, mitä olemme tässä istunnossa jo heti istunnon alkeassa saaneet kokea — pitäisi astua agitatsioonista käytännölliseen toteuttamiseen.

Minä olin kerran tilaisuudessa keskustelemaan erään sosialistisen edustajan kanssa sosialidemokraattien viljelyspakkolakehdotuksesta, johon elimellisesti yhtyy myöskin pakkoluovutusvaatimus. Huomautin silloin juuri niistä samoista näkökohdista, joista ed. Castrén täällä äsken mainitsi, että sellaisissa oloissa, joissa me Suomessa nykyään elämme, jos vastaiset Suomen pikkutilalliset tulevat riippumaan valtiosta sillä tavalla kuin sosialidemokraattisen maaohjelman toteuttamisen kautta tapahtuisi, silloin me saattaisimme pitää aivan varmana sen, että meillä esiintyisi »maaoorjuus» osittain samoissa muodoissa kuin missä se nykyäänkin on Venäjällä. Ja siihen tarkoitukseen eivät varmaankaan sosialidemokraatitkaan pyri. Mutta, niinkuin edellinen puhuja tässä jo lausui, he ovat keksineet tämän ohjelmansa meidän nykyisiä olojamme varsinaisesti silmällä pitäen ja nimenomaan, mikäli minä ymmärrän, voidaksensa voittaa sen vaikeuden, joka on olemassa »Tilattoman väestön alakomitean» ehdotuksella ja myös Agraarikomitean ehdotuksella, jonka mukaan tilattoman väestön maa-

kysymys olisi ratkaistava rahojen avulla, joita ennen kaikkea olisi koetettava saada ulkomailta lainaksi.

Kun vuonna 1906 täällä valmistauduttiin »uutta Suomea» rakentamaan, jokaisella oli silloin selvänä edessä, että suurin ja tärkein tehtävä, mikä tässä uudistustyössä olisi heti suoritettava loppuun, olisi auttaa nuo 800,000 tilatonta sellaiseen taloudelliseen asemaan, että he kiintyisivät tähän maahan sillä tavalla, että he tuntisivat oikeudeksensa ja velvollisuudeksensa kansalaisina taistella tämän maan oikeuksien puolesta. Sillä tavalla he voisivat taistella ainoastaan silloin, jos heille valtio toimenpiteittensä kautta voisi saada järjestetyksi sellaisen taloudellisen aseman, että he saattaisivat siten tuntea kiitollisuutta tätä valtiota kohtaan. Silloin olin tilaisuudessa eri ryhmiin kuuluvien henkilöitten kanssa keskustelemaan näistä asioista. Ja talvella, mainitsemanani vuonna 1906, jokaisen puolueen taholta selitettiin, että meidän maassamme ei ole yhtään edes perusteellisemmin agraarikysymyksen tutustunutta henkilöä, joka nyt tässä tärkeässä tehtävässä voitaisiin asettaa agraariliikkeen etunensä. Mutta ei kulunut monta kuukautta, kun joka-ainoalla puolueella oli valmis agraariohjelma ja jokainen puolue oli valmis julistamaan kansalle ympäri maan, että jos vaan äänestätte meitä, me olemme ne, jotka onnellisimmalla tavalla ratkaisemme koko maakysymyksen sen ohjelman mukaan, jonka alle olemme kirjoittaneet!

Nyt me seisomme tässä tänä iltahetkenä. Oikeisto ja vasemmisto riitelevät keskenään niistä suunnitelmista, joita heillä on ollut. Mutta minusta sittenkin tuntuu, että kumpaiselakin taholla on jonkunlainen levottomuuden värähdys äänessä. Kumpaisetkaan eivät enää voi vannoa ohjelmansa puolesta. Tuntuu siltä ikäänkuin, niin oikealla kuin vasemmallakin — olisi taasen kerran näinä neljänä vuotena, kansalle syötetty sanaa vain (Vasemalla naurua), — annettu sana ja lupaus leivän asemasta! Näin ollen esimerkiksi sosialidemokraatit kaiken todennäköisyyden mukaan ovat joutuneet siihen asemaan että he, jotka ovat olleet (Äänestä melua vasemmalla. Puhemies: Hiljaa!) ensimmäisenä aina moittimaan sitä, että papisto on siirtänyt köyhälistön kärsimysten palkan saamisen tulevaan elämään, että he nyt ovat itse joutuneet suhteellisesti noudattamaan samaa menettelytapaa. Sillä jos Suomen köyhälistön asemaa ei voida parantaa m u u t e n kuin pakkoluovutuksen ja viljelys-

pakon kautta, niin sosialidemokraatit itsekkin voivat olla vakuutettuja siitä, että tämän toteuttaminen siirtyy sangen kauas ja että se vaatii Suomen syviltä riveiltä tuolla maan sydämessä sangen pitkälle kehittyntä uskoa. — uskoa, joka ei sittenkään tuota leipää. Minä puolestani en olisi viljelyspakon vastustaja, jos vaan näyttäisi, että sen kautta saavutetaan se tarkoituserä, jota sillä ajetaan. Mutta sen verran kuin asiaa ymmärrän, ei sitä sen kautta saavuteta. On siis täytynyt asettua sille kannalle, että omistusoikeudella on maata saatava niille, jotka maata viljellä tahtovat ja siitä itsellensä leivän ansaita. Ensimmäisenä tärkeimpänä vaikuttimena tähän mielipiteeseen on se, että, huolimatta kauniista puheista, meidän maassamme ei ole monta sosialidemokraattia. (Ed. Nuorteva: Entäs Alkiol!). Suurin osa teidän valitsijoistanne on pikkuporvareita. Ja minä olen vakuutettu siitä, että harrastusta maanviljelykseen, jonka kautta ja avulla he voisivat luoda itselleen ja perheelleen toimeentulon ehdot, voidaan saada elähytetyksi meillä vain sen kautta, että köyhä viljelijä saa itsellensä oman konnun täydellä omistusoikeudella, Mitenkä tämä oman konnun saaminen käy laatuun (Sosialistien taholta: Te ette voi sanoa), siitä olemme me maalaisliittolaiset tehneet ehdotuksen eduskunnalle (Ed. Nuorteva: Mainiota kerrassaan. Puhemies koputtaa nuijallaan). Me emme pyri suunnittelemaan ulkomaalaisia lainoja. Olemme päinvastoin ehdottaneet järjestelmää, jonka kautta kotimaisten obligatsioonien avulla (Ed. Nuorteva: Schybergsonin keksimää. Puhemies: Hiljaa!) saadaa aivan riittävässä määrässä pääomia sen tarkoituksen toteuttamiseksi, jota me kaikki tavoittelemme. Mutta me emme tyydy ainoastaan siihen, että antaisimme vain maata tilattomille, sillä jokainen tietää sen, että maanviljelys nykyisissä olosuhteissa ei kannata niin korkeita korkoja kuin mihin liikekapitalismi on rahan koron Suomessa nostonut. Ja sen vuoksi olemme ehdottaneet, että, voidaksemme riittävässä määrässä ohjata rahavirtaa maanviljelyksen tarpeisiin, olisi valtion otettava runsaalla määrällä osaa tilattoman väestön maansaantiobligatsioonikorkojen ja kuoletuksen avustamiseen. Siinä suhteessa, jos valtiomme uhraisi vuosittain, sanokaamme 5 miljoonaa tai 6 miljoonaa, se summa ei ole niin suuri, ettei Suomen valtio voisi sitä kestää. Jos Suomen köyhälistön rahatarpeen tyydyttämiseksi heidän maanvil-

jelyluottopapereittensa korkojen ja kuoletuksen lyhentämiseksi Suomen valtio ottaisi sopivat määrät korvataksensa, voi olla vakuutettu siitä, että silloin voisi maanviljelyksessäkin yritteliäisyys kannattaa. Maanviljelyksen nykyiseen ahdinkotilaan on varmasti suurimpana syynä maanviljelysluotto-olojen kehnous ja ennen kaikkea liian korkea rahan korko. Mutta jos tähän yritteliäisyyteen voitaisiin, niinkuin sanoin ja niinkuin maalaisliiton ehdotuksessa on esitetty, vuosittain useampia miljoonia valtiovaroja uhrata, saatamme olla vakuutettuja siitä, että silloin voitaisiin ympäri Suomen saada uusia maanviljelyskoteja sadottain, tuhansittain syntymään. Viljelys kehittyisi aivan toisella tavoin kuin nykyään on asialaita. Väestön virtaaminen kaupunkeihin lakaisi. Jos sen sijaan kuin nykyään Suomessa rakennetaan näitä kaupunkitaloja noin 50,000,000 markan arvosta vuodessa, ruvettaisiin rakentamaan maanviljelystaloja edes suhteellisesti samassa määrässä, voimme olla vakuutetut siitä, että maan kansantaloudellinen asema kehittyisi ja vaurastuisi aivan toisella tavalla kuin nykyään. Jos siis tässä valtio joutuisi maanviljelykseen käytettyjen lainojen korkotappiota korvaamaan, niin siitä saamme olla varmat, että ne korkotappiot tulisivat kantamaan runsaita hedelmiä itse valtion hyväksi tulevaisuudessa. Joittenkin aikain kuluttua maassamme nousisi maanviljelyksen tuotanto siihen määrään, että Suomi eläisi omilla tuloillaan.

Mutta me tiedämme kyllä, että sosialidemokraatit eivät ole tilaisuudessa luopumaan jyrkästä periaatteestaan saada viljelyspakon ja pakkoluovutuksen kautta astutuksi askeleen sitä suuntaa kohti, jolloin maat tulisivat kaikki valtion omiksi. Mutta minun vakaumukseni on, että sellainen pysyminen kiinni sosialidemokraattisissa teorioissa, siinä reseptissä, joka on muodostettu sen taudin parantamiseksi, jonka keskellä Suomi nyt huokailee, että itsepintainen riippuminen siinä reseptissä, se saattaa tällä kertaa seuraukseksi sen, että Suomen köyhälistöltä jää saamatta se apu eduskunnan puolelta, jota me varmaan voisimme antaa, jos noudattaisimme tätä ohjelmaa, josta olen puhunut. Mutta sosialidemokraattien ohjelmaan kuuluukin »talonpojan» hävittäminen. (Vasemmalta: Kyllä!) Sillä se on Kautsky, joka sen periaatteen on lausunut ja sangen selvästi. Ja kun meidän tarkoituksiimme kuuluisi talonpojan, ja myös teidän valitsijainne, vastaisten pikku-

viljelijäin pystyssäpitäminen, silloin on aivan selvää, että ohjelmat ovat vastakkaiset.

Mutta täällä oikeiston puolella on sängen monta kertaa muistutettu siitä, että maalaisliittolaiset lähentelevät sosialidemokraatteja (Vasemmalta: Ei, ei sitä kukaan usko!), ja senvuoksi osottaakseni, että tämä juttu on turhaa (Ed. N u o r t e v a: Ei tarvitse osottaa.) kehoitan, että porvariston puolella tällä kertaa tehdään yhteinen blokki ja toteutetaan se periaate, että kotimaisten obligatsioonien avulla ratkaistaan tilattoman väestön maanhankintakysymys. (Naurua ja huutoja vasemmalta).

Ed. W u o l i j o k i: Koska täällä on jo niin moni puhuja tätä juhlahetkeä väärinkäyttänyt ensin vasemmistosta ja sitten oikeistosta ja lopuksi eräs takalistostakin lausui korkealentoista runoa, niin uskallan minäkin lausua pari sanaa.

Aiheen minulle antaa se lausunto, jonka ed. Renvall täällä viime istunnossa papereistaan pöytäkirjaan luki. Selitettyään ensin, miten maassamme on paljon tilattomia ja haukuskeltuaan sivumennen eduskuntaa siitä, että se yritti torpparilailla, joka oli ed. Renvallin mielestä liiaksi radikaalinen, parantaa maanvuokraajain asemaa, alkoi hän käydä olan takaa sosialidemokraattien kimppuun. Mutta jo ensimmäisestä lauseesta loisti esiin aivan hämmästyttävä tietämättämyys siitä, josta ed. Renvall aikoi eduskunnalle selkoa tehdä. Sannon tietämättämyys, sillä en voi tietysti uskoa, että ed. Renvall olisi tahallisesti tahtonut esittää asioita toisessa valossa kuin ne ovat. Herra Renvall sanoi selittäessään muka, mikä on tieteellinen marxilainen sosialismi, m. m. seuraavaa: »kurjistumistaan kurjistuvien joukkojen ainoana pelastuksena on muka luokkatietoisuuteen ja luokkavihaan perustuva luokkataistelu, joka kiihtyy samassa määrässä kuin riistäminen kasvaa ja lisääntyy, vaan jokainen parannus on paha». Tämä lause on merkillinen sekasotku. Herra Renvall on nähtävästi jotain lukenut kurjistumisteoriasta, mutta joko ei ole käsittänyt, mitä on lukenut, tai rajoittuu hänen tietonsa sosialistisista teorioista yksinomaan n. k. esimarxilaiseen kirjallisuuteen. Ennen Marxia olivat nimittäin muuttamat sosialisteihin lukeutuvat kirjailijat kylläkin sitä mieltä, että köyhälistön vapauttamisen saa aikaan köyhälistön lisääntyvä kurjistuminen ja lisääntyvä rappeutuminen ja tältä kannalta katsoen arvelivat he uudistuksia vahingollisiksi. Mutta jo puolen vuosisataa takaperin sai tämä suunta, jota ed. Renvall pitää nyky-

aikaisena, uudempana marxilaisuutena, väistyä juuri nykyisen sosialidemokratian tieltä, joka ei suinkaan hae köyhälistön vapauttamista lisääntyvästä kurjuudesta, vaan luokkavastakohdista ja niistä johtuvista köyhälistön luokkataisteluista. Marxilaisuus eli nykyinen sosialidemokratia kyllä myöntää, että työväestö ei kenties ole kurjistunut viimeisten vuosikymmenien kuluessa. Voipa työväestön taloudellinen asema hyvän joukon parantuakin, ilman että se millään tavalla saattaa sosialidemokratiaa epätoivoon tulevaisuuden yhteiskunnan lähestymisestä. Sitä myöten kuin työpalkat kasvavien elämänvaatimusten mukana ja ammatillisen taistelun avulla nousisivatkin, nousee se nytkeminen, jonka alaisena työväestö on, monin kerroin suuremmissa määrässä. Porvariston voitot nousevat niin suuressa määrässä, että luokkavastakohdat yhä suurenemistaan suurenevät. Porvarien ja köyhälistön välinen kuilu laajenee — ja luokkataistelu kiihtyy. Ja juuri tämä luokkataistelun kiihtyminen johtaa köyhälistön vapautumiseen eikä mikään köyhälistön absoluuttinen kurjistuminen tai rappeutuminen.

Mutta köyhälistön, voidakseen ottaa käsiinsä valtiollisen vallan, jonka se olojen pakosta tulee tekemään, tulee koettaa valmistaa itseään tätä hetkeä varten. Senvuoksi lietsoo sosialidemokraattinen puolue leppymätöntä luokkataistelua yli koko maailman, senvuoksi koetaan levittää sosialidemokraattista sivistystä kirjallisuuden, sanomalehtien, luentokurssien ja agitatsionin kautta. Senvuoksi käytetään yksinpä eduskunnan puhujalavojakin agitatsionipaikoiksi, ja senvuoksi ajetaan uudistuksia niin eduskunnassa kuin sen ulkopuolellakin. Sosialidemokraatit ovat tätä valistustyötä tehneet uupumattomasti, ja yhtä uupumattomasti ovat he myös koettaneet kiristää vallassa olevilta luokilta uudistuksia. Seurauksia onkin tästä sosialidemokratian toiminnasta näkynyt, ja eräs Saksan kuuluisimmista kansantaloustutkijoista, on sanonut, että viimeisen 50 vuoden huomattavin ilmiö on nopea ja keskeytymätön köyhälistön nouseminen niin hyvin siveellisessä kuin henkisessäkin suhteessa. Mutta lakitieteentutkija Heikki Renvall on maailman suurimman joukkoliikkeen teoreettisista tarkoituksista niin tietämätön, että hän julistaa tämän joukkoliikkeen teorian tarkoitavan vaan tai johtavan siihen, ettei »mikään uudistus ole eduksi, vaan jokainen pahaksi», kuten hänen lausunnostaan pikakirjoituspöytäkirjoista nähdään.

Sitte herra tohtori jatkaa:

»Yhteiskuntahan vallankumouksellisen sosiaalidemokratian mukaan välttämättömästi huononemistaan huononee. Logiikan tarjona silloin on ainoastaan yksi tie. Jos nykyistä yhteiskuntaa ei voida parantaa, niinkuin opettaa oikeaoppinen marxilaisuus, silloin parannus- ja uudistuspuuhat ovat leikintekoa, joka ei voi muuta kuin olojen kurjuutta pidentää; tai toiselta puolen jos nykyinen yhteiskunta on niin peräti huono että sitä ei voida parantaa, niin miksikäs sitte ollenkaan mihinkään uudistuksiin ryhdytään, taikka jos uudistuksiin ryhdytään ja uudistuksia tahdotaan, niin silloinhan todistetaan samalla että nykyinen yhteiskunta ei sittenkään ole niin huono, ettei sitä voitaisi parantaa.»

Tässä herra Renvall jokseenkin suurella häikäilemättömyydellä rakentaa itselleen jonkinlaisen logiikan avulla päätelmiä, joilla ei ole minkäänlaista arvoa ja merkitystä. Ensiksikin on erehdyttävää sanoa, että tämä yhteiskunta marxilaisten mielestä huononemistaan huononee, sillä ei kukaan marxilainen käytä noin subjektiivisia lausuntoja tällöisen asian mittapuuna. Tämä yhteiskunta ei suinkaan huononemistaan huonone kenenkään marxilaisen mielestä, vaan se menee eteenpäin, se kehittyy ja se kypsyy, ja tämän eteenpäin menemisen, kehittymisen, kypsymisen merkinä on juuri se, että »yhä lukuisammaksi kasvaa köyhälistö, yhä lukuisammaksi riistettyjen työntekijöiden joukko, yhä jyrkemmäksi kärjistyvät luokkien väliset vastakohdat, yhä katkerammaksi käy köyhälistön ja porvarien välisen luokkataistelun, joka jakaa nykyisen yhteiskunnan kahteen vihollisleiriin, ja on kaikkien teollisuusmaiden yhteinen tunnusmerkki» — aivan kuten sanotaan Erfurtin ohjelmassa. Tämä yhteiskunta kypsyy ja kypsyy siihen, että köyhälistön tulee olojen pakosta ottaa käsiinsä valtiollisten asiain johto ja koko valtionhoito, jolloin vielä on huomattava, että valtiolle tulee nykyisin paljon enemmän tehtäviä. Kun nyt taloudellinen kehitys vie yhteiskuntaa yllämainittuun suuntaan, niin ed Renvallin logiikka vaatisi, että köyhälistön ei ollenkaan tulisi koettaa saada parannuksia aikaan, vaan pitäisi jäädä toimettomaksi ja antaa porvarien yhä vaan lujittaa asemaansa. Kyllä se tosiaan olisi herra Renvallille ja hänen laisilleen mieleen, jos työväki olisi niin hassunkurisella tavalla käsittänyt sen »puhdasoppisen marxilaisuuden». Mutta minä voin vakuuttaa, ettei työväestö ole niin typerä, vaan se käsittää, että niin marxilainen logiikka kuin jokainen

järkevä logiikka tulee pakottamaan työväestöä harrastamaan yhteiskunnallisia uudistuksia ja ylimalkaan kaikki keinoin kohottamaan taistelunkuntoaan ja kykyään juuri, kuten äsken mainitsin, senkin tapauksen varalta, että työväestö on pakotettu ottamaan valtiollisten asiain johdon käsiinsä. Minun on pakko lausua, että herra Renvall ei ole nähnyt Marxin teoksen kansiaakaan, koska hän äsken lausumani kappaleen jatkoksi eduskunnalle on syöttänyt seuraavan merkillisen palasen: »maamme sosialistit ovat olleet pahassa välikädessä, kun ovat toiselta puolen kivenkovaan tahtoneet pitää kiinni siitä kunniaista, että olisivat puhdasverisiä marxilaisia ja olisivat siis tämän mukaan pakotetut asettumaan, niinkuin kaikki tietävät sosialismin asettuneen, kylmäkiskoiseksi kaikkia uudistuksia kohtaan». Asia ei ole ensinkään niinkuin herra Renvall väittää, vaan jokaisen maan sosiaalidemokraattinen puolue koettaa päinvastoin puristaa porvarillisilta niin paljon uudistuksia kuin suinkin on mahdollista ja sitä se tekee sekä eduskunnan sisällä että sen ulkopuolella. Mutta nämä uudistukset eivät ole marxilaisille mikään päämäärä, vaan ne ovat ainoastaan yhtenä niistä keinoista, joiden avulla he tahtovat aikaansaada valtion johdon siirtymistä nykyään sorretun luokan käsiin. Tästä asiasta sanoo kuuluisa sosiaalidemokraattinen teoreetikko Kautsky teoksessaan »Soziale Revolution» suomennettuna seuraavasti: »Joka periaatteellisesti hylkää valtiollisen vallankumouksen yhteiskunnallisen mullistuksen välikappaleena, joita vallitsevat luokat voivat saavuttaa, hän on yhteiskunnallinen uudistaja, olkoon hänen ihannoimansa yhteiskunta miten vastakkainen tahansa olemassa olevalle yhteiskuntamuodolle. Sen sijaan on jokainen, joka toimii siihen suuntaan, että ennen sorrettu luokka valloittaa valtiomahdin, vallankumouksellinen. Hän ei menetä tätä luonnettaan, vaikka hän tahtookin valmistaa ja jouduttaa tätä valloitusta yhteiskunnallisilla uudistuksilla, joita hän koettaa taistelemalla pakoittaa vallassa olevia luokkia antamaan. Ei pyrkimys saavuttaa yhteiskunnallisia uudistuksia, vaan niihin ehdottomasti rajoittuminen eroittaa yhteiskunnallisen uudistajan yhteiskunnallisesta vallankumouksellisesta». — Tämä on valan toista kuin mitä ed. Renvall on selittänyt, enkä ole vielä kenenkään kuullut epäilevän sitä, että Kautsky olisi marxilainen, enkä luule ed. Renvallinkaan uskaltavan sitä tehdä.

Ylimalkaan joka kohdassa, missä ed. Renvall kajosi sosialismin teoriaan, teki hän itsensä

syypääksi suuriin erehdyksiin. Niinpä siinäkin, missä hän lausuntonsa loppupuolella rupeesi selittämään syitä, minkätähden sosialidemokraattinen puolue on asettunut tässä viljelyspakkoesityksessään puolustamaan vuokramuotoa eikä ole asettunut rajattoman omistusoikeuden kannalle. Ed. Renvall sanoo, että tämä johtuu siitä, että puhdasoppinen marxilaisuus vaatii, että valtion tulisi omistaa kaikki maat eikä yksityisille saisi antaa yksityisomaisuutta. Tässä kansantalouden tutkija ed. Renvall on lyönyt kirveensä niin pahasti kiveen kuin vain voi tehdä, sillä minä voin ilmoittaa, että puhdasoppinen marxilaisuus nimenomaan vaatii sitä, että asetuttaisiin tilattoman väestön kysymyksessä sille kannalle, että perustettaisiin pikkutiloja ja annettaisiin täydellä omistusoikeudella ne tilattomalle väestölle viljeltäviksi. Se olisi puhdasoppista marxilaisuutta, mutta ei suinkaan se, mitä tässä sosialidemokraattien viljelyspakkoehdotuksessa sanotaan. Ja tosiasiassa tuo meidän viljelyspakkoehdotuksemme ja koko meidän maatalousehdotuksemme haiskahtaa hyvin pahasti revisionismilta, vaikka ed. Renvall moittii sitä puhdasoppisesta marxilaisuudesta.

Sitte ed. Castrén antoi yhden niitä tavallisia lausuntoja, joissa hän kääntyy sosialidemokraattien puoleen. Pariin kohtaan kiinnitin huomiota. Meitä Suomen sosialidemokraatteja on moitittu usein siitä, että me muka niin kaavamaisesti asetumme saksalaisten kannalle ja ettei meillä muka ole mitään erikoista omintakeista. Jos oikein ymmärsin ed. Castrénia, niin hän kohdisti moitteensa siihen, ettemme me ole saksalaisten kannalla, vaan olemme uskaltaneet olla omintakeisia. Näkyy olevan asia niin, että jos teemme niin tai näin, niin ei ed. Castrén tule meitä kiittämään, emmekä oikeastaan sitä pyydäkään. Sitte hän kysyi, eikä meitä pelolta antaa valtiolle niin suurta valtaa kuin sille tulisi, jos nimittäin meidän maatalousohjelmamme tulisi toteutumaan. Mutta minä voin kysyä, eikä ed. Castrénia hirveästi pelottanut suuressa valiokunnassa, kun hän erällä valtiopäivillä ehdotti, että valtiolle annettaisiin etuustooikeus, kun tukkiyhtiöille tarjotaan joku tila? Muistaakseni hän oli ainoa porvari, joka sitä kannatti, ja hänelle kyllä huomautettiin, että eikä mahdollisesti itämaiset voimat tule ja vie näitä tiloja. Mutta hän vakuutti vaan, että se ei ollenkaan häntä pelolta. Sitte viimeksi hän otti esiin sen puolen tästä meidän ohjelmastamme, että jos kaikki tilattomat tulisivat valtion vuokralaisiksi, niin olisi

heiltä poliittinen itsenäisyys mennyt. Mutta eikä hän muista mitä hän itse juuri vähän ennen lausui meidän ohjelmastamme, että tämä maa pitäisi antaa noille viljelijöille uuden vuokralain turvaamalla ehdoilla, ja sillä uudella maanvuokralailla tarkoitettiin silloin sitä, joka oli sosialidemokraattien ohjelmassa. Silloin ei suinkaan tilattomain poliittinen itsenäisyys eikä taloudellinen eikä mikään muu olisi mennyt, vaan he olisivat olleet niin turvatussa asemassa kun konsanaan voi itsenäinen talollinen olla.

Ed. Renvall: Kun minä viime kerralla olin tilaisuudessa lausumaan mielipiteeni esillä olevasta asiasta, niin koetin minä osoittaa, että sosialismia oli tämän kysymyksen ratkaisussa estämässä sen teoreettiset käsitykset. Silloin pyydettiin tämä asia pöydälle ja sanottiin tarvittavan kahdeksan päivää, jotta oltaisiin valmiita osoittamaan, että tämä minun esitykseni ei ollut oikea. Kun tämä keskustelu uudestaan tänään virisi, niin luulin minä jo että sosialidemokraatit olivatkin luopuneet kaikista yrityksistä ruveta tässä kohden torjumaan väitteitäni, sillä ensimmäinen puhujahan lausui niin matalalla äänellä sanottavansa, että parhaimmalla tahdollakaan ei kukaan voinut sitä kuulla eikä edes kukaan sosialisti näkynyt sitä puhetta seuraavankaan. Toinen puhuja taas puhui kyllä kuuluvalla äänellä, mutta sisällys taas oli sellainen, että minä luulen että ensimmäinen puhuja kuitenkin oli puhunut paremmin. Sen jälkeen on kuitenkin varsinainen pöydälle pyytäjä ed. Tokoi esiintynyt osoittaakseen sitte sen suuren erehdyksen, johon minun esitykseni muka oli antanut aihetta. Mutta minä en voi tunnustaa, että tämä hänen esityksensä olisi sitä ristiriitaa ratkaissut, jota minä olin tilaisuudessa osottamaan olevan sosialidemokraattien teorian ja heidän uudistusehdotustensa välillä.

Herra ed. Tokoi on itse lausunut, että heidän ehdotuksensa ei ole puhdasta marxilaisuutta ja hän sanoi että se ei ole puhdasta marxilaisuutta sentähden, että tilattoman väestön tila on niin kurja, että todellakin täytyy ryhtyä joihinkin parannuskeinoihin. Joku hetki sen perästä hän kuitenkin huomasi lausuneensa jotakin, joka ei ollut ehkä kaikkein puhtainta oppia, ja todistaaksen, että sitä ristiriitaa, josta minä olin puhunut, ei ole olemassa, sanoi hän, että sosialisteilla on oikeus kyllä tuoda esille tällaisia ehdotuksia, vaikka samalla ovat vakuuttetuja siitä, että ne ehdotukset eivät voi johtaa mihinkään tulokseen, koska muka porva-

risto on aina niitä vastaan. Mutta silloin minä kysyn, mitä sitten tarkoittavat nämä sosialidemokraattien uudistusehdotukset, jos todellakin yhteiskunta on niin kokoonpantu, että heidän ehdotuksensa ei voi voittaa mitään käytännöllistä tulosta. Ne ovat siis mielenosotusta eli, niinkuin ed. Alkio aivan oikein sanoi, jonkunlaista paratiisipuhetta, puhumista paremmasta onnesta, joka ei kumminkaan toteudu tämän elämän aikana. Tilattoman väestön tila on siis niin huutava, että jotakin täytyy tehdä, mutta samalla kuitenkin yhteiskunta on niin kokoonpantu, ettei mitään uudistusta voi tehdä. Tässä olemme sen ristiriidan edessä, josta minä juuri puhuin ja tästä ristiriidasta emme voi päästä.

Ed. Tokoi oli valmis löytämään myöskin jonkunlaisen syyn siihen, minkätähden porvaristo yhtäkkiä on ruvennut harrastamaan köyhälistön, tilattoman väestön tilaa, ja hän sanoi että se johtuu siitä, että porvarilliset maanomistajat nyt yhtäkkiä huomaavat, että on parasta päästä velkaantuneista tiloistaan ja saada ne siirtymään velkoineen tilattomille. Ehkä herra Wuolijoki tietää siksi paljon agraarisosialismista, että hän voi mieleensä johtaa, että sosialidemokratian agraariohjelman pääväitteitä ja lähtökohtia on ollut vaatimus, että n. s. ansioton maanarvon nousu tulisi yhteiskunnan hyväksi, että on vaadittu yhteiskunnalle oikeutta saada maanomaisuudesta se tulo, mikä juuri johtuu yhteiskunnan omasta kehityksestä ja jonka ei siis voida sanoa johtuvan suorastaan viljelijän työstä. Tähän juuri on perustettu se vaatimus, että omistusoikeus maahan olisi yhteiskunnalle pidätettävä tai palautettava. Mutta jos nyt asianlaita on tällainen, että tämä »ansioton maanarvon nousu» on yleinen ja nykyisessä yhteiskunnassa välttämätön, niin eihän meidän porvarien siis tarvitsisi peljätä, että maan pitäminen hallussamme tuottaisi meille tappiota; sehän tuottaa meille ansiotonta maanarvon nousua ja sentähden tahdotaan maanomistus meiltä riistää. Tämä ed. Tokoin uusi keksintö ei suinkaan ole oikein sopusoinnussa minkään näiden väitteiden kanssa, joihin sosialidemokraattiselta taholta yleensä perustetaan vaatimukset maanomistusoikeuden lakkauttamisesta.

Ja lopuksi on herra Wuolijoki täällä esiintynyt suurena sosialismin ja Marxin tuntijana. Minä todellakin olen ymmällä. Minä luulin, että ed. Wuolijoki kuitenkin olisi aikaisimmiltakin kansantaloudellisilta opintoajoiltaan muis-

tanut niin paljon ettei hän tulisi väittämään sitä, mitä hän tässä totuutena toi esiin, nimittäin että jos meidän sosialidemokratiamme tahtois olla täysin marxilainen, se olisi asettunut omistusoikeuden kannalle. Tällainen väite on jo tarpeeksi näyttämään, mitä herra Wuolijoki luulee voivansa tuoda esille eduskunnassa, jossa kuitenkin on niitäkin, jotka asioista tietävät ehkä enemmän kuin hänen tavallinen kuulijakuntansa. Ja samasta syystä on hyvin vaikea keksiä sanaa, millä voisi torjua herra Wuolijoen kaikki muut aivan hurjasti marxilaisuutta esittävät väitteet. Antautumatta pitempiin selityksiin minä kuitenkin pyytäisin häntä katsomaan Kommunistisen manifestin kohtia 3, 15 ja 18. Silloin hän saisi tarpeeksi vastausta siihen, mitä marxilaisuus sisältää.

Mutta tämä ei ole pääasia. Pääasia on että agraariuudistus on rakennettava käytännölliselle kannalle, sellaiselle kannalle, että se todellakin tuottaa jotakin hyötyä, ja se kanta, jolle sosialidemokratia on asettunut, on nyt kuitenkin kanta, joka on ja tulee olemaan mahdoton toteuttaa, olkoonpa sitten vaikkapa vain sentähden, että nykyinen yhteiskunta on niin huono.

Minä uudistan, että sosialidemokratian epäkäytännöllinen ja tulokseton ehdotus johtuu siitä, että sosialidemokratia niin kauvan, kuin se pysyy marxilaisena, ei kykene luomaan mitään käytännöllistä ja todellakin tilattoman väestön tilaa parantavaa ohjelmaa. Asian laita on sama nyt kuin ennenkin puhtaille marxilaisille. Voidaan tuoda kylläkin esille sekä äskettäin kuolleiden että vielä elävien sosialismin johtajien lausuntoja, jotka osottavat, että sosialidemokratialle itsenäisen pienviljelijäluokan luominen on kompastuskivi, joka ei ole ratkaistavissa niin kauvan, kuin teoriasta tahdotaan kiinnipitää. Ei ole enempää kuin vuoteen 1896, jolloin Liebknecht sanoi, että pienviljelijän maanomistus on lopen hävitettävä, tukahutettava pääoman kehityksen kautta. »Jos tahdotaan jatkuvasti ylläpitää pienviljelystä, niin luovutaan periaatteesta ja muutetaan taantumukselliseksi». Sen hän kirjoittaa Marseillin kokouksen jälkeen, jossa hän oli saapuvilla. Ja Bebel sanoi samaan aikaan, että »jos talonpoika tahtoo pysyä maanomistajana, ruvetkoon antisemittaksi». Herra Wuolijoki on sanonut että oikeauskoisen marxilaisen täytyy vaatia maanomistusoikeutta. Ehkä nämät muuttamat lausunnot jo osoittavat sekä tämän lausunnon kierouden että myöskin samalla sen suunnan, mihinkä sosialidemokratia pyrkii ja

millä tavalla sosialidemokratia marxilaisena pysyen koettaa agraarikysymystä ratkaista.

Muut väitteet, jotka täällä on esiintuotu esitysehdotustamme vastaan, tuskin kaipaavat tässä eduskunnassa jatkuvaa väittelyä. Minä ehkä olen toiste ja toisessa yhteydessä tilaisuudessa tuomaan esille ne vastaväitteet, joihin ne antavat aihetta. Pääasia on, että tämän keskustelun kautta sosialidemokratia kerrankin on ollut pakotettu lausumaan mielipiteensä agraariohjelmansa sisimmästä ytimestä, ja tarpeeksi on myöskin ollut minulle, että sosialidemokraattein molemmat varsinaiset esiintyjät, herrat Tokoi ja Wuolijoki, ovat tässä kohden juuri marxilaisuuteen nähden tuoneet esille niin perin vastakkaisia mielipiteitä.

Ed. Sch y b e r g s o n: För den, hvilken i likhet med mig var med, då enkammaren gjorde sin början, och som sedan varit borta ett hvarf emellan, är det rätt intressant att iakttaga, huru allting trots det, som har skett, är ungefär som det var för ett par år sedan; samma tvister mellan socialister och borgare, samma hufvudtalare herrar Jonas Castrén och Heikki Renvall å ena sidan samt Tokoi å den andra. Endast Tainio saknas. Han var ändå med förlof sagdt primus inter pares inom vänstern. Men framförallt är det märkvärdigt huru man håller fast vid samma satsar som på den tid, då vi, såsom hr Alkio uttryckte det, försökte bygga ett nytt Finland, hurusom man icke tagit något intryck af den erfarenhet, som dock under dessa år i så rikligt mått stått oss till buds. Å ena sidan detta odlingstvång, som är en utopi, å andra sidan statens mellankomst med stora inhemska obligationslån, som ju numera måste anses vara helt och hållet utesluten. Också jag drömde den drömmen, att vi, såsom man gjort det i Irland, skulle kunna genom ett ingripande från statsverkets sida få våra agrarförhållanden ordnade, men såsom sakerna nu hafva gestaltat sig och uppenbarligen för många år framåt komma att förblifva, lär väl icke landtdagen vara villig att åt regeringen öfverlämna den stora makt och den stora kredit, som härvid vore i fråga. Och jordegarena, som möjligen, på sätt hr Tokoi sade, hafva drömt om att med statens tillhjälp slippa af med sin jord och få höga pris för den, få se till att de den hjälpen förutan reda sig. Den lösa befolkningen får också lof att ordna sina förhållanden utan att lita till statsverket.

Hvad särskildt obligationerna beträffar, ber jag få nämna, att frågan härom var föremål för

diskussion inom Hypoteksföreningens direktion senaste år och vi kommo till det resultat, att emottagandet af sådana obligationer i likvid för lån från Hypoteksföreningen skulle innebära en så pass stor förändring i delegarenes i Hypoteksföreningen rättsförhållanden, att det icke var möjligt för Hypoteksföreningen att godkänna en sådan likvid. Hypoteksföreningen måste fordra sådan säkerhet, som den själf hade bedömt, sådan inteckningssäkerhet i landsfastighet, som Hypoteksföreningens reglemente det kräfde. Och jag befarar, att öfriga offentliga kassor, där jordegendomar äro belånade, komma att förfara på enahanda sätt, i händelse ett försök att förvärkliga obligationsförslaget skulle göras. Jag säger detta endast om den närmaste framtiden. Blifva förhållandena i vårt land återigenom ordnade, kommer man antagligen att se på sakerna på annat sätt. Men såsom sakerna nu stå, få både jordegarna och den lösa befolkningen se till, att de komma öfverens utan statsverkets eller landtdagens eller lagstiftningens förmedling. I själfva verket pågår en rörelse i detta afseende öfver hela landet med goda resultat. Jordegarene finna det med sin fördel förenligt att sätta jordtorparene i tillfälle att inlösa sina torp på sådana villkor, som desse anse antagliga, och tillika torde de finna det med sin fördel förenligt att upplåta mark med eganderätt åt familjer, som sedan kunna bereda dem arbetskraft. Priset kommer att bestämmas beroende på det ömsesidiga intresset. Detta blir icke så idealt, som man drömt sig det tidigare, icke så fördelaktigt för någondera parten, allraminst för jordegarene, som under förutsättning af statsverkets mellankomst hade chanser att få bättre pris för sina fastigheter än eljes. Men sakerna komma att ordna sig på ett skäligen förnuftigt sätt. Det är lyckligtvis så att det emellanåt händer i världen, t. o. m. hos oss, att trots allt oförnuft, som flyter ofvanpå, förnuftet ändå, särskildt i ekonomiska ting, sist och slutligen kommer till sin rätt.

Ed. S a a r i: Tämä tilattoman väestön kysymys, josta tässä on koko tämä ilta puhuttu, on todella meidän aikamme päivän polttavin kysymys. Sen edessä seisoo yläluokkakkin käsitettämättömänä, mitä olisi todellakin tehtävä sen asian korjaamiseksi, ehdottaen milloin yhtä milloin toista keinoa sen poistamiseksi. Kaikki tähänastiset keinot kuitenkin, mitkä ovat esitettyt, ovat osottautuneet melkein tehottomiksi ja tilattomain luku yhä edelleenkin vaan lisää-

tyy säännöllisesti ja kurjuus samalla enentyy voimakkaasti. Se ilmenee meidän aikanamme parahiten työttömyyden muodossa, toisinaan taas säälimättömän alhaisten palkkojen muodossa j. n. e. Toisin paikoin käy jo maaseudulla maan ja polttopuidenkin saanti yksityisomistusoikeuden takia niin ahtaalle, että köyhälistöläiset eivät voi itselleen saada enää kunnolla mökin tilaa eikä rakennusaineita muuta kuin tavattoman korkeasta vuokrasta. Työpalkat taas ovat siksi huonot että työläisten on mahdoton lunastaa itselleen maata sen korkean hinnan takia. Elääkseen vielä sen täytyy asua mitä kurjimmissa asunnoissa, useimmiten toisten nurkissa, kärsiä likaisuutta, vilua sekä ravinnonkin puutetta. Polttopuitten hinnat ovat nykyään nousseet niin korkealle että työläisen käy jo vallan mahdottomaksi hankkia niitä itselleen riittävästi tupansa lämmittämiseksi. Hänen täytyy lastensa kanssa kärsiä vilua, vaikka mökki useinkin on aivan metsän kainalossa. Sellainen kurjuus synnyttää köyhälistöperheessä kaikenlaisia puutteita ja tauteja, erittäinkin lapsissa, jotka saavat ikänsä niistä kärsiä. Näistä syistä onkin keski-ikä juuri työläisten luokassa paljon alhaisempi kuin yläluokan keskuudessa.

Suomen tilaton väestö odottaa tämän kurjan asemansa parantamiseksi levottomin sydämin tältä eduskunnalta lakia, joka asettaa rajan riistämislle, se odottaa lakia, joka järjestää olot sellaisiksi, että tilattomallakin on tässä maassa elämisen mahdollisuus, lakia sellaista, joka työläisen vanhuudenpäivät hiukkasenkin turvaa. Se vaatii osansa myöskin luonnonrikkauksista elämänsä turvaamiseksi, ettei sen vilussa värjötellen tarvitse elellä talvet pitkät.

Tämä yhteiskunnallinen kurjuus on tulos pitkäaikaisesta historiallisesta kehityksestä, josta yläluokka pääasiallisesti on hyötynyt ja imee juuri rikkautensa köyhälistön kustannuksella. Porvarillistenkin taholta on jo viime aikoina tehty monenlaisia pikkuparannusehdotuksia. Sielläkin on tunnustettu, että on olemassa kipeä epäkohta, joka välttämättä kaipaava korjausta. On asetettu alakomitea, joka on vuosikausia tuuminut tilattoman väestön tilan parantamista kuitenkin saamatta mitään aikaan. Sitte on ollut agraarikomitea, joka nyt esittää eduskunnalle työnsä tulokset. Mutta senkin parantava vaikutus epäilyttää Suomen köyhälistöä. Sitä epäilyttää, tokko siitä todella tulee sen oloihin mitään parannusta. Sen varmasti tulevaisuus tulee osoittamaan, että se on jotenkin köyhää sen tuottama parannus

Suomen köyhälistön elämään. Se tosin lupaa koronkiskomisen määrän hiukan alentaa ja kiskomisajan pidentää, mutta se ei suuria vaikutta, sillä toiselta puolen maan ansioton arvonnousu kohoaa meidän aikanamme huimaavaa vauhtia, joten koronkiskominen ei silti vähene, vaikka korkomäärä olisi näissä ehdotuksissa alhaisemmaksi arvioitu kuin se on tavallisesti jokapäiväisessä elämässä.

Näitten pienten viljelys- ja asumustilojen omistajat tulevat kuulumaan taloudellisen asemansa suhteen riistettävien joukkoon eli tavallisten työläisten ja vuokralaisten asemaan. Sellainen pikkutilanomistaja ei voi koskaan käyttää hyväkseen omalla maalla toisten työn tuloksia korvaamaan niitä koronmaksuja, joita häneltä menee näistä lainoista, kuten suurtilalliset voivat tehdä, Samoin ne eivät voi keinotella maan ja metsän kanssa, niinkuin suurtilalliset voivat tehdä. Pientilallisten täytyy omalla tai oman perheensä työllä ansaita kaikki nuo korot noista 6—7,000 markan kiinnityslainoista ja niitten lyhennyksistä, jotka vuosittain tekevät 360—420 markkaa, ja sen lisäksi vielä muista veloista, joita on tarvinnut perheensä perustamiseksi ottaa. Jokainen maalaisoloja vähänkin tunteva ihminen ymmärtää, että tällaisten korkojen maksaminen noin 8 à 10 tynnyrinalan maasta käy mahdottomaksi.

Pikkutilasta, jossa on 8—10 tynnyrinalaa maata, pitää ensin koota 420—480 markkaa korkoja vuodessa ja sen lisäksi vielä kruunun, kunnan, kirkon ja valtion verot ja lopulla vielä, jos jotain jää, on omistajan eläminen perheineen. Kun vielä otamme huomioon, että tällaisiin tiloihin harvemmin saadaan riittävästi metsää, joten polttopuut, aidanaineet, rakennustarpeet ja muut sen sellaiset tulevat tämän lisäksi ostettaviksi ja voimaperäinen maanviljelys, jota tämä edellyttää, tarvitsee myöskin melkoisia kustannuksia, niin on melkein mahdotonta köyhän tilattoman tulla aikaan ja maksaa niitä ulostekoja näillä pikkutiloilla, joita täällä ehdotuksessa esitetään. Kyllä siinä perheen omaksi tarpeeksi jäävä osa pientilalliselle kutistuu lähelle nollaa. Tästä on seurauksena, että perheen isän pitää ryhtyä ansiotöihin talvikaudeksi ansaitakseen perheelensä elatuksen. Tämän on kokemus jo ehtinyt osoittaa näistä pikkupalstatiloista, joista monet ovat ihan taloudellisen rappiotilan partaalla. Moni tällainen palstatilallinen on jo aivan nääntymäisillään korkotaakkoja maksaessaan.

Kun vielä otamme huomioon sen seikan, että täällä Suomessa usein viljelyksiä häiritsevät hallat, niin ei tämäkään parannussuunnitelma kovin loistavalta näytä. Tämä enemmän tuntuu hyödyttävän suurtilallisia kuin pikkutilallisia. Se auttaa suurtilallisia saamaan maastaan hyviä hintoja ja tilattomat joutuvat koronmaksukoneiksi suurtilallisille ja suuren velka- taakan alaisiksi. Kun manttaalien omistajat tulevat tietoisiksi siitä, että tilattomilla on mahdollisuus saada rahoja tilattomien rahasto- sta — jos on mahdollista —, niin ovat he valmiit myömään tilansa, mutta korkeasta hin- nasta, ei muulla ehdolla ensinkään, kun ei ole pakko siihen. Maantarvitsijoita on paljon mutta tarjoojia vähän. Sen vuoksi tilattomien täytyy suostua korkeihin hintoihin: hätään- tynyt tarttuu oljeenkorteenkin, vaikka hän sen kanssa heti hukkuisikin. Näin tulee tämä tilattomain rahasto tekemään tilallisia koroil- laan eläviksi ja lisäämään kapitalisteja ja riis- täjiä; tilattomat se kiinnittää maahan varmaksi työvoimaksi pitkäksi aikaa suurtilallisille ja tehtailijoille, tehden tilattomat koronmaksu- koneiksi.

Sitä paitsi agraarikomitean ehdotus ei yritä- kään auttamaan varsinaista maalaisköyhäli- stöä, vaan varakkaampia. Siellähän sanotaan, että viljelystilan omistajalle myönnetään lai- naksi ainoastaan 7/8 tilan todellisesta arvosta kiinnitystä vastaan. Mistä ihmeestä tuo köyhä, tilaton perhe ottaa tuon kahdeksannen osan, tekevä usein 750—875 markkaa?! Se kyllä edellyttää, että ostajalla pitäisi olla nuo sum- mat itsellään säästettynä. Mutta ei ole enää varsinaista köyhälistöä maalla, jolla jo on tuol- lainenkin summa säästettynä. Eikä varsinais- sissa tilattomissa ole kuin ainoastaan poikkeus- tapauksissa niin varakkaita, joilla olisi 800 mar- kan suuruinen summa säästettynä. Mahdo- tonta on heidän taas useimmiten sitä summaa saada lainaksi muualta, kun tila kaikkineen pitää kiinnittää tilattoman väestön rahastoon, eikä muuta kiinnitystä saa siihen enää ottaa- kaan. Tämä seikka tekee ainoastaan harvat mahdollisiksi pääsemään tähän rahastoon osal- lisiksi.

Jos me saisimme sellaisen lain, joka olisi laa- dittu viljelyspakkoperiaatteen mukaan, niin tulisi tilattoman väestön taloudellinen asema edes pikkusen turvatuksi, se tuottaisi köyhäli- stölle oikeuden asettua viljelyskelpoisille maille raivaamaan itselleen uudisasuntoja. Jos vielä saataisiin valtion apu näiden uudisasuntojen ja, uudis-siirtolain perustamiselle, niin olisi tilat-

tomalla väestöllä edes jossain varma asuinsija tässä maassa. Se jonkun verran tasaisi ylen- määräisiä maanhintoja ja lisäisi melkoisesti viljelyn maan pinta-alaa, mikä varmaan ko- hottaisi maanviljelystuotantoa. Tällaisten ti- lojen raivaamiseen rohkeneisivat köyhätkin työläiset ja kansalaiset ryhtyä, jotka vaan tun- tevat itsellään olevan voimakkaan ja tarmok- kaan työvoiman, ja siihen pääsisivät he paljon helpommin käsiksi kuin n. k. viljelys- ja palsta- tiloihin, joissa ensin pitää olla lunastussumma 6,000—7,000 markkaa. Tällaisissa vuokrati- loissa ei tarvitsisi suuriakaan lainoja hankkia, mikä on aina vaikeata ja vastenmielistä ihmi- sille ja usein köyhälle mahdoton. Velka kor- koineen on aina maksettava, siitä ei pääse mi- hinkään, ennemmin tai myöhemmin, ja se lai- mentaa, tämä tieto, ihmisen itsenäisyudentun- toa ja tekee hänet orjamaiseksi sekä raukaksi ja muista kokonaan riippuvaksi. Maansaanti on nykyään jo kohtuullisilla ehdoilla äärettömän vaikeata sen korkean hinnan tähden, ja se seikka tulee alituisesti lisäämään tilattoman väestön lukua. Tätä maansaantia edes pikkus- sen helpottaisi viljelyspakkolaki, mikä tuot- taisi varmasti siunausta isänmaalle, sillä meillä on vielä äärettömät alat viljelyskelpoista vil- jelemätöntä maata, mikä odottaa viljelijää te- kemään itseään hedelmälliseksi ja hyödyttä- mään kansaa; mutta se loukkaa muka tuota pyhää omistusoikeutta, sanovat porvarilliset. Mutta se ei loukkaa heitä, eikä liikuta, vaikka sadattuhannet tämän maan kansalaiset ovat kodittomina, työttöminä, nälistyneinä ja vi- luisina! He vaan ivallisia naureskelevat työn- puutteen aikoina, kun köyhät pyytävät työtä kunnilta.

Omituista on kuitenkin, että porvarilliset tunnustavat tämän epäkohdan olemassaolon ja näyttävät sen parantajiksikin pyrkivän. Mutta samalla he, omain etujensa suojelemiseksi, tarjoavat kiveä leivän asemasta, ymmärtä- mättä, että tällainen kipeä paikka yhteiskunta- ruumiissa vaatii parantukseen suuremmoisen leikkauksen. Ei voi se noilla turhanaikaisilla, vähäpätöisillä ohjelmilla tapahtua. Ei ilman uhrausta saa parannuksia koskaan aikaan, sen todistaa jokapäiväinen elämämme kaikkialla. Eikä viljelyspakon toimeenpaneminen ole en- sinkään ylivoimain käypä uhraus tilattomain hyväksi. Sanotaan, että se on vallankumouk- sellista, mutta kaikkihan uudistus on valla- kumouksellista, kaikki uudistus edellyttää, että vanhan täytyy uuden edestä kumoutua. On sanottu täällä myöskin tänä iltana, että miksi

eivät sosialidemokraatit pane toimeen näitä parannusohjelmiansa. Jos ne olisivat niin hyviä kansalle ja vapautta tuottavia niin kai järki-ihmiset panisivat niitä toimeen. Mutta asianlaita on niin, se on kyllä nähty täällä eduskunnassakin, että tavallisesti kun pikkusenkin koskee porvarillisten etuihin, niin ne ovat kohta asiaa vastaan. Kyllä sosialidemokraatit varmasti panevat ohjelmansa toimeen sitten, kun saavat eduskunnassa enemmistön. On myöskin sanottu, että he ovat epäkäytännöllisiä, mutta ei se mitään todista; niinhän vastustajat aina sanovat parannusten toimeenpanemisesta kansan hyväksi. Kun oli osuustoiminta meille tulossa, niin aivan kaikki osuustoiminnan vastustajat, liikemiehet j. n. e. ankarasti arvostelivat sitä ja sanoivat, että se on tavattoman epäkäytännöllinen, ei se menesty. Mutta käytännössä se on kumminkin osoittautunut hyvin usein menestyvänsä, ja olevansa tehokas kansan auttaja sekin. Samoin myöskin ennen suurlakkoa, kun työväki puuhaili yleistä yhtäläistä äänioikeutta ja suhteellisia vaaleja, niin porvarilliset aina sanoivat, että se on mahdoton sellainen järjestelmä, se ei voi menestyä. Mutta kun tämä järjestelmä sitten kuitenkin työväen ponnistusten kautta saatiin aikaan, niin olemme me nyt täällä sen järjestelmän tuloksena istumassa Suomen eduskunnassa, eikä se ollenkaan minun mielestäni ainakaan näytä epäkäytännölliseltä.

Minä ehdottaisin, että viljelyspakko maatalousvaliokunnassa etupäässä otettaisiin pohdittavaksi ja sen pohjalle laadittaisiin Suomen tilattoman väestön aseman parantamiseksi asetus ja perustettaisiin ympäri maata valtion avustuksella uutisasutuksia ja siirtoloita, sillä se jonkun verran tätä epäkohtaa parantaisi.

Ed. J. Castrén: Minun on pakko vielä muutamilla sanoilla vastata eräille edellisille puhujille.

Ed. Tokoi tiesi kertoa, että koko maassa on mitä suurin epäluottamus porvarillisten tilattoman maalaisväestön aseman parannussuunnitelmiin nähden. Minä en tiedä, mistä ed. Tokoi tämän varmuuden on saanut. En tiedä, onko hän ollut jotakin kansanäänestystä toimeenpanemassa puheenalaisessa asiassa. Mutta jos todellakin tilaton maalaisväestö uskoisi ja luottaisi sen parannusohjelman toteuttamiseen, jonka sosialidemokraatit ovat sen aseman korjaamiseksi esittäneet, niin se varmaankin suuresti pettyisi. Se olisi heidän puoleltaan mitä suurinta itsepettämistä, jota ajatella voi. Koko sociali-

demokratian ohjelma tilattoman maalaisväestön aseman parantamiseksi on saippuarakko, joka pannaan kimaltelemaan joukkojen silmien eteen, mutta joka ensimmäisen tuulenpuuskan puhaltaessa särkyy ja luhistuu tyhjäksi. Jos sosialidemokraatit todellakin luulevat ja uskovat voitansa saada toteutetuksi viljelyspakko ja perintövuokraohjelmaansa, niin osottaa se heidän puoleltaan mitä suurinta harhaluuloa ja itsepettämistä. Se osoittaa, etteivät he voi enää käytännölliseltä kannalta asioita arvostella. Sosialidemokraattinen ohjelma puheenalaisella alalla on jo epämääräisyytensä takia epäluottamusta herättävä. Sillä kun ei edes ilmoiteta, minkälaisella oikeudella ne tilat, jotka valtion toimesta pakkoluovutettaisiin tilatonta maalaisväestöä varten, tulisivat sille annettaviksi, niin osottaa jo se, että sosialidemokraatit itse eivät ole selvillä tästä oikeudesta ja sen luonteesta taikka jos siitä ovat selvillä etteivät he uskalla oikeata kantaansa ilmaista. Sanotaan, että maata on tilattomille annettava täysin turvatulla oikeudella. Mutta millaisella oikeudella? Minkätähden tämän oikeuden laatua ei ole selitetty ja minkätähden sitä ei käy selvittämisen? (Vasemmalta: Kyllä sitä on selitetty.)

Kun edelleen sanotaan, että kuntien ja yksityisten hallussa oleva viljelyskelpoinen maa on „uuden maanvuokralain ehdoilla“ annettava halullisten viljeltäväksi, niin osottaa tämä ei ainoastaan epäkäytännöllisyyttä, mutta suorastaan kevytmielisyyttä, sillä silloin kuin sosialidemokraattien ohjelma julkaistiin ei ollut uutta maanvuokralakia ollenkaan olemassa, ja kuinka sosialidemokraatit voivat ennakoita tietää, minkälaiseksi uusi maanvuokralaki tulisi muodostumaan eduskunnassa, jossa heillä ei ollut enemmistöä? Ja kumminkin he katsoivat asianmukaiseksi heittää tilattomalle maalaisväestölle onkeen otettavaksi maanvuokraoikeuden, josta he ohjelman julkaisuhetkellä eivät voineet tietää minkälaiseksi tuo maanvuokraoikeus tulisi muodostumaan, epäedulliseksi vuokramiehille vai edulliseksi. Tällaista menettelyä täytyy sanoa ei ainoastaan moitittavaksi, vaan täytyy sitä leimata suorastaan kevytmieliseksi.

Minä puolestani en ole ottanut moittiakseni sosialidemokraatteja siitä, että he ovat asettuneet agraarikysymyksessä toiselle kannalle kuin sosialidemokraatit Saksassa. Minä olen ainoastaan osoittanut ja tahtonut osoittaa kuinka tietorikkaat ja kehittyneet sosialidemokraatit Saksassa arvostelevat niitä kohtia agraariohjelman alalla, jotka meidän sosialidemokraatit ovat omaksuneet. (Ed. Nuorteva: Heillä on toiset olot

siellä). Se ei muuta asiaa. Kysymyksen siinä, onko sosialidemokraattiselta kannalta katsoen valtiolle, sen nykyisessä muodossa, annettava oikeus pakoluovutuksen kautta hankkia itselleen enemmän kiinteistöjä kuin mitä sillä ennestään hallussaan on, ja onko valtion kiinteistöille vuokramiehinä sijoitettava tilatonta maalaisväestöä tai ei. Tähän kysymykseen ovat Saksan sosialidemokraatit Breslaun puoluepäivillä 1895 vastanneet ehdottomasti kieltävästi, ilmoittaen, etteivät he voi suostua lisäämään nykyisen valtiovallan voimia, koska valtiolta ei ole sosialistien käsissä. Sitä vähemmän pitäisi minun ymmärtääkseni meidän maassamme voida lisätä hallituksen valtaa uskomalla sille uusia voimakeinoja. (Huutoja vasemmalta. Puhemies: Hiljaa!) Ed. Wuolijoki, on edelleen lausunut, että onhan sanottu, että tilaton maalaisväestö ruvetessaan valtion kiinteistöjen vuokramieheksi tulisi asumaan vuokra-alueitaan uuden maanvuokralain ehdoilla. Ed. Wuolijolle ei liene tuntematonta, että valtion omaisuuden käyttäminen on katsottu ja katsotaan varsinkin nykyisen hallituksen kannalta ehdottomasti kuuluvan hallinnolliseen lainsäädäntöön. Luuleeko ed. Wuolijoki, että voitaisiin eduskunnan hyväksymän lain kautta aikaansaada maanvuokralaki perinnöllisestä vuokrasta, maanvuokralaki, joka tarjosi edes vuokramiehille samanlaisen oikeuden kuin se, minkä nykyinen maanvuokralaki tarjoo? Mutta nykyinen maanvuokralaki ei suo perinnöllistä vuokraoikeutta vuokramiehelle, vaan ainoastaan määräaikaista. Mutta nyttemmin tahtovat sosialistimme, että tilatonta maalaisväestöä asutettaisiin perinnöllisellä vuokraoikeudella valtion omistamille maille. Luullaanko tosiaankin milloinkaan mahdolliseksi eduskuntalain aikaansaamisen tilattoman maalaisväestön asuttamisesta kruunun omistamille maille perinnöllisellä vuokralla. Jokaisen, joka tahtoo niitä parannusehdotuksia tarkastaa, joita sosialidemokraatit haaveksivat tilattoman maalaisväestön aseman parantamiseksi, täytynee myöntää, että ne ovat ja pysyvät haaveina, ne eivät ole toteutettavissa. Mutta jos ne olisivat toteutettavissa, niin ei niitten toteuttaminen tuottaisi mitään onnea niille tilattomille, jotka kentiesi kymmentuhansin määrin valtion vuokramiehinä tulisivat riippuviksi hallituksen antamista asetuksista ja niitä valvovista viranomaisista.

Viimeinen arvoisa puhuja on kysynyt mistä varsinainen maalaisköyhälistö, tuo köyhälistö, jolla ei ole mitään, voisi saada sen verran alkuvaroja, joita tarvitaan valtion avustuksen li-

säksi maan hankkimiseksi. Mutta jos varsinainen maalaisköyhälistö, sellaista köyhälistöä, jolla edellisen puhujan lausunnon mukaan ei ole niin mitään, asutettaisiin perinnöllisellä vuokralla valtion omistamille kiinteistöille, niin tarvitsisihan tämä köyhälistö kaikessa tapauksessa kumminkin varoja hankkiakseen itselleen tarpeellisia asumuksia ja irtaimistoa, sillä eihän maanviljeleminen taivasalla ja kahdella tyhjällä kädellä ole mahdollinen. Tarvitaan ensinnäkin asumuksia, tarvitaan hevosia ja karjaa, tarvitaan edelleen koneita, joilla maanviljelystä käytetään, jos kohtakin otaksutaan koneet mitä alkuperäisimmiksi. Siis jonkun verran pääomaa tarvitaan myös sosialidemokraattisen agraariohjelman mukaan tilattomien asutukseksi kruunun mailla. Sosialidemokraattien resepti, jonka mukaan se vaarallinen tauti, joka vaivaa meidän maatamme suurilukuisen tilattoman maalaisväestön muodossa, olisi parannettava, se ei ole toteutettavissa. Tilattoman maalaisväestön asema ei ole parannettavissa sosialidemokraattien reseptillä; siihen tarvitaan todellisuuteen perustuvia reseptejä, jotka nojautuvat käytännöllisyyden pohjalle, keinoja, jotka eivät, kuten ed. Alkio on sanonut, lykkää epämääräiseen tulevaisuuteen tilattoman maalaisväestön hartaimpien toiveitten toteutumista. Minä en tahdo puolestani uskoa, etteikö sosialidemokraattinen puolue tahtoisikin todellakin harrastaa tilattoman maalaisväestön aseman parantamista. Mutta selvää on, että jos se harrastaa sitä sillä tavalla, jolla se on sitä tähän asti harrastanut, niin se on sama kuin jos tilattomalle maalaisväestölle sosialidemokraattien puolelta tarjottaisiin kiviä leivän asemasta.

Ed. Wuolijoki: Ed. Renvallin äskeinen sekava puhe ei aiheuta minua peruuttamaan yhtään ainoaa kohtaa lausunnostani. Mutta koska tämä tuleva kansantalouden professori yhä edelleen ei käsitä marxilaisuuden kantaa maanviljelystilojen omistusoikeuteen nähden, niin täytynee minun lyhyesti herra professorille se opettaa.

Jos porvaristo valtion välityksellä hankkii pikkutiloja, niin on marxilaisuus ehdottomasti sillä kannalla, että ne pitäisi antaa rajattomalla omistusoikeudella, sillä jos näihin tiloihin annetaan sangen rajoitettu omistusoikeus tai sellainen vuokraoikeus, jossa vuokraoikeuden siirto on rajoitettu, niin se tulee estämään kehitystä ja sitomaan pikkutilallinen turpeen silloinkin, kun hänelle olisi edullisempaa mennä tehdastyöhön. Pääasiallisesti tästä syys-

tä tulee puhtaan marxilaisen kannattaa tässä suhteessa rajatonta omistusoikeutta.

Mitä ed. Castrénin viimeiseen lausuntoon tulee, ei se monta sanaa vastausta kaipaa, mutta koska hän yhä edelleen toi esiin vääriä syytöksiä, että viljelyspakkolailla annettaisiin hallitukselle muka enemmän valtaa, niin täytynee huomauttaa, että tarkoitus tietysti on, että eduskuntalain kautta määrättäisiin ne rajat, joiden sisällä tässä viljelyspakon suhteen fungeerattaisiin. Ja jos ed. Castrén ottaa taskustaan sen sosialidemokratian vaaliohjelman, josta hän äsken pari pykälää luki ja lukee siitä ensimmäisen pykälän, niin koko eduskunta paikalla huomaa, miten päättömiä syytöksiä ed. Castrén meitä vastaan on tehnyt, sillä ensimmäisessä pykälässä sanotaan, että hallituksen valtaa on vähennettävä mahdollisimman vähiin ja eduskunnan valtaa lisättävä. Viimeksi ed. Castrén sanoi, että sillä reseptillä, mitä sosialidemokratia on antanut tilattoman väestön kysymyksen ratkaisemiseksi, ei pitkälle päästä. Mutta eipä se argaarikomitean respekti niin vallan mainio näytä olevan, koska jokseenkin saman ajan kuluessa, jolloin agraarikomitean reseptin mukaan on pikkutiloja perustettu, samaan aikaan on saatu noin kolme, neljäkymmentätuhatta hehtaaria maata noille pikkutilallisille, ja samaan aikaan on siirtynyt kaksi miljoonaa hehtaaria maata tilallisilta tukkiyhtiöiden haltuun.

Ed. T o k o i: Kun täällä ed. Renvall lausunnossaan koetti todistaa, että minun lausuntoni ja ed. Wuolijoen lausunto olivat risti-riidassa keskenään, niin tarvitaan todellakin vähintään lakitieteen tohtori, joka voi sellaisen väitteen tehdä, sillä pääasiallisesti meidän lausuntomme kävivät yhteen siinä, että vaikkakin sosialidemokraattien taholta uudistuksia ajetaan, niin luokkatietoinen porvaristo kuitenkin hyökkää niitä vastaan ja tekee meidän parannusvaatimuksemme tyhjäksi ja että välit siten yhä suurenevät. Ed. Renvall kyllä lisäsi että silloinhan on kaikki reformit sosialidemokraattien taholta tehty mielenosoituksellisessa tarkoituksessa. Tämä oli ed. Renvallin lausunto eikä minun, ja hän saa tietysti myöskin pitää sen omalla kontollaan. Muuten ed. Jonas Castrén huomatti siitä, että silloin kun sosialidemokraatit vaativat, että viljelyspakonalainen maa olisi annettava uuden vuokralain määräämillä ehdoilla, hän sanoi että uusi vuokralaki silloin ei ollut olemassa. Totta on, ettei se ollut olemassa, mutta oli olemassa meidän taholta tehty luonnos esitykseksi tässä asiassa,

ja sitä paitsi useiden puolueiden ohjelmissa oli olemassa uusi maanvuokralaki, joka silloin antoi mitä suurimpia toiveita juuri köyhälistölle. Muun muassa näissä lakiehdotuksissa otaksuttiin ja edellisistä valtiopäiväasiakirjoista kävi selville, että ne tulevat perinnöllisen vuokraoikeuden pohjalle. Jo se, ettei uusi vuokralaki tullut sellaiseksi, todistaa vain sitä, että porvarit ovat kurjasti pettäneet köyhälistöä. Täällä on kyllä tehty väitteitä monenlaisia, mutta yhtä väitettä ei kuitenkaan ole tehty eikä kyetäkään tekemään, nimittäin sitä, etteikö viljelyspakkoperiaate, sovellettuna sellaisena kuin sosialidemokraatit ovat sitä vaatineet, sittenkin tarjoaisi suurimmalle joukolle edullisimmilla ehdoilla tilaisuutta saada itselleen ja tilattomalle väestölle maata, ja siitähän tässä juuri on kysymys.

Ed. K a i r a m o: Kun ensimmäiset, tilattoman väestön asemaa koskevat aloitteet näillä valtiopäivillä lähetettiin valiokuntaan, käytin minä lyhyen puhevuoron osoittaakseni suunnilleen samaa, mistä ed. Schybergson äsken aivan oikein huomautti, nimittäin siitä, että meillä tällä hetkellä on sängen vähän toiveita päästä lainsäädäntötietä ollenkaan eteenpäin tässä asiassa. Minä en suinkaan ole sillä kannalla, jolle vapaaherra Wrede on tahtonut asettua, että nimittäin eduskunta yleensä nykyiseen valtiolliseen asemaan nähden jättäisi muut asiat ainakin pääasiallisesti syrjään. Minä lunlen päinvastoin, että eduskunta on velvollinen valmistamaan uudistuksia ja parannuksia, mikäli sillä on siihen tilaisuutta ja niin kauvan kuin sillä on siihen tilaisuutta. Kukaan ei voi tällä hetkellä sanoa, milloin olosuhteet taas muuttuvat sisälliselle edistystyölle otollisemmiksi kuin mitä ne nyt ovat. Ja silloinen lainsäätävä tulee olemaan meille kiitollinen, jos hänellä silloin on käytettävänä ehdotuksia, joihin sisältyy todellista kokemusta ja kunnollista työtä.

Se asia, josta nyt on kysymys, on kyllä yksi yhteiskuntamme tärkeimpiä, mutta se on samalla — sitä ei voitane kieltää — yksi kaikkein vaikeimpia. Se, joka tahtoo pysyä todellisuuden pohjalla, joka ei ehdoin tahdoin sulje silmiänsä todellisuudelta, hän ei voi olla huomauttamatta, että jo eduskunnan nykyisen kokoonpanon tähden ei voida toivoa valmistuvan mitään tilattomalle väestölle käytännössä käytettävää. Se voima, jolla tänäkin iltana on esitetty vanhoja mielikuvituksia ja utopia-teorioja, todistaa sanani oikeaksi. Tahdon

lyhyesti tästä huomauttaa selitykseksi siihen, minkätähden suomalaisen puolueen keskuudesta ei ole sanottavasti — tähän asti ei ollenkaan — otettu osaa tähän pitkälliseen keskusteluun. Tosiasia on ja sinä pysyy, että oikea toiminnan hetki tässä asiassa on tällä kertaa auttamattomasti mennyt ohitse. Kenenkä syy se on, se on toinen asia ja siitä on nyt turha riidellä.

Pyydän saada lyhyesti viitata myöskin eräaseen ristiriitaan, joka minun mielestäni löytyy varsinkin herra Tokoin esityksessä, joka on varsinaisesti vasemmiston kantaa edustanut. Ed. Tokoi lausui nimenomaan, että hän ei tahdo omasta puolestaan epäillä porvarien oikeita ja hyviä tarkoituksia, mutta koko hänen pitkä puheensa ei ollut mitään muuta kuin epäilyksen ja epäluulon kylvämistä porvarien tarkoituksiin nähden. Kaikki kokemus osottaa, että ne toimenpiteet, joiden kautta pikkuviljelijät saadaan kiinnitetyksi maahan, joiden kautta heidän yhteiskunnallista asemaansa parannetaan ja korotetaan, kaikki tällaiset toimenpiteet ne myöskin liittävät pikkuviljelijät yhä lujemmin nykyiseen yhteiskuntaan ja tekevät maaperän siellä, missä tällaiset parannukset saadaan aikaan, yhä vähemmän otolliseksi varsinaiselle sosialismille eli marxilaisuudelle. Ed. Tokoi, joka on kotoisin pikkuviljelijäin maasta, voi, jos tahtoo, todistaa, että väitteeni pitää paikkansa. Mutta jos näin on, niin minkätähden pitäisi olla niin vaikeata uskoa, että porvarit todellakin tarkoittavat, mitä he sanovat tahtovansa. Vaikka meillä ei olisikaan mitään muuta syytä ahertaa pikkuviljelijäin hyväksi kuin oma etu, niin pitäisihän sen, ainakin vasemmiston maailmankatsomuksen mukaan, riittää. Meidän oma etumme on juuri siinä, että tällaisten parannusten kautta yhteiskunta, jota me puolustamme, vahvistuu. Mutta jos kerran tahtoo asettua epäilysten kannalle, olisi minusta paljon enemmän syytä epäillä, eivätkö todellakaan sosialistit itse huomaa tätä tosiasiaa ja tahtovatko he todellakin, vaikka he sen huomaavatkin, edelleen lähteä vahvistamaan sitä yhteiskuntaa, jonka leppymättömistä vastustajista he aina ovat tahtoneet päädä.

Ed. Jonas Castrén: Minä en tahdo epäillä, etteivätkö maamme sosialidemokraatit haluaisi supistaa hallituksen valtaa, mutta kummallisempaa on, että tärkeässä maanhankintaa tilattomille koskevassa kysymyksessä tahdotaan puheenalaista valtaa suunnattomassa määrin laajentaa. Tähän ristiriitaan sosialidemokraattien kannassa olen tahtonut kiinnittää huomiota,

semminkin kun sosialidemokraattinen kanta sanotussa kohden myöskin on ristiriidassa Saksan sosialidemokraattien kannan kanssa.

Ed. Wuolijoki: Ed. Castrén on aivan auttamaton. (Naurua).

Ed. Eloranta: Ed. Castrénin sitä lausuntoa, jossa hän kosketteli maatalousvaliokunnan menettelyä viime valtiopäivillä tähän tilattoman väestön kysymykseen nähden, sie-tänee pikkuisen oikaista. Siellä oli ensinnä esillä hallituksen esitys ja yksimielisesti otettiin metsälaki sen jälkeen käsiteltäväksi. Sitte tuli kysymys työjärjestyksen laatimisesta esiin vasta syyskuulla ja silloin olivat nuorsuomalaiset ja muut porvarilliset ryhmät valmiita ottamaan, niinkuin minä täällä väitin, kaikki pikkukysymykset maanhankinnan edellä. Sellaisia oli esimerkiksi anomusehdotus uudeksi armolliseksi esitykseksi keinotekoisista lannoitusaineista. Kaikkiaan asetettiin maanhankintakysymyksen edellä 13 eri asiaa ja se tuli vasta 14:ksi ja se ryhmä, johon ed. Jonas Castrén kuuluu, puolusti ja äänesti tällaisen työjärjestyksen puolesta.

Tahdon vielä huomattaa ed. Renvallille ettei maatalousvaliokunnalla ole ollut yhtään kokousta ennen tätä päivää k:lo 12:ta, siitä asti kuin tätä asiaa eduskunnassa käsiteltiin, niin että on aivan samantekevä, onko tämä asia maannut eduskunnassa pöydällä vai valiokunnassa.

Tämä vaan siksi, ettei jäisi väärinkäsitystä hänen lausuntonsa johdosta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi ja eduskuntaesitys lähetetään maatalousvaliokuntaan.

Pöydällepano:

Prokuraattorin kertomus lainkäytöstä ja lakien voimassa pitämisestä maassa vuona 1908

esitetään ja pannaan puhemiesneuvoston ehdotuksesta pöydälle ensi perjantain täysi-istuntoon.

Seuraava täysi-istunto on ensi perjantaina k:lo 6 i. p.

Täysi-istunto päättyy k:lo 10,30 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:
Iivar Ahava.

15. Perjantaina 1 p. huhtikuuta

klo 6 i. p.

Päiväjärjestys.

1) Keis. Majesteetin arm. esitys n:o 8 ynnä ehdotus laiksi niiden Suomenmaata koskevien lakien ja asetusten säätämisyjärjestyksestä, joilla on yleisvaltakunnallinen merkitys.

2) Keis. Suomen Senaatin Prokuraattorin kertomus lainkäytöstä ja lakien voimassapitämisestä maassa, käsittävä vuoden 1908, joka kertomus maaliskuun 30 päivän täysi-istunnossa pantiin pöydälle tähän istuntoon.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Ahmavaara, Anneberg, Halonen, Kakriainen, Nevanlinna, Peurakoski, Sainio, Soininen ja Walavaara.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat ed. Anneberg sairauden takia tämän illan istunnosta sekä yksityisasiain tähden ed. Walavaara tämän illan istunnosta ja ed. Ripatti tulevan viikon tiistaiksi ja keskiviikoksi.

Vapautus valiokunnan jäsenyydestä.

Puhemies ilmoittaa edustaja Liliuksen pyytävän vapautta virkamiesasiainvaliokunnan jäsenyydestä syystä että hänellä perustuslakivaliokunnan varajäsenenä tulee olemaan niin paljon työtä, ettei hän ennätkä ottaa osaa virkamiesasiainvaliokunnan töihin.

Tämä vapautuksenpyyntö hyväksytään ja valitsijamiehiä kehoitetaan valitsemaan uusi jäsen virkamiesasiainvaliokuntaan.

Vapautus eduskuntajäsenyydestä.

Puhemies: Vielä on ilmoitettava, että ed. Frans Oskar Rapolan jälkeen on Turun läänin pohjoisen vaalipiirin keskuslautakunta antanut valtakirjan piirilääkäri Frans Hjalmar Nordlingille Porista mutta että herra Nordling, joka on esittänyt asianomaisesti tarkastetun valtakirjan, on pyytänyt, että hänet vapautettaisiin edustajatoimesta koko vaalikaudeksi lääkärintodistuksen nojalla.

Puheenvuoroa käyttäen lausuu

Ed. Danielson-Kalmari: Tällainen pyyntö, joka tarkoittaa vapautusta koko vaalikauden ajaksi, on nähdäkseni kuitenkin sitä laatua, että eduskunnan ei pitäisi ratkaista sitä ilman, että sillä siitä on joku valiokunnan lausunto; ja tuntuu ymmärtääkseni luonnollisimmalta tässä, että puhemiesneuvosto antaisi siitä lausunnon, ennenkuin se lopullisesti esitetään eduskunnan päätettäväksi.

Ed. Ingman: Minä pyydän kannattaa edellistä puhujaa.

Ed. Kairamo: Luovun pyytämästäni puheenvuorosta.

Ed. Söderholm: Det framställda förslaget kan ju vara motiveradt i och för sig. Jag vill dock lämna den upplysningen att talmanskonferensen har haft del af hr Nordlings afsikt att ansöka om befrielse från landtdagsmannavärfvet och af det läkareintyg, som hr Nordling anskaffat för ifrågavarande ändamål. Något beslut från talmanskonferensens sida fattades icke, men, så vidt jag förstod saken, var man inom talmanskonferensen böjd för att anse att hr Nordlings anhållan på grund af den framställda utredningen borde bifallas. Under sådant förhållande skulle jag i detta fall icke

anse det nödvändigt att saken formellt remitteras till talmanskonferensen.

Ed. Danielson-Kalmari: Jos viimeisen arvoisan puhujan lausunto on käsitettävä sillä tavoin, että puhemiesneuvosto on, jos kohta ei täysin muodollisesti, niin kuitenkin asiallisesti harkinnut tätä asiaa, niin siinä tapauksessa on olemassa sellainen tutkimus esitetystä syistä, joka ymmärtääkseni on tarpeen, enkä minäkään arvele, että siinä tapauksessa on tarpeellista enää lähettää asiata puhemiesneuvostoon, vaan peruutan sentähden ehdotukseni siinä tapauksessa, ettei kukaan puhemiesneuvoston jäsenistä katso sitä tarpeelliseksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Kun ed. Danielson-Kalmari on luopunut ehdotuksestaan, jota vain yksi edustaja on kannattanut, niin se tietysti raukeaa. Eduskunta siis ehkä hyväksyy tohtori Nordlingin pyynnön?

Pyyntö hyväksytään ja tulee tästä sihteerin kirjeellä ilmoitettavaksi Turun läänin pohjoisen vaalipiirin keskuslautakunnalle valtakirjan antamista varten sille, joka on astuva hänen sijaansa.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Keis. Majesteetin armollinen esitys n:o 8

ynnä ehdotus laiksi niiden Suomenmaata koskevien lakien ja asetusten säätämisyjärjestyksestä, joilla on yleisvaltakunnallinen merkitys, esitetään, ja ilmoittaa puhemies, että puhemiesneuvosto ehdottaa tämän asian pantavaksi pöydälle ensi tiistain istuntoon.

Sen jälkeen armollinen esitys pannaan pöydälle ensi tiistain istuntoon.

2) Keis. Suomen Senaatin Prokuraattorin kertomus

lainkäytöstä ja lakien voimassapitämisestä maassa, käsittävä vuoden 1908, joka kertomus maaliskuun 30 päivän täysi-istunnossa pantiin pöydälle tähän istuntoon, esitetään edelleen.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa että asia lähetettäisiin lakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Nuorteva: Esillä olevaan prokuraattorin kertomukseen on, kuten tavallista, liitetty erinäisiä prokuraattorinvirastossa syntyneitä asiakirjoja vuodelta 1908. Niiden joukossa on useita sellaisia, jotka koskevat erästä asiaa, jota minun käsittääkseni sen luonteen vuoksi ei saisi täällä vaijeten sivuuttaa.

Tarkoitin n. k. majesteettirikosjuttujen käsittelyä.

Kun asia oli esillä valtiopäivillä 1907, niin se ryhmä, johon minä kuulun, oli tilaisuudessa esittämään periaatteellisen kantansa tällaisiin kysymyksiin nähden, enkä minä katso tarpeelliseksi sitä kantaa tällä kertaa taasen esittää. Lausun vaan sen, että me yhä edelleenkin olemme sitä mieltä, että on perin luonnotonta ja yhteiskunnan edun kannalta katsoen perin haitallista, että lausuntoja, jotka useimmiten eivät ole mitään muuta kuin asianmukaista hallituslaitosten ja hallintoon kuuluvien henkilöiden toimenpiteiden kohtuullista arvostelua, koetetaan kokonaan tukahuttaa raskaasti rankaisemalla arvostelijoita.

En voi olla mainitsematta muutamaa sanaa siitä tavasta, millä meidän viranomaisemme ja etenkin meidän oikeuslaitoksemme sekä oikeuslaitoksiemme valvojat, niiden joukossa myöskin prokuraattori, käsittelevät tämänluontoisia asioita. Näitä majesteettirikosjuttuja viritetään harva se päivä. Meillä on olemassa erityinen laitos, joka sitten marraskuun manifestin on kokonaan menettänyt merkityksensä ja erittäinkin menettänyt merkityksensä sen jälkeen kun vuonna 1906 vahvistettiin säätyvaltiopäivien hyväksymä painovapauslaki. Se virasto on n. s. painoasiainylihallitus. Tämä painoasiainylihallitus on painovapauslain kautta jäänyt kokonaan toimettomaksi, kun sen entinen tehtävä, joka on ollut n. s. sensuurin valvominen, on lakannut. Toimettomuudessaan tämä virasto ja sen surkean-kuuluissa päällikkö ovat koettaneet etsiä itselleen uusia aloja, joilla koettavat lojaalisuuttaan ja etevyyttään osoittaa. Erittäinkin ovat he yrittäneet osoittaa uutteruuttaan nuuskimalla ja syytteenalaisiksi asettamalla sanomalehtikirjoituksia, joita he ovat katsoneet tavalla tai toisella ehkä majesteetin kunniaa loukkaavan. Tällaisia juttuja on viritetty jos jonkinlaisista kysymyksistä, monta kertaa niin perin naurrettavista asioista, joista ei kenenkään järkevän ihmisen luulisi löytävän yhtään mitään sellaista, joka olisi kanteenalaista. Tahdon vaan mainita erään sangen tuoreen esimerkin.

Se ei ole sen vanhempi kuin tältä vuodelta. Tämä n. s. painoasiainylihallitus esitti senaatille, olisiko kanne nostettava eräästä uutisesta, joka ei ollut mitään muuta kuin Venäjän lehdistä lainattu asiallinen selostus suuriruhtinas Mikael Alexandrowitschin hautajaismenoista. Tämä uutinen, joka oli saanut kulkea venäläistenkin lehtien kautta, ei löytänyt armoa t ä m ä n suomalaisen painoylihallituksen silmien edessä, vaan seurasi sitä alistus senaattiin, onko tämän uutisen johdosta nostettava majesteettirikosjuttu. Toisia samanlaisia asioita olisi mainittava kuinka paljon tahansa. Joku vuosi sitten nostettiin painokanne ja sakotettiin asianomaista sanomalehdentoimittajaa eräästä uutisesta, jonka otsikkona oli »Totuutta ei saa puhua». Siitä että hän uskalsi sanoa, että totuutta ei saa puhua, hän asetettiin syytteeseen; näin painoylihallitus todisti hänen väitteensä oikeaksi ja oikeuslaitos sen vahvisti: mies ei saanut puhua totuutta, hänet tuomittiin siitä muistaakseni 7 kuukaudeksi vankeuteen.

Prokuraattorin kertomuksesta erinomaisen selvästi näkyy, että oikeuslaitoksemme on näitä juttuja käsiteltäessä ylempien laitosten puolelta vaikutettu, ja että se on ollut erityisen painostuksen alaisena, ja minusta tuntuu, että oikeuslaitoksemme, on antanut muiden kuin suoranaisesti oikeudellisten näkököhtain vaikuttaa niihin päätöksiin, joita puheenalaisissa jutuissa on annettu. Prokuraattorinkertomuksen kolmannessa osastossa sivulla 4 on suomennos eräästä kirjelmästä, jonka prokuraattori Grotenfelt 24 p. tammikuuta 1908 lähetti kenraalikuvernöörille. Kirjelmästä käy selville, että kenraalikuvernööri oli prokuraattorilta tiedustellut, millä kannalla hovioikeuksissa olivat ne oletettujen majesteettirikosten johdosta viritetyt jutut, jotka sitä ennen olivat hovioikeuksiin lähetetyt. Prokuraattori tekee niistä selkoa. Valaistakseni sitä tapaa, millä oikeuslaitoksemme ovat tällaisia juttuja käsitelleet, tahdon ottaa yhden esimerkin, jonka käsittelystä minulla on surullinen kokemus. Tarkoitin mainitun kirjelmän kolmatta kohtaa, jossa puhutaan sanomalehteä »Forssan Sanomat» vastaan nostetusta painorikosjuttusta. Juttu oli sellainen, että lehti, joka painettiin toisella paikkakunnalla kuin siellä, missä toimitus sijaitsi, oli pakoitettu käyttämään kirjapainohenkilökunnan apua viimeistelläkseen lehden ulkoasua. Sanomalehdentoimituksen piti lähettää postitse käsikirjoitukset kirjapainoon eikä tietysti sanomalehdentoimitus voinut edel-

täkäsin päättää kuinka paljon lehteen mahtui. Näistä syistä oli kirjanpainajalle myönnetty oikeus tarpeen vaatiessa täyttää mahdolliset aukot lehdessä kirjoituksilla, jotka hänelle oli edeltäkäsin varastoon lähetetty. Samassa kirjapainossa painettiin eräs toinen sanomalehti. Kerran kun tästä »Forssan Sanomat» nimisestä sanomalehdestä puuttui jonkun verran käsikirjoituksia syytä, että ne olivat postissa viipyneet, kirjanpainaja pisti »Forssan Sanomain» palstoille joukon kirjoituksia, jotka edellisenä päivänä olivat olleet tuossa toisessa sanomalehdessä. Näiden toisesta sanomalehdestä otettujen kirjoitusten juokossa oli eräs ranskalaisesta aikakauslehdessä lainattu kirjoitus »Venäjän jättiläiskamppailu» ja tämä kirjoitus tätä tietä, siis toimituksen kokonaan tietämättä, joutui puheenalaiseen lehteen. Usein mainitsemani painoylihallitus keksi tämän kirjoituksen molempien lehtien palstoilla, havaitsi sen majesteettirikokselliseksi ja kehoitti senaattia nostamaan syytteen asianomaisia toimittajia vastaan. Senaatti auliisti noudatti kehoitusta, teki työtä käskettyä. Kanne nostettiin molempia sanomalehtiä vastaan ja joutui käsiteltäväksi Turun hovioikeudessa. Kun toiseen sanomalehteen kirjoitus oli joutunut toimituksen toimenpiteestä ainakin mikäli asian käsittelystä hovioikeudessa selveni, tuomittiin tämän kirjoituksen kirjoittaja muistaakseni viideksi tai neljäksi kuukaudeksi vankeuteen. Alin rankaisumääräys majesteettirikosjuttuihin nähden on tosin 6 kuukautta vankeutta, mutta mainittu henkilö kuulemma ei ollut vielä täysi-ikäinen — hän oli lehden tilapäinen reportteri — ja se kai katsottiin lieventäväksi asianhaaraksi. Sitten tuli esille juttu tuota toista sanomalehteä »Forssan Sanomia» vastaan. Hovioikeus käsitteli tätä asiaa kauvan, niinkuin se yleensä hyvin kauvan asioita käsittelee. Asia makasi siellä vuosikausia ja sitten tuli päätös: Hovioikeus vapautti syytetyn. Että tuomion piti olla vapauttava, oli itsestään selvä. Sillä jos mikään olisi ollut muodotonta, jos mikään olisi ollut kaiken oikeuden irvikuva, olisi ollut se, että jonkun sanomalehden toimitus tuomittaisiin kirjoituksesta, joka kokonaan sen tietämättä, aivan luonnottomien paino-olojen takia joutui lehteen ja josta sitäpaitsi jo toinen henkilö oli rangaistu, siis sovittanut yhteiskunnalle sen raskaan synnin, joka tällä tavalla oli tehty. Hovioikeuden päätös oli, kuten sanoin, vapauttava. Ja ei kukaan ihminen olisi voinut uskoa, että olisi tahdottu tähän juttuun sen enempi kajota. Onhan meidän virkamiestemme

ja perustuslaillisen yleisömmä taholta mainittu, että kyllähän sitä tunnustetaan, että syytteiden virittäminen tällaisten juttujen johdosta johtuu useimmiten vain pakosta alistua voimassa olevan lain alle, tunnustetaan että syytteet usein ovat kerrassaan mitättömät, niitä nostetaan kerrassaan mitättömien asiain takia ja että tällaisten syytteiden nostaminen ei suinkaan millään tavalla kohota hallituksen auktoriteettia.

Mutta mitäpä tässä tapahtui? Hovioikeus valitti asiasta senaattiin. Viime aikoina on myöskin valitettu senaattiin majesteettirikoksista, joista hovioikeus on antanut vapauttavan tuomion. Mutta tuohon valittamiseen on ollut tällä kertaa aivan erityiset syyt. Prokuraattori on, sen mukaan mitä sanomalehdistä on nähty, katsonut välttämättömäksi ryhtyä alotteeseen tässä suhteessa ja kehottaa asianomaisia kanneviskaaleja asioista senaattiin valittamaan ja jolleivät ne ole valittaneet, on hän itse tämän valituksen pannut alkuun. Silloin ei ollut tällaista pakoitusta prokuraattorin puolelta, vaan hovioikeuden kanneviskaalivirasto teki tämän omin päin. Hovioikeuden varsinainen kanneviskaali herra Schybergson oli matkoilla ja siellä sattui tilapäisesti olemaan kanneviskaalina eräs ylöspäin pyrkivä nuorukainen herra Väinö Kivi joka käytti tilaisuutta hyväkseen ansaitakseen itselleen ansioita. Hän valitti senaattiin. Asia tuli senaatin käsittelyn alaiseksi ja viipyi sielläkin kauan, niinkuin asiat siellä yleensä kauan viipyvät. Sitte eräänä kauniina päivänä näkyi sanomalehdissä uutinen että senaatti on tuominnut tästä kirjoituksesta erään henkilön kuudeksi kuukaudeksi vankeuteen. Koska tämä asia läheisesti koskee minuun, niin minä sen johdosta puhuin usean lainoppineen kanssa tiedustellen heidän mielipidettään asiassa. Useat heistä, suoraan ja empimättä lausuivat ettei kukaan tuomari yksinomaan oikeudellisia näkökohtia silmälläpitäen voi antaa tällaisessa asiassa langettavaa päätöstä. Mutta senaattissa olivat toisellaiset tuomarit. Olen kuullut, en tiedä olenko siinä oikeassa — täällähän on saapuvilla henkilö, joka otti osaa sen tuomion laatimiseen, hän voi minua oikaista, jos olen ollut väärässä — että senaatissa asiasta toimeenpantiin äänestys. Useat senaatin jäsenistä olivat sitä mieltä että langettavan tuomion antaminen tällaisessa asiassa olisi kerrassaan muodotonta. Mutta senaatin oikeusosaston silloinen varapuheenjohtaja koko lainopillisella auktoriteetillaan ratkaisi tämän asian sillä tavalla että langettava tuomio annettiin. En voi va-

pautua siitä ajatuksesta, että tällaiseen päätökseen ovat vaikuttaneet muut seikat kuin yksinomaan oikeudelliset näkökohdat. Täällä on nähtävästi alistuttu valtiollisen pakotuksen alle. On pelätty, — minusta tuntuu siltä kuin olisi pelätty — sitä, että vapauttavien tuomioiden antaminen tällaisissa jutuissa ei tulisi erittäin suosiollisesti vastaanotetuksi korkeimmissa piireissä. Jos asianlaita on tällainen — ja olen vakuutettu siitä, etten ole yksin tässä mielipiteessä, — niin täytyy sanoa, että kyllä on asianlaita surkea meidän oikeuslaitoksisamme. On surkeata että meidän korkeammat oikeuslaitoksemme, vaikkapa ne ovat niin kummallisissa asemassa kuin ne ovat, että ne eivät ole ainoastaan yksinomaan oikeudenkäyntiä varten, vaan että niillä on erinäisiä hallitustehtäviäkin ja että ne tavallaan muodostavat osan hallitusta — on todellakin surkeata että tämä heidän asemansa osana hallituksesta vaikuttaa heihin sillä tavalla, että he puhtaasti oikeudellisia asioita käsitellessään eivät voi vapautua poliittisista näkökohdista, vaan ottavat niitä huomioon tuomioita langettaessa. En tunne näistä majesteettirikoksista tarkemmin muita kuin tämän, mutta jo tämä ainoa esimerkki osoittaa ettei suinkaan omatunto sillä taholla voi olla aivan puhdas. Asialla on suuri periaatteellinen merkitys siihen nähden, että on olemassa se vaara, että senaatin oikeusosasto myöskin toisellaisissa tavalla tai toisella poliittista luonetta olevissa jutuissa antaa viedä itseään kokonaan harhateille kokonaan toisellaisten vaikuttimien valtaamana kuin niiden, jotka johtuvat juriidisista näkökohdista. Aikana tällaisena kuin tämä, jolloin valtiollinen vaino yltymistään yltyy, ei voida olla eduskunnassa panematta vastalauseita tällaista asiain käsittelyä vastaan.

En myöskään, vaikei se kuulu tähän nyt esillä olevaan prokuraattorin kertomukseen, vaan prokuraattorin toimintaan yleensä, voi olla samassa yhteydessä mainitsematta, että yhtä kuvaavana valtiollisen pakotuksen alle alistumisena täytyy pitää sitä prokuraattorin askeista toimenpidettä, että hän on katsonut tarpeelliseksi erityistä huomiota osottaa sille, että majesteettirikosjutut yleensä, vaikkapa hovioikeus antaa niistä vapauttavan päätöksen, alistetaan sittenkin senaatin harkittaviksi. Tämäkin toimenpide kuuluu tähän samaan systeemiin, se on ilmaus aivan samanlaisesta asiain käsityksestä, ja sitäkin vastaan on pantava vakava vastalause.

Ed. A i r o l a: Kun prokuraattori sillä tavoin kuin edellinen puhuja tässä esitti, on nähnyt hyväksi alentua painoylihallituksen ja kenraalikuvernöörin passaripojaksi (Puhemies koputtaa) täyttämään kaikkia niitä tehtäviä, joita nämä suvaitsevat hänelle jättää, niin on selvää, että hänen varsinaiset tehtävänsä ovat tästä suuressa määrässä kärsineet. Prokuraattorin kertomuksessa myönnetäänkin tämä tosiasia. Siinä aivan ensimmäisellä sivulla sen puolustukseksi, että tämä prokuraattorin kertomus tällä kertaa on niin köyhä, valaisee hyvin vähän lain käyttöä ja lakien voimassapitämistä maassa, selitetään, että prokuraattorin aika on kulunut kirjeenvaihdossa kenraalikuvernöörin kanssa. Tämän kertomuksen perusteilla on siis eduskunnan hyvin vaikeata käydä antamaan lausuntoa siitä, miten sen mielestä prokuraattori on täyttänyt tehtävänsä lainkäytön ja lakien voimassapitämisen korkeimpana valvojana. Eräs puoli, joka tässä kertomuksessa on melkein kokonaan sivuutettu, on sellainen, josta katson tarpeelliseksi jonkun sanan sanoa.

Prokuraattorin tärkeimpiä tehtäviä olisi ja onkin, ohjesäännön mukaan valvoa, että hallituksessa »kaikki asiat laillisessa järjestyksessä ja oikein käsitellään». Jotta hän tämän tehtävän voisi täyttää, määrätään ohjesäännössä, että hänen tulee »ahkerasti ja niin usein kuin hänen muut tehtävänsä sen myöntävät» olla saapuvilla senaatin ja sen osastojen kokouksissa ja myöskin pöytäkirjain tarkastamisessa ja jollei hän ehdi pöytäkirjaa tarkastettaessa saapuvilla olemaan, on pöytäkirja myöhemmin jätettävä hänen luettavakseen ja on hänellä valta tehdä ne muistutukset ja huomautukset, joita hän lain ja asianlaadun mukaan katsoo tarpeelliseksi. Tämä tehtävä on tärkeä varsinkin sellaisina epänormaalina aikoina, kuin nykyisin ja sinä vuonna, jota tämä kertomus koskee, aikana, jolloin hallitusmahti aivan järjestelmällisesti polkee lakia, loukkaa valtiosääntöä. Silloin on prokuraattorin oikeus tehdä muistutuksia ja huomautuksia näiden lakien loukkaamisten johdosta, nimittäin, senaatin laittomien päätösten johdosta, perin tärkeä. Miten prokuraattori on tämän tärkeän tehtävänsä ymmärtänyt täyttää, siitä sanotaan kertomuksen toisella sivulla: »vuonna 1908 ei prokuraattorinviran puolesta ole tehty ainoatakaan muistutusta tai huomautusta keisarikunnan senaatin pöytäkirjaan». Tästä päätäten on prokuraattorin mielestä sanottuna vuonna maassamme vallinnut oikein ihanteelli-

nen tila. Hallitus ei muka ole tehnyt mitään sellaista, joka laillisuuden tahi muun sellaisen seikan puolesta kaipaisi muistutusta. Minä en kuitenkaan voi uskoa, että hallitus oli näin lakia noudattava sanottuna vuonna, enkä luule Suomen kansan enemmistönkään sellaista uskovan. Tunnetaanhan paljonkin tapahtumia sellaisia, joissa hallitus on loukannut lakia. Tahdon mainita ainoastaan pari kaikkein räikeintä ja maallemme vahingollisinta toimenpidettä. Yhtenä on n. s. Nevansillan miljoonain maksaminen. Kun täällä oli esillä kertomus valtiovarain tilasta, silloin jo viitattiin tähän asiaan ja kehoitettiin, että eduskunta arvostelisi tätä hallituksen menettelyä, kun hallitus ilman eduskunnan suostumusta meni maksamaan hyvän joukon yli 6½ miljoonaa markkaa keisarikunnan rahastoon käytettäväksi tarkoitukseen, josta ei ole kansallemme olennaista hyötyä. Toinen on sotilasmiljoona-asia. Kertomuksessa valtiovarain tilasta mainitaan, että sanottuna vuonna maksettiin 20 miljoonaa markkaa Suomen valtiovaroista keisarikunnan sotilásrahastoon, siis maallemme ja kansallemme hyvin vahingolliseen tarkoitukseen. Edellinen toimenpide on selvästi laitton, kun maksaminen tapahtui ilman ja vieläpä vastoin eduskunnan asiasta antamia lausuntoja. Sotilasmiljoonia koskeva on mielestäni myöskin laitton, sillä hallitsija ei hyväksynyt eduskunnan asiassa tekemää päätöstä sellaisenaan. Näin ollen minun mielestäni esityksen olisi täytynyt raueta ja miljoonia siis ei olisi saanut maksaa. Näin mielestäni laittomalla tavalla on hallitus sallinut hyvän joukon yli 26½ miljoonaa markkaa viedä pois maastamme. Prokuraattori on arvatenkin ollut saapuvilla, kun tällainen päätös on tehty. Siitä huolimatta tässä kertomuksessa aivan kuin kerskuen sanotaan, ettei prokuraattori ole tenyt y h t ä ä n a i n o a t a muistutusta tai huomautusta hallituksen päätösten laillisuudesta. Mielestäni nämä seikat ovat sellaisia, ettei eduskunta voi niitä tässäkään yhteydessä sivuuttaa. Vaikkakin riistä valtiovarainvaliokunnan antamassa mietinnössä mainittaisiinkin, niin mielestäni on myöskin tästä prokuraattorin kertomuksesta annettavassa lakivaliokunnan mietinnössä huomautettava, että prokuraattori on sangen huonosti täyttänyt tehtävänsä valvoa, että hallituksessa »kaikki asiat laillisessa järjestyksessä ja oikein käsitellään».

Ed. H ä m ä l a i n e n: Ennenkuin asia menee valiokuntaan, olisi paikallansa saada sel-

vyyttä erääseen kohtaan esillä olevassa prokuraattorinkertomuksessa, koska se antaa aihetta käsitykseen, että tässä kertomuksessa selostettaisiin tapahtuneita tosiasioita väärässä valossa.

Jo viime valtiopäiville jaetun prokuraattorinkertomuksen yhteydessä oltiin tilaisuudessa panemaan merkille, miten käyseenalaisena kertomuskautena virassa ollut prokuraattori oli toiminut virkavallan auliina neuvonantajana milloin minkäkinlaisessa kuristushankkeessa, erittäinkin sanavapauden ahdistamisessa. Samanlaisesta toiminnasta tietää kertoa myös nyt esillä oleva kertomus varsinkin muutamissa painojutuissa, mutta kun ensimmäinen puhuja, joka täällä käytti puheenvuoroa, on kajonnut siihen puoleen, en puolestani tahdo kosketella näitä kertomuksessa esiintyviä majesteettirikos- ja sakramentin kunniajuttuja.

Näiden lisäksi on kuitenkin vielä eräs painojuttu, joka prokuraattorin kertomuksessa selostetaan kovin omituisella tavalla. Prokuraattori Grotenfeltin kirjelmästä kenraalikuvernöörille 25 p:ltä huhtikuuta 1908 N:o 308 käy selville, että kenraalikuvernööri oli Venäjän ministerineuvoston puheenjohtajan vaatimuksesta kehoittanut prokuraatoria saattamaan asianomaisia edesvastaukseen »Järkähtämättömän luja hallitus» nimisen kirjoituksen johdosta, koska sen katsottiin sisältävän »erittäin sopimatoman arvostelun Venäjän hallituksen toimenpiteistä sekä loukkaavia hyökkäyksiä eräitä keisarikunnan ministereitä vastaan». Tämän johdosta kenraalikuvernöörille lähettämässään vastauskirjelmässä prokuraattori esilläolevan kertomuksen mukaan lausui m. m. seuraavaa: »Sittenkun ennakkosensuuri nyttemmin lopullisesti on lakkautettu ja painovapaus Suomessa pantu voimaan eikä loukkaavien lausuntojen julkaisemista keisarikunnan julkisista oloista enää voida ennakolta estää, on itsestään selvää, että nykyinen tila, jolloin sanotunlaisista loukkaamisista ei ole Suomen laissa rangaistusta, johtuu huomattavasta aukosta lainsäädännössä. 1905 ja 1906 valtiopäiville annettu arm. esitys painovapauslaista sisälsikin ehdotuksen laiksi lisäyksistä rikoslain 16 lukuun, jossa m. m. oli säädetty rangaistus sille, joka julkisesti painotuotteissa levitti ilmeisesti perättömiä tietoja keisarikunnan julkisista laitoksista. Ehdotuksen hyväksyivät valtiopäivät tältä osaltaan, mutta Keisarillinen Majesteetti ei ole vielä armossa vahvistanut valtiosäätyjen asiassa hyväksymiä lakiehdotuksia.

Siihen nähden, mitä edellä on esitetty ja kun ei voimassa olevassa paino- tai muussa lain-

säädännössä ole olemassa rangaistusta keisarikunnan hallituslaitoksia loukkaavista lausunnoista, ei minun ole mahdollista ryhtyä Teidän Ylhäisyytenne tarkoittamiin toimiin, josta saan kunnioittaen ilmoittaa Teidän Ylhäisyydelenne».

Eduskunnalle siis tässä uskotetaan, että tuota kenraalikuvernöörin vaatimaa kannetta ei olisi nostettu, vaan että prokuraattori antoi siihen kannevaatimukseen kieltävän vastauksen. Kuitenkin todellisuudessa asianlaita on aivan päinvastainen. Sillä syksyllä 1908 Kuopion kaupunginviskaali nosti kanteen sanomalehti Savon Työmiestä vastaan kyseenalaisen erästä ruotsinkielisestä julkaisusta suomennetun kirjoituksen johdosta ja ilmoitti herra viskaali nimenomaan ryhtyneensä kanteen nostamiseen prokuraattorin kehoituksesta, vaatien edesvastausta Venäjän nykyisen pääministerin kunnian loukkaamisesta. Mainittakoon, että Kuopion kaupungin raastuvanoikeus eri kertoja asiaa käsiteltyään kumosi kanteen ja Viipurin hovioikeus, jonne virallinen syyttäjä valitti, yhtyi raastuvanoikeuden hylkäävään päätökseen. Sanomalehdissä olleiden tietojen mukaan on Kuopion kaupunginviskaali valittanut hovioikeudenkin päätöksestä, mutta ei ole vielä kuulunut mitään tietoja, onko senaatti jo tämän asian käsitellyt.

Mitä sitten tulee prokuraattorin menettelyyn sellaisenaankin, kuin se tähän kertomukseen jäljennetystä asiakirjasta näkyy, hän kun näet selittää ainoastaan sopivan lakipykälän puutteessa luopuvansa edesvastausvaatimuksesta, niin joutuu se menettely perin surulliseen valoon, koska kyseenalainen kirjoitus sisälsi ainoastaan Venäjän nykyisen hallitussuunnan asiallista ja tosiperäistä arvostelua, ja kun lisäksi muistaa, etteivät edes tuomioistuimetkaan, Kuopion raastuvanoikeus ja Viipurin hovioikeus, voineet siitä löytää mitään rangaistavaa.

Mutta miten on selitettävissä se ristiriitaisuus, että Kuopion kaupunginviskaali käräjäi tässä asiassa oikein vuosikaupalla alimmasta ylimpään oikeusasteeseen saakka prokuraattorilta saamansa virkamääräyksen nojalla ja kuitenkin nyt virallisessa kertomuksessa eduskunnalle tehdään tietäväksi, ettei prokuraattori ole asiassa ryhtynyt kerrassaan minkäänlaisiin toimenpiteisiin, ei siis myöskään antanut Kuopion kaupunginviskaalille mitään käräjoimismääräystä. Onko asia ymmärrettävä siten, että herra viskaali on omasta asianharrastuksestaan ryhtynyt puolustamaan sorretun lähimmäi-

sensä, Venäjän pääministerin kunniaa ja itse keksinyt tuon perättömän väitteen, että hän muka toimii prokuraattoriin määräyksestä, vai onko asia ymmärrettävä siten, että herra prokuraattori sittenkin on antanut herra viskaalille määräyksen kanteen nostamiseen? Kun asianomainen entinen prokuraattori istuneen jäsenenä tässä eduskunnassa, tietäisi hän ehkä antaa selitystä tähän sangen kummalliselta näyttävään juttuun. Ellei tätä selitystä tule, lienee silloin pakko jäädä siihen käsitykseen, että näissä eduskunnalle jätetyissä kertomuksissa saatetaan tarpeen vaatiessa esittää prokuraattorin toimintaa toisenlaisena, kuin mitä se todellisuudessa on ollut, ja ettei siis näiden kertomusten todenperäisyyteen sopisi ehdottomasti luottaa.

Ed. W r e d e: Jag har icke för afsigt att ingå på de ämnen, som berörts af de senaste talarena, ännu mindre kan det falla mig in att uppträda till något själf försvar. Men i landtdagsman Nuorteväs yttrande fanns en mening, som jag icke anser mig kunna med tystnad förbigå. Det är ju klart för enhver, som något sysslat med kriminella spörsmål, att åsikterna i flere fall kunna vara delade därom när en dom bör blifva fällande eller friande, och särskildt att den, som drabbas utaf domen, lätt finner omständigheter, som hade bort föranleda hans frikännande. Om man då på den grund, att man själf har råkat ut för en fällande dom, djärfves mot landets öfverrätter och dess högsta domstol utslunga den oerhörda beskyllningen, att medlemmarna uti dessa rätter skulle låtit leda sig af andra än rättsliga synpunkter vid domens fällande, så öfverlämnar jag åt enhver rättvis person att bedömma med hvilka epitet ett dylikt beteende rätteligen bör betecknas. Det kollegium jag haft äran tillhöra, liksom också landets hofrätter och dess prokurator, stå väl öfver dylika smädelser, men jag hemställer huruvida man gör landet någon tjänst genom att i närvarande ögonblick komma fram med dylika grundlösa påståenden.

Ed. N u o r t e v a: Ppydän ensinnäkin panna vastalauseen sitä käsitystä vastaan, että minä olen tämän jutun ottanut esille sentakia, että se on tavalla tai toisella koskenut minua itseäni. Saan vakuuttaa ed. Wredelle, että koskipa tuo juttu kotä tahansa, niin minä olisin ottanut sen esille ja jos se olisi koskenut jotakin toista, niin minä olisin ottanut sen esille vieläkin jyrkemmässä muodossa kuin nyt.

Ed. Wreden lausunto on kuvaava. Hän asettuu niin korkealle kannalle, että hän ei suvaitse antaa mitään selvitystä asiassa. Kuitenkin, asetuttakoon tässä asiassa kuinka korkealle jalustalle tahansa, todistetuksi jää, että sen käsityksen mahdollisuudelle, minkä olen täällä esittänyt, on perin oleellisia syitä. Voisin mainita nimeltä joukon suurta lainopillista auktoriteettia nauttivia henkilöitä, jotka ovat lausuneet aivan samaa, minkä minä tässä olen lausunut, ja jotka eivät ole lausuneet tätä missään puoluetarkoituksessa, missään agitatorisessa tarkoituksessa, vaan yksinomaan vakuutettuina siitä, että senaatin oikeusosasto, siinä asemassa kuin se nykyään on, osana hallitusta, ei voi vapautua poliittisista näkökohdista. En taho sanoa, että senaattorit olisivat tällaisten vaikuttimien alaisina minkäänlaisesta pelkuruudesta tai itsetietoisesta halusta saada palvella korkeinta, minä vaan sanon, että se ilmakehä, joka muodostuu heidän ympärillensä, kun he ovat sekä hallituksena että oikeuslaitoksena, itse asiassa olosuhteiden pakotuksesta johtaa tällaiseen.

Mitä itse tähän asiaan tulee, niin kyllähän se on totta, kuten ed. Wrede sanoi, että kriminaalisista syytteistä voi olla, ja on eri mielipiteitä. Mutta kyllä sentään näin maallikossa synnyttää merkillisiä tunteita, kun, mikäli minä tiedän, hovioikeus yksimielisesti asettuu päinvastaiselle, vapauttavalle kannalle kuin senaatin oikeusosasto. Ed. Wrede katsoi asemansa olevan sellaisen, että eduskunta on niin paljon alapuolella näitä kaikkivaltiaita ja jumalallisia hallituslaitoksia, että olisi muka heidän arvolleen alentavaa tälle vähäpätöiselle kansaneduskunnalle antaa tietoa, mitä he kaikkivaltiaassa viisaudessaan ovat senaatissa tehneet. En tiedä, miten äännet siellä jakautuivat, olen kuullut puhuttavan, että enemmistö oli verrattain satunnainen. Kaikki tämä antaa minulle, jollen minä voikaan käyttää sitä minään järkähtämättömänä todistuksena sille käsitykselle jonka olen lausunut, aihetta lausua tällaisen käsityksen perin luultavaksi. Että tällainen lausunto olisi törkeä solvaus, no niin, voidaanhan asioita nimittää millä nimellä tahansa. Ja jos sitä törkeäksi solvaukseksi käsitetään, niin minua se oikeastaan itse asiassa ilahuttaa, sillä silloin voisi toivoa, että hallitus niin paljon kuin mahdollista koettaisi olla antamatta aihetta tällaisten käsitysten ilmituomiseen.

Ed. Hämäläisen lausuntoon pyydän lisätä, että se kohta, josta hän puhui, saa vielä omi-

tuisemman valon siitä, että prokuraattori siinä erityisesti katsoo tarpeelliseksi, että meidän painovapauslakiimme saadaan määräyksiä siitä, että Venäjän oloja arvostelevat lausunnot asetetaan syytteen alaisiksi. Mihin silloin joudutaan, kun ei saada Venäjän oloja arvostella? Jos se lakipykälä, joka laaditaan tällaisten toivomusten takia, muodostuu yhtä ylimalkaiseksi, kuin se käsitys, joka käy ilmi tästä prokuraattorin kirjelmästä, niin kyllä se silloin tietää sitä, että kaikki puhe Venäjän oloista on mahdotonta, sillä Venäjän hallinnolliset olot ovat sellaiset, että puhukoon niistä mitä tahansa, niin se on aina moitetta. Että asianlaita on sellainen, sille emme me mahda mitään.

Ja lopuksi pyydän vielä kerran panna vastalauseen sellaista väitettä vastaan, että olisin tämän asian ottanut esille sen takia, että olen itse siitä joutunut kärsimään.

Pidettäköön meitä täällä kuinka huonoina tahansa, niin paikkansa pitäväksi jää, että me otamme esille tällaisia kysymyksiä vaan periaatteellisina kysymyksinä koskekoot ne ketä tahansa. Olisin ottanut tämän asian yhtä suurella innolla esiin, jos se olisi koskenut senaattori Wredeä, — joka nyt tietysti on perin uskomatonta.

Ed. Grotenfelt: Jag hade icke ämnat an hålla om ordet för att yttra mig i den nu förevarande frågan, åtminstone ej i detta skede af saken, särskildt emedan de uttalanden, som här fällts angående prokuratorsämbetets innehafvares verksamhet, till väsentlig del icke gällt sådant, som inträffat under den tid detta ämbete varit mig anförtrödt. Då emellertid en af de föregående talarene, representanten Hämäläinen, riktat en personlig vädjan till mig uti den angelägenhet, som beröres på sid. 21 afd. III uti förevarande berättelse, så vill jag nämna, att föreskrift att utföra åtal i den sak, hvarom i detta bref är fråga, icke blifvit lämnad under den tid jag innehaft prokuratorsämbetet. Om någon föreskrift sedan lämnats känner jag icke.

Jag skulle måhända hafva anledning att ännu yttra några ord i anledning af hr Nuortevassista uttalande, men jag anser det icke vara nödigt att nu göra det. Jag ber endast att få framställa, att 1905—1906 års landtdag har godkändt sådana bestämningar, hvarom hr Nuorteva yttrat sig.

Ed. Hämäläinen: Se ei vaikuta lainkaan asiaan, annettiin tuo määräys silloin, kun prokuraattori Grotenfelt hoiti virkaa. Se määräys on kuitenkin annettu sen vuoden kuluessa, jota tämä kertomus koskettelee, eli 1908. Joka tapauksessa on Kuopion kaupunginviskaali ilmoittanut, että hän ajoi sitä kannetta prokuraattorilta saamansa määräyksen nojalla, ja nyt eduskunnalle kerrotaan, että prokuraattori ei ole antanut sellaista määräystä. Jos sen olisi antanut toinen prokuraattorin viran hoitaja, niin tietysti täytyisi näkyä kertomuksesta sekin määräys, ellei tahdota saatata eduskuntaa tässä asiassa väärään käsitykseen. Omituista on, että tähän ei tullut pyydettyä selitystä. En tiedä miten lakivaliokunta, jouduttuaan asiaa käsittelemään, voinee tähän selvitystä saada. Lakivaliokunnan arvatenkin täytyy jäädä siihen käsitykseen, että asia on eduskunnalle kerrottu toisin kuin prokuraattorin viranhoidtaja on menetellyt.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi ja puheenaoleva kertomus lähetetään lakivaliokuntaan.

Seuraava istunto on ensi tiistaina k:lo 6 i. p.

Täysi-istunto päättyy k:lo 7,30 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi.

Iivar Ahava.

16. Tiistaina 5 p. huhtikuuta

klo 6 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Esitetään:

1) Keisarillisen Majesteetin arm. esit. n:o 8 ynnä ehdotus laiksi niiden Suomenmaata koskevien lakien ja asetusten säätämistäjärjestyksestä, joilla on yleisvaltakunnallinen merkitys, mikä asia täysi-istunnossa t. k. 1 p:nä pantiin pöydälle tähän istuntoon.

2) Kertomus Suomen postisäästöpankin tilasta ja hoidosta vuonna 1908.

Pöydälle panna varten
esitetään:

3) Talousvaliokunnan mietintö n:o 1 Keisarillisen Majesteetin armollisen esityksen johdosta, joka koskee tuulaakimaksun laskemisen perustetta.

4) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 1 sen kertomuksen johdosta, minkä lääketieteellisensiaatti Herman Frithiof Antellin testamenttaamia kokoelmia ja rahavaroja hoitamaan asetettu Valtuuskunta on vuosilta 1907, 1908 ja 1909 Suomen Eduskunnalle antanut.

5) Pankkivaliokunnan mietintö n:o 1 Längmanin testamenttirahastojen hoidosta ja niistä kertyneiden korkovarojen käyttämisestä.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi, paitsi ennen vapautuksen saaneita ed. Halosta, D. Neoviusta, Nevanlinnaa, Ripattia ja Seistä, ed. Anneberg, Eronen, Junes ja E. S. Yrjö-Koskinen.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tämän illan istunnosta ed. Anneberg, Eronen ja vapaaherra E. S. Yrjö-Koskinen sairauden takia sekä tämän viikon ajaksi ed. Junes hänen perheessään sattuneen sairauden takia.

Vapautus valiokuntajäsenyydestä.

Puhemies: Ed. Tuomi, joka aikaisemmin on valittu talousvaliokunnan jäseneksi sekä sittemmin jäseneksi myös perustuslakivaliokuntaan eikä ennätä ottaa osaa molempain valiokuntien töihin, on pyytänyt, että hänet vapautettaisiin ensiksimmäisen valiokunnan jäsenyydestä. Tähän vapautuksenpyyntöön suostutaan ja kehoitetaan valitsijamiehiä valitsemaan talousvaliokuntaan uusi jäsen ed. Tuomen sijaan.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Keis. Majesteetin armollinen esitys n:o 8

ynnä ehdotus laiksi niiden Suomenmaata koskevien lakien ja asetusten säätämistäjärjestyksestä, joilla on yleisvaltakunnallinen merkitys, mikä asia täysi-istunnossa t. k. 1 p:nä pantiin pöydälle tähän istuntoon, esitetään edelleen.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa tämän armollisen esityksen lähetettäväksi perustuslakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Mäkelin: Suomen eduskunnan historia on suurella määrällä omituinen siitä, että siinä löytyy vähän väliä sellaisia lehtiä, joissa kerrotaan, miten eduskunnan on täytynyt tuon tuostakin lausua sanansa niitä oikeudenloukkauksia vastaan, joita on tehty siltä taholta,

jossa valtio-opin mukaan pitäisi löytyä lain ja oikeuden vankin tuki. Ja tänään on eduskunta jälleen pakotettu lisäämään historiaansa tuollaisen lehden, lehden muita merkittävämman, sillä tänään on eduskunnalla, vieläpä hallituksen omasta alotteesta, käsiteltävänä asia, joka tulee kautta aikojen osottamaan, miten arvottomia käsitteitä laki ja oikeus ovat olleet aikamme mahtavimmalle suurvallalle, sekä lisäksi osottamaan, miten kevyesti samaisen suurvallan hallitus saattaa pidellä asioita, joista riippuu kansakuntien onni ja menestys, asioita sellaisia, jotka johtavat juurensa syvältä vuosisatain kehityksen uumenista, eli toisin sanoen ovat historiallisen kehityksen kiteytyneitä tuloksia. Tämä asioitten kevyt käsitteleminen, lausuakseni ensinnä sanasen siitä, on laadultaan jotain sellaista, jonka asianmukaiseen kuvaamiseen on aivan mahdollon löytää sopivia sanoja, ei ainakaan niin sopivia, että niitä voisi käyttää tältä paikalta.

Täällä eduskunnassa ei ole kyllä, varsinkaan viime aikoina, päästy tottumaan erin vaativiksi hallituksen eri esitysten perusteellisuuden suhteen, mutta siihen on toki totuttu, että hallitus on kykynsä mukaan koettanut edes jollain tavoin selittää ehdottamainsa lainsäädäntötoimien tarpeellisuutta. Mutta ministerineuvosto, jonka kanssa eduskunta nyt on tekemisissä, ei tee edes yritystäkään siihen suuntaan. Se jättää eduskunnalle asiakirjan, josta ilmenee samaisen neuvoston halu maamme valtiosäännön poispyyhkimiseen, esittämättä kuitenkaan niitä syitä, joitten takia se katsoo tuollaisen toimenpiteen tarpeelliseksi.

Tämä lienee jotakin niin erikoista, että mikään samantapainen menettely ei olisi voinut tulla kysymykseen missään muussa maassa kuin siinä, jonka vallanpitäjät ovat kansainvälisesti kuuluja eräänlaisesta säännöttelyhalustaan, — säännöttelyhalusta sellaisesta, joka ei ota lukuun lakeja, ei olevia oloja, ei vissejä tosiasioita, eipä edes alkeellisimpia siivouden vaatimuksia.

Siinä samaisessa maassa, kuten tietää koko maailma ja kuten osottaa sen maan historia, niin sanottu perustuslaillinen aikakausi mukaan luettuna, saatetaan vuorokaudessa ja parissa laatia säännöttelyjä, jotka mitä syvimmin koskevat yhteiskunnan perusteita ja kansalaisten elinehtoja. Siinä maassa, vaikka siinä ei pidetä kiirettä muissa asioissa, saatetaan yhdellä kynänpiirrolla laajoilta kansalaiskeroksilta pyyhkiä pois oikeuksia, joilla pitäisi olla perustusain pyhyys. Saatetaan siis tehdä te-

koja, joiden toimeenpanemiseen jokaisessa sivistyneessä yhteiskunnassa menisi taantumuskausinakin aikaa varsin melkoisesti. Tästä tunnetusta venäläisestä nopeudesta kaiketi siten johtuu sekin, että samainen tämänsuuntaisissa asioissa nopea hallitus on katsonut voitavansa vaatia Suomen eduskunnalta yhden kuukauden kuluessa lausuntoa sellaisesta asiasta, joka koskee suurinta valtiollista yhteiskunnallista muutosta, mikä konsanaan tässä maassa on ajateltavissa. Ja tämänkään, tätä aikamäärää koskevan vaatimuksen syitä ei samainen hallitus ole sanallakaan perustellut, enemmän kuin se on perustellut sitäkään, mistä syystä se pitää Suomen valtiosäännön tuhoamista tarpeellisena. Meidän on kaiketi käsitettävä tämä vaiteliaisuus siten, että Venäjän hallitus tällä menettelyllään tunnustaa, ettei se asia, jota se on tällä kertaa ajamaan lähtenyt, ole millään tavalla perusteltavissa.

Mutta ylipäänsä kaikki se, mitä olen tässä tähän asti lyhyesti kosketellut, koskee tavallaan vain asian muodollista puolta, tosin ei mitään sen vähäpätöistä osaa, sillä tämäkin puoli tästä kysymyksestä on siksi tärkeä, että se täytyy aiheuttaa vakavan muistutuksen eduskunnan puolelta. Kuitenkin jää tämä muodottomuus — ja, miksi en sanoisi, lainvastaisuus — ilmeisesti toisarvoiseksi asiaksi, kun otamme esille sen seikan, että eduskunnalta pyydetään vain lausuntoa tästä ehdotuksesta, joka lyhyesti sanoen ei tähtää sen alempaan päämaaliin kuin Suomen valtiosäännön hävittämiseen. Minua ei ole kyllä valtuutettu puhumaan koko eduskunnan puolesta, mutta minä tiedän voivani vakuuttaa, ettei Suomen kansan edustajain joukossa, niin eri kannoilla kuin edustajat seisovatkin muutamissa valtiollisissa kysymyksissämme, löydy niin yhtäkään, eikä tule vastaisuudessa löytymään, joka myöntäisi, että maamme valtiosääntöä voitaisiin edes pienimmässäkään määrässä muuttaa ilman eduskunnan suostumusta. Jokainen meistä ja jokainen tulevistakin Suomen kansan laillisista edustajista tulee leimaamaan kaikki sellaiset yrityksetkin julkeaksi laittomuudeksi ja annettujen juhlallisten vakuutusten törkeäksi rikkomiseksi. Minun ei tarvitse ryhtyä tässä luettelemaan oikeutemme perustelua, ei niitä valtiotekojä, joiden kautta Suomen kansa on saanut valtiollisen oikeutensa, eikä niitä valtiotekojä, joiden kautta tämä oikeus on sittemmin niin monet kerrat todennettu. Minun ei tarvitse ryhtyä näitä luettelemaan eikä lukemaan hallitsijan vakuutuksia,

enemmän kuin niitä lainkohtiakaan, jotka tähän nähden perustuslain pyhyydellä sitovat keisarikunnan valtiovaltaa. Minun ei tarvitse tehdä tätä, sillä sen kaiken tulee tekemään perustuslakivaliokunta, johon tämä merkillinen asia lähetettäne. Eikä minun tarvitse tehdä tätä senkään vuoksi, että eduskunnassa oltaisiin eri mielisiä näiden tosiasian suhteen, sillä minä voin jo edeltäkäsikin varmasti vakuuttaa, että sitä osaa valiokunnan mietinnöstä, jossa tullaan selittämään meidän oikeutemme perusteet, ei tulla heikontamaan vastalauseilla, eikä se tule myöskään eduskunnassa synnyttämään mitään väittelyä, sillä tämä asia on meille kaikille, niin eri kannoilla kuin muissa kysymyksissä seisommekin, yhteinen ja selvä, on osa meidän olemuksestamme, samoin kuin se on sitä jokaiselle Suomen rehelliselle kansalaiselle, kuulukoonpa hän mihin yhteiskuntaluokkaan hyvänsä ja olkootpa hänen valtiolliset mielipiteensä minkälaiset tahansa. (Eri puolilta: Hyvä, hyvä!) Minä en lähde tässä läheteilaisuudessa oikeuttamme todistamaan, sillä se tekisi jokaiseen suomalaiseen samallaisen vaikutuksen, kuin jos ottaisin todistaakseni, että tänä vuonna merkitään vuosiluku 1910.

Ei ole epäilemistäkään, etteikö keisarikunnan vallanpitäjille, vaikka heidän tietorikkautensa maamme asioissa, kuten useat tosiseikat ovat osottaneet, ei yleensä kestä kehumista — olisi tunnettujakin ne, ainoastaan yhdellä tavalla tulkittavat perusteet, joihin Suomen kansan eittämätön oikeus saada eduskuntansa kautta vapaasti päättää tällaisista asioista, nojautuu. Ja elleivät he olisi niistä aikaisemmin selvillä olleet, niin ainakaan nykyään eivät he enää voi tietämättömyyteensä vedota, sillä tässä kysymyksessä ovat europalaiset erikoistuntijat ja kuuluisuudet antaneet heille aivan hyljättäin ja kolmin eri ottein mitä arvokkainta ja mitä selvintä opetusta. Mutta nämä valtaherat eivät näy olevan millänsäkään tästä opastuksesta ja näistä tosiasioista; he vain yhä edelleen toimivat sokean mielitekonsa vallassa, yrittämättäkään, kuten jo olen huomauttanut, perustella menettelynsä oikeutta.

Tosin olemme saaneet heidän sanomalehdistään nähdä joitakuuta perustelujen tapaisia, mutta niissä yrityksissä ei tietystikään ole voitu todistaa Suomen eduskunnan syrjäyttämisen laillisuutta. Onpahan puhuttu vain jostakin »välttämättömyydestä» ja vedetty teon oikeutuksen todisteeksi muun muassa se tosiasia, kuten lehdissä selostetusta, niin sanotusta »selityskirjelmästä» näkyy, ettei keisarikunnan

hallitus ole muulloinkaan pannut sanottavasti arvoa niille lupauksille ja vakuutuksille, joita hallitsija on eri aikoina antanut niille eri kansakunnille, jotka ovat tulleet Venäjään yhdistetyiksi. (Vasemmistosta: Oikein!)

Mikä on nyt se »välttämättömyys», joka pakottaa keisarikunnan hallitusta menettelemään tällä tavoin? Mikä on ensinnäkin se välttämättömyys, joka on pakoittanut sen tekemään näin törkeän yrityksen Suomen eduskunnan syrjäyttämiseksi? Joko keisarikunnan hallitus on yrittänyt laillisia keinoja saattaakseen mieleiseensä ratkaisuun ne mielitekonsa, joista puhutaan tässä esillä olevassa ministerineuvoston puheenjohtajan ehdotuksessa? Ei edes mitään sen suuntaista yritystä ole tehty, ei ole annettu eduskunnalle ainoatakaan esitystä näiden asioiden järjestämisestä. Siitä tulevat eduskunnan asiakirjat olemaan sitovana todistuksena kautta aikojen. Kuitenkin vaatisi mitä alkeellisin järjellisyys, että ennenkuin ryhdytään lakia syrjäyttäviin keinoihin, koetettaisiin voittaa tarkoitus laillista tietä. Mitään sen suuntaistakaan yritystä ei siltä taholta ole tehty ja kuitenkin puhutaan jostain välttämättömyydestä, ajattelematta laisinkaan, ettei sellainen puhe tule kestävänsä historian arvostelua. Puheen tuolloisesta välttämättömyydestä voi ymmärtää ainoastaan yhdellä tavalla, siten nimittäin, että keisarikunnan hallitus käsittää, ettei Suomen eduskunta tulisi koskaan suostumaan sellaiseen kansamme valtiollisen ja yhteiskunnallisen elämän tukahuttamiseen, kuin rajantakana on suunniteltu. Mutta tämä tieto ei anna hallitukselle vähintäkään oikeutta puhua mistään välttämättömyydestä, vaan on se puhe leimattava ei miksikään muuksi, kuin huonojen tekojen verhoksi, ja — minä lisään — varsin huonosti keksityksi verhoksi.

Vielä useammin on sana »välttämättömyys» ilmennyt tämän asian yhteydessä silloin, kun herrat vallanpitäjät ovat olleet pakotetut maailmalle lausumaan jotakin tämän asian asiallisesta puolesta. He ovat selittäneet, että Suomen oikeuden tuhoaminen on välttämätön yleisvaltakunnallisten etujen ja valtakunnan kokonaisuuden kannalta. Mutta tätäkään väitettä ei ole millään tavalla perusteltu eikä yhdelläkään tosiasialla todistettu. Ei ole todistettu sitä, että valtakunnan edut kärsisivät Suomen sisäisen itsenäisyyden takia, eikä sitäkään, etteivät nykyiset perustuslakien mukaiset lainsäädäntöorganit pystyisi takaamaan kaikkia lainsäädäntövaatimuksia. Vai onko Suomen taholta milloinkaan pantu esteitä

sellaisten muutosten aikaansaamiselle, jotka olisivat olleet välttämättömiä keisarikunnan todellisille eduille? Meidän vasemmistolaisten mielestä on Suomen eduskunta ollut kautta aikojen näissä asioissa aivan liian aulis, ja verkset valtiopäiväpäätökset osoittavat, ettei tämä aulius ole suinkaan tyrehtynyt, sillä eduskunta on tämän tästäkin vakuuttanut omaavansa sen ominaisuuden. Mikä siis muodostaa sen välttämättömyyden, josta Suomisyöjäpiireissä niin suuriäänisesti puhutaan? Se olisi todistettava meille suomalaisille ja samalla koko maailmalle, sillä koko sivistynyt maailma on oikeutettu vaatimaan Venäjältä selitystä sen voimatoimenpiteen johdosta, jonka Venäjä, se on, sen kaikkivaltias virkamiehistö, on tällä hetkellä tekemäisillään.

Jos tämä asia jäisi vain sen selityksen varaan, minkä se tänä iltana saa, katsoisin minä velvollisuudekseni käydä osoittamaan, miten erinomaisesti nykyiset lainsäädäntöorganit voivat täyttää kaikki suurimmatkin vaatimukset yleisvaltakunnallisuuden kannalta. Minun olisi ensinnäkin helppo osoittaa, ettei Suomella ole mitään ulkopoliittikkaa ja ettei se siis siinä suhteessa voi häiritä valtakunnan kokonaisuutta. Edelleen olisi helppoa osoittaa, ettei Suomi ole milloinkaan yrittänyt päästä vaikuttamaan sellaisiin valtakunnan sisällisiin asioihin, joita todella voidaan pitää yleisvaltakunnallisina, koska ovat yhteisiä Suomelle ja Keisarikunnalle. Näihin tämäntapaisiin asioihin ei Suomen eduskunta pääse sekaantumaan ja lisäksi puuttuu siltä — ikävätä kyllä — sananvalta maan sisäisissä asioissa siihen määrään, että hallitsija saattaa omin päinsä lukuisissa eritapauksissa perustuslakien mukaan käytellä valtaansa miten parhaaksi näkee. Tämän kaiken tulee valiokunta osoittamaan, samoin kuin se toiselta puolen tulee todistamaan eduskunnan oikeudet, joten mikään yksityiskohtainen asiain luetteleminen ei ole tässäkin kohden tarpeellista.

Mutta missä on siis se välttämättömyys ja se tarve, joka pakottaa keisarikunnan hallituksen käymään Suomen oikeuksien kimppuun? Sellaista tarvetta ei ole laisinkaan olemassa, vaan johtuu koko tämä häpeällinen sotaretki joistakin muista syistä. Sanokaamme suoraan, että se johtuu ensinnäkin mitä tuhmimmasta kopeudesta, ja toiseksi siitä syystä, että keisarikunnan virkamieslauma tahtoo päästä tänne harjoittamaan samanlaista rosvoamista, jota se on tottunut harjoittamaan omassa maassaan. (Vasemmistosta: Se on jo tullut tänne! Puhemies: Ei saa häiritä puhujaa!) Yksinker-

taisesti tahtoo tämä lauma vallata itselleen uusia saalistamisalueita ja siinä innossa ei se välitä laista ei edes alkeellisimmista ihmistaivoista. Alhaisten pyyteittensä verhoiksi on se ottanut, muuta kun ei ole ollut saatavissa, m. m. Venäjän kunnian ja arvon, selittäen tuon tuostakin että Venäjän arvo kärsisi siitä, jos Venäjä kysyisi Suomelta lupaa jonkin muutoksen toimeenpanemista varten. Vähän selvennettyä kuuluisi tämä siten, että Venäjän kunnia kärsisi siitä, että sen virkamiehistö noudattaisi lakia. No, tuo saattaa pitää paikkansakin, kun käsitetään Venäjäksi Venäjän virkamiehistöä ja otetaan huomioon se seikka, että sanotun valtiomahdin siveysoppi on siihen määrään vastakkainen muiden ihmisten siveysopille, että sen mukaan lienee kunnialle käypää kaikki se, minkä ihmiset kaikkialla muualla lukevat kunniaakseen.

Tässä ohella täytynee lyhyesti huomauttaa että kyllä keisarikunnan hallitusherroilla olisi erinomainen halu vetää laillisuuden vaippa tämän kurjan yrityksen ylitse, jos sellainen teko vain olisi mahdollisuuden rajain sisäpuolella. Yrityksiä he ovat tehneet toisen toisensa jälkeen, mutta kaikki ne ovat olleet niin kömpelöjä, että ovat järjestään herättäneet mitä syvintä sääliä kaikissa ajattelevissa piireissä ja kaikkialla maailmassa. Huomattavin tämän suuntainen yritys on vetoaminen Venäjän perustuslakeihin, niiden 2 §:ään, jossa puhutaan Suomen asemasta valtakunnassa. Tuon pykälän todellinen alkuperäinen tarkoitus on tullut näinä päivinä todistetuksi ja todistelu ei suinkaan puhu niiden anastajain pyyteitten eduksi. Ja vaikka siten ei olisi tapahtunutkaan, niin on selvää, että näillä Venäjän perustuslaeilla, jotka ovat laaditut venäläisessä lainsäädäntöjärjestyksessä ja vuosisata sen jälkeen kuin Suomi oli saavuttanut valtiolliset oikeutensa, — ettei näillä perustuslaeilla voi olla mitään ratkaisevaa merkitystä silloin kun on kysymys Suomen oikeuksista. Hukassa, todellisesti hukassa ja auttamattomalla toivotomuuden tiellä olisi kansamme silloin, jos sen oikeudet olisivat riippuvaiset niistä lakisäädöksistä, joita Venäjällä kulloinkin ja niin tuhka tiheään tehdään ja muutellaan. Mikä olisikaan maamme ja kansamme asema silloin jos perustuslakimme olisivat riippuvaiset eräistä toisista perustuslaeista, joista puhuttaessa täytyy aina, selvyyden vuoksi, mainita painatusvuosi. Jo ajatuskin mokoman opin soveltamisesta koituu julkeaksi pilkaksi kaikkia lalaisuuden periaatteita vastaan.

Vaikkei tämä esillä oleva ministerineuvoston ehdotus, käsittääkseni, voi tulla eduskunnassa asiallisen käsittelyn alaiseksi, lieene siitä huolimatta paikallaan luoda tässä yhteydessä pikainen ja ylimalkainen silmäys sen asialliseen sisällykseen. Jo ehdotuksen muuten niin vaatimattoman lyhytsanaisesta alkulauseesta selviää että tämän onnettoman tekeleen välityksellä, sittenkun se on saavuttanut Duuman siunauksen, muka selvitetään, muutetaan, täydenne-tään ja kumotaan erityisiä lakeja, myöskin sellaisia — tietysti pääasiassa juuri sellaisia — joita on laadittu tässä maassa voimassa olevassa lainsäädäntöjärjestyksessä. Ja sen jälkeen seuraa ilman muuta ehdotuksen 1 artikla, jossa tehdään tiettäväksi että lait ja asetukset, joiden vaikutus ulotetaan Suomeen, annetaan yleisessä lainsäädäntöjärjestyksessä, jos ne eivät kohdistu vain tämän maan sisäisiin asioihin, sekä erityisen lainsäädännön määräämässä järjestyksessä, jos ne kohdistuvat vain niihin n. s. sisäisiin asioihin. Siis tästä alkulauseesta ja ensimmäisestä artiklasta selviää ilman muuta, että ehdotuksentekijäin tarkoituksena on käydä käsiksi maamme lainsäädäntöorganien perusteihin, että heidän tarkoituksensa on mitä syvimmin järkyttää niitä oloja, jotka ovat vuosisataisen kehityksen tulos ja joiden vakuutena meillä on ollut ei ainoastaan juhlallisesti annetut keisarin sanat, vaan myöskin muuttumattomiksi julistetut perustuslain säännökset. (Vasemmalta: Mitäs niistä sanoista!)

Ja nämä ehdotuksentekijät eivät suinkaan salaa näitä törkeitä tarkoituksiaan. Päinvastoin he kiiruhtavat jo seuraavassa artikkelissa selittämään, että Suomen hallinnon sisällisen järjestyksen alkuperusteet säädetään ja muutetaan yleisessä lainsäädäntöjärjestyksessä, joka, kuten ehdotuksesta liiankin hyvin selviää, merkitsee sitä, että meidän perusoikeuksiemme muovaileminen, muuttaminen ja kumoaminen kävisi mahdolliseksi valtakunnan Duuman ja muitten keisarikunnan lainsäädäntölaitosten kautta. Jos nyt tällainen ehdotus toteutettaisiin, niin mitä silloin jäisi valtiolaitoksestamme jällelle? Valtiolla ja yhteiskunnalla täytyy olla mahdollisimman vahvat perusteet, sen ovat jo ammoisina aikoina havainneet kaikki kansakunnat. Mutta nyt tahtoo keisarikunnan hallitus asettaa meidän kansamme asemaan sellaiseen, jossa siltä kokonaan katoaisi tuollainen varmuus, asemaan sellaiseen, jossa se ei tänään tietäisi, ovatko vielä huomenna voimassaan ja vaikutuksessaan ne perusteet, joille valtiolaitoksemme on rakentunut ja jotka ovat tähän saak-

ka olleet yhteiskunnallisen elämämme kulmakiviä, — kulmakiviä, joiden olemassaolo ja luottamus niiden koskemattomuuteen on saanut kansamme pohjimmaitsetkin kerrokset ryhtymään laajaperäiseen ja toivorikkaaseen uudistustyöhön. Minun täytyy sanoa, että kokonaisen kansakunnan murhan ottavat edesvastuulleen ne henkilöt, jotka lain ja oikeuden syrjäyttäen yrittävät saada toimeen tuollaisen epävarmuuden tilan, säännöttömyyden tilan, sekasorron ja luonnottoman riippuvaisuuden.

Mutta kerran alkuunpäästyään eivät nämä herrat ehdotuksentekijät suinkaan tyydy näihin yleisiin säännöksiin. Päinvastoin he, ikäänkuin kaikeksi viisimmäksi vakuudeksi, käyvät yksityiskohtaisesti selittämään, mitkä asiat ensi sijassa kuuluvat yleisvaltakunnallisen lainsäädännön piiriin. Heidän pyyteittensä kannalta tuollainen selostaminen onkin tuiki tarpeellista, sillä mainittuihin yleisiin säännöttelyihin, niin tuhoisaa laatua kuin ne ovatkin, ei mitenkään voisi sisältyä koko se hävitysohjelma, jonka he aikovat tämän maan suhteen toimeenpanna.

Minä en lähde tarkastamaan kaikkia niitä seitsemäätoista tähän ehdotukseen sisältyvää erikoiskohtaa, vaan tyydyn huomauttamaan, että nämä poikkeuksia ja poikkeuslakeja harastavat herrat tahtoisivat Duumalle ja muille keisarikunnan lainsäädäntöorgaaneille oikeuden määrätä näitä poikkeuksia meidän rikos- ja oikeudenkäyntilakeihimme, että tahdottaisiin päästä turvaamaan valtakunnallisia etuja kansanvalistusasioissa, että he tahtoisivat pitää huolta meidän kokoontumis- ja yhdistymislaitostamme, samoin kuin painolaistakin. Lisäksi he tahtoisivat keisarikunnan valtiomahdeille oikeuden päättää Suomen rahajärjestelmästä, postista, telefoonista ja ilmapurjehduksesta, rautateistä ja sähkölennäntimestä, kauppa-merenkulusta j. n. e.

Kun silmäilee näiden herrojen ehdotusta, joutuu erinäisten kohtien suhteen todella ymmälle. Useista niistä ei nimittäin voi löytää, miettiipä miten hartaasti tahansa, mitään »yleisvaltakunnallista», ei voi keksiä niitä syitä, joiden takia ja se asia on tahdottu vetää n.s. yleisvaltakunnallisen lainsäädännön piiriin. Sillä eiköhän nyt esimerkiksi kansanvalistaminen ole puhtaasti sisäistä laatua oleva asia? Miten sen suhteen olisi tarpeellista laatia laki, jonka kautta yleisvaltakunnalliset edut tulisivat turvatuiksi ja miten se laadittaisiin? Sitenkö ehkä, että kiellettäisiin kohottamasta suomalaisten sivistystasoa korkeammalle kuin

on Venäjän kansan sivistystaso, jonka kelvoton hallitus on aivan häikäilemättömin pakko-toimin pitänyt kuulumattoman alhaisena? Jos tätä tältä kannalta on ajateltu, niin silloin sitä voidaan täälläkin vähin ymmärtää, sillä muun maailman takia ei kait Venäjän hallitukselle ole niinkään mieluista se, että pieni kansa, ainaisen puristuksen alaisena oleva kansa, on ahertaan kerännyt ja luonut sivistysarvoja ja kohonnut sellaiselle valistuksen tasolle, että se on saavuttanut huomiota Europassa. Tämä sivistyksellinen nousko pitäisi nyt estettämän, jotta valtakunta olisi siinäkin suhteessa yhtä tasainen, kuin ovat Venäjän arot! Jotakin sellaista kait tässä tarkoitetaan, sillä miltään muulta kannalta ajatellen on aivan mahdollonsa päästä kiinni siitä ajatuksenlangasta, joka on tässä herrojen ehdotuksentekijäin toimintaa ohjannut. (Ed. Nuorteva: Ei niillä mitään ajatuksia ole!)

Mutta kyllä esimerkiksi tämän asian kaiken järjen nimessä pitäisi olla kunkin kansakunnan sisäinen asia, samoin kuin kaikki ne muutkin asiat, jotka olen tässä edellä näyttäenä luetellut. Jos herrat vallanpitäjät haluavat tunkeutua tällaisillekin aloille, niin silloin heidän pitäisi tyyten lakata puhumasta »sisäisistä» asioista, joista muka annettaisiin lait erityisen lainsäädännön järjestyksessä, se on Suomen lainsäädäntö-organien kautta. Heidän olisi parasta sanoa suoraan, että he tahtovat kokonaan pyyhkäistä pois meidän lainsäädäntölaitoksemme, sillä niille ei todellakaan jäisi enää mitään tekemistä, jos saatettaisiin voimaan noiden herrojen kuvittelema »yleisvaltakunnallinen» lainsäädäntöjärjestys. Ja kun tähän luetteloon liitetään vielä se tiedonanto, kuten nämä herrat tekevät, että luettelon muuttaminen ja täydentäminen tapahtuu yleisessä lainsäädäntöjärjestyksessä, se on keisarikunnan lainsäädäntö-organien kautta ja että niin sanotussa yleisessä järjestyksessä annetut lait ja asetukset itsestään kumoavat kaikki erityisessä järjestyksessä annettujen Suomen lakien ja asetusten määräykset, kuten ehdotuksen eräässä kohdassa sanotaan, niin silloin on puhe erityisestä lainsäädäntöjärjestyksestä, jolla tarkoitetaan Suomen lainsäädäntölaitosten lainsäätämistä, niin törkeätä ja kömpelöä narripeliä, ettei mokomaan olisi luullut suuren maailmanvallan hallituksen konsanaan alentuvan. (Vasemmalta: Ne ovat sen kuitenkin tehneet!)

Tämän julkean ehdotuksen yksityiskohtainen tarkastaminen ei kuulu tehtäviini tässä tilai-

suudessa. Mikäli olen sen eri kohtia kosketellut on se tapahtunut siitä syystä, että olen nyt jo tahtonut noin aivan sivumennen osoittaa joitakin esimerkkejä keisarikunnan hallituksen — sanonko »yleisvaltakunnallisista» tarkoituksista. Tämän takia pidänkin tarpeellisena huomauttaa, että useimmista ehdotuksen kohdista en ole ollut ääneti siksi, ettei meillä olisi niiden asialliseenkin puoleen katsoen jyrkästi kielteistä sanottavaa. Sen takia ne olen äänettömyydellä sivuuttanut, koska ollaan myöhemmin, kun tämä asia on lopullisesti eduskunnassa käsiteltävänä, tilaisuudessa, jos silloin nähdään tarpeelliseksi, toimittamaan tuo tarkastelu.

Yhdestä seikasta sentään vielä sananen. Ehdotuksessa ilmoitetaan, että keisarikunnan hallitus olisi halukas luovuttamaan suomalaisille neljä paikkaa valtakunnanpuoleisissa ja yhden paikan valtakunnanpuoleisissa, kaiketi hinnaksi kaikesta siitä, mitä samainen hallitus aikoo meiltä ryöstää. Minulla on kuitenkin vissit syyt otaksumiseen, että vaikka tuo hinta olisi monin kerroin suurempi, ei yksikään kunnan kansalainen vaihtaisi siihen maansa oikeuksia. (Hyvä!) Me siis työnnämme jo aikanaan tarjouksen takaisin, ja lisäksi huomautanee ainakin vasemmisto tässä eduskunnassa, että Venäjän hallitus, jos se tahtoo saada duumaedustuksen monipuolisemmaksi, voi siinä suhteessa ryhtyä uudistuspuuhiin keisarikunnan rajain sisäpuolella, sillä siellä löytyy laajoja kansalaiskerroksia, joilta puuttuu kokonaan edustusoikeus, siellä löytyy sellaisia kansalaisryhmiä, joilta tämä oikeus on riistetty yhtä häikäilemättömästi kuin nyt ajetaan riistää meidän oikeutemme, ja toisia kansalaisryhmiä, joilla ei koskaan ole ollutkaan tätä oikeutta. Huolehtikoon hallitus ensinnä tämän velvollisuutensa täyttämisestä ja kohdistakoon vasta sen jälkeen huolenpitonsa siinä suhteessa meihin. Silloin saattaisi tehty tarjous, kentiesi, herättää täälläkin myötätuntoista mielenkiintoa, sillä siihen sisältyisi silloin mahdollisuus päästä lähempään kosketukseen Venäjän kansan kanssa, johonka me olemme aina pyrkineet ja johon me edelleenkin pyrimme. Mutta nykyään me torjumme sellaiset tarjoukset, vieläpä tekisimme sen siinäkin tapauksessa, että kaikki oikeutemme jätettäisiin koskemattomiksi.

En tahdo tällä kertaa tämän pitemmälti viipyä tässä merkillisessä ehdotuksessa. Pyydän vain lyhyesti sanoa, että se kaikilta osiltaan sisältää lainrikkomisyhteyden, että se on häi-

käilemättömän valtiokaappauksen suunnitelma, valtiokaappauksen, joka ajetaan panna toimeen Venäjän taantumuksellisen virkamiehistön mielitekojen tyydyttämiseksi ja heidän vähemmän kauniitten aineellisten pyyteittensä täyttämiseksi. Venäjälle kokonaisuudessaan ei tämän rikoksen toimeenpanemisesta koituisi niin vähintäkään hyötyä, mutta vahinkoa kyllä sitä runsaammin, varsinkin kun saa aikaa kuluneeksi ja varsinkin sitten, kun Venäjä joutuu tekemisiin eräitten historiallisten tapausten kanssa, joita nykyajan suurvallat eivät voine ajanoloon välttää.

On sanottu, että tämä rikos pannaan toimeen m. m. Venäjän strategisten etujen turvaamisen takia, mutta jokainen ymmärtää — se on tosiasia, joka ei parane kaunistelemisesta —, että valtakunnan osa, jonka väestö on väkiperäisellä saatettu sydänjuuriaan myöten katkeramieliseksi valtakunnan hallitusta kohtaan, on strategisessa suhteessa enemmän kuin arveluttava turva, olkoonpa niinkin, että tuollaiselle alueelle sijoitettaisiin sotamies vaikkapa joka puunjuurelle. Ja se on totta, että sitten kuin tämä historiallinen rosvous on toimeenpantu, katkeavat meidän suomalaisten taholta kaikki ne siveelliset siteet keisarikuntaa kohtaan, joiden eheänä säilyttämisestä me olemme olleet — ansiosta kyllä — melkeimpä liiankin kuuluisia. Venäjän hallituksen tulisi miettiä, tahtooko se ja onko sillä varaa tuostakin hinnasta panna toimeen teko, jonka toimeenpanemista eivät vaadi mitkään tosiasialliset syyt.

Jos me olisimme suurempi kansa, saataisi meidän keskuudessamme herätä kysymys, eikö tällaista rosvousta (Puhemies koputtaa), josta tässä on puhe, olisi torjuttava asevoimin. Mutta kun me olemme pieni kansa, kun me olemme ainoastaan kourallinen, verrattuna suurempiin kansoihin, ja kun me tiedämme, että sortajamme luottavat juuri voimaansa, on suomalaisista jokainen selvillä siitä, että ajatukset voimakkeiden käyttämisestä olisivat mieletömyyttä. Meidän täytyy siis koettaa turvautua toisiin keinoihin, uusaikaisempiin keinoihin, sivistyksellisiin taistelutapoihin. Välttämättömyyden pakosta lankeaa siis kansamme osalle muuan sängen merkillepantava historiallinen tehtävä, jossa toimiminen, päästiinpä tämän toiminnan avulla tässä tapauksessa otolliseen päämaaliin eli ei, kuitenkin tulee olemaan mitä arvokkain lisä yleismaailmallisen kulttuurin aartehistossa. Ja tämän takia — me olemme varmoja siitä — tulee koko sivistynyt maailma herkeämättömällä mielenkiinnolla seuraamaan

sitä epätasaista ja erilaisilla aseilla sekä erilaisilla keinoilla suoritettavaa taistelua, johon Suomen pieni kansa on nyttemmin pakotettu antaumaan. Hyvin käsitettävässä murheessamme olemme me iloisia siitä, että historian hengetär, käyttäkseni runollista määritelmää, on juuri meille uskonut tuollaisen tehtävän.

Ja kun me olemme selvillä tuon tehtävän todellisesta suuruudesta, tulemme me kaikin keinoin pitämään huolta siitä, ettei kukaan kansalaisistamme pääsisi onnettomilla yrityksillä särkeämään meidän tätä rintamaamme. Me tulemme pitämään huolta siitä, ettei keisarikunnan hallitus tule saamaan näennäisiä syitä raa'an voiman käyttämiseen. Ja tässä huolenpidossamme me tulemme luultavasti onnistumaan varsin hyvin, sillä kansamme lienee jo toki siinä määrin valistunut, etteivät valtanpitäjiin provokaattorit, joita niin suuremoisella menestyksellä on rajantakana käytetty erinäisissä tehtävissä, saa täällä lietsotuksi mellakoita ja muuta epäjärjestystä. Ja näin ollen voimmme me saattaa naurunalaisiksi ne kapinankukistamishommat, joihin Venäjän hallitus, tietenkin pahan omantunnon pakotuksesta, on meihin suomalaisiin nähden ryhtynyt.

Niiden sortotoimenpiteitten jälkeen, joita keisarikunnan hallitus ja ne piirit, joista tämä hallitus riippuu, ovat pientä kansaamme kohtaan suunnanneet, saa sana »V e n ä j ä» meidän käsityksessämme tuhoa ennustavan merkityksen. Mutta onneksi, sanomattomaksi onneksi, on meidän käsityksessämme sillä sanalla toinenkin merkitys, päinvastainen merkitys, elähyttävä ja suuria toiveita herättävä merkitys. Katkeramielisyys Venäjän hallitusta ja valtanpitäjiä kohtaan, paisukoonpa se miten suureksi tahansa, ei saa meitä konsaan unohtamaan sitä tosiasiaa, että Venäjän kansa, huolimatta hirveän raskaista taakoistaan, on jo antanut ihmiskunnalle sivistysarvoja niin suuria, että ne tulevat aina mainittaviksi silloin, kun mainitaan inhimillisen kulttuurin suurimmat ennätykset.

Katkeruutemme Venäjän hallitusta kohtaan ei haihduta pois tietoisuudestamme sitä tosiasiaa, että tuossa laajassa valtakunnassa asuu suuri lahjakas kansa, jolla on suuri historiallinen tehtävä, että siellä asuu vapaudenhaluinen kansa, joka kahleistaan huolimatta on tuon tuostakin kantanut suuria uhreja vapauden jumalattaren alttarille. (Vasemmalta: Oikein!) Me emme tule suinkaan koskaan unohtamaan, että tämä sama kansa on jopa suorastaan verensä hinnalla ostanut meille suomalaisille joi-

takin levähdyshetkiä ja pakottanut Venäjän hallituksen jolloinkin myöntämään meille joi-takin oikeuksia. Me emme sekota Venäjän kansaa Venäjän hallitukseen ja suomisyöjiin, vaan päinvastoin tulee meidän vilpiton rakkauteemme tähän tulevaisuuden kansaan saamaan yhä kiteytyneemmän muodon aina sitä mukaa, kuin olosuhteet synnyttävät meissä vihaa Venäjän hallitusta kohtaan. Sillä me tiedämme ja olemme elävästi vakuutettuja siitä, että tämä suuri kansa, jolla ei ole mitään osaa Venäjän hallituksen rosvoussuunnitelmissa, (Puemies koputtaa) tulee kerran, kunhan se itse vapautuu sortajistaan, antamaan meille takaisin kaiken sen, minkä Venäjän hallitus nyt meiltä mahdollisesti vie. (Vasemmalta: Hyvä!)

Tämän tietäen ja ollen selvillä siitä, että koko sivistynyt maailma, koko todellinen Venäjä ja ensi sijassa kansainvälinen köyhälistö, jolle kuuluu lähin tulevaisuus, seuraavat myötätuntoisella mielenkiinnolla pienen kansamme asiaa, saatamme me tyvenin mielin antautua siihen taisteluun, joka meitä odottaa. Meidät saatetaan kyllä tilapäisesti masentaa, meidät saatetaan painaa maan tasalle ja meidän oikeutemme saatetaan lopen pirstoa, sillä kaikkeen tähän ei tarvita mitään muuta kuin raakaa voimaa ja sitähan Venäjän hallituksella on. Mutta sen voiman avulla ei voida ryöstää pois meidän oikeustajuntaamme, sen avulla ei voida maailmasta hävittää sitä latua, minkä tämä kansamme on kulkenut, ja niin kauvan kuin nämä molemmat säilyvät niin kauvan on tämä taistelu ratkaisematta. Se tulee jatkumaan, siitä olemme vakuutettuja, vielä silloinkin, kun uudet sukupolvet, jotka eivät ole tämän kamppailun alkua nähneet, muodostavat Suomen kansan.

Venäjän hallituksen ja valtakunnan duuman pitäisi tarkoin miettiä, koituuko Venäjälle kunniaksi tämän taistelun ilmielekkiin päästäminen — tämän taistelun, josta Venäjän hallitusmahti ei tule lopullisena voittajana selviytymään. (Vasemmalta: Hyvä! Ei koskaan!) Hyökkääjillä on vielä kunniallinen palautumistie; miettikööt siis, ennenkuin polttavat sillat. (Vasemmalta: Hyvä, Hyvä!)

Vaikka hyvällä syyllä voitaisiinkin ehdottaa tämän asian hylkäämistä jo tässä istunnossa, olen minä kuitenkin sitä mieltä, että se olisi lähetettävä valiokuntaan, ei sellaisen lausunnon laatimista varten, jota hallitus pyytää, vaan pääasiassa selvityksen saamiseksi siitä, miten lainvastaisille poluille hallitus on tässä asiassa lähtenyt. Katson ettei valiokuntaan

lähettämisen kautta tule valtiopäiväjärjestys millään tavalla väärin tulkituksi. (Hyvä, Hyvä!)

Ed. Danielson-Kalmari: Paitse kumoavan sisällyksensä kautta päiväjärjestyksessä oleva armollinen esitys poikkeaa monessa muussakin kohden aivan oleellisesti edeltäjistään. Hallituksen esitykset ovat tähän asti Valtiopäiväjärjestyksen edellytyksen mukaisesti olleet Keisarillisen Majesteetin ehdotuksia Suomen eduskunnalle. Tällä kertaa lakiehdotus nimeltäänkin on ministerineuvoston puheenjohtajan ehdotus. Ennen on Keisarillinen Majesteetti suvainnut ilmoittaa, mitkä asiahaarat ovat aiheuttaneet lakiehdotuksen ja määränneet sen sisällyksen. Hän on tehnyt sen silloinkin, kun on ollut kysymyksessä vain pienoinen lainkorjaus, vähäinen muutos oleviin oloihin. Nyt sitä vastoin lakiehdotusta ei ole seurannut mikään perustelu. Vallanpitäjät eivät ole katsoneet tarpeelliseksi ilmoittaa Suomen eduskunnalle, minkätähden tämän eduskunnan tulisi myötävaikuttaa niiden oikeuksien kumoamiseen, jotka keisari Aleksanteri I omasi ja seuraajiansa puolesta ikuisiksi ajoiksi on vakuuttanut Suomen kansalle, jotka nämä seuraajat sitte kukin vuoroonsa, myöskin meidän nykyään hallitseva Keisari ja Suuriruhtinaamme, ovat vahvistaneet ja joiden oikeuksien turvassa Suomen kansa on elänyt vuosisadan kehittäen aineellista ja henkistä hyvinvointiaan. Ainoastaan sanomalehdistä olemme voineet tutustua yhteen osaan sitä selityskirjelmää, joka liittyi lakiehdotukseen, kun se äskettäin jätettiin valtakunnan duuman käsiteltäväksi.

Näin ollen saattaisi näyttää luonnolliselta, että meilman minkäänlaista keskustelua lähettäisimme esillä olevan esityksen valiokuntaan. Mutta vaitiolomme käsitettäisiin ehkä väärin ja kun keskustelu jo on alkanut, pyydän saada muutamilla huomautuksilla valaista mainitun selityskirjelmän sisältämää historiallista esitystä. Selityskirjelmässä ajetaan sitä mielipidettä, että se oikeus määrätä Suomen kohtaloista, jonka valloitus on antanut, Venäjälle, on täydelleen rajaton. Niillä vakuutuskirjoilla, jotka keisari Aleksanteri I ja hänen seuraajansa ovat Suomen kansalle antaneet, ei muka ole mitään merkitystä Suomen ja Venäjän välisten valtio-oikeudellisten suhteiden määrittämisessä. On väärin, niin sanotaan, verrata niitä Ruotsin kuninkaiden vakuutuskirjoihin, sillä ne ovat vaan niiden armonosotusten kaltaisia, joita hallitsijat ovat antaneet valtakuntansa muillekin alueille, vieläpä yksityisille kaupungeille,

esimerkiksi Vähän-Venäjän, Grusian ja Itämerenmaakuntain asukkaille. Ei käy tunnustaminen, niin vakuutetaan, näille tällaisille asiakirjoille minkään pysyvän, horjumattoman lainsäädännön merkitystä, sillä sehän olisi järjetöntä; eihän kansan elämä siedä seisahdusta eikä liikkumattomuutta.

Huomaamme siis tästä vanhan, sanoma-lehtiväittelyistä tunnetun käsitteiden hämmennyksen. Sitovan voiman tunnustaminen hallitsijan vakuutuskirjoille, se muka tietäisi, ettei vakuutettuja lakeja saa muuttaa muuttuneiden olojen, ajan vaihtelevain tarpeiden mukaan. Sellainen tulkinta olisi todella järjetöntä, eikä Suomenkaan kansan elämänvaatimukset sellaista siedä. Mutta eihän Suomen taholta tässä kohden koskaan olekaan muuta sanottu, kuin että hallitsijat vakuutuksillaan ovat sitoutuneet jättämään Suomen lait järkähtämättömästi voimaan siksi kuin nämä lait muutetaan näiden lakien itsensä määräämässä järjestyksessä.

Entä ovatko sitten Ukrainin kasakoille, Grusian tsaarikunnalle, Kiewin kaupungille, Viron, Liivin- ja Kuurinmaan asukkaille annetut avoimet kirjeet samaa laatua kuin Venäjän hallitsijain vakuutukset Suomen kansalle? Erilaisuus on oleellinen. Ollenkaan koskettele-matta riitakysymystä, mihin oikeastaan sanottu avoimet kirjeet aikoinaan ovat velvoittaneet Venäjän hallitusta, olkoon muistutettu, että useat niistä sisälsivät erikoisen poikkeusmääräyksen niin sanotun majesteettiklausuulin, joka pidatti hallitsijalle ja valtakunnalle korkeimman vallan, ja joka toisinaan määräsi senkin, että vahvistetut erikoisoikeudet jäivät voimaan, mikäli ne soveltuivat valtakunnan yleisiin lakeihin. Valtiosäännön vahvistamisesta tämän sanan nykyisessä merkityksessä ei yhdessäkään niistä ole puhetta. Selityskirjelmässä kuitenkin sanotaan, että nämä avoimet kirjeet, vallankin Itämeren maakunnille annetut, ovat ikäänkuin esikuvia Suomelle annetuille vakuutuksille. Asia ei ole sellainen. Niitä ei ole malleina eikä esikuvina käytetty. Sensijaan säilyneet historialliset todistuskappaleet näyttävät, että juuri Ruotsin kuninkaiden vanhat vakuutuskirjat ovat olleet malleina, että niitä on pidetty silmällä silloin kun Aleksanteri I:n vakuutus-kirja valmistettiin.

Ja kuinka toiset olivatkaan ne muodot, kuinka toinen se järjestys ja juhlallisuus, joita Aleksanteri I noudatti antaessaan Suomen kansalle vakuutuksensa. Vastamainituista eri maakunnille lahjoitetuista avoimista kirjeistä

useimmat syntyivät siten, että alueen väestö jouduttuaan Venäjän valtaan ja vannottuaan hallitsijalle uskollisuudenvalan, lähetti yhden tai useamman edustajan hallitsijan tahi hänen edustajansa luokse rukoilemaan entisten paikallisten laitoksien ja oikeuksien säilyttämistä. Vastaukseksi tuli armollinen suostumus. Siinä kaikki. Porvossa oli järjestys päinvastainen. Maaliskuun 27 päivänä 1809, niinkuin jokainen meistä tietää, keisari allekirjoitti vakuutuskirjansa. Kaksi päivää myöhemmin hän tuomiokirkkoon pystytetyltä valtaistui-melta luetutti kokoontuneille Suomen valtiösäädylle tämän vakuutuskirjan. Jätti sen sitten maamarsalkalle ja tämän jälkeen vasta Suomen valtiosäädyt vannoivat hallitsijalle uskollisuusvalan samalla myös valallisesti sitoutuen noudattamaan ja pitämään pyhänä Suomen perustuslait.

Selityskirjelmässä syrjäytetään tämä Porvoon tuomiokirkossa tapahtunut valtiotoimitus tapauksena, jolla ei ole sanottavasti mitään merkitystä. Olihan Suomi silloin jo valloitettu. Olihan hallitsijavallan käyttäminen keisarilla, keisarilla, joka jo vuotta aikaisemmin oli julistanut Suomen yhdistetyksi Venäjän valtakuntaan ja kirjoittanut Napoleonille: »Minä tein ruotsalaisesta Suomesta venäläisen maakunnan». Senjälkeen kansa oli pakotettu vannomaan uskollisuudenvalan ja hallitsija oli julistuskirjassaan 5/17 päivästä kesäkuuta 1808 luvannut säilyttää Suomen uskonnon ja sen vanhat lait. Kaikki oli siis jo järjestetty silloin, kun Porvoon valtiopäivät alkoivat. Suomen säädyt eivät voineet tarjota Venäjän hallitsijalle mitään. Niitten suostumusta keisari ei tarvinnut. Hän oli kutsunut säädyt kokoon ainoastaan muutamien, neljän erikoiskysymyksen tähden ja niissäkään hän ei pyytänyt säätyjen päätöksiä, vaan ainoastaan lausuntoja. Tämä korkeanvirallinen esitys asian menosta on erehdyttävä ja väärä. Se jättää pääkysymykset vastausta vaille. Minkätähden keisari katsoi valtiopäivät niin tärkeiksi, että hän keskellä sotaa itse saapui maahamme ne avaamaan? Minkätähden tuli hän toisen kerran ne itse päättämään? Minkätähden antoi hän juhlallisimmalla tavalla, noudattaen Ruotsissa vanhastaan seurattuja muotoja, hallitsijavakuutuksen, vaikkakin hän aikaisemmin oli jo luvannut säilyttää maamme lait? Ja minkätähden otti hän Suomen kansan edustajilta uskollisuusvalan, vaikkakin tämän maan väestö edellisenä vuonna jo oli pakotettu vannomaan uskollisuusvalan voittajalle? Tekikö hän kaiken

tämän vain saadaksensa lausuntoja säädyiltä muutamissa erikoisasioissa, jotka eivät kuitenkaan missään tapauksessa suurelta osaltaan voineet tulla järjestetyiksi ennenkuin rauhan palattua?

Ei. Asia on se että keisari todellakin tarvitsi Suomen kansan suostumuksen ja myötävaikutuksen voidaksensa suorittaa Suomen yhdistämisen Venäjän valtakuntaan sillä tavalla, kuin hän katsoi maansa edun sitä vaativan. Tämän ymmärtämiseksi muistettakoon, mitä tarkoitusta perii Venäjän hallitus Suomeen nähden oli tavoitellut Uudenkaupungin rauhasta asti halki koko 18-vuosisadan. Keisarinna Elisabethin manifesti vuodelta 1742 ja Katariina II toiminta osottavat keisari Aleksanterin edeltäjänsä perineen sen ajatuksen että Venäjän sotilaallinen ja valtiollinen vaikutus oli ulotettava Pohjanlahteen asti ja ulotettava Suomen kansan myötävaikutuksella. Sitäpaitsi Venäjän asema Euroopan valtojen keskuudessa silloisen sortovaltiaan rinnalla, oli niin vaarallinen Tilsitin nöyryyttävän rauhanteon jälkeen, että Suomen pysyvä yhdistäminen Venäjään ei näyttänyt turvatulta, jos se rakentui yksistään sotaonneen, vaan siihen tarvittiin Suomen kansan oma tahto, sen rakkaus uutta hallitsijaa, sen uskollisuus Venäjän valtaa kohtaan. Tämän lisäksi vaikutti keisarin ylevä, ihanteellinen mielenlaatu ja hänen halunsa poistaa se häpeä, jonka Napoleonin määräyksestä ja ilman edelläkäynyttä sodanjulistusta aloitettu hyökkäys keisarin lankoa ja liittolaista vastaan silloisen venäläisenkin sivistyneen yleisön silmissä oli Venäjän hallitukselle tuottanut.

Kaikki nämä asianhaarat — se on historiallisesti todistettu — vaikuttivat sen, että keisari jo sodan alussa kutsui Suomen valtiopäivät kokoon. Tämä kutsumus tosin sitte sotatapausten tähden lykättiin tuonnemmaksi, mutta se ei estänyt keisaria edelleen pitämästä kiinni päätöksestään koettaa voittaa Suomen kansan uuden olotilan kannattajaksi. Sitä tarkoitti muun muassa niin sanotun suomalaisen lähetyskunnan kutsuminen Pietariin.

Me olemme äskettäin sanomalehdistä lukee neet, että muuan vaikuttava venäläinen valtiomies on lausunut epäilyksiä, tokko keisari Aleksanterin Suomea koskevat, suomalaisille lausutut puheet ovat aivan tarkkaan jätetyt jälkimaailmalle. No hyvä. Valtakunnan arkistossa Pietarissa on keisarin omalla kädellä kirjoitettu pohjakirjotus siihen puheeseen, jolla hän vastaanotti suomalaisen lähetyskunnan

jäsenet linnassaan. Siinä hän sanoo: »Vakuutakaa Suomen kansalle, että sen uskonto, sen etuoikeudet aina tulevat olemaan minulle pyhä t». Pyhät — sacres — se oli se sana, jota hallitsija käytti siinä tilaisuudessa, jolloin valtakunnan korkein edustaja ja Suomen kansan luottamusmiehet ensi kerran katsoivat toisiansa kasvoista kasvoihin, ja perustus laskettiin Venäjän keisarien ja heidän suomalaisten alamaistensa välisille suhteille. Me uudistamme vaan keisarin omat sanat silloin kun me lausumme julki tunteemme ja kun me ilmoitamme, että ne oikeudet, joiden pyhästä noudattamisesta hän kehotti lähetyskuntaa antamaan Suomen kansalle ilmoituksen, ovat meillekin, Suomen kansalle, pyhät. (Ääni eduskunnasta: Hyvä!)

Nämä oikeudet eivät sallineet Suomen lähetyskunnan antaa keisarille sitä myötävaikutusta aseman vakaannuttamiseksi, jota hän halusi. Lähetyskunta ei voinut toimia laillisen eduskunnan vallalla. Siitä selville tultuaan ja saatuaan tarkat tiedot Suomen valtiollisten lakien sisällyksestä keisari kutsui Suomen valtiopäivät Porvooseen. Siinä puheessa, jolla hän avasi valtiopäivät, lausui hän selvästi, mitä hän niillä tarkoitti. »Olen luvannut säilyttää», niinhän kuuluivat hänen sanansa, »teidän valtiosääntönne, teidän perustuslakinne; kokouksenne täällä takaa teille lupaukseni täyttämisen. Tämä kokous on tekevä käänteen teidän valtiollisessa olemassaolossanne; se on määrätty lujittamaan niitä siteitä, jotka liittävät teidät asiain uuteen järjestykseen, täydentämään niitä oikeuksia, joita sodan kohtalo on minulle antanut».

Ministerineuvoston puheenjohtajan selityskirjelmässä ilmoitetaan, etteivät Suomen valtiopäivät voineet enentää eikä vähentää Keisarin oikeuksia Suomeen nähden. Keisari itse sitä vastoin sanoo, niinkuin kuulemme, että tämä kokous oli määrätty t ä y d e n t ä m ä ä n hänen oikeuksiaan. Hän katsoi tämän täydennyksen saavuttaneensa, kun maan lakien mukaan valitut edustajat, vastaanotettuaan hänen hallitsijavakuutuksensa, Suomen kansan nimessä Kaikkivaltiaan kasvojen edessä vanoivat hänelle uskollisuusvalan. Ja hän oli oikeassa. Siitä hetkestä asti Suomen kansa on katsonut itsensä siveellisestikin velvoitetuksi uskollisuuteen hallitsijalle ja Venäjän valtakunnalle.

Haminan rauhanteossa Venäjän valtuutettu käyttikin sitä oikeudentäydennystä, jonka keisari Porvoon valtiopäivillä oli Suomen edus-

tajilta saanut. Tosin selityskirjelmässä jälleen väitetään, että Suomen kansan suostumuksesta ei Haminassa ollut puhetta, mutta niin hyvin Venäjän kuin Ruotsin rauhanneuvottelijain viralliset kertomukset todistavat, että tämä väite on perätön. Selityskirjelmän laatijain pitäisi toki tuntea kreivi Rumjantsevin kirje keisarille elokuun 28/syyskuun 9 päivältä 1809, jossa tämä Venäjän valtuutettu ilmoittaa torjuneensa Ruotsin valtuutetun ehdotuksen erinäisen Suomen oikeuksia takaa-
van määräyksen ottamisesta rauhakirjaan sillä huomautuksella, että se tapa, jolla keisari on voittanut itselleen Suomen, oli kokonaan toinen kuin kaikki edelliset valloitukset. Olihan keisari, — »olihan teidän Majesteettinne», kirjoittaa Rumjantseff,» voittanut suomalaisten rakauden, esiintynyt ennen rauhantekoa heidän hallitsijanaan heidän keskuudessaan, kutsunut heidän valtiopäivänsä kokoon, avannut ne ja itse vastaanottanut heidän uskollisuusvalansa».

Muistamme, että selityskirjelmässä tahdotaan esittää asia siten, että Suomen yhdistäminen Venäjän valtakuntaan on tapahtunut melkein kokonaan samaan tapaan kuin Grusian tai minkä muun valloitetun maan tahansa. Keisari Aleksanterin ulkoministeri valtakunnan kansleri sitävastoin puhui Ruotsin valtuutetuille, puhui omalle hallitsijalleen siitä, kuinka vähän oli yhtäläisyyttä, »peu d'analogie», Suomenmaan valloituksen ja kaikkien aikaisempien maa-alueiden saavutusten välillä. Kumpiko on oikeassa?

On olemassa monen monta todistuskappalletta jo mainittujen lisäksi siitä, mitä keisari Aleksanteri käsitti vakuuttaneensa Suomen kansalle. Selityskirjelmä syrjäyttää ne kaikki vaitiololla mutta johtakaamme kuitenkin pari niistä mieleemme.

Maaliskuun 27 päivänä 1810 keisari antoi perin merkillisen julistuskirjan, jossa hän mainitsee, että hän siitä hetkestä asti, jolloin kaitselmus oli jättänyt Suomen kohtalon hänen käsiinsä, oli päättänyt hallita tätä maata vapaana kansana, joka nauttii niitä oikeuksia, mitä sen valtiosääntö sille takaa. Kaikki mitä hän sen jälkeen Suomeen nähden oli tehnyt, sen piti vakuuttaa Suomen kansalle valtiollisen olemassaolon oikeudet. Tämän asiakirjan vuosisataispäivänä maaliskuun 27 päivänä 1910 ilmestyi se toinen julistuskirja, jonka järkyttäminä me täällä olemme ja jonka liitteisiin kuuluu myöskin se selityskirjelmä, joka koettaa tehdä luultavaksi, että keisari Aleksanteri ei ole antanut Suomen kansalle mitään erinäistä

valtiollista olemusta. Eivätkö sitten tämän kirjelmän laatijat katso itseään velvollisiksi ottamaan huomioon edes seuraavia sanoja hallitsijan käskykirjeessä 14/26 päivältä syyskuuta 1810 Suomen kenraalikuvernöörille: »Järjestyksessäni Suomen olot minun tarkotukseni on ollut antaa tälle kansalle valtiollinen olemassaolo». (Hyvä!)

Vielä sana armollisesta julistuskirjasta 9/21 päivältä helmikuuta 1816. Uusin tutkimus on näyttänyt, mikä oli syynä tämän julistuskirjan antamiseen. Muutamat keisarikunnan korkeimmista hallitusvirastoista, muun muassa hallitseva senaatti olivat — ollen epäselvillä Suomelle vakuutettujen lakien kantavuudesta — koettaneet ulottaa toimintaansa myöskin Suomeen. Silloin keisari antoi mainitun julistuskirjan. Niitä, jotka rehellisessä mielessä epäilevät hallitsijan tahtoneen vakuuttaa Suomelle pysyviä, ainoastaan Suomen eduskunnan myötävaikutuksella muutettavia valtiollisia oikeuksia, voimme suomalaiset pyytää tarkoin perehtymään tähän asiakirjaan, joka sisältää uuden, entistä selvemmän hallitsijavakuutuksen. He tulevat siitä näkemään, että keisari juuri turvataksensa Suomeen asettamansa hallituksen riippumattomuuden keisarikunnan korkeimmistakin laitoksista ja osottaaksensa, niinkuin hän sanoi, sen välitöntä suhdetta hallitsijan persoonaan, antoi sille, »Keisarillisen Senaatin» nimen. Ja he tulevat näkemään että hän samalla uudestaan ja sillä kertaa nimenomaan kaikkien korkeitten seuraajiensakin puolesta ja ikuisiksi ajoiksi vakuutti Suomen erinäisen valtiosäännön pyhän noudattamisen.

Älkäämme kiistelkö sanoista. Voimme jättää tieteen ratkaistavaksi, onko Suomi, sillä kun on järkähtämättömästi noudatettava valtiosääntö, mutta se kun myöskin on erottamaton osa Venäjän valtakuntaa, onko Suomi nimitettävä valtioksi. Mutta niiden syytösten johdosta, joita selityskirjelmässäkkin esitetään, sentähden että me suomalaiset katsomme maamme valtioksi, olkoon muistutettu, että se mies, joka ensimmäisenä julkisesti mainitsi maamme tällä nimellä, hän ei ollut suomalainen. Hän, joka sen teki, oli — Suomenmaan valloittaja, Suomen yhdistäjä Venäjän valtakuntaan, Venäjän keisari Aleksanteri I. Hän teki sen Porvoon valtiopäiville jättämiseen armollisissa esityksissä. Ja luonnollistahan onkin että tämä hallitsija, joka virallisissa puheissaan ja asiakirjoissa ja yksityisemmissäkin kirjeisään puhuu Suomen kansan korottamisesta kansojen arvoon ja sanoo antaneensa sille

valtiollisen olemuksen, että juuri hän käsitti ja nimitti Suomenmaata valtioksi.

Toisin ei myöskään ollut keisari Nikolai I:n ja hänen valtiomiestensä laita. Olisivatko Venäjän perustuslait vuodelta 1834 4 §:ssään muuten puhuneet Venäjän valtaistuimeen yhdistetystä Suomen valtaistuimesta. Se mies, joka kirjoitti tämän pykälän, Venäjän ehkä kuuluisin valtio- ja lakimies, valtiosihteeri Mikael Speranski, hän oli memoriaalissaan keisarille vuonna 1811 sanonutkin: Suomi on valtio eikä mikään kuvernementti. Keisari Nikolain aikaista käsitystä valaisee sitäpaitsi se huomattava tosiasia, että Venäjän hallitus monen monituisissa sopimuksissa ulkovaltain kanssa käytti sellaisia lauseparsia kuin, »Venäjän alamaiset ja Suomen alamaiset», »Venäjän satamat ja Suomen satamat», »Venäjän laivat ja Suomen laivat», lauseparsia, jotka näyttävät, että silloin käsitettiin Suomi erityiseksi valtioksi.

On tarpeetonta puhua siitä, kuinka keisari Aleksanteri II käsitti ne oikeudet, jotka hän vuoroonsa maallemme vahvisti ja laajensi, hän, joka avatessaan täällä Helsingissä syyskuun 18 päivänä 1863 Suomen valtiopäivät lausui: »pysyen lujana siinä perustuslaillisesti rajoitetun ruhtinaan vallan periaatteessa, joka Suomen kansan tapoihin on juurtunut ja jonka ilmauksena kaikki sen lait ja laitokset ovat». Ilman syytä Suomen kansa ei ole pystyttänyt muistopatsasta tälle unohtumattomalle hyvän-tekijälleen.

En tahdo pitemmälle jatkaa näitä huomauksia, niin paljon kuin olisikin muistuttamista sen kuvauksen johdosta, jonka selityskirjelmä antaa meidän kansamme valtiollisista harrastuksista alkaen 1860-luvulta. Luulen jo sanotulla osoittaneeni, että se historiallinen esitys, jolla ministerineuvoston puheenjohtaja koettaa todistaa lakiehdotuksensa oikeutusta on huutavassa ristiriidassa kumoamattomien tosiasiaiden kanssa ja näin ollen väärä. (Hyvä, hyvä!)

Mitä tässä olen sanonut, sen olen pääkohdittaan pian kaksi vuosikymmentä takaperin ollut pakotettu sanomaan erään laajan, Suomenmaan valloitusta kuvaavan teoksen johdosta. Mutta niinpä se historiallinen esitys, joka aikaisemmin ilmeni valtiollisissa tendenssiteoksissa ja puoluekirjoituksissa, nyt onkin saanut sijansa korkeanvirallisessa maamme oikeuden tuhoamista tarkoittavassa asiakirjassa.

Lakiehdotus, joka rakentuu tällaiselle pohjalle, ei voi olla keisarikunnankaan etujen eikä Venäjän kansan oikeudentunnon mukainen. (Hyvä, hyvä!) Suomelle sen toteuttaminen

tuottaisi sitä määrätöntä onnettomuutta, jonka lain horjuttaminen yhteiskunnassa tuo mukanaan ja josta meillä jo on ollut runsaasti esimakua. (Eduskunnassa: Hyvä, hyvä!)

Ed. Rosenqvist: Vi behöfva helt visst icke i detta fall gifva grundlagsutskottet några närmare instruktioner beträffande det svar på den nädiga propositionen från Finlands landtdags sida, som det skall formulera. Det hade ock måhända varit psykologiskt riktigt att under tystnad remittera denna proposition till utskott. Tystnaden är många gånger det naturliga uttrycket för den djupaste gripethet. Men tystnaden kunde måhända missförstås och misstolkas. Må det därför, och då diskussionen redan begynt, tillåtas äfven mig att yttra några ord.

Mänskliga lagar kunna ändras, den tids-historiska rätten kan växla. Men under allt detta gifves det dock något, som icke kan och icke får förändras, något som under växlingen står fast, står fast, emedan det uppbär all positiv rätt och utgör grundvalen för all människovärdig samfundslifnad. Detta är lydanden för den bestående rättsordningen, aktningen för dess okränkbarhet och hälgd.

Denna ordning har hälgd, emedan den icke är en tillfällig samling af godtyckliga bud och stadgar, utan ett uttryck för folkets rättsåskåning; den har hälgd såsom ett dyrbart arf af fäder, gifvet att vårdas och utvecklas under fortsatt trohet mot den ande, som frambragt densamma. Men den äger i högsta mening hälgd, emedan den makt, som förpliktar människan i hennes samvete, bjudit och bjuder ett folk att på den plats historien ställt detsamma, förvärliga folkets i dess innersta väsen grundade uppfattning af rätt och människo-värde.

Att kränka denna hälgd är icke blott att förgripa sig på ett folks dyrbaraste besittning, utan utgör därjämte ett brott emot grundsatser, principer, hvilka icke äro från i dag eller i går.

Finlands landtdagar hafva i deras såväl äldre som nyare form mottagit en mängd nädiga propositioner, afsedda att utveckla och ändra olika sidor af folkets positiva rätt. Men vi hafva härintills icke inbjudits att strypa oss själfva, att taga del i nedrifvandet af vår egen rättsordning, i en omstörtning af hela vår rättsliga ställning; det har icke för oss propo-nerats, åtminstone icke så oförtydligt propo-nerats, att medverka vid en den djupaste kränk-

ning af vårt folks rättsmedvetande och samvete.

Och hvem berättigar härtill? Icke den makt, som förpliktar individer och folk i deras samveten och hvilken ensam är den fullt suveräna makten i världshistorien. Framom alla majestätsbrott står brottet gentemot detta majestät. (Bra, Hyvä!)

Folkens och staternas liksom individernas lycka och välfärd hvilat på sanningens och rättvisans principer. Våldets supremati gentemot det rätta, godtyckets gentemot lagen utgör ett det kraftigaste medel att förstöra ett folk och undergräva ett välde. En statskonst, som för vinnande af vissa politiska och nationella mål skrider fram på dylika förstörelsens vägar, är i eminent mening revolutionär.

Där makten handhafves och utfövas i en mot rättvisans och rättfärdighetens principer gående riktning, där upphör aktningen, pieteten gentemot den, som makten innehar, liksom ock själfva föreställningen om en plikt att underordna sig den bestående rättsordningen allt mer och mer dör bort. Där måste medvetandet om lagens och rättsordningens hälgd i allt vidare kretsar försvagas och försvinna. Där blir följden med naturnödvändighet en förvirring i alla rättsbegrepp, en omkastning af alla värden, en kring sig gripande depravation.

Finland eger rätt till aktning, till respekt för sin författning. Detta är icke en fordran af några vanföreställningar, af kortsynta nationalistiska intressen, utan vårt rättsmedvetandes, vårt samvetes utslag. Och denna rätt har helt nyligen erkänts och deklarerats såsom »en historiskt och vetenskapligt ådagalagd sanning» af samtidens främsta rättslärd. Mot en kränkning af denna rätt skall icke endast det finska folkets själ åter och åter reagera, utan öfverallt i kulturvärlden, hvarest man eger insikt i hithörande förhållanden, skall känslan för rätt och människovärde uppressa sig häremot.

Det är icke endast Finlands landtdag, utan äfven Rysslands unga folkrepresentation, hvilken skulle vara ett värn för folkfriheten, som inbjudits att taga del i förstörandet af ett samhällsskick och en författning, som under sekel befordrat ett folks sunda utveckling i materiel och andlig kultur. Huru denna inbjudan här skall mötas, kunna vi icke med visshet i detta nu förutsäga, men ett förtrytelsens rop öfver detta attentat mot ett litet folks frihet och själfständighet har redan höjts af ädla söner till det ryska moderlandet. Vi hafva hört varningar för att leka med edsvurna kejsarord,

varningar för att genom ett historiskt öfvervåld mot ett litet folk tillfoga ryska rikets egna intressen ett irreparabelt slag. Vi hafva hört erinringar om att det gifves en moralisk nivå, under hvilken man icke får sänka sig. Och vi tro att detta är röster ur det ryska folkets, det varmhjärtade ryska folkets egen själ, denna folksjäl, som kanske mer än någon annan lidit och kämpat för frihet och människovärde. (Bra, bra!)

Jag är öfvertygad om att grundlagsutskottet, då det går att föreslå ett svar från landtdagens sida på den nädiga propositionen, icke skall förgäta att det gifves en moralisk nivå, under hvilken ett folk icke kan och icke får sänka sig, vore det ock i hvilket välfärdsintresse som helst. Jag vill ock uttala den förhoppning, att vi nu måtte förgäta det förgångnas strider och meningsskiljaktigheter, så att vi i vårt svar kunna bäras af medvetandet att icke representera skilda klasser och skilda intressen, utan ett folk, ja en bit af mänskligheten, som har att föra en gemensam kamp mot våldsmakt och orättfärdighet. (Bra! Hyvä!)

Lyssna vi till de djupaste tonerna i folkens andliga produktion, i deras religiösa och filosofiska gestaltningar, i deras folksång och sagor, så möter oss förvissningen om att stormarna på folkhafvet, framdrifna af kortsynthet men också af mörka makter, lidelser och passioner, dock engång skola nödgas lägga sig, att sanning och rättfärdighet slutligen skola komma till seger. Människan, människosonen kan korsfästas, korsfästas af människor, men han framgår lefvande ur grafven trots krigsknektar och våldsmakt. Ett folk buret af denna förvissning skall genom lidandet till sin själ fördjupas och förädlas. (Hyvä! Bra!)

Ed. S e t ä l ä: Sillä lakiehdotuksella, josta niin omituisessa muodossa esiintyvä armollisen esityksen mukaan eduskunnan »lausuntoa» pyydetään, on tarkoituksena siirtää melkoinen, jopa suurin osa Suomen lainsäädäntöä Suomen eduskunnan ja Suomen viranomaisten toimivallasta ja toimipiiristä. Tämä lakiehdotus ei puhu sellaisesta yleisvaltakunnallisesta lainsäädännöstä, joka olisi yhteinen Venäjälle ja Suomelle, vaan se puhuu »niiden Suomea koskevien lakien ja asetusten säätämisen järjestyksestä, joilla on yleisvaltakunnallinen merkitys», siis lakien säätämisestä Suomelle toisessa järjestyksessä, kuin mikä tähän asti on ollut voimassa.

Tätä järjestystä nimitetään »yleisen lainsäädä-

dännön määräämäksi» eikä itse ehdotuksessa ole määritelty, mitä tällä järjestyksellä tarkoitetaan. Yleisimmin vallinnut käsitys meillä on ollut se, että tämä merkitsee keisarikunnan lainsäädäntöjärjestystä Venäjän valtakunnan duuman ja valtakunnan neuvoston myötävaikutuksella. Tämä ei kuitenkaan oikeastaan pidä paikkaansa, niinkuin näkyy ministerineuvoston puheenjohtajan lakiehdotuksen »selittävästä kirjelmästä», joka vielä ei ole eduskunnalle saapunut, mutta josta kuitenkin jo on tietoja julkisuudessa esiintynyt. Siinä nimenomaan huomautetaan, että yleisen lainsäädännön määräämä järjestys ei merkitse ainoastaan »itse lainsäädännöllistä järjestystä, vaan lain edellyttämiä menettelytapoja, joita on noudatettava käsiteltäessä ja ratkaistaessa erinäisiä korkeampaan paikkaan kulkevia asioita, kuinka kunkin alkuperä ja laatu määräävät». »Niinpä on», jatkaa selittävä kirjelmä, »jotkut asiat ratkaistava valtakunnan perustuslakien 7—9 ja 86 artiklan mukaan, toisia 10 ja 111 artiklan, kolmansia 12 ja 13 artiklan, neljänsiä samojen perustuslakien 14 ja 96 artiklan mukaan». Kun näitä artikloja tarkastaa, niin huomaa, että niissä osittain on puhetta lainsäädännöstä valtakunnanduuman ja valtakunnan neuvoston myötävaikutuksella, osittain myöskin hallinnollisesta lainsäädännöstä. »Yleisen lainsäädännön määräämä järjestys» merkitsee siis yleensä Venäjän perustuslakien mukaan keisarikunnassa noudatettavaa lainsäädäntöjärjestystä, olipa tämä sitten valtakunnanduuman ja valtakunnan neuvoston kautta kulkevaa taikka valtakunnanpään hallinnollista, venäläisissä virkakunnissa valmistettavaa lainsäädäntöä.

Tämän yleisen lainsäädännön määräämän järjestyksen alaisiksi siirrettävistä asioista annetaan lakiehdotuksen 3 artiklassa luettelo, jonka hyväksyminen tietäisi melkoisia muutoksia Suomen perustuslakeihin. Puhumatta ollenkaan siitä, että yleensäkin Suomen asiain siirtäminen pois Suomen eduskunnan toimivallasta ja niiden siirtäminen ratkaistaviksi ilman Suomen viranomaisten myötävaikutusta sisältää muutoksen Suomen perustuslakeihin, edellyttävät ja tekevät luettelon eri kohdat suoranaisia muutoksia perustuslakeihin, ei ainoastaan vanhempiin, vaan myös uudempiin. Niin jo artiklan ensimmäisessä kohdassa sanotaan, että yleisen lainsäädännön määräämässä järjestyksessä määrätään Suomen osanotto valtakunnan menoihin sekä siihen tarpeellisten rasitusten, maksujen ja verojen määrääminen. Tämä

sisältää siis muutoksen siihen perustuslain säännökseen, jonka mukaan ei alamaisten suoritettavaksi saa määrätä veroja ja muita maksuja ilman eduskunnan suostumusta, joka suostumus V. J:n mukaan, mikäli uudesta tai lisätyistä suostunnasta tai uudesta pysyvästä verosta on kysymys, on eduskunnassa annettava $\frac{2}{3}$:n enemmistöllä. Artiklan toinen kohta siirtää Suomen väestön asevelvollisuuden suorittamista koskevan lain säätämisen Suomen eduskunnalta, tässä tapauksessa ilmeisesti Venäjän hallinnollisen lainsäädännön piiriin. Luettelon 8 ja 10 kohta tahtovat »yleisen lainsäädännön määräämässä järjestyksessä» säädettäväksi siirtää julkisia kokouksia, yhdistyksiä ja liittoja koskevat määräykset ynnä Suomen painotointa koskevan lainsäädännön sekä ulkomaisten painotuotteiden maahantuonnin. Tämä siis sisältää muutosehdotuksen 20 päivänä elokuuta 1906 annettuun Suomen perustuslakiin, joka säätää, että säännöksiä siitä, mitä lausunto-, kokoontumis- ja yhdistymisoikeuden käyttämisessä on noudatettava, annetaan yleisen lain säätämisestä voimassaolevassa järjestyksessä. — Edelleen sisältävät useat kohdat luetteloa sen, että Suomen kansan eduskunnan päättämää lakia tai yleensä Suomen eduskunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvaa lakia saataisiin muuttaa tässä »yleisen lainsäädännön määräämässä järjestyksessä». Niin esimerkiksi voitaisiin mainituissa järjestyksessä säätää valtakunnallisten etujen vaatimia poikkeuksia Suomen rikos- ja oikeudenkäyntilaeista, muuttaa kauppa- ja teollisuusmerkkien sekä kirjailijain ja taiteilijain omistusoikeuden suojaamista koskevia lakeja, muita mainitsematta. Ei tietysti tarvitse sanoa, että jokainen näistä kohdista vaatii muutosta Suomen perustuslakeihin.

Tämmöisistä asioista tulisi vasta kysyttäväksi ainoastaan Suomen eduskunnan lausuntoa. 7:nen artiklan mukaan annetaan nimittäin eduskunnan lausuntoon »sellaisia asioita koskevat lakiehdotukset, jotka kuuluvat Suomen eduskunnan toimivaltaan tai koskevat eduskunnan käsittelemiä paikallisia Suomen lakeja». Tämä siis sisältää muutosehdotuksen valtiopäiväjärjestyksen 31 §:ään, jonka mukaan eduskunnan lausuntoa voidaan vaatia asiasta, josta Keisari ja Suuriruhtinas voi määrätä eduskunnan myötävaikutuksetta; ja että tässä on kysymys asiasta, jota ei voi ratkaista Suomen eduskunnan myötävaikutuksetta, myönnettään itse lakiehdotuksessakin, siinä kun puhutaan »Suomen eduskunnan toimivaltaan» kuuluvista asioista. Omituista kyllä näitä asioita

edelleenkin nimitettäisiin Suomen eduskunnan toimivaltaan kuuluviksi, vaikka ehdotus juuri tarkoittaa niiden tästä toimivallasta siirtämistä.

Lakiehdotuksen 9:s artikla sisältää sen muutosehdotuksen perustuslakeihin, että eräiden Suomea koskevien perustuslakien selittäminen tulisi vast'edes kuulumaan Venäjän hallitsemalle senaatille, sen sijaan että perustuslakien selittäminen voimassaolevan perustuslain mukaan riippuu eduskunnan ja hallitsijan yhteisestä päätöksestä.

10:s artikla taas sisältää ehdotuksen uudeksi perustuslain ja muun lain kumoamistavaksi, siinä kun sanotaan: »Yleisessä järjestyksessä annetut lait ja asetukset itsestään kumoavat kaikki erityisessä järjestyksessä annettujen Suomen lakien ja asetusten määräykset, jotka eivät ole niiden mukaiset». Ei tarvitse edes sanoa, että tällainen uusi ja outo kumoamistapa, joka tapahtuisi edes asianomaisia lakeja mainitsematta, on meidän tähänastiselle perustuslainmukaiselle lainsäädännöllemme aivan vieras.

Mitä kaikkea tuo ehdotettu luettelo tekisi mahdolliseksi, on vaikea tietää, kun useat sen kohdat ovat peräti epämääräiset. Niinpä esim. 6:s kohta, joka määrää, että »yleisen lainsäädännön määräämässä järjestyksessä» säädetään »valtakunnallisten etujen vaatimien poikkeusten säätäminen Suomen rikos- ja oikeudenkäyntilaeista»; taikka 7:s kohta, jossa saman lainsäädännön piiriin siirretään »valtakunnallisten etujen turvaaminen kansanvalistusasiassa»; tai 5:s kohta, jonka mukaan tuohon piiriin tulisi kuulumaan »keisarikunnan yleisten laitosten ja viranomaisten oikeudet, velvollisuudet ja toiminnan järjestys Suomessa»; taikkapa 15:s kohta, jonka nojalla samaan piiriin tulisi luettavaksi »Suomen rautatiet valtakunnanpuolustukseen sekä Suomen ja keisarikunnan muiden osien väliseen yhdysliikenteeseen ynnä kansainväliseen liikenteeseen nähden». Ei ole osoitettu edes, mihin rikos- ja oikeudenkäyntilain osiin muutettu lainsäädäntöjärjestys kohdistuisi. Saattaisi siis valtakunnallisten etujen nimessä muuttaa mitä osia näistä laeista tahansa. Valtakunnallinen etu kansanvalistusasioissa kai voitaisiin, niinkuin sanotaan, »turvata», vieläpä hallintotoiminkin, siihen määrään, että kansanvalistuslaitosten kulttuuritehtävä vaikeutuisi tai tulisi mahdottomaksi toteuttaa. Keisarikunnan yleisiin laitoksiin voisivat arvatenkin sisältyä santarmikunta ja valtiollinen poliisi, muita mainitsematta, joiden oikeuksia, velvollisuuksia

ja toiminnan järjestystä kai voitaisiin ulottaa melkoisen laajalle hallintotoiminkin. Suomen rautateitä koskeva kohta on myös mahdollinen laajentaa kuinka paljon tahansa ja sitä tietä melkoisesti estää Suomen taloudellista ja sivistyksellistä edistystä.

Kun otetaan huomioon se melkoinen lainsäädäntövalta, mikä meidän perustuslakiemme mukaan on hallitsijalla, ja otetaan huomioon se, että Venäjän ministerineuvosto on tekeytynyt Suomen varsinaiseksi hallitusvirastoksi, joka antaa lausuntoja kaikista näistäkin kysymyksistä, niin on selvää, että se osa lainsäädäntöä, mikä vastaisuudessa todellisuudessa Suomelle tulisi jäämään, on sangen vähäinen.

Mutta tätä luetteloa ei nykyisissäkään oloissa sittenkään näy katsottavan tyhjentäväksi. Ehdotuksen 5:s artikla puhuu nimittäin m u i s t a kuin 3:n artiklan 1—17 kohdassa luetteluista Suomea koskevista asioista ensinkään määräämättä edes, mitä nämä muut kohdat ovat. Mutta vaikkapa tuo luettelo olisi kuinka täydellinen tahansa, tekee lakiehdotuksen 5:s artikla sen todellisuudessa merkityksettömäksi. Sen mukaan luettelon muuttaminen ja täydentäminen on tapahtuva »yleisessä lainsäädäntöjärjestyksessä», siis siten, että enintään Suomen kansan eduskunnan lausuntoa kysytään, mikäli uusi luetteloon tuleva asia »kuuluu Suomen eduskunnan toimivaltaan tai koskee eduskunnan käsittelemiä paikallisia Suomen lakeja», niinkuin sanat kuuluvat. Ja kun vielä tulee lisäksi, että lakiehdotuksen 2 artikla sisältää, että »Suomen hallinnon sisällisen järjestyksen alkuperusteet säädetään ja muutetaan yleisessä lainsäädäntöjärjestyksessä Hänen Keisarikunnan Majesteettinsa alotteesta», niin ei voi sanoa muuta kuin, että tämä lakiehdotus on ehdotus Suomen valtiosäädännön, Suomen konstitutsionin kumoamiseksi.

Sisältäähän jokainen konstitutsioni, joka sitä nimeä ansaitsee, sen, että kansalla on oleva osallisuus lainsäädäntöön, ettei kansalle ainaakaan laissa määrättyllä alalla voida lakia säätää ilman kansan suostumusta. Ja tämä lakiehdotus sisältää sen ehdotuksen, että niiden asiain lukumäärä, joista Suomen eduskunta saa päättää, joiden valmistelu on tapahtuva Suomen viranomaisten kautta, voitaisiin määrin määrin supistaa aina olemattomiin saakka ilman Suomen kansaneduskunnan suostumusta. Se ehdottaa lisäksi, että Suomen sisällisen järjestyksen alkuperusteet, toisin sanoen, Suo-

men valtiosäännön perustavat määräykset säädetään ja määrätään ilman Suomen kansaneduskunnan suostumusta.

Sanotaan ehkä, että Suomelle tarjotaan tämän sijaan edustus oikeus Venäjän valtakunnan kansaneduskunnassa, valtakunnanduomassa ja valtakunnan neuvostossa. Mutta vaikkapa tämä edustus olisi suhteellinenkin keisarikunnan edustajain lukumäärään, niin näiden edustajien osanotolla ei voisi olla mitään merkitystä asiain ratkaisuun jo vain siitäkin yksinkertaisesta syystä, että meidän olisi mahdollonta saada kokoon sellaisia Suomen kansan todellisia edustajia, jotka tässä kokouksessa voisivat käyttää venäjän kieltä. Suomen kansan osanotto Venäjän kansaneduskuntaan, se ei suinkaan voisi olla korvaus Suomen oman valtiosäännön lakkauttamisesta, se olisi ainoastaan lisätodistuksena Suomen kansan oman valtiosäännön hävittämisestä.

Sanotaan edelleen, että tuon nyt esiintyvän lakiehdotuksen »säättämä yleisen lainsäädännön luettelo ei ole muuta kuin lainsäädäntö-ohjelma». »Tämän ohjelman hyväksyminen», niin sanotaan ministerineuvoston puheenjohtajan lakiehdotuksen selittävässä kirjelmässä, »ei suinkaan merkitse ryhtymistä kaikkien sen yksityiskohtain välittömään toimeenpanoon. Vielä perusteettomampaa olisi luulo, että tässä tarkoitettu toimenpide johtaisi heti lakkauttamaan Suomen lait ja sijalle panemaan keisarikunnan (venäläiset) lait. Lähimpänä seurauksena tulee sen vahvistamisesta vain olemaan ehdotetussa luettelossa osoitettujen asiain periaatteellinen erottaminen paikallisen suomalaisen lainsäädännön (eduskunnallisen ja hallinnollisen) valtapiiiristä. Nämä asiat ovat vastedes ratkaistavat keisarikunnan lainsäädännön tai keisarikunnan korkeimman hallinnon yleisessä järjestyksessä, asian laadun mukaan, mutta tässä suhteessa tietystikin tullaan noudattamaan malttia ja varovaisuutta.»

Rajaton itsevaltiuskini, jos hallitus on valistunut ja humaani, saattaa noudattaa malttia ja varovaisuutta. Se saattaa tehdä vielä paljo hyvääkin kansalle, mutta semmoinen valtiomuoto ei ole konstitutsionia. Ja yhtä vähän voi valtiosäännöksi sanoa semmoista tässä nyt tarjottavaa itsehallintoa, jonka säätämisessä ei kansalla itsellään ole mitään äänivaltaa.

Vaikka tämä lakiehdotus siis sisältää ehdotuksen ei ainoastaan Suomen perustuslakien eri kohtain muuttamiseksi, vaan todellisuudessa Suomen konstitutsionin kumoamiseksi, niin ei kuitenkaan tämän asian ratkaistavaksi esit-

tämisessä ole noudatettu niitä selviä määräyksiä, jotka ovat voimassa perustuslain säätämisestä, muuttamisesta, selittämisestä tai kumoamisesta Suomen eduskunnan laillisessa järjestyksessä tekemän päätöksen ja hallitsijan vahvistuksen kautta. Ehdotus on päinvastoin annettu Suomen eduskunnalle ainoastaan lausunnon antamista varten, niinkuin asia, josta hallitsija voi määrätä eduskunnan suostumuksetta, vieläpä lausunnon antamiselle määrätty yhden kuukauden määräaika.

Kun ei eduskunnalle, vaikka jo kohta viikko on mennyt tuosta lyhyestä määräajasta, jonka kuluessa armollinen esitys esittää lausunnon annettavaksi, ole saapunut tähän lakiehdotukseen mitään perusteluja eikä näitä kokonaisuudessaan ole ollut täällä meillä vielä missään nähtävissä, niin ei saata meillä olla vielä täyttä selkoa siitä, millä syillä ministerineuvosto lopullisesti puolustele tätä poikkeusta voimassa olevan lain selvistä määräyksistä. Todennäköisesti puolustus on kuitenkin sama, jonka Haritonowin komitean venäläiset jäsenet ovat tuoneet esiin.

Tuodaan esiin ensinnäkin, että Suomea Venäjän perustuslakien 2 artiklan mukaan ainoastaan »sisäisissä asioissa» hallitaan erityisen lainsäädännön perustuksella. Tämän lausetavan nojalla ovat Suomen »niin sanotut perustuslait» — juuri näitä sanoja käyttää ministerineuvoston puheenjohtajan perustelu viiden hallitsijan vahvistamista Suomen perustuslaista — »Suomen niin sanotut perustuslait» ovat vain »puhtaasti paikallisia, maakunnallisia lakeja», ja sen vuoksi voidaan joka keran kun Suomen »erityiset perustuslait» katsotaan joutuvan riitaan Venäjän perustuslakien kanssa, edelliset ilman muuta syrjäyttää. Ei katsota mitään merkitseväksi sitä, että tavallisen ja yleisen kielenkäytön mukaan sisäisten asioiden vastakohtana pidetään ulkoasioita, ei mitään merkitsevästä sitä, että viimeksimainittua näiden sanojen tulkitsemista on tunnustettu venäläiseltäkin taholta, ei pidetä mitään merkitsevästä sitä, että satavuotinen lainsäädännön käytäntö jo osoittaa, mitä on luettava Suomen sisäisiin asioihin.

Edelleen tuodaan esimerkkejä ulkomaisesta lainsäädännöstä, Amerikan Yhdysvaltojen, vieläpä Mexikon ja Argentinan tai Saksan valtakunnan lainsäädännöstä ja huomautetaan, että näiden valtakuntien valtiosääntöjen mukaan yleisvaltakunnallinen lainsäädäntö käy yksityisten valtioiden lainsäädännön edellä. Ja koska nyt muualla positiivisella lailla on näin säädetty, niin tämä osoittaa, että sekä lainsä-

däntö että valtiollinen tietoisoppi tämän käsityksen yleisesti hyväksyvät, ja silloin on tämä oleva ilman muuta voimassa Venäjälläkin, vastoin positiivisiä lainsäädännöksiä, vastoin niin uuttakin perustuslainmääräystä kuin Suomen valtiopäiväjärjestyksen loppusäädännöstä, jossa sanotaan: »Tämä Valtiopäiväjärjestys — — — pitää kaikilta osiltaan oleman peruuttamattomana perustuslakina, kunnes Suomen hallitsija ja eduskunta yhtäpitävällä päätöksellä sen muuttavat tai kumoavat.»

Ja vihdoin tuodaan esille suvereniteetti. Koska Venäjän keisarikunta on suvereeni niin sen oikeus Suomeen myöskin on rajaton; ensinkään ei oteta lukuun sitä, että tämä suvereniteetti tässä tapauksessa juuri on positiivisella lainsäädännöllä rajoitettu.

Sanalla sanoen: tämä lakiehdotus ei ainoastaan ehdota Suomen konstitutsioonin kumoamista, vaan se pitää tämän kumoamisen jo suoritettuna tosiasiana. Vaikka tämä lakiehdotus itse myöntää, että tarvitaan uutta lainsäädäntöä yleisvaltakunnallista merkitystä olevien Suomen lakien säätämisen järjestyksen aikaansaamiseksi, niin se edellyttää sen jo valmiina olemassaolevana. Tämmöistä lainsäädäntöä ei voi sanoa lainsäädännöksi, vaan se on lainsäädännön syrjäyttämistä, se on — vaikka se sana on ankara, se on sitä, mitä tänä päivänä jo on sanottu: valtiokaappausta. (Hyvä! hyvä! Vieläpä enemmänkin!)

Suomen kansalla ei ole voimaa tämmöistä oikeudenloukkausta estää, jos se tulee toimeenpantavaksi, mutta se ei voi katsoa tämmöistä lainsäädäntöä itselleen velvoittavaksi, se ei voi sitä milloinkaan tunnustaa. (Bra, bra!) Suomen kansa rohkenee pitää omaa kulttuuri-tehtäväänsä sen arvoisena, että se sen toteuttamiseksi tahtoo kansana elää. Se ei voi vapaaehtoisesti antaa suostumustaan semmoiseen, joka perimmäisesti veisi Suomen kansan pyyhkimiseen kansojen joukosta. Me rohkenemme toivoa, että Venäjän kansan eduskunta ei ole katsova suuren ja mahtavan maailmanvallan arvon, että se ei ole katsova suuren, etevän ja lahjakkaan kansan kunnian mukaiseksi olla myötävaikuttamassa pienen kansan oikeuden loukkaamisessa. Jos vastoin luuloa tämä kuitenkin tapahtuisi, niin meille sittenkin jääpi jäljelle kiinni pitäminen oikeudestamme, luottamus kulttuuritehtäväämme, luottamus siihen ettei mikään ulkonainen voima voi hävittää sitä sisintä olemustamme, joka kansan kansaksi tekee, luottamus oikeuden lopulliseen voittoon.

Luottamusta oikeuden voittoon voidaan pitää naiivina. Mutta osottaahan meille historia, miten yhteiskunta on kehittynyt siihen, että se suojelee yksityisen ihmisen oikeutta. Yksityisten ihmisten kesken pidetään rikoksena loukata toisen oikeutta, riistää toiselta sitä, mikä on hänen omaansa, pidetään rikoksena lupausten ja sopimusten rikkomista, ja yhteiskunnalla on keinoja myöskin toteuttaa tämä käsityksensä. Tottahan on tuleva vielä se aika, jolloin nämä oikeusohjeet, jotka tunnustetaan yleispäteviksi yksityisten ihmisten kesken, tunnustetaan myöskin kansojen kesken, jolloin tunnustetaan olevan oikeutta, mikä on yli valtioidenkin.

Tämän asian esillä ollessa Venäjän valtakunnanduumassa tehtiin ehdotus, että tätä lakiehdotusta ei olisi lähetettävä valiokuntaan, koska asia ei kuulunut valtakunnanduuman toimivaltaan. Me täällä voimme sanoa aivan päinvastoin. Se asia, jota armollinen esitys ja siihen kuuluva ministerineuvoston puheenjohtajan tekemä lakiehdotus koskee, kuuluu eduskunnan toimivaltaan vielä paljon suuremmassa määrässä kuin armollinen esitys myöntää ja esittää. Tämä on semmoinen asia, josta Suomen eduskunnan lausunto ei ole riittävä, vaan josta sillä on oikeus tehdä päätös. Tämän asian selvittämistä varten minäkin pyydän kannattaa esityksen lähettämistä perustuslakivaliokuntaan.

Ed. Alkio: Edelliset arvoisat puhujat ovat jo tuoneet esiin joukon sellaisia laillisia ja valtio-oikeudellisia tosiasioita, jotka asettavat oikeaan valoonsa esillä olevan ehdotuksen. Saatan siis pääasiassa yhtyä niihin. Mutta tämä ehdotus on niin tavaton, sen uhkaama turmio Suomelle niin kauas tehtävä, että pyydän vielä saada tuoda esiin muutamia sen synnyttämiä ajatuksia.

Ministerineuvoston puheenjohtajan ehdotusta yleisvaltakunnalliseksi lainsäädäntöjärjestykseksi Suomelle täytyy pitää julmana ilveilynä Suomea kohtaan. Täytyy kysyä, tällä tavallako aikoo mahtava Venäjä alottaa 20:nneen vuosisadan suurtekonsa, asettamalla väkivallan kulkemaan oikeuden edellä, hävittämällä omasta historiastaan yhden sen kauniimpia lehtiä, etsimällä aikomuksilleen tukea historiallisten tosiasiaiden väärin tulkitsemisesta aivan kuin sellaiset vähäpätöiset mahdit, joilla ei ole elinvoimaa, elleivät sitä saa imeä vääryyden sameista lähteistä? Ei mikään kansa voi tällaiseen suostua. Sehän olisi kansallinen itsemurha. Vain läpi-

kotaisin turmeltunut, elinvaistonsa kokonaan menettänyt kansa saattaisi sen tehdä.

Se valtiokaappaussuunnitelma, jonka lopulista toteuttamista tämä ehdotus tarkoittaa, ottaa lähtökohdakseen sen väitteen, etteivät hallitsijavakuutukset ole sitovia, vaan että ne ovat armonosotuksia, joilla ei ole pätevää merkitystä. Tämä hämmästyttävä tulkinta esiintyy tähän lakiehdotukseen liittyvään selitysten päätyminä. Asiakirjaan olen ollut tosin tilaisuudessa tutustua vaan epävirallisen sanomalehtisuomennoksen kautta. Siinä sanotaan m. m. näin: »Venäjän keisarien armollisille julistuskirjoille ja avoimille kirjeille, joilla Suomen väestön erityiset oikeudet ja etuudet on vahvistettu, on välistä annettu kokonaan epäominainen ja asiaan kuulumaton, jonkunlaisten velvoittavien määräysten, milteipä valtiollisten lupausten merkitys, olla uskollinen Suomen valtiosäännölle, jotka lupaukset ovat sen vakuutuksenlaisia, jonka Ruotsin kuningasten oli annettava valtaistuimelle noustessaan. Näitten armollisten julistuskirjain ja avoimien kirjeitten määräyksillä ei ole kuitenkaan mitään yhteyttä sellaisen tulkinnan kanssa. Ne eivät ole oikeastaan muuta kuin hallitsijan armon osoituksia». Että tämä selitys on aivan väärä ja hetken tarpeen synnyttämä, osottaa jo se seikka, että se näin virallisessa muodossa on aivan uusi. Kun keisari Aleksanteri I antoi hallitsijavakuutuksensa, otti hän siinä nimenomaan käyttäöksensä seuraavaa sanontatapaa: »olemme me tämän kautta tahtoneet vakuuttaa ja vahvistaa maan uskonnon ja perustuslait sekä ne eri- ja muut oikeudet, joita itse kukin sääty mainitussa suuriruhtinaskunnassa erittäin ja kaikki sen asujamet yhteisesti niin ylhäisemmät kuin alhaisemmat tähän asti valtioasetuksen mukaan ovat nauttineet, luvaten säilyttää kaikki nämä edut ja oikeudet lujina ja järkähtämättöminä täydessä voimassaan».

Samoin sanoin ovat kaikki hallitsijat sittemmin hallitsijavakuutuksellansa vahvistaneet maan perustuslait. Nykyään hallitsevan keisarin Nikolai II:n marraskuun 6 päivänä 1894 antamassa hallitsijavakuutuksessa sanotaan m. m.: »Olemme tämän kautta tahtoneet lisäksi vakuuttaa ja vahvistaa maan uskonnon ja perustuslait sekä ne oikeudet ja etuudet, joita itse kukin sääty mainitussa suuriruhtinaskunnassa erittäin ja kaikki sen asujamet yhteisesti, niin ylhäiset kuin alhaisetkin, ovat tähän asti tämän maan perussäännön mukaan nauttineet, luvaten säilyttää nämä kaikki

vakavina ja rikkomattomina voimassaan ja vaikutuksessaan.»

Ja nämätkö olisivat nyt vain pelkkiä armonosoituksia, jotka voidaan peruuttaa milloin tahansa? Mihin tahtoo ministerineuvoston puheenjohtaja tällä tulkinnallaan tulla? Siihenkö, että hallitsijavakuutuksille yleensä on annettava vain näytelmällinen merkitys? Tahtooko ministerineuvoston puheenjohtaja riistää myöskin alamaisuuden ja uskollisuuden valalta alamaisien omiatuntoa sitovan ja velvoittavan merkityksen? Onkohan sillä taholla laskettu, mihin tällainen hallitsijavakuutusten röyhkeä halveksiminen saattaa viedä? Suomessa ovat hallitsijavakuutukset asetetut kirkkoihin. Kansaa on niitä pitänyt valallisesti annettuina, se on näitä hallitsijavakuutustauluja kirkossa käytössään pyhällä kunnioituksella katsellut ja oppinut niissä näkemään maallista rauhaansa suojelevan vakuutuksen.

Kun keisari Aleksanteri I yhdisti Suomen Venäjään, pani hän suurta painoa myöskin siihen, että hän saisi valloitetuksi myöskin kansan sydämet. Kuten historia kaikilta aikakausilta osoittaa, ei sellaista voida saada aikaan aseilla. Sen tajusi keisari Aleksanteri I täysin selvästi ja toimi sen mukaan. Hallitsijatekojensa vaikuttamina piti hän myöskin niitä historiallisia tosiasioita, jotka olivat vaikuttaneet Suomen kansan edelliseen historialliseen elämään ja sen silloisen hetken menettelytapaan. Jalomielinen hallitsija näki tässä kansan, jonka historialliset kohtalot olivat työntäneet sangen epäedulliseen maantieteelliseen asemaan. Suomen suurin siihenastinen onnettomuus oli ollut siinä, että Venäjä ja Ruotsi vuosisatojen kuluessa kävivät sen mailla verisiä sotia. Siitä seurasi luonnostaan, että kansan henkinen ja taloudellinen kehitys lukemattomia kertoja tuli katkaistuksi sen kautta, että nuo kaksi kilpailevaa valtaa käyttivät maattamme sotatanteenaan. Suomi joutui olemisen taistelussa vuodattamaan ei ainoastaan taistelukuntoisten miestensä vaan monasti naisten, lasten ja vanhusten veren. Nykyään vetoavat suomiviholliset Venäjällä siihen, että Suomi on venäläisellä verellä valloitettu. Mutta jos kenen verellä lunastetusta elinoikeudesta tässä saattaa puhua, on se Suomen kansan. Ja sen otti keisari Aleksanteri I huomionsa. Kun nyt Venäjän ja Ruotsin väliset sodat vihdoinkin loppuivat Ruotsin heikontumisen kautta, ja Suomi lopullisesti joutui yhdistetyksi Venäjään, häämötti vihdoinkin levonaika paljon kärsineelle, uuvutetulle kansalle. Valloittaja suhtautui tä-

hän kansaan oikeutta ja ihmisyyttä noudattaen. Vahvistettuaan ikuisiksi ajoiksi maan perustuslait ilmoitti hän korottaneensa Suomen kansan kansakuntien joukkoon. Tähän tekoon johti aivan ilmeisesti kaksi näkökohtaa. Toinen oli se, että hän tällä tavalla tahtoi valloittaa myöskin kansan sydämet. Toinen oli ilmeisesti se, että hän tahtoi antaa Venäjän aseiden voitolle Suomea vapauttavan merkityksen. Mutta nyt vuosisata myöhemmin tahtoo Venäjän hallitus riistää tältä keisari Aleksanteri I:n suuriarvoiselta valtioteolta kaiken sen inhimillisen jalouden, jolla vuosisadan historia on tämän toimenpiteen kullannut, ja antaa Suomen yhdistämiselle Venäjään sortavan, hävittävän merkityksen. Venäjän puolelta selitetään tämän olevan välttämätöntä valtakunnan edun vuoksi. Onko Suomi siis millään tavalla rikkonut niitä suhteita ja ehtoja, joilla maamme on yhdistetty Venäjään? Ei suinkaan. Koko sivistynyt maailma tietää todistaa, että rauhallisempaa, helpommin hallittua yhteiskuntaa, kuin Suomi oli ne 90 vuotta, jotka kuluivat Suomen ja Venäjän yhdistämisestä helmikuun manifestin antamiseen vuonna 1899, on vaikea löytää. Mutta mainitusta ajankohdasta alkaneita levottomuuksia maassa ei suinkaan sovi lukea Suomen kansan syyksi. Näkihän rauhallinen kansa yhtäkkiä joutuneensa suurvaltiollisen hirmumyrskyn pyörteisiin. Maan lait joutuivat tuulialjolle, lainkuuliaisuuteen kasvaneen kansan oikeudentunto ei voinut loukkaantumatta ja vastalauseetta sellaista sietää. Herättihän routavuosien hallitusjärjestelmä avukseen liikelle yhteiskunnan huonoimmat ainekset ja käytti niitäkin palvelukseensa m. m. kunniallisten ja parhaiden kansalaisten toiminnan urkkijoina. Oliko kummaa, jos sellaisissa oloissa esivallan auktoriteetti rupesi horjumaan? Nuo yhteiskunnan huonoimmat ainekset ovat kaikkina aikoina olleet yhtä alttiit palvelemaan väkivaltaa, oli kysymys sitten hallitusten puolustamisesta tai niiden vastustamisesta. Ja kun Suomessa urkkiija-järjestelmän kaksoisveljenä alkoi ilmestyä ryöstömurhaajia, jotka tekonsa vaikuttimiksi esittivät valtiolliset syyt, se toki ei ole kansan viaksi luettava. Se oli routavuosien aikainen hallintotapa, joka sai Suomessa pimeyden lokalätäköt siittämään riksellistä elämää. Siihen oli varsinkin se syytä, että hallituksen toimesta vapaa kansanvalistustyö suureksi osaksi kiellettiin, kokoontumista sanavapaus muutettiin tyhjäksi kirjaimeksi. Ja varsinkin se seikka vaikutti näihin huonom-

piin aineksiin rohkaisevasti, että hallitus saattoi käyttää muun muassa järjestyksenpitopalvelukseen maan huonoimpia miehiä samalla kun se lähetti maan parhaat maanpakolaisuuteen. Tuo aika kaikesta päättäen ei kuitenkaan edistänyt valtakunnan etuja Suomessa. Mutta sitä vastoin se tuotti Suomen sivistyselämälle ja taloudelle kauheita tuhoja. Kun Suomi sittemmin taas sai valtiollisen vapautensa, alkoivat täällä kuohua kauvan pysäytetyt kansallisen elämän lähteet. Suomi nousi kuin leikkauspöydältä. Elämän ilmiöt saivat uusia lukemattomia suuntia ja tarkoituksia. Mutta se ei saanut kestää kauvan; Venäjän hallitus on katsonut taas hyväksi suunnitella tänne valankaappausta. Miljoonat Suomen kansalaiset kysyvät: minkätähden? Mitä hyötyä saattaa Venäjän mahtavalla vallalla olla pienen Suomen häviöstä, ja eiköhan siitä johtuva kunniankin ole kaikkea muuta kuin loistava? Venäjän hallitus pitää kunniansa vuoksi muka mahdottomana antaa Suomen valtiopäiväin laillisessa järjestyksessä päättää niistä asioista, jotka merkitään yleisvaltakunnalliseksi. Onko siis voiman käyttö kunniaakkaampaa kuin oikeuden? Yleisvaltakunnallinen lainsäädäntöjärjestys, joka saadaan aikaan voimakeinoilla, ei koskaan tule saamaan velvoittavaa lainvoimaa Suomessa. Suomen kansaa voidaan siihen väkivallalla pakottaa, mutta kun se tapahtuu yhteydessä sellaisen laintulkinnan kanssa, jonka mukaan hallitsijavakuutuksiltakin riistetään kansan vapauksia ja oikeuksia suojeleva voima, niin tämä synnyttää yhteiskunnallista anarkiaa, jonka tuottamat onnettomuudet koituvat myöskin keisarikunnan eikä ainoastaan onnetoman Suomen kansan päälle.

Se valtioviisaus, jonka mukaan Suomen valtiollinen olemus olisi hävitettävä, turvautuu myöskin siihen väitteeseen, että sitä vaatii Venäjän turvallisuus. Kaiken järjen nimessä on kuitenkin selvää, että vapaa perustuslakiansa varmassa suojassa elävä Suomi on kaikkein varmin ja luotettavin. Sillä jokainen vapaudesta ja kunniaastaan arka kansa, joka voi yhdistää maansa puolustukseen myöskin lojailisuuden toista kansaa kohtaan, tekee sen aina. Venäjän kansalle ei pitäisi oleman vaikeata laskea että suomalainen isänmaansa puolustaja tarjoo Venäjänkin valtakunnalle aivan toisenlaista turvaa kuin se suomalainen, jonka täytyy katsoa Venäjän miestä suomalaisen isänmaan viholliseksi ja hävittäjäksi. Laskuista ei myöskään pitäisi kokonaan pois jättää sitä että Suomessa on kansanvaltainen vapaus ja valis-

tuksen rakkaus siihen määrin jo selviytyneet kansalle, ettei se vapaaehtoisesti voi luopua näistä vapauksistaan.

Venäjän puolelta on myöskin joskus väitetty, etteivät suomalaiset suostu mihinkään. Mutta tosiasia on, että pitkiin aikoihin ei kanssamme ole tahdottu neuvotellakaan. Aina Bobrikoffin ajoilta saakka ovat Venäjän hallituksen vaatimukset esiintyneet pakkotoimenpiteinä. Ei sellaisissa oloissa voi mikään neuvottelu tulla kysymykseen. Onhan itsestään selvää, ettei Suomi ole koskaan neuvotteluista kieltäytynyt eikä tietystikään ole kieltäytyvä, kunhan vain keisarikunnan puolelta neuvotteluille asetetaan lailliset, tasapuoliset edellytykset. Jos kehityksen kulku olisi vaatinut uudistuksia ja muutoksia Suomen suuriruhtinaanmaan ja keisarikunnan välisissä suhteissa, ei mikään olisi ollut sen luonnollisempaa kuin antaa asiassa Suomen eduskunnalle laillisessa järjestyksessä käsiteltävä armollinen esitys. Mutta keisarikunnan hallitus suuntasi politiikkansa tuolle onnettomalle väkivaltataipaleelle, jossa Suomen neuvottelu-oikeuskin kielletään, ja tälle politiikalle yritetään saada siveellistä tukea Suomen valtio-oikeuden väärästä tulkittamisesta. Venäjän suomivihollinen sanomalehdistö ei suinkaan ole tehnyt sekään palvelusta kummankaan maan edulle; harjoittamalla kiihkeästi suomivihollista propagandaa Venäjällä, on sen esiintyminen Suomea kohtaan saanut yhä silmiinpistävämmän ilkeämielisen, kaikkea arvokasta humanisuutta puuttuvan luonteen. Siten on Suomen kysymys joutunut siihen onnettomaan tilaan, että saamme olla Venäjän kansankin edessä syytettyjen penkillä rikoksista, joita emme koskaan ole tehneet.

Suomen kohtalo on nyt valtakunnan duuman käsissä. Salliiko duuma Suomen valtiosäännön hävittämisen tapahtua? Onko duumakin oleva sitä mieltä, että Aleksanteri I:n valtioteko tarkoitti Suomen hävittämistä eikä vapauttamista? Tahtooko duumakin tulkita hallitsijavakuutukset vaan armonosoituksiksi, joilla ei ole velvoittavaa merkitystä? Ja vihdoin, onko duumakin oleva sitä mieltä, että Venäjän etu vaatii, että Suomi taas muutetaan erämaaksi, jossa kansan itsetunto kielletään, henkinen viljelys pysäytetään ja vaikeasti luodut taloudellisen elämän alkeet sammutetaan? Kaikkeen sellaiseen johtaisi esillä oleva esitys yleisvaltakunnallista lainsäädäntöä varten, jos se voimaan tulisi. Tätä on varmaankin venäläisen mahdollon tuntea niin elävästi, ymmärtää niin selvästi kuin suomalainen sen tekee,

sillä vieras katselee tätä asiaa parhaammassakin tapauksessa toisilla silmillä ja toisilla tunteilla. Suomalainen näkee tässä oman kansakuntansa perikadon, oman isänmaansa häviön, vuosisatojen kärsimysten, toiveiden ja työn hedelmän haudan. Ja siinä tavassa, jolla tämä hauta nyt avataan, näkee Suomen kansalainen vaan kaksi ehdonvaltaa: joko mennä hautaan vapaaehtoisesti orjan kumarruksin tai väkivalan pakottamana.

Sallittakoon muistuttaa vielä siitäkin, että minun vakaumukseni mukaan historian tuomitseva Nemesis yhä valvoo. Mitä useampia rikoksia kansallisuuksien pyhää oikeutta vastaan tarvitaan tukemaan valtiomahtia, jonka voimana on vain väkivalta, sitä nopeammin tuomiopäivä saapuu. Uudistan vielä; tässä järjestyksessä syntyvää lakia, josta nyt on kysymys, ei Suomen kansa tule koskaan tunnustamaan itseään velvoittavaksi. (Eduskunnasta: Hyvä, hyvä!)

Ed. A. Castrén: Täällä on jo osotettu, mikä oikeudenloukkaus, mikä rikos kieltämättömiä ja juhlallisesti tunnustettuja oikeuksia vastaan sisältyy käsillä olevaan armolliseen esitykseen ja siihen liittyneeseen ehdotukseen. Tarkoitukseni ei olekaan kosketella tätä puolta asiasta. Tässä huoneessa — voinko sanoa Suomen kansan keskuudessa — ei ole ketään, joka ei tuntisi tätä, eikä tule, jos tässä uhkana esiintyvä ehdotus tulee väkivallalla toteutettavaksi, olemaan sukupolvea, joka ei isänmaalliseksi velvollisuudekseen katsoisi siirtää seuraaville polville tiedon ja tunnon siitä oikeusrikkoksesta, jonka alaisiksi Suomen kansa näin olisi joutunut.

Ei ole osoitettavissa koko sivistyneestä maailmasta sen nykyisen kehitysjakson ajalta ainoatakaan tekoa, joka oikeuden pilkassa olisi nyt suunnitellun veroinen. Se vahvemman oikeuden eli väkivallan periaate, joka on tämän suunnitelman kantavana aatteena, ei ole enää sivistyneessä maailmassa tunnustettu. Se peittämätön väite, joka on julkilausuttu herra Stolypinin ehdotuksen perusteissa, että keisarisanat ja lupaukset, vaikka annetutkin kaikiksi ajoiksi ja jokaisen hallitsijan uudistamat, eivät olisi sitovia, koska ne muka vaan ovat olleet „keisarillisia armonosoituksia”, on suorastaan hämmästyttävä, sillä jokainen oikeusoppinut, samaten kuin jokaisen oikeustuntokin, tietää lahjana saatua yhtä päteväksi kuin välipuheeseenkin perustuvaa lupausta. On olemassa joukotain hallitsijain lahjoittamia eli oktrojeerattuja perustuslakeja, joidenka pätevyyttä ja oikeus-

pyhyttä ei kukaan käy epäilemään, vaikkapa ne ovatkin hallitsijain „armonosoituksia”. Tämän ohessa on muistettava, että keisari Aleksanteri I, niinkuin täällä jo on huomautettu, itse tahoi Suomen liittymiselle Venäjään antaa vapaan sopimuksen muodon. Tämä muoto ei kuitenkaan ole pääasia. Totuus, jota ei voida tyhjäksi tehdä, on, että Suomen kansa sata vuotta on yhteydessä Venäjän valtakunnan kanssa elänyt kansallista ja valtiollista elämää. Historian lehdistä ei saada poistetuksi sitä tosiasiaa, että kokonaisen vuosisadan on Suomessa vallinnut toinen valtiomuoto kuin Venäjällä, perustuslaillinen monarkia, jonka säännösten puitteissa ovat toimineet Suomen kansa ja sen korkeat hallitsijat. Maailman miltei kaikki oikeusoppineet ovat tunnustaneet Suomen valtiollisen olemassaolon ja niiden perusteiden pätevyyden, joihin Suomi nojaa oikeutensa. Keisari-sanat, satavuotinen käyttö, kieltämätön juridinen oikeus on meidän puolellamme. Vastustajamme voivat vedota vaan voiman oikeuteen ja ennen rikottuihin lupauksiin.

Oikeusaate on kuitenkin kehittynyt, laajentunut ja syventynyt niin, ettei enää tuollaiset perusteet kestä. Olemassaolevan oikeuden noudattaminen siksi, kuin se laillisella tavalla muutetaan, ja annetun sanan ja tehdyn sopimuksen kunnioittaminen on nykyisen valtio- ja kansainvälisen oikeuden peruskiviä.

Kansojen suhteet toisiinsa ovat olleet pitkällisen kehityksen alaisina. Periaatteet ovat vaihtuneet, väkivallasta ja viekkaudesta on siirrytty aatteiden tunnustamiseen. Kansallisuusaate, se on käsitys siitä, että ne, jotka kehityksen, sukuperän ja uskonnon kautta yhteen kuuluvat ja muodostavat faktillisen elävän kokonaisuuden, ovat oikeutetut muodostamaan kansallisen valtion, tämä terve ja luonnollinen aate, joka jo tuntuu pääsevän sivistyskansojen keskuudessa ohjeeksi, ei ole tosin vielä päässyt yleisesti tunnustetuksi, päteväksi oikeussäännöksi, vaikka se luonnollisena vaistona on kansojen elämässä voimakkaana tekijänä havaittavissa. Mutta yhä yleisemmin on syrjään työnnetyn kansallisuusaatteen yläpuolella kansojen johtavaksi periaatteeksi tunnustettu oikeuden aate.

Jo Aachenin kongressin julistuksessa v. 1818 olivat — keskellä muuten mustaa taantumusta — Euroopan hallitsijat julistaneet oikeuden aatteen johtolangakseen kansojenvälisissä suhteissa. Ja sen jälkeen on kansainvälinen läheneminen, jonka suurempi vuorovaikutus ja parannetut kulkuneuvot ovat aikaansaaneet, tullut niin vilkkaaksi ja monipuoliseksi, että toisten

oikeuksien tunnustaminen, oikeusaatteen kunnioittaminen on tullut sivistyneen ihmiskunnan yhdessäolon välttämättömäksi pohjaksi ja irrottamattomasti syöpynyt koko aikakautemme siveelliseksi käsitukseksi.

Venäjän kuuluisin kansainvälisen oikeuden tuntija Friedrich von Martens on jo 30 vuotta sitte sanonut, että uudenaikaisen kansainvälisen oikeuden johtotähtenä voi olla ainoastaan oikeuden periaate. Kun Suomen nykyinen hallitsija 10 vuotta sitte kokoonkutsui Haagin konferenssin, julisti hän saman periaatteen nykyisen yhteiskunnallisen elämän suunnanviittaajaksi. Koko sivistynyt maailma tunsi, että tämä julistus oli todellakin sopusoinnussa sivistyskansojen edun ja oikeudentunnon kanssa. Sentähden Haagin kongressin perusajatus kaikkialla herätti myötätuntoa ja sentähden se työ rauhan ja pysyvien olojen varmentamiseksi, mikä sitenasketulla pohjalla on jo suoritettu, on ollut niin siunauksellinen. Mutta tämä yhteenkuuluvaisuuden tunto, joka oikeusperiaatteen tunnustamisen pohjalla on sivistyskansain välille lujaksi kasvanut ja joka yhä vilkkaampien keskinäisten kosketusten kautta voimistumistaan voimistuu, tämä solidariteettitunne on tuon tuostakin siveellisenä arvosteluna noussut tuomitsemaan kansojen tekoja, jotka eivät ole olleet sopusoinnussa oikeudenperiaatteen kanssa.

Suomen kansa on nyt toistamiseen sivistyneen maailman oikeustajunnan puolustuksen esineenä. Kaikkialta, oikeusoppineitten, sivistyksen kannattajain, syvien rivien, yleinen mielipide yhtyy paheksumislausuntoon sitä oikeusrikosta vastaan, josta nyt pyydetään sen uhrin, Suomen kansan, lausuntoa. Ja että tämä oikeusrikos sen alkuunpanijoitakin hävettää, näemme — iloksemme. Kavalaan muotoon koetetaan peittää se huutava vääryys, mikä ollaan suorittamaisillaan. Samalla kuin Suomen sisäisestä itenäisyydestä tosioissa koetetaan kokonaan loppu tehdä, samalla uskotellaan sisään- ja varsinkin ulospäin, että tämä kuristussuunnitelma ei lainkaan kohdistu Suomen sisäiseen itenäisyyteen. On tässä kohden kuvaavaa, että esim. Venäjän hallituksen palveluksessa oleva osa Ranskan sanomalehdistöä vain julkaisee yhden kohdan ehdotuksen perusteluista ja tämä kohta kuuluu: „Kaikkien vääriin johtopäätösten ja epäoikeain tulkitsemisten poistamiseksi on huomattava, että esilläolevan ehdotuksen tarkoituksena on ainoastaan turvata Venäjän oikeudet ja sen elämälle tärkeät edut Suomen rajaseudulla. Tämän ohessa kuitenkin ei laihdutus suunnittele Suo-

men sisäisen itsehallinnon rikkomista, ei suomalaisen kansallisuuden hävittämistä eikä heidän sivistyksensä ahdistamista. Kaikki tämäntapaaiset ehdotuksen tulkinnot ovat vääriä ja kieroja. Sitä paitsi on väärintulkittamisten välttämiseksi myös otettava huomioon, että sen säätäjä yleisen lainsäädännön esineitten luettelo ei ole muuta kuin lainlaadintaohjelma. Tämän ohjelman hyväksyminen ei suinkaan merkitse ryhtymistä kaikkien sen yksityiskohtain välittömään toimeenpanoon. Vielä perusteettomampaa olisi luulla, että tässä tarkoitettu toimenpide johtaisi heti lakkauttamaan asiaan kuuluvat Suomen lait ja sijaan panemaan vastaavat keisarikunnan lait. Lähimpänä seurauksena vahvistamisesta tulee vaan olemaan ehdotetussa luettelossa osoitettujen asiain periaatteellinen erottaminen paikallisen suomalaisen lainsäädännön, (eduskunnallisen ja hallinnollisen) valtiopiiristä. Nämä asiat ovat vastedes ratkaistavat keisarikunnan lainsäädännön tai keisarikunnan korkeimman hallinnon yleisessä järjestyksessä, asian laadun mukaan, mutta tässä suhteessa tietystikin tullaan noudattamaan malttia ja varovaisuutta".

Näin häpee, vieroo tekijä omaa työtään, näin antaa hän todistuksen, että hänkin tuntee seisovansa sivistyneen maailman oikeustajunnan, oikeudentunnon tuomiovallan alaisena. Venäjän hallitus Plehven aikana uhrasi varoja ja suuria rahoja Europan suurten kansojen oikeuden äänen saattamiseksi vaikenemaan. Se ei silloin kuitenkaan onnistunut. Helmikuun, lakia ja oikeutta polkevaa julistuskirjaa seurasi marraskuun julistuskirja, joka julisti laillisuuden taas periaatteeksi. Se Venäjän hallitus, joka on aikaansaanut äskeisen pääsiäisjulistuskirjan, saa, niin varmasti kuin sivistyskansojen oikeudentunto on elävä voima nykyisessä kansojen elämässä, nähdä, miten heikko sen ylivalta on verrattuna pienen itsetietoisien ja sivistyneen maailman oikeudentunnon kannattaman kansan itsensä säilyttämistarmoon. Ei enää käy kansoja tulella ja miekalla hävittäminen — ja mikä keino sitten on se, joka jatkuvasti jaksaisi painaa kuulumattomiin vaatimustamme, Suomen kansan vaatimusta, joka on oikeutemme, vapautemme takaisin!

Ed. Kaarne: Olisi mielestäni väärin, ellei tässä tilaisuudessa muutamilla sanoilla tulkittaisi eduskunnan pienimmän ryhmän ja Suomen kristikansankin ajatuksia. Teen sen lyhyeen, sillä itse kysymyksestä on jo tarpeeksi laajasti puhuttu.

Kuullessani niitä ansiokkaita lausuntoja, joita kyseessä olevan asian puolesta on lausuttu, en voi olla merkille panematta, että yleensä tuntuu siltä kuin oltaisiin unohdettu sanoa eräs tärkeä tosiasia: mitä oikeastaan tämä uusi ajankohta tahtoo Suomen kansalle opettaa. Minä olen siitä vakuutettu, että jos kansamme olisi menestysensä päivinä tuntenut jumalallisen totuuden ja johdon, niin tämä totuus olisi meidät vapauttanut; sillä näiden myrskyjen ja ahdistusten keskuudessa varmasti nyt, kuten muinaisinakin aikoina, on ja puhuu Jumala. Maailman suuri sielu on vanhurskaus. Tämä kun unohdetaan, niin on unohdettu kaikki. Menestys ei silloin seuraa eduskunnan eikä kansan pyrkimyksiä; kuinka se voisiakaan. Se kova läksy, joka nyt on annettu uudelleen opittavaksemme, sanoo että olemme unohtaneet Jumalan. Tätä läksyä ei ehken voi opettaa muut kuin murheet, sekasorrot, kapinat, hävitykset ja epätoivo, mutta kuitenkin on tämä läksy opittava tai muutoin Suomi lakkaa kansana olemasta. (Ed. Pärssinen: Ei ne ole Jumalan asettamia. Se ei ole totta! — Puhemies: Puhujaa ei saa häiritä.) Suomen kristikansa tietää, että isku sattuu kansamme Jumalasta luopumisen tähden, mutta samalla kuin se vakavasti kehottaa kansamme ylhäisiä ja alhaisia kääntymään Herran tykö parannuksessa ja uskossa, samalla se myös hartaasti soisi, ettei ketään eksytettäisi ja sentähden se yhtä vakavasti, joskin tosin nöyryydellä, osoittaa hallitsijaa ja hallitusta Porvoon valtiopäiväin tapahtumiin, se viittaa siihen sopimukseen ja lupaukseen, joka siellä tehtiin, ja sen toivo on, että jos totuus pääsee hallitsijan korviin, se on hänelle yhtä kallis ja pyhä kuin Suomen kristikansalle. (Vasemmistosta: Häpeä Suomen kansalle! Puhemies: Hiljaa!)

Ed. Ingman: Minun ei tarvitse sen jälkeen, mitä tältä paikalta jo tänä iltana on puhuttu, enää kosketella esillä olevan asian historiallista ja oikeudellista puolta. Minä tyydyn tässä suhteessa vain puolestani alleviivaamaan sen tosiasian, ettei maassamme ole olemassa muuta kuin yksi mielipide siitä, että eduskunnalla maamme oikeusjärjestyksen mukaan on kiistämätön oikeus yhdessä hallitsijan kanssa päättää eikä suinkaan vain antaa lausunto asiaansa semmoisessa kuin esillä oleva.

Niinikään pyydän myöskin vain alleviivata sitä tosiasiaa, että maassamme ei ole olemassa muuta kuin yksi mielipide siitäkään, että sellainen laki, kuin ehdotettu, asialliselta sisällöltään olisi maamme oloihin soveltumaton ja sentähden

vahingollinen. On vielä aivan viime aikoinakin Venäjällä julkisuudessa esitetty se väite, että sellaisia uudistuksia, kuin on nyt puheena oleva, vastustaisi täällä Suomessa ainoastaan pienempi osa väestöä. En pidä tarpeellisenä tässä käydä koskettelemaan sitä kysymystä, miten sellainen käsitys on saattanut syntyä ja juurtua venäläisissä piireissä. Mutta varmaa on, että tämä käsitys on väärä. Maassamme on kaikkialla elävänä se vakaumus, että sellainen lainlaadinta, joka takaa, että maamme omia omituisia oloja ja sen tarpeita riittävästi tunnetaan, että niitä siis voidaan ja että niitä myös tahdotaan ottaa huomioon lainsäädäntötyössä, on mahdollinen yksistään maamme omain lainsäädäntöorgaanien kautta. Vuosisatojen kehityksen kautta kansassamme syntyneet olosuhteet, kansamme eri luonne, eri kieli, eri uskonnollinen katsantokanta, nämä ovat kaikki sellaisia seikkoja, joita lainlaatijan täytyy tarkasti tuntea ja joita hänen on tarkasti otettava huomioon, jos on saatava aikaan lakeja, jotka edistävät eivätkä ehkäise maamme kehitystä. Mutta täällä ymmärretään vallan hyvin, että Venäjän lainsäädäntöorgaanilta ei voida odottaa, vielä vähemmin vaatia, että niiden jäsenet uhraisivat aikaansa ja voimiaan sellaiseen perinpohjaiseen maahamme tutustumiseen kuin olisi välttämätön sille, jonka on säädettävä lakia tälle maalle. Mitään erimielisyyttä siitä, että esillä oleva lakiehdotus toteutettuna tulisi tietämään maallemme mitä vakavinta onnettomuutta, ei siis kansassamme ole olemassa.

Maassamme on hämmästyksellä kysytty, miksi Venäjän nykyinen hallitus koettaa päästä tarkoituksiensa perille tällaista tietä. On kysytty, miksei eduskunnalle anneta tilaisuuttakaan laillisessa järjestyksessä, Valtiopäiväjärjestyksen määräämällä tavalla harkita ja päättää niistä määräyksistä, jotka Venäjän hallitus valtakunnan edun kannalta ehkä katsoo tarpeellisiksi.

Onhan aikaisemmilta ajoilta olemassa useita esimerkkejä siitä, että kun joku toimenpide on katsottu valtakunnan yleisen edun kannalta välttämättömäksi, eduskunnalle on siitä annettu armollinen esitys, ja että eduskunta on laillisessa järjestyksessä tyydyttänyt näin tehtyjä vaatimuksia. Esimerkkeinä näin syntyneistä laeista voidaan mainita vuoden 1879 asevelvollisuuslaki, 1894 valtiopäivillä hyväksytty laki linnoitus-esplanaadeista, laki rangaistuksesta valtiosalaisuuksien levittamisestä, joka hyväksyttiin vuoden 1897 valtiopäivillä y. m. Erityisen selvä todiste siitä, että täällä ei ole kieltäydytty ottamasta raskaitakin taakkoja kansamme kante-

tavaksi valtakunnan edun tähden, on 1899 valtiopäiväin päätös korottaa maahamme asetettava vakinainen sotaväki 5,600:sta aina 12,000:een mieheen. Vuoden 1904—05 valtiopäivillä valtiosäädty pääasiassa suostuivat Hänen Keisarillisen Majesteettinsa armolliseen esitykseen sotilasasiain väliaikaiseksi järjestämiseksi. Samoin teki uusi eduskunta vuoden 1907 valtiopäivillä. Ja mitä erittäinkin tulee siihen asiaan, josta nyt on puhe, niin valtiosäädty lausuivat siitä jo 1899 ylimääräisillä valtiopäivillä, että jos Hänen Keisarillinen Majesteettinsa katsoisi erityisen järjestyksen, jossa keisarikunnalle ja Suomelle yhteiset lait olisivat säädettävät, tarpeen vaatimaksi, valtiosäädty odottavat, että Hänen Keisarillinen Majesteettinsa suvaitsi perustuslainmukaisen käsittelyn noudattamiseksi jättää valtiosäädylle armollisen esityksen, joka sisältäisi ehdotuksen semmoiseksi maamme perustuslakien muutokseksi, joka on siihen tarkotukseen tarpeellinen.

Siitä katsantokannasta, joka Suomen velvollisuuteen nähden ottaa huomioon valtakunnan edut kaiken aikaa on vallinnut ja edelleenkin vallitsee suomalaisessa puolueessa minun ei tarvitse tällä kertaa käydä laajemmalti puhumaan. Riittää, kun siinä suhteessa viittaan niihin lausuntoihin, joita puolueemme taholta on annettu perustuslakivaliokunnan keväällä 1908 antamassa välikysymysmietinnössä Suomen oikeuden turvaamisesta, saman valiokunnan viime kesänä antamassa adressimietinnössä, saman valiokunnan viime syksynä antamassa mietinnössä sotilasasiain väliaikaisesta järjestämisestä sekä viimeksi äskettäin eduskunnalle antamassamme anomusehdotuksessa nykyisen valtiollisen aseman johdosta. Tämä katsantokantamme on lyhyesti se, että kansamme ei sovi pyrkiä vapaaksi siitä osallisuudesta valtakunnan puolustukseen, joka kohtuullisesti vastaa Suomen voimia, eikä muistakaan velvollisuuksistaan valtakuntaa kohtaan, mutta että kansallamme on oikeus vaatia, että sen oikeutta ei muuteta eikä rasituksia tai uusia velvollisuuksia sille säädetä muussa kuin maamme perustuslakien määräämässä järjestyksessä. Nykyisen valtansa tunnossa ei kuitenkaan Venäjän hallitus ole katsonut tarvitsevan ottaa huomioon suomalaisten pyyntöjä taikka ehdotuksia, eikä liioin suomalaiselta, enempää kuin muultakaan, ei edes venäläiseltäkään taholta sitovasti todistettuja raskaita huomautuksia sen menettelyn laillisuutta vastaan, jota se nyt on ryhtynyt noudattamaan. Varmaa on, että Venäjän hallitus tällä menettelyllään ei edistä valtakunnan yhteyden vahvistumista hallitsijan uskollisten alamaisten onneksi.

Kun tarkastaa eduskunnalle annetun lakiehdotuksen asiallista sisältöä, huomaa heti, että se poikkeaa siitä, mitä muualla yleensä tarkoitetaan valtakunnanlainsäädännöllä sikäli, että sen varsinainen tarkoitus ei näytä olevan luoda menettelyä, jonka kautta yleisiksi, se on koko valtakunnalle yhteisiksi tarkoitettut lait olisivat saatavat aikaan, vaan se tarkoittaa varsinaisesti menettelyn vahvistamista, jonka mukaan vatedes Suomelle yksin, poikkeamalla siitä, mitä tähän asti on ollut säädetty ja noudatettu, olisi säädetävä lakeja eräissä sellaisissa asioissa, joilla katsotaan olevan jokin yleisvaltakunnallinen merkitys. Tämä ehdotus niin ollen tietää nähdäkseni sen itsestään selvän tosiasian tunnustamista, että olot Suomessa siihen määrään poikkeavat niistä, mitkä vallitsevat valtakunnan muissa osissa, että samat lait kuin keisarikunnassa eivät yleensä sovellu Suomessa, vaan että Suomea varten tarvitaan eri lait. Sitä odottamattomampaa on silloin, että samassa hengenvedossa kuin tämä välillinen myönnytys tehdään, kuitenkin edellytetään Venäjän lainsäädäntöorganin jäseniltä sellainen näiden Suomen erikoisolojen tuntemus, että he pystyvät maallemme soveltuvia lakeja laatimaan kansamme elinkysymyksissä.

On nimittäin huomattava, että luettelo niistä laeista, jotka olisivat vatedes käsiteltävät yleisessä se on venäläisessä lainsäädäntöjärjestyksessä, käsittää, niinkuin jokainen huomaa ja niinkuin täällä on jo huomautettu, miltei kaikki tärkeimmät Suomen lainsäädäntöasiat. Nähtävästi ovat puheenaolevan lakiehdotuksen laatijat itsekin huomanneet, että heidän ehdotuksensa ei tarjota takeita siitä, että Suomen tarpeita otetaan huomioon lakeja Suomen tärkeimmissä asioissa laadittaessa venäläisessä lainsäädäntöjärjestyksessä, koska he siinä selityskirjelmässä, joka Venäjällä on seurannut nyt puheenaolevaa lakiehdotusta, ovat pitäneet tarpeellisena vakuuttaa, että lakiehdotuksen säätämä yleisen lainsäädännön esineiden luettelo ei ole muuta kuin lainlaadintaohjelma; että tämän lainlaadintaohjelman hyväksyminen ei suinkaan merkitse ryhtymistä kaikkien sen yksityiskohtien toimeenpanoon; että Suomen asioita ratkaistaessa tullaan noudattamaan malttia ja varovaisuutta; että Suomen suhteen aiotut uudistukset tarkoitetaan toimeenpantaviksi vain sitä myöten kuin todellinen pakko niihin on; ja että, mikäli mahdollista, on huomioon otettava paikalliset edut ja järjestykset, mikäli ne eivät ole ristiriidassa valtakunnan etujen ja oikeuksien kanssa.

Mutta tämän vakuutuksen johdosta voidaan kysyä: mitä takeita voivat ne, jotka tänäpäivänä

ovat vallalla Venäjällä, tarjota siitä, että se ministerineuvosto, joka vuoden perästä pitää siellä ohjakset käsissään, se duuma, se valtakunnan-neuvosto, joka silloin säätää lakeja Venäjällä, että ne ovat samaa mieltä. Semmoisilla lausunoilla kuin ylläesitetty, ei sokaista kenenkään silmiä täällä Suomessa, ja toivottavasti sitä ei tehdä liioin Venäjällä, enempää kuin muuallakaan maailmassa.

On sitäpaitsi selvää, että lohdutus siitä, että puheenaolevan lain hyväksyminen muka ei merkitse ryhtymistä kaikkien sen yksityiskohtien välittömään toimeenpanoon, — vaikka tulisikin tapahtumaan niinkuin tässä edellytetään — on erittäin heikko, kun joka tapauksessa oikeus lainlaadintaan Suomen lainsäädännön tärkeimillä aloilla tahdotaan siirtää sellaisille lakia säätäville laitoksille, joilla ei ole eikä voi olla tarpeellista Suomen asiain tuntemusta, ei harastusta syventyä Suomen pienen kansan erikoisoihin, eikä edes aikaa, vaikka tahtoisivatkin tehdä sitä, vaan jotka joka tapauksessa joutuvat jonkun enemmän taikka vähemmän näkyvästi toimivan komitean taikka yksityisen henkilön johdettaviksi. Selvää on, että parhaassa tapauksessa tulisi seuraus nyt puheenaolevan lakiehdotuksen hyväksymisestä olemaan se, että lainsäädäntötyö niillä lukuisilla ja tärkeillä aloilla, joita ehdotus käsittää, kokonaan pysähtyisi. Millaiseksi vahingoksi maallemme tämä olisi, on itsestään selvää. Mutta luultavampaa kyllä näyttää nykyään olevan, että aloitteitten valmistajia yleisen lainsäädännön piiriin siirretyillä Suomen lainsäädännön aloilla kyllä tulisi ilmaantumaan ja että Venäjän valtakunnan duuma ja valtakunnan neuvosto kyllä saisivat ottaa vastaan Suomea koskevia lakiehdotuksia, joitten laadinnassa ei ole ollut riittävää maamme asiain tuntemusta eikä siis kykyä, jos tahtoakaan, sovitaa lait täällä vallitsevien tarpeitten mukaan.

Meillä on täällä Suomessa viime vuosina ollut riittävästi kokemusta siitä, millaiseksi lainsäädäntötyö samoin kuin maan hallintokin muodostuvat, kun sitä kaikilta oleellisilta kohdilta johdetaan sellaiselta taholta, jossa maamme oloja ei tunneta eikä voida tuntea. En aio ryhtyä tässä esittämään kuvausta viime aikojen surkeuksista näillä aloilla, kuinka lainsäädäntötyö on pysähtynyt, kuinka valtion raha-asiat ovat joutuneet maassamme tähän asti tuntemattomaan sekasortoon, kuinka hallituksen arvo on laskenut senkin kautta, että säännöksiä ja määräyksiä, joita on annettu, jonkun viikon kuluttua on ollut pakko peruuttaa j. n. e. Ja tämä kaikki olisi kuitenkin tietysti vähäpätöistä sen rinnalla, mikä syntyisi, jos tänään käsiteltävämme oleva lakiehdotus

tulisi vahvistetuksi ja sen nojalla kansallisen ja yhteiskunnallisen elämämme perusteita ruvettaisiin muuttamaan sen mukaan, millainen mielipide kulloinkin on enemmistönä venäläisissä lainsäädäntölaitoksissa.

Lakiehdotuksen selityskirjelmässä torjutaan jyrkästi sitä syytöstä, että lakiehdotus suunnittelisi suomalaisen kansallisuuden hävittämistä tai suomalaisen sivistyksen ahdistamista. Siinä sanotaan kategorisesti, että kaikki tämäntapaiset ehdotuksen tulkinnat ovat vääriä ja kieroja. On turhaa tässä kiistellä siitä, mitä „suunnitellaan”. Kysymys on siitä, mikä joka tapauksessa tulisi todellisuudessa olemaan seuraus lakiehdotuksen hyväksymisestä ja täytäntöönpanosta. Ja siinä suhteessa ei voi olla mitään epäilyksiä siitä, että tämä lakiehdotus toteutettuna tietäisi mitä suurinta vaaraa juuri suomalaiselle kansallisuudelle ja suomalaiselle kulttuurille. Luulisi jokaisen lainlaatijan ei ainoastaan ymmärtävän vaan myöskin tunnustavan, että on olemassa mitä lähin yhteys jonkun maan hallinnon sisällisen järjestyksen alkuperusteitten, kansan itseverotusoikeuden ja lainsäädäntöoikeuden ynnä muiden sellaisten asiain välillä toiselta puolen ja toiselta puolen saman kansan kansallisen ja sivistyksellisen kehittymisen välillä. On käsittämätöntä että täydellä todella koetetaan väittää, että hallinnon sisällisen järjestyksen alkuperusteitten määräämisen siirto venäläisille lainsäädäntöorgaaneille samoin kuin verotuksen ja lainsäädännön siirtäminen tuntuvaksi osaksi niille ei vaikuttaisi heikentävästi kansallisuuteemme ja sivistykseemme. Minun tuskin tarvitsee täällä huomauttaa siitä, että olot tässä tapauksessa ovat aivan toisenlaiset kuin siellä, missä samaan kansallisuuteen kuuluvat, saman sivistyksen saaneet ja pääasiallisesti saman historiallisen kehityksen läpikäyneet kansanainekset ovat yhtyneet yhteisen lainsäädännön alaisiksi. Täällähän on, niinkuin jo olen huomauttanut, kysymys siitä, että kansa, jonka koko kehitys, katsantokanta, uskonnollinen vakaumus, kieli ja tavat ovat erilaiset kuin meidän, määräisi meidän yhteiskunnallisen elämämme kaikki vähänkään tärkeämmät perusteet. Täytyy myöntää että silloin kuuluu karkealta ivalta puhe siitä, ettei suunnitella kansallisuutemme hävittämistä ja sivistyksemme ahdistamista — ikäänkuin sitä silloin vielä tarvitsisi erityisesti suunnitella!

Mitä suurimmalla huolella meidän täytyy tällaisten ehdotusten edessä ajatella, tulevatko kansassamme vielä niin monessa suhteessa alulla olevat pyrinnot, jotka tarkoittavat lujan kansallisen sivistyksen kehittämistä ja sen levittämistä

kansamme pohjakerrokseen, kärsimättä arvaamattomia vaurioita kestämaan sitä koetusta, minkä sellainen täydellinen mullistus kansamme valtiollisen ja yhteiskunnallisen elämän alalla, kuin tässä suunniteltu, tulisi tuottamaan. Tahtoo väkisinkin katkeruus vallata mielen, kun ajattelee, että Suomen köyhä kansa, joka suurella sitkeydellä on raivannut tämän maan viljelykselle ja joka on luonut tänne jonkunlaiset elämisen ja kehittymisen mahdollisuudet, jälleen tahdotaan asettaa siihen tilaan että ulkoapäin, sieltä, missä sen elämää ei tunneta eikä voida tuntea, olisi määrättävä, missä muodoissa sen elämä täällä saa kehittyä.

On selvää että vaikeroimisesta ei ole mitään apua eikä kansamme ole tottunut turvaamaan vaikeroimiseen kovan pivän sitä kohdatessa. Mutta perusteltua syytä sille vakaumukselle, että ne ristiriidat, joita nyt esillä olevassa lakiehdotuksessa tahdotaan poistaa maallemme tuhoa tuottavalla tavalla, ovat poistettavissa ilman että kansamme on pakko uhrata edistymisensä ja vaurastumisensa perusedellytyksiä, tarjoo se tosiasiassa, että vuosisadan kehitys on osottanut, että keisarikunnan ja maamme oleelliset edut eivät ole ristiriitaisia. Me uskomme sentähden, että Venäjän kansa, sikäli kuin se on oppinut ja oppii tuntemaan tätä pientä kansaa, joka täällä hiljaisuudessa elää omaa elämänsä, ei ole tunteva tarvetta vähentää kansamme kehitysmahdollisuuksia. Tosin me tiedämme hyvin, että tällä hetkellä ei ole suuria toiveita siitä, että kansamme elinehtoja tulisi vaarintottamaan nyt puheena olevaa asiaa Venäjällä ratkaistaessa. Mutta sellaiset lait, joilla ei ole perustusta olevissa oloissa, kansojen todellisissa tarpeissa, eivät jää kauaksi voimaan. Se käsitys, mikä nyt keinotekoisesti on luotu osassa Venäjän yleisöä, että nimittäin sellaiset toimenpiteet, kuin nyt ehdotetut, ovat välttämättömät Venäjän oikeuksien ja Venäjän elämälle tärkeiden etujen turvaamiseksi Suomessa, on toivottavasti pian häipyvä. Kuitenkin edellyttää tällainen tulevaisuudentoivo kahta asiaa. Toinen on se, että kansamme ei minikäänlaisten ajattele mattomien tekojen kautta anna pienintäkään aihetta siihen epäilykseen, ettei Suomi ole täysin luotettava ja lojaalinen valtakunnan osa. Toinen yhtä tärkeä on se, että me aina ja joka tilaisuudessa osoitamme olevamme valmiit kansamme voimien mukaan tyydyttämään, mitä meiltä valtakunnan edun takia kohtuudella voidaan vaatia, kunhan meille suodaan tilaisuus neuvotella ja päättää siitä oikeusjärjestyksemme määräämällä tavalla. Jos ja niin kauan kuin pysymme tällä kannalla, ei vakaukseni mukaan voida Venäjällä pysyvästi yl-

läpittää sitä mielipidettä, joka vaatii niiden oikeuksien hävittämistä, joita kansamme tähän asti on nauttinut. Päinvastoin on yleinen käsitys Venäjällä siinä tapauksessa ennemmin tai myöhemmin uudestaan huomaava Suomen hyväntekijän, keisari Aleksanteri I:n osanneen täydelleen oikeaan, kun hän armollisessa manifestissa 21 päivästä helmikuuta 1816 lausui mitä juhlallisimmin vahvistaneensa maamme valtiomuodon ja lait sekä asettaneensa tänne synnynäisistä suomalaisista kokoonpannun hallituskonseljin „ollen vakuutettuna,” niinkuin hänen ylevät sanansa kuuluivat, „että sitä valtiomuotoa ja niitä lakeja, jotka Suomen kansan tapoihin, sivistykseen ja henkeen sovitettuina ammoin ajoista ovat perustaneet sen yhteiskunnallisen vapauden ja laitokset, ei voida, saattamatta niitä häiriöön, vähentää eikä munttaa.”

Ed. Wrede: Så många representanter hafva redan yttrat sig om föreliggande proposition och det densamma åtföljande förslaget, att jag kan fatta mig kort, och det så mycket hållre som jag kan instämma i de föregående yttrandena, hvilka ju alla gå i samma riktning, äro burna af samma uppfattning. Jag behöfver härvid icke närmare ingå på frågan, i hvilket afseende propositionen och förslaget strida mot Finlands grundlagar, ty utom hvad därom redan yttrats, kommer helt säkert grundlagsutskottet, till hvars behandling denna proposition kommer att öfverlämnas, att därom bringa erforderlig utredning. Jag ber i stället att få beröra ett par moment hänförande sig till den faktiska innebörden, den reela betydelsen af dessa akter särskildt med afseende å Finland. Jag gör det också därför att utskottet, som väl närmast kommer att behandla den formellt rättsliga sidan af frågan, måhända icke får anledning att närmare beröra dessa omständigheter.

Betydelsen af föreliggande förslag är i sanning så vidt gående, så ödesdiger att man frågar sig, huruvida upphofsmanen till detsamma veta hvad dess genomförande skulle betyda för Finland, för Ryssland och för båda ländernas gemensamma monark. Ett par föregående talare, herrar Castrén och Ingman, hafva redan berört den förklaring, som gifvits angående förslagets syfte och sättet för dess genomförande i dessa motiv till förslaget, som landtdagen ännu icke erhållit, ehuru redan sex dagar hafva gått af de 30, inom hvilka svar från landtdagen äskas. Men, då gränsen mellan den lagstiftning, som här betecknas såsom rikslagsstiftning, och den, hvilken man med en ny benämning kallar den särskilda lag-

stiftningsordningen för Finland, då denna gräns drages så, att alla de viktigaste lagstiftningsärenden, hvilka härintills obestriddt hafva underlegat landtdagens kompetens, och därtill ännu en del beskattningsärenden, nämligen de som angå riksutgifterna, skulle hänföras till den s. k. rikslagstiftningen, och då det därjämte förklaras, att denna gräns kan när som helst ändras, att således hvilket annat finskt ärende som helst kan hänföras till rikslagstiftningen, så är det ju uppenbart, att Finlands rätt till egen lagstiftning och delvis också dess rätt till egen beskattning härigenom komme att förintas, att med andra ord landets konstitution, såsom här redan sagts, komme att upphävas, hvilket återigen medelbart skulle medföra en förstöring af hela dess rättsordning. Och då en försäkran afgifven af ryska själfherrs-karen, då han efter eröfringen ordnade Finlands förhållanden till Kejsaredömet, i den mest högtidliga form man kan tänka sig och hvilken dessutom bekräftats af alla hans efterföljare på tronen, då en sådan försäkran numera anses betyda intet, hvilket värde kan man då fästa vid ett obestämdt löfte utaf en rysk minister?

Jag behöfver icke i detta sammanhang utlägga rättsordningens betydelse för ett folk eller vikten af dess hållande i hälgd och följerna däraf, att denna hälgd kränkes. En föregående talare, hr Rosenqvist, har redan gjort detta bättre än jag kunde förmå göra det. Jag vill endast tillägga, att den uppgift rättsordningen har hos ett folk endast kan fyllas af des egen rätt, icke af en främmande. Detta beror därpå att rätten är en produkt af folkets kultur, som har uppvuxit under dess kulturarbete och därför är egnad för detsamma och icke kan ersättas med en annan. En främmande rätt kan aldrig för ett folk fylla uppgiften att åstadkomma ordning och lugn och att göra villkoret för framåtskridande i kultur, en lifsbetingelse, utan hvilken folket icke kan fylla sin bestämmelse i historien. Det är af denna orsak, som hvarje kulturfolk är berättigadt, ja pliktigt att fasthålla vid sin rätt såsom något af det dyrbaraste det eger. På detta område kan ett tillmötesgående aldrig ega rum, ty det folk, som afstår från sin rätt, det uppoffrar därmed sig själf.

Hvad jag nu anført, eger full tillämpning också på Finlands rätt, hvilken ju utvecklats sig under folkets deltagande i lagstiftningen och därigenom småningom vuxit in i dess medvetande, blifvit en nationell rätt, medan å andra sidan den ryska rätten, som uppvuxit

under helt andra kulturförhållanden, måste för vårt folk förblifva fullkomligt främmande. Äfven Finlands folk är för den skull berättigadt, ja, betraktar det som en helig plikt att obrottsligen fasthålla vid sin rätt. Detta folk skall därför aldrig kunna erkänna den ordning, man nu vill hos detsamma införa. Lagar, som till äfventyrs skola stiftas för Finland af Rysslands lagstiftande myndigheter utan landtdagens medverkan, och föreskrifter, som från detta håll skola gifvas, skola icke af oss betraktas såsom rättsbud, dem man är förpliktad att följa (Bra, bra!), utan såsom maktbud, härflytande af våldet. Att en sådan uppfattning kan leda till konflikter och lidande för både folket och de enskilde det är jag nog medveten om, men det är en vida större olycka, om man för att undvika konflikter bryter mot samvetets bud, ty då förstör man det bästa i personligheten (Bra!).

Jag tviflar icke på att de synpunkter jag här har antydt, skola vara för upphofsmännen till ifrågavarande förslag fullkomligt främmande, ty hela rättsidén synes vara dem främmande. Icke håller kan jag tänka mig, att det skall bekymra dessa män, att deras förslag, om det förverkligas, måste vara egnadt att verka fördärfeligt, ja förstörande på detta lands kultur och dess välstånd, på aktningen för lagens hälgd och därmed på dess sedliga och rättsliga förhållanden, ja på hela dess tillvaro, ty genomförandet däraf innebär i själfva verket att Finlands folk skulle upphöra att vara ett folk i politisk mening.

Hvad sedan beträffar Ryssland, så innebär förslaget, — jag kan icke kalla det ett lagförslag, — att kejsardömet skulle i stället för ett folk, hvilket, för att begagna kejsar Alexander I:s ord, genom sin egen uppenbara fördel ser sig förbundet med Ryssland och hvilket därigenom också har i någon mån förmått utgöra ett skydd för rikets hufvudstad, erhålla en trålbunden hop, bragt till förtviflan genom att hafva beröfvats det dyrbaraste den eger. Äfven för ett stort och mäktigt rike torde en sådan förändring icke vara utan betydelse.

Och slutligen, huru skadar, huru kränker icke detta förslag Rysslands och Finlands monark, i hvars höga namn detta dråpslag riktats mot ett helt folk. Om Finland upphör att ega bestånd såsom stat, om finska folket går under såsom folk i politisk mening, så beröfvas monarken därmed hvad som engång har kallats en af de dyrbaraste juvelerna i hans krona. Och äfven om detta attentat icke

lyckas, så är redan försöket därtill egnadt att värka förstörande på den monarkiska idén både inom Finland och utom landet.

Monarkens ord hafva förut städse här gällt såsom fasta och oryggeliga. Det skall framdeles ej mer så vara. Redan nu, ehuru rikslagstiftningen icke är införd men ministerrådet handlägger finska ärenden, har detta system medfört, att monarkens förordnanden och beslut utan vidare åsidosättas. Anslag, som redan fastställts, ja t. o. m. utbetalats, strykas ånyo, landtdagspropositioner, som i nåder godkänts, men icke slutbehandlats af landtdagen, vinna icke vidare godkännande, då de skola föreläggas en ny landtdag, grundlagsstadganden, som nyss fastställts, betraktas kort därefter såsom icke existerande, såsom skett vid handläggningen af föreningslagen. Om nu detta system måste vara nedsättande, kränkande för monarken, huru mycket mera skall det icke vara fallet med det system man nu vill införa. Såsom monarkens främsta uppgift har ju sedan gammalt gällt den att upprätthålla rättsordningen, och denna uppgift hade redan i de gamla svenska lagarnas Konungabalkar och den gamla konungaeden erhållit vackra och träffande uttryck, af hvilka vi ännu hafva en återklang i Regeringsformens stadganden att monarken äger rätt och sanning styrka, älska och gömma (d. v. s. bevara), men vrångvisa och orätt förbjuda, afskaffa och nedertrycka. Jag frågar, manne de män, som utvärkat vår monarks bifall till detta förslags föreläggande för landtdagen, hafva upplyst honom om att denna åtgärd skall måhända ohjälpligt rubba den monarkiska principen.

Jag har här berört följderna af detta lagförslags förverkligande och sagt att det kommer att medföra finska folkets fördärf, ja, dess undergång såsom folk i politisk mening. Men skola då dessa förslag förverkligas, jag menar icke på ett öfvergående sätt eller för tillfället, ty detta står helt säkert i de ryska makthafvandes hand, utan jag menar på ett varaktigt sätt, så att Finlands folk, hvilket för 100 år sedan blef upphöjdt bland nationernas antal, nu skulle strykas ut från denna rad, upphöra att vara ett folk i politisk mening. På denna fråga kan jag naturligtvis icke gifva svar, men ett vet jag, och det är, att ett folk, som nått den kultur som det finska, icke kan gå under uteslutande genom yttre makt, om det icke lider af inre skador, som göra det ovärdigt att lefva. Jag för min del vill tro, att Finlands folk oakadt partisondring samt andra fel och

brister, hvarmed det kan vara behäftadt, skall vara sundt i sin kärna och jämväl att det icke skall uppgifva sig sjelft, utan visa sig värdigt att lefva, och då kommer det också att göra det. (Eduskunnasta: Hyvä, Bra!)

Ed. Hultin: Suomen naiset eivät mielestäni vastaisi sitä suurta luottamusta, mikä heille on osotettu, kun he ovat saaneet valtiollisen äänioikeuden, ellei heidänkin puoleltaan tässä tilaisuudessa julkilausuttaisi, että Suomen naiset ovat syvästi tietoiset siitä, että se väkivallan toimenpide, joka on kysymyksessä, toteutettuna tuottaisi suunnattoman onnettomuuden koko isänmaalle ja jokaiselle sen yksityiselle kodille. Myöskin me naiset voimme vakuuttaa, että maamme perustuslaillinen oikeus on meille niin kallis aarre, että sen puolustamiselle tahdomme uhrata kaikki voimamme.

Ed. Schybergson: Den förste talaren under denna debatt, hr Mäkelin, har i sitt andragande bland annat förklarat, att om det program som ingår i förevarande aktstycke genomföres, ingen hederlig man, ingen, som är på något sätt representativ för detta folk, skall åtaga sig uppdraget att sitta i den ryska riksduman och att programmet icke håller i öfrigt skall kunna hos oss genomföras. Det kan synas vara stora ord, svåra, ja omöjliga att förverkliga i ett litet folks kamp mot öfvermakten och dock tvekar jag icke att obetingadt ansluta mig till hr Mäkelins andragande i denna del.

Vi få icke glömma, att vi redan i tjugu års tid hållit ut i den kamp, som nu åter flammat upp i full låga. Det var redan 1890 på våren, som de s. k. unifikationskommittéerna under dåvarande generalguvernören greffe Heydens ordförandeskap sammanträdde. Grefve Heyden afgaf visserligen samtidigt en rapport till högsta ort om ställningen i landet, som han vitsordade såsom fullkomligt normal.. Denna rapport godkändes af monarken och enligt hans föreskrift publicerades den i ryska Regeringsbudbäraren, och icke blott detta, grefve Heyden skall hafva om den politik, som då inslogs, yttrat detsamma, som många talare i afton, att det nemligen var en statskuppspolitik eller, såsom han uttryckt sig, en „revolution uppifrån”. Men icke desto mindre fingo vi postmanifestet och året därpå detta vidtsiktande „reglemente för styrelsen af storfurstendömet Finlands län”. Längre gick det dock icke den gången. Vi fingo en frist på några år, under hvilken vi åter i lugn kunde utveckla oss och arbeta på vårt framåtskridande

såväl i ett som annat afseende. Men så kom det politiska nödåret 1899 med allt hvad därpå följde och äfven efter den ljusning, som sedan inträdde 1905, räckte det knappast mer än ett år innan reaktionen åter sökte få tag i oss. Redan år 1907 på våren var nämligen den militärpromenad, som sistlidne höst egde rum, en besluten sak. Redan då fingo särskilda truppdelar i Petersburg mobiliseringsorder. Kort därpå år 1908 höll åter den ryska ministerpresidenten sitt hotfulla tal i duman.

Det framgår sålunda häraf att vi i själfva verket med endast några kortare afbrott i två decennier utstått denna kamp och detta utan att gå under. Dagens debatt visar bättre än något annat att vi äro långt därifrån.

Jag är icke blind för ställningens allvar. Vore jag det, så skulle jag icke under de föregående åren med min röst hafva bidragit till de åtgärder af tillmötesgående eller såsom man kallat dem, undfallenhet, hvilka redan på sin tid så starkt klandrats och som klandrats äfven i dag i hr Mäkelins andragande. Men trots de bekymmer, hvilka jag naturligtvis fortfarande hyser, kan jag dock icke, då jag söker öfverblicka ställningen, komma till annat resultat, än att vi visserligen hafva förlorat något af vår motståndskraft sedan 1899, men att vi i andra afseenden snarare äro starkare nu, än vi voro det då. Och såsom frih. Wrede uttryckte det, vårt folk kommer icke att erkänna de ifrågavarande åtgärderna, om de genomföras, såsom rättsbud, hvilka lända till efterrättelse i detta land. Vi måste gentemot dem intaga samma ställning, som vi för ett antal år sedan intogo gent emot de då försökta åtgärderna och påbuden.

Härvid kan jag icke undergå att fästa märke vid det faktum, att opinionen i kejsardömet, som ofta är oss emot, ända därhän att vi synas hafva ingen att stöda oss på, att denna samma opinion, så snart det sker oss uppenbart orätt, ställer sig på vår sida. Det förefaller som om den nationella chauvinismen hos det ryska folket icke vore lika ensidig, lika utpräglad som hos andra nationer och det förefaller som om rättskänslan där, känslan för dem, som undertryckas, vore starkare, lifligare än annorstädes. Men därtill hafva vi en annan bundsförvandt, som icke kan skattas nog högt, nämligen den framhårdighetslag, som gör sig gällande i det mänskliga lifvet lika väl som i naturen och som det behöfves starkare, homagenare krafter än den ryska reaktionen för att rubba.

Och slutligen ännu en tröstegrund nämligen själfva arten af det aktstycke, som nu förelig-

ger till behandling. Jag kan icke neka att, då jag läste det af mig redan omnämnda talet af ministerpresidenten i riksduman 1908, jag fattades af en känsla för det målmedvetna i detta tal. Talet gjorde på mig ett starkt intryck, men detta aktstycke, som väl är afsedt att göra rent af ett förintande intryck, gör på mig intet intryck alls. Jag kan mig till stöd åberopa yttranden äfven från ryskt håll. Man har i den ryska tidningspressen talat om förslagets „teoretiska svaghet och praktiska ändamålslöshet”. Man har också sagt att förslaget är „under all kritik”. Så vill jag minnas att orden fallit sig. I själfva verket är det märkeligt att ett så ofullgånget aktstycke fått se dagen.

För den som om än så litet tagit kännedom om rysk lagstiftning, har det fallit i ögonen, huru lagspråket, särskildt i den lagsamling, hvilken utarbetades under Nikolai I:s tid, är klart, elegant, koncist. Men alla de aktstycken, som vi fått mottaga, äro ju raka motsatsen. (Ed. Hörhammar: Tschinovnikars arbete!) Det lät ännu förklara sig under de föregående åren, då det var generalstabsofficerare, som höllo i pennan, men nu har det ju ändå varit jurister, men något slags politiserande jurister, yrkespolitiker, som väl försigtigtvis icke borde ombetros med lagberedning. Jag kan icke göra en så högt uppsatt person, som ministerpresidenten direkte ansvarig för dessa brister. Han kan ju icke hafva tid eller tankar öfriga för slika detaljer, men han kunde välja sina biträden bättre.

Allt i allt, detta aktstycke gör icke något starkt intryck.

Ed. Kallio: Tållå on jo huomautettu, kuinka Suomen kansan eduskunnan on viime aikoina täytyntä jo useita kertoja ryhtyä torjumaan niitä lainvastaisia toimenpiteitä, joita sitä vastaan on tähdätty. Vaan nämä yritykset eivät ole kumminkaan johtaneet mihinkään tuloksiin, vaan päinvastoin nyt jätetty asiakirja osottaa, että tät laittomuuden sarjaa ajetaan yhä edelleen jatkaa. Mainingit tämän esityksen tulosta ovat tållå jo varemmin näkyneet, sillä jo lokakuun manifestissa, jossa laittomalla tavalla pyritään järjestämään meidän sotilaskesymystämme, vedotaan yleisvaltakunnalliseen lainsäädäntöön eli sellaiseen lakiin, jota valtiosääntöme ei tunne. Senkään jälkeen ei olisi kumminkaan luullut, että venäläinen hallitusvalta näin perin häikäilemättömällä tavalla yrittää saada tätä lainsäädäntöä aikaan. Suomen kansalla on valtiosääntönsä vakuutena, ei ainoastaan viiden hallitsijan vakuutukset, joissane luvataan pitää muuttumattomina täydessä voi-

massaan, vaan myös sadan vuoden käytäntö. Ei ole kulunut vielä neljää vuotta siitä kuin nykyinen hallitsija vahvisti kansallemme valtiopäiväjärjestyksen, jossa säädetään että sen pitää „kaikilta osiltaan oleman peruuttamattomana perustuslakina, kunnes Suomen hallitsija ja eduskunta yhtäpitävällä päätöksellä sen muuttavat tai kumoavat”. Tästä vereksestä vakuutuksesta huolimatta ajetaan nyt ministerineuvoston ehdotuksesta mahtikäskyllä ottaa pois eduskunnalta sille lain turvaama oikeus ja panna kehityksemme riippumaan kokonaan Venäjän lainsäädäntölaitoksista. Ehdotus on niin julkea, että kaikesta tästä ei eduskunta saisi edes päättää, vaan ikäänkuin sivumennen antaa lausunnon määrääjän sisällä, vaikka on kyseessä sellainen lainmuutos, joka riistää Suomen kansalta sen olemassaolon perusteet. Tämä esitys ei ole tietävinään, että lainmuutos kaipaa eduskunnan hyväksymistä, sen päätöstä, sillä sitä nyt ei ole vaadittu. Käsillä oleva tekele kulkee kyllä esityksen nimellä, vaan tållå on jo historiallisten tosiasiain perustuksella todistettu, että tässä on esitetty peitettymin tai suoremmin kaikki ne keinot, joilla ajetaan tuhota tämän kansan koko valtiollinen autonomia. Eduskunta on jo ennen lähettämässään adressissa osottanut, mitä vaurioita se laitton toimenpide on saanut aikaan, kun välitön suhde hallitsijan ja kansan välillä on katkaistu venäläisen ministerineuvoston väliintulon kautta. Nyt tahdotaan vielä tähän väliin työntää Venäjän lakia säätävä duuma ja käyttää sitä astinlautana tätä tuhoomistoimenpidettä käytäntöön pantaessa. Koh-tuudella voi jokaiselta lakia säätävältä laitok-selta toivoa, ettei se ryhtyisi tållaiseen kaikkien oikeudellisten ja siveellisten lakien ja hallitsijavakuutuksien polkemiseen. Venäjän valtakun-nan duuma voi nyt osottaa, onko se tållå oikeus-tasolla, vai asettaako se julkeasti väkivallan ylemmäksi oikeutta. Selvää on, että jos tämä ehdotus duuman ja hallitsijan puolelta tulee hyväksytyksi, niin se ei voi ikänä saada Suomessa lain pyhyttä. Suomen kansan ei ainoastaan oikeudellinen vaan siveellinen velvollisuus on aina ja kaikissa oloissa kaikilla laillisilla kei-noilla torjua tätä laitonta toimenpidettä luot-taan ja pysyä uskollisena itselleen ja voimassa olevalle valtiosäännölleen. Millaisella menes-tyksellä tässä maassa todellisia laittomia sään-nöksiä voidaan saada käytäntöön, siitä luulisi jo olevan hieman venäläisellä hallitusmahdillakin kokemusta siltä ajalta, jolloin tållå koetettiin saada laitton asevelvollisuusasetus käytäntöön ja monin kerroin valveutuneemmin ja itsetietoi-semmin tämä kansa nyt voi oikeuksistaan pi-

tää kiinni, jos täällä nyt tuollaisiin laittomiin toimenpiteisiin ryhdytään. Ei mikään inhimillinen laki ole tosin iäinen, mutta lakimme ovat kumminkin muutettavat meidän valtiosääntömme mukaan laillisella tavalla, jos ajan kehitys sitä vaatii. Tämä oikeus meiltä nyt kielletään ja ikäänkuin ärsytellen pyydetään lausuntoa sellaisesta ehdotuksesta, jolla aijotaan antaa Venäjän lakiasäätävälle laitoksille valta säätää myöskin Suomelle lakeja mistä asiasta tahansa, jos suomalaisen käsityskannan mukaan laaditut lait eivät miellytä Venäjällä kulloinkin vallitsevia aatevirtauksia ja hallituspiirejä.

Suomen valloittaja Aleksanteri I ymmärsi täydellisesti, ettei vieras valta, ennen muuta väkivalta, voi tätä kansaa onnellistuttaa, ja se mielipide pitää paikkansa nyt ja aina. Hän ymmärsi, että ne lait, joihin kansa oli kasvanut kiinni, ovat sen kansallisen vapauden ja levollisuuden perustana, ja saattamatta niitä vaaraan ei hän katsonut voivansa niitä supistaa eikä rikkoa ja sentähden vahvisti hän ne „kaikitta rajoituksitta” voimaansa ja antoi samalla lupauksen maan erityisen valtiosäännön pyhästä säilyttämisestä hänen ja jälkeläistensä valtikalla. Näitten säännösten molemminpuolisella noudattamisella on onnistuttu täällä luomaan se henkinen ja taloudellinen kehitys, joka on saavutettu. Ei venäläiset ministerit, ei sieltä lähetetyt hallitus- ja virkamiehet eikä duuma voi tätä kansaa eikä sen tarpeita koskaan tyydyttää sillä ne eivät tunne eivätkä tahdo tuntea tämän kansan tarpeita, vaan päinvastoin voivat saattaa kansallisen vapauden ja levollisuuden vaaraan ja taloudellisen kehityksen rappiotilaan, kuten ollaankin jo hyvässä menossa. Tästä on meillä surullisia kokemuksia varsinkin Bobrikoffin ajoilta, ja epäilemättä joudutaan ja ollaan jo menossa samaan, ellei hallitsija ja kansa, ja sen eduskunta, jokainen kohdastansa, vakavuudella ja lujuudella pidä kiinni vahvistetuista laeistaan, jotka velvoittavat molempia.

On kuvaavaa — lieneekö sekin tarkoituksella tehty —, että tätä asiaa koskeva julistuskirja annettiin juuri samana päivänä kuin Aleksanteri I sata vuotta sitte antoi julistuskirjan, johon täällä ed. Danielson-Kalmari viittasi. Siinä ilmenee mitä suurin halu lainsäätämisen ja toimeenpanovallan häiritsemättömään pysyttämiseen, jonka hän ymmärsi olevan parhaimman takeen Suomen kansan olemassaololle ja siihen kuuluville oikeuksille. Siinäkin julistuskirjassa säädetään sotilaskysymyksen järjestyksestä, josta silloinen hallitsija lausuu: „päättäneenä olla mitään säätämättä, joka ei sovellu oleviin lakei-

hin olemme me päättäneet säilyttää Suomessa sotalaitoksen sellaisena kuin se tähän asti on ollut, kuitenkin sovittaen sitä enemmän maan varoihin ja asukkaitten varallisuuteen.” Nyt annetussa julistuskirjassa ja tässä esityksessä ei ole Suomen kansan onni eikä varallisuus, vaan sen hävittäminen päämääränä. Selvää on, ettei hallitsijan oikeutta rajoittava perustuslaki ja väkivalta voi koskaan käydä käsikädessä. Ne ovat luonteeltaan vastakkaisia, ja sentähden tulee meidän jyrkästi ja järkähtämättömästi pitää kiinni siitä valtio-oikeudellisesta asemasta, jonka keisari Aleksanteri I perusti ja joka myös viime aikoihin asti on oikeudellisesti ja tosiasiallisesti tunnustettu Venäjänkin puolelta ja jolle myös oikeusoppineet kaikkialla ovat antaneet suomalaisen oikeuskäsityksen mukaisen tulkinnan.

Kannatan kysymyksen lähettämistä perustuslakivaliokuntaan, jotta se perusteellisesti osoitaisi historiallisten tosiasiain valossa tämän esityksen mahdollisuuden ja lakeihimme soveltumattomuuden.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi ja armollinen esitys lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

Pöydällepanot:

Esitetään perättäin ja pannaan pöydälle ensi perjantain täysi-istuntoon

2) Kertomus postisäästöpankin tilasta ja hoidosta vuonna 1908,

3) Tuulakimaksun laskemisen perustetta koskeva talousvaliokunnan mietintö n:o 1,

4) Antellin valtuuskunnan kertomusta käsittelevä valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 1,

5) Längmanin testamenttirahastojen hoidosta annettu pankkivaliokunnan mietintö n:o 1.

Seuraava istunto on ensi perjantaina k:lo 6 i. p.

Täysi-istunto päättyy k:lo 10,55 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:
Iivar Ahava.

17. Perjantaina 8 p. huhtikuuta

klo 6 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Ensimmäinen käsittely:

1) Ehdotus asetukseksi tuulaakimaksun laskemisen perusteesta.

Asiakirjat: Arm. esit. n:o 3; Talousvaliokunnan mietintö n:o 1.

Ainoa käsittely:

2) Kertomus Antellin kokoelmain hoidosta vuosina 1907—1909.

Asiakirjat: Yllämainittu kertomus; Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 1.

3) Selonteko Längmanin testamenttira-
hastojen hoidosta ja ehdotus niistä ker-
tyneiden korkovarojen käyttämisestä.

Asiakirjat: Pankkivaliokunnan mie-
tintö n:o 1.

Esitetään:

4) Kertomus Suomen Postisäästöpankin tilasta ja hoidosta vuonna 1908, joka täysi-
istunnossa t. k. 5 p:nä pantiin pöydälle
tähän istuntoon.

5) Valtiovarainvaliokunnan ehdotus kir-
jelmäksi Keisarilliselle Majesteetille sen
arm. esityksen antamisen jouduttamisesta,
joka koskee varojen hankkimista niihin tar-
peisiin, joihin vakinaiset valtion tulot eivät
riitä.

Pöydällepanoa varten esitetään:

6) Maatalousvaliokunnan mietintö n:o 1
torpan, lampuotitilan ja mäkitupa-alueen
vuokrasta maaliskuun 12 p:nä 1909 anne-

Siv.

tun asetuksen 32 ja 34 §:n muuttamista
koskevan eduskuntaesityksen johdosta. 250

7) Puhemiesneuvoston ehdotus työsuun-
nitelmaksi täysi-istuntoja ja valiokuntia
varten vuoden 1910 valtiopäivillä. ”

Siv.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed.
Anneberg, Halonen, Hallberg, A. Hjelt, Junes,
Karhi, D. Neovius, Nevanlinna, Soininen ja
Walavaara.

Ilmoitusasiat:

Puhemies: Vapautusta eduskuntatyöstä
ovat pyytäneet: ed. A. Hjelt sairauden takia
lääkärintodistuksen nojalla neljän viikon ajaksi,
ed. Anneberg niinkään sairauden tähden lääkä-
rintodistuksen perusteella tämän ja ensi viikon
ajaksi, sekä yksityisten asiain vuoksi ed. Hall-
berg täksi illaksi, ed. Malmivaara ensi maa-
nantaiksi ja tiistaiksi, ed. Malkamäki ensi tiis-
tain istunnosta ja ed. Karhi tästä illasta alkaen
ensi viikon loppuun.

Näihin vapautuspyyntöihin Eduskunta suos-
tuu.

Vapautus valiokuntajäsenyydestä.

Puhemies: Ed. Boman pyytää vapau-
tusta Suuren valiokunnan jäsenyydestä syystä
että hän on sitä paitse jäsenenä sekä perustus-
lakivaliokunnassa että virkamiesasiainvalio-
kunnassa ja niiden töiden tähden estetty otta-
masta osaa Suuren valiokunnan töihin.

Tähän vapautuksenpyyntöön Eduskunta
suostuu.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus asetukseksi tuulaakimaksun laskemisen perusteesta.

Kuluvan huhtikuun 5 päivänä pöydälle pantu talousvaliokunnan mietintö n:o 1 Keisarillisen Majesteetin armollisen esityksen n:o 3 johdosta, joka koskee tuulaakimaksun laskemisen perustetta, esitetään **e n s i m ä i s t ä** käsittelyä varten.

P u h e m i e s: Ensimmäiseen käsittelyyn esitetään nyt itse asetusehdotus, jota vastoin mietinnössä olevat kaksi anomuspontta esitetään vasta kolmannessa lukemisessa.

Puheenvuoroa käyttäen lausuu

Ed. N y l a n d e r: Pyytäisin huomauttaa että tässä ruotsinkielisen mietinnön vastalauseeseen sivulla 6 on eräs käännös- tai painovirhe. Siinä nimittäin sanotaan aivan vastalauseen alussa: »Såsom i betänkandet uttryckligen framhålles, har utskottet icke ansett sig kunna framlägga förslag om aflåtande af petition angående tolagsafgiftens afskaffande». Nuo sanat »om aflåtande af petition» voivat olla erehdyttäviä, joten ne olisivat poistettavat.

Keskustelu ja asian ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia menee suureen valiokuntaan.

2) Kertomus Antellin kokoelmain hoidosta.

Täysi-istunnossa kuluvan kuun 5 päivänä pöydälle pantu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 1 sen kertomuksen johdosta, minkä lääketieteellisensiaatti Herman Frithiof Antellin testamenttaamia kokoelmia ja rahavaroja hoitamaan asetettu Valtuuskunta on vuosilta 1907, 1908 ja 1909 Suomen Eduskunnalle antanut esitetään **a i n o a a n** käsittelyyn.

P u h e m i e s: Kun tässä mietinnössä on useampia ponsia, niin pyydän esittää tämän mietinnön kolmessa eri osassa, nimittäin, ensinnäkin mietinnön alkuosan siihen saakka, missä kaksi ensimmäistä pontta sivulla 3 päättyy; toiseksi sen osan mietintöä, joka alkaa kappaleella: »Kun se jakoperuste» ja ulottuu sivulle 5 kirjaimella f) merkittyyn pontteen saakka; ja kolmanneksi mietinnön loppuosan. Nyt siis esitetään ensimmäinen osa.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. M e c h e l i n: Statsutskottet har på andra sidan af betänkandet meddelat, att i tur afgående medlemmen, statsrådet Hallberg, önskar att icke blifva återvald och att jämväl statsrådet Aspelin-Haapkyä anhållit om befrielse från ledamotskap. Jag utber mig att i anslutning härtill få enligt uppdrag anmäla, att artisten fröken Maria Wiik, som jämväl är i tur att afgå från suppleantskap, anhåller att icke vidare vid det förestående valet ifrågakomma.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi ja ensimmäinen osa mietintöä sekä siinä olevat eri pontat hyväksytään.

Toinen osa mietintöä hyväksytään keskustelutta.

Kolmannen osan mietintöä sivulta 5 mietinnön loppuun saakka ynnä siinä olevat kolme eri pontta esittäessään lausuu

P u h e m i e s: Pyydän huomauttaa että eduskunnan päätös, mitä tulee pontteen sivulla 6 ja ensimmäiseen sivulla 7 olevaan pontteen, jotka koskevat määrärahoja, on oleva ehdollinen.

Mietinnön kolmas osa ponsineen hyväksytään keskustelutta.

3) Längmanin testamenttirahastojen hoitoa ja niistä kertyneiden korkovarojen käyttämistä

koskeva pankkivaliokuunan mietintö n:o 1, joka viime täysi-istunnossa pantiin pöydälle tähän istuntoon, esitetään **a i n o a t a** käsittelyä varten.

P u h e m i e s: Mitä mietintöön tulee, pyydän saada esittää sen kahdessa eri osassa: ensinnäkin ensimmäisenä osana suurimman osan mietintöä aina sivulle 10 siihen kappaleeseen saakka, joka alkaa sanoilla: »Koska Valiokunta on pitänyt» ja sitten toisena osana mietinnön loppuosan eli sivulla 10 olevat kolmeen eri pontteen päättyvät kohdat. Ensiksi siis nyt esitetään ensimmäinen osa mietintöä.

Keskustelu:

Ed. P a a s i k i v i: Niinkuin mietinnön 6 ja 7 sivulta sekä lopullisista ponsista käypi ilmi, on valiokunta tehnyt eräitä muutoksia pankkivaltuusmiesten asiata koskevaan ehdotukseen. Ensiksikin Suomen Maantieteelliseltä Seuralta on sen määrärahoja, jotka olivat ehdotetut yhteensä 8,000 markaksi, vähennetty 2,000

markalla, toiseksi on Suomalaisen Kansakoulun Ystäviltä, joille oli esitetty 2,000 markkaa, ehdotettu tämä määräraha poistettavaksi, ja vihdoin kolmanneksi on se määräraha Arkeologisen Toimikunnan käytettäväksi, jonka valtuusmiehet olivat esittäneet 10,000 markaksi, ehdotettu määrättäväksi 7,000 markaksi. Niinkuin mietinnöstä havaitaan, on valiokunta ehdottanut nämät 7,000 markkaa käytettäväksi siten, että 2,000 markkaa tulisi Helsingin Musiikkiyhdistykselle jaettavaksi palkintoina Musiikkiopiston etevimmille oppilaille sävellyksistä, ja toiseksi 2,000 markkaa Sosialidemokraattiselle Naisliitolle pientenlasten hoitoa ja kasvatusta koskevien kirjasiesten kustantamiseen ja levittämiseen, sekä vihdoin 3,000 markkaa Työväenarkiston, joka on sosialidemokraattisen puolueen oma, järjestämismenoihin. Ensiksimmäinen valiokunnan ehdotus, joka koskee Helsingin Musiikkiyhdistystä, oli yksimielinen, jota vastoin kahdessa viimeksi kerrotussa kohdassa, niinkuin myöskin valiokunnan mietinnössä mainitaan, valiokunnan vähemmistö oli toisella kannalla, sillä nimittäin, että, kuten mietinnössä sanotaan, sen mielestä ei ole paikallaan, että julkisista varoista annetaan apurahoja varsinaisille valtiolisten puolueiden järjestöille tai välittömästi niiden alaisina oleville laitoksille. Tämän vuoksi valiokunnan vähemmistö tässäkin kannatti pankkivaltuusmiesten ehdotusta, että tämä 5,000 markkaa olisi jaettava niin, että 2,000 olisi menevä Suomalaisen Kansakoulun Ystäville koulukirjojen jakelemiseen varattomille kansakouluoppilaille ja 3,000 markkaa Arkeologiselle Toimikunnalle käytettäväksi museuseutumuseoiden hyväksi. Tämä vähemmistö, johonka minäkin valiokunnassa kuuluin, ei kuitenkaan katsonut olevan syytä liittää valiokunnan mietintöön varsinaista vastalauseetta. Syynä siihen oli ensiksikin se, että asialla on käytännöllisessä ja rahallisessa suhteessa pieni merkitys, ja toiseksi se, että äänestys valiokunnassa näytti osottavan, että mitään käytännöllistä tulosta tuskin varsinaisella vastalauseellakaan olisi saavutettavissa. Jäi siis ainoastaan periaatteen merkitseminen tulevaisuuden varalle, ja se katsottiin vähemmistön taholla voivan tapahtua riittävän selvästi tälläkin tavalla, kuin nyt on menetelty.

Tämä valiokunnan ehdotus on siis jonkunlainen välitys- eli kompromissiehdotus, ja sen laita lieenee, niinkuin kaikkien muidenkin tällaisten ehdotusten, ettei arvatenkaan kukaan ole siihen oikein tyytyväinen. Luulen, että

jos asia nyt otetaan koko laajuudessaan, niinkuin sanotaan, täällä eduskunnassa esille, niin siitä voisimme saada ehkä pitkänkin keskustelun, ja aikaahan tässä nyt siihen kyllä olisikin, koska mitään suurempia mietintöjä ei tänä iltana ole esityslistalla. Mutta tästä huolimatta, ja vaikka tiedänkin, että eduskunnan jäsenien joukossa on muitakin, jotka tuossa periaatteellisessa kohdassa ovat samalla kannalla kuin valiokunnan vähemmistö, luulisin kuitenkin asian nykyisellä kannalla ollen tästä asiasta yksinkertaisimmin selviydyttävän sillä tavalla, että tämä valiokunnan ehdotus hyväksyttäisiin sellaisenaan.

Ed. R e n v a l l: Minä pyydän myös saada lausua, että minä en mitenkään saata kannattaa sitä ehdotusta, minkä valiokunta on tehnyt näiden varojen jakamiseksi. Minä en voi olla lausumatta mielipiteenäni, että se ehkä on turmiollinen alku menettelylle sikäli, että Suomen kansanedustajain huostaan uskotut varat aletaan käyttää täällä puoluetarkoituksiin.

On todellakin ikävää, että valiokunnan vähemmistö ei ole tehnyt mitään vastalauseetta, jolla silloin olisi ollut mahdollisuus tulla hyväksytyksi. Mutta koska ei ole tehty ehdotusta, että mietintö palautettaisiin valiokuntaan muutoksen saamiseksi niissä kohdin, joita ed. Paasikivi kosketteli, niin minäkään en tahdo tehdä suoranaista ehdotusta, mutta toivon, että vastaisuudessa, jos tällainen menettely uudistuu, eduskunnassa rohkenemme käydä tällaiseen, mielestäni, väärinkäytökseen käiksi.

Ed. A l k i o: Tätä valiokunnan ehdotusta vastaan olisi paljonkin muistuttamista, mutta kun tässä keskustelussa ei luultavasti saada monia muutoksia aikaan, niin tyydyn pienempiin muutosehdotuksiin. Minäkin olen kiinnittänyt huomiotani siihen seikkaan, että tässä on avonaisesti ehdotettu annettavaksi valtiovaroja puolueyhdistyksille. (Vasemmalta: Marttayhdistykselle!) Ensinnäkin tässä ehdotetaan Sosialidemokraattiselle Naisliitolle lastenhoitoa (Vasemmalta: Ja Suomen Naisyhdistykselle. Puhemies: Hiljaa!) koskevan kirjallisuuden kustantamista ja levittämistä varten. (Vasemmalta: Se on hyvä ehdotus!) Minun olisi melkein ollut mieluisampi kannattaa tätä, jos olisi avonaisesti sanottu, että se on tarkoitettu puolueagitatsiooniin. Se olisi ollut kuitenkin rehellisempää. (Huhdauksia vasemmalta. Puhemies: Puhujaa

ei saa häiritä.) Olen vakuutettu siitä että, kun tässä on kolmelle naisliitolle peräkkäin ehdotettu 2,000 markkaa valtioapua kullekin erikseen, paljon käytännöllisempää olisi ollut pyrkiä siihen, että kaikki nämä naisliitot olisivat saaneet yhdessä tämän valtioavun ja saaneet keskenään kiistellä, millä tapaa he paraiten kansannaisten hyväksi varoja käyttävät, kuin valmistaa niille kullekin tilaisuus lähteä sillä puoluetarkoituksia ajamaan. Me joudumme tässä siihen vaikeaan asemaan, johon aina joudutaan silloin, kun täällä täytyy ratkaista puoluekysymyksiä. Mutta minäkin olen niin heikko, (Vasemmalta: Hyvä!) etten uskalla ruveta naisia vastaan sotaan ja sentähden en myöskään tällä kertaa uskalla ruveta vastustamaan tätä osaa ehdotuksesta.

Mutta sitte tässä on ehdotettu myöskin Ruotsalaisen Kirjallisuuden Seuralle 3,000 markkaa ja Suomalaisen Kirjallisuuden Seuralle vain 8,000 markkaa. Edellisinä aikoina on Ruotsalaisen Kirjallisuuden seura näistä varoista saanut 26,000 markkaa ja Suomalaisen Kirjallisuuden Seura vain 10,000 markkaa. Käsitykseni mukaan olisi oikeus ja kohtuus nyt vaatinut, että Ruotsalaisen Kirjallisuuden Seura olisi tällä kertaa jäänyt kokonaan ilman, siitäkin syystä että ruotsalaista kulttuuria kannattaa tässä maassa niin varakas kansalaisjoukko, että se kyllä tulee hyvin toimeen ilman tätä 3,000 markan apuakin, joka suomalaisen kirjallisuuden ja kulttuurin kannattamiseksi olisi ollut merkitykseltään hyvin tärkeä.

Sitte täällä on viimeisenä ehdotettu työväenarkistolle 3,000 markkaa, ja perusteluihin on nimenomaan merkitty, että se tarkoittaa erilaisia kirjoituksia, kuvia, pilalehtiä ja sen semmoisia. Epäilemättä olisi hauskaa, että me saisimme tämän kautta kuvamme siihen arkistoon. Varsinkin sosialidemokraattinen puolue kaiketikin pitäisi huolta siitä, että sosialidemokraattisten edustajain kuvat siellä tulevat säilytetyiksi tuleville ajoille. (Ed. Hörhammer: Dåliga vitser. Puhemies: Hiljaa!) Ajattelen kuitenkin sillä tavalla, että kun nykyään ei ole julaistu mitään erinomaista kuvia, jotka ansaitseisivat tulla säilytetyiksi valtion kustannuksella, ja kun meillä on olemassa Taideyhdistyksen museo ja muita sellaisia, niin ne kyllä pitänevät huolta arvokkaiden kuvien säilyttämisestä.

Mitä taas tulee pilalehtien säilyttämiseen, niin eiköhän painoylihallitus pitä siitä huolta. (Ed. Nuorteva: Kovin tyhmää! Puhemies koputtaa.) Sen vuoksi ajattelen, että tällaisiin tar-

koituksiin on häpeämätöntä pyytää valtioapua (Vasemmalta: Ohoo! Puhemies koputtaa.) Ja semmoisena minä siis tätä vastustan samaten kuin vastustan myöskin sitä, että Ruotsalaisen Kirjallisuuden seuralle annetaan muuta kuin 2,000 markkaa. Tällä tavalla saamme säästymään 4,000 markkaa yli sen, mitä muihin tarkoituksiin on ehdotettu. Niistä ehdottaisin (Ääniä vasemmalta. Puhemies: Edustajain tulee olla hiljaa ja antaa puhujan puhua rauhassa.) annettavaksi Suomalaisen Kansakoulun Ystäville 2,000 markkaa. Olen vakuutettu siitä, että tämä rahamäärä tulee käytetyksi Suomen köyhän kansan lasten hyväksi paremmalla tavalla kuin jos se käytetään tämän arkiston kunnossa- tai ylläpitoon, jota tässä tarkoitetaan. Toiseksi ehdottaisin annettavaksi 2,000 markkaa Raittiuden Ystäville »Kylväjän» kannattamista varten. Te tunnette ja tiedätte kaikki missä ahdingossa »Kylväjä» nykyhetkellä on ja miten raittiusharrastukset maassamme nykyään kaipaisivat tältä puolelta kaikkea kannatusta, harrastusta ja huolenpitoa. Näin ollen tulen lopuksi siihen ehdotukseen että Ruotsalaisen Kirjallisuuden seuralle annettaisiin vain 2,000 markkaa, Suomalaisen Kansakoulun Ystäville 2,000 markkaa ja Raittiuden Ystäville »Kylväjän» kannattamista varten 2,000 markkaa, mutta sitävastoin työväenarkistolle ehdotettu rahamäärä kokonaan poistettaisiin.

Ed. Pärssinen: Kun ne tyytymättömyyden lausunnot, joita täällä on tehty valio-kunnan ehdotusta vastaan, eivät ole olleet, varsinkin mitä tulee Sosialidemokraattisen Naisliiton apurahaan, sellaisia, että olisi tehty nimenomaisia muutosehdotuksia, niin en minä käy niihin enemmän vastaamaan. Sanon vain, että eiköhän jokainen käsitä, että juuri työväenluokan naiset itse paraiten osaavat tähän tarkoitukseen näitä varoja käyttää. Ja itse tarkoitusta vastaan ei kukaan ole voinut mitään lausua. Sitä paitsi voin vakuuttaa, ettei Sosialidemokraattinen Naisliitto ole suuremmassa määrässä puolueyhdistys kuin Marttayhdistys ja Suomen Naisyhdistys ovat.

Mitä tulee ed. Alkion lausuntoon, niin se oli oikeastaan sitä laatua, ettei siihen kannattaisi eduskunnassa käydä vastaamaan. Se ei anna mitään erinomaista näytettä maalaisliiton sivistysharrastuksista. Eikö nyt työväenarkisto sentään ole sellainen, että ne ainekset, mitkä se kerää, ovat tieteellistä laatua, ja eduskunnalla jos millään on syytä tällaista kannattaa.

Ed. H o m é n: Tässä lausutaan vähemmistön mielipiteenä, »ettei ole paikallaan, että julkisista varoista annetaan apurahoja valtiollisten puolueiden järjestöille tai välittömästi niiden alaisina oleville laitoksille». Tämä on kai tavallaan oikein ja on ed. Renvall myös jyrkästi lausunut, että yleisiä varoja ei saa käyttää valtiollisten puolueiden hyväksi. Onhan tämä vallan oikein. Mutta eihän näitä rahoja käytetäkään millään tavalla poliittisiin tarkoituksiin, vaan aivan määrättyyn tarkoitukseen; ne 2,000 markkaa esimerkiksi, jotka annetaan Sosialidemokraattiselle Naisliitolle kirjojen jakelemista varten, kirjojen, jotka koskevat lastenhoitoa, käytettäisiin siis erittäin tärkeään ja hyvään tarkoitukseen, joka ei suinkaan ole poliittista laatua. Saman työväenarkisto on avoinna kaikille, ja tulevaisuudessa on ehkä vallan suurikin merkitys sillä, että se on niin täydellinen kuin suinkin, että siitä voidaan saada kaikkia niitä asiakirjoja, joita tarvitaan, jos tahdotaan sosialista liikettä ja sosialisia oloja tässä maassa tutkia näiltä ajoilta ja vanhemmiltakin ajoilta. Nämä tarkoitukset ovat siis kerrassaan semmoisia, että mielellään niitä kannattaa. Minä myönnän, että muodollisesti voi tässä olla hankaluutta, koska nämä yhdistykset kantavat poliittisia nimiä ja koska niillä myös on laajempi, osaksi poliittinen tehtävä, mutta toisen tehtävän voi kuitenkin erottaa toisesta. Sentähden koska asiallista yhteyttä ei ollenkaan tarvitsee olla näiden välillä, minä olen, niinkuin enemmistökin valiokunnassa, myöntänyt nämät rahat näihin tarkoituksiin. Toivon että Sosialidemokraattinen Naisliitto tällä alalla tulee työskentelemään hyvällä menestyksellä ja että sen työ on sopivana täydennyksenä siihen, mitä Suomen Naisyhdistys ja Marttayhdistys tällä alalla saavat aikaan. Kun nyt sosialidemokraattinen puolue ja ne yritykset, jotka sillä alalla syntyvät, ovat päässeet niin pitkälle, että niille mielihyvällä voidaan antaa apurahoja, niin minusta on syytä niin tehdä. Työ tulee monipuolisemmaksi ja kansalle minusta on edullista jos kansalaiset sen eriosista ja eri luokista yhtyvät siihen kauniiseen työhön, jota Längman ehdottomasti on tahtonut kannattaa. Sovintoa ja yhteistoimintaa saadaan silloin aikaan ja siunaus tästä kauniista lahjoituksesta tulee luultavasti sillä tavalla suuremmaksi. Minä yhdyn täydellisesti siihen, mitä valiokunnan puheenjohtaja esitti, että olisi sangen suotavaa, että eduskunta voisi ilman muuta yhtyä kannattamaan valiokunnan mieltä tässä kohden.

Ed. K a l l i o: Kannatan ed. Alkion tekemiä muutosehdotuksia.

Ed. N u o r t e v a: Se vastustus, jota nämät vaatimattomat määrärahaehdotukset täällä ovat herättäneet, todistaa, mitä ilveilyä se yksimielisyys on, jota täällä joskus on keino-tekoisesti koetettu saada aikaan. Niin pian kuin vähässäkään määrässä koetetaan varsinaisille työväenluokan harrastuksille jotakin apua hakea, silloin nousevat niitä kiivaasti vastustamaan. Sosialidemokraattinen ryhmä pankkivaliokunnassa on nurkumatta myöntänyt tuhansia markkoja porvarillisille nais-yhdistyksille, jotka meidän kannaltamme katsottuna myös ovat puolueyhdistyksiä. Sosialidemokraatit ovat nurkumatta myöntäneet määrärahoja jos jollekin tieteelliselle seuralle, ovat tehneet sen sentähden, että he kannattavat kulttuuriharrastuksia.

Tahdon etenkin kiinnittää huomiota työväenarkistolle ehdotettuun määrärahaan. Jos mikään on tieteellisiä harrastuksia edistävä, niin se on tämä arkisto. Puhukoot meidän herramme tämän maan sosialidemokratiasta mitä tahansa, siitä ei päästä mihinkään, että se on meidän maamme tärkeimpiä historiallisia ilmiöitä. Jos se nyt ei olekaan niin erinomaista, kuin ehkä he luulevat, niin on aivan varmaa, että tulevan ajan historioitsijat tulevat merkitsemään sen suurimmaksi ilmiöksi, mitä tällä ajalla on ollut. Tietysti sosialidemokraatit näin ollen suorittavat hyvin tärkeän kulttuuritehtävän, kun he koettavat yhteen paikkaan koota kaikki ne ainekset, jotka mahtavaa sosialista liikettä valaisevat. Mutta kun sosialidemokratian talolta ilmenee näin ilmeisiä pyrkimyksiä koettaa osaltaan kantaa jotakin tieteen yhteiseen kekkoon, niin porvarit nousevat niitä vastustamaan vain sentakia, että työväki on niistä määräämässä eivätkä he. Tämä on jo jotenkin raukkamaista!

Ed. A s c h a n: Jag ber att i allt väsentligt få förena mig om de synpunkter hr Homén framhållit. Men då en af de föregående talarena, hr Alkio, också upptog frågan om Svenska Litteratursällskapet, ber jag att i anledning däraf få nämna några ord. Hr Alkio stödde sin argumentering därmed, att enligt den å sid. 9 gjorda sammanställningen öfver hvad Finska Litteratursällskapet och Svenska Litteratursällskapet erhållit, det förra skulle stå väsentligen tillbaka. Orsaken härtill är nu den, att, såvidt jag har mig bekant, Finska Litteratursällskapet under tidigare skeden icke

anhallit om understöd, hvaremot Svenska Litteratursällskapet hållit sig fram i detta afseende. Vidare ber jag att få framhålla, att enligt Bankfullmäktiges förslag, hvilket ligger till grund för bankutskottets betänkande, en väsentlig minskning af det belopp, som Svenska Litteratursällskapet förut erhållit, har egt rum, nämligen med icke mindre än 2,000 mark sedan senaste utdelning. Man anser således här på visst håll att denna fattiga summa, som under tre års tid utdelas med 1,000 mark i året, skulle vara alltför stor för den del af vårt folk, som önskar äga en litteratur på svenskt modersmål. Jag vill för öfrigt uttala mig emot att språkfrågan i detta sammanhang upptages. Redan obetydligheten af den summa, som här komme Svenska Litteratursällskapet till del, borde tala häremot.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Valiokunnan ehdotusta vastaan tässä kohden on ed. Alkio ed. Kallion kannattamana ehdottanut valiokunnan ehdotusta muutettavaksi siten, että Ruotsalaisen Kirjallisuuden Seuralle annettaisiin vain 2,000 markkaa, Suomalaisen Kansakoulun Ystäville 2,000 markkaa ja Raittiuden Ystäville »Kylväjän» kannattamista varten 2,000 markkaa, mutta sitävastoin työväenarkistolle ehdotettu rahamäärä kokonaan poistettaisiin. Tulen nimittämään tätä ehdotusta ed. Alkion ehdotukseksi. Kun ed. Alkion ehdotus, sikäli kuin minä vain käsittää, on yhtenäinen ehdotus, on se semmoisenaan asetettava valiokunnan ehdotusta vastaan.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy valiokunnan mietinnön tässä kohden äänestää »jaa»; jos »ei» voittaa, on ed. Alkion ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla; valiokunnan mietintö siis on tässä kohden hyväksytty.

Loppuosa mietintöä hyväksytään keskustelutta.

P u h e m i e s: Asia on siis loppuun käsitelty.

4) Kertomus Suomen Postisäästöpankin tilasta ja hoidosta,

joka viime täysi-istunnossa pantiin pöydälle tähän istuntoon, esitetään ja lähetetään kes-

kustelutta, puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti, p a n k k i v a l i o k u n t a a n.

5) Valtiovarainvaliokunnan ehdotus kirjelmäksi Keisarikunnalle Majesteetille

sen armollisen esityksen jouduttamiseksi, joka koskee varojen hankkimista niihin tarpeisiin, joihin vakinaiset valtion tulot eivät riitä, esitetään.

P u h e m i e s: Tämä kirjelmä on painettuna jaettu edustajille, ja puhemiesneuvosto ehdottaa valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen hyväksyttäväksi.

Kirjelmä ja siinä oleva ehdotus hyväksytään keskustelutta.

Pöydällepanot:

6) Torpan, lampuottilan ja mäkitupa-alueen vuokrasta

maaliskuun 12 p:nä 1909 annetun asetuksen 32 ja 34 §:n muuttamista koskevan ed. E. Elorannan y. m. eduskuntaesityksen n:o 21 johdosta annettu maatalousvaliokunnan mietintö n:o 1, ja

7) Puhemiesneuvoston ehdotus työsuunnitelmaksi täysi-istuntoja ja valiokuntia varten vuoden 1910 valtiopäivillä.

esitetään ja pannaan puhemiesneuvoston ehdotuksesta pöydälle ensi tiistaina pidettävään täysi-istuntoon.

Seuraava istunto on ensi tiistaina k:lo 6 i. p.

Täysi-istunto päättyy k:lo 7,07 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

18. Tiistaina 12 p. huhtikuuta

klo 6 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Toinen käsittely:

1) Ehdotus asetukseksi tuulaakimaksun laskemisen perusteesta.

Asiakirjat: Arm. esit. n:o 3; Talousvaliokunnan mietintö n:o 1; Suuren valiokunnan mietintö n:o 1.

Ensimmäinen käsittely:

2) Ehdotus muutoksiksi torpan, lamputitilan ja mäkitupa-alueen vuokrasta maaliskuun 12 p:nä 1909 annetun asetuksen 32 ja 34 §:iin.

Asiakirjat: Maatalousvaliokunnan mietintö n:o 1; ed. E. Elorannan y. m. edusk. esit. n:o 21. (Liitteet III.)

Esitetään:

3) Puhemiesneuvoston ehdotus työsuunitelmaksi täysi-istuntoja ja valiokuntia varten 1910 vuoden valtiopäivillä, joka ehdotus täysi-istunnossa t. k. 8 p:nä pantiin pöydälle tähän istuntoon.

4) Valtiovarainvaliokunnan kirjelmä, koskeva Puhemiehelle V. J:n 43 §:n mukaan tulevaa korvausta.

Pöydällepanoa varten esitetään:

5) Lakivaliokunnan mietintö n:o 1 Keisarillisen Majesteetin arm. esityksen johdosta Perintökaaren 9 luvun 1, 2, 4, 5 ja 7 §:n muuttamisesta.

6) Työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 1 Eduskunnassa tehtyjen anomusehdo-

Siv.

tuksien johdosta, jotka koskevat työkyvyttömyys- ja vanhuusvakuutuksen järjestämistä.

7) Työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 2 kahdesta Eduskunnalle tehdystä eduskuntaesityksestä, jotka tarkoittavat lakia palkkaussäännön kumoamisesta

252 8) Työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 3 erinäisistä Eduskunnalle tehdyistä anomusehdotuksista, jotka osin koskevat uutta lakia työsopimuksesta kumoamalla palkkaussäännön, osin palkollisten olojen tutkimista sekä palkollisten suojelulain valmistamista.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi ed. Anneberg, Halonen, A. Hjelt, Karhi, Hörhammer, Malkamäki, Malmivaara, D. Neovius, Nevanlinna ja Soininen.

Ilmoitusasiat:

Uusi edustaja.

Puhemies: Lääninrovasti Reinhold W. Grönvall, joka astuu edustajaksi tohtori Hjalmar Nordlingin sijalle, on esittänyt asianmukaisesti tarkastetun valtakirjansa ja siis oikeutettu ottamaan osaa eduskunnan töihin.

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat yksityisten asiain takia ed. Hörhammer tämän päivän istunnosta, ed. Kääriäinen tämän viikon ajaksi ja ed. Bäck ensi perjantaista klo 6 i. p. seuraavaan maanantaihin kello 12 päivällä.

Suuren valiokunnan jäseneksi

ed. Bomanin sijaan ilmoitetaan työjärjestykseen liitettyjen suhteellisen vaalitavan mukaan toimitettavista vaaleista voimassaolevien määräysten 13 §:n mukaan tulevan ed. Erosen.

Puhemies ilmoittaa että Eduskunnan valitsijamiesten puheenjohtaja pyytää valitsijamiehiä kokoontumaan tänään heti täysi-istunnon jälkeen täällä eduskuntatalolla.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus asetukseksi tuulaakimaksun laskemisen perusteesta.

Esitetään suuren valiokunnan mietintö n:o 1 ja otetaan sen johdolla toiseen käsittelyyn armollisessa esityksessä n:o 1 eduskunnalle annettu, talousvaliokunnan mietinnössä n:o 1 valmistelevasti käsitelty ehdotus asetukseksi tuulaakimaksun laskemisen perusteesta.

Asetusehdotus hyväksytään keskustelutta sellaisena kuin suuri valiokunta sen on ehdottanut ja asian toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

2) Ehdotus muutoksiksi torpan, lampuotitilan ja mäkitupa-alueen vuokrasta maaliskuun 12 p:nä 1909 annetun asetuksen 32 ja 34 §:iin.

Maatalousvaliokunnan mietintö n:o 1 esitetään ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty ed. E. Elorannan y. m. eduskuntaesitykseen n:o 21 sisältävä edellämainittu ehdotus.

Keskustelu:

Ed. Mäkelä: Tämän maatalousvaliokunnan ensimmäisen mietinnön käsittely valiokunnassa teki minuun niin masentavan vaikutuksen, etten olenkaan aikonut käyttää täällä puheenvuoroa. Valiokunnan porvarillisen enemmistön menettely riisti minulta viimeisenkin toivon siitä, että tässä maassa todellakin tahdottaisiin lailla suojella heikomman oikeutta. Se riisti viimeisenkin uskon siihen, että tässä maassa todellakin olisi lain laadinnassa johtavana oikeusperiaatena puhtaasti oikeudelliset näkökannat. Se osoittaa, että koko meidän oikeuspyrkimystemme perimmäisinä vaikuttimina ovat vaan sokeat luokkavaistot. Mutta sen jälkeen kuin valiokunnan porvarillinen enemmistö oli äänestänyt ky-

symyksessä olevan maanvuokra-asetuksen 32 ja 34 §:äin muutosta tarkoittavan eduskuntaesityksen hyljättäväksi, on tapahtunut seikkoja, jotka ovat saaneet minut muuttamaan mielipiteeni.

Vaikka tiedän, että tässä porvarillisessa yhteiskunnassa on oikeusnäkökanta sangen pettävä kanta, vaikka siellä, missä luokkapytyt käyvät oikeuden edellä, voi näyttää lapselliselta vedota oikeudentuntoon, en minä voi tämän asian yhteydessä olla sentään muistuttamatta eritoten meidän porvarillisille ryhmillemme eräitä seikkoja.

Täällä on viime aikoina pidetty loistavia puheita heikon oikeudesta. Sinä merkkillisenä historiallisena hetkenä, jolloin oli käsiteltävänä me se oikeusrikos, jota Venäjän ministerineuvoston taholta maattamme kohtaan suunnitellaan, en voinut olla merkille panematta sitä, että kaikki puhujat ja eritoten porvarilliset puhujat yksimielisesti lausuivat julki sellaisen perusajatuksen, että se oikeusperiaate, joka nojautuu väkivallan oikeuteen, on väkivallan periaate, että lain tulee suojella jokaisen yksityisen ihmisen oikeutta, että yksityisten ihmisten samoin kuin kansojenkin kesken pidetään rikoksena riistää toiselta sitä, mikä on hänen omaansa, ja niin edespäin. Tämä kaikki on saanut minut uskomaan, että meidän porvarillisissa puolueissamme ehkä sittenkin löytyy valistuneempia, humanisempia aineksia kuin mitä nämä puolueet tällä kertaa ovat lähettäneet maatalousvaliokuntaan, sellaisia aineksia, jotka eivät uskalla juuri tällä hetkellä tappaa tätä lakiehdotusta yhtä kynnillisen kylmäverisesti kuin valiokunnan porvarillinen enemmistö on tehnyt. Minä olen varmasti vakuutettu siitä, että pidettäköönpu puheenaolevan vuokra-asetuksen 32 ja 34 §:ien muutosta tarkoittavaa esitysehdotusta miten vähäpätöisenä tahansa, niin kukaan, joka vähänkin on viitsinyt tuota kysymystä tutkia, ei voi itseltään salata sitä tosiasiaa, että tuon esityksen hylkääminen on oikeusrikos, joka koskee melkoisia joukkoja tämän maan köyhälistöstä, koko suurta maanvuokraajaluokkaa. Puheenaolevan maanvuokra-asetuksen 32 ja 34 §:ien perusvääräys on siinä, että ne riistävät vuokraajalta vapaan käyttöoikeuden työnsä tuloksiin. Minä luulen että kukaan ei tahdo kieltää sitä tosiasiaa, että meidän tärkeimpiin kansalaisoikeuksiimme kuuluu eräs ikivanha oikeus, oikeus ostaa ja oikeus myydä. Tämä oikeus on niin vanha, että se ulottuu historiantakaisiin aikoihin ja minä olen vakuutettu, että jos lainsäädännöllä alettaisiin tätä oikeutta rajoittaa kaikkiin kansalaisiin nähden, niin sellainen toimen-

pide kohtaisi mitä ankarinta vastarintaa ainakin porvariston taholta.

Puheenaolevan asetuksen kohdat sisältävät kuitenkin varsin ankaria määräyksiä, jotka rajoittavat ja ehkäisevät vuokramiestä siirtämästä vuokraoikeuttaan muille kuin lapsilleen tai läheisimmille sukulaisilleen. Vieläpä on säädetty, että vuokranantaja voi siinä tapauksessa että siirto tapahtuu jollekin muulle, määräjän, 30 päivän kuluessa tiedon saatuaan, määrätystä lunastussummasta ottaa haltuunsa koko vuokra-alueen, joka summa, mitä ainakin vanhoihin vuokrasuhteisiin tulee, jää melkein olemattomaksi. Kuitenkin tapahtuu sangen usein, että vuokramies tulee vanhuuttaan tai muusta syystä kykenemättömäksi itse viljelemään tilaansa, eikä myöskään ole mahdollisuutta siirtää vuokraoikeutta lapsilleen tai sukulaisilleen. Silloin on vuokraaja joutunut perin tukalaan asemaan. Hän on pakotettu luovuttamaan vuokra-alueen vuokranantajalle, joka, käyttäen lain hänelle suomaa etua hyväkseen, voi anastaa vuokraajan työn tulokset jollei kokonaan ilman, niin kuitenkin aivan mitättömästä siirtosummasta. Turvaututtakoonpa tässä kysymyksessä millaisiin lainopillisiin saivarruksiin tahansa, niin tosiasiaksi jää, että puheenaolevan 32 §:n toinen ja neljäs momentti antaa vuokranantajalle tilaisuuden käyttäen eräitä kiertoteitä häätää vuokraajan ennen vuokra-ajan päättymistä ja, käyttäen hyväkseen vuokraajan työn kautta tapahtunutta maanarvonnousua, kiskoa uudelta vuokraajalta korotetun vuokran muodossa tuloja, jotka oikeuden mukaan eivät hänelle kuulu.

Minun ei tarvitse lähteä pitemmältä selostamaan tämän kysymyksen juriidillista puolta, sillä siitä on riittävästi tehty selkoa mietintöön liitetystä vastalauseesta. Minä olen sitä mieltä, että siellä missä on rehellistä tahtoa katsoa vaan oikeutta, siellä on juriidinen saivartelu tarpeeton. Lainopilliseen saivarteluun tarvitaan turvautua useinkin vain silloin, kun on huono asia puolustettavissa. Sen tarkoituksena useimmissa tapauksissa on vain mustan valkeaksi maalaminen. Minusta on tämä kysymys itsessään niin selvä, että jokainen, kellä vaan on rehellistä tahtoa tehdä jotakin heikon oikeuden turvaamiseksi väkevämmän sortoa vastaan, voi hyvällä omallatunnolla kirjoittaa tähän mietintöön liitetyn vastalauseen alle.

Mutta minä en voi tämän kysymyksen yhteydessä olla kiinnittämättä eduskunnan huomiota vielä eräaseen seikkaan. Siinä istunnossa, missä herrojen Jonas Castrénin ynnä muiden lakiesitys tilattoman väestön maanhankinnasta oli

evästettävänä valiokuntaan, lausuivat herrat Castrén ja Alkio muistaakseni epäilyksensä siitä, että sosialidemokraattien esittämä viljelyspakolaki, jos se tulisi käytännössä toteutetuksi, johtaisi maaorjuuteen. Hyvät herrat, tässä on minun mielestäni meillä kappale maaorjuutta. Kysymyksessä olevien lainkohtien ilmeinen tarkoitus on kiinnittää vuokraaja, hänen lapsensa, vieläpä hänen sukulaisensa koko vuokraoikeuden menettämisen uhalla turpeeseen, vaikkapa olosuhteet olisivat käyneet miten sietämättömiksi tahansa. Hyvät herrat! Tässä on teillä tilaisuus osottaa minne asti teidän vapaudenrakkauteenne todella ulottuu. Minä toivon, että suuri valiokunta kiinnittäisi tarkoin huomionsa tähän mietintöön liitettyyn vastalauseeseen, että se tarkoin harkitsisi, onko viisasta nyt juuri tällä hetkellä, jolloin koko maan oikeudellinen asema on suuresti uhattu, riistää oikeussuoja sadoilta tuhanilta kansalaisilta. Se on teidän varassanne hyvät herrat. Oikeistossa ja keskustassa mahdollisesti ajatellaan, että tämä asia on niin vähäpätöinen, ettei sille kannata huomiota lainata. Mutta minä pyydän vakuuttua, ettei se ole niinkään vähäpätöinen. Me elämme ajassa, jolloin kansa pitää tarkkaa kirjanpitoa, se merkitsee muistiinsa vähäpätöisimmätkin tapahtumat. Voi tulla aika, ja se aika voi olla lähempänä kuin te aavistattekaan, jolloin teidän on pakko vedota juuri niihin joukkoihin, joista nyt on kysymys, suojataksenne omaa asematanne, omia oikeuksianne. Jos te nyt kyynillisellä kylmäverisyydellä kiellätte sen vähäisen oikeudenturvan, jota me tällä esitysehdotuksella näille joukoille koetamme hankkia, alkää silloin syyttäkö meitä, jos nämä joukot kääntävät teille selkänsä, jos ne ovat pakotetut omalla tavallaan, omia keinoja käyttäen ottamaan sen oikeuden, jonka te mahdollisesti tulette heiltä riistämään.

Ed. v. Troil: Ut i förevarande betänkande har af förbiseende insmugit sig en oriktighet, som jag i egenskap af utskottets ordförande ber att få rätta. I andra meningens uti andra stycket talas om öfverlåtelse af „landbolägenhet”; bör vara öfverlåtelse af „legorätt”. Ut i det finska exemplaret bör i stället för „vuokratilaa” stå „vuokraoikeutta”.

Keskustelu ja asian ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneiksi ja asia menee suureen valiokuntaan.

3) Puhemiesneuvoston ehdotus työsuunnitelmaksi täysistuntoja ja valiokuntia varten

1910 vuoden valtiopäivillä, joka tämän kuun 8

päivän täysi-istunnossa pantiin pöydälle, esittään.

Puhemies: Ensinnä sallitaan yleiskeskustelu asiasta. Sitten tulen esittämään tämän ehdotuksen siten, että ensinnä esitetään eri pykälät ehdotuksen alkuosassa ja sen jälkeen erikseen kunkin valiokunnan asiat päätysten.

Jos ei kukaan halua puheenvuoroa yleiskeskustelua varten niin saan ehkä esittää ensimmäisen pykälän.

§ §: t 1—4 esitetään ja hyväksytään järjestämissä keskustelutta sekä samoin perustuslakivaliokuntaa ja valtiovarainvaliokuntaa koskevat kohdat.

Lakivaliokuntaa koskevasta kohdasta aiheutuu seuraava

Keskustelu:

Ed. Tanner: Lakivaliokunta on tällä istuntokaudella saanut käsitelläkseen erään tavallista tärkeämmän eduskuntaesityksen. Tarkoitin esitystä avioliiton solmimisesta siviiliviranomaisen edessä. Tämän esityksen tarkoittaman lain aikaansaaminen alkaa olla kiireellisimpiä tehtäviä, mitä lainsäätäjällä maassamme on edessään, ellei tahdota edelleen ylläpitää ja päästää suuremmaksi nykyään jo vallitsevaa anarkiaa avioliittojen solmimisessa.

Tämän tärkeän esitysehdotuksen on lakivaliokunta kuitenkin asettanut niin epäedulliseen asemaan ettei se missään tapauksessa ennätä tulla edes valiokunnassa käsitellyksi, sitä vähemmän eduskunnan ratkaistavaksi. Se on, kuten näkyy, sijoitettu toiseen pääryhmään neljänneksi asiaksi, ja selvää on, että näin toivottomaan asemaan joutuminen merkitsee samaa kuin käsittelemättä jääminen. Mikäli ilmoitetaan, on lakivaliokunnan enemmistö tukenut menettelyään tässä asiassa sillä selityksellä, ettei ole toivottavaa, että eduskunnan taholta tällä hetkellä otetaan tämä asia esiin, koska lainvalmistelukunta on jo laatinut ehdotuksen, jonka senaattikin on käsitellyt ja lähettänyt hallitsijalle eduskunnalle esittämistä varten. Jos hallitukselta olisi ensitilassa odotettavissa esitys vapaamman avioliitonmenon aikaansaamiseksi, ei tietysti olisi niin pakottavia syitä tämän kysymyksen esiinvetämiseen eduskuntaesityksen muodossa. Tällaista armollista esitystä ei kuitenkaan kaikesta päättäneen ole pitkään aikaan odotettavissa. Sen jälkeen kuin lakivaliokunta on työjärjestyksensä laatinut, ja senkin jälkeen kuin puhemiesneuvosto on asiaa käsitellyt, on sanomalehdissä näkynyt uutinen, joka vaikuttaa tämän asian esille-

ottamiseen. Uutinen, jota tarkoitan, tiesi ilmoittaa, että senaatti huhtikuun 21 päivänä viime vuonna on tehnyt alistuksen seuraavain arnoliisten esitysten jättämisestä eduskunnalle: avioliiton solmimisesta oikeuden edessä; uskonvapauslaista; uskontunnustuksen vaikutuksesta Suomen kansalaisoikeuksiin; esityksen rikoslain 16 luvun 5 §:n muuttamisesta, sekä asetuksen antamisesta maan evankelis-luterilaisille seurakunnille yleisistä varoista eräissä tapauksissa annettavasta avustuksesta. Hallitsija on kuitenkin näiden esitysehdotusten johdosta huomauttanut, ettei senaatilla muka olisi mitään oikeutta omasta aloitteestaan laatia esityksiä, vaan olisi sen siksiksi anottava oikeutta esityksen laatimiseen. Kun tämä hallitsijan päätös tässä kuussa esitetiin senaatissa, päätti senaatti kyllä anoa oikeutta laatia ehdotuksen muista edellämainituista asioista, mutta syrjäytti kysymyksen avioliiton solmimisesta siviiliviranomaisen edessä. Asia ei siis tällä haavalla ole viereillä edes hallituksen taholla, joten se peruste, joka lakivaliokunnan enemmistöllä oli tämän kysymyksen syrjäyttämässä, on osottautunut vääräksi.

Kun näin ollen tätä nykyä riippuu kokonaan eduskunnan toimenpiteistä, saadaanko tämä asia lähimmässä tulevaisuudessa ratkaistuksi, ehdotan, että lakivaliokunta velvoitettaisiin käsittelemään tämä asia ennen monia muita vähemmän tärkeitä. Paikka, johon se parhaiten sopisi lakivaliokunnan työjärjestyksessä, on mielestäni ensimmäisessä osastossa neljäntenä asiana, jonka vuoksi ehdotan sitä siihen muutettavaksi. Toisten asiain numerojärjestys tulisi silloin luonnollisesti muuttumaan.

Toivon, että kaikki ne, jotka pitävät tärkeänä, että avioliittoon mennessä ei tarvitsisi vakuumustaan saattaa koettelemukseen, kannattavat tätä tekemääni ehdotusta.

Ed. Kaarne: Minä tahtoisin asettaa kysymyksenalaiseksi, kummatko ansaitsevat etupäässä eduskunnan toimenpidettä, aviovaimot vaiko jumalanpilkkajaat. Puhemiesneuvoston ehdottama työsuunnitelma lakivaliokunnalle on mielestäni siinä suhteessa häpeällinen loukkaus Suomen naisia kohtaan (Puhemies naputtaa vasaralla), että se asettaa jumalanpilkkajaain anomuksen tärkeämmäksi kuin aviovaimon toimivallan laajentamista ja aviovaimon oikeutta lapsiinsa koskevat lainsäädännön uudistamisano-mukset, jotka nyt jo kipeästi ansaitsevat eduskunnan huomiota. Nämä anomukset ovat tulleet haudatuiksi jokaisella eduskunnan istuntokaudella. Jos jumalanpilkkajaat ovat siksi

heikkouskoisia asiastaan, etteivät voi kestää mitään kärsimyksiä, niin on paras luopua ja olla hiljaa. Jumalan tunnustajat ovat olleet siksi lujat uskossaan ja tunnustuksessaan, että ovat iloiten kärsineet marttyyrikuolemankin. Tällä en tahdo sanoa sitä, että minä vaatisin rikoslain 10 luvun 1 ja 2 §:ää säilytettäväksi, sillä minä uskon, että Jumala pitää kunniansaan huolen ilman rikoslakia (Vasemmalta: Oikein!) mutta mielestäni aviovaimon oikeudellinen asema on siksi nurja, että se olisi kiireellisesti näin huomioon otettava. Sentähden ehdotan, että ehdotuksen toisesta ryhmästä numero 6 aviovaimon toimivallan laajentamista ja aviovaimon oikeutta lapsiinsa koskevan lainsäädännön uudistamista tarkoittavat anomukset siirretään ensimmäisen ryhmän viidenneksi ja ensimmäisen ryhmän viides saman ryhmän kuudenneksi ja niin edespäin. Toivon, että asianomaiset anomuksentekijät kannattavat minun ehdotustani.

Ed. Oranen: En olisi halunnut kuluttaa eduskunnan kallista aikaa, ellei asia, mikä nyt on syrjäytetty, olisi kansamme tärkeimpiä. Anomuksentekijät ovat luultavasti siitä luopuneet, koska eivät ole halunneet sitä pitemmälle kulettaa, vaan auliisti jättäneet sen mielestäni puolitiehen. Työsuunnitelman sivulla 6 nähdään, että lakivaliokunta on siirtänyt eduskuntaesityksen numero 13 toiseen luokkaan. Kun otetaan huomioon, että väkijoumien levittäminen salakapakoitsijain kautta tuottaa erittäinkin maa-seudulla meillä Karjalassa, missä rajantakaista paljon käytetään, suurta, sanoisinko, suurinta häiriötä ja kurjuutta, eivät riitä tähänastiset lainmääräykset turvaamaan kansaa tuosta turmiota tuottavasta nesteestä, ellei siinä lainsäädäntötietä tarmokkaaseen toimeen ryhdytä. Myönnän kyllä, että Suomen kansan eduskunta on jo ennenkin yleisen kieltolain laatinut, mutta sille vastaukseksi hallituksen aivan äskettäin tekemä päätös väkijoumain kulettamisesta rautateillä todistaa, että yleiselle kieltolaille siltä taholta ei annettane sanottavaa merkitystä. Hallitukselta sellaiselta kuin meillä nyt tätä nykyä on, emme saata paljoakaan toivoa, mutta sittenkään emme saa lakata valittamasta, hätäämme huutamasta. Kun esitysehdotus numero 13 on sitä laatua, että se yleisen kieltolain karille ajettua tuottaisi kuitenkin parannuksia oleviin oloihimme, niin minä pyydän, että eduskunta päättäisi sen otettavaksi ensimmäiseen luokkaan ja ensimmäisenä käsiteltäväksi. Rohkenen olettaa, ettei kukaan, joka vähänkin tuntee vä-

kijoumien kautta aikaansaatuja häiriöitä, tahone pyyntöäni vastustaa.

Puhemies: Viimeisen puhujan ehdotuksen johdosta pyydän huomauttaa, että ensimmäisenä asiana lakivaliokunnan asiain joukossa on armollinen esitys ja että valtiopäiväjärjestyksen mukaan ei voi sen edelle panna muita asioita, joten puhujan ehdotusta sellaisenaan en katso voivani äänestytää.

Ed. K. A. Saarinen: Minä pyydän kannattaa ed. Tannerin tekemää ehdotusta.

Ed. Nybergh: Minä pyydän lakivaliokunnan jäsenenä ja puheenjohtajana muutamilla sanoilla selvittää, mistä syystä nämä asiat, joista edelliset puhujat ovat maininneet, ovat tulleet tähän toiseen sarjaan.

Asiahan on niin, että jokaisella on oma lempilapsensa, eikä ole ihmeteltävää, jos jokainen pyytää asiansa ensiksi. Mutta huomioon täytyy ottaa, että muutkin asiat ovat toisten mielestä tärkeitä, ja että kaikkia ei sovi ottaa ensiluokkaan. Jos nämä asiat, joista tässä on erikseen puhuttu, nimittäin laki avioliiton solmimisesta, joka kyllä on hyvin tärkeä mutta myöskin hyvin vaikea, otetaan ensiluokkaan, niin siitä tietysti seuraa, että lakivaliokunta ei ehdi käsitellä niitä asioita, jotka nyt ovat ensiluokassa, ainakaan ei kaikkia niitä, vaan useimmat jäävät käsittelemättä, ja kai ne asiat taas ovat niiden mielestä, jotka ovat ne esille tuoneet, kylläkin tärkeät. Muutamat niistä asioista on jo otettu käsitelynalaisiksin, jotta ei aikaa hukkaantuisi.

Mitä tulee ehdotukseen laiksi avioliiton solmimisesta, jonka ed. Tanner on tahtonut pantavaksi ensimmäiseen luokkaan, niin tämä asia on sitä erityistä laatua, että siitä on kirkolliskokouksen annettava lausunto. Kirkkolaki määrää nimittäin, että eräistä asioista, joihin tämäkin kuuluu, on hankittava kirkolliskokouksen lausunto, ennenkuin niistä saa lakia tehdä. Nyt senaatti on syksyllä v. 1908 valmistanut ehdotuksen laiksi avioliiton solmimisesta. Tämä ehdotus on syksyllä vuonna 1908 lähetetty silloin kokoontuneelle kirkolliskokoukselle, ja saatuaan kirkolliskokouksen lausunnon on senaatti sitte, niinkuin tässä on mainittukin huhtikuussa 1909 lopullisesti valmistanut lakiehdotuksen ja lähettänyt sen Pietariin. Ilmeistä on, että jos eduskunta, nimittäin lakivaliokunta ensin ja sitten eduskunnan täysi-istunto, ottaisi valmistaakseen uuden ehdotuksen tätä tietä, sitä ehdotusta

ei voitaisi lopullisesti käsitellä eikä lakia siitä saada aikaan — tosin kyllä asia voitaisiin eduskunnassa käsitellä, mutta hallitus ei voisi sitä lopullisesti käsitellä — ennenkuin se on lähetetty kirkolliskokoukseen. Ensi kirkolliskokous pidetään syysllä 1913; siis tätä ehdotusta ei voitaisi sitä ennen saada laiksi. Tämä oli syy, jonka takia lakivaliokunnan enemmistö katsoi, että tätä asiaa ei pitäisi panna ensi luokkaan, koska nimittäin, kuten mainittu, hallituksen valmistama ehdotus jo on läpikäynyt tämän asian äskennämainitun mutkan.

Nyt on ed. Tanner tosin lausunut, että näinä päivinä olisi saatu tietää, että senaatin tekemää ehdotusta ei voida esittää Pietarissa ennenkuin on lupa hankittu sellaisen ehdotuksen tekemiseen. Onko tämä tieto oikea, sitä en ole ollut tilaisuudessa kontroleeraamaan, mutta joka tapauksessa, joskin se on oikea, niin siitä ainoastaan seuraa se, että senaatti uudestaan ottaa asian esille. Siinä tulee olemaan pohjana ennen tehty ehdotus. Siitä ehdotuksesta on vaadittu kirkolliskokouksen lausunto; on siis kaikki ne mutkat suoritettu, joista on ollut puhetta, ja senaatti on siis esteetön lähettämään asian Pietariin.

Minä katson tämän johdosta, että tätä asiaa ei suinkaan joudutettaisi, vaan hidastutettaisiin, jos eduskunta nyt ottaisi sen käsiteltäväkseen. On siis asialle eduksi eikä vahingoksi, että valiokunnan enemmistö on menetellyt niin kuin nyt olen selostanut.

Mitä taas tulee ed. Kaarneen ehdotukseen, että kysymys avioaimon toimivallan laajentamisesta pantaisiin ensi luokkaan, niin on ollut kokemusta edellisen eduskunnan valiokunnassa, kuinka vaikea tämän asian ratkaisu on, kuinka monta eri mielipidettä siinä esiintyy, ja niin olen valiokunnan enemmistö otti huomioon sen seikan, että tämä laajaperäinen asia nyt parhaimpaa on lainvalmistelukunnan käsittelyn alaisena, ja että siinä muun muassa tulee valmistettavaksi ja on jo tekeilläkin selostus siitä, kuinka tämä kysymys muissa sivistysmaissa on järjestetty, jotta siitä saataisiin pohja tuon asian jatkuvalla käsittelylle. Koska tässä siis on alote jo hallituksen puolelta tehty ja asiata valmistetaan, niin lakivaliokunnan enemmistö katsoi, että olisi parempi nyt ottaa esiin sellaisia asioita, joista ei vielä ole aloitetta olemassa hallituksen puolelta, ja jotka myöskin ovat enemmän tai vähemmän tärkeitä. Sentakia on pantu ensimmäiseen luokkaan juuri siinä mainitut asiat, joista useimmat ovat eduskuntaesityksiä ja siis sitä laatua, että eduskunta niistä voi tehdä valmiin

lain, joka sitte lähetetään hallituksen hyväksyttäväksi ja vahvistettavaksi. Siinä kyllä on myöskin kaksi anomusehdotusta, nimittäin n:o 6, edustaja Riihelän, joka koskee valtionvaraston saattamista vastuunalaiseksi yksityisiä kohtaan virkamiesten virheellisen menettelyn heille tuottamasta vahingosta ja n:o 7, edustaja Heikkilän ynnä muiden, aviottomain lasten oikeussuhteita koskevan lainsäädännön uudistamisesta. Tämä anomusehdotus n:o 6 on siinä edullisessa asemassa, että siinä on lakivaliokunnan mietintö jo valmiina 1908 vuoden toisilta valtiopäiviltä. Tosin tietysti tämä valiokunta, joka nyt on koossa, tulee sitä uudestaan tarkastamaan, mutta siinä on sillä kuitenkin se etu, että siitä on ennestään valiokunnan mietintö olemassa. Asia n:o 7 taasen eli Heikkisen ynnä muitten anomusehdotus aviottomain lasten oikeussuhteita koskevan lainsäädännön uudistamisesta lienee kuitenkin siksi tärkeä, että se yhtä hyvällä syyllä voidaan panna ensimmäiseen luokkaan kuin kysymys avioaimon toimivallan laajentamisestakin.

Ed. Iida Yrjö-Koskinen: Lakivaliokunta on sijoittanut avioaimon toimivallan laajentamista ja hänen oikeuttaan lapsiinsa koskevan anomusehdotuksen sillä tavalla, etteivät ne mitenkään ehdi eduskunnan käsiteltäviksi. Tämän johdosta rohkenen ehdottaa, että toisen pääryhmän kuudentena käsiteltävä asia valiokunnan työjärjestyksessä siirrettäisiin ensimmäisen pääryhmän kuudenneksi asiaksi eli siis että niissä mainitut asiat vaihtaisivat paikkaansa. Kun tämä asia on yksikamarisen eduskunnan syntymästä saakka lähes kaikkien puolueitten vireilepanemana ollut lakivaliokunnassa ja parakaikkein lainvalmistelukunta valmistaa tätä asiaa koskevaa lakiehdotusta, niin olisi erittäin suotavaa, että eduskunta ehtisi lausua, mihin suuntaan sen mielestä asia pitäisi järjestää.

Ed. Hultin: Minä nyhdän kannattaa äsken tehtyä ehdotusta. On tietysti niin, että voi olla eri mieltä asioitten tärkeydestä, mutta se seikka, että jokin asia havaitaan vaikeaksi, ei minusta kelpaa perustelemaan sen lykkäämistä tuonnemmaksi. Eduskunta on aikaisemminkin erinäisissä asioissa ollut sitä mieltä että, kun jokin uudistus on katsottu tarpeelliseksi, se on otettu esille ja ajettu päätökseen huolimatta siitä, että asia on voinut olla vaikea ja mutkallinen. On mainittu, että tämä asia on käsiteltävänä lainvalmistelukunnassa, mutta mikäli tiedän, ei se ole siellä vielä pitkälle joutunut. Sitä vastoin olen kuullut, että lainvalmistelukunnalla on

jo valmiina ehdotus aviottomain lasten oikeussuhteita koskevan lainsäädännön uudistamisesta. Tämä asia, joka on seitsemäntenä mainittu ensimmäisessä osastossa, on kyllä mielestäni erittäin tärkeä, mutta sen esilleottaminen tällä kerralla anomuksen muodossa ei sen vuoksi suinkaan tule jouduttamaan asian ajamista tai loppuunsaattamista.

Ed. Kotonen: Jos kahden viimeisen puhujan ehdotus hyväksyttäisiin, niin joutuisi lakivaliokunta semmoiseen omituiseen asemaan, että sen olisi keskeytettävä asian käsittely, jonka se on jo alkanut. Lakivaliokunta on nimittäin jo alkanut käsitellä ensimmäisessä osastossa kuudentena olevaa asiaa, josta, niinkuin ed. Nybergh täällä jo mainitsi, on olemassa edellisiltä valtiopäiviltä valmis mietintö. Jos taas tämä aviovaimon toimivallan laajentamista koskeva anomusehdotus siirrettäisiin, niinkuin ed. Kaarne on ehdottanut, ensimmäiseksi toiseen luokkaan, niin se ei auttaisi tätä asiaa eteenpäin juuriollenkaan, sillä jotenkin varmana voimme pitää, että ei lakivaliokunta tällä istuntokaudella ennättä käsitellä yhtään ainoata toisessa luokassa olevaa asiaa. Minun käsitykseni mukaan ovat muutosehdotukset, jotka tätä työjärjestystä vastaan on tehty, sellaisia, etteivät ne suinkaan tulisi edistämään niitten asiain käsittelyä, joita muutosehdotusten tekijät ovat tahtoneet saada etusijaan, vaan vaikeuttaisivat niittenkin asiain valmistumista, jotka täällä muuten ovat sellaisessa asemassa, että niistä tällä istuntokaudella valmista voidaan saada.

Ed. Junes: Kannatan ed. Kaarneen tekemää ehdotusta.

Ed. Tanner: Ed. Nyberghin lausunnon johdosta pyydän ilmoittaa, että kysymyksessä olevan eduskuntaesityksen tekijät ovat kyllä olleet täysin tietoiset siitä monimutkaisuudesta, jota avioliittolainsäädännön meillä täytyy kulkea. Kun kuitenkin asianlaita on semmoinen kuin äsken mainitsin, että tämä kysymys ei tällä hetkellä ole hallituksen taholla vireillä — jos nimittäin saa luottaa sanomalehdissä olleisiin tiedonantoihin — niin täytynee eduskunnan asiassa kuitenkin joihinkin toimenpiteisiin ryhtyä. Tämä sanomalehdissä ollut tiedonanto mainitsee, kuten äsken sanoin, ettei hallitus ole edes anonut tilaisuutta saada tehdä esitystä eduskunnalle. Ja jos tämä esitys lähimmässä tulevaisuudessa tulisikin tehtäväksi, niin ei ole suinkaan sanottu, että se tulee olemaan samanlainen kuin se mikä ennen on ollut kirkolliskokouksessa

käsiteltävänä. Jos se taas tulee olemaan erilainen, niin seurauksena siitä lienee se, että asia uudelleen menee kirkolliskokoukseen. Mutta toiselta puolen, jos taas hallituksen esitys tulisi olemaan samanlainen kuin ennen, ei ole ensinkään sanottu että eduskunta tulee sen siinä muodossa hyväksymään, vaan tulee eduskunta hyvinkin luultavasti tekemään siihen joitakin muutoksia. Asia tulisi kaiketi näin ollen siinäkin tapauksessa uudelleen menemään kirkolliskokoukseen. Tämän vuoksi en voi parhaalla mahdollan huomata, että ed. Nyberghin väite, että lakivaliokunta katsoo tämän asian parasta, olisi oikeutettu. Päinvastoin, jos asiaa tahdotaan edistää, on eduskunnan se nyt otettava esille ja koetettava saada siitä eduskuntaesitys.

Ed. Airola: Minusta näyttää siltä, kuin naiset eivät tarkoittaisi aivan totta, kun huolehtivat erikoisesti siitä, että toisessa ryhmässä oleva kuudes asia tulisi käsitellyksi. Viime vuonna oli näet sillä tavalla, että valiokunnassa tämä asia sijoitettiin kyllä ensimmäiseen ryhmään, mutta kun kaikki ensimmäisessä ryhmässä olevat asiat eivät ehtineet tulla käsittelyn alaisiksi, niin tuli uudelleen kysymys siitä, mitkä asiat käsitellään, ja silloin kävi niin, että miehet, ainakin sosialidemokraattiset miehet, tahtoivat ottaa tämän asian käsittelynalaiseksi ja jättää toiset käsittelemättä, mutta tätä ehdotusta vastaan äänestivät naiset. He äänestivät siis oman asiansa työjärjestyksen loppupäähän, josta syystä se jäi käsittelemättä. Saattaisi käydä niin että, jos nyt siirrettäisiin tämä asia taaskin ensimmäiseen ryhmään, naiset ehkä sitten istuntokauden lopulla taas äänestäisivät sen yhä myöhempään, joten se taaskin jäisi käsittelemättä.

Ed. Nybergh: Jos oikein käsitin ed. Tannerin lausunnon loppupuolen, niin se tietäisi sitä että, jos hallituksen tekemä ja jo kirkolliskokouksessa käyttämä ehdotus tulisi eduskuntaan ja eduskunta siihen ehdotukseen tekisi muutoksia, asian taas pitäisi mennä kirkolliskokoukseen. Tämä käsitys asiasta ei kuitenkaan ole oikea, sillä, jos kerran ehdotus on käynyt kirkolliskokouksen läpi ja siitä tulee armollinen esitys eduskuntaan, ei eduskunnan tekemien muutosten enää tarvitse mennä kirkolliskokoukseen tarkastettaviksi, vaan eduskunnan tekemän ehdotuksen voi hallitus kyllä vahvistaa asiaa toistamiseen kirkolliskokouksessa käyttämättä.

Ed. Käkikoski: Eräs lakivaliokunnan arvoisa jäsen vasemmistosta on väittänyt että,

kun lakivaliokunnassa viime vuonna oli kysymys aviovaimon toimivallan laajentamista ja aviovaimon oikeutta lapsiinsa koskevan lainsäädännön uudistamisesta, naiset olisivat kaikki olleet tämän kysymyksen esilleottamista vastaan. Siinä ed. Airolan muisti pettää.

En tahdo enempää tästä asiasta puhua, kannatan vain lyhyesti ed. Iida Yrjö-Koskisen ehdotusta.

Ed. Airola: Minulla on sanottavana ed. Käkikoskelle ainoastaan, että minusta tuntuu, että hänen muistinsa pettää.

Ed. Wuorivirta: Niillä perusteilla, joilla ed. Oranen on pyytännyt toisen ryhmän toista asiaa otettavaksi ensimmäiseksi, minä esitän, että sama toisen ryhmän asia asetettaisiin ensimmäisen ryhmän kolmanneksi, ja siis valiokunnan ehdottaman ensimmäisen ryhmän kolmas vietäisiin toisen ryhmän toiseksi.

Ed. Kotonen: Viimeksi tehty ehdotus johtaa myöskin siihen, että lakivaliokunnan jo suureksi osaksi suorittama työ täytyisi keskeyttää. Minä sitä jyrkästi vastustan.

Ed. E. S. Yrjö-Koskinen: Kun se esitysehdatus, joka koskee väkijuomakauppiaan vangitsemista, käsittelee yhtä sekä nykyiseen aikaan että myöskin kieltolain mahdollisesti joskus voimaan astuttua tärkeimmistä kohdista, jotka väkijuoma-asetukselle antavat tukea, niin minä puolestani ehdotan, että asia tulisi käsiteltäväksi ensimmäisessä ryhmässä heti sen jälkeen, kun nykyään käsiteltävänä olevat asiat ovat valiokunnassa valmistuneet. — Pyydän, että joku, joka ymmärtää tämän anomusehdotuksen tärkeyttä, ottaisi kannattaakseen minun ehdotustani, niin että se voi joutua äänestyksen alaiseksi.

Ed. Heikkilä: Niiden asiain, joista puhutaan rikoslain 10 luvun 1 ja 2 pykälissä, tuomioistuinmissa käsitteleminen on viime aikoina herättänyt varsin tavatonta huomiota ja arvostelua sellaista, joka epäilemättä loukkaa ihmisten uskonnollisia tunteita. Sentähden tämmöisen asiain poistamista, jota on tarkoitettu toisessa luokassa olevalla ensimmäisellä asialla, olisi koetettava ainakin mielipiteiden rauhoittamiseksi eduskunnassa saada käsittelyn alaiseksi, jos se suinkin on mahdollista. Kun kuitenkin tässä ensimmäisessä osastossa oleva 7:s asia aviottomain lasten oikeussuhteista vaatinee varsin laajaperäistä käsittelyä ja työtä valiokunnalta,

ehdotan minä, että tämä toisen osaston ensimmäinen asia siirretään ensimmäisessä osastossa nykyisen numerojärjestyksen mukaan seitsemänneksi asiaksi.

Ed. Wuorivirta: Minä luovun ensimmäisestä ehdotuksestani ja kannatan siis ed. Yrjö-Koskisen ehdotusta.

Ed. Kivikoski: Minä vain pyydän kannattaa ed. Heikkilän tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Tähän puhemiesneuvoston ehdotuksen osaan on tehty erinäisiä muutosehdotuksia. Ensinnäkin ed. Tanner on ehdottanut, että toisen ryhmän 4:s asia siirrettäisiin ensimmäisen ryhmän 4:ksi asiaksi. Tulen nimittämään tätä ed. Tannerin ehdotukseksi. Toiseksi on ed. Kaarne ehdottanut, että toisen ryhmän 6:s asia siirrettäisiin ensimmäisen ryhmän 5:ksi asiaksi. Tulen nimittämään tätä ed. Kaarneen ehdotukseksi. Ed. Oranen teki ehdotuksen siitä, että toisen ryhmän 2 asia siirrettäisiin ensimmäisen ryhmän 1:ksi asiaksi, mutta sitä ehdotusta ei voida ennen mainitsemastani syystä ottaa äänestyksen alaiseksi, eikä sitä ole kannatettukaan. Ed. vapaaherratar Iida Yrjö-Koskinen on ehdottanut, että toisen ryhmän 6:s asia siirrettäisiin ensimmäisen ryhmän 6:ksi asiaksi ja päinvastoin ensimmäisen ryhmän 6:s asia toisen ryhmän 6:ksi asiaksi. Tätä tulen nimittämään ed. Iida Yrjö-Koskisen ehdotukseksi. Sitten on vapaaherra E. S. Yrjö-Koskinen ehdottanut, että toisen ryhmän 2 asia siirrettäisiin ensimmäisen ryhmään käsiteltäväksi heti sen jälkeen, kun lakivaliokunnassa nyt käsiteltävinä olevat asiat ovat valmiit. Lopuksi ed. Heikkilä on ehdottanut, että toisen ryhmän 1 asia siirrettäisiin ensimmäisen ryhmän 7:ksi asiaksi. Tulen nimittämään tätä ehdotusta ed. Heikkilän ehdotukseksi. Näitä ehdotuksia on kannatettu kaikkia muita, paitsi ed. Orasen ehdotusta.

Mitä menettelytapaan äänestyksessä tulee, niin ovat minusta nämä ehdotukset erillisiä keskenään kaikki muut, paitsi ed. Kaarneen ja vapaaherratar Iida Yrjö-Koskisen ehdotukset, jotka koskevat juuri samaa asiaa, nimittäin toisen ryhmän 6:detta asiaa. Näistä ehdotuksista äänestetään siis paraiten jokaisesta erikseen, paitsi että ed. Kaarneen ja ed. Iida Yrjö-Koskisen ehdotuksista äänestetään vastakkain. Tulee siis äänestettäväksi siten, että ensin äänestetään valiokunnan mietinnön ja ed. Tannerin ehdotuksen välillä, sitten vastatusten ed. Kaarneen ja va-

paaherratar Iida Yrjö-Koskisen ehdotusten välillä ja se niistä, joka voittaa, asetetaan valio-kunnan mietintöä vastaan. Sitten äänestetään erikseen taas vapaaherra E. S. Yrjö-Koskisen ehdotuksesta ja lopuksi ed. Heikkilän ehdotuksesta.

Tällainen menettely hyväksytään.

Äänestykset ja päätökset:

1) Äänestys puhemiesneuvoston lakivaliokunnalle ehdottaman työsuunnitelman ja ed. Tannerin ehdotuksen välillä.

Ken hyväksyy puhemiesneuvoston ehdotuksen tässä kohden äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Tannerin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 102 jaa-ääntä ja 80 ei-ääntä. Ed. Tannerin ehdotus siis on hylätty ja puhemiesneuvoston ehdotus tässä kohden hyväksytty.

2) Äänestys ed. Kaarneen ja ed. Iida Yrjö-Koskisen ehdotuksen välillä vastaehdotuksen saamiseksi puhemiesneuvoston ehdotusta vastaan.

Ken vastaesitykseksi puhemiesneuvoston ehdotusta vastaan hyväksyy ed. Kaarneen ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Iida Yrjö-Koskisen ehdotus siinä kohden hyväksytty.

Äänestyksessä ovat ei-äännet voitolla, joten ed. Kaarneen ehdotus siis on hylätty ja ed. Iida Yrjö-Koskisen ehdotus on hyväksytty asetettavaksi vastaesitykseksi puhemiesneuvoston ehdotusta vastaan.

3) Äänestys puhemiesneuvoston ehdotuksen ja ed. Iida Yrjö-Koskisen ehdotuksen välillä.

Ken tässä kohden hyväksyy puhemiesneuvoston ehdotuksen äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Iida-Yrjö-Koskisen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla; ed. Iida Yrjö-Koskisen ehdotus siis on hylätty ja puhemiesneuvoston ehdotus tässäkin kohden hyväksytty.

4) Äänestys puhemiesneuvoston ehdotuksen ja ed. E. S. Yrjö-Koskisen ehdotuksen välillä.

Ken hyväksyy puhemiesneuvoston ehdotuksen tässä kohden äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. E. S. Yrjö-Koskisen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 126 jaa- ja 51 ei-ääntä. Ed. E. S. Yrjö-Koskisen ehdotus siis on hylätty

ja puhemiesneuvoston ehdotus tässä kohden hyväksytty.

5) Äänestys puhemiesneuvoston ehdotuksen ja ed. Heikkilän ehdotuksen välillä.

Ken hyväksyy puhemiesneuvoston ehdotuksen tässä kohden äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Heikkilän ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla; ed. Heikkilän ehdotus siis on hylätty ja puhemiesneuvoston ehdotus on siis tullut hyväksytyksi.

Talousvaliokuntaa, laki- ja talousvaliokuntaa, sivistysvaliokuntaa ja virkamiesasiainvaliokuntaa koskevat kohdat hyväksytään järjestänsä keskustelutta.

Maatalousvaliokuntaa koskevasta kohdasta aiheutuu seuraava

Keskustelu:

Ed. Lohi: Tässä maatalousvaliokunnan työsuunnitelmaehdotuksessa on minun mielestäni yksi merkillinen epäjohtonmukaisuus kruununmaitten asuttamiskysymystä koskevain aloitteiden suhteen. On nimittäin kaksi alotetta, jotka koskevat kruununmaitten asukasten oikeudellisen aseman parantamista, asetettu toiseen luokkaan, samalla kuin muut kruununmaitten asuttamista koskevat aloitteet on asetettu vasta seitsemänteen. Minä en voi käsittää, minkätähden nämä aloitteet on tällä tavalla jaettu kahteen eri luokkaan, ne kun kuitenkin kaikki tarkoittavat kruununmaitten asutusjärjestelmää. Sitä paitsi on minun mielestäni merkillistä, että suurin osa näitä aloitteita on lykätty tässä työsuunnitelmaehdotuksessa niin kauaksi kuin seitsemänteen luokkaan. Jokainenhan tiedämme, että kruununmaitten asuttamisella on kerrassaan laajakantoinen merkitys tilattoman väestön asutuskysymyksessä meidän maassamme, jossa kruunu omistaa lähes 40 % maan pinta-alasta. Että kruununmaitten asutusjärjestelmä nykyisellään ei ensinkään vastaa ajan vaatimuksia, osoittaa jo se seikka, että muun muassa eduskunnassa on pitkän aikaa kaikilla valtiopäivillä tehty paljonkin aloitteita tämän kysymyksen järjestämiseksi. Vieläpä, kuten muistamme, tehtiin ei kauan sitte hallitukselle välikysymyskin tämän asian johdosta. Toivoisin, että eduskunta pitäisi tämän kysymyksen niin tärkeänä, että se asettaisi asiaa koskevat aloitteet työsuunnitelmassa siten, että niillä olisi mahdollisuus — tai

ainakin parempi mahdollisuus — ehtiä tulla käsittelyn alaisiksi. Sitä paitsi tämä kruununmaitten asuttamiskysymys on minun mielestäni siksi olennaisessa yhteydessä koko tilattoman väestön asuttamispolitiikan kanssa, että johdonmukaisuus vaatisi, että tämä luokka, joka käsittelee kruununmaitten asuttamista koskevia kysymyksiä, kerrassaan asetettaisiin peräkkäin sen luokan kanssa, jossa on muita aloitteita tilattoman väestön kysymyksen ratkaisemiseksi.

Ehdottaisin siis, että nämä toisena luokkana olevat kaksi aloitetta yhdistettäisiin seitsemänteen luokkaan, sen kuudenneksi ja seitsemänneksi asiaksi, joten siinä ennestään oleva kuudes asia jäisi kahdeksanneksi, ja että tämä luokka sitte kokonaisuudessaan siirrettäisiin kolmanneksi luokaksi, nimittäin sen jälkeiseksi, jossa ovat muut tilattoman väestön asuttamista koskevat aloitteet.

Ed. Latvala: Kannatan ed. Lohen tekemä ehdotusta.

Ed. E. Eloranta: Koska ed. Lohi jo on täällä saanut valitsijainsa tietoon sen, että hän on tekemiään anomuksia puoltanut siirrettäviksi etupäähän, niin lienee paikallaan, että hänen esityksensä semmoisenaan hylätään, sillä se merkitsisi tärkeämpien kysymysten syrjäyttämistä vähempiarvoisten tieltä. Sitä paitsi valiokunnassa on ehditty jo pitkälle esipäässä olevain asiain käsittelyssä, ja nämä on aivan tarkoituksella ja vähempiarvoisina asetettu siihen ryhmään, missä ne nykyään ovat. Näin ollen ei eduskunnalla ole mitään syytä lähteä muuttamaan valiokunnan työjärjestystä tässä kohden.

Ed. v. Troil: Det hade varit skäl för hr Lohi att, innan han tog till ordet i denna sak, något närmare höra sig för hos utskottets medlemmar angående orsaken, hvarför ordningsföljden blifvit sådan den föreligger i talmanskonferensens förslag. Hade hr Lohi det gjort, så är jag öfvertygad om, att han icke skulle hafva framställt något sådant förslag, som från hans sida nu sett dagen.

Ed. Lohi: On luonnollista, että eduskunnan jäsenet eivät ole oikeastaan velvolliset yksityistä tietä valiokunnan menettelystä selkoa ottamaan silloin, kun kerran on tilaisuus täällä saada asiasta selkoa, ja minä toivoisin, että arvoisa valiokunnan puheenjohtaja nyt selostaisi, minkä takia nämä aloitteet on tällä tavalla järjestetty. Kaikissa tapauksissa minä en ilman

selontekoa voi käsittää, miksi nämä aloitteet ovat tällä lailla lykätyt loppuun. Edustaja Elorannalle pyydän huomauttaa, että tässä seitsemännessä luokassa ei ole ainoastaan minun tekemäni alote, mutta siellä on paljon muitakin aloitteita, jotka koskevat tätä kruununmaitten asutusta.

Ed. Huttunen: Kun tutkittiin näitä so-tilas- ja siviilivirkataloja koskevia anomusehdotuksia, niin edustaja Lohen anomusehdotus oli senlaatuinen, että se vain väliaikaisesti pyysi toimenpiteitä järjestettäväksi. Siitä syystä huomattiin, että edustaja Lohen anomus on mahdollon käsitellä toisten anomusten yhteydessä ja sen takia on valiokunta ehdottanut sen työsuunnitelman loppupuolelle.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Puhemiesneuvoston ehdotusta vastaan on ed. Lohi ed. Latvalan kannattamana ehdottanut, että toisena ryhmänä olevat kaksi aloitetta yhdistettäisiin seitsemännen ryhmän 6:nneksi ja 7:nneksi asiaksi, joten seitsemännessä ryhmässä oleva 6:s asia jäisi seitsemännen ryhmän 8:nneksi asiaksi ja että täten muodostettu uusi ryhmä siirrettäisiin kolmanneksi ryhmäksi maatalousvaliokunnan työohjelmassa. Tulen nimittämään tätä edustaja Lohen ehdotukseksi.

Tulee siis äänestettäväksi puhemiesneuvoston ja edustaja Lohen ehdotusten välillä.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy puhemiesneuvoston ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Lohen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla, joten ed. Lohen ehdotus on tullut hylätyksi ja puhemiesneuvoston ehdotus on tässäkin kohden hyväksytty.

Työväenasiainvaliokuntaa ja pankkivaliokuntaa koskevat kohdat hyväksytään keskustelutta, ja on puhemiesneuvoston ehdotus työsuunnitelmaksi siten tullut muuttamattomana hyväksytyksi.

Puhemies: Ehkä varapuhemies Tanner tulee johtamaan puhetta mitä seuraaviin asioihin tulee.

Keskustelua johtamaan astuu ensimmäinen varapuhemies Tanner.

4) Puhemiehen palkkiota

koskeva valtiovarainvaliokunnan kirjelmä n:o 9 kuluvaan huhtikuun 9 päivältä esitetään.

Sihteeri lukee seuraavan kirjelmän:

Suomen Eduskunnan
Valtiovarainvaliokunta.
Helsingissä,
huhtikuun 9 p:nä 1910.
N:o 9.

Suomen Eduskunnalle.

Valtiopäiväjärjestyksen 43 §:n säännökseen viitaten Valtiovarainvaliokunta saa kunnioittaen ehdottaa Eduskunnan päätettäväksi:

että Eduskunnan Puhemiehelle tuleva määräraha niiden kulujen korvaukseksi, joita hänellä valtiopäiväin aikana on, kuluvalle istuntokaudella on oleva kaksituhattaviisisataa (2,500) markkaa kuukaudessa.

Valtiovarainvaliokunnan puolesta:
Artturi H. Virkkunen.

E. J. Castrén.

Tämä ehdotus hyväksytään.

Pöydällepanot:

Seuraavat kolme asiaa nimittäin

5) Perintökaaren 9 luvun 1, 2, 4, 5 ja 7 §:n muuttamista

koskevan armollisen esityksen n:o 1 johdosta annettu lakivaliokunnan mietintö n:o 1,

6) Työkyvyttömyys- ja vanhuusvakuutuksen järjestämistä

koskevain anomusehdotusten n:rot 1 ja 5 johdosta laadittu työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 1 ja

7) Palkkaussäännön kumoamista

tarkottavain eduskuntaesitysten n:o 3 ja 16 johdosta valmistettu työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 2 esitetään perättäin ja pannaan puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti pöydälle ensi perjantaina pidettävään täysi-istuntoon.

8) Uutta lakia työsopimuksesta sekä palkollisten olojen tutkimista ja palkollisten suojelulain valmistamista

koskevain anomusehdotusten n:o 17, 25 ja 114 johdosta annettu työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 3 esitetään, ja lausuu sen tehdessään

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että tämä mietintö pantaisiin pöydälle siksi kun edellinen asia eli tämän täysi-istunnon päiväjärjestyksessä seitsemäntenä oleva asia on kolmannessa lukemisessa käsitelty.

Tämä ehdotus hyväksytään.

Seuraava täysi-istunto on ensi perjantaina klo 6 i. p.

Täysi-istunto päättyy klo 8,12 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

19. Perjantaina 15 p. huhtikuuta

klo 6 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Kolmas käsittely:

1) Ehdotus asetukseksi tuulaakimaksun laskemisen perusteesta.

Asiakirjat: Arm. esit. n:o 3; Talousvaliokunnan mietintö n:o 1; Suuren valiokunnan mietintö n:o 1.

Ensimmäinen käsittely:

2) Ehdotus Perintökaaren 9 luvun 1, 2, 4, 5 ja 7 §:n muuttamisesta.

Asiakirjat: Lakivaliokunnan mietintö n:o 1; arm. esit. n:o 1.

3) Palkkaussäännön kumoamista tarkoittavat eduskuntaesitykset.

Asiakirjat: Työväenasiain valiokunnan mietintö n:o 2; ed. Kaarneen edusk. esit. n:o 3 ja ed. Sillanpään edusk. esit. n:o 16.

Ainoa käsittely:

4) Työkyvyttömyys- ja vanhuusvakuutuksen järjestämistä koskevat anomusehdotukset.

Asiakirjat: Työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 1; ed. Salon y. m. anom. ehd. n:o 1 ja ed. Kaarneen anom. ehd. n:o 5.

Esitetään:

5) Ed. Kirveen y. m. välikysymys, joka koskee Eduskunnan vuoden 1908 toisilla valtiopäivillä hyväksymien kunnallisasetusten voimaansaattamista.

6) Ed. Pärssisen y. m. välikysymys, koskeva väkijuomain kuljettamisesta valtionrautateillä annetun kiellon kumoamista.

Siv.

264

271

272

278

286

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Annala, Anneberg, Halonen, A. Hjelt, Junnila, Karhi, Murros, D. Neovius, Nevanlinna, Pullinen, Soininen ja I. Yrjö-Koskinen.

Ilmoitusasiat:

Puhemies ilmoittaa ed. Iida Yrjö-Koskisen olevan sairauden takia estetyn saapumasta tämän illan istuntoon sekä että seuraavat edustajat ovat yksityisasiain takia pyytäneet vapautusta valtiopäivätyöstä: ed. Murros, Pullinen ja Junnila tämän päivän istunnosta, ed. Sirén ensi tiistain istunnosta, ed. Annala täksi ja huomispäiväksi, ed. Björk ensi maanantaiksi ja tiistaiksi, ed. Kopila tämän kuun 18 päivästä sen 21 päivään, ed. Telkkä tämän kuun 16 päivästä 21 päivään, ed. Tokoi ensi maanantain aamusta ensi keskiviikko iltaan ja ed. Heikkilä tästä päivästä ensi torstaihin asti.

Näihin vapautuksenpyyntöihin Eduskunta jokaiseen suostuu.

Muutoksia valiokuntajäsenyydessä.

Valitsijamiehiltä on saapunut seuraava kirje ja pöytäkirjanote, jotka sihteeri lukee:

Suomen eduskunnalle.

Valitsijamiehet lähettävät täten kunnioittaen Eduskunnalle tänä päivänä pitämässään kokouksessa laaditun pöytäkirjan.

Valitsijamiesten puolesta:

A. Listo.

Mauri Honkajuuri.

Pöytäkirja, tehty Suomen eduskunnan valitsijamiesten kokouksessa tiistaina 12 päivänä huhtikuuta 1910. Läsnä olivat kaikki varsinaiset valitsijamiehet paitsi Järvinen, Kirves, Murros, Mäkelä, Mäki ja D. Neovius ja astuivat varajäseninä Kirveksen tilalle Salo, Murroksen tilalle Kopila ja Neoviuksen tilalle Björk.

1 §.

Puheenjohtaja esitti kolme Eduskunnalta saapunutta päätöspöytäkirjan otetta, nimittäin:

1:o viimekuluneen maaliskuun 22 päivältä, § 128, jossa kehoitetaan valitsijamiehiä valitsemaan valtiovarainvaliokuntaan uusi jäsen edustaja Rapola-vainajan tilalle;

2:o tämän huhtikuun 1 päivältä, § 194, jossa ilmoitetaan, että Eduskunta oli vapauttanut edustaja Lilius'en virkamiesasiainvaliokunnan jäsenyydestä; ja

3:o huhtikuun 5 päivältä, § 199, josta käy selville, että Eduskunta oli myöntänyt edustaja Tuomelle hänen pyytämänsä vapautuksen talousvaliokunnan jäsenyydestä; ilmoittaen puheenjohtaja, että valitsijamiesten nyt tuli täyttää avonaisiksi joutuneet paikat. Tämän jälkeen valittiin yksimielisesti:

valtiovarainvaliokunnan jäseneksi: saman valiokunnan varajäsen edustaja Rannikko;

virkamiesasiainvaliokunnan jäseneksi: edustaja Astala, ja

talousvaliokunnan jäseneksi: edustaja Miettinen.

2 §.

Kun varajäsenen paikka valtiovarainvaliokunnassa edustaja Rannikon jälkeen näin tuli avonaiseksi, valittiin yksimielisesti valtiovarainvaliokunnan varajäseneksi edustaja Grönvall.

3 §.

Pöytäkirjan tarkastajiksi valittiin edustajat Hannula ja Hoikka.

Vakuudeksi:

Mauri Honkajuuri.

Tarkastettu ja hyväksytty:

Edvard Hannula.

M. Hoikka.

Eräs saapunut adressi.

Puhemies ilmoittaa että eduskunnalle on Peräseinäjoelta saapunut adressi sen lähete-

keskustelun johdosta, joka tapahtui tämän kuun 5 päivänä ja että adressi on nähtävänä eduskunnan kansliassa.

Lisäys päiväjärjestykseen.

Puhemies: On ilmoitettava että viimeisenä asiana vielä esitetään pöydälle panoa varthen Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kertomus suomalaisen kirjallisuuden edistämiseksi myönnetyn 50,000 markan määrärahan käyttämisestä, joka kertomus jo on edustajille jaettu.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus asetukseksi tuulaakimaksun laskemisen perusteesta.

Kolmannen käsittelyn alaiseksi esitetään armollisena esityksenä n:o 3 eduskunnalle annettu, talousvaliokunnan mietinnössä n:o 1 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 1 valmistelevasti käsitelty ehdotus asetukseksi tuulaakimaksun laskemisen perusteesta.

Puhemies: Mitä asian esittämiseen tulee, pyydän ilmoittaa, että ensin esitetään mainittu asetusehdotus kolmatta käsittelyä varthen ja sen jälkeen esitetään erikseen ne molemmat ponnet, jotka löytyvät talousvaliokunnan mietinnössä n:o 1 sivulla 5, ja joiden käsitteleminen on jätetty siksi kun asetusehdotus on kolmasti käsitelty.

Asetusehdotus hyväksytään muuttamatta ja asian kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Nyt esitetään ne ponnet, jotka ovat talousvaliokunnan mietinnössä.

Keskustelu:

Ed. Hallberg: Ekonomiutskottet gör sig i sitt betänkanke till en tolk för ett missnöje mot tolagsbeskattningen i dess helhet, framhållande att tolag vore en föråldrad skatteform, som oskäligt gynnade stadskommunerna på bekostnad af landsbyggdens innevånare samt fördelade sig opropotionerligt emellan de olika städerna, hvartill ännu tillägges att en del af utskottets medlemmar hafva uttalat sig emot tolagsbeskattningen, emedan den vore en indirekt sådan. Emellertid har utskottet icke ansett sig kunna omedelbart framlägga ett förslag

om tolagens afskaffande, alldenstund, som utskottet säger, frågan om tolagsafgiftens afskaffande skulle förutsätta en grundlig utredning angående skattens rättsliga natur. Utskottet har förty stannat vid att föreslå de klämmar, som af reservanterna motsägas.

I början af sitt betänkande redogör utskottet för behandlingen af frågan om tolagen vid särskilda ständermöten, främst vid 1872 års landtdag. En del skäl anföras, som ständerna framhållit emot att bevilja tolagen för längre tid än fem år. Detsamma framhålles beträffande 1882 års landtdag och berör utskottet jämväl beslutet vid 1907 års landtdag och pointerar därvidlag särskildt, att det försports missnöje med sjelfva tolagsafgiften. Så som redogörelsen från ständermötena här är inskjuten, kunde en mindre eftertänksam läsare komma till den uppfattning, att ständerna jämväl haft något att anmärka mot sjelfva tolagsbeskattningen. Så var likväl ingalunda fallet. Ständerna uttalade sig med en viss tvekan om det nya uppdebiteringsättet, emedan ständerna ansågo att det var förenadt med en viss oegentlighet, att en af ständerna bifallen beskattning skulle sammankopplas med tullagstiftningen, öfver hvilken ständerna icke ägde någon bestämmanderätt. Vid 1882 års landtdag höjdes nog röster för att propositionen skulle antagas utan någon tidsbestämning, emedan man då såg i den motionsrätt, som var föremål för landtdagens behandling, ett korrektiv, hvarmed ständerna kunde när som helst invärka på tolagens försättande uti regelrätt skick igen, därest genom regeringens tullpolitik densamma skulle på något sätt enligt ständernas mening snedvridas.

Jag vill anförä detta, emedan jag särskildt måste hålla före att det vore af vikt, att man icke fick den uppfattning, att redan tidigare missnöje med tolagsbeskattningen ägt rum. Men om nu också denna lilla formella anmärkning emot affattningen af betänkandet kunde göras, så är detta dock icke den hufvudsakliga anmärkningen, man kan göra emot ekonomiskottets framställning i s älfva saken. En mera vägande anmärkning är den, att utskottet underlåtit att taga någon som helst kännedom om den grund, på hvilken ständerna stöda sin rätt att uppbära tolag. Densamma är likväl gammal om också icke uråldrig. Så till exempel förlänades Åbo stad redan 1638 rättighet att uppbära tolag, och denna rätt utsträcktes sedan under 1600-talets fortgång till öfriga stapelstäder i Finland. Visserligen rädde sedermera

någon oro i förhållande under reduktionstiden, men år 1715 stadfästes dessa rättigheter ånyo och sedan dess hafva dessa afgifter uppburits, till en början efter särskilda taxor, men från år 1873 i viss procent af tullen.

Skulle man nu utan vidare, såsom utskottet synes vilja, fränhända städerna den rätt till tolagsbeskattning, som de obestidligen ega, så gjorde man dem en stor orätt och bringade måhända allvarliga rubbningar i många samhällens ekonomi. Det må ännu tilläggas, att den rättighet till tolagsbeskattning, som är förlänad städerna, icke så utan vidare har tillfallit dem, utan motsvaras af skyldigheter, hvilka ålagts städerna, såsom uppförande och underhåll af packhus, tullkamarlokaler, aflöning af vågmästare m. m., hvartill år 1715 ännu tillades underhåll af bryggor. Och det är bekant, att städernas hamnanläggningar, broar och bryggor äfvensom alla andra för trafiken nödiga anordningar, stå enhvar af landets invånare fritt att begagna. Han behöfver icke vara medlem af den stadskommun, öfver hvilken han vill utskeppa eller införskrifva sina varor, utan han kan obehindradt begagna sig af allt det, som städerna till trafikens bekvämlighet hafva att erbjuda. Och då synes det icke kunna rubriceras som oskäligt om härför uppbäres en afgift. I Sverige har man visserligen på 1850-talet frångått tolagsuppbörden, men detta endast skenbart, i det att, när densamma indrogs till kronan, städerna fingo ett vederlag i form af viss del af tullsatserna. Denna del fastställes att utgå till lika höga belopp, som tolagen hade uppgått till, och för de städer, som icke tidigare haft tolag, bestämdes ifrågavarande belopp till 5 % af tullsatserna; en reglering torde senare hafva genomförts. Någon materiel vinst för trafiken medförde icke denna anordning. Det var endast en öfverflyttning af beskattningen i annan form, ty det är gifvet att, om från tullsatserna skola gifvas bort 5 % eller någon annan del, så observeras detta vid tullsatsernas utmätning, så, att de beräknas till sådana belopp, att de tåla detta afdrag.

Vidare har utskottet i klämman 1 föreslagit, att maximigränsen för tolagen skulle fastställas till 1 %. Utan någon inhämtad kännedom om, till hvilka belopp städernas tolag uppgå, utan tanke på den revolution mindre samhällen i all synnerhet kunde underkastas genom sprängandet af deras budget, gifver man regeringen denna vink. Jag måste i allt väsentligt ansluta mig till den dom, reservanterna härom hafva

fällt. Utskottet hade här, om någonstädes, redan för sin egen värdighets skull bort inskränka sig till att begära en utredning. Då hade man kunnat spåra lagstiftarens allvar bakom orden. Jag anhåller få föreslå, att reservationens kläm måtte af kammaren antagas.

Ed. H a h l: Koska sekä vastalauseentekijäin että arvoisan edellisen puhujan taholta on tahdottu tehdä uskottavaksi, ettei olisi eduskunnan arvolle sopivata yhtyä näihin ponsiin, joita talousvaliokunnan enemmistö ehdottaa, niin on syytä hiukan lisäksi selvittää niitä perusteita, joiden nojalla näihin ponsiin on tultu.

Tämä asia on kyllä sen arvoinen, sillä tuulaakimaksun määrä, talousvaliokunnassa tehtyjen laskelmien mukaan, nousee nyt jo yli 800,000 markkaa eikä liene kaukana se aika, jolloin se nousee ehkäpä miljoonaan ja kukaties siitakin yli. Sellainen rahaerä on jo siksi huomiotaherättävä, että on syytä lähemmin tarkastaa, onko oikeudenmukaista kaupungille enää myöntää tällaista etuoikeutta.

Se oikeus on jaettu hyvinkin epätasaisesti kaupunkien kesken. Suurimman osan siitä ottaa Helsingin kaupunki. Helsingin kaupungin osa nousee satoihin tuhansiin markkoihin. Sen jälkeen tulevat suuremmat merenrantakaupungit ja niiden jalestä pienemmät merenrantakaupungit. On niinkin pieniä eria, että jotkut kaupungit eivät saa kuin sata tai toistasataa markkaa. Jotkut sisämaan kaupungit myös näyttävät olevan osallisia tästä maksusta, niinkuin armollisesta esityksestä sivulta 2 näkyy. Siellä on lueteltuna joitakuita sisämaankaupunkeja, jotka ovat osallisia tuulaakimaksusta. Kuitenkin on sisämaassa koko joukko kaupunkeja, jotka eivät tule tästä maksusta osallisiksi, mutta jotka kuitenkin ovat veloitettut täyttämään kaiken sen, mikä on niiden kaupunkien täytettävä, jotka ovat osallisia tuulaakimaksusta, jollaisena arvoisa edellinen puhuja mainitsi esimerkiksi Turun kaupungin. Tuulaakimaksua nauttisi Turun kaupunki, kuten hän lausui, sentakia, että sen tulee rakentaa siltoja, laitureita, tullikamareita, pakkahuoneita ja muuta sellaista. Nämät velvollisuudet ovat kaikilla muillakin kaupungeilla. Erittäin valaiseva esimerkki, miten nämä samat velvollisuudet on muillakin kaupungeilla, joilla siltä ei ole tuulaakinkantamisen oikeutta, on Jyväskylä, joka on sisämaassa ja jonne tullikamari on perustettu vuonna 1897.

Siinä asetuksessa, jossa määrätään tullikamarin perustaminen Jyväskylään, luetellaan kaikki ne velvollisuudet Jyväskylän kaupungille, mitä konsanaan voi olla millä tahansa muullakin kaupungilla, mutta Jyväskylän kaupungilla ei ole mitään vastaavaa oikeutta kantaa tällaista veroa. Tästä esimerkistä voisi vetää sen johtopäätöksen, että hallituksenkin taholla nykyään jo on tultu siihen mielipiteeseen, ettei tuulaakimaksulla enää ole oikeutusta, ettei niitä edellytyksiä enää ole olemassa, jotka olivat siihen aikaan, kun näitä oikeuksia kaupungeille myönnettiin.

Sikäli kuin minä olen saanut tästä asiasta selkoa, näyttää minusta siltä, että hallitus on myöntänyt tuulaakimaksun kaupungeille hankiakseen niille tuloja niinä aikoina, jolloin kaupungit vielä olivat niin pieniä ja köyhiä ja liikeolot niin peräti kekittymättömät, etteivät kaupungit voineet omilla varoillaan ryhtyä rakentamaan kalliita siltoja, makasiineja ja muita laitoksia, mitä kaupungissa tulee olla. Nykyään ovat olot kumminkin siihen määrin muuttuneet, kaupungit ovat jo kasvaneet niin varakkaiksi, että olisi mielestäni väärin enää antaa kaupunkien nauttia tällaista etuoikeutta, joka verrattain tuntuvasti rasittaa sellaisia kansalaisia, jotka eivät tule tätä tuulaakietua nauttimaan.

Kun hallitus myöntää oikeuden tuulaakimaksun kantamiseen jollekin kaupungille, niin silloin se suorastaan antaa eräälle kunnalle, tässä tapauksessa kaupunkikunnalle, oikeuden välillisesti verottaa muitakin, kuin oman kuntansa jäseniä. Sellainen periaate ei liene oikeinkaan hyväksyttävissä. Sen lisäksi vielä tämän verotuksen kautta kertyviä varoja käytetään kaikenlaisiin kaupungin menoihin. Sikäli kuin minä olen saanut selkoa kaupunkien kirjanpidosta tai raha-asiainhoidosta tässä suhteessa, näyttää minusta aivan selvältä, että tuulaakimaksun enempi osa käytetään muihin kaupungin menoihin, kuin konsanaan tullikamarin tai pakkahuoneen ylläpitoon eli niiden kustannusten suorittamiseen, joita tavarain tullikäsittelystä syntyy.

Mitä siihen tulee, että tuulaakin kantamisen oikeus olisi kaupungeille niin pyhästi vakuutettu tai niin perustuslaissa myönnetty, ettei sitä voitaisi eduskunnan puolesta anoa poistettavaksi, olen minä siinäkin suhteessa toisella kannalla. Olen sitä mieltä, että kyllä tämäkin etuoikeuden voi ottaa kaupungeilta pois. Esimerkkinä siihen, että tällaisia ennen käytännössä olleita etuoikeuksia jo aikaisemminkin on

havaittu vähemmän tarkoituksenmukaiseksi, pyydän mainita erään niin sanotun olut- ja simavuokran, joka vanhoina aikoina oli ainakin kuudella itä-Suomen kaupungilla. Voisin mainita niistä kaupungeista esimerkiksi Viipurin, Lappeenrannan ja Sortavalan. Niitä oli kaikkiaan varsinkin kuusi sellaista kaupunkia, joilla oli oikeus antaa vuokralle oluen ja siman valmistus ja kauppa. Tietysti myönsi hallitus näille kaupungeille sen oikeuden sitä varten, että ne saisivat siitä tuloja ja pääsisivät vaurastumaan. Ilman mitään korvausta tämän oikeuden menettämisestä, se kuitenkin näiltä kaupungeilta lakkautettiin vuonna 1865. Asetus siitä on sen vuoden asetuskokoelmassa.

Eivät myöskään kaikki ne velvollisuudet, mitä kaupungeille alkuaan oli annettu tai määrätty, silloin kun kaupunkien etuoikeudetkin myönnettiin, ole enää voimassa. Niitäkin on lakkautettu, huomioonottamatta siltä sitä, että oikeuksia olisi samassa suhteessa pienennetty. Sellainen velvollisuus, mikä kaikilla tapuli-kaupungeilla entiseen aikaan oli, oli esimerkiksi suolan varastossapitovelvollisuus. Näiden kaupunkien täytyi sitoutua pitämään koko joukon suolaa varastossa. Se velvollisuus on niiltä sittemmin yksinkertaisesti vain otettu pois, mutta vastaavaa vähennystä oikeuksissa ei ole tapahtunut. Näihin syihin nojaten, joita nyt olen esiintuonut, näyttää minusta aivan oikeuden ja kohtuuden mukaiselta että eduskunta yhtyy ehdotettuun ponteen, että tuulaakimaksu olisi kokonaan poistettava.

Mitä sitten tulee siihen asian puoleen, että valiokunnan enemmistö on tahtonut sitä ennen, ennenkuin tuo kokonaan poistaminen tapahtuisi, asetettavaksi tuulakimaksun korkeimmaksi rajaksi yhden prosentin tullimaksuista, pyydän tätä ymmärtääksemme viitata tähän esitykseen sivulle 2, jossa luetellaan ne prosenttimäärät, jotka tähän asti ovat olleet käytännössä. Korkein sallittu prosenttimäärä on kyllä ollut neljä, mutta käytännössä se kaikissa suuremmissa kaupungeissa, joissa liike on vähänkin huomattava, tullikäsittely, tullimaksujen kanto vähänkin runsaampi, on ollut tavallisesti vain kaksi prosenttia.

Valiokunnan enemmistö tai ainakin allekirjoittanut ajatteli että kaupunkien talouden kannalta katsoen voisi liian jyrkkä muutos tässä asiassa olla epäterveellinen. Jos tuulaakimaksu edelleenkin olisi korkeintaan neljä prosenttia ja sitten yhtäkkiä kokonaan loppuisi, voisi se olla epäterveellistä näiden kaupunkien taloudelle. Minun mielestäni oli paikallaan

esittää, että siihen mennessä, kunnes tuulakimaksu kokonansa lopetetaan, siihen saakka saataisiin kantaa tuollaista alennettua veroa. Mielestäni yksi prosentti on suunnilleen puolet entisestä. Varsinkin jos otamme huomioon sen, että tullitulot yhä edelleenkin lisääntyvät, luulen, että tuo prosentti on silloin suunnilleen puolet nykyisestä tuulakimaksujen määrästä. Sentakia esitän sitä hyväksyttäväksi, ettei muutos tulisi niin äkillinen eikä kaupunkien taloudessa tapahtuisi mitään häiriötä tämän maksun heti kokonaan lakkauttamisesta.

Näihin syihin nojaten rohkenen edelleenkin pysyä valiokunnan enemmistön kannalla ja esittää eduskunnan hyväksyttäväksi molemmat puheena olevat ponnet.

Ed. A. Castrén: Edustaja Hallbergin esittämistä syistä pyydän minäkin kannattaa mietintöön liitettyä vastalauseita. Tuulakimaksuilla ei ole niinkään pieni sija kaupunkikuntien menojen joukossa, niiden kaupunkikuntien nimittäin, jotka ovat oikeutetut tuulakia kantamaan. Esimerkiksi Oulun kaupungissa on tuulaaki viime vuosina noussut 25,000 markkaan, ja kun maksavien veroäyrien luku siellä nuosee vuosittain lähes 25,000:een, tietää tuulaakimaksu markan huojennusta jokaista veroäyriä kohti. Päiväjärjestyksessä seuraavana asiana on käsiteltävänä ehdotus muutoksiksi perintökaaren 9 lukuun. Muun muassa esitetään sanotun luvun 1 §:ään sellainen muutos, että pesänkirjotusprosenttia kaupunkikunnissa ei enää kannettaisi eli että asianomaiset kuolinpesän osakkaat saisivat toimituttaa perunkirjoitukset kutsumillaan uskotuilla miehillä, tarvitsematta käyttää siihen raastuvan oikeuden määräämiä toimittajia. Tämän kautta syntyisi melkoinen vähennys kaupunkien tuloihin. Juuri mainitsemassani Oulun kaupungissa ovat kuolinpesäprosentit nousseet vuosittain 10,000—15,000 markkaan, jopa tänä vuonna aina 27,000 markkaan. Nämä summat, — tuulaaki ja kuolinpesäprosentit — viimeksi mainitut laskettuina vuosittain 25,000 markaksi, nousisivat siis vuosittain yhteensä 50,000 markkaan. Kun Oulun kaupungin vuositulot — sekä taksoituksen kautta että muuten saatavaa — tekevät kaikkiaan noin 500,000 markkaa, tekisi vähennys, jos tuulaakimaksu tulisi poistettavaksi, niinkuin ehdotetaan, ja jos kuolinpesäprosentit myöskin lakkautettaisiin, johon suuria edellytyksiä myöskin on olemassa, kymmenennen osan sanotun kaupungin kaikista tuloista, ja aikaansaisi sellainen tulojen

vähennys kutakin veroäyriä kohti kahden markan korotuksen. Puheenalainen toimenpide eli tuulaakin lakkauttaminen tietää siis, yksikseenkin toimeenpantuna, niin suurta vähennystä kaupunkien tuloissa, että, ennenkuin siihen ryhdytään, siitä olisi aikaansaatava perusteellisemmat tutkimukset, kuin mitä nyt on tapahtunut. Jokainen, joka on ollut tekemisissä kunnallisten asiain kanssa, tietää, kuinka vaikeata on saada tulot ja menot käymään yhteen nykyoloissa, jolloin vaatimukset kaikilla aloilla ovat niin suuret, ja arvaa mitä vaikeuksia tällainen vähennys tuottaisi. Tähtäkin kannalta katsoen jo on tämä ehdotettu tuulaakimaksun poistaminen tällä kertaa ennenaikainen, ainakin ennenkuin on eri tutkimuksilla selvillesaatu, missä määrin tuulaakimaksut yleensä vaikuttavat kaupunkikuntain tuloihin ja miten ne mahdollisesti voitaisiin kaupunkikunnille korvata.

Pyydän siis yhtyä vastalauseeseen.

Ed. W u o r i v i r t a: Esilläolevan talousvaliokunnan mietinnön ja siihen liitetyn vastalauseen ponnet herättävät pääkohdissaan erityistä huomiota. Senpä vuoksi täytyy turvautua vanhoihin asiakirjoihin voidakseen saada selville, kumpaisenko ponnet tähtäävät oikeaan suuntaan. Tuulaaki, jota 1872 vuoden valtiopäivillä nimitetään satamamaksuksi, on kotoisin saksalaisesta sanasta »Zulage», joka al-Saksan murteella on kuulunut »Tolage» ja merkitsee lisäystä tai lisää. Ruotsissa jo anivarhain myönnettiin tämän tullilisämaksun kantaminen. Alkujaan lienevät niinsanotut verkaahuoneet, »klädeshusen», olleet velvolliset maksamaan kaupungille jonkunmoista veroa, tuulaakia. Tukholman kaupunki sai vuonna 1636 erityisen oikeuden kantaa tätä veroa. Sen perästä pitivät useat muutkin kaupungit oikeutenaan käyttää samanlaista oikeutta laituriensa ja tavarahuoneittensa rakentamiseksi sekä muittenkin tarpeittensa tyydyttämiseksi, kuten esimerkiksi maistraattinsa palkkaamiseksi. Tämä maksu vahvistettiin vuonna 1717 yhdeksi prosentiksi maahan tulevista, jalostetuista sekä maasta menevistä raakatavaroista kuin myöskin puoleksi prosentiksi tulevista raakatavaroista ja menevistä jalostetuista tavaroista, joista tullia suoritettiin. Tätä paitsi aloitettiin myöhemmin kantaa majoitustuulaakia. Tukholmassa ja muissa niinkutsutuissa tapulikaupungeissa, jotka yksistään saivat oikeuden harjoittaa kauppaa ulkomaan kanssa,

kannettiin tuulaakimaksua, ja tätä maksua käytettiin niiden kustannusten korvaamiseen, joita sotajoukon majoitus synnytti niissä tapulikaupungeissa, joissa majoitusrasitus oli ole-massa. Sitä vastoin niiden kaupunkien ylimääräinen tuulaakimaksu, missä majoitusrasitusta ei ollut, oli luovutettava kruunulle. Mutta vuonna 1723 jätettiin majoitustuulaaki kokonaisuudessaan kaupunkien vapaaseen käyttövaltaan ja se yhdistettiin sittemmin varsinaiseen tuulaakimaksuun. Nämä edut vahvistettiin kuninkaallisten päätösten ja erioikeuksien kautta Suomenmaankin kaupungeille, kuten Turun kaupungille ja muutamille muille. Sittemmin saivat saman edun useammat maamme muutkin tapulikaupungit. Aika ajoin tämä tuulaakimaksu määrättiin, samalla kuin tullitaksat annettiin kullekin kaupungille, eri suuriksi prosenteiksi tullin alaisten tavarain tavaravasta. Vuonna 1782 kesäkuun 6 päivänä annettua tullitaksassa määrättiin, että tuulaakimaksu on kannettava samassa taksassa osoitetun arvon mukaan, mutta mitään sääntöä sen prosenttimäärästä ei silloin enää annettu. Tämän perästä, sanotaan hallitsijan 1872 vuoden valtiopäivillä antamassa esityksessä Suomen Valtiosäädylle, ei ole mitään semmoista määräystä tuulaakimaksun arvosta tai suuruudesta tullimaksuihin pantuna, vaan on hallitus kuskakin eri tapauksessa sen määrännyt siitä tehdyn hakemuksen johdosta ja 21 päivänä syyskuuta 1715 annetun kuninkaallisen kirjeen perustuksella, jonkatähden nykyään myöskin on ollut senaatin talousosaston vallassa tutkia ja vahvistaa ne taksat, joiden mukaan sanotut maksut suoritetaan. Sanotussa 1872 vuoden armollisessa esityksessä on tämä asia jätetty säätyjen perustuslailliseen käsittelemiseen, jonka ohessa säätyjen tuli lausua mielipiteensä muun muassa siitä, ettei tuulaakimaksua kuitenkaan vastaiseksi määrättäisi enemmäksi, kuin korkeintaan puoleksi neljättä prosentiksi tullirahasta. Samojen valtiopäivien talousvaliokunta mietinnössään muun ohessa sanookin: »koskapa tuulaakimaksu on maan asujanten päälle pantu veroitus, jonka vuoksi lainsäädäntö siinä asiassa perustuslain mukaan kuuluu molemmille valtiovalloille yhteisesti, armossa jättänyt kysymyksen säätyjen käsiteltäväksi ja sen suhteen ehdotellut, että tuulaakimaksu määrättäisiin vissiksi prosentiksi tavarain tullimaksusta tarkkaamalla nykyisissä eri kaupungeissa erilaisia olokohtia, joten tuulaakimaksukin tulisi parhaasta päästä olemaan niiden vaatimus-

ehtojen nojassa, jotka aikojen kuluessa käyvät tullilainsäädännössä esiin.»

»Asiain näin ollessa», jatketaan siellä, »ja kun valiokunnan on velvollisuus tarkkaan tutkintoon ottaa puheenaoleva armollinen esitys, ei valiokunta ole voinut olla huomaamatta säätyjen suostumuksesta siihen esitykseen tulevan sen seurauksen, että tuulaakimaksu tehtäisiin erottamattomasti riippuvaksi maan tullitaksasta, minkä tätä nykyä ulosantaa ensimmäinen valtiovalta yksinänsä säätyjen saamatta siihen mitenkään ryhtyä. Se suostumus siis valiokunnan mielestä sisältäisi vapaaehtoisen luopumisen yhdestä osasta sitä itsensä verottamisen oikeutta, jota Suomen kansa on rakastanut pitää kuuluvana kalleimpiin omuuksiinsa ja jonka se Keisarillisen Majesteetin siitä armossa antaman määräyksen mukaan toivoo saavansa enemmän lisätyksi kuin vähennetyksi.»

Näin sanottiin silloin. Kaikille käynee ilmeiseksi sen ajan talousvaliokunnan valtavan enemmistön mielipide, joka teroitti sitä tosiasiata, ettei säätyjen vapaaehtoisesti tulisi luopua yhdestä osasta itsensäverottamisoikeutta. Kun sitten edellämainittu valiokunta oli eri vastalauseitten selityksillä uudestaan mietintönsä muovailnut, päättivät säädetyt alamaisessa vastauksessaan hallitsijalle ilmoittaa hyväksyneensä muun ohessa, että tuulaakimaksun korkeimmaksi määräksi olisi säädettävä neljä prosenttia tullisatsista ja että sitten, kun talousosasto Keisarillisen Majesteetin Suomen senaatissa saatujen tietojen ja asianomaisten maistraattien antamain ehdotusten johdosta on määrännyt sen prosenttiluvun tullisatsista, jonka mukaan tuulaakimaksu tuskin nousee siihen ylöskantoon, tämä määräys olisi noudatettava 1877 vuoden loppuun saakka.

Näitä näkökohtia noudattaen on sittemmin aina annettu valtiopäiville armollinen esitys tuulaakimaksun laskemisen perusteeksi ja samoilla perusteilla on Suomen eduskunnan alamaisesta esityksestä säädetty laki asiasta myös nytkin voimassa. Mutta kun nykyisen eduskunnan talousvaliokunnan enemmistön kysymyksessä olevan mietinnön ponsia silmäilee, valtaa mielen outo ja samalla hämmästyttävä tunne. (Vasemmalta: Ohoh!) Nykyisenä aikana, jolloin yhä enemmän ja enemmän pyritään kansanvaltaisuuteen ja Suomen eduskunnan vasemmistokin eritoten siitä suurta ääntä pitää, nyt sen suuren ryhmän jäsenet ja heihin liittyneet vieressä istuvan toisen ryhmän edustajat sanotussa valiokunnassa suosittelivat eduskunnalle, että eduskunta nykyaikana va-

paaehtoisesti luopuisi tästä oikeudestaan ja antaisi hallitukselle oikeuden mielivaltaisesti alentaa tuulaakiprocentin määrän. Tämä ehdotus on lievimmin sanottuna kummeksittava.

Kun tarkastellaan 1872 vuoden valtiopäivillä annettua armollista esitystä ja siihen kuuluvia mietintöjä kysymyksessäolevasta asiasta ja verrataan sitä nyt eduskunnalle annettuun armolliseen esitykseen, huomataan tästä jälkimäisestä, että kaupunkien joukossa, joille tuulaakiprocentin määrä on vahvistettu, on sellaisia kaupunkeja, joita ei luetella edellisessä, ja että nykyisessä luettelossa Hanko, Maarianhamina, Mikkeli, Sortavala, Naantali ja Tornio, ovat sellaisia, joita ei ole edellisessä. Mutta nykyisestäkin luettelosta puuttuu Tampere, Hämeenlinna, Jyväskylä, Lappeenranta, Kajaani, Käkisalmi ja Lahti. Näissäkin kaupungeissa ovat maistraatit ja ainakin useimmissa laituri-, tavara- ja vaakahuoneet ynnä muut. Tavarat tuodaan näihin kaupunkeihin ainakin maitse Suomen ulkopuolella olevista paikkakunnista. Kohtuutonta siis on, että ne kaupungit jäävät lapsipuolen asemaan. Jos tuulaakimaksua yleensä on vain kaupunkien hyväksi maksettava vastaisuudessa, niin kaikeikin eduskunta ottaa tämänkin perinpohjaisen harkintansa alaiseksi ja silloin tultane oivaltamaan, ettei tuulaakimaksu, joskin se on välillinen vero, vanhentuneena veromuotona sen vuoksi ole poistettava. Suostuntaverona on se käytettävä niin, että kaupunkien ja maalaiskuntien asukkaat ovat valitsemansa oman eduskuntansa laillisen päätöksen perusteella tilaisuudessa saamaan sen hyvän, minkä oikean kansanvaltaisuuden viisaus ja hyvä tahto voipi tarjota. Näin ollen ja vaikka olenkin maalainen, täytyy minun, oikeuteen nojautuen, kunnioittaen suositella arvoisaa eduskuntaa hyväksymään vastalauseen ponnien.

Ed. H o n k a j u u r i: Minä olen allekirjoittanut mietintöön liitetyn vastalauseen ja sitä siis kaikin puolin kannatan. Tahdon lisäksi huomauttaa ainoastaan eräästä seikasta. Vastalauseessa jo sanotaan, että ensimmäisen ponnien alkuosa on niin epäselvä, ettei sitä voi ymmärtää. Epäselvyys johtuu ponnissa olevasta asiallisesta virheestä. Siinä sanotaan, että eri kapungeille vahvistetaan tuulaakiprocentin määrä hallinnollisella asetuksella. Näin ei ole asian laita. Tuulaakiprocentin vahvistaa kaupungeille senaatti, sittenkun itsekukin kaupunki on siitä ehdotuksensa tehnyt. Toivoisin, että ponnien laatijat tämän virheellisuuden korjaisi-

vat, sillä heidänkään tarkoituksenaan ei liene sisällyttää ponteen sellaista, mikä ei asiallisesti pidä paikkaansa.

Ed. Söderholm: De synpunkter, som tala mot ett godkännande af utskottsbetänkandet, hafva här redan blifvit af flere talare framhållna. Jag skall endast be att i korthet få upphålla mig vid denna sak.

Den talare, som här vid plenum närmast har förordat utskottsmajoritetens förslag, framhöll, att städerna hade fått sig tillagd rättighet att uppbära tolag för den skull att de vore så fattiga. Det har ju i viss mån sin riktighet, men de finga denna rätt för att kunna ordna förhållanden, som äro af vikt icke endast för städerna själfva, utan för städerna såsom import- och exportorter för en stor landsbygd. Att därför nu frångå städerna denna rätt därför, att man tror, att städerna kommit sig till bättre ekonomi, kan icke försvaras. Det framhölls vidare, att tolagen vore ojämnt fördelad mellan städerna, att den faktiska inkomsten från tolagen är obetydlig, men hvarpå beror detta? Jo, väsentligen därpå, att de städer, som gjort mindre för att underlätta trafiken, som gjort mindre icke endast för att för stadsborna, utan äfven för landsborna underlätta import och export af varor, icke hafva kommit att få så stor export och import. Och härigenom har behållningen af tolagen äfven minskats. Det kan under sådant förhållande ej sägas, att tolagen innebära en orättvis beskattning af landsorten till förmån för städerna. Denna förmån fördelar sig så jämnt mellan hela de bygd, som importerar genom en bestämd stad, att landsorten gynnas ungefär lika mycket som staden.

Sakens historiska gång har redan blifvit belyst. Jag vill härtill endast tillägga, hurusom, då tolagen i slutet af 1600-talet beröfvades städerna för en tid, detta berodde därpå, att städerna själfva förklarade sig villiga att afstå från densamma. Förhållandet var då sådant, att man tyckte att denna beskattning skulle kunna undvaras, men det visade sig snart att detta icke var möjligt, och kort därpå återfingo flere städer rätten att uppbära tolag, tills den allmänneligen blef städerna ånyo tillerkänd.

Att den förmån, som städerna således fått sig tillagd i viss mån med privilegienatur, icke bör kunna dem rättvisligen utan vidare frångå, synes mig därför vara rättvist. Jag vill i likhet med hr Hallberg hänvisa till det

förhållandet, att då man i Sverge år 1857 beslöt utjämna förhållandena med denna städernas skatteuppbörd, man dock icke gjorde såsom ekonomiutskottet nu föreslår, det vill säga, icke utan vidare slopade tolagen, utan städerna tillerkändes förmånen att af tulluppbörden få ingalunda en, utan, om jag ej minnes orätt, fem procent, en förmån, som de i denna stund ännu äga. Jag ber därför att få föreslå, det bägge klämmarna uti utskottets betänkande måtte förkastas.

Ed. Schybergson: Suuremmilla kaupungeilla tietysti tästä ehdotetusta muutoksesta ei olisi aivan suurta haittaa. Mutta pienemmilla kaupungeille siitä syntyisi suuriakin vaikeuksia. Niiden meno- ja tuloarviossa tällä tuulaakimaksulla nimittäin on suurikin merkitys. Nekin kyllä voisivat päästä tästä vaikeudesta sillä tavoin, että liikennetaksaa vastavassa määrässä korotetaan. Mutta minä en ymmärrä, mikä syy meillä nyt olisi pakottaa näitä kaupunkeja, erittäinkin noita pienempiä kaupunkeja, sellaisiin toimenpiteisiin. Minäkin siis olen vastalauseen kannalla.

Ed. Lagerlöf: Minä en tahtoisi pitkitää tätä keskustelua, mutta minä pelkään, että tämä asia nyt on siinä tilassa, että kamari on horjahtamaisillaan taas muutamaan erehdykseen, joka ehkä eniten riippuu siitä, että on käsillä semmoinen asia, jota kamari puutteellisesti tuntee. Siihen käsitykseen tulee, kun lukee valiokunnan mietintöä. Siitä ainakin minä olen saanut sen aivan varman vaikutuksen, että valiokunta ei ole tehnyt itselleen riittävästi selväksi, minkälatsuinen ja miten syntynyt tämä vero oikeastaan on.

Tämä tuulaakivero, joka itse asiassa ei edusta niin kovin suurta rahamäärää, on laadultaan yksinkertaisesti aivan puhdas tullivero. Se on semmoinen vero, joka kannetaan tavaroista ainoastaan ja yksinomaan sillä perustuksella, että ne tuodaan rajan yli. Tulliverotusoikeus kuuluu meillä, niinkuin muuallakin, nykyisenä aikana, yleensä ainoastaan valtiolle, ja on jo hyvin kauvan kuulunut yksinomaan valtiolle. Kun nyt tavataan kaupungit harjoittamassa tällaista tulliverotusoikeutta, niin se riippuu aivan erityisistä syistä; se riippuu siitä, että valtio on luovuttanut kaupungeille yhden osan tulliverotusoikeuttaan. Ja niin on historiallisesti käynytkin. Valtio ei kumminkaan ole luovuttanut tätä tulliverotusoikeutta, siinä määrin kuin se on kaupungeille joutunut, ilmai-

seksi, vaan valtio on ottanut siitä kaupungeilta vastiketta, ja voi huoletta sanoa, että se on ottanut siitä erinomaisen runsaan ja riittävän vastikkeen. Kaupunkien suoritettavaksi on nimittäin, paljon suuremmassa määrin kuin maalaiskuntien, sälytetty kaikenlaisia tehtäviä, jotka oikeastaan laadultaan ovat valtion tehtäviä. Kun kaupungit aikoinaan ovat näistä tehtävistä pyrkineet vapautumaan, silloin on niille annettu tällaisia liikennettä rasittavia veronkanto-oikeuksia. Tämä, niinkuin niin monet muutkin ilmiöt valtiollisessa elämässä, on syntynyt sanoisinko, kontrahdin kautta valtion ja asianomaisten kuntain välillä. Jos nyt tahdotaan peruuttaa tämä »kontrakti», peruuttaa se yksipuolisesti valtion puolelta, niin siitä seuraisi, että kaupunkikunnat voisivat kohtuudella esittää sen vaatimuksen, että heidät vapautettaisiin ainakin muutamista, ehkäpä monistakin, semmoisista tehtävistä, jotka laadultaan ovat valtion suoritettavia, vaan joista kaupunkikunnat pitävät huolta. — Saanen viitata esimerkiksi siihen, että kaupunkikunnat kustantavat raastuvanoikeutensa, ja muutamille kaupungeille tuulaaki on annettu nimenomaan avuksi raastuvanoikeuden kustantamiseen. — Jos nyt kaupunkien puolelta tällaisia vaatimuksia yleisemmin tehtäisiin ja jos niihin suostuttaisiin, mikä epäilemättä kävisi tarpeelliseksi, jos kaupungeilta johdonmukaisesti vähennettäisiin niitä tuloja, joita niille on aikanaan annettu, siitä että ne ovat ottaneet suoritettavakseen noita valtion tehtäviä, niin seuraisi tästä valtiolle uusia menoja, ja ne menot nousisivat hyvin lyhyessä ajassa paljoa suurempiin määriin, kuin ne määrät, joihin tuulaaki nyt nousee. Ja ne uudet menot tulisivat suoritettaviksi valtion varoista ja lopulta osaltaan aivan varmasti kannettaviksi myöskin maalaisilta, niinkuin aivan oikein ja kohtuullista onkin, koska maalaisilla on yhtä suuri hyöty monesta laitoksesta, jota kaupunki kustantaa, kuin kaupunkilaisillakin. Minä pyydän saada kannattaa vastalauseetta.

■ Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Valiokunnan mietintöä vastaan on myöskin kannatettu mietintöön liitettyä vastalauseetta. Asiassa on siis äänestys toimitettava.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy valiokunnan mietinnön tässä kohden, äänestää »jaa»; jos »ei» voittaa on vastalause hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 99 jaa- ja 81 ei-ääntä. Vastalause siis on hylätty ja valiokunnan mietintö hyväksytty.

Puheenvuoroa käyttäen lausuu tämän jälkeen

Ed. J. C a s t r é n: Minä pyydän pöytäkirjaan lausua jyrkän vastalauseen eduskunnan päätöstä vastaan.

2) Ehdotus Perintökaaren 9 luvun 1, 2, 4, 5 ja 7 §:n muuttamisesta.

Täysi-istunnossa tämän kuun 12 päivänä pöydälle pantu lakivaliokunnan mietintö n:o 1 esitetään ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty, armollisessa esityksessä n:o 1 eduskunnalle annettu ehdotus perintökaaren 9 luvun 1, 2, 4, 5 ja 7 §:n muuttamisesta.

Ed. K o t o n e n: Se hallituksen esitys, jonka johdosta nyt esillä oleva lakivaliokunnan mietintö on annettu, sisältää heti ensimmäisessä lauseessa näin kuuluvan tiedonannon: »Armollisessa esityksessä Suomen eduskunnalle on Keisariin Majesteetti ehdottanut käytäntöön otettavaksi jäämistöveron». Niinkuin tiedetään, ei kuitenkaan vielä tähänkään päivään saakka mitään jäämistöveroasetusta ole eduskunnalle ehdotettu, joten mainitsemani armollisessa esityksessä oleva ilmoitus on kokonaan totuudesta poikkeava. Mistä se johtuu, että nykyinen hallitus katsoo arvonsa mukaiseksi mennä Hänen Majesteettinsa Keisarin ja Suuriruhtinaan nimessä eduskunnalle esittämään tällaisia aivan ilmeisiä epätotuuksia, se jääköön tässä sanomatta. Olenkin kajonnut tähän nykyistä »hallituksen menoa» kylläkin kuvaavaan puoleen asiasta vain huomauttaakseni siitä omituisesta asemasta, missä lakivaliokunta on käsiteltävänä olevaa lakiehdotusta valmistaessaan ollut, sen kun on pitänyt valmistaa ehdotus pääasiallisesti silmällä pitäen sitä, että tämän lain säännökset vastaisivat ja täydentäisivät jotain toista lakia, jonka sisällöstä valiokunnalla ei ole ollut muuta tietoa kuin ne ylimalkaiset viittaukset, jotka sisältyvät armollisen esityksen johdatukseen ja jotka nekin lopulta saattavat osottautua aivan paikkaansa pitämättömiksi.

Lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen tarkasteluun ei ainakaan minulla puolestani asian tällä asteella ollessa ole syytä ryhtyä. Niitten varalta, jotka eräitten ensimmäisen vastalauseen

allekirjoittajain mukana tahtoisivat edelleenkin jättää perunkirjoituksen toimitusmiesten määräämisen kaupungeissa raastuvanoikeuden tehtäväksi, minä kuitenkin nyt jo pyytäisin huomauttaa eräästä seikasta, jota ei ole koskeltu valiokunnan mietinnössä, mutta joka kuitenkin käsittääkseni koko lailla vaikuttaa tämän asian käsittelyyn.

Armollisessa esityksessä olevan selonteon mukaan tulisi nimittäin kaupungeissa jäämistöveron lopullinen määrääminen olemaan maistraatin toimenä. Jos nyt raastuvanoikeus edelleenkin, niinkuin tähän asti on tapahtunut, määrää perunkirjoituksen toimitusmiehiksi neuvosmiehet, niin on siitä oleva seurauksena se, että niissä kaupungeissa, joissa maistraatin ja raastuvanoikeuden muodostavat samat henkilöt, myöskin perunkirjoituksen toimittajina ja lopullisina tarkastajina sekä jäämistöveron määrääjinä tulisivat olemaan samat henkilöt, ja siihen tulokseen tuskin ovat tahtoneet ensimmäisen vastalauseen allekirjoittajatkaan tässä asiassa tulla.

Keskustelu ja asian ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia menee suureen valiokuntaan.

3) Palkkaussäännön kumoamista tarkoittavat eduskuntaesitykset.

Esitetään viime täysi-istunnossa pöydälle pantu työväenasiaivaliokunnan mietintö n:o 2 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitellyt ed. Kaarneen eduskuntaesitykseen n:o 3 ja ed. Sillanpään y. m. eduskuntaesitykseen n:o 16 sisältyvät ehdotukset, jotka tarkoittavat lakia palkkaussäännön kumoamisesta.

Keskustelu:

Ed. Sillanpää: Esilläolevia eduskuntaesitysehdotuksia on valiokunnan enemmistö ehdottanut hyljättäviksi, koska palkollissääntö on muka tarpeellinen siitä syystä, että vielä osa palkollissopimuksia tehdään sanotun lain mukaan, se on, vuodeksi tai puoleksi vuodeksi. Kuitenkin valiokunta tunnustaa, että palkkaussääntö on vanhentunut eikä enää vastaa nykyistä oikeuskäsitystä. Mutta siitä huolimatta valiokunta tahtoo lain pysyttämistä voimassa, koska nykyiset sopimusmuodot muka vielä tarvitsevat lain tukea. Tuomarinohjeissa sanotaan: »Kaikki lait pitää olla sellaiset, että ne ovat yhteiseksi hyödyksi, ja sentähden, kun

laki tulee vahingolliseksi, ei se enää ole laki, vaan vääryys, ja se on hyljättävä.» Mutta voidaanko nyt sanoa, että palkollislaki on yhteiseksi hyödyksi ja parhaaksi, sillä lain, ollakseen oikeudenmukainen, pitäisi aina kulkea kansassa elävän oikeuskäsitteen kanssa rinnakkain. Nykyään voimassaoleva palkkaussääntö, jota valiokunta ehdottaa pysytettäväksi voimassa, on valiokunnankin mielestä jo niin vanhentunut, että useammat sen säännöksistä eivät enää vastaa nykyistä oikeuskäsitettä, se tahtoo sanoa, että se on ristiriidassa kansassa elävän oikeuskäsitteen kanssa. Lainsäädännön ja ennen kaikkea juuri palkkaussäännön historia todistaa, että lakia ei aina ole laadittu yhteisen kansan hyödyksi ja parhaaksi, vaan enemmän yhteisen kansan kurissapitämiseksi, jotta se on saatu lain ankaruudella pakotetuksi alistumaan vallassa-olevien etujen palvelukseen. Että palkkaussäännön pysyttämistä puolustettaisiin, vaikka se ei enää vastaisikaan nykyistä oikeuskäsitettä, voisi vielä ymmärtää, jos sen suhteettomat rangaistusmääräykset olisivat samanlaiset sekä isäntiä että palvelijoita kohtaan. Mutta kun näin ei ole, kun isäntää ei edes sakoteta samasta rikoksesta, josta palvelijalle voidaan tuomita aina kolmen kuukauden vankeusrangaistus, niin silloin ei luulisi enään kenenkään, joka lain pyhyyttä ja oikeudellisuutta vähänkään kunnioittaa, vastustavan sellaisen lain kumoamista. Millainen tämä laki on, siitä muutama sana.

Räikeimpiä kohtia palkkaussäännössä on kuritusoikeuden myöntäminen isännistölle alaikäisiin palkollisiin nähden, kuritusoikeuden, jonka isäntä vielä on oikeutettu siirtämään sijaiselleen. Samallinen on oikeus vanhemmille myöskin lapsensa visseiksi vuosiksi ehdoilla, joihin lapsella aina täysi-ikäisyyteen saakka ei ole mitään sananvaltaa. Tämmöisiin lapsiin nähden saa isäntä myöskin kurittamisoikeuden. Ylläpidosta laki kyllä näennäisesti sanoo, että palvelijan tulee saada asunto ja ravinto isännän luona, sekä määrittelee vielä, että ravinnon tulee olla sekä terveellisen että riittävän. Mutta jos nyt tapahtuu, että palvelija juuri huonon ravinnon ja epäterveellisen asunnon tähden sairastuu sekä menettää terveytensä ehkä moniksi vuosiksi, niin palvelijaa rangaistaan, ellei hän ole tarkalleen noudattanut kaikkia niitä muotoja, joita laki määrää. Ensiksikin tulee hänen antaa isännälle muistutus todistajain läsnäollessa; jos se ei auta, niin sitten saa palvelija kääntyä kaupungissa poliisikamarin ja maalla kruununvoudin tai nimismiehen puoleen, jotka sitten, jos valitukseen havaitaan syytä olevan,

antavat uuden muistutuksen isännälle; jos siten jonkun ajan kuluttua palvelija havaitsee että asia ei tästäkään parane, saa palkollinen uudestaan kääntyä mainittujen viranomaisten puoleen, jotka sitten saavat antaa palkolliselle luvan erota palveluksesta. Sen lisäksi sanotaan laissa, että saakoon palkollinenkin, jos hän niin tahtoo, oikeudessa kannettaan jatkaa. Mutta kaikesta edesvastuusta, vaikkapa palkollinen kannettaan jatkaisikin, pääsee isäntä vapaaksi, kun hän vain näyttää toteen, että hän on köyhä eikä siis puutoksen ja köyhyiden tähden ole kyennyt velvollisuuttaan täyttämään. Ja tällaista lakia, joka tuomitsee palvelijan vankeuteen, jos hän karkaa paikastaan, missä hänen terveytensä on vaarassa kokonaan murtua, mutta joka vapauttaa isännän kaikesta edesvastuusta, kun hän vain todistaa olleensa köyhä, tällaista lakia tahdotaan vielä meidän aikana hyväksyä!

Palkan saa isäntä pidättää, jos hän tahtoo, aina vuoden loppuun, eikä palkollisella ole oikeutta sitä ennen vaatia. Eikä palkollinen saa edes vaatearkkuun kymmenen markan sakon uhalla pitää naapuritalossa. Että näitä nöyryyttäviä määräyksiä vielä käytännössä toteutetaan, todistaa sekin seikka, että 1907 vuoden valtiopäiville edustaja Söderholmin jättämää anomusta palkkauslain uudistamisesta seurasi emäntäliitto »Hemmetin» pöytäkirjan ote, jossa mainitaan, että kokouksessa yksimielisesti hyväksyttiin se kohta palkkauslaissa, missä kielletään vaatearkkuu muualla säilyttämästä. Samoin hyväksyttiin ja vielä erittäin painostettiin sitä kohtaa, jossa isäntä viiden toista markan sakon uhalla velvoitetaan vetämään musta risti palvelijan entisten todistusten päälle, tai kirjoittamaan sen takapuolelle, että se jo on ulospalveltu ja uusi annettu. Juuri tämä viimeainittu kohta on palkollisille mitä nöyryyttävintä, sillä kunnan palvelija tahtoisii pitää todistuksensa puhtaana. Mutta kun sitte sattuu joku emäntäliittolainen, joka vetää mustan ristin kaikkien hänen ehkä monivuotisten todistuksiansa päälle, ja palvelija menee tuomarin luokse oikeutta saamaan, niin hän saa kuulla selitettävän, että palkollislakia ei voida sovelluttaa häneen, koska palkollislaki tuntee ainoastaan vuoden ja puolenvuoden sopimuksia, mutta hän on ollut palveluksessa kuukausisopimuksella. Tuomari selittää, että kirjaimellisesti se laki käsittää ainoastaan vuoden ja puolen vuoden sopimuksia, mutta itse asiassa sovelletaan palkollislakia kaikkiin palkkiosopimuksiin. Näin on käynyt luke-

mattomia kertoja, kun palvelijat ovat yrittäneet oikeuttaan hakea.

Rankaisumääräyksiin nähden on meidän palkkollislaki ankarampi kuin minkään muun maan palkkollislaki. Niinpä määrätään että, jos palkollinen ei aikanaan ilman laillista estettä saavu palvelukseen, hän saa sakkoa aina neljänteen osaan vuoden palkasta. Jos palkollinen karkaa huonon kohtelun tai muun syyn takia, jota ei voida toteennäyttää, on sakko neljäsosa palkasta, mutta jos isäntä sen jälkeen ei tahdo palvelijaa pitää palveluksessa, on sakko aina kolmeensataan markkaan tai enintään kolme kuukautta vankeutta. Tämä viimeainittu määräys saatiin meidän palkkollislakiin keisarillisen asetuksen kautta 1879, siis samana vuonna, jolloin elinkeinolakiin hyväksyttiin alaikäisten työpäivän rajoitusta ynnä muita suojelmääräyksiä. Kuvaavata palkollisten suojelukselle!

Sitte voidaan palkollinen tuomita semmoisesta viasta tai rikoksesta, jota ennen ei ole nuhteella tai kurituksella sovittu, vetämään sakkoa koko palkan tai osan siitä sekä korvaamaan vahingon. Isäntä saa käyttää poliisia niskoittlevan palvelijansa takaisintuomiseksi. Isäntää sitä vastoin, jos hän rikkoo sopimuksen, ei tuomita sakkoon, vielä vähemmän vankeusrangaistukseen. Isäntä pääsee ainoastaan vahingonkorvauksella. Kun valiokunta sanoo että lukuisia palkkiosopimuksia vielä tehdään palkkaussäännön määräysten mukaisesti ja että nämä sopimusmuodot vielä toistaiseksi tarvitsevat palkkaussäännön tukea, niin tahdot valiokunnan enemmistö sillä sanoa, että isännistöllä täytyy edelleenkin olla lupa vedota oikeutensa tueksi niihin nykyistä oikeuskäsitettä vastaamattomiin määräyksiin, joista sama valiokunta toisessa kohdassa sanoo, että useat näistä määräyksistä ovat sellaisia, etteivät isännät eivätkä palkolliset yleensä käytännössä enää tahdo eikä voi niitä noudattaa.

Mutta että nykyisen palkkaussäännön ankariimpiakin määräyksiä vielä tänäkin päivänä isännistön puolella noudatetaan, todistavat monet tapaukset, joista mainitsen yhden. Viime tammikuussa pestasi erään maatilan omistaja Helsingin pitäjältä kaksi tyttöä täältä itselensä karjanhoitajiksi. Tytöt saivat niin sanotun muonan, jonka suuruus oli viisi hehtolit-
raa rukiita ja kolme hehtolit-
raa maitoa päivässä, rahapalkkaa oli 200 markkaa. Sopimus oli vähän epäselvä, sillä tytöt, jotka eivät koskaan olleet muonalla palvelleet, luulivat muonan sekä rahapalkan

tarkoittavan aikaa tammikuusta marraskuuhun, mutta isäntä väitti palkan olleen laskettu koko vuodelta, jonka mukaisesti kuukausittain jaettuna hän myöskin palkan maksoi. Tämän mukaan nousi tyttöjen palkka rahassa kalliimman jälkeen laskettuna noin 28 markkaan kuukaudelta ja kaikesta, minkä tytöt olivat pakotetut ruoaksi talosta ostamaan, laskettiin hinta aina kalliimman jälkeen. Kun palkasta ei tullut edes markkaa päivältä, niin oli sillä miltei mahdoton tulla toimeen; sen lisäksi vielä huone, joka annettiin heidän asuttavakseen oli täynnä rotanreikiä, eikä tyttöillä ollut ruualleen mitään säilytyspaikkaa, johon rotat eivät olisi päässeet, joten rotat ja tytöt olivat yksissä ruoissa. Eikä isäntä antanut huonetta laittaa, vaikka tytöt useamman kerran sitä pyysivät. Silloin ilmoittivat tytöt viime kuun puolivälissä, että heidän on mahdoton olla eteenpäin, joten he tulevat muuttamaan ja tämän kuun 1 päivänä tulivat he myöskin, isännän kiellosta huolimatta, talosta pois. Mutta nyt isäntä haetti tytöt, joiden todistukset olivat isännällä, poliisin avulla takaisin. Seuraavana päivänä tulivat tytöt uudestaan pois ja menivät köyhäin asianajajan luo. Tämä oli selittänyt, että isännällä on lain mukaan aivan oikein. Ja palkkaussäännön mukaan on isännällä oikein, vieläpä niin oikein, että tytöt lain mukaan saavat vankeutta aina kolme kuukautta. Ja isäntä on uhannut haastaa tytöt oikeuteen ja sitäpaitsi on tyttöjen mahdoton saada uutta paikkaa, koska heidän monivuotiset todistuksensa ovat isännällä, joka ei niitä anna. Tällaisissa tapauksissa vetoavat isännät kyllä lain alastomiin pykäliin ja osottavat siten käytännössä, että palkollislakia vielä sekä voidaan että tahdotaan sovelluttaa. Olkoon edelliseen vielä lisätty, että mainitusta paikasta on kuusi palvelijaa lähtenyt sitte marraskuun ja että kaikilla oli ollut vuosisopimus. Miten rettelöt toisten kanssa ovat päättyneet en tunne, enkä vielä tiedä, miten rettelöt näiden tyttöjen kanssa päättyy.

Lain mukaan saa isäntä erottaa palkollisen heti, jos palkollinen havaitaan kelvottomaksi siihen palvelukseen, johon on ruvennut tai puutuu uskollisuudessa. Isännän ei tarvitse mitenkään todistella näitä syytöksiä, vaan voi hän heti erottaa. Nämä määritelmät sekä kelvottomuudesta että uskollisuudesta ovat niin venyviä, että niitä voidaan isännän puolelta sovelluttaa mihin tapauksiin tahansa, silloin kuin isäntä tahtoo päästä palvelijastaan. Kun palkolliselta vaaditaan aivan mahdottomia muo-

dollisuuksia ennen palveluspaikasta vapaaksi pääsemistä, niin on kohtuus ja oikeuserilainen eri ihmisille.

Suojeluslain tapainen määräys on palkkaussäännön 5 §, jossa isäntä velvoitetaan palvelijan sairastuessa antamaan hoitoa ja vaalimusta palvelijalle. Mutta sekin velvollisuus on osattu järjestää yhteiskunnan velvollisuudeksi, sillä vuonna 1879 säädetyssä vaivaishoitoasetuksessa on pykälä, joka oikeuttaa isännän siirtämään sairastuneen palvelijansa hoitovelvollisuuden yhteiskunnan kannettavaksi. Sitäpaitsi on palkkaussäännössä varattu isännälle oikeus ottaa palvelijan palkasta, mitä hän lääkäreille ja rohtoihin kuluttaa. Samoin isäntä saa ottaa kunnan ja kruunun verotkin palvelijansa palkasta. Täten supistuu suojelusmääräykset aivan olemattomiin.

Kuten edellä olen viitannut, ei nykyisessä palkkaussäännössä ole mitään todellista suojaa palkollisten oikeuksien suojelemiseksi, sillä kaikki oikeudet sen mukaan kuuluvat isännän puolelle, ja koska mielestäni laki, joka turvaa yksinomaan työnantajaa, joka muutenkin on asianosaisista vahvempi ja turvatumpi, niin ei laki enää ole laki, vaan vääräys ja sellaisena se siis on kumottava.

Palkkaussäännön kumoamista nyt heti, ennenkuin on saatu vastaava laki tilalle, vastustaa porvaristo, koska sen mukaan palkolliset muka jäisivät oikeudettomaan tilaan. Mutta kuten edellä olen viitannut, ei palkollisten oikeuksia millään tavalla tässä laissa suojella, joten palvelijat, jos nykyinen laki kumotaan, jäisivät entiseen oikeudettomaan asemaansa, mutta palkkaussäännön kumoamisella poistettaisiin oikeuden leima siltä vääryydeltä, jota lain varjolla nykyään harjotetaan, ja palvelijat tulisivat samanlaiseen asemaan kuin monet muut palkkatyöläiset, jotka eivät kuulu elinkeinolain alaisiin.

Ehdotan, että suuri valiokunta ottaisi esittämäni näkökohdat huomioon esillä olevaa kysymystä käsiteltäessä.

Ed. K a a r n e: Mietinnön vastalauseessa kyllä on esitetty minunkin mielipiteeni puheenalaisessa asiassa. Lausun kuitenkin muutaman sanan. Joku päivä sitten pahoteltiin sitä oikeudensortoa, jota Suomen kansa saa kärsiä väkevemmän puolelta. Viitaten siihen mielipiteeseen, joka silloin ilmeni sortoa vastaan, pyydän nyt sanoa: »Kaikki siis, mitä te tahdotte, että ihmisten pitää teille tekemän, niin te myös heille tehkää», sillä jos kutkaan, niin

palvelijat saavat kärsiä oikeuden sortoa nykyisessä asemassaan, ja kuitenkin työväen-asiainvaliokunta ehdottaa yhä vieläkin pidettäväksi voimassa sellaisia orjasääntöjä, jotka ovat häpeäpilkkuna kristikansan keskuudessa.

Nykyään on paljon puhuttu siveellisistä vaaroista, jotka uhkaavat niellä nykyisen yhteiskunnan, mutta kuitenkin ei ole hyvää tahtoa käydä poistamaan sellaisia epäkohtia, joilla on suuri merkitys siveellisiin asioihin nähden. Palvelijain orjallinen olosuhde pakottaa heitä tunkeutumaan kaupunkeihin etsimään vapaampia työpaikkoja, josta on seurauksena työn puutetta ja kurjuutta. Vankilainkin tilastolliset tiedot osoittavat, että suurin osa naisvangeista on palvelijattaria, tämänkin seikan pitäisi antaa aihetta luomaan suurempaa huomiota heidän yhteiskunnalliseen asemaansa. Paitsi sitä, että palvelijat erikois-asemansa tähden ovat yleensä halveksittuja, saavat he esimerkiksi täällä Helsingissä kulkea ikäänkuin orjakaupoilla viikkokaudet. Nykyään pääkaupungin rouvat ilmoittavat samalla kertaa useampiin yksityisiin paikanvälitystointoihin haluvansa palvelijan; kun sitten toimistoista alkaa saapua kymmenittäin palvelijattaria rouvan nähtäväksi, niin yksi näyttää laiskalta, toinen väsyneeltä, kolmas liika iloiselta, neljäs liika nuorelta tai päinvastoin, viides on lyhyt ja paksu, kuudes pitkä ja laiha, seitsemäs näyttää liian hienolta, kahdeksannella ei ole hampaita ja yhdeksäs ei osaa ruotsia ja niin edespäin. Näin heitä juoksutetaan aamusta iltaan ja paikanvälitystointit kiskovat heidän viimeisetkin penninsä.

Valiokunnan enemmistö tahtoo kaikissa tapauksissa palvelijat pidettäväksi erikois-asemassa muihin työläisiin nähden. Minkätähden on välttämätöntä sitoa yksi osa työläisiä erikoislakien alaisiksi? Pelätäänkö annettavan liian paljon oikeuksia palvelijoille, liian vähän isännille? Ei, vaan mietinnössä sanotaan, että palkollissopimus varsinkin sen johdosta, »että niin sanotut palkolliset useimmiten saavat asunnon ja ravinnon isännän taloudessa, on siksi erikoislaatuinen, ettei siihen käy kaikin puolin soveltaminen työsopimusta koskevia yleisiä lainsäädännöksiä». Tässä kohden valiokunta sanoo suoran totuuden. Mitä erityisesti naispalvelijain asumuksiin tulee, on se todella surkultettava. Keittiöt kaupungissa ja yleiset pirtit maalla ovat hänen asuntonaan. Näistä palvelijain asunnoista kirjoitti viime vuonna eräs laajalti maatamme tunteva kirkkoherra eräässä aikakauslehdessä: »sinne nostetaan elukan ruo-

ka-astiat, että pysyisivät sulana. Kanoille järjestetään sopivaan nurkkaan karsina; joskus pieni porsaskin pidetään tuvassa viikkomääriä ennenkuin se oppii syömään. Itsestään on selvää minkälainen ilma tällaisessa tuvassa on ja minkälaiselta siellä järjestys ja siisteys näyttää, kun tuvan permantoakaan ei ole voitu koko pitkänä talvena pestä. Usein ovat navetat, tallit, sikoläävät ja kanahuoneet kartoissa paremmassa kunnossa kuin renkien ja heidän lastensa asunnot.» Hän sanoo, että vasta muutamat maanomistajat ovat alkaneet rakentaa reingeilleen yhden perheen asuntoja. Työpäivät ovat pitkiä, 14 tunnista 18 tuntiin ja ruokakin usein niin niukka, että palvelijan täytyy kärsiä suorastaan nälkää. Tietysti eivät kaikki palveluspaikat ole yhtä huonoja, löytyy poikkeustapauksissa hyviäkin.

Sitten on vielä yksi asia, se nimittäin, että eduskunnan lainlaadinnan tulisi pyrkiä siihen, että lait saataisiin niin yksinkertaisiksi, selviksi ja tajuttaviksi kuin suinkin mahdollista, etteivät ne muodostaisi sellaista salattua maailmaa, johon ei tavallinen ihminen voisi ruveta perehtymäänkään, vaan joista tietoa saadakseen tarvitsee lakitieteen tohtoreita ja muita sellaisia apunaan. Sitten sellaiset kasvatusopilliset kehotukset kuin ne, mitä nykyinen palkkaussääntö sisältää, ovat kyllä paikallaan monessa suhteessa, mutta laissa ne ovat tarpeettomia ja harhaanvieviä, sillä nuhde palvelijaa vaan pahentaa, mutta ystävällisyys antaa paljon parempia tuloksia. Samaten rikoslain määräykset kyllä sopivat rikoslakiin.

Palkkaussääntö on siis poistettava, jos tahdotaan tehdä ihmiset yhdenarvoisiksi. Palvelijan ja isännän tulee keskenään sopia, sillä jos he tahtovat antaa toisilleen ihmisarvoa, niin he voivat olla yhdessä kymmeniä vuosiakin. Miksi pitää saman kansan jäsenillä, saman kansan lapsilla olla eri lakeja, jotka toista kahlehtivat enemmän kuin toista? Minä kannatan vastalauseita ja toivon, että eduskunta ihmisyyden nimessä kumoaa jo tällä istuntokaudella ihmisyyttä ja oikeudentunnetta loukkaavan palkkaussäännön.

Ed. Granfelt: De föregående tvenne ärade talarene hafva nu varit i tillfälle att komma fram med större delen af den repertoar, som plägar förekomma, när någonting som har sammanhang med förevarande ärende, är i fråga; emellertid är deras framställning utaf de skäl, på hvilka utskottet föreslagit motionernas afböjande, i korthet sagdt, icke fullt

riktig. Den är fullkomligt lika skef som reservationens. Utskottets flertal, som fortfarande anser att specialstadganden i lag rörande tjänstehjonsaftalet äro behöfliga, har på denna grund motsatt sig legohjonsstadgans omedelbara upphäfvande innan ny lag i saken kommit till stånd. Utskottet har tillika medgifvit att reformer i lagstiftningen rörande tjänstehjonsförhållandena äro nödiga, och på denna grund har utskottet i sitt redan utdelade betänkande n:o 3 funnit sig förslaget, att till antagande förorda de där behandlade petitioner, i hvilka en reformering af lagstiftningen rörande tjänstehjon föreslås i sammanhang med en allmän omarbetning af lagstiftningen om arbetsaftal. Detta betänkande n:o 3 kommer, som bekant, till behandling, sedan det nu förevarande ärendet gjort sin vederbörliga färd till stora utskottet och därifrån tillbaka.

Ed. Pohjola: Täällä ed. Sillanpää jo luutteli useita voimassaolevia palkkaussäännön kiristysmääräyksiä, mitkä kaikki ovat mitä selvimpiä luokkamääräyksiä, laadittuja isäntäin etujen mukaan, palkkolisten oikeudesta vähääkään välittämättä. Minä pyydän eduskunnan ja samoin suuren valiokunnan, jonka käsiteltäväksi tämä asia lähetetään, huomiota kiinnittää erityisesti niihin palkkaussäännön määräyksiin, mitkä tekevät palkkaussäännön erikoismääräykset käytännössä palkkolisille niin sietämättömiksi ja mitkä ovat taloudellisesti niin edullisia isännille ja epäedullisille palkkolisille. Nämät pahimmat palkkaussäännön kiristysmääräykset sisältyvät palkkaussäännön niihin pykäliin, joitten turvissa tehdään palkkolissopimuksia vuosiksi ja puolivuosiksi ja joitten turvissa näin tehtyjä sopimuksia sitte pidetään voimassa.

Vuosiorjuus — siksi täytyy nimittää vuosiosopimusten käytännössä pitämistä yleensä — suo isännille mahdollisuuden palkkaussäännön erinäisten kiristysmääräysten käytännössä toteuttamiseen. Vuosiorjuus estää palkkoliest sekä yksityisinä että järjestyneinä toimimasta vapautukseen näiden kiristysmääräysten raskaan painostuksen alta; ja vuosiorjuus edelleen estää palkkoliset asettamasta rajoja isäntien voitonhimolle, se estää heitä kohottamasta kurjaa taloudellista asemaansa.

Niillä vuodeksi pestatuilla palkkolisilla, joita isännät saavat palkkaussäännön 3 §:n mukaan »isällisesti kurittaa», ei ole mahdollisuutta poismuuttamisen uhalla asettaa minkäänmoisia rajoja isäntäin kuritukselle eikä poismuuttamisella kokonaan pelastua näiden rääkkäämi-

sestä, mitkä mahdollisuudet olisivat jossain määrin palkkolisilla esimerkiksi kuukausiosopimusten käytännössä ollessa. 14 vuotta nuoremman naispalkkolisen ja 18 vuotta nuoremman miespalkkolisen täytyy siis kärsiä koko vuoden pahoinpitelyä, jota isännät harjoittavat, pakottaakseen heitä ylivoimaiseen työhön tai muitten tunnottomain määräystensä ja oikujensa tottelemiseen. Ei edes palkkolisen isä tai äiti saa, jos hän tahtoi ja varojensa puolesta voisi, pelastaa lastansa tätä kiduttavan isännän käsistä, ennenkun vuosi on kulunut loppuun. Palkkaussäännön 53 §:n määräykset palkkolisen karkaamisesta sovelletaan tällaisiin tapauksiin aivan yleensä.

Niiden porvarisedustajain, jotka joskus ovat täällä tehneet itsensä huomatuiksi pitkälle menevillä eläinsuojelusharrastuksillaan, pitäisi kai toki yhtyä vaatimaan palkkaussäännön turvaamaan vuosiorjuuden kumoamista, että palkkolistoimissa työskenteleville lapsille voitaisiin valmistaa tilaisuus edes paeta heitä rääkkäviä isäntiä, milloin heillä sattuisi turvapaikka olemaan. — Palkkaussäännön määräyksiä vuosiorjuudesta ja palkkolisten karkaamisesta sovelletaan käytäntöön silloinkin, kun isännät uhkaavat tuhota naispalkkolisensa samalla kertaa sekä terveydellisesti että siveellisesti. Olen sattunut kuulemaan tapauksen, että kolmetoistavuotias tyttö, joka on karannut palveluspaikastaan äitinsä, köyhän lesken, luo sentähden että isäntä on häntä ahdistellut epäsiivelisessä tarkoituksessa, on viety väkisin palveluspaikkaansa takaisin. Tämäkin menettely oli aivan palkkaussäännön mukaista, sillä »jos palkkolinen karkaa palveluspaikastansa ennen kuin palvelusaika on loppunut, olkoon isännällä valta tuoda hänet takaisin ja pysyköön palkkolinen palveluksessaan oikeaan muutto-päivään asti». Näin mainitaan palkkaussäännön 53 §:ssä. — Toinen neljätoistavuotias tyttö karkasi saman syyn tähden kotiinsa palveluspaikastaan erään asemapäällikön luota. Tytön veli meni vaatimaan tytön palkkaa, mikä jäi palveluspaikkaan. Herra asemapäällikkö ei antanut, vaan käski koettaa käreillä hakea ulos tytön palkan. Tämäkin oli palkkaussäännön mukaista menettelyä, vieläpä armollisinta laatua isännän puolelta, sillä herra isäntä olisi voinut noudattaa poliisiviranomaisilla karanneen tytön uudelleen »palvelukseensa» sekä pidättää vuoden kuluttua neljännen osan tämän vuosipalkasta, jos hän niin olisi tahtonut. Minä pyydän kysyä, eivätkö arvoisat porvarilliset naisedustajat, jotka täällä ovat var-

sin huomattavasti esiintyneet siveellisyysasian ajajina ja jotka tietävät, että juuri palkollisväestöä enimmäin sortuu prostitueerattujen naisten joukkoon, pidä velvollisuutenansa ryhtyä vaatimaan palkkaussäännön kumoamista, että nuoret palvelustytöt voisivat vaikkapa kesken palvelusvuotta jättää palveluspaikan, jossa isäntä uhkaa tuhota heidän sekä terveytensä että siveellisyytensä?

Palkkaussäännön määräykset vuosiorjuudesta ja sen voimassapitämisestä tekevät myöskin sen, etteivät palkolliset voi tehdä mitään saamansa huonon kohtelun, ravinnon ja asunnon parantamiseksi tai työolojensa helpottamiseksi. Vuosiorjuuteen kytkettyä palkollista isäntäväki voi kohdella miten tyyliä ja tunnottomasti tahansa, niin että palkollisen elämä jo yksinomaan isäntäväen alituisten herjausten, ilkeämielisten puheiden ja palvelussäännön edellyttämien kotitarkastusten tähden tulee mitä sietämättömmäksi. Kymmenettuhannet palkolliset kärsivät sanomattoman paljon tässä suhteessa. Mutta sittenkin heidän on pysyttävä palveluspaikoissaan koko vuosi. Ei ole mahdollisuutta poismuuttamisen uhalla pakottaa isäntäväkeä inhimillisempään kohteluun, ei ole mahdollisuutta paeta pahimminkaan kohtelevia isäntiä ja näiden perheenjäseniä, ennenkuin palvelusvuosi on kulunut loppuunsa. — Monen palkollisen täytyy tehdä aivan ylivoimaisesti työtä, varsinkin kun kaikenlainen työ luonnottoman pitkillä työpäivillä ja alituisilla käskemisillä, tehdään ylivoimaiseksi. Siitä kärsivät yleensä kaikki palkolliset, mutta varsinkin lapset ja nuoret henkilöt. Mutta vaikka työ tulee palkollisille sietämättömän raskaaksi, niin heidän täytyy olla koko vuosi paikassaan, elleivät he jo sitä ennen näännä, niin että isäntä katsoo parhaaksi erottaa heidät kelvottomina, palvelussäännön 3 §:n määräysten mukaisesti.

Samallaista kiusausta täytyy palkollisten kärsiä asunnon ja ravinnon suhteen voimatta tehdä mitään vuoden kuluessa olojensa korjaamiseksi. Palkollisten ravinto- ja asunto-olot ovat yleensä mitä huonoimmat, niinkuin täällä jo kaksikin edellistä puhujaa ovat osottaneet. Viranomaisista, joihin palkollisten palkkaussäännön mukaan pitäisi tällaisessa tapauksessa turvautua, ei ole yleensä vähintäkään apua; sillä virkaherrat, poliisista alkaen, ovat yleensä yksimielisiä siitä, ettei palkollisen sovi olla vaativainen ravintonsa ja asuntonsa suhteen vaan täytyy tyytyä siihen, mitä isännät suvaitsevat antaa. Ja vaikka palkollinen kuinkakin kärsisi

asunnon ja ravinnon suhteen, täytyy hänen pitkittää kärsimyksiään koko vuoden. Hän ei voi poislähdön uhalla eikä suoraan poismuuttamisella parantaa ravintoaan ja asuntoansa. Tähän nähden harjoitetaan palkollisten suhteen mitä häikäilemättömintä kiristystä, minkä nykyaikainenkin laki yleensä muissa tapauksissa kieltää.

Samanlaista ja taloudellisesti vielä tuntuvoimaa kiristystä harjoitetaan palkkaussäännön turvissa siten, että palkolliset pakotetaan pysymään koko vuoden paikoissaan sillä palkalla, jolla he vuoden huonoimman työajan alkaessa ovat pakotetut siihen rupeamaan. Palkollisten muuttoaika on palkkaussäännön mukaan syksyllä, marraskuun alussa, siis vuoden huonoimman työajan alkaessa. Porvarien taholta on usein väitetty ja väitettiin nytkin, kun tätä kysymystä käsiteltiin työväenasiain valiokunnassa, että muuttoaika syksyllä on sopiva, koska muka palkolliselle on edullista päästä syksyllä huonon työajan alkaessa koko vuodeksi työhön. Mutta jokainen, joka vähänkin tuntee työmarkkinoilla vallitsevia lakeja, tietää varsin hyvin, että huonon työajan alkaessa ja kestäessä täytyy työläisten aina tehdä huonompia, vieläpä varsin paljon huonompia työsopimuksia kuin yleensä parempina ja tavallisina työaikoina. Ja sentähden ei kukaan työläinen tee ilman pakkoa pitkäaikaisia työsopimuksia huonona työaikana. Mutta vuosipalkollisten täytyy tehdä työsopimus vuoden huonoimman työajan alkaessa ja koko vuodeksi kerrallaan. Palkolliset pakotetaan siten myymään koko vuotisen työnsä vuoden huonoimman työajan halvalla hinnalla. Vuosiorjuudella estetään siis palkolliset parantamasta palkkaetujaan yleisten työmarkkinain ja hintojen mukaan kiireellisimpinä ja parempina työaikoina. Niin pitkälle menevää työvoiman myyntivapauden rajoittamista täytyy pitää mitä häikäilemättömpänä kiristyskäsena. Ja tämä kiristys tuottaa sen harjoittajille melkoisia etuja ja palkollisille suurta tappiota. Tämä käykin selville, kun vertaillaan palkollisten palkkoja muiden palkkatyöläisten palkkoihin.

Tarkastellessa voimassa olevan palkkaussäännön eri puolia, täytyy myöntää, että todellakin ovat aateliset, papit, talonpojat ja porvarit aikoinaan osanneet laatia palkkaussäännön, joka on kuvaava todistus siitä, miten pitkälle riistäjäluokka saattaa mennä riistämismahdollisuuksien tunnottomassa varaamisessa, silloin kun työläisten vastarinta ei ole heitä estämässä. Yhtä kuvaavaa kuin tämä, on myös

se, että isäntäin edustajat vielä nyt, kun työväenluokan edustajia on tässä eduskunnassa jo lähes puoleksi ja kun riistäjät itse ja heidän oikeusoppineensa julistavat työsopimuksen vapauden pyhyyttä, tahtovat edelleen säilyttää palkkaussäännön ja sen turvaaman vuosiorjuuden.

Palkkaussäännön säilyttämisen puolustamiseksi ovat porvarilliset muun muassa tämän eduskunnan työväenasiainvaliokunnassa esittäneet väitteen, että varsinkin maanviljelystyö vaatii sitä varmuutta, minkä vuosipalkollisten pitäminen isännälle takaa, ettei nimittäin työläinen voi kiireellisenä työaikana lähteä pois ja jättää isäntää väenpuutteeseen. Mutta tämäkin väite osottaa vain sitä, että työnantajat tahtovat vuosisopimuksia jo mainituissa kiristystarkoituksessa. Maanviljelystyössä ei työn laatuun nähden tarvitse kahlehtia työläisiä vuosisopimuksilla. Löytyy muita työaloja, mitkä ovat teknillisessä suhteessa sellaisia, että yhden ainoan työläisen poistuminen saa seisomaan koko tuotantolaitoksen, jossa on satoja työläisiä työssä. Sitäpaitsi näissä tuotantolaitoksissa on työ useinkin laadultaan sellaista, ettei ole helppo saada heti toista kyllin oppinutta työläistä pois lähteneen sijalle. Näihin kään töihin ei työläisiä yleensä kytketä vuosi-kaupoilla heidän poismuuttamisensa ehkäisemiseksi. Maanviljelystyö on laadultaan sellaista, ettei siinä yhden henkilön poistumisella ole niinkään suurta merkitystä, jota paitsi maatoihin pystyviä henkilöitä aina on saatavissa, kun vaan työntekijälle maksetaan palkkaa. Niin, kun maksetaan palkkaa. Mutta isännät haluavat palkollisia pienillä palkkoilla, ja niiden saamiseksi on voimassa oleva palkkaussääntö tehokas kiristyslaki.

Asiain näin ollen on ymmärrettävissä se, että porvaripuolueiden edustajat ovat niin sitkeästi vastustaneet palkkaussäännön kumoamista, samoin kuin sekin, että työväen edustajat ovat vaatineet mainitun kiristyslain kumoamista.

Kokemus on osoittanut, ettei tämä eduskunta, jossa vielä toistaiseksi on porvarillinen enemmistö, ole toteuttanut minkäänlaista työväelle edullista, vähänkään tärkeätä uudistusta, ellei työväestö sitä ennen ole taistellut monta ankaraa ja sitkeää taistelua. Työväensuojelulain hyväksymiseen eduskunnassa on tarvittu satoja sitkeitä työtaisteluita. Maanvuokralain aikaansaamiseen tarvittiin torpparilakkoja sellaisia kuin Jokioisten, Sälinkään, Laukon ja useat muut torpparilakot. Palkollisväestö ei vielä ole kyennyt tällä tavoin ravistelemaan kahleitaan,

niin orjuutetussa ja sorretussa asemassa palkollisväestö on ollut nykyisen palkkaussäännön määräysten vallitessa. Sentähden tuntuu melkein siltä, että tämä valiokunnan mietintö tulee tällä kertaa, niinkuin tämänsuuntainen mietintö samassa asiassa ennenkin, eduskunnassa hyväksytyksi ja sosialidemokraattisen puolueen vaatimus palkkaussäännön kumoamisesta hylätyksi. Nykyiseen valtiolliseen asemaan nähden lienee kuitenkin hiukan syytä toivoa, että eduskunnan porvarillinen enemmistö käyttäisi jonkun verran säästään sitä väkevemmän oikeutta, joka sillä tässä eduskunnassa on. Sentähden toivon suuren valiokunnan tätä asiaa käsitellessään yhtyvän puoltamaan mietinnön vastalauseita eduskunnan hyväksyttäväksi.

Keskustelu ja asian ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi. Asia menee suureen valiokuntaan.

4) Työkyvyttömyys- ja vanhuusvakuutuksen järjestämistä

koskeva työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 1 esitetään siinä valmistelevasti käsiteltyjen ed. Salon y. m. anomusehdotuksen n:o 1 ja ed. Kaarneen anomusehdotuksen n:o 5 ainoata käsittelyä varten.

Ed. Renvall: Pyydän saada ehdottaa, että tämä asia jätettäisiin pöydälle ensi viikkoon.

Ed. Granfelt: Det förhåller sig med det förevarande ärendet på samma sätt som med de flesta, hvilka petitionsvägen inkomma till landtdagen, att det uskott, till hvilket frågan hänskjutes, icke kan erhålla ett till sådan grad bearbetadt material, att det vore möjligt att på den korta tid, som står detsamma till buds, intränga till sakens själfva kärna samt därom afgifva ett allsidigt bindande utlåtande. Denna gång föreligger visserligen till grund för granskningen invaliditetsförsäkringskommitténs i många stycken mycket förtjänstfulla betänkande af år 1908, jämte därtill hörande vidlyftiga, belysande litteratur. Men denna gång äro å den andra sidan själfva petitionerna; för öfrigt första gången framlagda redan vid 1908 års andra landtdag, af den vidtgående och ifrån kommittéförslaget afvikande innebörd, att det varit förenadt med stor svårighet att fatta en position emellan dessa på så olika principer

byggda förslag. Under sådana omständigheter borde det ju synas naturligt, att utskottet ifrån början beslutit sig för att, under hänvisningen till den utveckling, frågan sedan år 1908 utomlands genomgått, endast med framhållande af allmänna synpunkter och önskningsmål söka påskynda den redan ifrån regeringens sida i gång satta utredningen. Först sedan ett slutgiltigt formuleradt resultat däraf förelägges landtdagen kan det ju blifva dennas sak att låta sig på de närmare detaljerna, samt pröfva, huruvida den stora sak, petitionerna afse att befrämja, verkligen i vårt fattiga land kan realiseras.

Under det förberedande stadium, i hvilket denna fråga således ännu befinner sig, har utskottet ansett sig främst hafva att uttala sig om de hufvudsakligen i tvenne hufvudriktningar gående sätten för frågans förvärligande, för hvilka betänkandet närmare redogör, och har därvid främst tänkt på de ekonomiska möjligheterna att här lägga dem till grund för en folkförsäkring af den art initiativen åsyfta.

Det ena sättet, den i England införda ålderspensioneringen, utan bidragsskyldighet ifrån de pensionerades sida, synes ju erbjuda vissa fördelar såväl genom en enklare förvaltning som genom den större trygghet de pensionsberättigade hafva att verkligen på sin ålders dagar erhålla det afsedda understödet. Men å andra sidan är att observera, att denna pensionering icke ens i det rika England ansetts kunna ifrågakomma förrän vid uppnådda 70 år, samt alls icke för tidigare invaliditet. Likväl har statsutgiften för denna pensionering visat sig redan betydligt öfverstiga de kalkylerade beloppen. Det synes därför som en ren utopi att här ens sätta dylika anordningar i fråga.

Det andra sättet, ifråga om hvilket redan erfarenhet föreligger ifrån Tyskland, baserar sig på obligatoriska bidrag ifrån både arbetare och arbetsgivare, hvardera till hälften, på sätt i betänkandet närmare är framhållet, medan staten däremot skulle åtaga sig medlens förvaltning och garantera pensionerna samt lämna ett mindre bidrag. Denna anordning, på hvilken 1908 års kommittébetänkande bygger, synes äfven ifrån en annan sida sedt hafva den väsentliga fördel, att densamma icke har någon bismak af fattighjälps, samt att densamma skulle uppmuntra de försäkringsskyldiges förtänksamhet samt bereda möjligheten att genom frivilliga inbetalningar öka pensionsbeloppen. Dess grundprincip är att låta arbetet betala premier-

na. För detta sätt att förvärliga saken har man uttalat sig äfven i Sverige och Norge, och medel reserveras därstädes redan för ändamålet. För den händelse att framdeles utredning förebringas, om, och på hvad sätt vår statsbudget kan bära de till måhända ett tiotal millioner uppgående utgifter å denna försäkrings genomförande här kunde kräfvat ifrån statens sida, synes densamma erbjuda den antagligen enda möjligheten att här realisera petitionernas hufvudsyftemål.

Emellertid föreligger ännu icke, såsom sagdt, någon utredning angående frågans ekonomiska sida. En kalkylering af eventuellt uppstående behof af nya skatter borde således främst företagas, äfvensom utredning förebringas angående de reserveringar af medel, som för sakens genomförande, här som i Skandinavien, torde finnas oundvikliga. Jämväl måste ju en noggrann utredning förebringas därom, huruvida våra näringar, som redan arbeta med så många svårigheter, verkligen kunna bära de nya pålagor, som försäkringen dels direkte, dels indirekte komme att kräfvat af dem. En sådan tunga kan lätt komma oanade rubbningar åstad inom de ekonomiska förhållandena uti vida folklager, som där af drabbas, och blott ett sådant förarbete kan trygga därför.

Härom innehåller kommittébetänkandet ej någon utredning och utskottet har saknat hvarje möjlighet att därom uttala sig. Utskottet har endast, på sid. 13 i betänkandet till pröfning kunnat framställa en del synpunkter, hvilka dels afsett att underlätta försäkringsbidragens inbetalande, dels att bereda själfva försäkringen en bredare bas. I detta sistnämnda afseende har utskottet såsom önskvärdt uttalat, att »hvarje medborgare, som uppnått en viss ålder» — den då de obligatoriska inbetalningarna i allmänhet skulle börja, — borde inbetala en bestämd försäkringsafgift, som emellertid skulle berättiga honom till pension endast i det fall, att han vid inträdet i pensionsåldern ej skulle äga högre årsinkomst, än den, åt hvars innehafvare pension eljes utbetalas. Härigenom synes en mera rättvis fördelning af bördorna för försäkringen kunna komma att äga rum emellan olika samhällsklasser, och jämväl enhvar, som på sin ålder kunde komma i behöfvande läge, kunna komma att erhålla den bestämda lifräntan.

En minoritet inom utskottet har däremot ej kunnat ena sig om det uttalande nederst på sid. 13, hvarigenom en återbetalning af inlevererade försäkringsafgifter till den för-

säkrades familj förordas. Denna minoritet, till hvilken äfven jag hör, har ansett frågan genom alla dylika bibestämningar endast komplicerat äfvensom den ekonomiska möjligheten af dess lösning i önskad riktning därigenom minskas.

1908 års kommittébetänkande har varit föremål för många anmärkningar ifrån de myndigheters och sakkunniges sida, till hvilkas utlåtande detsamma varit öfverlämnadt. Utan att kunna ingå på en detaljerad värdesättning af detta material har utskottet dock trots sig kunna i hufvudsak gifva de principer sitt understöd, på hvilka sagda betänkande bygger. Att en omarbetning, i många afseenden rätt genomgripande, af 1908 års betänkande måste ske, innan detsamma kan föreläggas landtdagen, synes i hvarje fall vara uppenbart.

Emot denna utskottets uppfattning, hvarigenom således det framlagda initiativets hela vikt och den betydande bärvidd detsamma äger för förbättrande af den arbetande klassens ställning här i landet till fullo erkännes, står nu den af utskottets samtliga socialistiska ledamöter undertecknade reservationen. Oaktadt 1908 års kommittébetänkande utreder, hurusom en pension af 350 mark åt hvarje medlem af landets arbetarebefolkning vid 55 års ålder skulle kräfvat en årlig statsutgift af mer än 100 millioner mark — en kalkyl, hvars slutsumma snarare än att minskas kommer att böra ökas med minst ett tjog millioner — anse sig socialisterna i utskottet kunna upprepa sitt redan vid 1908 års andra landtdag framlagda förslag om en sådan pensionering i detta land, hvars öfriga ordinarie statsutgifter dock endast med några få millioner öfverstiga den nyss angifna kostnaden därför. Det kan ju vara likgiltigt att i ett sådant sammanhang mera utförligt tala om de förslag till nya skatter, med hvilka man föreslår att betäcka denna nya statsutgift. Men så mycket måste väl ändå sägas om den så kallade oförtjänta värdestegringen, — hvilken man vill beskatta med »minst 50 %», medan man i utlandet aldrig torde föreslagit mera än 20 %. — att om en sådan skatt skall påföras vid hvarje försäljning af en fastighet här i landet, så kommer väl ingen sådan framgent att byta ägare, och socialisterna hafva därigenom indirekte medvärkat till att all vår jord får så godt som fideikomissnatur i de nuvarande innehafvarens händer. Hvad åter en progressiv inkomst och arfsskatt kan komma att gifva, är ock ganska ovisst, men många tiotal millioner blir det nog icke, och

någon slags beräkning borde dock föreläggas, innan man föreslår att belasta statsverket med dubbelt större utgifter än detsamma hittills haft.

De finnas beklagligtvis nog, ibland socialisternas vida lager, hvilka taga denna reservation på allvar och säkert finnas sådana ännu flere inom valmannakåren, hvilket senare faktum väl ock är den hufvudsakliga anledningen till reservationens framträdande. Men man borde ju ändå kunna vänta, att åtminstone någon skulle inse och medge värdelösheten af sådana i luften sväfvande förslag, utan hvarje reelt underlag. Det är ju att bjuda stenar i stället för bröd åt alla de naiva, som ännu tro på de stora orden.

På den ännu tills vidare blott påbegynta utredningen af den betydelsefulla samhällsfråga, petitionerna afse, torde väl knappast någon i denna församling finna anledning att direkte motsätta sig utskottets förslag, som ju endast innebär ett påskyndande af ärendets beredning i förhoppning att landtdagen i sinom tid däri skall få mottaga ett lagförslag.

Om den af regeringen sålunda åskade beredningen äro emellertid ännu ett par ord att säga. Intet tvifvel kan ju råda därom, att under nuvarande abnorma förhållanden en sådan beredning icke är att förvänta, — åtminstone ej i en riktning, som här kan ernå understöd. Det uttalade önskningsmålet, hvars framställande utskottet dock ej synes kunna undgå, sedan det en gång fått emottaga ärendet, gäller således för den kommande tiden, den morgondag, då landets angelägenheter åter komma i normala gängor. Detta gäller alla vid denna landtdag väckta petitionsförslag, och jag har därför velat framhålla detta här, då det första petitionsbetänkandet från socialutskottet föreligger till behandling.

Ed. v. Troil: Vid behandling af förevarande ärende har socialutskottet haft att tillgå bland annat invaliditetskommitténs betänkande jämte förslag till invaliditets- och åldersförsäkring, hvilka utskottet förklarat sig också kunna i hufvudsak omfatta, på samma gång utskottet dock funnit sig föranlåtet att uttala särskilda önskningsmål. Önskvärdt hade varit att utskottet skulle egnat invaliditetskommitténs förslag en ännu mer ingående granskning än den som skett och att utskottet därvid tillika skulle hafva tagit del utaf de utlåtanden, som angående samma förslag i tiden afgifvits af särskilda myndigheter och organisationer. En

sådan granskning hade enligt mitt förmenande haft det goda med sig, att genom densamma ovillkorligen klargjorts möjligheterna af att alls kunna genomföra ej endast förevarande gren af den sociala försäkringen än ock de öfriga grenar af den sociala försäkringen, som nu äro på dagordningen jämväl i vårt land, utom det att denna granskning otvifvelaktigt skulle hafva vidhandengifvit, att ännu andra önskningsmål borde i detta sammanhang uttalas.

Utskottet har i likhet med invaliditetskommittén betraktat invaliditets- och åldersförsäkring såsom något helt för sig. Emellertid får den art utaf social försäkring vi allaredan hafva i vårt land, nämligen olycksfallsförsäkringen, likaså litet som invaliditets- och åldersförsäkringen, betraktas såsom något för sig afslutadt helt, utan borde dessa tvänne slag af social försäkring ovillkorligen ställas i samband med öfriga inom det moderna samhällslifvet framträdande slag af social försäkring, t. ex. sjukdoms- och moderskaps samt arbetslöshetsförsäkring äfvensom enke- och pupillpension.

Denna uppfattning, att den sociala försäkringen i alla dess olika former bör bedömas såsom ett helt och förty anordnas under gemensamma rättsnormer samt erhålla gemensam och enhetlig organisation, har alltmer börjat göra sig gällande, och den erfarenhet man på den sociala försäkringens område vunnit uti Tyskland, som ju måste anses såsom den sociala försäkringens föregångsland, visar jämväl därhän. Af de af mig berörda slagen af social försäkring äro uti nämnda land fullständigt genomförda endast sjuk- och olycksfallsförsäkring samt invaliditets- och åldersförsäkring, och har därvid till följd af lagstiftningens successiva fortgång och i afsaknad af tidigare erfarenhet en särskild organisation införts för enhvar af de olika försäkringsgrenarna, på samma gång desamma till sina principiella delar förete väsentliga skiljaktigheter. Följderna af dessa lagstiftningsåtgärder hafva också blifvit en splittring af kraft och intresse samt en stegring af förvaltningskostnaderna, som inverkat hämmande på den sociala försäkringsidéns sunda utveckling och då främst vid genomförandet af öfriga försäkringsformer, hvilka sedan år tillbaka stått på dagordningen i Tyskland och där väntat på sitt förverkligande. Det har nämligen visat sig svårt, ja nästan omöjligt att sammansmälta dessa försäkringsformer med tidigare förefintliga, liksom ock samtliga dessa till ett helt. I så vidt skilda riktningar har utvecklingen uti nämnda land gått. Och dock anses i Tyskland en sådan sam-

mansmältning oafvisligen vara af behovet påkallad.

Redan en flyktig granskning af invaliditetskommitténs betänkande och förslag gifver vid handen, att kommittén icke tillgodogjort sig ofvan anförda erfarenhet. Lagförslaget utgör nämligen en enligt allaredan utdömdt tyskt mönster uppgjord speciallag för invaliditets- och åldersförsäkring, utan att vid detsammes uppgörande beaktats hvarken den hos oss genomförda obligatoriska olycksfallsförsäkringen eller än mindre möjligheterna för och nödvändigheten af en vidare utveckling af den sociala försäkringen. Ty oafsedt de kraf på sjukdoms-, moderskaps- och arbetslöshetsförsäkring samt enke- och pupillpension, som i mer eller mindre lyckligt motiverade petitioner från socialdemokratiskt håll sett dagen allt sedan landtdagen 1907, har allaredan nu en hel del af nyssnämnda försäkringsformer af regeringen lagts under arbete. Sålunda arbetar för närvarande ej allenast en kommitté, för åstadkommande af en arbetslöshetsförsäkring, utan sysselsätter sig en annan med revision af lagen angående arbetsgifvares ansvarighet för kroppsskada, som drabbar arbetare, eller med andra ord med olycksfallsförsäkringen. Uti afgifvet betänkande torde också sistnämnda kommitté hafva framkommit med ett förslag till afsevärd utvidgning af sagda försäkringsform jämte det uti detta betänkande förutsättes inrättandet af en särskild pröfningsnämnd för berörda form af social försäkring. Dessutom berör ju invaliditetskommittén i sitt betänkande nödvändigheten af obligatorisk sjukförsäkring.

Därest nu vid sidan af den redan existerande olycksfallsförsäkringen, eller sådan densamma möjligen i en framtid kan komma att utveckla sig, jämväl invaliditets- och ålderdomsförsäkringen med sin särskilda invecklade och kostsamma organisation skall träda i verksamhet, komma otvifvelaktigt förhållandena på den sociala försäkringens område att hos oss ställa sig likartade som i Tyskland; vi erhålla en mängd från hvarandra fristående sociala försäkringsinstitutioner. Låt så vara att Tyskland med sina stora ekonomiska resurser haft råd att tillåta sig ett dylikt experiment, så kan det icke råda något som hälst tvifvel därom, att genom ett sådant förfarande vårt fattiga land icke skall mäktat helt genomföra hvarken dessa eller än mindre några vidare sociala försäkringsformer.

Det synes mig därför vara en bjudande nödvändighet att vänta med den föreslagna försäkringsformens genomförande till dess frågan

om social försäkring i hela dess omfång undergått noggrann och detaljerad pröfning samt med stöd af denna ett nytt enhetligt utlåtande sett dagen.

Ännu en annan anmärkning utaf principiell art vore att göra emot invaliditetskommitténs betänkande. Kommittén har föreslagit att för handläggning af de rättstvister, som genom ifrågasatta försäkringsforms införande kunde komma att uppstå, en särskild domstolsorganisation borde inrättas, med andra ord att dessa rättsärenden skulle undandragas våra ordinarie domstolars handläggning. Kommittén motiverar denna detalj af sitt förslag därmed, att berörda rättsärenden fordra ett snabbt afgörande men att våra ordinarie domstolar arbeta långsamt och dessutom äro för den rättssökande, som i nu berörda tvister i regeln är mindre bemedlad, alltför kostsamma. Rättegångens större eller mindre dyrhet vid våra ordinarie domstolar borde dock i detta afseende icke få inverka, ty denna olägenhet kan helt enkelt i lagstiftningsväg afhjälpas. Det andra skälet för specialdomstolars inrättande, eller långsamheten i ärendenas handläggning vid våra ordinarie domstolar, kan däremot, åtminstone vid ett första skärskådande, befinnas vara mera vägande. Emellertid reduceras betydelsen af detsamma betydligt vid en närmare granskning af detsamma. Det är då främst att märka, att dessa försäkringsmåls antal endast under den första tiden efter lagens trädande i gällande kraft och innan tillämpningen af densamma ännu hunnit vinna nödig stadga, blefve mera betydande och att desamma så småningom skulle komma att reduceras till en obetydlighet. Att beakta är dessutom att en rättegångsreform hos oss är förestående och att genom densamma enkelhet och snabbhet i rättsskipningen jämte nödig säkerhet för målens lyckliga afgörande i hög grad kommer att tillgodoses. Än vidare måste jag för min del fasthålla vid det obestriddliga sakförhållande, att vårt lands befolkning fortsättningsvis hyser ett synnerligen stort och berättigadt förtroende till rättsskipningen, (Vasemmatta: Det är icke sannt!) sådan densamma handhafves vid våra ordinarie domstolar. Att detta förtroende jämväl skulle i lika hög grad komma den föreslagna specialdomstolen till del är alldeles icke säkert, trots det kommittén sökt gifva densamma en demokratisk prägel. Ty slutomdömet om denna specialdomstol måste dock, trots kommitténs bevisföring, blifva: »det afses en demokratisk organisation, men resultatet blir otvifvelaktigt

mångskrifveri och byråkrati». Dessutom kan jag icke underlåta att emot kommitténs förslag till specialdomstol för dessa försäkringsmål framhålla, att kommittén icke tillerkänner sin specialdomstol fri bevisföring, hvarförutom densamma icke i behörig grad genomfört ett muntligt förfarande — omständigheter, som blott ytterligare bestyrka mitt ofvanframhållna slutomdöme. Äfven de kostnader, som en slik specialdomstolsinstitution komme att föra med sig, få icke lämnas obeaktade.

Uti ett af de önskningsmål, som utskottet i sitt betänkande uttalar, har utskottet försökt att något förmildra det intryck af klasslag, som invaliditetskommitténs betänkande lämnar, i det utskottet uttalar det önskningsmålet, att såsom ett slutmål vid förverkligandet af kommitténs förslag bör uppställas en sådan allmän folkförsäkring, att hvarje medborgare, som uppnått viss ålder och deltagit i erläggandet af försäkringsavgiften, också bör komma under lagens bestämmelser. Om en gång försäkring öfverhufvud anses nödig, så bör densamma så mycket som möjligt närma sig en allmän folkförsäkring, utan afseende på samhällsställning. Samhället måste väl med rätta anses skyldigt att i högsta möjliga grad sörja för alla sina medborgare, icke blott för en del af desamma. Såsom ett oundgängligt villkor för modern social försäkring måste därför i hvarje händelse uppställas, att densamma skall omfatta alla de samhällsklasser, hvilka äro i behof af stöd från det allmännas sida. Endast sålunda genomförd kan också den principiella fordran vinna allmänt berättigande, nämligen att staten skall taga del i kostnaderna för försäkringen sålunda, att densamma bestrider hela kostnaden för den anstalt, som för försäkringen inrättas, och att den ansvarar för denna anstalts förbindelser och lämnar ett bestämdt tillskott till de utfallande pensionerna.

I vårt land finnas stora grupper af medborgare, hvilka enligt invaliditetskommitténs förslag icke komma under förslagens bestämmelser om försäkringstvångets inträdande, men hvilkas ekonomiska ställning är lika osäker, ofta till och med sämre än lönearbetarens. Det får nämligen icke glömmas, att sistnämnda klass, och isynnerhet industriarbetarens genom en jämförelsevis fast och allt mera genomförd organisation förmått tillkämpa sig afsevärdt förbättrade lönevillkor. Däremot finnas bland småbrukarena, de själfegande likaväl som torparena, handverkarena, småhandlarena med flere samhällslager en mängd personer, hvilkas

sociala ställning lämnar mycket öfrigt att önska och som enligt berörda förslag blefve hänvisade till den i förslaget intagna frivilliga försäkringen.

Sammanfattande dessa synpunkter håller jag därför före, att utskottet bordt stanna vid uttalandet af följande önskningsmål:

att med öfverlämnande till landtdagen af förslag till lag angående invaliditets- och åldersförsäkring bör bero, till dess möjligheterna för en fullständig social försäkring, omfattande icke endast invaliditets- och åldersförsäkring samt försäkring för olycksfall i arbetet, utan också för sjukdom och arbetslöshet samt pensioner åt enkor och pupiller hunnit blifva undersökt;

att därest en socialförsäkring af denna omfattning befinnes nödig och möjlig, såsom ledande princip måtte uppställas att försäkringen skall erhålla en enhetlig organisation och icke olika institutioner för de särskilda försäkringsformerna skapas;

att försäkringen måtte göras så vidsträckt som möjligt så att den häst komme att omfatta alla medborgare utan hänsyn till samhällsställning, men i hvarje händelse alla de medborgargrupper, hvilka i följd af sina ekonomiska lefnadsvillkor i främsta rummet äro i behof af samhällets stöd;

att handläggningen af försäkringsmål jämväl för framtiden öfverlämnas åt landets ordinarie domstolar och specialdomstolar för antydda ändamål icke inrättas.

Jag tager mig friheten föreslå, att detta ärende återremitteras till utskottet för att omarbetas i det syfte jag här framhållit, för att dessa synpunkter måtte, om de omfattas af landtdagens flertal, ingå i landtdagens petition.

Ed. Vera Hjelt: Beträffande klämorna såväl som motiveringen i föreliggande betänkande står jag i hufvudsak solidarisk med socialutskottets majoritet, men hade jag ytterligare i texten velat få framhållet två önskningsmål, isynnerhet som en större minoritets åsikt i sina hufvuddrag bör hafva rätt att komma till synes sida vid sida med majoritetens för undvikande af onödiga reservationer. Då emellertid förslaget om invaliditets- och ålderdomsförsäkring för närvarande föreligger endast i form af petitionsförslag, har jag likvisst icke velat belasta detsamma med en reservation till texten, utan föredrager att göra ett uttalande till protokollet till den värkan det hafva kan. Såsom ett önskningsmål

vid utarbetandet af en blifvande proposition i ärendet ville jag framhålla att, i enlighet med hvad som är fallet i den belgiska invaliditets- och ålderförsäkringen, under vissa villkor inbetalningar vid försäkringsanstalten skulle kunna göras äfven för barn, så mycket mera som icke blott den försäkrade kunde ha fördel af omtänksamma föräldrars inbetalningar utan också ett sådant försäkringssystem är egnadt att stärka kassans ställning. Det har visserligen framhållits, att det kommittébetänkande, som antagligen i hufvudsak kommer att läggas till grund för utarbetandet af den blifvande propositionen, icke direkt motsätter sig en dylik anordning, men då detsamma icke håller alls berör frågan om inbetalningsrättighet äfven för barn, så har jag all anledning att understryka detta lifligt kända önskemål. Inbetalningarna komme under sådana förhållanden att fördela sig på en lång följd af år och den försäkrade i åtnjutande af fördelen att göra endast små inbetalningar i framtiden eller att tidigare bli befriad från inbetalningsskyldighet. Måhända komme han sig också härigenom i många fall upp i en högre inbetalningskategori än annars.

Det andra önskningsmålet gäller möjligheten för blindas och på annat sätt från födelsen lytta personer att kunna blifva delaktiga af det allmänna försäkringssystemets fördelar. Att en person, som blir lytt under en mera framskriden tid af sitt lif, skall få åtnjuta fördelar vid försäkringsanstalten, hvilka icke den kan erhålla, som varit lytt från födelsen, synes mig icke systemet påkalla. Under lämpliga villkor anser jag att försäkring för honom kunde möjliggöras och förenas såsom en gren i systemet. Jag vill redan på förhand bemöta den invändning, som inom utskottet blifvit gjord, att en person icke kan försäkras emot invaliditet, då han redan är invalid från födelsen. Men han kan vara i viss mån eller delvis invalid, kan blifva det ytterligare genom arbetet, och åldersinvalid är han i ingen händelse. Mig synes som om många skäl skulle tala för att han under vissa stipulerade villkor kunde af försäkringen i fråga blifva delaktig.

Man inrättar i vår tid verkstäder och fackläroanstalter för från födelsen lytta personer, för att dessa må inom yrken sedan kunna försörja sig själfva. Just på grund af lyten fördröjes emellertid denna yrkesutbildning betydligt, så att en lytt person först senare än andra kommer att vinna sin fullständiga eller delvisa utkomst i yrket. Det synes mig icke

rimligt att arbetsgifvarene och staten, hvilka bidraga till försäkringspremien, skola frikallas från inbetalning för de från födelsen lytta arbetarena, men vara skyldiga att inbetala för de friska och lyckligare lottade. Å andra sidan vore det håller ingen mening i att göra dessa inbetalningar, då det icke är möjligt för vanföra personer att någonsin komma sig till åldersförsörjning, såvida icke inbetalningarna kunna få begynnas tidigare än då dessa personer kommit in i yrkena, emedan deras yrkesutbildning blifvit fördröjd så att de icke kunna medhinna det föreslagna antalet veckoinbetalningar från den tid de kommit sig till yrkesutöfning hos arbetsgifvare.

Man har inom utskottet framhållit att lytta personer icke kunna höra under den allmänna ålders- och invaliditetsförsäkringen utan att kommunerna och eventuellt staten må se till att sådana vinna ålderdomspension eller hjälp i annan form. Mig synes en dylik undantagsställning hvarken human eller önskvärd. Den medfödda olycka, som de från ungdomen fått dragas med, är ett tillräckligt lidande för att icke ökas därmed att de beträffande sin åldersförsörjning och de lyten, som kunna uppstå på grund af arbete, öfverlämnas åt kommunens för godtfinnande eller eventuellt statens i en aflägsen framtid måhända tänkbara särslagstiftning för säkerställandet af deras framtid.

I hopp om att vid utarbetande af den blifvande propositionen hänsyn kunde tagas till en sådan möjlighet, att medfödd invaliditet icke må utgöra hinder för att inbetalningar skola kunna göras, vare sig af person själf, af kommunen eller af enskild person, som ömmar för dessa ofta så djupt olyckliga människors framtid, har jag velat göra detta uttalande, då jag icke vann majoritet för att denna tanke skulle inflyta uti betänkandet.

Ed. Mechelin: Det är icke utan tvekan jag tager till ordet i denna svårlösta fråga, ty under de senaste åren har jag icke varit i tillfälle att fullfölja mina tidigare studier i densamma. Men jag vågar dock i korta drag här framlägga de sidor af ämnet, i hvilka min åsikt skiljer sig både från utskottets majoritets och dess minoritets. Jag må tillägga, att äfven en del af de i kväll afgifna yttrandena icke kunna af mig biträdas.

Hvad särskildt vidkommer representanten von Troils yrkande på att alla grenar af social försäkring borde sammanföras till ett helt, ordnas på ett systematiskt sätt gemensamt, så

skiljer sig min åsikt därutinnan, att den ålderdoms- och invaliditetspensionering, som här nu främst föreligger, synes mig vara en angelägenhet, som rätteligen icke hör till försäkringsområdet. Försäkringsidén är att tillämpas väsentligen gentemot tillfälliga händelser och omständigheter. Olycksfallsförsäkringen är naturligtvis nödvändig, emedan det är oberäkneligt, när och om olyckor under arbete inträffa; och likaså en del öfriga sociala uppgifter i denna rikning, men hvad som är gifvet och säkert i hvarje land är, att en stor del af dem, som uppnå en hög ålder, icke sakna medel för sin utkomst. Man kan visserligen icke om en ung person beräkna och förutsäga, huruvida den uppnår den ålder, då pension bör utfalla. Icke håller kan man beräkna, när någon blir invalid, d. v. s. icke arbetsför redan före en fastställd pensionssålder. Men hela detta stora fält bildar dock ett helt. Försäkringsidén behöfver här tillämpas endast så tillvida, att enhvar, som skall blifva delaktig af den förmån, hvarom här är fråga, pension på gamla dagar, skall erlägga en årlig afgift, som bildar ett skäligt bidrag till den totala årliga utgiften för pensioneringen. Det tyska systemet uttager för hvarje försäkrad ett större belopp, än som skulle behövas för årets pensionering. Detta visar summariskt de af utskottet åberopade siffrorna för år 1909. Enligt denna uppgift hafva under år 1909 inbetalts i försäkringsavgifter i Tyskland 220 millioner finska mark, i pensioner utbetaltes omkring 200 millioner mark, hvaraf omkring 63 millioner mark utgjordes af statsmedel. Om man nu en gång funnit möjligt att i budgeten upptaga ett större belopp statsmedel för detta ändamål, så är det ju en gifven tillgång, och det som därutöver betalas bör icke så väsentligen öfverskrida behöfvet. I det anförda fallet var det 87 millioner mark, som de försäkrade inbetalade utöfver hvad som behöfdes för att pensioner för det året skulle kunna regleras.

I England har man icke tillämpat detta system. Man har undvikit denna metod att samla kapital för ändamålet och att för försäkringens regelrätta handhavande bekosta en vidlyftig och kostsam förvaltningsapparat. Här bör nämligen den frågan prövas: erfordras värkliken de garantier, som man söker vinna genom försäkringssystemet? Om staten ställer sig själf såsom denna garanti, så behöfves icke ett försäkringssystem med fondbildning. Men jag är dock fullt ense med dem, som redan antydtt här, att det engelska systemet leder till en alltför dryg budgetbelastning för staten.

Mig synes, att det vore enklast, om hvarje medborgare, man och kvinna, kommen till viss ålder, t. ex. 25 år, då arbetsförtjänsten redan är i någon mån större än uti yngre år, skulle betala en viss årlig skatt eller afgift för folkpensionering att uppbäras i sammanhang med de öfriga skatterna. Huru stor denna afgift bör blifva, beror på närmare beräkningar. Jag har föreställt mig att 4 eller 5 mark om året för hvarje medborgare skulle bilda en så stor årsinkomst, att det tillskott som måste påföras statsbudgeten och som ju i hvarje fall blefve erforderligt, måhända blefve drägligt. Man skall invända, att en mängd medborgare komme att belastas lifvet igenom med att betala dessa 4 eller 5 mark, ehuru de själfva sannolikt icke behöfva denna pension. Pensioner skulle ju gifvas endast åt dem, hvilkas inkomster äro så ringa, att de omöjligt därmed kunna slå sig ut, eller hvilka sakna all inkomst. Men i denna form skulle jag anse en inbördesförsäkring af detta slag vara riktig, ty det ligger i hvarje sundt tänkande medborgares intresse, och alla måste af humanitetsskäl önska, att de, som nå en hög ålder utblottade på tillgångar, måtte få en årlig pension eller lifränta. Det förutses också i betänkandet, i enlighet med kommitténs förslag, att en ganska betydlig statsutgift erfordras utöfver hvad genom pensions- eller försäkringsavgifterna inflyter.

Jag kan gifvetvis icke här framlägga någon kalkyl öfver huru stor differans om året skulle ega rum mellan en sådan allmän, från hvarje person, som kan betala, utgående skatt å ena sidan, och de af kommittén beräknade försäkringsavgifterna å andra sidan, ty antalet individer, som i det ena och andra fallet skulle betala, är ju ofantligt olika. Beloppet af den försäkringsavgift, som enligt kommitténs förslag komme att erläggas af de försäkrade, skulle vara minimum Fmk 7: 28 och maximum Fmk 41: 60 om året. Men hvad reservationen mot utskottets betänkande vidkommer, så ha där de finansiella möjligheterna påtagligen blifvit alldeles förbisedda. När största delen af invånarne i ett land har gagn af en sak, medan den mindre delen icke personligen får gagn utaf den, så kan det icke vara riktigt att anse, att denna mindre del skall betala det hela. Det är häller icke riktigt att i vårt nuvarande finansläge direkt peka på ett visst slag af ny beskattning särskildt för detta ändamål. Man bör öfverhufvudtaget undvika att införa en viss beskattning för ett visst särskildt ändamål. Vår utgiftsbudget kommer att nödvändigtvis ökas

ansenligt under de närmaste åren och att skrida till direkt beskattning grundad på inkomst och förmögenhet blir i hvarje fall mycket snart af nöden, men icke endast för detta ändamål, utan äfven för andra ändamål, särskildt för genomförandet af den allmänna läroplikten. Reservanterna tyckas mena att de, som behöfva ålderdomspension, i regeln också under lifvets lopp hafva det knappt, och att dessa därför icke alls borde åläggas att bidraga till möjligheten att utbetala pensionerna. Men detta är nu icke fullt rättvist och billigt. Arbetsgifvarna har den finska kommittén i likhet med den tyska lagen ansett skyldiga att betala en del af den afgift, som enligt försäkringssystemet skall erläggas för arbetarepensionering. Enligt det af mig förordade systemet skulle de ej belastas mer än andra, hvad själfva pensionsavgiften vidkommer, men de finge nog sina skatter ansenligt ökade genom att vår budget växer och kommer att växa äfven för det ändamål, som nu är i fråga.

Dessa korta antydningar torde måhända förslå att ungefärligen klargöra min uppfattning, på grund af hvilken jag vördsamt tillåter mig föreslå

att frågan måtte återremitteras till utskottet för afgifvande af utlåtande därom, huruvida icke framställningen till regeringen i denna angelägenhet utredning borde begäras angående möjligheten och ändamålsenligheten af den stora frågans lösning enligt sådana grunder, att allmän ålderdoms- och invaliditetspensionering af medellösa män och kvinnor blefve ordnad utan tillämpning af något försäkringssystem, men med stöd af en viss måttlig skatt förslagsvis 4 å 5 mk per individ af hela befolkningen, att erläggas af enhvar som fyllt 25 år; hvarvid det erforderliga tillskottet för den årliga pensionsutgiftens bestridande skulle påföras statsbudgeten.

Jag tror mig ännu böra tillägga, att jag härmed tydligen afser icke någon klasspensionering, utan att personer af hvilka samhällsklasser, hvilket yrke som helst, hvilka uppnått hög ålder och icke hafva nödiga tillgångar, skola kunna få pension.

Slutligen ber jag i förbigående få påpeka ett par rättelser i betänkandet. I början af sidan 4 talas det om att i Frankrike nyligen »utfärdats en af kammaren under denna sessionsperiod godkänd lag om åldersförsäkring för arbetare». Det bör väl heta »kamrarna», ty lagen behandlades i senaten eller öfre kammaren i början af detta år och slutfördes därpå i deputeradekam-

maren. Vidare heter det på ett ställe, att pensionsåldern i Frakrike vore 60 år, men i påföljande stycke talas om 65 års ålder såsom den gräns, vid hvilken pensionsåldern inträder. Jag tror det senare är det riktiga.

Ed. Salo: Tämän asian kohtalo näyttää olevan sama täällä eduskunnassa kuin se on ollut valiokunnassakin. Minä kuitenkin ehdotan, että hyväksyttäisiin vastalauseen periaate. Täällä on ehdotettu, että tämä asia lähetettäisiin takaisin valiokuntaan. Minä luulen että se ei siellä parane. Näyttää siltä että joudutaan pulaan, jos hyväksytään valiokunnan ehdotus. Mutta jos hyväksyttäisiin asia vastalauseen mukaan, niin silloin siitä päästäisiin. Minä ehdotan mietintöön liitettyä vastalauseetta hyväksyttäväksi.

Ed. Jonas Castrén: Vaikka minulla oli tarkoitus lausua mielipiteeni itse pääasiassa, katson minä nyttemmin, sitten kun täällä on tehty kaksi eri ehdotusta siitä, että asia lykätään valiokuntaan uudestaan muodostettavaksi, asiakseni pyytää asian panemista pöydälle tulevan viikon ensimmäiseen istuntoon.

Puhemies: Kun kaksi edustajaa on pyytänyt mietintöä pantavaksi pöydälle, niin se tietysti on jääpä pöydälle. Kysymys on vain siitä, mihin istuntoon se pannaan pöydälle.

Kehotan siis seuraavia puhujia käyttämään puheenvuoroa ainoastaan pöydällepanosta.

Ed. Nuorteva luopuu pyytämästään puheenvuorosta.

Ed. E. S. Yrjö-Koskinen niinikään luopuu puheenvuorosta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: On ehdotettu, että asia pantaisiin pöydälle ensi viikon ensi istuntoon.

Tämä ehdotus hyväksytään.

Pöydällepanot:

5) Välikysymys eduskunnan hyväksymien kunnallisasetusten voimaansaattamisesta.

Sihteeri lukee seuraavan välikysymyksen.

Suomen Eduskunnalle.

Vuoden 1908 toisilla valtiopäivillä hyväksyi Eduskunta puolestaan uudet Maalais- ja kaupunkikuntain kunnallisasetukset, Asetuksen

kunnallisista vaaleista ynnä Asetuksen taajaväikisten maalaisyhdyksuntain järjestämisestä eräissä tapauksissa 15 p:nä kesäkuuta 1898 annetun asetuksen 5 ja 9 §:n muuttamisesta. Mutta vaikka siitä, kun Eduskunta sanotut asetukset hyväksyi, on kulunut yli puolitoista vuotta, ei näiden asetusten kohtalosta ole kuulunut mitään. vaikka kyllä useita sekä samoilla että jälkeisillä valtiopäivillä hyväksyttyjä asetuksia on saatettu asianomaisen käsittelyn sekä vahvistuksen alaisiksi.

Kun kuitenkin puheena olevat asetukset, vahvistetuiksi tultuaan, voisivat tuoda muutoksia työätekevän kansaluokan oikeudellisiin oloihin antamalla tälle luokalle mahdollisuuden ottaa osaa kuntain asiain hoitoon, sekä samat asetukset toisivat mukanaan pienen verotusuudistuksenkin, pyydämme Valtiopäiväjärjestyksen 32 §:ään nojaten Eduskunnalta lupaa saada asianomaisen senaatin jäsenen vastattavaksi esittää kysymyksen:

mitä senaatti on tehnyt tai aikoo tehdä näiden asetusten voimaan saattamiseksi?

Helsingissä 13 p:nä huhtikuuta 1910.

Juho Kirves.	F. Koskinen.
M. Paasivuori.	M. A. Airola.
J. Mäki.	O. Tokoi.
N. A. Telkkä.	K. A. Saarinen.
Efr. Kronqvist.	J. W. Sainio.
A. Koponen.	Evert Eloranta.

O. Orasmaa.

Puhemiesneuvoston ehdotuksesta asia pannaan pöydälle ensi tiistain täysi-istuntoon.

6) Välikysymys väkijuomain kuljettamisesta valtion rautateillä annetun kiellon kumoamisesta.

Sihteeri lukee:

Suomen Kansaneduskunnalle.

Erinäisten anomusten johdosta päätti senaatti alussa vuotta 1909 rajoittaa väkijuomain lähettämistä valtion rautatieradoilla, joiden liikenneohjesääntöön tehtiin sitä tarkoittavia muutoksia ja lisäyksiä. Jo edellisellä vuosikymmenellä oli hallituksen toimesta saatu kielletyksi väkijuomain postissa lähettäminen ja rautateilläkin oli väkijuomain käsitavarana kuljettaminen lakkautettu. Sekä laki että yleinen

väkijuomaliikettä vastustava mielipide, mikä voimakkaimmin on ilmennyt kieltolakivaatimuksessa, on painostanut tehokkaampia väkijuomain lähettämistä koskevia rajoituksia. Kaikenlainen väkijuomain lähetteleminen poikkeaa nimittäin kokonaan siitä vähittäismyynnin määrittelystä, jonka v. 1892 annetun paloviinan ja muitten poltettujen väkijuomain myyntiä ja kuljetusta koskevan lain 4 §:n 1 kohta vähittäismyynnistä antaa, ja jonka mukaan mainittu väkijuomia saa myydä vähittäin ainoastaan noudeettavaksi. Sama käsitys ilmenee myös puheena olevan lain 15 ja 62 §§:ssä. Tunnettua on myöskin, että monessa kaupungissa vallitseva väkijuomain kaupan lakkautus voi olla jossakin määrin tarkoitustaan vastaava ja tehoisa ainoastaan sillä ehdolla, että väkijuomain lähetteleminen rautateilla on kielletty. On valitettavaa, että tätä näin lainmukaista ja luonnollista väkijuomain lähettelemisen kieltoa, jonka ulottaminen muihinkin väkijuomiin kuin poltettuihin on ollut hallituksen vapaassa vallassa, vasta v. 1909 ryhdyttiin toteuttamaan.

Suurta paheksunta on senvuoksi kaikkialla maassamme herättänyt se äkkiarvaamaton päätös, jolla senaatti viime kuussa riensi kumoamaan väkijuomain lähettämiskiellon rautatiella. Kun nykyinen hallitus ei ole ilmottanut mitään pakottavaa tai järjellistä syytä, minkä vuoksi vasta vuoden verran voimassa ollut lakiin perustuva, todistettavasti yleiseksi hyödyksi vaikuttanut ja helposti valvottava määräys on ollut harvojen väkijuomakauppiaiden eduksi kumottava, esitämme senaatin asianomaisen jäsenen vastattavaksi kysymyksen:

1) millä perusteilla väkijuomain kuljettamisen kieltö rautatiella on kumottu ja

2) mitä keinoja senaatti aikoo käyttää väkijuomaturmeluksen ehkäisemiseksi?

Helsingissä 12 p:nä huhtikuuta 1910.

Hilja Pärssinen.
Miina Sillanpää.
W. Lundström.
F. E. Kellovalmi.
Väinö Tanner.
Frans Rantanen.
Alma Jokinen.
Oskar Tokoi.
Seth Heikkilä.
Santeri Mäkelä.
M. A. Airola.
Anni Savolainen.
Kaarle Mänty.
J. K. Pohjola.

E. W. Hänninen.
Aatto Sirén.
N. A. Telkkä.
K. A. Saarinen.
I. V. Laine.
Wäinö Jokinen.
Evert Eloranta.
Oskari Orasmaa.
Albin Waljakka.
Onni Tuomi.
Frans Lehtonen.
Mimmi Turunen.
Johan Kautto.
Mikko Virkki.

V. Perttilä.

Puhemiesneuvoston ehdotuksesta tämäkin asia pannaan pöydälle ensi tiistain istuntoon.

7) Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kertomus

suomalaisen kirjallisuuden edistämiseksi myönnettyjen 50,000 markan suuruisen määrärahan käyttämisestä esitetään ja pannaan samoin puhemiesneuvoston ehdotuksesta pöydälle ensi tiistain täysi-istuntoon.

Seuraava istunto on ensi tiistaina k:lo 6 i. p.

Täysi-istunto päättyy k:lo 10,02 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

20. Tiistaina 19 p. huhtikuuta

klo 6 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Toinen käsittely:

1) Ehdotus Perintökaaren 9 luvun 1, 2, 4, 5 ja 7 §:n muuttamisesta.

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 2; Arm. esit. n:o 1; Lakivaliokunnan mietintö n:o 1.

2) Ehdotus muutoksiksi torpan, lamputitilan ja mäkitupa-alueen vuokrasta maaliskuun 12 p:nä 1909 annetun asetuksen 32 ja 34 §:iin.

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 3; Maatalousvaliokunnan mietintö n:o 1; ed. E. Elorannan y. m. edusk. esit. n:o 21.

3) Palkkaussäännön kumoamista tarkoittavat eduskuntaesitykset.

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 4; Työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 2; ed. Kaarneen edusk. esit. n:o 3 ja ed. Sillanpään edusk. esit. n:o 16.

Ainoa käsittely:

4) Työkyvyttömyys- ja vanhuusvakuutuksen järjestämistä koskevat anomusehdotukset.

Asiakirjat: Työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 1; ed. Salon y. m. anom. ehd. n:o 1 ja ed. Kaarneen anom. ehd. n:o 5.

Esitetään:

5) Täysi-istunnossa tämän kuun 15 p:nä pöydälle pantu ed. Kirveen y. m. välikysymys, joka koskee Eduskunnan vuoden 1908 toisilla valtiopäivillä hyväksymien kunnallisasetusten voimaansaattamista.

Siv.

6) Viime istunnossa pöydälle pantu ed. Pärssisen y. m. välikysymys, koskeva väkijuomain kuljettamisesta valtionrautateilla annetun kiellon kumoamista.

7) Kertomus suomalaisen kirjallisuuden edistämiseksi myönnetyn määrärahan käyttämistä varten asetetun toimikunnan toiminnasta vuonna 1909, joka täysi-istunnossa t. k. 15 p:nä pantiin pöydälle tähän istuntoon.

Pöydällepanoa varten esitetään:

8) Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 1 Keisarillisen Majesteetin Suomen Eduskunnalle kyytitoimesta antaman armollisen esityksen johdosta.

9) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 1 yleisen oppivelvollisuuden säätämistä ja sen täytäntöönpanoa koskevain eduskuntaesitysten johdosta.

10) Maatalousvaliokunnan mietintö n:o 2 Eduskunnassa tehdyn uudisviljelyksen edistämistä viljelyspakkoperiaatteen mukaan koskevan anomusehdotuksen johdosta.

11) Ed. Kellosalmen y. m. välikysymys, joka koskee vaalilippujen lähettämistä Suursaaren ja Tytärsaaren vaalilautakunnille.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Anneberg, Björk, Halonen, Heikkilä, Kannisto, Kopila, Latvala, D. Neovius, Nevanlinna, Renvall, Soininen, Telkkä, Tokoi ja Wuolijoki.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta valtiopäivätyöstä myönnetään lääkärintodistuksella näytetyn sairauden takia

Siv.

327

”

328

328

”

290

327

ed. Nevanlinnalle neljän viikon ajaksi, ed. Latvalalle kahdeksi viikoksi ja ed. Annebergille yhden viikon ajaksi, sekä ed. Kannistolle niinkään sairauden takia tämän illan istunnosta, ja yksityisasiain vuoksi ed. Renvallille ja Wuolijolle samoin tämän illan istunnosta.

Vapautus valiokuntajäsenyydestä.

Puhemies ilmoittaa että ed. August Hjelt on pyytänyt vapautusta laki- ja talousvaliokunnan jäsenyydestä, syystä että hän sairauden takia on pitemmäksi ajaksi vapautettu valtiopäivätoista.

Tähän pyyntöön suostutaan ja valitsijamiehiä kehoitetaan valitsemaan hänen sijaansa uusi jäsen mainittuun valiokuntaan.

Sähkösanoma eduskunnalle.

Puhemies: Ylistarosta on eduskunnalle saapunut sähkösanoma tämän kuun 5 päivänä tapahtuneen lähetekeskustelun johdosta, ja on se nähtävänä kansliassa.

Uusi armollinen esitys.

Eduskuntaan saapuu senaatin kamreeri Warthiovaaran seuraamana senaattori **Hosia**inoff, joka lausuu:

Kunnioitettava herra Puhemies! Arvoisa Suomen Eduskunta! Keisarillisen Senaatin määräyksestä on minulla kunnia Suomen Eduskunnalle jättää Keisarillisen Majesteetin armollinen esitys leimasuostunnasta.

Puhemies: Eduskunnalle annetun armollisen esityksen on eduskunta ottava perustulain mukaiseen käsittelyynsä.

Muutoksia päiväjäestykseen.

Puhemies: Tämän päivän päiväjäestykseen on ilmoitettava muutamia muutoksia. Kolmea ensimmäistä asiaa, niitä nimittäin, joiden oli tarkoitus tulla toiseen käsittelyyn, ei

voida vielä tänään esittää syystä, että suuren valiokunnan mietinnöt niistä ovat jaetut vasta aivan äskettäin, ja päiväjäestykseen yhdeksänneksi merkittyä asiaa, sivistysvaliokunnan mietintöä n:o 1, ei myöskään voida esittää, syystä että mietintöä vielä ei ole voitu edustajille jakaa. Meidän tulee siis alottaa neljännestä asiasta.

Päiväjäestyksessä olevat asiat:

Työkyvyttömyys- ja vanhuusvakuutuksen järjestämistä

koskevain ed. Salon y. m. anomusehdotuksen n:o 1 ja ed. Kaarneen anomusehdotuksen n:o 5 johdosta laadittu työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 1, joka viime täysi-istunnossa pantiin pöydälle tähän istuntoon, esitetään edelleen jatkuvaa ainoata käsitteilyä varten.

Puhemies: Pyydän huomauttaa, että viime istunnossa tehdyt ehdotukset otetaan tällä kertaa huomioon aivan niinkuin ne olisivat tässä istunnossa tehdyt.

Ed. August Hjelt: Se kysymys, jonka jatkokäsittelyyn eduskunta nyt ryhtyy, on sosialiselta merkitykseltään suurimpia, samalla kuin se on vaikeimpia ja finanssikanalta laajaperäisimpiä mitä eduskunta on käsitellyt. Normaalioloissa tämä kysymys epäilemättä vetäisi puoleensa eduskunnan koko huomion. Ja sellaisissa oloissa olisi eduskunta täällä, — samoin kuin on tehty niissä ulkomaan parlamenteissa, missä samaa kysymystä on käsitelty, — asettanut erityisen valiokunnan tätä laajakantoista, vaikeata kysymystä selvittämään. Nyt se tässä eduskunnassa käsitellään jotakuinkin samalla tavoin kuin toisarvoiset tai vielä vähemmänkin tärkeät kysymykset.

Näillä valtiopäivillä ei ole porvarillisilta tahoilta tehty mitään aloitetta asiassa. Suomalaiseen puolueeseen lukeutuvain edustajainkaan puolelta ei ole uudistettu sitä ehdotusta, joka tuotiin esiin tämän eduskunnan ensimmäillä ja toisilla valtiopäivillä. Ainoastaan sosialidemokraattinen ryhmä ja kristillisen työväen edustaja ovat tuoneet esiin ennen ehdottamansa suunnitelman tämän asian järjestämiseksi, nimittäin sen, että valtion tulisi omista varoistaan jakaa eläkkeitä kaikille vissiin ikään joutuneille työväenluokkaan kuuluville tai sa-

massa asemassa oleville henkilöille. Työväen-asiainvaliokunta on näitä mielestäni erinomaisen heikkoja aloitteita ottanut käsitelläkseen monien muiden kysymysten rinnalla ja niistä antanut mietinnön, jossa nämä ehdotukset ehdotetaan mahdottomina hylättäviksi. Samalla on valiokunnan enemmistö päättänyt ehdottaa, että eduskunta kääntyisi hallitsijan puoleen anomuksella, että hallitus valmistuttaisi ehdotuksen laiksi työkyvyttömyys- ja vanhuusvakuutuksesta, joka olisi rakennettu pääasiassa invaliditeettikomitean toissa vuonna tekemän ehdotuksen pohjalte, ottamalla kuitenkin huomioon ne mietinnön perusteluissa olevat toivomukset, jotka koskevat yleisen kansanvakuutuksen aikaansaamista. Mitään laajempaa asiallista selostusta valiokunta ei ole tuonut esiin. Se tyytyy lyhyesti refereeraamaan mainitun komitean mietintöä ja antamaan eräitä tietoja siitä, miten tämä kysymys on ulkomailla joko järjestetty tai ehdotetaan järjestettäväksi, sekä merkitsee oman kantansa. Siinä kaikki.

Tämän lausuessani en mitenkään tahdo moittia valiokuntaa siitä, ettei se ole tässä asiassa enemmän täysipainoista työtä suorittanut. Käsitän varsin hyvin, että siihen ei ole ollut muiden kirjavain asiain rinnalla tilaisuutta eikä voimia. Tahdon lausua vaan sen, että käsittääkseni valiokunnassakin se tietoisuus lienee ollut vallalla, kuten luullakseni se on tässä eduskunnassa yleensä, että nimittäin mitä eduskunta tässä tärkeässä asiassa päättäneekin, siitä ei kuitenkaan lähimmässä tulevaisuudessa mitään valmista synny. Todellisia tuloksia eduskunnan tehtävästä päätöksestä tässä asiassa ei rohkene täällä tällä hetkellä monikaan toivoa. Ja syyt tähän ovat selvät. Nykyaika ei ole suurille sosiaalisille uudistustoimille varsin otollinen. Kotimainen hallituksemme kaikesta päättäen ei tule senluontoisille uudistuksille antamaan kannatustansa, tuskinpa huomiotaakaan. Valtioavaroja sitä paitsi tätä nykyä käytetään ja vaaditaan epäilemättä lähimmässä tulevaisuudessa useihin tarpeisiin, jotka sivuuttavat tämänkin asian. Ja yleensä täytynee myöntää, että nykyolojen epävarmuus taloudellisellakin alalla tekee ihmiset entistensä aremmiksi uskaltamaan toteuttaa suuria rasituksia vaativia uudistuksia, joita ei enää voida, kun ne kerran pannaan alulle, jälleen peräyttää.

Sillä päätöksellä, minkä eduskunta nyt lähtee tekemään työkyvyttömyys- ja vanhuusvakuutuksen järjestämisestä, on kaiken tämän vuoksi

nähdäkseni tällä hetkellä oikeastaan vain teoreettinen merkitys.

Yhdentekevää ei kuitenkaan ole, mille kannalle eduskunta tässä asiassa nyt asettuu. Ei ole merkitystä vailla, mitä käsityskantaa asiassa kansaneduskunta ilmoittaa puolestansa tukevansa. Siitä saattaa olla edistävää taikka ehkäisevää vaikutusta sille käsittelylle, jonka alaisena tämä asia varmaankin vielä kauvan aikaa eteenpäin tulee pysymään, ja senpä vuoksi täksi istunnoksi lykätty keskustelu ehkä ei ole aivan turha.

Omasta puolestani pyydän saada lyhyesti kosketella muutamia puolia esilläolevaa kysymystä. Ensin pari sanaa siitä suunnittelusta, joka esiintyy mietintöön liitetystä vastalauseesta.

Avoimesti puhuen en tiedä, ovatko vastalauseen arvoisat allekirjoittajat esittäneet tuumansa siinä vakavassa mielessä, siinä vakavassa uskossa, että heidän suunnittelemansa suuri eläkelaitos todellakin voidaan tässä köyhässä maassa pystyttää, eikä vain pystyttää, vaan myöskin eteenpäin kautta vuosikymmenien ylläpitää. On jo niin monasti ennen osotettu ja todistettu, että tällainen eläkelaitos vaatii aivan mahdottomia summia. Sen toteuttamista kohtaa aivan ylitsepääsemättömät vaikeudet. Myöskin valiokunnan enemmistö on uudestaan tuonut nämä epäämättömät tosiasiat esille, ilman että valiokunnan vähemmistön käsitys tai sanoisinko usko näkyy siitä mitenkään horjahtaneen.

En arvele tarpeelliseksi siitä asian puolesta sen laajemmalti puhua. Tahdon kosketella vaan paria seikkaa, jotka vastalauseen allekirjoittajat ovat tuoneet esityksensä tueksi. Siinä tuodaan esille se ylimalkainen väite, että harva työntekijä meidän maassamme saavuttaa 65 vuoden iän ja että siis, jos se ehdotus, mitä valiokunnan enemmistö puoltaa, tulisi toteutumaan, tästä lähtisi hyötyä hyvin harvalle työväenluokkaan kuuluvalla henkilölle. Tämä väite on mitä räikeimmässä, mitä jyrkimmässä ristiriidassa todellisuuden kanssa. Ken tahtoo vilkaista maamme virallista tilastoa, löytää siinä ilman minkäänäköistä vaivaa tiedon siitä, että täällä meidän maassamme tuon ikärajan vuosittain sivuuttavat useat tuhannet henkilöt, ja että yläpuolella tuota ikärajaa on maassamme puoli toista sataa-tuhatta henkilöä. Ja yhtä helppo on jokaisen käsittää, että tätä suurta ikäryhmää eivät suinkaan muodosta niinsanotun yläluokan jäsenet. Kansan syvät rivit, sen työtätekevät

kerrokset ovat ne, jotka tässä muodostavat aivan verrattomasti suurimman osan.

Toinen väite, joka tuodaan esille tuossa vastalauseessa on se, että ne laskut, jotka invaliditeettivakuutuskomitea on esittänyt, eivät ole aivan tarkkoja siihen nähden, että niiden henkilöiden luku, jotka tulisivat työkyvyttömyys- ja vanhuuseläkkeitä saamaan, on ilmoitettu liian suureksi, sen vuoksi muka, että siitä ei ole vähennetty niiden henkilöiden luku, jotka saavat tapaturmavakuutuksen nojalla eläkkeen. Tämäkään väite ei pidä paikkaansa. Jos ken hyvänsä tahtoo ottaa selkoa siitä, missä määrin meidän maassamme henkilöitä, ennenkaikkea työväenluokkaan kuuluvia henkilöitä, joutuu työssä ollessaan tapaturmien uhriksi, niin voimme 12 vuoden kokemuksen nojalla sanoa, että heidän lukunsa on niin vähäinen, ettei se millään tavalla järkytä komitean tässä koskettuja laskuja. Tuoreimmat tiedot siitä, mitä korvausta on annettu työssä sattuneiden tapaturmien alaisiksi joutuneiden henkilöiden hyväksi, koskevat vuotta 1908, ja nämä tiedot ilmoittavat, että välittömiä vahingonkorvauksia sinä vuonna myönnettiin 479,000 markkaa ja että sitäpaitsi siirrettiin elinkorkorahastoihin 473,000 markkaa. Siis kaikkiaan vain 952,000 markkaan nousivat ne korvaukset, jotka v. 1908 myönnettiin työväenluokkaan kuuluville henkilöille työssä sattuneiden vaurioiden johdosta. Tässä on siis niin vähäinen summa, sen sataanmiljoonaan ja enempäänkin nousevan summan rinnalla, josta on puhe, että tyynesti voimme sanoa, että se puheenalaisessa asiassa ei merkitse paljon mitään.

On viitattu Englannin esimerkkiin ja sanottu, että Englannin kansa myöntää köyhilensä samanlaisia eläkkeitä, joita nyt on ehdotettu myöskin Suomessa otettavaksi käytäntöön. Tässä on ensin otettava huomioon se, että Englannissa on se ikäraja, joka on pantu eläkkeen saannin ehdoksi, nostettu aina 70 vuoteen saakka. Ja vähinkin harkitseminen osoittaa meille, että 70-vuotiaitten luku verrattuna 55-vuotiaitten lukuun on aivan vähäinen, aivan mitätön. Näitä eri avustusmuotoja ei siis hevin voida panna rinnan, saatikka hakea tukea toisesta toiselle. Toiselta puolen on huomattava että Englannissa v. 1908 päätetty avustustoimi, joka laskettiin maksavan valtiolle 6 miljoonaa puntaa eli 150 miljoonaa markkaa vuodessa, jo ensimmäisen vuoden kuluessa huomattiin käyvän paljon kalliimmaksi. Se lasketaan nyt jo ensimmäisen vuoden aikana

nousevan 8 miljoonaan puntaan eli siis 200 miljoonaan markkaan. Jos panemme tämän rinnalle meidän maassamme esille tuodun summan, niin tämä kotimainen summa nousee jättäiläismäiseksi, sillä nämä 8 miljoonaa puntaa merkitsevät verrattain vähän Englannin valtion budjetissa, tässä budjetissa, jonka tulopuoli nousee 5—6 miljoonin markan summaan. Vähinkin ajatus sanoo siis, että tuo Englannista haettu esikuva ei suinkaan meidän maassamme kelpaa ohjeeksi. Huomattakoon sitäpaitsi, että tuo avustustoimi on Englannissa pantu toimeen ainoastaan kokeiluna. Se voidaan peruuttaa ja jo nyt on Englannissa käymässä voimakas vastavirtaus tätä valtion järjestämää avustustointia vastaan. Siellä on perustettu suuri kansallinen liitto, joka koettaa selvittää tämän toiminnan vähemmän suotavia seurauksia sekä kypsyttää Englannin kansassa vaatimusta saada todellista vakuutusta toimeen vanhuusvakuutuksen alalla.

Mietinnössä tuodaan perusteluissa esille toinen ajatus, nimittäin se, että meidänkin maassamme olisi pyrittävä niin sanotun yleisen kansanvakuutuksen aikaansaamiseen. Ja, kuten jo mainitsin, on valiokunta ponteensa ottanut lausunnon, että hallituksen pitäisi ottaa tämä ajatus huomioon, kun se vastaisuudessa laatii eduskunnalle esityksen asiasta.

En kuitenkaan voi olla tässä koskettelematta muutamia puolia tästä niin sanotusta yleisestä kansanvakuutustoiimesta, jotka mielestäni tekevät tämän vaikutuksen varsin arveluttavaksi. Täytyneenhan ennen kaikkea myöntää, että kansanvakuutus ei ole oikea nimitys sille avustustoimelle, jota tällä nimellä tarkotetaan, sillä se rakentuu aivan toiselle pohjalle kuin vakuutustoiminta yleensä. Vakuutustoimi tarkoittaa sitä, että varaamalla varoja nykyhetkellä voidaan torjua taikka lieventää sellaisen vahingon vaurioita, joka saattaa tulevaisuudessa kohdata varain varajaa. Ja kuitenkin tulee tässä kansanvakuutuksessa asetettavaksi rinnan kansalaisia, jotka ovat aivan eri suhteissa tuohon vastaiseen vaaraan. Varakkain ja köyhin seisovat siinä rinnan muka vakuutettuina ja maksavat kumpikin maksunsa sillä edellytyksellä, että kumpikin saattaa tuota eläkettä tarvita. Onhan mahdollista että se, joka tänäpäivänä on hyvin äveriäs, saattaa vanhoilla päivillään tarvita vähäistäkin apua. Se ei ole kiellettävissä, mutta asiaa ei voida arvostella yksityisen kannalta, vaan täytyy sitä arvostella kokonaisten kansankerrosten kannalta. Ja kaikki todennäköisyys

puhuu sitä vastaan että se osa kansasta, joka luetaan sen varakkaisiin yläkerrokseen, tämä kokonainen osa kansasta vanhetessaan joutuu sellaiseen asemaan, että senkin jäsenille vähäinen eläke olisi tarpeen vaatima. Tässä kohden siis tämä avustustoimi sotii itse vakuutuksen periaatetta vastaan. Oikeastaan sitä olisi kutsuttava vakuutusverotukseksi kansan vähempi-varaisten jäsenten hyväksi. Ja silloin esiintyy eteemme kysymys, onko tosiaankin se vakuutus eli se niin sanottujen vakuutusmaksujen maksutapa, joka tässä on kysymyksessä, sopivin ja oikein verotusmuoto.

Nähdäkseni tämä tällainen verotus ei likimainkaan täytä oikean verotustekniikan ja verotuksen periaatteita. Paljon oikeampi on se menettely, että kansan varakkaammat jäsenet ottavat osaa järki peräisen vähävaraisten vakuutuksen kannattamiseen varainsa mukaan, siis todellisen verotuksen mukaan, eikä ylimalkaisen, kaikille tasaisesti jaetun vuosimaksun muodossa. Sitä paitsi erityisen itsessään epäoikeutetun veron kanto erityiseen tarkoitukseen ei ole edes veronkantotekniikan kannalta pidettävä luonnollisena ja oikeana.

En arvele tarpeelliseksi laajemmalta selostaa sitä kantaa, jota invalideettivakuutuskomitea asiassa on edustanut. Sen mietintö on jaettu. Minä toivon, että useimmat niistä, jotka tätä asiaa harrastavat, ovat ottaneet sen huomionsa. Tahdon vain painostaa sitä, että vakuutustoiminta, niin järjestettynä kuin tämä komitea on ehdottanut, nähdäkseni siirtää tämän vakuutuksen sen oikealle pohjalle. Se tulee nojaamaan ennen kaikkea sen työn tuotantoon, jonka tekijät tarvitsevat tätä vakuutusta. Toiselta puolen työn tekijä, joka elää työstään, palkastaan, toiselta puolen työn teettäjä, joka hyötyy työntekijän työstä, ovat ne, jotka ennen kaikkea tulisivat kantamaan tämän vakuutuksen rasituksen. Sen ulkopuolelle jäävät siis, mitä tulee vakuutusmaksujen välittömään suorittamiseen, kansan muut jäsenet. Mutta silti yhteiskunta tulisi ottamaan voimakkaasti osaa tämän verotuksen ylläpitämiseen. Yhteiskunta eli valtio järjestäisi sen laajan laitoksen, joka tarvitaan tämän vakuutustoiminnan harjoittamiseksi, se omilla varoillaan sen kustantaisi ja niihin eläkkeisiin, jotka tämä vakuutuslaitos aikanaan tulisi jakamaan, antaisi valtio lisiä varoistaan eli siis niistä varoista, jotka kansan jäsenet valtiolle suorittavat; ja jos meillä on oikea verotusjärjestelmä, niin ottavat juuri kansan varakkaammat jäsenet verrattomasti runsaimmin

osaa niiden varojen hankkimiseen, joita vakuutuslaitos tarvitsee.

Tällainen vakuutustoiminta on sitä paitsi äärettömän tärkeä siinä, että se on omiansa kasvattamaan tuota taloudellista älyä, säästäväisyyttä, tulevaisuuden ajattelemista, joka meidän kansassamme, ikävä kyllä, on niin varsin heikko. Meidän täytyy ja me voimme olettaa, että se kansalainen, joka läpi ikänsä viikosta viikkoon, kuukaudesta kuukauteen, vuodesta vuoteen, omiin tarpeisiinsa varaa säästöjä, että hän juuri tämän toiminnan kautta herää käsittämään säästäväisyyden merkitystä yleensä. Tälle työkyvyttömyys- ja vanhuusvakuutuksen moraaliselle puolelle annan erinomaisen suurta arvoa. Se puoli jää jotakuinkin syrjään yleisessä kansanvakuutuksessa ja se jää kokonaan syrjään sellaisen valtion eläkkeiden jakelemisessa, jota vasemiston puolelta on puolustettu. Tuollaisten eläkkeiden myöntäminen kaikille, jotka vain vissin ikärajan saavuttavat, olisi vakaumukseni mukaan omiansa heikentämään, vaan ei nostamaan taloudellisen vastuunalaisuuden tunnetta kansassamme.

Varsin hyvin käsitan, että eduskunnan on vaikea tässä asiassa käydä yksityiskohtia myöten lausumaan ratkaisevaa sanaansa. Asia on tosiaankin siinä määrin monimutkainen, siinä määrin tärkeä ja laajakantoinen, ettei voida eduskunnan kaikilta jäseniltä vaatia tässä lopullisesti selvästi määrättyä kantaa. Ja senvuoksi minustakin saat- taan olla oikeinta, että eduskunta tällä hetkellä tyytyy sellaiseen yleiseen ponteen, joka ainoastaan viittaa niin sanoakseni pääsuunnan sille esitykselle, jota eduskunta hallitukselta pyytää.

On aivan ilmeistä, että monta modifikatsioonia voidaan esittää siihen ehdotukseen, jonka invalideettivakuutuskomitea on esittänyt. Minä sen täysin käsitan ja myönnän. Senvuoksi minä puolestani olen valmis tyytymään vain siihen, että eduskunta ei ota päätökseensä lauselmia, jota ei ole voitu täysin päteillä, sitovilla syillä perustella ja joka siihen otettuna saattaisi tulevaisuudessa vaikuttaa ehkäisevästi tämän asian käsittelyyn. Vaikka omasta puolestani olisin valmis asettumaan enemmän määrättylle kannalle, saatan siis tyytyä siihen ylimääräiseen muotoon laadittuun ponteen, jonka työväenasiainvaliokunta on tässä asiassa esittänyt.

Ed. E. S. Yrjö - Koskinen: Viime kerralla on kaksi arvoisata puhujaa ehdottanut mietinnön palauttamista valiokuntaan lausun-

non antamista varten erinäisissä siinä käsiteltäviä asioita koskevista kohdissa. Ed. von Troil tahtoo valiokuntaa harkitsemaan, eikä olisi syytä yhdistää useampia tai kaikkia työväen-vakuutusta koskevia lakiehdotuksia yhdeksi ainoaksi. Puhuja arveli, että asia tällä tavoin järjestyisi käytännöllisemmin ja kävisi samalla taloudellisesti huokeammaksi. Työväenasiainvaliokunta ei minun tietääkseni ole tätä kohtaa erittäin käsitellyt. Mutta niistä monista lausunnoista, joita siellä sekä nyt puheenalaisessa asiassa että myöskin kysymyksissä äitiysvakuutuksesta ja tapaturmavakuutuksesta on saatu kuulla, voi ennakkolta päättää, että tuskin yksikään valiokunnan jäsenistä kannattaisi ed. von Troilin katsantokantaa. Eri vakuutuslajit, vaikka muutamissa kohdin läheltä koskevat toisiaan, ovat siksi eriluontoisia, ettei saata katsoa asian ajamiselle edulliseksi kytkeä niitä toisiinsa. Tietääkseni ei tätä missään maailmassa ole yritettykään. Mitä erittäin meidän oloihin tulee, niin tarpeellinen uudistus alalla kuin toisellakin sen kautta vain suotta viivästyisi. Minä siis kehoittaisin eduskuntaa hylkäämään ed. von Troilin ehdotuksen.

Sitte on ed. Mechelin esittänyt toisen näkökohdan, joka hänen mielestään kaipaasi uutta käsittelyä valiokunnassa. Hänen ehdotuksensa sisältää lyhyesti sanoen sen, että koko se eläkejärjestelmä, jolla tahdotaan turvata kansamme vähävarainen osa ansiokyvyttömyyden varalta, johtukoonpa tämä sitte vanhuudesta tahi muusta syystä, olisi perustettava erityisen tätä tarkoitusta varten kannettavan henkilöveron pohjalta, jonka tuloksista saisivat eläkkeinä osansa kaikki eräässä taloudellisessa asemassa olevat ansiokyvyttömät kansalaiset. Puhuja mainitsi esimerkiksi 5 markkaa vuosittain jokaiselta 25 vuotta täyttäneeltä työkykyiseltä. Virallisen tilaston mukaan 25—65 vuoden ikäisiä olisi Suomessa noin 42 % koko väkiluvusta, siis nykyään korkeintaan 1,300,000 henkeä; 65 vuotta täyttäneitä 5½ % eli kaikista alimman arvioimisen mukaan 150,000, joista taas, invalideittikomitean laskujen mukaan, noin ¾ joutuisi eläkettä nauttimaan. Vaikkei eläkettä maksettaisikaan aikaisemmin kun 65 vuoden iällä ansiokyvyttömiksi joutuneille, karttuisi tästä verosta kullekin 65 vuoden ikäisenä eläkkeensaavalle noin 58 markkaa vuodessa. Se ei olisi suuri rehaus. Kuinka monta 25 ja 65 vuoden välillä olevista ei kykenisi suorittamaan tuota ehdotettua henkilöveroa, kuinka suuri prosentti heistä ei sitä jostain muusta syystä milloinkaan suorittaisi, ja kuinka monta

tuosta joukosta vihdoin, itse työkyvyttömänä, vaatisi eläkettä, sitä on mahdotonta ilman laajoja tilastollisia laskuja tietää. Mutta melkoisiksi nuo luvut varmaankin nousisivat, supistaen kukin osaltaan eläkkeen määrää. Kun lisäksi ottaa huomioon, että tällainen henkilöllinen vero, yhtä suuri sekä varakkailta että köyhiltä, olisi aivan kohtuuton siinäkin mielessä, jossa esitys on tehty, että näet ainoastaan joku alhainen vuositulo oikeuttaisi eläkkeen saantiin, niin en puolestani tahtoisikaan kehottaa eduskuntaa tämänkään ehdotuksen johdosta lähettämään asiaa uudestaan valiokunnan harkittavaksi. Valiokunnassa varmaankaan ei yksikään jäsen sitä kannattaisi. Sitä vastoin huomaa jokainen, joka tarkkaavasti on lukenut mietinnön, että valiokunnankin mielessä on liikkunut ajatus yleisestä pakollisesta kansalaisvakuutuksesta, jonka kulunkeihin kaikkien ansiokykyisten kansalaisten varallisuutensa mukaan tulisi ottaa osaa, mutta jonka tulot joutuisivat ainoastaan vähävaraisempien hyväksi. Ja valiokunta on sivulla 12 lausumassaan toivomuksessa katsonut puolestaan mahdolliseksi ajatella, että valtionkomitean tekemää ehdotusta, jo toteutettunakin, voitaisiin myöhemmin kehittää yleiseksi kansalaisvakuutukseksi. Lähemmin ajatellen ei tässä, kuten edellinen puhuja jo huomautti, oikeastaan ole kysymystä mistään muusta kuin millä tavoin ne yhdeksän miljoonaa Suomen markkaa, jotka komitea laskee tarvittavan vuodessa viikkomaksujen lisäksi olisivat saatavat kokoon. Että tämä taakka on laskettava pääasiallisesti varakkaampien kansanluokkien kannettavaksi, siitä minä puolestani ainakin olen täysin vakuutunut. Selvää on niinkään, että tämä rahallinen kysymys asettaa koko tuuman toteuttamisen tielle kaikista suurimpia esteitä. Eduskunta kuitenkin voi lukea valiokunnalle ansioksi, ettei valiokunta ole tätä asian puolta ryhtynyt seikkaperäisemmin selvittämään. Sillä niistäkin valiokunnan jäsenistä, jotka eivät usko, että »porvarien» taskuissa löytyy aivan loppumattomat varat, ei luullakseni yksikään olisi pystynyt mitään valaisevaa sanomaan siitä, millä keinoin nuo rahat sopivimmin olisi saatava kokoon. Puhuttiin yhtä ja toista yleisestä eistyvistä eli progressiivisesta tulo- ja omaisuusverosta, vielä enemmän maan arvon ansiottoman nousun verottamisesta, jolla muutamat sosialidemokraattiseen ryhmään kuuluvat nähtävästi ymmärsivät sitä, että koko mainittu nousu olisi korjattava valtion huostaan! Oli niitäkin valiokunnassa, jotka uskoivat, että

tätä tietä voisi karttua ne satamiljoonaa vuositain joita vastalauseen mukaan vaadittaisiin. Oli toisia, jotka arvelivat, että se vähä, korkeintaan kaksikymmentä miljoonaa, joka voitaisiin tällä tiellä saada kokoon, hyvinkin löytäisi toisia läpiä. — Toivoakseni tämä pieni juoruaminen valiokunnan toimista ei pahota ketään, mutta sen sijaan vakauttaa kaikkia eduskunnan jäseniä siitä, ettei ole miksiäkään hyödyksi palauttaa mietintöä valiokuntaan.

Ehdotan puolestani, että mietintö sellaisenaan kaikkine toivomuksineen ja vaatimattomine kysymyksineen hyväksytään.

Ed. Vera Hjelt: Såsom ledamot af socialutskottet och i föreliggande fråga tillhörande dess majoritet, kan jag icke underlåta att motsätta mig förslagen om återremiss af betänkandet till utskottet, åtminstone på de härintills anförda skälen.

Beträffande till först friherre von Troils program att göra ålders- och invaliditetsförsäkringens införande i vårt land beroende af en mängd olika uppslag af andra socialförsäkringar, såsom arbetslöshets-, allmän sjukdomsförsäkring, moderskapsförsäkring, med flere försäkringar, torde det icke finnas något land i hela den socialt intresserade världen, som skulle uppskjutit en försäkring af ifrågavarande slag för att afvakta utredningar och likformighetsmöjligheter för alla andra grenar af socialförsäkringsverksamhet. Jag tror icke, att det skulle utfalla till vår fördel att härvid inslä någon annan väg än den sedan gammalt bepröfvade, som lyder: »skynda lagom». Vi kunna skatta oss lyckliga, om vi finna utvägar att reda oss med en eller par socialförsäkringar i gången. Att reglera dem alla på en gång är mer än de rikaste nationer tilltrött sig. Vid propositionernas utarbetande såväl som genom senare tillägg och tidsenliga omregleringar må man se till, att så vidt möjligt behöflig likformighet kommer till stånd. En fullständig likformighet vid alla socialförsäkringar kan under inga omständigheter hos oss bli tal om, helt enkelt beroende af landets ekonomiska politik och begränsade tillgångar. Hade man utslutande en väl försedd statskassa att fritt operera med, så vore det en enkel sak att befalla fram likformighet på socialförsäkringens alla områden. Men skola vi fullfölja friherre von Troils förslag att reglera allt på en gång, stanna vi med denna viktiga samhällsfrågas lösande till en oöfverskådlig framtid. Att benämna föreliggande förslag en klassförsäkring

eller ett uppslag i riktning mot en klasslag har intet stöd i betänkandet, då utskottet uttryckligen uttalat önskningsmål, sådana till exempel som att regeringen måtte taga under pröfning, huruvida icke ålders- och invaliditetsförsäkringen kunde uppställas på basen af en allmän folkförsäkring, dock så lunda att endast de lägre årsinkomsterna berättiga till erhållande af pension, med andra ord att de förmögna i samhället genom sina inbetalningar också bidraga till och möjliggöra ålders- och invaliditetsförsörjningen för de ekonomiskt svagare i samhället utan att kanske själfva komma i åtnjutande af några som helst fördelar, samt vidare att staten och kommunerna skulle träda emellan för att bistå sådana försäkringstvänet underkastade personer, hvilka utan eget förvållande råkat i det läge, att de icke kunna fortsätta sina inbetalningar. Jag vågar påstå, att socialutskottet gått långt i sina folkhumanitära sträfvanen, då detsamma grundar sitt förslag på förhoppningar om att den mera bemedlade skall stöda den obemedlade samt i hufvudsak hänvisar till utredningen och förslaget i invaliditetskommitténs år 1908 utarbetade betänkande. Utskottet hänvisar härigenom till ett kommittéarbete, om hvilket man ju kan ha olika mening i detaljerna, men som måste anses vara bland det dugligaste och bästa, som öfver hufvud kommit till synes från liknande kommittéer i vårt land. Man kan vara af olika åsikt om grunderna för en blifvande ålders- och invaliditetsförsörjning, men utgör socialutskottets förslag ingenting obetänkt och obepöfvadt, utkastadt i luften utom möjligheternas gränser, förslag, som man kunde komma fram med i mångtaliga varianter. Förslaget är tvärtom byggt på kompetent undersökning om hvad förhållandena möjligen kunde medgifva för vårt lands vidkommande. Skulle utskottet blindt ha förordat kommitténs förslag, hade därom kunnat säges, att landtdagen icke vill binda sig vid en sådan begränsning, men dess hufvudsyfte torde dock landtdagen våga sig på att omfatta jämte de önskningsmål, som för öfrigt framträda i betänkandet. Detta synes vara det mesta, vi kunna göra åt saken, till dess att den blifvande propositionen närmare gifver vid handen hvad som faktiskt kan göras för ålders- och invaliditetsförsörjningen hos oss. En klassförsäkring kan man sålunda icke kalla detta uppslag, som ju kan komma hvilken medborgare som helst till godo, han må tillhöra hvilket stånd eller yrke som helst, såvida hans

tillgångar på ålderdomen eller vid invaliditet reducerat sig till ett visst belopp.

Beträffande åter det andra förslaget om återremiss till utskottet, representanten Mechelins förslag, så kan jag icke finna möjligheter för dess realiserande. Det har blifvit omnämndt, att en beskattning om cirka 4, 5 mark per person å hvarje medborgare, som fyllt 25 år, vore en måhända tillräcklig pålaga, som för ändamålet kräfdes, och att staten kunde bidraga med resten. Huruvida ett sådant uttaxeringsbelopp ens närmelsevis skulle förslå, kan jag hvarken gissa mig till eller bedöma, men det är att märka, då socialutskottet i hufvudsak omfattat kommitténs förslag, att det gäller erläggande af en försäkringsavgift af minimum 7: 28 och maximum 41: 60 om året i förhållande till försäkringstagarens faktiska inkomster. Han har sålunda någonting att taga ifrån, då inbetalningen grundar sig på hans vecko- eller årsinkomster. Men ställas inbetalningarna i form af beskattning af hvarje person, som fyllt 25 år, så finnes en stor mängd personer, hvilka icke hafva egna inkomster, till exempel de flesta gifta kvinnor. Att under sådana förhållanden en arbetare och familjefar skall komma att för detta enda sociala ändamål bli beskattad med till exempel 10 mark om året för sig och sin hustru synes väl mycket begärddt, då alla hans öfriga skatter tillsammans ofta nog icke uppgå till detta belopp, och likväl visar det sig att denna fordran ofta stannar i restlängderna och med fattigdomsbevis i all oändlighet afkortas af kronan. Dessutom kommer det att ställa sig synnerligen svårt att i allmänhet med hopp om framgång göra dessa uttaxeringar, isynnerhet efter det 55:te lefnadsåret. För allt för många, som kämpat med umbärandet och strängt, ofta hälsovådligt arbete, minskas arbetskraften också redan tidigare och med den möjligheten till bättre lönad arbete. Af sådan anledning har också utskottet tänkt sig att en person, underkastad försäkringsplikt, skulle bli försatt i tillfälle att redan i yngre år, möjligen genom större inbetalningar, göra undan en del af sina framtida veckoinbetalningar. Då icke något material, omfattande hela landet, stått mig till buds under den korta tiden mellan tvenne plena, har jag sökt stöd för min åsikt genom att uppgöra en kalkyl från restlängderna i Helsingfors kommun. Genom välvilligt tillmötesgående från drätselkontoret kan jag framlägga följande resultat rörande kronoutskylderna för år 1908: Antalet debiteringsposter utgör 46,900,

däraf icke influtna, det vill säga af kronan afkortade 10,015 poster. Alltså mer än 21 % af de uppdebiterade posterna ha icke influtit, ehuru kronoutskylderna, som hvar man vet, utgöra två mark för män och en mark för kvinnor. På landsbyggen torde förhållandena efter hvad jag hört knappast ställa sig bättre, emedan befolkningen visserligen är stabilare, men i stället betydligt fattigare. De kommunala utskylderna år 1908 ställa sig däremot betydligt bättre, emedan skattören påläggas endast dem, som hafva kända årsinkomster. Antalet debiterade poster utgjorde 20,360, däraf 2,800 poster, som blifvit afkortade på grund af att de icke influtit. Af de uppdebiterade posterna hafva sålunda 13 eller närmare 14 % afkortats.

Redan af denna öfverblick framgår huru ringa hopp man kunde hafva af att stöda beskattning till förmån för ålders- och invaliditetspensioneringen på de obemedlade klassernas medvärkan, såvida densamma ej ställes i beroende af veckoinkomsterna eller, låtom oss säga, årsinkomsterna. En annan sak är om staten helt och hållet öfvertog ålders- och invaliditetspensioneringen, men bland de skäl, som främst tala här emot, är att nödiga medel för en sådan anordning icke torde kunna från statsverkets sida ställas till företagets disposition och att hvarken utredning eller tillräcklig erfarenhet från andra länder i detta afseende föreligger. Den i England så ofta åberopade förordningen är jämförelsevis ny och gäller endast ålderspensionering från 70 år, men alls icke invaliditet, så att icke ens på denna erfarenhet kunna vi med full tillförsikt stöda oss, allra minst som förhållandena där äro alldeles andra än våra.

Vore ålders- och invaliditetsförsörjningen den enda form af socialt bistånd, vi äro i beråd att i den närmaste framtiden eller i en icke alltför aflägsen framtid söka åvägabrinda, så vore anordningen för mig tänkbar, men med alla de fordringar och förslag, som dessutom ligga i den kommunistiskt mättade luften, komme stora kraf att ställas såväl på de enskilda medborgarens bidrag i form af beskattning, som också på statsverkets begränsade tillgångar.

Vidkommande slutligen de dyrare administrationskostnaderna, som så ofta blifvit framhållna såsom förenade med försäkringsreformen, så kunna desamma måhända ändock i betydlig mån reduceras genom det i utlandet alltmåra tillämpade postnumerandosystemet. Man köper sina inbetalningsmärken vid alla postkontor i landet och får sig pensionerna tillställda i likhet med andra postanvisningar.

Jag vågar tro att jag talar för en god sak, då jag fortfarande förordar betänkandet.

Ed. Alkio: Valiokunta on mietintönsä perusteeksi laskenut invaliditeettivakuutuskomitean mietinnön, kuten on luonnollistakin. Mutta se verrattain ylimalkainen tapa, jolla valiokunta tuo esiin oman mielipiteensä asiasta, ei ole omiansa tyydyttämään niitä, jotka tahtoisivat, että eduskunnan puolelta asetuttaisiin pääasioissa jo jotenkin varmalle kannalle.

Tämä epävarmuus esiintyy huomattavammin siinä, että valiokunta ei lausu mitään varmaa siitä, onko asetettava järjestämään yleistä kansanvakuutusta vaiko, komitean ehdotuksen mukaan, vain toisen palveluksessa olevain vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutusta. Sangen varovaisessa muodossa esittää valiokunta toivomuksena lausuttavaksi, »että hallitus, laatiessaan lakiehdotusta asiassa, ottaisi harkittavaksi: eikö lopulliseksi päämääräksi komitean ehdotustakin toteutettaessa olisi asetettava sellainen yleinen kansanvakuutus, että jokainen määrättyyn ikään tullut kansalainen ottaa vakuutusmaksujen suorittamiseen osaa, vaan että ainoastaan määrätty alimmat vuositulot oikeuttavat eläkkeen saamiseen». Tällainen epäilevä toivomus ei mielestäni ole paikallaan tässä asiassa. Jos eduskunta kerran ryhtyy esittämään sellaiselle hallitukselle kuin meillä nykyään olevalle anomuksia näin suurten uudistusten toimeenpanemisesta, silloin on eduskunnan kyettävä myöskin yksityisseikkoja myöten osoittamaan, millä tavalla se tahtoo anomansa uudistuksen toteutettavaksi. Sillä nykyisellä hallituksellamme on tuskin enempi halua kuin kykyä harkita, missä laajuudessa Suomessa on työttömyys- ja vanhuusvakuutus toimeenpantava.

Sosialidemokraattien vastalause on siinä selvä, että se empimättä asettuu yleisen kansanvakuutuksen kannalle, mutta sekin jättää taloudellisen puolen kokonaan riippumaan mitä perinpohjaisimmasta verotusuudistuksesta, joka sisältyy yleiseen sosialidemokraattiseen vaatimukseen. Koska verotusuudistuksen toimeenpanemisen Suomessa, siinä laajuudessa kuin puheenaolevassa suunnitelmassa edellytetään, nykyään täytynee pitää kuuluvana epävarmimpien tulevaisuuden toiveitten joukkoon, tekisi sosialidemokraattien vastalauseen hyväksyminen ainoastaan mielenosoituksen luontaisen vaikutuksen. Jos siis tämä vastalause tulisi hyväksytyksi, merkitsisi se eduskunnan puolelta vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutuk-

sen yhteenkytkemistä sellaisen verotusreformin kanssa, jolla ei ole nykyään toteutumisen mahdollisuuksia, ja se olisi samaa kuin alotteen tappaminen. Näin ei eduskunnalla ole oikeus menetellä. Sillä kansan vakuuttaminen vanhuuden ja työkyvyttömyyden varalta on yksi aikamme tärkeimpiä sosiaalisia kysymyksiä, jonka järjestämiseksi on koetettava jotakin muuta kuin pelkkiä mielenosoituksia.

Ensimmäinen muistutus, joka oikeutetulla syyllä voidaan tehdä sekä komitean mietintöä että valiokunnan mietintöä vastaan, on se, että vakuutus suunnitellaan pakollisena toimeenpantavaksi vain toisen palveluksessa oleviin kansalaisiin nähden. Ja komitea mietinnössään itsekkin ottaa huomionsa sen, miten vaikea on tässä tapauksessa ihmisiä luokitella vakuutuspakon alaisiin ja siitä vapaisiin, mutta paljon räikeämmiksi muuttuvat suhteet silloin, kun otetaan huomioon, että esimerkiksi pikkutilalliset, käsityöläiset, torpparit ynnä muut sellaiset jäävät lapsineen kokonaan vakuutuslaitoksen ulkopuolelle, vapaaehtoisuuden varaan. Varallisuusseikat näissä luokissa eivät yleensä ole ollenkaan paremmat kuin niissä luokissa, jotka nyt aina 2,500 markan palkkatulon nauttijoihin saakka tulisivat luetuiksi vakuutuspakon alaisiksi. Muuten se vapauden sortaminen, joka tulisi sen kautta toteutetuksi, että kaikki kansalaiset velvoitettaisiin vanhuus- ja työkyvyttömyyspakon alaisiksi, ei suinkaan olisi vastakkainen sille yleiselle yhteiskunnalliselle suunnalle, jonka mukaan nykyään pyritään lainsäädäntöä kehittämään. Ollaanhan jo esimerkiksi oppipakon välttämättömyydestä melkein yksimielisiä. Oppipakolla sellaisenaan ei kuitenkaan ole suurtakaan arvoa, ellei siihen saada elimellisesti yhtymään toisia velvoituksia, joilla yhteiskunta pakottaa jäseniään pitämään huolta toimeentulostaan. Vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutuspakko ei ole mitään muuta kuin sopiva säästämispakon muoto, jonka toteuttamiseen yhteiskunnalla, sosialiselta ja siveelliseltä kannalta katsoen, on täysi oikeus. Miltei tärkeimpänä syynä tätä vastaan on muistutettu maksujen perimisen vaikeudesta, eikä se olekaan aiheutonta, mutta tuskinpa se puoli asiata järjestettäessä sentään tuottaisi voittamattomia esteitä.

Vakuutuskomitean mietinnössä ja samaten valiokunnan mietinnössä on sitäpaitsi kokonaan jätetty huomioon ottamatta valtion virkamieseläkkeitten suhtautuminen yleiseen kansan työkyvyttömyys- ja vanhuusvakuutukseen.

Kun eduskunnassa on paraillaan vireillepantuna laajakantoisia aloitteita virkamiesolojen uudistamiseksi ja yhtenä puolena niissä on lausuttu toivomus, että valtion virkamiesten vanhuuden turvaaminen yhdistettäisiin yhteyteen yleisen kansan työkyvyttömyys- ja vanhuusvakuutuksen kanssa, olisi toivonut, että valiokunta olisi asiasta myöskin mielipiteensä lausunut. Niin ei ole kuitenkaan tapahtunut. Valiokunta ei puhu siitä asiasta sanaakaan, vaikka sille ei voi olla tietämätöntä, että virkamiesasiainvaliokunnan täytyy tässäkin asiassa tehdä joku ehdotus eduskunnalle. Mutta sitä vastoin on valiokunta valmis kannattamaan sitä, että vakuutuskomitean ehdotus, että valtion palveluskuntaan kuuluvat henkilöt, joiden palkkatulot eivät nouse yli 2,500 markan, tulisivat luetuiksi tämän vakuutuslain alle. Miksi sitä ei ole riittävästi perusteltu.

Olen myös ehdottomasti sitä mieltä, että vakuutettujen on itse tehokkaalla tavalla otettava osaa vakuutusmaksujen maksamiseen, sillä kun kerran yhteiskunta osaltaan velvoitetaan huolta pitämään jäsentensä työkyvyttömyyden ja vanhuuden turvaamisesta, silloin on asetettava turvatun velvollisuudeksi myöskin omalla suhtautumisellaan yhteiskuntaan ansaita tämä oikeus. Se on yhteiskunnan edun kannalta välttämätöntä, sillä se kasvattaa oman arvon ja yhteisyyden tunnetta, jotka ovat kehittyvän yhteiskunnan edun kannalta niin ehdottomasti tarpeen vaatimat. Valiokunta ja vakuutuskomitea ovatkin tästä asiasta aivan yhtämieltä. Vakuutuskomitea muun muassa lausuu: »Jos työkyvyttömyyden ja vanhuuden varalta vakuutetut vapautettaisiin suorittamasta vakuutusmaksuja, poikettaisiin siitä yleisesti hyväksytystä periaatteesta, että yksilön velvollisuus on itse kykynsä mukaan pitää huolta toimeentulostaan. Puheenalaisessa vakuutuksessa tulisi niiden eläke, jotka eivät itse ole ottaneet osaa vakuutusmaksujen suorittamiseen, saamaan almun tai vaivaisavun luonteen ja siten vaikuttamaan jonkun verran nöyryyttävästi». Ja valiokunta puolustaessansa vakuutetun itsensä suoritettavia maksuja, sanoo: »Silloin tulisi myöskin työntekijä täyttämään jokaisen kansalaisen velvollisuutta kykynsä mukaan pitää huolta toimeentulostaan, eikä hänelle tuleva eläke siis olisi vaivaisapuun verrattava».

Nämä ovat aivan oikeita periaatteita. Ja niitä todistaa käytäntö muun muassa valtion virkamiesaloilta. Kun virkamiehillä ei ole mitään velvollisuuksia omien maksujensa ja vuo-

tuisten säästöjensä kautta turvata vanhuuttaan, tulee eläke heille kuin löytönä. Se on ollut omiansa edistämään yli-varojensa elämistä virkamiesten keskuudessa ja samalla synnyttämään suurempia elämänvaatimuksia kuin mitä tämä tuotantoehdoista niin köyhä maa on voinut kohtuudella tyydyttää. Valtion velvollisuudeksi on vain laskettu tyydyttää nousevat vaatimukset, katsomatta siihen, mistä rahat tulevat. Ja niinpä onkin käynyt, että valtion kasvavilla tuloilla on koetettu tyydyttää välitömästi valtion palveluksessa olevien kasvavia elintarpeita sillä aikaa, kun kansan hyväksi suunniteltuja uudistuksia on täytynyt varojen puutteessa lykätä tuonnemmaksi.

Siitä ajatussuunnasta, joka asettaa valtiolle melkein rajattomia velvollisuuksia, pyrkien vapauttamaan yksilöitä vastaavista velvollisuuksistaan, on meidän pyrittävä vapautumaan. Mutta samalla on rohkeasti tunnustettava, että valtio on yhtä velvollinen takaamaan itseksensä työtä tekevän käsityöläisen, pikkutilallisen, torpparin ja mäkitupalaisen työkyvyttömyyden ja vanhuuden kuin konsanaan viranomistajain, tehdastyöväen ja palvelusväenkin. Muun muassa nykyään muodostuvien pikkutilallisten, samoin kuin torpparien ja käsityöläisten elinehdot ovat usein sellaisia, varsinkin nykyisten työpalkkojen vallitessa, että jos heitä velvoitetaan maksamaan työkyvyttömyys- ja vanhuuseläkemaksuja vaan aputyöväestä, mutta he itse jäävät vapaaehtoisuuden varaan, tulee tästä heille kirouksella maksettava vero, joka ei kannu hedelmäänsä siunausta. Mutta jos heidät itse otetaan mukaan, niin saa asia toisen luonteen. Ja jos mikään, olisi tämä omiansa kasvattamaan yhteisyyden tunnetta. Uuden ajan yhteiskunnan suuriarvoinen tehtävä paljastuisi vähitellen yksinkertaisimmallekin kasvattavana, rauhoittavana ja takaavana.

Niinikään tuntuu siltä kuin valiokunnan olisi pitänyt jollain tavoin ennen mietinnön lopullista hyväksymistä käsitellä yhdessä myöskin sen käsiteltäväksi jätetty tapaturmavakuutusasia, sillä näillä kysymyksillä on paljon yhtymäkohtia, joita ei eduskunnan ole soveliaasti jättää huomioon ottamatta, varsinkaan siinä tapauksessa että tapaturmavakuutuskin ajateltaisiin, kuten on syytä toivoa, yleiseksi kansanvakuutukseksi. Yleistä kansanvakuutusta ajatellessa siinäkin muodossa, että vakuutetut itse sekä työnantajat suorittaisivat maksuja vakuutuksesta, täytyy ottaa huomioon myöskin se, että valtion maksettavien eläkkeiden summa huomattavasti kohoaisi. Tällai-

sen lausunnon puitteissa ei ole mahdollista asian tähän puoleen syvemmin kajota, mutta joku verotusmuoto olisi välttämätön tarpeen tyydyttämiseksi. Luonnollisesti kääntyy huomio silloin niin kutsuttuun ansaitsemattomaan arvon nousuun. Verotusesineiksi tarjoutuvat silloin kaupunkien tonttikaupat, maaseudulla riehuvat maatilojen huijausliikkeet ja ulkomaisen tavaran kauppa. Sopivan väliaikaisen verotustavan ja perusteen järjestäminen näitä verotusesineitä varten näyttäisi tarjoavan eduskunnalle mahdollisuuden lausua tässäkin suhteessa hallitukselle selvät ohjeet. Tämän kautta ei asiaa olisi pakko ensinkään kytkeä yhteyteen kokonaan uudistettavan verotusjärjestelmän kanssa.

Ryhtymättä ehdotusta tällä kertaa yksityiskohtaisemmin tarkastamaan rohkenen siis ehdottaa:

että mietintö palautetaan valiokuntaan uudestaan käsiteltäväksi siihen suuntaan, että vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutus järjestettäisiin yleiseksi kansanvakuutukseksi, kuitenkin vakuutettujen velvollisuudella ottaa itse osaa maksujen suoritukseen komitean ehdotuksen mukaan;

että valiokunta suunnitelmiaan laatiessaan ottaisi huomionsa myöskin valtion virkamiesten työkyvyttömyyden ja vanhuuden turvaamisen tämän laitoksen kautta;

että valiokunta ottaisi miettiäkseen, eikö niiden valtion maksuosuuksien kokoonsaantia varten, jotka eläkkeisiin tarvittaisiin, voitaisi sopivalla tavalla ottaa verotettavaksi sitä ansiotonta arvonnousua, joka lähtee kaupunkien tonttikaupoista ja maatilojen kaupoista sekä sen lisäksi ulkomaisen tavaran kaupasta lähtevää voittoa, ja näistä tulevia varoja käyttää tähän tarkoitukseen; sekä

että valiokunta tätä asiaa käsitellessään ottaisi myöskin huomionsa eduskunnassa vireille pannun kysymyksen tapaturmavakuutuksesta, soveltamalla tähän näiden asiain välillä sattuvia yhtymäkohtia.

Ed. J o n a s C a s t r é n: Käsillä oleva anomusmietintö perustuu kaikissa pääkohdissaan 1908 vuoden komitean mietinnössä oleviin perusteluihin ja lakiehdotukseen. 1908 vuoden komitean mietinnön esikuvana taasen on ollut saksalainen vakuutuslainsäädäntö. Mitä saksalaiseen vakuutuslainsäädäntöön tulee, on asianymmärtävilta tahoilta huomautettu niistä puut-

teellisuuksista ja vaillinaisuuksista, joita on olemassa mainitussa vakuutuslainsäädännössä.

Ensinnäkin on huomautettu, että Saksan vakuutuslainsäädännöllä on liian suuressa määrässä luokkalainsäädännön leima. Pakollisen työkyvyttömyysvakuutuksen alaisena on nimittäin teollisuus- ja maanviljelystyöväestö, mutta sellaiset kansanryhmät, kuten pikkukauppiaat y. m., jotka taloudellisessa suhteessa ovat samalla kannalla kuin mainitut työläisryhmät, eivät ole pakollisen vakuutuksen alaisina.

Toinen puute on Saksan eri vakuutuslaitosten yhtäläisyyden puute. Tämä riippuu siitä, että Saksan vakuutuslainsäädäntöä on asteittain toteutettu. Ensin Saksassa pantiin toimeen pakollinen sairaskassavakuutus, sitä seurasi pakollinen tapaturmavakuutus ja vihdoin työkyvyttömyysvakuutus. Tämä asteittainen kehitys taasen johtui tahtillisista ja puoluepoliittisista syistä, joihin on tarpeetonta tässä tilaisuudessa kajota.

Yhtäläisyyden puute ennen mainittujen kolmen vakuutuslaitoksen välillä ilmenee, mainitakseni ainoastaan muutamia kohtia, ensiksikin siinä, etteivät vakuutuslaitokset käsitä samaa henkilöpiiriä. Saksan työkyvyttömyysvakuutuslaitoksen piiri on laajin, käsittäen epäitsenäiset palkkatyöläiset kaikissa ammateissa. Tapaturmavakuutuksen alalle taasen eivät kuulu käsityöammatissa, kaupassa ja teollisuudessa työskentelevät henkilöt. Sairaskassavakuutuksesta taasen ovat suljetut pois ne lukuisat työmiehet, jotka etsivät toimeentuloansa maanviljelyksessä ja metsänhoidossa.

Edelleen osottautuu yhtäläisyyden puute Saksan eri vakuutushaarojen välillä niiden järjestelyssä. Saksan sairaskassavakuutuksen toimeenpanemista varten työskentelee kokonaista 23,000 järjestöä, tapaturmavakuutuksen toimeenpanemista varten ainoastaan 1,500, jota vastoin työkyvyttömyysvakuutus tarvitsee vain 40 eri järjestöä.

Saksan vakuutuslaitosten hallinnon erilaisuudessa esiintyy niinikään samainen yhtäläisyyden puute. Sairaskassojen hallinnossa ovat työmiehet enemmistönä, tapaturmavakuutuksen hallinto on yksinomaan työnantajien käsissä ja työkyvyttömyysvakuutuksen hallintoa taasen johtavat etupäässä valtion ja kuntien virkamiehet.

Onhan niin asiaan perehtynyt ja vaikuttavassa asemassa ollut mies kuin kreivi Posadowski lausunut sekä Saksan vakuutuslaitosten uudestajärjestämisestä julkaisemassaan ohjelmakirjoituksessa että myös erinäisiä kertoja

Saksan valtiopäivillä, että Saksan vakuutuslaitokset ehdottomasti kaipaavat yhdenmukaisuutta ja yhteensulattamista, tehtävä, joka kuitenkin toteutuakseen kysyisi uutta diktaattoria.

Jo tämän lyhyen katsauksen Saksan nykyisen vakuutuslainsäädännön puutteellisuuteen pitäisi osottaman, että edustaja von Troilin viime istunnossa antama ylimalkainen arvostelu saksalaisesta vakuutuslainsäädännöstä ei ollut epäoikeutettu. Siitä huolimatta en kuitenkaan voi kannattaa ed. von Troilin viime istunnossa tekemää ehdotusta, että mietintö hänen määrittelemässä tarkoituksessa lykättäisiin takaisin valiokuntaan. Sillä jos hallitusta pyydetäisiin toimittamaan niin laajaperäinen tutkimus kuin edustaja von Troilin ehdottama, niin saisimme olla varmat siitä, että työkyvyttömyys- ja vanhuudenvakuutuslaitoksen aikaansaaminen lykkääntyisi kaukaisimpaan tulevaisuuteen, niin kaukaiseen, että tuskinpa yksikään nykyisestä sukupolvesta sen toteuttamista näkisi. Minun ymmärtääkseni voi lainlaadinta sosiaalisen vakuutuksen alalla kyllä haitatta tapahtua asteettain, kunhan vaan pidetään tarkasti silmällä ettei tarvitse eri vakuutushaaroja varten luoda uusia ja aina uusia laitoksia, kuten Saksassa on tapahtunut, joitten laitosten hallintokustannukset nousevat suunnattomiin summiin, vaan että ensimmäistä vakuutushaaraa varten aikaansaatu laitos tehdään sellaiseksi, että siihen voidaan yhdistää vastaisuudessa toteutettavat muut vakuutuslaitokset. Siten kävisi mahdolliseksi välttää Saksassa sosiaalisen lainsäädännön alalla tehtyjä virheitä. Tähän tärkeään näkökohtaan olisi minun ymmärtääkseni työväenasiainvaliokunnan pitänyt kiinnittää huomiota ja osoittaa mainitun näkökohdan vaarinottamisen erinomaista tärkeyttä. Tämä kuitenkin, valitettavasti kyllä, ei ole tapahtunut.

1908 vuoden komitean mietintö on samoin kuin Saksan lainsäädäntö asetettu liiallisessa määrin luokkavakuutuksen kannalle. Mainitun komitean laatimassa lakiehdotuksessa suletaan pois pakollisen vakuutuksen osallisuudesta pienviljelijät, torpparit, pikkukauppiat, käsityöläiset ja ne, jotka, ollen todellisuudessa työmiehen asemassa, työskentelevät kotonaan. Minä ymmärrän kyllä, mistä syystä tämä on tapahtunut. Siihen antoi jo edustaja V. Hjeltin lausunto selityksen. Se on tapahtunut sen vaikeuden takia, mikä kohtaa vakuutusmaksujen kantamista mainituilta kansalaisryhmiltä verraten siihen helpouteen, millä vakuutusmak-

sujen suoritus tulisi toimitettavaksi teollisuudessa palvelevaan työväenluokkaan nähden, työnantajat kun suorittaisivat vakuutusmaksut etukäteen ja jälestäpäin lyhentäisivät työmiehilleen suoritettavasta palkasta puolet maksusta. Mutta sittenkään ei minusta ole oikeuden eikä kohtuuden mukaista, että tehdastyöväestön kanssa samassa taloudellisessa asemassa olevat ennen luetteleman kansalaisryhmät jätettäisiin ulkopuolelle pakollista vakuutuslaitosta. Eihän pitäisi olla mahdollisuuden rajojen ulkopuolella keksiä keinoja vakuutusmaksujen suorittamiseksi puheenalaisiin kansalaisryhmiin kuuluvien puolelta, jotta voitaisiin ulottaa pakollisen työkyvyttömyyden ja vanhuuden vakuutuksen siunaukset myöskin heihin, jotka tosin komitean ehdotuksen mukaan voisivat tulla vakuutuksesta osallisiksi suorittamalla vapaaehtoisia vakuutusmaksuja, jotka kuitenkin tulisivat olemaan paljoa korkeammat kuin palkkatyöläisten pakollisesti suoritettavat maksut.

Työväenasiainvaliokunta on pakollisen työkyvyttömyysvakuutuksen ulottuvaisuuteen nähden mennyt paljoa pitemmälle kuin 1908 vuoden invalideittikomitea, koska se mietinnössään, jospa kohtakin epäröiden, on asettanut yleisen kansanvakuutuksen kannalle, lausumalla että hallitus laatiessaan lakiehdotusta asiassa, »ottaisi harkittavakseen, eikä lopulliseksi päämääräksi komitean ehdotustakin toteutettaessa olisi asetettava sellainen yleinen kansanvakuutus, että jokainen määrättyyn ikään tullut kansalainen ottaa vakuutusmaksujen suorittamiseen osaa, vaan että ainoastaan määrätty alimmat vuositulot oikeuttavat eläkkeen saamiseen».

Minun ymmärtääkseni olisi valiokunta kenties tehnyt viisaimmin, jos se mietinnössään olisi rajoittunut lausumaan toivomuksen pakollisen työkyvyttömyyden- ja vanhuusvakuutuksen ulottamisesta niihin kansanluokkiin, jotka ovat samallaisessa taloudellisessa asemassa kuin palkkatyöläiset, lausumatta suotavaksi kansanvakuutuksen aikaansaamista, sillä kuta kauemmaksi pakollista työkyvyttömyys- ja vanhuusvakuutusta ulotetaan, sitä enemmän kasvavat vaikeudet.

Käsilläoleva anomusehdotus sivuuttaa jostensakin kylmäkiskoisesti kysymyksen leskien ja orpojen vakuutuksesta. Valiokunnan mietinnön 13 sivulla sanotaan: »Tämän asian ratkaisemiseen (nimittäin leskien ja orpojen vakuutuksen aikaansaamiseen) ei siis valiokunnan mielestä ole pyrittävä vakuutustietä, vaan

on leskien ja orpojen avustus vastaiseksi jätettävä kuntain velvollisuudeksi ja yksityisen armeliaisuuden varaan». Tunnettua on, että Saksassa aina siitä saakka, kun pakollinen työkyvyttömyysvakuutus pantiin toimeen, on ajateltu leskien ja orpojen vakuutuksen aikaansaamista ja jos mahdollista yhdistämistä työkyvyttömyysvakuutuslaitokseen. Senpä tähden on aikoja sitten Saksassa tullituloista varattu joku määrä varojen kokoamiseksi leskien ja orpojen vakuutuksen toteuttamiseksi. Yhtä hyvin kun valiokunta lausuu toivomuksensa kansanvakuutuksen aikaansaamisesta, olisi minun ymmärtääkseni valiokunnan pitänyt lausua toivomus siitä, että hallitus ottaisi samalla kertaa harkitakseen kysymyksen leskien ja orpojen vakuutuksesta. Kun tämä ei ole tapahtunut, tahtoisin minä puolestani ehdottaa, että valiokunnan ponteen sanan »toivomukset» jälkeen lisättäisiin seuraava lause: »sekä että samalla otettaisiin harkittavaksi, eikö työkyvyttömyys- ja vanhuusvakuutuslaitoksen toimintaan voitaisi yhdistää leskien ja orpojen avustusta tarkoittava vakuutus».

Edustaja August Hjelt ynnä muutamat muut arvoisat puhujat ovat täällä jo kosketelleet valiokunnan mietintöön liitettyyn vastalauseeseen. Sallittanee että minäkin lausun mielipiteeni mainitusta vastalauseesta, joka ei voi olla herättämättä oikeutettua oudoksumista ja kummastelua siinä kaikissa kohdin ilmenevän hatarauden takia.

Mitä tarkoittaa tämä vastalause? Se tarkoittaa sitä, että valtio velvoitettaisiin kaikille työväenluokkaan kuuluville ja samassa taloudellisessa asemassa oleville 55 vuotta täyttäneille tai aikaisemmin työkyvyttömiksi joutuneille suorittamaan vähintään 350 markan suuruinen vuotuinen eläke, ilman että eläkkeensaajat olisivat velvolliset suorittamaan minkäänlaisia vakuutusmaksuja. Vastalauseessaan ovat sen allekirjoittajat periaatteellisesti asettuneet ei vakuutusaatteen kannalle, vaan vaivaisavun antamisen kannalle. Tosin eläkkeet tulisivat olemaan suuremmat kuin tavallinen vaivaisapu, tosin niitä tulisivat saamaan muutkin kuin kaikkein kurjimmissa tilassa olevat köyhälistön jäsenet, mutta vaivaisavun periaatteellista luonnetta niillä kumminkin tulisi olemaan. Jos syntyy kysymys työkyvyttömyyden ja vanhuuden vakuutuksesta ja jos siis asetutaan vakuutusaatteen kannalle, niin tämä aate ehdottomasti edellyttää vakuutusmaksujen suorittamista, joitten suorituksella

hankitaan oikeus eläkkeen saamiseen. Jos asetutaan sille kannalle, jolle vastalauseen allekirjoittajat ovat asettuneet, niin poistetaan kaikki yksilön edesvastuuntunne, kaikki huolenpito tulevaisuudesta, kaikki säästäväisyys hyvän päivän ja hyvän työansion aikana vastaisuudessa sattuvien kovien päivien lieventämiseksi. Tällainen kanta on yhtä haitallinen yksilölle kuin yhteiskunnallekin kokonaisuudessaan. Tämä vastalauseen periaatteellisesta kannasta.

Ei missään maassa, jossa työkyvyttömyys- ja vanhuusvakuutusta lainsäädännön kautta on toteutettu, ole vielä määrätty sellaista ikärajaa eläkkeen saamiselle kuin vastalauseentekijäin ehdottama, nimittäin 55 vuotta. Mutta mikä enempi on, ei missään maassa koko maailmassa ole sitä edes ehdotettukaan. Ei komiteain mietinöissä, eikä eduskunnalle jätetyissä ehdotuksissa ole ehdotettu 55 vuoden ikärajaa eläkkeen saamisen ehdoksi. Kustannukset sosialidemokratiamme ehdottamasta työkyvyttömyys- ja vanhuusvakuutuseläkejärjestelmästä on 1908 vuoden komitea laskenut nousevan, mikäli yksistään vanhuusvakuutuseläkkeiden määrää koskee, 110,000,000 markaksi vuodessa, ja mikäli työkyvyttömyyseläkkeisiin tulee ainakin pariinkymmeneen miljoonaan vuodessa.

Mistä varat näiden tällaisten eläkkeiden suorittamiseen hankittaisiin? Siinä kohden tiedävät vastalauseen tekijät kyllä osottaa neuvoja. Vastalauseen tekijät lausuvat ponnessaan, että tarvittavat varat koottaisiin yleisen omaisuus-, perintö- sekä asteettain nousevan tuloveron kautta, jolloin perintö- ja korkotuloja sekä ansiotonta arvonnousua on verotettava ankaremmin kuin omasta ansiosta tai työstä johtuvia tuloja. Mutta ovatko vastalauseen tekijät tai sosialidemokraattinen puolue kokonaisuudessaan, joka seisoo tämän vastalauseen takana, tehneet edes minkäänlaisia laskentoja siitä, mitä rahasummia yleinen omaisuusvero, mitä perintö- mitä asteettain nouseva tulovero tuottaisivat? Ovatko he edes itselleen tehneet selväksi, millaiseksi he tahtoisivat yleistä omaisuusveroa, millaiseksi perintöveroa ja millaiseksi asteettain nousevaa tuloveroa säädettäväksi, jotta niillä tuo huimaava 130 miljoonaan markkaan nouseva vuotuisesti tarvittava summa saataisiin kokoon? Sitä he eivät varmaankaan ole tehneet. Käsillä olevaan mietintöön liitettyssä vastalauseessa astuu esille aivan samallinen kanta, minkä me jo olemme oppineet tuntemaan sosialidemokratiamme viljelyspakkoehdotuksessa, kanta, joka ei lain-

kaan ota lukuun tosioloja ja toteuttamismahdollisuuksia. Kun on kysymys maan hankinnasta tilattomalle maalaisväestölle, silloin ehdotetaan sosialidemokraattiselta taholta viljelyspakkoa, josta tässä eduskunnassa on selvää selvemmin osotettu, että se on tuulentupa, mahdoton käytännössä toteuttaa. Minua ei niin kummastuta että sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä on asettunut puheenalaiselle kannalle, mikäli koskee tilattoman maalaisväestön aseman parantamista, mutta kun se asettuu yhtäläiselle mahdottomuuden kannalle mikäli koskee tehdastyöväestön olojen korjaamista ja vanhojen päivien turvaamista, minkä väestön pitäisi olla lihaa sen lihasta ja verta sen verestä, niin täytyy todellakin kummastella joko sitä sydämnettömyyttä tai lyhytnäköisyyttä, joka käsilläkin olevassa asiassa ilmenee. (Naurua vasemmalta.) Sosialidemokraattien eläkeohjelma on kerrassaan mahdoton toteuttaa. Tämä mahdottomuus on jokaiselle, joka hiukankaan tahtoo vaivata ajatustiaan, päivänselvä. Sen osottamiseksi ei tarvitse tuhata montakaan sanaa. Jääpi näin ollen porvarillisten asiaksi keksiä sellaisia keinoja työkyvyttömyyden- ja vanhuusvakuutuksen tärkeällä alalla, jotka ovat toteutettavissa, jotka ovat omiansa aikaansaamaan parannuksia työväenluokan asemassa, huolimatta siitä että sosialidemokraatit ovat tahtoneet saattaa käsillä olevan tärkeän asian toteuttamisen kaiken mahdollisuuden rajojen ulkopuolelle.

Ed. P ä r s s i n e n: Siinä keskustelussa, joka syntyi viime perjantaina tämän kysymyksen johdosta, ehdotti ed. von Troil mietinnön palauttamista valiokuntaan tarkoituksella että se puoltaisi asian silleen jättämistä, kunnes olisi hankittu selvitys täydellisen sosialivakuutuksen toimeenpanemisesta, joka vakuutus käsittäisi työttömyyden, vanhuuden, työkyvyttömyyden, tapaturmat, sairauden ynnä muut. Tällaista ehdotusta täytyy pitää asian jarrutuksena. Sillä jos anomuksen hylkääminen verhottaisiin tällaiseen tekopuolustukseen, niin se ei mitään muuta itse asiassa olisi kuin asian tappamista. Eduskunta näin menetellen päättäisi hallituksen kaikista velvollisuuksista tämän asian valmistamisessa; sen vuoksi on edustaja von Troilin ehdotusta mitä jyrkimmin vastustettava. Samassa istunnossa teki ed. Mechelin ehdotuksen vanhuudenvakuutuksen järjestämisestä sellaisella tavalla, että kultaakin 25 vuoden ikäiseltä kerättäisiin tavallisen

veronkannon yhteydessä 4—5 markkaa vuodessa eläkerahastoon, josta varattomia autettaisiin. Tällä suunnitelmalla on yhtäläisyyttä Ruotsissa tehtyjen tätä kysymystä koskevien ehdotusten kanssa. Myöskin Norjassa on päätetty rakentaa vanhuuseläkelaitos yleiselle kansanvakuutukselle. Mutta ehdotus on siinä suhteessa ed. Mechelinin ehdotusta parempi, että siinä maksajat jaetaan tulojen mukaan eri maksuluokkiin, joissa suuremmilla tuloilla on suuremmat vuosimaksut. Mutta tätäkään tietä ei päästäisi oikeaan tulokseen, sillä suurituloiset, joista toiset voivat olla mitä varakkaimpia, pääsevät kaikki korkeimman luokan verrattain pienillä vuosimaksuilla. Ed. Mechelinin ehdotuksen mukaan tulisi eläkevero kohtaamaan kaikkia, varallisuuteen katsomatta, tasaisesti. Se muodostuisi todella samantapaisesti kuin henkivero, muodostuisi verotustavaksi, joka on täysin vastakkainen nykyisille verotusperiaatteille. Ja tällaistaiko suunniteltaisiin eduskunnassa aikana, jolloin verotusreformia ankarasti kaivataan? Ei ed. Mechelinin ehdotusta puolla edes sekään, että sillä saataisiin tarvittavia varoja kokoon. Olin toiminut tästä asiasta kotona laskelmia, mutta koska ed. Yrjö-Koskinen on täällä jo osottanut, mitenkä keuhoihin tuloksiin varojen kantamisessakin tällainen järjestelmä veisi, en näitä laskelmia esitä. Tämä ed. Mechelinin ehdottama vakuutustapa rasittaisi siis ylen yksipuolisesti vähävaraisia kansankerroksia ja menettäisivät nämä kaiken edun maksuistaan, jos ennen eläkeikää kuolisivat. Sen sijaan säästäisi tämä järjestelmä varakkaita maksuvelvollisuuksista. Sillä on se heikkous invaliditeettikomitean ehdotukseen verraten, että työnantaja, joka tämän invaliditeettikomitean ehdotuksen mukaan voi tulla monesta sadasta työntekijästä maksamaan tuhansia markkoja vuosittain, tulisi tämän ed. Mechelinin ehdotuksen mukaan pääsemään 5 markalla vuodessa. Tällaista tai tämän parempaa eivät kai työnantajat voisi toivoa. Jo siis tällainen lyhyt silmäys ed. Mechelinin ehdotukseen osottaa, että se ei ansaitse minkäänlaista kannatusta, tarkoitustaan tyyten vastaamattomana.

Mitä sitten tulee tämän asian käsittelyyn työväenasiainvaliokunnassa sekä työväenasiainvaliokunnan enemmistön kantaan, niin olisi siitäkin paljokin puhuttavaa. Minäkin voisin vähän juoruta sieltä valiokunnasta, kuinka siellä pidettiin esitelmiä vanhuuseläkkeen alentavasta vaikutuksesta, säästäväisyyden kasvattavasta merkityksestä, työväestön suuresta

tuhlaavaisuudesta ja niin edespäin, mutta minä en pidä näitä tällaisia juttuja sen arvoisina, että niitä täällä kannattaa kertoa, ne sopivat paremmin joihinkin sanomalehtiselostuksiin.

Koska kuitenkin pari arvoisaa puhujaa on viitsinyt näitä muka moraalisia näkökohtia täällä esittää, niin sietää heidän mieleensä johtaa, että eiköhän olisi ollut heillä syytä muistuttaa virkamiehistöille, joka ottaa vastaan vanhuuseläkkeitä, että tämä vanhuuseläkkeen vastaanottaminen on niin häpeällistä ja alentavaa; muistuttaa näille, että kuinkahan mahtaakaan heidän siveellisyytensä olla keho, koska eivät ole käyttäneet hyväksensä sitä erinomaista kasvattavaa vaikutusta, mikä säästäväisyydellä on, vaan tuhlaavat suuret tulonsa joutuen vanhoina yhteiskunnan niskoille. (Vasemmistosta: Hyvä, oikein hyvä!) Kun kuitenkin työväenasiainvaliokunnan enemmistö hylkäsi sen sosialidemokraattien esittämän vanhuuseläkkeen periaatteen, että valtio pitäisi huolta vanhuuseläkkeistä, niin se tämän etupäässä perusteli sillä, että sosialidemokraattien ehdottama vanhuuseläke vaatisi vuosittain valtiolta ylen suuria summia. Täällä ed. Castrén on oikein ylenpalttisella liioittelulla koettanut vetää esiin niin monta kertaa seinälle maalattuja numeroita. On aivan ymmärrettävää, että porvariston, joka ei ryhdy toimeenpanemaan asetteita kohoavaa tuloveroa, joka syyttää valtiovaroja virkamiesten suuriin palkkoihin ja eläkkeisiin, joka myöntää kymmeniä miljoonia sotilastarkoituksiin, joka jarruttamalla yhteiskunnallisia reformeja yhä lisää niiden lukua, jotka ovat vanhuuseläkkeen turvaa vailla, sopii erinomaistain sosialidemokraattien vanhuusvakuutusperiaatetta vastustaa tällaisilla teko-tyillä. Heidän sopii viitata niihin miljooneihin ja sanoa: ehdotuksenne on mahdoton! Mutta huomautettakoon tähän, että ehdotuksemme on rakennettu niille edellytyksille, että valtion asiain nykyinen hoito ja johto täydellisesti muuttuu. Tällaisen muutoksen aikaansaamiseen on eduskunnalla mahdollisuus. Sen ehdotuksen toteuttaminen edellyttää jo edellämäinitsemieni suurten epäkohtain korjaamista yleisessä valtiotaloudessa, se edellyttää lainlaadintatyön muuttamista varattomien kansankerroksien taloudellista asemaa kohottavaksi. Yhteiskunta, joka saataisiin pakoitetuksi hyväksymään tähän suuntaan käyvän parannuksen, olisi myös pakotettu oman etunsa vuoksi pitämään huolta siitä, että niitä varattomia, jotka tarvitsevat vanhuuseläkettä, olisi nykyisestäään paljon pienempi määrä. Tämä on myös-

kin tärkeä ja sangen painostava seikka osoittamaan, että tämä varojen määrä, joka vuosittain tarvittaisiin, ei todellisuudessa silloin näin suureksi nousisikaan.

Työväenasiainvaliokunta on pääasiassa asetunut invaliditeettikomitean mietinnön kannalle. Kun tämä katsantokanta äänestyksellä pääsi valiokunnassa voitolle, niin meidän taholta ehdotettiin, että valiokunta ryhtyisi arvostelemaan invaliditeettikomitean suunnitelmaa ja tekemään tähän suunnitelmaan korjauksia, ehdotuksia, joissa puollettaisiin esimerkiksi ikärajan alentamista, tuon vuosimäärän vähentämistä, jona on kuuluttava vakuutuslaitokseen; ehdotettiin, että valiokunta puoltaisi vähempiä viikkomaksuja ja niin edespäin. Mikään näistä ehdotuksista ei saanut kannatusta. Valiokunnan enemmistö selitti, että valiokunta ei voi tällaisia ehdotuksia mennä puoltamaan, koska sen pitäisi perusteellisilla laskuilla osoittaa näitten tällaisten ehdotusten toteuttaminen mahdolliseksi. Valiokunnan enemmistö selitti, että tällaisten yksityiskohtaisten laajojen laskelmien tekeminen kuuluu komitealle, jonka hallitus tämmöistä tarkoitusta varten asettaa. Valiokunnassa sitä ei voida tehdä. Mutta itse asiassa tämä valiokunnan enemmistön käsitys ja kanta on väärä. Se on oikeastaan semmoinen tekopuolustus, jonka taakse valiokunnan enemmistö minun käsittääkseni vetäytyy. Sillä jos valiokunnan enemmistö olisi tehnyt parannusehdotuksia invaliditeettikomitean mietinnön suunnitelmiin, niin tietysti tämä olisi sisältänyt sen, että valtion täytyy suuremmassa määrässä ruveta tähän tarkoitukseen antamaan varoja, kuin mitä se antaisi invaliditeettikomitean mietinnön mukaan. Valiokunnan ei siis olisi ollut mahdollonta tehdä tällaisia parannusehdotuksia. Niitä se ei ole tehnyt. Ne ehdotukset, joita on tehty, ovat perin mitättömiä.

Socialidemokraattien vastalauseessa osotetaan, kuinka tämä invaliditeettikomitean suunnitelma, joka nyt on saanut valiokunnan enemmistön siunauksen, itse asiassa on köyhälistölle epäedullinen. Siinä on monia heikkouksia, hyvinkin luokkalaitoksen leimaa kantavia heikkouksia. Sellaisena heikkoutena mainittakoon, että tätä järjestelmää voidaan pitää pakollisena toteuttaa vain palkkatyöläisiin nähden, vaikka se siinäkin työolojen säännöttömyyden vuoksi kohtaa suuria vaikeuksia. Entä sitte 65 vuoden ikäraja? Täällä on ed. August Hjelt koettanut osoittaa, että varsin suuret määrät työväenluokkaan kuuluvista saavuttavat 65

vuoden iän, mutta hän ei ole voinut samalla osoittaa sitä tosiseikkaa perättömäksi, että myöskin sangen monet työväenluokkaan kuuluvista kuolevat ennen 65 ikävuotta täytettyään saamatta vakuutuslaitoksen etuja. Hän ei voi suinkaan kieltää, että kun ihmisen ikä on ennen kaikkia riippuvainen hänen voimainsa kulutuksesta ja kun työväestön voimain kulutus on suurempi, työväestössä myöskin on suuremmassa määrässä aikaisempaa kuolevaisuutta kuin yläluokissa. Kun siis sangen monet työläiset kuolevat ennen 65 ikävuotta, niin invalideettikomitean ehdotuksen mukaan näiden omaiset eivät tulisi pääsemään suorituista vakuutusmaksuista, siis yleensä vakuutuslaitoksen eduista, osallisiksi muuta kuin perin harvoissa tapauksissa. Ainoastaan siinä tapauksessa, että vakuutetulta jäisi alle 15-vuotinen lapsi. Muussa tapauksessa menisivät kaikki ne varat, jotka köyhälistöläinen vakuutettu on koonnut, vakuutuslaitokselle. Se olisi siis vakuutuslaitos, joka hyötyy tästä vakuutuksesta, eikä vakuutuksenalainen. Ei kukaan tässä eduskunnassa voi kieltää, että tällainen kohta invalideettikomitean suunnitelmassa on monta kertaa epäedullisempi kuin tavalliset henkivakuutuslaitosten tarjoamat vakuutusehdot.

Mitä sitte tulee tähän eläkelaitokseen kuulumiseen, niin ei kai voi kukaan kieltää, ettei tuo määräys, 30 vuoden ajan pakollinen kuuluminen, ole jo jokseenkin kireä; se on todellakin yhteiskunnallista säästämispakkoa, — käyttäkseni edustaja Alkion sanoja — pakkoa, joka voi tuntua monta kertaa työläisestä sangen kiusalliselta.

Entäs sitten se ehto, että täytyy olla vähintään 1,200 viikkovakuutusmaksua suorittanut ennenkuin pääsee eläkkeestä osalliseksi! Ja minkälaisia nämä eläkkeet sitten ovat? Täällä valiokunnan mietinnön 9 sivulla on näitä loistavia eläkkeitä lueteltu. Kun nyt vakuutuslaitoksen jäsenet jakautuisivat kolmeen luokkaan, olisi alimmassa luokassa pienin vanhuuseläke 133 markkaa 60 penniä, toisessa 152 markkaa 80 penniä, kolmannessa 172 markkaa, neljännessä 205 markkaa 60 penniä, viidennessä 244 markkaa ja kuudennessa 292 markkaa. Paljon suuremmat eivät ole nekään suurimmat eläkkeet, joita tässä samalla sivulla luetellaan. Ei ole yhtään liikoja lausuttu, jos todella tätä tällaista apua on nimitetty vain muuttuneeksi vaivaisavuksi.

Mutta tämä laitos ei tulisikaan valtiolle kovin suuria maksamaan. Samalla sivulla ilmenee,

että valtion menoja olisi kaikkiaan komitean arviolaskun mukaan alkuvuosina noin 4,000,000 markkaa alentuen siitä niin, että ne kymmenentenä toimintavuonna olisivat noin 3,000,000 markkaa, josta alkaen vähitellen kasvaisivat, kunnes noin 25 vuoden kuluttua saavuttaisivat korkeimman määränsä noin 9,000,000 markkaa. Kun nykyään jo kunnat suorittavat melkein 5,000,000 markkaa vaivaisavustukseen, niin silloin ei tämä tällainen vakuutus ansaitse mitään reformin nimeä. Ja kun vielä otamme, vakuutuseläkkeitten suuruudesta puhuessamme, sen seikan huomioon, että suurin osa vakuutettavista — nimittäin noin 72,47 % — tulisi kuulumaan kolmeen alimpaan luokkaan, niin silloin todellakin enemmistö vakuutettuja saisi nimenomaan näitä pieniä eläkkeitä.

Yliä pienempiä ovat työkyvyttömyyseläkkeet. Mutta niidenkin saavuttaminen olisi hyvin epävarmaa. Kerrotaan, että Saksassa nykyään on hyvin paljon vireillä riitoja juuri näistä työkyvyttömyyseläkkeistä, jolloinka työläiset katsoen olevansa oikeutettuja pääsemään eläkkeestä osallisiksi koettavat sitä vaatia. Mutta heidän vaatimuksensa hyljätään. Tämöiseen juuri on täällä meillä varattu suurta mahdollisuutta. Katsokaammepa tämän invalideettikomitean mietinnön 161:tä sivua, missä tästä kohdasta puhutaan. Kohta kuuluu: »Työkyvyttömäksi katsotaan vakuutettu silloin, kun hänen työkykynsä on työvoimain heikontumisen tähden alentunut niin, että hän sellaisella työllä, jota hänen voimiinsa ja kehitykseensä nähden katsotaan voitavan häneltä vaatia, pystyy ansaitsemaan ainoastaan kolmannen osan siitä määrästä, jonka hänen entisellä työalallaan toiminut työkyvyltään häneen verrattava terve henkilö ansaitsee sillä paikkakunnalla Suomessa, missä vakuuttaja viimeisten viiden vuoden aikana on kauimmin oleskellut.»

Jo tämä kohta on hyvin hankala. Kun otetaan arviolaskuksi se, mitä paikkakunnalla asuva hänen ammatissaan toimiva henkilö keskimäärin ansaitsee, niin silloin tulisi tämä arviolasku aivan eri suurissa summissa kohtamaan eri työläisiä.

Sitte jatketaan tässä: »Jos taas vertaustulo ei nousisi 300 markkaan, on vakuutettu pakotettu saamaan mainitusta syystä eläkettä, kun hänen työansionsa on vähentynyt puoleen vertaustulosta. Vertaustulon ollessa 300 ja 450 markan välillä, olkoon kuitenkin vakuutettu oikeutettu vakuutuksen saamiseen silloin, kun hänen työansionsa on alentunut 150 markkaan.»

Tämä kohta sisältää sen, että henkilö, joka tämän mukaan katsotaan työkykynsä menettäneeksi, voisi esimerkiksi ansaita 200 markkaa vuodessa ja siitä huolimatta ei hän pääsisi nauttimaan tätä työkyvyttömyyseläkettä. Ja vakuutuslaitoksen tällaista ehdotusta on työväenasiainvaliokunnan enemmistö ja nähtävästi täällä eduskunnassakin enimmät puhujat kannattaneet.

Tämän asian johdosta tulisi syntymään varmaan hyvin paljon rettelöitä samoin kuin senkin 19 §:n sisältämän määräyksen johdosta, että milloin työkyvyttömyys on aiheutunut tahallisesti, niin silloin ei olisi vakuutettu oikeutettu saamaan mitään apua.

Minkälainen tulisi sitte tämän vakuutuslaitoksen johto olemaan? Se tulisi olemaan laadultaan mitä virkavaltaisin. Sen virkamiehet asetettaisiin aivan hallitusvastaisesti. Silmäys invaliditeettikomitean mietinnön tätä seikkaa selostavaan kohtaan osoittaa, kuinka suuri-palkkaisia virkamiehiä tälle laitokselle tulisi, että tulisi kokonainen virkakoneisto, jossa virkamiehillä olisi palkkoja 7,000, 8,000, 14,000:kin ja niin edespäin.

Invaliditeettikomitean suunnitelma on rakennettu etupäässä saksalaisen vanhuusvakuutusjärjestelmän pohjalle. Tätä saksalaista vanhuusvakuutusta ovat meidän omat porvarimme aikoinaan ankarasti arvostelleet. Vuonna 1894 on julkaistu silloin toimineen työväenvakuutuskomitean mietinnöt. Näiden mietintöjen kuudennessa osassa lausuu työväenvanhuusvakuutuskomitea seuraavaa saksalaisesta vanhuusvakuutusjärjestelmästä: »Valtion määräämää vanhuusvakuutusta ei yleensä voida lopullisesti rajoittaa määrättyihin ammatteluihin ja vielä vähemmän määrättyihin paikallisiin alueisiin, koska, jos niin tapahtuisi, sama henkilö, vaihtaessaan ammattia tai työpaikkaa, saattaisi olla toisinaan vakuutusvelvollisuuden alainen, toisinaan ei, josta olisi seurauksena epä-säännöllisyyttä vakuutusmaksujen suorittamisessa. Perusehtona toivottujen tuloksien saavuttamiseksi pakollisessa vanhuusvakuutuksessa on kuitenkin se, että maksut suoritetaan mikäli mahdollista säännöllisesti ja määrätyn ajanjakson kuluessa. Toinen vanhuusvakuutuksen omituisuus on se, että joltisenkin tyydyttäviä tuloksia eläkkeen saamisen ikään ja määrään nähden ei voida saavuttaa, elleivät maksut ole niin suuria, että ne monelle työntekijälle, varsinkin epäedullisissa taloudellisissa oloissa saattavat käydä hyvinkin rasittaviksi, jopa mahdottomiksi suorittaa. Viimeksi

mainitusta syystä on eläkkeen saamiseen määrätty ikä Saksassa määrätty 70 vuodeksi, ja siitäkään huolimatta ei ole voitu saavuttaa kuin varsin pieniä eläkkeitä, vaikka valtio suorittaa jokaiseen eläkkeeseen lisäksi 50 Saksan markkaa. Ei siis näy Saksan pakollista vanhuusvakuutusta aivan syyttä mainittavan ainoastaan vähän laveammaksi ja runsasantisemmaksi köyhäinhoidoksi, joka eroaa entisestä köyhäinhoidosta pääasiallisesti siinä suhteessa, että se ensi sijassa rasittaa työväen luokkaa. Saksan vanhuudenvakuutus on tosin vasta vähän aikaa ollut voimassa, jotta sen vaikutuksesta ei ole voitu saada mitään kokemusta. Kuitenkin näyttää ilmeiseltä, että sen tarjoamat edut niin epätyydyttävästi korvaavat työväenluokalle siitä johtuvia vaikeuksia, ettei järjestelmä sikäläisessä muodossa suinkaan viehätä».

Aivan äskettäin on Suomen yleinen työntantajaliitto antanut lausunnon tästä invaliditeettikomitean vanhuusvakuutusehdotuksesta. Yksinpä siinäkin lausunnossa moititaan tämän vakuutusjärjestelmän moninaisia kohtia, moititaan ensinnäkin näitä eläkkeitä. Kohta kuuluu: »Katsaus näihin numeroihin (nimittäin eläkemääriin) osoittaa, että eläkkeet etenkin alimmissa luokissa ovat niin pienet, etteivät ne riitä turvaamaan, vaan ainoastaan helpottamaan toimeentuloa. Tämä koskee varsinkin työkyvyttömyyseläkkeitä, joihin nähden ehdotus sisältää sen omituisen määräyksen, että niiden määrä on sama, jos invaliditeetti käsittää $\frac{2}{3}$ työkyvystä tai on täydellinen, jota vastoin ei mitään eläkettä myönnetä, jos invaliditeetti käsittää vähemmän kuin $\frac{2}{3}$, esimerkiksi puolet, jolloin kuitenkin työläisperheessä on hätä käynyt kodin kynnyksen yli.»

Samassa lausunnossa sanotaan, etteivät ne laskelmat, joita mainittu komitea on tehnyt vakuutuksen tuottamista hoitokustannuksista, liene hyvinkään tarkkoja, ja otaksuu työntantajaliitto, että vuotuiset hoitokustannukset on arvioitava runsaasti 2 miljoonaan markkaan. Tämän pohjalla lausuukin työntantajaliitto erinäisissä ponsissa mielipiteensä: »Vakuutuksen laajuus ei ole sellainen kuin sen tulisi olla. Vakuutuksen tarjoomista eduista olisi suljettu joukko henkilöitä, jotka ovat suuresti niiden tarpeessa, kun taas useat toiset nauttivat epäoikeutettuja etuja. Kun tällainen vakuutus pannaan suurilla yleisillä uhrauksilla toimeen, niin pitäisi sen yhtäläisillä ehdoilla tulla kaikkien niiden hyväksi, jotka ovat sen tarpeessa eikä vain eräiden kansalaisryhmien. Eläkemäärät eivät riit-

täisi takaamaan vakuutettujen ylläpitoa. Vakuutuskoneisto olisi mutkikas ja suuritöinen. Vakuutus- ynnä muut kustannukset vaativat liian suuria summia.)

Ja nyt olisi täällä vaadittu, että sosialidemokraattien olisi ilman vastalauseita pitänyt tällaista hyväksyä. Kun vielä mainitaan, että tämän vakuutusjärjestelmän voimaan astuttua olisi käytännössä vakuutusliput, joita työnantaja olisi tilaisuudessa seuraamaan, niin silloin on huomattava, että näiden vakuutuskuittien välityksellä työnantaja pääsisi seuraamaan työntekijäin entisyyttä ja siten ottamaan selkoa, onko työntekijä esimerkiksi niinä aikoina, jolloin hän ei ole ollut nähtävästi jollakin työssä, eikä maksua ole suoritettu, mahtanut olla josakin lakkolaisena. Nämä kuittit saattaisivat työnantajaa sekaantumaan sellaisella tavalla työntekijäin yksityiseen elämään, että työnantajat voisivat näitä tietoja hyvinkin käyttää työntekijän vahingoksi.

Ja kuitenkin ei tämän laitoksen voimaanastuttua lakkaisi vaivahoito. Minulla olisi täällä eräs hyvin luettavaksi houkutteleva sanomalehtileikkaus siitä, millaista vaivahoito saattaa olla, millaisissa karsinoissa voimattomia köyhiä vanhuksia mielenvikaisten, sokeiden, rampojen ja muiden kanssa perin viheliäisellä ravinnolla ja muuten kurjissa ja likaisissa oloissa pidetään, mutta minä nyt jätän tämän lukematta, sanon vaan, että monia sellaisia sanomalehtileikkauksia ei olisi ollut mikään vaikeus tänne tuoda.

Muuten minun tekee mieleni vielä huomauttaa joistakin asioista ed. Castrénille. Hän ehdottaa tähän nyt leskien ja orpojen vakuutusta. Ehdotus kuuluu hyvin kauniilta, mutta minä ihmettelen, miksi sama edustaja ei kiirehtinyt tätä vanhuusvakuutusta, kun oli se hallitus tässä maassa, jota hänkin tuki, ja kun oli ne ajat, jolloin reformeilla oli suuremmat edellytykset kuin mitä niillä nyt on. Kun ei tällaisia ehdotuksia silloin tehty, vaan ne nyt tulevat, niin saattaa suuresti epäillä sitä, onkohan tuo ehdotus nytään täydellä todella tehty, vai missä tarkoituksessa se on mahdettu tehdä.

Vielä tekisi mieleni vastata vähän ed. Alkiolle, joka syytteli sosialidemokraatteja ennen kaikkea siitä, että heidän ehdotuksensa mukaan yhdistettäisiin tämä kysymys verotusreformiin. Kenenkään syy mahtaa olla se, että verotusreformi on viipynyt ja yhä edelleen viipyy? Ei se ainakaan ole sosialidemokraattien syy.

Kun puheenvuoroni on nyt jo venynyt ylen pitkäksi en tahdo rasittaa eduskuntaa sitä jat-

kamalla. Pyydän vaan ehdottaa, että eduskunta hyväksyisi tähän mietintöön liitetyn vastalauseen.

Ed. Erkkö: On valitettavaa, että se suuri edistyskysymys, joka meillä nyt valiokunnan mietinnön johdosta on käsiteltävänä, alunperin on joutunut syötiksi valtiollisessa vaali- taistelussa. Siten se on käynyt vaikeammaksi ratkaista kuin olisi ollut laita, jos se olisi asiallisen, perinpohjaisen valmistuksen jälkeen tullut eduskunnassa tyynen harkinnan alaiseksi. Nyt on saatettu suuret kansalaisjoukot toivomaan tältä vakuutukselta sellaista, jota ei koskaan voida toteuttaa, ei ainakaan niillä taloudellisilla apulähteillä, mitä meidän maallamme on käytettävänä. Toisaalta taasen on noilla ylimääräisillä vaatimuksilla pelotettu joukko niin kutsuttuja porvarillisia aineksia vastustavalle kannalle koko tätä tärkeätä vakuutuslaitosta vastaan, josta pelätään, järkevästikin toteutettuna, koituvan yhtä suunnattomat menot kuin järjestettynä siten, kuin sosialidemokraatit ovat sitä ehdottaneet.

Tämä kysymys on kuitenkin niitä, joiden ratkaisua ei meilläkään voida kovin pitkälle lykätä, ja se voidaan mielestäni ratkaista ainoastaan siten, että toisaalta hyljätään kaikki mielikuvitukset ilmaiseksi saatavista valtion eläkkeistä ja kohdistetaan ponnistukset varsinaisen vakuutuslaitoksen aikaansaamiseen, jossa kukin vakuutettu itse kykynsä mukaan suorittaa vakuutusmaksua, ja toisaalta, työnantajan ja valtion puolelta, ollaan valmiita melkoisiin uhrauksiin tämän vakuutuksen aikaansaamiseksi ja ylläpitämiseksi.

Se vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutuslaitoksen ehdotus, jota valiokunta mietinnössään puoltaa, on, niinkuin tunnettu, laadittu Saksan vastaavan lain mukaisesti, lain, joka siellä on jo ollut pitemmän aikaa käytännössä ja menestyksellä vaikuttanut. Niinkuin valiokunnan mietinnössä on lyhyesti viitattu, on tämä sama järjestelmä saavuttanut kannatusta ja hyväksymistä useissa muissakin Euroopan maissa, ja muun muassa tullut äskettäin hyväksytyksi Ranskassakin, joka maa muuten ei suinkaan ole varsin karkäs Saksasta päin esimerkkejä ottamaan. Ainoastaan Englannissa ja eräissä Englannin alusmaissa on otettu käytäntöön samaan suuntaan käypä avustusjärjestelmä, kuin valiokunnan vastalausejatkien ehdottavat, mutta ei edes sielläkään, ei edes rikkaassa Englannissa, ole uskallettu mennä

likimainkaan niin pitkälle kuin meillä sosialistien taholta ehdotetaan.

Vastalauseentekijät väittävät että meillä Suomessa valtiolla kyllä olisi keinoja tarvittavain varojen hankkimiseen, vaikka heidän ehdotuksensa 350 markan eläkkeestä kullekin 55 vuotta täyttäneelle toteutettaisiin. Nämä varat voitaisiin muka saada yleisellä omaisuus-, perintö- sekä asteettain nousevalla tuloverolla sekä kiinteistöjen ansiottoman arvonnousun runsaalla verotuksella.

Täällä ovat useat puhujat huomauttaneet, miten vähän nämä laskelmat pitävät paikkaansa ja jotenkin varmaa kai lienee, että jos tuollaista verotusta jokukaan vuosi yritettäisiin, piankin jouduttaisiin siihen, ettei olisi mitään, mitä voitaisi verottaa. Mutta vaikkapa valtio kykenisikin hankkimaan tarpeelliset varat tuollaista ilmaista vanhuuden avustusta varten, niin olisi tuskin sittenkään syytä tätä vakuutusta tai avustusta sille kannalle järjestää. Olisi tuskin hyödyksi kansalle, jos sille vakuutuksen sijasta tarjottaisiin lahjoja, joitten saamiseen sen ei itse tarvitsisi mitään uhrauksia tehdä.

Täällä on edellisessä istunnossa ehdotettu erään uuden järjestelmän käytäntöön ottamista tämän kysymyksen ratkaisemiseksi. Sen mukaan tulisi kunkin 25 vuotta täyttäneen kansalaisen maksaa 4 tai 5 markkaa vuodessa eläkeveroa, joka kannettaisiin yhdessä valtion muitten verojen kanssa. Valtio antaisi lisäksi niin suuren summan että täten kertyneistä varoista voitaisiin suorittaa kohtuullinen eläke sellaisille, joittenka tulot ovat niin pienet, etteivät he mitenkään voi tulla niillä toimeen tai joilla ei ole mitään tuloja. Ehdotuksen tekijän mielestä ei vakuutusperiaate sovi vanhuuden avustukselle, mutta minun käsittääkseni hänenkin ehdotuksensa on kumminkin jonkunmoinen vakuutuslaitos, jonka muodotaisi valtio itse. Erotus olisi vain se, että vakuutusmaksu olisi jokaiselle sama ja että työnantajain sellaisenaan ei tarvitsisi ottaa osaa tarpeellisten rahavarain kokoamiseen suuremmalla osalla kuin muidenkaan kansalaisten. Se erä vakuutusmaksusta, joka komitean ehdotuksen mukaan olisi työnantajain suoritettava, jotka lähinnä työväen työkyvystä hyötyä saavat, olisi siten kerättävä kansalaisilta yleensä, huolimatta siitä, ovatko he työnantajia tai työntekijöitä. Työnantajille tällainen järjestelmä epäilemättä olisi, niinkuin täällä on huomautettukin, edullinen, mutta tuskinpa se olisi niinkään edullinen työntekijöille, joita

varten koko vakuutus on suunniteltu. He tulisivat tosin pääsemään pienemmällä maksulla kuin komitean ehdotuksen mukaan. Mutta, kuten jo on huomautettu, kävisi tuon maksun kantaminen yhdessä veronkannon kanssa sangen hankalaksi, hyvin suuret joukot maksuja jäisivät rästiksi ja valtion osallisuus eläkeavustukseen tulisi siten epäilemättä melkoista suuremmaksi, kuin jos komitean ehdottama järjestelmä otettaisiin käytäntöön.

Mitä mahdollisuuksia ylipäänsä ed. Mechelinin ehdotuksella on tullakseen toteutetuksi, sitä on vaikea sanoa, kun ei ole mitään laskelmia esitetty. Mutta kun valiokunnankin on mahdotonta sen käytettävänä olevalla lyhyellä ajalla ja sen käytettävänä olevilla voimilla saada aikaan tästä seikasta sellaista selvitystä, että eduskunta sen perusteella voisi anoa komitean suunnitteleman, selville laskuille ja ulkomaan kokemuksille perustuvan vakuutusjärjestelmän hylkäämistä, niin vastustan minäkin asian lykkäämistä takaisen valiokuntaan tässä tarkoituksessa. Minä teen sen sitä suuremmalla syyllä, kun valiokuntakin mietinnössään lausuu toivomuksen, että hallitus, laatiessaan lakiehdotusta ottaisi harkittavakseen, olisiko lopulliseksi päämääräksi komiteankin ehdotusta toteutettaessa asetettava yleinen kansanvakuutus. Tämä toivomus minun mielestäni on aivan riittävä huomautus hallitukselle, jotta se voi toimituttaa selvityksen ed. Mechelininkin ajattelemasta kysymyksen ratkaisumuodosta.

Ed. von Troil ehdotti viime istunnossa mietinnön palauttamista valiokuntaan toisessa tarkoituksessa. Hänen mielestään olisi mietintö muodostettava siihen suuntaan, että kysymys työkyvyttömyys- ja vanhuusvakuutuksesta lykättäisiin siksi, kuin täysi selvitys olisi saatu kaikista sosiaalisen vakuutuksen lajeista ja vakuutus voidaan järjestää yhtenäiseksi, jota paitsi sen tulisi käsittää kaikki kansalaiset heidän yhteiskunnallisesta asemastaan huolimatta.

Olisi luonnollisesti suotavaa, että hallitus aikanaan voisi eduskunnalle jättää esityksen, josta sen koko sosialivakuutus suunnitelma kävisi selville, mutta sitä varten ei eduskunnan mielestäni suinkaan tarvitse anoa tämän nyt esillä olevan vakuutusasian lykkäämistä kauas tulevaisuuteen, koska hallitus voi varsin hyvin sen valmistelun pohjalla, minkä erityiset sosialivakuutuslajit jo ovat saaneet, tuollaisen yleissuunnitelman laatia ja eduskunnalle antaa. Minusta siis mietintö ei kaipaakaan valiokuntaan

takaisin lähettämistä edustaja von Troilinkaan ehdottamaa tarkoitusta varten.

Täällä ovat erityiset puhujat eri suunnilta lausuneet ankaroitakin arvosteluja siitä järjestelmästä, joka on komitean ehdotuksen pohjana. Edustaja Jonas Castrén teki eräitä muistutuksia saksalaista vakuutuslakia vastaan ja edustaja Pärssinen teki niitä vielä useampia. Epäilemättä saattaakin tehdä ja onkin tehty sangen painavia muistutuksia saksalaista vakuutusjärjestelmää vastaan, mutta sittenkin, siitä huolimatta, on huomattava, että se kuitenkin on ainoa onnistunut yritys tämän tarpeeseen ja pulmallisen kysymyksen ratkaisemiseksi, mikä missään on tehty, ja että se sittenkin, sellaisenaankin, on käytännössä osoittanut menestyksellä toimivansa. Kun valiokunta siis on tämän lain pohjalle rakennettua komitean ehdotusta puolustanut asetettavaksi hallituksen esityksen pohjaksi, niin on se minun mielestäni menetelty sangen oikein, ja minusta on se menetelty oikein siinäkin, ettei se ole ryhtynyt yksityiskohtaisia muutosehdotuksia asiassa tekemään, sillä niinkuin keskustelu täällä on osoittanut, voidaan noita muutosehdotuksia tehdä hyvinkin eri suuntiin meneviä ja hyvinkin hataroilla perusteilla. On tarpeetonta tällaisessa anomuksessa edeltäpäin sitoa eduskunnan käsiä sellaisiin yksityiskohtaisiin ehdotuksiin.

Mitä tulee ed. Castrénin ehdotukseen siitä, että olisi eduskunnan nyt myöskin lausuttava joku toivomus leskien ja orpojen vakuutuksen suhteen, niin pyydän huomauttaa, että valiokuntakin kyllä on myöntänyt, että tuollainen leskien ja orpojenkin vakuutuksen järjestäminen saattaa käydä tarpeelliseksi ja on toivottava, mutta valiokunta on kuitenkin ollut sitä mieltä, että meillä, kuten muuallakin, ensin on pyrittävä vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutuksen tyydyttävään ratkaisuun. Minusta siis tällaisen toivomuksen lausuminen tässä yhteydessä, kun ollaan niin kaukana vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutuksen toteuttamisesta, on aivan turhanpäiväinen.

Minä pyydän saada ehdottaa, että eduskunta hyväksyisi valiokunnan mietinnön.

Ed. Schybergson: Den första ärade talaren under debatten i dag har särskildt framhållit, att vårt folk genom insättningarna i en försäkringsanstalt skulle ledas till ekonomisk omtänksamhet äfven på andra områden. Det är denna den moraliska sidan af saken som han särskildt framhållit. Jag hyser en

annan uppfattning om förhållandena. Det har förefallit mig som om den tvungna sparsamheten i allmänhet icke skulle hafva de påföljder, som hr Hjelt har velat tillägga den, som om därmed snarare skulle följa en likgiltighet för frivillig ekonomisk omtänksamhet. Jag befarar att med en sådan tvångsförsäkring som den, som här af utskottet så varmt förordats, resultatet tvärtom skall blifva det, att dessa arbetare, från hvilkas knappt tillmätta löner tvungna afdrag göras, skola känna sig allt annat än benägna för systemet och idéen, och det är väl sannolikt, att slitningar också skola uppstå såtillvida, att en del arbetsgivare utbetalade äfven arbetarnes försäkringsbelopp utöfver själfva arbetslönen, andra icke. Skillnaden mellan en sådan tvångsförsäkring och en beskattning är icke så stor, som man i allmänhet i denna idées tecken velat framhäfva.

Vi hafva i detta afseende ett exempel, som ligger oss nära till hands, i den enke- och pupillförsäkring, som är genomförd i fråga om tjänstemännen. Dess värre har den nämligen icke ledt till sparsamhet inom tjänstemännens klass. Jag vore nästan benägen antaga att, om denna tvungna försäkringsform icke finnes, bland tjänstemännen snarare skulle finnas en benägenhet att i högre grad säkerställa enka och barn än hvad nu är fallet, då man alldeles regelrätt åtnöjes med hvad man sålunda är tvungen till.

Men försäkringssystemet har äfven en annan mycket betänkelig sida. Det samlar ihop penningarna på en tid, då dessa stå i relativt högt värde. Utbetalningen äger rum decennier senare, då penningarna med kraften af en naturlag sjunkit i värde. I de privata lifförsäkringsanstalterna hjälper man upp detta genom att penningarna läggas in i fastigheter eller göras räntebärande i sådana företag, att den högre vinsten motväger penningens sjunkande i värde. Men i en statsanstalt, sådan som denna, kunde knappast annat komma i fråga än att placera medlen i obligationer med åtminstone tidtals mycket låg ränta. En annan omständighet, som vi icke häller få förglömma, är den, att förvaltningen af de enorma summor, som sålunda fonderas, har sina vanskligheter. Vi hafva också i detta afseende erfarenhet från ecklesiastikstatens kassa, som utan något slags bedrägligt förfarande, endast genom okunnighet, träffades af förluster, som under en lång tid föranledde minskning af pensionerna. I civilstatens enke- och pupillkassa, som i själfva

verket helt och hållet är en försäkringsanstalt sådan som den ifrågasatta, med tvångsinbetalningar, och som ju i alla tider skötts monstergilt, har man visserligen sökt komma till högre ränta än obligationsränta och i regeln jämväl lyckats däri. Men penningens sjunkande värde har äfven där gjort sig gällande. Ty dessa pensioner på 560, 880, 1,200 mark, som ännu för 30, 40 år sedan hade någonting att betyda, de äro ju under nuvarande förhållanden för dem det gäller alldeles otillräckliga. Det är sålunda icke blott den ytterst invecklade och kostsamma förvaltningen, som är ett fel hos detta system. Det lider äfven af andra brister, och att det förslag, som hos oss framlagts, är gjordt efter tyskt mönster, det kan nu icke enligt min mening, såsom enligt den föregående talarens, vara någon förtjänst, ty den tyska statsocialismen med dess talrika tjänstemannastab är verkligen icke någonting att taga efter.

Man har anmärkt mot det andra, det engelska systemet, att det tager så enorma summor i anspråk och att detta är dess hufvudsakliga fel. Men med vanligt ekonomiskt betraktelsesätt kommer man ohjälpligen till den slutsatsen, att, om utbetalningarna enligt det ena systemet äro desamma som enligt det andra, så bör det engelska systemet vara det billigare, emedan enligt detsamma mindre betydande belopp stanna på vägen. Enligt försäkrings-systemet är det de enskilde, säger man, som betala, enligt det engelska systemet däremot är det i beskattningsväg beloppen fås tillhoppa. Men sist och slutligen är det dock samma samhälle som betalar, och det som betalas af arbetsgifvarena det ersättes dem nog i en och annan form af samhället i dess helhet, det som erlägges af de försäkrade likaså. Ett enklare system är alltid det billigare. Man har vidare sagt, att det engelska systemet är en förtäckt fattigvård och velat vid fattigvårdsbegreppet anknyta en skamfläck. Detta uppfattningssätt är för mig alldeles främmande. Jag finner det fullkomligt riktigt, att de lyckligare lottade i ett samhälle bidraga till de mindre lyckligt lottades utkomst och hälst då, såsom hr Mechelin vid ett föregående sammanträde yttrade, icke genom någon särskild skatt för ändamålet, utan genom allmän beskattning. Jag fann nämligen att, då hr Mechelin sedan kom fram med sitt förslag om en ny mantalsskatt för ändamålet, detta icke gick fullt ihop med den af mig citerade, enligt min tanke riktiga satsen. Härvid förtjänar för

öfrigt erinras om en art af understöd, som vi hade, medan värnepliktslagen hos oss ännu tillämpades, nämligen understöden åt de värnepliktiges hustrur och barn. Dessa understöd följdes då i ingen händelse af någon macula. De voterades i annan form än fattigunderstöden och till och med möjlighet af besvär till högre instans förelåg. Det var med ett ord en rätt, som understödstagaren hade, och det är någonting liknande, som man kunde tänka sig också på nu ifrågavarande område. Jag förstår så väl, att sådana understödsbehöfvande, som äro det på grund af objektiva grunder, till följd af ålderdom eller invaliditet, icke böra underkastas samma förödmjukelse som vanliga fattigvårdsalumner, och att sålunda för dem en objektiv norm skulle kunna fastställas och därvid närmast kommunerna förpliktas att lämna understödet, men statsverket kunna bidraga låt oss säga till och med samma belopp, som från kommunens sida erlägges.

Härom dagen yttrade en af allmogemännen i denna kammare, att det sist och slutligen är fråga om en utvidgad fattigvård, och jag tror han träffade det rätta därmed. Det är från denna utgångspunkt man bör försöka leda sig till ett riktigare resultat än det, hvartill man hittills kommit. Jag behöfver icke säga, att de normer, som ingå i minoritetens reservation, 55 års ålder och 350 mark om året, äro sådana, att de icke ens kunna tänkas såsom bas för någon som hälst lagstiftning i detta ämne, men jag förmodar också, att de äro tagna med prutningsmån, med prutningsmån uppåt i fråga om åldersgränsen och med prutningsmån nedåt i fråga om beloppet.

Man har sagt här, man har sagt det i tidningsprässen senast i dag, att ålderdomsförsäkringen är en sak, som alla partier tagit på sitt program. Ja, för visso, det hör till de där gemensamma dumheterna, som vi alla voro med om för fyra, fem år sedan. Jag för min del ber att få reservationsvis nämna, att jag redan i de valtal, som jag höll före den första enkammarlandtdagen, yttrade ungefär detsamma som nu, att jag icke fann denna försäkring mot ålderdomsriskerna höra till de mest behjärtansvärda reformerna, snarare tvärtom.

Sådan som min ställning är till denna fråga kan jag icke vara ense om utskottsbetänkandet, då detta yrkar på reform i en riktning, som enligt min tanke icke är riktig. Men jag kan icke håller vara med om reservationen, som går utöfver alla möjlighetens gränser, och jag tilltror mig icke att kunna göra ett nytt förslag,

ett ytterligare återremissförslag till de tre, fyra, som redan framställts, utan yrkar helt enkelt, att frågan för denna gång måtte få förfalla.

Ed. K a a r n e: Vastalauseessa on esitettyä minunkin mielipiteeni, niin ettei minun tarvitse pitkälti puhua. Mikään mahdollisuus ei ole anomuksissa esitetyn vakuutuksen toimeenpaneminen, kunhan vaan olisi hyvää tahtoa. Englannin suuri valtiomies Gladstone sanoi kerran ympärillä oleville epäilijöille: »Ei mikään ole mahdotonta, kun kysymyksessä on kansan etu, eivätkä suurimmatkaan aineelliset vaikeudet saa silloin asettua ehkäisemään hyviä pyrintöjä». Näin luulisin olevan tämänkin kysymyksen laidan, kunhan otetaan koko kansan onni silmämääräksi. Kun lainlaadinnan avulla ryhdytään tehokasta vakuutuspyrintöä toteuttamaan, niin se toteutuu, kuinka mahdolltomalta tuo sitte näyttääkin. Jos esimerkiksi suuret virkamieseläkkeet lakkautetaan ja siirretään yhteiseen eläkekassaan, jotta nekin tulisivat muiden kansalaisten käytettäväksi, samoin tulot maista ja metsistä, jotka tulot, jos kaikki valtion omistama viljelyskelpoinen maa tulee viljelykseen ja valtion metsätalous järjestetään nykyistä paremmalle kannalle, niin saadaan jo siten suuria summia vuosittain.

Mutta erittäin minä pyysin puheenvuoroa lausukseni sanan siitä tyllystä kannasta, jolle valiokunnan enemmistö on asettunut leskiä ja orpolapsia kohtaan. Valiokunnan enemmistö on sitä mieltä, että meillä, kuten kaikkialla muuallakin tehdään, ensin on pyrittävä vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeeseen. Tämän asian ratkaisemiseen ei siis valiokunnan mielestä vielä ole pyrittävä vakuutustietä, vaan on leskien ja orpojen avustus vastaiseksi jätettävä kuntain velvollisuudeksi ja yksityisen armeliaisuuden varaan.

On kyllä selvää, että ensin on pyrittävä vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutuksen tyydyttävään järjestämiseen; siihen anomusehdotuksessakin pantiin pääpaino. Mutta kun valiokunnan enemmistö vetoaa muiden maiden kokemuksiin, on se unohtanut, että juuri muualla, varsinkin Saksassa, yhä yleisemmin valitetaan sitä, ettei alusta pitäen suunniteltu yhteiskunnallista vakuutusta sellaiseksi, että se voisi sopivasti yhtenä kokonaisuutena käsitellä eri vakuutuslajit. Anomuksissa ei muuten tehty erotusta »työkyvyttömiä» ja muiden avun tarpeessa olevien leskien välillä, kuten valiokunnan enemmistö tekee. Monesti kärsii

työkykyinenkin leski lapsineen puutetta, usein siitä syystä, ettei löydä sopivaa työtä. Jos hädänalaisten leskien ja orpojen avustus jää, kuten valiokunnan enemmistö ehdottaa, vastedeskin vain »kuntain velvollisuudeksi ja yksityisen armeliaisuuden varaan», merkitsee se, että leskien ja orpojen kohtalo on edelleenkin oleva yhtä huolenalainen ja kova, kuin se on tähän asti niin monasti ollut.

Virallisen tilaston mukaan oli meillä vuonna 1900 kaikkiaan 107,142 leskeä; niistä oli alle 60 vuoden iässä tasan 47,000. Harvemmat näistä ovat siinä asemassa, että heidän ja lastensa jokapäiväinen leipä on turvattu. Aika olisi siis leskiäkin muistaa työväen vakuutusta suunniteltaessa. Laajoissa yhteiskuntakerroksissa jää lesken osaksi suuren lapsiliudan kanssa useimmiten raskas elämän taistelu, jossa palkka on pieni, mutta työpäivä pitkä. Sekä maalla että kaupungissa ei ole työläisvaimolla, leskeksi jäätyään, helpot päivät odotettavissa. — Raamattukin puhuu paljon leskien ja orpojen suojeluksen puolesta. Kun minä luin esilläolevan mietinnön, muistui mieleeni sellainen raamatunlause, joka asettaa valiokunnan enemmistön ja luultavasti koko oikeiston oikeaan valoonsa. Se kuuluu: »Sinun päämiehes ovat vilpistelleet ja varasten kumppanit; kaikki he mielellänsä lahjoja ottavat ja pyytävät antimia. Ei he orvoille oikeutta tee, ja leskien asia ei tule heidän eteensä.»

Vaikka itse olenkin vastalauseen kannalla, niin kuitenkin pyydän väliehdotuksena ehdottaa, että mietintö palautetaan uudelleen valiokuntaan ja että lisättäisiin valiokunnan pontteen sanat »ja jonka toimintaan yhdistettäisiin riittävä leskien ja orpojen avustus», mikä aiheuttaisi vastaavan lisäyksen perusteluihin.

Ed. M e c h e l i n: Jag förmodar, att kam-maren redan längtar efter debattens slut, och skall därför yttra mig mycket kortare än alla de föregående ärade talarene. Jag har begärt ordet för att bemöta några anmärkningar, som gjorts emot ett af mig vid senaste plenum antydt förslag i saken, anmärkningar, hvilka delvis berott på missuppfattning.

Representanten E. S. Yrjö-Koskinen anförde, att han beräknat, att om man uppbär en årlig pensionsavgift af 4 à 5 mark af alla till 25 års ålder hunna medborgare, så skulle det icke inbringa mer än att det skulle räcka till en pension af 58 mark åt enhvar af dem, som vid uppnådda 65 års ålder vore därpå i behof. Denna beräkning är, ber jag få säga, ganska

osäker. Den grundar sig på antagandet, att af det antal personer, som lefver öfver 65 års ålder, endast 12 % skulle hafva minst sådan inkomst, som gjorde att de icke behöfde få pension. Vi hafva icke ännu sådan statistik, att en beräkning af detta slag kan göras med någon säkerhet. För öfrigt är det att märka, att om man sätter en viss minimigräns af inkomster, under hvilken pension borde utfalla, så skall den utfalla antingen till hela det belopp, hvartill en pension högst kan utgå eller såsom ett tillskott till hvad personen i fråga eljes har såsom inkomst. Den ärade anmärkaren förbisåg också, att jag icke begränsade tillgången för folkpensionering till hvad genom en sådan årlig afgift för hvarje medborgare skulle inflyta, utan uttryckligen framhöll att därutöver på statsbudgeten ett bidrag borde tilläggas, sådant som anses nödigt för att fylla de villkor, hvilka komma att fastställas. Huru mycket det behöfves för året beror naturligtvis väsentligen på frågan: hvar är den inkomstgräns, under hvilken en medborgare vid 65 års ålder eller högre ålder är berättigad att få pension, och hvilket tillskott skall gifvas, om han har en viss inkomst därunder?

Det har anmärkts af mer än en af de ärade talarena bland dem representanten Vera Hjelt, att det ligger en obillighet i att fordra lika afgift af alla medborgare, då förmågan att betala är så ofantligt olika, ja till och med helt och hållet saknas hos en del. Och det anfördes såsom bevis härpå, att vid uppbörderna af kronoutsynder och kommunala utskylder i Helsingfors en mycket stor del af de debiterade alls icke betalar. Såsom ett magiskt botemedel emot den uteblifna betalningen tyckes man anse fördelningen af betalningen på veckoavgifter. Man tager för gifvet, att en försäkringsavgift, om också större än en viss bestämd årlig pensionsavgift, skall inflyta mycket lättare därför, att man fördelar den i veckoavgifter. Jag trotsar någon administrativ förmåga att kunna hos oss genomföra ett sådant system, att alla de, som vore i behof att få ålderspension, skulle kunna för hvarje vecka leverera till vederbörande mottagare eller uppbördsmän den obligatoriska försäkringsavgiften. Men jag har icke heller yrkat på att den afgift jag föreslog skulle läggas i s a m m a n h a n g med kronouppbörderna, men väl uppbäras genom kronans uppbördsmän. Ingenting hindrar att fördela en sådan afgift på fyra, fem eller sex poster om året. Men härtill behöfs ingen ny apparat, intet nytt krunoembetsverk. Det är det man

icke bör förbise, att endast om det är absolut nödvändigt, man borde skrida till en sådan kostsam sak som, en försäkringsanstalt, hvilken såväl i afseende å förvaltning som kontroll, om denna skall vara verksam, skulle medföra mycket dryga utgifter. Hvilket system man än må tillämpa, är det förenadt med svårigheter, att för hvarje år hopbringa så stora belopp, som behöfvas för utbetalningen af de i lag bestämda pensionerna. Men enligt försäkringsidén vill man därutöver uppbära ett belopp, som skall bidraga till bildandet af ett reservkapital och därutöver ytterligare det belopp, som förvaltningskostnaderna kräva. Jag frågar då, hvilkendera anstränger landet mera? En jämförelsevis sekundär fråga är då den, att afgiften, om den är lika för alla, skulle drabba tyngre de obemedlade än de bemedlade. Bland de bemedlade är det relativt få, som på ålderdomen råka i den belägenhet att de behöfva den pension, hvarom här är fråga. De kunna dock åläggas att betala årsavgift för pensioneringen, emedan ett allmänt samhällsintresse härigenom tillgodoses. Uppenbart är också, att det icke kan vara tyngre för en arbetare med knapp inkomst att betala fyra eller fem mark om året under namn af pensionsavgift, fördeladt på lämpliga rater, än att betala samma eller högre belopp under namn af försäkringsavgift.

Hvad åter arbetsgifvarene vidkommer så är deras antal ytterst ringa i förhållande till de öfriga medborgare, som utan att själfva sannolikt behöfva en pension dock skulle komma att betala denna pensionsavgift såsom samhällets gemensamma tillskott till saken.

Men detaljerna i detta förslag äro icke genomarbetade. Det är en idé, som jag trott böra komma under öfvervägande. Den skiljer sig från den engelska däri, att den icke helt enkelt lägger allt på statsbudgeten. Detta går icke så lätt hos oss; vårt land har icke så mycket rikedomar, att en så stark skatteförhöjning plötsligen hos oss för detta ändamål vore möjlig. Utgiften blefve ock hos oss relativt mycket större, ty man skulle icke här gärna kunna tänka sig, att pensionerna skulle utfalla först vid 70 års ålder.

Det har med anledning af mitt yttrande sagts, att vid en pensionering som icke grundas på försäkring är det staten som står bakom det hela. Men så blir fallet äfven enligt det komplicerade försäkringssystemet, som man vill importera från Tyskland. Slår beräkningen fel, förvaltas de för kapitalisering uppburna

försäkringsavgifterna illa, då får staten lof att rycka in och släppa till differensen. Öfver hufvud taget bör det icke förbises, och det var den ledande tanken i hr Schybergsons tal, att vill man detta stora, detta utan tvifvel nyttiga ändamål, så måste man tänka på, att det är genom sammanslutning af alla för ändamålet möjliga krafter, som man kan ernå det. Tillika måste man därvid förfara med det förutseende och den varsamhet, att icke hela saken från början får karaktären af en utopi, såsom enligt reservanternas förslag. Vid 55 års ålder äro de flesta människor ännu fullständigt arbetsföra och jag tror icke att det, så långt man kan se i framtiden, i något civiliseradt land kan framtröjas ett tillstånd, känneteckadt af endast 8 timmars arbetsdag ända till 55 års ålder och därefter allmän hvila. Den pension, hvarom här är fråga, kan visserligen icke vara större än en nödhjälps, men i den mån besparingar allmänna samlas bland samhällets medlemmar och de små kapitalisternas antal ökas — deras antal växer med hvarje år äfven hos oss — i den mån blifver det också för samhället lättare att åstadkomma en skälig pension åt alla, som verkligen äro i behof däraf.

Det är det enkla förfarandet, därom är jag ense med hr Schybergson, som alltid är det riktigaste. Våra stats- och kommunala myndigheter, som kunde ombetros med uppbörden af pensionsavgifterna och pensioners utbetalning samt kontrollen enligt det af mig antydda systemet, torde icke vara så betungade, att de härfor skulle behöfva någon afsevärd extra ersättning. Men en af staten inrättad försäkringsanstalt blefve ett dyrt experiment.

Ed. von Troil: Särskilda talare hafva skänkt äfven mitt yttrande i förevarande fråga en välvillig uppmärksamhet. Jag är i alla fall öfvertygad därom, att den kritik såväl representanten E. S. Yrjö-Koskinen som fröken Vera Hjeltnegnat mitt uttalande skulle hafva utmynnat i ett annat slutomdöme, om dessa ärade representanter gifvit sig tid att taga en noggrannare kännedom om mitt yttrande i den del, de berörde detsamma. Jag har alldeles icke uttalat såsom önskningsmål, att då den sociala försäkringen hos oss skall genomföras, detta skall ske genom en enda lag. Jag har endast uttalat, att om de försäkringsreformer som hos oss nu äro på dagordningen, engång skola kunna genomföras, vi böra sträfvat till en enhetlig organisation för desamma. Jag har velat länka uppmärksamheten på de missförhållan-

den, som i Tyskland uppkommit därigenom, att just denna detalj icke i tid uppmärksamats. Representanten Castrén har redan tidigare åberopat den tyska statssekreteraren Posadowskys uttalande. Jag skall yttermera be att få citera en del af hans ett andragande i tyska riksdagen, då det gällde att försöka få de tyska försäkringslagarna att någorlunda sammansmälta. Han yttrade: »Vår nuvarande socialpolitiska lagstiftning kan icke i längden bestå på detta sätt. Vi hafva uppbyggt en koloss, men icke på säker grund. Om vi i dag skulle ställas inför uppgiften att skapa det system vi hafva, skulle ingen förnuftig människa tänka på att åvägabranga en särskild sjukförsäkring, en särskild olycksfallsförsäkring och en särskild invaliditets- och ålderdomsförsäkring. Det gäller tre fysiska tillstånd, hvilka nära sammanhånga med hvarandra och därför borde nu äfven alla tre hafva en enhetlig organisation». Att åldersförsäkringen, sådan den är genomförd i Tyskland, dock lämnar mycket öfrigt att önska, därom gifver äfven en af bilagorna till invaliditetskommitténs betänkande, nämligen den af dem som gäller öfversikten af den tyska åldersförsäkringen, ett nogsamt vittnesbörd. Representanten Castrén har alla redan med stöd af nämnda bilaga, anført siffror angående den kolossala mängd af organisationer, som dessa särskilda försäkringsreformer kräfva, just af orsak att den enhetliga organisationen saknas. Att invaliditetskommitténs förslag till lag är en klasslag, det kan icke gärna bestridas, och det var detta jag senast framhöll. Jag har däremot icke sagt att utskottsbetänkandet i fråga har denna bismak, utan jag har tvärtom framhållit, att utskottet försökt i det första af de uttalade önskningsmålen något få denna bismak af klasslag paralyserad. Men hvad jag afsåg var, att detta önskningsmål hade bort framträda ännu tydligare, så att icke alla de grupper af samhällsklasser, hvilka jag senast nämnde, skulle komma att falla utanför den försäkring, som invaliditetskommitténs lagförslag förutsätter. Dessa samhällsklasser falla ovillkorligen under § 3 i lagförslaget eller det stadgande, som berör den frivilliga försäkringen.

Ed. Pietinen: Ne-useinkin aivan vastakaisille periaatteille rakennetut katsantokannat, jotka meidän keskuudessamme ovat esiintyneet silloin, kun on kysymys yhteiskunnallisten uudistusten toimeenpanemisesta, kuvastuvat nytkin tässä valiokunnan mietinnössä. Kun valiokunnassa oli määriteltävänä ne te-

kijät, joiden velvollisuutena olisi nyt kysymyksessä oleva vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutuslaitoksen ylläpitäminen, koski kysymys ennen kaikkea sitä, oliko työntekijäkin ansiotyössä ollessaan velvollinen ottamaan osaa niiden rahojen kokoomiseen, joista hän, sitten työkyvyttömyyden tai vanhuuden häntä kohdatessa oli saapa eläkkeensä. Valiokunnan enemmistön mielestä tulisi työntekijän tämä oikeutensa ostaa sillä, että hän parempina päivinä välittömästi kantaisi roponsa tähän rahastoon. Ja työntekijän ei tarvitsisi olla yksin kantamassa näitä ropoja, sillä kaksi muutaakin tekijää, kuten täällä valiokunnan mietinnössä on esitetty, olisivat hänellä siinä apuna. Ne tekijät ovat valtio ja työnantaja, joiden molempien katsotaan hyötyvän työntekijän työstä. Siksiä tuleekin valtion huolehtia vakuutuslaitoksen hoidosta, auttaa takauksilla sen sitoumuksia ja maksaa osa työkyvyttömyys- ja vanhuuseläkkeistä. Työnantaja taas suorittaa yhtä suuren määrän viikkomaksuja kuin työntekijäkin. — Valiokunnan enemmistön mielestä olivat nämä määräävät periaatteet oikeat.

Uudistuksen toimeenpaneminen taas valiokunnan mielestä kävi helpoimmin sitä tietä, missä alustavat tutkimukset jo olivat tehdyt, sillä tällaista laitosta varten oli olemassa vahvistuksia sellaisia, joille jotain jo voitiin rakentaa.

Täällä, sekä viime istunnossa että tänä iltana, ovat useat arvoisat puhujat sanoneet, että valiokunnan mietinnön heikko puoli on siinä, että siinä on liian vähän kosketeltu niitä erilaisia vakuutusaloja, jotka olisi tämän työkyvyttömyys- ja vanhuusvakuutuksen yhteyteen saatettu asettaa. Valiokunnassa taas siten kuin olen sen työtä ymmärtänyt, on päinvastoin pidetty tärkeänä, että vakuutus voitaisiin nyt ulottaa ainoastaan sille alalle, missä valmistavat tutkimukset ovat tehdyt ja ettei tämän kysymyksen yhteyteen nyt kytkettäisi kaikkia mahdollisia vakuutusmuotoja, koska ne olisivat omiaan lykkäämään kysymyksen ratkaisun kaukaiseen tulevaisuuteen. Vaikka valiokunnan keskuudessa on tuotu esiin muiden muassa kysymys leskien, lapsien ja orpojen vakuutuksesta, niin ei niitä, yhtä vähän kuin synnynnäisesti raajarikkoisten vakuutusta, tahdottu tähän työkyvyttömyys- ja vanhuusvakuutuksen yhteyteen saattaa. Silloin kun valiokunnassa tuli laadituksi se ponnien tapainen, joka mietinnön 12 sivulla esiintyy, kysymys siitä nimittäin, etteikö tämäkin vakuutusala,

työkyvyttömyys- ja vanhuusvakuutus, olisi pidettävä osana yleisestä niin kutsutusta kansanvakuutuksesta, silloin katsottiin se voitavan sellaisena pitää sekä että tähän yleiseen kansanvakuutukseen voisivat mahdollisesti eri osastoina nuo mainitsemani muut vakuutuslaitit liittyä.

Ensimmäinen arvoisa puhuja tänä iltana asetti epäilyksen alaiseksi, tokko valtio silläkään verrattain vähällä määrällä, jonka valiokunta on edellyttänyt, olisi meidän nykyisissä oloissamme mukana niiden maksujen suorittamisessa, jotka valtion osaksi lankeavat. Valiokunnan mielestä valtion velvollisuus ei suinkaan olisi niin suuri, ettei se voisi tätä velvollisuuttaan täyttää. Saatettaisiinhan samalla asettaa kysymyksenalaiseksi sekin, tokko työnantajakaan pystyisi vaadittua uutta kuormitusta kantamaan. Yksinkertaisemmin vastataan tähän viimeiseen kysymykseen, että teollisuustuotteiden käyttäjäthän ne lopullisesti maksavat kaiken sen kuormituksen, jonka teollisuus on kantava, ja pääasiallisesti tämä onkin totta. Tuotakoonpa nyt tältäkin puolelta mietintöä vastaan mitä syitä tahansa, mielestäni on kuitenkin työnantajan astuttava tämä askel, on koetettava käydä maksamaan sitä veroa, joka tässä kysymykseen tulee, on käytävä poistamaan yhteiskunnasta yhtä huutavinta epäkohtaa. Luulisin, että työnantaja tällä keinoin keventää myös itseltään toista raskasta, joskin siveellisen velvollisuuden taakkaa, estäessään täten työntekijänsä odottamattoman työkyvyttömyyden häntä kohdatessa tai vanhuuden päivän jouduttua tulemasta vaivaishoidon huostaan.

Sitäpaitsi minä ainakin uskallan olla siinä käsityksessä, että se työntekijä, joka itse oman työnsä tuloksilla tietää olevansa turvaamassa sitä ikäänsä, jona hän ei enää voi käyttää useissa tapauksissa ainoata pääomaansa, työvoimaansa, avukseen, että se työntekijä varmasti edistyy ihmisyydessä, itsenäisyydessä ja että hän myös tehtävissään ja työssään tulee ahkerammaksi ja uskollisemmaksi. Minä senvuoksi tältäkin kannalta pitäisin työnantajalle mieluisana velvollisuutena tämän hänelle asetetun vakuutusmaksun suorittamista.

Helpoimmin tästä kysymyksestä ovat selviytyneet tietenkin vastalauseen tekijät. He ovat asettuneet sille tunnetulle kannalle, että valtion kansalaisista pitääköön valtio yksinään huolen; kansalaisten velvollisuudet eivät tähän huolenpitoon tarvitse ulottua, ei ainakaan siinä määrässä, että tämän valtion kansalaisen

olisi turvattava itseään sinä aikana, jolloin hän ei enää ole työhön kykenevä.

Samalla tavalla kuin ne useat vakuutuslait, joita monet puhujat olisivat nyt tahtoneet tähän työkyvyttömyys- ja vanhuusvakuutuksen yhteyteen kiinnittää, olisivat omiaan viivyttämään kysymyksen niin pikaista ratkaisua kuin jos valiokunnan esittämällä tavalla menettäisiin, samalla tavalla vastalauseen allekirjoittajat tahtoisivat kysymyksen siirtää aivan tietämättömään tulevaisuuteen. Sillä selvään on, ettei heidän määrättävissään ole se ajankohta, milloin tuo unelmoitu ihannevaltio syntyisi, valtio joka yksin pitäisi huolen kansalaisistaan kaikella tavalla. Kysymyksen ollessa siis tällaisista uudistuksista, olisi asetettava sille kannalle, ettei käytäisi välillisestikään vastustamaan uudistuksia, asettumalla semmoiselle mahdolluudelle kannalle, jota ei kuitenkaan mitenkään voida toteuttaa, kuten vastalauseen tekijät ovat asettuneet.

Omasta puolestani pitäisin minä myös vahinkona, jos eduskunta lähettäisi mietinnön valiokuntaan takaisin, koska siihen siellä varmaankaan ei mitään lisää saataisi, varsinkin kun valiokunta on tähän asti työskennellyt siihen suuntaan, että tähän anomusmietintöön olisi otettava vain ne välttämättömät näkökohdat, joilla voitaisiin osottaa, että juuri tällainen vakuutus kuin valiokunta ehdottaa, olisi meidän oloissamme nyt ensimmäinen yleisen kansanvakuutuksen osa, ja että se voitaisiin nyt jo lähimmässä tulevaisuudessa toimeenpanna.

Meistä varmaankin jokainen on vakuutettu siitä, että jos me näin suuren uudistuksen saisimme meidän yhteiskuntaoloissamme toimeenpannuksi, niin se olisi omansa lähentämään yhteiskunnan jäseniä toisiinsa, olisi ehkä omansa lujittamaan sitä valtiollisenkin yhteenkuuluvaisuuden tunnetta, joka näissä oloissa, joissa elämme, olisi erittäin tarpeellinen ja terveellinen.

Ed. L a n n e: Kun esillä oleva mietintö on ehdotettu palautettavaksi takaisin valiokuntaan, niin siltä varalta, että näin tulisi käymään, tahtoisin kiinnittää valiokunnan huomiota erinäisiin näkökantoihin asiassa.

Se komitea, jonka ehdotuksen valiokunta on asettanut mietintönsä pohjaksi, laskee hallinto- ja toimintakustannuksiin vuosittain tarvittavan lähes 700,000 markkaa, mutta hyvällä syyllä voidaan kysymyksenalaiseksi asettaa,

tuleeko tämä menoerä tarkoitukseen riittämään. Varsinkaan ne vakuutuslaitokset, jotka komitean ehdotuksen mukaan tulisivat kunnissa toimimaan, eivät tule komitean ehdotamilla varoilla riittävästi korvatuiksi. Saman komitean laskelmien mukaan tulisivat valtion menot työkyvyttömyys- ja vanhuusvakuutuksesta 25 vuoden kuluttua tekemään vuosittain noin 9 miljoonaa markkaa. Tätä menoerää ei, asian tärkeyteen nähden, voitane suinkaan pitää liian suurena, jos vaan löydetään mukavasti saatavia tuloja menoerän täyttämiseksi; mutta jos vertailee käytettäviä varoja vakuutuslaitoksen kokonaistulokseen, niin on menoerää pidettävä liian suurena. Samaan tulokseen niinikään tulee, jos vertailee vakuutuslaitoksen kustannuksia niihin vakuutusmaksuihin, joita laitoksen osalliset tulisivat suorittamaan. Viimeksimainittua puolta asiassa vertaillen tulee muutamilla paikkakunnilla varsin omituisiin tuloksiin. Olen tehnyt nimittäin laskelmia siitä, minkämoiseksi asia tulisi muodostumaan esimerkiksi Ilmajoen kunnassa, jonka oloja parhaiten tunnen. Jos oletamme, että kysymyksessä oleva vakuutuslaitos nyt jo olisi olemassa, niin tulisivat pakollisesti vakuutettavain vuosimaksut tässä kunnassa tekemään osapuilleen yhtä paljo kuin jos laskemme vakuutuslaitoksen kustannukset tämän kunnan osalle suhteellisesti väkiluvun mukaan tulevan tekemään. (Eduskunta: Kovempaa!) Komitea on kyllä arvioinut vakuutettujen luvun maassa 1 miljoonaksi ja vakuutusmaksujen tekevän vuosittain 10 miljoonaa markkaa, mutta, kuten mainitsemaistani esimerkistä huomaa, ei tämä kaikissa kohdissa tulisi pitämään paikkaansa. Myönnettävä kuitenkin on, että kaupunkikunnat ja tehdasseudut tulevat vaikuttamaan asiassa parempaan päin, mutta tästä huolimatta on jotensakin selvää, että vakuutuslaitoksen hallinto näin järjestettynä meillä tulisi aivan liian kalliiksi.

Minusta olisi tämän vuodeksi syytä harkita, ennenkuin suositetaan hallitukselle invalidi-teettikomitean ehdotusta vakuutuslain pohjaksi. Eiköhän voitaisi asiaa järjestää olevien virkakuntain avulla niin, ettei tämän vuoksi uutta, verrattain kallista virkakoneistoa tarvitsisi lukuisten entisten lisäksi perustaa? Kenties olisi myös syytä asettaa kysymyksenalaiseksi, eikö olisi asialle eduksi ja eikö olisi mitään mahdollisuuksia olemassa, jos valtion avustus vähempivaraisten vakuuttajille voitaisiin yksityisten, valtion tarkastuksenalaisina olevain vakuutuslaitosten avulla järjestää.

Tahtomatta kuitenkaan tehdä mitään ehdotusta asiassa, olen tämän lausunut ikäänkuin evästyksensä valiokunnalle, jos kysymys sinne menee.

Ed. Nuorteva: Porvaripuolueittemme keskuudessa on tullut jonkinlaiseksi uskonnokappaleeksi että sosialidemokraattien ehdottama menettelytapa vanhuudenvakuutuksen alalla on tuiki mahdollon ja kohtuuton. Sitä on näinä viimeisinä vuosina selitetty kaikissa heidän sanomalehdissään ja agitatsioonikokouksissaan ja sitä on esitetty täälläkin tänäpäivänä. Kuitenkin jää tosiasiaksi se, että meidän tekemämme ehdotuksen mahdottomuutta ei ole millään sitovalla tavalla todistettu. Joskin on tunnustettava, että meidän taholtammekaan ei ole pätevästi ja tarkoilla numeroilla todistettu sen mahdollisuutta, niin yhtä varmaksi jää, ettei sen mahdottomuuttakaan ole todistettu.

Mitä ensinnä tulee niihin numeroihin, jotka ensimmäisen kerran muistaakseni ilmestyivät erään sanomalehden, jollen kokonaan erehdy, ed. A. Hjeltin kirjoittamassa pääkirjoituksessa, niin saattaahan niillä olla jonkun verran perustetta siinä suhteessa, mikäli ne tarkoittivat tällaiseen vakuutukseen menevien varojen suuruutta. Mutta ei niistäkään edes voida sanoa, että ne pitävät paikkansa, jo siitäkin päätäten, että, kun esimerkiksi työväenasiainvaliokunta, jolla arvatenkaan ei ollut suurta halua vähentämään sitä summaa, joka luultaisiin menevän sosialidemokraattien ehdottaman vakuutuksen voimassa ollen, arvioi sen noin 100 miljoonaksi markaksi, ed. Jonas Castrén lisäsi siihen noin vain isän kädestä 30 miljoonaa lisäksi ja sanoi että siihen menee 130 miljoonaa. Jos me punnitsisimme asioita yhtä hatarasti kuin ed. Jonas Castrén, niin me voisimme sanoa että siihen menee 70 miljoonaa. Tosiasia on, että tarkkaa laskelmaa summan suuruudesta ei vielä ole olemassa. Ja kun sosialidemokraatit tämän vastalauseensa kirjoittivat, niin se edellytti sen, että valtio ottaa perinpohjin tutkiaksensa asiaa tuntevan komitean kautta, missä määrin ehdottamamme vakuutus on toteutettavissa. Ainoastaan tällainen tutkimus voi antaa pätevän vastauksen siihen, onko se mahdollinen vaiko mahdoton. On otettava huomioon myöskin se seikka, mihin ed. Pärssinen täällä jo kiinnitti huomiota, ettei voida sanoa, kuinka paljon tämän summan suuruutta vähentää niiden henkilöitten määrä, joille ei tulisi vanhuusvakuutusta sen takia,

että he ovat verrattain hyvissä taloudellisissa oloissa. Siitäkään ei vielä voida mitään pätevästi sanoa. Invaliditeettikomitea on arvioinut että vanhuudeneläkkeen tarvitsijoita olisi vähintään 75 % siitä määrästä, joka ikänsä vuoksi tulisi vakuutuksen alaiseksi. Mutta tätäkään ei ole todistettu, se on vain ilmassa liehuva otaksuminen, joka on todistettava, ennenkuin sitä voidaan pätevästi todistuskappaleena tuoda esiin eduskunnassa.

On myöskin jätetty huomioonottamatta, että vanhuudenvakuutus, jos se pannaan toimeen siinä muodossa, missä sosialidemokraatit sitä ehdottavat, tekee vaivaishoidon tarpeettomaksi. On otettava huomioon että se summa, minkä yhteiskunta uhraa vanhuusvakuutuksen toimeenpanemiseen, on vähennettävä sillä summalla, mikä nykyään kuluu vaivaishoitoon. Minulla ei ole tällä hetkellä saatavissa tätä asiaa valaisevia numeroita, mutta muistan tuon summan nousevan kuuteen miljoonaan markkaan. Tietysti ei se suuria vaikutuksia vakuutukseen tarvittavaan summaan kokonaisuudessaan, mutta jonkun verran se kuitenkin sitä tekee. On epäilemättä monia muitakin samanlaisia seikkoja, jotka silloin, kun tämä kysymys otetaan tarkkan tutkimuksen alaiseksi, tulevat osottamaan, ettei tämä meidän vaatimusme ole sentään niin mahdoton kuin miksi sitä tahdotaan leimata.

Jo sanoin, ettemme ollenkaan tahdo väittääkään että me olemme numeroilla todistaneet sen mahdollisuuden. Mutta me olemme toiselta puolen myöskin esittäneet keinoja, joilla tarvittava summa, vaikka se olisikin suuri, voitaisiin täyttää. Sellaisena keinona on esitetty koko verotusjärjestelmän uudelle kannalle järjestäminen. Sekin seikka ansaitsee tutkimista. Ainoastaan tarkkan tutkimuksen perusteella voidaan sanoa, kuinka paljon sen kautta saadaan tähän varoja. Siis sekin on yhtenä lisätukena sille, että tällä alalla pantaisiin toimeen perinpohjainen tutkimus ja osoitettaisiin, missä määrin vakuutus on mahdollinen.

Meidän tekemämme ehdotusta on koetettu tehdä naurunalaiseksi, on koetettu kohdella sitä hyvin halveksivasti, on kysytty, kuinka me tulemme noin hataroilla ehdotuksilla eduskuntaan, on sanottu, että meidän olisi pitänyt tehdä tarkkoja laskelmia fedeltäkäsin. Ymmärtäähän jokainen, että tämantapaiset tarkat laskelmat eivät ole niinkään helposti tehtävissä, niitä ei voida tehdä muuta kuin käyttämällä ennen kaikkea niitä apuneuvoja, joita

hallituksella on käytettävänä. Mutta kaikista vähimmän olisin minä odottanut että eräältä taholta olisi uskallettu väittää tämän ehdotuksemme olevan hataran, kun heidän taholtaan on tehty vähintään yhtä hataria ehdotuksia. Jos tämä ehdotuksemme on hatara, niin on meillä jonkinlaisena lohdutuksena se seikka, että meidän hallituksemme entinen premieriministeri on tehnyt ehdotuksen, joka on vielä hatarampi, joka on ilmassa liehuva paljon suuremmassa määrässä kuin koskaan tämä meidän onkaan. Jonkinlaisena lohdutuksena on meille silloin sekin, että edustaja Jonas Castrén, joka on ottanut oikein ammatikseen täällä vastustaa kaikkia työväensuojelusta koskevia ehdotuksia, on tässä eduskunnassa tehnyt erään lakiehdotuksen, jota hän joku viikko sitten vielä hyvin mahtavasti puolusti ja joka lakiehdotus erään sillä alalla suurta asiantuntemusta omaavan henkilön laskelmien perusteella tulisi maksamaan valtiolle ei enempää eikä vähempää kuin jonkun verran toista miljoardia markkaa. Se on tuo hänen kuuluisa maanhankintansa tilattomille. Professori Gebhard on laskenut että ed. Castrénin suunnitelma tulisi maksamaan 1,045,000,000 markkaa. Kun ed. Castrén on tämän ehdotuksen tehnyt, ei hän ole viitsinyt nähdä vähintäkään vaivaa osoittaakseen, mistä nuo 1,045,000,000 markkaa on hankittava, ja tämä hänen menettelynsä asettaa jonkun verran varjoon sen menettelyn, jota me olemme tässä kysymyksessä noudattaneet.

On väitetty, että olemme näitä eläkkeitä vaatineet muka ainoastaan agitatsioonitarkoituksissa. On sanottu että olemme niillä kalastelleet itsellemme äänestäjiä, että me olemme, pettämällä valitsijoita, lupaamalla heille tällaisia etuja, joista olisi pitänyt tietää että ne ovat mahdottomat, tulleet tänne eduskuntaan valituiksi. Tietysti tällaiset jutut ovat kokonaan perusteettomat. Ensinnäkin sentähden, että sosialidemokraateilla ei ole mitään vaalilupauksia kuten porvareilla. Sosialidemokraatit ovat itse työväenluokkaa, lukuunottamatta 5 tai 10 herrasmiehen tapaista, jotka puolueeseen kuuluvat. Syöväki se itse asettaa näitä vaatimuksia, se itse katsoo kohtuulliseksi, että sekin joskus pääsisi vähän parempiin oloihin. Se asettaa itselleen jonkun päämäärän ja pyrkii siihen kunnes se siihen pääsee. Se ei voi itsellensä mitään luvata, se pyrkii johonkin ja sen se tekee tälläkin kertaa.

Omasta puolestani, kun meillä puolueessamme pohdittiin tämän kysymyksen ohjelmaan

ottamista, vastustin ikärajan asettamista 55 vuoteen. Mutta en tehnyt sitä sentähden, että olisin katsonut sen kohtuuttomaksi. Onhan meidän eduskunnassamme tietääkseni joitakin herroja, joilla on monia tuhansia markkoja eläkettä eivätkä he ole vielä 55 vuotta täyttäneet. (Ääni etäämpänä: Vai niin!) Ja tosiseikka on, josta ei pääse mihinkään, että ruumiillista työtä tekevä työväki vanhenee nopeammin kuin joku muu. Kohtuuttomaksi ei tätä meidän vaatimustamme näin ollen voida missään tapauksessa leimata ja kohtuuttomaksi uskaltanevat leimata sitä kaikista vähemmin ne, joilla itsellään on tilaisuus paljoa suurempien eläkkeiden saamiseen.

Kun eduskunnassa tällä kertaa on asiaa käsitelty, ei toki ole uskallettu puhua siitä, että eläkkeiden myöntämisellä olisi huono vaikutus työväkeen. Taisi joku puhuja sentään sanoa senkin. Mutta vähemmän julkisissa paikoissa kuin eduskunta on, ei suinkaan ole häikäily vastustaa tätä reformia silläkään perusteella. Ed. Granfelt viime istunnossa valitti siitä, ettei valiokunta ole ottanut huomioon niitä lausuntoja, joita erinäiset virastot ja erinäiset virkamiehet ovat hallitukselle antaneet tämän lakiehdotuksen johdosta. Juuri näissä lausunnoissa oli suuri joukko sentapaisia, joissa pidettiin eläkkeiden myöntämistä työväelle kokonaan kohtuuttomana, sanottiin että se synnyttää heidän keskuudessaan ainoastaan laiskuutta, huolimattomuutta, he muka eivät enää itse pidä mitään huolta omasta vanhuudestaan ja niin edespäin. Kaikkea tällaista puhutaan niissä lausunnoissa ja kaikkea tällaista ajattelee meidän porvaristomme, vaikka sitä ei tässä uskalleta niin julkisesti sanoa. Mutta sitä ei sanota eikä noudateta tällaista katsantokantaa silloin, kun on kysymys eläkkeiden myöntämisestä virkamiehille. Ne pidetään itsestään lankeavana asiana ja nostetaan suuri meteli heti, kun jollakin taholla, esimerkiksi meidän keskuudessamme, herätetään kysymys siitä, eikö tuo virkamiesten eläkejärjestelmä joutaisi jonkinlaisen tarkistuksen alaiseksi.

Uskallan olla sitä mieltä, ettei porvaristomme vastusta tätä meidän tekemäämme ehdotusta niinkään paljon sentakia, että se olisi rahallisesti mahdoton toteuttaa, sillä sen rahallista mahdottomuutta ei ole todistettu eikä voidaakaan todistaa minkäänlaisilla ylimalkaisilla fraaseilla ja arvosteluilla. Sitä voidaan arvostella vasta silloin, kun on pantu toimeen tutkimus nimenomaan siinä tarkoituksessa, että etsitään mahdollisuuksia ehdottamamme järjes-

telmän toteuttamiseksi, ja minusta yhteiskunnalla on syytä juuri tässä mielessä ryhtyä tätä asiaa ajamaan, sillä kohtuuttomaksi vaatimustamme ei voida sanoa. 350 markkaa vuodessa ei ole mikään ruhtinaallinen tulo. Sitä ei voida edes sanoa riittäväksikään saatikka sitten ylellisen suureksi.

Ikärajaan nähden minä yhä edelleen olen sitä mieltä, että jos välttämättömyys niin vaatii, jos kohtaa voittamattomia esteitä rahallisessa suhteessa asettaa ikäraja 55 vuoteen, niin voidaan se jollakin vuodella korottaa, ja luulen, että, jos tällainen välttämättömyys todistetaan, työväen keskuudessa voidaan jonkun verran siihenkin suostua, voidaan alistaa senkin välttämättömyyden alle, vaikka muuten tämä ikäraja tällaisenaan ei suinkaan sinänsä ole kohtuuton työväen tavallista alhaisempaan keski-ikään nähden. Mutta porvarien menettely tarkoittaa, että tällaisia reformeja ei ole ajettava. Jollei olisikaan asetettu meidän kannallemme, jos olisikin pysytty niissä vähäisissä pikkuparannuksissa, joita invaliditeettikomitean ehdotukset tietävät, niin kyllä porvaristollamme olisi ollut hyvin paljon tilaisuutta paljon suuremmalla hartaudella ajaa tätä asiaa kuin mitä heidän tahollaan on ajettu. Jo se seikka, että sen hallituksen päämies, joka ohjelmaansa otti tämän kysymyksen, on niin epäselvillä asiasta, että hän tässä eduskunnassa tuo niin hataran ehdotuksen esille, se todistaa, kuinka vähäisellä vakavuudella on hallituksen keskuudessa asiaa pohdittu. Jo sekin seikka, että täällä tuodaan esiin senkin seitsemänkymmentä muutosehdotusta, todistaa, ettei porvaristo ole viitsinyt keskuudessaan kypsyttää tätä asiaa. Mutta ennen kaikkea todistaa porvariston haluttomuutta se seikka, että sen jälkeen kuin porvariston invaliditeettikomitean ehdotus valmistui, se lähetettiin tapettavaksi sitä vanhaa ja niin useasti koeteltua tietä, kaikennäköisille kuvernööreille ja virastoille ja sen sellaisille odottamaan heidän muka asiantuntevia lausuntojaan asiasta. Sillä tiellä on sitten viivytty, on jouduttu siihen että aika, jonka kuluessa reformi olisi ollut mahdollinen panna toimeen, on mennyt ohi ja että nyt taas saamme odottaa ehkä kuinkakin kauan ennenkuin asiasta vakavasti ollenkaan voimme puhua.

Huolimatta kaikista hyökkäyksistä sekä täällä eduskunnassa että vielä enemmän porvariston sanomalehdistössä, me sosialidemokraatit voimme yhä edelleen pysyä, rehellisesti pysyä sillä kannalla, jolla olemme seisseet. Tämän

teemme ei minkään agitatsioonin vuoksi, ei minkään tuulentupien tavoittelemisen vuoksi, vaan kahden syyn vuoksi: ensinnäkin sen vuoksi, että tekemämme ehdotus on ehdottomasti kohtuullinen, liikoja ei siinä vaadita, katsoen siihen, mitä elämiskustannuksiin nykyaikana menee, ja toiseksi sen takia, että ehdotuksemme mahdottomuutta ei ole todistettu millään muulla kuin tyhjillä fraaseilla, — joillakin numeroilla tosin, mutta numeroilla, jotka eivät ole vakavan, perinpohjaisen tutkimuksen tulos. Näin ollen ei meillä ole syytä luopua kannastamme ja minäkin voin aivan vilpittömästi ja rehellisesti kannattaa sosialidemokraattisen ryhmän mietintöön liittämää vastalauseita.

Ed. Arokallio: Minä kannatan ed. J. Castrénin tekemää ehdotusta lisäykseksi valio-kunnan ponteen, joka lisäys koskee myöskin leskien ja orpojen vakuutusta.

Ed. Paasivuori: Minulla sen jälkeen kuin toveri Pärssinen täällä puhui, ei olekaan asiasta paljon sanottavaa. Muutamia kohtia kuitenkin tahdon vielä mainita, jotka eivät siinä tulleet mainituiksi.

Tämä ehdotus, jossa valiokunta on asettunut invaliditeettikomitean ehdotuksen kannalle, on monessa suhteessa työväelle erittäin epäedullinen. Minä tahdon koskettaa ainoastaan sitä seikkaa, että nämä eläkkeet, jotka saavutetaan 30 vuoden tai 50 vuoden maksuajalla, ovat alemmissa maksuluokissa niin mitättömän pienet, että ne eivät mitenkään pelasta vanhuk-sia vaivaistaloista. Vai luuleeko porvaristo että 133 markalla 60 pennillä vuodessa, ellei ole muita tuloja, vanhus tulee toimeen, ja ettei hänen ole pakko valita täysihoidtoa vaivaistalossa ja luopua tuosta eläkkeestä? Samaa voi sanoa siitä samassa maksuluokassa olevasta 170 markan korkeimmasta eläkkeestä, joka saavutetaan 50 vuoden maksuajalla. Tällaisella eläkkeellä, ellei sen lisäksi ole muuta tuloa — ja kyllä hyvin vähän lisätuloja on enää 65-vuotiailla ja sitä vanhemmilla henkilöillä — ei ihminen voi mitenkään tulla toimeen. Näillä tällaisilla eläkkeillä pitäisi sitte näiden vanhusten tulla toimeen.

Mitä sitten tulee niihin korkeimpiin eläkkeisiin, jotka saavutetaan jotenkin korkeilla vuosimaksuilla, jossa tulot ovat 1,300 markkaa ja siitä ylöspäin, kun saadaan niistä maksaa vuosimaksua aina 41 markkaa 60 penniä, ja sen mukaan 50 vuoden maksuajalla voitaisiin saada 500 mar-

kan vuotuinen eläke. Minä pyydän kysyä senaattori Aug. Hjeltiltä, onko kenellekään mahdollista saada tätä 500 markan vuotuista eläkettä, sillä kukaan työmies ei ole koko elinajanansa eli 50 vuotta siinä maksuluokassa, että kykenisi maksamaan 80 penniä vakuutusmaksua viikossa? Se on siis ainoastaan teoreettinen vaan eikä ytännöllinen mahdollisuus, joten on ainoastaan mielikuvitusta, että sellaista eläkettä voitaisiin saada; korkeimmanmassakin maksuluokassa eläke tulee jäämään 350 markkaan, ja siitä ylöspäin ei tule juuri kukaan pääsemään. Kun tämä ehdotus, jonka minä uskon tulevan täällä saamaan enemmistön, tarjoo niin pieniä eläkkeitä, että ne työläiset, jotka ovat suorittaneet maksuja vähintään 30, enintään 50 vuotta, joutuvat vanhuksina siihen asemaan, että heidän on valittava joko tämä riittämätön eläke tai vaivashoito — molempia he eivät voi saada — niin useassa tapauksessa tulee käymään siten, että vanhuksen täytyy valita vaivashuoneessa täysihoito ja hyljätä eläke. Minä pyydän kysyä, mitä hyötystä heillä sitte on ollut maksaa näitä vakuutusmaksuja monta kymmentä vuotta, johon he ovat olleet pakotetut? Tämä ehdotus sisältää palkan pidätyksiä, sisältää pakollisia palkan sisällevetoja. Tämä ehdotus tällaisenaan on työväenluokalle kivi leivän asemesta. Niitä pieniäkään etuja, mitä tässä tarjotaan ei voida toteuttaa eikä tarjota edes koko köyhälistöluokalle. Sen ulkopuolelle jäävät kaikki itsenäisessä asemassa olevat käsityöläiset, torpparit ja pikkuviljelijät. Ajatus pakollisesta kansanvakuutuksesta, joka perustuu vakuutettujen omiin maksuihin, on ainakin yhtä suuri haave kuin miksi on leimattu meidän ehdotuksemme. Sellainen kansanvakuutus sisältää sen, että, jos vakuutuspakko ulotettaisiin niihin, jotka eivät ole palkkatyöläisiä, siitä seuraisi myös ulosotto, ellei maksuja muuten suoriteta, ja jos kerran täytyisi ulosottotoimiin ryhtyä, niin silloin täytyisi ulosottomiehiä tuntuvasti lisätä, ja se kustannusarvio, mikä on ajateltu tämän vakuutuslaitoksen virkakunnan palkkoihin menevän, 700,000 markkaa vuodessa, ei tulisi riittämään, vaan olisi siinä tapauksessa pakko sitä lisätä kaksinkerroin.

Siis tässä ehdotuksessa on monta hyvin heikkoa kohtaa, joten sitä sellaisenaan ei voi puolustaa. Kansanvakuutus voidaan toteuttaa ainoastaan sen periaatteen mukaan mikä sisältyy meidän ehdotuksemme, että valtio takaa jokaiselle köyhälistöluokkaan kuuluvalle,

määrättyyn ikään tultua, peruseläkkeen ja että eläkkeensaaja itse, jos tahtoo saada itselleen korkeampaa eläkettä kuin mitä valtio myöntää, omilla maksuillaan sitä kartuttaa. Tässä ei tule tarpeen mikään ulosotto, ei siis tarvitse ryhtyä mihinkään ryöstötoimenpiteisiin. Tämä järjestelmä voidaan toteuttaa paljoa pienemmällä virkakunnalla, kuin mitä tämä pakollinen vakuutus vaatii toteutuakseen.

Ehdotan, että vastalause täällä hyväksyttäisiin.

Ed. Lindelöf: Utan att göra anspråk på någon sakkunskap i föreliggande fråga, har jag tillåtit mig att be om ordet i denna sak, som i så hög grad intresserar alla medborgare. Ett står för mig fast, och det är, att åldersförsäkring eller pensionering är en social reform, till hvars förmån tala de mest vägande skäl. Det kan icke förnekas, att personer tillhörande de fattigare samhällsklasserna befinna sig i ett sådant ekonomiskt läge, att många bland dem måste gripas af oro och bäfvan vid tanken på den tid, då ålder och aftagande krafter beröfva dem deras anspråkslösa utkomst. Icke håller kan jag återhålla den tanken, att talet om att bristande sparsamhet vore den väsentliga anledningen till de arbetande klassernas ekonomiska svårigheter på ålderdomen visserligen stundom kan hafva något berättigande, men i många fall måste klinga nästan som ett hjärtlost hän; jag tvekar icke att använda dessa ord. Åtgärder från det allmännas sida synes mig här för visso på sin plats för att bereda stora klasser medborgare utsikt till en ljusare ålderdom, och jag hoppas att invaliditets- och ålderdomsförsörjning i en eller annan form snarast möjligt hos oss fås till stånd. Frågan gäller då närmast det system, som här borde tillgripas, och vi hafva ju utskotts- betänkandet och i reservationen exempel på tvänne till själfva principen olika system, som man för korthets skull har benämnt det tyska och det engelska systemet. Det ena är grundadt på försäkring, det andra består uti ett direkt understöd ur statsmedel åt personer, som på grund af invaliditet eller hög ålder icke längre kunna försörja sig själfva.

Jag tillstår, att det är synnerligen svårt att träffa valet mellan dessa bägge system. Många talare, väl de flesta, hafva här uttalat sig i hufvudsak till förmån för det så kallade tyska systemet och gjort detta icke blott af finansiella hänsyn utan delvis också på rent principiella grunder, i det de framhållit vissa så att

säga moraliska företräden hos detta system. Samma talare, åtminstone några af dem, hafva riktat principiella anmärkningar mot det i England sedan ett par år tillbaka tillämpade systemet. Jag måste tillstå, att jag icke fullt uppskattar de invändningar, som gjorts mot den engelska principen som sådan. Jag kan omöjligt fatta, att det vore någonting nedsättande för en person att, då han råkat ut för invaliditet eller då han, efter ett i ansträngdt arbete tillbragt lif, iföljd af hög ålder blifvit urständsat att försörja sig själf, emottaga ett understöd af staten. Och jag måste tillstå, att jag icke kan annat än skänka ett visst berättigande åt de påståenden, som från vänsterhåll framställts, att i sådant fall äfven de af staten gifna tjänstemannapensionerna vore för emottagarena nedsättande, ty äfven till dessa pensioner hafva ju tjänstemännen icke genom direkt inbetalning bidragit. Jag är fullt beredd att gentemot detta få höra påståendet, att tjänstemännen äro statens tjänare och att staten bör sörja för dem, liksom det vore önskligt att arbetsgifvarena skulle sörja för sina arbetare, då de blifvit uttjänta. Men jag finner alla dessa invändningar något teoretiska. Arbetarena på alla områden tjäna ju samhället, och om samhället besluter sig för en sådan institution som man i England infört, kan jag omöjligt fatta, att däri skulle ligga för pensionstagarena något nedsättande. Jag anser därför, att saken kan bedömas och de bägge systemen jämföras endast ur finansiell synpunkt. Det är detta det härvid främst måste komma an på.

Jag vill icke förneka, att jag i många afseenden känner mig böjd att sympatisera med ett system enligt engelskt mönster, dock ingalunda i den form, hvori systemet framträder uti den till betänkandet vidfogade reservationen. Jag kan icke fatta, att den tolkning, som hr. Nuorteva i sitt andragande gaf reservationens innebörd och kläm, vore riktig. Han sökte framställa saken så, som om här närmast afsåges en undersökning af möjligheten att genomföra en dylik pensionering. Jag ber att däremot få framhålla, att reservationens kläm uttryckligen innefattar vissa begränsningar i den proposition, som skall överlämnas till landtdagen. Där fastslås uttryckligen 350 mark såsom pensionernas minimibelopp och åldersgränsen fastställs till 55 år. En undersökning är såvidt jag kan förstå möjlig endast med afseende å klämmens ändra moment, nämligen beträffande de källor, som borde anlitas för

att erhålla medel till en dylik pensionering. Man har alltså rätt att på grundvalen af de ålders- och pensionsbestämningar, som ingå i första klämman, kalkylera, till huru höga årliga statsutgifter ett dylikt pensioneringssystem skulle leda. Jag vet icke, om hr. Castrén gick för långt, då han talade om 130 miljoner mark. Äfven reservationens egna undertecknare torde vara ense därom, att det icke gärna är möjligt att nedbringa beloppet under 100 miljoner om året, i händelse pensioneringen skall få den utsträckning, som de tänkt sig. Då nu vår nuvarande utgiftsstat, om man däri inberäknar kommunikationsfondens budget, hvilket torde vara riktigast då det gäller jämförelse med andra länder, uppgår till circa 150 miljoner mark, så innebure förslaget alltså en ökning från 150 till 250 miljoner — ett oerhördt språng, det torde hvar och en erkänna, isynnerhet då man tager i betraktande, att en mängd andra reformer äro planlagda, hvilka komma att draga dryga kostnader. Jag påminner närmast om allmän läroplikt.

Det är alltså klart, att införandet hos oss af en pensionering enligt om jag så får uttrycka mig, engelsk princip, af den omfattning, som i reservationen föreslås, skulle beteckna ett steg, som vore tämligen oerhördt uti staternas finansiella historia. För att jämföra den af reservanterna föreslagna pensioneringen med den i England tillämpade, ber jag få nämna, att såvidt jag har mig bekant ålderspensioneringen i England drager en kostnad af på sin höjd 5 % utaf landets hela utgiftsbudget, under det att, om vi tänka oss vår budget växa till 250 miljoner, hvaraf 100 miljoner komme på ålderspensioneringen, detta vore 40 % af hela budgeten. Så stor är skillnaden. Jag tror icke håller, att man uti ett land sådant som England med dess gamla parlamentariska institutioner och allvarliga parlamentariska anda kunde tänka sig möjligheten af att ens den radikalaste arbetarerepresentant skulle riskera framställa för parlamentet ett i finansiellt hänseende så vidt syftande och omöjligt förslag som detta. En ålderspensionering i England, motsvarande den, som här föreslås i reservationen, om dennas kostnader nämligen uppskattas till 100 miljoner mark, skulle i Englands budget representera ungefär 1 ½ miljard finska mark. Jag måste också öppet säga, att jag af debatten fått det intryck, att från vänsterhåll icke några som helst sakliga skäl kunnat anföras för möjligheten af, att inom en öferskådlig framtid realisera en försäkring af denna omfattning,

och jag kan icke undanhålla, att det kraftigaste från nämnda håll framburna argument var det, som af en talare vid senaste plenum yttrades, nämligen att reservationen borde antagas för att vi skulle komma ifrån hela saken. Det var ungefär så hans yttrande föll sig.

Trots allt detta kan jag, såsom jag tidigare sade, dock icke underlåta att åtminstone teoretiskt sympatisera med ett system, sådant som i England tillämpas. Men det är klart att, om vi hos oss skulle ställa oss på denna bas och taga i betraktande de ekonomiska möjligheterna samt till en början åtminstone vara så försiktiga som man i England varit det — jag vill tillägga, att hr Hjelt hade alldeles rätt då han nämnde, att i England mycket allvarliga invändningar hafva riktats mot detta system — så skulle institutionen sammankrypa till dimensioner, hvilka vore utomordentligt blygsamma i jämförelse mot det system, som i reservationen framträder. I England är åldersgränsen fastställd till 70 år. Där är icke alls fråga om invaliditetsunderstöd, utan endast om en ålderspensionering. Vidare är pensions summan icke engång för alla fastställd, utan den har karaktären af ett slags tillskott, som gifves åt personer öfver 70 år för att bringa deras årsinkomst upp till ett visst fastställt minimum. Pensionsbeloppet är således ganska variabelt. Dessutom förekomma ännu några inskränkningar för särskilda kategorier af personer, hvilka undantagas från pensioneringen. Jag vet icke huru åldersförhållandena i England gestalta sig i jämförelse med förhållandena hos oss. Kunde man hos oss operera med samma tal som där i afseende å åldersklasserna, och ginge man ut från att England har inemot 45 miljoner invånare, det vill säga 15 gånger så många som Finland, så borde ett system ungefärligen motsvarande det engelska hos oss komma att kosta omkring 1/15 af hvad Englands budget anslår för detta ändamål, det vill säga 13 å 14 miljoner mark om året. Något dylikt vore ju hos oss möjligt att realisera, om man nämligen ännu därtill tager i betraktande, att ju därigenom en säkerligen icke ringa del af omkostnaderna för fattigvården komme att bortfalla. Enligt senaste statistiska uppgifter torde fattigvårdskostnaderna i landet för närvarande stiga till omkring 6 miljoner mark om året. Jag kan därför väl tänka mig, att ett system med alla dessa begränsningar, med 70 års åldersgräns och utan invaliditetspensionering, här vore möjligt att tillämpa. Men jag frågar mig: vore man tillfredställd därmed? Jag trot,

att de, hvilka på fullaste allvar drömma om ett snart förverkligande utaf hvad här i reservationen uttalas, skulle utan vidare tillbakavisa en dylik tanke. Och jag upprepar: en möjlighet till en dylik begränsning finnes icke längre, om landtdagen omfattar reservationens första kläm. Så förstår åtminstone jag den.

Jag hade häst sett, att utskottet affattat sin kläm så, att däri uttryckligen inrymts möjlighet att också taga i betraktande det engelska systemet och att alltså regeringen icke direkt blefve bunden vid ett system byggt i hufvudsak på samma bas som det tyska. Men jag betviflar, att det vore saken till någon nytta att här komma fram med ett förslag om återremiss. Jag kan så mycket hellre afstå därifrån, som jag tror mig finna, att de uttalanden, hvilka utskottet gör på sidan 13, samt den i hvarje händelse ganska obestämda form utskottet gifvit sin kläm; åtminstone möjliggöra en modifikation af det på försäkring grundade pensioneringssystemet därhän, att statens andel i pensioneringen blir jämförelsevis stor. Under sådana förutsättningar kan jag för min del förena mig om betänkandet.

Ed. August Hjelt: Pitkälle venynyt keskustelu antaisi aiheita koko sarjaan muistutuksia, mutta myöhäiseen aikaan nähden en katso sopivaksi kosketella läheskään kaikkiin niihin kohtiin, jotka jonkunlaista vastavalaistusta kaipaisivat. Tahdon kuitenkin kosketella muutamiiin.

Ed. Castrén katsoi esilläolevassa ehdotuksessa puutteeksi, sen että ehdotus koskee ainoastaan työkyvyttömyys- ja vanhuusvakuutusta. Hän siinä kohden asettui samalle kannalle kuin ed. von Troil edellisessä istunnossa. Myönnän tässä esille tuodun ajatuksen aivan oikeaksi; se on teorian kannalta aivan paikansa pitävä. — Ja minä pyydän saada mainita että invaliditeettivakuutuskomiteakin puolestaan sen on hyväksynyt. Ne lausunnot, jotka täällä luettiin Saksan entisen ministerin Posadowskyn antamina, ne löytyvät invaliditeettivakuutuskomitean 4:nnessä mietinnössä, jossa tätä asian puolta, sosialivakuutuksen eri haarojen yhtenäisyyttä, selostetaan. Kun komitea ei ole voinut laajentaa tehtävänsä yli niiden puitteiden, jotka sille oli asetettu, niin on tästä kuitenkin johtunut, että se on keskittänyt työnsä vain sille nimenomaan annettuun tehtävään. Mitä itse asiaan tulee, olisi nähdäkseni suorastaan vaarallista kytkeä tämän suuren kysymyksen yhteyteen kaikki

ne muut eri sosiaaliset vakuutuskysymykset, jotka vaativat aikanaan ratkaisua. Ed. Vera Hjelt jo viittasi tähän asian puoleen. Olen hänen kanssaan yhtä mieltä siitä, että työkyvyttömyys- ja vanhuusvakuutuksen asiaa ei meidän maassamme tällä hetkellä edistetä, vaan päinvastoin sitä voidaan vahingoittaa, jos se lykätään muiden tähän kuuluvien kysymysten yhteyteen.

Oli hiukan outoa, tuntui suoraan sanoen vanhanaikaiselta kuulla ed. Schybergsonin lausunnan siitä, että meidän pitää tälläkin alalla karttaa pakollisuutta. Tuota ihanteellista kantaa, tuota uskoa siihen, että ihmisten hyvä tahto ja kyky ja vapaa harkinta ovat sosiaalisella alalla ainoat oikeat perille vievät voimat, sitä kuulee nykyänsä enää hyvin harvoin esiin tuotavan. Merkittäköön vain se, että Ranska, joka on vuosikymmeniä vastustanut saksalaisten edustamaa katsantokantaa tässä suuressa kysymyksessä, tämän kuukauden 6 päivänä on ollut pakotettu laskemaan aseensa. Ranskassa silloin puheenalainen vakuutuskysymys siirrettiin pakollisuuden pohjalle. Siinä suurin ja tuorein esimerkki siitä, miten kova kokemus osottaa, että ilman jonkunlaista pakottavaa lainsäädäntöä ei sosiaalisella alalla päästä todellisiin tuloksiin. Mutta tahdon huomauttaa siitä, että vaikkakin meidän maassamme työkyvyttömyys- ja vanhuusvakuutus järjestettäisiin vakuutuslain pohjalle, niinkuin vakuutuskomitea ja nyt työväenasiain valiokunta ehdottavat, niin sittenkin vapaaehtoisellekin vakuutustoimelle säilyisi laaja toimiala. Niille, joiden tulee pakosta suorittaa maksuja vakuutuslaitoksille, on edelleen tilaisuus lisätä maksujaan ja siis enentämään sitä eläkettä, minkä he aikanaan tulevat saamaan. Sitäpaitsi ehdotettu vakuutuslaitos avaa porttinsa niillekin, jotka ovat kokonaan ulkopuolella vakuutuspakkoa, ja me voimme kai toivoa, että samassa määrässä kuin selvä käsitys vakuutuksen hyödystä pääsee kansassamme leviämään, sikäli myöskin lisääntyy niiden kansalaisten luku jotka käyttävät hyväksensä ehdotetun laitoksen tarjoamia suuria etuja. Siis mitään vapaaehtoisen vakuutuksen sortamista maassamme ehdotetun lainsäädännön kautta ei suinkaan ole pelättävissä.

Ed. Schybergson mainitsi senkin, että jos työnantajat ja työntekijät velvoitetaan suorittamaan työpalkan mukaan laskettavia vakuutusmaksuja, niin sittenkään nämä maksut eivät lopulta lähde heidän taskuistaan, vaan suuri yleisö on se, joka lopulta ne maksut suo-

rittaa. Tämä on ilmeinen totuus, ja komiteakin on juuri tälle asian puolelle pannut erityistä painoa. Mutta tästä ei suinkaan voida tehdä, kuten herra Schybergson, sitä johtopäätöstä, että on yhdenentekevää, missä muodossa ja kenenkä kautta maksut suoritetaan. Jos vakuutusmaksut suoritetaan suorastaan työntekijäin palkoista sitä mukaan kuin niitä maksetaan ja siinä määrin kuin niitä maksetaan, niin tämä vakuutusmaksujen kerääminen itsestään järjestyy yksinkertaiseksi, luontevaksi ja oikeudenmukaiseksi. Toista on, jos yleisön tulee suorittaa näitä vakuutusmaksuja ei korkeampain tavarahintojen muodossa, vaan suoranaisen verotuksen kautta. Minä puolestani en lainkaan voi hyväksyä sitäkään näkökantaa, jonka ed. Mechelin tässä asiassa toi esille. Minä en käsitä, että voitaisiin sanoa mutkattomaksi ja mukavaksi sellaista kaikkiin täysi-ikäisiin kohdistuvaa veronkantoa, joka koskee muutamia markkoja, viittä, kuutta markkaa vuodessa, jotka kannettaisiin, niinkuin hän ehdotti, viisi, kuusi kertaa vuodessa erityisenä verona. Minusta sellainen verotus tuntuisi suorastaan kiusalliselta, eikä saata epäilläkään, että veronkanto kävisi varsin raskaaksi, varsinkin siihen pieneen tuloon nähden, minkä se valtiolle tuottaisi. Sitä paitsi se meno, joka valtiolle koituisi jos meidän maassamme pantaisiin englantilainen avustusjärjestelmä toimeen, ei suinkaan supistuisi sellaisiin vähäisiin summiin, jotka ed. Mechelin arveli tulevan kysymykseen ja joihin hänen ehdottamansa pienet veromaksut riittäisivät. Valiokunnan mietinnössä löytyvät ne luvut, joita hän kaipasi. Sivuilla 10—11 on esitetty, mihin summiin ne eläkkeet tulisivat nousemaan, jotka meidän maassamme olisivat maksettavat, jos ikäraja asetettaisiin 70 vuodeksi. Vanhuuseläkeisiin menisi silläkin edellytyksellä kokonaista 23,600,000 markkaa, siis melkoisen suuri summa. Ja jos tähän tulisi lisäksi myös työkyvyttömyyseläkkeitä, jotka kannettaisiin nuoremalla iällä, niin me tulisimme 47,200,000 markkaan, siis menoon, jota ei suinkaan voida katsoa vähällä vaivalla suoritettavaksi.

On kaivattu sitä, ettei invaliditeettikomitean mietinnössä eikä myöskään valiokunnan mietinnössä ole esitetty tarkempaa laskua siitä, mihin määrin maamme teollisuuden harjoittajat ja yleensä työnantajat tulisivat rasitetuiksi sen kautta, että heidän tulisi ottaa osaa tähän vakuutukseen. Invaliditeettikomitea on tässä kohden tehnyt arviolaskun, joka osottaa, että tämä vakuutushaara ei tulisi maamme työn-

antajilta viemään suurempia kustannuksia kuin noin 60 prosenttia siitä, mitä he samoilla toimialoilla nykyään suorittavat täyttäessään korvausvelvollisuutensa työn kestäessä sattuneiden tapaturmien johdosta. Moni kai vielä elävästi muistaa, millä pelolla otettiin vastaan vuoden 1895 asetus, joka sääsi korvausvelvollisuuden työnantajille. Silloin arveltiin, että tämä korvausvelvollisuus tulisi asettamaan aivan ylivoimaisia taakkoja työnantajain hartioille. Kokemus on nyttemmin osottanut, että se pelko, joka silloin oli niin yleinen, oli suuressa määrin liioiteltu. Lienee syytä toivoa, että jos tähän taakkaan, joka nyt jo on tasaantunut tuotannon muihin menoihin, tulee lisää 60 %:ia, niin se ei sittenkään voisi käydä ylivoimaiseksi. Muistakaamme, että Saksassa työnantajat suorittavat yhtä suuren osan vakuutusmaksuista kuin täällä nyt on ehdotettu eli puolet. He suorittavat sen lisäksi yksin koko tapaturmavakuutuksen, ja sitä paitsi, mikä meidän maassamme ei ole asianlaita, ottavat kolmanneksella osaa myöskin työväen yleiseen sairausvakuutukseen. Ja Saksassa on kuitenkin nykyään päästy siihen, että tätä kolmihaaraista suurta vakuutusta ei enää pidetä työnantajille mitenkään ylenmäärin raskaana. Ja lisättäköön se, että Saksassa työväki nykyänsä katsoo tätä vakuutusta suureksi eduksi. Työväki on jo ehtinyt siihen tottua ja myöskin tulla käsittelemään, mitä arvaamattomia etuja se sille tuottaa. (Vasemmalta: Se vaatii lisäparannuksia. Puhemies kopauttaa: Puhujaa ei saa häiritä. — Ääni vasemmistosta: Kyllä se vaatii!)

Keskustelussa on tullut esille koko paljo aivan ristiriitaisia väitteitä, jotka kumoavat toinen toisensa. Täällä on lausuttu, että ne eläkkeet, jotka ehdotettu vakuutuslaitos voisi työntekijöille tarjota, ovat mitättömän pieniä, ja toiselta puolen on samalla paheksittu sitä, että vakuutusmaksuja kannetaan liian paljon ja liian suuria, että verotus käy raskaaksi. Jos tahtoo toista, niin täytyy myöskin suostua toiseen. Matematiikkaa ei voi venyttää mielensä mukaan. Jos suurempia eläkkeitä tahtoo luoda, niin tämä auttamattomasti vaatii myöskin suurempia maksuja. Siitä ei pääse.

On lausuttu, että vakuutusmaksut menevät hukkaan niiltä, jotka kuolevat ennenkuin saavuttavat vanhuuden iän taikka ennenkuin voivat työkyvyttömyyseläkettä saada, ja on valitettu, että vakuutusmaksut silloin joutuvat, niinkuin täällä sanottiin, vakuutuslaitoksen hyväksi. Valitus on suureksi osaksi aiheeton.

Sillä tämä merkitsee juuri sitä, että ne rahat, jotka täten joutuvat laitoksen hyväksi, tulevat kaikkien muiden vakuutettujen osalle. Mikäli tällaisia vakuutusmaksuja, jotka eivät tule niin sanoakseni maksajan itsensä hyväksi, kerääntyy laitokseen, sitä vähemmällä maksuilla voivat muut päästä. Ne eivät siis mene hukkaan, vaan ne tulevat toisessa muodossa kaikkien maksajain hyväksi.

Muuten ei tämä kohta vakuutuslaitoksessa suinkaan ole sen laatuinen, ettei siinä olisi modifikointiin sijaa. Pyydän saada mainita, että invaliditeettikomiteassa oli vakava kysymys siitä, eikö olisi ajateltavissa, että voitaisiin muodostaa hautausapuja sillä tavalla kerääntyneistä maksuista, ja ylen suotavaa olisi epäilemättä, jos hautausavustus voitaisiin liittää työkyvyttömyys- ja vanhuusvakuutukseen ja siten joku raja saataisiin panoksi nykyään maassamme toimiville onnettomille hautausapurenkaille. Juuri tämä on yksi niitä kohtia, joissa komitean ehdotusta epäilemättä voitaisiin ajatella laajennettavaksi.

Kun lausuin, että tällaisia kohtia on, niin minä en sillä ole antanut minkäänlaista aihetta ed. Nuortevan esiintuomalle väitteelle, että minun kantani esillä olevassa vakuutuskysymyksessä olisi epäselvä ja aivan hatara. Minä päinvastoin omasta puolestani olen täydellä vakaumuksella sen ehdotuksen pohjalla, jonka invaliditeettivakuutuskomitea on valmistanut. Minä pidän tämän ehdotuksen tarkoin harkittuna ja omasta mielestäni sellaisena, että kansamme voisi aivan hyvin lähteä sitä toteuttamaan niin pian kuin siihen tilaisuus tarjoutuu. Mutta silti ei ole sanottu, että tämä laajakantoinen ehdotus ei voisi eri kohdissa vielä tulla muutetuksi ja parannetuksi.

Ed. Nuorteva ilmoitti myöskin, että ne lascut, jotka aikanaan tein ja nimelläni julkaisin, olisivat ylenmäärin hataria, että niissä olisi kymmenien miljoonien erotus siitä, mitä sittemmin invaliditeettikomitea ja sen mukaan valiokunta ovat asiassa esittäneet. Tämä ed. Nuortevan lausunto todistaa, että hän on puhunut asiassa, josta hän ei ole hankkinut tarpeellisia tietoja. Hän osottaa tällä, että hän ei ole edes avannut sitä mietintöä, jonka mainitsemani komitea on laatinut, ja joka on pantu valiokunnan mietinnön pohjaksi. Sillä jos hän aukaisee tämän julkaisun sivuilta 40 ja 41, niin hän huomaa, että komitea on muuttamatta käyttänyt laskuissaan juuri niitä lukuja, joita hän täällä moitti.

Komitea ilmoittaa nimittäin että 110,800,000

markkaan nousisi vanhuuseläkkeitten yhteinen summa sen ehdotuksen mukaan, minkä sosialidemokraattinen puolue oli valmistanut. Mutta, samoin kuin minä, myöskin komitea huomauttaa siitä, että tämä summa ei ole lopullinen kokonaismeno, minkä mainitun puolueen ehdottama eläkkeiden jakelu vaatisi. Se tarkoittaa, kuten sanottu yksinomaan vanhuuseläkkeitä eikä työkyvyttömyyseläkkeitä.

Komitea sitte laskee paljonko menisi työkyvyttömyyseläkkeisiin ja lausuu, että täysin työkyvyttömille olisi laskettava menevän 10,300,000 markkaa ja että sitä paitsi niiden eläkkeet, jotka ovat ainoastaan osaksi menettäneet työkykynsä tulisivat vaatimaan kymmeniin miljooniin markkoihin nousevia summia valtion varoista. Ed. Nuorteva on siis, kun hän sanoi löytäneensä ristiriitoja yllä mainittujen komitean ja minun esittämieni lukujen välillä, sillä vain todistanut, että hän sotkee eri asioita yhteen eikä tunne kysymystä, josta hän niin suurin sanoin puhuu.

Minun täytyy valittaa, että kun näin tärkeä asia on esillä, suuren ryhmän puolesta räikein sanoin kuvaillaan miten porvarilliset ryhmät muka täällä liikkuvat tyhjin fraasein, miten esitetyt laskut eivät pidä paikkaansa, miten niissä kymmeniä miljoonia on viskattu sinne tänne ilman perusteita, minä valitan, että se edustaja, joka tällaista kovaa puhetta luulee voivansa käyttää eduskunnan toiselle ryhmälle ja erityisille sen jäsenille, ei ole tehnyt itsellensä edes sitä palvelusta, että hän olisi ottanut selkoa sen asian tärkeimmistä kohdista, josta hän puhuu.

Tämäkin ed. Nuortevan lausunto vahvistaa minussa sen käsityksen, että eduskunnalla ei ole syytä lähteä sille tielle, jota hän täällä puolusti eikä yksityiskohtaisesti määrätä kantaansa. Lausunto niin yleinen ja niin varovainen, kuin työväenasiainvaliokunnan ponnessaan esittämä, on tässä asiassa nykyhetkellä luonnollisin ja ehkä parhain. Vaikka, niinkuin sanoin, omasta puolestani olisin valmis äänestämään tarkemmin määrättyä pontta, saatan kuitenkin yhtyä siihen, jonka työväenasiainvaliokunta on esittänyt.

Ed. Jonas Castrén: Ed. Hjelt on jo ennen minua osottanut, kuinka ed. Nuorteva ei ole ollenkaan perehtynyt invaliditeettikomitean julkaisuun n:o 5, jossa esilletuomani laskut siitä mihin summiin sosialidemokraattisen vastalauseen mukaan vanhuus- ja invaliditeetti eläkkeet vuotuisesti tulisivat nousemaan,

ovat luettavina. Tämähän nyt itsessään ei ole niin kummastuttavaa. Mutta se, mikä minua hiukan oudoksuttaa, on että ed. Nuorteva ei näy tietävän, mitä käsillä olevan valiokunnan mietinnön vastalauseessa olevat ponnet sisältävät. Ed. Nuorteva väittää vastalauseen olevan sellaisen että siinä jätetään hallituksen arvosteltavaksi ja harkittavaksi, onko siinä tehty vanhuuseläke-ehdotus toteutettavissa, vaiko ei. Tämä ed. Nuortevan väite ilainkaan pidä paikkaansa. Ponsilauseet ovat ehdottomia. Niissä lausutaan: »että hallitus eduskunnan ensi istuntokaudella antaisi esityksen valtiovaroilla ylläpidettävän työkyvyttömyys- ja vanhuus-eläkelaitoksen perustamisesta, josta annettaisiin kaikille työväenluokkaan kuuluville ja samassa taloudellisessa asemassa oleville 55 vuotta täyttäneille tai aikaisemmin työkyvyttömiksi joutuneille vähintään 350 markan suuruinen vuotuinen eläke, sekä jonka toimintaan yhdistettäisiin riittävä leskien ja orpojen avustus» ja, »että sanotun eläkelaitoksen perustamiseen tarvittavat varat koottaisiin yleisen omaisuus-, perintö- sekä asteettain nousevan tuloveron kautta». Tässä ei ole mitään tinkimisen varaa, ei mitään harkinta-oikeutta jätetty hallitukselle. Kaikki on ehdotonta, niinkuin tavallisesti se on, mikä sosialidemokraattiselta taholta esitetään. Se on juuri tämä harkitsematon ehdottomuus ja varmuus, joka ei perustu minkäänlaisiin laskelmiin, joka on antanut aihetta siihen ankaraan arvosteluun, joka eri puhujien taholta on tullut puheenalaisen vastalauseen osaksi.

Ed. Nuorteva on sanonut että hänelle tuottaa jonkunmoisen lohdutuksen se, että muilta-kin tahoilta on tehty yhtä hataroita ehdotuksia. Yksi sellainen olisi muka minun tekemäni ehdotus maan hankinnasta tilattomalle maalaisväestölle. Tässä kohden minä pyydän saada sanotuksi, että minä en persoonallisesti ole tehnyt mitään sellaista ehdotusta. Ed. Nuorteva kai tarkoittaa agraarikomitean ehdotusta maan hankinnasta tilattomalle maalaisväestölle, jonka ehdotuksen takana tosin minäkin olen. Tästä ehdotuksesta tietää ed. Nuorteva kertoa, että eräs auktoriteetti agraaripolitiikan alalla, entinen edustaja Gebhard, olisi laskenut, että ehdotus toteutettuna tulisi maksamaan kappaleen yli tuhannen miljoonan markan. On ilahduttavaa kuulla, että tällä kertaa herra Gebhardin auktoriteetti tunnustetaan sosialidemokraattiselta taholta. Siihen aikaan kun torpparilakia tässä eduskunnassa käsiteltiin, oli sen auktoriteetin laita niin ja näin (Vasem-

malta: Aivan oikein!). Asianlaita on kuitenkin sellainen, ettei ed. Nuortevan ilmoitus voi olla oikea, sillä agraarikomitean maanhankintalakiehdotuksessa ehdotetaan, että tilattoman maalaisväestön rahastoa lisättäisiin yleisen valtorahaston varoilla siten, että rahasto maanhankinta toiminnan alkaessa nousisi 20 miljoonaan markkaan, josta sitten annettaisiin lainoja ja joista lainoista suoritetuilla koroilla ja kuoletuksilla jälleen uusia lainoja annettaisiin tilattomaan maalaisväestöön kuuluville henkilöille. Minä valitan ettei tällä kertaa professori Gebhard istu eduskunnassa, koska ed. Nuortevan ilmoitus epäilemättä olisi voinut antaa aihetta varsin valaisevaan sananvaihtoon. Ed. Nuorteva on lausunut, että se ankara arvostelu, mikä on tullut sosialidemokraattien allekirjoittaman vastalauseen osaksi, perustuu siihen, että ylimalkaan sellaisia parannuksia kuin työkyvyttömyys- ja vanhuusvakuutuksen aikaansaaminen on tahdotaan semmoiseen vastustaa. Tässä väitteessä ei ole vähintäkään perää (Vasemmistosta: Täysin perää!). Koko eduskunnassa ei ole ollut olemassa kuin yksi ainoa mies, joka on, työkyvyttömyyden ja vanhuusvakuutuksen aikaansaamista vastustanut. Kaikki muut ovat sitä kannattaneet, kaikki muut ovat osottaneet, että he täysin ymmärtävät, mistä suuresta merkityksestä tällaisen reformin aikaansaaminen on. Minun täytyy siis ehdottomasti torjua tämä tällainen perusteeton väite, jolla ei ole vähintäkään nojaa todellisuudessa.

Jos ed. August Hjelt tarkoitti minua moittien mainitessaan sitä, että on tahdottu kytkeä yhteen kaikki eri vakuutuslajit aikaansaattavaan työkyvyttömyyden- ja vanhuusvakuutukseen, niin hän on suuresti erehtynyt. Päinvastoin olen minä lausunut, että asteettain on eri vakuutuslajeja toteutettava meidän maassamme, mutta minä olen samalla painostanut, että ennen kaikkea on tärkeätä, että se ensimmäinen vakuutuslaitos, mikä tulee perustettavaksi, luodaan sellaiseksi, että siihen, mikäli mahdollista, käy yhteen sulattaminen ja yhdistäminen muitakin eri vakuutuslajeja, kun niitä käydään toteuttamaan, jotta hallintokustannukset eivät nousisi niin suunnattomiin määriin, kuin ne ovat nousseet Saksassa, seikka joka on yleisesti tunnustettu ja jonka korjaamiseksi kaikkialla asian ymmärtävissä piireissä Saksassa pyritään. Kannatan valiokunnan ponsia² tekemälläni lisäyksellä.

Ed. Nuorteva: Sekä ed. August Hjelt että ed. J. Castrén ovat koettaneet sivuuttaa

sen pääasian, johon minä kiinnitin huomiota, nimittäin sen, ettei ole mitään tutkimuksia suoritettu siitä, minkä verran olisi verotusjärjestelmän uudistamisen kautta saatava varoja vakuustarkoitukseen. Olen kyllä lkenut invaliditeettikomitean mietinnön, olen lkenut sen parikin kertaa, ja olen kyllä huomannut ne numerot, joihin edustaja A. Hjelt viittasi, Enkä minä niistä lausunnossani sanonut muuta kuin että niissä on tutkimatonta, kuinka monta näiden keskuudessa on sellaista henkilöä, jotka ovat työväenluokkaan kuuluvia. Invaliditeettikomitea sanoo, että niitä on noin 75 %, mutta sitä ei ole tutkittu eikä todistettu, ja näin ollen tällainen lause on niin hatara, ettei sillä ole perustetta enempää kuin millään muullakaan, josta ei ole pantu päteviä tutkimuksia toimeen. Mitä sitten meidän ponteemme tulee ja millaisena sitä on käsitettävä, niin minusta tämän ponnin toinen osa ehdottomasti velvoittaa hallitusta panemaan toimeen tällaisen tutkimuksen verotusjärjestelmässä toimeenpantavista uudistuksista, ja tämä antaa sitten vastauksen siihen, missä määrin edellinen ponsi on toteutettavissa. Minä puolestani olen vakuutettu siitä, että kun tämä selvitys hankitaan, silloin myös päästään selville siitä, että vastalauseemme ensimmäisessä ponnassa esitetyt vaatimukset todellakin ovat toteutettavissa. Tämän perusteella ja näin käsittäen asian olen vastalauseettamme puolustanut.

Ed. Jonas Castrén: Ed. Nuortevan viimeisen lausunnon johdosta pyytäisin ainoastaan saada sanotuksi että on mahdollon laskea, mitä yleinen omaisuus-, perintö- sekä asteettain nouseva tulovero tulisi tuottamaan, kun ei sosialidemokraattiselta taholta ole määritetty, minkälaista yleistä omaisuusveroa, minkälaista perintöveroa ja minkälaista asteettain nousevaa tuloveroa he tarkoittavat. Jos ne seikat olisivat selvillä, silloin laskelmat olisivat olleet mahdolliset. Mutta kun umpimähkään luetellaan vain eri verotuslajeja ilman että lainkaan määritellään millaisia nämä verot sisällykseltään tulisivat olemaan, silloin on kaikki laskeminen aivan mahdotonta. Etupäässä olisi ollut sosialidemokraattien, jotka tahtovat vanhuuden ja työkyvyttömyyden eläkkeitä ilman vakuutusmaksuja aikaansaattavaksi, osotettava että heidän ehdotuksensa todellakin on valtion rahalliseen asemaan katsoen toteutettavissa. Mutta sitä he eivät ole tehneet. Kaikes tästä huolimatta on kuitenkin selvää, ettei maallemme olisi mahdollista

kantaa sellaista rahallista taakkaa, mikä olisi sosialistien eläke-ehdotuksen seurauksena.

Ed. Lohi: Kannatan ed. Alkion täällä tekemää ehdotusta.

Ed. Kirves: Täällä on epäilemättä tänä iltana tapahtunut suunnanmuutos. Etupäässä on suunnanmuutos tapahtunut ed. Jonas Castrénissa, sillä hän nyt nähtävästi on asettunut kannalle, joka missään tapauksessa ei pidä paikkaansa. Hän on vakuuttanut täällä, että, jos tapaturmavakuutus järjestettäisiin sille kannalle, että vakuutuksen ottajat eivät maksaisi mitään, se olisi silloin vaivaishoitoa, ja sillä tavalla poistettaisiin tykkänään näiden asianomaisten huolenpito itsestään. Mutta ed. Castrénista ei ole vaivaishoitoa se, että virkamiehet saavat eläkkeitä ja myöskin muita suuria apurahoja. Ed. Jonas Castrén hyväksyy vaivaishoitoperiaatteen silloin, kun se kohdistuu virkamiehiin. Tämä ristiriitaisuus esiintyy minun tietääkseni ed. Jonas Castrénin mielipiteessä ensikerran tässä eduskunnassa. Minä tunnustan, että hän muulloin on ollut sängen johdonmukainen, mutta nyt hän nähtävästi ajaa harhaan. Toinen ristiriita on olemassa ed. Castrénin ja ed. A. Hjeltin välillä. Ed. Castrén väitti että, jos työkyvyttömyysvakuutus lisätään vanhuusvakuutukseen, täytyy ehdottomasti siihen lisätä jotain 30—40 miljoonaa ja ed. A. Hjelt todisti, että se on vallan oikein että niin paljon täytyy lisätä, mutta samalla ed. A. Hjelt, tai joku muuko se oli, todisti että tämä työkyvyttömyysvakuutus, joka on työnantajain huolena, vie näiltä ainoastaan 60,000 markkaa. Siis jos toiselta puolen ehdotetaan meidän taholta, että työkyvyttömyys on pantava vanhuusvakuutuksen yhteyteen, silloin selitetään että se nielee kymmeniä miljoonia markkoja, mutta kun se heidän taholtaan selitetään, niin se nielee vain muutaman kymmentuhat markkaa. Tällainen ristiriita on täällä puheissa olemassa.

Muuten vielä ed. August Hjelt, joka lääkärin todistuksen nojalla nauttii sairauslomaa eduskunnasta, on väittänyt, että vastalause ei suinkaan ole rehellisessä mielessä kirjoitettu, tai, kuten hänen sanansa kuuluvat, »vakavassa mielessä». Kyllä minä uskon että se on vakavassa mielessä kirjoitettu ja mahdollisuus on myöskin se toteuttaa. Herrat kai muistavat mitä meidän taholtamme vaadittiin silloin, kun oli verotuslaitoksen uudistus kysymyksessä. Vaadittiin tutkimuksia. Mitä herrat

silloin sanoivat? Herrat vastustivat. Ainoa, joka asettui verotusuudistuksen kannalle, oli silloinen nuorsuomalainen edustaja Grotenfelt, mutta hän ei ole päässyt tänne enää sen jälkeen kun hän kannatti sosialidemokraatteja. Tämä on hauska merkitä muistiin, sillä asia on todellisuudessa niin ollut. Sitten on ed. Vera Hjelt huomauttanut, että työläiset eivät kykene maksamaan kruununveroja. Mutta siellä suuressa kirjassa sanotaan: »joka itse on syytön, hän heittääkään ensimmäisen kiven». Nyt on asianlaita niin, että jos ed. V. Hjelt ja hänen luokkansa ovat niin kykeneviä, että ne kykenevät maksamaan kaikki maksut, niin minkätähden on sitten eläkeluettelossa sanottu, että ne saavat eläkettä niin kauvan kun eivät kykene itseänsä elättämään? Ne eivät siis kykene itseänsä elättämään! Ja jos nyt työläisiltä jäävät kruununverot maksamatta, niin ed. Vera Hjelt tulee heitä soimaamaan.

Mitä muuten tulee varojen hankintaan ja siihen, mitä täällä on mainittu, eli ettei suunnitelmista ole mitään erityisiä selvityksiä vastalauseessa, niin niitä ei täällä kaivata. Sillä jos tällaisia suurisuuntaisia suunnitelmia ruvetaan panemaan toimeen, niin vaativat ne erilaisia tutkimuksia. Vastustajain puolelta on niitä tutkittu. Sängen suuri jäsenlukuinen komitea on ollut toimessa monta vuotta ja se ei ole voinut päästä tämän parempiin tuloksiin eikä ole osottanut varoja ehdottomaansa toimenpidettä varten, ja nyt sosialidemokratistien työväenvaliokunnan jäsenten pitäisi muutamissa viikoissa päästä suurempiin tuloksiin kuin tämä komitea on päässyt yhtä monessa vuodessa. Tämähän on hirveä vaatimus, jota en olisi uskonut edustaja Castréninkaan tekevän, niin kykenevä tutkija kuin hän onkin. Mutta kyllä kävisi hänellekin mahdolliseksi muutamassa viikossa todistaa kaikkia näitä. Muuten olkoon mainittu, että meidän verotuslaitoksessamme on niin suuria puutteellisuuksia, että siellä on useita verotusaloja, joita meillä ei ole otettu ollenkaan huomioon, ja joita kuitenkin pitäisi ottaa tarkastuksen alaiseksi. Mutta johdonmukaisuuden vuoksi on verotusuudistusta vastustettu eduskunnassa ja kun asia saatiin nurin silloin, niin on nyt hyvä väittää, että miksi ei panna tutkimuksia toimeen. Mutta miksi eivät herrat silloin myöntyneet, että verotusuudistus olisi saatu aikaan!

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Valiokunnan mietintöä vastaan on tehty useampia muutosehdotuksia. Vapaaaherra von Troil on ehdottanut mietintöä palautettavaksi takaisin valiokuntaan, jotta se muodostettaisiin siihen suuntaan, että toivomuksena lausuttaisiin jokseenkin seuraavaa: että työkyvyttömyysvakuutusta koskevan lakiehdotuksen antaminen eduskunnalle on lykättävä siksi, kunnes on tutkittu sellaisen täydellisen yhteiskunnallisen vakuutuksen mahdollisuus, joka sisältäisi ei ainoastaan työkyvyttömyys- ja vanhuusvakuutuksen sekä työssä tapahtuneen tapaturman vakuuttamisen vaan myöskin sairaus- ja työkyvyttömyyden vakuutuksen sekä eläkkeet leskille ja orvoille; että jos yhteiskunnallinen vakuutus tässä laajuudessa havaitaan tarpeelliseksi ja mahdolliseksi, niin johtavaksi periaatteeksi asetettaisiin, että vakuutus on järjestettävä yhtenäiseksi ja ettei erilaisia laitoksia eri vakuutusmuotoja varten luotaisi; että vakuutus tehdään niin laajaksi kuin mahdollista, niin että se mieluummin käsittäisi kaikki kansalaiset yhteiskunnalliseen asemaan katsomatta mutta joka tapauksessa kaikki ne kansalaisryhmät, jotka taloudellisten olojen tähden ovat yhteiskunnallisen tuen tarpeessa sekä että vakuutusasiain käsittely edelleen jätetään maan vakinaisten tuomioistuinten asiaksi ja ettei erityisiä tuomioistuinta sanottuja tarkoituksia varten perusteta. Tätä ehdotusta ei ole kannatettu, joten se ei voi tulla äänestyksen alaiseksi. — Edustaja **M e c h e l i n** on ehdottanut asian takaisinlykkäämistä valiokuntaan, jotta valiokunta antaisi lausunnon siitä, eikö tästä asiasta hallitukselle tehtävässä anomuksessa olisi pyydettävä hankittavaksi selvitystä, onko ja missä määrin mahdollista ja tarkoituksenmukasia ratkaista tämä suuri kysymys sellaisten periaatteiden mukaisesti, että yleinen vanhuus- ja työkyvyttömyyseläke järjestettäisiin varattomia miehiä ja naisia varten soveltamatta mitään vakuutusjärjestelmää, mutta nojautumalla määrättyyn, kohtuulliseen veroon, joka, arviolta 4 tai 5 markan suuruisen vero, olisi jokaisen 25 vuotta täyttäneen kansalaisen suoritettava, jolloin eläkemaksujen suorittamiseen tarvittavat lisämaksut olisivat valtion varoista maksettavat. Tätäkään ehdotusta ei ole kannatettu, joten se ei voi tulla äänestyksen alaiseksi. — Edustaja **S a l o** on useampien kannattamana puolustanut mietintöön liitettyä vastalauseetta. Tulen nimittämään tätä ehdotusta vastalauseeksi. —

Edustaja **A k i o** on edustaja Lohen kannattamana ehdottanut, että asia palautettaisiin takaisin valiokuntaan, jotta valiokunta tekisi ehdotuksen seuraavaan suuntaan: että vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutus järjestettäisiin yleiseksi kansanvakuutukseksi, kuitenkin vakuutettujen velvollisuudella ottaa itse osaa maksujen suorittamiseen komitean ehdotuksen mukaan; että valiokunta suunnitelmia laatiesaan ottaisi huomionsa myöskin valtion virkamiesten työkyvyttömyyden ja vanhuuden turvaamisen tämän laitoksen kautta; että valiokunta ottaisi miettiäkseen, eikö niiden valtion maksuosuuksien kokoonsaantia varten, jotka eläkkeisiin tarvittaisiin, voitaisi sopivalla tavalla ottaa verotettavaksi sitä ansiotonta arvonnousua, joka lähtee kaupunkien tontti-kaupoista ja maatilojen kaupoista sekä sen lisäksi ulkomaisen tavaran kaupasta lähtevää voittoa, ja näistä tulevia varoja käyttää tähän tarkoitukseen; sekä että valiokunta tätä asiaa käsitellessään ottaisi myöskin huomionsa eduskunnassa vireille pannun kysymyksen tapaturmavakuutuksesta, soveltuttaen tähän näiden asiain välillä sattuvia yhtymäkohtia. Tulen nimittämään tätä ehdotusta edustaja Alkion ehdotukseksi. — Edustaja **J o n a s C a s t r é n** on ehdottanut, että valiokunnan ponteen tehtäisiin seuraava lisäys: sekä että samalla otettaisiin harkittavaksi eikö työkyvyttömyys- ja vanhuusvakuutuslaitoksen toimintaan voitaisi yhdistää leskien ja orpojen avustusta tarkoittava vakuutus. Tulen nimittämään tätä ehdotusta, jota edustaja Arokallio on kannattanut, edustaja Jonas Castrénin ehdotukseksi. — Edustaja **S c h y b e r g s o n** on ehdottanut, että tämä asia tällä kertaa saisi raueta, mutta tätä ehdotusta ei ole kannatettu, joten sitä ei voida äänestyttyä. — Edustaja **K a a r n e** on ehdottanut, että valiokunnan ponteen lisättäisiin sanat »ja jonka toimintaan yhdistettäisiin riittävä leskien ja orpojen avustus». Tätäkään ehdotusta ei ole kannatettu, joten se ei voi tulla äänestyksen alaiseksi.

Mitä tulee menettelyyn äänestettäessä, niin ovat kaikki tehdyt muutosehdotukset, nimittäin vastalause sekä edustajain Alkion ja Jonas Castrénin ehdotukset, vastakkaisia keskenään ja mietintöä vastaan, joten niistä tulee äänestettäväksi siten, että äänestyksen pohjaksi asetetaan valiokunnan mietintö ja sille haetaan vastaehdotus äänestämällä muitten ehdotusten välillä siten, että ensin äänestetään vastalauseen ja ed. Alkion ehdotuksen välillä, sitten se niistä, joka voittaa, asetetaan ed. Castrénin

ehdotusta vastaan, ja lopuksi se niistä, joka voittaa, mietintöä vastaan.

Tällainen menettely hyväksytään.

Äänestykset ja päätökset:

1) Äänestys ed. Alkion ehdotuksen ja vastalauseen välillä:

Ken vastaesitykseksi mietintöä vastaan hyväksyy ed. Alkion ehdotuksen, äänestää »jaa»; jos »ei» voittaa, on siinä kohden vastalause hyväksytty.

Äänestyksessä ovat ei-äännet voitolla. Vastalause on siis hyväksytty vastaesitykseksi ja ed. Alkion ehdotus on hylätty.

2) Äänestys ed. Jonas Castrénin ehdotuksen ja vastalauseen välillä:

Ken vastaesitykseksi mietintöä vastaan hyväksyy ed. Jonas Castrénin ehdotuksen, äänestää »jaa»; jos »ei» voittaa, on vastalause siinä kohden hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 73 jaa- ja 106 ei-ääntä.

Ed. Jonas Castrénin ehdotus siis on hylätty ja vastalause hyväksytty vastaehdotukseksi mietintöä vastaan.

3) Äänestys mietinnön ja vastalauseen välillä:

Ken hyväksyy valiokunnan mietinnön, äänestää »jaa»; jos »ei» voittaa, on vastalause hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 101 jaa-ääntä ja 78 ei-ääntä. Vastalause siis on hylätty ja valiokunnan mietintö on tullut hyväksytyksi.

Asia julistetaan loppuun käsitellyksi.

Puhemies: Aika tosin on kulunut sängen pitkälle, mutta edustajat sentään jaksanevat vielä istua toistaiseksi, niin että saadaan seuraavatkin asiat käsitellyiksi.

Välikysymys,

jonka tekemiseen ed. Kirves y. m. ovat anoneet lupaa ja joka koskee eduskunnan 1908 vuoden toisilla valtiopäivillä hyväksymien kunnallisasetusten voimaansaattamista, esitetään asiassa keskustelutta toimitettavaa äänestystä varten.

Äänestys ja päätös:

Ken sallii välikysymyksen tehtäväksi, äänestää »jaa»; jos »ei» voittaa, on se hylätty.

Äänestyksessä annetaan 132 jaa- ja 39 ei-ääntä. Eduskunta siis on päättänyt sallia välikysymyksen tehtäväksi.

Välikysymys,

jonka ed. Pärssinen y. m. ovat pyytäneet saada tehdä väkijuomain kuljettamisesta valtion rautateillä annetun kiellon kumoamisesta, ja joka viime täysi-istunnossa pantiin pöydälle tähän istuntoon, esitetään äänestyksenalaiseksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy välikysymyksen tehtäväksi, äänestää »jaa»; jos »ei» voittaa, on se hylätty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla. Välikysymys siis on sallittu tehtäväksi.

Kertomus suomalaisen kirjallisuuden edistämiseksi myönnetyn määrärahan käyttämistä varten asetetun toimikunnan toiminnasta vuonna 1909,

joka istunnossa t. k. 15 p:nä pantiin pöydälle tähän istuntoon, esitetään.

Puheenvuoroa käyttäen lausuu

Ed. T a l a s: Minulla oli aikomus lausua muutamia sanoja tämän kertomuksen johdosta, mutta kun aika on jo näin pitkälle kulunut, niin pyytäisin, että tämä kertomus jätettäisiin vieläkin pöydälle.

Ed. Fr ä n t i: Minä pyydän kannattaa ed. Talaan tekemää ehdotusta, että tämä asia jätettäisiin pöydälle.

Puhemies: Kun asiaa on pyydetty pöydälle, niin se puoli asiaa on ensin ratkaistava.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Kun ei ehdotusta ole vastustettu, niin eduskunta ehkä suostuu siihen, että asia pannaan pöydälle seuraavaan istuntoon?

Tähän Eduskunta suostuu.

Pöydällepanot:**Kyytitoimesta**

annetun armollisen esityksen n:o 2 johdosta valmisteuttu laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 1, ja

Uutisviljelyksen edistämistä viljelyspakkoperiaatteen mukaan

koskevan ed. Huttusen y. m. anomusehdotuksen n:o 19 johdosta annettu maatalousvaliokunnan mietintö n:o 2, esitetään perättäin ja pannaan pöydälle ensi perjantain täysi-istuntoon.

Välikysymys,

jonka tekemiseen ed. Kellosalmi y. m. ovat pyytäneet lupaa ja joka koskee vaalilippujen lähettämistä Suursaaren ja Tytärsaaren vaalilautakunnille, esitetään.

Sihtööri lukee

Suomen Eduskunnalle.

Kuten tunnettua, ei Suursaaren ja Tytärsaaren väestö voinut ottaa osaa viime helmikuun 1 ja 2 p:nä toimitettuihin edustajavaaleihin. Syynä tähän on mainittu, että epäsuotuisat jäsensuhteet tekivät mahdottomaksi postinkuletuksen mainituille saarille ja että sen vuoksi ei myöskään vaalilippuja voitu näiden saarien vaalilautakunnille toimittaa.

Tuntien tämän epäsuotuisan liikeyhteyden mantereeseen ja ulkosaarien välillä, asianomainen keskuslautakunta esitti Postilaitokselle, että ajoissa ryhdyttäisiin erikoisempiin toimiin vaalilippujen perilletoimittamiseksi Viipurin läänin läntiseen vaalipiiriin kuuluville ulkosaarille. Tämän johdosta Postihallitus kirjelmässään n:o 6208 15 päivästä tammikuuta 1910 Keisarilliselle Suomen Senaatille ehdotti, että »joku valtion talvihöyrylaivoista määrättäisiin toimittamaan kyseellinen postinkuljetus, jonka tulisi tapahtua siten, että laiva viimeistään kuluvaan

tammikuun 31 päivänä jättäisi postin edelläluetelluille saarille sekä niiltä taas hakisi heti vaalien päätyttyä, eli tulevan helmikuun 3 päivänä, keskuslautakunnalle osotetut postilähetykset.» Tästä huolimatta ei senaatti ryhtynyt vaalilippuja perilletoimittamaan ennenkuin vasta tammikuun viimeisenä päivänä, jolloin se jo kaiken todennäköisyyden mukaan oli myöhäistä. Seuraus tästä viivyttelystä olikin, että kyseessä olevien saarien väestöltä täten sillä kertaa riistettiin mahdollisuus heille Valtiopäiväjärjestyksen myöntämän tärkeän kansalaisoikeuden käyttämiseen. Edellä kerrottuun viitaten pyydämme Valtiopäiväjärjestyksen 32 pykälän nojalla Eduskunnalta lupaa saada asianomaisen hallituksen jäsenen vastattavaksi esittää seuraavan kysymyksen:

minkä tähden hallitus ei ajoissa toimitannut perille Suursaaren ja Tytärsaaren vaalilautakunnille osotettuja vaalilippuja viime eduskuntavaaleja varten?

Helsingissä, 15 p:nä huhtikuuta 1910.

F. E. Kellosalmi.
Juho Kirves.
Matti Paasivuori.

M. A. Airola.
H. Pärssinen.
Taneli Typpö.

Tämäkin asia pannaan pöydälle ensi perjantain täysi-istuntoon.

Seuraava istunto on ensi perjantaina klo 6 i. p.

Täysi-istunto päättyy klo 12,50 yöllä.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

21. Perjantaina 22 p. huhtikuuta

klo 6 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Esitetään:

- 1) Arm. esit. n:o 9 leimasuostunnasta.

Toinen käsittely:

- 2) Ehdotus Perintökaaren 9 luvun 1, 2, 4, 5 ja 7 §:n muuttamisesta. 330

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 2; Arm. esit. n:o 1; Lakivaliokunnan mietintö n:o 1.

Ensimmäinen käsittely:

- 3) Ehdotus kyytiasetukseksi. 344
Asiakirjat: Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 1; Arm. esit. n:o 2.

Toinen käsittely:

- 4) Ehdotus muutoksiksi torpan, lamputitilan ja mäkitupa-alueen vuokrasta maaliskuun 12 p:nä 1909 annetun asetuksen 32 ja 34 §:iin. 347

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 3; Maatalousvaliokunnan mietintö n:o 1; ed. E. Elorannan y. m. edusk. esit. n:o 21.

- 5) Palkkaussäännön kumoamista tarkoittavat eduskuntaesitykset. —

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 4; Työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 2; ed. Kaarneen edusk. esit. n:o 3 ja ed. Sillanpään y. m. edusk. esit. n:o 16.

Ainoa käsittely:

Siv.

- 6) Undisviljelyksen edistämistä viljelyspakkoperiaatteen mukaan koskeva anomusehdotus. —

Asiakirjat: Maatalousvaliokunnan mietintö n:o 2; ed. Huttusen y. m. anom. ehd. n:o 19.

Esitetään:

- 7) Viime täysi-istunnossa pöydälle pantu ed. Kellosalmen y. m. välikysymys, joka koskee vaalilippujen lähettämistä Suur- saaren ja Tytärsaaren vaalilautakunnille. —

8) Kertomus suomalaisen kirjallisuuden edistämiseksi myönnetyn määrärahan käyt- tämistä varten asetetun toimikunnan toi- minnasta vuonna 1909, joka täysi-istun- nassa t. k. 19 p:nä pantiin pöydälle tähän istuntoon. —

Pöydällepanoa varten esitetään:

- 9) Lakivaliokunnan mietintö n:o 2 Kei- sarillisen Suomen Senaatin Prokuraattorin Suomen Eduskunnalle antaman kertomuk- sen johdosta, joka koskee lain käyttöä ja lakien voimassapitämistä maassa. 361

10) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 1 yleisen oppivelvollisuuden säätämistä ja sen täytäntöönpanoa koskevain eduskunta- esitysten johdosta. »

11) Työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 4 äitiysvakuutusta koskevista anomus- ehdotuksista. »

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Annala, Anneberg, Boman, Halonen, Helle,

A. Hjelt, Lahdensuo, Lilius, Mechelin, D. Neovius, Nevanlinna, Soininen, Virkki ja Åkesson.

Ilmoitusasiat:

P u h e m i e s ilmoittaa että ed. Helle sairauden takia on estetty tämän illan istuntoon saapumasta ja että vapautusta valtiopäivätyöstä ovat pyytäneet ed. Annala lääkärintodistuksen nojalla sairauden takia 4 viikon ajaksi sekä yksityisasiain takia seuraavat edustajat, nimittäin: ed. Lahdensuo, Lilius, Mechelin ja Åkesson tämän illan istunnosta, ed. O Laine ensi maanantaiksi, ed. Virkki tästä illasta alkaen ensi viikon tiistai-aamuun saakka, ed. Boman tänä ja huomispäiväksi, ed. Wuorivirta tämän istunnon loppuosasta ensi keskiviikko-aamuun saakka, ed. Sivenius yhden viikon ajaksi lukien ensi maanantaista alkaen ja ed. Tulikoura ensi toukokuun 1:stä päivästä saman kuun 8 päivän iltaan saakka.

Näihin vapautuksenpyyntöihin suostutaan.

Vapautus valiokuntajäsenyydestä.

P u h e m i e s: Ed. Setälä pyytää vapautusta suuren valiokunnan jäsenyydestä syystä että hän perustuslakivaliokunnan jäsenenä ei katso voivansa ennättää ottaa osaa suuren valiokunnan töihin.

Ed. Setälän pyyntöön Eduskunta suostuu.

Muutos päiväjärjestykseen.

Päiväjärjestykseen ilmoitetaan se muutos, ettei siihen ensimmäiseksi merkittyä asiaa, nimittäin armollista esitystä n:o 9 leimasuostunnasta, vielä tänä iltana esitetä.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

Ehdotus Perintökaaren 9 luvun 1, 2, 4, 5 ja 7 §:n muuttamisesta.

Esitetään suuren valiokunnan mietintö n:o 2 ja otetaan sen johdolla toiseen käsittelyyn armollisessa esityksessä n:o 1 eduskunnalle annettu, lakivaliokunnan mietinnössä n:o 1 sitä ennen valmistelevasti käsitelty eh-

dotus perintökaaren 9 luvun 1, 2, 4, 5 ja 7 §:n muuttamisesta.

P u h e m i e s: Ensin sallitaan yleiskeskustelu ja sitte siirrytään tarkastamaan lakiehdotusta pykälittäin.

Kun ei kukaan halua puheenvuoroa yleiskeskustelua varten, niin siirrytään yksityiskohdittain tarkastamaan asetusehdotusta.

1 §:

Keskustelu:

Ed. T a l a s: Käsiteltävänä olevan armollisen esityksen tarkoituksena on aikaansaada perintökaaren 9 luvun säännöksiin ne muutokset, jotka erityisen jäämistöveron käytäntöön ottaminen edellyttää. Lakivaliokunta on sitävastoin käsitellessänsä armollisessa esityksessä mennyt pitemmälle, se kun perintökaaren 9 luvun 1 §:ään on ehdottanut muutoksen, jota jäämistöveron säätäminen ei ainoastaan ei edellytä, vaan joka sitäpaitsi minun vakaumukseni mukaan tulisi vaikeuttamaan jäämistöveron kannon tarkastusta. Lakivaliokunta on näet ehdottanut, ja suuri valiokunta on tätä ehdotusta puoltanut, että kuolinpesän osakkaat kaupungissakin kuten maalla saisivat kutsumillaan uskottuilla miehillä toimittaa perunkirjoitukset, joten siis raastuvanoikeuden tehtävä perunkirjoitukseen nähden lakkaisi. Jo se seikka, että tämä muutosehdotus ei johdu siitä tarkoituksesta, jota varten armollinen esitys on annettu, panee vakavasti epäilemään, olisiko tällainen ehdotus tällä kertaa hyväksyttävä. Olen kyllä sitä mieltä, että lakivaliokunnalla on ollut oikeus ehdottaa perintökaaren käsiteltävänä oleviin säännöksiin muutoksia, jotka eivät suoranaisesti johdu siitä tarkoituksesta, jota varten armollinen esitys on annettu. Mutta kun näin menetellään, kun ehdotetaan lainmuutoksia, joita varten ei ole minkäänlaisia alkuvalmistuksia olemassa, niin täytyy ainakin vaatia, että uudistus on kipeän tarpeen vaatima ja että sen tarpeellisuus siis on täysin selvästi todistettu. Näin ei ole nyt ehdotetun muutoksen laita. Ei saata olla huomiota herättämättä, että lakivaliokunnan enemmistö puolustaessansa tekemäänsä ehdotusta tyytyy miltei yksinomaan todistamaan, että ehdotettu muutos voidaan panna toimeen ilman suurempia haittoja, jättäen miltei kokonaan todistamatta sen, joka kumminkin juuri olisi ollut todistettava, että nimittäin tosiolot

todellakin vaativat tällaisen muutoksen toimeenpanemista. Ei kaikeksi riittäne jonkun ehdotetun muutoksen perustukseksi se seikka, että tällainen lainmuutos voidaan toimeenpanna ilman suurempia haittoja. Täytynee kaikeksi vaatia, että lainmuutoksen puoltajat voivat osoittaa voimassaolevan lain aiheuttaneen tuntuvia epäkohtia, jotka tahdotaan poistaa ehdotetun lainmuutoksen kautta.

Ainoa niin sanoakseni positiivinen peruste, jonka lakivaliokunnan enemmistö ehdotuksensa hyväksi on esiintuonut, on se, että, kuten mietinnössä sanotaan, »kaupungin asukkaiden velvollisuus virallisen perunkirjoituksen toimittamiseen tuottaa kustannuksia, jotka vähävaraisissa kuolinpesissä ovat kylläkin tuntuvia». Joskin nyt myöntää, että nämät kustannukset varsin vähävaraisissa kuolinpesissä saattavat olla rasittavia, niin ei kumminkaan ole ymmärrettävissä, miten tästä seikasta voidaan tulla johtopäätökseen, että raastuvanoikeuden tehtävä perunkirjoitukseen nähden on lakkautettava, olipa sitten pesä köyhä tai rikas. Luonnollinen johtopäätös kaikeksi olisi ollut se, että vähävaraiset kuolinpesät olisivat olleet vapautettavat näistä maksuista, mutta että siitä huolimatta raastuvanoikeuden olisi tullut määrätä uskottuja miehiä perunkirjoitusta varten sekä varakkaissa että vähemmän varallisissa pesissä. Myönnettäköön, että tämänsuuntaista ehdotusta ei olisi voitu toteuttaa nyt esilläolevan kysymyksen yhteydessä, ja että siis kysymyksen ratkaisu olisi siirtynyt pitemmälle. Epäkohdat nykyisestä järjestelmästä, mikäli niitä nyt ensinkään on olemassa, eivät ole olleet niin suuria, etteikö tämän uudistuksen toteuttamista olisi voitu vielä jonkun aikaa odottaa.

Varsin heikko on siis se suoranainen peruste, jonka lakivaliokunnan enemmistö on tuonut esille ehdotuksensa tueksi, ja yhtä heikot, etten sanoisi vielä heikommatkin, ovat ne perusteet, jotka valiokunnan enemmistö on esiintuonut todistaaksensa, että nykyisestä järjestelmästä voidaan haitatta luopua.

Valiokunnan mietinnössä myönnetään, että muissa maissa yleensä pyritään tekemään perunkirjoitus viralliseksi toimitukseksi, joten perunkirjoitus saa julkisen luotettavuuden. Mutta koska valiokunnan enemmistön mielestä erikoisempaa haittaa ei ole ollut huomattavissa siitä, että perunkirjoitukset maalla sekä aatelisten ja pappissäätyisten kuolinpesissä kaupungeissa on toimitettu yksityisesti, niin ei valiokunnan enemmistön mielestä tarvitse pelätä haitallisia seurauksia, jos nykyisestä järjestelmästä luovutaan.

Mitä nyt maalla toimitettaviin perunkirjoituksiin tulee, niin on ehdottomasti liika rohkea väite, ettei maalla perunkirjoitusten huolimattomasta laatimisesta olisi ollut erikoisempaa haittaa. Kun tämä kysymys oli esillä suuressa valiokunnassa, niin eräs arvoisa puhuja huomautti, että useat oikeudenkäynnit syntyvät yksistään siitä syystä, että perunkirjoituksia maalla toimitetaan huolimattomasti. Haittoja siis maalla kyllä on nykyisestä järjestelmästä ollut, vaikkakaan ei maalla käytännöllisistä syistä voida ainakaan toistaiseksi siirtyä noudattamaan sellaista järjestelmää, jota kaupungeissa on noudatettu. Se seikka, että, jos erityinen jäämistövero säädetään, perunkirjain virallinen tarkastus pannaan toimeen, on kyllä omiansa jossain määrin vähentämään nyt ehdotetun uudistuksen turmiollisia seurauksia. Mutta ei ole jätettävä huomioonottamatta, että toistaiseksi ainakin jäämistöveron aikaansaaminen on epätietoista, sekä että juuri perunkirjain tehokas tarkastaminen edellyttää että perunkirjoitus on asiaa ymmärtäväisten henkilöiden toimittama.

Todellinen epäkohta, sen myönnän, on olemassa siinä, että pappissäätyyn kuuluvat sekä vapaasukuiset, eivät ole velvolliset pyytämään raastuvanoikeudelta uskottujen miesten määräämistä perunkirjoitusta varten, joten nämä myöskin ovat vapautetut niistä maksuista, jotka kohtaavat muita kaupunkilaisia. Mutta lakivaliokunnan ehdottama keino ei ole oikea tie tämän epäkohdan poistamiseksi. Tämä epäkohta olisi ollut korjattava siten, että pappissäätyiset ja vapaasukuiset olisi alistettu tässä suhteessa samojen määräysten alaisiksi kuin muutkin kaupunkien asukkaat.

Minä en ole tahtonut vastustaessani lakivaliokunnan enemmistön ehdotusta huomauttaa siitä tulojen vähennyksestä, joka kohtaisi kaupunkikuntia, jos ehdotus hyväksytään. En ole sitä tehnyt, koska mielestäni tuollaisten etujen täytyy väistyä, milloin ne joutuvat tarpeelliseksi katsottujen uudistusten tielle. Mutta sen tahdon kumminkin lausua, että kohtuudella voidaan vaatia että uudistus tällaisessa tapauksessa sisältää todellisen parannuksen.

Edellä esitetyn nojalla rohkenen ehdottaa, että eduskunta hyväksyisi perintökaaren 9 luvun 1 pykälän sellaisena kuin se kuuluu hallituksen esityksessä, josta on seurauksena että myöskin johdatus tulisi olemaan samallinen kuin se on hallituksen esityksessä.

Ed. S ö d e r h o l m: Efter det, som den senaste ärade talaren har framhållit i denna sak,

behöfver jag icke yttra många ord. Jag hade visserligen hoppats, att man från lagutskottets sida skulle få höra några motiver, som verkligen skulle vara egnade att stöda det förslag, som lagutskottet i detta afseende gjort, men för hvilket utskottsbetänkandet, såsom hr Talas framhållit, icke i den ringaste mån innehåller någonting, som vore egnadt att stöda den reform, man nu här vill hafva genomförd. Till det, som hr Talas framhöll, ville jag ytterligare anföra, att man genom den ändring man önskar få genomförd alldeles orättvist fräntager städerna en inkomst, beträffande hvilken det finnes ganska starka skäl för att icke göra någon ändring. Städerna åligger för närvarande att underhålla domstolarna. Underhållande af domstolarna är icke en kommunal angelägenhet. I intet land i världen, vågar jag påstå, betraktas domstolarnas underhåll såsom kommunens sak. Rättsskipningen är en angelägenhet, som om någon åligger staten. Men hos oss har förhållandet historiskt gestaltat sig så, att domstolarne i städerna ännu, åtminstone tillsvidare, bekostas af dessa. Vid sådant förhållande ligger det icke någon orättvisa i att den inkomst, som städerna få genom bouppteckningsprocenten, också för framtiden bibehålles, åtminstone så länge åliggandet att underhålla domstolarna tillkommer städerna. Jag har i stora utskottet redan anført siffror för Helsingfors, som gifva vid handen, att de summor, som nu äro i fråga, icke äro så alldeles små. För åren 1906, 1907, 1908 och 1909 stiger medeltalet för de summor, som tillfalla Helsingfors stad från bouppteckningsprocenterna, till öfver 100,000 mark. Detsamma gäller om också i mindre mån landets öfriga städer. Att då utan desto starkare skäl än hvad i lagutskottets betänkande förekommer borttaga denna inkomst är, som jag redan anförde, fullkomligt oberättigadt.

Hr Talas antydde redan, hurusom man ingalunda genom den ifrågasatta reformen komme till bättre förhållanden än de nuvarande. Lagutskottet har sagt, att den värdering, som sker genom rådstufvurättens och magistratens medlemmar, för närvarande icke är fullt tillfredsställande. Hvilka garantier erbjuda då bouppteckningar, förrättade af enskilda personer, för att verkligen värderingen skall blifva mera tillfredsställande? Om nu i någotdera fallet garantierna äro mindre, så är det genom den ändring, som lagutskottet har velat införa och stora utskottet biträdt.

Jag vill dessutom beröra ytterligare en annan

omständighet. Då år 1883 den lagändring genomfördes, att magistratens och rådstufvurättens ledamöter icke vidare direkt skulle erhålla del i bouppteckningsprocenten, hvilken tidigare hade tillfallit dem, så bestämdes det tillika att, så länge det fanns ledamöter af rådstufvurätten och magistraten, hvilka icke förklarar sig villiga att afstå från denna rätt emot en godtgörelse, som det skulle åligga staden att ställa för dem, dessa ledamöter skulle vara berättigade att uppbära bouppteckningsprocent. Genom lagutskottets förslag skulle denna, ledamöter af rådstufvurätt och magistrat tillförsäkrade rätt utan vidare fräntagas dem utan att i detta fall någon ersättning skulle komma i fråga. Här skulle således den rättighet de hafva förvärfvat såsom tjänstemän betagas dem. Jag anser att här föreligger en förvärfd rätt i den mening Regeringsformen omförmäler, och som därför i och för sig utgör ett hinder för landtdagen att nu genomföra denna ändring i annan ordning än den, som gäller för ändring af grundlag. Men till och med om detta icke vore fallet, så är det i alla fall naturligt att, då en gång 1883 års förordning stadgar, att städerna genom ändring af sin aflöningsstat skulle ställa det så, att de ledamöter af rådstufvurätterne och magistraterne, som ginge miste om bouppteckningsprocent, skulle få ersättning, detta redan i och för sig innebär ett principiellt uttalande därom att ännu mindre några längre gående förändringar skulle kunna äga rum utan ersättning till ledamöterna af rådstufvurätt och magistrat. Nu har lagutskottet icke i någon mån försökt påvisa, huruvida det fortsättningsvis finnes sådana ledamöter kvar. Jag har skäl att tro att det verkligen finnes så beskaffade ledamöter, och då hade lagutskottet åtminstone bort väcka något förslag därom, huru dessa ledamöter skulle godtgöras för hvad de ginge miste om. Emellertid föreslås att 1883 års förordning utan vidare skulle upphävas. Det är dock sådant att märka, att bouppteckningsprocenten icke utgjort någon så alldeles liten del af ledamöternes i rådstufvurätterne och magistraterne aflöning. Detta var också anledningen till att år 1883 städerna ålades att ändra sin aflöningsstat i den riktning, att en tillfredsställande godtgörelse skulle erjudas.

Man framhöll i stora utskottet, att år 1872 städernas representant, nämligen borgareståndet, hade beslutit petitionera om afskaffande af bouppteckningsprocenten. Men det är att märka att 10 år senare eller år 1882, då

regeringen förelade landtdagen en proposition, som gick i annan riktning, det vill säga den riktning, att städerna skulle själfva få boupteckningsprocenten mot godtgörelse till ledamöterna af rådstufvurätt och magistrat, det dåvarande borgareståndet förenade sig härom. Således kan icke till förmån för den nu föreslagna vidt gående ändringen göras gällande, att äfven städerna skulle uppbära densamma. Ty det är så, att om också en petition beslutits vid en landtdag, det ofta visats sig, till och med långt tidigare än 10 år efteråt, att den landtdag, som slutligen haft att pröfva frågan, varit af helt annan mening såsom äfven skedde 1882. På dessa skäl och på de grunder, som af hr Talas framhållits, ber jag för min del att få biträda första reservationen i lagutskottets betänkande.

Ed. Nyberg h: Niiden lausuntojen johdosta, joita tässä on kuulunut puheenalaisen mietinnön ja suuren valiokunnan ehdotuksen johdosta, pyydän lyhyesti saada tehdä selkoa lakivaliokunnan enemmistön kannasta tältä kohden.

Asianlaitahan on se, että nämä niin kutsutut perunkirjoitus- ja jakoprocentit alkuansa ovat olleet palkkiota itse toimituksesta asianomaiselle raatimiehelle ja samalla myös olleet lisätuloina kaupungin menojen suorittamiseksi. Se poikkeus on kuitenkin ollut olemassa, että aatelis- ja pappissäätyisten ei ole tarvinnut maksaa näitä prosentteja. Vuonna 1883 saatiin säätyeduskunnan myötävaikutuksella sellainen muutos aikaan, että nämä prosentit olisi maksettava — niinkuin ne nykyään maksetaan — kaupungin kassaan, ja tarkoitettiin, että kaupunki sitten korottaisi virkamiestensä palkkoja, mikäli sitä katsotaan tarpeelliseksi.

Nykyään on siis asianlaita se, että perunkirjoitus- ja jakoprocentit eivät ole enää minikäänlaisena toimituspalkkiona, vaan ovat jäämistöveron kaltaiset. Niitä maksetaan kuolinpesästä 1 % perunkirjoituspalkkiota ja ½ % jakopalkkiota, ja lankeavat ne kaupungin kassaan niinkuin muutkin tulot. Aatelis- ja pappissäätyiset ovat, kuten sanoin, näistä vapaat ja saavat myöskin ottaa toimitusmieheksi kenet tahovat, jotenkin muut kaupungin asukkaat ovat velvolliset ottamaan perunkirjoitusta toimittamaan raastuvanoikeuden määrämät henkilöt, mutta mitä jakotoimitukseen tulee, niin on käytäntö käynyt siihen suuntaan, että jakoa saadaan toimituttaa asianomaisten itsensä kutsumilla uskotuilla miehillä.

Tästä jo näkyy, kuinka kirjava todella tämä lainsäädännön ala nykyään on, ja luulisin minä, että siinä on kyllin syytä siihen ehdotukseen, jonka lakivaliokunta on tehnyt ja joka tarkoittaa tällä alalla aikaansaada samaa yhtäläisyyttä kaupunki- ja maalaiskuntien välillä, kuin on saatettu perille niin monella muulla alalla. Minä olen vakuutettu siitä, että jos tulisi kysymykseen uuden siviililain laatiminen Suomenmaalle, ei olisi vähintäkään epäilystä siitä, että tuo nykyisessä laissa oleva eroavaisuus kaupunki- ja maalaiskuntien välillä poistettaisiin, sillä kuten mainitsin kehityksen kulku käy ja on jo käynyt satoja vuosia siihen suuntaan, että tällaiset erotukset maalais- ja kaupunkikuntien välillä lakkautetaan. Tämän todistamiseksi lienee kyllin huomauttaa, kuinka esimerkiksi Ruotsissa ne tunnetut lakiehdotukset, jotka saatiin siellä aikaan vuosina 1826 ja 1847 — nuo tärkeät ja hyvin kunnollisiksi tunnetut lakiteokset, vaikka niistä useista syistä ei sitte ole tullutkaan lakia — molemmat asetuiivat sille kannalle, ettei ollut enää syytä tehdä mitään erotusta puheenalaisessa kohden kaupunki- ja maalaiskuntien välillä, vaan oli kuolinpesille annettava oikeus kaupungeissa niinkuin maallakin toimituttaa perunkirjoitus ja jako omilla kutsumillaan uskotuilla miehillä. Tämän kehityksen luonnollista kulkua todistaa sekin seikka, että Ruotsissa — siellä on vähän toisellaan järjestelmä kuin meillä, sikäli että erityisen asetuksen kautta vuodelta 1868 hallitus on saanut oikeuden eräitten edellytysten olemassa ollen määrätä, että perunkirjoitukset saadaan toimittaa kuolinpesäosakasten itsensä kutsumilla uskotuilla miehillä — Ruotsissa on, sanon, tämän johdosta nykyään 62 kaupunkia — siis useimmat Ruotsin kaupungeista — joissa on sama järjestys olemassa kuin maalla, niin että perunkirjoitusten toimittamiseksi ei tarvitse kääntyä raastuvanoikeuden puoleen.

Nämät seikat luullakseni todistavat osaltaan, että tässä on astuttu oikeaa tietä, kun on ehdotettu, että tuo eroavaisuus kaupunkikuntien ja maalaiskuntien välillä näihin toimituksiin nähdessä poistettaisiin.

Täällä on sitte myös esiintuotu se syy, että tässä on kysymyksessä kaupunkikuntien oikeus saada kantaa näitä prosentteja tulojensa lisäämiseksi, ja että muutamilla nykyisillä virkamiehillä olisi ansaittu oikeus saada kaupungin kassasta kantaa se määrä, joka vastaa sitä määrää, mikä kussakin tapauksessa on prosenttina maksettava. Minä pyydän tämän johdosta saada huomauttaa, että 1882 vuoden lakivalio-

kunta, kun oli kysymys näitten prosenttien järjestämisestä, mikä sitte tapahtui 1883 vuoden asetuksella, mainitsee että kaupunkikuntien antamista lausunnoista yleensä se mieli käy näkyviin, että »kysymys pormestarien ja raatimiesten palkkaamiseen tarvittavien varojen hankkimisesta näyttää sen muutoksen tähden, joka uuden kunnallislakiasetuksen kautta on kaupunkien verotustavassa tapahtunut, jääneen varsinaista merkitystään vaille». Asianlaita onkin sellainen, että jos kohta, kuten tässä on sanottu, Helsingissä nämä prosentit tekevät noin 100,000 markkaa, niin on otettava lukuun, kuinka paljon kaupungilla on kokonaistuloja ja täällä Helsingissä samoin kuin muissa kaupungeissa, nämä prosentit verrattuna kaupungin kokonaiseen budettiin eivät tee suurta määrää. Lienee siis tästä kylläkin selvää, että voidaan ilman epäilyksiä poistaa tällainen verotus, sillä verotusta se on, se on jäämistöveron kaltainen maksu ja se on sitäkin suuremmalla syyllä poistettava, koska nyt on odotettavissa järjestelmä, jonka mukaan jäämistövero kannetaan niin hyvin kaupungissa kuin maalla.

Jos nyt olisikin niin, että vielä olisi olemassa jossakin kaupungissa joku virkamies, jolla olisi se oikeus, jonka 1883 vuoden asetus antoi silloisille raastuvanoikeuksien jäsenille jos tahtoivat sitä käyttää, nimittäin että sellainen jäsen saa kaupungin kassasta joka vuosi kantaa niin paljon kuin tällaisia prosentteja on kassaan tullut, niin on huomattava, että asetus velvoittaa kaupungit hankkimaan itselleen uudet hallituksen vahvistamat menosäännöt ja että niihin on kullekin raastuvanoikeuden jäsenelle otettava sellainen määrä, että siinä on tullut lukuun siitä tulosta, joka virkamiehellä on ollut näitten prosenttien tähden, niin suuri korvaus kuin kaupunki katsoo olevan kohtuullista, mitkä menosäännöt sitten ovat alistettavat hallituksen vahvistettaviksi. Jos nyt kaupungeissa vielä olisi joku tällainen virkamies — monta niitä varmaan ei voi olla, koska tämä asetus, joka muutti nämä asiat, on vuodelta 1883, — niin luonnollisesti on otaksuttava, että hän saisi riittävän korvauksen, kun hän tyytyy ottamaan vastaan sen määrän, joka kaupungin uuden menosäännön mukaan on raatimiehille ja pormestarille tuleva. Tämä tulo on luonnoltansa niin tilapäistä, ettei millään tavalla voida sanoa, kuinka paljo tuolla virkamiehellä on esimerkiksi tänä vuonna tai ensi vuonna tuloja noista prosentteista; se on tilapäinen tulo, vaikka tietysti joka vuosi sellaisia tuloja on.

Jos nyt niin olisikin, että jossakin poikkeustapauksessa kaupungin uusi, hallituksen vahvistama menosääntö ja siinä lukuun otettu palkanlisäys ei riittäisi korvaamaan, mitä kokemus on osoittanut jollakin virkamiehellä olleen kuluneina vuosina ja jonka mukaan hän pyytäisi korvausta vastaisuudelta, niin luonnollista on, että kaupunki siitä antaa hänelle korvauksen. Toinen asia on, onko siinä sellainen ansaittu oikeus olemassa kuin herra Söderholm on väittänyt. On muuten huomattava, että edustajat Talas ja Söderholm näkyvät tässä kohden olevan jotenkin eri mieltä. Edustaja Talas mainitsi, että tällä kysymyksellä virkamiesten tuloista ei ole, jos ymmärsin hänet oikein, ratkaisevaa merkitystä, kun on kysymys asettumisesta uudelle kannalle. Edustaja Talas vain katsoi, ettei tälle kannalle ollut tätä nykyä asetuttava. Mutta en huomannut hänen lausunnossaan mitään väitettä siihen suuntaan, että tässä olisi mitään ansaittua oikeutta olemassa.

Näiden esittämäni näkökohtain nojalla minä kunnioittain ehdotan, että suuren valiokunnan mielipide tässä kohden hyväksyttäisiin.

Ed. A h m a v a a r a: Mitä pesänkirjoituksen pitotapaan kaupungeissa tulee, niin minä siinä yhdyin täydellisesti edelliseen arvoisaan puhujaan. En tahdo kieltää sen näkökannan oikeutusta, josta edustaja Talas täällä huomautti, nimittäin että olisi suotavaa saada pesänkirjoituskirjoille enemmän julkisuutta. Minusta tällainen osittainen julkisuus, joka on olemassa kaupunkeihin nähden, ei ole kuitenkaan puolustettavissa. Sitäkin vähemmän, kun tämä julkisuus koskee vain eräitä kansalaisryhmiä, kun taasen toiset saman kaupungin kansalaisryhmät eivät ole tämän julkisuuden alaisia. Ei myöskään se näkökanta, että kaupungeilla olisi tuloja näistä pesänkirjoituprosenteista, minusta tässä paljon paina, koska nämä tulot tulevat vain toisilta kansanluokilta kaupungeissa, kun sen sijaan toiset ovat niistä vapaat. Tämä on jo siksi vanhanaikaista, etten tahtoisin sitä pysyttää enää kauvemman aikaa voimassa, en sitäkään syystä että minusta on luonnontonta, että kaupungeilla on eri säännökset pesänkirjoitusten pidosta kuin maaseudulla. Kyllä kai kaupungeissa vielä paremmin kuin maalla voi olettaa, että pesänkirjoituskirjat tulevat kunnollisesti tehdyiksi, jos ne jätetään yksityistenkin huostaan. En tahdo kieltää sitä, ettei pesänkirjoitusten pidossa maaseudulla olisi paljonkin puutteellisuuksia ja virheitä. Mutta tämä on kokonaan toinen asia,

ja kun ei nyt ole tästä kysymys, niin on parempi, että tehdään laki samanlaiseksi kaikille kansaluokille, asuivatpa maalla tai kaupungissa, ja vasta sitte, kun saadaan uusi lakiehdotus jäämistöverosta, tahi mahdollisesti korotettu suostuntaverotusehdotus, saattaa tulla kysymyksen myös lainsäätäminen pesänkirjoitusten enemmän julkiseksi saattamisesta. Kuitenkin minä katsoisin, että nyt jo tässä lainmuutoksessa voitaisiin ottaa tätä julkisuutta osaksi huomioon. Minusta pesänkirjoitusten pitäminen ei saisi jäädä yksinomaan tuon perillisen tai sen henkilön asiaksi, jonka hallussa pesä kuolemanhetkellä on. Kun kerran tuon pesän oikeutettuja osakkaita ovat muutkin henkilöt, jopa paljon oikeutetumpiakin siinä tapauksessa, että pesä sattuu olemaan vieraan hallussa kuoleman tapauksen aikana, niin on minusta välttämätöntä säätää laissa, että pesänkirjoitus-tilaisuudessa tulee olla muidenkin pesän osakasten läsnä, kuten nykyinenkin laki säätää. Senvuoksi, ja kun minä en voi kokonaisuudessaan tätä pykälää, niistä syistä kuin edellä olen sanonut, ehdottaa armollisen esityksen mukaan hyväksyttäväksi, pyytäisin saada ehdottaa tähän valiokunnan ehdotukseen vaan erään muutoksen. Armollisessa esityksessä on nimittäin asetettu entiselle kannalle, siinä kun sanotaan, että pesänkirjoitukset on pidettävä perillisten tai heidän holhoojainsa tai asiamiestensä läsnäollessa, kun sen sijaan valiokunnan mietinnössä tämä kohta ehdotetaan seuraavalla tavalla: »annettuaan, milloin se voi hankaluu-
detta tapahtua, toimituksen ajasta ja paikasta hyvissä ajoin sitä ennen todisteellisen tiedon perillisille taikka heidän holhoojillensa tahi asiamiehillensä». Minusta valiokunta on tässä tarpeettomasti mennyt höllentämään sitä ilmoitusvelvollisuutta, joka pesänkirjoituksen toimittajalla on tähän asti ollut, sillä epäkohtia on jo syntynyt juuri siitä, että usein pesänkirjoitustoimituksessa on liian alhaisesti arvosteltu pesän omaisuudet, kun nimittäin pesänkirjoituksen pitäjä on katsonut itselleen olevan siitä hyötyä. Ja tästä on usein, ainakin mikäli minä tunnen, riitoja syntynyt. Voidaan kyllä sanoa, että onhan toisilla perillisillä oikeus lain mukaan vaatia valalle pesänkirjoituksen pitäjä siitä, ettei hän ole mitään salannut, ja että omaisuus on oikein arvosteltu. Mutta kyllä tämä valalle vaatiminen on semmoinen hätäkeino, jota käytetään ainoastaan viimeisessä tingassa, eihän kuitenkaan voi mennä aivan varmoja arvomääriä tällä valallisella sanalla sanomaan, eikä ole helppoa vakuuttaa edes

onko arvostelu ollut kohtuullista vai ei. Ja välttääkseni kaikkia näitä selkkauksia ehdotaisin, että valiokunnan mietinnön 1 §:stä poistettaisiin lukemani paikka, ja sen sijalle otettaisiin armollisen esityksen 1 §:stä tämä välilause: »perillisten taikka heidän holhoojiensa taikka asiamiestensä läsnä ollessa».

Muuten minä hyväksyn tämän pykälän laki-valiokunnan mietinnön mukaan.

Ed. J o n a s C a s t r é n: Perunkirjoitus on sangen tärkeä ja tähdellinen tehtävä, koska useimmissa tapauksissa perunkirjoitus laske-
taan perinnönjaon pohjaksi. Nyt on valiokunta puolestaan ehdottanut, että nykyään voimassa-oleva säännös siitä, keiden läsnäollessa perunkirjoitus olisi toimitettava, vaihdettaisiin toisenlaiseen määräykseen. Vaimassaolevassa laissa sanotaan: »Kun kuolema tapahtuu, ilmiantakoon eloon jäänyt mies tai vaimo, vaikka mitkä ehdot tehdyt olisivat, oikein kaiken tavaran pesässä, ja kirjoituttakoon tarkasti sekä irtaimen että kiinteän, sellaisena kuin se kuolema-
hetkellä oli, kaikkine asiakirjoineen ja papereineen, saamisineen ja velkoineen, perillisten taikka heidän holhoo-
miesten tahi asiamiesten läsnä ollessa». Valiokunta ehdottaa nykyään voimassa olevan ehdottoman säännöksen asemasta, että muille perillisille, niille, joilla on oikeus vainajan perintöön, on annettava tieto asiasta, niin että he voivat olla saapuvilla, näin kuuluvan epämääräisen määräyksen: »annettuaan milloin se voi hankaluu-
detta tapahtua, toimituksen ajasta ja paikasta hyvissä ajoin sitä ennen todisteellisen tiedon perillisille taikka heidän holhoojillensa tahi asiamiehillensä». Tämän ehdotetun määräyksen kautta voitaisiin mitä arveluttavimmalla tavalla syrjäyttää toisten perillisten oikeutta, varsinkin sellaisten perillisten, jotka ovat alaikäisiä taikka jotka itse eivät ole maassa, mutta joilla on asiamies. Määräys ilmoituksen hankaluu-
detta tapahtumisesta jää liian epä-määräiseksi.

Hankaluushan on jo sekin, jos muut perilliset taikka joku niistä asuu pitemmän matkan päässä. Se on vieläkin suurempi, jos muut perilliset asuvat toisessa läänissä taikka kaukaisessa osassa Suomea. Ehdotetun säännöksen kautta voitaisiin lain tukea antaa sellaiselle perilliselle, joka perunkirjoituksessa tahtoi syrjäyttää muiden perillisten oikeutta ja etuja.

Sekä niistä syistä, joita ed. Ahmavaara on tuonut esille, kuin myöskin niistä, joista minulla

on ollut täällä kunnia mainita, pyydän minä puolestani saada kannatta ed. Ähmavaaran tekemää ehdotusta, että nykyään voimassa oleva määräys pysytettäisiin.

Ed. K o t o n e n: Niiden taholta, jotka ovat vastustaneet lakivaliokunnan enemmistön kantaa tässä asiassa, on väitetty muun muassa, ettei lakivaliokunnan enemmistön ehdottama muutos perintökaaren 9 luvun 1 §:ään johdu siitä tarkoituksperästä, jota varten mietinnön pohjana oleva hallituksen esitys asiasta on annettu. Tämä väite ei minun nähdäkseni kuitenkaan pitä paikkaansa. Niinkuin on mainittu, on hallituksen esitys asiasta annettu tarkoituksella saada perintökaaren 9 luvun säännökset vastaamaan niitä tarkoituksperiä, joihin uuden jäämistöveron käytäntöön ottamisella pyritään. Nyt tästä mielestäni seuraa, että voimassaolevasta laista muun muassa on poistettava vakinaisen jäämistöveron tieltä ja rinnalta nykyisiä verotusperiaatteita vastaamaton veromuoto, joka sitä paitsi ei ollenkaan kohtaa kaikkia pesiä, vaan jättää veroista vapaaksi juuri sellaiset pesät, jotka ylipäänsä katsottuna parhaiten kykenisivät tällaisen veron suorittamaan. Toinen korjaus, joka johtuu valiokunnan enemmistön muodostuksesta pykälään, on se, että siten poistettaisiin epäkohta, josta minulla jo asiaa suureen valiokuntaan lähetettäessä oli tilaisuus tässä mainita, nimittäin se epäkohta, että jos nykyinen laki jäisi tässä suhteessa muuttamatta ja jäämistövero-asetus tulisi sellaiseksi kuin armollisen esityksen perusteluissa mainitaan, niissä kaupungeissa, missä maistraatin ja raastuvanoikeuden muodostavat samat henkilöt, myöskin perunkirjoituksen toimittajina ja lopullisina jäämistöveron määrääjinä tulisivat olemaan samat henkilöt, mikä tietysti on lievimminkin sanoen muodotonta.

Muuten minun nähdäkseni on täällä kokonaan liioiteltu sitä merkitystä, mikä perunkirjoituksella nyt yleensä on. Minä en voi nähdä sillä olevan nykyoloissa juuri muuta sanottavaa merkitystä, kuin leimasuostunnan tai jäämistöveron määräämiseen nähden. Perinnönjakoa harvoin toimitetaan perunkirjoituksen pohjalla, pesät määrätään nykyisen käytännön mukaan jaettaviksi aina sellaisina kuin ne jakohetkellä ovat, joten perunkirjoituskirjalla perinnönjakoihin nähden on sangen vähäinen merkitys. Paljon suurempi syy, jos kerran tahdotaan jottain virallisuutta säilyttää ja estää oikeudenkäyntirettelöitä, olisi määrätä perintöjaot vi-

rallisesti toimitettaviksi. Silloin todellakin jottain järjestystä saataisiin aikaan ja oikeudenkäynnit tulisivat vältetyiksi, mutta perunkirjoituksen merkitys, niinkuin sanoin, siihen nähden on hyvin vähäinen.

Ed. P e n n a n e n: Minä pyydän kannattaa ed. Talaan tekemää ehdotusta siitä, että perintökaaren 9 luvun 1 § sekä tämän esilläolevan asetusehdotuksen johdatus hyväksyttäisiin sellaisena, kuin se on hallituksen esityksessä. Minunkaan mielestäni ei tässä saa eikä tarvitsekaan olla määräävänä se seikka, menettävätkö kaupungit ja jotkut yksityiset raatimiehet nykyisistä tuloistaan jonkun verran, enemmän tai vähemmän. Sellainen menettäminen on tietysti tehtävä silloin kun yhteiskunnan edut sitä vaativat. Mutta minusta on tämä ehdotus, jonka lakivaliokunnan enemmistö on tehnyt ja jonka suuri valiokunta on tässä kysymyksenalaisessa kohdassa myöskin hyväksynyt, sellaisenaan taka-askel. Maaseudullakin on tunnettu tarvetta siitä, että tällaiset viralliset toimitukset tapahtuisivat jonkun järjestetyn laitoksen avulla ja maassamme on ollut jo kauvemman aikaa vireillä kysymys siitä, että jonkunlainen järjestetty notariaattilaitos perustettaisiin ja aikaansaataisiin maaseutujakin varten. Hallituksen esityksiä tästä on annettu muun muassa jo yksikamarisellekin eduskunnalle. Siitä hommaasta ei toistaiseksi monestakaan syystä ole mitään tullut, mutta että sellainen järjestetty laitos virallisia toimituksia ja virallisia kirjoituksia varten olisi tarpeen maaseudullakin, siitä ei yleensä liene epäilyksiä. Mutta mielestäni on kerrassaan erehdys se, että ruvetaan oloja ta-sottamaan sillä tavalla että siellä, missä asia nyt ainakin perunkirjoitukseen nähden on järjestettynä, tuo järjestelmä puretaan ja mennään siihen kirjavaan asiaintilaan, mikä maaseudulla tähän nähden vallitsee.

Jos tahdotaan tosiaankin parannusta saada aikaan, niin on se koetettava tehdä sillä tavalla, että kaupungin pappien ja aatelin kuolinpesät ja maaseudun kuolinpesät myöskin saatetaan järjestetyn virallisen ja valvonnallaisen perunkirjoituksen alaisiksi. Ellei siihen nyt tällä kertaa ole tilaisuutta, niin mielestäni on sittenkin sellainen kirjavuus parempi, jossa ehkä osa oloista on järjestetty, kuin sellainen tasaisuus, jossa kaikki saatetaan yhdenmukaiseen epä-säännöllisyyteen. Tästä syystä minusta olisi paljon parempi, että kyseenalainen kohta hyväksyttäisiin semmoisena kuin se on hallituksen esityksessä esitetty.

Ed. W r e d e: Jag är ense med de talare, hvilka förordat antagandet af den föreliggande 1 § i enlighet med den nådiga propositionen. Såsom skäl för utskottsbetänkandet har framförallt anförts, att stadgandena angående bouppteckning för närvarande förete en tämligen brokig bild, i det att i städerna bouppteckningar i regeln skola hållas af personer, utsedda af stadsmyndigheten, på landet åter af tillkallade gode män, sådana för hvilka arfvingar hafva förtroende, hvilket också gäller i stad för adliga sterbhus och prästmäns bon. Det är en alldeles riktig princip, att man bör sträfvat till likformighet i lagstiftningen, men då olika förhållanden råda, sålunda att förhållandena delvis äro tillfredsställande och delvis otillfredsställande, så bör lagstiftningen icke gå i den riktning, att man också förstör det, som är på tillfredsställande sätt ordnad, utan tvärtom i den riktning, att man förbättrar det, som är mindre tillfredsställande. För närvarande är det ju visserligen icke möjligt att införa en annan ordning beträffande bouppteckningar på landet, ty därtill skulle erfordras att vi hade ett notariatväsende; och detta är en reform, som kan vara framtiden förbehållen. Men att därför, att man icke kan göra detta, vilja ställa förhållandet i städerna på samma fot som på landet, det är att taga ett baksteg i lagstiftningen, att lagstifta i riktning till det sämre i stället för att man bör lagstifta till det bättre. Hvar och en, som har någon erfarenhet af rättegångar på landet, torde hafva sig bekant, att en mängd rättegångar uppstå tillföljd däraf att bouppteckning antingen icke alls hållits eller också hållits på ett så bristfälligt sätt, att någon reda angående boets tillstånd icke kunnat från bouppteckningsinstrumentet erhållas. Det kan tagas för gifvet att, om samma ordning införes i städerna, som hittills har gällt på landet, förhållandet där då också kommer att gestalta sig på samma sätt. Rättegångarna ökas och det därtill med sådana, hvilka äro af ganska ledsam beskaffenhet.

Det har vidare anförts såsom skäl för utskottsbetänkandet i denna del, att bouppteckningsprocenten i själfva verket innebär en beskattning till städernas förmån, särskildt efter den reglering af frågan, som skedde genom 1883 års förordning. Detta skäl har redan bemötts af hr Söderholm därmed, att städerna upprätthålla sina domstolar och därför rättvisligen böra få någon ersättning därför. Jag behöfver därför icke vidare uppehålla mig vid denna sida af saken, vill endast tillägga i

anledning af hr Nyberghs yttrande beträffande sådana rådmän, som ännu kunna lefva och vara berättigade att uppbära bouppteckningsprocent, att deras rätt icke tillgodoses därigenom, att någon fix summa åt dem betalas af staden, utan att de verkligen hafva rätt att fordra hela det belopp, som skulle hafva kommit dem till godo, ifall de fortfarande hade haft rätt att uppbära bouppteckningsprocent. Detta framgår af 1883 års förordning, som förutsätter en öfverenskommelse med de dåvarande rådmännen angående ifrågavarande del af deras aflöning. Emellertid är denna omständighet för mig icke af afgörande betydelse, ty det är ju gifvet att, huru man än beräknar ersättningen, så kunna städerna betala densamma och äro skyldiga att göra detta; utan hufvudsaken är den, som jag nämnde, att man bör reformera till det bättre, icke till det sämre. Den omständigheten, som också af hr Nybergh åberopades, att lagstiftningen i Sverige har gått i den riktning, som utskottet här föreslår, är icke afgörande i detta fall, enär man i Sverige på annat sätt har sört för att nödig uppsikt hålles öfver dödsbon. Det finnes därom en särskild författning.

Såvidt jag kan finna skulle således någon vinst icke uppstå af en sådan reglering af frågan, som utskottet föreslagit, utom möjligtvis för sådana advokater, som finna sin fördel i att drifva oklara processer. För dem skulle det visserligen blifva en vinst, om förhållandet i städerna reglerades på samma sätt som på landet, men att detta vore en vinst för landet och för rättsvården vågar jag betvifla.

Jag anhåller på grund af hvad jag nu har anført och jämväl af andra redan har anförts, att få förorda antagandet af 1 § till alla delar enligt nådiga propositionen.

Ed. R a u t a p ä: Valiokunnan mietinnön sivulla 13 olevan vastalauseen allekirjoittajana saan minäkin kannattaa täällä jo tehtyä ehdotusta siitä, että armollisen esityksen sanat: »perillisten taikka heidän holhoojiensa tahi asiamiestensä läsnäollessa» pysytettäisiin ja valiokunnan niiden sijasta ehdottama sananmuoto siis poistettaisiin. Mitä tulee ensimmäiseen pykälään muuten sisältönsä puolesta, pyydän ilmoittaa olevani täysin niiden kannalla, jotka ovat niin hyvin lakivaliokunnan kuin suuren valiokunnan mietintöä puoltaneet.

Ed. S ö d e r h o l m: Sedan jag senast hade äran yttra mig, har lagutskottets ordförande

delgifvit landtdagen de ytterligare synpunkter, som enligt hans åsikt skulle tala till förmån för utskottets förslag. Han har därvidlag bland annat åberopat det utlåtande, som städerna afgåfvat af anledning af den petition om afskaffande af bouppteckningsprocenterna, som 1872 års landtdag hade aflåtit. Men såsom jag redan tidigare antydde, spelar detta en mindre roll, om också en stor del städer afgaf sådant utlåtande om 1872 års betänkande, då städernas representanter, det vill säga borgareståndet, sedermera icke satte sig emot den reglering af bouppteckningsprocenterna, som skedde vid 1882 års landtdag och resulterade i 1883 års författning. Hr Nybergh antydde dessutom att följden af att lagutskottets förslag nu blifve lag, hvad de nuvarande till bouppteckningsprocenterna berättigade ledamöterna af rådstufvurätterna och magistraterna vidkommer, icke vore annan än att städerna skulle vara skyldiga att ersätta dem för hvad de på detta sätt ginge miste om. Men det är att märka, att det förslag, som lagutskottsbetänkandet innebär, icke ålägger städerna detta. Enligt det, som skulle blifva lag, ifall förslaget godkändes, vore städerna icke förpliktade att vidare betala någon ersättning åt dem, som för närvarande uppbära bouppteckningsprocenter. De skulle således blifva utan ersättning för en förmån, som, låt vara att den är, som hr Nybergh uttryckte sig, »tilapäin», dock icke representerar någon så alldeles liten del af dessa ledamöters af rådstufvurätt och magistrat hela inkomst. Man måste naturligtvis räkna medeltalet för längre perioder, då dessa inkomster utfalla ganska mycket olika under olika år.

Vidare har här anförts dels af hr Nybergh, dels af hr Kotonen, att det är en ojämn beskattning, som härigenom uppstode, det att en del bon skulle åhvälfvas denna bouppteckningsprocent, andra icke. Till detta ville jag anföra detsamma, som jag redan framhöll i stora utskottet, nämligen att den stämpelskatt för bouppteckningar, som uppbäres enligt nu gällande stämpelförordning och som skulle väsentligen blifva densamma enligt den arfskatt, som varit ifrågasatt, skiftar så kolossalt, att den kan variera mellan 6 och 26 %. I bredd med dessa stora variationer för olika bon är denna ena procent, som bouppteckningsprocenten representerar, så försvinnande, att man icke därvidlag kan taga den alls i beräkningen.

Vidare ville jag beröra den af hr Kotonen redan under första läsningen behandlade sa-

ken, att det vore en oformlighet att i de städer, där magistraten och rådstufvurätten är gemensam, ledamöterna i denna gemensamma magistrat och rådstufvurätt först skulle hålla bouppteckning och värdering och sedan i egenskap af granskningsnämnd dessutom pröfva, huruvida värderingen är sådan, att den motsvarar hvad den tillernade arfskattslagen fordrar. Detta är ju en liten oformlighet, det kan icke nekas, men å andra sidan är det af mera liten betydelse, enär ledamöter af magistraten och rådstufvurätten, som verkställt bouppteckning, ifall de vid den gemensamma öfverläggning, som sedan skulle äga rum med de ledamöter af magistraten och rådstufvurätten, som icke verkställt bouppteckning, skulle finna att en justering af värderingen vore på sin plats, vore fullkomligt oförhindrade att vara med om denna justering.

Ed. Lagerlöf: Useat puhujat ovat jo huomauttaneet, että ainoana todennäköisenä ja jotain merkitseväenä motiivina valiokunnan armollisen esityksen ensimmäiseen pykälään ehdottamiin muutoksiin on mainittu sitä, että olisi toivottavaa, että saavutettaisiin yhtäläisyys tällä alalla maalaiskuntien ja kaupunkikuntien oloissa. Myöskin ovat useat puhujat lausuneet pelkäävänsä, että tällä tavalla tultaisiin reformeeraamaan taaksepäin ja että ei voi olla oikein, että uudistuksia tehdään sillä tavoin, että paremman tilalle pannaan huonompi. Mutta täällä ei ole ymmärtääkseni kylliksi alleviivattu sitä, että pesänkirjoituksia maalla nykyään yleisesti toimitetaan niin viheliäisellä tavalla, että niistä on hyvin vähän hyötyä. Ainakin hyvin suurissa osissa maatamme toimittavat pesänkirjoituksia semmoiset henkilöt, jotka eivät tunne lakia ollenkaan, vaan tekevät tehtävänsä ja laativat toimituskirjansa vanhojen, jostakin hankkimiensä mallien mukaan. Jos malli sattuu jommoinenkin, tulee toimituskirjasta jommoinenkin, jos se on huono, tulee toimituskirjasta myöskin huono. Jos tahdotaan yhtäläisyyttä, niin pidettäköön huoli siitä, että olot maalla paranevat, mutta älköön toimittako niin, että olot kaupungeissa tehdään yhtä paljon riippuviksi sattumista ja toimitusmiehistä kuin ne nyt ovat maalla. Tämä tästä. Muuten pyysin puheenvuoroa oikaistakseni erästä ilmoitusta, jonka lakivaliokunnan puheenjohtaja, herra Nybergh täällä teki, sitä ilmoitusta nimittäin, että Ruotsissa nyttemmin useimmissa — muistaakseni hän sanoi kuudesakymmenessä kahdessa — kaupungissa on otet-

tu käytäntöön se menettely, että raastuvanoikeuden välitystä ei tarvitse pesänkirjoituksen suhteen käyttää. Tämä ilmoitus semmoiseen on epäilemättä aivan oikea. Mutta herra Nybergh ei muistanut mainita, että kun tämä muutos Ruotsissa pantiin toimeen vuonna 1868, oli Ruotsissa jo seitsemän vuotta ollut voimassa erityinen asetus kuolleen miehen pesän hoidosta, jossa on jotensakin riittäviä määryksiä siitä, miten kuolinpesien hoitoa tulee kontrolloerata yhteiskunnan puolelta ja annetaan tuomioistuimille siinä suhteessa aivan erityinen, suuri valta. Jos mikään näyttää, että ehdotettu muutos tässä tulee sopimattomassa paikassa, on se juuri se, ettei lakivaliokunnassa ole muistettu ehdottaa minkäänlaisia tuomoisia takeita siitä, että varsinkin poissaolevien oikeus tulee tarpeellisesti vaarinotetuksi, kuten ruotsalaisessa laissa aivan riittävästi on tehty.

Ed. Nybergh: Minä pyydän vielä muutamin sanoin kosketella eräitä seikkoja, joita täällä on ilmituotu sen jälkeen kun minä viimein käytin puheenvuoroa. On sanottu että tämän muutoksen kautta syntyy se tila että olot kaupungissa osittain tulevat huonommiksi kuin mitä ne tätä nykyä ovat olleet, ja on viitattu siihen että olot maalla olisivat hyvinkin huonot. Asianlaita on nyt se että, jos jotakin reformia tahdotaan saada aikaan, siinä aina on joku varjopuoli; on mahdotonta tuskin milläkään ihmiselämän alalla saada lainsäädäntöä niin mukavaksi että se sopisi kaikkiin oloihin, ilman että siitä tulisi minkäänlaisia haittoja. Sen jokainen huomaa, joka on liikkunut tällä alalla. Ainakin hyvin usein kun uutta lakia säädetään, esiintyy kohtia, joihin nähden uusi laki on vähän huonompi kuin vanha.

Tämä kokemus on yleinen, se ei ole kiellettävissä. Täällä on myönnetty, että tämä lainsäädäntö on hyvin kirjava, ja on sen johdosta ehdotettu muutosta tehtäväksi siihen suuntaan, että aatelissäätöiset ja pappissäätöiset olisivat velvolliset kääntymään, niinkuin muutkin kaupungin asukkaat, raastuvanoikeuden puoleen ja sieltä saamaan toimitusmiehet. Mutta tällaisen yhtäläisyyden aikaansaaminen vaatisi myöskin, että aatelis- ja pappissäätöisten kuolinpesät ovat velvolliset suorittamaan tämän perunkirjoitusprosentin kaupungin kassaan. Sillä tavalla kyllä kaupunkioiloissa saavutetaan yhtäläisyyttä, mutta epäilen suuresti, että kukaan, jos hän pantaisiin säätämään la-

kia, tahtoisihan ehdottaa tuollaista taka-askelta. Tätä nykyistä kirjavuutta ei saa minun ymmärtääkseni poistumaan muulla tavalla, kuin että astutaan sitä tietä, jota lakivaliokunta on ehdottanut.

On sitten puhuttu paljon siitä, että kokemus olisi osottanut, että maalla on syntynyt paljon riitoja perunkirjoituksesta. Kokemus lienee hyvin erilainen; olen jokseenkin kauvan ollut mukana oikeudellisessa elämässä, vaan en ole voinut huomata, että tällä alalla olisi riitoja erinomattain syntynyt. Asianlaita on se, että kun jälkeenjäänyt puoliso tai se perillinen, jonka hoidossa pesä on, ilmoittaa omaisuuden, niin kyllä siinä muut perilliset pitävät tarkkaan silmällä, että kaikki ilmoitetaan, siinä on heidän oma etunsa kyseessä. Ja siihen tulee vielä lisäksi se, että pesää hallussaan pitävä puoliso tai perilliset ovat velvolliset ilmoituksensa valalla vahvistamaan ja että he tulevat rangaistuksen alaisiksi, jos he ilmoittamisvelvollisuutensa väärin täyttävät.

On sanottu, että vetoaminen Ruotsin lainsäädäntöön ei olisi tässä paikallaan, koska siellä on olemassa asetus vuodelta 1861, joka säätää, kenen on velvollisuus pitää vaaria kuolinpesästä. Sellainen asetus on olemassa, mutta huomattava on, ettei meilläkään pesä jää ilman huolta, jos kohta tällaista erityistä asetusta ei ole olemassa. Meilläkin on jälkeenjäänyt puoliso tai perilliset, jotka ovat pesässä, velvolliset pitämään huolta siitä, ja he ovat velvolliset vastamaan, jos siitä jotakin hukkuu. Ja mitä tulee poissaolevan perillisen oikeuteen, niin meillä on vuoden 1898 holhousasetuksessa juuri samanlainen määräys kuin tässä 1861 vuoden ruotsalaisessa asetuksessa ja vieläpä sieltä otetukin tähän holhousasetukseen, nimittäin määräys, että oikeus sillä paikkakunnalla, missä kuolinpesä on, saapi määrätä uskoton miehen hoitamaan poissaolevan oikeutta.

Valiokunnassa kyllä oli puhetta siitä, että käsilläolevan asetusehdotuksen ensimmäiseen pykälään tai johonkukun muuhun paikkaan otettaisiin sellainen määräys, joka vastaisi Ruotsin asetuksen vuodelta 1861 määräystä, mutta katsottiin, että tätä nykyä ei sopisi sitä siihen ottaa, koska asetusehdotus oikeastaan koskee ainoastaan perunkirjoitusta ja katsottiin myöskin, ettei ole niin suurta erotusta meidän nykyisen lainsäädännön ja mainitun Ruotsissa annetun asetuksen välillä, että olisi välttämätömän tarpeen vaatimaa lisäsäännöksiä tässä kohdin saada aikaan. Meillä voidaan tulla toi-

meen jokseenkin hyvin niillä määräyksillä, kuin meillä nykyisin on.

Minä pyydän samalla käyttää puheenvuoroa oikaistakseni aikaisemman lausuntoni loppuosaa. Minä ehdotin suuren valiokunnan ehdotuksen ensimmäiseen pykälään nähden sen hyväksymistä, mutta tarkoitin sillä ainoastaan sitä seikkaa, että perunkirjoitukset tästä lähin saataisiin toimittaa asianosaisten itsensä kutsuilla uskotuilla miehillä. Sitä vastoin minä olen samaa mieltä kuin ed. Ahmavaara ja useat muut, että tämän pykälän keskiosa, jossa nykyisessä laissa sanotaan, että perunkirjoitukset ovat toimitettavat perillisten taikka heidän holhoojiensa tai asiamiestensä läsnäollessa, olisi pysytettävä. Olenkin samoin kuin ed. Rautapää siinä suhteessa tehnyt lisäyksen ensimmäiseen vastalauseeseen. Tältä kohden ei ole minkäänlaista korjauksen tarvista olemassa. Nykyisellä lailla on tultu kyllä hyvin toimeen, ja minua arveluttaa suuresti tehdä sellaista muutosta, jota tässä on ehdotettu, että nimittäin tieto olisi perunkirjoituksesta annettava perillisille ainoastaan »mikäli se hankaluudetta voi tapahtua».

Ed. T a l a s: En tahdo pidentää keskustelua. Pyysin puheenvuoroa ainoastaan sen johdosta, että lakivaliokunnan arvoisa herra puheenjohtaja oli käsittänyt ensimmäisen lausuntoni niin, että minä siinä olisin asettunut toiselle kannalle kuin ed. Söderholm kysymyksessä, loukkaako nyt tekeillä oleva ehdotus niitten virkamiesten saavutettuja oikeuksia, jotka ovat edelleen oikeutetut saamaan kysymyksessä olevia perunkirjoitusprosentteja. Tämän johdosta pyydän saada huomauttaa, että minä ensimmäisessä lausunnossani en ollenkaan kosketellut tätä kysymystä. Minä kosketelin lausunnossani ainoastaan kysymystä siitä, missä määrin se seikka, että kaupungeilla on tuloja tästä perunkirjoituksesta, vaikuttaa nyt esillä olevan kysymyksen ratkaisuun. Lausuntoni kuului: »Minä en ole tahtonut vastustaessani lakivaliokunnan enemmistön ehdotusta huomauttaa siitä tulojen vähennyksestä, joka kohtaisi kaupunkikuntia, jos ehdotus hyväksytään. En ole sitä tehnyt, koska mielestäni tuollaisten etujen täytyy väistyä, milloin ne joutuvat tarpeelliseksi katsottujen uudistusten tielle». Se nyt minusta on aivan selvää, että kaupungeilla ei ole ainakaan mitään saavutettuja oikeuksia tässä suhteessa, ja näin ollen minä olen kyllä sitä mielipidettä, että nyt tehty ehdotus ei

sellaisenaan loukkaa saavutettuja oikeuksia ja että se siis myöskin voidaan täällä hyväksyä yksinkertaisella äänten enemmistöllä. Kysymys ei ole ollut lakivaliokunnassa keskustelun alaisena — sekin todistus siitä, kuinka käden käänteessä tämä ehdotus on tehty, — mutta minusta ainakin tuntuisi, että virkamiehillä, joilla on tämä oikeus, todellakin on saavutettu oikeus, jota ei siis heiltä voida ilman muuta riistää. Minun ymmärtääkseni ei kuitenkaan myöskään tämä ehdotus, joskin lakivaliokunnan enemmistön ehdotus tulisi hyväksytyksi, heiltä tätä oikeutta riistää, vaan tulisi heillä edelleen olemaan tuo oikeus ja olisivat asianomaiset kaupungit velvollisia heille nuo prosentit suorittamaan.

Jos minä puolestani taas en käsittänyt ed. Nyberghä väärin niin minusta tuntuu siltä kuin ed. Nybergh olisi myöntänyt sen mahdollisuuden, että kaupungit voivat joutua korvaamaan tällaisille virkamiehille nämä prosentit. Joutuisimme silloin sellaiseen luonnottomaan tilaan, että kaupungit ovat velvolliset maksamaan korvausta virkamiehille siitä huolimatta että kaupungeilla itsellään ei enää ole oikeutta saada näitä perunkirjoitusprosentteja. Tämäkin minusta on omiansa osottamaan että tällaista reformia ei pitäisi panna toimeen ainakaan ennen kuin on varma tieto siitä, ettei enää ole olemassa virkamiehiä, joilla on tällainen oikeus.

En tahdo enää kajota itse kysymykseen, mutta sen pyydän lopuksi kumminkin saada lausua, että kun täällä äskettäin juuri lausuttiin, että jokaisella lainuudistuksella aina on myöskin varjopuolensa, se kyllä on sikäli totta, että tälläkin uudistuksella on varjopuolensa, mutta keskustelussa ei ole minusta voitu tuoda esille yhtään ainoaa valopuolta tässä ehdotuksessa.

Ed. Grotenfelt: Jag har anhållit om ordet närmast i anledning af ett yttrande, som fällt därom att med hvarje lagreform äfven vissa olägenheter kunna blifva förenade. Det kan ju nog vara fallet att denna uppfattning är riktig, men det afgörande i förevarande fråga synes mig icke vara denna omständighet, utan det förhållande att den lagförändring, som nu föreslagits i afseende å bouppteckningsförrättande, går uti en riktning, i hvilken en förändring på detta område icke borde gå. Det har från alla håll erkänts att en lagstiftning på nu ifrågavarande område borde gå uti en annan riktning, nämligen i den, att boupptecknings-

förrättningarna alltid skulle verkställas af offentlig myndighet. Vid sådant förhållande och då med denna lagförändring dessutom är förenad förlust af afsevärda inkomster för städerna, så synes mig att lagutskottet icke haft tillräcklig anledning att i detta sammanhang föreslå en sådan förändring i den nådiga propositionen. Jag ber därför att få understöda första reservationen.

Ed. Arthur Castrén: Käsitteltävänä olevaan pykälään nähden olen minä valiokunnassa asettunut valiokunnan enemmistön kannalle ja seison siis sen muodostuksen takana, jommoisena tämä pykälä täällä on käsitteltävänä. Mitä tulee siihen kohtaan pykälässä, että kaupunkilaispesien suhteen raastuvanoikeuden olisi määrättävä toimitusmiehet, en sitä tarvitse enää puolustaa sen jälkeen kun lakivaliokunnan puheenjohtaja on selvittänyt asian lausunnossaan. Pyydän vaan yhdistyä hänen lausuntoonsa siinä suhteessa.

Mitä tulee toiseen kohtaan tässä pykälässä, joka on ollut keskustelun alaisena, eli siihen, että entinen määräys, jonka mukaan pesänkirjoituksessa perillisten tai heidän holhoojiensa tai asiamiestensä tulisi olla läsnä, on muutettu semmoiseksi, kuin se mietinnössä on, niin pyydän ainoastaan huomauttaa, että tämä muutos perustuu nykyiseen käytäntöön. Pykälän entistä määräystä on nimittäin käytännössä yleisesti tulkittu ja noudatettu sillä tavalla, kuin tämä muodostus osottaa enkä katso sentähden, kun tämä käytäntö jo on niin vanha, enää olevan syytä pysyttää vanhaa määräystä.

Ed. Rautapää: Osaa täällä annetuista lausunnoista valiokunnan mietintöä vastaan on puollettu muun muassa sillä, että kun raatimiehet kaupungeissa toimittavat perunkirjoitukset, saa toimitus siitä jonkinlaisen virallisuuden leiman ja sen kautta myöskin suuremman luotettavuuden. Valiokunta ei ole tätä seikkaa tahtonut kieltää, mutta valiokunta on myös viitannut siihen — ja minä pyydän erityisesti panna merkille, että sitä tosiasiaa täällä ei ole voitu kumota, — että tämä virallisuus kuitenkin supistuu jotenkin pieneen, sillä, niinkuin mietinnössä lausutaan, aivan tavallista on, että neuvosmiehet antavat kuolinpesän osakkaiden itse kirjoittaa ja arvioida kuolinpesän omaisuuden. Näin ollen toimitus faktillisesti useimmissa tapauksissa, niin kuin valiokunta yksityisesti on saanut

tietoonsa, suoritetaan siten, että pesän osakkaat toimittavat sen joko itse tai toimituttavat uskotuilla miehillä. Tämän vuoksi myös viitatus siihen, että raatimiesten myötävaikutus tässä asiassa aikaansaisi suuremman luotettavuuden ja sen kautta myös riitojen vähene-
misen, minun mielestäni näin ollen on kaikkea merkitystä vailla.

Keskustelu 1 §:stä julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Valiokunnan mietintöä vastaan on tehty kaksi muutosehdotusta, joita kumpaakin on kannatettu. Edustaja Talas on ehdottanut, että mietinnön 1 § ensimmäisen vastalauseen mukaisesti hyväksyttäisiin sellaisena kuin se armollisessa esityksessä on, josta myöskin johtuisi, että asetuksen alkulause saisi sitä vastaavan muutetun sanamuodon.

Edustaja Ahmavaara on ehdottanut, että se osa 1 §:n ensimmäisestä lauseesta, joka alkaa sanoilla »annettuaan, milloin se voi hankaluu-
detta tapahtua j. n. e.» lauseen loppuun eli siihen asti missä kurssiivikirjakkeet loppuvat, poistettaisiin ja että sen sijaan otettaisiin armollisen esityksen 1 §:n ensimmäisestä lauseesta vastaava osa »perillisten tai heidän holhoojiensa tai heidän asiamiestensä läsnäollessa».

Mitä tulee siihen tapaan, mitä äänestettäessä olisi noudatettava, pyydän ensinnäkin huomauttaa, että minusta ensisimainittu eli edustaja Talaan ehdotus, oikeastaan sisältää kaksi eri muutosehdotusta, jotka ovat keskenään erillisiä, siten nimittäin, että edustaja Talas ensinnäkin ehdottaa aivan samoin kuin edustaja Ahmavaarakin, että tuo kurssiveerattu kohta 1 §:stä vaihdettaisiin sanoihin »perillisten tai heidän holhoojiensa tai asiamiestensä läsnäollessa». Toiseksi sisältää edustaja Talaan ehdotus sen, että 1 §:n ensimmäisen kohdan loppuosa tulisi muodostumaan sellaiseksi, millainen se on armollisessa esityksessä, siis että armollisesta esityksestä otettaisiin sen 1 §:n ensimmäisen kohdan kaksi viimeistä lausetta mietinnön 1 §:ään, josta seuraisi, että sanat »ja arvioitakoon kutsumillaan uskotuilla miehillä» olisivat jätettävät pois. Tästä muutoksesta sitten johtuisi myös muutos asetuksen alkulauseeseen.

Kun nämä edustaja Talaan ehdotuksessa olevat kaksi eri ehdotusta ovat aivan erillisiä ja toinen niistä on aivan sama kuin edustaja Ahmavaaran ehdotus, niin katson, että asiassa on äänestettävä siten, että molemmista ehdotuksista äänestetään kummastakin erikseen mie-

tintöä vastaan ja että siis ensin on äänestettävä siitä, hyväksytäänkö mietinnön 1 §:ssä sanat »an-nettuaan, milloin se voi hankaluudetta tapahtua j. n. e.», vai onko noiden sanojen sijaan pantava sanat: »perillisten taikka heidän holhoojiensa tahii asiamiestensä läsnä ollessa». Nimitän käytännöllisyyden vuoksi tätä ehdotusta edustaja Ahmavaaran ehdotukseksi. Tämän jälkeen tulee äänestettäväksi edustaja Talaan ehdotukseen sisältyvästä toisesta ehdotuksesta eli siitä, mikä koskee 1 §:n ensimmäisen lauseen loppuosaa ja siihen kuuluvaa muutosta asetus-ehdotuksen alkulauseessa. Tätä ehdotusta nimitän lyhyesti edustaja Talaan ehdotukseksi.

Tulee siis äänestettäväksi erikseen mietinnön ja edustaja Ahmavaaran ehdotuksen välillä ja erikseen mietinnön ja edustaja Talaan ehdotuksen välillä.

Tällainen menettely hyväksytään.

Äänestykset ja päätökset:

1) Äänestys mietinnön ja ed. Ahmavaaran ehdotuksen välillä.

Ken hyväksyy mietinnön tässä kohden äänestää »jaa»; jos »ei» voittaa, on ed. Ahmavaaran ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 130 jaa- ja 48 ei-ääntä; ed Ahmavaaran ehdotus siis on hylätty ja mietintö tässä kohden hyväksytty.

2) Äänestys mietinnön ja ed. Talaan ehdotuksen välillä.

Ken hyväksyy valiokunnan mietinnön tässä kohden, äänestää »jaa»; jos »ei» voittaa, on ed. Talaan ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äänet voitolla; ed. Talaankin ehdotus siis on hylätty ja mietintö on siten muuttamattomana hyväksytty.

§:t 2 ja 4 hyväksytään järjestänsä keskustelutta.

5 §.

Keskustelu:

Ed. T a l a s: Lakivaliokunnan mietintöön liitettyssä toisessa vastalauseessa ehdotetaan, että korkein rangaistus perunkirjoitusvelvollisuuden laiminlyömisestä määrättäisiin 2,000 markaksi, ja suuri valiokunta on nyttemmin hyväksynyt tämän toisen vastalauseen. Mielestäni ei kumminkaan vastalauseessa eikä liioin suuren valiokunnan mietinnössä esitetyt perusteet ole voineet kumota niitä syitä, jotka ovat saaneet lakivaliokunnan enemmistön

ehdottamaan korkeimmaksi rangaistukseksi 4,000 markkaa. Nykyään voimassa olevien säännösten mukaan on rangaistus, milloin kaikki perilliset ovat perunkirjoitusvelvollisuuden laiminlyöneet, sakkoa 3 talaria sadalta eli siis 3 % koko omaisuudesta. Jos siis pesän omaisuus nousee vähän päälle 130,000 markan, niin on rangaistus nykyisten määräysten mukaan jo 4,000 markkaa, eli siis yhtä suuri kuin lakivaliokunnan enemmistö on ehdottanut korkeimmaksi määräksi. Kuten tästä siis näkyy, ei lakivaliokunta suinkaan ole ehdottanut mitään rangaistusmääräysten korottamista, vaan on ehdotettu rangaistus päinvastoin ainakin suurempiin pesiin nähden tuntuvasti pienempi kuin nykyään. Onko nyt syytä alentaa rangaistusmääräystä vieläkin alemmaksi eli 2,000 markaksi? Minä en ainakaan saata tulla vaakuutetuksi siitä, että olisi onnellista, että samaan aikaan, jolloin perintöveroa ehkä entisestään korotetaan, rangaistus perunkirjoituksen laiminlyömisestä tuntuvasti alennettaisiin, mikäli on kysymys suurista kuolinpesistä. Toisessa vastalauseessa sanotaan: »Jos katsottaisiin, että lainsäätäjän, määrätessään rangaistusta omaisuuteen kohdistuvista rikoksista, on otettava huomioon myös harvinaiset poikkeustapaukset, voitaisiin jokaisesta rangaistuksen ylärajasta teoreettisesti sanoa, että se on liian alhainen, koska ajateltavissa on, että se omaisuus, johon rikos kohdistuu joissain tapauksissa olisi suurempi kuin että laissa säädetty korkein rangaistus olisi katsottava sitä varten riittäväksi». Tähän täytyy kumminkin huomauttaa, että omaisuuteen kohdistuvista rikoksista rikoksenteikijä sen ohessa, että hänelle määrätään rangaistus, velvoitetaan palauttamaan se omaisuus, jonka hän rikoksen kautta on itsellensä hankkinut. Jos hän siis joutuu tuomituksi rikoksesta, niin hän ei saavuta taloudellista etua rikoksen kautta. Mutta jos sitä vastoin suuren pesän perillinen laiminlyö perunkirjoituksen toimittamisen määräjässä, niin hänelle voidaan ainakin nykyisten säännösten mukaan ainoastaan määrätä sakkoa, jota vastoin häntä ei voida velvoittaa suorittamaan valtiolle sitä korkovoittoa, joka hänelle on tullut sen kautta että hän on ollut tilaisuudessa lykkäämään perintöveron suorittamisen tuonemmaksi.

Meidän lainsäädännössämme ei suinkaan ole muuten outoa, että tapauksissa, joissa, kuten nyt esilläolevassa, lainsäätäjän määräämän teon laiminlyönti saattaa tuottaa laiminlyöjälle tuntuvata taloudellista voittoa, laiminlyönnistä

määrättävä sakko on verrattain korkea. Niinpä esimerkiksi kiinteistön lainhuudatuksen lainminlyöjää »on sakotettava niin paljo kuin vastaa sen leimapaperin arvoa, jolla kauppakirja on varustettava». Korkeiden sakkomääräysten käyttämisestä tämäntapaisissa tapauksissa on myöskin uudenaikaisessa ulkomaalaisessa lainsäädännössä katsottu tarpeelliseksi. Niinpä Saksan valtiopäivillä aivan äskettäin tässä kuussa esitetyssä kiinteistön arvon nousun verottamista tarkoittavassa lakiehdotuksessa on määräys, että jos asianomainen jättää laissa säädettyt ilmoitukset tekemättä, kohtaa häntä sakkorangaistus, joka on neljä kertaa suoritettavan veron määrä, ja tämän ehdotuksen ovat Saksan valtiopäivät ainakin ensimmäisessä lukemisessa hyväksyneet.

Edelläsäntöjen nojalla ehdottaisin, että sakkorangaistus 5 §:n 1 momentissa määrättäisiin korkeintaan 4,000 markaksi.

Ed. Ahmavaara: Edellinen arvoisa puhuja väitti että, vaikka sakko määrättäisiin 4,000 markaksi, silti ei tule korotusta nykyisestä 3 %:sta ja se kaiketi pitääkin paikkansa suurempiin pesiin nähden. Mutta ensin on sentään olemassa pienempiä pesiä ja niihin nähden se väite ei pidä paikkaansa ollenkaan, sillä on huomattava, että mitä korkeampi sakon korkein määrä on, sitä korkeampaa sakkoa käytetään myöskin pienempiin pesiin nähden. Ja tällaisiin rikkomuksiin ei aina tarvitse olla syynä rikollinen aikomus. Maalaisoloissa ainakin voi tapahtua pesänkirjoituksen viivytystä tietämättömyydestä ja muista hairahduksista, joissa tarkoituksena ei ole ollut petos. Ja niin ollen tuntuisi kohtuuttomalta tarpeettoman korkeat sakot asiassa, jossa minun mielestäni jo aivan riittävästi päästään tarkoituksen perille 2,000 markan sakolla, sillä ei siitä jos pesänkirjoituksen pitäminen muutaman kuukauden viipyisikin muutamissa harvoissa tapauksissa missään tapauksessa tule valtiollekaan suurta vahinkoa. Muutenkin olen periaatteessa sitä mieltä, ettei ole sopivaa asiassa, missä se ei ole välttämättömästi tarpeen, mennä aivan äärettömän korkeita sakkomääräyksiä säätämään. Se on minun mielestäni jo vanhentunut. Minä siis kannatan suuren valiokunnan mietintöä.

Ed. Kotonen: Minustakin on luonnotonta että samalla kun yhä korotetaan jäämistöveroa, samalla alennetaan sakkorangaistusta perunkirjoituksen toimittamisen laiminlyömisestä.

Täällä mainittiin, viimeinen puhuja sen teki, että mitä suurempi korkein sakkomäärä on, sitä suurempaa rangaistusta tullaan näissä tapauksissa soveltuttamaan myöskin vähäraisiin pesiin nähden, mikä taas olisi kohtuutonta. Minusta kuitenkin ehdotuksessa oleva määräys, että sakko on laskettava pesän laajuuden mukaan, estää tällaisen kohtuuttomuuden käytäntöön tulemasta. Huomauttaen vielä, että lainvalmistelukuntakin on asiaa koskevaan ehdotukseensa ottanut paljon korkeamat sakkomäärät kuin mitä käsiteltävänä olevassa suuren valiokunnan mietinnössä on, kannatan minä ed. Talaan ehdotusta.

Ed. Nybergh: Minun mielestäni on suuren valiokunnan ehdotus tässä kohden hyvin harkittu, sillä kyllähän voidaan ajatella aina että joku sakko on liian alhainen ja eräissä tapauksissa voidaan sanoa 4,000 markastakin että sen on liian vähäinen, — jos nimittäin on joku miljoonapesä, niin sekin on ehkä liian vähäinen, vaan pitäisi panna kenties 8,000 markkaa. Tähän pitää kaikessa tapauksessa panna joku raja. Täytyy ottaa huomioon, minkälaiset olot yleensä ovat keskimäärin maassa ja myös muistettava, että yleisen rikoslain korkein säännöllinen sakkomäärä on ainoastaan 1,000 markkaa. Kun tässä suuri valiokunta on ehdottanut 2,000 markkaa, niin se on siis kaksinkertaisesti tässä korottanut rikoslain yleisen säännöllisen määrän. Eikä voida kieltää sitä että jos pannaan aivan korkeaksi ylin määrä, niin se osaltaan vaikuttaa siihen että rangaistus myöskin pienissä asioissa tulee suuremmaksi. Vaikkapa siinä pantaisiin sanat »pesän laajuuden mukaan», niin tätä vaikutusta sittenkään ei voida välttää. Ed. Talas on vedonnut vanhaan lakiin, joka on kohta 200 vuotta vanha. Sillä ei ole asiassa mitään todistettu. Muuten samassa lainpaikassa, johon hän viittasi, ei olekaan, siinä tapauksessa, että omaisuuden ilmiantamisvelvollisuus on jonkun muun kuin perillisen, sakkoa enemmän kuin 10 taalerista sataan asti, siis 19 markasta 20 pennistä 192 markkaan asti.

Ed. Rautapää: Minä pyydän myöskin ilmoittaa olevani samalla kannalla kuin suuri valiokunta, jota kantaa edustajat Ahmavaara ja Nybergh viimeksi ovat puoltaneet. Luulen että sellaisena tapauksena, jolloin tämä korkein 4,000 markan sakkomäärä voitaisiin katsoa olevan erityisen tehoisa, lienee ajateltu, niinkuin valiokunnan mietinnön sivulla 9 lue-

taan, se, jolloinka perintöveron suorittamisen lykkäytymisen johdosta saatava korkovoitto olisi suurempi kuin mitä tämä sakkomäärä on. Minä olen kyllä sikäli yhtä mieltä tässä esitetyn mielipiteen kanssa, että sellaisia tapauksia varten olisi laissa erityisiä varokeinoja säädettävä, mutta katson kuitenkin, ettei sen tule tapahtua tässä yhteydessä, suhteettoman korkean sakkomäärän muodossa, vaan että asia on autettavissa yksinkertaisesti siten, että jäämistöverolakiin otetaan sellainen määräys, että joka laininlyö velvollisuutensa, ei silti tule nauttimaan tällaista epäoikeutettua etua, vaan on velvollinen suorittamaan veron siitä hetkestä luettuna, jolloinka tämä hänen velvollisuutensa olisi ollut täytettävä. Puollan näin ollen suuren valiokunnan mietintöä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Suuren valiokunnan mietintöä vastaan tässä kohden on ed. Talas ed. Kotosen kannattamana ehdottanut että sakkomäärä muutettaisiin 2,000:sta markasta 4,000 markaksi. Tulen nimittämään tätä ehdotusta ed. Talaan ehdotukseksi. Asiasta on äänestettävä.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy suuren valiokunnan mietinnön tässä kohden, äänestää »jaa»; jos »ei» voitaa, on ed. Talaan ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä jaa-äännet ovat voitolla; ed. Talaan ehdotus siis on hylätty ja suuren valiokunnan mietintö on siis tässä kohden hyväksytty muuttamattomana.

7 § hyväksytään keskustelutta. Samoin asetusehdotuksen nimike ja alkulause.

P u h e m i e s: Kun suuren valiokunnan asiasta antama mietintö on hyväksytty, on siis asian toinen käsittely päättynyt.

Ehdotus kyytiasetukseksi.

Esitetään tämän kuun 19 päivän täysistunnossa pöydälle pantu laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 1 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty Keisariillisen Majesteetin Suomen Eduskunnalle kyytitoimesta antama armollinen esitys n:o 2.

P u h e m i e s: Pyydän huomauttaa, mitä asian esittämiseen tulee, että nyt esitetään en-

simäiseen käsittelyyn ainoastaan ehdotus kyyti-asetukseksi. Sitävastoin se osa mietintöä, joka koskee lausunnon antamista armollisessa esityksessä olevasta kahdesta ehdotuksesta hallinnollisiksi asetukseksi, toisin sanoen mietinnön sivut 55—58 ponsineen, esitetään vasta asian kolmannen käsittelyn tapahduttua ja sen yhteydessä.

Keskustelu:

Ed. Grotenfelt: Jag ber att få till rättelse anmäla ett tryckfel, som förekommer å sidan 51 i det svenskspråkiga betänkandet. I § 30 af förslaget till förordning angående skjutsväsendet äro femte och sjetten raderna likalydande. Orden »skall kronolänsman på landet och magistraten i stad» på sjätte raden böra således utgå.

Ed. Pennanen: Minun tarkoitukseni ei ole lausua evästystä nimenomaan suurelle valiokunnalle tämän asian johdosta. Pyysin puheenvuoron huomauttaakseni vain käsillä olevan lakiehdotuksen muutamista yksityiskohdista joihin nähden olen ollut toista mieltä kuin laki- ja talousvaliokunnan enemmistö, ja samalla ilmoittaakseni syyt, joittenka takia en pitänyt tarpeellisena tätä eroavaa mielipidettäni vastalauseen muodossa esittää.

Lakiehdotuksen kolmannen pykälän kohdalla ehdotin, että kyytirahan suuruuden määrittäminen siinäkin muodossa, kuin valiokunta on sitä ehdottanut, jätettäisiin kokonaan tämän eduskuntalain ulkopuolelle. Kuten tietty, on kyytirahan määrittäminen nykyisinkin hallinnollinen asia ja mielestäni voisi se edelleenkin haitatta sellaiseksi jäädä, sitäkin suuremmalla syyllä, kun on tämän lakiehdotuksen mukaan aikomus asettaa koko kyytilaitoksen kustannukset valtion vastattavaksi. Tuntuisi siis luonnolliselta, että valtio jo oman etunsa kannalta pitäisi huolta siitä, että kyytirahan suuruus olisi oikeassa suhteessa, olisi sellaisessa tasossa, joka kaikista parhaiten vastaisi kyytilaitoksen itsekannattavuus-periaatetta. Tästä vähemmistöön jääneestä mielipiteestä ja ehdotuksesta mainitaan mietinnön perustelujen 22—23 sivuilla. Kun olen tilaisuudessa suuressa valiokunnassa uudistamaan ehdotukseni, ja kun tämä ehdotus, jos se tulisi hyväksytyksi, aiheuttaisi ainoastaan tähän kysymyksenalaiseen 3:teen ja myöskin 4:teen pykälään muutamia poistoja, niin en tästä syystä ainakaan minä osaltani, pitänyt vastalauseen tekoa tarpeelli-

sena. Jos nämä muutokset suuressa valiokunnassa tehdään, niin silloin siitä johtuisi myöskin kolmannessa käsittelyssä jonkun verran muutosta siihen lausuntoon hallinnollisesta asetuksesta lisämääräyksiksi kyytilaitoksen järjestämisestä, joka lausunto esitetään mietinnön 55 sivulla.

Lakiehdotuksen 10 §:n kohdalla ehdotettiin myöskin laki- ja talousvaliokunnassa sellainen muutos, että kustannukset kyytilaitoksesta suoritettaisiin kulkulaitosrahastosta. Jo luonteensa puolesta kuuluvat nämä kustannukset mielestäni kulkulaitoskustannuksiin. Tämäkin ehdotus jäi kuten näkyy, valiokunnassa vähemmistöön, ja tuosta vähemmistön kannasta on mainittu mietinnön 27 sivulla. Kun tämäkään ehdotus, jos se tulisi suuressa valiokunnassa ja myöhemmin eduskunnassakin hyväksytyksi, ei aiheuttaisi muita muutoksia koko lakitekstiin kuin muutaman sanamuutoksen 10 §:n 1 kappaaleeseen ja kun minä en ollut tilaisuudessa olemaan siinä valiokunnan kokouksessa, jossa tämä asia lopullisesti ratkaistiin, niin näistä syistä en pitänyt tämänkään kysymyksen kohdalla puolestani vastalauseita tarpeellisena.

Lähimmittä selityksittä käsittänee jokainen, että niiden, jotka todella tahtovat, että tästä lakiehdotuksesta nykyisissä oloissa totta tulisi, olisi yhdyttävä kannattamaan näitä tässä esittämiäni muutosehdotuksia. Ne hyväksyttyä saataisiin toki edes pari loukkauskiveä pois tämän kovaosaisen asetusehdotuksen jo muutenkin niin koluisealta tieltä.

Sitte on vielä tässä valiokunnan lakiehdotuksessa eräs tosin vähemmän tärkeä kohta, jossa minä olen ollut eri mieltä valiokunnan enemmistön kanssa. Valiokunta on nimittäin hyväksynyt uuden, numerolla 47 merkityn pykälän, joka kuuluu näin: »Jos matkustajain ja postin kuljetusta varten jossakin kyytilaitoksessa otetaan käytäntöön automobiili, noudatettakoon sellaiseen kyyditykseen nähden soveltuviin kohdin, mitä hevoskyydistä on tässä asetuksessa säädetty». Tämä pykälä on mielestäni sellainen tulevaisuuden pykälä, jolla ei ole pohjaa todellisuudessa. Tietääkseni ei yhdessä ainoassakaan kestikievarissa käytetä vielä automobiiliä kyydityksen kulkuvälineenä, ja jos niin tehtäisiinkin, niin mielestäni tässä suhteessa saisi vielä vallita vapaus; mielestäni ei ole vielä sopivata, että matkustaja velvotetaan hevoskyydin asemesta istumaan minkälaiseen voimakoneeseen tahansa. Se on sitte tulevaisuudessa sen ajan huolia kestikivarienin varalta, huolehtia tarpeellisista ohjesään-

nöistä sellaisia kulkuneuvoja varten. Muissa kohdissa on mielestäni valiokunnan ehdotus vallan hyvä.

Ed. Fränti: Minä pyysin puheenvuoroa tuodakseni esiin sen, että valiokunnassa olen niissä kohdissa, joista edellinen puhuja huomautti, ollut vähemmistön kannalla, ja myöskin mainitakseni seikat, miksi en ole kumminkaan katsonut tarpeelliseksi liittää laki- ja talousvaliokunnan mietintöön vastalauseita. Niinkuin edellinen puhuja huomautti, on laki- ja talousvaliokunnan enemmistö ottanut mietintöön myöskin vähemmistön mielipiteen esiintuoden sen perusteluissa. Sama asia, nimittäin vähemmistön mielipide, käy esille siitä valtiovarainvaliokunnan kirjelmästä, joka siltä on pyydetty ja jonka se on laki- ja talousvaliokunnalle lähettänyt ja joka koskee kyytilaitosrasitusvarojen maksamistapaa. Tahdon muutamalla sanalla perustella sitä seikkaa, miksi olen katsonut velvollisuudekseni laki- ja talousvaliokunnassa jäädä vähemmistöön.

Tässä laki- ja talousvaliokunnan laatimassa kyytiasetuksessa 10 § määrää, että kyytilaitoksesta ja kyydityksestä johtuvat menot suoritetaan valtion varoista. Vähemmistön kanta, ja myöskin minun kantani, oli tässä se, että ne suoritetaan kulkulaitosrahastosta. Tämä siksi, että kyytilaitos on ensi sijassa laitos, joka palvelee yhteiskuntaa kokonaisuudessaan eikä vain jotakin sen osaa tai joitakin sen luokkia erityisesti. Ja kun me lähemme siitä periaatteesta, että kyytilaitos palvelee ensi sijassa yhteiskuntaa, niin on luonnollista myöskin, että yhteiskunta korvaa siitä koituvat kustannukset. Totta on, että valiokunnan enemmistön ehdotuskin jättää korvauksen yhteiskunnan huoleksi, se on: valtion huoleksi, mutta meille on myöskin tunnettua se seikka, että on jo ennen tässä eduskunnassa, 1908, laadittu aivan samanlainen laki tässä asiassa, ja on tunnettua, minkälainen tämän lain kohdalo on ollut. Jos nyt taasen laaditaan samanlainen laki, niin sen kohtalo on luonnollisesti sama. Näin ollen ei tule kyytilaitoksesta aiheutuvien kustannusten siirto tapahtumaan valtion kannettavaksi. Ja että todellakin tällaista kyytilaitoksen kustannusten siirtämistä pois yksityisen kansanluokan hartioilta kipeästi kaivataan, siitä mielestäni puhuvat jo nekin seikat, että nykyään kyytirasitus jakautuu niin epäsäännöllisesti maamme eri osissa mantaalia ja eri kuntia kohti. On omituista ottaa huomioon myöskin se seikka, että juuri

ne seudut maassamme, jotka nykyään kaikkein vähimmin tulevat hyötymään maamme yleisistä kulkulaitoksista, se tahtoo sanoa rautateistä ja maanteistä, joutuvat kulkulaitosta kyytilaitoksen muodossa kaikkein raskaimmasti kantamaan. Sen komitean, joka on asetettu kyytilaitosta tutkimaan, laatimat tilastot antavat hyvin valaisevia numeroita tässä suhteessa. Pyydän mainita niistä muutamia. Niinpä esimerkiksi Oulun kihlakuntaan kuuluvan Kuusamon kunnan joka manttaali on vuonna 1905 maksanut 105 markkaa 42 penniä kyyditysrasitusta. Kun mennään siitä pohjoisempaan, tullaan Kemin kihlakuntaan. Siellä on Kuolajärven kunta samana vuonna maksanut 306 markkaa 24 penniä manttaalista, edelleen Kemijärven kunta 383 markkaa 59 penniä manttaalista, Rovaniemen kunta 296 markkaa 13 penniä manttaalista, ja yhä pohjoisempaan painuen, Kittilän kunta 366 markkaa 26 penniä manttaalista, Inarin kunta, jossa ei ole maantietä yhtään sylvä, on sanottuna vuonna maksanut kyytirasitusta 215 markkaa 17 penniä manttaalista ja Muonion kunta, jossa on kaikkein korkein kyytirasitus manttaalia kohti, 406 markkaa 90 penniä. Tähän asti jokainen näistä kunnista on ollut lähimmältä rautatieasemalta noin 100—400 kilometrin päässä. Nämä numerot mielestäni varsin valaisevasti osottavat sitä seikkaa, että, niinkuin äsken mainitsin, juuri ne seudut, jotka saavat kantaa raskaimman kyytirasituksen, kaikkein vähimmän hyöttyvät maamme yleisestä kulkulaitoksesta, johonka kyytilaitoskin kuuluu.

Ottaen tällaiset seikat huomioon, olen minä sitä mieltä, että kyyditysrasitus olisi maksettava kulkulaitosrahastosta ja pyydän sen takia suosittaa tätä seikkaa evästyksenä suurelle valiokunnalle.

Ed. A. Neovius: Då tvänne föregående talare, som yttrat sig i dag, hafva kritiserat lag- och ekonomiutskottets formulering af statsverkets skyldighet att bidraga till skjutshållningskostnaderna, så är det kanske på sin plats att också en motsatt mening i saken här, före remissen till stora utskottet, gör sig gällande.

Man har anført som väsentligt skäl för det förslag, hvilket de tvänne senaste talarena här förordat, att därigenom lagförslaget vidare öde blefve säkerställt på sådant sätt, som talarena önskat detsamma. Såsom ett motiv för förslaget anfördes, att skjutshållningen ju gäller samfärdseln, kommunikationerna, och att förty

det vore naturligt, att kostnaderna för densamma bestredes ur kommunikationsfonden. Det är ju riktigt, att det intresse, som man nu här vill tillfredsställa, är värdt att tillgodoses ur särskilda synpunkter, och också det första väsentliga motiv, som den föregående talaren anförde, har ju sin praktiska betydelse. Men jag tror att här göra sig gällande också andra viktiga skäl, som tala för den uppfattning, hvilken de två utskott, som behandlat saken, hafva anslutit sig till.

Jag har då först att göra mot den senare talaren den invändning, att det alls icke är fallet, att med kommunikationsfonden skulle afse att bestrida eller bekosta landets kommunikationer i allmänhet. Kommunikationsfondens uppgift är ju uteslutande att vara så att säga bokföringen af statens järnvägsaffär. Dit inflyta alla järnvägarne inkomster och öfriga medel, hvilka äro särskildt anvisade för t. ex. nya järnvägsbyggnader eller för förräntning och amortering af järnvägslån, likasom äfven själfva järnvägslänens kapitalbehållning. Å andra sidan bestridas därifrån uteslutande kostnaderna för järnvägsdriften och kostnaderna för nya järnvägsanläggningar. Däremot hafva vi ju för närvarande andra kommunikationsmedel, exempelvis kanalerna, för hvilka utgifterna, likasom också utgifterna för vägar i de fall, då bidrag till sådana utgå från statsmedel, ingalunda gå genom kommunikationsfonden. Det vore också, synes det mig, ganska betänkligt, att till kommunikationsfonden föra andra utgiftsbehof, som på ett eller annat sätt röra landets samfärdsl, emedan det första steget naturligtvis skulle följas af andra. Vi veta ju att för närvarande också en annan reform är å bane, frågan om vägars och broars underhåll och byggande. Och med samma logik och lika bindande skäl, som i fråga om skjutshållningen, kunde man yrka på, att de kostnader staten eventuellt, om reformen går i den riktning man önskar det, får vidkännas för vägars och broars underhåll, också skulle påföras kommunikationsfonden. Detta blefve ett belopp, som betydligt skulle öfverstiga det som skjutshållningen skulle komma att kosta, det vill säga tiofaldt mer än sistnämnda kostnad. Därefter kunde ju andra liknande behof framträda och yrka på samma undantagsställning i fråga om de medel, hvarmed de skola bestridas. Vi kunde då komma till ett sådant läge, att statens järnvägsaffär, som ingalunda rent finansiellt betraktadt är särskildt lysande och som, om man icke tager den indi-

rekta nyttan med, tvärtom måste anses icke rântabel, att denna affär blefve så att säga oklar i statens räkenskaper. Det blefve icke lätt att öfverblicka, hvad denna affäregentligen kostar, hvad den erfordrar, och man kunde möjligen riskera, att också affären som sådan kunde blifva ofördelaktig och möjligen slutligen åsamka statsverket och representationen stora svårigheter i fråga om den vidare balanseringen. Dessa synpunkter synas mig mycket kraftigt tala för den åsikt, som de två utskott, hvilka behandlat saken, hafva företrätt.

Till dessa skäl komma ännu enligt min mening åtminstone lika viktiga synpunkter, som hänföra sig till frågan om budgeträtten och budgettekniken hos oss. Det är ju känt att landtdagarna mer eller mindre eftertryckligt alltid, men isynnerhet sedan 1907, varit måna om att försöka ifråga om budgetregleringen ställa så till, att den princip, som finnes uttalad i 26 och 43 §§ L. O., blefve såvidt möjligt förverkligad, det vill säga den principen, att för statsbehof böra användas bevillningsmedel endast för den händelse, att de ordinarie statsmedlen därtill icke förslå. Förvärligandet af denna i teorin alldeles klara princip medför i praktiken svårigheter, och det räcker naturligtvis en viss tid, innan den kan i all sin stränghet blifva genomförd. Men utsikten att nå detta resultat förutsätter från representationens sida stor konsekvens i fråga om dess förfaringssätt i dylika saker. Skulle nu landtdagen samtidigt som den, såsom jag antydde, i fråga om förhållandet mellan bevillnings- och statsfonden, försöka genomföra den nämnda grundsatsen i L. O., å andra sidan af mer eller mindre viktiga så kallade praktiska skäl låta förmå sig att på kommunikationsfonden föra den ena utgiften efter den andra, så skulle vi kanske komma till det resultat, att hvad vi försöka nå på det ena hållet, det undergräfvade vi genom vårt tillgörande på det andra. Och inom kommunikationsfonden kunde kanske utan vår afsikt småningom uppväxa en andra så att säga bevillningsfond i den mening, som de önska hafva denna fond betraktad, hvilka hålla på skarp skillnad mellan statsfonden och bevillningsfonden, mellan regeringens och landtdagens penningar. På grund af dessa synpunkter tillåter jag mig, i motsats till de föregående talarena, hoppas, att stora utskottet skall godkänna lag- och ekonomiutskottets och statsutskottets mening i denna punkt.

Ed. E. S. Yrjö-Koskinen: Minulla

ei ole kyytilaitoksesta muuta kokemusta kuin että olen joskus kyydillä matkustanut ja joskus kestikievarissa viettänyt yön. Mutta tämänkin kokemuksen nojalla ei minua täysin tydyttä se parannus, minkä laki- ja talousvaliokunta on tehnyt armollisen esityksen 32 §:ään (se on valiokunnan mietinnön 15:s). Ehdotetaan lisättäväksi, että kesikievarihuoneet ovat varustettavat ilmanvaihtolaitoksella. Mutta minä olen enemmän kuin ilmanvaihtoa kaivannut kestikievareissa tavallista siisteyttä. Pyytäisin suuren valiokunnan suosiolliseen huomioon jättää, eiköhän olisi syytä tähän pykälään ottaa selviä määräyksiä siitä, että vuoteiden makuu- ja linavaatteineen tulee olla puhtaita ja ehjiä sekä vapaita syöpäläisistä.

Keskustelu ja asian ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia menee suureen valiokuntaan.

Ehdotus muutoksiksi torpan, lampuotitilan ja mäkitupa-alueen vuokrasta maaliskuun 12 p:nä 1909 annetun asetuksen 32 ja 34 §:iin.

Esitetään suuren valiokunnan mietintö n:o 3 ja otetaan sen johdolla toiseen käsittelyyn ed. E. Elorannan y. m. eduskuntaesityksessä n:o 21 tehty, maatalousvaliokunnan mietinnössä n:o 1 sitä ennen valmistelevasti käsitelty ehdotus muutoksiksi torpan, lampuotitilan ja mäkitupa-alueen vuokrasta maaliskuun 12 p:nä 1909 annetun asetuksen 32 ja 34 §:iin.

Keskustelu:

Ed. Lautasalo: Nyt käsillä olevan ehdotuksen esittää maatalousvaliokunta hylättäväksi, ja samaa hylkäävää lausuntoa esittää myöskin suuri valiokunta. Hylkäämisensä perustaa maatalousvaliokunta pääasiassa sillä, että esitys on liian aikainen ja ettei vielä ole 12 päivänä maaliskuuta 1909 vahvistetun maanvuokralain käytännössä toteuttamisesta mitään kokemuksia. Mutta itse asiassa on maatalousvaliokunnan enemmistöllä ja eduskunnan porvarillisilla jäsenillä se mielipide, että jos nämä kyseenalaiset kohdat maanvuokralaista poistettaisiin, estäisi se maanomistajalta vuokralle antamansa torpan ansiottoman arvonnousun nauttimisen, kuin myöskin vuokramiehen vuokratilaansa kiinnittämän pääoman anastamisen, sellaisissa siirtotapauksissa, joista kyseenalaisissa lainkohdissa puhutaan. He katsovat tämänkin omistusoikeuden loukkaukseksi, jos vuokranantaja estettäisiin sekaantumasta vuokratilan siirtokauppoihin, jon-

ka muuten nyt voimssa olevan maanvuokralain 32 §:n 2 ja 4 kohta hyvin pitkälle menevänä vuokranantajalle sallii. Porvarillistemme tarve on sitoa vuokramies turpeeseen, se on toisin sanoen tehdä hänet maaorjaksi, josta häntä ei pelasta mikään muu kuin jättää vuokratilansa maanomistajalle joko aivan ilmaiseksi tai ainakin mitättömän pienestä korvauksesta. Eikö tällaista menettelyä voi sanoa vääryudeksi ja kansalaisvapauksien riistämiseksi?

Nyt tämä kysymyksessä oleva riistopykälä koskeekin pääasiallisesti niitä vuokramiehiä, joiden vuokrasopimukset on tehty ennen nykyisen maanvuokralain voimaan astumista, sillä takaantuvan lain 2 §:ssä sanotaan, että korvausta on suoritettava ainoastaan niistä parannuksista, joita on tehty sen jalestä kuin uusi asetus on voimaan astunut, ja maanvuokralain 32 §:n 2 kohdassa sanotaan: „siirtosummaa alkoon määrättäkö sitä korvausta suuremmaksi, jonka vuokramies 25 §:n nojalla olisi oikeutettu saamaan, jos vuokrakausi silloin päättyisi.” Nyt on vielä huomioon otettava, että jos vuokramies aikoo vuokratilansa siirtää jollekin muulle henkilölle kuin lähimmälle sukulaiselleen, niin on hänen annettava siitä tieto vuokranantajalle, jolla on 30 päivän kuluessa tiedon saatuaan oikeus lunastaa vuokratila itselleen, suorittamalla ainoastaan sen korvauksen, jonka takaantuvan lain 2 § määrää.

Nyt on otettava huomioon se seikka, että vuokramies onkin jo ennen nykyisen lain voimaan astumista raivannut viljelyskuntoon kaiken vuokraamansa maan, niin ettei hänellä enää ole tilaa viljelysparannuksille, joista korvausta voisi saada, ja toiseksi on huomattava, ettei uuden maanvuokralain voimaan astumisen jälkeen ole vielä voinut mitään sellaista parannusta aikaansaada, vaikka olisi siihen tilaisuuttakin, josta vuokranantaja velvoitettaisiin korvausta suorittamaan.

Oletetaanpa nyt esimerkiksi, että vuokramies on ottanut vuokratilan haltuunsa noin 20 vuotta takaperin, vuokrasopimus tehtiin ehkä 50 vuodeksi, vuokramaksun suuruus sovittiin 50 markaksi. Silloin ei ollut aavistustakaan, että minkäänlaista suurempaa liikettä tulisi paikkakunnalla ilmaantumaan. Nyt on 20 vuotta kulunut, vuokramies on tullut raihnaiseksi, vanhaksi, kivuloiseksi, ei voi enää hoitaa vuokratilaa, ei jaksakaan enää suorittaa vuokramaksuja eikä hänellä ole perillistä tai sukulaista, joka ottaisi vuokratilan hoitaaksensa ja maksaisi hänelle eläkettä. Silloin on vuokramies pakotettu siirtämään vuokratilan vieraalle henkilölle, ja

koska tuon vuokratilan arvo on melkoisesti kohonnut kuluneena 20 vuotena vuokramiehen siihen kiinnittämästä pääomasta, ja sitäpaitsi on paikkakunnalle rakennettu tehdas, joka on melkoisesti korottanut talodentuotteiden hintoja, ja kun vuokra-aikaakin vuokratilassa vielä on jäljellä 30 vuotta, niin tuo vieras henkilö lupaa siirtohinnaksi tästä vuokratilasta ei ainoastaan riittävän eläkkeen, vaan vieläpä useampia satoja markkoja rahaakin. Mutta vuokranantajalla onkin näiden nyt käsiteltävänä olevien lainkohtain nojalla oikeus lunastaa tämä vuokratila ainoastaan suorittamalla korvaus niistä parannuksista, joita sillä vuokratilalla on tehty uuden maanvuokralain voimaan astumisen jälkeen, siis toisin sanoen, ilmaiseksi. Tällä tavalla häädetään vuokramies tyhjin käsin vuokratilaltaan ainoastaan siitä syystä, ettei voinut enää hoitaa vuokratilaa eikä suorittaa vuokramaksua. Ja maanomistaja nauttii kaiken sen pääoman, mitä tuo vuokramies on 20 vuotena siihen vuokratilaan uhrannut, eikä ainoastaan tämän vuokramiehen uhraaman pääoman, vaan vieläpä sen vuokratilan arvon kohoamisen, joka olisi oikeuden mukaisesti kuulunut vuokramiehelle jäljellä olevan vuokrakauden ajan. Vuokranantaja nimittäin asettaa vuokratilalle uuden vuokramiehen, ja koska nyt liike on saattanut kaikki taloudesta poismyytävät tuotteet monin kerroin entisestään kohoamaan ja vuokratilan tuotantokin on entisestään kohonnut, niin vuokranantaja saa nyt samasta vuokratilasta noin 200 markkaa vuokraa vuodessa entisen 50 markan sijaan. Ja koska entinen vuokra-aika olisi vielä kestänyt 30 vuotta, niin vuokranantaja anastaa tällä tavalla vuokramiehen omaisuutta 4,500 markkaa. Eikö, hyvät herrat, tällaista voi sanoa vääryudeksi, vai kuinka?

Minä olen tahtonut tämän lausua esimerkiksi siitä, minkälaisiin tuloksiin todella epäkohta sellainen, kuin kyseenalaiset momentit, johtaa, jos se edelleenkin tahdotaan laissa pysyttää. Porvarien taholta on aina vaan lyhykäisesti väitetty, että pysykööt vuokramiehet vuokratiloillaan; siis se on juuri sitä turpeeseen kytkemistä. Mutta on olemassa taloudellisia seikkoja, jotka pakottavat vuokramiehen ryhtymään siirtotoimenpiteisiin, josta juuri tässä edellä olen maininnut.

Mietinnössä sanotaan myös, että jos nämä kysymyksessä olevat kohdat poistettaisiin, niin jäisi vuokramiehille tilaisuus jonkinlaiseen vuokrakeinotteluun. Mutta sellainen lause ei ensinkään pidä paikkaansa. On ensiksi otettava huomioon, että tämän kysymyksessä olevan 32

§:n 1 kohdassa sanotaan, että vuokraoikeutensa saa vuokramies siirtää toiselle henkilölle, johonka vuokranantaja voi kohtuuden mukaan tyytyä. Ellei vuokranantaja uutta vuokramiestä hyväksy, eikä vuokratirjassa ole sanottu, että vuokramies ilman maanomistajan suostumusta saa siirtää vuokraoikeuden, on asia vuokralautakunnan tutkittava ja päätettävä. Nyt on sitte huomioon otettava, että tämän pykälän 1 ja 3 kohta jäävät muuttumattomiksi, joten vuokramies tämän lain nojalla on tässä kohden vuokranantajasta ja vuokralautakunnasta niin riippuva, ettei vuokratilalla minkäänlainen vuokrakeinottelu voi tulla kysymykseenkään. Ainoastaan näiden käsittelyssä olevain kohtain poistamisella tulisi vuokramiehelle sen verran vapautta ja valtaa vuokratilansa ylitse, että, jos hän tahtoi vuokratilansa siirtää toiselle henkilölle, niin saisi hän itse määrätä siirtosumman ja siitä keskenänsä siirron ostajan kanssa sopia, eikä vuokranantajalla ja vuokralautakunnalla olisi oikeutta siihen sekaantua.

Mietinnössä sanotaan, ettei valiokunnassa ole tuotu mitään uutta esiin, jota ei olisi ennen sanottu. Mutta näiden kysymyksessä olevain lainkohtain poistamisen puolesta on tuotu kyllin päteviä syitä jo silloin, kun tätä lakia laadittiin toisilla valtiopäivillä 1908 kuin myöskin nyt maatalousvaliokunnassa käsittelyn kuluessa. Mutta niitä ei tahdota ottaa huomioon siitä yksinkertaisesta syystä, että jos tämä esitys olisi hyväksytty, se olisi loukannut omistavan luokan etuja, vaikka kyllä pienessä määrässä; mutta herrat eivät salli että niitä loukataan vähääkään.

Vanhemmissa laeissa ei kyllä ollut sellaisiariistomahdollisuuksia vuokran siirtokohdissa kuin herrat porvarit tähän uuteen vuokralakiin keksivät. Jokainen joka tahtoi vuokraoikeutensa toiselle siirtää, hän sai vapaasti vastapuolen kanssa sopia siirtosummasta kolmannen henkilön siihen sekaantumatta, ja se käsite on vieläkin enimmäkseen torppareilla, että he saavat vapaasti siirtää vuokraoikeutensa kenelle tahtovat. Osa porvarillisistakin edustajista kyllä huomasi sen oikeudenriiston, mitä siitä on vuokramiehille seurauksena, kun sellainen pykälä lakiin asetetaan, jo silloin, kun maanvuokralaki oli eduskunnassa toisen käsittelyn alaisena vuoden 1908 toisilla valtiopäivillä. He asettuivat vastustamaan sellaisen pykälän lakiin ottamista ja tekivät väliehdotuksia, muuttamalla pykälää toiseen muotoon. Mutta ennenkuin asiassa ratkaiseva päätös tehtiin, oli puoluekuri pakottanut heidätkin hyvässä järjestyksessä peräytymään.

Eräs edustaja kyllä ilmoitti, että hän kyllä pysyy vakaumuksessaan, että sellainen teko lainlaattijalta on vääryys, mutta hän on pakoitettu toisin tekemään. Muutamat heistä kuitenkin olivat niin lujapäisiä, ettei agiteerauskaan heihin voinut vaikuttaa, vaan pysyivät he kannassaan. Vieläpä eräs vastalauseellakin paheksui sellaista peräytymistä, josta ed. Sulo Wuolijoki lausuikin silloin, että vielä on joitakin Nuijasodan aikaisia vapaita Pohjanmaan talonpoikia Suomen eduskunnassa, jotka pysyvät horjumattomina kannassaan. Mutta sellaisia edustajia oli porvarien joukossa niin vähän, ettei sosialidemokraattinen ryhmä voinut heidänkään avullansa estää sellaista pykälää lakiin tulemasta.

Mutta nyt kaikesta huolimatta, vaikka maatalousvaliokunta ja suuri valiokunta ehdottavatkin eduskunnalle, että kysymyksessä oleva esitys hylättäisiin, niin rohkenen toivoa, että tällä kerralla on eduskunnassa niin paljon niitä äsken mainitsemiani Pohjanmaan vapaita talonpoikia, jotka tahtovat oikeutta ja totuutta jokaiselle kansalaiselle — ja onhan täällä porvarillisienkin edustajain joukossa torppareitakin —, että tulee tämän maatalousvaliokunnan mietintöön liitetty vastalause hyväksytyksi.

Ehdotan siis hyväksyttäväksi vastalauseen.

Ed. Saalasti: Maan luovuttaminen viljelystarkoituksiin on yksi niitä asioita, joita lainlaattijan on jokseenkin vaikea saada järjestetyksi sillä tavalla, että molemmat asianomaiset olisivat tyytyväiset. Parhaimpana todistuksena lie nee tästä se, että maanvuokralaki on ollut päiväjärrjestyksessä melkein kaikilla valtiopäivillä. Maanvuokralaki kesäkuun 19 päivästä 1902 sai kohta ilmestymisensä jälkeen murhaavan tuomionsa sekä maanomistajain että maanvuokraajain puolelta. Tämän lain laattijat, sekä porvarillisesta yhteiskunnasta että sosialidemokraatit, olivat valmiit laatimaan toista lakia, joka nyt taas on täällä keskustelunalaisena. Tarkoitin maanvuokralakia 12 päivästä maaliskuuta 1909. Nyt, ennenkuin tämä laki on voinut näyttää, mihin se kykenee, on ruvettu siitä vaatimaan muutamia momentteja pois. Ylimalkaan on ennen tällaisissa asioissa oltu siltä taholta, jossa näitä momentteja vaaditaan pois, sitä mieltä, että paikkailemalla ei jostakin asiasta saada hyvää, vaan on koko reformi saatava aikaan. Kuten valiokunnan mietinnössä enemmistön mielipiteenä on lausuttu, ei näiden momenttien merkitys ole niinkään vähäpätöinen.

Täällä on koetettu kumota sitä mielipidettä,

että näiden momenttien poistaminen, nimittäin 32 §:n toisen ja neljännen sekä 34 §:n neljännen momentin poistaminen, ei tuottaisi kevytmielistä keinottelua.

Yhtä vähän kuin tuln valiokunnassa vakuute-
tuksi niistä vastaväitteistä, mitä tuotiin esiin,
yhtä vähän tuln siitä puheesta, jota täällä edel-
leen on pidetty. Torppaa siirtäessä, jos nämä
momentit poistetaan, ei ole mikään kontrollee-
raamassa ettei tuon vuokramaan hintaa kohoteta
siksi korkeaksi, että se viljelijä, joka ostaa sen,
on maksanut siitä enemmän kuin vuokrama voi
hänelle tuottaa. Toisin on asianlaita, jos siirtä-
minen tapahtuu tämän lain säätämässä järjes-
tyksessä. Nämä momentit säilytettynä, silloin
on aina vuokralautakunta olemassa, joka estää
keinottelun, joka estää ettei tuommoista huijaus-
ta voi tapahtua.

Nykyään voimassa olevan maanvuokralain pa-
raimpia puolia onkin se, että se antaa asianomai-
sille, sekä vuokranantajalle että vuokranotta-
jille, tilaisuuden tasapuolisesti toimia silloin,
kun on ratkaistava suhteita vuokranantajan ja
vuokranottajan välillä. Todisteena siitä, ettei
tämä kysymys ole ainoa tai tämä kohta laissa ole
ainoa niitä tärkeimpiä, joihin ei olla tyytyväisiä
enemmän vuokranantajain kuin vuokranottajain
puolelta, voin mainita, että siinä torppariko-
kouksessa, joka pidettiin Tampereella 18 päivä-
nä tätä kuuta, käytettiin maanvuokralakia ar-
vosteltaessa 33 eri puheenvuoroa. Arvostelun
alaisina oli toistakymmentä eri pykälää nykyään
voimassa olevasta maanvuokra-asetuksesta. Ai-
noastaan yksi puhuja kajosi siihen kohtaan, jos-
ta nyt esitysehdotus on tehty. Toiset tekivät
muistutuksia kaikista muista ensimmäisestä loppu-
pykälään saakka. Sen mukaan, mitä siitä
keskustelupöytäkirjanotteesta, joka on julaist-
tuna Työmieslehdessä käy selville, ei siis pi-
detty tärkeimpänä tätä kohtaa. Ettei ole va-
kaannuttu vielä tuon maanvuokralain käyttelys-
tä, osottaa paraiten, miten sielläkin varsinaiset
torpparit, maanvuokraajat ymmärsivät noita eri
pykälä. Toiset pitivät lakia jokseenkin onnis-
tuneena. Muun muassa eräs puhuja lausui:
„Olen saanut evästyksen, että kaikki kruunun ja
pappilain torpparit olisi saatava uuden maan-
vuokralain alaisiksi”. Samallaisen lausunnon
antoi toinen torppari, joka lausui: „Kannatan
kruununorppareita ja puustelleja uuden maan-
vuokralain alaisiksi. Hän tarkoitti puustelleil-
la tietysti sotilasvirkataloja tai jotain semmoista.

Sitte on tuotu esille muun muassa tämän asian
yhteydessä vuokraajain puolelta se mielipide,
jota eivät ainakaan valiokunnassa olevat sosia-

lidemokraattiset jäsenet missään tapauksessa me-
nisi allekirjoittamaan, nimittäin eräs torppari
huomautti, että maanvuokralaki olisi saatava
siihen suuntaan, että nuo torpat voitaisiin muut-
taa joko viljelys- tai palstatiloiksi.

Kun näin vähän tästä laista on kokemusta ja
asianomaiset, jotka tämän lain alle kuuluvat,
ovat tässä kokouksessa tuoneet esille todellakin
näin ristiriitaisia tietoja, tehden suurempia huo-
mautuksia niitä pykälää vastaan, joista täällä
nyt ei ole puhe, niin olen vielä sitä mieltä, kuten
valiokunnan enemmistö, ettei näitä kysymyses-
säolevia momentteja poistettaisi, vaan hyväk-
syttäisiin valiokunnan enemmistön mielipide.

Ed. K a i r a m o: Joka oli mukana 1908 vuo-
den toisilla valtiopäivillä, muistaa varmasti sen
pitkän ja osaksi kiivaankin keskustelun, joka sil-
loin tapahtui maanvuokralain 32 §:n johdosta.
Nyt kyseessäolevan esitysehdotuksen tekijä ei
ole enemmän kuin vastalauseentekijäkään ny-
kyisessä maatalousvaliokunnassa, niinkuin va-
semmiston äskeinen puhuja täällä nimenomaan
myönsi, kyennyt tuomaan esille mitään uutta
sen lisäksi, mitä silloin eduskunnassa lausuttiin
muutoksen puolesta. Ei myöskään vielä ole ole-
massa mainittavaa kokemusta vuokralain vaiku-
tuksesta, ja näin ollen olisi tämä irtonainen muu-
tosehdotus saanut jäädä toistaiseksi tekemättä.
Kun näin ei ole käynyt, vaan on uudestaan pu-
huttu suuria sanoja muka tapahtuneesta oikeus-
rikoksesta ja sorrosta, jopa satojatuhansia kan-
salaisia painavasta maaorjuudesta, lienee pai-
kallaan täällä sen lisäksi, mitä mietintö sisältää,
vielä sanoa muutama sana tämän agitatorisen
sanatulvan valaisemiseksi.

Vastalauseen tekijät lähtevät siitä, mitä hei-
dän olisi pitänyt ensiksi todistaa. He väittävät,
että tämä pykälä räikeästi loukkaa kaikkialla
tunnustettuja oikeusperiaatteita ja että se mieli-
valtaisesti sortaa oikeutta, jonka yhteiskunta
yleensä myöntää kansalaisille, mutta nyt tahtoo
riistää määrättyltä luokalta. Tahdon heti sanoa,
että jos niin olisi asianlaita, niin velvollisuutem-
me minunkin mielestäni epäilemättä olisi heti
ryhtyä toimenpiteisiin epäkohdan poistamiseksi,
niin vastenmieliseltä kuin tuntuukin ruveta paik-
kaamaan laajakantoista lakia, jonka käytännöl-
lisestä merkityksestä me toistaiseksi tiedämme
perin vähän. Mutta onneksi tämä väite oikeu-
den loukkaamisesta ei pidä paikkaansa.

Nyt niinkuin ennenkin johtuu hyökkäys näh-
däkseni suureksi osaksi siitä, ettei ole jaksettu
pitää erillään toiselta puolen maanveron niin
kutsuttua ansiotonta nousua, toiselta puolen ar-

von lisäystä, joka tapahtuu yksityisen eli tässä tapauksessa vuokramiehen työn ja pääomansijoituksen kautta. Tähän viittaavat edustaja Mäkelän lausunto lähete keskustelussa sekä myöskin suuressa valiokunnassa tapahtunut ajatus-tenvaihto.

Viimeksi mainittu, nimittäin yksityisen työn kautta tapahtunut arvonnousu on riidattomasti vuokramiehen omaisuutta, ja se on hänelle vuokralaissa turvattu kaikissa tapauksissa ja niin hyvin, kuin se on ollut mahdollista. Jälkimäinen taas, ansioton maan arvonnousu, kuuluu yhtä riidattomasti maanomistajalle, meillä yhtä hyvin kuin kaikkialla muualla maailmassa. Sitä ei voida oleellisesti erottaa maanomistuksesta niinkauan, kuin yhteiskunta sitä ei ole pidättänyt itselleen, ja tässä on ymmärtääkseni yksi tärkeimpiä periaatteellisia eroavaisuuksia maanomistuksen ja maanvuokran välillä.

Nykyiselle maanvuokralaille ominaista on, että se pakottaa maanomistajan vuokrasopimuksia tehdessään verrattain pitkäksi ajaksi vuokramiehen hyväksi luopumaan hänelle kuuluvasta maanarvonnousun vapaasta nautinnasta. Kun omistajat näin ovat, silmälläpitäen maan yleishyötyä, luopuneet heille kuuluvasta tärkeästä edusta, niin on se tapahtunut nimenomaan sillä rajoituksella, että tämä etu lankee takaisin vuokranantajalle, ellei vuokramies tai hänen lähimmät sukulaisensa enää tahdo tai eivät voi tätä etua nauttia. Mitään vääryyttä ei suinkaan tapahdu vuokramiehelle tai hänen perilliselleen, kun tämä laissa selvästi esitetty ehto astuu voimaan, sillä se on päinvastoin yhtä kohutuutonta kuin aiheutonta, että laki riistäisi maanomistajalta hänen omaisuutensa siirtääkseen sen sivulliselle, tässä tapauksessa entiselle torpparille, joka ei enää tätä maata viljele, eikä myöskään, niinkuin maanomistaja, vastaa maata rasittavista veroista. Entinen torppari perii juuri sen mitä hänelle kuuluu, nimittäin oman työnsä hedelmät. Hän on sitä paitsi saanut lain säätämässä rajoissa nauttia maan ansiotonta arvonnousuakin, mutta hänellä ei ole oikeutta oman harkintansa mukaan myydä tätä arvonnousua kenelle tahansa, siitä syystä, että se ei ole hänelle koskaan myönnetty. Se ei kuulu enää hänelle, vaan se kuuluu juuri maanomistajalle.

Valitettava tosiasia on, että eräissä maanosissa ja eräissä tapauksissa 32 §:n määräykset tulevat olemaan ristiriidassa yleisesti käytetyn vuokrasopimusmuodon kanssa. Tämä on syynä, miksi useat eri puolueyhmiin kuuluvat edustajat, jotka ovat kotoisin maan näistä osista, ovat tulleet siihen käsitykseen, että mainituissa ta-

pauksissa on kysymys oikeuden loukkaamisesta. Tämän kansantavan verrattain laaja käyttö on nähdäkseni ainoa tosiasia, joka puhuu vastalauseen puolesta ja se olisi mahdollisesti oikeuttanut väliaikaisen poikkeussäännöksen käytäntöön ottamista juuri näitä maan osia varten. Sellaisia paikallisia poikkeussäännöksiä ajateltiin myöskin 1908 vuoden maatalousvaliokunnassa, vaikka näistä ajatuksista täytyi käytännöllisten vaikeuksien takia luopua. Mainitunlainen ristiriita sattuu varsinkin silloin, kun ainoastaan vähäinen aika ennen uuden vuokralain voimaan astumista vuokraaja on niin sanotulla käsirahalla ostanut vuokraoikeuden ja kun hän tai hänen perillisensä sitte sairauden tai muun sellaisen syyn takia on pakotettu luovuttamaan vuokraoikeutensa jollekin muulle kuin 32 §:ssä mainitulle sukulaiselle. Tämä sattuu ainoastaan niissä erityisissä tapauksissa, jolloin vuokramiehellä ei ole vanhempia, sisarusia eikä rintaperillisiä ja on huomattava, että jos sellainen sukulainen on olemassa, mutta syystä tai toisesta itse on haluton tai sopimaton ottamaan vuokraoikeuden haltuunsa, asia kuitenkin helposti voidaan järjestää niin, että vuokraoikeutta ei menetetä. Sellaista menettelyä, esimerkiksi sopivan palveluväen kautta, tullaan epäilemättä yleensä käyttämään, jos on kysymys arvokkaamman omaisuuden nauttimisesta. Minun luullakseni ei todella helliteltävät tapaukset ole varsin lukuisat ja niillä on käytännöllinen merkitys ainoastaan, jos vuokranantaja vastoin paikkakuntalaisten oikeuskäsitystä todellakin käyttää hyväksensä lain hänelle myöntämää oikeutta. Mielihyvällä saa panna merkille, että vasemmisto, joka yleensä niin mielellään valaisee vaatimuksiansa mahdollisimman räikeillä esimerkeillä, ei nyt ole ainoatakaan sellaista maininnut. Sopii ehkä otaksua, että ainakaan toistaiseksi ei sellaisia ole sanottavassa määrässä tapahtunut.

Mutta vaikka sattuisikin sellaisia tapauksia, joihin olen viitannut, niin eihän se tietysti pääasiaa muuta. Joka todellakin luulee, että niin vaikea ja riitainen tehtävä kun on vuokraolojen järjestäminen yleisen lain kautta, voitaisiin suorittaa sillä tavalla, että kaikkien osallisten edut jäisivät entiselleen ja että kaikki osalliset olisivat lakiin kaikin puolin tyytyväiset, hän tekee varmaankin viisaimmin, jos hän ei niin mahdollittomaan yritykseen ollenkaan ryhdy. Ed. Nybergh, lakivaliokunnan arvoisa puheenjohtaja, on jo toisessa yhteydessä tänä iltana viitannut siihen, että varsinainen reformityö ei ole mahdollinen suorittaa tehokkaalla tavalla ilman että yksityisten edut jonkun verran siitä kärsivät.

Ja koska täällä on pidetty suurta melua muutamia harvoja torppareja kohtaavasta vahingosta, joka muuten ei ole vielä edes todistettu tapahtuneeksikaan, niin sopii kai myöskin viitata siihenkin, ettei vielä ole puhuttu sanaakaan siitä vahingosta, jonka maanomistajat, ei yksin Pohjanmaalla, vaan muuallakin, uuden vuokralain takia saavat kärsiä ja myöskin nurkumatta kärsivät.

Saattaa ymmärtää niitä, jotka yleensä vastustavat vuokralautakunnan ratkaisevaa valtaa vuokrasopimuksiin nähden. Sellainen kanta ei mielestäni osota suurta ymmärrystä nykyajan yleiskunnallisten kysymysten käsittelyn suhteen. Mutta se on joka tapauksessa loogillisesti eheä ja siis kanta, joka on puolustettavissa.

Mutta vastalauseen tekijäin ajatusten logiikka, se on minulle vaikea käsittää. Heillä ei ole mitään sitä vastaan, vielä enemmän: he ovat kiihkeästi vaatineet, että vuokralautakunnan tulee tuntuvalta tavalla sitoa yksityisten vapautta, kun kysymys on ensimmäisen vuokrasopimuksen laatimisesta. Mutta niin pian kun tämä ensimmäinen vuokrasopimus on tehty, niin pian kun torppari kohtuullisilla, ehkä hyvilläkin ehdoilla on saanut maan haltuunsa, niin heillä ei ole mitään muistuttamista sitä vastaan, että uusi vuokramies, jos olosuhteet vaan sen sallivat, vaikkapa seuraavana päivänä käyttää asemaa hyväksensä ja koettaa kiskoa mahdollisimman suuren veron ja voiton taloudellisesti heikomaltansa, jättäen sen kautta vuokraamansa viljelysmaan tunnettoman keinottelun ja sitä seuraavan nylkemisjärjestelmän alaiseksi. Ja tähän kaikkeen ei muka vuokralautakunnalla saisi olla mitään valtaa kajota. He nähtävästi eivät huomaa, että heidän ehdotuksensa vaatisi ei ainoastaan 32 ja 34 §:n muuttamista, vaan se vaatisi koko vuokralain rakentamista toisille perusteille. Vastalauseen kanta on yhtä järkevä kuin jos koettaisi varkailta suojella huoneuston, jossa on kaksi ovea, siten, että toiseen oveen hankitaan hyvä patenttilukko, mutta toinen jätetään selko selälleen.

Sanotaan, että joka kansalaisella on kieltämätön oikeus vapaaseen kaupantekoon. Mutta ensiksikin kansalaisella on oikeus myydä ainoastaan se, mikä on hänen omansa. Mutta maan arvon ansioton nousu ei lain eikä sivistyskansojen yleisen käsityksen mukaan kuulu vuokramiehelle, vaan maanomistajalle. Toiseksi, jos lainsäätäjällä on oikeus rajoittaa maanomistajan sopimusvapautta, niinkuin meidän vuokralaissamme on tehty, niin on hänellä ainakin yhtä hyvä oikeus ja kenties suurempikin aihe myös-

kin rajoittaa vuokramiehen kaupitsemis- eli keinottelemisvapautta. Vuokralaki on sisällykseltään ja tarkoitukseltaan oleellisesti suojeluslaki. Se suojelee yksityisen, yhtähyvin vuokramiehen kuin maanomistajankin oikeutta. Mutta tämän ohella on sillä yhtä tärkeänä tehtävänä viljellyn maan suojeleminen kohtuuttomilta, uuvuttavilta ja tarkoituksettomilta rasituksilta, joita se epäilemättä saisi kantaa, jos vastalause hyväksyttäisiin. Kun vuokralaki tämän tekee, niin se samalla suojelee niitä pikkueläjiä, jotka todella k in saavat elatuksensa vuokramaasta, se suojelee heitä syrjäisten hiotusjärjestelmää vastaan, jota vastalauseen tekijät ymmärtämättömyydessään koettavat meille tyrkyttää. Juuri näiden taloudellisesti heikkojen raatajien kannalta on myöskin vastalauseetta vastustettava ja se hyljättävä, sillä he eniten lainmuutoksesta kärsivät.

Lähtekeskustelussa on, niinkuin monasti ennen, lausuttu uhkauksia, että tyytymättömät koettavat, niinkuin sanotaan, „omilla keinoilla” hankkia, mitä kenties ei tämäkään perin kansanvaltainen eduskunta katso mahdolliseksi heille myöntää. Se on mahdollista. Väkivaltaisutta on kyllä ennenkin harjoitettu, mutta sellaiset yritykset loppuvat lyhyeen. Varsinaisilla torppareilla ei ole syytä yhtyä väkivallantekoon minkään ansiottoman maanarvonnousun takia ja arvatenkin he helposti oivaltavat, että nykyinen vuokralaki tehokkaasti suojelee sitä mitä heille kuuluu, nimittäin heidän kotinsa ja heidän työnsä hedelmät.

Minä puollan mietinnön loppupöytäkirjan hyväksymistä.

Ed. E t e l ä m ä k i: Samalla kun minä tulen tervehtimään Suomen väsynyttä torppariväestöä, on minun surullinen velvollisuuteni eduskunnalle ilmoittaa, että maanomistajain tahto ja vastustamaton halu on käyttää edelleenkin tulolähteenä tämän maan vuokraajain työtä. Meidän torppareimme tyytyväisyys on tunnettu, mutta heidän rasituksensa ovat raskaat vieläpä raskaammat, kuin he voivat kärsiä. Meillä oli ainoastaan halu saattaa torppareille oikeus siirtää työvaivauksensa tulokset, torppansa vuokraoikeus toiselle henkilölle, semmoiselle, „johon vuokranantaja kohtuuden mukaan voipi tyytyä”, kuten sanat asetuksen mukaan kuuluvat sen 31 §:n ensimmäisessä momentissa, joka kuuluu tällä tavalla: „Vuokraoikeutensa saa vuokramies siirtää toiselle henkilölle, johon vuokranantaja kohtuuden mukaan voipi tyytyä. Ellei vuokranantaja uutta vuokramiestä hyväksy, eikä

vuokrakirjassa ole sanottu, että vuokramies ilman maanomistajan suostumusta saa siirtää vuokraoikeutensa, on asia vuokralautakunnan tutkittava ja päätettävä". — Minä pyytäisin ed. Kairamon nyt pitämään korvansa auki. — Mutta maanomistajat eivät tähän tyydy, he tahtovat enemmän kuin kohtuus myöntää. He tahtovat, että torppariasetuksessa on oleva sellainen kohta, jonka nojalla isäntä siirron tapahtuessa voi ottaa vuokraajalta torpan pois, melkein ilmaiseksi tai muutamasta pennistä. Tähän me tahdomme muutosta, mutta valiokunnan enemmistö ei ole sitä sallinut. Se vaan tahtoo säilyttää isännille oikeuden ottaa torppareiltaan heidän työnsä tulokset. Sekä suuri valiokunta että maatalousvaliokunnan enemmistö on tahtonut säilyttää isännille tämän vallan. Suomen torppariväestö on tehnyt monta raskasta päivätyötä raivatessaan maata ja sitä tehdessään on se uskonut hyvästä työstään tulevan hyvän palkan. Mutta nyt se saa kuulla ja nähdä, että hyvyys kostetaan pahalla.

Ne liki 200,000 Suomen torpparia ovat valloittaneet viljelykselle villiä luontoa ja tehneet sen alamaiseksi. Mutta nyt tahtovat talolliset uudestaan sanoa maatalousvaliokunnan enemmistön kautta, että heidän on maa ja kaikki mitä siinä on. Antakaa kunnia maanomistajille! Herrat maanomistajat ovat huomanneet, että voimallisin keino kansajoukkojen orjuuttamiseksi on ottaa pois maa heidän jalkainsa alta. Ystävämme maanomistajat tahtovat ärsyttellä torppariväkeä ottamalla heiltä pois heidän luonnolliset, jo vuosisatoja kestäneet oikeutensa, sillä tällaista määräystä ei vanhoissa torppariasetuksissa ole. Mutta sittekään maanomistajat eivät saa torppariväestöä menettämään malttiansa, rauhallisena se kokouksien ja keskustelujen kautta kehittää itseänsä tulevaisuutta varten. Suomen torppari on aina saattanut kärsiä kovimmatkin iskut. Rauhallisena hän on saattanut katsella puolisonsa kuihtumista ja rauhallisena on hän saattanut katsella lapsensa nääntymistä puutteeseen ja nälkään. Suomalainen maanvuokraaja ei ole osottautunut kapinalliseksi. Suomalainen kärsivä vuokralainen on aina ollut tyytyväinen ja rauhallinen, jopa kuolemaansa asti. Hän on saattanut ennen kostuttaa kuihtuvan lapsensa huulia kylmällä vedellä, kuin nostaa uhkaavaa nyrkkiänsä vallanpitäjiä vastaan. Tähän kärsivällisyyteen luottaen uskaltavat maanomistajat kulettää edelleen torpparien sankkoja parvia ahneutensa uhrialtarille, kaiketikin kerran niittääkseen, mitä ovat kylväneet. Vai kuinka, ystäväni? Vähemmistö ei

ole mitään voinut sille, ettei maatalousvaliokunnasta tule mitään muuta kuin hylkääviä päätöksiä tilattoman väestön avunpyyntöihin. Maatalousvaliokunta tulee tänä vuonna yhtä kuuluisaksi, kuin se oli viime vuonnakin, jolloin se laskei sonnit laiturille ja syötti köyhälistölle margariinia. Kaikki maamme taloudellinen ahdingko ja kansamme henkinen kurjuus riippuu maamaisuuden sopimattomasta hallinnosta. Eduskunnalta kansa odottaa pelastusta tilaansa, mutta maatalousvaliokunta tekee toiveet tyhjiksi. Vaikka todellisuus tietää kertoa, että kaikki kuihtuneet ihmisraukat, kaikki vaivaisapua nauttivat joukot ja kaikki ed. Käkikosken inhoomien laitoksien asukkaat ovat huonoon tilaansa joutuneet maanomistajien syystä, ovat huonon torpparilain seurauksia, kuitenkin valiokunnan enemmistö rohkenee ehdottaa, että kaikki torpparien aseman korjaaminen saisi raueta. Tämöiset mietinnöt osoittavat, että sen valiokunnan enemmistö on epäiltävää väkeä. Joko heidän kehityksensä on jäänyt takapajulle taikka ovat he epäterveellisen syrjävaikutuksen alaisia. Toivoisin, että he joskus oppisivat rakastamaan lähimmäistään niinkuin itseään.

Arvoisaa eduskuntaa pyytävät nyt maatalousvaliokunnan porvarit samoin kuin suuren valiokunnankin hyväksymään tämän hylkäävän mietinnön, mutta minä kuitenkin varotan, ettei se sitä tekisi, ja kehotan että eduskunta hyväksyisi vastalauseen. Kannatan siis ed. Lautasalon esitystä.

Ed. Lohi: Ne momentit käsillä olevan uuden maanvuokralain pykälissä, joita esitysehdotuksessa on ehdotettu poistettaviksi, ovat kyllä minun mielestäni sellaisia, että eräissä tapauksissa voidaan niiden nojalla tehdä maanvuokraajalle vääryyttä. Tästä ajatuksesta minä en ole päässyt, vaikka olen kuunnellut niitä pitkiä selittelyjä, joita eräät edustajat ovat antaneet sekä täällä että myöskin suuressa valiokunnassa. Täällä samoin kuin suuressa valiokunnassakin on koitettu todistaa muun muassa sitä, että tällä pykälällä suojellaan tulevan vuokramiehen oikeutta, sen oikeutta, joka tulee sellaisen vuokraajan tilalle, joka syystä tai toisesta on tullut siihen asemaan, että on ollut pakotettu vuokratilastaan luopumaan. Mutta minun mielestäni on aivan selvää, että tämän pykälän nojalla ei sitä voida suojella, tämä 32 §:n viimeinen momentti kun tekee sen aivan turhaksi, antamalla oikeuden maanomistajalle ottaa tuo torppa sellaisessa tapauksessa huostaansa.

Jos nyt tosiaan ajatellaan, että olosuhteet ovat

jollain tavalla muuttuneet, että torppa on tullut niin edulliseen asemaan, että se tuottaa tuloja suhteellisesti paljon enempi kuin ennen noiden olosuhteiden muuttumista oli vuokramaksuksi sovittu, niin tässä tapauksessa täytyy olettaa, että tuohon olosuhteiden muuttumisen kautta syntyneeseen ansiottomaan arvonnousuun on epäilemättä tällä vuokraajalla oikeus niin kauan kuin vuokra-aika kestää, siihen hyötyyn nimittäin, joka näistä muuttuneista olosuhteista on johtunut. Mutta jos asema on tullut sellaiseksi, että vuokramies syystä tai toisesta ei mitenkään voi torppaa enää huostassansa pitää, vaan on pakotettu sen toiselle luovuttamaan eikä hänellä ole sellaisia sukulaisia tai rintaperillisiä, jotka voisivat torpan ottaa huostaansa, niin on selvää, että tässä tapauksessa maanomistaja tulee saamaan tuon torpan huostaansa siitä vähäisestä summasta, mikä arvion mukaan olisi vuokralaiselle tuleva, jos vuokrakausi silloin päättyisi.

Sen lisäksi, mitä täällä on jo puhuttu, tahtoisin vielä valaista asiaa muutamalla esimerkillä, nimittäin huomauttamalla, miten tässä eräanlaatuissa tapauksissa voipi vääryyttä tehdä. Tilanomistaja esimerkiksi on 10 vuotta sitte vuokrannut torparille erään torpan, ajatellaan 50 vuodeksi. Vuokramaksu silloisten olosuhteiden vallitessa on sovittu hyvin alhaiseksi. Nyt on sitte lähistölle esimerkiksi rakennettu rautatie. Olosuhteet ovat niin muuttuneet, että maanarvo on noussut ehkäpä kymmenkertaiseksi. Tuossa torpassa voipi nyt tarmokas ja huolekas torppari saada monen tuhannen markan vuositulot. Hän on silloin lain mukaan oikeutettu tämän hyödyn itselleen pitämään ja nauttimaan vuokrakauden loppuun asti, siis oletetussa tapauksessa vielä 40 vuotta. Mutta ajatellaan, että nyt on tapahtunut sellainen onnettomuus, että torppari sekä hänen vaimonsa ovat kuolleet. On jäänyt rintaperillisiä, jotka lain mukaan saisivat vuokraoikeutta edelleen nauttia, mutta ne ovat niin nuoria ja pieniä, etteivät kykene mitenkään torppaa hoitamaan. Eihän ole hätää, kun torppa on niin hyvällä paikalla, ajateltaisiin nyt, siirretään eli myydään oikeus jollekin muulle vaikkapa huutokaupalla. Koska vuokra-aikaa on vielä 40 vuotta ja vuokramaksu on alhainen, niin tästä voidaan saada siirtosummaksi monta tuhatta markkaa. Lapsilla on siis toimeentulo turvattu. Mutta minun käsittääkseni, siitä en pääse mihinkään, tulee väliin tämä laki, joka estää tuota summaa saamasta. Isäntä on, kuten on jo mainittu, oikeutettu ottamaan torpan itselleen siitä hinnasta, mihin torpparivainajan tekemät pa-

rannukset arvioidaan; ja vielä, jos vuokrasopimus on tehty, kuten oletan, vanhan lain aikana, niin on hyvin epätietoista, minkä verran korvausta siitä voipi tulla. Onneton kuolema teki siis sen, että lapsilta meni ei ainoastaan isä ja äiti, vaan myöskin se perintö, joka ainakin minun oikeudentuntoni mukaan olisi ollut heille tuleva. Maanomistajalle tämä perintö toi kenties kuinkakin suuren tulojen lisäyksen, jota hän, jos ei tuota onnetonta kuolemaa olisi sattunut, ei olisi voinut ajatellakaan ennen 40 vuotta. Nyt hän voi tuon torpan käyttää hyväkseen miten tahtoo. Hän ei ole pakotettu sitä ollenkaan antamaan uudelle vuokramiehelle, jos hän katsoo edullisemmaksi sen muuten käyttää. Ja jos hän antaa sen uudelle vuokramiehelle, niin vuokralautakunta, kun olosuhteet ovat toisenlaiset, voipi arvioida torpan vuokramaksun monta kertaa suuremmaksi kuin se oli torpan ollessa entisellä vuokramiehellä. Tästä tosiasiasta ei päästä mihinkään.

Mutta vaikkakin on näin oikeutettuja näkökohtia, niin minä täydellisesti tunnustan sen, jota tässä muutamia edelliset puhujat ovat ilmoittaneet, että jokainen laki on tavallaan sellainen, että se voipi toisessa suhteessa tuottaa vääryyttä ja toiselta kannalta katsottuna olla aivan oikea. Tässä maanvuokralaissa on epäilemättä myös monta semmoista kohtaa. Tahtoisin muutamalla sanalla valaista vielä eräitä näistä toisista puolista.

Ensinnäkin tämä uusi torpparilaki, joka nyt kaikista tästäkin huolimatta on kokonaisuudessaan kuitenkin, sanoisinko suurin kansanvaltaiseen suuntaan aikaansaatu reformi uuden eduskunnan aikana, tämä laki on niin vastikään voimaan saatu, ettei ole vielä ehditty saada siitä minkäänlaista käytännöllistä kokemusta. Ei ole vielä tuotu esiin sellaista esimerkkiä, että maanomistajat olisivat hyväkseen käyttäneet puheenaolevaa epäoikeutettua lainkohtaa. Ainakin siellä pohjolassa, jonka oloja minä tunnen, on aina ollut käytännössä se, minun käsittääkseni, oikea periaate, että tuollainen torpan myynti ja osto on pidetty noiden kahden välisenä asiana. Siellä nimittäin on olemassa vielä niitä „vapaita talonpoikia”, joista edustaja Lautasalo puhui. Minä luulen, että tällaisissa tapauksissa tuota oikeutta, minkä laki tässä isännille myöntää, tullaan siellä vielä vähemmässä määrässä käyttämään, kun ei sitä ole tähänkään asti vielä käytetty.

Toiseksi täytyy myöskin, ennenkuin koke-
musta on enemmän saatu, ottaa huomioon sekin puoli asiasta, että maanomistajat tietysti ovat

sitä haluttomampia antamaan maitaan vuokraajille, kuta enempi heidän oikeuksiaan rajoitetaan. On aivan selvää, että tätä torpparijärjestelmää ei voida koskaan saada kokonaisuudessaan sellaiseksi, että se molempia asianosaisia tyydyttäisi, taikka tyydyttäisi maataviljelevän väestön pyrkimyksiä ja tilattoman väestön maanhankintatarvetta, vaikka se väliaikaisena toimenpiteenä olojen pakosta on kyllä välttämätön. On hyvin luultavaa, että kun tästäkin uudesta maanvuokralaista saadaan vähän enempi käytännöllistä kokemusta, niin se tulee osotamaan, että siinä löytyy puutteita monessa muussakin suhteessa eikä ainoastaan niissä pykälissä, mitkä nyt ovat käsillä.

Kolmanneksi: onhan meille kaikille hyvin tunnettua, kuinka kiihkeästi eduskunnan arvoa varsinkin viime aikoina on tahdottu halventaa, ei ainoastaan rajantakaisten vastustajaimme taholta, vaan suuressa määrin myöskin kotimaisten, varsinkin oikeistolaisten taholta. Sekä sanomalehdissä että vielä täällä eduskunnassakin on syytetty, että tällä eduskunnan enemmistöllä ei ole minkäänlaista harkitsemiskykyä eikä minkäänlaista johdonmukaisuutta lainlaadinnassa. Vaikkakin minun mielestäni nämä syytökset useimmiten ovat olleet aivan aiheettomia, niin kuitenkin meidän täytyy ymmärtää, että tällaiset syytökset ovat tavallaan, varsinkin nykyisellä ajalla, hyvin vaarallisia, sillä tiedämme, että vihamiehemme naapurimaassa myöskin käyvät hyvin suurta taistelua eduskuntaa vastaan. Kaiken tämän nojalla meidän täytyy varsin vakavasti harkita, että emme milloinkaan tulisi antamaan aiheita tällaisiin syytöksiin.

Koska tämä laki, niinkuin minä jo sanoin, on juuri vastikään voimaan saatu, joten emmeollenkaan voi vedota siitä saatuun käytännölliseen kokemukseen, niin, jos tätä lakia nyt aivan paikalla ruvetaan muuttamaan, minun nähdäkseni annetaan aivan todennäköinen aihe tuohon syytökseen johdonmukaisuuden puutteesta. Voidaan sanoa, että kun eduskunta samasta asiasta vast'ikään päätti niin ja nyt päättää näin, se ehkä tulevana vuonna taas päättää niin, ja ettei sillä ole minkäänlaista johdonmukaisuutta eikä johdonmukaisen lainsäädäntötyön edellytyksiä.

Nämä monet painavat näkökohdat minut ovat saattaneet siihen ajatukseen, että tämä esitysehdotus on vielä tällä hetkellä ennenaikainen. Ja siitä syystä olen jo suuressa valiokunnassa äänestänyt hylkäämisen puolesta ja tulen siten edelleenkin äänestämään.

Ed. K. A. Saarinen: Kun ryhdyin tämän asian käsittelemiseen ottamaan osaa maa-

talousvaliokunnassa, niin minun oikeuskäsitykseni ainakin sanoi minulle, että tässä nyt kerrankin on sellainen asia, jossa todellisesti jotakin saadaan aikaan. Tässähän ei sosialistien alottama homma ole mitään sellaista, joksika niitä tavallisesti tahdotaan kuvata, yli kohtuuden pyrkivää yhteiskuntaa kumoavaa, vaan tässähän pyydetään ainoastansa yksinkertaisesti oikeutta jäsenille siinä kansanluokassa, jonka hyväksi niin mielellään kaikki eduskunnan jäsenet sanovat toimivansa. Ei kuitenkaan kauvan oltu asiata käsitelty, kun jo huomasi, että juuri tässä asiassa aivan heti valiokunnassa asetuttiin suorastaan luokkakanalle. Kaikki oikeusnäkökohdat siellä niinkuin jalestäpäin suuressa valiokunnassakin, ja käsitteäkseni täälläkin sivuutettiin suoranaisten luokkanäkökohtien tieltä. En kuitenkaan tahdo asian tästä puolesta sen enempää puhua, vaikka en voi tätä asiaa tänä iltana aivan vaihtelolla sivuuttaa, niinkuin oli aikomukseni. Siihen, että olen ryhtynyt asiassa käyttämään puheenvuoroa, kehotti minua varsinkin tämän edellisen puhujan lausunto, niin ristiriitainen ja edeltäkin arvaamattomista keikauksista rikas se oli. Samalla kuitenkin tahdon kosketella myös edellisten valiokunnan mietinnön puolesta puhuneiden esiintyjien lausuntoja.

Ensimmäinen puhuja, ed. Saalasti, ei esittänyt eikä minun ymmärtääkseni voinutkaan esiintuoda mitään tosiasioita kantansa tueksi. Senpävuoksi hän vaan lohduttikin sillä, että antaa vääryyden tapahtua eihän näytä vielä vääryydestä, vaikka niin käy, koska ne, joita vääryys kohtaa, eivät ole vielä itse suuremmissa joukoissa kyenneet huomaamaan, että vääryyttä on tekeillä. Hän oli tietysti pelon ja toivon vaiheilla seurannut, mitä Tampereen torpparikokouksessa lausuttaisiin tästä asiasta samaan aikaan kuin asiaa täällä käsiteltiin, siinä valiokunnassa, jossa hänkin oli jäsenenä, ja näyttää hän huomanneen sieltä, että ainoastaan yksi puhuja kokouksen edustajista oli tätäkin asiaa kosketellut ja siitä lausunut, että tämä vääryys olisi maanvuokra-asetuksesta poistettava. Mutta minä luulen, että lohdutus, jonka ed. Saalasti tästä asiasta sai, on aiheeton. Hän ei tainnut ottaa huomioon, että juuri tätä asiaa siellä erittäin alustettiin ja että nimenomaan sanottiin, että tämä asia on eduskunnassa vireillä. Ja asian alustaja siellä oli todellakin yhtä naivi kuin minäkin ja näytti uskovon, että tuollainen niin oikea asia menee lävitse ja lausui, että hän luulee, että tässä saadaan mahdollisesti korjaus aikaan. Senvuoksi

eivät kaiketi minun ymmärtääkseni torpparikokouksen edustajat tahtoneet sen laveammasti tästä asiasta puhua, vaan koskettelivat muita maanvuokra-asetuksen kohtia, joihin nähden he toivoivat heidän edustajiensa täällä eduskunnassa vastaisuudessa pyrkivän saamaan parannuksia toimeen. Mitä perustuksen tapaista ed. Saalasti täällä toi esiin, niin kuin tuo muka syntyvä vuokraoikeuksilla keinottelemineen ja senkin sellaiset, niihin on jo mietintöön liitettyssä vastalauseessa vastattu ja minusta on turhaa siitä sen enempää ruveta täällä kertaa jatkamaan.

Toinen puhuja, ed. Kairamo, esiintyi täällä sellaisella tavalla, josta todellakin voi olla hänelle kiitollinen. Hän sanoi suoraan sen totuuden, jota me olemme aina sanoneet, mutta jota on väitetty valheeksi, että torppariasetuksen pitääkin olla sellaisen, että ainoastaan maanomistaja on tilaisuudessa riistämään, että hänelle on tuleva kaikki, niinkuin täällä jo sanottiin, mitä maasta voi irti saada. Se oli todellakin, niinkuin sanoin, suoraa puhetta ja antaa tietysti vastaisuudessa aiheita enempäänkin puheeseen ja siitä vedettäviin johtopäätöksiin.

Kolmannen puhujan, ed. Lohen, lausunnosta jo puheeni alussa sanoin, että se minun mielestäni on ihmeellisintä, mitä eduskunnan puhujalavalta voi saada kuulla. Hän tunnustaa että vääryys on tapahtumaisillaan, ehkäpä on tapahtunutkin, mutta sanoo, että pitää olla kyllin arvokas, ettei lähde sitä estämään. Eduskunta on tehnyt lain, josta huomataan, että se tuottaa vääryyttä, mutta olisi eduskunnan arvovastaista ruveta sitä korjaamaan. Se olisi aivan samaa kuin sanoa, että yksityiselle henkilölle, joka on loukannut toista, tehnyt vääryyden, ei olisi hänen arvonsa mukaista pyytää anteeksi ja korjata vääryytensä. Se on sellaista logiikkaa, jonka ei luulisi todellakaan kenenkään järkeen mahtuvan.

Kaikki tämä, mitä mainitsemani edustajat ovat esiintuoneet, ei ole kuitenkaan saanut minusta lähtemään sitä mielipidettä, että tosiasiassa on, että maanomistaja, antaessaan määräajaksi vuokralle vuokratiluksen, on siksi ajaksi luovuttanut vuokranottajalle kaiken sen tuloksen, mitä vuokratiluksesta sovitulla määräajalla voi tulla, tapahtukoon tämä tulo sitte joko vuokraajan työstä tai esimerkiksi myös, niinkuin usein tapahtuu, maan arvon kohoamisesta. Maan arvon kohoaminen on itsessään kyllä luonnollista, ja lopullisesti tulee hyödyksi maanomistajalle, sehän on selvää, sitä ei näiden momenttien poistaminen suinkaan ky-

kene korjaamaan, eikäpä sitä olisikaan syy meidän kannalta korjata, niin että se joutuisi paremmin maanvuokraajalle kuin maanomistajalle, sillä sellainen tulo, jonka aiheuttaa yksistään yhteiskunnallinen kehitys eikä ihmisen työ, luonnollisesti olisi tuleva yhteiskunnalle. Mutta kun on näin, että se, nimittäin maanarvon kohoamisen tuottama hyöty, ei kuitenkaan voi tulla yhteiskunnan hyväksi, niin sillä ajalla, joksi maanomistaja on vuokrasopimuksen kautta luovuttanut maaomaisuuden käytön vuokraajalle, on vuokraajalla luonnollisesti oikeus nauttia tätä tuloa hyväkseen; siitä ei pääse mihinkään, jos kerran pidetään vuokrasopimuksesta kiinni. Sitä on tässä myös jo esimerkeillä valaistu. Ed. Lohi, joka lopullisesti ryhtyi vastustamaan, mitä ensin elävästi kuvasi vääryydeksi, on esimerkillään näyttänyt sen todeksi, niin että hän on säästänyt minulta sen vaivan.

Niinkuin sanoin, kaiken sen, mitä tässä on vastalauseesta puhuttu, en voi katsoa kumonneen niitä mielipiteitä, joita vastalauseen puolesta on tuotu esiin. Minä siis pysyn yhä edelleenkin tämän vastalauseen kannattajana.

Ed. Sch y b e r g s o n : Den senaste ärade talaren började sitt andragande så treffligt att jag rent af icke kunde motstå min lust att uttala detta. Han sade att den här gången åtminstone borde ju de borgerliga vara nöjda med socialisternas förslag, så oskyldigt, så föga farligt för kapitalismens idé, som det är. Ja, i själfva verket är det ett helt och hållet kapitalistiskt förslag. Den nya arrendelagen skyddar torparen gentemot jordägaren, men detta förslag skulle icke hindra torparena att fara illa med hvarandra; att genom försäljning af arrendet få svårigheterna för de nya innehafvarene af torpen att ökas och ökas.

Vi skulle naturligtvis med dessa manipulationer komma till en torpareklass, som finge ha det vida svårare än den någonsin haft det under den föregående tiden, en torpareklass, som till det arrende, hvilket den erlägger till jordägarene dessutom skulle få lägga betydliga räntor på den köpeskilling, som föregående innehafvare af torpet betingat sig.

Jag kan med någon sakkännedom uttala mig om denna angelägenhet, emedan en paragraf lika lydande, som den, hvilken herrar socialister nu föreslå, ingick i det förslag till arrendelag, som uppgjordes utaf en afdelning af agrarkommittén, där jag förde pennan. Denna paragraf lämpade sig mycket väl i det system baserat på

full aftalsfrihet, som beteckande detta förslag. Men att försöka smyga in en paragraf af detta innehåll uti en arrendelag, sådan, som den vi nu ha, är icke anständigt.

Ed. A h m a v a a r a: Olisi tästä asiasta pitteimmältäkin puhuttava, mutta rajoitan lausuntoi, kun jo on niin myöhä. Kyllä minusta tuntuu ihmeelliseltä, että sosialistit ehdottavat näin tuiki pataporvarillista ehdotusta. Ehdotuksen mukaan todellakin annettaisiin tilaisuus toiselle vuokramiehelle riistää toista niin paljo kuin sen nahka sietää, mutta ei toki maanomistajalle. Ehdotus on näin muodoin ristiriidassa koko sen periaatteellisen ajatuksen kanssa, jolle torpparilaki on laadittu ja siksi tuntuu vähän kummalliselta kuulla, että voidaan näin ristiriitaisia asioita esittää.

Mitä edustaja Lohen lausuntoon tulee, niin minä luulen, että hän sanoi siinä varsin oikein, ettei hän ole mitään ymmärtänyt niistä selityksistä, joita täällä ja suuressa valiokunnassa asiasta on annettu, sillä koko hänen lausuntonsa todellakin osoitti, ettei hän ole mitään ymmärtänyt. Hän puhui kuinka vapaasti pohjoisessa on torpankontrahteja siirretty. Niin on muualakin tehty. Mutta nyt uusi torpparilaki estää pohjoisessa, niinkuin etelässäkin niitä vapaita sopimuksia. Tämä laki ei ole enää entisellä vapauden kannalla. Olisi hyvä, että arvoisa edustaja tähän asiaan pikkuisen perehtyisi ennenkuin rupeaa puhumaan. Kannatan valiokunnan mietintöä ja minusta sitä täytyy kannattaa jokaisen, joka tahtoo tässä asiassa olla johdon- ja oikeudenmukainen.

Ed. R e n v a l l: Edustaja Kairamo ja Schybergson ovat jo osoittaneet sen ristiriitaisuuden, mikä on olemassa siinä perustelussa, joka on tuotu esiin muutosehdotuksen hyväksi. Minä pyytäisin huomauttaa ainoastaan sitä, että sosialistit maatalousvaliokunnassa itse ovat toisessa yhteydessä huomanneet tämän lakimuutoksen sopimattomuuden. Tässä toisessa asiassa, joka sekin tulee esille tänä iltana, annettuun mietintöön liitettyssä vastalauseessa kerrotaan siitä, kuinka omituisella tavalla maan arvo maassamme on noussut kaksi- jopa kolmikertaisesti korkeammaksi, kuin mikä maan todellista tuottoa vastaa. On luonnollista, että, jos nyt ehdotettu uudistus saataisiin aikaan, tämä maanarvon nouseminen korkeammaksi, kuin sen tuottoa vastaa, tulisi myöskin kohdistumaan vuokratiluksiin, ja silloin olisi tietysti seurauksena, että torpparit saisivat maksaa vuokraa paljon enem-

män, kuin mitä maan tuotto todellakin kannattaisi. Ja kun sosialistit maatalousvaliokunnassa mainitsemassani mietinnössä puhuvat siitä kauheasta päivästä, jolloin metsävarat ovat kulutet loppuun ja luonnon maanarvon nouseminen taas kääntyy alaspäin meneväksi, niin tulee todellakin kysyneeksi, millä tavalla sitten on suojeltava näitä uusia vuokralaisia, joita ehdotetun muutoksen kautta on saatu maksamaan vuokraa liian paljon, se on, enemmän kuin mitä maa tuottaa? Kuinka näitä suojellaan tällaisissa tapauksissa? Minun mielestäni on aivan luonnollista, että tämä ehdotus, joka on tehty sosialistien puolelta, ei ole sopusoinnussa maanvuokralain kanssa ja että se sellaisena nyt ja vatedeskin on hylättävä.

Ed. E. E l o r a n t a: En aikunut tästä asiasta käyttää puheenvuoroa enkä tappaa aikaa, mutta oikeiston ja keskustan taholta annetut lausunnot väkisinkin siihen pakoittavat. Täällä on yritetty käyttää pääväitteenä sitä, että täällä tavalla annettaisiin tilaisuus torppareille riistää torppareiksi pyrkijöitä, mutta täällä ei ole edes yritettykään väittää vääräksi sitä, etteikö maanomistaja, joka saa kyseessä olevien siirtorajotusten avulla vuokraoikeuden omaksensa hyvin useissa tapauksissa ilmaiseksi tai pienestä siirtosummasta, ryhtyisi sillä keinottelemaan ja etteikö hän riistäisi torppariksi pyrkijää yhtä paljon ja enemmänkin kuin torppari toista. On tiedossani eräs hiljattain sattunut tapaus, joka hyvin räikeästi ja sattuvasti kuvaa tuota siirto-oikeuden rajoitusta, ja kun täällä on kaivattu räikeitä esimerkkejä, niin olkoon tämä yhtenä sentapaisena.

Muuan torppari aikoi siirtyä Amerikkaan, ja siirtyikin. Hän oli siirtänyt vuokraoikeutensa toiselle torppariksi pyrkijälle, eräälle tilattomal le. Olisi saanut torpastaan siirtosummana 5,100 markkaa. Vuokra-aika oli vielä siksi pitkä ja torppa aikoinaan saatu siksi siedettävillä ehdoilla, että uuden tulijan olisi kannattanut maksaa tämä summa vuokraoikeudesta, mutta nyt astui väliin tämä uusi maanvuokra-asetus, teki siirron mahdottomaksi sillä summalla ja vaan 100 markkaa laskettiin siitä siirtosummaksi tämän asetuksen mukaan. Tämä torppari siitä huolimatta, että hän ei saanut suurempaa siirtosummaa, muutti Amerikkaan. Maanomistaja sai vuokratilan haltuunsa 100 markalla ja kaksi päivää sen jälkeen myi hän tämän vuokratilan sille, joka oli pyrkinyt siihen jo aikaisemmin ja otti siitä vuokraoikeudesta 5,200 markkaa. Nyt ei ole mitään lakia, joka estäisi maanomistajaa

riistämistä niin säällittä kuin suinkin on mahdollista, eikä ole yritettykään estää sellaista riistoa, mutta jos tämä siirto-oikeus olisi vapaa, niin silloin nämä summat jäisivät tilattomien, jäisivät torpasta poislähtevien käsiin. Nyt ne menevät ilman muuta maanomistajille. Herrat eivät näe tässä mitään vääryyttä, eivät näe tässä mitään keinottelua eikä riistämisyritystä, mutta jos nämä lähtevät torpparit saisivat siirtää vuokraoikeutensa toiselle, olkoon siirtosumma miten korkea tahansa tai miten alhainen tahansa, niin silloin yksinomaan nähdään riistoa. Täällä ei olla niin suoraluontoisia, kuin porvarilliset edustajat olivat maatalousvaliokunnassa. Siellä melkein peittelemättä ja suoraan sanottiin, että kyseessäoleva muutos loukkaa maanomistajan etuja ja siitä syystä sitä vastustetaan. Täällä on koetettu asettua hirveän torppariystävällisiksi ja tilattomien ystäviksi ja siltä kannalta lähdetty vastustamaan tätä tehtyä ehdotusta. Mutta siltä kannalta vastustaminen ei ensinkään ole totuuden kanssa yhtäpitävää.

Yhtenä tärkeimpänä väitteenä täällä myöskin on koetettu tuoda esiin sitä seikkaa, että tämä asetus on vielä liian nuori, ettei sen muuttamiseen ole mitään kiirettä eikä syytä, ja ettei muka ole saatu siitä vielä mitään kokemusta. Mutta nämä asetuksista poistettaviksi tarkoitetut kohdat ovat ilman sen pitempiä kokemuksia riittävän selvät, ja jokaiselle, joka vähänkin on seurannut maanvuokraoloja, täytyy olla selvänä, että tällainen asetuksen kohta ei kaipaakaan sen pitempiä kokemuksia, kuin mitä nyt jo on saatu.

Mitä tulee siihen, että Tampereen torpparikokous katsoi tämän asian vähäpätöisemmäksi, että se enemmän keskusteli muiden kohtien muuttamisesta, se vain todistaa, että siinä laissa on muita vielä räikeämpiä kohtia, joita torpparien etujen kannalta on vaadittava poistettaviksi ja joita siellä pidettiin tärkeimpinä. Tämä on niin ollen yksi niistä vähemmistä, jos siltä kannalta katsoisi, vaikka se todellisuudessa ei ole vähäisimpiä. Kun tämä pienikään epäkohta, joksi herrat sitä täällä väittävät, ei ole autettavissa, kun senkään poistaminen ei mene tässä eduskunnassa läpi, millä tavalla sitten täällä menisivät suurempien epäkohtien poistot, joita herrat, senmukaan kuin äsken esiintoivat, väittävät siinä asetuksessa olevan.

Jos tätä katselee puolelta miltä tahansa, niin luulisi jokaisen, joka vähänkin rakastaa oikeuden noudattamista, ehdottoman velvollisuuden olevan ryhtyä myöskin vaatimaan sellaisen muutoksen toteuttamista, kuin se, mitä tässä on vaadittu. Jos tässä olisi kysymys

jonkun uuden oikeuden torppareille hankkimisesta, jonkun oikeuden, minkä he ovat vanhastaan omanneet, niin voisi ymmärtää porvarillisten vastustuksen. Mutta tässä on kysymys ainoastaan niiden vanhojen oikeussuhteiden palauttamisesta, joita torppariväestöllä on ollut vanhempina aikoina. Onhan tämän uuden maanvuokra-asetuksen 32 § itse asiassa astunut verrattain pitkän taka-astekeen, tehnyt torpparien oikeussuhteet entistään kuristavammaksi. Sillä on riistetty torppareilta se siirtovapaus, mikä heillä vanhemman lain voimassa ollessa on ollut. Silloin kun torpparilla on ollut oikeus siirtää, ei laki ole hänen siirtosummansa suuruuteen koskaan koskenut. Nyt tässä uudessa asetuksessa se on tehty ja hyvin useassa tai oikeastaan useimmissa tapauksissa. Erittäinkin niissä tapauksissa, joissa vuokrasopimus on tehty ennen tämän asetuksen voimaan astumista, on sellainen siirtosumman saaminen kokonaan mahdoton. Tällä tavoin on tahdottu noudattaa aivan kirjaimellisesti sitä suomettarelaisen ryhmän edustajan Hannes Gebhardin vuoden 1908 toisilla valtiopäivillä lausumaa ohjetta, jossa hän sanoi, että torpparit pitää sitoa turpeeseen kiinni. Useampaan kertaan hän vakuutteli että sen pitää olla tarkoituksena. Tässä on tosiaan jonkun verran onnistuttu, mutta on onnistuttu torpparin vahingoksi ja turmioksi. Niissä tapauksissa, joissa torppari vanhuuden, sairauden tai muun työkyvyttömyyden takia on pakotettu torpastaan luopumaan, menee hyvin useassa tapauksessa hänen torppansa kokonaan ilmaiseksi ja maanomistajat kyllä pitävät huolen siitä, että he joka tapauksessa ottavat haltuunsa tällaisen siirron tapahtuessa torpan, kun se vielä tulee heille ilmaiseksi.

Olisi luullut tällaisen nyt kyseessäolevan muutosehdotuksen menevän läpi ja viimeiseen asti minä olen koettanut torjua luotani sitä ajatusta, ettei tämä eduskunta sitä hyväksyisi. Mutta sen jälkeen, mitä asiassa suuri valiokunta on päättänyt ja mitä täällä keskustelussa on esiintuotu, voi pitää melkein pä jo varmana, että tämä esitys oikeiston ja keskustan taholta tullaan hylkäämään. Siinä kyllä herrat johdonmukaisesti ajavat maakaapitalistien etuja, mutta siinä samassa he edelleenkin tahtovat säilyttää niitä kuristusrajoituksia ja niitä torpparien oikeutta ja vapautta rajoittavia säännöksiä, joita 1908 vuoden toisilla valtiopäivillä tähän asetukseen saatiin. Maatalousvaliokunnan enemmistö on selittänyt, että, koska silloin tämä kysymys oli laajan, perusteellisen kes-

kustelun alaisena, nyt ei muka olisi tarvis erikoisemmin mitään tämän asian eteen tehdä. Ei se, että tämä on ollut laajan keskustelun alaisena, muuta sitä tosiasiaa, että tässä on vääryys tapahtunut torppariväestöä kohtaan. Se vain todistaa, että jo silloin yritettiin saada poistetuksi tällaisia kohtia, jotka nykyään on huomattu ja eteenpäin asetusta sovellettaessa huomataan verrattain räikeiksi torpparien oikeuksien kuristuskohdiksi.

Pitemmälti asiaan ei tarvinne puuttua, koska näyttää olevan verrattain eheä kokonaisuus porvariryhmissä asian vastustamiseksi, niin että voi pitää jo varmana tehtyjen aloitteiden hylkäämistä.

Sitten täällä asetuksen nimikkeen alla olevassa johtolauseessa on sattunut tulemaan pieni painovirhe, niin että on pujahtanut yksi »ja»-sana johtolauseen kolmannelle riville liikaa. Lienee hyvä siitä huomauttaa, ennenkuin asiasta äänestämään ruvetaan.

Ed. Jonas Castrén: Edellinen puhuja ed. Eloranta on väittänyt että uudessa torpparilaissa on vieläkin räikeämpiä epäkohtia kuin se vuokraoikeuden siirtosummaa koskeva, jonka muuttamista vaaditaan käsilläolevan mietinnön vastalauseessa. Jos nyt todellakin niin olisi asianlaita, niin kummastuttaa minua suuresti, ettei sosialidemokraattiselta taholta ole tehty joko anomuksia tai esitysehdotuksia noitten erinomaisen räikeitten uudessa torpparilaissa olevien epäkohtien poistamiseksi, vaan on ehdotettu muutosta vain tuossa yhdessä ainoassa verrattain vähäpätöisessä asiassa. Mutta kysymys siitä, onko uuden torpparilain säännös, ettei vuokramies siltä, jolle hän siirtää vuokraoikeutensa, saa siirtosummana ottaa enemmän kuin korvauksen tehdyistä parannuksista, muutettava siten, että vuokraoikeuden siirtäjä voi ottaa kuinka suuren summan tahansa siltä, jolle siirtää vuokraoikeutensa, ei ole verrattain vähäpätöinen asia. Asia on tärkeä ja ennen kaikkea tärkeä uudelle vuokramiehelle. Uutta torpparilakia laadittaessa pitivät sen valmistaajat silmämääränään ettei torpan, lampuotitilan ja mäkitupa-alueen vuokraoikeus tulisi kulkemaan kauppatavarana kädestä käteen. Sillä jos lainlaatiija olisi asettunut sille kannalle, jolle sosialidemokraatit nyt tahtovat asettavaksi, että nimittäin vuokramies olisi ilman mitään rajoitusta oikeutettu ottamaan kuinka korkean siirtosumman hyvänsä siltä, jolle hän siirtää vuokraoikeutensa, niin olisi siitä voinut olla seurauksena ja epäile-

mättä tullut olemaan seurauksena, että vuokraoikeuksien siirtoa olisi ruvettu pitämään kauppatavarana, joka olisi kulkenut kädestä käteen sillä seurauksella, että vuokratilalle lopullisesti jäävä olisi viime kädessä saanut suorittaa niin suuren siirtosumman vuokraoikeudesta, ettei hän pystyisi maksamaan korkoja siirtosummalle eikä vuokramaksuja vuokrantantajalle. Tämä ei siis suinkaan olisi eduksi sille vuokramiehelle, joka joutuisi kenties monienkin siirtojen jälkeen vuokratilaa viime kädessä pitämään. Se ei olisi myöskään eduksi maanomistajalle, koska vuokraoikeudesta suoritettu liian korkea maksu ehdottomasti johtaisi ryöstöviljelykseen, — seikka, joka vahingoittaisi maanviljelyksen edistystä ja aikaansaisi arvaamattomia rettelöitä torpparin ja maanomistajan välillä. Ettei suinkaan uuden torpparilain laatijat ole tahtoneet yksipuolisesti valvoa maanomistajan oikeutta, se käypi aivan epäämättömästi selville voimassaolevan torpan, lampuotitilan ja mäkitupa-alueen vuokrausta koskevan asetuksen 34 §:n viimeisestä momentista, jossa ei lainkaan ole kysymystä vuokramiehen suhteesta maanomistajaan. Siinä määrätään, että perintöjaossa alkoon vuokraoikeutta arvioitako korkeammaksi kuin 30 §:ssä siirtosummasta on säädetty, eikä siis korkeammaksi kuin vuokramiehelle tuleva korvaus parannuksista. Tällä säännöksellä on tahdottu suojella uutta vuokramiestä, sitä rintaperillistä, joka vuokramiehen kuoltua astuu hänen sijallensa, hänen myötäperillisiensä vastaan; on tahdottu estää, että perinnönjaossa vuokraoikeus arvosteltaisiin niin korkealle, ettei sille rintaperilliselle, joka lunastaisi myötäperillisiltään vuokraoikeuden, kävisi mahdolltomaksi pysyä tilalla, hoitaa ja viljellä sitä kunnollisesti ja siitä saada turvaton toimeentulonsa. Tämänkin momentin, jossa ei vähintäkään ole kysymys maanomistajain eduista, tahtovat sosialidemokraatit poistettavaksi. Minkä tähden? Sentähden, että he, asettuen sille kapitalistiselle kannalle, tuolle vapaakaupan kannalle, jota he muuten niin erinomaisesti ilmoittavat vihaavansa, tahtovat, voittaaksensa nykyisten torpparien ja muitten nykyisten vuokramiesten suosiota, valvoa edellisten etuja niiden vuokramiesten etujen kustannuksella, jotka heidän jälkeensä tulevat. Tarkoitus ei ole eikä voi olla mikään muu.

Täällä on puhuttu siitä, että ne määräykset voimassa olevassa torppariasetuksessa, jotka vastalauseentekijät tahtovat saada muutetuiksi, sotisivat kaikkia tunnustettuja oikeuden peri-

aatteita vastaan. Minä rohkenen kaikessa vaatimattomuudessaani epäillä sitä. Minä rohkenen sitä epäillä siitakin syystä, että on olemassa todistuskappale, joka osoittaa, että sosialidemokraatit itse eräässä heidän sepittämässään ja eduskunnalle 1907 vuoden valtiopäivillä jättämässään esitysehdotuksessa asettuvat aivan samalle kannalle vuokraoikeuden siirtosummaan nähden, kuin se kanta on, jolle voimassaoleva torpparilaki samassa asiassa rakentuu. Mainittu eduskuntaesitys koski viljelyspakkoa. Ehdotuksen alla ovat muitten muassa luettavana nimet sellaiset kuin: Wäinö Wuolijoki, Sulo Wuolijoki, Aatto Sirén, — joista edustaja Aatto Sirén nyttemmin on maatalousvaliokunnan jäsenenä. Sanotun esitysehdotuksen 68 § oli näin kuuluva: »Jos tilan haltija (nimittäin vuokramies) tahtoo luopua tilaansa viljelemästä, pidettäköön tilalla lähtökatselmus ja määrättäköön siinä hänelle korvausta tilan viljelemiseen asetetuista kustannuksista, pääomasta ja työstä, joiden kautta tilan arvo on noussut. Tila julistettakoon sen jälkeen haettavaksi sillä ehdolla, että asuja ottaa vastataksaan (nimittäin uusi asuja) tilaa rasittavasta valtion velasta ja suorittaakseen entiselle asujalle hänelle tulevan korvauksen.» Siis vaan korvauksen uudisviljelyksestä ja niistä muista parannuksista, joita viljelijä on tehnyt vuokraesineeseen, vaan ei mitään sen enempää, toisin sanoen, aivan sama kanta ilmenee sosialidemokraattien kolme vuotta takaperin tekemässä esitysehdotuksessa kuin se, jolle uusi asetusta torpan, lampuotitilan ja mäkitupa-alueen vuokrauksesta on asetettu. Mutta nyt on toinen ääni kellossa, koska on huomattu puolueelle hyödylliseksi tyydyttää ainoastaan nykyisten vuokramiesten etua ummistamalla silmät sille suunnattomalle vauriolle, jota sillä tavoin valmistettaisiin jälkeentuleville vuokramiehille.

Edelleen minun täytyy väittää, etteivät vastalauseen allekirjoittajat ole käsittäneet eivätkä ymmärtäneet voimassaolevan torpparilain säännöksiä. Ja kun minä tällaisen väitteen teen, niin on minun tietysti velvollisuus myöskin se todistaa. Tässä todistus. Siinä asetusehdotuksessa, joka löytyy vastalauseena liitettyinä valiokunnan mietintöön, on 34 §:n 3 momentti pysytetty muuttamattomana. Tämä momentti kuuluu: »Muu vuokramiehen oikeudenomistaja olkoon oikeutettu ainoastaan 32 §:ssä (torpparilakia) mainituilla ehdoilla saamaan vuokraoikeuden». Mitä tietää tämä 34 §:n 3 momentti, jonka vastalauseen allekir-

joittajat tahtovat pysytettäväksi? Se viittaa aivan selvästi ja suoranaisesti 32 §:n 4 ja 2 momenttiin. Sillä tahdotaan sanoa, että muu vuokramiehen oikeudenomistaja, kuin jälkeensä jäänyt leski tai rintaperillinen tai vanhemmat tai jokin hänen sisaruksistaan, on oikeutettu ainoastaan niillä ehdoilla, jotka löytyvät 32 §:n viimeisessä momentissa, saamaan vuokraoikeuden. Ja nämä ehdot kuuluvat 32 §:n viimeisessä momentissa näin: »Jos vuokraoikeus on siirretty jollekin muulle kuin vuokramiehen rintaperilliselle tai hänen vanhemmilleen tai jollekin hänen sisaruksistaan, olkoon vuokraantaja oikeutettu 30 päivän kuluessa, saatuaan siitä tiedon, lunastamaan itselleen vuokraoikeuden 2 momentissa mainitusta siirtosummas-
ta». Ja mainitun pykälän toisessa momentissa säädetään, että siirtosumma ei saa nousta sitä korvausta suuremmaksi, jonka vuokramies 25 §:n nojalla olisi oikeutettu saamaan. Siis vastalauseen tekijät ovat pysyttäneet muuttamattomana 34 §:n 3 momentin, joka viittaa 32 §:n 4 ja 2 momenttiin, vielä senkin jälkeen kun nämä lainkohdat ovat itse poistaneet. Mitä arvelaan tällaisesta lainsäädännöstä? Jos kerran 32 §:n 2 ja 4 momentti poistetaan, on selvä että 34 §:n 3 momentti olisi ollut muutettava toisin kuuluvaksi, siinä momentissa kun viitataan 32 §:n 4 ja 2 momenttiin. Selvää on myöskin että asetusehdotuksen otsakirjoitus niinkään olisi ollut muutettava toisenlaiseksi. Voidaanko sellaisille lainsäätäjille, jotka vastalauseessaan mokomia asetusehdotuksia ehdottavat hyväksyttäväksi, antaa minkäänlaista luottamusta? Jo näiden esittämieni muodollisten syitten takia on eduskunnalle mahdollonta hyväksyä vastalauseentekijäin hutilovaa asetusehdotusta, puhumattakaan asiallisista syistä.

Vielä sananen. Ed. Eloranta on tuonut esille esimerkin, jolla hän katsoi voivansa muka todistaa, kuinka epäoikeutettu vuokraoikeuden siirtosumman määräämiseen nähden nykyisen torpparilain säännös on. Ed. Elorannan niin sanotulle esimerkille en minä ainakaan puolestani voi antaa vähintäkään arvoa, ennenkuin sen todenperäisyys todistetaan ja ennenkuin näytetään, minkälaisen seikkojen ja olosuhteiden vallitessa vuokraoikeuden siirto on tapahtunut. Ehdotan että vastalauseessa oleva asetusehdotusentekele hylätään.

Ed. E. E l o r a n t a: Minun täytyy ihailia sitä suurta juhlallisuutta ja hartautta, jolla edustaja Castrén antautuu ajamaan huonom-

paakin asiaa, tässä tapauksessa maakapitalistien etuja. Väittäessään, että tässä on muodollisia virheitä, olisi kaiketikin edustaja Castrénilla ollut suuressa valiokunnassa velvollisuus ryhtyä niiden korjaamiseen, jos sellaista tarvitaan, sillä korjausten ja parannusten tekoa vartenhan se siellä oli käsiteltävänä. Muuten ei edustaja Castrén yrittänytkään todistaa valheeksi sitä väitettä, mikä meidän taholta täällä on tehty, ettei millään lain säännöksillä ole estetty eikä yritettykään estää sitä, että maanomistajat saavat vapaasti keinotella, vapaasti riistää haltuunsa saamiltaan torpilta niin paljon, kuin heitä huvittaa. Ei oikeiston eikä keskustan taholta yritetäkään estää sellaista huijausta eikä sellaista keinottelua, joten keinottelun ja huijauksen estäminen ei sillä taholla olekaan kysymyksessä. Kysymys on vain hankkia maakapitalisteille torpparien kustannuksella sellaisia etuja, jotka itse asiassa kaiken järjen ja oikeuden nimessä heille eivät kuulu eivätkä saisi kuulua. Se on herrojen tarkoitus ja sitä he ajavat takaa. Mutta maanvuokraajien kannalta katsottuna se on lievimmän sanoen menettelyä, jota ei voida pitää aivan suorana.

Ed. K a i r a m o: Viimeisen lausunnon johdosta pyydän vain viitata vuokralautakuntaan. Sillä on koetettu välttää sitä keinottelemista, jota viimeinen puhuja valitti.

Edustaja Lohi on täydellä syyllä valittanut niiden torpparilasten kovaa kohtaloa, jotka kuoleman kautta menettävät vanhempansa. Se on todellakin heille korvaamaton vahinko, mutta sitä ei kykene mikään laki, eikä myöskään vuokralaki korvaamaan. Toivottavaa olisi, että jos edustaja Lohi todellisuudessa kohtaa tällaisia tapauksia, hän asianomaisille antaisi sen neuvon, että he menettelisivät niin, kuin yleensä tällaisissa tapauksissa menetellään, nimittäin, että he hankkisivat lapsille holhoajan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Valiokunnan mietintöä vastaan on ed. Lautasalo useampien kannattamana ehdottanut hyväksyttäväksi maatalousvaliokunnan mietintöön liitetyn vastalauseen. Tulen nimittämään tätä ehdotusta ed. Lautasalon ehdotukseksi. Asiassa on äänestettävä.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy suuren valiokunnan mietin-

nön, äänestää »jaa»; jos »ei» voittaa, on edustaja Lautasalon ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 100 jaa- ja 80 eiväntä. Ed. Lautasalon ehdotus siis on hylätty ja suuren valiokunnan mietintö hyväksytty.

Asian toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Aika on jo kulunut myöhäiseksi ja on vielä käsittelemättä useampia asioita, jotka arvattavasti vievät paljon aikaa. Tahdon jättää eduskunnan päätettäväksi, tahtooko eduskunta vielä toistaiseksi jatkaa istuntoa.

Ed. J o n a s C a s t r é n: Koska seuraavista asioista, nimittäin 5:nnestä ja 6:nnestä epäilemättä tulee syntymään mahdollisesti paljonkin keskustelua, tahtoisin puolestani kunnioittaen ehdottaa, että tällä kertaa lopetettaisiin istunto.

P u h e m i e s: Mitä edustajat arvelevat? On ehdotettu, että istunto keskeytettäisiin. Jos ei muuta ehdoteta, niin eduskunta päättäne, että istunto lopetetaan, sen jälkeen kun pöydällepanot on suoritettu?

Tämä ehdotus hyväksytään.

P u h e m i e s: Tämän mukaisesti siis siirretään tänään esittelemättä jäävät asiat ensi tiistain täysi-istuntoon.

Pöydällepanot:

Prokuraattorin kertomus.

Lakivaliokunnan mietintö n:o 2 Keisarillisien Suomen Senaatin Prokuraattorin Suomen Eduskunnalle antaman kertomuksen johdosta, joka koskee lain käyttöä ja lakien voimassapitämisä maassa esitetään ja pannaan pöydälle ensi tiistaina pidettävään täysi-istuntoon.

Oppivelvollisuus.

Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 1 yleisen oppivelvollisuuden säätämistä ja sen täytäntöönpanoa koskevain eduskuntaesitysten johdosta esitetään ja pannaan pöydälle niin ikään ensi tiistain täysi-istuntoon.

Äitiysvakuutus.

Työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 4

äitiysvakuutusta koskevista anomusehdotuksista, joka tämän jälkeen esitetään, pannaan myöskin pöydälle ensi tiistain istuntoon.

Suuren valiokunnan jäseneksi

ed. Setälän tilalle ilmoitetaan olevan vuorossa astua ed. Nylander.

Seuraava istunto on ensi tiistaina kello 6 i. p.

Täysi-istunto päättyy kello 11,37 yöllä.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

22. Tiistaina 26 p. huhtikuuta

klo 6 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Esitetään:

- 1) Arm. esit. n:o 9 leimasuostunnasta.

Kolmas käsittely:

2) Ehdotus muutoksiksi torpan, lam-
puotitilan ja mäkitupa-alueen vuokrasta
maaliskuun 12 p:nä 1909 annetun asetuk-
sen 32 ja 34 §:iin.

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mie-
tintö n:o 3; Maatalousvaliokunnan mietintö
n:o 1; ed. E. Elorannan y. m. edusk. esit.
n:o 21.

Toinen käsittely:

3) Palkkaussäännön kumoamista tarkoit-
tavat eduskuntaesitykset.

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mie-
tintö n:o 4; Työväenasiainvaliokunnan
mietintö n:o 2; ed. Kaarneen edusk. esit.
n:o 3 ja ed. Sillanpään y. m. edusk. esit.
n:o 16.

Esitetään:

4) Täysi-istunnossa t. k. 19 p:nä pöydälle
pantu ed. Kellosalmen y. m. välikysymys,
joka koskee vaalilippujen lähettämistä
Suursaaren ja Tytärsaaren vaalilautakun-
nille.

5) Kertomus suomalaisen kirjallisuuden
edistämiseksi myönnetyn määrärahan käyt-
tämistä varten asetetun toimikunnan toi-
minnasta vuonna 1909, joka täysi-istun-
nossa t. k. 19 p:nä pantiin pöydälle viime
istuntoon, vaan silloin jäi käsittelemättä.

Ainoa käsittely:

Siv.

6) Uudisviljelyksen edistämistä viljelys-
pakkoperiaatteen mukaan koskeva anomus-
ehdotus.

387

Asiakirjat: Maatalousvaliokunnan
mietintö n:o 2; ed. Huttusen y. m. anom-
ehd. n:o 19.

Ensimmäinen käsittely:

7) Yleisen oppivelvollisuuden säätämistä
ja sen täytäntöönpanoa tarkoittavat edus-
kuntaesitykset.

Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mie-
tintö n:o 1; ed. V. Jokisen y. m. edusk.
esit. n:o 2; ed. Soinisen ja Käkikosken
edusk. esit. n:ot 11 ja 12; ed. Pennasen
y. m. edusk. esit. n:o 7 ja ed. Kallion y. m.
edusk. esit. n:o 8.

Ainoa käsittely:

8) Keisarillisen Suomen Senaatin Pro-
kuraattorin Suomen Eduskunnalle antama
kertomus lainkäytöstä ja lakien voimassa-
pitämisestä maassa.

Asiakirjat: Lakivaliokunnan mie-
tintö n:o 2; edellä mainittu kertomus.

9) Aitiysvakuutuksen aikaansaamista tar-
koittavat anomusehdotukset.

Asiakirjat: Työväenasiainvaliokun-
nan mietintö n:o 4; ed. Pärssisen y. m.
anom. ehd. n:o 2 ja ed. Iida Yrjö-Koskisen
anom. ehd. n:o 70.

Esitetään:

10) Suomen luotsilaitoksen aijotun uu-
destaan muodostamisen sillensä jättämistä
tarkoittava ed. vapaaherra Wreden y. m.
anomusehdotus n:o 133.

Pöydällepanoa varten esitetään:

11) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 2 armollisen esityksen johdosta, joka koskee suostuntaveroa mallasjuomain valmistamisesta.

12) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 3 armollisen esityksen johdosta, joka koskee paloviinan valmistamisesta suoritettavaa veroa sekä sanotun veron käyttämistä.

13) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 4 armollisen esityksen johdosta, joka koskee suostuntaveroa pelikorteista.

14) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 5 yleisen oppivetyllisyyden säätämistä ja sen täytäntöönpanoa koskevien eduskuntaesitysten johdosta, mikäli ne koskevat kansakoululaitoksen kustannuksia.

15) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 2 määrärahan myöntämistä maalaiskansakoulujen varattomien lasten ravinto- ja vaatetusavuksi tarkoitettavien anomusehdotusten johdosta.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Annala, Granfelt, Halonen, A. Hjelt, Koskinen, Latvala, D. Neovius, Nevanlinna, Sivenius, Soininen, Telkkä ja Wuorivirta.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta tämän illan istunnosta myönnetään sairauden takia edustaja Granfeltille sekä yksityisasiain vuoksi ed. Telkälle ja Koskelle.

Uusia armollisia esityksiä.

Eduskuntaan saapuu senaattori R a i n e s a l o esittelijäsihteeri Degerholmin seuraamana, ja lausuu:

Kunnioitettava Herra Puhemies! Arvoisa Suomen Eduskunta! Keisarillisen Suomen Senaatin määräyksen mukaan on minulla kunnia Suomen Eduskunnalle jättää seuraavat Keisarillisen Majesteetin armolliset esitykset, nimittäin:

n:o 10, erityisestä vuodelta 1911 suoritettavaa sotilasverosta;

n:o 11, varojen hankkimisesta niihin tarpeisiin, joihin vakinaiset valtion tulot eivät riitä;

Siv.

409

"

"

"

"

n:o 12, varojen osottamisesta kansakoululaitosta ynnä erinäisiä sivistystarkoituksia varten vuodeksi 1911;

n:o 13, kulkulaitosrahastosta vuodeksi 1911;

n:o 14, suostunnanluontoisen pääoma- ja kuponkiveron suorittamisesta;

n:o 15, varojen osottamisesta vuodeksi 1910 sotilasrahaston tulojen täydentämiseksi; ja

n:o 16, varojen osottamisesta sen lainamäärän takaisin maksamiseksi, joka vuonna 1909 on siirretty valtionrahastosta suostuntarahastoon sen menojen suorittamiseksi.

P u h e m i e s: Eduskunnalle jätetyt armolliset esitykset on Eduskunta ottava perustuslain mukaan käsitelläksensä.

Vapautus Suuren valiokunnan jäsenyydestä.

P u h e m i e s: Vielä on ilmoitettava että ed. Anneberg nyttemmin on nimitetty senaattoriksi Keisarillisen Senaatin Oikeusosastoon ja että hän senvuoksi ei enää voi olla jäsenenä suuressa valiokunnassa.

Antellin valtuuskunnan vaali.

P u h e m i e s ilmoittaa että sittenkun Eduskunta tämän kuun 8 päivänä hyväksyessään valtiovarainvaliokunnan mietinnön n:o 1 sen kertomuksen johdosta, minkä lääketieteellisensiaatti Herman Frithiof Antellin testamenttaamia kokoelmia ja rahavaroja hoitamaan asetettu valtuuskunta on vuosilta 1907, 1908 ja 1909 Eduskunnalle antanut, oli jättänyt puhemiesneuvoston toimeksi valita mainittuun valtuuskuntaan, lukien 1 päivästä tammikuuta 1911, kaksi vakinaista ja neljä varajäsentä niiden jäsenten sijaan, jotka arpa on määrännyt toimistaan eroamaan sekä puhemiesneuvoston ratkaistavaksi samalla oli jätetty myöskin valtioneuvos E. Aspelin-Haapkyllän pyyntö, että hänet vapautettaisiin sanotun valtuuskunnan jäsenyydestä ja uusi vakinainen jäsen valittaisiin hänen sijaansa, oli puhemiesneuvosto tämän kuun 22 päivänä suorittanut mainitut tehtävät; ja että puhemiesneuvosto, sen ohessa että valtioneuvos Aspelin-Haapkyllän eronpyyntö jätettiin varten ottamatta, koska puhemiesneuvostossa tiedettiin, että hänet voitaisiin saada suostumaan toimessa edelleenkin pysymään, on uudelleen valinnut eroamisvuorossa olevat vakinaiset jäsenet filosofian-

tohtori Julius Ailion ja valtioneuvos Mauritz Hallbergin, joka viimeksimainittu eronpyynnöstään huolimatta, oli, kuten tiedettiin, ilmoittanut suostuvansa toimen vastaanottamaan, jos se olisi välttämätöntä, vakinaiseksi jäseniksi, sekä eroamisvuorossa olevat varajäsenet taiteilija Eero Järnefeltin, toimittaja Yrjö Sirolan ja professori Werner Söderhjelman uudelleen varajäseniksi ja neljänneksi varajäseneksi neiti Helena Westermarckin.

Eduskunnalle saapuneita pöytäkirjanotteita ja sähkösanoma.

Puhemies: Vielä on ilmoitettava että eduskunnalle on viideltä eri paikkakunnalta saapunut pöytäkirjanotteita ja yksi sähkösanoma tämän kuun 5 päivänä eduskunnassa tapahtuneen lähetekeskustelun johdosta. Nämä pöytäkirjanotteet ja sähkösanomat ovat nähtävinä kansliassa.

Muutos päiväjärjestykseen.

Puhemies: Päiväjärjestykseen on ilmoitettava se lisäys, että 10:ntenä asiana tulee esitettäväksi, paitsi päiväjärjestykseen merkittyä asiaa myöskin ed. Liliuksen ynnä muitten anomusehdotus n:o 133 a, joka tarkoittaa samaa kuin ed. Wreden ynnä muitten anomusehdotus n:o 133. Mainitut asiat esitetään yhdessä.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Leimasuostuntaa

koskeva armollinen esitys n:o 9, joka tämän kuun 19 päivänä eduskunnalle tuotiin, esitetään, ja ilmoittaa puhemies että puhemiesneuvosto ehdottaa asian lähetettäväksi valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Arajärvi: Valtiovarainvaliokunnan jäsenen ei ole tarvis eikä soveliaistakaan tänään antautua tavalliseen evästyskeskusteluun puheenalaisen armollisen esityksen johdosta. Mutta sitä oikeutetumpi hän sen sijaan lienee nyt

heti näin työn alkaessa ilmoituomaan sen kiusallisen tunteen, joka epäilemättä painostaa jo kaista valiokunnan jäsentä samoin kuin koko eduskuntaa, kun eduskuntatyön loppuun käydessä esitetään armollinen esitys, jossa eduskunnalta pyydetään — siinäkin osaltaan huomattavaa veron lisäystä, ilman että tätä ennen on eduskunnalle jätetty minkäänlaista tietoa siitä, mihin näitä varoja tarvitaan, ja millä lailla niitä aijotaan käyttää. Tosin hallituksen puolelta juuri äsken tuotiin eduskunnan kauan kaipaama armollinen esitys varojen hankkimisesta niihin tarpeisiin, joihin vakinaiset valtion tulot eivät riitä, ja samalla joukko muita suuria uusia veroja vaativia esityksiä, mikäli niiden sisällyksestä sanomalehdissä olleista tiedonnoista edustajat ovat voineet tulla havaitsemaan. Mutta tämä seikka ei suinkaan ole omansa eduskunnan jäsenen apeata mielialaa helpottamaan, vaan pikemmin päinvastoin.

Vastaisuus on osoittava, onko ja missä määrin valiokunta ja eduskunta enää tilaisuudessa, ajan ollessa niin vähäisen, kuin se nyt jo on, käsittelemään tämän ja muut uusia veroja vaativat armolliset esitykset sillä perinpohjaisuudella, jota asia kaipaaisi. Mutta tätä kukaties hallituksen puolelta ei ole olevissa oloissa elettäessä niin paljon odotettukaan. Aikaisemmat ilmiöt viittaavat siihen, että tämmöisissä ylen tärkeissä maata koskeissa asioissa nykyään ehkä vain odotetaan sitä, että eduskunta umpimähkään joko kieltäisi tai myöntäisi sitä, mitä kulloinkin tämmöisissä, niinkuin äsken mainitsin, tärkeissä esityksissä esillä on.

Mitä erityisesti tähän leimaveroesitykseen tulee, niin sen käsittely itsessään tietysti ei ole sanottavia vaikeuksia tuottava, ellei ota huomioon juuri niitä kohtia armollisessa esityksessä, joissa uusia veroja pyydetään.

Eduskunnan jäsenet ovat huomanneet, että leimasuostunnalla aikoo hallitus saada tällä kertaa eli vuonna 1911 kokonaista 4,175,000 markkaa. Eduskunnan arvioima tulo kulumassa olevaa vuotta varten on 3 miljoonaa markkaa, johon on luettuna myöskin perunkirjoituksista ja testamenteista koituvat 1,150,000 markkaa, mitkä tulot v. 1911 aiotaan koota erityisellä jäämistöveroasetuksella. Hallitus siis itse asiassa odottaa, että eduskunta myöntäisi leimaveron avulla kannettavaksi kansalta 1,850,000 markan sijasta 4,175,000 markkaa. Pääasiassa tämä suuri lisäys aijotaan saada vekseliveron avulla. Kokonaista 1 ½ miljoonaa markkaa odottaa hallitus sillä

lailla saatavan ja armollisessa esityksessä sanotaan, että »tällä kertaa on raha-asiallisista syistä aivan välttämättömän tarpeellista», että eduskunta hyväksyy ehdotetun veron.

Minä puolestani en katso tässä tilaisuudessa tarpeelliseksi lausua käsitystäni puheenalaisesta asiasta tai sitoa itseäni siihen tai tähän lopputulokseen, mutta minä en saata salata sitä seikkaa, että juuri samaan aikaan, jolloin hallitus odottaa tämän veron avulla saatavan kansalta 1 ½ miljoonaa markkaa, kautta koko maan käy ajatus siihen suuntaan tai ääni on sellainen, että korkokanta on ylen rasittava. Tämä tosiasia ei ole kiellettävissäkään, ja mikäli minä tiedän, ovat kaikki toimenpiteet viimeisinä aikoina olleet käymässä siihen suuntaan, että tässä suhteessa saataisiin parannusta aikaan. Mutta jos niinkin onnellisesti kävisi, että asianhaarat voivat johtaa niihin tuloksiin, joita korkokannan suhteen yleensä odotetaan, niin tämä vero, jota hallitus nyt pyytää, jos eduskunta siihen suostuu, tekee yhdellä ainoalla kerralla tyhjäksi ne toimenpiteet, joihin olen viittannut. Tämä vero on katsottava ylen raskaaksi veroksi, vaikkakin itse veroesine tunnustettaisiin soveliaaksi. Jos tämä taakka on välttämätön kansan ottaa kannettavaksensa, jos se on välttämättömän tarpeellinen, niinkuin hallitus esittää, niin ei voine olla kahta mielihetkeä siitä, että se tavattoman raskaasti tulee painamaan maan kauppaa ja teollisuutta. Nytkin korkokannan ollessa maassa niin korkea, kuin se on, näyttää asema yleensä siltä, että likipitään kaikki se vuositulos, mikä kaupan ja teollisuuden alalla on voitu viime vuosina saavuttaa, on mennyt korkeisiin korkoihin.

Mutta kuten sanottu, minulla ei ole erityistä halua nyt viipyä näissä asioissa. Minä olen tahtonut tässä tilaisuudessa etupäässä sanoa sen, mitä jo olen sanonut, sen takia että minä valtiovarainvaliokunnan jäsenenä tunnen olevani sängen arveluttavassa asemassa, kun nyt käydään käsittelemään tätä armollista esitystä ja niitä armollisia esityksiä, joita eduskunnalle juuri äsken tuotiin eduskuntatyön näin viimeisillään ollessa.

Ed. Kotonen: Leimasuostuntatulojen »kartuttaminen on tällä kertaa raha-asiallisista syistä välttämättömän tarpeellinen», lausutaan käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä, ja se on kylläkin hyvin uskottavaa kaiken sen jälkeen, mitä valtiotaloutemme alalla viime aikoina on tapahtunut ja on suunniteltu ta-

pahtuvaksi, vaikkei hallituksen esityksessä mainitakaan, mistä tällainen välttämätön rahan-tarve johtuu. Toinen asia on sitten, onko eduskunnalla aihetta nykyisissä oloissa ryhtyä hallituksen rahantarvetta tyydyttämään, varsinkin lisätyitä suostuntoja myöntämällä. Siihen puoleen asiassa en nyt kuitenkaan kajoa, yhtä vähän kuin myöskään katson ansaitsevan vaivaa kiinnittää huomiota siihen viinaa ja sirkusnäytäntöjä suosivaan, mutta eduskunnan päätöksiä moitiskelemaan sävyyn, joka hallituksen esityksen perusteluissa miltei joka sivulla ilmenee. Pyydän vain siltä varalta, että leimasuostuntaa tällä kertaa ollenkaan tulee myönnettäväksi, tehdä muutamia pääasiallisesti aivan muodollisia huomautuksia eräisiin asetusehdotuksen yksityiskohtiin nähden.

Yhdenmukaisesti sen kanssa, mitä nykyisin on voimassa, ehdotetaan hallituksen esityksessä, sen sivulla 20, säädettäväksi että leimasta vapaa on muiden muassa »jäljennös viranomaisen luona säilytettävästä asiakirjasta». Sanan »asiakirja» ovat muutamat viranomaiset tahtoneet tässä kohti ymmärtää siten, että se tarkoittaisi ainoastaan erinäisiä vähäisempiä viranomaisten luona säilytettäviä asiapapereita, niinkuin esimerkiksi perunkirjoja, konkurssikirjoja, viikkoja ja niin edespäin, mutta ei sellaisia asiakirjoja kuin tuomiokirjoja, joista annetut jäljennökset nämä viranomaiset senvuoksi ovat kirjoittaneet leimapaperille. Kun kuitenkin tämän määräyksen alaisiksi ilmeisesti on tarkoitettu kuulumaan muun muassa juuri tuomiokirjoista annettavat jäljennökset, olisi asetusten sanamuotoa ehkä selvennettävä niin, ettei väärinkäsitystä saattaisi syntyä.

Niinikään on asetusehdotukseen muuttamattomina otettu nykyisen leimasuostunta-asetuksen säännökset siitä, että velkakirja tai muu saamistodiste, kun se kiinnityksen tai maksun saamiseksi oikeuteen tai ulosottoviranomaisille tuodaan, on kartoitettava 1/5 prosentilla siitä pääomasta, josta kiinnitystä tai maksua haetaan, sekä että velkakirja, joka konkurssin tai vuosihaaston valvonnassa näytetään oikeudelle, on leimasta vapaa. Nämä säännökset ovat, se täytyy myöntää, jossain määrin sekä epäselvät että muutenkin onnistumattomat, ja ovatkin ne sikäli kuin käytännöstä tiedän johtaneet erilaiseen tulkintaan. Niinpä on kysytty, tarkottaako sana »saamistodiste» myöskin laskua ja konttokuranttia. Käsitteellisesti näitä kumpakaakaan ei voitane lukea saamistodisteiksi, mutta toisaalta on selvää, että ne on tarkoitettu niihin luettaviksi, eikä ole-

kaan mitään syytä vapauttaa niitä, jotka laskun ja konttokurantin näyttävät oikeudelle, hakiessaan ulos saataviaan, leimasuostuntaa maksamasta, jos kerran velkakirjat ja muut saamistodisteet ovat kiinnitettävissä tai maksua haettaessa leimamerkeillä varustettavat.

Edelleen on huomattava, että puheenaolevan lainkohdan 1 momentti alkaa sanoilla »velkakirja tai muu saamistodiste», mutta 2 momentissa, joka koskee konkurssia ja vuosihaastoa, sanotaan vain: »velkakirja, joka konkurssin ja vuosihaaston valvonnassa» j. n. e. Saat-
taa näin ollen jäädä siihen käsitykseen, ettei esimerkiksi vekseli, joka konkurssin tai vuosihaaston valvonnassa näytetään oikeudelle, olekaan leimasta vapaa, mutta sekin tulkinta silminnähävästi on vastoin lainsäätäjän tarkotusta. Myönnettäköön muuten että ruotsinkielisessä asetuksessa tämä ristiriitaisuus ei käy niin selvästi esille. Se määräys taas, että leimamaksu on oleva $\frac{1}{5}$ prosenttia siitä pääomasta, josta kiinnitys tai maksu haetaan, on aivan epäkäytännöllinen, se kun aiheuttaa mitättömän pienien leimamerkkien käyttämistä. Käytännöllisintä kai olisi määrätä leimamaksut näissä tapauksissa luettaviksi täysiltä sadoilta markoilta, niinkuin oli laita aikaisemmissa leimasuostunta-asetuksissa.

Myöskin 2 luvun 6 pykälässä oleva säännös että »jos suoritettavan leimamaksun suuruista leimaa ei ole, eikä määrää voida pienemmillä leimoilla tasan suorittaa, käytettäköön lähinnä pienempää leimaa», on vaikea ymmärtää siinä tapauksessa, että se pääoma, jonka kiinnittämistä tai maksua haetaan, on niin pieni, että tuo »lähinnä pienempi leima» on yhtä kuin nolla. Muutenkin on huomattavaa että asetusta tässä kohti helposti voidaan kiertää. Ei tarvita muuta kuin että, kun on kysymys esimerkiksi maksun hausta laskun tai konttokurantin nojalla, asianosainen, joka maksua hakee, jäljentää laskun tai konttokurantin haasteanomukseen, jossa tapauksessa hänen ei ollenkaan tarvitse sitä enää oikeuteen jättää, ja silloin hän on myöskin vapautunut siitä leimamaksusta, joka laissa on tarkoitettu tällaisesta saamisvaatimuksesta suoritettavaksi. Käytännöllisistä kokemuksista tiedän, että tätäkin on noudatettu varsinkin silloin, kun on ollut kysymys suuremmista summista, jolloin myöskin leimamaksut olisivat tulleet kokolailla korkeiksi. Asetuksen määräyksen voi kiertää sekin, jolla on varsinainen saamistodistus, jonka voisi oikeudelle esittää; hän sopii vastapuolen kanssa, että tämä tulee oikeuteen ja myöntää

velan, ja silloin ei tarvita mitään velkakirjaa tai vekseliä jättää oikeuteen, eikä niin ollen myöskään leimamaksua suorittaa. Olisi ehkä senvuoksi säädettävä, että jos ei maksua haettais mitään asiakirjaa ole esille annettu, asiasta annettava toimituskirja on varustettava sitä pääomaa vastaavilla leimoilla, josta maksua haetaan.

Ed. J o n a s C a s t r é n: Eduskunnan itseverotusoikeuteen kuuluu, että eduskunnalla valtiopäiväjärjestyksen mukaan on oikeus tutkia, riittävätkö valtion vakinaiset tulot valtion tarpeisiin, ja ainoastaan siinä tapauksessa, että tämän tutkinnon tuloksena on, että valtion vakinaiset tulot eivät riitä, on eduskunnan osotettava suostuntavaroja uupuvan määrän täyttämiseksi. Valtiopäiväjärjestyksen määräykset tässä kohden ovat aivan selvät ja kiistämättömät. Niinpä säädetään valtiopäiväjärjestyksen 26 §:n 2 momentissa, että »valtiopäiväin alussa annetaan eduskunnalle esitys varojen hankkimisesta niihin tarpeisiin, joihin vakinaiset valtion tulot eivät riitä, selvitykseksi tästä liitetään esitykseen laskelma valtion vakinaisista varoista ja tarpeista ensitulevaksi varainhoitovuodeksi». Valtiopäiväjärjestyksen 43 §:n 2 momentissa säädetään, että valtiovarainvaliokunnan tulee tästä esityksestä annettavassa mietinnössä ehdottaa, »miten varoja menojen suorittamiseen on hankittava, mikäli vakinaiset valtiovarat eivät riitä». Vihdoin viimeinkin on eduskunnalle tänä päivänä jaettu se esitys, josta puhutaan valtiopäiväjärjestyksen 26 §:ssä. Minä rohkenisin kehottaa valtiovarainvaliokuntaa ottamaan mitä tarkimman harkinnan alaiseksi, onko raha-asioittemme nykyisellä kannalla ollen syytä lainkaan myöntyä minkäänlaisen leimasuostunnan suorittamiseen. Me tiedämme kuinka Venäjän ministerineuvoston sekaantumisen kautta meidän valtiovaramme, meidän valtiotaloutemme ovat mitä surkuteltavimmassa tilassa. Me tiedämme edelleen, että hallitsijalla on se käsitys, että hän yksistään saapi yksipuolisesti määrätä yleisen valtion rahaston ja sotilasrahaston tuloista ja että eduskunnan, jos se tahtoo joitakin määrärahoja osoittaa, on niitä osoittaminen suostuntavaroista.

Tällaiseen valtiovarainvaliokunnan harkintaan on minun ymmärtääkseni sitäkin enemmän syytä sen määräyksen johdosta, minkä hallitsija antoi erään 1908 vuoden toisten valtiopäivien kirjelmän johdosta. Eduskunta lausui 30 päivänä 1908 hallitsijalle lähettämässään

alamaisessa kirjelmässä valtiopäiväjärjestyksen selvään säännökseen perustuvana mielipiteenään, että yleisen valtion rahaston tulot ovat etupäässä tarkoitettut juoksevien valtiomenojen suorittamiseen ja että ainoastaan sikäli, mikäli näitä siihen riittää, on vajauksen täyttämiseksi osoitettava suostuntavaroja. Tästä huolimatta määräsi hallitsija, että kun eduskunnan päättämät menot kansakoululaitosta ynnä muita sivistystarpeita varten ja valtiopäiväin maksuihin vuodelta 1909 yhteensä nousivat 8,820,500 markkaan ja koska tämä määrä oli 3,543,500 markkaa suurempi, kuin se 5,277,000 markan summa, jonka eduskunta oli 1909 vuoden tuloja menoarvion järjestämiseksi suostuntavaroista osoittanut tämän vajauksen peittämiseksi, oli korkeintaan 3,543,500 markkaa siirrettävä yleisestä valtion rahastosta suostuntarahastoon lainana, jonka takaisinmaksamisesta oli eduskunnalle annettava armollinen esitys. Jos tällainen armollinen esitys eduskunnalle annetaan on eduskunnan tietysti mahdoton sitä hyväksyä. Sen täytyy se hylätä. Jos eduskunta taasen osottaisi leimasuostuntaveron hyväksymisellä suuria summia hallituksen kannettavaksi, niin voisi tapahtua, että hallitus päältäpäin ottaa leimasuostuntaveron kautta hankitusta summasta sen määrän, minkä hallitsija on käkenyt, muka lainana, siirrettäväksi suostuntarahastoon, ja että ne tarkotukset, joita varten eduskunta on leimasuostunnan hyväksynyt, ja ne määrärahat, jotka se sen hyväksymisellä on tyydyttäväksi tarkoittanut, jäävät tyydyttämättä.

Asiain näin ollen en ole voinut olla lausumatta vakavaa kehoitusta valtiovarainvaliokunnalle ottamaan kysymystä leimasuostunnan myöntämisestä mitä tarkimman harkinnan ja punnitsemisen alaiseksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Armollinen esitys lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

2) Ehdotus muutoksiksi torpan, lampuotitilan ja mäkitupa-alueen vuokrasta maaliskuun 12 päivänä 1909 annetun asetuksen 32 ja 34 §:iin.

Kolmannen käsittelyn alaiseksi esitetään ed. E. Elorannan y. m. eduskuntaesityksessä n:o 21 tehty, maatalousvaliokunnan mietinnössä n:o 1 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 3 valmistelevasti käsitelty ehdotus muutoksiksi torpan, lampuotitilan ja

mäkitupa-alueen vuokrasta maaliskuun 12 p:nä 1909 annetun asetuksen 32 ja 34 §:iin.

Keskustelu:

Ed. W a r v i k k o: Eduskuntaesitys uuden maanvuokralain parin pykälän muuttamisesta toisin kuuluviksi on minusta aivan liiallista hätiköimistä, kun tämä laki on ollut voimassa ainoastaan yhden vuoden ja käytännössä muuttaman talvikuukauden — vuokralautakunnathan valittiin vasta viime syksynä. Tästä seuraa, että lakia ei ole ehditty vielä käytännöllisesti eikä juriidillisesti kokeilemaan. Luullakseni vuokralautakunnat eivät ole vielä pitäneet tulo- ja lähtökatselmuksia, talvikuukausina kun sellaisia katselmuksia onkin varsin vaikea pitää. Joka tapauksessa on vielä ennenaikaista päätellä, mille kannalle vuokralautakunnat tulevat asettumaan korvasvaatimukseen ja vuokraoikeuksien siirtämisiin nähden, sillä heillähän on tämän lain ja nyt kyseessä olevien pykälän mukaan jokseenkin laaja oikeutta ja kohtuutta silmällä pitävä soveltamisvapaus. Tulihan korvaus työtavoista vanhan vuokralain mukaan enimmäissä tapauksissa kysymykseen. Eduskuntaesityksen tekijät väittävät, että jos vanhan vuokralain aikana saadut vuokraoikeudet nyt tahdotaan siirtää toisille, ei korvaus isännän väliintulon takia muka tulisi kysymykseen muusta kuin siitä parannuksesta, mikä on tehty vuokratilaa jälkeen maaliskuun vuonna 1909. Mielestäni voi vuokralautakunta ottaa korvauksen alaisiksi vanhemmatkin työvaivat, koska taantuvan asetuksen 2 §:n 1 momentissa nimenomaan sanotaan, että korvausta on annettava sen lisäksi, mitä vanhassa laissa on säädetty, vielä niistäkin parannuksista, joita on tehty uuden vuokralain voimaantulon jälkeen. Tähän on siis vielä sovelletettava vanhankin lain periaatteita. Jos joku vuokraaja on, niin kuin asian toisessa käsittelyssä täällä mainittiin, Amerikan kuumeessa myynyt vuokraoikeutensa maanomistajalle pilkkahinnasta, vaikka vieraalta olisi saanut paljoa enemmän, niin luulenpa, että siihen on ollut monta tärkeätä näkökohtaa vaikuttamassa, ja luulenpa, ettei tätä korvausta oltu annettu vuokralautakunnan päätettäväksi. Jos joku luovuttaa hätäisesti omaisuutensa toiselle polkuhinnasta turvautumatta ensin oikeuksien eri asteisiin, ei laki sellaista voi estää.

Eduskuntaesityksen tekijäin olisi pitänyt malttaa tässä asiassa edes sen verran, että olisi

voitu saada joku vuokralautakunnan ja hovi-oikeuden antama prejudikaatti tässä asiassa. Vasta sitte, jos ne osottavat tämän lain koh-tuuttomaksi, voidaan muutokset ottaa harkin-nanalaisiksi, eikä nyt vielä.

Vuokralautakunnan jäsenenä luulen minä voivani löytää uudesta maanvuokralaista mui-takin pykälää kuin pykälät 32 ja 34, jotka läheisessä tulevaisuudessa tarvinnevat tulla muutoksenalaisiksi, ne kun voivat olla käytän-nössä vuokraajille epäedullisempiakin kuin nämä 32 ja 34 §. Muun muassa taantuvan lain 5 § on sellainen, että jos sitä ruvettaisiin vuokran-antajain puolelta yleisemmin sovittelemaan vanhoihin vuokrasopimuksiin, niin se vasta olisi omansa avaamaan vuokraajain silmät nä-kemään, mihin umpikujaan heidän tunkeilevat ystävänsä ovat heidän asiansa vieneet. Sen pykälän soveltaminen työverosta rahave-rolle käy sekä vuokralautakunnille että vuokraajille muutamissa tapauksissa ylivoimaiseksi.

Kun uutta maanvuokralakia arvostelea yleisemmältä kannalta, niin täytyy myöntää, että sillä on maanomistajienkin puolelta rehellisesti pyritty turvaamaan ennen kaikkea juuri vuokra-amiesten oikeuksia. Ei voi kieltää, ettei näin suureen reformilakiin kuin tämä uusi maanvuokralaki on, saattaisi jäädä yhtä ja toista tarkistamisen syytä, mutta että sitä heti, lain voimaan tultua, ennenkun siitä vielä on voitu saada mitään kokemusta, lähdetään paikkai-lemaan yhtä pykälää yksillä valtiopäivillä, toista toisilla, se ei ole paikallaan. Mielestäni on täysi syy niin hyvin porvareilla kuin sosialis-teillakin odottaa tästä laista käytännöllisiä ko-kemuksia ja vasta sitte ottaa laki kokemuksen perusteella tarpeellisissa kohdin korjattavaksi. Näin ollen en tällä kertaa näe pätevää syytä muuttaa sitä päätöstä, minkä eduskunta on jo asian toisessa käsittelyssä tehnyt.

Ed. E. Eloranta: Olisi kai meidänkin taholta vielä tässä asiassa jotakin sanot-tavaa, mutta koska täällä näkyy erittäinkin viimeisellä puhujalla olevan niin vähän tietoa tästä kysymyksestä, ettei hän käsitä näitten pykälien merkitystä, ell'ei hän niihin saa ensin jonkunlaista oikeuden ennakkopäätöstä, niin kai enemmästä keskustelusta meidät sellainen lausunto vapauttaa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Eduskunta pysynee toisessa lukemisessa tekemässään päätöksessä?

Kun eduskunta tähän suostuu julistetaan asian kolmas käsittely päättyneeksi.

Asia siis on loppuun käsitelty.

3) Palkkaussäännön kumoamista tarkoittavat edus-kuntaesitykset.

Esitetään suuren valiokunnan mietintö n:o 4 ja otetaan sen johdolla toiseen käsittelyyn ed. Kaarneen eduskuntaesityksessä n:o 3 ja ed. Sillanpään y. m. eduskuntaesityksessä n:o 16 tehty, työväenasiainvaliokunnan mie-tinnössä n:o 2 sitä ennen valmistelevasti käsi-telty ehdotus palkkaussäännön kumoamisesta.

Keskustelu:

Ed. Rosenqvist: Jag har begärt ordet icke för att uppträda till försvar för vare sig utskottsbetänkandet eller reservationen, utan endast för att med några ord påpeka en, lat vara mindre betydelsefull omständighet. Man behöfver icke med synnerlig uppmärksamhet hafva genomläst reservationen för att finna, att den i åtskilliga afseenden gifver en alldeles skef framställning af pluralitetens mening och att den icke träffat och icke haft öga för själfva differenspunkten emellan pluralitetens och minoritetens ståndpunkt. Säsom exempel på det förra vill jag anföra följande:

Strax i början af reservationen heter det, att »Utskottet har erkänt, att gällande lagstiftning angående tjänstehjonsförhållandet måste betecknas säsom icke längre tillämplig». Detta har emellertid utskottet icke erkänt, utan utskottet har erkänt, att gällande lagstiftning angående tjänstehjonsförhållandet måste betecknas säsom icke längre tillämplig på en stor del af de aftalsformer, under hvilka detsamma numera ingås. Vidare heter det i reservationen, att utskottet erkänt att innehållet af gällande lagstiftning angående tjänstehjonsförhållandena är föråldrad. Detta har icke håller utskottet erkänt; utan utskottet har erkänt, att den är föråldrad i afseende å enskilda bestämmingars innehåll. Och vidare heter det i reservationen, att utskottet har erkänt, att hvarken husbönder eller tjänare i praktiken vilja eller kunna följa den gällande lagstiftningen, angående tjänstehjonsförhållan-det. Detta har icke håller utskottet erkänt. Läser man sidan 2 i utskottsbetänkandet, så möter man där något annat. Där heter det: »Särskildt i fråga om polismyndigheternas inblandning i kontrahenternas mellanhafvanden

samt vissa patriarkaliska straffstadganden äro dessutom legostadgans bestämmelser af den art, att hvarken husbönder eller tjänare i allmänhet längre i praktiken vilja eller kunna följa desamma». Dessa exempel kunde ytterligare ökas.

Hvad åter beträffar den egentliga differenspunkten mellan majoritetens och minoritetens ståndpunkt, så ligger denna alldeles icke, såsom man kunde tro om man läser reservationen, däri, att pluralitetens skulle taga den nuvarande legohjonsstadgan i försvar, under det minoritetens strängt kritiserar densamma, utan denna differenspunkt gäller fastmera frågan, huruvida den nuvarande legohjonsstadgan utan vidare, och utan att något annat träder i stället, kan upphävas.

Jag har velat påpeka denna omständighet, då det ju icke kan vara alldeles betydelselöst om en reservation alldeles saknar relation till själfva utskottsbetänkandet, om den i viss mening kan betecknas såsom ett logiskt »god morgon, yxskaft» i förhållande till själfva betänkandet.

Ed. Renvall: Vaikkapa se ehdotus, mikä on asianomaisen erkoisvaliokunnan mietinnön vastalauseessa esitetty, tavoittanee pääasiallisesti puhtaasti agitatorista tarkoituspäätä, on kuitenkin juuri tämän takia paikallaan huomauttaa, mikä taloudellinen merkitys tällaisen ehdotuksen hyväksymisellä olisi.

Kohta alusta pitäen panen minä merkilläsen käsitykseni, että tämän lain kumoaminen tarkoittaa mullistusten aikaansaamista meidän maalais- ja maatalousoloissamme.

Nyt voimassaoleva palkkaussääntö oli tarkoitettu järjestämään palkkisololoja sekä maalla että kaupungeissa, sekä maataloustyöväen että perhepalvelijoiden oikeussuhteita. Mutta niinkuin palkkaussäännöstä käy ilmi, koskee tämä palkkaussääntö ainoastaan vuosi- ja puolivuosispalvelusta, laki kun määrittelee palkolliskäsittien seuraavalla tavalla: »palkollinen on se mies tai vaimo, joka määrättyä palkkaa tai ruokaa tai niitä vastaavia etuja vastaan on isännälle ruvennut vuosispalvelukseen tai kaupungissa palvelukseen puoleksi vuodeksi; kuitenkin pidettäköön sekin palkollisena, joka lyhemmäksi ajaksi on palvelukseen ruvennut, jos se on tapahtunut sillä ehdolla palvelijalle, että hänen pitää tulevaan muuttoaikaan asti pysyä palveluksessaan».

Tähän lain antamaan palkolliskäsitteseen kuuluvat yksinomaan ne palkolliset, jotka ovat

ruvenneet palvelukseen vuodeksi tai kaupungeissa puoleksi vuodeksi. Kun kuitenkin ajattelee palkkisololoja sellaisina, minkälaisiksi ne ovat muodostuneet, niin tiedämme, että laajoilla aloilla palkkisolot ovat muuttuneet sellaisiksi, ettei tämä määritelmä niihin ollenkaan sovi. Näin on asianlaita sekä kaupungeissa että, kuten varsin oikein on huomautettu, maallakin, varsinkin perhepalvelijoihin nähden. Onpa osittain maanviljelyspalvelijoihinkin nähden tapahtunut sellainen kehitys, etteivät palvelijat ole ruvenneet palvelukseen näin pitkäksi ajaksi, vaan ovat ulkopuolella lain varsinaisten rajojen tehneet sopimuksia työvoimainsa käyttämisen myymisestä. Syitä, miksi näin on tapahtunut, on turhaa tässä koettaa selvittää. Mutta merkille on pantava, että maanviljelyselinkeinon alalla on tämä kehitys ollut paljon pienemmässä määrin tähän suuntaan käyvä. Tämä johtuu aivan selvästi siitä, että maanviljelyselinkeinolla on tarpeita, jotka ovat aivan toisenlaisia kuin ne tarpeet, jotka muilla työvoiman vuokraajilla ovat. Me tiedämme, että on muitakin samanlaisia työsuhteita, joita laki on ollut kaikissa maissa pakotettu järjestämään toisella tavalla kuin työoloja yleensä. Niinhän meidän merilakimme sisältää määräyksiä siitä, millä tavoin merimieheksi lupautuneen tulee suorittaa tehtävänsä. Samalla tavalla on maanviljelyskin ammatti, jonka taloudelliset tarpeet ovat aivan erikoisluonnetta ja maanviljelijä on aivan toisellaaisessa asemassa kuin henkilö, joka vuokraa toisen työvoimaa perhepalvelukseen. Lainsäätäjän tarkoituksena on tietysti pitää huolta siitä, että kansalaisten tasa-arvoisuus tulee ylläpidetyksi. Lainsäätäjän tulee myös katsoa, että laki suojelee työväen puheenvapautta. Mutta hänen tulee myös pitää silmämääränään sitä, että maan elinkeinoille suojellaan sellainen olotila, että niitä voidaan harjoittaa, voidaan harjoittaa ilman tappiota, ilman sellaista mullistusta, joka saattaisi kaiken taloudellisen toiminnan epävarmaksi. Ja maanviljelyksen erikoistarpeet ovat juuri sellaiset, että maanviljelys välttämättömästi vaatii varmuutta siitä, että työvoimain vuokraus kestää pitemmän aikaa. Työsuhteiden tulee yleensä olla maanviljelyksessä mahdollisimman vakavia, ja työtä tulee siinä taukoamatta suorittaa kautta koko vuoden, jotta hyvä vuodentulo olisi saatavissa. Vuodenaikojen vaihdellessa on sitäpaitsi työnteko aivan erilaista, aivan eri tavalla ankaraa, aivan eri tavalla voimia ja ponnistuksia kysyvää. Ja kaikki tämä eri aikoihin jakautunut

työvoimian ponnistus tarkoittaa kuitenkin lopullisesti vasta kuukausien perästä aikaansaataavaa lopullista työtulosta. Nämä maanviljelyksen erityiset taloudelliset tarkoitukset ja tarpeet eivät välttämättömästi suinkaan vaadi niitä politia-oikeudellisia säännöksiä, joita nykyinen palkkaussääntö sisältää. Maanviljelys voi aivan hyvin olla niitä ilmankin, ja on ihan varmaa, että tässä eduskunnassa voitaisiin saada aikaan sellaisia muutoksia palkollislainsäädäntöön, että tällaiset sopimattomat entisajan käsitystä kuvaavat määräykset poistettaisiin, joten tällä tavalla suurin aihe tyytymättömyyteen tulisi syrjäytetyksi. Mutta sen sijaan on maanviljelykselle välttämätöntä, että on olemassa sellaisia siviilioikeudellisia säännöksiä, jotka turvaavat palkkaussuhteen pysyvyyttä. Onhan kuitenkin huomautettu siitä, että maanviljelyksenkin alalla on tehty palkollissopimuksia lyhemmäksi ajaksi kuin vuodeksi tai puoleksi vuodeksi, ja voi olla mahdollista, että tulevaisuudessa nämä tällaiset sopimukset tulevat vieläkin yleisemmiksi. Mutta missä asianosaiset vapaaehtoisesti — ja niin — hänen asianlaita meidän maassa on, että tällainen vuosipalvelukseen rupeaminen on täysin vapaaehtoinen toimi — missä vapaaehtoisesti sovitaan vuosipalveluksesta, siinä pitää myöskin sopimuksetekijöillä olla toiselta puolelta tunto siitä, että hänen on tätä sopimusta noudatettava, ja toiselta puolen on oleva toisella sopimuksetekijällä mahdollisuus valvoa, että toinen sopimuksetekijä, ellei hän hyvällä tahdolla tässä sopimuksessa pysy, tulee sellaisten keinojen alaiseksi, jotka taloudellisesti huomauttavat häntä siitä, että hänellä ei ole oikeutta luopua vapaaehtoisesta siviilioikeudellisesta sopimuksesta vastoin sopimuksen määräyksiä.

Siis minä sanon: ei tarvita minkäänlaisia rankaisumääräyksiä uuteen palkollisasetukseen, mutta siihen tarvitaan sellaisia määräyksiä, jotka antavat työvoiman vuokraajalle oikeuden valvoa, että se, joka hänen kanssaan sopimukseen on ruvennut, että se, joka on hänen luonaan palvellut vuoden helpoimman ajan, myöskin taloudellisesti pakotetaan täyttämään sitoumuksensa silloin, kun sitoumuksen täyttäminen hänelle on raskaampi, silloin, kun sitoumuksen täyttäminen maanomistajalle on tuiki tärkeätä ja välttämätöntä.

Ja jos sellaisia määräyksiä lakiin pannaan, niin siitä ei synny koskaan mikään orjalaki. Siitä ei synny lakia, joka millään keinolla voidaan orjaliksi leimata. Sillä sellaisiahan mää-

räyksiä tehdään kaikissa työ sopimuksissa, missä sille, joka työvoimankäyttämisen — olkoonpa se sitten ruumiillisen tai henkisen työvoiman käyttämisen — toiselta vuokraa, on tärkeätä, että toinen sanassaan ja sopimuksessaan pysyy.

Ja kaikkein, lopullisesti kaikkein siviilioikeudellisten sopimusten tarkoituksena kaiketi on, että niitä pidetään, ja laissa kaiketikin on määrättävä sellaisia siviilioikeudellisia seuraamuksia, jotka myöskin tekevät mahdolliseksi saada sopimuksia ylläpidetyiksi.

Jos nyt palkollissääntö yksinomaan kumotaisiin ilman että mitään asetettaisiin sijaan, niin olisihan maanviljelijä armotta jätetty kaikenmoisten rettelöiden uhriksi ja hänen kokonaista vuotta tarkoittaneen taloustoimintansa hedelmät jäisivät usein päähänpistojen, mielenpurkausten varaan. Lakko olisi tietysti tällaisena aikana, jolloin kokonaisen vuoden kestäneen taloustoimen hedelmät kypsyvät, erinomaisen voimakas ase maanviljelijää vastaan; sen jokainen ymmärtää. Lakko olkoon oikeutettu silloin, kun se tapahtuu lain ja vapaasti tehtyjen sopimusten rajojen sisällä. Mutta varmaa on, että maanomistaja, joka olisi turvautunut vuosipalkollissopimukseen ja sen mukaan järjestänyt taloutensa, ja yhtä kaikki silloin näkisi, että hänen työntekijänsä vastoin tehtyä sopimusta hänen työstään luopuisi, hän joutuisi epäoikeutettuun häviöön, hän joutuisi ilman suojaa kärsimään vaurioita ja tappioita, jotka monta kertaa eivät olisi missään sopusoinnussa sen ristiriidan kanssa, joka olisi aiheuttanut tällaisen tuloksen.

Ja kuitenkin minä luulen, että juuri tällaisen epäoikeutetun pakotuskeinon yleisemmäksi tekeminen on se todellinen aihe, joka on johtanut tähän lainkumousehdotukseen.

Tämän tähden on minun mielestäni syytä perusteellisesti vastustaa tällaisen muutoksen aikaansaamista.

Ottamatta huomioon sitä että yksityinen maanviljelijä tämän kautta joutuisi suurimpaan hätäänsä ja useasti ehkä täydellisen häviön alaiseksi, niin olisi tällaisista oloista seurauksena koko maalle ja koko maan taloudelliselle toiminnalle arveluttavia seurauksia. Mehän tiedämme kaikki että suurin osa meidän maamme talouselämäänsä osaaottavista kansalaisista elää maanviljelijöinä. Jos koko maatalouselinkeino jätettäisiin vaaranalaiseksi, niin olisi tietysti siitä seurauksena, että koko meidän kansalliseen talouselämäämme tulisi epävarmuutta, epävakavuutta, joka varmasti tuntuisi kaikilla aloilla. Ja tämä ei suinkaan rajoittuisi yksin-

omaan maanviljelijöihin, maanomistajiin, kapitalisteihin, vaan ihan varma on että tämä lopullisesti myöskin ankarasti koskisi itse palkollispiirejä. Sillä onhan selvää, että, jos olot kävisivät sellaisiksi, että maanviljelijä näkisi yhä uudistuvan sellaisten vapaaehtoisten sopimusten loukkaukset, että silloin juuri, kun työtä paraiten tarvittaisiin, se jätettäisiin tekemättä, yhä useammin näkisi, että koko vuoden ponnistusten hedelmät heitettäisiin alttiiksi, hän myöskin ryhtyisi vastavarokeinoin, sillä eipä hän liene niin yksinkertainen, ettei hän ottaisi käyttäkäseen vastakeinoina niitä aseita, joita hänellä on käytettävänä. Seurauksena tietysti olisi se, että hän niin paljon kuin suinkin luopuisi pitämästä vuosipalveluksessa työväkeä, että hän varsinkin koettaisi järjestää työolonsa sellaisiksi, että hän sinä aikana, jolloin maatalous vähemmän vaatii työvoimia, myöskin vähemmän työvoimia pitäisi ostaakseen niitä kalliimmasta hinnasta tärkeimpinä aikoina. Olisiko tällainen järjestely työväelle parempi?

Täällä on eduskunnassa jo puhuttu ja kirjoitettu työttömyydestä. Ja työttömyyden aikakausi sattuu joka vuosi juuri samoihin aikoihin, jolloin maanviljelijät elättävät koko joukon työvoimia, jotka silloin suoritettavan työnsä kautta eivät tuota sitä hyötyä, mikä heille palkoissa maksetaan. Minä pyydän kohta tässä huomauttaa, että itse sosialistienkin puolelta on huomautettu, että meidän varsinainen maanviljelyksemme ei ollenkaan kannata, vaan että me maksamme maasta kaksi jopa kolmekin kertaa enemmän kuin mihinkä maan tuottavaisuus oikeuttaa. Palkkaussäännön kumoamisesta sentähden olisi seurauksena työttömyyden lisääntyminen, olisi seurauksena yhä suurempia vaikeuksia maataloudessa, yhä suurempi epävakavuus työväen oloissa. Se suurempi palkka, mikä voitaisiin saada kesäkuukausina ja varsinkin heinä- ja elonaikana, ei sosialisesti voisi vastata pitkin vuotta juoksevaa varmaa palkkaa, sillä niin korkealle ei meidän kansamme säästäväisyyskyky ja säästäväisyysaisti ole kohonnut, että työntekijät voisivat hyvinä päivinä ansaituista varoista säästää tarpeellista määrää sitä aikaa varten, jolloin työtä ei olisi mistään saatavissa.

Ja eikö lopuksi olisi seurauksena se, että koko meidän maataloutemme joutuisi vaaraan? Sanothanhan sosialistien puolelta, että nyt jo eletään metsiemme varassa ja että maanviljelys nykyään kannattaa yksinomaan sentähden, että me nyt voimme maksaa metsiemme

pääomalla sitä, mitä maanviljelys tuottaa tappiota. Kuinka silloin voitaisiin ajatella, että kun metsävarat on loppuun kulutettu, maanviljelijä voisi tässä maassa menestyä maksamalla ei ainoastaan suurempia palkkoja, vaan samalla ainaisesti ollen sen uhan alaisena, että koko hänen työnsä tulokset pannaan alttiiksi milloin mistäkin syystä.

Näin minun mielestäni asiaa laajemmalti katsoessa, ei ole olemassa minkäänlaista syytä siihen, että nyt ryhdyttäisiin sellaisiin toimenpiteisiin, kuin täällä vasemmisto on ehdottanut, sillä ne palkolliset, jotka eivät tahdo alistua nykyisen palkollissäännön alaisiksi, ne voivat sekä kaupungeissa että maalla tehdä sopimuksia lyhyemmäksi ajaksi ja sillä tavalla asettua ulkopuolelle palkollissäännön palkollismäärittelyn. Mutta missä taas kansan sekä työnantajain että työntekijäin oma taloudellinen terve aisti osottaa, että molemmille on edullisinta suostua vuosipalvelukseen, minkä tähden siellä koetettaisiin heikontaa tällaisen sopimuksen aikaansaamismahdollisuutta, se kun kuitenkin on, niinkuin minä sanoin, täysin sopusoinnussa maatalouden omien erikoisetujen kanssa. Voisi tähän sanoa että, vaikkapa tämä palkollissääntö kumottaisiin, niin jäisihän kuitenkin silloinkin sekä työnantajille että työntekijöille tilaisuus tehdä työsopimuksensa vuodeksi. Mutta se tosiasiassa, että palkollissääntö kumottaisiin, leviäisi ihan varmasti yli koko maan kehotuksena ja huomautuksena siitä, että olisi luovuttava näistä vuosisopimuksista, ja agitatoorisilla keinoilla voitaisiin silloin saada aikaan seurauksia, joista ei olisi mitään suurempaa hyötyä työntekijöille, vaan heillekin tappiota, mutta jotka aivan varmasti suurimmassa määrässä vaikuttaisivat tuhoisasti maanviljelijöihin.

Ed. S i l l a n p ä ä: Edustaja Renvallin puhe osotti koko ajan sitä, että palkkaussääntö täytyy pysyttää maanviljelijäin tueksi, että maanviljelys muka ei kannata meidän maassamme, ellei saada pitää palkollisia vuosipalveluksessa, vuosisitoumuksen perustalla. Jos näin olisi ehdottomasti laita, niin mistä johtuu se, että nyt jo, niinkuin ed. Renvall itsekin sanoi, suuri osa sitoumuksia tehdään maanviljelysalallakin kuukausisopimuksen mukaan? Tämä on ainakin Uudenmaan puolella, Hämeessä ja monessa muussa paikassa tullut koko lailla yleiseksi, ei nyt aivan, vaan kuitenkin, koko lailla yleiseksi. Minä olen puhellut muutamien maanviljelijäin kanssa tästä asiasta, ja nämä ovat itse todistaneet, että heidän

kannaltaan on kuukausisopimus edullisempi kuin vuosisopimus, sentähden että sattuuhan isännänkin kannalta katsoen toisinaan, että isäntä ei saa sellaista palvelijaa, johon hän on tyytyväinen, ja silloin hän kuukauden perästä voi hänestä päästä. Tosin nykyinenkin pakkauslaki antaa isännälle oikeuden kierolla tavalla päästä sopimuksesta, mutta toiset, jotka eivät tahdo oikeuttaan käyttää, tulevat pitämään palkollisen koko vuoden. Tämä väite siis ei minun käsityskantani mukaan ole pätevä muuten kuin yksinomaan isännän oikeutta silmälläpitäen. Sitä minäkin olen sanonut, että isännälle tämä on tueksi, ja jos ed. Renvallin puheesta sain oikean käsityksen, niin hän todisti koko ajan, että maanviljelysala on sellainen, että se vaatii pitkäaikaisia sopimuksia ja näillä pitkäaikaisilla sopimuksilla saadaan työttömänä aikana palvelijoita hyvin halvalla. Tältä kannalta tämä siis on maanviljelijöille suureksi eduksi.

Ed. Renvall koetti myöskin todistaa, että uusi palkollislakiehdotus, työsopimuslain yhteydessä, vaikka vuosisopimus edelleen tuleekin jäämään voimaan, ei suinkaan tule olemaan mikään orjalaki. Mutta kun siinä lakiehdotuksessa juuri maanviljelyspalkollisiin nähden on ehdotettu, että heille ei makseta talviaikana palkkaa kuin kolmannes koko vuoden palkasta ja vasta kesäiseltä puolivuodelta kaksi kolmannesta, ja kun vielä joku määrä palkkaa pitää olla sisällä sopimusehdon tueksi, ja jos palvelija muuttaa, niin hänen tulee, jollei kuukauden palkka riitä, korvata isännälle niin paljon kuin isäntä katsoo vahinkoa kärsineensä, niin en minä ymmärrä, mikä olisi orjuuden tapaista, ellei juuri sellainen, mitä siinä esitetään! On kyllä totta, että palkolliset nyt jo ovat itse vetäytyneet tämän lain ulkopuolelle, ja suuren osan heistä ei nimellisesti pitäisi kuulua tämän lain alle, mutta jo viime kerralla asiasta keskusteltaessa minä koetin puheessani osoittaa, miten nykyistä palkollislakia sovelletaan niihinkin tapauksiin, jotka ovat kuukausisopimuksen varassa, aivan samoin kuin vuosisopimuksiin, ja myöskin huomautin, miten vielä nykyaikana mitä räikeimmällä tavalla tätä lakia käytetään palkollisten kuristamiseksi, sillä aina löytyy osa sellaisia isäntiä, jotka tahtovat oman etunsa kannalta käyttää tämän lain räikeimpiä pykäläi hyväksensä. Minä olen usein kuullut emäntien puolelta tuon saman väitteen, minkä ed. Renvall toi esiin, että työttömyys on seurauksena palkollisille, jos ei saada tehdä vuosisopimuksia. En minä

ainakaan usko, sen verran mitä minulla on kokemusta ja mikäli minulle ovat eri tahoilla olevat henkilöt vakuuttaneet, että nykyäänkään isännät pitävät talvella palkollisia enemmän kuin he sinä aikana välttämättömästi tarvitsevat. He pitävät palkollisia juuri sen verran kuin heidän taloudessaan talvikautenaakin tarvitaan. Siis tämä työttömyyspeikko ei suinkaan tässä millään tavalla pelota palkollisia nykyisen lain kumoamisesta, sillä pahemmaksi, kuin olot ovat, eivät ne suinkaan voi muuttua.

Ed. Renvall myöskin sanoi, että onhan sopimus nytkin aivan vapaa, eikähän siihen enää pakoiteta. Ei pakoitetakaan entisen ajan tapaan, eikä sitä, joka kieltäytyy rupeamasta palkolliseksi enää tuomita vankilaan tai kuritushuoneeseen, mutta palvelukseen rupeamaan pakotetaan kyllä toisella tapaa, sen tekee työttömyys, joka kyllä pakottaa, vaikkei työttömyys tule ollenkaan vähemmäksi sillä, että sopimus tehdään vuodeksi, sillä vuosisopimuksen ollessa vallalla ei sen useampi palkollinen saa työtä, kuin jollei vuosisopimuksia tehtäisi. Minä en katso tarpeelliseksi muihin kohtiin vastata. Viittaen vain siihen puheeseen, jonka viime kerralla pidin, jossa koetin näyttää, miten nykyistä palkollisopimusta väärinkäytetään, miten se sotii kaikkea oikeudellista käsityskantaa vastaan ja kun toiselta puoleltakaan ei ole todistettu, ettei niin olisi, niin ehdotan vastalauseen hyväksyttäväksi.

Ed. K o p i l a: Täällä on useammat kerrat jo vasemmiston taholta ilmituotu, että voimassaoleva nykyinen palkkauslaki on ristiriidassa vallitsevien oikeuskäsitteiden kanssa, ja onpa täällä oikeiston taholtakin tunnustettu, kuten valiokunnan perusteluistakin näkyy, että nykyinen laki asettaa palkollisväen vaille niitä oikeuksia, joita heillä ihmisarvon perusteella kuitenkin olisi oikeus vaatia. Vaikkakin tunnustetaan, että tämä laki on käytännössäkin useissa kohdin mahdoton, niin eivät meidän porvarimme kuitenkaan tahdo ryhtyä pahaa poistamaan lain kumoamisella. Porvarimme pelkäävät ehkä tekevänsä liian suuren hyvän työn sille joukolle, joka on tähän asti ollut heidän mielivaltaansa sidottu, jos nimittäin nämä epäkohdat tästä laista poistettaisiin. Valiokunnan mietinnössä sanotaan, että palkollisväki jäisi silloin lain ulkopuolelle ja että heitä varten täytyy kuitenkin olla erityinen laki. Tahdon kysyä meidän porvareiltamme, onko se palvelijain vaiko isäntäväen etujen tähden

kuin heitä erityisen lain alle vaaditaan, ja millä oikeudella meidän porvaristomme pakottaa suuren työväenarmeijan alistumaan tavallista työjuhtaa alemmaksi, sillä ilmeisesti on käynyt selville, että herrojen isäntien hevoset ja muut eläimet ovat usein paremmassa arvossa kuin palkolliset? Olenpa usein ollut tilaisuudessa näkemään, mitenkä kurjan sateisen sään vallitessa isäntä on käsenyt viemään hevosen suojaan, mutta palvelijalle antanut muuta työtä, joka on ollut sitä laatua, että se välttämättömästi on ollut tuossa kurjassa säässä suoritettava. Kun vielä ottaa huomioon sen seikan, että palvelusväki yleensä on kaikkein köyhimpien kansalaisten lapsia, siis vaatetuksensakin puolesta puutteellisesti varustettu, on se kurjuus, jota he saavat kestää, niin äärimmäisyyksiin menevä, että se saattaa jokaisen kansalaisen, jolla vähänkin on ihmisellisiä tunteita, mitä syvimmin halveksimaan sellaisia lakeja ja sellaisen lain puoltajia, joiden turvassa tätä ihmisrääkkäystä harjoitetaan. Herrat porvarit tahtovat vieläkin väittää, että palvelijain ja isäntien välisiä suhteita muka ei voida järjestää muulla tavoin, kuin vuosisopimuksella. Kuitenkin löytyy suuret joukot työläisiä, jotka kokonaisen vuoden tekevät määrättyä työtä kuitenkin olematta sidotut palkkaussäännön alle ja kokemus on osottanut, että näiden ja isäntien väliset suhteet ovat paremmat kuin vuosisopimuksella palvelevien. Totta on, että palvelija palkkaussäännön alaisena tuottaa isännälleen suuremman hyödyn, sillä hän on ehdottomasti sidottu valvomaan isännän etuja, vaikka hänen oma etunsa siitä ilmeisesti kärsii. Tehdessään vuosisopimuksen myy palvelija itsensä sieluineen ja ruumiineen useinkin mitättömän halvasta hinnasta ja useinkin tunnottomalle isännälle, josta kaupasta sopimuksen tehtyä on enää mahdoton peräytyä. Jotta saataisiin mahdollisimman halvalla palvelijoita, on tämä palvelijain muuttoaika asetettu juuri sellaiseksi vuodenajaksi, jolloin työnpuute kaupungeissa ja maaseuduillakin juuri on alkanut, ja sen lisäksi vielä isännät liittoutuvat yhteen ja sopivat mahdollisimman halvasta palkkatariffista, ja kun uhkaava työnpuute pakottaa palvelijoita sopimuksensa tekemään, on heidän paremman työajan tullessa enää mahdoton sitä purkaa. Vastoin kaikkea oikeuskäsitteitä on se menettely, jolla palvelija pakoitetaan palvelemaan isäntää, joka esiintyy suoraan hirmuvaltiaana. Onhan hänen sopimusta tehdessään ollut mahdoton tietää, minkälaisen kohtelun hän tulee palveluspaikassansa saamaan. Vasten-

mielisiä työ sopimuksia ja vieläpä papin pyhittämiä avioliittosopimuksiakin voidaan purkaa laillisessa järjestyksessä, minkätähden meidän porvarimme siis tahtovat riistää tämän vapauden palvelijoilta? Minkätähden porvarit tahtovat esiintyä täällä kaksinaamaisina? He sanovat muka puolustavansa palvelijainkin etua ehdottaessaan, että tämä laki edelleenkin pidettäisiin voimassa. Miksi ette rehellisesti tunnusta, että oma etunne tässä on kysymyksessä? Te olette valmiit tappamaan jokaisen lakiehdotuksen, mikä pienimmässäkin määrässä työtätekevää luokkaa turvaa, samalla kun te olette valmiit edelleen pönkittämään kuristavia luokkalakejanne. Hankkiaksenne itsellenne mahdollisimman suuria tuloja olette te valmiit panemaan alttiiksi työtätekevän luokan onnen ja menestyksen, riistämään satojen tuhansien vapauden ja vieläpä siveydenkin. En mitenkään voi uskoa, että tämä eduskunta, hyväksyen tämän valiokunnan enemmistön ehdotuksen, jättää palvelijat edelleenkin tämän kuristuksen alaisiksi, joten minä puolestani yhdyin kannattamaan valiokunnan vähemmistön vastalauseita.

Sen lisäksi mitä täällä ed. Renvall on sanonut, että, jos tämä uusi palkkaslaki laaditaan, siitä ei muka syntyisi orjalakia, tekisi mieleni ed. Renvallilta kysyä eikö hän katsoisi, jos hän joutuisi sellaiseen asemaan että työttömyys ja nälkä pakottaisivat hänet ehdottomasti isännän kanssa tekemään vuosisopimuksen ja hän sattuisikin saamaan sellaisen isännän, jota olisi mahdoton palvella ja josta ei pääsisi erilleen, ainakaan ei helposti, että laki, joka hänet pakottaisi palveluksessa pysymään olisi hyvinkin suurella määrällä orjalaki. Minä puolestani kuitenkin tämän lain otaksuisin sellaiseksi.

Sitten ed. Renvall täällä on sanonut, että koko maatalous on vaarassa, jos palvelijoille annetaan parempia oloja, kuin heillä tähän asti on ollut. Mahdollisesti maakaupitalistien suuria luokkaetuja rajoitetaan, heidän suuria tulojaan supistetaan, mutta onko meillä, hyvät herrat, oikeutta uhrata palvelijaväestö, koko turvaton köyhälistöluokka maakaupitalistien suurien voittojen eduksi? Eiköhän meillä, jos sanomme kansanedustajia olevamme, ole velvollisuus ryhtyä näitä suuria epäkohtia poistamaan.

Ed. Renvall: Minä en tahdo sanoa, että kukaan olisi väittänyt minun puolustaneen voimassa olevaa palkkollissääntöä, mutta kaiken erehdyksen poistamiseksi on minun tästä

uudestaan huomautettava. Minä sanoin, että ne syyt, jotka minä toin esille sen ehdotuksen vastustamiseksi, joka tarkoittaa nykyisen palkollissäännön kumoamista ilman että mitään muuta pannaan sijaan, ovat sellaisia, että ne epäilemättä ovat minun käsitykseni mukaan sopusoinnussa maanviljelyksen ja sen kautta kansantaloutemme edun kanssa. Sen sijaan minä olen sanonut, että ne syyt, jotka toin esille, eivät lainkaan puhu niiden määräysten säilyttämisestä, jotka palkollissäännössä ovat politia-oikeuden laatuksia, jotka esimerkiksi määräävät siitä, millä tavalla isäntä saa palkollista rangaista, millä tavoin hän on työhön palautettava kruununpalvelijan kautta. Kaikki nuo määräykset ovat sellaisia, joita ei tarvita, ja joita me voimme kumota, mutta meidän täytyy sen sijaan säilyttää tai panna sijaan sellaisia määräyksiä, että palkollissopimuskin pysyy sopimuksena, jolla on se alkeissisällys, mikä tulee kaikilla sopimuksilla olla, nimittäin, toisella sopimuksen tekijällä jonkunlainen turvallisuus siitä, että toinen todellakin pitää sen sopimuksen, mihinkä hän vapaaehtoisesti on ruvennut. Se mitä edustaja Sillanpää toi esille siitä, millä tavalla eräässä lakiehdotuksessa, jota minäkin olen ollut mukana tekemässä, järjestettäisiin palkanmaksu, se on juuri yksi tällainen keino — ehkä keksitään parempia, — jonka kautta henkilö, joka on vapaaehtoisesti suostunut vuosipalvelukseen, pakotetaan, sen jälkeen kun hän on helpomman ajan ollut toimessa, myöskin täyttämään velvollisuutensa raskaampana aikana, johon hän on vapaaehtoisesti suostunut. (Ed. Sillanpää: Sitä minä juuri tarkoitin.)

Täällä on puhuttu niin paljon tämän muutoksen puolesta siihen äänilajiin ja sen puolesta sillä tavalla kuin tämän palkollissäännön kumoamisen kautta saataisiin poistetuksi vuosipalvelus. Minä en tiedä, ovatko todellakin muutoksenajat sitä mieltä, että jos tämä muutos saataisiin aikaan, vuosipalvelus tulisi mahdolltomaksi Suomessa. Mutta tietysti senkin jälkeen voitaisiin vuosipalveluksesta sopia niinkuin nytkin. Eivät siis kaikki ne kauheat epäkohdat, joista viimeinen puhuja suurella vauhdilla puhui, tulisi poistetuiksi tämän nykyisen palkollissäännön kumoamisen kautta. Saataisiin vain aikaan epävarmuutta, saataisiin aikaan levottomuutta, annettaisiin tilaisuutta väärään tulkintaan ja tulkintaan, joka ehkä voisi käydä sopusointuun sen kanssa, mitä täällä viimeinen puhuja äsken lateli.

Kun minä sanoin, että on vapaaehtoisesti

suostuttu vuosipalvelukseen, niin on edustaja Sillanpää siihen väittänyt, ettei se ole vapaaehtoista, että siihen pakotetaan nälän ja hädän kautta ja työttömyyden avulla. Mutta nämät hän jäisivät jällelle kuitenkin, vaikkapa edustaja Sillanpään tekemä ehdotus hyväksyttäisiinkin. Eihän sen kautta työttömyyttä ainakaan vähennettäisi.

Ed. Sillanpää on sanonut, ettei työnantaja vuokraa itselleen työvoimaa enemmän kuin mitä hän tarvitsee. Mutta kyllä minä luulen voivani vedota kaikkiin täällä oleviin maanviljelijöihin, joilla on vuosipalvelijat. Kyllä he tietävät, että kuusi kuukautta vuodessa on jokaisessa Suomen maalaistalossa enemmän työvoimaa, kuin mitä tarvitaan, ja on tehty sopimus koko vuodeksi sentähden, että näitä työvoimia tarvitaan toisina kuutena kuukausena sitä enemmän. Kuukausipalvelusta on olemassa maataloudessakin, ja edustaja Sillanpää on sanonut, että Uudellamaalla ja myöskin Hämeessä tällainen olisi melko yleistä. Tällainen kehitys ei tule ollenkaan mahdolltomaksi vast'edeskään, jos taloudelliset seikat siihen johtavat. Eräässä toisessa ehdotuksessa tai vastalauseessa, joka myös tänään tulee esille, ovat sosialistiset edustajat puhuneet järkähtämättömistä taloudellisista laeista. Nämä järkähtämättömät taloudelliset lait, ne ovat juuri olemassa tässäkin asiassa. Ne ovat ne, jotka johtavat siihen, että syrjäisillä seuduilla, missä työvoimia on vähemmän, tehdään sopimuksia pitemmäksi ajaksi, jota vastoin täällä Helsingin laidoissa, missä melkein aina kun tarvitaan, voidaan saada päiväksi tai viikoksi työvoimia, täällä taloudelliset lait voivat tehdä lyhempi-ikäisemmat palkollissopimukset mahdollisiksi, samalla tavalla kuin myös voimaperäisempi, vähemmän puhtaasti maanviljelykseen perustuva maatalous on syynä tällaiseen muutokseen. Mutta tämä kehitys on nyt yhtä avoin, kuin se olisi ehdotetun muutoksen aikaansaatuakin. Vuosipalvelus- ja kuukausisopimuksia voidaan tehdä nyt ja voitaisiin silloinkin tehdä. Ei siinä siis ole mitään eroitusta. Eroitus on vaan siinä, että tällaisen muutoksen kautta saataisiin erinomaisen kiitollinen ase kaikille niille agitaattoreille, jotka vähät välittävät siitä, mitä maataloudellinen elämä kärsii tai hyötyy, ja jotka vähät välittävät niistä taloudellisista järkähtämättömistä laeista, joista toisinaan kuitenkin puhutaan, että muutos antaisi aihetta heille ympäri maan saada aikaan kiihottusta, joka epäilemättä tulisi olemaan koko kansamme taloudelliselle elämälle suurta häiriö-

tä aikaansaava ja joka tulisi, niinkuin minä sanoin, saamaan aikaan epävarmuutta ja epävakavuutta sekä johtaisi siihen, että palkollisten ja isäntien väli tulisi vielä huonommaksi, kuin mitä se nyt on, ja joka, samalla kuin se tekisi maanviljelyksen epävarmemmaksi, myöskin johtaisi suurempaan työttömyyteen kaikissa niissä Suomen kunnissa, missä väestö varsinaisesti elää maataloudella, ja lisäisi tätä työttömyyttä juuri niinä aikoina, jolloin muutenkin koko meidän maamme suuremmassa tai pienemmässä määrässä työttömyydestä kärsii. Ne vastaväitteet, joita on tehty, eivät kumoa tätä väitettä.

Lopuksi yksi seikka, jolla on pieni merkitys, mutta josta niin usein on huomautettu, että todellakin täyttyy kerran siihen vastata. On sanottu, että on asetettu palkollisten muutto-aika sellaiseksi vuodenaajaksi, jolloin palkollinen on enimmän pakoitettu varmaa työnsaantia etsimään, ja että tässäkin on yksi tämän porvarillisen yhteiskunnan epäkohtia ja kiristystoimenpiteitä kuvastuneena. Mutta kuinka nämät, jotka tämän väitteen tuovat esille sitte selittävät, että kaupungeissa on tämä muutto-aika erillainen, että kaupungeissa on saman lain mukaan määrätty muutto-aika, joka juuri alkaa silloin, kun työvoimia eniten kysytään ja eniten tarvitaan. Johtuuko tämä yksinomaan siitä, että porvarilliset ovat tässä olleet niin perin epäjohdonmukaisia? Suoraan sanoen minun ymmärtääkseni syy siihen, että maataloudessa muutto-aika on määrätty syksyksi, on se, että silloin alkaa maatalouselämässä uusi talouskausi. Silloin on edellisen talouskauden toiminta saatettu loppuun, elot on korjattu ja vuoden lopputili voidaan tehdä ja uusi aletaan; silloin tehdään sopimus seuraavaksi vuodeksi. Sentähden tämä tällainen muutto-aika on sopusoinnussa maatalouden oman edun kanssa ja on luonnollisesti siitä johtunutkin.

Ed. K o m u: Pyydän esittää muutamia numeroita, jotka esillä olevaa asiaa valaisevat vähän toiseltakin kuin »maatalouden oman edun kannalta». Niitä löytyy senaatin oikeustoimituskunnan kertomuksessa vuodelta 1908.

Tuon kertomuksen 18 taulu sisältää kaupunkien alioikeuksissa syytettyjen ja syypäiksi tuomittujen henkilöitten luvun mainittuna vuonna ynnä ilmoitukset niiden rikkomusten lajeista, joista heitä on syytetty ja syypäiksi tuomittu, kuin myöskin rangaistusten laadun. Näkyy, että vuonna 1908 kaupunkien alioi-

keuksissa rikkomuksista palkollissääntöä vastaan syytettiin 22 henkilöä, nimittäin 16 miestä ja 6 naista. Syytetyistä kuitenkin vapautettiin 6 henkilöä ja 5 vastaan kannetta ei ajettu loppuun, mutta tuomituiksi tuli 11, joista 8 miestä sekä 3 naista. Tuomituista pääsi korvausvelvollisuudella 2, mutta 9 sai sakkoa.

Maaseudulla, kuten selviää 19 taulusta, syytettiin palkollissäännön nojalla 217 henkilöä, joista 146 miestä ja 71 naista. Syytetyistä tosin vapautettiin 26 miestä ynnä 18 naista eli yhteensä 44, syylliseksi ei muutoin voitu tuomita 1 miestä ja 1 naista ja kannetta ei ajettu loppuun 45 miestä sekä 23 naista eli yhteensä 68 vastaan, mutta syypäiksi tuli kuitenkin julistetuksi 74 miestä ja 29 naista eli yhteensä 103 henkilöä. Kolmen näistä kihlakunnanoikeudessa tuomituista ilmoitetaan pääseen korvausvelvollisuudella, mutta 94 saaneen sakkoa, jopa 3 vankeutta. Näin maaseudulla muutama vuosi sitte.

Lähempiä tietoja siitä, miten tuomiot läänittäin jakautuvat, on saman kertomuksen 17 taulussa. Siitä selviää, ettei maassa ole sitä seutua, jossa palkkaussääntö olisi unhotettu. Mihin yhteiskuntaluokkaan palkollissäännön nojalla tuomitut kuuluivat, ei oikeustoimituskunta ole huolinut selostaa, mutta se ei jää arvoitukseksi. Sanottu asetus, niinkuin täällä jo monasti on osoitettu, on sellainen, joka tukee työnantajain mielivaltaa työläisten yli. Olisi aika, että tällainen ukaasi jo kumottaisiin.

Nämät esittämäni numerot riittänevät niille, joiden mielestä palkkaussääntö on vain kuollut kirjain, jota ei muka käytännössä noudateta, mutta jota ei kuitenkaan toistaiseksi haluta kumota. Niille, joitten mielestä tilasto ehkä osoittaa siedettävää tai vain pientä lukumäärää syytöksiin sekä tuomioihin nähden, saanen huomauttaa, että se näyttää ainoastaan ahdistamisia tuomioistuinten avulla. Mitä kaikkea palvelusväki saa sietää tuon lain varjossa, sen pelossa, siitä on täällä tuotu näytteitä; siitä tässä ei siis sen enempää.

Että palkkaussäännön nojalla syytetyt ja tuomitut, joitakin poikkeuksia ehkä lukuunottamatta, kuuluvat työläisiin, siihen viittaa vertailu lakiin, jolla tarkoitetaan rajoittaa edes näennäisesti erään työnantajien osan mieli- valtaa. Kuvaavana sopinee mainita, että saman virallisen tilaston mukaan samana vuonna syytettiin työväensuojelulain rikkomisesta kaupungeissa ainoastaan 7 henkilöä, joista vapautettiin yksi, yhtä ei sanottu voitavan syylliseksi tuomita, kahta vastaan ei kannetta

ajettu loppuun ja sakkoa sai vain 3 henkilöä. Maalla taas, jossa palkkaussäännön rikkomisesta tehtiin nuo 217 syytettä ja 103 tuomiota langetettiin, syytettiin vain kolmea, sanoo kolmea henkilöä, joiden suhteen ei yhdessä tapauksessa kannetta ajettu loppuun, yksi kai oli viaton, koska häntä ei voitu tuomita, ja yhtä lienee oltu sakottavanaan.

Ed. Nuorteva: Pyysin puheenvuoroa edustaja Renvallin äsken tekemän huomautuksen johdosta, että meidän tahollamme esitetty väite, että tuo marraskuussa tapahtuva pestausaika on palkkollisille sopimaton, johtuisi siitä, että porvariston taholta on etsitty työnantajille sopivin aika. Hän koetti väitettämme kumota sillä huomautuksella, että pestausaika kaupungissa ei ole marraskuussa. Minusta tämä hänen vertauksensa on lievimminkin sanoi huonosti valittu, sillä se todistaa minun käsittäkseni aivan päinvastaista kuin sen mitä edustaja Renvall tahtoi sillä todistaa. Kaupungissa palkkollisten irtisanomisaika on toukokuussa ja toukokuussahan juuri alkavat palkkollisille epäedullisimmat olot niillä työaloilla, mitkä heillä kaupungissa on. Palkkollissääntö kaupungissa koskee kai etupäässä palvelijattaria, jotka ovat työssä herrasväellä. Nämät lähtevät kesäksi maalle ja silloin he tietysti vähemmän kuin muuten tarvitsevat palvelijattaria. Kaupunkipalvelijattarille tarjotaan työtä siis myöskin huonoimpana konjunktuuriaikana. Se todistaa, kuten jo sanoin, aivan päinvastaista, kuin mitä edustaja Renvall koetti todistaa, se todistaa sitä, että kaupunkilaisiinkin nähden on tämä säädos tehty työnantajien eikä suinkaan työntekijäin etua silmälläpitäen. En mitenkään tahdo sanoa, että tätä lakia laadittaessa nimenomaan on koetettu tällaista työnantajain etua valvoa ja työntekijöitä kiristää, mutta juuri edustaja Renvallin mainitsemain järkähtämättömin taloudellisten lakien ja ihmisten egoismin vaikutuksesta ovat lainlaattijat, jotka ovat edustaneet työnantajaluokkaa, vallan vaistomaisesti tehneet tämän lain isännille niin edulliseksi kuin suinkin on ollut mahdollista ei vain maalais- mutta myös kaupunkilaispalvelijoihin nähden.

Sitten on sanottu, että vuoden sopimusaika on maalaisille aivan välttämätön. Täällä kuitenkin ei ole porvariston taholta esiintynyt vielä yhtään ainoaa maalaista, ja he kai ovat parhaat asiantuntijat tässä suhteessa. Äsken juuri puhuin erään maalaistedustajan kanssa. Hän sanoi minulle: »Herrat kamariviisauksia

latelevat! Siellä meidän puolellamme ei tehdä vuosisopimuksia juuri ollenkaan, meidän puolella ei se ainakaan suuresti vaikuttaisi, joskin palkkaussääntö kumottaisiin». Jotakuinkin näin sanoi tämä maalaistedustaja. Ehkä edustaja Renvall on pätevämpi maalaistedustaja, ehkä hän ymmärtää paremmin maalaissasioita, mutta koska toisenlaisiakin näkökantoja on julkituotu, vaikkei niitä näin julkisesti uskalletakaan tuoda esiin, niin on asia vähintäänkin epäilyksenalainen.

Sitten edustaja Renvall on katsonut arvolensa sopivaksi heittää sosialidemokraatteja vastaan sen syytöksen, että he ajavat tätä asiaa yksinomaan agitatorisessa tarkoituksessa. Joka kerta kun meidän taholtamme on jotakin samantapaista sanottu, porvaristo on tullut vastalauseineen esille ja sanonut kuinka väärin on etsiä huonoja motiiveja ihmisten teoille. Pyydän saada tämän tässä yhteydessä toistaa. Mistä edustaja Renvall tietää, missä tarkoituksessa me tätä asiaa ajamme? Me voimme kyllä todistaakin, mikä lähinnä on ollut syynä meidän kantaamme tässä asiassa. Palkolliset pitivät vuonna 1906 yleisen, koko maata käsittävän kokouksen, jossa he lausuiivat käsityksensä palkkollisasetuksen suhteen olevan sen, että se olisi kumottava. Palkolliset kaiketiikin parhaiten ymmärtävät, mitä heidän etunsa tässä suhteessa vaatii ja sosialidemokraattisen puolueen velvollisuus on eduskunnassa ajaa heidän asiaansa siihen suuntaan, mihin he sen toivovat menevän. Että me ajaisimme tätä asiaa sen takia, että meidän agitaattorimme saisivat lisätyötä, se on lievimminkin sanoen hyvin kömpelö väite ja se ei lisää sen edustajan arvoa, joka tällaista tuo täällä esiin. Sitä voi jossakin sanomalehtisepustuksessa sanoa, eduskunnassa sanottuna se tuntuu jo vähän liian — en löydä sopivaa sanaa, millä tuollaista väitettä voisin nimittää.

Ed. Kaarne: Oli perin hauskaa kuulla oikeiston taholta, että koko meidän kansallisen taloutemme menestyminen riippuu palvelijoista. Eikö näin ollen olisi ryhdyttävä heidän kurjaa asemaansa parantamaan kumoamalla palkkaussääntö? Vuosikontrahteja voidaan tehdä ilman palkkaussääntöäkin. Onhan tunnettua miten esimerkiksi Helsingin maalarimestarit tekevät näinä päivinä vuosisopimuksia ilman mitään eri palkkaussääntöä.

Ed. Komu esitti numeroita virallisesta oikeudenkäytöstä palvelijoita kohtaan, ja jos olisi niin, ettei palkkaussäännön määräyksiä

käytettäisi, olisi eduskunta valmis sellaisen käyttämättömän lain kumoamaan. Sehän olisi silloin helppo tehtävä.

Mutta palkkaussääntöön sisältyy toinenkin oikeudenkäyttö, nimittäin nuorten palvelijain selkäänantolaki. Miten paljon tätä lakia käytetään, siitä ei ole saatavana virallisia numeroita. Mutta tunnettua on, että monet isännät ja emännät käyttävät sitä hyvin usein; ja kenties pääasiallisesti tätä lakia eduskunnan enemmistö tahtookin säilyttää, vaikkei kehdata sitä suoraan sanoa. (Vasemmistosta: Hyvä!)

Ed. J u n e s: Tällä äskettäin eräs puhuja vetosi siihen asianhaaraan, että tämän asian käsillä ollessa ei ole esiintynyt yhtään maalais-edustajaa, joka olisi asiantuntemuksella puhunut tästä asiasta. Minä en mene vakuuttamaan, että minäkään olisin mikään asiantuntija tällä alalla, mutta sittekin minun täytyy monessa eri suhteessa asettua kannattamaan ed. Renvallin tällä tekemää lausuntoa. Verrattain perusteellisesti, jopa asiallisesti ja intohimottomasti hän toi valaisevia esimerkkejä tältä alalta. Mutta sittenkun tämän asian esillä ollessa sekä eduskunnassa että suuressa valiokunnassa, lukuunottamatta niitä mahtipontisia esitelmiä, joilla tänä iltana taasen on meitä ojennettu, on vedottu ihmisyyden ynnä muun nimessä siihen muka huutavaan epäkohtaan ja aiheettomaan sortoon, mikä palkollissäännön pysyttämällä säilytetään yhden kansankerroksen hartioille, lienee tarpeen lausua pari, ehkäpä kolmekin sanaa siltäkin kannalta, niiden vähien kokemusten perusteella, joita olen sekä ennen että nyt tällä asian yhteydessä esillä olleista seikoista tullut huomamaan. Tämän tähden ja kun esillä olevat eduskuntaesitykset palkkaussäännön kumoamisesta lähtevät siitä nimenomaisesta edellytyksestä, ettei työnantajain, se on, isäntäin eli heidän sijassaan olevain palkollistenpitäjäin ja työntekijäin eli palkollisten välillä saisi olla olemassa muita rajoituksia tai erikoismääräyksiä kuin ne, mitä työ sopimuksista yleensä on voimassa, niin ja koska samaisen katsantokannan mukaan kaiketi jouduttaisiin siihen tulokseen, että tähän asti käytetty tapa vakinaisten, pittempiäkaisiksi määrättyjen palveluskontraktien tekeminen tulisi estetyksi, tulisi ainakin erällä tahoilla esiintyvien pyrkimysten ja tarkoitettujen toimenpiteiden avulla vähenemään, niin lienee syytä kajota tämän kysymyksen eri puoliin, koska tällä asialla tai oikeammin sen yksipuolisella esittämisellä voidaan työ-

väestöä ja varsinkin palkollisia johtaa, minun käsitykseni mukaan, tykkäänään harhaan.

Ettei sellainen toimeenpide myöskään saata olla omiaan vakaannuttamaan ja pitämään tasapainossa niitä maalaispiirejä, joissa etupäässä käytetään seisovaa, vakinaista työvoimaa, sen voipi varsin hyvin tietää ja tuntea esimerkiksi sellainen maanviljelijä, joka on joutunut taloutensa asettamaan tulevien ja menevien päiväpalkkalaisten varaan. Ei luullakseni se myöskään ole omiaan parantamaan niitä seikkailuja, joita useat ennen säännöllisissä palveluksissa olleet ja sitte satunnaisen työansion varaan jääneet henkilöt saavat kokea ulkopuolella säännöllistä palveluspaikkaa. Päinvastoin ovatkin useat sellaiset henkilöt ennen pitkää tulleet huomamaan kevytmielisyytensä seurauksia ja osottaneet sen pyrkimällä takaisin vakinaiseen palvelukseen, eikä heitä silloin ole ensinkään pelottanut tuon orjalain olemassaolo.

Jos sitten koettaisi itselleen asettaa kysymyksenalaiseksi, olisiko sellainen palvelijain erikoislainsäädännön alaisena pysyttäminen ensinkään tarpeellinen, olisiko se oikeudenmukainenkaan ja niin ollen pysytettävä, niin sitä kysymystähän on työväenasiainvaliokunnan mietinnössä n:o 2 lähemmin perusteltu, mihin suuri valiokuntakin on yhtynyt, ja siitä olen minäkin kantani lyhyesti edellä jo merkinnyt.

Tällä ei suinkaan ole sanottu, eikähän sitä ole miltään taholta esitettykään, että nykyinen palkkaussääntö sinänsä olisi nykyjälle sopiva, että sen monessa kohden ylenmäärin palkollisia sitovat määräykset olisivat pysytettävät voimassaan ja ehkä uusiakin työ sopimuksia koskevaan lainsäädäntöön sisällytettävä. Ei, ei sinnepäinkään! Vaan niinkuin suuressa valiokunnassa juuri huomautettiin, että kun porvarillisella taholla katsotaan erikoislainsäädäntö tällä alalla muodossa tai toisessa tarpeelliseksi, niin on itsestään myöskin luonnollista, että niin kauan kuin uutta lakia joko eri muodossa tai korjattuna ei ole tilalle pantavana, niin vanhan lain, olkoipa se nyt kuinka oikeuskäsitteisiin soveltumaton tai kuinka keskiaikainen tahansa, täytynee sittenkin antaa olla voimassaan ja vaikutuksessaan sekä koettaa sen puitteissa ja avulla tulla toimeen ainakin toistaiseksi.

Ja siihen nähden, että esitysehdotuksen tekijäin taholta ei ole esitetty mitään valmista lakiehdotusta entisen tilalle, on saatettu minutkin vakaantumaan sille kannalle, ettei nyt voimassaolevaa lakia olisi vaan niin ilman muuta kumottava.

Sitäpaitsi on tätä lakia minun tietääkseni viime aikoina niin peräti harvoin siihen tarkoitukseen käytetty, ettei voida sanoa, että palvelijain todelliset edut ja vapaan kansalaisen oikeudet olisivat erityisemmin tulleet kärsimään. Poikkeuksia on aina ja kaikkialla olemassa, eikä niitä voida sääntönä pitää, eivätkä myös ed. Komun esittämät numerot sitä suurentikaan muuta. Päinvastoin siellä, missä molemminpuolinen sopu ja rauha palvelijan ja isäntäväen välillä on vallitsemassa, ei ole suuresti muistuttukaan, että minkäänlaista Damokleen miekkaa olisi asianomaisten päiden päällä olemassa.

Yksi seikka, jonka nyt ainakin jossain määrin pitäisi aloitteiden tekijöitä tyydyttää, on minun mielestäni olemassa. Onhan tämän asian yhteydessä samansuuntaisista aloitteista annettu työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 3, jossa valiokunta aivan oikein ehdottaa anottavaksi armollista esitystä uudeksi työsopimuksia koskevaksi lakiehdotukseksi, johon myöskin sisällytettäisiin palkollissopimuksia koskevat erikoissäännökset, kuin myöskin palkollissäännön kumoamista.

Mielestäni tämä suunta, jonka sanottu valiokunta ilman vastalauseita — sanon ilman vastalauseita — on hyväksynyt, takaisi oikeuskäsitteisiin samoin kuin käytäntöönkin soveltuvan säännöksen ja tulisi aikanaan, kun siihen tositarmolla käydään käsiksi, poistamaan ei ainoastaan nykyisen orjalain, vaan vielä saattamaan tilalle kaikinpuolin oloihin soveltuvan, eri työaloja käsittävän ja työsopimuksia koskevan yleislain.

Että tämän saavuttamiseksi olisi niinkään paljon vaikeuksia voitettavana, ettei uutta sensuuntaista lakia lähimmässä tulevaisuudessa saataisi aikaan, on minun mielestäni sellaista turhanpäiväistä lavertelua, johon ei ole todisteita olemassa. Ei suinkaan tähän voitane mitenkään soveltaa ulkopoliittilisia tai edes separatistisia harrastuksia, sillä onhan tämä, jos mikään, puhtaasti sisäinen kysymyksemme. Sitäpaitsi on asian toteuttamiseksi lainvalmistelukunnan valmis ehdotus olemassa, jonka pohjalla ja sekä eduskunnan että hallituksen hyvällä tahdolla luullakseni saataisiin laki verratun pian aikaan ja vielä voimaankin.

Yhtymällä pääasiassa sekä työväenasiainvaliokunnan että suuren valiokunnan perusteluihin ja ehdotuksiin olen siis sitä mieltä, että esitysehdotukset laiksi palkkaussäännön kumoamisesta sellaisenaan eivät ole hyväksyttäviä, ja niin tehden olen pakotettu nytkin, niin-

kuin suuressa valiokunnassakin, asettumaan työväenasiainvaliokunnan mietinnön kannalle. (Vasemmalta: Eläköön!)

Ed. P y k ä l ä: Näistä kysymyksenalaisista palkkaussäännöistä puhuminen on minusta tarkoituksetonta ajan hukkaa siitä yksinkertaisesta syystä, että se on jo aikoja sitten vahuudenheikkouteen kuollut koko laki. Sitä eivät käytännössä toteuta ainakaan itä-Suomessa kutkaan muut kuin sellaiset, jotka eivät muuten saa työväkeä pysymään käsissään.

Edellinen puhuja tässä tulkitsti maalaisedustajain mielipidettä, mutta ei ainakaan minun mielipidettäni. Hän muun muassa vetosi ed. Renvallin »intohimottomaan ja arvokkaaseen» lausuntoon. Intohimoton se kyllä oli, mutta ei nyt ainakaan ollut sattuvaa verrata toisiinsa maalaisrenkiä ja merimiestä ja heidän oikeussuhteitaan. Minä en ole talonpojan renkinä ollut, enkä liioin merimiehenä, mutta vähän toki tunnen kumpaistakin. Itselläni tosin ei suuresti ole ollut palvelijoita eikä muutamaakaan vierasta työväkeä — suurin määrä on ollut viisi yhtäikää — mutta en minä ole kymmeneen vuoteen enää toteuttanut palkkaussääntöä eli vuosipalkkausta, tosin en siitä syystä, että minä pitäisin palvelijointeni etua niin suuressa arvossa, mutta siitä yksinkertaisesta syystä, että minä pidän isännän rauhaa yhtä tärkeänä kuin palvelijan, eikä suinkaan ole rauhalle sopivaa sitoa kaksi riitelevää ihmistä vuodeksi toisiinsa, niin etteivät he pääse irti.

Tähän nähden olen hyvin valmis siihen, mitä tässä vastalauseessa ehdotetaan, että kysymyksenalainen palvelussääntö kumotaan. Nykyaikainen lainalainen yhteiskuntajärjestys jo turvaa kaikkia kansalaisia, vaikka ei tuota varsin kulunutta palvelussääntöä meillä vähään aikaan olisikaan ja vaikei koskaan tulisi-kaan. Siis minä vaan merkitsen kantani, että minä tulen äänestämään vastalauseen puolesta, enkä tahdo sen pitemmältä tässä jatkaa.

Ed. A h m a v a a r a: On minullakin vähän koke-
kemusta näissä kysymyksissä, katselipa niitä kummalta puolen tahansa, palvelijan tai isännän, mutta niin suurta kurjuutta en minä niissä oloissa ole muualla huomannut kuin mitä täällä eduskunnassa kuulen niissä olevan. En tahdo kieltää ettei sattuisi yksityisiä tapauksia ehkä hyvinkin surkuteltavia, mutta kun ne kuvataan aivan yleisiksi ja tahdotaan osottaa, että muka yleensä asiat olisivat tällä kannalla, niin tällainen väittely jo menee yli kaiken kohtuuden ja säädyllisyyden rajojen.

Onhan nyt jumala paratkoon, huonoja isäntiä, samoin kuin huonoja palvelijoitakin. Mutta kun tässä eduskunnassa kuulee jostakin asiasta puhuttavan, niin toisella puolella kuvataan aina ihmiset melkein heittiöiksi ja toisella puolella ne ovat kuin enkeleitä. Sellaiselle katsantokannalle laadittu lainlaadintatapa on todellakin kevyttä. Tuollaiset puheet ovat agitatsioonipuheita, eikä mitään muuta, olkoot ne sitte siksi tarkoitettut tai ei.

Täällä on ed. Renvall osottanut, että jos palkkaussääntö kumottaisiin ilman että mitään asetettaisiin tilalle, ei sillä suinkaan olisi kielletty tekemästä niinkin pitkiä työsopimuksia kuin vuodeksi. Eivätköhän näin ollen silloin esiintyisi kaikki ne samat epäkohdat, mitä nyt on sanottu olevan nykyisissä palkkausoloissa, vieläpä paljon huonommassa tilassa, koska silloin ei työntekijällä olisi edes sitä puolustusta, tahi turvaa, mitä nykyinen palkkauslaki kuitenkin kaikista puutoksistaan huolimatta hänelle antaa. Eihän isäntä nyt voi mielivaltaisesti panna pois palvelijata, milloin tahtoo, ei pidellä häntä pahasti eikä pidättää hänen palkkaansa tahi muuta sellaista. Mutta on nyt jotenkin turhaa puhua nykyisen palkkaussääntön epäkohdista, kun ei kukaan ole puolustanut nykyistä palkkaussääntöä. Valiokuntahan nimenomaan sanoo, että se on vanhentunut eikä vastaa nykyisiä oloja ja että se on siis muutettava. Ja tiedämmehän että lainvalmistelukunta on jo valmistanut lakiehdotuksen tästä asiasta ja tulee siis ehkä hyvinkin pian eduskunnassa esille ajanmukainen lainlaatiminen tästä asiasta. Senvuoksi ei voi oikein käsittää sitä kiihkoa, millä vasemmisto tätäkin lainkuomiamisasiaa ajaa.

En tahdo ruveta tässä vetoamaan yksityisiin lausuntoihin. Minullakin olisi erään palvelijan terveiset eräälle tämän eduskunnan tunnetulle palvelijain asianajajalle, mutta jätän ne sillä huomautuksella että nämät yksityiset terveiset, jotka minulla olisivat, menevät kokonaan toiseen suuntaan. (Vasemmistosta huutoja. Puhemies: Hiljaa!) Nykyistä palkkaussääntöä tosiaankaan ei ole yleisesti kaikin paikoin maassamme enää noudatettu, mutta kyllä minä kuitenkin luulen että kaikkialla maassa, missä palvelijoita vähänkin enemmän tarvitaan, vielä sitä sentään jotenkin yleisesti käytetään, ja palvelijat myöskin tahtovat sitä vielä muutamain paikoin käyttää. Toisin paikoin on kyllä tehty jo kuu-kausisopimuksia ja kehitys näyttää kulkevan siihen suuntaan ja sitä vastaan ei luonnollisesti kellään ole, sikäli kuin sitä maanviljelys-

ammatin erikoisluonteeseen katsoen mahdollisuuksien rajojen piirissä voidaan käyttää.

Olisi montakin kohtaa täällä annetuissa lausunnoissa, joihin sietäisi kosketella, mutta en tahdo pitkälti viivyttää asiaa. Sitä minä vaan ihmettelen, että muuttoaikaakin on sanottu porvarien keksimäksi kiristyskeinoksi, se kun on pantu muka niin sopimattomaan aikaan etteivät palvelijat saisi työtä muualta ja olisivat senvuoksi pakotetut ryhtymään uudestaan palvelukseen. Tällaiset lausunnot osottavat vaan, että puhuja, joka tällaista lausui ei hituistakaan tunne maataloudellisia oloja.

Minä pyytäisin näille herroille, rouville ja neideille ja mitä kaikkea ne ovatkin, sanoa että olisi hyvä jos he kävisivät edes kerrankin jossain navetassa maaseudulla. Jos he viitsivät sinne mennä niin he varmaankin huomaisivat että yksistään karjanhoito vaatii ettei muutto-aika sovi olla millä ajalla vuodesta tahansa. On todellakin olemassa yksi taloudellinen laki, joka määrää aivan selvästi myöskin muuttoajan, muista puhumattakaan. Mutta kaiketi ne, jotka eivät tunne edes tätä, tuntevat muita seikkoja vielä vähemmän. Olisi kuitenkin hyvä näihin asioihin vaikkapa ei asiallisestikaan, niin kuitenkin senverran perehtyä, ettei sille joka pikkusenkin tuntee asiaa, väkisinkin hymy tulisi huulille kuullessaan täällä näitä lausuntoja.

Numerot, joita täällä edustaja Komu, toi esiin eivät todista juuri mitään, sillä jollei palkkaussääntöä olisi olemassa ja kuitenkin olisi tehty vuosisopimuksia, niin kyllä oikeusjuttuja olisi voinut syntyä paljon enemmänkin kuin mitä täällä huomautettiin. Se ilahuttava puoli ed. Komun numeroissa oli, että hän tällä kertaa osotti että tässä maassa ei ole paljon mitään riitoja lyhemmistä työsopimuksista. Hän osotti numeroilla, että on mitättömän vähän ollut muita työriitoja, mutta kyllä ne jokainen muistamme että muitten asiain yhteydessä on väitetty suuriakin riitoja olevan. Tahdon vaan huomauttaa, etteivät ne siis ole pitäneet paikkaansa lyhempiin sopimuksiin nähden.

Vielä pyydän huomauttaa ed. Nuortevalle, etten minä tahdo ensinkään esiintyäkään asianantajana, jota hän ehkä lausunnossaan tahtoi vetää esille, sillä hän kai antaa hyvin vähän arvoa sille asiantuntemukselle, joka ei sovellu hänen kantaansa. Tahdon vaan huomauttaa, että hän eräässä kohden aivan oikein lausui, ettei ole oikeus mennä toisten motiiveja tuomitsemaan. Ja kun tämän hyväksyn, niin minä odotin, että ed. Nuorteva pyytää puheenvuo-

roa sen jälkeen kiun ed. Kaarne oli täällä mitä törkeimmällä tavalla väärin tulkinnut toisten motiiveja. Mutta kun ed. Nuorteva ei tätä tehnyt, niin minun täytyy, ollen hänen käsityskannallaan, tässä muutamalla sanalla kosketella ed. Kaarneen lausuntoa. Tämä edusmies on paljon puhunut jo aikoja ennen sellaista, että kaiketi useimmat edustajat ovat arvelleet ettei maksa vaivaa ruveta hänen kanssaan mihinkään väittelyyn, sillä usein ovat hänen lausuntoonsa olleet alapuolella kaiken väittelyn ja arvostelun. Mutta kun hän sanoo, että selkäsauvoja nyt aivan yleisesti annetaan palvelijoille ja kun hän kehtaa sanoa että porvarit täällä muka sentakia puolustavat palkkaussääntöä, että näitä selkäsauvoja edelleen saataisiin antaa niin tämä menee jo kaiken ihmisyyden yli, puhumattakaan siitä, että tämä herra edustaja täällä puhuu kristillisyydestä. Minä kysyisin, onko kristillisyyden tapaista tuollainen puhetapa? Ei ole ensi kerta, kun hän on tällaista puhetapaa käyttänyt, vaan hän on tehnyt sen melkein kaikissa lausunnoissaan ja minä olen juuri kristillisyyden puolesta surkutellut että sillä on tällainen edustaja täällä.

Mitä selkäsauvoihin tulee en tahdo tietysti väittää, etteikö olisi jossakin niitä sattunut. Valitettavasti niitä sattuu, näemmehän sen joka päivä että ihmiset tappelevat ja antavat toisilleen selkäsauvan ilman että he ovat palkkaussäännön alaisiakaan. Se on vanhentunut tämä palkkaussäännön kohta, se on myönnettävä, vaikka sillä ei ole ollut sellaista tarkoitusta, kuin täällä on tahdottu väittää. Kyllähän sillä on ollut kasvattava tarkoitus lapsiin nähden. Se ei kuitenkaan ole enään ajankäytön mukainen, mutta ei sitä silti tarvitse maalata tänne seinälle niin suureksi, koska sitä käytetään ani harvoissa poikkeustapauksissa ja koska yleinen mielipide vaatii, että tuollainen teko tuomitaan, eikä lakikaan salli, että rangaistusta mielivaltaisesti käytetään. Minä jätän edustaja Kaarneen lausunnon omaan arvoonsa. Olen kuitenkin yhden kerran tahtonut siihen kosketella, koska hän melkein jokaisessa lausunnossaan käyttää tuollaisia sanoja, jotka parlamentaarisisessa keskustelussa olisivat kerrassaan hyljättävät.

Minä kannatan suuren valiokunnan ja työväenasiainvaliokunnan mietintöä ja olen aivan vakuutettu siitä, että teemme siten myös parhaan palveluksen ei vain isännille vaan yhtä hyvin työntekijöille, ja kun saamme uuden lakiehdotuksen, niin koetetaan siitä tehdä ajankäytön mukainen ja hyvä.

Ed. Pohjola: Täällä ei ole vielä kukaan puhuja tuonut mitään asiallista näiden mietintöjen puolustukseksi ja tässä vastalauseessa esitetyn vaatimuksen kumoamiseksi. Ed. Renvall, joka enemmän tätä asiaa kosketteli, osotti aivan kautta koko puheensa ei suinkaan sitä, että palkkaussääntö olisi edelleen säilytettävä, vaan sitä, että se olisi kumottava, sillä hänen koko puheestaan ilmeni, että hän tahtoo sen säilyttää nimenomaan omistavan luokan, työnantajaluokan etujen, vieläpä luonnottomain etujen tähden. Ed. Renvall ja jotkut muutkin täällä ovat huomauttaneet, että jos palkkaussääntö kumottaisiin, niin varsinkin maanviljelys siitä tulisi kärsimään siten, että maanviljelijät eivät saisi palkollisia. Minä en todellakaan ymmärrä, miten ed. Renvall ja muut voivat tällaista väittää. Näkevähän he joka päivä, että työnantajat yleensä saavat palkkatyöväkeä. Kuitenkin he väittävät, että jos palkkaussääntö kumottaisiin, niin maanviljelijät kesäisin, jolloin he eniten työläisiä tarvitsevat, joutuisivat työläisten puutteeseen. Minä jo viime kerralla kun tätä asiaa täällä käsiteltiin, näiden tamankaltaisten väitteiden johdosta nimenomaan mainitsin, että maanviljelijät kesäaikana eivät suinkaan joutuisi työväen puutteeseen, heidän vain täytyisi työläisille maksaa kohtalaista palkkaa, yleensä sellaista palkkaa, ettei palkollisten tarvitsisi kesäaikana lähteä muualta parempia palkkoja hakemaan. Eivät suinkaan porvarit voi väittää sitä, että tämän palkkaussäännön kumoaminen avaisi työläisille ja palkollisille sellaisen paratiisin, johon he voisivat kokonaan paeta työnantajia. Heidän täytyisi yleensä olla edelleen työnantajien käytettävänä. Me sosialidemokraatit vaadimme palkkaussäännön kumoamista ja varsinkin vuosiorjuuden poistamista juuri suureksi osaksi sentähden, ettei palkollisten tarvitsisi olla erikoisen huonoilla palkoilla kesäaikana maanomistajain käytettävänä, vaan että maanomistajat tämän vuosiorjuuden poistamisen kautta joutuisivat maksamaan palkollisille yleensä sellaista palkkaa, kuin palkolliset olisivat tilaisuudessa muualtakin kesäaikana hankkimaan.

Mitä sitte tulee palkollisten muuttoaikaan, joka on syksyllä, ja sen edullisuuteen tai vahingollisuuteen palkollisiin nähden, niin siitä ed. Renvall huomautti, että se ei ole vahingollinen palkollisille eikä perin edullinen työnantajille. Kuitenkin osoitti hän taas toisaalta puheessaan kokonaan toista. Hän nimittäin pelkäsi sitä, että palkkaussäännön kumoamisen

kautta joutuisivat maanomistajat kärsimään palkollisten puutetta kesäaikaana. Tietysti hän tarkoitti tällä juuri sitä, että palkkaussäännön kumoattua palkolliset alkaisivat kesällä vaatia enemmän palkkaa, koska heillä siihen olisi mahdollisuus, kun ei heitä vuosiorjuus kytkisi.

Mitä tulee sitten siihen väitteeseen, että palkkaussääntö tarvitsisi säilyttää erityisesti sentähden, että maanviljelys täällä kannattaisi — siis, porvarien väitteen mukaan, sentähden, että palkolliset olisivat pakotetut huonolla palkalla työskentelemään maanviljelyksen kannattamiseksi, — niin se on minusta hyvin keho väite palkkaussäännön säilyttämisen puolustukseksi. Sillä ellei täällä Suomessa joku elinkeino kannata siihen määrään, että se työvään palkkaamiseen nähden kestäisi kilpailussa muiden elinkeinojen kanssa, niin minun käsittääkseni ei mitään erityistä elinkeinoa tarvitse tukea erityisillä kiristysmääräyksillä, kiristysmääräyksillä, jotka tarkoittavat halvan palkkatyövään saamista. Muuten maanviljelyksen kannattavuutta täällä osoittaa se, että maataloista voidaan maksaa suunnattoman korkeita hintoja, ja tämä muun muassa osoittaa sitä, että palkkaussäännön kumoaminen ei veisi maanviljelystä perikatoon. Mitä tulee sitten asian siihen puoleen, tulisiko vuosiorjuus poistetuksi palkkaussäännön kumoamisella, niin ed. Renvall esitti tässäkin kohden kahdella laisella mielipiteitä. Hän mainitsi että palkkaussäännön kumoaminen ei poistaisi vuosisopimuksia käytännöstä, mutta toiselta puolen hän esitti läpi koko lausuntonsa sen mielipiteen, että palkkaussäännön kumoattua palkollisilla olisi tilaisuus lähteä keskelläkin vuotta pois työpaikastaan. Minä en tiedä kumpi näistä ed. Renvallin lausunnoista hänen mielestään paremmin pitää paikkansa. Minun käsittääkseni ei palkkaussäännön kumoamista estä mikään muu kuin omistavan luokan luonnottomien etujen säilyttämisen halu; mutta sen ei minun käsittääkseni pitäisi antaa ratkaisevasti vaikuttaa tällaiseen asiaan.

Ed. Saarikivi: Täällä ovat porvarit koettaneet lievittää asiantilaa sillä, että asetusta ei muka käytännössä enää toteuteta, mutta kukaan heistä ei ole kyennyt kumoamaan niitä numeroita, joita edustaja Komu esitti ja joilla hän näytti, että useita satoja oikeusjuttuja on ollut viime vuonna isäntäin ja palvelijain välillä. Tälle todisteeksi voin mainita muutaman esimerkin. Maaseutusanomalehdissä näkee vielä hyvin usein ilmoituksia,

joissa isäntämiehet ilmoittavat, että »koska se ja se vuosipalveluksessa oleva renki tai piika on luvattani poistunut, niin kiellän kenenkään, sakon uhalla, ottamasta häntä huoneeseen, antamasta työtä tai millään keinoin suojelemasta». Tämä seikka todistaa, minkälaisessa ihmeellisessä asemassa tuo palvelija on, koska sitä ei saa kukaan kunnon ihminen enää auttaakaan silloin, kun hänen isännän ehkä hyvinkin tunnettoman menettelyn tähden on täytynyt lähteä karkuun. Samassa lehdessä saattaa olla ilmoitus, että isännältä on karannut hevonen ja hän pyytää että hyvät ihmiset sen ottaisivat huostaansa ja hoitoonsa, ettei se joutuisi turmioon. Tällaiset ilmoitukset osaltansa osoittavat, että palkkaussääntöä vielä nykyäänkin käytetään. On jonkunlaista asian pimeyttä kun täällä tahdotaan väittää, että palkkausasetus olisi käytännössä kuollut, niinkuin edustaja Pykälä sanoi sen olevan. Tämä keskustelu paraiten osoittaa, että se on hyvin mieleinen asetus niille, joilla on tilaisuus rengin ja piian pitoon, koska he sitä niin yksinmielisin puolestuvat eivätkä halua sitä kumota.

Ed. Törmä: Kun ensimmäisten uutta eduskunta varten toimitettujen, yleisten vaalien tulokset olivat julaistut, silloin yleensä vallassa olevien luokkain taholta selitettiin sosialidemokraattien menestyksen syynä olevan sen, että yhteiskunnallisia epäkohtia on aikojen kuluessa niin tavattoman runsaasti kasvanut ja muodostunut. Samassa selitettiin että kun nyt he, nämä vallassa olevat luokat, ryhtyvät poistamaan näitä yhteiskunnallisia epäkohtia, niin ei ole lainkaan tarvis olla huolissaan sosialidemokraattien menestyksestä, sillä heidän saamansa kannatus tulee itsestään lakkaamaan. Nyt täytyy ihmetellä, kun meidän taholta yritetään joitakin edes pienempiä epäkohtia olevissa oloissa korjata, niin silloin ei löydykään porvariston taholta näiden epäkohtien poistamisen kannattajia. Täällä äsken sanoi edustaja Renvall, että hänen käsityksensä mukaan syynä siihen, etteivät he tahdo kannattaa sosialidemokraattien vaatimusta palkkaussäännön kumoamiseksi, on se, etteivät he anna tilaisuutta agitaattoreille vapaasti kiihoittaa palvelusväestöä, josta olisi seurauksena maanviljelyksen kannattamattomuus ja maan taloudellinen perikato. Tämä lausunto on kai hyvin huutavassa ristiriidassa tämän äsken mainitsemani porvarillisten yleisen mielipiteen kanssa. Miten sosialidemokraatit silloin voivat kiihoittaa ja saada vastakaikua kansan syvissä ri-

veissä, jos epäkohdat poistuvat? Poistakaa, herrat, epäkohdat, niin kyllä silloin maaperä meidän jalkojen alla vajoo, kuten te olette sanoneet.

Täällä edustaja Ahmavaara äsken niin mahtipontisesti meille vasemmistolaisille antoi ohjeita, että meidän pitäisi käydä joskus katso-massa navetassa, niin me tulisimme huomaa-maan, kuinka ne asiat oikeastaan ovat ja, että palkollissääntö on välttämätön olemassa — siihen käsitykseen tulin hänen lausunnostaan. Minä nyt pyytäisin kysyä edustaja Ahmavaa-ralta, kuinka usein edustaja Renvall on käynyt tutkimassa navettaa, että hänellä on sellainen varma tieteellinen peruste väitöksensä takana, kuten hän sanoi, ettei maanviljelys ensinkään kannata, jos palkollissääntö kumottaisiin pane-matta tähän mitään uutta tilalle? Jokainen kuitenkin tietää, että herroilla oikeistolaisilla ja keskustalaisilla on ollut tilaisuutta jo näihin asti korjata palkkaussäännössä löytyvät epä-kohdat, jos olisivat tahtoneet, lievemmiiksi, poistamatta tätä palkkaussääntöä muutoin. Onhan säätyeduskunnan aikaisia edustajia täs-säkin eduskunnassa aika paljon, jotka niin usein ovat valmiit kehumään säätyeduskunnan työkykyä ja sen hyviä toimenpiteitä kansan hyväksi. Täytyy ihmetellä, että he eivät ole ryhtyneet korjaamaan tätä palkkaussääntöä jo silloin, eivätkä edes nytkään uuden edu-skunnan aikana, kun kuitenkin on tunnettu, että meidän taholta on melkein joka istunto-kausi herätetty uudestaan ja uudestaan kysy-mys tämän samaisen palkkaussäännön kumoa-misesta. Tästä kaikesta täytyy tulla siihen johtopäätökseen, että porvarilliset tahtovat edelleenkin tämän palkkaussäännön pitää mah-dollisimman kauvan voimassa, koska se kiel-tämättä ja kaikista vastaväitteistä huolimatta palvelee omistavien luokkain etuja. Tästä tu-lee samalla siihen johtopäätökseen, että por-varillisilla ei ole todellista tarkoitusta ja halua laatia lakeja sellaisiksi, että kaikki kansalaiset olisivat niiden edessä samanarvoisia. Tätä he kyllä aina ovat valmiit väittämään tekevänsä, mutta tämänkin kysymyksen historia jo opet-taa vallan selvästi, että asia on sillä tavoin kun minä olen sanonut.

Tässä yhteydessä on myöskin sanottu, että palkollissäännön kuristuspykälä on niin har-voin toteutettu käytännössä, että niiden avulla on niin vähän rangaistu palkollisia, joten sen-kään takia ei olisi mitään kiirettä tämän sään-nön kumoamiseen. Mutta kyllä minä olen var-ma siitä, että jos niinkin useat rangaistukset

tulisivat kohtaamaan herroja ja rouvia, kuin palvelijat ovat tämän lain alaisina saaneet kärsiä, niin aivan varmasti herrat olisivat ryhtyneet pikaisiin toimiin tämän lain korjaa-miseksi tai kumoamiseksi. Minä olen aivan vakuutettu, että jos yksikään tohtori tai pro-fessori olisi saanut kärsiä niin paljon kuin on joku palvelija saanut kärsiä, niin kyllä siitä olisi pääkaupungin porvarilehdet kirjoittaneet pitkiä artikkeleja, kuinka lakien ja asetusten perusteella sorretaan kansalaisten vapautta.

Ed. K a a r n e: Edustaja Ahmavaaralle pyy-dän huomauttaa, että minä lausuin: »että mo-net isännät ja emännät käyttävät sitä, (nimit-täin selkäänantolakia) hyvin usein», jonka sei-kan edustaja Ahmavaara itsekin tuntui myön-tävän, vaikka hänen mielestään ei siitä pitäisi puhua. Tehdä siis kyllä sopii, mutta puhuminen siitä on epäkristillistä!

Ed. P i e t i n e n: Minä pyytäisin vain ly-hyesti huomauttaa, että valiokunta, silloin kun se kerran on tunnustanut palvelussäännön vanhentuneen, ei ole asettunut vastustamaan sen uusimista. Päinvastoin valiokunta on luul-lut uudistuksen tapahtuvan pikemmin sillä keinoin, että eduskunta saisi ensi tilassa hy-väksyä uuden lain työsopimuksista. Tämän lakiehdotuksen valmistelu on, kuten tiedetään, kehittynyt niin pitkälle, että hallitus voi aivan pian jättää siitä esityksen eduskunnalle, ja kun tähän lakiehdotukseen on otettu palkollisia koskevia määräyksiä, niin tulee samalla uusi-tuksi palkkaussääntö. Nyt on valiokunta vaan tahtonut tämän eduskuntaesityksen hyljättä-väksi, koska se ei ole tahtonut, niinkuin mietinnössä on selvästi sanottu, kumota lakia, koska sillä ei ole ollut mitään uutta panna sen sijaan. Kun aina on täällä kysymys uudis-tusmielisyydestä, niin valiokunnan enemmistö on ollut tässä kysymyksestä niin uudistusha-luinen kuin vastalauseen allekirjoittajatkin, jotka olisivat tahtoneet saada tässä kysymyk-sessä syntymään sellaisen epävarmuuden, etten sanoisi vallattomuuden, josta muutamit puhu-jat jo ovat täällä huomauttaneet. Mitä valio-kunta puolestaan tällä alalla on tahtonut saada aikaan sen osoittaa se antamallaan kolman-nella mietinnöllä. Minun mielestäni valiokun-nan mietintö ehdotuksen hylkäämisestä on jär-kevästi ja asiallisesti perusteltu.

Ed. S i l l a n p ä ä: Täällä on sanottu, ettei muuttoaajan määrääminen marraskuun 1 päi-

väksi muka olisi tapahtunut isännistön etuja silmällä pitäen. Kuitenkin todistavat vanhat valtiopäivien keskustelupöytäkirjat, että juuri näin on tapahtunut. Kerrotaanpa siellä vielä sellaistaakin, ettei isäntien pidä päästää palvelijoitaan heinänteon aikana yhteen, sillä ne kiihottavat toisiaan korkeita palkkoja pyytämään. Tällainen on jonkun maalaisedustajan lausunto vanhoissa valtiopäiväpöytäkirjoissa. Emme mekään ole väittäneet, että palvelijat eivät pysyisi vuosipalveluksessa sen jälkeen, jos palkkaussääntö kumottaisiin, sillä onhan paljon palvelijoita, jotka ovat kuukaussopimuksilla pysyneet kymmeniä vuosia yhdessä paikassa. Ei siis sääntö millään tavalla estä olemasta paikoillaan paikassa, missä palvelijaa inhimillisesti kohdellaan, eikä suinkaan meidän tarkoituksemme ole kiihoittaa palvelijoita joka kuukauden päästä muuttamaan. Tarkoitus on ainoastaan se, että paikasta, missä palvelijaa kohdellaan kaiken inhimillisyyden ulkopuolella, hänellä täytyy olla oikeus muuttaa eikä niin, kuten nykyään, jolloin isännistö vetoamalla nykyisen lain pykäliin pakoittaa ne pysymään paikoissaan. Me siis sillä, kun vaadimme nykyistä palkollissääntöä kumottavaksi, tahdomme estää vääryydelle antamasta oikeuden leimaa, joka annetaan nykyisen palkkaussäännön nojalla, olkoon vääryys kuinka räikeä tahansa.

Ed. R e n v a l l: Minä koetan puhua kolmessa minuutissa, vaikka puhun täältä. — Minä tahdon huomauttaa muutamista seikoista, joita on tuotu lausuntoani vastaan ja joihin minä en vielä ole vastannut, mutta minä jätän kajoamatta kaikkiin niihin yhä uudestaan toistettuihin väitteisiin, joihin minä olen vastannut tai jotka eivät ole ollenkaan kohdistuneet minun lausuntooni, niinkuin kaikki ne väitteet, jotka esittävät lausuntoni muka nykyistä palkkaussääntöä puolustavaksi. Siitähan ei ole kysymys. Kukaan ei puolusta nykyistä palkkaussääntöä. Kaikki tahtovat siihen muutosta. Ja että siihen on tahdottu muutoksia saada aikaan, siitä on todistuksena se lakiehdotus, joka jo kaksi vuotta on ollut valmiina ja joka vuotta aikaisemmin annettiin lainvalmistelukunnalle tehtäväksi. Siis on aivan turhaa puhetta kaikki se, ettei tahdottaisi aikaansaada muutoksia. Se lakiehdotus, mikä on valmistettu, on lakiehdotus, joka on vapaamielisyydessä aivan varmasti asetettava jokaisen muun voimassa olevan ja vastaavan lain rinnalle. Tämä osoittaa, että asiassa on sekä harrastusta että tahtoa.

Herra edustaja Komun tilasto ei puhunut aivan purevaa kieltä. Kun hän, mikäli minä käsitin, lausui, että on maalauskunnissa ollut 200 oikeusriitaa palkollissäännön johdosta ja kaupungeissa 20, katsoi hän tässä olleen jonkinlaisen suuren todistuksen siitä, että maalla ollaan vuosisopimuksiin suuremmassa määrässä tyytymättömiä kuin kaupungeissa, koska riidat maalla ovat yleisemmät kuin kaupungeissa. Mutta onhan ajateltava, että meidän maalaissäestömme on monta kertaa kuin meidän kaupunkilaisväestömme — kymmenen kertaa melkein — ja toiseksi, että meidän maalaiskuntamme ovat niin lukuisat, että jos jaamme nuo kaksisataa kaikkien maamme maalaiskuntien kesken, emme saa puolta tapausta kunkin kunnan osalle. Tällainen tilasto ei siis lainkaan puhu sen puolesta, mitä on koetettu tällä ehdotuksella saada aikaan. Ja minä uudistan sen, mitä monta kertaa on selitetty, että ne, jotka ehdottavat nykyisen palkkaussäännön kumoamista ilman että mitään muuta pannaan tilalle, eivät ole osotaneet kovinkaan suurta harrastusta, vaan päinvastoin varsin pientä kekseliäisyyttä, sillä jotakin kai olisi sijaan pantava, jonkinlainen työ-sopimuslaki kai kuitenkin olisi säädettävä, jollakin tavalla olisi kai lain mukaan järjestettävä kaikkein tavallisin sopimus, mikä kansalaisten välillä tehdään, ja tätähän on tahdottu juuri niin sanotulta porvaristaholta myöskin aikaansaada.

Minä siis toivon, että tämä keskustelu on selvittänyt asiaa ainakin siksi paljon, että tätä ehdotusta ei voida käyttää agitatsioonitarkoituksiin.

Ed. K i r v e s: Kyllä minusta on ed. Renvallin kanta hiukan kummallinen. Joku vuosi takaperin hän kirjoitti teoksen, jossa polemiseerasi sitä käsitystä vastaan, että vapaa sopimus olisi työntekijälle eduksi. Hän mainitsi kirjassaan, että työntekijät ovat aina heikompiä kuin työnantajat ja sentähden ne tarvitsivat lain suojaa, joka heitä, työntekijöitä turvaisi. Nyt hän täällä sangen suuruusisesti vetoaa siihen, että vapaa sopimus täytyy olla olemassa, että se on ainoa pohja, jolle voidaan rakentaa. Mutta samalla hän vielä väittää — ja ed. Ahmavaara säestää, — että isännät ovat niin kunnottomia, ne ovat niin huonoja, että jos nämä palkolliset jätettäisiin tykkänään lain turvaa vaille, tulisivat epäkohdat vieläkin suuremmiksi kuin ne nyt ovat. Kun kerran isännät ovat niin huonoja, ja tämä nykyinen palkkaussääntö ei ollenkaan turvaa palvelijoita, niin

kyllä kai silloin olisi syytä kumota koko tämä palkkaussääntö. Minä näin ollen toivon, että ed. Renvall, vaikka hän on luopunut entisestä kannastaan ja nyt puhuu toista, kuin kirjoittaa, äänestää vastalauseen puolesta.

Ed. Renvall: Minä en luule, että tämä moite, minkä edustaja Kirves toi esiin, millään tavalla kohdistuu siihen, mitä minä olen lausunut. Työsopimus on oleva vapaa ja työsopimuksen vapaus on yksi yhteiskunnallisen lainsäädännön kulmakiviä. Mutta tähän sopii aivan hyvin yhteen myöskin ne valtion toimenpiteet, jotka tarkoittavat heikomman sopimuskumppanin suojaamista, ja tällaisia määräyksiä on myöskin siinä lakiehdotuksessa, joka palkollissäännön muuttamiseksi on porvarien taholta valmistettu. Tässä ei ole ollut tietysti tilaisuutta eikä tarkoitustakaan, eikä olisi ollut edes sopivaa, tuoda esiin tämän lakiehdotuksen sisällystä. Jos herra Kirves luulee, että heikomman sopimuskumppanin puolustaminen lainmääräysten kautta ja työsopimuksen vapauden ylläpitäminen olisivat keskenään ristiriidassa, niin hän tosiaan ei tiedä paljon nykyisestä työväenlainsäädännöstä.

Ed. Kirves: Edustaja Renvall täällä juuri edellisessä puheessaan väitti, että täytyy olla työsopimus vapaa ja palvelijoilla vapaus sopia siitä, että he myyvät nahkansa vuodeksi, ja tästä ei nyt päästä kerta kaikkiaan mihinkään, että hän näin sanoi. Mutta silloin, kun hän kirjoitti teoksensa, josta mainitsin, kirjoitti hän päinvastoin, mutta silloin hän toivoi pääsevänsä työväen äänillä valtiopäiville.

Ed. Renvall: Minä tahdon huomauttaa, että sama tilaisuus nahanmyyntiin olisi olemassa, vaikka sosialistien ehdotus hyväksytäisiin.

Ed. Kivikoski: Mitä pitemmälle tämän iltaisen keskustelu menee, sen enempi aina selvenee edustaja Renvallin hatara kanta. Hän koettaa täällä liidellä toisella ja toisella tavalla sanomiensa lauseitten ja ajatustensa takaa, ja varottaa sitte loppujen lopuksi, että keskustelu olisi nyt sellaista, ettei se antaisi mitään aihetta agitatsiooniin. Minä oletan, että hän sanoo sen tarkoituksella, ettei toisille enää jäisi mitään epäiltävää ja sanomista hänen hatarien ajatuksiensa kumoamiseksi; että he seuraavalla kerralla saisivat suuremmalla menestyksellä kasvattaa heikkoa puolueruumis-

taan, jonka siipien suojaan tahtovat porvarit laskea.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Suuren valiokunnan mietintöä vastaan on edustaja Sillanpää useampien kannattamana kannattanut työväenasianvaliokunnan mietintöön n:o 2 liitettyä vastalauseetta. Tätä tulen nimittämään edustaja Sillanpään ehdotukseksi. Asiassa on äänestys toimitettava.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy suuren valiokunnan mietinnön, äänestää »jaa»; jos »ei» voittaa, on ed. Sillanpään ehdotus hyväksytty.

Puhemies: Ennenkun äänestykseen ryhdytään pyydän huomauttaa edustajia siitä, että eduskunnan valitsijamiesten puheenjohtaja pyytää valitsijamiehiä kokoontumaan äänten laskemisen aikana puhemiesneuvoston huoneeseen.

Äänestyksessä annetaan 103 jaa- ja 79 ei-ääntä. Ed. Sillanpään ehdotus siis on hylätty ja suuren valiokunnan mietintö on hyväksytty. Asian toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Välikysymys,

jonka tekemiseen ed. Kelloalmeri y. m. ovat pyytäneet lupaa ja joka koskee vaalilippujen lähettämisestä Suursaaren ja Tytärsaaren vaalilautakunnille, esitetään asiassa keskustelutta toimitettavaa äänestystä varten.

Äänestys ja päätös:

Puhemies: Ken sallii välikysymyksen tehtäväksi, äänestää »jaa»; jos »ei» voittaa, on se evätty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla. Eduskunta on siis päättänyt sallia välikysymyksen tehtäväksi.

5) Kertomus suomalaisen kirjallisuuden edistämiseksi myönnetyn määrärahan käyttämistä varten asetetun toimikunnan toiminnasta vuonna 1900,

joka täysi-istunnossa t. k. 19 p:nä pantiin pöydälle viime istuntoon, vaan silloin jäi

käsitlemättä, esitetään edelleen ja ilmoittaa puhemies puhemiesneuvoston ehdottavan kertomuksen lähetettäväksi valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. T a l a s: Olen suurella mielenkiinnolla tutustunut esillä olevaan kertomukseen, joka antaa kauniin todistuksen siitä elvyttävästä vaikutuksesta, mikä »Suomalaisen kirjallisuuden edistämisrahastolla» on ollut suomalaisen kirjallisuuteen. Myöntää täytynee, että kysymyksessä olevaa määrärahaa on tunnollisesti käytetty ja että varojen käyttämisestä ovat määränneet suuri asiantuntemus sekä kaukonäköisyys. Tämän tunnustan ja sentähden tahdonkin että esittämäni huomautus varojen käyttämisestä ei ole käsitettävä moitteeksi »Suomalaisen kirjallisuuden edistämisrahaston» toimikunnalle, vaan pyydän, että lausuntoni käsitetään toivomukseksi tulevaisuuteen nähden.

Niinkuin esillä olevasta kertomuksesta käy selville, on yksi laji kansallista kirjallisuuttamme jäänyt kokonaan osattomaksi kysymyksessä olevasta rahastosta. Tarkoitin kotimaista alkuperäistä kaunokirjallisuutta. Käsitteäkseni oli alkuaan, kun tätä 50,000 markan rahastoa suunniteltiin ja kysymys eduskunnassa käsiteltiin, tarkoitus, että alkuperäinen suomenkielinenkin kaunokirjallisuus pääsisi tästä rahastosta osalliseksi. Ensimmäisen ehdotuksen asiassa teki, kuten muistettanee, julkisuudessa kirjailija Juhani Aho, ja ehdotti hän varoja rahastosta annettavaksi nimenomaan »palkintoina parhaista alkuperäisistä teoksista ja käännöksistä», tarkoittaen myöskin ilmeisesti alkupejistä kaunokirjallisuutta. Ja sivistysvaliokunnan mietinnössä vuoden 1907 valtiopäivillä, jossa niinkään puhutaan »palkinnoista ja matkarahoista», lausuttiin nimenomaan, että on muistettava, »että kysymyksessä on niin hyvin kaunokirjallisuus kuin monenkaltaisen niin sanottu tietokirjallisuus». Vieläpä valiokunta eri avustettavia kirjallisuusaloja luetellessaan mainitsee kaunokirjallisuuden ensimmäisenä. Ja kun eduskunnan tekemän anomuksen perusteluissa muun muassa sanotaan, että »kirjallisuuden nauttimat kannatussummat ovat suhteellisesti pienemmät kuin millä on edistetty esimerkiksi kuvaama- ja näytelmätaiteita», niin näkyy siitäkin, että eduskunnan anomuksessa ilmeisesti tarkoitetaan alkuperäistäkin kaunokirjallisuutta.

Tämä tarkoitus on nyt kumminkin jäänyt toteuttamatta. Alkuperäinen suomenkielinen kaunokirjallisuus ei tähän päivään saakka ole saanut mitään tästä kirjallisuuden edistämisrahastosta. Mitkä syyt lienevätkin aiheuttaneet tämän, on tämä alkuperäisen kaunokirjallisuuden sulkeminen rahaston avustustoiminnan ulkopuolelle valitettava seikka, varsinkin katsoen niihin yleisesti tunnettuihin ahtaisiin taloudellisiin oloihin, joissa alkuperäisen suomenkielisen kaunokirjallisuuden harjoittajat työskentelevät.

Tahtomatta väittää, että mikään niistä taroituksista, joihin kirjallisuuden edistämisrahaston rahoja on käytetty, olisi tarpeeton, pyytäisin kumminkin sulkea tämän kosketteleman seikan asianomaisten huomioon, toivossa että vastaisuudessa puheenaolevan rahaston käyttäminen järjestettäisiin niin, että alkuperäinen suomenkielinen kaunokirjallisuutemmekin pääsisi avustuksesta osalliseksi.

Ed. F r ä n t i: Suomalaisen kirjallisuuden edistämiseksi myönnetyn 50,000 markan suuruisen määrärahan käyttämisestä annettujen määräysten 1 §:n mukaan ottaa osaa tämän rahaston hoitamiseen asetetun toimikunnan kokoonpanoon muitten muassa kasvatustieteellisen Yhdistyksen Keskusosasto, kuten tämän kertomuksen sivulta 5 käy selville. Ja tämä Kasvatustieteellisen Yhdistyksen Keskusosasto onkin edustettuna toimikunnan humanistisessa osastossa yhdellä varsinaisella ja yhdellä varajäsenellä. Näin ollen on nähtävästi tarkoitettu kyseessäolevia rahoja myöskin käyttää suomenkielisen kasvatustieteellisen kirjallisuuden edistämiseksi, ja että ensi sijassa juuri toimikunnan humanistinen osasto on jätetty tästä kirjallisuudesta huolehtimaan. Kuitenkin humanistisen osaston selostelussa, joka on tämän kertomuksen sivuilla 14—18, ei esiinny lainkaan esitettynä, että tämä osasto olisi mihinkään toimenpiteisiin ryhtynyt suomalaisen kasvatustieteellisen kirjallisuuden kartuttamiseksi. Kaikki muut humanistisessa osastossa edustettuina olevat tieteelliset haarat ovat tavalla tai toisella tulleet edustetuiksi kyseessäolevana toimintavuotena, mutta tämä mainitsemani kasvatustieteellinen tieteenala on jäänyt huomioonottamatta. Tosiasia nyt kuitenkin on, että juuri suomenkielinen, sekä alkuperäinen että sille käännetty kasvatustieteellinen kirjallisuus, on kovin niukka, ja jos sitä verrataan esimerkiksi nykyiseen suomenkieliseen historialli-

seen kirjallisuuteen, jolle humanistinen osasto on huomiota runsaasti näkynyt kiinnittävän, niin suomenkielinen kasvatusopillinen kirjallisuus ei vertailua tässä kohden siedä. Jään siis toivomaan, että västaisuudessa tämä mainitsemani osasto ottaisi myöskin suunnitteluhinsa suomenkielisen kasvatusopillisen kirjallisuuden kartuttamisen niin alkuperäisillä kuin käännoesteoksilla.

Ed. Alkio: Minä pyydän vaan lyhyesti ajan voittamiseksi yhtyä ed. Talaan lausuntoon.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi. Kertomus lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

6) Uudisviljelyksen edistäminen viljelyspakkoperiaatteen mukaan.

Esitetään ainoastaan käsittelyä varuten tämän kuun 19 päivänä viime täysi-istuntoon pöydälle pantu, mutta ajan myöhäisyyden takia silloin tässä istunnossa käsiteltäväksi siirretty maatalousvaliokunnan mietintö n:o 2 Eduskunnassa tehdyn uudisviljelyksen edistämistä viljelyspakkoperiaatteen mukaan koskevan, ed. Huttusen y. m. allekirjoittaman anomusehdotuksen n:o 19 johdosta.

Keskustelu:

Ed. v. Troil: Förevarande betänkande åtföljes af en reservation undertecknad af följande utskottsmedlemmar: K. A. Saarinen, Pekka Huttunen, S. Mäkelä, J. Etelämäki, N. Telkkä, Aatto Sirén och Evert Eloranta, hvarförutom utskottsmedlemmarna E. Lautasalo, K. Kopila och Olli Miettinen låtit anteckna, att de förena sig om denna reservation. Jag har icke begärt ordet för att nu ingå i någon som helst kritik af det principiella syftemål reservationen afser att förfäktas, utan är det tyvärr en annan omständighet, ett annat sakförhållande som har föranlett mig att påkalla kammarens uppmärksamhet. Förhållandet är nämligen det, att den första punkten i den kläm, i hvilken reservationen utmynnar, icke har varit under debatt, än mindre under omröstning uti utskottet, utan har vid frågans behandling i utskottet voteringen gällt godkännande eller förkastande af principen om odlingstvång på basen af klämman i petitionen, i hvilken den första punkten har följande lydelse: »että kaikki viljelyskelpoinen viljelemä-

tön maa olisi jätettävä halullisten tilattomain viljeltäväksi.»

Måhända frågar sig många af kammarens medlemmar, huru någonting sådant kan förekomma. Jag har också därför ansett det vara min plikt såsom utskottets ordförande att härom lämna besked. Inom utskottet har det varit sed, att reservationers genomgående lämnas åt ordföranden för att af ordföranden jämte sekreteraren granskas. I den händelse i reservationen befinnes hafva influtit något sådant, som icke förekommit under handläggningen i utskottet, så har reservationen förelagits utskottet i fråga, i motsatt fall icke. Denna reservation lämnades mig i ett första korrekturafdrag och genomgicks då af mig utan att jag likväl då kom att jämföra klämman med klämman i petitionen. Jag förklade mig på utskottsmedlemmarnas lojalitet i detta afseende. Att jag härvidlag gjort mig skyldig till ett klandervärdt åsidosättande af min plikt såsom utskottets ordförande, är jag så villig som skyldig att medgifva. Att åter reservanterna skulle hafva handlat med beråd mod det vill jag icke påstå utan måste jag för min del med den kännedom jag har om reservanterna, skrifva deras förfarande enbart på okunnighet och på den bristande förmågan att fullt uppfatta innebörden af deras tillvägagående. På samma konto måste jag också skrifva följande sakförhållande, nämligen det, att K. A. Saarinen alls icke deltagit i behandlingen af detta ärende, men det oaktadt undertecknat reservationen, att den reservation, som företeddes mig, var undertecknad af följande utskottsmedlemmar: K. A. Saarinen, Santeri Mäkelä, Kustaa Kopila, Pekka Huttunen, Olli Miettinen, Aatto Sirén och Evert Eloranta samt att efter det jag lämnat reservationen från mig på ett för mig obegripligt sätt reservationen blifvit undertecknad på sätt nu utdelade betänkande vidhandengifver.

Ed. Paasikivi: Minä en ollut odottanut, että valiokunta tästä nyt kysymyksenalaisesta anomuksesta olisi valmistanut erityisen mietinnön ja lähettänyt sen eduskuntaan yksinänsä käsiteltäväksi, sillä tämä asia on erottamattomassa yhteydessä sen kysymyksen kanssa, joka tarkoittaa maan hankkimista tilattomalle väestölle. Se liittyy siihen niin läheisesti, että näitä asioita ei voi käsittelyssäkään toisistaan erottaa. Niinpä, kuten nähdään, valiokunnan mietinnössäkin ja vielä enemmän siihen liitetystä vastalauseesta melkein koko matkan puhutaan

juuri maan hankkimisesta tilattomalle väestölle ja niistä mahdollisuuksista, joita tämän tarkoituserän saavuttamiseksi on olemassa. Tämän vuoksi minunkin täytyy tässä suurimmaksi osaksi käsitellä kysymystä maan hankkimisesta tilattomalle väestölle, mutta että asia on tällainen, se ei ole minun vikani. Kun valiokuntaan on lähetetty erinäisiä aloitteita, jotka koskevat maan hankkimista tilattomalle väestölle, niin ajattelin, että joko tästä asiasta olisi kirjoitettu erityinen mietintö tai se liitetty noihin toisiin aloitteisiin, nämät kysymykset kuitenkin kuuluisivat käsittelyssä yhteen.

Siitähän kyllä olemme yksimieliset, että maaseudun tilattoman väestön kysymys on kaikkein tärkeimpiä; voisi sanoa, että se on ehkä sisällisistä kysymyksistä ensimmäinen. On paljon n. k. porvarillisia, jotka pitävät erityisenä puutteena, epäkohtana sitä, että maanomistajain lukumäärä meillä on liian vähäinen. Kehitystä, joka vuosisatojen kuluessa on tähän johtanut, katsotaan valitettavaksi. Ne eduskunnan jäsenet, jotka ovat puheenaolevan anomuksen tehneet ja valiokunnan mietintöön liitetyn vastalauseen allekirjoittaneet, ovat kuitenkin tässä kohden kokonaan toisella kannalla. Heidän tarkoituseränsä tilattoman väestön maakysymyksessä on muodostaa maaseudun väestö pääasiallisesti, mikäli se on mahdollista, vuokralaiksiksi, torppareiksi, mäkitypalaiksiksi tai miksikäsitte heitä kutsuttaisiinkaan. Tämä kylläkin suuri tarkoituserä kuvastaa lävitse tästä anomuksesta ja mainitusta vastalauseesta. Kun tällaista laajaa toimenpidettä puuhataan, niin on katsottava puutteellisuudeksi, että itse päämäärän ja itse periaatteen oikeutus ja paremmuus muiden rinnalla on jotenkin heikosti esiintuotu. Vastalauseen allekirjoittajat ovat sivuilla 9 ja 10 ryhtyneet käsittelemään tätä pääkysymystä, ja he tuovat esiin kaksi seikkaa, jotka heidän mielestään osottavat, että omistusoikeus, oli se sitte täydellinen tai joidenkin rajoitusten eläinen, ei ole hyväksyttävä eikä voi viedä onnelliseen tulokseen. He tuovat esille kaksi esimerkkiä. Ensimmäinen on se kokemus, joka on saatu lahjoitusmaiden lunastamisesta Viipurin läänissä. He mainitsevat, että tulokset siitä eivät ole läheskään vastanneet lunastustoimintaan kiinnitettyjä toiveita, ja he katsovat, että tämä on yksi painava syy heidän vuokrajärjestelmänsä puolesta ja maanomistusjärjestelmää vastaan, jota toisella taholla kannatetaan. Mutta itse he kuitenkin vastalauseensa samalla sivulla ja seuraavassa lauseessa poistavat tämän perusteensa. He sano-

vat nimittäin, että se seikka, että tilat on luovutettu talonpojille ilman minkäänlaisia omistusoikeuksia suojaavia määräyksiä, on johtanut siihen, että melkoinen osa heistä on menettänyt saamansa tilat ja että arvokas metsäpääoma on joutunut yhtiöiden, metsäkeinottelijain ynnä muiden sellaisten käsiin. Siinähan on syy, mutta se syy ei suinkaan johda siihen, että olisi asetettava yksinomaisen vuokrajärjestelmän kannalle, vaan se viittaa ainoastaan siihen, että on tosiaankin jonkunlaisia rajoituksia omistus- ja hallinto-oikeuteen nähdén aikaansaattava, jotta tuollaiset epäkohdat tulisivat poistetuiksi. Tämä huono kokemus ei siis todista mitään. Ei myöskään se toinen kokemus, johon vastalauseessa sivulla 10 viitataan, ole omiansa antamaan tukea vastalauseen kirjoittajain käsitykselle. Siinä viitataan Vaasan läänissä Laihian ja Jurvan pitäjissä valtion välityksellä hankittuihin palstatiloihin ja niihin kokemuksiin, jotka niistä on saatu. Sanoetaan nimittäin, että jo ennen vuotta 1899 oli mainituista 94:stä pikkutilasta näissä pitäjissä 37 vaihtanut omistajaa, muutamat useampiaakin kertoja ja 17 niistä oli yhdistetty toisiin tiloihin. Ja tämä kokemus muka osoittaa, että omistusoikeus vie valtion uhraukset harhaan ja edistää vain yksityisten maanhuijausta, jota vastoin vuokrajärjestelmä on muka toisellainen. Mutta kun puhutaan maanhuijauksesta, niin sopii huomauttaa, että voipi esiintyä myös vuokrahuijausta. Viime istunnossa meillä oli tilaisuus käsitellä täällä sellaista ehdotusta, samalta taholta tullutta, samassa valiokunnassa valmistettua, jonka seurauksena juuri olisi voinut olla vuokrahuijauksen mahdollisuudet. Saattaa kysyä, pysyisivätkö Laihian ja Jurvan pitäjien pikkuviljelijät paremmin paikoillaan, jos he olisivat olleet siellä yksityisten maanomistajien torppareina? Tuskin. Kenties siinä tapauksessa että heidän olisi ollut pakko pysyä, että laki ei olisi antanut heille oikeutta siirtyä. Mutta jos siinä kohden olisi täysi vapaus, jota on vaadittu, niin luulen, että ei ne siellä torppareinakaan, maanomistajien vuokramiehinäkään, olisi sen paremmin paikoillaan pysyneet kuin itsenäisinä maanomistajina. Tällaiset palstaoikeuden liialliset siirtymiset ja yhdistämiset ovat kuitenkin seikkoja, joihin huomio on käännettävä. Ja niinpä onkin luultu, että siinäkin kohden voidaan epäkohdat poistaa tarvitsematta siltä kuitenkaan luopua yleisestä periaatteesta.

Odotan vastalauseen tekijäin sanovan, että se on juuri ollut vikana Jurvan ja Laihian pals-

tatilallisten oloissa, että heillä on ollut suoritettavana ei ainoastaan vuokra eli korko pääomasta, jonka he ovat lainaksi saaneet, vaan myös kuoletusmaksut. Siten heidän vuosimaksunsa ovat nousseet korkeammiksi, kuin mitä ne olisivat olleet, jos he olisivat olleet vain vuokramiehinä, jolloin heillä olisi ollut ainoastaan vuokra eli korko suoritettavana. Näkee esitettävän, että juuri maan ostaminen ja kuoletuksen suorittaminen lisää taakkaa tällaisen pikkuviljelijän niskoille. Mutta sellainen käsitys on harhaanvievä, sillä hypoteekkiluoton nykyisellä kehityskannalla ollen se kuoletus, jonka vuokran eli koron lisäksi tilanomistaja tulee suorittamaan, on niin vähäinen, ettei se itse asiassa suurtakaan merkitse. Se merkitsee noin $\frac{1}{2}$ prosenttia koron lisäksi, jos kuoletusaika on 50 vuotta. Se jolla on 2,000 markan maa eli 2,000 markan pääoma lainassa, suorittaa viiden prosentin mukaan korkoa 100 markkaa ja kuoletusta 10 markkaa. Tuo 10 markkaa on siinä lisärasituksena, ja rahaahan sekin on, mutta ei se kuitenkaan suuruudellaan voi tätä järjestelmää kaataa. Mutta tällainen pääoman kuolettaminen ja sen kautta maan hankkiminen omaksi on toiselta puolen katsoen paljon edullisempi kuin tavallinen vuokra, sillä vuokramaan viljelijä saapi ei ainoastaan oman ikänsä vaan aina eteenkinpäin ikipäiviksi suorittaa korkoa, jota vastoin kuoletusmaksun nojalla tilaa viljelevä saapi tilan vähitellen omaksensa ja pääsee vihdoin maksamasta ei ainoastansa korkoa vaan myöskin kuoletusta. Hän on siis aivan toisenlaisessa asemassa kuin se, jolla ei koskaan olisi mahdollisuuksia tai toiveita päästä vuotuisen vuokramaksun suorittamisesta.

Kosketellusta periaatteellisesta kysymyksestä, jolla kuitenkin on suuri käytännöllinen merkitys, — vuokrajärjestelmästä ja omistujajärjestelmästä — voisi tietysti paljon puhua, mutta jääköön se tämän varaan. Olen kosketellut tätä seikkaa sen vuoksi, että vastalauseessakin yksi kokonainen sivu tähän uhraataan.

Mitä sitte tulee viljelyspakkokysymykseen ja niihin mahdollisuuksiin, joita siihen nähden on olemassa, niin minusta näyttää, että valtiokunta on mietinnössänsä, joskin lyhyesti, mutta sangen sattuvasti esittänyt suuren joukon väitteitä ja huomautuksia, jotka tätä sosialistien taholta tehtyä ehdotusta vastaan voidaan esiintuoda. Eivätkä ne muistutukset, jotka tässä vastalauseessa tuodaan esiin, näytä olevan sellaisia, että ne — tietysti minun mielestäni,

minä puhun vaan omasta puolestani — voisivat painaa kumoon mietinnön arvostelua. En sen vuoksi tahdo ryhtyä yksityiskohtiin sen tarkemmin. Mutta yksi muistutus kuitenkin on, jota ei ole riittävällä painolla tuotu esiin valiokunnan mietinnössä tämmöistä viljelyspakkoehdotusta vastaan, vaikkakin siihen kyllä viitataan. Nimittäin se, että sellainen ehdotus, jollaista vastalauseessa ehdotetaan, on kaiken oikeuden ja kaiken kohtuuden kannalta, minun ymmärryksen mukaan, hyvin räikeä. Jos tätä pakkoehdotusta oikein ymmärrän, niin tässä vaaditaan otettavaksi yksityiseltä maanomistajalta hänen maatansa, viljelyskelpoista mutta viljelemätöntä maatansa, suureksi osaksi aivan ilman mitään korvausta. Sanotaan nimittäin toisessa ponnassa, että vero tuollaisesta vuokratilasta olisi määrättävä yhtä suureksi, kuin puhdas tulo tällaisesta maasta ennen sen viljelyshaluiselle jättämistä oli, ja se kait merkitsisi useassakin tapauksessa, että vuokra voisi olla jotenkin olematon. Viljelyskelpoinen maa, joka kyllä voi olla kalliisti ostettu, koska se on kenties sellaisella paikalla, jossa maalla on suurempi arvo, ei ehkä tuota mitään, jos sitä ei toistaiseksi käytetä mihinkään tuottavaan tarkoitukseen. Mutta se on ehkä kalliilla hinnalla ostettu ja velasta kiinnitetty niinkuin sanotaan »savupiippua myöten». Sellaista maata tämän mukaan siis vaadittaisiin otettavaksi, jos ei aivan ilmaiseksi, niin jotenkin ilmaiseksi. Se ei kuitenkaan voine tyydyttää kenenkään oikeudentuntoa. Onhan kyllä olemassa meilläkin ja muualla maailmassa pakkoluovutusasetus, jonka mukaan yksityistä kiinteää omaisuutta voidaan yleisen tarpeen vaatiessa vasten omistajan suostumustakin ottaa häneltä pois, mutta kaikissa sivistysmaissa on järkähtämättömänä periaatteena nykyään, että sellaisesta maasta on maksettava täysi korvaus. Tätä ehdotusta sen vuoksi tuskin voisi kutsua edes pakkoluovutukseksi, vaan sitä olisi kutsuttava eräällä toisella nimellä, — millä, jääköön se tässä sanomatta.

Pääväite anomuksentekijäin ja vastalauseen allekirjoittajain ehdotuksessa näkyy olevan se, että millään muulla keinolla kuin viljelyspakkolla ei voida tilattoman väestön maanhankkimiskysymystä selvittää. Valtiolla ei nimittäin — sanotaan — ole sellaisia varoja, joita tähän tarvittaisiin, jotta kaikki tilattomat ja torpparit tai ainakin suurin osa heistä voitaisiin avustaa oman maansa omistajiksi. Sanotaanpa vielä, että jos olisi valtiolla mahdollisuuttakin tällaiseen toimintaan ja se ryhtyisi

sitä harjoittamaan, niin se tulisi nostamaan hinnan niin tavattoman suureksi, että pikku-tilalliset, jotka sellaisille tiluksille asetettaisiin tulisivat siihen näöntymään. Vastalauseen sivuilla 10 ja 11 esitetään tätä suhteellisen laajasti. Mitä tulee tähän viimeiseen väitteeseen, niin jos oikein ymmärrän, on tarkoitus tässä sanoa, että maan hinta on nykyään noussut korkealle, koska on nostettu maata metsän vuoksi, joka vuokratilalla kasvaa, ja metsän myynnillä on sitten puoli kauppahinnasta, ellei koko kauppahintaa, maksettu, minkä jälkeen on jäänyt tila, joka on tietysti arvossa paljoa alhaisempi. Mutta luullaanko siis, että tällaisia tiloja, joista metsä on haaskattu ja jotka eivät tuota muuta kuin 3 prosenttia arvolleen, ruvettaisiin ostamaan niiden aikaisemmasta hinnasta, metsä lukuunotettuna. Ei suinkaan niin hullunkurista kauppaa ole tarkoitus ryhtyä tekemään. Jos maatilat ovat sellaisia, että ne tuottavat paljon alle käyvän koron, niin kyllä se »järkehtämätön taloudellinen laki», josta täällä tänä päivänäkin on ollut puhetta ja johon vastalauseen tekijät viittaavat, — kyllä se laki vaikuttaa, että maatilain hinnat aikaa myöten pakostakin tulevat luonnollisiin rajoihinsa, niihin rajoihin, jotka vastaavat maatilain todellista tuotantoa. Siihenhän vastalauseessakin lopulta palataan, koska peljätään, että maanarvon aleneminen tapahtuu vasta sitten, kun tilattomat ovat tällaiselle maalle asetetut. Tämä on epäloogillista ja epäjohtomukaista, eikä se voi mitään todistaa maanhankkimista vastaan.

Mutta se on myönnettävä, että pahempi kysymys, ja pääkysymys, on sittenkin, onko valtion mahdollista hankkia sellaisia varoja, joita meidän maassa tarvittaisiin, jotta tällä alalla saataisiin jotakin toimeen. Tämä on kaikkein tärkeimpiä kysymyksiä. Se organisatiosi, järjestö, jota on ajateltu ja suunniteltu, ynnä muu mitä siihen kuuluu, ovat tärkeitä nekin mutta kysymys on, onko rahaa ja maata saatavissa. Täytyy sanoa, että jos tarkoituksena on yhdessä tai vaikkapa kahdessa vuosikymmenessäkään nostaa maanomistajiksi kaikki ne monet sadattuhannet torpparit ja muut tilattomat joita Suomessa valitettavasti nyt niin suuret määrät löytyy, niin siihen tuskin valtion rahalliset apuneuvot voisivat riittää. Mutta keinoja ei silti suinkaan puutu. On ensiksi huomautettava, mitä metinnössäkkin esitetään, että se järjestelmä, jota anomuksentekijät ehdottavat, nimittäin viljelyspakkojärjestelmä, ei ole niin helppo järjestelmä sekään. Kyllä siihen tarvi-

taan rahaa ja paljon rahaa. Jos laskemme 3,000 markkaa keskimäärin tuollaista vuokralaista kohti rakennusten rakentamiseen, viljelysten raivaamiseen ja karjan ja muun inventaarion hankkimiseen, niin ei sadalla miljoonalla saataisi vielä kuin vähän yli 30,000 vuokratilaa. Ja kun meillä on yksinään tilattomia, joilla ei ole vuokramaata, 207,000 eli noin seitsemän kertaa 30,000, niin nähdään mitä huimaavia summia siihenkin tarkoitukseen tarvittaisiin. Ja aivan oikein on huomautettu, että jos keran tällaisia summia voidaan hankkia, niin kyllä arvatenkin voidaan hankkia se vähempi osa lisäksi, joka tarvittaisiin sellaisen maan omaksi lunastamiseen.

Tässä kysymyksessä on muutoin oikeastaan kaksi eri osaa. Ensimmäinen on vuokramiesten, torpparien, lunastaminen tilojensa omistajiksi, — missä se käy päinsä maanomistajain suostumuksella — ja ylipäänsä viljellyn maan hankkiminen. Toinen osa on uusien viljelyksien luominen. Se tässä vastalauseessa esiintyvä ajatus, että uusien viljelyksien luomiseen olisi käytettävä käytettävissä olevat varat, on minusta sikäli oikea, että tosiaan käteisiä varoja käytettäessä olisi hyvin suuresti huomio käännettävä juuri uusien viljelysten luomiseen. Sillä tilasto on tuonut sen ikävän tosiasian esille, että meillä viljellyn maan ala ei ole lisääntynyt samassa määrässä kuin väestön lukumäärä viimeisten vuosikymmenien kuluessa ja että viljellyn maan ala on suhteellisesti pienempi kuin eräissä muissa maissa, joiden kanssa on vertauksia tehty. Ja jos tulisi kysymykseen ulkomaisten lainojen ottaminen tähän tarkoitukseen, niin hyvä luullakseni olisi, jos ainakin melkoinen osa niistä käytettäisiin suoranaiseen uutisviljelysten tekemiseen, jotka avaisivat uusia lähteitä lainojen korkojen ja kuoletuksen suorittamiseen. Tietysti ei tässä voi vetää mitään varmoja rajoja, sillä käytäntö ja olot ovat yksityistapauksissa sellaiset, että edeltäkäsikin asetetut varmat periaatteet eivät sovi kaikkiin yksityistapauksiin.

Mutta meillä on muitakin keinoja, joilla voitaisiin käteisen rahan käyttämistä suureksi osaksi korvata, nimittäin obligatsioonijärjestelmä, jota viimeisinä aikoina on eri tahoilta kosketeltu. Tämä järjestelmä, tämä ajatus ei ole uusi. Ulkomailla sitä maareformien yhteydessä on useasti käytetty, ja meilläkin 1860-luvulla Viipurin läänin lahjoitusmaakysymyksen yhteydessä sama ajatus esiintyi, vaikka asia sitte lopullisesti suoritettiin toista tietä. Kysymyshän siinä on se, että valtio antaisi

tai valtion takauksella annettaisiin korkoa kasvavia obligatsiooneja, jotka lunastettaisiin vähitellen takaisin ja joita käytettäisiin sikäli, kuin on mahdollista maan hinnan maksamiseen. Vuosi sitten, keväällä 1909, senaatti valmisti tästä ehdotuksen armolliseksi esitykseksi, joka oli tarkoituksena antaa seuraavalle eduskunnalle. Siinä senaatti ehdotti — se oli kyllä aluksi ikäänkiun kokeeksi —, että eduskunta oikeuttaisi hallituksen antamaan obligatsiooneja aina 25 miljoonaan markkaan asti, joita käytettäisiin tilatonta väestöä varten hankittavan maan kauppahinnan joko kokonaan tai osittaiseen suorittamiseen. Tämä ehdotus kuitenkin ei ole eduskuntaan saakka ehtinyt. Se on jäänyt sille tielle ja niiden esteiden taakse, joiden takana niin monet muutkin ehdotukset viime vuosina ovat joutuneet.

Tällainen järjestelmä on yksi niistä keinoja, jotka tässä voisivat olla käytettävissä ja jos se saataisiin vähitellen käytäntöön, niin siitä voisi olla hyvä tulos. Tällaisia obligatsiooneja voisi valtio antaa niin paljon, kun niitä vaan voidaan käyttää. Siitä ei voi kansantaloudelliselta kannalta olla minkäänäköistä haittaa, jota voi katsoa olevan siitä, että maa ulkomaille velkaantuu. Mutta onhan tällä järjestelmällä myös hankalakin puolensa, se nimittäin, että maanomistajat eivät aina voi ottaa vastaan tällaisia obligatsiooneja, vaikka ne olisivat kuinka varmoja. Jos heillä on velkoja, joita on suoritettava kauppahinnalla, niin ei ole sanottu, että muuta kuin eräissä tapauksissa tällaiset obligatsioonit voivat tulla maksun välineenä käytetyiksi. Meidän oloimme ovat lisäksi toistaiseksi vielä niin kehittymättömiä, että tällaisten obligatsioonien rahaksi muuttaminen, myyminen, voi kohdata, vaikeuksia. Meillähän ei ole varsinaista pörssiä eikä sellainen pörssi voi muuta kuin vähitellen ja aikaa myöten kehittyä, sen mukaan, kuin kansallisuusomaisuus ja kansallisverallisuus maassamme lisääntyy, niin että saadaan tällaisille liikkuville arvopapereille ostajia. Tästä huolimatta kuitenkin luullakseni tällä voitaisiin päästä eteenpäin, jos tätä järjestelmää saataisiin rauhassa koettaa. Silloin kun senaatissa asiaa vuosi sitte harkittiin, oli senaatin asianomainen toimituskunta tilaisuudessa alustavasti neuvottelemaan eräitten — emuista kuinka monen — suurten maanomistajain kanssa, jotka eivät olleet haluttomia vastaanottamaan tällaisia obligatsiooneja myydyin tilan maksuksi joko kokonaan tai ainakin suureksi osaksi.

Mutta eihän maan hankkimisen tilattomalle väestölle tarvitse eikä se voikaan yksinomaan valtion välityksellä ja valtion kautta tapahtua. Jos meidän kansamme joutuisi sellaiseen tilaan ettei täällä enää saataisi mitään aikaan muuta kuin hallituksen välityksellä ja avulla niin kyllä sitte oltaisiin huonossa asemassa. Pääasiallisen toiminnan minun luullakseni sittenkin täytyy jäädä kansalaisten omaan hoitoon, käyttämällä siinä hyväksensä muita kuin valtion laitoksia. Ja meidän tiedämme, että nykyänsä eräissä osissa maata suurella voimalla menee eteenpäin palstatilojen syntyminen ja se tapahtuu säästöpankkien avulla. Säästöpankeilla on hallussaan yli 200 miljoonaa markkaa varoja. Tietysti ei niitä kaikkia voida käyttää tähän tarkoitukseen, mutta joka tapauksessa on siinä apuneuvo, jonka nojalla ilman mitään valtion väliintuloa moni tilaton, jolla on halua ja kykyä, voipi hankkia itsellensä maata. Säännöllisissä oloissa olisi myöskin kyllä valtion varoista mahdollisuus eräitä summia saada tähän käytettäväksi; ja jos olisivat olot sellaiset kuin esimerkiksi 90-luvulla, niin eihän olisi mahdotonta ajatella myöskin jotakin ulkomaisista lainaa tähän tarkoitukseen käytettäväksi. Sellaisissa luotto-oloissa se olisi mielestäni käynyt päinsä.

Kun kaikki nämä eri tavat otetaan lukuun, niin havaitaan, ettei tässä kuitenkaan olla niinkään keinoja vaille. Kyllä tässä voitaisiin kokailla tuloksia saavuttaa, jos vaan olisi mahdollisuus tähän asiaan rauhallisesti ja johdonmukaisesti ryhtyä. Mutta siinähan se on ikävä kohta meidän nykyisissä oloissamme: tällaiset reformit vaatisivat säännöllisiä oloja. Mikäli koskee valtion toimintaa, niin hallitus yksinänsä ilman eduskuntaa ei voi saada paljoakaan aikaan ja eduskunta taas ilman hallitusta ei saa mitään aikaan. Hallituksen tulee panna toimeen päätökset, jotka täällä eduskunta mahdollisesti tekee. Tämän vuoksi täytyy sanoa, että tällä hetkellä toiveet eivät tässä asiassa ole juuri valoisat. Minuun tekeekin hiukan omituisen vaikutuksen, kun vastalauseen ponnassa ehdotetaan anottavaksi, että hallitus ensi vuoden valtiopäiville jättäisi esityksen uudisviljelyksen edistämisestä viljelyspakkoperiaatteen nojalla. Jo säännöllisissä oloissa hallitus meillä niillä voimilla, jotka sillä on käytettävänä, tuskin voisi muutaman kuukauden aikana valmistaa näin suurenmoisen ehdotuksen laiksi, jota hallitus ottaisi myöskin toimeenpannaksen. Mutta sittenkin,

kun tällainen laki olisi saatu, sen voimaannpano vaatisi pitkää, rauhallista ja säännöllistä aikaa, sekä hallitusta, joka olisi syvästi vakuumettu ja innostunut niistä periaatteista, jotka tässä esitetään, ja joka tahtois käyttää kaiken tarmonsä sellaiseen suureen, läpi koko yhteiskunnan menevään uudistukseen. Luulen, että sopii vastalauseesta sanoa, mitä vastalauseen allekirjoittajat 9 sivulla mainitsevat porvarillisten ehdotuksista, nimittäin että »väkisinkin joutuu epäilemään, ovatko sen herättäjät ja kannattajat totta tarkoittaneetkaan koko asialla». Luulen myös, että tehdään viisaasti, jos nykyhetkellä ja tulevien vuosien kuluessa kansalaiset, tilattomat ja tilalliset, koettavat pyrkiä eteenpäin omin voimin, säästöpankkien ynnä muitten sellaisten rahalaitosten avulla. (Vasemmalta: Laiha tulos!) Kun taas tulee säännölliset olot — ja toivokaamme, että ne tulevat niin pian kuin mahdollista — niin silloin täytyy tähän asiaan käydä kiinni eduskunnan ja hallituksen yhdessä ja koettaa kaikella tarmolla keksiä keinot ja muodot tämän erinomaisen tärkeän asian — voipi sanoa: kaikkien sisäisten asioittemme pääkysymyksen — perille viemiseksi.

Siitä, mitä olen sanonut, käynee selville, että kannatan valiokunnan mietintöä.

Ed. T a n t t u: Oli tarkoitukseni kosketella myöskin kysymyksenalaista valiokunnan mietintöön liitettyä vastalauseetta. Mutta koska edellinen puhuja ed. Paasikivi siitä jotenkin valaisevasti mainitsi, niin jätän siihen sen enempää koskematta kuin myös valiokunnan mietinnön sivuilla 4, 5 ja 6 mainittuihin jotenkin asiallisiin mielipiteisiin kysymyksessä olevan viljelyspakkolain mahdottomuudesta, ettei niitä enää tarvitsisi toistaa. Pyydän vaan lisätä, mitä itse työtätekevänä maanviljelijänä pidän viljelyspakosta, pakosta, joka anastamisen uhalla lisäisi taloudellisten huolien pitkittävää työpakkoa imemään maasta niin paljon kuin suinkin. Kieltämättä löytyy laajojakin viljelykselle suotuisia maa-aloja, jotka omistajansa kykenemättömyyden tai muun syyn takia lepäävät joutilaina. Saattamalla niiden perkaamiseen lukuisat maattomat, maatyötä kaipaavat voimat, vaikkapa viljelyspakollakin, tehtäisiin koko kansantaloudellemme senkautta hyvä palvelus. En siis epäile, ettei tämän ensi näkemältä leikkisältä tuntuva anomuksen takana piilisi tottakin. Vielä vähemmän on syytä epäillä sitä, etteivät anomuksen tekijät olisi maattomien edun korjaamista tarkoitta-

neet. Mutta onko viljelyspakkolaki hyvin osattu keino asian auttamiseksi ja edistääkö se edes yleiskansantaloudelliselta kannalta maanviljelystuotannon itsekannattavuutta, enemmän kuin kehittyvän maatyöväestön omilla jaloillaan seisovan työrintaman jatkuvaa voimaakaan, sitä lieenee syy paljonkin epäillä, jos ensin onkin myönnetty, että yksilön edun on väistyminen yleisen edun tieltä, kuten anojatkin sanovat, huolimatta siitä, soveltuuko se siveellisen käsitteen kanssa tässä, jossa omistusoikeuden pyhyyttä poljetaan, vaikkakin sen säilyttäminen on yksi tärkeimpiä kansojen elinehtoja.

Viljelyspakkolain yksityiskohtia, kuten jo edellinen puhuja mainitsi, joista esitysehdotus seurasi vuoden 1907 eduskunnalle, ei tarvinne tarkemmin kosketella. Pääasia on itse kysymyksen periaate, onko edes mahdollisuuden rajain sisäpuolella ajatella viljelyspakkolakia, ja soveltuuko se oikeuskäsitteeseemme omistusoikeuden arvosta ja edistetäänkö sillä todellakaan maataloutemme ja sen työväestön yleistä etua.

Aivan oikein anomuksen tekijät, kuten valiokuntakin, viittaavat siihen ikävään välitilaan, joka ilmenee maatalouden ja sen työmiesten — maattomien — suhteessa toisiinsa. Sopinee vielä tähän lisätä meille maanviljelijöille kokemuksessa yhä jatkuva todiste, että useilla seuduilla ei raskaimpiin ja likaisimpiin maatyihin saada työntekijöitä kuin suhteettoman korkeilla palkoilla; missä koneellinen viljelys työläästi soveltuu tai ei ole saatu käytäntöön, kesäiset raskaammat työt, kuten riisien puinnit ynnä muut sellaiset jäisivät tekemättä, jollei tavan mukaan olisi vuosipalvelustyöväkeä, vaikka siitä viimeksi asian ollessa esillä pidettiin niin kovin suurta ääntä. Ei siis ihmettä, jos maanviljelys monissa paikoin supistuu, sensijaan että sen väestön lisääntyessä pitäisi laajeta. Ei ihmettä, jos pääelinkeinomme ohella monet maatilat, joissa ennen eleli maatyöllä miespolvet kymmenhenkisine perheineen, nyt näyttelevät seikkailijan osaa, seikkailijan, joka hetkellisen edun vuoksi tai olojen pakosta myy metsät, kiinnittää tilan veloista, välittää vähän viljelysten parantamisesta, työväestönsä toimeentulosta ja niin edespäin. Huokaus kuuluukin: maanviljelys ei kannata. Ja teoreettisesti viisaat lisäävät: kansaltamme puuttuu maahenkeä. Mutta työtä etsivät, jäykät kädet kohottavat esiin pakon, joka kai puhalttaa esille sekä maahengen että viljelystyön kannattavuuden.

Tärkeimpänä keinona, niin meillä kuin muissakin maissa, maataloudellisten epäkohtain korjaamisessa, on pidettävä voimaperäinen viljely. Tähän viittaavat anojatkin. Mutta voimaperäisen viljelyksen ensimmäisiä ehtoja on omistusoikeuden varmuus. Maanviljelyksemme tulevaisuus kuvitellaan loistossaan lukuisissa soisamme. Ja aivan oikein. Näiden ynnä muiden vesiperäisten multarikkaiden maiden kuivattamiseen ovatkin monet viljelijät innolla ryhtyneet. Voin sanoa, että tällä alalla on suuriarvoista, kauvas eteenpäin tähtäävää työtä tehty. Sillä useat suot kaipaavat kymmeniäkin vuosia kaivettuina tekeentyäksensä kasveille sopivaan kuntoon. Voidaanko väittää, ettei tämän tapainen mitä tärkein toimi jatkuisi meidän maataloudessamme, jos säädettäisiin kyseessä oleva viljelyspakkolaki? Voidaanko vakuuttaa, että yksikään maaton pyytää semmoista vuosia ja pääomia kysyvää maata, ryhtyäkseen sen kuivattamiseen? Mutta tietysti jokainen olisi valmis ennen kuivatun tahi heti viljelykselle suotuisan maapalstan vaatimaan itselleen. Niinpä asetusehdotuksen 3 pykälä kuuluukin: »Ensi sijassa jätettäköön viljeltäväksi: a) kaikki viljelyskelpoiset suomaat; b) kuivat viljelyskelpoiset maat, joiden metsä ei ole hyvässä ja tuottavassa kasvussa; c) heikkoperäiset viljelyksessä olevat maat, luonnonniityt ynnä muut, joiden bruttotuotanto on varsin alhainen; d) viljelyksessä olevat maat, joita omistaja lakkaa viljelemästä».

Ajatelkaammepa vaan yksin tätä lakimääräystä itse käytännössä, eikä niin helposti kamarissa tehdyssä teoriassa.

Voisiko kyseessä oleva, enemmän kuin mitkään pakkomääräykset, sitoa itse tuota tulutta loisiviljelijää täyttämään voimaperäisen viljelyksen ehtoja? Eikö hänessä helposti muodostu entisen ryöstöviljelyksen tapa laihduttaa maa ja siirtyä lihavamille laitumille? Jokainen kokenut maanviljelijä tietää, että maassamme löytyy kylläkin multamaita ja soita, joita tuottavasti kannattaa vaatia viljeltäväksensä, jos semmoinen oikeus annettaisiin ja vieläpä maksaa veroa enemmänkin kuin ehdotuksen 49 pykälä määrää, varsinkin jos noin vaan muuten saa valtiolta rakennusapurahat. Viljelys voipi huoletta kestää sannottavampia lannoituspuuhia 10—15 vuotta, ja silloin se on siksi laihaa, että seuraava viljelijä saa kyllä hikoilla, saadakseen sen kasvukuntoon.

Voidaan kysyä: miksi eivät maanomistajat isommassa määrin viljele noita maita? Miksi

maahamme niin paljon tuodaan ulkolaista viljaa, miksi maattomat valittavat, etteivät he saa maita viljeltäväkseen? Niin kyllä. Voi olla seutuja, joista nuo väitteet pitävät paikkansa, ja antavat syytä lennokkaiden reformien laadintaan, syytä kaikissa kokouspaikoissa ja kirjoituksissa maahengen yltäkylläisyyden tulkintaan. Mutta miksi nuo turpeeseen pyrkivät maahengellä täytetyt yksilöt yhä harvenevat meidän varsinaisten maatyömiesten rinnalta käytännöllisestä työrintamasta? Miksi niin monet, talollisten kuin maattomainkin pojista ja tyttäristä kyllästyvät synnyinkotiin? Ei meillä Savossa ainakaan vielä tunneta sellaista puutetta, ettei se saisi maata, joka todenperään sitä tahtoo, joko omistusoikeudella tai toisen työläisenä. Tervetuloa sinne, sinä urhea turvetta kaipaava, kääntelemään kiviä ja kantoja kanssamme! Mutta toivon että nöyryymme niiden harvojen vielä maassamme turpeessaan pysyvien toityöntekijäin edessä, olkoot ne tilallisia tai torppareita, että annamme arvon heidän ansioilleensa, olkoot ne sitten maa-asa, irtaimessa tai muussa työntuloksessa. He luottavat oikeuteensa; ei millään hädän varjolla laaditulla pakkolailalla ole sijaa tässä.

Valiokunta jo on huomauttanut seurauksista, jotka epäilemättä koituisivat sekä epäsuotuisten rajain että muun johdosta päätilalle, jos siitä pakolla otettaisiin eri osia eri hallintoon, kuin myöskin siitä johtuvasta syytä maa-arvon alentuessa, jolloinka lukuisat veloista kiinnitetyt tilat joutuisivat mitä ikävimpään asemaan. Tätä seikkaa eivät liene anomuksen tekijät kyllin tarkoin harkinneet.

Pyydän siis kannattaa valiokunnan enemmistön pontta ehdotuksen hylkäämiseksi.

Ed. S a a r i: Yhdyn vastalauseeseen, koska olen varmasti vakuutettu siitä, ettei Suomen tilattoman väestön maantarvetta milloinkaan voida tyydyttää palstatila- ja lainajärjestelmällä. Tämä käsilläoleva maatalousvaliokunnan mietintö on uusi todistus siitä, miten yksimielisiä meidän kaikkien porvarillisten ryhmien edustajat ovat silloin kun on kysymyksessä köyhälistön tilan todellinen parantaminen. He kyllä usein vaalikiuhituspuheissaan surkuttelevat työläisten ja tilattomain kurjaa asemaa, mutta kun tulee tosi kysymykseen, jolloin sitä pitäisi todella ryhtyä parantamaan, niin silloin he yhtyvät niitä keinoja vastustamaan.

Heti mietintönsä alussa tunnustaa maatalousvaliokunnan enemmistö, että tilattoman

väestön toimeentulon turvaaminen on yhteiskunnalliselta ja valtiolliselta kannalta katsoen syvälleikäpää ja laajakantoinen kysymys. Tämän johdosta luulisi lukija valiokunnan ryhtyvän mietinnössään innolla tuumimaan niitä keinoja, joilla tuo laajakantoinen ja syvälleikäpää kysymys ratkaistaisiin. Mutta näin ei valiokunta ole yrittänyt tehdä, vaan ehdottaa, että tämä viljelyspakkoperiaate, jolla olisi todella jonkun verran tilattoman väestön maanhankintakysymyksessä laajakantoinen ajatus, hylätään. Mietintönsä alussa luettelee valiokunta ne toimenpiteet, joihin hallituksen puolelta tämän asian johdosta on ryhdytty ja tehty. Muun muassa saamme tietää mietinnöstä, että hallitus on viime aikoina, siis noin 14—16 vuoden sisällä, ostanut noin 130,000 hehtaaria maata ja sitä varten on käytetty valtiovaroja noin 13 ½ miljoonaa markkaa ja niin saatu perustetuksi 4,700 asuntotilaa. Tämä on omiansa meille todistamaan, miten tehoton tuo ostosuunnitelma on tilattomien asiaa parantamaan. Niin on saatu ainoastaan 4,700 ruokakunnalle asuntotila, joka lienee noin yhden prosentin vaiheilla koko tilattomien luvusta tässä maassa ja siihen jo on tarvittu 13 ½ miljoonaa markkaa rahaa. Kun meillä on nykyään maanvuokraajia ja muita tilattomia ainakin noin 370,000 ruokakuntaa ja kun tätä lukua vertaa edellisiin, niin huomaa hyvin yksinkertaisilla laskelmilla, miten aivan mahdotonta on tällä osto- ja lainajärjestelmällä parantaa tilattomien asiaa.

Valiokunnan enemmistö puhuu myöskin niistä kuuluisista komiteoista, jotka vuonna 1901 saivat valmiiksi mietintönsä tilattomien lainarahastoasiasta, ja aggraarikomiteasta, joka vuonna 1907 on saanut valmiiksi lain maanhankintasiasta. Mutta kun ajattelee ja puolueettomasti tarkastaa näitä komitean töitä ja toiselta puolen tilattomien asemaa maassamme, niin täytyy sanoa, että ennen kurki kuolee kuin suo sulaa». Köyhälistön asema on viime aikana entisestään vaan kiristynyt. Sitä todistavat niin elävästi nuo alituiset työttömyydet ja tuo tavaton siirtolaisuustulva, mikä vallankin viime aikoina on äärettömästi lisääntynyt.

Vielä valiokunta kuvailee, miten maa, kokonaistiloja ostamalla, tulee halvemmaksi kuin viljelyspakkoperiaatteen mukaan, nimittäin sen viljelykselle raivaaminen. Mutta se väite ei tosielämässä pidä paikkaansa muuta kuin poikkeustapauksissa. Puhua saattaa mitä tahansa, mutta elämä todistaa aivan toista.

Porvarilliset näkyvät olevan eduskunnassa

erinomaisen taitavia kuvaamaan tilattomien asemaa paljon valoisemmaksi, kuin se todellisuudessa on. Sentähden kehottaisin, että ne asianomaiset, jotka näin edullisella tavalla tilattomien asemaa selittelevät, antautuisivat itse tilattomien asemaan ja pyrkisivät ottamaan velaksi pienen palstatilan ja siinä elelemään kymmenen vuotta, niin minä luulen että kellossa olisi ihan toinen ääni.

Muun muassa sanoo vielä valiokunta mietinnössään, että viljelyspakko vaikuttaisi sen, ettei maanomistaja voisi itselleen ja perillisillensä säilyttää täyttä vapautta tiluksiansa. Tämä kohta on yksi eittämätön todistus siitä, kenenkä etua porvarit täällä valvovat. He yksinomaan pitävät silmällä omistavien luokkien ja heidän lastensa etuja. Eivät he välitä tilattomien ja maanvuokraajain lapsista. Köyhälistön lasten tulevaisuus ei heitä liikuta, kun omistavien luokkien perillisillä vaan on hyvä olla tässä maassa.

Valiokunta puhuu myöskin maanviljelijäin luoton alenemisesta, jos viljelyspakko tulisi pantavaksi toimeen. Tästä voisi sanoa että kyllä niitä syitä löydetään, kun ei ole halua toimittaa parannuksia. Tulisihan viljellyn maan pinta viljelyspakon kautta monin veroin entisestään lisääntymään, joten maanarvo ja maan tuotanto siten ehdottomasti nousisi. Tässäkin siis valiokunnan enemmistö huolehtii omistavien luokkien eduista, mutta tilattomien luoton se jättää mielellään olemattomiin, sillä siitä on etua maanomistajille.

Yleensä on mietintö kirjallinen todistus porvarillisten haluttomuudesta parantaa köyhälistön asemaa, niin että sillä jotain vaikutettaisiin tosielämässä. Asia on niin, etteivät he tahoksi mitään uhrata tai he tahtoisivat, että tämä suuri reformi pantaisiin toimeen niin, ettei se kenenkään oikeuksia loukkaisi. Mutta asia on kuitenkin jo niin pitkälle mennyt tässä maassa, että ilman uhrauksia ei tässä mitään tosiparannusta koskaan aikaansaada. Mutta kun uhrauksista puhutaan, niin täytyy toiselta puolen tarkastaa, onko asia sen arvoisen, että sen eteen kannattaa toisten etuja loukata ja jotain uhrata, toisin sanoen, onko meidän tilaton väestömme ja maanvuokraajat ansainneet tätä vaadittua uhrausta.

Sanottakoon siitäkin muutama sana. Suomen torppariväestö on tämän maan suurin raatajajoukko, se on suurimman osan asutusta maasta täällä viljelykselle raivannut. He ovat syrjäpuolille ja takamaille synkkiin saloihin mökkinsä pystyttäneet ja sen ympärille vaimoi-

neen ja lapsineen peltoa kuokkineet, yökaudet usein raataneet. Alkuaikoina ovat he kantaamalla tietttömiä seutuja myöten asutuimmilta seuduilta itselleen jokapäiväiset tarpeet kuljettaneet. Usein on halla, Pohjolan vitsaus, vienyt heiltä kaikki työnsä hedelmät. Tämän ohessa ovat he uhranneet maanomistajalle veroksi mikä $\frac{1}{6}$, mikä $\frac{1}{4}$ mikä $\frac{1}{3}$, mikä $\frac{1}{2}$ työajastaan, usein tehden öillä omat työnsä. Sitkeällä ja uupumattomalla raatamisella ovat useat heistä noin 15—20—30 vuoden ajalla onnistuneet raa'an luonnon niin jalostamaan ja viljelykselle niin kunnostamaan, että se heille turvaa jokapäiväisen niukan toimeentulon. Mutta silloin on usein suurtilallinen katsonut sopivaksi itselleen, ja perillisilleen edulliseksi, vallata tuo torppa, jos torpparilla ei ole kontrahia ollut, eikä ole sitä muistanut laissa kiinnittää. Niin on ennenaikaan yleisesti käynyt. Torpparille ja hänen perillisilleen on sitten annettu oikeus hyvässä lykyssä siirtyä vielä kauvemmas takamaille raivaamaan siellä olevaa viljelyskelpoista asumaton alaa viljelykselle. Torpparille on silloin jo kasvanut usein itselleen täysikasvuista työkykyistä väkeä ja maanviljelijä on tahtonut asettaa heidät laventamaan viljelyksiään takamilla, sillä se on edullista hänelle ja hänen perillisilleen. Vuokra-ajan loputtua ovat maanomistajat pystyttelleet perillisilleen taloja näille entisille torpparien viljelyksille, mutta torpparit ja heidän perillisensä ovat saaneet usein jättää siihen kotinsa ja viljelyksensä, väliin koko sukunsa vuosisadan työntulokset ja lähteä maailmalle. Tällaista työtä on Suomen torppariväestö noin 200, toisin paikoin 150, toisin seuduin 100 vuotta tehnyt. He ovat kylväneet, mutta toiset ovat heidän työnsä hedelmät niittäneet. Suomen torppariväestö on tämän Suomen viljelykselle raivaamisessa ollut voimakkain tekijä, tunnistettakoon se tahi ei. Torpparit ovat tehneet aina viime aikaan asti työtä siinä vakavassa ajatuksessa, ettei Suomi jätä heitäkään ja heidän lapsiaan kurjuuteen ja kodittomiksi, mutta he ovat viime aikana vasta huomanneet surkeasti erehtyvänsä. Kapitalistinen maanomistusjärjestelmä on heidät syössyt aivan avuttomaan asemaan ja suosisatain kuluessa muodostanut tähän maahan tuon alussa mainitun suunnattoman suuren tilattoman väestön joukon. Ei suinkaan torpparit itse tähän ole syillisiä. Teollisuutemme ei kykene pitämään tasapainossa tilattomain luvun lisääntymistä. Kapitalistinen järjestelmä syöksee alituisesti perhekuntia paljon enemmän tilatto-

main joukkoon, kuin teollisuuden palveluksessa tässä maassa tarvitaan. Nyt tämä Suomen maanviljelysraatajain kantajoukko anoo lain turvaa elämänsä tueksi. Eikä se ano suuria. Se pyytää ainoastaan oikeutta saada vuokrata tämän maan viljelemättömiä seutuja tehdäkseen ne omalla työllään hedelmällisiksi. Mutta nekin muruset siltä kielletään ja tarjotaan lainoja, joilla se saisi ostaa omat työnsä eli tekonsa itselleen, jotka useimmissa tapauksissa ovat ilmaiseksi sen suvulta otetut. Lainajärjestelmä porvarilliselta puolelta selitetään jonkunlaiseksi hyväntekeväisyydeksi ja toispuolelta aikaansaavaksi keinoksi, jopa uhraukseksi, mutta uhrausta se ei missään tapauksessa ole. Jos näitä lainoja annettaisiin edes ilman korkoa, niin voisi ajatella, että nuo korot edes ovat uhrausta köyhälistön hyväksi, mutta kun niistä pitää maksaa vielä korkoa, niin ei se ole sanottavasti mitään uhrausta, paitsi se pieni koron vähennys, mikä niistä lainoista saatetaan myöntää. Sillä eihän se ole mikään uhraus, jos toinen lainaa toiselle jonkun taloustarpeen ja ottaa siitä vuokran.

Lainat ja velkaantuminen yleensä ovat vaarallisia. Monta köyhää ihmistä on näiden tähden joutunut kärsimään. Tähän astinen kokemus todistaa, että velkainen palstatilallinen on usein paljon huonommassa asemassa, kuin tavallinen työläinen. Käytäntö on myöskin osoittanut, että suuri osa tällaisista lainoista siirtyy vähitellen valtiolta tavallisesti kuuden prosentin korolla yksityisille. Näistä lainoista ovat korot ja lyhennykset tavallisesti suoritettavat määrääaikoina, mutta kun maksajalla ei ole määrääaikana rahaa kun hän ei ole voinut tilastaan yli omien tarpeittensa myydä niin paljon maanviljelystuotteita, että olisi saanut nämä lyhennykset ja korot suoritetuiksi, silloin on hänen usein täytynyt mennä lainaamaan yksityiseltä ja näin vähitellen tämä muka halpakorkoinen laina siirtyy yksityiselle kuuden prosentin korkoa vastaan. Näin käy useimmissa tapauksissa itsenäiseksi ylistetylle palstatilalliselle. Hänestä on tullut yksinomaan koronmaksukone. Hän on siirtynyt niin kuin sanotaan, ojasta allikkoon.

Vielä on tässä otettava yksi tärkeä asia huomioon juuri nykyaikana meillä. Meillä on nykyään niin sanottu torpparien rauhoitusajaksen takautuvan asetuksen nojalla, jonka eduskunta on hyväksynyt 27 päivänä lokakuuta 1908. Mutta kun tuo rauhoitusajaksi, nuo 6 vuotta, tulee kuluneeksi, niin lankeaa silloin torppia taloihin arveluttavan paljon. Tätä

aikaa ajattelevat meidän torpparimme nykyään kauhistukselle, sillä silloin he menettävät kotinsa ja monasti koko elämäntyönsä. Ne korvaukset, mitkä uusi vuokralaki heille myöntää, eivät merkitse mitään, ne kun lasketaan ainoastaan uuden vuokralain voimaantuluspäivästä ja vanhan vuokralain mukaiset korvaukset taas voidaan heiltä kokonaan kieltää, selittämällä että torppari oli jo maasta saanut täyden korvauksen työparannuksistaan, kuten sadat esimerkit tähänastisesta lainkäytöstä tällä alalla todistavat. Harva torppari vanhan maanvuokralain mukaan on edes ollenkaan ymmärtänyt tätä maatansa tarkastuttua, joten korvaus ei voi tulla kysymykseenkään. Näiden onnettomien isänmaan asukasten asema olisi välttämättä lainlaadinnan kautta turvattava viljelyspakolla, eikä ainoastaan tarjottava heille lainaa omien töittensä ostamiseen. Se on leikintekoa vakavasta asiasta, se on valekuu ja valetähdet, joita köyhälistölle uskotellaan todelliseksi. Kuten edellä mainitsin ja minkä kaikki todeksi tietävät on meidän torppariväestöllämme suurin ansio Suomen viljelykselle raivaamisessa. Tämä väestö tietää nyt selvästi tästä lähtien joutuvansa entistäänkin tukalampaan asemaan rauhoitusajan loputtua kun maanomistajat ovat uuden vuokralain mukaan haluttomia vuokraamaan viljelyskelpoista maata sitä haluaville. Siten jäävät tästä lähtien melkein kaikki maanvuokraajat, joiden vuokraaika rauhoitusajan päätyttyä loppuu, kodittomiksi ja turvattomiksi lisäämään laumottain entisestään pelottavan suurta tilattoman väestön joukkoa. Nyt olisi siis välttämätöntä tilattoman väestön aseman parantamiseksi laatia lakeja, jotka myöntäisivät heille oikeuden viljelyskelpoisen maan vuokraamiseen. Kun eivät nuo köyhät, turvattomat muuta vaadi kuin oikeutta maanviljelykseen ja niin omalla työllä itsensä ja perheensä elättämiseen, niin pitäisihän tohtia suostua sellaiseen pieneen vaatimukseen. Vallankin siitä syystä tämä olisi oikeudenmukaista ja paikallaan, koska näiden torpparien vuosisatojen kuluessa tekemä työ maanviljelyksen ja maan raivaamisen alalla on suureksi osaksi, melkein pä poikkeuksetta, joutunut tilallisten hyväksi. Oikeuden ja kohtuuden mukaista on myöskin, että ne jotka ovat torppariväestöstä hyötynneet, he jotain uhraavatkin sen väestön hyväksi. Näistä syistä yhdyn vastalauseeseen tekijäin ponsiin.

Mitä täällä on sitte sanottu siitä että kuntain säästöpankit voivat tässä asiassa paljon vaikuttaa hyvää, niin on huomattava, etteivät ne sen

enempää voi vaikuttaa kuin mikä yksityinen lainaaja tahansa. Saman koron ne kiskovat kuin joku yksityinenkin, ei siitä ole köyhälistölle sen parempaa hyötyä, eikä köyhä palstatilallinen niiltä lainaksi saatuaan, jos se niiltä mahdollisesti saisikin, joudu ensinkään entistä parempaan asemaan, vaan usein huonompaan. Asianlaita on niin, että nämä varattomat maanvuokraajat, jotka menettävät torppansa ja joiden täytyy itsellensä hankkia uusi tila, heidän asemansa on silloin sangen tukala ja toivoton, kun he menevät näitä lainoja pyytämään. He saavat ensin kulkea päiväkausia takauksia etsimässä saadakseen lainan, ja hyvin usein he palaavat takaisin yhtä toivottomina, kuin ovat lähteneetkin. Kukaan ei ole uskaltanut mennä heille takaukseen. Näin on useimpien laita, jotka näillä lainoilla aikovat asemaansa parantaa. Se keino ei siinä asiassa suuria vaikutuksia.

Mitä täällä sitte on sanonut tämä surkeasti kuuluisa maatalousvaliokunnan puheenjohtaja sosialidemokraattisten jäsenten vastalauseesta, niin sen kohdan minä jätän niiden maatalousvaliokunnan jäsenten vastattavaksi, jotka tarkemmin nämä asiat tuntevat.

Ed. Pohjola: Tähän mietintöön liitettyssä sosialidemokraattien vastalauseessa on pätevästi, vaikkakin lyhyesti, kumottu kohta kohdalta ne väitteet, joiden perusteella valiokunnan porvarillinen enemmistö on ehdottanut, että eduskunta antaisi tämän viljelyspakkoa koskevan anomusehdotuksen raueta. Kuitenkin koskettelen muutamia kohtia tämän mietinnön perusteluista.

Huomattavin kohta mietinnössä on epäilemättä se, jossa kosketellaan kysymyksessä olevan anomusehdotuksen suhtautumista maanomistukseen. Mietinnön tässä kohdassa mainitaan: »Ehdotetulle periaatteelle rakennettava lainsäädäntö on varsin arveluttava siihenkin nähden, että sen kautta tulisi yksityinen maanomistaja pakotetuksi toiselle luovuttamaan hallinta- ja käyttöoikeuden useissa tapauksissa melkoiseen osaan siitä maasta, johon hän lailisen saannon kautta on omistusoikeuden hankkinut.» Ja edelleen: »Yksityisen kansalaisen laillisesti saavutettujen oikeuksien loukkaamattomuus, mikäli ne eivät ole ristiriidassa valtion olemassa olon ja yleisen edun kanssa, on yksi tärkeimpiä yhteiskuntaelämän perusedellytyksiä.» Luulisi että valiokunta näiden lausuntojensa jälkeen olisi katsonut velvollisuudekseen osoittaa tai ainakin koettaa osoittaa, ettei ny-

kyaikainen maanomistusoikeus ole ristiriidassa valtion olemassaolon ja yhteishyvän kanssa. Mutta sitä, mielestäni kaikkein tärkeintä kysymystä, ei valiokunta ole kosketellut puoleen eikä toiseen, vaikka koko anomusehdotus perustuu sille tosiasialle, että nykyaikainen maanomistusoikeus on ristiriidassa yhteishyvän kanssa. Jotkut porvariedustajat ovat täällä keskustelussa koskettelleet asian tätäkin puolta katsantokantansa mukaan. Minä pyydän esintuoda toisia näkökohtia tässä asiassa.

Olisi asialle valaisevaa kosketella ensiksikin maanomistusoikeuden kehitystä yleensä, mutta se veisi liian paljon aikaa. Huomautan vain että maanomistuksen kehitys nykyiselle kannalle on sarja anastuksia, joiden toimeenpanemisessa on yleensä aina ja usein mitä häikäilemättömmimmän syrjäytetty yhteishyvä. Sitä vastoin täytyy jonkun verran kosketella maanomistuksen kehitystä nykyaikaisen riistämisen välineeksi.

Se oli aatelisto, joka täällä ensin anasti ja keinotteli laajat maa-alueet elääkseen ja rikastuakseen yksinomaan toisten työllä. Aatelisto laillisti maanvuokraamisen ja kehitti laillisen maanveron-kiskomisen hyvälle alulle. Aatelisto kehitti palkollisten pitämisen varsinaisen orjuuden sijaan ja toimitti erinäisiä asetuksia, mitkä pakottivat talonpoikaisväestön aateliston palkollisiksi ja maanvuokraajiksi. Talonpojat eivät saaneet jakaa tiluksiaan perillistensä kesken. Lisääntynyt väestö ei saanut yhteiskunnan eikä talonpoikain maille perustaa asuntoja eikä viljelyksiä, eikä talonpoikain viljelyksillä saanut olla ihmisiä määrättyä mieslukua enemmän. Maalainen ei myöskään saanut irtolaisena kuljeskella työn etsinnässä. Kaikki nämä kiristysmääräykset sentähden, että aatelisille olisi riittänyt kylliksi palkkatyöläisiä ja torppareita. Myöhemmin kun aateliston valta heikkeni, anasti myöskin talonpoikaisväestö itselleen oikeuden vuokrata maata, kiskoa maaveroa ja pitää palkollisia, mitkä oikeudet isonjaon toimittaminen ja maanomistusoikeuden edelleen vakaantuminen tekivät entistä edullisimmiksi. Siten maanomistusoikeuden tarkoitukseksi tuli turvata maanomistajalle ei ainoastaan tilaisuus elämänehtojen hankkimiseen omalla työllänsä, vaan myöskin tilaisuus maattoman väestön työntulosten anastamiseen. Ja olojen edelleen kehittyessä ovat maanomistajat voineet käyttää omistamiaan maita yhä enemmän ja enemmän tällaiseen anastukseen.

Väestön lisääntyminen maassa on kaikkein tärkeimpänä tekijänä lisännyt maanomistajain

riistämismahdollisuuksia. Siihen aikaan kun se väestö, jolla ei ollut tilaisuutta viljellä maata yksityisistä maanomistajista riippumatta, muodosti pienen vähemmistön maataviljelevästä kansanosasta, olivat maanomistajain anastamismahdollisuudet verrattain pienet. Oma etu kiihoitti maanomistajia ottamaan vuokraajia laajoille viljelemättömille alueille, joita he eivät voineet muuten käyttää hyväksensä, sen mukaan kuin vuokrahallullisia ilmaantui, ja saivat maanomistajat olla hyvillään kuin saivat vähänkin kiskoa ansiotonta hyötyä toisten työstä liikamaittensa turvissa. Kun vuokraajiksi pyrkijöitä oli vähän ja maanomistajat yleensä halusivat vuokraajia laajoille tiluksilleen, syntyi maanomistajain kesken kilpailu maiden vuokralle tarjoomisessa, ja kun vuokraajia ei kuitenkaan riittänyt kaikille, esti kilpailu maanvuokraajan veron kohoamasta kovinkaan paljon korkeammaksi sitä veroa, jota maanomistajat suorittivat valtiolle. Tilattomia ei riittänyt myöskään palkollisina varsin paljon maanomistajain riistettäväksi, joten maanomistajat voivat verrattain vähän niiden kustannuksella hyötyä. Mutta Suomen väkiluku on lisääntynyt verrattain nopeasti. Niinpä se viime vuosisadan kuluessa kasvoi noin kolminkertaisesti, ja väestön lisääntyessä on kasvanut yhä suuremmaksi se väestö, joka, vailla muita elämisen mahdollisuuksia, on ollut pakotettu tekemään työtä ja asumaan toisten yksityisten omistamilla mailla. Nykyaikaan mennessä on maanvuokraajain ja maanviljelystyötä tekevän palkollisten ja muiden palkkatyöläisten lukumäärä kasvanut paljoa suuremmaksi kuin maanomistajain lukumäärä. Tämän vuoksi maanomistajain riistämismahdollisuudet ovat vuosi vuodelta lisääntyneet. Ei maanomistajain ole enään, niinkuin ennen, tarvis säätää erityisiä lakeja pakottaakseen työläisiä riistettäväkseen palkollisina ja maanvuokraajina. Nykyaikainen maanomistus ja väestön alituinen lisääntyminen on muodostanut pakon monin kerroin raskaamman kuin mikään sitä tarkoittava erikoinen lakisäännös. Ja tämän pakon vallitessa eivät minkäänlaiset porvarillisten ihailemat »vapaaat sopimukset» ole voineet tulla edes kysymykseenkään riistäjain ja riistettävain välillä.

Maanvuokraolojen kehityksen alkuaikana kelpasivat ensin parhaimmat viljelemättömät maa-alueet asutuilla seuduilla maanvuokraajille. Maattoman väestön lisääntyessä ja vuokratilaisuuksien parhaimmilla mailla vähetessä alettiin vuokrata huonompia maita ja kilpailla

niitten vuokraamisessa. Hallaiset suot pitkien matkojen päässä ihmisasunnoista alkoivat keltava vuokraajille. Niistäkin alettiin nyt kilpaila. Entinen kilpailu maanomistajien kesken maiden vuokralle tarjoomisessa muuttui maattoman väestön kilpailuksi maan vuokraamisessa. Syntyi oikea taistelu maanvuokraajiksi pyrkivän kesken, ja taistelu tälläkin alalla saavutti sen kiihkon, minkä leipätaistelu nykyisten omistusolojen ja porvarillisten tuotantotapojen vallitessa kaikilla elämän aloilla synnyttää. Ja maanomistajat korjasivat tuloksen taistelusta. Kilvan he ylensivät vuokraajille veroja jokaisessa tilaisuudessa ja näitä tilaisuuksia he koettivat varata mahdollisimman usein ottamalla käytäntöön mahdollisimman lyhyet vuokrasopimukset. Heidän käsityksensä »oikeudesta» ja »kohtuudesta», mitä veron suuruuteen tulee, vaihtui sen mukaan, kuin tilaisuuksia verojen ylentämiseen ilmaantui. Maanomistajiin juurtui se käsitys, että maanvuokraajilta voi kiskoa kaikkea, mitä vaan talossa tarvitaan: rahaa, päivätöitä ja luonnon tuotteita, niin paljon, kuin vaan vuokraajalta voi saada puserretuksi. Ja samalla maanomistajat ovat vuosi vuodelta enemmän ja enemmän anastaneet hyödykseen palkollisten työn tuloksia kurjankuuluisan palkkaussääntönsä turvin, jota palkkaussääntöä vielä tämänkin illan kuussa on eräissä ja kaikkein huonoimmissa kohdin julettu puolustaa. Miljaardeissa markeissa voidaan laskea maanomistajain näin anastamat maattomien työn tulokset ja yhä suuremmiksi vuosi vuodelta nousee tämän maanomistajain riistosaalis.

Täytyy ihmetellä, mihin porvarilliset perustavat sen usein esittämänsä väitteen, että nykyaikainen maanomistus turvaa maataviljelevälle väestölle heidän työnsä tulokset. Asiahan on todellisuudessa niin, että maanomistus turvaa maataviljelevän väestön suuren enemmistön työn tuloksista suuren osan maanomistajille. Maanomistajilla on oikeus ja mahdollisuus kiskoa melkoisen osan työläisten työn tuloksista siitä hyvästä, että työläinen saa jonkun neliömetrin maata asuinpaikakseen isänmaassaan. Maanomistajilla on oikeus ja mahdollisuus kiristää puolet työntekijän työn tuloksista siitä, että työntekijä saa raataa isänmaansa kamaralla itsensä ja perheensä elinehtojen hankkimiseksi. Ja vielä enemmän, maanomistajalla on oikeus ja mahdollisuus kieltäytyä antamasta millään ehdolla asuinpaikkaa tai työntekotilaisuutta Suomen kansalaiselle. Maanomistajat, jotka muodostavat maata viljelevän väestön

pienen vähemmistön, voivat kieltää maata viljelevän väestön suuren enemmistön asumasta ja tekemästä työtä eläkkeeseen siinä maassa, jota näittenkin täytyisi kutsua isänmaakseen.

Voitteko te, porvarit, todellakin väittää, ettei nykyaikainen maanomistus ole ristiriidassa yhteishyvän kanssa? Vastaako todellakin tällainen maanomistusoikeus teidän oikeuskäsitteitänne? Meidän sosialidemokraattien mielestä tällainen maanomistusoikeus ja sen säilyttämisen puolustus on mitä julkeinta luonnollisten oikeuksien pilkkaamista. Sentähden me vaadimme, että tällaista maata viljelevän väestön suuren enemmistön luonnollisten oikeuksien törkeää polkemista on viljelyspakon toteuttamisen kautta edes hiukan rajoitettava. Sanon: edes hiukan rajoitettava, koska meidän viljelyspakkovaatimuksemme käytännössä toteuttaminen ei todellakaan merkitsisi maanomistajain riistämisen lopettamista eikä välittömästi vähentämistäkään. Sillä me vaadimme, että vero tilattomalle luovutettavasta maasta määrättäisiin yhtä suureksi, kuin puhdas tulo tällaisesta maasta ennen sen viljelyshaluiselle jättämistä oli. Tällaista vaatimusta voivat vastustaa ainoastaan ne, jotka ovat sitä mieltä, etteivät maanomistajat vielä kylliksi anasta tilattoman väestön työn tuloksia, vaan että heidän täytyy saada aivan vapaasti vielä enemmän anastaa sen mukaan kuin maanviljelystyötä tekevä tilaton väestö edelleen lisääntyy. Sitä kai tahovatkin Kairamot ja muut, joilla ei ole mitään sitä vastaan (Puhemies naputtaa vasaralla), että maan ansioton arvo kohoaa tilattomien kustannuksella maanomistajain hyväksi. Sitä kai tarkoittavat maatalousvaliokunnan porvarilliset jäsenetkin mietintönsä siinä kohdassa, jossa mainitaan, että viljelyspakkoperiaatteen toteuttaminen johtaisi maatilain raha-arvon äkilliseen alenemiseen tuottaen vahinkoa sekä maanomistajille että koronkiskojille.

Maatalousvaliokunnan porvarilliset jäsenet tietävät varmaankin löytyvän maanomistajia, jotka ovat ostaneet tilansa velaksi pitäen silmällä rajatonta tilattomain riistämistä tulevinakin aikoina, ja tahtoisivat porvarit näille varata tilaisuuden velkainensa suorittamiseen tilattoman väestön kustannuksella. Yhä häikäilemättömämpää ja tuhoisampaa tilattoman väestön työntulosten anastamista maanomistuksen turvin suunnittelivat porvarit silloin, kun voimassa olevaa maanvuokralakia tässä eduskunnassa käsiteltiin ja kun toiset porvarit puolustivat 25 vuoden

vuokra-aikaa ja toiset veron muuten ylentämistä 25 vuoden kuluttua. Porvarit tekivät silloin laskelmia, että maanomistaja voi 25 vuoden kuluttua anastaa ainakin 50 % enemmän kuin nykyään maattomain työn tuloksista. Taas on porvareilla tilaisuus osoittaa, tahtovatko he, hyväksymällä tähän mietintöön liitetyn vastalauseen, asettaa rajoja maanomistajain riistämislle ja maattomain maanviljelystyöläisten kurjuudelle, vai tahtovatko he, hyväksymällä tämän valiokunnan mietinnön, saattaa maata omistamattomat maanviljelystyötä tekevät kansalaiset vielä entistä suuremman riistämisen alaisiksi ja entistä kurjempaan taloudelliseen asemaan.

Valiokunnan mietinnössä sanotaan, että ollaan tilaisuudessa yksityisiltä lunastamaan maata niin paljon kuin sitä viljelystarkoituksia varten tarvitaan. Ja porvarit ovat täällä sanoneet, että he parantavat tilattoman väestön asemaa hankkimalla tilattomille omaa maata. On kuitenkin monta kertaa osoitettu ja pitäisi porvarien varsin hyvin tietämän sen, ettei heidän esittämällään tilattoman väestön maanhankinnan avustamisella voida estää edes maanviljelystyötä tekevän omistamattoman väestön lukumäärän kasvamista suhteellisesti nykyistä suuremmaksi verrattuna niiden maanomistajain lukumäärään, joilla on maata enemmän kuin he perheinsä voivat viljellä. Porvarien pitäisi siis myöskin olla selvillä siitä, ettei heidän maanhankintapuhunsa, vaikkapa he varoja saisivatkin niin paljon kuin ovat suunnitelleet, tulisi vähimmässäkään määrässä estämään maattoman väestön joutumista yhä suuremman riistämisen alaiseksi. Maaseudun omistamattoman väestön leipätaistelu korotaisi yhä edelleen maanvuokraajain veroja ehkäpä 50 %:lla 25 vuoden kuluessa, niinkuin porvarilliset ovat suunnitelleet. Se leipätaistelu pitäisi palkollisten ja muitten palkkatyöläisten olosuhteet kehnoina, ja hätäkärsiviä työttömiä riittäisi entistä runsaammin huonontamaan ja polkemaan työläisten palkkoja kaikilla työaloilla maaseuduilla sekä kaupungeissa. Sellainen vielä nykyistä huonompi työläisten taloudellinen asema näyttääkin olevan porvarillisten yhteiskuntaihanne, oikea riistäjäluokan paratiisi (Puhemies naputtaa), jossa ei ole muita epäkohtia kuin se uhkaava yhteiskunnallinen ja valtiollinen vaara, johon muutamit porvarilliset edustajat ovat tämän kysymyksen yhteydessä salaperäisesti viittailleet. Ja kenties porvarit katsovat pelkäämänsä yhteiskunnallisen vaaran vielä tällä-

kin kertaa niin pieneksi, että he rohkenevat hyväksyä tämän mietinnön, että he rohkenevat antaa yhä uutta tyydykettä riistäjäin riistohalulle ja lisätä yhä edelleen työväenluokan kärsimyksiä ja hätää. Mutta jos porvarit sen tekevät, niin turhaa ajanhukkaa on puolustaa sitä tekoa oikeus- ja kohtuussyillä, sillä sellainen teko olisi tosiaan kaiken oikeuden, kohtuuden ja yhteishyvän pilkkaamista.

Kannatan mietintöön liitettyä vastalauseetta.

Ed. R e n v a l l: Minä koetan palauttaa keskustelun asiaan. Herra Saari on puhunut torpparikysymyksestä ja viimeinen puhuja on hakenut syyt tämän maailman pahuuteen aina Aatamista asti ja varsinkin vanhasta Aatamista, mutta minun mielestäni ovat tunnit kuitenkin jossain määrin kalliita, niin että olisi kaikkein parasta kohdistua arvostelemaan sitä ehdotusta, mikä on käsiteltävänä ja jota on valiokunnassa jo arvosteltu ja joka ehdotus on minun mielestäni perin tärkeä.

Minä suoraan kohta sanon, että olen periaatteellisesti jyrkimmästi tähän mietintöön liittyvän vastalauseen vastustaja ja rohkenen sitä olla huolimatta kaikista niistä kamalista sanoista, mitä tässä äsken lausuttiin, ja pyydän saada selittää kantani arvostelemalla tätä vastalauseetta.

Tämä vastalause lähtee oikeastaan siitä, että tilattoman väestön maanhankintakysymys olisi sellainen, ettei sitä voitaisi tähän asti esitetyillä keinoilla ratkaista, ellei asetuttaisi viljelyspakon kannalle. Mutta ensiksikin on minun mielestäni tässä otettava huomioon, mitä tarkoitetaan, kun puhutaan tilattoman väestön maanhankintakysymyksen ratkaisemisesta. Tuskinpa tässä kukaan kuvittelee mielessään, että olisi jokaiselle Suomen kansalaiselle jaettava tavalla tai toisella jokin maapala. Ei suinkaan kukaan voi kuvitella mielessään, että meidän maamme taloudellinen elämä voisi muuttua sellaiseksi tai että meidän pitäisi suunnata pyrintömme siihen, että kaikki maaseudulla asuvat kansalaiset olisivat maanomistajia ja maanviljelijöitä. Kai nyt vasemmistonkin edustajat tuntevat yhteiskunnallisen kehityksen suunnan ja tietävät, että nyky-aikainen yhteiskunta sivistysmaissa ei suinkaan kehity tällaiseksi, vaan että maanomistuksen ja maanviljelyksen rinnalle syntyy aivan uusia elinkeinoja ja syntyy niitä yhä runsaammin ja useampia, ja että nämä elinkeinot voivat aivan yhtä hyvin ja paremminkin turvata toimeentulon harjoittajilleen kuin maanvilje-

lys. Ei sentähden olekaan kysymys siitä, että kaikki ne Suomen maaseudulla elävät yksilöt, jotka ovat maata vailla, nyt saatettaisiin maanomistajiksi, sillä joskin tällainen tulos saataisiin aikaan, jos jonkun taikatempun kautta voitaisiin todella saada kaikki Suomen maaseudulla asuvat kansalaiset maanomistajiksi, niin eivät ne kauvan sellaisina pysyisi, vaan pitäisi kai niitä silloin jonkunlaisen uuden pakon kautta pysyttää sellaisina. Uudistus kulkee aivan toiseen suuntaan ja tarkoituksena kaiketi on koettaa, mikäli mahdollista, hankkia tilaisuutta maanviljelijöiksi pyrkiville päästä siihen, se on, avata mahdollisuus päästä maanviljelysammattiin kaikille niille kansalaisille, jotka katsovat, että heidän harrastuksensa, heidän lahjansa ja heidän aineellinen etunsa heitä siihen kutsuvat.

Sitä paitsi on huomattava, että ne »taloudellisen elämän järkähtämättömät lait», josta vastalauseen puoltajat puhuvat, ja joka puhe minulle on hyvin hauskaa, on huomattava, että nämä taloudelliset lait, joita muuten tässä eduskunnassa ei paljonkaan ole arvossa pidetty, määräävät myös rajan kannattavalle pienviljelykselle. Eihän kaikkialla pienviljelys menesty, ei voi ajatella, että jos meidän maamme viljelyskelpoinen maa jaettaisiin ruutuihin, me voisimme sanoa, että jokaisella tällaisella ruudulla voisi viljelijä tulla yhtä hyvin toimeen. Vaan asianlaita on sellainen, että laajaperäinen viljelys on, niinkuin olen jo kerran ennen sanonut, luonnollisin, kannattavin viljelysmuoto sellaisilla seuduilla, mitkä ovat syrjemmässä, ja sen sijaan voimaperäinen pienviljelys on luonnollisin ja kannattavin siellä, missä menekisuhteet ovat sitä vastaavat. Tämä on juuri yksi niitä järkähtämättömiä luonnonlakeja, niin kutsuttu kannattavaisuuslaki, joka ylläpitää koko taloudellisen yhteiskunnan, joka määrää myös tämän kysymyksen ratkaisun rajat. Minä pyydän vielä lisätä erään huomautuksen. Ed. Paasikivi on huomauttanut siitä, että meidän maassamme ei viljelyskelpoinen viljelty maanala ole kasvanut yhtä nopeasti kuin väestö. Minä luulen, että tämä on jotakin aivan luonnollista. Se voidaan kai selittää, yhtä hyvin kuin sillä, että maanviljelystä ei ole tarpeeksi suurella harrastuksella ajettu, myöskin sillä, että maanviljelys on tullut yhä voimaperäisemmäksi, että toisin sanoen yhtä suurella viljelysalalla nyt koetetaan saada toimeen yhä suurempia satoja, suurempia tuloksia. En koskaan ole täysin voinut hyväksyä tätä ed. Paasikiven huomauttamaa väitettä.

Sosialistit vastalauseessaan perustavat, niinkuin ed. Paasikivi huomautti, väitteensä, että tähän asti yritetyt asutusohjelmat eivät ole tuloksiin johtavia, siihen, että osottavat miten lahjoitusmaiden on käynyt ja miten useassa tapauksessa on käynyt niiden pikkutilojen, jotka valtiotoimin on ensin yksityisiltä lunastettu, palstotettu ja sitten tilattomille luovutettu, ja minun mielestäni ovat ne huomautukset, jotka edustaja Paasikivi toi esiin, täysin paikkansa pitäviä. Vastalauseen tekijän todistelu on minun mielestäni tässä kohden hyvinkin heikko. Sillä jos, niinkuin sanotaan, maatilasta maksetaan paljon enemmän kuin mitä maanviljelys kannattaa ja maksetaan metsien takia, niin tietysti tällöin on ostettu sellaista arvoa, joka ei ole ollut varsinaisessa yhteydessä maanviljelyksen kanssa, ja jos metsien arvot laskeaan pois, niin luultavasti saisimme tulokseksi, että maanarvo ei liene niinkään paljo korkeampi kuin mikä vastaa sen tuotantokykyä. Onhan meidän maassamme laajalti seutuja, joissa ei enää ole metsiä niinkään liaksi. Siitä on yksityismetsäkomitea tuonut numeroita esille. Ja kuitenkin siellä maanviljelyksellä eletään, eletään polvesta polveen.

Nämä todistukset tähän asti koetettuja keinoja vastaan, joita vastalauseessa on tuotu esille, eivät minun mielestäni siis pitä paikkaansa. En laajemmin tahdo uudistaa, mitä ed. Paasikivi jo on lausunut.

Sensijaan ehdottavat vastalauseentekijät uuden keinon pakkoviljelysjärjestelmään. On kuvaavaa, että tämän pakkoviljelystoinpiteen puolustamiseksi tuodaan ensiksi esiin huomautus siitä, että kiihkeästi ajettu torpparilaki vaikuttaa työttömyyttä. Minä olen ollut sillä kannalla että torpparilakiin on pujahtanut paljon sellaisia väitteitä, jotka ovat ristiriidassa taloudellisten lakien kanssa, ja juuri sentähden onkin tulos tästä laista nähtävästi muodostuva toisenlaiseksi kuin mitä hyväntahtoisuudessa on tarkoitettu. Tässä on jo yksi todistus siitä, että, niinkuin vastalauseessa sanotaan, torpparilain kautta on työttömyys lisääntynyt.

Pakko ei ole aina suinkaan eduksi. Ei voida ylikkaan pakkotoimenpitein muuttaa taloudellista elämää miten vaan tahdotaan, vaan ihmisen täytyy koettaa suunnata taloudellisia lakeja sellaisiksi, että ne voivat saada aikaan hyvän tuloksen. Ei hyvä tarkoitus ole tarpeeksi, vaan pitää myöskin taloudellisia lakeja ymmärtää, jotta niitä voitaisiin oikein käyttää.

Vastalauseentekijät puolustavat pakkotoi-

menpidettään ensiksikin sillä, että sanovat: tämän toimenpiteen kautta ei loukata millään tavalla maanomistajain etuja, sillä saisihan hän kohtuullista vuokraa. Mutta tämä »kohtuullinen vuokra» supistuu sitten vastalauseen toisessa ponnassa mitättömäksi. Siinä sanotaan, että se on sama kuin puhdas tulo viljelyskelpoisesta maasta sen ollessa viljelemättä. Tämä puhdas tulo lienee taas mitätön, toisin sanoen tarjottu vuokra ei ole suurempi kuin se, mitä maanomistaja muutenkin maataan saa. Siis hän ei saa mitään korvausta siitä, että häneltä on hänen oikeuttaan vähennetty. (Vasemmalta: Työ jää!) Hän saa saman tulon, jos niin tahdotte, mutta hän on luopunut hallinto-oikeudesta, ja että tämä hallinto-oikeus voi olla hänelle ja on hänelle kallis, sen ymmärrämme aivan hyvin. Tietysti ei ole kellekään yhdentekevää, kuka hänen naapurinaan asuu. Jokainen tahtoi tietysti itse määrätä, kuka tulee hänen vuokralaiseksensa. Tätä maanomistaja ei saisi vapaasti tehdä, ja tämä vapaudenrajoitus olisi tietysti hänelle uhraus, mutta siitä hänelle ei tulisi minkäänlaista korvausta. Maanomistajan voitto tällaisista toimenpiteistä ei siis olisi mikään.

Sitäpaitsi jätetään kokonaan huomioonottamatta, että maanomistaja pitää viljelyskelpoista maataan viljelemättä toisia tarkoituksia varten. On monta muuta tarkoitusta — minä en tahdo pitemmältä tästä nyt puhua — joita varten hän tahtoi sitä viljelemättä säilyttää.

Sitten tulee vielä kysymys, mikä maa on viljelyskelpoista maata? Maanomistaja tahtoi aina tietää, mihinkä hänen omaisuus-oikeutensa tämä uusi pakkolaki kohdistuu. Tähän ei tietysti anneta vastausta vastalauseessa. Sekin määrittely, mikä annetaan siinä esitysehdotuksessa, mikä jätettiin 1907 vuoden valtiopäiville, on niin hatara, niin ylimalkainen, että maanomistajain omistusoikeus ja hallinto-oikeus on kokonaan jätetty riippuvaksi mielivallasta.

Tullaan sitten kysymykseen, missä järjestyksessä viljelyskelpoista maata olisi viljelyshaluisille luovutettava. Kuka määräisi, missä järjestyksessä ja kenelle annettaisiin mikin maa? Tässäkin olisi esillä mitä suurin, rajatomin mielivalta.

Ja olisiko joka kunta velvollinen ottamaan vastaan viljelyshaluisia mistä maanäärestä tahansa? Sanotaan, että kunnan viranomaisille voisi tehdä siitä ilmoituksen. Jos tehtäisiin nyt ilmoitus pohjois-Suomesta etelä-Suomeen ja pyydetäisiin maata esimerkiksi Helsingin pitäjältä — ja tietysti suuri osa tilattomista

pyrkisi tänne Helsingin ympäristöön, niin lähelle Helsinkiä kuin mahdollista — niin kuka määräisi, kelle maa on annettava? Olisiko niillä, jotka ensin saavat paperinsa viranomaisille jätetyksi, etuoikeus? Eikö tarkastettaisi heidän kykyänsä tällaisilla seuduilla harjoittaa viljelystä, heidän erityistä ammattitaitoaan? Ja millainen olisi se oikeus, joka heille annettaisiin? Siitä on kyllä tehty jonkinlainen ehdotus myöskin mainitsemassani 1907 vuoden esitysehdotuksessa, mutta, piinkuin jo toisessa yhteydessä on huomautettu, tehty varsin aliarvoisessa muodossa. Ja jos nyt voitaisiin tätä suunnitelmaa näistä vaikeuksista välittämättä toteuttaa, niin olisi kaiketi myöskin tärkeätä, että kullekin jaettu maa tarkalleen määrättäisiin, pyykitettäisiin, kartalle pantaisiin, ja minä kysyisin, koska, minkä ajan kuluessa voitaisiin tällainen uusi maan kartoittaminen aikaansaada? Minä kuulin eräässä valiokunnassa, missä olin varamiehenä, kuinka yksi vastalauseen allekirjoittajista, joka tosin ei ole ottanut osaa vastalauseen tekemiseen vaan joka kai asian harrastuksesta on tähän nimensä pannut, mitenkä hän, ed. K. A. Saarinen, selitti että maanmittaustoimituksia on 60 vuodenkin vanhoja. Jos nyt kaikki Suomen sadattuhannet tilattomat yhdellä kertaa saisivat viljelykset ja saisivat määrätty alueensa, minä kysyn: kuinka monessa 60 vuodessa voisimme heille saada varman hallinto-oikeuden, koska me voisimme tarkalleen ajatella, että he voisivat saada edes rajat erottamaan alustavasti maatilkut toinen toisistaan. Kuitenkin tietysti olisi tällainen rajojen määrääminen välttämätöntä, kun olisi kysymyksessä pienviljelystilojen muodostaminen, olkoonpa vain että ne olisivat perinnöllisellä vuokraoikeudella viljelijöille kuuluvia. Pienviljelys ja voimaperäinen viljelys vaatii näet oikeusturvaa ainakin alueensa puolesta. Tällaisen alueturvan aikaansaaminen lykkäisi koko uudistuksen niin kauvaksi tulevaisuuteen, että jos sosialistinen yhteiskunta siirtyy yhtä pitkäksi ajaksi, niin ei kenenkään meistä tarvitse sitä pelätä.

Sanotaan, että sosialistien ehdottamalla tavalla tulisi maa viljellyksi ja että se olisi erinomainen keino saada maa viljellyksi. Mutta minun mielestäni on aivan oikein, mitä on tätä vastaan huomautettu, että tällaisen menettelyn kautta ihan varmaan saataisiin aikaan nääntyviä pienviljelyksiä, jotka eivät voisi viljelijäänsä elättää. Ja minä kysyn, kuka ottaisi arvostellakseen, onko viljelykseen pyrkivän pyytämä maa sellainen, että se häntä voi tyydyttää ja että

hänen omistamillaan taidoilla ja tiedoilla siinä voi menestyä? Mutta toiselta puolen viljelyspakko tietysti myöskin houkuttelisi maanviljelijää laajentamaan viljelystään, sillä, niinkuin minä sanoin, se korvaus, mikä sanotaan hänen saavan, ei ole mikään. Se omaisuuden vähennys, joka viljelyspakkoperiaatteen toteuttamisen kautta häntä kohtaisi, ei tulisi korvatuksi millään ja sentähden hän omistaisi voimansa koettaakseen pitää viljelyksiään niin laajoina kuin suinkin ja hän tekisi sen varsinkin niin kauvan kun, niinkuin nytkin monissa osissa maata, hän elää metsiensä varassa. Ja tällä tavalla annettaisiin uusi yllytys maanviljelijälle perustaa taloutensa metsäpääomansa kulluttamiseen.

Ylimalkaan voi sanoa että koko tämä ehdotus on suurimpaan mielivaltaisuuteen yllyttävä, että se antaisi mitä suurimman vallan ja miellivallan virkailijoille, että se lisäisi virkailijoi-ten lukua suunnattomasti ja vielä enemmän heidän valtaansa. Ja samalla ei kuitenkaan olisi mitään takeita siitä, että ne miljoonat, ja voimme mekin sanoa miljaardit, jotka tarvittaisiin uusien talojen perustamiseen, todellakin tulisivat käytetyiksi kannattavien pienviljelyksien aikaansaamiseksi. Sitä vaikeampaa kai olisi sadoissatuhansissa tapauksissa käydä arvostelevaan onko viljelijä kykenevä tulevaan toimeen niillä mailla joita hän olisi itselleen pyytänyt. Koko tämä ehdotus sotii minun ymmärtääkseni täysin juuri niitä järkähtämättömiä taloudellisia lakeja vastaan, joista kuitenkin vastalauseessa puhutaan ja joita koetetaan käyttää vastalauseen tueksi. Minun mielestäni tämä laki on sellainen, että todellakin tulee ajatelleeksi, eiköhän tämän ehdotuksen kannattajista monet sitä kannata yksinomaan sentähden, että ovat tottuneet pitämään kaikkia mahdottomiakin tulevaisuussuunnitteluja mahdollisina, etteivät koskaan ole tahtoneet asettaa suunnitteluja todellisuuden lakien alaisiksi ja punnittaviksi. Toiselta puolen minä kuitenkin luulen että on niitäkin, jotka vaikka he tietävät viljelyspakkoehdotuksen mahdottomuuden, kuitenkin ovat sitä uskovinaan, samoin kuin ehkä myöskin niitä, jotka sitä suurella epäilykselläkin kannattavat. Minun mielestäni tämän epäilyksen pitäisi olla jotakuinkin suuren, kun ajattelee, että tämä verontuote on syntynyt yksin täällä Suomessa ilman että se olisi minun tietääkseni tullut ennen missään muualla ehdotetuksi, vaikka moniaalla muualla agraarikysymystä on paljon perusteellisemmin ja paljon kauvemmin pohdittu ja tuumittu kuin meillä.

Sensijaan se ehdotus, mitä vastaan tämä vastalause varsinaisesti on noussut, on ainakin sellainen, että se on sopusoinnussa niiden periaatteiden kanssa, joita ylimalkaan niissä maissa, missä jossain määrin verrattavissa varallisuusoloissa on maakysymystä koetettu ratkaista. Joskin minä olenkin täydellisesti samalla kannalla kuin vastalauseen tekijät siinä, että me emme ostojärjestelmän kautta koskaan voi ratkaista maanhankintakysymystä sellaisena kuin sitä kuvitellaan vastalauseessa, kun sanotaan että kaikille Suomen maaseuduilla asuville ruokakunnille olisi maata hankittava, niin on varmaa, että ostojärjestelmän kautta voitaisiin hankkia kymmenilletuhansille maattomille kansalaisille oma koti ja voitaisiin myöskin lainsäädäntötoimenpitein asia järjestää niin, että nämä kodit pysyisivät heidän ominaan ulkopuolella kaikkea sitä huijausta, jota on pelätty ja jonka on osotettu olevan mahdollisen sekä omistus- että vuokraoloissa.

Kysymys riippuu rahojen hankkimisesta. Rahojen hankkimisesta eri tavalla on jo edustaja Paasikivi puhunut. Huomattava on että varat, jotka hankittaisiin tällaisiin tarkoituksiin, kun ne kuoletusjärjestelmää noudattamalla takaisin maksettaisiin, ne yhä uudestaan palautuisivat palvelemaan samaa tarkoitusta ja tällä tavalla saataisiin aikaan pysyväinen toiminta tilattoman maalaisväestön maakysymyksen viemiseksi eteenpäin.

Edustaja Tanttu jo sanoi, että maahenki ja voimaperäinen viljelys ja omistusoikeus kuuluvat yhteen. Se on minunkin käsitykseni. Omistusoikeus on edellytys voimaperäiselle viljelykselle ja omistusoikeuden yhteiskunnallinen oikeutus onkin juuri siinä, että sen kautta saadaan maanviljelijä tuottamaan enemmän hedelmiä, suurempaa satoa maastaan, suurempaa tuloa viljelyksestään ilman että hän kuitenkaan sen kautta rajoittaa kenenkään muun oikeutta. Se on voimaperäisen viljelyksen kansantaloudellinen etevämyys ja se on omistusoikeuden yhteiskunnallisen oikeutuksen pohja.

»Porvarit» eivät vastusta parannuksia, mutta me, ainakin minä, katson asiakseni vastustaa kaikkia sellaisia parannuksia, jotka minun ymmärtääkseni eivät ole sopusoinnussa taloudellisen elämän luoman kehityksen kanssa. Me saamme kaikei toivottavasti pian maatalousvaliokunnasta ehdotuksen tilattomain maanhankintakysymyksen järjestämiseksi ja suunnittelemiseksi. Minä toivon, että silloin vasemmalla on oleva huomattavissa mahdollisen, todellisen uudistusehdotuksen kannattamisessa samaa asianharrastusta, jota he nyt

väittävät tältä toiselta puolelta puuttuvan. Mikäli maatalousvaliokunnasta on huhuja kuulunut, lienee asianlaita siellä ollut toisellinen, ja täytyy siis toivoni kohdistua siihen, että vasemmistossa tapahtuisi mielenmuutos.

Ed. Saarikivi: Tämän anomusmietinnön toisella sivulla kehasee valiokunta, kuinka ostopolitiikan kautta tilattomille on tähän asti saatu maata 130,000 hehtaaria käyttämällä siihen varoja 13 ½ miljoonaa ja saatu sillä tavalla noin 4,700 itsenäistä eläjää. Tämä on olevinaan jonkunlaisena tukena kaikelle sille, mitä täällä on porvariston taholta pitkin iltaa mietinnön puolustamiseksi esitetty, nimittäin että se maanostopolitiikan avulla sittenkin paranee tuo huutava tilattoman väestön asema, koska näin suuret tulokset on jo saavutettu tämän toiminnan aikakaudella. Tässä pitäisi nyt olla rinnalla numerot, montako sataatuhatta hehtaaria tässä maassa viime vuosikymmenenä kapitalistisen kehityksen kautta on joutunut esimerkiksi tukkiyhtiöille ja kuinka monta tuhatta tilallista on joutunut tilattomaksi. Silloin voitaisiin nähdä, minkä verran tämä parannuskeino voi auttaa tai toisin sanoen estää sitä kehitystä, jota taloudellinen elämä aikaansaa. Sitä ei kuitenkaan tästä mietinnöstä näy ja vaikea lieneekin saada tarkalleen osotetuksi kumpi puoli on voitolla, kehittykö tilattomia paljon nopeammin kuin tilallisia vaiko päinvastoin. Tässä vastalauseessa on kyllä jo koko lailla pätevät numerot. Siellä näytetään, että on huimaavan paljon maantervitsijoita. Sanotaan että 367,000 ruokakuntalaista on olemassa tilattomana. Tämäkin tilasto koskee vuotta 1901, on siis lähes kymmenen vuotta vanha, ja kymmenessä vuodessa kaiketi tämä tilattomien luku on lisääntynyt koko lailla. Kun näitä numeroita katselee, huomaa miten vähäpätöiseksi sittekin tämän ostopolitiikan kautta tilattomien maahankiinnittäminen on supistunut. Kun katselee sitä huimaavaa summaa, joka osoittaa tilattomien lukumäärää, silloin todellakin tuntee lukevansa jonkunmoista satukirjaa, eikä mietintöä, sillä niin pätevästi kun sitä on oikeiston puolelta todistettukin, niin käytännöllinen elämä näyttää nämät laskut sellaisiksi, ettei ostopolitiikan kautta ole ajateltavissa tilattomien maanhankintakysymyksen ratkaisemista.

Minä en lähde arvostelemaan tätä mietintöä, sillä pitkin iltaa on sitä arvosteltu samoin kuin vastalauseettakin. Siis jätän asian sen puolen. Otan pari esimerkkiä käytännöllisestä elämästä.

Minä olen liikkunut viime aikoina siinä osassa Suomea, jossa on tavallista enemmän irtolaisväkeä, loisia ja mökkiläisiä, siis paljon sellaisia ihmisiä, jotka jännityksellä odottavat, että yhteiskunta heillekin voisi tarjota jonkinmoisen elämismahdollisuuden. Kun he kuulevat annettavan tilattomalle väestölle rahoja, niin odottavat he niitä, ja kehittymätön työväki uskoo, että kyllä se on se auttavain keino päästä maanomistajaksi. Eikä ihmeikään, kun siitä niin suurta melua pidetään. Niinpä kunnat koettavat siellä pohjois-Karjalassa, tätä tilattoman väestön asemaa lievittää sillä, että hakevat valtiolta niitä tilattoman väestön lainarahoja. Niitä saavat ne tietysti asukasluvun ja tilattoman väestön asukasluvun mukaan, pienemmät kunnat parikymmentä tuhatta, suuremmat kolmekymmentä tuhatta ja neljäkymmentä tuhatta vuosittain. Esimerkiksi Kaavin kunta sai viime vuonna 36,000 markkaa. Siellä on asukasluku 8,000 vaiheilla, ja enin osa on niin sanottua tilatonta väestöä, sellaista, joka elää satunnaisilla töillä, milloin mitäkään sattuu, kesäistä aikaa maanomistajain talvista aikaa tukkipuulaakien työssä, suuren osan vuotta useat saavat viettää vallan jouten. Nämät tietysti ovat kääntäneet huomionsa siihen, että nythän valtio hommaa maata maattomille ja koettavat kaiken toivonsa perustaa noihin kuntain hankkimiin tilattoman väen lainavaroihin. Niinkuin sanoin viime vuonna sai Kaavin kunta 36,000 markkaa. Tilattoman väestön lainarahaston säännöissä sanotaan, että 2,000 markkaa korkeintaan saapi yksi hakija. Jos edes senkin summan kokonaan saisi, uskaltaisi ehkä useampi ryhtyä maanviljelijäksi, mutta huomaamme ettei tuolla 36,000:lla voidakaan pelastaa muuta kuin kahdeksantoista tilatonta maanisännäksi, ja on kuitenkin varmaa, että siinäkin kunnassa juuri tukkiyhtiöiden maanomistuksen kautta kehityy paljon useampia tilattomia, toisin sanoen, yhtiöt kerkiävät kehittämään tilattomia paljon enemmän kuin valtio ja kunta kerkiävät heitä tilallisiksi saamaan. Keskustelin siellä erään tilattoman väestön lainarahaston johtomiehen kanssa. Hän oli tullut siihen surkultavaan kokemukseen, että koko homma on kuin tulipaloon sylkisi, sillä summalla ei voida kuin muutama kymmenkunta pelastaa ja satoja olisi, jotka hakevat lainaa ja tuhansia, jotka olisivat maantarpaessa. Kun ajattelee, että kaikkien viljelyshaluisten asemaa täytyisi turvata tällä keinoin, niin tähän tarvitaan huimaavat rahasummat. Kuitenkin täytyy uskoa, ettei

niitä taivaasta saada eikä nykyään Suomen valtio taida saada niin helpolla niitä ulkomailaisiakaan lainoja, joten tuntuu mahdottomalta sillä tavalla pelastaa niitä satojatuhansia tilattomia, jotka jännityksellä pelastusta odottavat. Katsotaan sitte niiden asemaa, joita on pelastettu tällä tavalla. Sillä samalla seudulla on eräs yhtiö. Viime kesänä se myi osan maatilastaan torppareilleen. Se oli sille siksi edullinen kauppa, ettei ole ihme, jos nyt yhtiöt ovat jonkun verran innostuneet maitansa tilattomille luovuttamaan. Yhtiö oli siitä tilasta maksanut noin kymmenen vuotta takaperin, 200,000 markkaa. Nyt se on käyttänyt sillä tilalla omaa sahalaistosta, siitä tilasta sahauttanut vuosittain suurempia määriä tukkia, kuljettanut niitä maailman markkinoille ja ansainnut tietysti tuon tilan hinnan ehkä monin kerroin. Missä määrin, ne numerot ovat tietysti yhtiön salaisuutena. Mutta nyt yhtiö oli kerinnyt toisen puolen tilasta raiskata, niin ettei ollut puutavarankaan kaupan kannalta enää edullista sitä pitää. Se huomasi, että nyt on hyvä tilaisuus saada maa hyvällä hinnalla kaupaksi. Se hommasi kolmenkymmenen torpparinsa allekirjoitukset papereihin ja ilmoitti sitten hallitukselle että siellä on niin ja niin paljon, jotka tahtovat omaa maata ja sai valtion sekaantumaan kauppaan. Tilasta myi yhtiö ainoastaan toisen puolen, josta metsä oli jo käytetty, sen se myi noille kolmellekymmenelle torpparilleen valtion välityksellä — ja sai siitä 300,000 markkaa. Parempi osa tilasta on vielä yhtiöllä itsellään; siinä on suuri maatalous ja metsää on koko lailla. Näemme siis että tuosta maanostohommasta on äärettömän suurta hyötyä niille, joilla on maata myytäväksi, toisin sanoen, maanomistajat tästä hommasta paraiten hyötyvät. Mitenkä kävi sitte niiden torpparien, jotka luulivat, että nyt tässä pääsevät oman konnun isännäksi, ja innostuivat isännän kehoituksiin? Ennen he suorittivat maksunsa isännälle päivätyössä, mutta nyt kun sahaliike lienee vähentynyt, velka vaaditaan rahassa ja kun sillä paikkakunnalla tällä haavaa ei ole työtä saatavissa niin on käynytkin niin, että jo muutamien on pitänyt ruveta sitä pientä taloutta vähentämään, myymään elukoita päästäkseen vaikeista maksusitoumuksistaan, mihin jouduttiin kauppaan mennessä. Heidän asemansa on todellakin huonontunut ja tämän ostopolitiikan kautta on ehdottomasti hyötynyt vain tuo yhtiö, koska tämä homma ei voi monessakaan tapauksessa auttaa itse tilatonta, vaan saattaa hänet velkaorjuuteen

ja hyvinkin vaikeitten ja raskaitten sitoumusten alaiseksi. Mutta ne, joilla on nyt tilaisuutta maata myydä, ne kyllä saavat tilaisuuden kiskoa niistä äärettömän korkeita hintoja ja tällä tavoin miljoonat joutuvat maanomistajain, se on kapitalistiluokan käsiin. Tällaiset havainnot osoittavat, ettei tämä maanostopolitiikka voi auttaa läheskään sitä määrää, mikä tilattomaksi joutuu. Epäilemättä tuo havainto saa aikaan sen, että vaikka täällä kuinka kauniisti todistettaisiin, kuinka tämä on ainoa mahdollinen tie tilattomain asuttamiseksi, tilattomat sitä eivät voi uskoosyytä, että käytäntö näyttää asian aivan toisessa muodossa.

Täällä on pitkin iltaa koetettu tehdä tämä vasemmiston vastalause naurunalaiseksi, ja onpa väitetty etteivät ne ole totta tarkoittaneetkaan, jotka siinä puhuvat tuon ainoan auttavan keinon, viljelyspakon, puolesta. Kun se asia on tehty niin leikilliseksi, ja edustaja Paasikivi sanoi, ettei ole totta tarkoitettukaan, lienee paikallaan tässä esittää ponsia, mitä nuo tilattomat, maattomat ja työttömät itse ajattelevat tästä asiasta. Ja se kai sittenkin lienee lopullisena tekijänä tämänkin viljelyspakon aikaansaamisessa. Näinä päivinä on pidetty Tampereella torpparikokous, ja siinä on laadittu ponsi, jonka perusteluissa sanotaan että »kokous on tätä suurta periaatteellista kysymystä perinpohjin harkittuaan tullut siihen käsitykseen, että maamme porvaristoryhmät nykyäänkin, vaikka tilattomain ja työttömäin satoihin tuhansiin nousevat, puutetta ja nälkää kärsivät kansanjoukot uhkaavat järkyttää koko yhteiskuntamme perusteet, vain siitä huolimatta leikittelevät näiden oikeutettujen vaatimusten kanssa ja tahtoo tuoda esiin, että jos tällaista menoa jatkuu, niin katsomme, että me emme vastaa seurauksista, vaan se jääköön porvariston vastattavaksi. Tosiolojen perustuksella tiedämme, että maaomiston povessa löytyy näiden tarpeiden tyydytystä, jos saatetaan maa pakkoviljelyksenalaiseksi». Ja ponnet kuuluvat näin: ensiksikin, että valtion kruununpuustellien sekä kuntien ja seurakuntien omistamat viljelyskelpoiset maat annetaan tilattomalle väestölle asuttaviksi ja viljeltäviksi perinnöllisellä vuokraoikeudella; toiseksi että yhtiöiden ja yksityisten omistamat maat asetetaan viljelyspakon alaisiksi ja että kaikki sellaiset viljelyskelpoiset maat, joita omistaja ei itse viljele, ovat jätettävät viljeltäviksi niille, halullisille, tilattomaan väestöön kuuluville tai joillekuille

muille samassa asemassa oleville, jotka itse omaa perhettään varten tahtovat maata viljellä, jolloin yhtiöiden, ja yksityisten suuret maa-alat kuin myöskin liikamaat, jos ovat viljelykseen sopivat, ovat ensi sijassa viljelykseen luovutettavat. Täten luovutettu maa jää viljelijälle perinnöllisellä vuokraoikeudella, jolloin vuokran määrää vuokra- eli asutuslautakunta, ei kuitenkaan suuremmaksi kuin maan puhdas tuotanto oli ennen viljelykseen luovuttamista, ja neljänneksi että valtion jo perustetun viljelysrahaston säännöt ovat muutettavat siten, että lainoja myönnettäisiin viljelys- ja rakentamistarkoituksiin vuokraajille vuokramiestenkin takausta vastaan kolmen prosentin korotuksella kuoletuksineen ja että rahasto olisi toistaiseksi lisättävä vuosittain viidellä miljoonalla markalla.

Kun juuri ne, jotka tätä viljelyspakkoasiaa kaikista jännitetiymmin mielin odottavat, ovat itse lausuneet sanansa viljelyspakon puolesta, niin se kaiketi todistaneee, ettei tämä niinkään leikintekoa ole, vaan että ne tuhannet työttömät, tuhannet tilattomat, kurjuutta ja puutetta kärsivät ovat sittenkin tämän vastalauseen takana, vaikkakin sitä täällä kuinka halveksittaisiin, ne lopullisesti sittenkin määräävät tämän viljelyspakkokysymyksen ratkaisun. Minäkin tahdoin vain, kun illan pitkään kuuntelin sitä keskustelua, jota täällä oikeiston taholta esitettiin, mainita muutamia esimerkkejä, mainita, että se joukko maaseuduilla ei välitä siitä kuinka suuria vaikeuksia ja mahdottomuuksia täällä kuvataan, kun sosialistien tuulentuvista puhutaan, se tahtoo ennen kaikkea elää ja tahtoo, ainakin sikäli kun se herää, itse ruveta järjestämään asioita siihen suuntaan kuin esitetään vastalauseessa, jonka ajetuskannan takana minäkin olen.

Ed. Ripatti: Tilattoman väestön taloudellisen aseman ja toimeentulon varmentamisen järjestäminen on aikamme tärkeimpiä taloudellisia kysymyksiä, ja toimenpiteisiin ryhtymistä varten on jätetty nyt koossa olevalle eduskunnalle useampia anomuksia ja eduskuntaesityksiä, joista yksi sisältyy tähän mietintöön. Anomuksen tekijät ovat katsoneet, että maataviljelevän väestön taloudellista asemaa voitaisiin etupäässä varmentaa, jos laadittaisiin asetus viljelyspakkoperiaatteita noudattamalla siten, että kaikki viljelyskelpoinen viljelemätön maa olisi jätettävä halullisten tilattomain viljeltäväksi maanomistajalle maksettavaa jotakin vähäpätöistä veroa vastaan.

Maatalousvaliokunnan jäsenenä kuulun siihen enemmistöön, jotka emme ole katsoneet anomuksen tekijäin viittaamaa suuntaa maataloutemme kehitykselle edulliseksi, monestakin hyvin painavasta, syystä, jotka mietinnön perusteissa on selvitetty.

Valiokunnassa vastalauseentekijät useammin kuin kerran toivat esille, että me porvarillisten puolueitten jäsenet katsomme tässä suurten maaomaisuuksien omistajain etua taikka, niinkuin he sitä halusivat sanoa, manttaalipomojen etuja. Vaan minä ainakin katson asiaa vakaukseni mukaan toiselta ja ennen kaikkea käytännölliseltä kannalta ja siis olen peräti eri käsityksessä kuin vastalauseentekijät, jos he nimittäin täydellä todella vähäväkisten etua tahtovat tässä asiassa parantaa. Anomuksessa tarkoitettu viljelyspakko ei nähtävästi tekisi niinkään isoa haittaa niille varakkaille, jotka omistavat suuria maa-aloja, sillä heillähän olisi tilaisuus ottaa maata viljelykseen niin paljon kuin haluavat, kun viljelyksessä olevaan maahan ei vieras pystyisi. Ja jospa sitte takamailta jokin osa jäisi pakkoviljelijäin käsiin, niin jotain vähäpätöistä veroa kuitenkin siitä myönnettäisiin. Toisin on vuokraajain laita olkootpa ne sitten torppareita tai mäkitupalaisia, sillä heidän karjalaitumensa ovat useimmissa tapauksissa viljelemättömiä nurmikoita ja talvirehun he tavallisesti kasavat luonnonniityistä ja kun nyt nämä heidän nautintonsa auttamattomasti joutuvat pakko- viljelijän kuokan alle, sanokaapa sitte, kuinka ihanteellista olisi katsella näitten entisten asujain toimeentuloa noilla pienennetyillä tiluksilla. Heidän olisi vuorostaan pakko lähteä omien rajojen ulkopuolelle hakemaan elinkeinoja, niin ettei se ollenkaan siitä vaihtamisesta paremmaksi tulisi. Sama kova kohtalo tapaisi vähävaraisen oman maan viljelijän, jolla, vaikka kyllä on intoa maansa perkaamiseen, ei olisi varoja eikä voimia sitä hetken käänteessä täydellisesti tehdä. Täällä vastalauseen ponnassa sanotaan: »tai jota ei muuten katsota tilan hoitoa varten välttämättömäksi», mutta tuota minä en ainakaan valiokunnassa kuullut vastalauseentekijäin ollenkaan tuovan esille, vaan että kaikki viljelyskelpoinen maa oli tuleva viljelyspakon alaiseksi, se on ehkä keksitty jälkeinpäin. Ja kova kohtalo saavuttaisi ainakin paikottain maassamme itse niitä pakkoviljelijöitäkin, sillä mistä he saisivat edes rakennus- ja polttopuunsa, kun kaikki pakolla otettu maa olisi heidän viljeltävä? Näin ollen joutuisivat nämä uutis-

pakkoviljelijät metsänomistajain mielivallasta riippuviksi, sillä kaikkialla ei valtiolla tai kunnilla ole metsiä, kuten vastalauseentekijät näkyvät olehtavan.

Eräs vasemmiston puhuja tässä huomautti, että porvarilliset puhuvat kunistelevin sanoin tilattoman väestön asemasta, mutta en minä niitä puheita ainakaan ole kuullut enkä minä ole itsekään sitä mieltä, ettei maalaisoloissa olisi korjaamisen varaa. Mutta järjestettäköön muita käytännöllisempiä keinoja, joilla pakotetaan suurten maaomaisuuksien omistajat antamaan joko vuokralle tai omistusoikeudella halullisten viljeltäviksi heidän omakseen kuuluvia viljelemättömiä maita. Määrättäköön suurille maaomaisuuksille siksi kallis asteettain nouseva vero, ettei maaomistajan kannata niitä tuloa tuottamattomina lepuutta (Vasemmalta: Se on vallankumousta), niinkuin tavataan sanoa »matojen maattavana», johon suuntaan on alotekin jätetty eduskunnalle.

Jollen väärin muista sanoi ed. Etelämäki viime täysi-istunnossa, että maatalousvaliokunta ei voi muuta tehdä kuin hylkääviä mietintöjä. Mutta ed. Etelämäen pitäisi valiokunnan jäsenenä muistaman, mikä siihen on syynä. Siihen on syynä se, että valiokunnan porvarilliset jäsenet ovat olleet liian lojaaliset vasemmistolaisia kohtaan, että ovat antaneet ottaa esille heidän alotteensa ennenkuin on työjärjestyksään täydellisesti järjestetty, mutta kun niitä sitte on lähdetty tarkastamaan, ei niistä minkään järjen nimessä ole voinut saada sellaista, mitä olisi saattanut hyväksyä, ja siten ovat jääneet syrjään ne, joita olisi voitu hyväksyä. Porvarit ovat olleet siis liian lojaalisia vasemmistolaisia kohtaan uskoessaan, että heidän anomuksensa ovat sellaisia, että ne voidaan hyväksyä, ennenkuin sitä on käytännössä nähty.

Minä ehdotan, että eduskunta tässä kysymyksessä hyväksyisi valiokunnan mietinnön.

Ed. W a r v i k k o: Kysymys maan asutuspolitiikasta on siksi tärkeä, että kaikki erilaiset ehdotukset asutuksen järjestämisestä ja maan hankinnasta tilattomalle väestölle ovat otettavat järkevän ja monipuolisen harkinnan alaisiksi, ja voidaanko asian toteuttamiseksi käyttää yhtä rinnan erilaisia toimenpiteitä. Uutisviljelyksen edistämistä tarkoittavat toimenpiteet kruununmailla, valtion ja kuntien välityksellä tapahtuneet maanostot tilattomalle väestölle jaettaviksi, ovat olleet ja ovat kiitollisia ja hyödyllisiä toimenpiteitä, joita olisi

edelleenkin varojen ja olosuhteiden mukaan jatkettava ja vielä kehitettävä.

Jokseenkin varmuudella voidaan myöskin väittää, että uusi maanvuokralaki, joka turvaa vuokraajain oikeudellisen aseman ja takaa heille korvauksensaannin työvaivoistaan, on omansa lisäämään ja laajentamaan vuokraajien viljelysharrastusta ja levittämään heidän viljelyksiään. Voimallista lannoitusta tarvitseva ja lisäksi hallanarka maa laimentaa kuitenkin harrastusta maanviljelykseen niin tilallisissa kuin tilattomissakin.

Mitä nyt tulee kysymykseen hankkia tilattomille viljelysmaata tilallisilta, niin sanottua viljelyspakkoperiaattia noudattamalla, niin voisi siinä olla jotakin harkitsemisen arvoista ja huomioon otettavaa, ellei kysymys olisi suunniteltu niin perästi lyhytnäköiselle periaatteelle. Itsessään kenties hyvä tarkoitus on kokonaan suunnittelun kehnoudella pilattu, aivan samalla tavalla toimeenpanemistavan tyhmyydellä pilattu, kuten samalta taholta tehty työkyvyttömyys- ja vanhuudenvakuutusasia mahdottomine vaatimuksineen. Edellisessä tahdotaan maanomistajalta kiristää laillisen saannin kautta saatua maaomaisuutta ilman mainittavaa lunastusta sille, jolla sitä ei satu olemaan, jälkimäisessä valtiolta ilman muuta miljoonaan markkaan vuosittain nousevat eläkkeet. Luonnollisesti maa olisi jokaiselle mieluista, kun sitä ilman saisi, mieluista senvuoksi, kun sillä on rahallinen arvo, kun se edustaa pääomaa. Minä myönnän, että meillä on yksityisillä vielä paljon viljelyskelpoisia maita, parempia ja huonompia, että niitä on vielä sadankin vuoden päästä, mutta kun ne ovat yksityisomaisuutta, niin ei niihin koskaan voi korvaamatonta anastusoikeutta sovellettaa, kuten anomuksen tekijät tuon tuostakin valtiopäivillä anovat ja josta valiokunnan mietintöön liitetyn vastalauseen ponnetkin nykyisessä muodossaan ilmeisesti sisältävät. Jos maansaanti meillä todella jo nyt olisi niin vaikeaa kuin anomusentekijät tahtovat uskottavaksi, niin en usko, että eduskunta ja hallitus tahtoisi kieltäytyä sellaista lakia suunnittelemasta, jolla voitaisiin yksityisiltä saada liikoja viljelysmaata yksityisille viljeltäväksi, vaikkapa pakkoluovutuksellakin, kuten anomuksen ja vastalauseen tekijät tahtoisivat, mutta sen lain perustelut eivät saisi olla sellaisen riistämisensä ja kaappauksen pohjalle rakennetut, joilla esillä oleva anomus ja vastalause lepää.

Vastalauseentekijät anovat hallitukselta armollista esitystä pakkoviljelyslaiksi muun mu-

assa sillä perusteella, »että vero täten viljeltäväksi jätetystä maasta määrättäisiin yhtä suureksi kuin puhdas tulo tällaisesta maasta ennen sen viljelyshaluiksille jättämistä oli». Se on juuri tämä kohta, joka tekee koko viljelysuunnittelun mahdottomaksi. Voihan sattua, ettei tällaisesta luovutusalueesta, metsättömästä ja niin edespäin, ole tällä kertaa talollisille mitään puhdasta tuloa eikä siis voisi saada mitään vuokraa pakkolunastajalta, mutta kun sen tuotantoarvo vasta silloin tulee kysymykseen, kun haltija ottaa sen joko itse viljeltäväkseen tai jakaa perillisilleen viljeltäväksi, niin kuinka kohtuutonta on vaatia sitä maanomistajalta pois ilman lunastusta ja ilman veroa. Se olisi aivan samaa kuin jos kaupungilta, joka on kalliilla hinnalla hankkinut itselleen asumattomia tonttimaita, alueita, joilla tietysti nyt joko ei ole yhtään puhdasta tuloa tai hyvin vähän, ruvettaisiin vaatimaan näitä rakentajille ilmaiseksi tai ilman veroa. Vertaus on paikansa pitävä.

Olisi myös ollut syytä, jos vastalauseella totta tarkoitetaan, mainita perustelussa tarkemmin, miten ajottaisiin valvoa, että yksityisiltä pakkoluovutuksella ilmaiseksi otettu maa heti tulisi viljelykselle otetuksi, joka kuitenkin lienee aatteen päätarkoituksia. Sitä paitsi se ajatus tilattomassa väestössä ei ole ollenkaan yleinen, että haluttaisiin maanomistajalta ilmaiseksi ja ilman vuokraa viljelysmaita, kuten tapahtuisi, jos toteutettaisiin käytännössä äsken vastalauseen ponnesta siteeraamaani toista kohtaa, vaan päinvastoin suostuvat viljelyshaluiset mielellään antamaan maasta kohtuullisen vuokran. Tämän heikosti suunnitellun viljelyspakkoperiaatteen mukaan pitäisi maanomistajan luovuttaa esimerkiksi jollekin joku tynnyrinala viljelemätöntä, hyvää kytömaata, josta ei nykyisin ole jos yksi markka puhdasta tuloa karjanlaitumena vuosittain tämän yhden markan vuosiveroa vastaan. Minä en väitä, etteikö tämä viljelyspakkoate ole lähtenyt oikeasta ja asiallisesta tarpeesta, mutta taitamattomuus asian ajamisessa on vienyt sen auttamattomasti nykyisessä muodossa karille. Toivon, ettei tätä asiaa enää vireille pantaisi tässä muodossa, vaan kehitettäisiin sitä siinä hengessä, että luovutettavasta maasta maksettaisiin kohtuullinen korvaus joko lunastuksen tai vuosivuokran muodossa. Kannatan valiokunnan mietinnön pontta hyväksyttäväksi.

Ed. Kaarne: Sen johdosta, että maatalousvaliokunnan enemmistö väittää, ettei viljelyspakon aikaansaaminen ole välttämätön yhteisen edun kannalta, pyydän lausua muuttaman sanan.

Ei luulisi kenenkään, joka avoimin silmin näkee eteensä, voivan tehdä tällaista johtopäätöstä. Eikö ole tietämättömyimpienkin tietämissä, että maamme on vähän ja huonosti viljeltyä, ja että se olisi koko kansan yhteinen etu, kun maa tulisi voimaperäisen viljelyksen alaiseksi. Maan viljelykseen saattaminen ei ole nykyään edes edistymässä, vaan päinvastoin taantumassa. Maaseudulla oli ennen vanhaan tapana antaa taloissa töitä alustalaisille tai alustalaisia otettiin sitä varten, että tiloille saatiin maanviljelykseen pysyväistä ja talon tapoihin tottunutta työväestöä. Molempipuolinen etu, jos kohta ei tasaväkinen, oli silmämääränä. Nyt otetaan alustalaisia etupäässä sitä varten, että niiden tonttimaista tai lehmänlaitumista saataisiin korkeita vuokria. Ei tahdo useassakaan maalaistalossa köyhälle olla pirtinpaikkaa muualla kuin jossakin kivikossa tai hiekkakuopan syrjällä, työstä talvisaikoina ei puhuttakaan, mutta vero tonttimaasta on huihmaavan suuri. Tai mitä ajattelemme siitä, että vanhat vuokralaiset ajetaan pois ja jätetään torpat mieluummin asumattomiksi. Eikö tällaisilla toimenpiteillä lisätä työttömien ja mieronkiertäjäinkin jo ennestään suurta lukua.

Maan huonoa käyttöä on pidettävä yhteiskunnan kannalta mitä epäedullisimpana. Ja yleiseksi hyödyksi on välttämätöntä edistää maan tuottavampaa käyttöä viljelykseenoton kautta. Maanviljelyksistä riippumattomilla elinkeinohaaroilla ei ole maanviljelykseen verrattuna kovin suuria edistysmahdollisuuksia maassamme. Tämän johdosta on sen suunnattoman tilatton joukon täytynyt joutua paljon huonompaan asemaan kuin muut yhteiskuntaluokat, ja on sen väestön keskuudessa ankarata nurjamielisyyttä olevia oloja kohtaan. Siitä on johtunut siirtolaisuus, joka vuosi vuodelta vie maastamme 15 ja 20 tuhatta henkeä parasta työvoimaa, sekä omassa maassa siirtyminen kaupunkeihin, joka samoin vuosittain vie maaseudulta monta tuhatta parhaassa työkyvyssä olevaa kansalaista. Kun köyhänkin ihmisen täytyy joka päivä syödä elääkseen, eikä työtä saa omasta kunnasta, on hän pakotettu lähemmään edemmäksi työhakuun. Perheellisen miehen täytyy usein lähtiessään jättää perheensä aivan avuttomaksi ja vasta pitkien aikojen kuluttua voi hän lähettää rahoja kotiin.

Tänä aikana saa perhe kärsiä paljon ja viettää ilottomia, valottomia päiviä, samalla kuin perheenisä maailmalla kulkiessaan saa tyytyä huonoihin olosuhteisiin sekä on alttiina raaistumiselle ja siveettömyydelle. Perhe-elämästä ei sellaisissa oloissa ole mitään siveellistä tukea. Maalaisolojen nykyisellä kannalla ollen ei ole ensinkään ihme, että maalaiskansa etsii työ-ansiota kaupungeista ja ulkomailta, muuttaa sinne ja joutuu usein puutetta paetessaan uusiin kärsimyksiin, jotka varsinkin työttöminä aikoina ovat tavattoman suuret.

Maasta ei kumminkaan pitäisi olla puutetta. Verrattuna asukasluvuun on Suomessa maata kovin vähän viljelyksessä, huolimatta maa-alan tavattomasta laajuudesta. Jos viljellyn maa-alan — siihen luettuna pellot, kylvönurmet, suoviljelykset ja kesannot — suuruus kutakin maata viljelevään väestöön kuuluvaa 1,000 henkilöä kohti antaa noihin maihin verraten paljon toivomisen varaa, täytyy lisäksi ottaa huomioon, että maamme on sentään harvaanasuttua ja ainoastaan laajaperäisesti viljeltyä verrattuna voimaperäisesti viljeltyihin länsi-Europan maihin tiheällä asutuksella. Maanviljelyksen edistys onkin ollut mitättömän pieni verrattuna maamme väkiluvun kasvamiseen. Viljellyn maa-alan maassamme laski 1869 tilastollinen virastomme vuodelta 1813 (eräs laskettu keskivuosi edelliseltä vuosisadalta ja 1800-luvun alulla kai tapahtuneiden määmittausten ajalta) vähän yli 2 miljoonaksi hehtaariksi. Tätä täytynee kuitenkin ehkä pitää liian suurena, sillä näyttää siltä kuin tuohon summaan olisi luettu ainakin muutamissa osissa maata myöskin sellaiset suomaat, joita voitiin katsoa niittymaiksi, ja mahdollisesti myös kaskimaat. Vastaava luku vuodelta 1901 on 2,850,000 hehtaaria, jossa luonnonniittyjä mahdollisesti on liian vähän. Näitä lukuja vertaamalla tulee siihen päätökseen, että viljelysmaan ala olisi lisääntynyt ainoastaan 40 prosentilla samaan aikaan kuin väkiluku lisääntyi 155 prosentilla. Vaikkapa edellinen luku todellisuudessa olisi kaksinkertainenkin niin ei se hetikään pääsisi jälkimäisen tasalle. Ja tämä tuntuukin uskottavalta, sillä esimerkiksi 1870-luvulta saakka on suuressa osassa maata puutavaraliikekeinoittelu maatalojen oston ja myynnin alalla estänyt maanviljelykseen oton edistymistä. Myöskin on huomattava, että heinä viljelys samaan aikaan on ryöstänyt suuret alat parhaita peltomaita pois viljanviljelyksestä. Peltoviljelyksessä on maamme alueesta, kaupunkien maata ja vesis-

töjä lukuunottamatta, lähes 5 prosenttia ja lähes 4 prosenttia luonnonniittyä. Suuri osa maata on huonon metsän vallassa tai vallan hyödyttöminä soina. Mutta suurempi osa maastamme on viljelykseen kelpaavaa.

Tähän suuntaan on taloudellisessa suhteessa myös osaltaan suuresti vaikuttanut maan nimellisarvon kohtuuton kohoaminen, koska maanomistajat ovat metsänmyynnin ynnä muiden keinotTELujen kautta voineet hankkia tuloja ilman maanviljelemistä, eivätkä sentähden, kuten ennen, ole ottaneet enää edes uusia torppareita mailleen vuokralaisiksi. Varaton tilaton väestö ei myöskään ole oston kautta kyennyt viljelysmaata itselleen hankkimaan. Valtiomahditkaan eivät ole läheskään riittävässä määrässä vaikuttaneet maanviljelykseen oton edistämiseksi. Onpa vielä valtion omilla metsämailla uutisviljelyksen edistäminen ollut seisausissa.

Edellämäinitut surulliset tosiseikat tietäessään ei luulisi kenenkään kehtaavan väittää, että viljelyspakon aikaansaaminen ei yhteisen edun kannalta ole välttämätön. Jo yksistään kansan vaurastumisesta maanomistajatin tulisivat sen siunauksesta osallisiksi. On myönnettävä, ettei viljelyspakkoperiaate ole kylliksi tarkotusta vastaava ja tehokas yksinomaan niillä toimenpiteillä kuin vastalauseessa ehdotetaan; niillä raivataan vaan tietä vastaista toimintaa varten, tehdään tilaa kaikellaisille alkaville asioille, irroitetaan nälänhädän hirttonuora tilattoman kansan kaulasta, joten se pääsee ensin hengittämään. Minä olen esittänyt eduskunnalle anomusehdotuksen suurten maomaisuuksien verotusjärjestelmän uudistamiseksi; siinä esitetty periaate antaa vastauksen muiden muassa niihin valiokunnan enemmistön epäilyksiin, joita mietinnön sivulla 4 on useampia.

Tahtoisin vielä muutamalla sanalla kosketella sitä asiaa, joka uusiutuu miltei jokaisen uudistuskysymyksen yhteydessä — olkoon sitten kysymyksessä kansan vapauttaminen, joko väkijuomien myrkytyksestä tai työnpuutteen kiituksesta — johon valiokunnan enemmistö viittaa, sanoessaan: »valtion on kuitenkin pidettävä jokaisen yksityisen oikeutta yhtä suuressa arvossa, minkä vuoksi valtio menettelisi vastoin oikeuden periaatetta, jos se mielivaltaisesti asettaisi tilattomain kansalaisten oletetun edun yläpuolelle maataomistavain kansalaisten perustuslain turvaamaa oikeutta». Minun luullakseni käsilläolevan asian tarkoitus olisi saattaa tilaton maalaiskansa edes jossain

määrin oikeudesta osalliseksi. Valtion olisi aika ruveta pitämään heidän oikeuttaan »yhtä suuressa arvossa» kuin se on pitänyt maanomistajien oikeutta. Niiden ikuisten perustuslakien mukaan, jotka esiintyvät siinä kaikkein vanhimmassa kirjassa, olemme täällä jokainen saman Luojan luvalla ja jokainen yhtä oikeutettuja hänen antimisiinsa. Näissä vanhimmissa perustuslaeissa sanotaan: »Maa on Herran», eikä herrain, kuten valiokunnan enemmistö ja uudemmat perustuslait olettavat. Päivänselvä asiahan on, että samassa määrin kuin maanomistajain edut tulevat silmälläpidetyiksi, kärsivät yleiset edut ja oikeudet. Ja onhan eduskunnassakin monta kertaa itse omistavan luokan taholta huomautettu: Ellei kukaan saa mitään oikeuksistaan kadottaa, niin kansa kokonaisuudessaan ei voi mitään voittaa ja koko lainlaadinnan uudistus on turhaa ilveilyä. Jos siis yhteiset edut eivät saa olla rajoittamassa maanomistajan etuja ja oikeuksia, niin annettakoon maanomistajalle kaikki, minkä maanomistaminen ilman muun yhteiskunnan olemassaoloa tuottaisi, sehän on silloin oikeudenmukaista. Mutta niinkauvan kuin maanomistaja hyötyy yhteiskunnan olemassaolosta, pitää hänenkin oikeutensa olla riippuvainen yhteiskunnan yhteisistä eduista. Vastalauseessakin jo huomautetaan, ettei käsilläolevassa asiassa ole tuskin puhuttakaan yksityisen oikeuden loukkaamisesta, »sillä eihän ole kysymyksessä omistusoikeuden riistäminen, vaan hallinto-oikeuden ajaksi määrätty rajoittaminen, mistä sitäpaitsi verona korvausta suoritettaisiin». Mutta tässä kohden, kuten niin monasti ennen, tulee ilmi se tosiasia, että kun oikeamielisyys uskaltaa esittää vastalauseen ajan pyhittämää vääryyttä vastaan, käyttävät sen tulkit aina tavallista kieltään, puhuen »perustuslaillisista oikeuksistaan», kohdellen sitä sanaa sellaisella kunnioituksella, millä vanhat egyptiläiset kohtelivat krokotiilia.

Minä kannatan vastalauseetta.

Puhemies: Koska vielä on seitsemän edustajaa, jotka ovat pyytäneet puheenvuoroa, vaan eivät vielä sitä ole käyttäneet ja arvattavasti vielä ilmenee useampiakin puhujia, niin täytynee tämän asian käsittely nyt keskeyttää ja siirtää samoin kuin muutkin päiväjärjestyksessä olevat asiat seuraavaan täysi-istuntoon. Pöydällepanot kuitenkin voitaneen nyt suorittaa. Eduskunta suostuneen siihen, että tämän asian ja päiväjärjestyksessä olevain muiden asiain

käsitleminen nyt keskeytetään ja pöydällepanot toimitetaan.

Tähän ehdotukseen suostutaan.

Pöydällepanot:

11) Suostuntavero mallasjuomain valmistamisesta

koskeva valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 2,

12) Paloviinan valmistamisesta suoritettavaa veroa sekä sanotun veron käyttämistä

koskeva valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 3,

13) Suostuntaveroa pelikorteista

koskeva valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 4,

14) Oppivelvollisuuden säätämisestä ja sen täytöntöönpanosta,

mikäli koskee kansakoululaitoksen kustannuksia, annettu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 5, ja

15) Määrärahan myöntämistä maalaiskansakoulujen varattomain lasten ravinto- ja vaatetusavuksi

tarkoitettava sivistysvaliokunnan mietintö n:o 5, esitetään perättäin ja pannaan pöydälle ensi perjantaina pidettävään täysi-istuntoon.

Samoin esitetään perättäin tänä iltana eduskunnalle tuodut

16) Armolliset esitykset,

ja pannaan nekin pöydälle ensi perjantain istuntoon.

Uusi jäsen suureen valiokuntaan.

Puhemies ilmoittaa, että suuren valiokunnan jäseneksi ed. Annebergin sijaan, joka kuten eduskunnalle tänään on ilmoitettu, ei enää voi toimia suuren valiokunnan jäsenenä, on työjärjestykseen liitettyjen suhteellisen vaalitavan mukaan toimitettavista vaaleista voimassaolevien määräysten 13 §:n mukaisesti tuleva ed. R e p o.

Uusi jäsen laki- ja talousvaliokuntaan.

Sihteeri lukee seuraavan valitsijamiehiltä saapuneen pöytäkirjanotteen:

Suomen Eduskunnan

Valitsijamiehet.

Helsingissä huhtikuun

26 päivänä 1910.

Suomen Eduskunnalle.

Valitsijamiehet lähettävät täten kunnioittaen Eduskunnalle tänä päivänä pitämässään kokouksessa laaditun pöytäkirjan.

Valitsijamiesten puolesta:

A. Listo.

Mauri Honkajuuri.

Pöytäkirja, tehty Suomen Eduskunnan valitsijamiesten kokouksessa tiistaina 26 päivänä huhtikuuta 1910. Läsna olivat kaikki varsinaiset valitsijamiehet paitsi Annala, Aromaa, Hannula, Koskinen, D. Neovius, ja Sivenius ja astui edustaja Neoviuksen tilalle varajäsen Björk.

1 §.

Puheenjohtaja esitti Eduskunnalle saapuneen päätöspöytäkirjanotteen kuluvaan huhti-

kuun 19 päiväältä, § 234, jossa ilmoitetaan, että Eduskunta pyynnöstä oli vapauttanut edustaja August Hjeltin laki- ja talousvaliokunnan jäsenyydestä. Sitte kun vaali oli päätetty heti toimitettavaksi, valittiin yksimielisesti laki- ja talousvaliokunnan jäseneksi edustaja Malmivaara.

2 §.

Tämän pöytäkirjan tarkastajiksi valittiin edustajat Waarala ja Kirves.

Vakuudeksi:

Mauri Honkajuuri.

Tarkastettu ja hyväksytään:

J. Waarala.

Juho Kirves.

Seuraava täysi-istunto on ensi perjantaina kello 6 i. p.

Istunto päättyy kello 12,45.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

23. Perjantaina 29 p. huhtikuuta

klo 6 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Esitetään:

1) Arm. esit. n:o 10 erityisestä vuodelta 1911 suoritettavasta sotilasverosta.	Siv.
2) Arm. esit. n:o 11 varojen hankkimisesta niihin tarpeisiin, joihin vakinaiset valtion tulot eivät riitä.	413
3) Arm. esit. n:o 12 varojen osottamisesta kansakoululaitosta ynnä erinäisiä sivistystarkoituksia varten vuodeksi 1911.	427
4) Arm. esit. n:o 13 kulkulaitosrahastosta vuodeksi 1911.	431
5) Arm. esit. n:o 14 suostunnanluontosen pääoma- ja kuponkiveron suorittamisesta.	434
6) Arm. esit. n:o 15 varain osottamisesta vuodeksi 1910 sotilasrahaston tulojen täydentämiseksi.	438
7) Arm. esit. n:o 16 varojen osottamisesta sen lainamäärän takaisinmaksamiseksi, joka vuonna 1909 on siirretty valtiorahastosta suostuntarahastoon sen menojen suorittamiseksi.	439

Kolmas käsittely:

8) Ehdotus Perintökaaren 9 luvun 1, 2, 4, 5 ja 7 §:n muuttamisesta.	
Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 2; Lakivaliokunnan mietintö n:o 1; Arm. esit. n:o 1.	”

Toinen käsittely:

9) Ehdotus kyytiasetukseksi.	—
Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 5; Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 1; Arm. esit. n:o 2.	

Ensimmäinen käsittely:

Siv.

10) Ehdotus asetukseksi suostuntaverosta mallasjuomain valmistamisesta.	441
Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 2; Arm. esit. n:o 5.	
11) Ehdotus asetukseksi koskeva palo- viinan valmistamisesta suoritettavaa veroa sekä sanotun veron käyttämistä.	445
Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 3; Arm. esit. n:o 4.	
12) Ehdotus asetukseksi siitä suostuntaverosta, joka on pelikorteista suoritettava vuonna 1911.	”
Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 4; Arm. esit. n:o 6.	

Esitetään:

13) Suomen luotsilaitoksen aijotun uudesta muodostamisen sillensä jättämistä tarkoittavat a) ed. vapaaherra Wreden y. m. anom. ehd. n:o 133 ja b) ed. Liliuksen y. m. anom. ehd. n:o 133 a.	446

Kolmas käsittely:

14) Palkkaussäännön kumoamista tarkoittavat eduskuntaesitykset.	448
Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 4; Työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 2; ed. Kaarneen edusk. esit. n:o 3 ja ed. Sillanpään y. m. edusk. esit. n:o 16.	

Ainoa käsittely:

15) Palkkolisolojen uudelleen järjestämisestä koskevat anomusehdotukset.	”
Asiakirjat: Työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 3; ed. Latvalan y. m. anom. ehd. n:o 17, ed. Torpan y. m. anom.	

Siv.

ehd. n:o 25 ja ed. Sillanpään y. m. anom.
ehd. n:o 114.

Ensimmäinen käsittely:

16) a) Yleisen oppivelvollisuuden sää-
tämistä ja sen täytäntöönpanoa tarkoitta-
vat eduskuntaesitykset.

b) Yleisen oppivelvollisuuden säätämistä
ja sen täytäntöönpanoa tarkoittavat edus-
kuntaesitykset, mikäli ne koskevat kansa-
koululaitoksen kustannuksia.

Asia kirjat: Sivistysvaliokunnan mie-
tintö n:o 1; Valtiovarainvaliokunnan mie-
tintö n:o 5; ed. V. Jokisen y. m. edusk.
esit. n:o 2; ed. Soinisen ja Käkikosken
edusk. esit. n:ot 11 ja 12; ed. Pennasen y.
m. edusk. esit. n:o 7 ja ed. Kallion y. m.
edusk. esit. n:o 8.

Ainoa käsittely:

17) Keisarillisen Suomen Senaatin Pro-
kuraattorin Suomen eduskunnalle antama
kertomus lainkäytöstä ja lakien voimassa-
pitämisestä maassa.

Asiakirjat: Lakivaliokunnan mie-
tintö n:o 2; edellä mainittu kertomus.

18) Määrärahan myöntämistä maalaiskan-
sakoulujen varattomien lasten ravinto- ja
vaatetusavuksi tarkoittava anomusehdotus.

Asia kirjat: Sivistysvaliokunnan
mietintö n:o 2; ed. Juneksen y. m. anom.
ehd. n:o 46.

19) Uudisviljelyn edistämistä vilje-
lyspakkopieriaatteen mukaan koskeva ano-
musehdotus.

Asiakirjat: Maatalousvaliokunnan
mietintö n:o 2; ed. Huttusen y. m. anom.
ehd. n:o 19.

20) Äitiysvakuutuksen aikaansaamista
tarkoittavat anomusehdotukset.

Asia kirjat: Työväenasiainvaliokun-
nan mietintö n:o 4; ed. Pärssisen y. m.
anom. ehd. n:o 2 ja ed. Iida Yrjö-Koskisen
anom. ehd. n:o 70.

Pöydällepanoa varten esitetään:

21) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 3
valtioavun myöntämistä pikku- ja kierto-
koulujen hyväksi tarkoittavan anomuseh-
dotuksen johdosta.

Siv.

22) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 4
valtioavun myöntämistä työväenopistoille
tarkoittavan anomusehdotuksen johdosta. 467

23) Pankkivaliokunnan mietintö n:o 2
Eduskunnalle annetun kertomuksen joh-
dosta koskeva Suomen postisäästöpankin
tilaa ja hoitoa vuonna 1908.

”

451

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed.
Annala, Halonen, A. Hjelt, Järvinen, Kaarne,
Koivisto, Koskinen, Latvala, Malmivaara, D.
Neovius, Nevanlinna, Sivenius, Soininen ja
Sundblom.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatöistä saavat ed. Jär-
vinen ja Koskinen sairauden takia tämän päi-
vän istunnosta sekä yksityisten asiain takia
seuraavat edustajat, nimittäin: ed. Sundblom
tämä istunnosta, ed. Walavaara tämän istunnon
loppuosasta, ed. Kaarne viikon ajaksi tästä
istunnosta alkaen, ed. Salo ensi maanantaiksi,
tiistai- ja keskiviikoksi, ed. Malmivaara tä-
män illan istunnosta ensi maanantaihin, ed.
Pullinen ja Saari huomispäiväksi ja ensi maa-
nantaiksi, ed. Kopila huomispäiväksi, ed.
Löthman ensi viikon ensi istunnosta ja ed.
Koivisto ensi tiistai-iltaan asti.

Vapautus suuren valiokunnan jäsenyydestä.

Puhemies: Ed. Danielson-Kalmari pyy-
tää vapautusta suuren valiokunnan jäsenyy-
destä syystä, että perustuslakivaliokunnan kii-
reelliset työt jo jonkun aikaa ovat estäneet
ja nähtävästi edelleenkin estävät häntä otta-
masta osaa minkään muun valiokunnan töihin.

Tämä vapautuksen pyyntö hyväksytään.

Valtiovarainvaliokunnan jakaantuminen kahteen osastoon.

Sihteeri lukee seuraavan valtiovarainvalio-
kunnalta eduskunnalle saapuneen kirjelmän:

Suomen Eduskunnalle.

Valtiovarainvaliokunta saa kunnioittaen ilmoittaa, että Valiokunta on 17 äänillä 4 vastaan päättänyt töitten jouduttamiseksi ja nojautuen Valtiopäiväjärjestyksen 35 §:n 3 momenttiin jakaantua kahteen osastoon, jotka kumpikin antavat lausuntoja Valiokunnan nimessä; ja on ensimmäisen osaston puheenjohtajaksi valittu edustaja Juhani Arajärvi ja varapuheenjohtajaksi edustaja Väinö Tanner, toisen osaston puheenjohtajaksi edustaja Artturi H. Virkkunen ja varapuheenjohtajaksi edustaja K. Muros.

Valtiovarainvaliokunnan puolesta:

Artturi H. Virkkunen.

E. J. Castrén.

Muutos päiväjärjestykseen.

P u h e m i e s: Päiväjärjestykseen nähden on ilmoitettava se muutos että 9:tta asiaa, ehdotusta kyytiasetukseksi, ei vielä tänään esitetä.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Erityistä vuodelta 1911 suoritettavaa sotilasveroa

koskeva armollinen esitys n:o 10, joka viime tiistain täysi-istunnossa eduskunnalle tuotiin ja pantiin pöydälle tähän istuntoon, esitetään.

Keskustelu:

Ed. A h m a v a a r a: Meillä on tänä iltana taasen käsiteltävänä valiokuntaan lähettämistä varten useita armollisia esityksiä, nimittäin esitykset: n:o 10, erityisestä vuodelta 1911 suoritettavasta sotilasverosta; n:o 15, varojen osottamisesta vuodeksi 1910 sotilasrahaston tulojen täyttämiseksi; n:o 16 varojen osottamisesta sen lainamäärän takaisin maksamiseksi, joka v. 1909 on siirretty valtiorahastosta suostuntarahastoon sen menojen suorittamiseksi. Kaikki nämä esitykset osottavat, ettei hallitus ajattele eteenkäänpäin välittää sanottavasti mitään maamme perustuslaeista ja niihin perustuvasta kansamme itseverotusoikeudesta. Tämähän tosin ei enää kummastutakaan ke-

tään, sillä nykyiseltä venäläiseltä ministerineuvostolta, joka on anastanut kaiken määräämisvallan maamme asioissa, ei voi juuri muuta odottaakaan, sitäkin vähemmän kun tämä ministerineuvosto on laittanut hallintoasiat sille kannalle, ettei meillä enää ole edes kotimaista hallitusta, jolla olisi halua ja ymmärrystä hoitaa maan asioita lakiemme ja yhteiskuntajärjestyksemme mukaan, niin että asiain hoito edes osapuillekaan tyydyttäisi ja vastaisi maan tarpeita. Tiedämmehän, että kotimaiseen hallitukseen on haallittu jäseniä idästä ja lännestä, joilta ei ole vaadittu muita ominaisuuksia kuin notkea selkä panemaan täytntöön kaikki ministerineuvoston viittaukset. Tämänkaltaiselta hallitukselta ei luonnollisesti voi odottaa muuta kuin laittomuutta, mieli-valtaa ja sekasortoa sekasorron päälle. Sen nykyin esilläolevat hallituksen esitykset aivan selvästi osottavat.

Nyt käsiteltävänä oleva armollinen esitys n:o 10 lähtee siitä katsantokannasta, että kun armollisella julistuskirjalla lokakuun 7 päivältä 1909 on säädetty, että Suomen asevelvollisuus on toistaiseksi muutettava rahavastikkeeksi, on eduskunnan, mikäli yleiset valtiovarat ja sotilasrahaston tulot eivät tarkoitukseen riitä, ilman muuta osotettava uupuvat rahat suostuntavaroista. Tämä hallituksen esitys ei ole tietävinäänkään sitä, että mainitulta armolliselta julistuskirjalta lokakuun 7 päivältä viime vuotta puuttuu kaikki laillisesti velvoittava voima. Sillä kuten eduskunta viime marraskuun 16 päivänä alamaaisessa vastauskirjelmässä Keisarillisen Majesteetin armolliseen esitykseen Suomen valtiovaraston suoritettavista maksuista sotilastarpeisiin vuodelta 1908 ja seuraavilta vuosilta osoitti, ei hallitsija perustuslakien mukaan voi yksipuolisesti muuttaa Suomen kansan asevelvollisuutta rahavastikkeeksi. Yhtä vähän voi hallitsija lakien mukaan päättää yksin yleisten valtiovarain käyttämisestä kysymyksessä olevaan tarkoitukseen, koska eduskunnalla 1878 vuoden vieläkin voimassa olevan asevelvollisuuslain 122 §:n mukaan on oikeus määrätä sotalaitoksen ylläpitämiseen tarvittavista varoista. Yleensäkin on sääntönä että maan varoja on käytettävä maan hyödyksi ja parhaaksi ja eduskunnalla on kielletty oikeus arvostella, mikä kulloinkin on maan hyödyksi ja parhaaksi katsottava. Koska suostuntavaroja on myönnettävä vain sikäli kuin valtion vakinaiset tulot eivät riitä menojen tasottamaan, niin johtuu jo yksin tästä, että eduskunnalla on kielletty valta

päättää kaikista valtion yleisistä menoista, koskapa siitä, mitenkä valtion varoja käyteen, riippuu, tarvitaanko ja missä määrässä suostuntavaroja. Nykyisen hallituksen yritys tehdä jyrkkä erotus vakinaisten valtiovarojen ja niin sanottujen suostuntavarojen välillä on vaan mielivaltaa, jolla ei ole mitään laillista perustetta. Kun puheena oleva armollinen esitys on rakennettu laittomalle, eduskunnan jo viime valtiopäivillä kumoamalle perusteelle, ja kun hallitus jo on laittomasti anastanut kymmeniä miljoonia markkoja Suomen valtiovaroja, niin, ja kun hallitus aikoo edelleenkin jatkaa tätä menettelyänsä pyytäen vaan eduskunnalta varoja sikäli kuin se ei enää luule näitten laittomilla keinoilla ottamiensa varojen riittävän, en voi uskoa muuta, kuin että valtiovarainvaliokunta, jonka valmistettavaksi asia menee, ehdottaa tämän armollisen esityksen hylättäväksi.

Mutta se ei ole vaan tältä asialliselta kannalta kun tämä ehdotus on hylättävä, vaan se on tehtävä jo sen tavankin takia, jolla uusi, sangen raskas verotus esitetään toimeenpantavaksi. Armollisessa esityksessä ehdotetaan sen 1 §:ssä: »Sotilasrahaston vahvistamiseksi vuonna 1911 tulee niiden, jotka ovat verovelvollisia Suomen kunnille, maksaa yhteensä 10 miljoonaa markkaa. Viimemainittu määrä jaetaan kuntain maksettavaksi niiden tulojen kokonaismäärän mukaan, joiden perusteella maksuja kunkin kunnan yhteisiin tarpeihin on verovelvollisilta vuonna 1910 taksoitettu». Ja 2 §:ssä sanotaan: »Se määrä, joka kunkin kunnan tulee 1 §:ssä säädetyn perusteen mukaan Suomen valtiovarastolle suorittaa, on 1911 vuoden alussa kunnan verovelvollisilta taksoitettava sanottuna vuonna toimitettavan kunnallisverotuksen yhteydessä». 3 § taas säättää: »Kustakin kunnasta 1 §:n mukaan menevä maksu on viimeistään 1 päivänä marraskuuta 1911 asianomaiseen lääninrahastoon suoritettava».

Maamme kuntien kunnallisverotaakka painaa jo siksi raskaasti kansalaisia että jos siihen laskettaisiin tuollainen summa tykö, niin luullakseni monissa kunnissa kävisi melkein pä mahdottomaksi suoriutua tämän taakan alta. Ei ainakaan siitä pitemmältä voitaisi suoriutua — ja vero on tietysti tarkoitettu useammaksi vuodeksi, joskin tällä kertaa puhutaankin vaan yhdestä vuodesta — ilman ettei tärkeitä sivistys-, hyväntekeväisyys- ja muita edistyslaitoksia jätettäisi kitumaan kannatuksen puutteessa. Mitenkä esimerkiksi meidän nälkamaan

kuntien kävisi tällaisen verotaakan alla, se on sanomattakin selvää.

Kun tätä ehdotusta lukee, niin tekee ehdottomasti mieli kysyä, onko venäläisen Suomivihollisen virkavallan tarkoitus todellakin tehdä kaikki meidän sivistys- ja edistyspyrkimyksemme mahdottomiksi, jotta se sitte voisi helpommin riistää itsenäisyytemme ja kansallinen olemassaolomme!

Muodollisestikin on ehdotus niin perin itämaalainen, ettei sitä ole aivan helppo käsittää. Kunnat kokonaisuudessaan tehdään vastuunalaisiksi verosta, toisin sanoen, jos ei yksityiset kunnanjäsenet kykene veroa suorittamaan, on kuntain varoista kumminkin täysi määrä suoritettava lääninrahastoon. Mutta entä, jos kunnilla ei ole yhteisiä varoja, niinkuin niillä useimmiten ei ole, sillä kaikki kunnan varat on koottu erikoistarkoituksia varten, mitä sitten? Ja jos kunnat jättäisivät osan verotuksestansa suorittamatta, mitä sitten? Mitä silloin ulosotettaisiin? Kaiketi kuntien koulut, vaivastalot, kirkot ynnä muut sellaiset ulosmitattaisiin. Mutta mistä tulisi ostajia noille laitoksille, ja jos tulisi, niin mitä sitten, kun ne on myyty? Mistä sitten seuraavana vuonna rästit otettaisiin? Kaikki nämä ovat kysymyksiä, joihinkä ehdotus jättää vastauksen antamatta.

En tahdo pitemmältä jatkaa. Toivon että valtiovarainvaliokunta ottaa tämän ehdotuksen perinpohjaisen harkintansa alaiseksi, ja kun se sen tekee, on se luullakseni huomaava, että armollinen esitys sekä sisältönsä että tapansa ja muotonsa puolesta on kerrassaan mahdoton hyväksyä.

Ed. M u r r o s: Kun ennen maailmassa valtakunta läksi valtakuntaa valloittamaan, laskettiin yrityksen onnistumisedellytykset pääasiallisesti sen pääluvun mukaan, mikä voitiin kerätä aseelliseksi joukoksi toisen valtakunnan tuhoamistarkoituksessa. Kaiketi se sama laskutapa jossain määrin vieläkin kuuluu strategisen tieteen oppikurssiin, kun tavallista laatua oleva valloittaminen on tullut päätehtyksi valtiaitten korkeiden neuvospöytien ääressä. Mikään ei kaiketi olisi mieluisempaa senkään valloitusyrityksen päämiehille, joka nyt taas idästä päin on meitä kohtaan suunnattu, kuin että saisivat lähettää epälukuisat sotalaumansa rauhoittamaan maata, sillä se sodankäynti on epäilemättä helpointa valloittajille, joiden koko mahtavuus perustuu yksinomaan käytettävissä olevan pääluvun vähätietoisuuteen, valistuksen puutteelle ja

kristillisen kirkon piinnyttämälle orjamaiselle nöyryydelle. Mutta kun monenlaisista pönistuksista huolimatta ei ole täällä saatu syntymään olosuhteita, jotka tekisivät Puolan ja niin monen muun maan historian uudistamisen Suomessa mahdolliseksi, on venäläisen virkavallan täytynyt turvautua sille epäilemättä paljon vaikeampaan sodankäyntitapaan, nimittäin sodankäyntiin valtiotalouden ja lainsäädännön alalla, josta tavasta olemme saaneet jo useita, tosin peräti epäonnistuneita osotuksia. Ei ole kauan siitä, kun tältä paikalta lausuttiin varsin voimakkaita sanoja päähyökkäyksestä lainsäädännön alalla, hyökkäyksestä, jonka hataruudesta ei enää koko maailmassa oltane erimieltä. Nyt tullut puuska koskee talouttamme, mutta on sekin teknilliseltä rakenteeltaan niin heikko, että ihmettelisi, ellei tietäisi, että rakentajina ovat olleet herrat, jotka ovat tottuneet näkemään venäläisen nyljetyn talonpojan vaan kumartavan, kun häntä veroherrat yhä uudelleen nylkemään pyrkivät.

Ennenkun näiden nyt eduskunnalle annettujen uusien suostuntaehdotusten varsinaiseen sisällykseen ehtiikään, täytyy pysähtyä ihmettelemään sitä asiantilaa, että hallitus yhä jatkaa onnetonta menettelyänsä maamme rahasiain suhteen. Kun nimittäin katselee viimeksi kuluneiden vuosien ylimääräisiä menoja Suomen valtiotaloudessa, käy siitä selville, että oudot menoerät ovat vuosi vuodelta saaneet yhä laajemman jalansijan ylimääräisten menojen joukossa. Jo vuonna 1902 siirtyi Suomen valtiovaroja Venäjän valtakunnanrahastoon 2 miljoonaa markkaa, vuonna 1904 13 $\frac{1}{4}$ miljoonaa, vuonna 1905 10 miljoonaa, vuonna 1908 20 miljoonaa ynnä sen lisäksi runsaasti 6 $\frac{1}{2}$ miljoonaa kuuluisia Nevansillan rahoja, joilla ostettavat silta-ainekset kaiketi vielä lienevät vuorten kätkeissä. Edelleen on vuonna 1909 siirretty 20 miljoonaa ja nyt kuluvan vuoden alussa 2 miljoonaa, eli kaiken kaikkiaan vuodesta 1902 alkaen noin 100,000 markkaa vaille 74 miljoonaa markkaa. Sellainen suonenisku ei tietenkään ole voinut olla ajanpitkään vaikuttamatta maamme valtiotaloudelliseen tilaan ja on sekin ollut osaltaan lisäämässä sitä suurta rahanpuutetta, jota meillä viime vuosina on valitettu.

Mutta tämä rahankaappaus on ollut peräti helppoa sen takia, että meillä on vuosikymmenien kuluessa uskottu aivan lapsellisella luottavaisuudella siihen pyhiksi vannottujen perustuslakiemme pykälään, joka sanoo, että

valtion varoja on käytettävä maan hyödyksi ja parhaaksi. On uskottu niin varmasti, että meidän maamme valtiotaloudelliset edellytykset joka tapauksessa tullaan käyttämään kansamme hyväksi — tai ainakin jonkun kansanluokan hyväksi — ettei ole nähtävästi mieleenkään juolahtanut, että tällainen usko saatetaan pettää. Onhan esivaltaa pidetty maassa aivan kuin kaiken laillisuuden huippuna, vaikka se usein ei ole sitä ansainnutkaan. Ja vuosikymmenien kuluessa ovat omistavain luokain edustajat sangen auliisti myöntäneet hallituksen käytettäväksi suostuntaveroja totutuihin menomääriin asti, vaikka ei niitä olisi tarvittukaan. Ylijäämä on visusti pantu säästöön valtiorahastoon. Ja jos on mitään ajateltu, on se ollut jotakin siihen suuntaan, että totta ne säästöt sieltä tarvittaessa löytyvät. Ja löydetty ne onkin, mutta löytäjä on ollut vieras eikä meillä koko löydöstä näytä olevan muuta iloa, kuin merkitä, että valtiorahaston pääomasäästö yhä vähenee ja että jo vuosikymmeniä liikaa veroja maksettuumme, meiltä nyt ajetaan vaatia moninkerroin entistä enemmän, koska säästetyt pääomat eivät kauvan voi kestää 10 miljoonan vuotuisia »siirtoja».

Tilaisuus olisi sangen houkutteleva sentapaiselle kysymykselle, että eiköhän puhtaasti valtiovarain hoidon kannalta olisi ollut tärkeätä, että maamme porvarillinen valtaloukka olisi, hyvän tilaisuuden ollessa, käyttänyt näitä säästövaroja sellaisiin tarkoituksiin, jotka olisivat maamme köyhälistönkin taloudellista ja henkistä hyvinvointia kohottaneet. Sellaisiin vaatimuksiin on aina saatu vastaus, että valtiolla ei ole varoja, ja seuraus on ollut, että vieras nyt on nähnyt varoja sittenkin olleen ja että ne nyt livahtavat käsistämme tuottamatta meille minkäänlaista hyötyä, mutta kyllä vahinkoa. Kysymyksen esittäminen tässä yhteydessä ei nyt kuitenkaan liene tarpeen, sillä siihen kai tilaisuus tulee, kun jälleen syntyy valitus varain olemattomuudesta, kunhan päästään pitemmälle tämän istunnon päiväjärjestyksessä.

Kun vastaesitettyjen taloudellisten toiseikkain valossa ajatellaan nyt esitettyjä uusia suostuntoja, ei voi, kuten sanottu, olla ihmettelemättä niitä olosuhteita, joissa ne ovat syntyneet. Ei siinä kyllä, että aivan laittomasti siirretään kymmenmiljoonien erä Suomen varojen säästöistä Suomelle aivan tuntemattomiin tarkoituksiin. Ei siinä kyllin, että samaten laittomasti julistetaan nämä säästövarat ja valtion tulot hallituksen mielivaltaisesti käy-

tettäväksi, — eikä edes vielä siinä kyllin, että eduskunnan vastalauseesta huolimatta pidetään päätettyinä tällaiset asiat. Kaiken tämän jälkeen selittää hallitus vielä eduskunnalle aivan kategorisesti, että entiset suostuntaverot ovat osottauneet riittämättömiksi, että nyt tarvitaan monin kerroin enemmän näitä veroja. Ja samalla saadaan sanomalehdistä vielä lukea, että eduskunnalle ei edes ajota antaa tietoa siitä, mitä hallitus eduskunnan huomautusten johdosta valtiovarain hoitoon nähden on tehnyt tai aikoo tehdä. Tämä on todellakin kaiken muun ohella lievimmin sanoen epäkohteliasta.

Niistä kahdesta hallituksen esityksestä, jotka nyt ovat käsiteltävinä, ja jotka tarkoittavat varojen hankkimista Venäjän sotilastarpeisiin, ei asiallisesti suinkaan ole syytä pitkälti puhua, koska ne näyttävät sellaisilta, että eduskunnan enemmistöään niiden myöntämiseen ei voine suostua, puhumattakaan siitä, että ne ovat eduskunnalle jätetyt niin myöhään, että asiallinen tarkka käsittely tuskin olisi mahdollinenkaan. Mainittakoon kuitenkin, että näyttää osoittavan perinpohjaista Suomen olojen tuntemattomuutta sellainen ajatus, joka ilmenee tulevan vuoden varalle tarkoitetusta sotilasmenojen asetuksesta. Sikäli kuin asetuksen sananmuodosta voi päätellä, on tarkoituksena, että eduskunnan tulisi velvoittaa kunnat maksamaan osansa tähän kymmenen miljoonan kehoon viimeistään marraskuun 1 päivänä ensi vuonna, ollenkaan siitä riippumatta, olisivatko kunnat saaneet jo siihen mennessä maksut verovelvollisilta vai ei; ja elleivät ollenkaan saisi, jäisi kai vajaus jollain tavoin kuntien muuten suoritettavaksi. Millä tavalla hallitus on ajatellut tällaisen toimenpiteen onnellista toteuttamista, sitä ei asetuksessa sanota ja tuskin sitä nykyiset hallitusherrat lienevät ajatelleetkaan, (Vasemmalta: Oikein!) koskapa koko asetusluonnos lienee joutunut kypsänä heidän käsiinsä. Sikäli kuin kerrotaan, lienee tämän esityksen runko nimittäin senaatin entisen finanssipäällikön tekoa, hän kun kuuluu aikoneen sellaisella lailla korvata väkijuomatulojen menettämisen kieltolain aikaansaatu. Suomettarelaisilla lienee siis joskus ollut aikomus toteuttaakin kieltolaki. Sitäpaitsi, ellen aivan vääriä tietoja ole saanut, on tämä lakitekele pääpiirteissään ollut esitelmien aiheena nyt esitettyä tarkoitustakin varten jollain sen puolueen agitaattorilla, jonka mielestä sotilasveroa olisi meidän suoritettava hallituksen tahdon mukaisesti. Ei siis oikeastaan ole ihmettelemistä, että juuri tässä

muodossa tämä raaka lakiesitys on eduskunnalle tullut, koska sen muoto on kotoisin omain kansalaistemme keskuudesta. Mutta vaikkakin onkin, ei se vähennä itse tarkoituksen luonnottomuutta, sillä onhan luonnottomia ajatella, että tällainen raskas maksumäärä, vaikkapa se käytettäisiin kunnolliseenkin tarkoitukseen, laskettaisiin siinä määrässä maamme köyhälistön hartioille, kuin esityksessä tarkoitetaan. On sanottu, että se tulisi noin puolella lisäämään kuntien verovelvollisten nykyistä verotaakkaa, jota vähävaraiset nytkin vain vaivoin voivat kestää. Meillähän puhutaan yhä voimakkaammassa äänilajissa valtaloukkienkin keskuudessa siihen suuntaan, että vähävaraisen verotaakkaa on huojennettava ja vakavaraisten lisäävä, eikä minkäänlaisen kohtuuden mittapuun mukaan voi tämän pyrkimyksen oikeutusta kieltää. Sitä surkeampaa on, että hallitus kotimaisten miesten suunnitteluihin perustuen on päässyt esittämään tällaisen veroehdotuksen, joka tuntuu aivan kuin tarkoittavan sitä, että maamme köyhälistö verotaakkansa alla taloudellisesti kokonaan nujertuisi, ollakseen yhteiskunnallisesti sitä nöyrempi. Mutta saattaapa vahvasti epäillä, tokko eduskunnankaan auktoriteetti pystyisi aikaansaamaan tämän veron vapaaehtoista suorittamista, jos se mahdollisuus joskuskaan tapahtuisi, että nykyisten veropetusteiden voimassa ollessa sitä koetettaisiin käytäntöön sovelluttaa.

Mutta eipä liene hyötyä tämän puolen punnitsemisesta, koska ainakaan nykyhetkellä ei liene syytä olettaa tämän mahdollittoman aatoksen toteuttamista. Asian periaatteellinen puoli on sitäpaitsi paljon tärkeämpi jo siitäkin syystä, että meidän, vasemmistolaisten ajatus siinä kohden suuresti eroaa eduskunnan porvarillisen enemmistön mielipiteestä.

Tämän lakiehdotuksen mahdollittomuus ei nimittäin mielestäni ole ainoastaan siinä, että se käytännöllisesti on raaka. Se on raaka myöskin tarkoitukseltaan. Sotilaslaitos semmoiseen on tarkoitusperä, jota ainakin minun on mahdoton koskaan kannattaa. Sotilaslaitos luokkayhteiskuntaa ylläpitävänä voimana näyttää kyllä useista, jotka itse laitoksesta eivät pidä, niin tärkeältä, että sen säilyttämistä kaikesta huolimatta puolustavat, ja saadakseen tälle puolustukselleen tukea, he väittävät, että kun kerran kaikilla muilla kansoilla on sotilasrasitus kannettavanaan, ei Suomen kansakaan voi siitä kohtuuden mukaan kieltäytyä. Toiset jälleen pitävät sotilaslaitosta

siunauksena yhteiskunnalle, jossa sitä tarvitaan levottomien aineksien kurissapitämiseksi, vaikka hekin mieluisesti puhuvat ulkonaisen vihollisen vaarasta, jonka varalle muka sotilaslaitosta tarvitaan.

Mutta meille on sitäpaitsi sanottu, että sotilaslaitoksen käytännöllinen vastustaminen näin parlamentissa on muka meidänkin kannaltamme vaarallista, koska velvollisuutemme ainakin meidän maamme puolustamisessa on ilmeinen. Ja sitten on seurannut epämääräisiä viittauksia siihen vaaraan, jonka sotilasrasituksista kieltäytyminen aiheuttaisi. Eikä meidän päähämme pälkähä kieltäytyäkään maamme puolustamisvelvollisuudesta enkä itse puolestani luulisi, että meillä olisi mitään syytä kieltäytyä edes valtakunnan puolustuksesta, jos siihen meidän apuamme tarvittaisiin. Mutta kumpakaan tarkoitusta varten ei tarvita sotilaslaitosta eikä sotilaslaitos edes ole olemassa sitä varten. Valtakunnat sitä ylläpitävät suurimmaksi osaksi, kuten sanotaan, valtalukkein etuoikeuksien säilyttämiseksi ja sorrettujen kansanluokkien oikeutettujen vaatimusten tuhoamiseksi, osaksi voidakseen tilaisuuden sattuessa anastaa uusia »markkinoita», kuten sitä sanotaan, valtalukkiensa riistämiseksi laajentamiseksi. Kun sotilaslaitoksella ei mitään muuta tarkoitusta ole, ei siveellinen velvollisuutemme voi meitä velvoittaa muuhun kuin kaikin keinoin sen hävittämistä edistämään.

Mitä tulee tähän velvoitukseen erityisesti meihin nähden täällä Suomessa, on meillä moninkertaiset syyt koettaa uurastaa tässä hävittämistyössä vieläkin innokkaammin kuin muualla. Eiväthän ole kenellekään outoja ne tarkoitukset, joidenka hyväksi meiltä yhä uusia miljoonia vaaditaan. Venäjän sotilaslaitoksen päätehtävä on luonteeltaan niin peräti sopimaton kaikkeen siihen nähden, jota kansanvaltaisuudella ymmärretään, ettei sellaisenkaan porvariston, joka mieluummin »sietää» nykyistä eduskuntavasemmistoa kuin katumielenosouksia, kuten meillä on sanottu tapahtuneen, luulisi haluavan lähteä sitä tehtävää tukemaan. Onhan nimittäin tällaisessa »sietämisessä» kuitenkin jonkillaan, joskin vastenmielisesti ilmoille pusertunut tunnustus siitä, että kansanvaltaisuutta ei meidän päivinäme enää käy loukkaaminen, vaan se että on otettava varteen vakavana yhteiskunnallisena tekijänä. Kun kuitenkin Venäjän sotilaslaitoksen kannattaminen, muodossa tai toisessa, merkitsee

epäämättä kaiken kansanvaltaisuuden törkeää loukkaamista — ennen kaikkea Venäjän kansan loukkaamista — ellei se ole virkavallan pelkoa, pitäisi olla selvää, ettei maassa, joka tahtoo käydä kansanvaltaisesta, kansaneduskunta voi sellaista ruveta tukemaan, jos se tahtoo omalle olemukselleen olla uskollinen.

Mutta lukuunottamatta näitä yhteiskunnalliseen luokkataisteluun ja meidän olosuhteisiimme erityisesti perustuvia syitä, on vielä olemassa yksi syy nyt käsilläolevaa laatua olevien vaatimusten hylkäämiseen, ja se on yleisinhimillinen kulttuuri. Se syy on kyllä luonteeltaan sellainen, että tuskin sillä mitään vaikutusta on parlamenttaarisessa debatissa, jonka suunnan luokkaedut aina määräävät, mutta siitä huolimatta on soveliasta muistaa, että meidän kansallamme tässä maailmassa ei ole mitään muuta kunnostautumiskenttää, kuin kulttuurin muodostama; sillä alalla me kyllä voimme yhtä ja toista matkaansaattaa, jos todella koetamme.

Ei mikään sentakia voisi soveltua paremmin Suomen eduskunnan arvolle, kuin että se nämä sotilasverotukset hylätessään samalla lausuisi, että se pitää sotilaslaitosta niin suurena kulttuurin vihollisena, ettei se voi enemmän taloudellisia kuin muitakaan voimiaan sen tukemiseksi käyttää. Onhan nimittäin ilmeistä, että kun keskellä sivistyksen yhä uusia ennätyksiä, tieteen tuottaessa yhä runsaampia helpotuksia ihmiskunnan elinehtoihin, ihmisten keskinäisen leipätaistelun pyrkiessä yhä enemmän henkisten voimain mittelyarenalle, taiteen yhä tunkieissa henkisiä asioita ihannoimaan ja, sanokaamme sekin, uskonnon saarnatessa lähimmäisen rakkautta — että kun tällaisten olosuhteitten keskellä yhä aivan laillisesti siedetään ja yhteisillä varoilla koulutetaan murhaajajärjestöä, niin kuuluisi asiaan jo kulttuurin nimessä, että tällaista vastaan noustaisiin paljon voimakkaammin, kuin yleensä tapahtuu. Ja meidän kansamme, jonka olemassaolon voimakkein turva on kulttuuri, sopisi juuri tänä aikana erinomaisesti tällainen vastalause lausua.

Vaikka, kuten sanottu, tämäntapaisilla syillä on tuskin vielä tarpeeksi kantavuutta päästä politiikan laatua ja suuntaa määräämään tässä eduskunnassa, on niiden julkilausuminen siitä huolimatta mielestäni tärkeä, ja vaikka toivo onkin peräti heikko, saattanee kai silti odottaa, että ne valiokunnan mietinnössäkkin esiintyisivät sotilasverojen hylkäämisen perusteena.

Ed. Torppa: Ne raha-asioita koskevat armolliset esitykset, joista yksi nyt on käsiteltävänä ja useita muita vielä tänään tulee käsitelyn alasiiksi ja joista yksi, leimasuostuntaa koskeva, lähetettiin valiokuntaan viime istunnossa, ovat omiaan herättämään ikävää huomiota ja suurta huolestumista. Suomen kansaneduskunta ei ole tietääkseni koskaan saanut vastaanottaa sellaista joukkoa uusia veroehdotuksia kuin tällä kerralla. Yhteensä vaaditaan eduskuntaa nyt myöntämään ei vähempää kuin 15,740,000 mk. uusia suostuntaveroja. Luulisi sodan olevan ovelia ja sen vuoksi näin paljon uusia sotilasveroja tarvittavan, mutta kuitenkin elämme keskellä rauhan aikaa. Tällainen suurten uusien verojen vaatiminen yhdellä kertaa, ilman että vanhoja veroja miltään puolelta lievennetään, samoin kuin ne muodot, joissa uusia veroja nyt vaaditaan, osottaa, että meidän maamme raha-asiaain hallintoa nykyään johtavat henkilöt eivät käsitä tehtäväänsä, vaan luulevat nähtävästi taidon valtion raha-asiaain hoitamisessa rajoittuvan kerto- ja jakolaskun toimittamiseen. Verotus tällainen, kuin nyt tässä ehdotettu sotilasvero, merkitsi useissa nyt jo suuresti veroilla rasitetuissa maalaiskunnissa aivan sietämätöntä rasitusten lisäystä, jonka alle taloudellisesti heikommalla tulisivat kuihtumaan, milt'ei nääntymään.

Tässä armollisessa esityksessä n:o 10 vaaditaan eduskuntaa myöntämään valtakunnan rahastoon 10 miljoonaa markkaa sotilasmaksujen suorittamiseksi. Niinkuin minun ajatukseni mukaan on selvää, että meidän kansamme ei ole oikeutettu vetäytymään suorittamasta osuuttaan valtakunnan puolustukseen, yhtä selvää on, että eduskunnan tulee saada tehdä päätös asiasta, joka koskee sotilasrasituksen vaihtamista rahamaksuun. Tässä kohden ei ole mitään erimielisyyttä eduskunnassa eikä koko meidän maassamme olemassa. Sentähden se perustelu, jolle esillä oleva armollinen esitys, samoin kun vuodelta 1910 suoritettavaa sotilasapumaksua koskeva esitys, nojautuu, ei ole oikea.

Mutta paitsi tätä sotilasapumaksua koskevaa laista poikkeamista, lähtevät tänään käsitelyn alasiiksi tulevat raha-asialliset esitykset toisessakin suhteessa edellytyksistä, jotka eivät ole sopusoinnussa lain kanssa. Nämät esitykset eivät nimittäin rakennu sille luonnolliselle ja itsestään ymmärrettävälle lailliselle periaatteelle, että valtion vakinaiset tulot ovat ensi sijassa käytettävät valtion menoihin ja vasta, mikäli nämät eivät riitä, on suostuntoja myön-

nettävä. Armollisesta esityksestä n:o 11 nähdään, että vuodeksi 1911 on valtiorahastossa laskettu syntyvän yli 4 miljoonan markan ylijäämä, vaikka menojen joukkoon on merkitty lähes 3 miljoonaa markkaa ylimääräisiä menoja, niiden joukossa 2 ½ miljoonaa markkaa lakautettujen Suomen tarkk'ampujapataljoonien ja Suomen rakuunarykmen'in käytettäväksi luovutettujen maa-alueiden pakkolunastusta varten, jotka siis ovat menoja, jotka, jos mitkään, voitaisiin valtiorahaston pääomasäästöistä suorittaa. Ja silloin kun hallituksella on näin iso lisävarojen tarve, niin on luonnollista että osa menoista osotetaan valtiorahaston säästövaroista, jotta tarvittavien lisäverojen summa ei nouse kohtuuttomiin määriin. Nyt kuitenkin vaaditaan eduskunnalta lisäveroja ei ainoastaan sotilasmenoihin vaan myös muihin menoihin. Kun hallitus kääntyy eduskunnan puoleen näin suurilla verovaatimuksilla, niin on ensimmäinen ehto, että sen ehdotukset ovat rakennetut valtion tulo- ja menoarviosta voimassa olevien periaatteiden mukaisesti. Näin ei nyt kuitenkaan ole asian laita.

Olisi paljon muutakin puheenaolevista raha-asioita koskevista esityksistä sanottava. Jätän sen kuitenkin tekemättä. Toivon, että valtiovarainvaliokunta perinpohjaisesti punnitsee ei ainoastaan tämän vaan myös muut tänään esiteltävät raha-asioita koskevat armolliset esitykset.

Ed. Riihelä: Vaikka muutamat edelliset puhujat jo ovat ilmaisseet samoja ajatuksia, niin pyydän sentään lausua jonkun sanan siitä kysymyksestä, joka taaskin on eduskunnalle annettu ja joka koskee pääasiassa vuoden 1911 sotilasveron suorittamista.

Kun sotilasapumaksu ensi kerran 1904—05 valtiopäiviltä pyydettiin, oli silloin asema jonkun verran toivoisampi, sillä valtiosäädtyt katsoivat, että hallitsija oli jossain määrin ainakin suostunut valtiopäiväin aikaisempaan anomukseen, jossa valtiosäädtyt anoivat asevelvollisuusasian perustuslainmukaista järjestämistä. Tämän käsityskannan valtiopäivät silloin myös vastauksessaan selvästi hallitsijalle ilmoittivat, silloin kun ne myönsivät apumaksun väliaikaisesti yhdeltä vuodelta. Olihan silloin syytä luulla, että kun uutta väliaikaista sotilasveroa eduskunnalta tullaan pyytämään, samalla myös annetaan armollinen esitys sotilasasiain järjestämisestä perustuslain mukaiselle kannalle, jolloin Suomen kansa voi nurkumatta kantaa niitä rasituksia, joita hallitsija

ja kansaneduskunta ovat hyväksyneet ja jotka eivät loukkaa kansan oikeuskäsitteitä. Niin ei kuitenkaan tapahtunut. Kun 1907 vuoden eduskunnalle annettiin esitys sotilaspumakusun suorittamisesta, ilmoitettiin kysymyksen Suomen asukasten asevelvollisuuden suorittamisesta tulevan lopullisesti ratkaistavaksi yleisvaltakunnallisessa lainsäädäntöjärjestyksessä. Tästä huolimatta suostui 1907 vuoden eduskunta myöntämään pyydetyn apumaksun. Suostumukseen lienee jossain määrin vaikuttanut jonkunmoinen aikaisemman, 1905 vuoden valtiopäiväin muka antaman lupauksen täyttämisen. Eduskunta tällöin huomautti hallitsijalle, että tämä suoritus on katsottava loppusuorituksesi ja että asevelvollisuuskyseminen on pikaisesti perustuslain mukaisessa järjestyksessä ratkaistava. Viimeksi koolla ollut eduskunta pysyi aikaisemman eduskunnan lausuman mielipiteen takana. Se ei enää suostunut miljoonien myöntämiseen, ja eduskunnan vähemmistökin, joka olisi suurempien ristikohtien välttämiseksi suostunut apumaksun suorittamiseen, ehdotti muutoksia maksutapaan nähden, mikäli esityksessä ilmeni hallitsijan yksinoikeus Suomen valtiovarain käyttämiseen.

Vastaus viime valtiopäiväin päätökseen on jokaiselle selvä. Eduskunnan kiellosta huolimatta siirrettiin pyydetty apumaksu hallituksen myötävaikutuksella valtakunnanrahastoon, ja eduskunta hajoitettiin — toivossako saada uusien vaalien avulla myöntyväisempi eduskunta? — Tottapa niin!

Meillä on nyt uudelleen edessä tämä kysymys. Esilläolevassa armollisessa esityksessä pyydetään eduskunnan hyväksymistä kansan mieskohtaiselle verottamiselle ja armollisessa esityksessä sanotaan, että hallitsija on kysymyksessä olevan asetusehdotuksen antanut eduskunnan hyväksyttäväksi siihen nähden, että sotilasrahaston tätä tarkoitusta varten vuonna 1911 käytettävissä olevat varat voidaan arvioida noin 2,000,000 markkaan, ja että siis 10 miljoonaa markkaa olisi mainitun verotuksen kautta sotilasrahaston vahvistamiseksi saatava. Siinä sanotaan että veromäärä jaetaan kuntain maksettavaksi niiden tulojen kokonaismäärien mukaan, joiden perusteella maksuja kunkin kunnan yhteisiin tarpeisiin on verovelvollisilta kannettava, taikka sen mukaan kuin tältä kuluvalta vuodelta on tuloja verovelvollisilta taksoitettu. Kuitenkin on jätettävä lukuunottamatta ne, jotka kunnallisasetuksen mukaan ovat kunnallisverosta vapaat

eli toisin sanoen: kuntien on hankittava täysi määrä niiltä, joilta se voidaan saada. Näin suunniteltuna on hallitus kai luullut löytäneensä rahaston, joka on loppumaton. Niin kaupan kuin tässä maassa asuu uuttera ja sitkeä, paljo kärsinyt ja kokenut, vaikkakin köyhä kansa, luullaan, että siltä kai jotakin saadaan sotilasrahaston vahvistamiseksi.

Edelläolevassa armollisessa esityksessä ei ole viittaustakaan siihen, että sotilasasia ajotaisiin järjestää lainmukaiselle kannalle edes väliaikaisestikaan. Eduskunnan aikaisempaan vastaukseen, tätä kysymystä käsiteltäessä, ei ole suostuttu. Ei liene näin ollen kuin yksi mieli siitä, että eduskunta ei voi esilläolevaa esitystä tulla hyväksymään. Kuinka voisikaan ajatella, että eduskunta tällaisen laittoman tilan valitessa, sotilaskysymyksen nykyisellä kannallaan ollen, voisi ryhtyä hyväksymään asetusesitystä, jonka avulla tultaisiin kantamaan kunnilta 10 miljoonaa markkaa, kunnilta, jotka jo ovat ylenmäärin rasitetut niillä veroilla, joita ne ovat pakotetut kantamaan yhteiskunnallisiin, talous- ja sivistystarpeisiin. Kansamme on aina nurkumatta suorittanut veronsa valtiollekin, kun se on ollut tietoinen siitä, että se laillisten määräysten mukaan on velvollinen sitä suorittamaan. Kyseessäolevista veroista ei voida sellaista ajatella.

Jos valtiovarainvaliokunta katsoo voivansa ottaa kyseessäolevan esityksen asiallisesti käsiteltäväkseen, on kai selvää, että se antaa eduskunnalle yksimielisen ehdotuksen, ehdotuksen ilman vastalauseita, sillä onhan jo aika tässä kysymyksessä eduskunnan yksimielisesti lausua se, minkä se jo ennenkin on lausunut, eikä hän se sisältäisikään muuta kuin tunnustuksen hankkimisen oikeudelle eikä eduskunnan alistumista vallan alle.

Ed. Alkio: Esillä oleva armollinen esitys ei tarvitsisi monta sanaa evästyskeskustelussa kumoustuomion saadakseen, sillä se jo lähtee siltä väärältä, laittomalta pohjalta, joka luotiin sen manifestin kautta, joka kantaa nimeä lokakuun 7 päivän manifesti vuodelta 1909. Mutta sanottakoon siitä kuitenkin pari sanaa.

Vero on sana, joka suomalaisen talonpojan korvissa ei kuulu hyvältä. Se on sellaisenakin aikana, jolloin veroa on täällä säädetty lillissä järjestyksessä ja jolloin talonpoika on saattanut tuntea että ne verot, joita häneltä säädetään ja vaaditaan, tulevat isänmaan hyödyksi, silloinkin on vero tuntunut hänelle vaikealta. Ja syy siihen on ollut aivan yksinker-

tainen ja selvä, nimittäin se, että Suomi on todellakin karu maa, jossa raatajan askeleet eivät tiuku lihavuudesta. Mutta kuitenkin nykyinen hallituksemme katsoo oikeudeksensa ilman minkäänlaisia perusteluja ehdottaa uutta verotusta tällaiseen tarkoitukseen. Tuntee aivan selvästi, että se hallitus ei ymmärrä asemaansa tässä maassa. (Ääni eduskunnasta: Ei ole koskaan ymmärtänyt!) Lokakuun 7 päivän manifestissa viime vuodelta ilmoitettiin että tässä maassa tullaan säättämään sotilaslakeja kokonaan toisessa järjestyksessä kuin mikä maan perustuslakien mukaan on oikein. Sen jälkeen on kotimainen hallituksemme osottautunut auliiksi näitä tarkoituksia palvelemaan muun muassa sen kautta, että se tämän vuotisia sotilaskorvausvaroja varten siirsi eräitä määrärahoja, joista ei oltu kuultu eduskunnan mieltä. Askel askeleelta siis käydään eteenpäin.

Uusi askel on nyt se, että meille tänään esitetään veroehdotus, jossa ei mitään muuta eikä sen vähempää pyydetä, kuin että Suomen kuntia veloitettaisiin maksamaan sotilasveroa kokonaista 10 miljoonaa markkaa vuodessa! Eikä siinä kyllin että kunnat siten veloitettaisiin siihen, mutta sen lisäksi kaikki lyhennykset pois lukien hallitus tahtoo kunnilta yksityistenkin verovelvollisten osuudet.

Tämä tapahtuu samaan aikaan kuin hallitus on valmis edelleen pöytälaatikossaan säilyttämään kieltolain, eikä nähtävästi yritäkään saada sitä perille, eikä yritäkään saada selville, millä tavalla rahakysymykset silloin järjestettäisiin, kun kieltolaki tässä maassa toimeenpannaan. Eikä siinäkään kyllin. Samalla on hallitus, kuten seuraavista esille tulevista esityksistä huomataan, ollut valmis pyyhkimään pois myöskin ne apurahat, joita täällä on vuosien kuluessa totuttu saamaan hallituksen puolelta raittiusasian edistämiseksi maassamme. Kaikesta näkyy että hallitus järjestyy täällä pakkotoimenpiteitten kautta komentamaan meidän maatamme, meidän kansamme, alistumaan siihen järjestelmään, joka nykyään vallitsee Venäjällä. Mutta Suomessa eivät tässä suhteessa pakkotoimenpiteet auta, sillä kaikkein vaikein, mikä Suomessa on saada tämän toimenpiteen kautta toteutetuksi, on kansan verotus. Ja sitä vastaan tahtoisin tässä omasta puolestani julistaa julkisen vastalauseen, että hallitus uskalttaa meille tällaisia esityksiä ehdottaa. Sen vuoksi ehdotan että valiokunta käsiteltyään

tätä armollista esitystä ehdottaa sen hylättäväksi.

Ed. S n e l l m a n: Niinkauan kuin Suomen sotilaskysymys on lailliselta tolaltaan tai laillisella tavalla ratkaisematta, ei ristiriitaa Suomen eduskunnan ja hallituksen kanssa voida välttää. Suomen kansaneduskunnan tärkein velvollisuus on osaltaan valvoa, että laillisuus ylläpidetään ja laillista järjestystä, johon jokainen uudistusohjelma lopullisesti perustuu, kunnialla pidetään.

Suomen asevelvollisuuslaki ei ole laillisessa järjestyksessä kumottu eikä Suomen kansalaisten osanottoa valtakunnan puolustukseen voida laillisesti määrätä muuta kuin asevelvollisuuslakia laillisesti muuttamalla. Armolliseen esitys vetoaa julistuskirjaan 7 päivästä lokakuuta 1909, jossa muun muassa määrätään, että Suomen asevelvollisuusasia on ratkaistava yleisvaltakunnallista lainsäädäntötieta: »sillä lailla, että kysymys Suomen asujamiston suoritettavasta asevelvollisuudesta niin sanottuihin yleisvaltakunnallisiin kysymyksiin kuuluvana on lopullisesti ratkaistava yleisvaltakunnallisessa lainsäädäntöjärjestyksessä». Mutta tämä julistuskirja ei ole Suomelle laki, se ei voi tyhjäksi tehdä eikä muuttaa Suomen eduskunnan myötävaikutuksella syntynyttä lakia, saatikka sitte perustuslakia. Suomen asevelvollisuuslaki on pääpykäliltään perustuslaki eikä siis hallinnollista tietä annettu julistuskirja voi Suomen asevelvollisuuden täyttämisestä laillisesti mitään säätää. Tästä johtuu, ettei eduskunta nyt voi mennä hyväksymään armollisen esityksen ei suuntaa eikä sisällystä. Jos se sen hyväksyisi, olisi se mielestäni myötävaikuttanut laittoman järjestyksen aikaansaamiseen ja juurruttamiseen. Pysyn siis sillä kannalla, jolla olen ennenkin ollut, ettei eduskunta voi myöntää mitään varoja sotilastarkoituksiin vähemmällä kuin että koko sotilaskysymyksen ratkaisu laillisessa muodossaan jätetään Suomen eduskunnan toimitettavaksi. Suomelta on jo viety useita kymmeniä miljoonia. Osaksi on eduskunta ne myöntänyt, osaksi kieltänyt, mutta aina ne yhtäkaikki on viety. Nyt kun on sotilasarahasto tyhjennetty, yleisen valtion rahaston varat ryöstetty, nyt vaaditaan Suomen eduskuntaa myöntämään uusia varoja, jotka pantaisiin Suomen köyhimpienkin kuntien kannettaviksi, kuntien sellaisten, jotka nykyisin jo raskaiden verotaakkojen alla tahtovat aivan

uupua, kokonaan nääntyä. On muodotonta, että Suomen kansa ottaisi uuden raskaan vero-
taakan kantaakseen, kun ei sille ole annettu
tilaisuutta tarkastaa ja punnita tarkoitusta,
johon siten saatuja varoja aijotaan käyttää,
eikä tutkia näiden tarpeiden laatua. Luulen
että edustamallani kannalla on laajaa kannas-
tusta Suomen saloseuduilla, missä laillisuuden
henki on vireillä ja jossa sentähden laittomuus-
den edistämistä tarkoittavaa veroa vastusteta-
aan. Kun lisäksi tulee vielä se viittaamani
köyhyys ja nääntyminen, kun nykyisetkin
kunnalliset verot jo tuntuvat kovin raskailta,
on tämän lakiehdotuksen muutokin omiansa
vastustusta herättämään.

Nämät julkaisemani mielipiteet saan esittää
evästyksiksi arvoisalle valtiovarainvaliokun-
nalle ja kunnioittaen esittää harkittavaksi, kun
armollinen esitys rajoittaa Suomen kansan itse-
verotusoikeutta, josko armollista esitystä ol-
lenkaan voidaan ottaa asiallisesti harkittavaksi.

Ed. Nuorteva: Suomen kansan tyy-
neys ja mielenmaltti on tullut jonkinlaiseksi
sananparreksi ja kai siinä on hyvin paljon perää.
Me olemme verrattain tyynesti kestäneet ne
hyökkäykset ja meidän oikeutemme sekä
yhteiskunnallisen elämämme perusteiden hä-
vittämisyritkukset, joita täällä muutamia vuosia
sitten yritettiin oikein diktatuuriasetusten
avulla tehdä. Ja vielä ihmeteltävämällä tyy-
neydellä olemme me näinä viime vuosina kes-
täneet kaiken sen, mitä Venäjän taholta on
jälleen yritetty tehdä meidän oikeuksiemme
hävittämiseksi, tuskin muutamia kuukausia jo
sen jälkeen, kun marraskuun manifestin kautta
luvattiin meidän oikeutemme muka horju-
matta säilyttää. Ei tarvitse täällä luetella
niitä lukemattomia tapauksia, joilla meidän
kärsivällisyyttämme tässä suhteessa on koe-
teltu. Nehän ovat niin yleisesti tunnettuja,
ja edustaja Murros jo esitti muutamia esimerke-
jä niistä. Hän sanoi muun muassa, että
näinä viimeisinä vuosina on meidän valtio-
varojamme viety maallemme vallan vieraisiin
tarkoituksiin yli 70 miljoonaa markkaa.

Eri tarkoituksia varten käytetään erilaisia
sanatapoja. Siirrettäessä näitä rahoja meidän
valtiorahastostamme Venäjän valtiorahastoon
on tätä menettelyä nimitetty jos minkälaiseksi
siirroksi ja yleisvaltakunnallisiin tarpeisiin ra-
hojen myöntämiseksi, mutta tavallisten ih-
misten kielellä sitä ei voida nimittää miksiäkään
muuksi kuin rosvoamiseksi. Kansan varoja
viedään kansan luvatta, käytetään niitä tar-

kotuksiin, jotka eivät ole vähimmässäkään
määrässä sopusoinnussa sen kansan edun kanssa,
jolta näitä varoja otetaan. Eduskunnan vasta-
väitteestä huolimatta yhä uudelleen ja uudel-
leen uusitaan rahojen ottoa ja tänä päivänä
on meillä taasen samanlainen juttu esillä.
Sen oikeudellisesta puolesta ei sen enempää
tarvitse täällä puhua. Edustaja Riihelä oli
aivan oikeassa, kun hän äsken sanoi — vai
oliko se edustaja Alkio, joka sanoi sen — että
tällaisen esityksen eduskunnalle jättäminen on
katsottava suoranaiseksi loukkaukseksi Suo-
men kansaa vastaan. Se seurue, jota muun
sopivan nimen puutteessa valitettavasti täy-
tyy hallitukseksi nimittää, on viime aikoina
rakastanut jonkunlaista muka parlamentta-
rismia. Se lähettää meille esityksiä tällaisista
asioista, se pyytää ja esittää meille että me
maksaisimme sille näitä rahoja. Tietysti täl-
laisia esityksiä tekemällä se edellyttää että
me voimme esitykseen suostua. Tällainen
luulo on syvä loukkaus Suomen kansaa kohtaan.
Loukkaavaa on, että nuo herrat uskaltavat
luulla Suomen kansan, Suomen eduskunnan
suostuvan johonkin tuontapaiseen! Mutta vali-
tettavasti näillä herroilla on ollut syytä täl-
laiseen luuloon. Porvarillinen enemmistö mei-
dän valtiopäivillämme on tähän saakka suu-
ressa määrin antanut noille herroille aihetta
näin huonoon uskoon Suomen kansasta. Edel-
lisillä valtiopäivillä on useita kertoja myön-
netty rahoja samallaisiin tarkoituksiin, ja esi-
tykset, joiden nojalla ennenkin on rahoja vaa-
dittu, eivät ole olleet sen siivompia kuin tä-
mäkään on. Mutta ilahuttavana merkinä on
pidettävä sitä, mikä täällä tänä päivänä on
ilmennyt, että meidän porvaristomme ainakin
tässä suhteessa on alkanut tulla järkiinsä, on
alkanut huomata että se on ollut luisumassa
kaltevata pintaa pitkin silloin, kun se huoli-
matta vasemmiston lukuisista vastalauseista
on eduskunnassa ollut myöntämässä venäläi-
selle hallitukselle rahoja sotilastarkoituksiin.
Että porvaristomme asettuu, ainakin tänä il-
tana on asettunut, kielteiselle kannalle, siihen
voi tosin olla erityisiä syitä. Yhtenä voimak-
kaana syynä on tällä kertaa se, että rahat nyt,
kun nuo herrat ovat tyhjentäneet meidän
kaikki muut rahastomme, aijotaan ottaa suo-
raan talonpojan taskuista. Tämä on niin kou-
raan tuntuva, että talonpojat toinen toisensa
jälkeen nousevat ylös taskujansa suojelemaan.
Olen kuitenkin valmis myöntämään sen, että
heidän kielteiseen kantaansa vaikuttaa sekin
seikka että kärsivällisyys alkaa kulua loppuun.

Minusta on jokseenkin tarpeetonta että nuo herrat, hallituksen jäsen-nimiset, esityksien muodossa yrittävät näitä rahoja meiltä ottaa. Sillä tietysti, kun nämä esitykset perustuvat kokonaan lainvastaisiin perusteisiin, heidän pitäisi tietää, kuinka vähän toiveita on että eduskunta tällaisia hyväksyisi. Ja kun he tietysti huolimatta eduskunnan kiellosta vievät nämä rahat, näyttävät esitykset siltäkin kannalta katsoen tarpeettomilta, olisi paljon yksinkertaisempaa ja rehellisempää, jos he ottaisivat rahat suoraan. Se on käytännössä yhdentekevää, sillä laittona esityksen antaminen on samanlaista kuin mikään muu laitton menettely tahansa. Tietysti hallitusherrat ovat jo tässäkin muodossa tottuneet laittomuuteen, he ovat näitä rahoja vieneet ennenkin, ja tahdon tässä erityisesti panna merkille sen tavan, jolla se tapahtui tämän vuoden alkupuoliskolla. Nämät herrat hallituksen jäsen-nimiset olivat päättäneet jo vuoden alusta hinnalla millä tahansa, sivuuttamalla eduskuntaa, viedä rahoja sotilastarkotuksiin. Vuoden alussa, kun muualta ei ollut riittävästi rahoja saatavissa, he, kuten rahapulassa joku yksityinen henkilö, lainasivat Venäjän postirahoja 2 miljoonaa saadakseen tällä tavalla etukäteen maksetuksi sen, minkä he katsoivat olevan maksettavan suoranaisesti valtion rahastosta. Nyt he jättävät meille esityksen lisämenosta samaan tarkoitukseen, ja kun ei ole enää järeillä vararahastoa, josta he rahoja ottaisivat, he aikovat ne kiskoa kunnallisen verotuksen kautta. No niin! Täällä on jo sanottu siitä, että eduskunnalla ei ole mitään muuta tietä valittavana kuin hyljätä tämä tällainen esitys samalla tavalla kuin sen tietysti täytyy hylätä kaikki ne muutkin lisättyjä veroja tarkoittavat esitykset, jotka tänä päivänä tulevat esille ja joita nuo herrat siellä senaatissa ovat teettäneet täyttääkseen venäläisten »yleisvaltakunnallisten tarpeitten» pohjattoman säkin. Eduskunta siis kieltää tämän veron. Uskallan toivoa että porvaristomme seisoo täällä lausuttujen sanojen ja evästyksen takana, ettei näitä kieltoehdotuksia viime tingassa ruveta peruuttamaan. Näin ollen hallitus jää vaille pyytämiänsä rahoja, ja kun tuntee sen menettelytapoja ja sitä — en tiedä miksi sitä sanoisikaan — sitä käsityskantaa, mikä heillä on lakiin ja oikeuteen nähden he tietysti taas rupeavat jollakin lainvastaisella tavalla rahoja hankkimaan. En tiedä, miten he ovat sitä ajatelleet ja ovatko he sitä ollenkaan ajatelleet. Tietysti jotakin tämantapaista tulee tapahtumaan. Me

useissa tapauksissa ehkä emme voi sitä estää, ja he saavat esteettömästi tämänkin pakkoluvutuksensa toteuttaa. Meillä on näin ollen kovat ajat edessämme ei ainoastaan siinä suhteessa, että valtiotaloutemme uhkaa joutua yhä enemmän ja enemmän rappiolle, vaan siinäkin suhteessa että meillä tietysti on näiltä herroilta odotettavissa jonkunlaisia pakkokeinoja, joilla he koettavat vähemmän siivoja aikeitaan panna täytäntöön. Tulevaisuutemme näyttäisi siis jotenkin synkältä, mutta kuitenkin uskallan sanoa, että syytä toivottomuuteen meillä ei sittenkään ole. Aika kyllä näyttää hyvin synkältä. Hyvin surullisen kuvan tarjo meidän eduskuntammekin tällä hetkellä, jolloin sen hallituspenkeillä istuu tällainen herra. (Puhemies, koputtaen vasaralla: Täytyy välttää mieskohtaisia lausuntoja! — Läsnaollut senaattori kreivi Berg poistuu. Eduskunnasta huutoja: Hyvä! Puhemies: Hiljaa! Vasemmistosta: Hyvä että meni). Synkän kuvan tarjo meidän eduskuntamme, kun tällaiset herrat voivat tähän eduskuntaan tulla. (Puhemies naputtaa.) Mutta sanon vieläkin kerran: Tämä seikka jos mikään ja se menettelytapa, jota tämä hallitus noudattaa, on tähän asti noudattanut ja vast'edeskin tulee noudattamaan, tämä seikka eräissä suhteissa tarjo meille hyvin suuria toiveita vastaisuuteen nähden. Sillä niin piintynyt kuin monarkistinen käsitys saatinkin olla kansamme keskuudessa, niin piintynyt, kun on ollut meidän kansamme keskuudessa usko »jumalallisen» esivallan oikeuteen, sen hyvään tahtoon, siihen muka isälliseen holhoukseen, jota se harjoittaa kansojen ylitse, niin suuri ja syväälle juurtunut kun tämä tällainen käsitys onkin saattanut meidän kansamme keskuudessa olla, niin nämä hallituksen kysymyksessä olevat toimenpiteet, ne jos mitkään lyövät jalat sellaisen käsityksen alta. Kun kansa yhä enemmän ja enemmän alkaa huomata, että hallitus sellaisena kun se meidän aikoinamme on, ei noudata minkäänlaisia muita näkökohtia kuin että se syrjäyttämällä oikeuden, kaiken kohtuuden, kaiken rehellisyyden, kaiken käytännöllisyydenkin alkeellimmat periaatteet ei aja mitään muuta tarkoituserää, kuin että se hävittämistä päästyään jälleen saisi hävittää pienen kansan elämän, kun kansa rupeaa tämän selvästi näkemään, sitä enemmän ja enemmän se myöskin vapautuu niistä ennakkoluulon kahleista, jotka nykyaikana muodostavat yksinvaltiuden vanhimman suojan. Hallitus tällaisia esityksiä esittämällä kuin mitä nämä ovat, noudatta-

malla sellaista politiikkaa kuin hallitus noudattaa, menettelemällä sillä tavalla kuin se menettelee, kaivaa oman hautansa ja tätä hallitusta voidaan sanoa tulevien kansanvaltaisten aikojen paraimmaksi edistäjäksi, sillä jokainen ilmeinen oikeudettomuus — etten käyttäisi rumempaa ja pahempaa sanaa —, kaikki tällaiset toimenpiteet lähentävät sitä päivää, jolloin kansat inholla nousevat valtiosortoa vastaan. Silloin koittaa päivä, jolloin ei meidänkään kansamme tarvitse sietää maamme korkeimmilla paikoilla onnenonkijoita.

P u h e m i e s: Edellisen johdosta katson olevan syytä huomauttaa, että semmoinen mieskohtainen kääntyminen hallituksen jäsentä vastaan ei ole minun ymmärtääkseni sopivaa eikä valtiopäiväjärjestyksen mukaista.

Ed. P a a s i k i v i: Erään arvoisan edustajan — se oli edustaja Murroksen — lausunto pakottaa minut käyttämään tässä keskustelussa puheenvuoroa. Jos hänet oikein käsitin, luki hän minun syykseni, ellei hän kentiesi tahtonut katsoa sitä minun »ansiokseni», että tämä esitys on tänne tullut, ainakin tässä muodossa. Minä en nyt tosiaankaan tiedä, missä määrässä se suunnitelma, eli luonnos, joka valmistettiin senaatin talousosaston vähemmistön keskuudessa, kun kielto lakiasiaa harkittiin, — missä määrässä tuossa luonnoksessa esiintynyt ajatus on jollakin tavalla vaikuttanut tämän ehdotuksen syntymiseen. Muistetaan ehkä mainitun luonnoksen sisällön olleen sellainen, että joku prosenttimäärä, jonka eduskunta päättäisi, (puoli prosenttia tai yksi prosentti tai joku muu määrä), kannettaisiin kunnallisverojen yhteydessä niiden valtion tulojen vähenemisen korvaamiseksi, jotka kielto lain toimeenpanemisesta, ennenkuin verotusreformi olisi saatu aikaan, tulisi syntymään. — Sanoin, että en tiedä, missä määrässä tuo ajatus on ollut jonkunlaisena aiheena tähän esitykseen. Minun kuitenkin täytyy sanoa, että sitä pääajatus, joka nyt esillä olevassa ehdotuksessa on, ei tarvitse hakea tuosta luonnoksesta. Se ajatus, että verot jaetaan kuntien tai kyläkuntien kesken ja sitte kyläkunta solidaarisesti vastaa siitä määrästä, joka sen osaksi tulee, ei ole vieras, etenkin sille taholle, jolla tämä ehdotus on syntynyt. Mutta joka rupeaa vertaamaan näitä kahta ehdotusta toisiinsa, sitä, joka tässä nyt on käsittelyn alaisena ja sitä luonnosta, — muuta se ei ollut, — josta äsken mainitsin, ja väittää,

että tämä muka on identtinen, samanlainen edellisen ehdotuksen kanssa, hän minun nähdäkseni osottaa, että hän ei kykene muuta näkemään kuin ulkonaisen kuoren eikä ollenkaan kykene katsomaan asioita vähänkään syvemmälle. Sillä niin oleelliset ovat eroavaisuudet näiden kahden ehdotuksen välillä.

Ensimmäinen eroavaisuus on se, johonka äsken viittasin, että tässä jaetaan vissi summa, 10 miljoonaa markkaa, kuntien kesken määräperusteen mukaan ja kunnan jäsenet vastaavat solidaarisesti jaetusta summasta valtiolle. Se onkin tässä pääperiaate. Mutta siinä ehdotuksessa ei ollut mitään tällaista, sellainen ei luonnollisesti voinut tulla kysymykseen. Siinä, niinkuin mainitsin, ajateltiin kunnallisverojen yhteydessä kannettavan mainittuun tarkoitukseen joku pieni prosentti, puoli tai yksi kokonainen prosentti, — lopullista päätöstä ei siitä tietysti tullut tehtäväksikään, koska se ei edes senaatissa saavuttanut enemmistöä. Tällainen lisäprosentin kantaminen vanhojen verojen yhteydessä ei ole uutta länsi-Eurooppalaisessaan verotustekniikassa, vaikka se kyllä tavallisesti esiintyy sellaisena, että valtion suoranaisiin veroihin lisätään joku vissi prosentti kunnallisia tarkoituksia varten. Meillä kun ei ole mitään tällaista suoranaista valtion verotusta, mutta kunnallinen on, täytyy asianlaidan tulla sen vuoksi päinvastaiseksi. Se ei ole suinkaan mikään tietämättömyydestä johtunut ajatus.

Toinen erotus on se, että prosentti oli meidän luonnoksessa määrätty ja vähäinen; ja tietysti olisi riippunut eduskunnasta, olisiko se tahtonut sen määrätä puoleksi tai yhdeksi tai kolmeksi neljäsosaksi tai miksikä muuksi tahansa. Tässähän se asia on ihan toisella tavalla järjestetty.

Mutta sitte on kolmas eroavaisuus, se nimittäin, että tässä on tosiaan tarkoituksena kantaa 10 miljoonaa lisäveroja, jotavastoin meidän ajatuksemme toteuttamisen kautta eivät verot olisi oikeastaan tulleet lisääntymään ollenkaan, sillä saman verran, mitä siinä olisi kannettu uusia veroja, olisivat kielto lain voimaannpanemisen kautta alkoholiverot vähentyneet. Siinä siis ei ollut minkäänlaisesta lisäverotuksesta kysymyskään, ja minä luulisin, että etenkin sosialistisella taholla pitäisi kait sellaista verojen siirtämistä toiselta esineeltä toiselle vain katsoa hyväksyttäväksi, koska siinä juuri suuresta osasta kulutusveroja olisi päästy ja sen sijaan siirrytty suoranaiseen verotukseen. Sen vuoksi minun täytyy katsoa,

että tällaisten hyökkäysten tekeminen osottaa, että sillä taholla ei ollenkaan näitä asioita ymmärretä.

Meillä, jotka sitä asiaa yksityisesti käsitteimme, oli kyllä tiedossa sellaisen ehdotuksen heikko kohta, se nimittäin, että minkä suuremmaksi kunnallinen verotus tulee, sen pahemmiksi käyvät ne epäkohdat ja puutteet, jotka kunnallista verotusta nyt haittaavat ja jotka siitä olisivat korjattavat. Kyllä me sen hyvästi ymmärsimme. Mutta mitä siinä olisi ollut tehtävä, sen minä tahtoisin edustaja Murrokselta ja muilta kysyä. Eduskunta oli vaatinut kieltolakia, päättänyt, että se olisi voimaantettava heti ja sitoutunut vastaamaan niistä veroista ja varoista, jotka sen toimeenpaneminen vaati. Verotusreformin valmistelu pantiin alulle heti syksyllä 1908, kun minä tulin valtiovaraintoimituskunnan päälliköksi, mutta sellainen asia ei voi tulla ratkaistuksi säännöllisissäkään oloissa muuta kuin useamman vuoden kuluttua. Se on kaiketi kaikille myöskin selvä.

Mitä oli tehtävä? Oli kaksi mahdollisuutta, joko saada tarvittavat varat kulutusverojen nostamisella (esimerkiksi sokerin, kahvin ja tupakan verotuksen kautta) tai sellaisella tavalla, mitä silloin ajateltiin. Minä olen vieläkin sitä mieltä ja tulen luultavasti aina olemaan, että se tapa oli parempi. Sosialistein taholla kait ei ainakaan pitäisi tässä tehdä moitelauseita siitä, että kulutusverojen sijasta tahdottiin käyttää suoranaista verotusta, — joskin se on puutteellinen, sen olen valmis myöntämään. Ja jos vieläkin jonkun suuren sisäisen yhteiskunnallisen reformin toimeenpano vaatii enemmän vaatimusta, se on valmis menettelyä, että kuntien verotuksen ohella kannettaisiin joku eduskunnan määräämä lisäprosentti, jotta reformi voitaisiin panna toimeen, niin olen valmis vieläkin äänestämään sen puolesta. Jos esimerkiksi kansakoululaitokseen ei saataisi tarpeellisia varoja muulla kuin sillä tavalla, niin luulen, että tässä eduskunnassakin sellainen ajatus siltäkin lopulta menisi enemmistöllä lävitse. Ne hankaluudet, jotka tällaisesta lisäyksestä syntyisivät, tulisivat enemmän kuin täydelleen korvatuiksi sen hyödyn kautta, jonka tarkoitettu suuri reformi tulisi kansalle tuottamaan.

Ed. Kirves: Minulle ei ole jäänyt paljon sanottavaa, mutta muutamissa kohdin täytyy kuitenkin kajota siihen avaimen, siihen onttoon avaintekieleeseen, jonka kuten eräs puhuja

huomautti ovat suomettarelaiset alottaneet takoa mutta jonka valmistaminen on jäänyt nykyiselle hallitukselle. Tämä avaintekiele, jonka suomettarelaiset alottivat, tietää sitä, että sillä tahdottaisiin yleensä ottaa Suomen vähempituloisilta aina yhä enemmän ja enemmän veroja kuin mitä niiltä tähän saakka on otettu, tai saatu.

Täällä edustaja Paasikivi huomautti, että sillä heidän avaimellaan oli äärettömän suuret hyvät puolensa, koska siinä muka oli määritelty veromäärä $\frac{1}{2}$ tai 1 prosentiksi. Mutta tässä on taas määritelty veromäärä 10 miljoonaksi. Ei ole ollenkaan sanottu, voipiko tällaisella avaimella päästä ollenkaan siihen raharkkuun käsiksi, johon tällä oikeastaan pyritään.

Millä tavalla tällaisella esityksellä voitaisiin saada Suomesta veroja, sitä minä en oikeastaan ymmärrä. Me tiedämme, että nyt ovat kunnat yleensä jo siksi räsitettyjä, että löytyy kuntia, joissa saadaan ainoastaan noin 65 prosenttia taksoitetuista veroista ja 35 jopa 45:kin prosenttia jää saamatta. Jos tällaisiin rahakirstuihin on avain, niin kyllä sillä minun mielestäni ei ole suurtakaan merkitystä. Ketä sitten koskisi tämä tällainen verotus, jos se otettaisiin käytäntöön! Meillä esimerkiksi tilaston mukaan vuodelta 1900 löytyy tuloluokka »alle 500 markan», jossa oli kokonaista 54 prosenttia; siis 54 prosenttia kunnallisveron maksajista semmoisia, joiden vuositulot eivät nouse 500 markkaan.

Jos me katselemme myöhempiä tilastoja, niin me huomaamme, että tämä prosenttimäärä tähän saakka aina on noussut ja yhä nousee. Se on luonnollista, sillä kaikki omaisuus, kaikki kiinteä omaisuus siirtyy pois kansalaisilta joidenkin suurten omistajain omaisuudeksi ja näiden tällaisien verotettavien luku aina vuosi vuodelta vähenee hirvittävässä määrässä. On luonnollista että kun asiointila kehittyi tällaiseksi, niin siitä on seurauksena se, että kunnat eivät voi suorittaa enää nykyäänkään läheskään täydellisesti niitä tehtäviä, joita nykyisen kunnallisverotuksen mukaan niille kuuluisi.

Me huomaamme tarkastellessamme kunnallistilastoja, että kunnat ovatkin sen johdosta sangen suuressa määrässä velkaantuneet. Verotus on kohonnut esimerkiksi vuodesta 1890 vuoteen 1907 koko maassa 98 prosentilla ja yksityisten kuntien velat ovat samaan aikaan myöskin kasvaneet useita, jopa toistakin sataa prosenttia. Onhan selvää, että kun tällaisia

kansanjoukkoja verotetaan, että silloin täytyy jäädä saamattomia veroeriä ja nämä saamattomat veroerät täytyy jollakin tavalla korvata. Niitä on nykyään korvattu lainoilla, jotka ovat vieneet usein kunnan jo vararikon partaalle.

Täällä on edustaja Ahmavaara huomauttanut, että jos tällainen verotus pannaan toimeen, kuin nyt on kysymyksessä, tulisi ehkä kuntien omaisuus myytäväksi. Mutta minä voisin kysyä: mikä on se kuntien omaisuus, jota voitaisiin myydä? Minun tietääkseni ovat kuntien omaisuudet nyt jo sängen tarkasti, etten sanoisi kokonaan, kiinnitettynä velkojen maksujen takaamiseksi, ja kun asianlaita on tällainen, niin silloin ei voi mielestäni kunnilta mitään myydä, kun niillä ei ole mitään myytävää.

Jos vielä katselemme sitä, millä tavalla tämä vero suhtautuu ammattiluokkiin, eli toisin sanoen, mitkä ammattiluokat ovat suurimmat tai lukuisimmat, jotka maksavat näitä kunnallisveroja, joita on verotettu ei ainoastaan tulo-luokittain, vaan myöskin ammattiluokittain, niin me huomaamme, että vuokraajat, torpparit, palvelijat ja itselliset muodostavat kaikkein suurimman joukon näistä veroa maksavista henkilöistä, ne muodostavat liki 66 prosenttia. Täytynee kysyä: onkohan todenteolla, onkohan ollenkaan ajateltu mitä ja millä tavalla näiltä otetaan veroja, jos ei ajattele suoraan, että tyydyttään siihen, että annetaan niille selkäsauvoja?

Kun tarkastelee kunnallistilastoamme taloudelliselta kannalta huomaa selvästi, että kaiken tämän verotuksen toimeenpano on sulaa mahdottomuutta. Minä ehdottaisin, että esityksen ehdotus hyljättäisiin ilman valiokuntaan lähettämättä, jos minulla olisi siihen valtiopäiväjärjestyksen myöntämä oikeus, mutta koska valtiopäiväjärjestys edellyttää, että kaikki tällaisetkin tekeleet ovat lähetettävät valiokuntaan, niin minä puolustan tietysti valiokuntaan lähettämistä. Mutta sille valtiovainvaliokunnan osastolle, johon tämä asia menee, ja johon — kaiken epäselvyyden välttämiseksi tahdon sen huomauttaa — minä en kuulu, lausuisin sen toivomuksen, että otettaisiin huomioon myös tämä taloudellinen puoli. Sitte vasta voitaisiin täällä nähdä kuinka mahdollonta on kuntain suorittaa tällaisia maksuja, joista nyt on kysymys.

Ed. E. S. Yrjö-Koskinen: Eduskunnan täytyy suoda minulle anteeksi, että häiritseen sitä sopusointua, joka tämän illan kuluessa on eduskunnassa kaikunut, ja joka eräällä ta-

holla ilmeni suurisuisena ylvästelynä sekä vihdoin saavutti korkeimman säveleen siinä törkeässä tavassa, millä saapuvilla ollutta hallituksen jäsentä kohdeltiin. Kaikkein yksinkertaisimman älyn pitäisi sanoa, mitä tällainen urheilu meidän oloissamme merkitsee, varsinkin nykyään, kun heitetään arpaa isänmaamme kohtalosta. Olemme ilolla ja kiitollisuudella saaneet kuulla, miten ei ainoastaan länsi-Euroopan sivistysmaissa, vaan myöskin Venäjällä myötätuntoisesti seurataan sitä taistelua, joka meitä odottaa kansallisen olemuksemme puolesta. Ei yksikään noista ystävistämme saata muuta kuin surukseen nähdä, että Suomen eduskunnassa saatetaan esiintyä sellaisella ei ainoastaan kaikkea valtiollista älyä vaan yleensä kaikkea siivoutta ja ihmistäpaava vastaan sotivalla tavalla, jolla ed. Nuorteva täällä on esiintynyt.

Mitä käsiteltävään asiaan tulee, en katso tarpeelliseksi siitä monta sanaa sanoa. Minun ajatukseni on yhä vielä sama kuin viime vuonna sotilaskysymystä käsiteltäessä, että eduskunnan, käyttämällä itseverotusvaltaansa, tulisi suorittaa se sotilaskulunki, joka siltä vaaditaan, samalla kuin se suoraan ja selvään ilmoittaisi miltä kannalta se katsoo sitä tapaa millä tätä asiaa hallituksen puolelta ajetaan. Onko armollisessa esityksessä ehdotettu tapa sopiva noiden verojen hankkimiseen, se on kysymys, johon en täksi kertaa ole valmistunut vastaamaan.

Ed. Murros: Minä pyysin puheenvuoron sanoakseni ed. Paasikiven huomautusten johdosta muutaman sanan. Minun nähdäkseni nimittäin siinä vastauksessa ei ollut oikeastaan mitään oleellista eroa sen kanssa, mitä minä täällä aikaisemmin lausuin, sillä erotus sen ehdotuksen, joka Suomen entisen finanssipäällikön toimesta on laadittu, ja sen ehdotuksen välillä, mikä nyt on esillä, ei oikeastaan ole senkään selvityksen jälkeen muualla kuin summain suuruudessa ja siinä seikassa, joka kyllä on tunnus-tettava jonkun arvoiseksi, että nimittäin kun-tia ei olisi velvoitettu entisen ehdotuksen mukaan vastaamaan siitä, mitä sen yksityiset jäsenet mahdollisesti laiminlyövät. Mutta kun tiedämme, että meillä ulosottojärjestelmä on jotenkin varmallalla pohjalla, ei se asiallisesti olisi muuttanut tätä asiaa.

Ed. Paasikivi muuten tahtoi tietää millä tavoin olisi voitu täyttää se taloudellinen tappio, joka olisi seurannut, jos kieltolaki olisi sattunut tulemaan voimaan ja hänen ymmärtääk-

sensä tällainen välillisten verojen muoto olisi ollut ainoa mahdollinen sen tappion korvaamiseen. Mutta ei suinkaan tarvinne epäillä sitä, ettei ed. Paasikivi tiedä muunkinlaisia välittömiä veromuotoja olevan kuin sellaisia, jotka tavattoman kipeästi koskevat juuri köyhälistön luokkaa. Epäilemätöntä on, että tämä vero kieltolain korvauksena olisi tullut koko lailla raskaaksi köyhälistölle, sillä ei suinkaan sitä verokorvausta missään tapauksessa ilman olisi saatu; kunnallisveroja olisi tarvinnut jossain määrin kohottaa, ja se seikka on arveluttava asia, koska kunnallisverot muutenkin meidän maamme köyhälistöllä ovat tavattoman korkeat.

Sitäpaitsi minä mainitsin jo ensi kerran puheenvuoroa käyttäessäni että tämä sama järjestelmä, jolla silloin oli tarkoituksena kieltolain tuottamia tappioita korvata, lienee ollut jälkeensä puheena myös sotilasveron tuottamiin menoihin nähden, ja että se ei ole ainoastaan yksityinen mielipide ollut, se tuntuu selvältä sen jälkeen kuin kuulee erään vaalitulaisuudessa pidetyn puheen, jonka eräs suomettelaisen puolueen eduskuntaehdokas, kansakouluntarkastaja Rauhamaa, on pitänyt. Jotenkin tähän tapaan kuului hänen lausuntonsa refereerattuna ulkomuistista: Muuten ei työväestön tarvitse pelätä että ne maksut (nimitään sotilasveromaksut) tulisivat erikoisen raskaasti kohtaamaan sen kukkaroa, sillä tästä asiasta keskusteltaessa on muun muassa tehty sellainen ehdotus, että erityinen sotilasvero perittäisiin kunnan verovelvollisilta, jolloin tietystikin suurtulotiset maksaisivat verrattomasti enemmän kuin työläiset, ja jolloin aivan pienitulotiset pääsisivät kokonaan maksuista vapaiksi.

Lukuunottamatta sitä seikkaa, että semmoisen veron vaikutuksia kuvattiin aivan väärin tässä puheessa, näyttää aivan ilmeiseltä, että tarkoituksena on ollut senkin puolueen taholta juuri tällä samalla tavalla järjestää sotilasverojen saamista meidän kansaltamme, kun ne kerran on pidetty välttämättöminä.

Ed. P a a s i k i v i: Viimeisen puhujan lausunnon johdosta pyydän viitata siihen, mitä jo edellisellä kerralla esitin. Kyllä minäkin tunnen muutkin välittömät verot, mutta ne vaativat suuremman verotusreformin toimeenpanemista kuin mitä oli mahdollista, jos oli tarkoituksena saada kieltolakiuudistus niin kiireellisesti aikaan kuin eduskunta sitä halusi. Suuremman reformin toimeenpano ei ollut mah-

dollisuuden rajoissa eikä minun tietääkseni kukaan sanomalehdissäkään siihen voinut viitatakaan.

Mitä juttuun sotilasverosta tulee, niin se on minulle tietämätön.

Ed. D a n i e l s o n - K a l m a r i: Minä luovun.

Ed. W u o r i v i r t a: Jokaisen tyynesti ajattelevan Suomen kansalaisen mielestä on nyt vakava hetki läsnä. Mutta valitettavasti on seassamme täällä eduskunnassa sellaisia edustajia, jotka tätä vakavaa hetkeä eivät tee helpommaksi eivätkä valoisammaksi, vaan yhä huonommaksi ja synkemmäksi. En voi näin ollen muuta kuin panna jyrkän vastalauseeni moisia ajattelemattomia ja sopimattomia sanoja vastaan. Suomen kansan asemaan eivät kysymyksessä olevassa verotusasiassa sellaiset sopimattomat puheet ja viittaukset lausuntoineen ja voimalauseineen vaikuta muuta kuin että ne tekevät valtiollisen ristiriitamme vielä surkeammaksi ja kurjemmaksi. Itse tällaisten lausuntojen laatijat kyllä voivat kai seuraukset välttää, mutta Suomen kansa kokonaisuudessaan saapi niistä kärsiä.

Ed. E s t l a n d e r: Flere talare hafva här enstämmtigt betecknat den i nämiga propositionen föreslagna skatten såsom oantaglig. Det torde kunna antagas att också inom utskottet en sådan mening kommer att göra sig gällande, och utskottet får väl därför snarast till uppgift att utreda propositionens, — såväl dennas som också den sig härtill anslutande propositionens n:o 15 — förhållande till vårt lands rättsordning. Det är ju uppenbart, att hvardera propositionen utgör länk i en serie åtgärder, hvilka härröra ur en öfverträdelse af landets författning, och själf bildar en af dessa författningsvidriga åtgärder. Vid sådant förhållande hade det måhända kunnat anses påkalladt, att propositionen också skulle hafva remitterats till grundlagsutskottet. För min del ville jag dock icke yrka därpå, då denna fråga i själfva verket icke är för landtdagen ny och då landtdagen redan senast var i tillfälle att med densamma taga befattning. Jag vill endast hemställa till statsutskottets beaktande att öfverväga, huruvida icke propositionen, då densamma från landtdagens sida påkallar medverkan i en grundlagsvidrig åtgärd, är af sådan beskaffenhet, att landtdagen icke borde ingå i saklig behandling af densamma.

I anledning af tvenne uttalanden här finner jag nödigt framhålla, att det ankommer på landtdagens talman att upprätthålla ordningen vid diskussionen och tillvarataga landtdagens värdighet. För min del ville jag hålla före, att det icke är påkalladt för någon talare att oombedd inblanda sig i talmannens åtgörande.

Ed. Haapanen: Pyydän lyhyesti ilmoittaa yhtyvänä niihin, jotka nyt käsillä olevaa sotilasveroehdotusta sinä muodossaan pitävät aivan mahdottomana. Sen tuottama rasitus saattaisi ainakin vähävaraisemmat kuntamme täydelliseen taloudelliseen rappiotilaan, puhumattakaan siitä, kuinka suuresti esitys loukkaa meidän oikeuksiamme.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi ja armollinen esitys lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

2) Varojen hankkimista niihin tarpeisiin, joihin vakinaiset valtiontulot eivät riitä,

koskeva armollinen esitys n:o 11, joka viime tiistain täysi-istunnossa pantiin pöydälle tähän istuntoon, esitetään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto esittää, että tämäkin esitys lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Jonas Castrén: Käsillä olevaan esitykseenkin nähden on hallitus taasen tehnyt itsensä syypääksi perustuslain syrjäyttämiseen siten, että se, vasta sitte kun kaksi kolmatta osaa valtiopäivien istuntoajasta on kulunut loppuun, jättää eduskunnalle esityksen, josta valtiopäiväjärjestyksen 26 § nimenomaan säättää, että se ynnä siihen kuuluva laskelma on eduskunnalle jätettävä valtiopäivien alussa. Syynä tällaiseen viivytykseen lienee nykyisen senaatin kykenemättömyys ja taitamattomuus, sekä Venäjän ministerineuvoston laiton sekaantuminen Suomen raha-asioihin. Mutta olkootpa syyt mitkä tahansa, niin tosiasiana pysyy, että täten hallitus on rikkonut valtiopäiväjärjestyksen 26 §:ssä olevaa selvää määräystä vastaan, josta taasen tulee olemaan seurauksena, ettei tällakään kertaa valtion tulo- ja menoarviota vuodelle 1911 ehdit ajossa saada valmiiksi, seikka, joka vuorostaan tulee aikaansaamaan samanlaisen sekasorron valtiovarojen hoidossa kuin vuoden 1909 valtion tulo- ja menoarvion

vahvistamisen suunnaton, surullisesti kuuluisa viivästyminen.

Mitä sitte itse esitykseen ja siihen liitettyyn laskelmaan tulee, niin kiintyy etupäässä huomio laskelmassa 16 sivulla olevaan erään »Erin äisiä määrärahoja» 12,146,000 markkaa. Nämä määrärahat tarkoittavat Venäjän valtakunnanrahastoon vuodelta 1911 suoritettavia sotilasmiljoonia. Ollen ehdottomasti samalla kannalla kuin ne arvoisat puhujat, jotka edellistä vuodelta 1911 suoritettavaa sotilasveroa koskevaa armollista esitystä käsiteltäessä ovat vastustaneet uusien sotilasmiljoonien suorittamista Venäjän valtakunnanrahastoon, saan ehdottaa että valtiovarainvaliokunta jättäisi ennen mainitun sotilasmiljoonia koskevan erän tykkänään pois 1911 vuoden tulo- ja menoarviosta.

Edelleen käy esillä olevasta esityksestä ja siihen liitetystä laskelmasta esille, ettei vuodeksi 1911 ole ehdotettu minkäänlaista korvausta kulkulaitosrahastolle valtion postinkuljetuksesta Suomen rautateillä. Eduskunta on jo edellisillä valtiopäivillä kerta toisensa perästä huomauttanut, ettei hallitus yleisestä valtiorahastosta suorita riittävää maksua postinkuljetuksesta Suomen rautateillä kulkulaitosrahastoon, josta valtionrautateitten menot ovat suoritettavat. Mutta eduskunnan huomautukset on jätetty huomioonottamatta, jopa menty niinkin pitkälle, että on laskelmasta tykkänään poistettu entinen 500,000 markan suurinen korvausmäärä. Asian näin ollen rohkeuden ehdottaa että valtiovarainvaliokunta panisi 1909 tulo- ja menoarvioon yhden miljoonan markan suuruisen summan yleisestä valtiorahastosta suoritettavaksi kulkulaitosrahastoon korvaukseksi postinkuljetuksesta valtionrautateillä. Vihdoin kiintyy huomio 3,118,500 markan suuriseen, laskelman 22 sivulla olevaan summaan, joka summa vuonna 1909 muka lainana olisi siirretty viimeainitusta rahastosta suostuntarahastoon ja jota nyt vaaditaan yleiseen valtiorahastoon takasin suoritettavaksi.

Mitä mainittuun erään tulee, niin ei se todellisuudessa ole mikään yleisestä valtiorahastosta suostuntarahastolle annettu laina vaan riippuu sen synty siitä erotuksesta, minkä hallitsija ja Venäjän ministerineuvosto vastoin valtiopäiväjärjestyksen selviä määräyksiä tekevät hallituksen rahojen ja eduskunnan rahojen välillä. Eduskunta 1908 vuoden toisilla valtiopäivillä käsitellessään esitystä varojen hankkimisesta niihin tarpeisiin, joihin vaki-

naiset valtion tulot eivät riitä, oli ensin laskettuaan paljonko oli käytettävänä yleisen valtio rahaston tuloista, osottanut 1909 vuoden tulo- ja menoarvion järjestämiseksi suostuntavaroja yhteensä 5,277,000 markkaa. Eduskunnan päättämien menojen suorittamiseksi oli käytettävä yleisestä valtionrahastosta 3,543,500 markkaa. Viimemainitun summan on hallitsija sittemmin selittänyt suostuntarahastolle annetuksi lainaksi, jota nyt vaaditaan takaisin suoritettavaksi suostuntavaroista. Esitän että valtiovarainvaliokunta jättää puheenalaisen summan pois laskelmasta ehdottaen samalla sen samaa asiaa koskevan armollisen esityksen hyljättäväksi, joka tässä istunnossa tulee eduskunnalle valiokuntaan lähettämistä varten esitettäväksi.

Yhteydessä tämän esityksen kanssa en voi olla ilmituomatta sitä mielikarvautta, joka valtaa jokaisen isänmaan ystävän nähdessään miten tätä nykyä Suomen valtiovaroja käytetään ja hoidetaan. Niitä käytetään sillä tavalla, että vastoin eduskunnan nimenomaista kieltoa siirretään kaksinkymmenin miljoonin Suomen valtiovaroja Venäjän valtakunnan rahastoon. Eduskunnan osoittamia uusia taikka korottamia entisiä määrärahoja sivistystarkoituksia varten pyyhitään pois. Valtion tulo- ja menosäännön vahvistamista viivytetään niin kauan että on pakko ennakkomaksuina suorittaa suuri osa tarpeellisimmista määrärahoista, jottei tärkeitten sivistyslaitosten toiminta tykkäänään keskeytyisi. Suomen valtiovaroja käytetään ja hoidetaan siten, ettei ole mahdollista saada edes kaikkein tärkeimpiä ja kipeimmin kaivattuja reformeja tateutetuiksi. Yksi tällainen reformi on oikeudenkäyntijärjestelmämme uusiminen, jonka toimeenpaneminen kysyisi miljoonia. Tätä tarkoitusta varten on olemassa niin sanottu laamannin käräjäkapparahasto, jonka säästetyt varat nousevat 6 miljoonaan markkaan. Mutta suurin osa tästä summasta on annettu lainaksi kulkulaitosrahastoon. Säännöllisten olojen vallitessa riittäisivät ehdottomasti yleisen valtionrahaston varat vastaavan summan siirtämiseksi sieltä laamannin käräjäkappojen rahastoon. Nyt ei sellaisesta siirrosta voi olla vähintäkään toivoa. Kulkulaitosrahaston on suoritettava velkansa laamannin käräjäkappojen rahastoon joko ottamalla ulkomaalainen laina taikka käyttämällä mainitun velan suorittamiseksi kulkulaitosrahaston tuloja, jotka olisivat osotettavat uusien rautateiden rakentamiseen.

Toinen tärkeä reformi on oppivelvollisuuden aikaansaaminen maassamme. Kustannus tästä

on laskettu ensi vuodelta $7\frac{1}{2}$ miljoonaksi markaksi, noustakseen 15 vuoden kuluessa 13,250,000 markkaan. Perustamiskustannukset yksistään on laskettu nousevan 10,200,000 markkaan eli 680,000 markkaan vuodessa.

Valtion osuus työkyvyttömyys- ja vanhuuden vakuutuksen toimeenpantua tekisi ensi vuonna noin 4 miljoonaan markkaan, noustakseen myöhemmin 9 miljoonaan, jossa se tulisi pysymään.

Kaikkein tärkein reformi tätä nykyä on minun käsittäakseni kysymys maan hankinnasta tilattomalle maalaisväestölle. Entinen senaatti oli ehdottanut, että yleisestä valtion rahastosta suoritettaisiin 2 miljoonaa tilattoman maalaisväestön tätä nykyä noin 10 miljoonaan markkaan nousevaan rahastoon. Mutta tämä entisen senaatin tilattoman väestön rahaston lisäämiseksi ehdottama summa on niin pieni että se ehdottomasti olisi korotettava ainakin 10 miljoonaksi markaksi.

Uudistusohjelmassamme on edelleen kysymys mielivikaisten hoidosta. Kustannukset siitä on laskettu 15 miljoonaksi markaksi.

Yliänsaitsee mainitsemista kysymys keuhkotautisten parantoloista. Eduskunta on nimittäin anonut että aluksi kaksi sellaista toimeenpantaisiin sekä myönnettäisiin valtion apua yksityisten perustamille keuhkotautiparantoloille. Kustannukset tällä alalla nousisivat ensialuksi ainakin $1\frac{1}{2}$ miljoonaan markkaan. Näihin kaikkein välttämättöimpiin reformimienoihin tulee vielä muita, jospa pienempiäkin, sellaisia kuin kalastuselinkeinojen, metsänhoidon y. m., parantamista tarkoitavia jotka nekin nousevat melkoisiin summiin. Tällaiset menot nousisivat vähintään yhteen miljoonaan markkaan. Jos lasketaan yhteen ne summat, joita edellämainittujen reformien toimeenpaneminen kysyisi, nousisi niitten yhteenlaskettu määrä 32 miljoonaan markkaan. Mutta tämä summa, joka vuosi vuodelta kohoaisi, on liian vähäinen. Se nousisi ainakin 40 miljoonaan markkaan. Summa tuntuu tosin suurelta. Mutta Suomen valtionrahastolle ei olisi ollut lainkaan mahdotonta kestää sen suorittamista, jos tarkoitukseen olisi ollut käytettävissä yleisessä valtion rahastossa säästyneet varat ennenkuin Venäjän ministerineuvoston laitton sekaantuminen Suomen rahavarojen käyttämiseen alkoi. Mutta nyt näyttää mainitsemiäni tärkeitten reformien toimeenpaneminen rahallisista syistä käyvän mahdottomaksi.

Rohkenen ehdottaa, että valtiovarainvalio-

kunta omistaisi huomiota esiintuomilleni näkökohdille, osottaen kuinka Venäjän ministerineuvoston laitton sekaantuminen Suomen raha-asioihin ja se tapa, millä nykyään Suomen valtiovaroja käytetään ja hoidetaan on johtanut siihen, että kansallamme on mahdoton tyydyttää edes tärkeimpiä kulttuuritarpeitaan, sellaisia tarpeita, joita yleensä sivistyskansojen keskuudessa katsotaan välttämättömyyden vaatimiksi.

Jos kansaltamme kulttuuritarkoituksia varten tarpeelliset varat laittomasti riistetään pois, käypi sen mahdottomaksi suorittaa kulttuuri-tehtäviään, josta on seurauksena sen kulttuurin aleneminen ja häviäminen. Suotta eivät siis Saksan oikeusoppineet ole Suomen puolustukseksi julkaisemassaan selityksessä huomautaneet kuinka Venäjän hallituksen Suomea vastaan harjoittama sortopolitiikka on omiansa tekemään lopun Suomen kulttuurista.

Ed. T o k o i: Tämä nyt käsilläoleva hallituksen esitys on yksi tärkeimpiä, mitä eduskunnalle hallituksen taholta on jaettu. Valitettavasti, kuten edellinen puhuja jo mainitsi, eduskunnalla on varsin vähän aikaa tämän nyt esilläolevan esityksen perinpohjaiseen käsittelemiseen. Ne sekaannukset, mitä Suomen raha-asiainhoidossa viime vuosina on arveluttavassa määrässä ilmaantunut, ne ikäänkuin tulevat nyt vahvistetuiksi tai kruunatuiksi tämän annetun esityksen sisällyksessä. Tämä esitys todellakin on laadultaan ja sisällykseltään suuressa määrin poikkeava kaikista eduskunnalle ennen annetuista esityksistä. Melkein tekee sen vaikutuksen, että mielellään hymähtäen laskisi pois käsistään koko esityksen kajoamatta siihen laisinkaan. Mutta tämän esityksen 24 sivulla löytyy ikäänkuin perustelu tähän esitykseen, mistä syystä se oikeastaan tällainen on. Siinä samalla myöskin kuvastuu perinpohjaisesti se käsityskanta ja se menettely, mikä nykyään on vallalla Suomen valtiovarain hoidossa. Tässä nimittäin sanotaan ja ilmoitetaan, että tämän annetun esityksen rinnalla on koetettu pitää vertailun vuoksi 1909 annettua esitystä ja täksi vuodeksi eduskunnassa vahvistettua budgettimitintöä, mutta täällä myöskin ilmenee ja tunnustetaan avonaisesti se tosiasia, kuten täällä lausutaan, että koska muutamit 1910 vuoden laskelmassa olevat uusia tai lisättyjä tarpeita varten aijutut määrärahat syystä tai toisesta jäänevät sanottuna vuonna käyttämättä ja toiselta puolen taas sellaisia menoja on katsottu tai voidaan

havaita tarpeellisiksi, joita ei ole sanottuun laskelmaan otettu, olisi 1911 vuoden laskelmaa laadittaessa erittäinkin mitä valtion menoihin tulee v. 1910 tulo- ja menoarvio sopivampana lähtökohtana, kuin viimemainitun vuoden laskelma». Ja jatketaan: »mutta siihen nähden, että 1910 vuoden tulo- ja menoarvio vielä on vahvistamatta ja ettei sen laatimisen perusteita ole lopullisesti määrätty, on katsottu oikeammaksi, että puheenaolevassa laskelmassa lähdetään 1910 vuoden vastaavasta laskelmasta ja että näitä kahta laskelmaa verrataan toisiinsa». Tässä siis hallitus avonaisesti tunnustaa sen tosiasian, että se ei aijokaan noudattaa sitä järjestelmää, sitä tulo- ja menoarviota, mikä eduskunnassa on ollut käsittelyn alaisena ja minkä eduskunta on katsonut voivansa hyväksyä hallituksen käytettäväksi. Täällä tunnustetaan, että uusia ja lisättyjä tarpeita varten aijutuja määrärahoja on »syystä tai toisesta», ilmoittamatta mistä syystä, jätetty tai jätetään sanotusta kulunkiarviosta pois. Sen lisäksi tunnustetaan avonaisesti että erinäisiä määrärahoja taas ajotaan ottaa lisäksi. Ja vielä loppujen lopuksi tunnustetaan että 1910 vuoden tulo- ja menoarvio, vaikka sanottua vuotta 1910 on jo $\frac{1}{3}$ kulunut umpeen, ei ole vielääkään vahvistettu, ei edes lopullisesti sen perusteita vielä määrätty. Se on täydellinen ja peittelemätön tunnustus siitä, että hallitus ei aijokaan noudattaa sitä järjestystä, sitä tulo- ja menoarviota, mikä eduskunnassa mahdollisesti syntyy. Missä tarkoituksessa siis tämä esitys on oikeastaan jätetty? Onko tarkoituksena, että hallitus etsii jonkunlaisen virallisen leiman eduskunnan puolelta menettelylleen? Jos tarkoitus on sellainen, niin todellakin on jouduttu hämmästyttävän pitkälle.

Kun asiain tila on tällainen, niin eduskunta joutuu sängen kiusalliseen asemaan tämän käsiteltävän esityksen johdosta. Kun nyt silmällee tämän esitysehdotuksen sisältöä, niin sikäli kuin tästä selville pääsee, huomaa sen tosiasian, että kaikesta huolimatta hallitus aikoo käyttää yhä suurempia ja suurempia summia omien tarkoituseriensä saavuttamiseksi. Tässä laskelmassa nimittäin, joka tähän esitykseen on liitetty, löytyy laskettuna jo kaikki ne tuloerät, mitä hallitus on katsonut voivansa tai aikoo hankkia niillä esityksillä, joista yksi jo tänä päivänä lähetettiin valiokuntaan ja toisia vielä on lähettämättä. Samoin myöskin ne korotetut suostuntaverot, jotka liittyvät erääseen toiseen suostuntaa koskevaan esityk-

seen. Täällä nimittäin löytyy jo tulopuolelle otettuna se 10 miljoonan markkan erä, josta tässä äsken puhuttiin, joka kumoamattomana tosiasiana todistaa sen, että hallitus ei aijo noudattaa tulo- ja menoarviossa sitä järjestystä, minkä eduskunta tulee säätämään vuodelle 1911.

Vielä merkillisempi on se seikka, että täällä löytyy edes pieniä perusteluja, toisille vaaksan pituisia, toisille vähän lyhempiä, mutta sille osalle, mikä koskee sekaluontoisia veroja ja joilla hallitus aikoo ottaa yli 19 miljoonaa markkaa, ei ole riittänyt yhtään riviä perusteluiksi. Hallitus on aivan kuin kiertänyt tämän kysymyksen ja esittänyt sen tuollaisena asiana, jota ei oikeastaan kannata edes perustella. Tässä osastossa on mainittuna jäämistöverot, pankkien ja palovakuutusosuustaverot, joita tosin ei vuoden 1911 kohdalle ole määrätty, pääoma- ja kuponkiverot ja tämä nyt esitetty käsillä ollut sotilasvero. Kun asia on tällainen, kun hallitus näin avonaisesti selittää tarkoituksensa, niin silloin todellakin vakavana astuu esiin se kysymys, jonka minä jo tein silloin, kun suostuntaesitys lähetettiin valiokuntaan, eikö valtiovarainvaliokunnan ja eduskunnan kaikkien tärkeimpänä velvollisuutena olisi vetää musta risti koko tämän osaston yli, koska hallitukseen ei ole katsonut sitä tarvitsevana edes perustella. Loppujen lopuksi tullaan sitte siihen, että hallitus näillä erinäisillä uusilla veroilla tulee täten vaatimaan varoja, jotka nousevat yli 17 miljoonaa markkaa suuremmiksi kuin mitä ne olivat tänäkin vuonna. Samoin myöskin menopuoli tietysti vastapainoksi ja tasapuolisuuden saavuttamiseksi on esitetty yhtä paljo suuremmaksi. Maatamme siis uhkaa vuonna 1911 noin 17 1/2 miljoonaa markkaa raskaampi vero kuin tänä vuonna 1910, puhumattakaan siitä, että nykyinen tuloja menoarvio on vielä vahvistamatta ja näin ollen laittomana käytännössä nykyään sovellutetaan.

Todellakin joutuu kysymään, onko hallituksen tarkoitus ollut tehdä ivaa tai ironiseraa näin tärkeässä asiassa! Täällä nimittäin sivulla 35 ja 36, missä perustellaan sotilasmenoja, on otettu äskenmainittu sotilasmaksu 12 miljoonaa markkaa menopuolelle, mutta sitten aivan noin leikin vuoksi seuraavalla sivulla sanotaan, että menot Suomeen sijoitetusta venäläisestä sotaväestä, joiden kulestuskustannuksiin varattu määräraha 80,000 markkaa on viime vuosina osottautunut tarpeettoman

suureksi, on alennettu vuodelta 1911 ja aijoetaan kantaa ainoastaan noin 30,000 markkaa. Vastalahjaksi tästä 12 miljoonasta markasta saadaan mahdollisesti noin 30—40,000 markkaa. Tämä todellakin on sangen kuvaavaa sille, mitenkä hallitus nykyään käsittää asemansa ja mitenkä todellakin se nykyään esityksiä eduskunnalle valmistaa.

Kaikeksi paremmaksi vakuudeksi on täällä lopulla vielä pieni inventaario hallituksen tai valtion yleisistä varoista ja tämä inventaario sisältää sen, että 1908 vuoden päätyessä oli valtiolla omaisuutta yhteensä yli 78 miljoonaa markkaa, mutta viime vuoden päätyessä oli se alentunut 65 miljoonaan markkaan. Tämä hallituksen esittämä inventaario on ikäänkuin varmennus siitä, mihinkä suuntaan meillä nykyään mennään, ja yhä enemmän varmentaa se sitä käsitystä, että sellaiselle hallitukselle, joka todellakin tällä tavalla hoitaa maan, valtion varoja, ei olisi myönnettävä ainoatakaan penniä, koska se ei kerran ymmärrä käyttää niitä sillä tavalla, kuin eduskunnan ja kansan tarkoitus on.

Tässä inventaariossa on vielä eräs epäselvä kohta. Täällä nimittäin on postiosotusvaroja 12 miljoonaa markkaa velkojen joukkoon luetuina. Minä en ainakaan käsitä — mahdollisesti jotkut muut eduskunnan jäsenet sen käsittävät — mistä hallitus on joutunut noin suureen postiosotusvelkaan. Mikäli minä tiedän tai on sanomalehdistä näkynyt, on se eräs vippaus, nimittäin sellainen, että Suomen postilaitos ei ole tällä kertaa velvollinen maksamaan Venäjän postilaitokselle postiosotuksia siitä syystä, että valtakunnan rahastoon on käytetty valtion käsillä olevat varat. Tulevaisuudessa se sitte maksetaan, joten tämä on ainoastaan sellainen pieni väliaikainen laina, mutta tietää kuitenkin sitä, että se menoerä on maksettava, koska se kerran on velkojen joukkoon otettu.

Tämä esitys — vaikkakin näin sangen ylimalkaisesti silmäiltynä — antaa todellakin sille valiokunnalle, johonka se lähetetään, paljo miettimisen aihetta. Mutta, kuten jo sanoin, se kuitenkin täytyisi olla selvää, että ne varat, mitkä suinkin voivat olla eduskunnan määrättyissä, olisi tällaiselta hallitukselta toistaiseksi ainakin kiellettävä, niin kauvan kunnes saadaan hallitus, joka osottaa edes jossain määrin kykenevänsä tai tahtovansa hoitaa valtion varoja sillä tavalla, kuin kansan eduskunta määrää.

Ed. Snellman: Tästä armollisesta esityksestä taaskin puuttuu määrärahaan esittäminen Kuopion läänissä olevien Kaavinjärven, Rikkaveden ja Juojärven yhdistämiseksi kanavalla Saimaan vesistöön. Minulle on tuntematonta, onko nykyinen Suomen senaatti korkeampaan paikkaan ehdottanut varoja myönnettäväksi tähän tarkoitukseen vai ei. Jos nykyinen hallitus olisi vähääkään ollut solidaarinen edelliselle hallitukselle ja maamme eduskunnalle, niin sen olisi pitänyt ehdottaa varoja tähän hankkeeseen, sillä edellinen hallitus viime vuonna ehdotti korkeimpaan paikkaan varoja myönnettäväksi tähän kanavataarkoitukseen. Ministerineuvoston laittoman sekaantumisen kautta ne oli poistettu. Sittemmin valtiovarainvaliokunnan ehdotuksesta eduskunta hyväksyi tätä vuotta varten mainittuun tarkoitukseen 200,000 markkaa. Se tunnetaan, että tie- ja vesirakennusten yllähallitus on Suomen senaatille ehdottanut tätä kanavahanketta varten vuodeksi 1911 600,000 markkaa, vaan nyt tämä 600,000 markan menoerä puuttuu tästä armollisesta esityksestä. Kunnioittaen pyydän ehdottaa, että arvoisa valtiovarainvaliokunta, mihin tämä esitys lähetettäne, osottaisi eduskunnalle antamassaan mietinnössä, samalla tavalla kuin viimeinenkin eduskunta, varoja Juojärven vesistön kanavoimista varten 600,000 markkaa vuodeksi 1911, joko valtion rahastosta tai kulkulaitosrahastosta tämän tärkeän hankkeen toteuttamiseksi. Tämä tärkeä kanavahanke on kauvan ollut vireillä ja se on senaatin toimesta perinpohjin tutkittu vuonna 1906 ja huomattu hyvin tärkeäksi Tuusniemen, Heinäveden, Kaavin, Kuusjärven ynnä muille kunnille, yleensä niiden taloudellisen aseman kohottamiseksi, siellä kun on suuria metsärikkaita seutuja, kuin myös tällä kanavahankkeella on mitä suurin merkitys koko maalle. Sillä niillä seuduilla, joita tämä kanava tulisi kulkemaan ja koskettelemaan, on viime vuosina tehty erittäin huomattavia ja arvokkaita vuolukivilöytöjä sekä arvokkaita malmilöytöjä. Kanavahankkeella tulisi olemaan mitä suurin taloudellinen merkitys laajalle maakunnalle ja suuri merkitys koko maalle.

Samalla lausun toivomuksenani arvoisalle valiokunnalle, että valiokunta senaatin kulkulaitostoimituskunnasta hankkisi tätä kanavahanketta koskevat asiakirjat, joista tarkemmin näkisi tämän hankkeen suuren merkityksen.

Ed. Homén: Yhdyn siihen, mitä edustaja Snellman on esittänyt. Kysymyksessä olevan Juojärven kanavan merkitys on suuri ja sen tarpeellisuus monta kertaa todistettu. Toivon, että valiokunta ottaa tämän asian huomioon.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi. Sen jälkeen armollinen esitys lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

3) Varojen osottamista kansakoululaitosta ynnä erinäisiä sivistystarkoituksia varten vuodeksi 1911

koskeva, viime täysi-istunnossa pöydälle pantu armollinen esitys n:o 12 esitetään.

Keskustelu:

Ed. Sohlberg: Vid genomläsandet af den föreliggande nådiga propositionen fäster man sig vid, att i slutet af densamma nämnas en hel del viktiga angelägenheter, för hvilka föregående landtdagar hafva beviljat understöd, men som enligt denna nådiga proposition icke mer kunna komma i åtnjutande däraf. Här nämnas föreläsningskurser, bibliotek i lands- och stadskommuner, beredande af sommarrekreation i sommarkolonier åt obemedlade folkskolebarn, folkbarntädgårdar, fattiga folkskole-elevers bespisning och beklädande, nykterhetsarbetets befrämjande, arbetareinstitut. För alla dessa olika ändamål beviljades af senaste landtdag anslag och man hade väntat att dessa anslag nu skulle blifvit beaktade i denna proposition. I stället heter det, att Hans Kejserliga Majestät visserligen funnit dessa ändamål behjärtansvärda och förtjänta af understöd, men att sådant icke nu kan komma i fråga på grund däraf, att de disponibla medlen icke tillåta detta. Särskilda af dessa anslag beviljades af senaste landtdag för första gången, andra af dessa anslag hafva redan flere gånger förekommit uti budgeten. Jag hoppas att statsutskottet äfven denna gång skall finna medel för att tillgodose de här förbisedda ändamålen. Genom särskilda petitioner hafva också en del af dessa anslagsfrågor redan blifvit till landtdagen öfverlämnade och kommit under behandling. För andra ändamål har man icke särskildt petitionerat om anslag emedan man äfven denna gång motsett deras upptagande i propositionen. Då de nu saknas här, står man inför en stor missräkning.

Jag vill särskildt påpeka anslaget för nykterhetsarbetets befrämjande, hvilket anslag redan

under flera år har utgått. 1908 års senare landtdag mottog en proposition, i hvilken detta anslag föreslogs till 20,000 mark. På grund af en till kulturutskottet inlämnad petition beviljade landtdagen 70,000 mark för ändamålet, förutsatt att statsinkomsterna därtill skulle förslå. Statsutskottet ansåg att summan kunde beviljas och landtdagen ingick till Hans Kejserliga Majestät med tillkännagifvande om, att landtdagen hade funnit för godt bevilja detta anslag. Senare afkortades emellertid på högre ort anslaget, som för år 1909 utgick med 20,000 mark. Då landtdagen år 1909 för andra gången var samlad, mottog densamma åter en nådig proposition, i hvilken för nykterhetsarbetet ingick en post på 20,000 mark. Statsutskottet behandlade frågan och införde ånyo en post af 70,000 mark, motiverande detta anslag med samma skäl, som tidigare hade kommit till synes uti kulturutskottets betänkande. Huru detta anslag kommer att utfalla är ännu okänt.

Emellertid stå vi nu inför det faktum, att nådiga propositionen rörande anslag för folkskoleväsendet och särskilda bildningsändamål icke alls beaktar det behof af understöd, som nykterhetsarbetet i vårt land har. Detta viktiga sociala arbete, som nu under många år åtnjutit understöd af allmänna medel, skulle sålunda komma i total afsaknad af understöd. Man kan väl säga, att det är ett arbete, som borde kunna bedrivas på frivillighetens väg och med enskilda uppförringar. Det är dock icke så. Arbetet är för stort och omfattas i allmänhet af de djupa leden i vårt land, hvilka icke hafva kapital till sitt förfogande. De inlägga sitt varma intresse i arbetet och utföra mycket olönadt arbete för att främja sin sak. Men organisationen behöfver medel för att vinna i kraft och för att kunna sammanhållas. De föreningar, »Rättiuden Ystävät», »Svenska Nykterhetsförbundet» och »Suomen opiskelevan nuorison raitiusliitto», som varit föreslagna till erhållande af det sammanlagda understödet af 70,000 mark, stå nu mer än någonsin i behof af detsamma, och jag uttalar därför den förhoppning, att statsutskottet nu, såsom tidigare, skall behjerta behofvet af understöd för detta arbete och söka finna utvägar för att, trots de många ändamål för hvilka statsinkomsterna nu tagas i anspråk, i budgeten upptaga samma anslag, som landtdagarna under de två föregående åren beviljat för nykterhetsarbetet.

Ed. Y. K. Yrjö-Koskinen: Esillä oleva armollinen esitys vaatii jonkun verran

evästystä, ei niin paljon sen johdosta, mitä se sisältää, vaan enemmän sen johdosta, mitä se ei sisällä.

Sitte kun siinä ensin on tehty selkoa eri tarpeista kansanopetuksen alalla ja ehdotettu rahamääriä niiden tyydyttämiseksi, mainitaan lopuksi koko joukko asioita, joiden kannattamiseen valtiovarain ei tällä kertaa katsota riittävän. Täällä on jo edellinen arvoisa puhuja luetellut nämä asiat ja lämpimästi niitä ja niiden kannattamista valtiovaroilla puoltanut, joten minun ei tarvitse enää ruveta samaa asiaa uudistamaan. Pyydän vain yhtyä siihen, mitä hän on lausunut ja sulkea nämä armollisen esityksen loppukohdassa esiintyvät asiat valtiovarainvaliokunnan erityiseen lämpimään huomioon.

Armollisen esityksen positiivisen puolen suhteen minä kuitenkin samalla tahtoisin tehdä pari huomautusta. Esityksen 8:s kohta puhuu apumaksuista kansakoulutalojen ja käsityöhuoneustojen rakentamiseen ja ehdottaa tähän tarkoitukseen 800,000 markkaa. Viime vuonna samaan tarkoitukseen oli käytettävänä 700,000 markkaa, ja niitä jaettaessa kävi selvästi näkyviin, että tämä summa oli aivan riittämätön olemassa olevan tarpeen tyydyttämiseksi. Koulutoimen Ylihallitus on jo parina vuonna puheena olevaan tarpeeseen ehdottanut otettavaksi yhden miljoonan, ja tahtomatta nyt tällä kertaa nimenomaan tätä ehdotusta uudistaa, pyytäisin kuitenkin valtiovarainvaliokunnan huomioon sulkea, eikö olisi mahdollista tätä summaa, 800,000 markkaa vielä tästäkin jonkun verran korottaa. Maalaiskuntain kannettavana on, niinkuin tiedetään, tätä nykyä tavattoman raskas taakka uusien kansakoulujen perustamisen ja kansakoulurakennusten aikaansaamisen johdosta. Ja valtion on täysi syy niin runsaalla kädellä kuin mahdollista käydä niitä auttamaan. Tämän toimenpiteen kautta sitä paitse paraiten ja voimakkaammin tasoitetaan tietä yleiselle oppivelvollisuudelle, joka nykyään on päiväjärjestyksessä.

Armollisen esityksen 15 kohtana esiintyy apumaksu koulutarpeiden ostoon maalaiskansakoulujen oppilaille. Täytyy myöntää, että tämän kohdan perustelu on hieman omituinen. Siinä sanotaan nimittäin, että vuoden 1908 valtiopäiville annetussa armollisessa esityksessä oli ehdotettu oppikirjain ostoon maalaiskansakoulujen oppilaille vuodeksi 1909 150,000 markan suuruinen määräraha tarkoituksessa, että siitä voitaisiin kunnille suorittaa 40 prosenttia niiden oppikirjain hinnasta, jotka kuntien kustannuksella hankittaisiin koulujen op-

pilaille luovutettaviksi. Mutta sitte lisätään, että Koulutoimen Ylihallituksen antaman ilmotuksen mukaan on kuitenkin mainitusta määrärahasta 1909 annettu 75 prosenttia ei ainoastaan hankittujen oppikirjain, vaan muidenkin koulutarpeiden hinnaksi. Tätä lukiessa voisi luulla, että mainittu prosenttimäärän korotus on hyvinkin omavaltaisesti pantu toimeen ilman, että hallitus siitä on tietänytkään. Täällä ei tarvitse osoittaa, että niin ei ole asianlaite. Mainitsemani seikka armollisessa esityksessä perustuneekin ainoastaan lausuntavirheeseen.

Sitä vastoin asiallinen virhe on siinä, mikä sitten seuraa armollisessa esityksessä, kun sanotaan, että mainitusta määrärahasta, siitä huolimatta, että prosenttimäärää nyt on korotettu 40:stä 75:een, on kuitenkin jäänyt jonkun verran säästöä vuodelta 1909. Asianlaite on kuitenkin sellainen, että koko tuo määräraha 150,000 markkaa on viime vuonna käytetty, ja vielä olisi tarvittu lisäksi 20,000 markkaa, jotta olisi voitu käsitellä kaikki ne anomukset, joita Koulutoimen Ylihallitukselle viime vuoden kuluessa saapui. Koulutoimen Ylihallitus onkin ehdottanut armolliseen esitykseen otettavaksi 300,000 markkaa tätä tarkoitusta varten, ja minä luulen varmaan, että paljon suurempi summa kuin 150,000 markkaa tulee tähän tarpeeseen ensi vuonna tarvittavaksi. Se järjestelmä, josta nyt on puhe, on varsinkin sitte kun prosenttimäärä kohotettiin 75:een, saavuttanut suurta kannatusta maassamme, niin että eduskunta saa olla valmiina kohottamaan tätä määrärahaa yhä suurempiin määriin, kenties ennen pitkää miljoonaan markkaan. Tällä kertaa ei tietysti kuitenkaan ole niin suuri määräraha tarpeen, mutta joka tapauksessa melkoinen korotus siihen summaan, joka armolliseen esitykseen on otettu.

Vieliä tahtoisin huomauttaa eräästä seikasta, johon kenties valtiovarainvaliokunnan aika ei salli kajoamaan, mutta joka enemmän tai myöhemmin on saatava järjestykseen. Se on kysymys saada kansakoulunopettajain palkan korotus niin järjestetyksi, että opettajat ilman haittaa voivat siirtyä maalta kaupunkiin ja päinvastoin. Tämä järjestely epäilemättä oikeastaan olisi ensin otettava armolliseen esitykseen, ja minä pidänkin hyvin mahdollisena, että valtiovarainvaliokunta ei siihen näin suoraan päättä ota kajotaksensa, mutta olen asiasta kuitenkin tahtonut mainita, koska se on niitä, jotka ensi tilassa ovat saatavat järjestetyiksi.

Ed. L ö t h m a n: Siihen aikaan kuin hallituksen taholta mietitään yhä uusia mahdollisia veroja vieraisiin tarkoituksiin, ei voi olla tuskaa, huolta ja vakavaa huomiota herättämättä se asiaintila, että kohdellaan erityisiä valistusasioita hyvin kylmäkiskoisesti, mikäli tästä puheenaolevasta armollisesta esityksestä voi päätää. Samallinen armollinen esitys viime vuodelta makaa sillä taholla lausuntoa hakemassa, ja kuitenkin näitä varoja tarvittaisiin mitä kipeimmästi. Ja nyt tästä armollisesta esityksestä, niinkuin tästä arvoisat edelliset puhujat ovat huomauttaneet, on jätetty pois tärkeitä määrärahoja. Siihen, mitä raittiusasian kannattamiseksi edustaja Sohlberg sanoi, pyydän lämpimästi yhtyä, samoin kuin edustaja Yrjö-Koskiseen.

Kuitenkin pyytäisin sanoa pari sanaa siitä, että tässä armollisessa esityksessä on myös jätetty pois järkiään määräraha kansantajuisten luentojen ylläpitämiseksi. Me tiedämme, että tuota tarkoitusta varten on myönnetty jo muutamia kertoja 50,000 markkaa yleisistä varoista, mutta että siitä viime vuonnakaan ei saatu kuin 25,000 markkaa ja tänä vuonna ei saatu penniäkään. Ja kuitenkin noilla varoilla on tehty hyvää työtä. Varojen käyttö on ollut uskottu sillä tavalla, että se takaa työn tulokset. Suomenkielisiin luentoisiin on käytetty näistä rahoista 21,000 ja ruotsinkielisiin 4,000 markkaa. Suomenkielisiä luentoja on näillä rahoilla pidetty viime vuonna 1,457 ja ruotsinkielisiä 223. Ympäri maata on näitä luentokursseja pidetty; erityiset valistusjärjestöt ovat niistä toimeenpanneet. Että tämä tärkeä määräraha, 50,000 markkaa, jonka valtiovarainvaliokunta viime vuonna osotti sanottua tarkoitusta varten, saisi siltä taholta kannatusta, sitä minä pyydän.

Niinikään mielestäni sietäisi sitä määrärahaa, mikä on tässä ehdotettu Suomen kansanopistolaitoksen kannattamiseksi, tarkistaa valtiovarainvaliokunnassa. Siellä on nimittäin tuo summa 281,000 markkaa. Kansanopistojen luku on kohonnut 41:een, eikä tässä ole otettu ensinkään kysymykseen sitä määrärahaa, minkä eduskunta on jo lausunut antamisen arvoiseksi, nimittäin määrärahaa varattomille kansanopiston oppilaille. Vuosina 1908 ja 1909 oli 21:n suomalaisen kansanopiston oppilasta tilattomien lapsia 25 prosenttia. Jos olisi varoja antaa apurahoja, niin tämä prosenttimäärä nousisi korkeammaksi, paljon korkeammaksi. Näistä oppilaista oli 22 prosenttia vapaaoppilaita ja 19,4 prosenttia sai apurahaa.

Minä pyytäisin ehdottaa asianomaiselle valiokunnalle, että se tarkistaisi kansanopistojen määrärahan siinä suhteessa kuin nykyinen kansanopistojen määrä on kohonnut, ja että se kohottaisi sitä ja nimenomaan myöntäisi apurahoja varattomille kansanopiston oppilaille.

Ed. Kallio: Sen jälkeen kuin pyysin puheenvuoroa, on edustaja Yrjö-Koskinen koskenut niihin kohtiin, joista aijoin huomauttaa sille valtiovarainvaliokunnan osastolle, joka tätä asiaa käsittelee. Tekee lannistavan vaikutuksen että samalla hetkellä kuin eduskunnan käsiteltävänä on sivistysvaliokunnan mietintö oppivelvollisuuskysymyksestä, jonka vuotuiset kustannukset nousevat lähes kaksinkertaisiksi, kuin mitä tässä esitetään, niin hallitus kohtelee jo tätäkin esitystä sellaisilla perusteilla kuin tämän esityksen 7 ja 8 sivulla ilmenee. Toivon, että valtiovarainvaliokunta ottaa nämä eduskunnan jo ennen päättämät asiat tähän mietintönsä ja myöskin tekee lisäyksiä niihin määrärahoihin, joista edustaja Yrjö-Koskinen täällä varemmin jo huomautti.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi. Sitten armollinen esitys lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

4) Kulkulaitosrahastoa vuodeksi 1911

koskeva armollinen esitys n:o 13, joka viime istunnossa pantiin pöydälle tähän istuntoon, esitetään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa että tämäkin armollinen esitys lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Jonas Castrén: Tahtoisin kiinnittää valtiovarainvaliokunnan ja samalla eduskunnan huomiota erääseen kohtaan käsillä olevassa armollisessa esityksessä. Mainittu kohta on mietinnön 6 sivulla. Sen otsakekirjoituksena on: »Muutosten toimeenpanemiseksi Suomen valtionrautateilla, jotta Venäjän liikkuva kalusto voisi kulkea Suomen radoilla». Tämän kohdan valaisemiseksi ensin lyhyt selitys. Kaksi vuotta sitten asetettiin venäläisestä alotteesta komitea, jossa oli puheenjohtajana Venäjän kulkulaitosministerin apulainen ja paitsi venäläisiä jäseniä myöskin Suomen Rautatiehallitus [edustettuna.] Mai-

nittu komitea oli saanut toimekseen tutkia, miten sellainen yhdysliikenne Suomen valtion rautateillä ja keisarikunnan rautateitten välillä voitaisiin aikaansaada, että Venäjän liikkuva kalusto voitaisiin käyttää Suomen rautateillä ja paljoko sellaisen yhdysliikkeen aikaansaaminen maksaisi. Komitea tuli siihen tulokseen että Venäjän tavaravaunujen kuljettamiseksi Suomen rautateillä vaadittaisiin muutostöitä 907,554 markan arvosta. Jos Venäjän matkustajavaunut tulisivat kulkemaan Suomen rautateillä tarvittaisiin tarpeellisten muutostöitten toimeenpanemiseksi hiukan päälle miljoonan markan nouseva summa. Venäjän 14 tonnisten veturien kulkeminen Suomen rautateillä kysyisi muutostöitä 45 miljoonan markan arvosta, joka summa vielä kasvaisi 5 miljoonalla, jos Venäjän vieläkin raskaampia vetureja käytettäisiin Suomen radoilla. Suomen Rautatiehallitus oli kuitenkin lähemmin harkittuaan asiaa, jalestapain tullut siihen tulokseen, että ne muutostyöt, jotka Venäjän tavaravaunujen esteetöntä kulkemista varten Suomen rautateillä olisivat toimeenpantavat, eivät kysyisikään 907,554 markan suuruisia summaa, kuten komiteassa oli laskettu, vaan ainoastaan 889,354 markkaa.

Joulukuun 8 päivänä 1909 lähetti Suomen nykyinen kenraalikuvernööri yhdysliikkeen aikaansaamista koskevassa asiassa näin kuuluvan kirjeen Suomen senaatille:

»Keisarilliselle Suomen Senaatille.

Kulkulaitosministeri on ilmoittanut minulle että ministerineuvoston istunnossa heinäkuun 20 päivänä 1907 pidetyissä neuvotteluissa, mitkä koskivat yhdysrataa keisarikunnan ja Suomen rautatieverkon välillä, on käynyt selville että on välttämätöntä, samalla kuin mainittu rata lopullisesti rakennetaan, määrätä välitön liike ilman uudesti kuormittamista näitten molempien verkkojen välille, mutta että Keisarillinen Suomen Senaatti on Suomen rautateitten rakenteellisen erikoisuuden vuoksi pannut epäilyksenalaiseksi tällaisen liikenteen järjestämisen mahdollisuuden ilman että Suomen rautateitten rakennetta melkoisesti muutetaan. Tämän johdosta katsottiin kulkulaitosministerin, ministerineuvoston puheenjohtajan, asianomaisten ministerien ja Suomen Suuriruhtinaanmaan ministerivaltiosihteerin yhteisestä päätöksestä välttämättömäksi kaikinpuolisen selvityksen saamiseksi siitä, onko mahdollista käyttää keisarikunnan rautateitten

liikkuvaa kalustoa Suomen rautateillä, muodostaa virastojen välinen komitea, jossa puheenjohtajana olisi kulkulaitosministerin apulainen. Tämän päätöksen mukaan muodostettu komitea on istunnoissaan helmikuun 18 ja 28 päivinä 1908 muun muassa tullut seuraaviin johtopäätöksiin. Lopullisen selvityksen saamiseksi junien laskemisesta sekä niistä toimenpiteistä, joihin olisi ryhdyttävä ennen kuin keisarikunnan normaalimallisia tavaravaunuja ja keisarikunnan kolmeakselisia höyryvetureja 18 tonnin painolla akselia kohti esteettömästi voidaan käyttää, olisi siltä varalta että käytännössä esiintyisi vaikeuksia näitten käytännölle sekä niitten menojen määrittämiseksi, joita vaadittaisiin astinlautojen poistamisen välttämiseksi keisarikunnan vaunuista ynnä niitten toimenpiteitten ja menojen määrittämiseksi, jotka ovat tarpeelliset keisarikunnan matkustajavaunujen ja raskaampien höyryveturien käyttämisen turvaamiseksi Suomen rautateillä hyödyllistä toimittaa kulkulaitos ja sotaministeriön sekä Keisarillisen Suomen Senaatin edustajista kokoonpannun komitean valvonnan alla kokeita keisarikunnan tavaravaunujen ja keisarikunnan liikkuvan kaluston gabaritien kuljettamisesta Suomen rautateillä sekä Suomen tavaravaunujen kuljettamisesta keisarikunnan rautateillä, ja olisi mainitulle komitealle annettava oikeus määrätä, onko puheenalaisia kokeita keisarikunnan vaunujen ja gabaritien kuljettamisesta tehtävä kaikilla tai ainoastaan muutamilla radoilla ja millä.

Tämän lausunnon johdosta muodostettu komitea on tarkastanut Suomen rautatieverkon ja muun muassa saanut selville, että uhraamalla 340,333 ruplaa (907,554 Suomen markkaa) asemaplatformujen ja siltojen uudistusrakennuksiin, lisäastinten laittamiseen Suomen nykyisiin matkustajavaunuihin sekä kaikenlaisiin muihin verrattain pieniin töihin on mahdollista käyttää Suomen rautateillä keisarikunnan tavaravaunuja sekä kolmeakselisia höyryvetureita 12 tonnin painolla akselia kohti, joissa savupiippu ei nouse korkeammalle kuin 4,9 metriä kiskon harjalta lukien, lukuunottamatta Seinäjoen—Nikolainkaupungin rataa, jolla savupiipun korkeus ei saa olla 4,8 metriä suurempi kiskon harjalta lukien. Tämän lisäksi on kulkulaitosministeri ilmoittanut, että sotilaviraston mielestä olisi yllämainituilla 340,333 ruplan töillä Suomen keisarikunnan rautateiden yhdistämistarkoitus nykyään täydelleen tyydytetty. Toivottava olisi vain, että itse työt toimitettaisiin mahdollisimman pian

odottamatta suunnitellun yhdistysradan rakentamista keisarikunnan ja Suomen rautateiden välillä, koska jo alotettujen toimenpiteiden vuoksi keisarikunnan liikkuvan kaluston laskeminen Suomen rautatieverkolle voidaan toimittaa ennen mainitun yhdysradan rakentamista.

Mainitun komitean työn tulokset on salaneuvos Ruchlov yhdessä Sotaministerin lausunnon kanssa esittänyt ministerineuvoston hyväksyttäväksi, joka istunnossaan marraskuun 3 päivänä 1909 on Kulkulaitosministerin ilmoituksen mukaan päättänyt valtuuttaa hänet ryhtymään neuvotteluihin Suomen kenraalikuvernöörin kanssa pyytääkseen Keisarillisen Suomen Senaatin välityksellä valtionrahastosta 340,333 ruplan (907,554 Suomen markan) ennakkomäärärahaa, jotta viipymättä voitaisiin ryhtyä Suomen rautateitten asemaplatformujen, siltojen uudistusrakennuksiin ynnä muihin komitean huomauttamiin töihin, ehdolla että tämä määrä korvattaisiin valtion rahastolle kulkulaitosrahaston varoista vuodelta 1911.

Ilmoittaen ylläkerrotusta pyydän Keisarillista Suomen Senaattia ryhtymään asianmukaisiin toimiin ministerineuvoston yllä selitetyn 340,333 ruplan (907,554 Suomen markan) suuruisen ennakkomäärärahan myöntämistä valtion rahastosta yllämainittuun tarkoitukseen koskevan päätöksen täyttämiseksi, ehdolla että tämä ennakkomaksu korvataan kulkulaitosrahaston varoista v. 1911.

Pyydän Keisarillista Suomen Senaattia mahdollisimman pian ilmoittamaan minulle, mitä asiassa seuraa.

Yleisesikunnan

kenraaliluutnantti Seyn.»

Tämän kenraalikuvernöörin ilmoituksen johdosta ryhtyi nykyinen senaatti, joka kuten tunnettu noudattaa kaikkia ylhäältäpäin tulevia laittomia käskyjä, pikaisiin toimenpiteisiin siitä, että kenraalikuvernöörin pyyntö tulisi toteutetuksi. Nykyinen senaatti esitti hallitsijalle myönnettäväksi varoja etumaksuna valtionrahastosta sillä ehdolla, että nämät korvattaisiin kulkulaitosrahastosta. Tämän etumaksun korvaamiseksi pyydetään nyt käsilläolevassa esityksessä eduskuntaa osoittamaan 899,354 markkaa kulkulaitosrahaston varoista otettavaksi huomioon kulkulaitosrahastolle vuodeksi 1911 tehtävän tulo- ja menoarvion menopuolelle.

Laajemmista selityksistä lieenee eduskunnan jäsenille selvää kuinka laitton ja Suomen oikeus-

järjestystä vastaan sotiva nykyisen senaatin puheenalainen menettely on ollut. Kulkulaitosrahaston varat, josta yhdysliikkeen aikaansaamiseksi tarvittava summa olisi suoritettava, ovat eduskunnan valvonnan ja päätännönalaisina, ja Suomen rautateitten menot suoritetaan kulkulaitosrahastosta.

Pyytäisin puolestani esittää, että valtiotavain valiokunta, johon tämän esitys tulee lähetettäväksi, ehdottaisi eduskunnalle puheenalaisen hallituksen esittämän määrärahan hylkäämistä ja poistamista 1911 vuoden tulo- ja menosäännöstä.

Niiden monien laittomien asetusten joukossa, joita nykyinen senaatti on empimättä julkaissut, on myöskin eräs 30 päivänä syyskuuta 1909 korkeimmassa paikassa hyväksytty, joka koskee vahvistettuja väliaikaisia määräyksiä siitä järjestyksestä, missä Venäjän kulkulaitosministerin on valvottava Suomen rautateiden liikettä.

Sanottu asetus sisältää 4 kohdassaan sellaisen säännöksen, että jos Venäjän kulkulaitosministeri on antanut joitakin Suomen rautateitä koskevia määräyksiä, joiden toimeenpanemiseksi kysytään rahavaroja, ovat sitä varten tarvittavat määrärahat otettavat seuraavan vuoden kulunkiarvioon. Kun mainittua laitonta asetusta senaatissa julkaisemista varten esitettiin, pani maan prokuraattori vastalauseensa sen julkaisemista vastaan, osottaen kuinka asetus sekä synnyltään että sisällöltään oli perustuslainvastainen. Sitä ei ollut Suomen ministerivaltiosihteeri vaan Keisarikunnan viranomaiset hallitsijalle esittäneet ja sen nojalla tulisivat viranomaiset, jotka eivät ole Suomen viranomaisia, saamaan virkatoimivallan Suomessa. Tästä huolimatta senaatti julkaisi puheenalaisen asetuksen, joka ei ainoastaan loukkaa Suomen perustuslakeja, mutta myöskin polkee Suomen eduskunnan oikeutta päättää Suomen valtiorautateista ja niitä varten kysymykseen tulevista määrärahoista. Sen nojalla on jo nimitetty venäläinen mies Suomen rautateitten tarkastajaksi. Sen ohella on, paitsi vastanimitettyä tarkastajaa täällä Suomessa oleva Venäjän sotajoukkojen kuljetuksen päällikkö, kreivi Kamensky esiintynyt Suomen rautatiehallituksessa vaatien itselleen oikeutta olla sen virka-asioita koskevissa keskusteluissa osallisena. Tämän vaatimuksen johdosta on Keisarillisen Senaatin Kulkulaitostoimituskunnan nykyinen päällikkö lähettänyt Suomen rautatiehallitukselle seuraavan kirjeen, joka on päivätty maaliskuun 7 päivänä tänä vuonna:

»Rautatiehallitukselle.

Sitte kuin Sotajoukkojen kuljetuksen päällikkö Kreivi Kamensky kirjelmässä Rautatiehallituksen Päätirehtöörille viimeksi kulu-neen helmikuun 8 päivästä, joka kirjelmä sittemmin on lähetetty allekirjoittaneelle kulkulaitostoimituskunnan päällikölle, Suomen Valtionrautateiden hallinnosta toukokuun 7 p:nä annetun armollisen asetuksen 2 kohdan säännöksen johdosta, oli ehdottanut asetettavaksi tulkin kääntämään venäjän kielelle ja venäjän kielestä lausuntoja Rautatiehallituksen kokouksissa ja Kulkulaitostoimituskunta oli kirjelmässä viimeksikulu-neen helmikuun 25 päivästä käskenyt Rautatiehallituksen toimituskunnalle antaa lausunnon tämän johdosta ynnä ehdotuksen niiksi toimenpiteiksi, joita oli tarpeen erinäisissä asetuksissa edellytetyn yhteistyön aikaansaamiseksi Rautatiehallituksen ja valtiorautateiden tarkastajan sekä sotajoukkojen kuljetuksen päällikön kesken, on Rautatiehallitus kirjelmässä maaliskuun 1 päivästä 1910 antanut lausunnon asiassa. Allekirjoittaneen, kulkulaitostoimituskunnan päällikön tekemästä esityksestä on Keisarillinen Senaatti asiaa tänään esiteltäessä nähnyt hyväksi määrätä, että Rautatiehallituksen tulee paikalla mainittua tarkoitusta varten asettaa sovelias tulkki, jonka palkkaamiseen tarpeelliset varat asetetaan Rautatiehallituksen käytettäväksi, sittenkuin Rautatiehallitus on ilmoittanut niiden määrän, minkä ohella Keisarillinen Senaatti on, koska tarkempia määräyksiä vielä ei ole annettu valtiorautateiden tarkastajan toiminnasta, havainnut että, samalla kun tämän maan asetuskokoelmassa n:o 8 tänä vuonna julkilausutussa Armollisimmin vahvistetussa Kulkulaitosministeriön toimitettavaa Suomen rautateiden valvontaa koskevassa Ministerineuvoston päätöksessä olevien määräysten pitää olla noudatettavina, niiden lähemmästä soveltamisesta on sovittava tarkastajan kanssa; minkä Kulkulaitostoimituskunta, Keisarillisen Senaatin päätöksen mukaisesti saa Rautatiehallituksen tiedoksi ja noudatettavaksi täten ilmoittaa. Kreivi Berg.»

En tahdo tässä tilaisuudessa ottaa lähemmin selittääkseni ja valaistakseni noiden kahden julkilukemani asiakirjain luonnetta ja laatua, vaan rajoitun kehoittamaan valtiotavainvaliokuntaa ottamaan puheenalaiset kirjelmät ynnä muut minun esittämäni seikat huomioon valmistaessaan eduskunnalle annettavaa mietintöä kulkulaitosrahastosta.

Ed. Paasikivi: Esillä olevaan armolliseen esitykseen on otettu määräraha, lähes 900,000 markkaa muutosten toimeenpanemiseksi Suomen valtorautateillä, jotta Venäjän liikkuva kalusto voisi kulkea Suomen radoilla, jota kohtaa edellinen puhuja kosketteli. Siten kysymys yhdysliikenteen toimeenpanemisesta Venäjän ja Suomen rautateiden välillä tulee nyt eduskunnan käsittelyn alaiseksi.

Minusta näyttää, että meidän maassamme on tässä asiassa, ehkä enemmän kuin olisi ollut todellista syytä, asetettu epäävälle kannalle. Selityksensä tämä seikka saapi kyllä siitä tavasta, jolla tätä yhdysliikenne- ja yhdysrata-asiaa on Venäjän puolelta ajettu. Jos olisi ryhdytty rauhallisesti ja sovinnollisesti asiasta keskustelemaan ja lojaalisesti annettu eduskunnan, valtiosäätyjen aikanaan, lausua siitä mielipiteensä säännöllisessä järjestyksessä, niin ehkä tämä asia olisi saatu selvitetyksi ilman niitä ristiriitoja, joita sekin nyt osaltansa on aiheuttanut. Minusta näyttää myöskin, että kun asiaa aikaisemmin on käsitelty, on tarkkojen numeroiden puute ollut omiansa saattamaan mielipiteet kääntymään toiseen suuntaan, kuin jos tiedot olisivat olleet tarkat ja täsmälliset.

On ensiksikin pelätty, että tällaisen yhdysliikenteen voimaannapaneminen tuottaisi Suomen valtiolle suuria menoja. Olisi tarpeen, niin luultiin, valmiilla rautateillä toimeenpanna muutoksia, jotka nousisivat hyvinkin suuriin summiin. Muistaakseni arvioitiin eräässäkin laskussa nämä menot nousevan noin 10 miljoonaa markkaan. Nytemmin on, niinkuin armollisessa esityksessäkin mainitaan, tehty tästä asiasta tarkkoja laskuja, ja tulos on ollut, että ne muutokset, jotka ovat tarpeen, jotta tavaraaunut, matkustajavaunut ja kevyet veturit voisivat kulkea Suomen rautateillä, vaatisivat noin kaksi miljoonaa markkaa lisämenoja, ja esityksessä mainitaan, että noin 900,000 markalla päästään siihen, että keisarikunnan tavaraaunuja ja kolmeakselisia kevyitä vetureita voidaan yleensä Suomen radoilla kuljettaa. On kyllä tutkimuksesta käynyt selville sekin, että jos Suomen rautatiet olisivat niin muutettavat, että Venäjän raskaat veturit voisivat täällä kulkea, niin nuo muutokset vaatisivat noin 45 miljoonaa markkaa lisämenoja. Sellainen summa tietysti olisi kovin suuri, mutta yhdysliikenteen toimeenpaneminen todellisuudessa tuskin niin suuria muutoksia sittenkään tulee tarvitsemaan.

Toiseksi on tässä asiassa lausuttu sellainen-

kin arvelu, että, jos yhdysliikenne tulisi voimaan, se tulisi haitallisesti vaikuttamaan meidän rautateittemme liikkuvan kaluston käyttämiseen, koska mahdollisesti suuri osa liikkuvaa kalustoa tulisi olemaan maan rajojen ulkopuolella ja sillä tavoin ei olisi käytettävissä omassa maassa. Asiantuntijat, mikäli minä ainakin olen ollut tilaisuudessa heidän kanssaan keskustelemaan, kuitenkin näkevät olevan sitä mieltä, että tällaiseen pelkoon ei olisi syytä. Jos taloudelliset olot ovat sellaiset kuin ne nyt toistaiseksi ovat, nimittäin että tuonti Venäjältä on suurempi kuin vienti sinne, niin arvatenkin Suomen radoilla ylipäänsä tulisi liikkumaan yhtä paljon venäläisiä vaunuja kuin päinvastoin. Teknillinen puoli, joka tässä tulee kysymykseen, nimittäin selvän pitämisen vaunuista, missä ne kulloinkin kulkevat, on jo yleisesti muissa maissa osottautunut mahdolliseksi järjestää.

Omasta puolestani luulen, että tällaisesta yhdysliikenteestä täytyisi olla myöskin Suomen elinkeinoelämälle etua. Ja jos katselee oloja, huomaa, että nykyaikana kaikkialla muissa maissa kehitys kulkee siihen, että missä raideleveys sen sallii, siellä yhdysliikenne eri maiden välillä yhä enemmän ja enemmän pannaan käytäntöön. Varsin kuvaavan esimerkin tarjoavat ne ponnistukset, joita viimeisinä vuosina on tehty Ruotsin ja Saksan välisen yhdysliikenteen aikaansaamiseksi. Siitä havaitaan, että sielläkin, missä laaja meri, 4—5 tunnin merimatka, erottaa toisen maan toisesta, siellä valmistetaan suuria laivoja ja lauttoja, joilla koko junat viedään toisesta maasta toiseen. Tunnettua myös on, että esimerkiksi Norjassa kulkee saksalaisia vaunuja, jotka sinne ovat tulleet Tanskan ja Ruotsin kautta, ja päinvastoin. Minusta näyttää sen vuoksi olevan sopusoinnussa yleisen kehityksen kanssa, jos Suomen ja Venäjänkin rautateiden välillä, joissa raideleveys on sama, aikoinansa yhdysliikenne tulisi toimeen.

Lisäksi tuntuu minusta, että sillä ajatuksella, joka Venäjän puolelta on tässä asiassa esiin tuotu, nimittäin että sotilaalliset, strategiset edut vaativat tällaista yhdysliikennettä, voi olla perää. Minusta näyttää, että tämä vaatimus on yksi niitä — sanoisiko — harvoja vaatimuksia, joita venäläis-suomalaisessa ristiriidassa Venäjän puolelta on esitetty joilla voi katsoa olevan asiallista pohjaa. Ja minun mielestäni tällaisia vaatimuksia, joilla on todellinen perustus, ei olisi syytä meidän puolelta ryhtyä asiallisesti vastustamaan.

Ed. Fränti: Tämän armollisen esityksen sivulla 9 esitetään, että rautatietutkimuksiin käytettäisiin vuonna 1911 50,000 markkaa, ja tämä ehdotus perustuu Tie ja Vesirakennusten ylihallituksen ehdotukseen.

Vuoden 1909 toisilla valtiopäivillä päätettiin anoa hallitukselta, että tähän tarkoitukseen käytettäisiin vuosittain 80,000 markkaa. Minä toivoisin, että valtiovarainvaliokunta, silloin kun tämä mietinnön kohta on esillä, muuttaisi sen siihen suuntaan, että rautatietutkimuksiin tulisi vuonna 1911 käytettäväksi 80,000 markkaa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi ja armollinen esitys lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

5) Suostunnan luontoisen pääoma- ja kuponkiveron suorittamista

koskeva, tähän istuntoon pöydälle pantu armollinen esitys n:o 14 esitetään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksesta valtiovarainvaliokuntaan.

6) Varain osottamista vuodeksi 1910 sotilasrahaston tulojen täyttämiseksi

koskeva armollinen esitys n:o 15, joka viime istunnossa pantiin pöydälle tähän istuntoon, esitetään ja ilmoitetaan, että puhemiesneuvosto ehdottaa tämänkin asian lähettämistä valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Pietinen: Joskin osaksi olen ollut tilaisuudessa valtiovarainvaliokunnassa ottamaan osaa töihin, niin en äsken laaditun työsuunnitelman perusteella pääse käsittelemään nyt esilläolevaa armollista esitystä. Rohkenen senvuoksi muutamalla minuutilla jatkaa tätä lähetekeskustelua.

Kun tämä armollinen esitys edellyttää, että viime lokakuun 7 päivänä annetun julistuksen mukaisesti tulisi Venäjän valtakunnanrahastoon sotilasverona siirtää nyt kuluvalta vuodelta 11 miljoonaa markkaa, mitkä varat Suomen sotilasrahastosta maksettaisiin, niin on tämä toimenpide osottautunut sellaiseksi, jossa jälleen on sivuutettu meidän eduskuntamme. Armollisessa esityksessä sanotaan, että 2 miljoonaa markkaa on jo tämän sotilasrahaston lukuun siirretty vuoden alussa ja varmaankaan ei olisi ollenkaan tämä kysymys tullut eduskunnan käsiteltäväksi, jos vain sotilasrahastossa

olisivat olleet nuo puuttuvatkin 9 miljoonaa markkaa.

Tämän siirron on Suomen maan kenraalikuvernööri, niinkuin täällä armollisessa esityksessä sanotaan, toimittanut, sopimalla Venäjän rahaministerin kanssa ja sotilasrahaston velaksi on tämä siirto tapahtunut. Kun siis ei Suomen kansan eduskunta ole päässyt tilaisuuteen määräämään nyt kysymyksessä olevan sotilasveron paljoutta eikä myöskään tutkimaan tarkoitusta, mihinkä Suomen valtion varat käytetään, tuntuu tämä ehuskunnan sivuuttaminen jälleen kysymykseltä, joka varmaankin on tämän armollisen esityksen johdosta saapa valtiovarainvaliokunnassa sellaisen käsittelyn, että eduskuntamme oikeudet tulevat täysin selvitettyiksi. Puuttuvat miljoonat — kaikkiaan 9 — olisivat nyt armollisen esityksen mukaan suoritettavat siten, että osaksi suostuntavaroja siirrettäisiin sotilasrahastoon 3,100,000 ja Suomen Pankin voittovaroista sitten 5,900,000.

Kun nyt, niinkuin tänä iltana on usein jo huomautettu, verotaakkaa uhataan hallituksen puolelta monessa muodossa korottaa, niin pysyvät siitä huolimatta valtion rahalaatikot tyhjinä eikä niistä tunnu liikenevän monta kertaa penniäkään niihin välttämättömiin tarpeisiin, joita Suomen kansan eduskunta olisi niihin tarkoituksiin tahtonut määrätä. On senvuoksi luonnollista, että kansan, joka odottaa uudistusten toimeenpanoa, katseet kääntyvät aina eduskuntaan päin, vaikkakin hallituksen huolenpito noiden rahojen käyttämisestä muihin meille vieraisiin tarkoituksiin on tehnyt nämä uudistukset tyhjiksi. Eduskunnan ei kuitenkaan ole hellitettävä, vaan yhä uudelleen koetettava saada korjatuksi valtion varojen hoidossa vallitsevat epäkohdat. Valtiovarainvaliokunnalle jää tehtäväksi osottaa, minkälaisessa suhteessa Suomen kansan eduskunta on sekä sotilasrahaston että valtion rahaston varojen määräämiseen nähden. Ymmärtääkseni armollinen esitys kokonaan on sellainen, ettei sen kohtaloksi voine tulla muu kuin ehdoton hylkääminen. Mutta tämä hylkääminen olisi sillä tavalla perusteltava, että nämä mainitsemani eduskunnan oikeudet siinä selvästi ja seikkaperäisesti tulisivat näytetyiksi.

Ed. Jonas Castrén: Eduskunnalla lienee vielä vereksessä muistissa lokakuun 7 päivänä 1909 annetun julistuskirjan sisältö. Tässä julistuskirjassa teki hallitsija tietäväksi että kysymys Suomen asujamiston suoritetta-

vasta asevelvollisuudesta on yleisvaltakunnallisiin kysymyksiin kuuluvana lopullisesti ratkaistava yleisvaltakunnallisessa lainsäädäntöjärjestyksessä. Julistuskirjassa ilmoitettiin niinkään että Suomen asukkaat toistaiseksi vapautetaan suorittamasta mieskohtaista asevelvollisuutta ja että sen sijaan Suomen valtiovarasto velvoitetaan Venäjän valtakunnan rahastoon suorittamaan vuotuisia rahamaksuja sotilastarpeisiin, joitten suuruuden kuitenkin vuotta kohti hallitsija oli vahvistanut ja määrännyt siinä armollisessa esityksessä, joka asiasta tuli jätettäväksi vuoden 1909 toisille valtiopäiville. Sanotussa esityksessä määrättiin sotilasmaksujen suuruus kummaltakin vuodelta, 1908 ja 1909, 10 miljoonaksi markaksi sekä sitä seuraavalta ajalta vuosittain 1 miljoonalla marvalla lisääntyväksi, kunnes maksu on noussut 20 miljoonaan markkaan, jossa määrässä seuraavilta vuosilta suoritettavat maksut tulisivat pysymään. Edelleen esityksessä ilmoitettiin, että puheena olevat maksut ovat suoritettavat vuosilta 1908 ja 1909 sotilasrahaston tuloista täydennettynä tätä varten valtiorahaston säästöillä, vuodelta 1910 sotilasrahaston tuloista, täydennettynä eduskunnan osottamalla varoilla sekä seuraavilta vuosilta viimeksimainitun rahaston tuloista täydennettynä erityisen veron tuottamilla varoilla, jonka veron säätämisestä armollinen esitys tulee annettavaksi, kuten jo on tapahtunut 1910 vuoden varsinaisille valtiopäiville.

Vuoden 1909 toisien valtiopäivien perustuslakivaliokunnan ehdotuksesta, joka asiasta antamassaan mietinnössä teki selkoa sekä julistuskirjan että esityksen perustuslainvastaisesta luonteesta, hylkäsi eduskunta esityksen. Samalla eduskunta lausui että aijottu sotilasvarojen suoritus vuosilta 1908 ja 1909 ei voinut laillisesti tapahtua ilman eduskunnan suostumusta. Vihdoin anoi eduskunta, että Keisarillinen Majesteetti suvaitsisi käskää ryhdyttäväksi tarpeellisiin toimenpiteisiin sotilaskysymyksen lopulliseksi ratkaisemiseksi perustuslaillisessa järjestyksessä.

Sen jälkeen kun vuoden 1909 toiset valtiopäivät täten hylkäsivät ennenmainitun armollisen esityksen on hylkäävien syitten lisäksi vielä ilmestynyt uusia asianhaaroja, jotka minun käsitykseni mukaan vaativat nyt eduskunnalle annetun armollisen esityksen sotilasmiljoonien suoritamisesta sisällä olevalta vuodelta ehdontonta hylkäämistä. Vastoin 1909 toisten valtiopäivien lausumaa mielipidettä on vuosilta 1908 ja 1909 yleisestä valtionrahastosta oman kä-

den oikeudella otettu kaksikymmentä miljoonaa markkaa. Edelleen on hallitsija hylännyt eduskunnan anomuksen sotilasasian lopullisesta ratkaisemisesta perustuslaillisessa järjestyksessä. Vihdoin on eduskunnalle jätetty esitys, jota seuraa ministerineuvoston puheenjohtajan ehdotus niiden Suomea koskevien lakien ja asetusten säätämisen järjestyksestä, joilla on yleisvaltakunnallinen merkitys. Mainitun Venäjän ministerineuvoston puheenjohtajan ehdotuksen toisessa kohdassa ilmoitetaan, että Suomen väestön asevelvollisuuden sekä myöskin muiden sotilastarpeita tarkoittavien velvollisuuksien suorittaminen riippuu Venäjän valtakunnan duuman ja Venäjän valtakunnan neuvoston päätöksestä. Asian näin ollen ei minun ymmärtääkseni voi tulla kysymykseen muu kuin esillä olevan armollisen esityksen hylkääminen. Rohkenen siis evästyksenä lausua, että valtiovarainvaliokunta eduskunnalle ehdottaisi, että esillä oleva armollinen esitys, jossa pyydetään eduskuntaa osottamaan yhdeksän miljoonaa markkaa Venäjän valtakunnan rahastoon siirrettäväksi, hylättäisiin.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi, jonka jälkeen armollinen esitys lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

7) Varojen osottamista sen lainamäärän takaisinmaksamiseksi, joka vuonna 1909 on siirretty valtiorahastosta suostuntarahastoon sen menojen suorittamiseksi

koskeva armollinen esitys n:o 16, joka täysistunnossa tämän kuun 26 päivänä pantiin pöydälle tähän istuntoon, esitetään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksesta valtiovarainvaliokuntaan.

8) Ehdotus Perintökaaren 9 luvun 1, 2, 4, 5 ja 7 §:n muuttamisesta.

Kolmannen käsittelyn alaiseksi esitetään armollisessa esityksessä n:o 1 eduskunnalle annettu, lakivaliokunnan mietinnössä n:o 1 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 2 valmistelevasti käsitelty ehdotus perintökaaren 9 luvun 1, 2, 4, 5 ja 7 §:n muuttamisesta.

Keskustelu:

Ed. Nyberg h: Sen johdosta, että on lausuttu epäilyksiä siitä, mitä tämän ehdotetun asetuksen johdatus sisältää, pyytäisin selostaa asiaa muutamilla sanoilla.

Tämä johdatus kuuluu näin: »Kumoamalla 1 päivänä maaliskuuta 1749 ja 10 päivänä joulukuuta 1756 annettujen kuninkaallisten asetusten sekä 24 päivänä heinäkuuta 1883 annetun keisarillisen asetuksen säännökset palkkioista sellaisista perunkirjoituksista ja perintöjaoista kaupungeissa, joita varten raastuvanoikeus määrää uskotut miehet, säädetään täten, että perintökaaren 9 luvun 1, 2, 4, 5 ja 7 § muutetaan näin kuuluviksi». Tässä mainittu 1883 vuoden asetus sisältää kaksi momenttia eli kappaletta. Ensimmäinen momentti määrää, että nämä puheenaolevat palkkiot taikka prosentit vastaisuudessa tulevat menemään kaupungin kassaan, ja määrää myöskin prosentimäärän. Toisessa momentissa taas säädetään: »Asianomaiset kaupungit ovat velvolliset tekemään ja hallitukselle vahvistettavaksi lähettämään ehdotuksia uudeksi palkkaus-säännöksi mainittuja virkamiehiä varten, nimittäin asianomaisia pormestareita ja raatimiehiä varten, ja ovat sekä nykyiset pormestarit ja raatimiehet sanotuissa kaupungeissa, niin kauvan kuin he viroissaan ovat, eivätkä muutettuihin palkkaetuihin tyydy, että myöskin heidän edustajansa, siksi kun uusi palkkaus-sääntö asianomaista kaupunkia varten on noudatettavaksi vahvistettu, oikeutetut vuotuisesti kaupungin kassasta palkan lisäksi saamaan kukin sen määrän, joksi hänen osuutensa puhealalaisista perunkirjoitus- ja jakoprosenteista nykyisten laskemis- ja jakamisperusteiden mukaan nousee.»

Lakivaliokunta ei tietysti ole tarkoittanut ehdottaa taikka matkaansaattaa mitään ennakkopäätöstä eduskunnan puolelta siitä, mikä oikeus on niillä pormestareilla ja raatimiehillä, jotka ehkä vielä elävät ja joilla olisi vuonna 1883 annetun asetuksen mukaan oikeus saada kantaa kaupungin kassasta niin suuri määrä kuin nämä perunkirjoitus ja jakoprosentit tekisivät mainitun voimassaolevan asetuksen mukaan. Että asianlaite on tällainen on valiokunnassa tapahtuneen keskustelun kautta, sen jälkeen kuin asia on täällä eduskunnassa käsitelty, myönnetty, mutta jotta asia tulisi vielä selvemmäksi, niin minä siihen nähden, että tätä johdatusta ei kolmannessa lukemisessa enää voi selventää, ehdottaisin, että perusteluihin tehtäisiin pieni muutos. Kuudennella sivulla valiokunnan mietinnössä sanotaan nimittäin: »Näin ollen ja kun edellämainittujen asetusten kumoaminen vain sikäli, kuin ne koskevat perunkirjoitusprosenttia, voisi saada aikaan epäselvyyttä, on Valiokunta muodostanut lakiehd-

dotuksen johdatuksen siten, että useinmainittujen asetusten määräykset sekä perunkirjoitus- että jakoprosentista kumotaan.» Ehdottaisin, että tämä lause muutettaisiin ja selvennettäisiin näin kuuluvaksi: »Näin ollen ja kun edellämainittujen asetusten kumoaminen vain sikäli, kuin ne koskevat perunkirjoituksista kaupungin kassaan maksettavaa prosenttia, voisi aikaansaada epäselvyyttä, on eduskunta muodostanut lakiehdotuksen johdatuksen siihen suuntaan, että 1749 ja 1756 vuosien asetuksen sekä 1883 vuoden asetuksen ensimmäisen momentin määräykset kaupungin kassaan maksettavista prosenteista, niin hyvin perunkirjoituksista kuin jakotoimituksista, kumotaan.»

Pyydän saada ehdottaa että eduskunta päättäisi tämän muutetun lauseen otettavaksi siihen alamaiseen vastaukseen, joka tulee tämän valiokunnan mietinnön johdosta tehtäväksi.

Ed. K o t o n e n: Kaikin puolin yhtyen ed. Nyberghin antamaan selitykseen kannatan hänen ehdotustaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Keskustelun kuluessa on ehdotettu muutos mietinnön perusteluihin. Minusta on itse asetusehdotus ensin otettava kolmannen käsittelyn alaiseksi ja vasta sen jälkeen käsiteltävä ed. Nyberghin tekemä muotosehdotus, jota ed. Kotonen on kannattanut.

Tällainen menettely hyväksytään.

P u h e m i e s: Eduskunta pysynee asiassa toisessa lukemisessa tekemässään päätöksessä?

Tähän vastataan myöntävästi.

P u h e m i e s: Tulee nyt esitettäväksi ed. Nyberghin muotosehdotus. Ed. Nybergh on ehdottanut sellaisen muutoksen että lakivaliokunnan mietinnön 6:n sivun 7:llä rivillä sanoilla: »Näin ollen ja kun» j. n. e. alkava lause muutettaisiin ja selvennettäisiin kuuluvaksi seuraavaisesti: »Näin ollen ja kun edellämainittujen asetusten kumoaminen vain sikäli, kuin ne koskevat perunkirjoituksista kaupungin kassaan maksettavaa prosenttia, voisi aikaansaada epäselvyyttä, on eduskunta muodostanut lakiehdotuksen johdatuksen siihen suuntaan, että 1749 ja 1756 vuosien asetusten sekä 1883 vuoden asetuksen ensimmäisen momentin määräykset

kaupungin kassaan maksettavista prosenteista niin hyvin perunkirjoituksista kuin jakotoimituksista kumotaan». Tulen nimittämään tätä ehdotusta ed. Nyberghin ehdotukseksi. Asiassa on siis äänestettävä.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy valiokunnan mietinnön perustelut sellaisenaan, äänestää »jaa»; jos »ei» voittaa on ed. Nyberghin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat ei-äänet voitolla, joten edustaja Nyberghin ehdotus siis on hyväksytty.

P u h e m i e s: Tämän asian kolmas käsittely on päättynyt; asia on loppuun käsitelty.

10) Suostuntaveroa mallasjuomien valmistamisesta

koskevan armollisen esityksen n:o 5 johdosta laadittu, tämän kuun 26 p:nä pöydälle pantu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 2 esitetään ensimmäistä käsittelyä varten.

P u h e m i e s: Pyydän huomauttaa, mitä asian esittämiseen tulee, että nyt esitetään ensimmäiseen käsittelyyn ainoastaan asetusehdotus, jota vastoin se valiokunnan mietinnön 10:llä sivulla oleva osa, joka koskee mallasverosuostunnan nettotulon arvioimista, tulee esitettäväksi vasta asetusehdotuksen kolmannen käsittelyn tapahduttua sen yhteydessä.

Keskustelu:

Ed. Kallio: Valtiovarainvaliokunta on toisen kerran ehdottanut mallasveron korotettavaksi 8 markkaan 10 kilolta maltaista, jotka käytetään väkevien mallasjuomien valmistamiseen. Tätä vastaan on tälläkin kerralla tehty vastalause, jossa, kuten hallituksen esityksessäkin, ehdotetaan vero asetettavaksi 4 markkaan 50 penniin 10 kilolta maltaista, jotka käytetään tähän tarkoitukseen. Ennen on tässä eduskunnassa aivan viimeisten tietojen mukaan, kuten kerrankin sanat kuuluivat, todistettu mahdottomaksi jo tuokin 4 markan 50 pennin vero ja koetettiin uskottaa eduskunnalle, että jos näin suuri vero asetetaan, niin tänne rupeavat tulvaamaan ulkomaalaiset mallasjuomat. Nyt ei enää kumminkaan näytä olevan ketään, joka uskoisi, että mainitun suuruinen vero voisi vaikuttaa tänne ulkolaista tuontia. Sitä vastoin valiokunnan ehdottaman 8 markan veron voi syyllä asettaa epäilyksen

alaiseksi, saisiko se aikaan mallasjuomien ulkoatuontia maahan. Käytäntö on kummin-kin jo osottanut, että sitä ei ole ruvettu tuomaan sen jälkeen kuin täällä mallasvero on korotettu, edes siinäkään määrässä kuin nekin, jotka asiaa alkuun ajoivat, aluksi pelkäsivät. Päinvastoin on täysi syy toivoa ja onkin jo saavutetuista kokemuksista havaittu, että tämän järjestelmän kautta saavutetaan juuri se mitä tarkoitetaan, oluen käytön vähene-minen.

Ulkomailta on tuotu tosin viime vuosina, sitte kun ruvettiin tätä mallasveroa korottamaan, jonkun verran enempi väkeviä mallasjuomia kuin edellisinä vuosina, mutta se on niin pieni määrä, että sitä ei voi sanoa tästä johtuneeksi, sillä meilläkin on nähtävästi niitä, jotka hinnoista huolimatta haluavat vähemmässä määrässä käyttää ulkomaalaisia tavaroita. Mietintö myöskin osottaa, että kotimainen valmistus on, sen jälkeen kun tätä veroa ruvettiin korottamaan, säännöllisesti vähentynyt. Nykyisestä korotuksesta ei toisin ole vielä paljoa kokemusta, varsinkin kun panimotehtailijoilla on ollut kylliksi otsaa käyttää kaikin tavoin hyväkseen sitä suostuntaselkkausta, joka oli täysin heidän pyrkimystensä mukainen. Valiokunnan mietinnön 7 sivulla kiinnitetään huomiota tähän seikkaan. Se on valitettava ilmiö ja voi pitää sangen merkillisenä asiana sitä, että sanomalehdistö on tästä asiasta verrattain vähän puhunut, ja kieltämättä se on ikävämpiä ja surullisimpia ilmiöitä, mitä voi ollakaan, että oman kansan keskuudessa nousee harkinnan perästä henkilöitä, jotka osottavat kerrassaan puuttuvaa arvontoa eduskunnan perustuslainmukaiselle verotusoikeudelle. Tarkoitan sitä keisarilliselle senaatille osoitettua anomusta viime joulukuun 13 päivästä, jossa Finska Bryggeriindustrieföreningen niminen yhdistys pyytää tämän senaatin toimenpidettä oikeuden suojelemiseksi peljättävän mallasjuomien maahan tuonnin aiheuttaman kilpailun johdosta. Minulla ei ole ollut tilaisuutta näihin asiakirjoihin ja tämän anomuksen sisältöön lähemmin tutustua, mutta sen verran viitataan siihen tässä mietinnössäkin, että täytyy pitää sangen valitettavana, että tällaista voi tapahtua. Tähän mainittuun yhdistykseen eivät kuulune kaikki maassa olevat oluttehtaat, mutta mietinnössä on mainittu, että suostuntaselkkausta näyttävät pyrkivän käyttämään hyväkseen muutkin. Tämä suostuntaselkkaus kaikkine seurauksineen tulee täällä vielä tämän istuntokauden aikana lähemmin puheen-

alaiseksi, joten en tässä yhteydessä tahdo siihen sen enempää huomiota kiinnittää. Omituista on, että tässäkin asiassa ne, jotka halveksivat eduskunnan perustuslainmukaista verotusoikeutta ja etsivät sameita syrjäiteitä, tulivat palkituiksi täten hankituilla etuuksilla, ja ne jotka eivät ryhtyneet myötävaikuttamaan tällaisten laittomien säädösten toimeenpanossa, ne saivat rangaistuksen.

Valiokunnan mietinnön 6 sivulla myös tehdään huomautuksia niistä puutteellisuuksista, joita oluen myynnin ja valmistuksen suhteen on ilmennyt. Kun tarkastaa sitä mallasmäärää, mikä muutamissa tehtaissa on rouhittu, niin huomaa, että ainakin 15 tehtaassa keskimäärin vuoden 1908 kuluessa on rouhittu ainoastaan 7,532 kiloa maltaita. Tämä mallasmäärä on niin vähäinen, että näiden tehtaiden ei mitenkään kannattaisi maksaa sitä vähintä veroa, joka viime valtiopäivillä oluttehtaista, määrättiin, nimittäin 10,000 markkaa. Täytyy siis olla joitakin muita etuuksia, joiden takia nämä pienet tehtailijat ovat vielä jatkaneet ammattiaan ja tällaisia etuuksia näkyvät aivan keinotekoisesti etsimällä etsivän muutamat näistä tehtaista. Näiden pienten tehtaiden joukossa on sellaisiakin, jotka eivät edes itse kauppavalmiiksi valmistaa olutta, sellainen tapahtuma on tullut julkisesti tunnetuksi Tampereella, jossa yhden osakeyhtiön hallussa on 5 eri tehdasta, jotka harjoittavat väkeväin mallasjuomain kauppaa ja saman yhtiön hallussa on myöskin 1 tehdas, joka harjoittaa miedomprien mallasjuomien kauppaa. Näistä viidestä tehtaasta, jotka valmistavat väkeviä mallasjuomia, todellisesti ainoastaan kaksi valmistaa kauppavalmiiksi olutta, nimittäin Pyynikin ja Iso-oluttehdas, jota vastoin kolmesta muusta, Mustalahden, Onkiniemen ja Näsijärven tehtaasta on todistettavasti vedetty tynnyreissä vierrettä Pyynikin tehtaalle, jossa se on valmistettu kauppavalmiiksi. Ja sieltä on sitten kuljetettu kaikkiin näihin myymälöihin samassa tehtaassa valmistettua olutta ja lyöty vain tarpeen mukaan eri tehtaiden leimat pullojen kylkeen. Niitä on leimattu kuten oikeudenkäynnissä on käynyt selville sekä sanottu tehtaalla että viety sieltä myöskin leimaamattomina ulos ja sittemmin senjälkeen leimattu. Onpa ilmennyt sellaistaikin, että sanotulta tehtaalta, minkä tehtaan olutta vaan on tilattu, on lyöty sen tehtaan leima kylkeen nähtävästi aivan samaan tavaraan ja näiden toisten tehtaiden myymälöissä on näin ollen myöty eri tehtaiden leimalla varustettua olutta.

Vähittäismyynti oikeudet ovat he kumminkin saaneet ainoastaan myydäksensä oman tehtaansa tavaraa. Kun kontrollööri siitä keinoittelusta selvän, niin hän on puuttunut asiaan ja tehnyt siitä muistutuksen. Hänen muistutuksensa johdosta merkkillistä kyllä, ehkä osakeyhtiön isännöitsijän toimesta, yli-kontrollööri antoi tälle asiaan sekaantuneelle kontrollöörille huomautuksen siitä ettei saisi asettaa epäilyksen alaisiksi näitä tehtailijoita! Saman osakeyhtiön hallussa kuten minä jo huomautin on vielä yksi miedomprien mallasjuomien tehdas, vaan senkin myymälässä on myöty ainakin 7 kuukautta senjälkeen kun se ilmoitti ryhtyneensä valmistamaan miedompia mallasjuomia, kuten on sanottu, tehtaan ennen valmistamia olvia, mutta kuten on todistettu, sekin on ollut valmistettua täällä ennen mainitulla Pyynikin tehtaalla. Jos tällainen menettely, jotta toisista tehtaista toisiin saa vapaasti vetää vierrettä, on mahdollista, niin mikä silloin estää ettei myöskin voisi vierrettä viedä sellaisesta tehtaasta, jossa valmistetaan miedompia mallasjuomia verovapaista maltaita. Selville ei ole tosin käynyt, onko tällaista tapahtunut, mutta kumminkin on syytä asettaa tarkastus ja valmistus niin ankaraksi, ettei tällaiseen ole edes epäilystä, sillä mikä estää näin ollen väärinkäytöksiä, jos vain tuollainen menettely katsotaan oikeutetuksi ja luvalliseksi. Yhtenä keinona tällaisten keinotekoisien oluttehtaiden tuhoamiseksi, jotka eivät itse valmistaa, mutta säilyttävät täten kapakaoikeudet itselleen, on se korkea vähin pohjavero, jonka eduskunta viimeisillä valtiopäivillä päätti. Ja sen takia näyttää olevan syytä se säilyttää yhä edelleenkin, sillä useat tehtaast ovat tämän johdosta lakanneet ja epäilemättä tulevat vielä monet lakkaamaan, kun laki on käytännössä pitemmän aikaa.

Toivon, että suuri valiokunta pysyttäisi tämän 10,000 markan pohjaveron ja myöskin tämän 8 markan veron 10 kilolta maltaita, joita käytetään väkevien mallasjuomien valmistamiseen. Kokemus näyttää jo, että korotetulla verolla kerta kerran perästä saavutetaan juuri se, mihinkä eduskunta on pyrkinyt, jotta verollisten mallasjuomien alkoholipitoisuus alenee, valmistusmäärä vähenee samalla kuin mietojen mallasjuomien käyttö enenee.

Ed. K i r v e s: Sen lisäksi mitä täällä edellinen puhuja huomautti oluttehtailijain anomuk-

sesta tässä mallasjuomasuostunta-asiassa pyydän minä esittää muutamia kohtia.

Nämä mainitut tehtailijat anoivat hallitukselta, että hallitus ryhtyisi suojaamaan heidän laillisia oikeuksiansa liian suurta verotusta vastaan sitäkin suuremmalla syyllä, koska korotus ei ole tapahtunut veron vaan elinkeinolle tuhoa tuottavassa tarkoituksessa. He esittivät hallitukselle pyynnön, joka kohdistuu seuraaviin lauselmiin: »Yllä esitetyn nojalla anomme me kunnioittaen, että Keisarillinen Senaatti ryhtyisi toimenpiteisiin, joihin Keisarillinen Senaatti laillisesti voi ryhtyä suojellaksensa meidän oikeuttamme maahan tuotavien mallasjuomain pelättävää kilpailua vastaan. Epätietoisina siitä menettelystä, johon tässä suhteessa laillisesti voi ryhtyä, emme ole tahtoneet esittää mitään lähemmin ilmoitettua toimenpidettä, jos ilman nyt hyväksyttyä mallasveroa siinä määrässä kuin se nousee korkeammaksi nykyään voimassa olevaa veroa ja mikäli vero on absoluuttisesti korkein, minkä me mahdollisesti voimme kantaa asettamatta teollisuutemme olemassaoloa vaaraan, olisi mainittu oikeusristiriita ja siitä seuraavat oikeusvaarat ehkä ratkaistu, ja ellei niin olemme pakotetut oikeuden käyntiin valtiota vastaan, jotta emme joutuisi kärsimään.» Tässä asiakirjassa mallasjuomatehtailijat pyytävät senaattia ryhtymään laillisiin toimenpiteisiin eduskunnan säätämää mallasjuomaverotusta vastaan! Mitkä ovat sitte nämä lailliset toimenpiteet, joihin nämä herrat pyytävät laillista senaattia? Olivatko ne semmoisia laillisia toimenpiteitä, joihin tämä senaatti ryhtyi näiden mallasjuomatehtailijain anomuksen johdosta? Sehän ei ehdottanut hyväksyttäväksi eduskunnan ehdottamaa mallasveroa, vaan poikkesi eduskunnan päätöksestä hyväksymällä alemman veron, tai toisin sanoen samanlaisen veron, jota nämä oluttehtailijat toivoivat ja jota he ovat hyväksenne käyttäneet. Ketkä sitte olivat nämä henkilöt, jotka ensiksi tekivät tämän anomuksen, ja kenenkä kautta tämä anomus tehtiin? Ehkä täällä meidän oikeistossamme perustuslailliset ryhmät paraiten tietävät tämän, kuitenkin oletan sen, kun minä mainitsen, että tämän asiakirjan on laatinut perustuslaillinen asianajotoimisto Fredrik Thuring, ja sen allekirjoittajat kai myöskin sangen läheisesti kuulunevat perustuslaillisiin herroihin. Tämä asiakirja on kirjoitettu Helsingissä 13 päivänä joulukuuta 1909 ja sen allekirjoittajat ovat Gösta Borg, C. H. Gröndahl, K. F. Grönvall, F. Poirier, K. G.

Dammert, W. Palmroth ja Märten Ekblom. (Vasemmistosta: Idel folkpartister. Puhemies: Ei saa häiritä.) Tämä asiakirja on semmoinen, joka puhuu surkeinta kieltä näiden herrojen perustuslaillisuudesta ja joka myöskin todistaa sen, että täällä sangen hyvin puhutaan perustuslaillisuudesta mutta käytännössä menään tekemisiin semmoisten viranomaisten kanssa, joista täällä valiokunnan mietinnössä mainitaan. Jos työväki näliissään kääntyy nykyisen hallituksen puoleen, silloin ollaan miehiä etupäässä perustuslaillisella taholla maalamaan, kuinka työväki ravaa senaatin rappuja, mutta ei oteta huomioon, että näitä pakottaa puute, kun taas heitä pakottaa omanvoitonpyynti ja taistelunhalu eduskunnan laillista verotusoikeutta vastaan. Tämä on esimerkki sellainen, jota ei saata jättää ikuistamatta tämän kamarin pöytäkirjoihin.

Vielä täällä edellinen puhuja huomautti niistä seikoista, joihin mallasjuomatehtailijat ovat turvautuneet, ja niistä väärinkäytöksistä, joita nykyään usein tapahtuu. Hän nimenomaan esitti muutamia kohtia Tampereen kaupungista. Kun viimeinen puhuja ei tehnyt selkoa niistä asiakirjoista, joiden nojalla hän puhui, pyydän minä hiukan täydentää hänen lausuntoaan näillä saatavissa olevilla asiakirjoilla. Valiokunta on kiinnittänyt huomiota sivulla 6 siihen seikkaan, että jos tahdotaan saada mallasjuomaveron vähänkään tarkoitustaan vastaavaksi, täytyy tarkastusta ehdottomasti tarkistaa, jottei väärinkäytöksiä voisi tapahtua. Väärinkäytöksistä, joita on tapahtunut, antavat tarkastuspöytäkirjat seuraavia lisätietoja:

»Koska useista huomautuksista huolimatta yhä edelleen vierre kuljetetaan keittämisen jälkeen pois tehtaalta jossakin muualla valmistettavaksi, varastoon pantavaksi ja kauppaan laskettavaksi, joten tarkastajalta riistetään mahdollisuus täyttää tehtävänsä tehtaan toiminnan silmälläpitämisessä, saada vapaasti ja kunnollisesti punnita vierrettä ja mitata se, tutkia ja mitata valmistettu juoma, valvoa myyntiä ynnä muuta, niinkuin asetuksessa säädetään niin ja koska sellainen menettely on kaikinpuolin katsottava lainvastaiseksi, pidän tarpeellisenä tehdä asiasta merkinnän tähän valmistuspäiväkirjaan.» Tämä on tapahtunut Tampereella.

Jos vielä katsomme toisia panimopöytäkirjoja, huomaamme, että edellinen puhuja oli vallan oikeassa. Täällä toisessa pöytäkirjassa mainitaan että, kun tarkastaja tuli tehtaaseen,

niin oli »osa vierteestä jo viety pois (minun käyntini oli 6 tai 7 aikana aamulla) ja loppuosa oli tynnyrissä valmiina. Sitä varten kysymyksen johdosta työmiehet ilmoittivat, että tunnetun tavan mukaan vierre viedään — tämä selostus koskee juuri niitä kohtia, joista nämä tarkastajat ovat saaneet muistutuksen — aamuisin heti sen laskettua jäähdytysastiasta Pyynikin panimolle, jossa se varsinaisesti valmistetaan juotavaksi juomaksi, siellä säilytetään ja sieltä lasketaan kauppaan. Kuten samaisista tapauksista edellisinä vuosina olen nytkin ehdottomasti sitä mieltä, että tällainen menettely valmistajain puolelta kaikinpuolin on lainvastainen teko. Varsinkin mitä tarkastukseen tulee, käy kerrassaan mahdottomaksi lain määräämällä tavalla silmälläpitää tehtaan toimintaa. Ensiksikin tarkastaja ei saa vapaasti ja kunnollisesti vierrettä punnituksi eikä mitatuksi, hänen velvollisuutensa kun ei suinkaan saata olla hakea sitä ulkopuolelta tehtaan piiriin, joka voisi olla mahdotontakin, koskapa valmistaja näin ollen voi viedä vierteen minne tahansa siitä tarkastajalle edes ilmoittamatta ja koskapa valmiin tuotteen hankkimista ja mitaamista sekä myynnin valvomista tarkastaja ei voi ajatellakaan, kun mitään valmistusta tuotetta tehtaalla ei ensinkään ole, merkitsen, että kaikista näistä seikoista huomautin tehtaalle.» Siellä siis luonnollisesti voidaan harjoittaa semmoista menettelytapaa, jota tarkastaja ei ole voinut estää. Sitte tarkastaja vielä mainitsee: »Ollessani tehtaalla tuotiin jälleen muualla valmistettua olutta (noin 500 pulloa, joukossa Santalahden pilsneriä) täällä omana tuotteena myytäväksi. Tämä menettely kuuluu jo kesällä tänä vuonna uudelleen otetun käytäntöön, mutta lienee viime aikoina, varsinkin marraskuusta alkaen, jolloin tehtaan oma varasto loppui, vierasta valmistetta myyntiä varten tänne tuotu suuret määrät. Koska sellainen menettely on katsottava laittomaksi päättäen jo siitä, että tarkastajan palkkio on asetettu riippuvaksi maltaiden kulutuksesta, niin panen asian merkille.»

Näitä panimopöytäkirjoja olisi täällä vielä useampiakin, mutta riittääkööt nämä tällä kertaa.

Nämä tällaiset seikat ovat saattaneet valtiokunnan ehdottamaan tarkastusviranomaisien säännösten tarkistamista ja niiden saattamista asetustenmukaiseen kuntoon. Mutta mikä on seurauksena näistä tarkastuspöytäkirjoissa olevista muistutuksista? Niistä on ollut seurauksena se, että ylitarkastaja Zilliacus, josta täällä

edellinen puhuja mainitsi, on antanut näille asianomaisille huomauttajille seuraavan määräyksen. Hän sanoo: »Samalla tahdon kehottaa teitä toimesanne kontrollöörinä välttämään epäluulon kautta panimomestaria kohtaan riitaantumasta hänen kanssaan. Tämän kautta tarkastus ainoastaan vaikeutuu ja te olette pakotettu tietojen saamista varten kääntymään hänen käskettävänä olevan henkilön puoleen, joka tietenkin loukkaa asianomaisia.» Tietysti tällainen loukkaa oluvalmistajia. »Ennenkuin voi kääntyä kyselyillä panimon työläisten puoleen, täytyy olla todisteita siitä, että verokavalluksia on siellä harjoitettu, taroituksella johtaa tarkastaja harhaan. Syytä tällaiseen otaksumiseen ei kuitenkaan ole, vaan täytyy otaksua, että panimomestari on toiminut hyvässä uskossa, silloinkin kun on ollut syytä muistutuksiin.»

Minä teen tässä kysymyksen, olisikohan tällä ylitarkastajalla mitään yhteyttä näitten oluttehtailijoiden kanssa? Minä asetan kyseenalaiseksi, olisikohan oluttehtailijoilla ollut häneen mitään vaikutusvaltaa, koska hän nähtävästi tässä ihan ilmeisesti ajaa oluttehtailijain asioita. (Puhemies koputtaa.) On ainakin huomautettu sitä seikkaa, että tämä tarkastaja on muun muassa tutkinut oluttehtailijoiden rahoilla ulkomailla kielto lakia ja julkaissut siitä teoksen. Minä en voi tietysti väittää sitä, onko hänellä tässä mitään yhteyttä, mutta tällaisen asiakirjain perusteella voidaan tämäkin panna kyseenalaiseksi. (Puhemies: Puhujan pitää välttää loukkausta!) Jaa, ei se ole luokaus, se on johtopäätös.

Tällaisista kieltä puhuvat ne asiakirjat, joita meillä on ollut nähtävänä.

Mutta mihin toimenpiteisiin eduskunta sitte ryhtyy näitten johdosta? Ryhtyykö se puolestaan laillisiin toimenpiteisiin vai jättääkö se nämä lailliset toimenpiteet nykyisen laillisen hallituksen tehtäväksi. On luonnollista, että eduskunta ei voi luopua verotusoikeudestaan siitä huolimatta, vaikka meillä perustuslaillisista perustuslaillisimmat ovat tehneet tällaisia kirjoituksia ja tällaisia tekeleitä, joiden edessä tulee Suomen kansa häpeämään vielä satojen vuosienkin perästä.

Valtiovarainvaliokunta lausuukin täällä mietintönsä sivulla 7 tällaisesta teosta paheksumisensa ja minun mielestäni se on siinä osunut aivan oikeaan. Kun nämä lailliset pyytävät senaattia ryhtymään laillisiin toimenpiteisiin, että tämä laillinen senaatti suojelisi heitä eduskunnan laitonta

verotusoikeutta vastaan, sehän on ironista, jos sen saa siksi nimittää. Eduskunnalla ei ole tämän mukaan laillista verotusoikeutta, mutta tällä hallituksella on laillinen oikeus suojata näitä oluttehtailijoita laillisesti eduskunnan säätämiä verotuksia vastaan. Voidaanko enää toivoa, että meillä päästäisiin jonkinlaiseenkaan yksimielisyyteen siitä, jos mallasjuomaselkkauksia vastaisuudessa satuisi tulemaan, ja onko näin ollen ihme, että osa meidän virkailijoistammekin nykyisen selkkauksen aikana menetteli niinkuin se menetteli! Tämä on ainoastaan merkille pantava sentähden, että meidän porvaripuolueemme yleensä aina ovat olleet sillä kannalla, että työväen ei milloinkaan sopisi kääntyä semmoisen hallituksen puoleen, he vaan aina saavat sen tehdä ja tarkoituksissa missä tahansa. Se on kaunista!

Minä muuten olen ollut sitä mieltä, että meidän ei olisi oikeastaan hyväksyttävä minikäänlaisia suostuntoja, ei edes mallasjuoma- ja viinaveroakaan, nekin rahat pitäisi jättää nykyiselle hallitukselle antamatta. Vaikkakin kohta tällaisilla keinoilla he pyrkivät näistä veroista vapautumaan, niin se ei minua sittenkään saata muuttamaan sitä kantaa, ettei pitäisi näitä veroja hallitukselle antaa. Mutta, kuten tunnettua, minä sentään muista syistä olen asettunut tämän valiokunnan mietinnön kannalle ja toivon, että suuri valiokunta sen hyväksyisi semmoisenaan.

Keskustelu ja asian ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneiksi ja asia menee suureen valiokuntaan.

11) Paloviinan valmistamisesta suoritettavaa veroa ja sanotun veron käyttämistä

koskevan armollisen esityksen n:o 4 johdosta laadittu, tämän kuun 26 päivän täysi-istunnossa pöydälle pantu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 3 esitetään siinä valmistelevasti käsitellyn asian ensimmäistä käsittelyä varten.

Puhemies: Tässä esitetään molemmat mietinnössä olevat asetusehdotukset ensimmäiseen käsittelyyn; jota vastoin mietinnön 7:llä sivulla oleva suostunnan arvioimista koskeva osa tulee esitettäväksi asian kolmannen käsittelyn tapahduttua, sen yhteydessä.

Keskustelu:

Ed. Virkkunen: Tämän mietinnön 2 sivulla on 1909 vuoden lopussa varastossa olevaa paloviinamäärää osottava luku virheellisesti ilmoitettu, jonka virheen oikaisu aiheuttaa puheenalaisen lauseen toisinmuodostamisen. Tämä numerovirhe, joka ei kuitenkaan millään tavalla vaikuta mietinnössä oleviin loppulaskelmiin, on huomattu niin myöhään, ettei ole uutta lause-ehdotusta voitu laatia. Siitä syystä täytyy tämän virheen oikaisun jäädä toiseen käsittelyyn.

Ed. Kairamo: Mietinnössä on tehty se poikkeus tähän asti tavallisesti käytetystä sanamuodosta, että paloviinavero on merkitty suoraan suostunnaksi. Niin on tapahtunut esimerkiksi ponnassa sivulla 6. Koska paloviinavero, jonka suuruus on eduskunnan määrättävä, kuitenkin luonteeltaan on toisenlainen kuin varsinaiset suostunnat, ei tällainen eri käsittelyiden yhdistäminen tunnu hyvin harkitulta. Vaikka asia kenties tässä yhteydessä ei ole erittäin tärkeä, lienee kuitenkin, ennenkuin mietintö menee suureen valiokuntaan, syytä mainita, että melkoinen vähemmistö valtiovarainvaliokunnassa on ollut sitä mieltä, että tällaiseen sanontatapaan ei olisi ollut aihetta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Asian ensimmäinen käsittely on päättynyt ja asia menee suureen valiokuntaan.

12) Pelikorttisuostuntaa

koskevan armollisen esityksen n:o 6 johdosta laadittu, viime istunnossa pöydälle pantu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 4 esitetään siinä valmistelevasti käsitellyn asian ensimmäistä käsittelyä varten.

Puhemies: Asia esitetään ensimmäiseen käsittelyyn, mikäli koskee siinä ensiksi mainittua osaa, jota vastoin arvioimisponsi jää kolmannen käsittelyn varaan.

Kun kukaan ei halua puheenvuoroa, niin asian ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia menee suureen valiokuntaan.

13) Suomen luotsilaitoksen ajotun uudestamuodostamisen sillensä jättämistä

koskevat ed. vapaaherra Wreden y. m. anomusehdotus n:o 133 ja ed. Liliuksen y. m. anomusehdotus n:o 133a esitetään; ja lausuvat silloin

Ed. W r e d e: Då förevarande petitionsmemorial är i tryck utdeladt och således bekant för kammarens ledamöter, behöfver jag icke uppläsa det i sin helhet. Jag vill endast nämna, att den under landtdagen inträffade händelse, som gifvit anledning till petitionsförslaget, består däri, att vid ryska marinministeriet en kommitté har nedsatts med uppgift att omorganisera det finska lotsverket i den riktning, att detta skulle förvandlas till ett ryskt ämbetsverk. Petitionsförslaget går ut därpå, att landtdagen ville hos Hans Kejserliga Majestät i underdånighet anhålla, att den ifrågavarande omgestaltningen af det finska lotsverket måtte få förfalla.

Jag ber att få tillägga några ord. Det är icke angenämt att väcka förslag om dylika petitioner för landtdagen, och kan icke vara angenämt för landtdagen att ingå med hemställningar utaf detta slag, hemställningar, hvilka innehålla begäran om skydd mot förslag, som gå ut på att i större eller mindre mån upphäfva Finlands grundlagsenliga rättigheter. Emellertid gifves det knappast för landtdagen något annat medel än detta, att protestera emot de oupphörliga attentat mot landets rätt, som på senaste tid gjorts, och att söka afvärja desamma. Och ehuru väl den fråga, hvartill förevarande petition hänför sig, hör till området af dem, hvilka omfattas af den allmänna petition rörande det politiska läget i landet, som vid landtdagens början inlämnades, så har frågan dock å andra sidan ansetts vara af den stora betydelse, att den skulle påkalla en särskild framställning från landtdagens sida. Det är därför som petitionens undertecknare, efter samråd med många andra landtdagsmän, beslutit att inlämna detta förslag. Jag anhåller om petitionsförslagets remiss till grundlagsutskottet.

Ed. Lilius: Koska tämäkin anomusehdotus on painettuna jaettu eduskunnan jäsenille, lienee tarpeetonta kokonaisuudessaan lukea sitä. Se päättyy seuraavaan ponteon: että eduskunta Keisarilliselta Majesteetilta alamaisuudessa anoi, että Suomen luotsilaitoksen

ajottu uudestaan järjestäminen saisi raueta. Ehdotan kunnioittaen, että anomusehdotus lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan.

Puheenvuoron saatuaan lausuvat vielä

Ed. A r a j ä r v i: Minun valitsijaini joukossa on huomattava osa maan luotseja. Minä tuntisin huonosti valitsijamiehiäni, ellen minä voisi todistaa, että joka ainoan luotsin omatunto on vakuutettu siitä, että heidän virkatoimintansa ei ole antanut aihetta kohdaltaan sellaiseen suunnitteluun, että he ilman muuta siirrettään Venäjän palvelukseen ja asetetaan Venäjän ministeristön alaisiksi, tai että he rikkoessaan tai erehtyessään toimitessaan pannaan syytteeeseen Venäjän merisotatuomioistuimessa. Ei liioin, että he kaikessa jäävät Venäjän meriministeristössä voimassaolevien asetusten ja määräysten alaisiksi.

Saatan myöskin vakuuttaa kohdaltani, että vaalipiirini merenkulun ja kaupanharjoittajat ovat ehdistetuin mielin jo oman ammattinsa kannalta seuranneet niitä oloja mullistavia toimenpiteitä, joita tässä puheenaolevat anomusehdotukset koskettelevat. Ei myöskään ole kuultu Suomen kanssa kauppaa harjoittavien ulkomaalaisten pienimmässäkään määrässä tuovan esiin sellaisia seikkoja, jotka aiheuttaisivat niin kuulumattomia toimenpiteitä, joihin Venäjän taholta nyt on ryhdytty. Päinvastoin.

Lopuksi tiedän niinkään, että se valtiollinen puolue, johon minulla on kunnia kuulua, katsoo sellaisten hankkeiden, joiden tarkoituksena on Suomen luotsilaitoksen kaikkine irtaimine ja kiinteine omaisuuksineen siirtäminen Venäjän meriministeristön haltuun, eittämättömästi loukkaavan maamme perustuslakeja, eikä olevan minkään käytännöllisen tarpeen vaatiman. Katsomme siis olevan täysin riittävän aiheen tämänluontoisten nyt käsittelynälaisten anomuksien tekoon. Yhdyn puolestani siihen, että ne lähetetään perustuslakivaliokuntaan valmistettaviksi.

Ed. H o m é n: Olen allekirjoittanut tämän anomusehdotuksen. Se uusi hyökkäysyritys maatamme kohtaan, josta anomusehdotuksessa puhutaan, on kauheinta laatua. Ehdotus meidän luotsi- ja majakkalaitoksemme muodostamisesta venäläiseksi virkalaitokseksi, Venäjän meriministeristön alaiseksi, loukkaa mitä syvimmin meidän perustuslakejamme ja meidän oikeuksiamme. Samalla koko tämä yritys on niin lyhytnäköinen, jos sen seurauksia ajatellaan, että se todellakin hämmästyttää.

Olen ollut tilaisuudessa niinä kahtenatoista vuotena, joina hydrograafisia tutkimuksia on toimitettu maassamme, matkustamaan ja tekemään havaintoja miltei jokaisella luotsilaitoksen laivalla. Olen jonkun verran oppinut tuntemaan tämän laitoksen tehtäviä, sekä oman koskemuksen että myöskin seurustelun ja keskustelun kautta.

Itsestään jokainen ymmärtää, kuinka vaikea ja samalla tärkeä luotsin tehtävä meidän vesistössämme on. Tämä työ on semmoinen että ei kukaan voi siihen pystyä, ellei ole lapsuudesta asti asunut rannikolla ja niillä seuduilla, joilla hänen tulee laivoja luotsata. Ikivanhoista ajoista onkin tämä luotsinvirka kulkenut isältä pojalle. Sotataakan asemesta ovat nämä rannikkolaiset olleet velvolliset ylläpitämään luotsausta ja mahdotonta onkin muulla tavalla saada taitavia luotseja kuin siten, että jo nuorukaiset, melkein lapset siihen tutustuvat isänsä oppilaina ja apulaisina. Kun on velvollisuus luotsata laivoja, joskin kaikki reimarit ovat poissa, niin ehkä vähän ymmärtää, kuinka vaikea tämä tehtävä on. Ken vähänkin merellä on liikkunut, on huomannut, mitenkä ilman vaihtuessa kaikki muuttuu, matkat, välit, etäisyydet näyttävät aivan toisenlaisilta. Silloin voi todellakin käsittää että ainoastaan se, joka on kasvanut, kauan oleskellut ja toiminut niillä paikoilla, joissa luotsaus tapahtuu, voi tulla toimeen ja olla varma kurssista, mikä on pidettävä.

Kun nyt yritetään saada muutos aikaan, joka luultavasti johtaisi siihen, että olisi hankittavista tahansa uusia miehiä näille paikoille, niin käsittää, minkälaiseksi tämä laitos muodostuisi ja minkälaiseksi se tärkeä työ, joka tarvitaan, tulisi. Mutta paitsi laivojen luotsaamista on luotseilla vielä erittäin vaikea ja tärkeä tehtävä, nimittäin reimarien asettaminen keväällä ja kesän alkupuolella. Suomen etelärannikolla on 4,000 reimaria. Niitten asettaminen kestää nykyään 2 à 3 viikkoa. Tätä työtä tehdään mitä suurimmalla vauhdilla ja kiireellä, ja kumminkin se kestää näin kauvan. Jos ei olisi kerrassaan tottuneita miehiä tähän, niin se kestäisi kentiesi kuinka kauvan ja tulos olisi kuitenkin aivan vaillinainen. Tämä on siksi tärkeä tehtävä että sitä pidetään osaksi vaikeimpana, ainakin jos tahtoo saada sen nopeasti suoritetuksi.

Luotsi- ja majakkalaitoksemme ei ole varsin pieni. Luotseja oli viime vuonna 1,003, vanhempia, nuorempia ja oppilaita. Luotsiasemia on 146. Paitsi sitä on olemassa 33 suurta ma-

jakkaa, joissa on vakinaista vartiota, 11 majakkalaivaa, 347 pienempää majakka- ja johtoloistoa, yhteensä siis 391 majakkaa. Vakinaisia majakkavartioita on 142, apulaisia 110. Laivoja 3 jäänmurtajaa ja 12 muuta laivaa. Vakinaista miehistöä on 230 henkeä, johon tulee vielä 52 miestä majakkalaivoilla. Keskushallituksessa ja muualla palvelee 16 virkamiestä, paitsi 17 upseeria ja luotsipiirin päällikköä. Viime vuosina on tapahtunut yksityisten alusten luotsauksia noin 14,000 vuodessa. Venäjän kruunun alusten luotsauksien luku on vaihdellut 1,000 ja 5,000 välillä. Tässä on suuri tehtävä.

Jos ajatellaan että koko tämä laitos muutettaisiin venäläiseksi virkalaitokseksi, niin kyllä tämä jokaisen suomalaisen sydämessä herättää kummallisia tunteita. Ja miksi tämä muutos? Etsiessään vastausta tähän kysymykseen, huomaa mitä laatua yritys on. Minkäänlaisista asiallista syytä tähän ei suinkaan ole. Päinvastoin on päivän selvää, että tämä laitos tulee monta kertaa huonommaksi ja että juuri ne, jotka nyt tahtovat saada siitä hyötyä Venäjän sotalaivastolle, pian tulevat huomaamaan, mikä paha siitä juuri heille itselleenkin tulee johtumaan. Miksi siis tätä yritetään? Se on vaan yksi niistä tempuista, jotka nyt kohdistetaan meidän maatamme vastaan. Se johtuu siitä ylimielisyydestä ja sanoisinko hävittämisenhalusta, joka tulee ilmi eri aloilla.

Kun ajattelee tätä asiaa, niin tulee mieleen vanha satu äidistä, joka kulki lapsineen ja jota susilauma ahdisti. Pelastaakseen muut lapsensa hän jätti yhden, mutta tämä ei auttanut pitkäksi ajaksi. Sudet repivät sen kohta ja tekivät uuden hyökkäyksen ja tällä tavalla hän kadotti kaikki lapsensa, toisen toisensa perästä. Nyt tehdään ensimmäinen tällainen hyökkäys meidän laitoksiamme vastaan. Mutta ei saa tapahtua, että me emme tekisi kaikkea voitavaamme pelastaaksemme tämän laitoksen, niitä kansalaisia, jotka siinä ovat palvelleet. Kun ajattelee sitä kovaa työtä, jota nämä luotsit tekevät ja jossa henkikin usein on vaarassa, niin käsittää velvollisuutemme tekemään puolestamme kaiken voitavamme heidän ja tämän laitoksen pelastamiseksi, joka samassa sisältää maamme pelastuksen suuresta vahingosta, suuresta taloudellisesta vahingosta.

Olen varma, että sekä valiokunta että eduskunta tekee kaiken voitavansa estääkseen sitä hävitystyötä, jota nyt yritetään meitä vastaan, onnistumasta.

Ed. Pykälä: Eduskunnan työaika lähennee loppuansa, mutta näyttää, että työtaakka päivä päivältä kasvaa. Tuoreessa muistissa ovat ne armolliset esitykset, jotka tänä iltana on eduskunnasta valiokuntaan lähetetty, jotka tulevat antamaan työtä ja huolta. Sen lisäksi tulee näyttämölle anomus, joka tässä esitetään. Se on yksi niitä anomuksia, joita Suomen kansan eduskunta ei voi jättää tekemättä, silloin kun se on tilaisuudessa olemaan koolla aikana, kun tuollainen isku kansamme kohtaloon lyödään. Jokainen valitsija kansan syvien pohjakerroksien alimpia piirejä myöten tähtää katseensa eduskuntaansa, voiko eduskunta tuollaisia iskuja torjua. Eduskunnan on tehtävä kaikki, minkä se voi tällaisessa tapauksessa, vaikka se ei veisi tuloksiinkaan, mutta se kuitenkin valmistaa kauniin lehden kansamme historiaan. Toiset puhujat ovat täällä jo sitä perustelleet siksi laajasti, ettei minun tarvitse lisätä muuta, kuin yhtyä siihen, mitä edelliset ovat sanoneet ja lisäksi vaan lausua muutama sana. Meidän täytyy ottaa huomioon maamme kauppa, joka 20 vuotta sitte oli niin vähäpätöinen, niin mitättömässä asemassa. Minä muistan, kun ensimmäisen kerran Murtaja tuli Helsingin rantaan, millä ilolla sitä kaikki työväen alimmatkin kerrokset ottivat vastaan ymmärtäen sen, että se tulee avaamaan maamme teollisuudelle ja kaupalle, sen maanviljelyksen tuotteille turvallisemman pääsyn maailman kauppakeskuksiin. Ennen pitkää tuli näkyviin, että siinä on osattu oikeaan. Se kykeni taistelemaan maamme pohjoisen luonnon ennen voittamattomiksi luultuja esteitä vastaan. Sen lisäksi nähtiin välttämättömäksi rakentaa toinen ja kolmas jäänmurtaja ja maamme kauppa-asema on muodostunut sellaiseksi, että se on aina auki maailman kauppakeskusten kanssa. Se on lisännyt maamme valtiollista ja kauppaluottoa ulkomailla ennen tuntemattomassa määrässä. Kaikki nämät miljoonia maksavat kaupпамme turvat ja taloudellinen tukemme siirtyisi nyt sellaisiin käsiin, jotka eivät tietystikään tulisi sitä maamme taloudellisen hyvinvoinnin kohottamiseksi käyttämään. Ei olisi mitään epäilystäkään, ettei kalliita jäänmurtajamme käytettäisi tykkanään toisiin tarkoituksiin, kuin mihin nyt käytetään, ja minkälaisessa kunnossa ja rapiotilassa ne silloin olisivat, kun ne tulisivat taistelemaan sen tarkoituksensa puolesta, mitä varten ne ovat rakennetut. On ollut pari kolme sellaista talvea, jolloin ei ole tarvinnut näyttää mihin ne pystyvät, mutta ei ole sanottu,

ettei lähempi tulevaisuus tarjoa niille tilaisuutta taaskin taistella meriliikkeen puolesta. Ei ole sanottu, ettei näitä vietäisi Vladivostokiin ynnä muihin talvisatamiin avuksi Venäjän rannikolla ja jätettäisi meidän kaupparamme turvattomaksi oman onnensa nojaan. Tässä on kysymys, johon Suomen kansaneduskunnan on kohdistettava kaikki se kyky, minkä se voi tässä asiassa tehdä. Me tiedämme että kansamme koettelemus on nyt siinä asteessa, jossa me voimme näyttää, voiko tätä anastussuunnitelmaa venäläinen byrokratiia panna täytäntöön vai ei.

Ed. Tokoi: Sosialidemokraattien taholla oli myöskin tarkoitus tästä asiasta tehdä jonkinlainen aloite. Senjälkeen kun saatiin tietää, että tästä oli aloite tehty, katsottiin eri aloitteen tekeminen siinä tarpeettomaksi, ja päätti ryhmä että se kaikissa niissä kohdissa, missä tämä anomus on tarkoitettu Suomen oikeuksien, itsenäisyyden, oikeudellisen ja taloudellisen aseman turvaamiseksi, voi kannattaa kaikilta näiltä osilta tällaista anomusta ja näin ollen tämä anomus kaikesta päättäen näyttää olevan eduskunnan yksimielinen tarkoitus ilman mitään soraääntä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi. Sen jälkeen anomusehdotukset n:o 133 ja 133a lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

14) Palkkaussäännön kumoamista tarkoittavat eduskuntaesitykset.

Kolmannen käsittelyn alaiseksi esitetään ed. Kaarneen eduskuntaesityksessä n:o 3 ja ed. Sillanpään y. m. eduskuntaesityksessä n:o 16 tehdyt työväenasianvaliokunnan mietinnössä n:o 2 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 4 valmistelevasti käsitellyt ehdotukset, jotka tarkoittavat lakia palkkaussäännön kumoamisesta.

Eduskunta pysyy asian toisessa käsittelyssä tämän kuun 26 päivänä tekemässään päätöksessä ja asian kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

15) Palkollisolojen uudestaan järjestämisestä

koskeva talousvaliokunnan mietintö n:o 3, joka tämän kuun 12 päivän täysi-istunnossa pää-

tettiin panna pöydälle siksi, kunnes palkkaus-säännön kumoamista tarkoittavissa eduskuntaesityksissä vireillepantu lainsäätämiskysymys olisi kolmannessa lukemisessa käsitelty, esitetään nyt siinä valmistelevasti käsiteltyjen ed. Latvalan y. m. anomusehdotuksen n:o 17, ed. Torpan y. m. anomusehdotuksen n:o 25 ja ed. Sillanpään y. m. anomusehdotuksen n:o 114 ainoata käsittelyä varten.

Puhemies: Ensin sallitaan yleiskeskustelu ja sitten tulen esittämään tämän anomusehdotuksen eri osittain, ensinnäkin sen osan, joka päättyy ponteen sivulla 2 ja sitten sen osan, joka päättyy ponteen sivulla 4.

Haluaako kukaan puheenvuoroa?

Koskei kukaan pyydä puhevuoroa yleiskeskustelua varten, niin minä esitän ensimmäisen osan, joka päättyy ponteen sivulla 2.

Kun ei kukaan tästäkään halua puhevuoroa, niin eduskunta hyväksynee tämän osan mietintöä?

Mietinnön alkuosa ja sivulla 2 oleva ponsi hyväksytään.

Esitetään loppuosa mietintöä, joka päättyy ponteen sivulla 4.

Keskustelu:

Ed. Sillanpää: Nykyaikana tunnustetaan jo aivan yleiseen että työntekijä on heikompi työnantajaa eikä siis kykene oikeuksiaan puoltamaan ja että työnantajat yleensä käyttävät valta-asemaansa väärin koettaen puristaa työntekijöiltä mahdollisimman paljon työtä voidaksensa saada sitä runsaamman ansion. Tämän tähden on suojeluslaki työntekijöille laadittu. Samoin on pidetty silmällä kansan sivistyksen kohoamista, jota varten on määrätty alin ikäraja sekä määrätty vielä isäntä pitämään huolta, että alaikäiset työntekijät ovat tilaisuudessa käymään koulua, jota varten työaika aina 18 ikävuoteen on rajoitettu visseiksi tunneiksi päivässä. Tässä ei ole ollut ainoana tekijänä työn epäterveellisyys, mutta myöskin työpäiväin pituus, jonka vuoksi se on alaikäisille määrätty paljon lyhemmäksi kuin täysi-ikäisille. Tämä periaate on jo meilläkin tunnustettu, sillä viime istuntokaudella hyväksytty suojeluslaki teollisuustyöväkeä varten on siitä pätevänä todisteena. Mutta vaikka nyt tunnustetaankin että työnantajan väärinkäytökset työntekijöitä kohtaan ovat pakottaneet edus-

kuntaa laatimaan lain, jossa ankarien sakkomääräyksien uhalla velvoitetaan työnantajaa pysymään kohtuuden rajoissa, niin samalla väitetään, että palvelijat, joista osa työskentelee samoilla työnantajilla, eivät tarvitse suojelumääräyksiä ja kumminkin on suuri osa palvelijoista suoraan isäntänsä elinkeinoapulaisia aivan samoin kuin teollisuustyöväestökin. Sellaisia ovat maanviljelyksen alalla, ravintola-, hotelli- ja kahvila-, sekä osa kotiteollisuusalallakin palvelevia. Kuka nyt uskoo että nämä samat työnantajat muuttuvat enkeleiksi siirryttyään kodin piiriin? Suurimpana tekijänä vastenmielisyydelle palkollisten suojeluslakiin nähden lieneekin se että silloin, jos palvelijoille säädettäisiin suojeluslaki, tulisi kodin pyhyys rikottua, koska toteuttamista pitäisi valvoa kodeissakin. Esillä olevassa anomuksessa on valiokunta kylläkin asettanut puoltavalle kannalle tilastollisen tutkimuksen toimeenpanemiseen nähden, mutta ei ole tahtonut tunnustaa, että suojeluslaki palkollisille olisi tarpeellinen, ei edes alimman ikärajan määrääminen, josta valiokunta sanoo, että puoltaessaan tutkimusta niin usein esiintyvä valitus alaikäisten käytöstä palvelukseen saataisiin todistetuksi. Valiokunta ei siis usko että alaikäisiä palveluksessa käytetään. Kun meillä yleensä ei uskalta mitään, jota ei ole ulkomailla koetettu, niin mainittakoon että esimerkiksi Saksassa on lailla kielletty käyttämästä alle 18 vuotiaita lapsia ravintoloissa ja anniskeluissa. Tyttöä alle 12 vuoden ei saa käyttää vieraitten palveluksessa. Laajempi kieltö tyttöjen käyttämiseen tarkoittaa heitä suojata niiltä siveellisyysvaaroilta, joita vieraan kanssa tekemisissä oleminen alaikäiseen voi vaikuttaa. Kuvaavata meikäläiselle katsantokannalle on lainvalmistelukunnan lausunto alimman ikärajan määräämisestä palkollisille. Se kuuluu: »Alaikäisiin nähden voitaisiin vielä panna kysymyksen alaiseksi eikö olisi tarpeellista säätää jotakin alinta ikämäärää, jota nuoremmat eivät saisi palkollisiksi ruveta, Joskin on myönnettävä, että aivan alaikäisiä henkilöitä pestattaessa voi esiintyä väärinkäytöksiä, näyttää kuitenkin toisaalta ne moniaat muodot, joissa palkollistyö esiintyy, tekevän tällaisten yleisten määräysten säätämisen mahdottomaksi. Ja ne syyt, jotka tekevät alaikäisten suojelemisen ammattityössä ja teollisuudessa tuiki tarpeelliseksi, eivät yleensä palkollistyössä ole olemassa. Usein on sitä palti alaikäisten palvelustoimi enemmän koulutukseksi katsottava kuin varsinaiseksi työksi». Tähän nähden ei lain-

valmistelukunta ole katsonut mahdolliseksi eikä edes tarpeelliseksikaan ehdottaa alaikäisiin palvelijoihin enemmän kuin alaikäisiin työntekijöihin nähden erityistä suojelussääntöä, vaan katsonut holhoojan valvonnan tässä suhteessa tarjoavan tarpeelliset takeet. Tanskassa on myöskin palkkaussääntöä alettu työväen vaatimuksesta tarkastaa ja siellä on vuonna 1905 asetettu komitea, joka nyt on saanut mietintönsä valmiiksi ja ehdottaa voimassa olevaa lakia kumottavaksi. Komitean 18 jäsenestä ehdottaa 6 nykyisen lain tilalle säädettäväksi suojelulaki palkollisille. Suojelulakiehdotuksessa, jonka nämä 6 komitean jäsentä ovat laatineet, on sanomalehtiutusten mukaan tarkkoja määräyksiä palvelijain asuntoloista, ravinnosta, palkanmaksusta, työajasta, vapaa-ajasta, juhlapäiväin vietosta ja niin edespäin. Tosin on meilläkin jo säätyvaltiopäivien aikana ainakin kerran yritetty suojelumääräysten tapaista alaikäisiin palkollisiin nähden ravintola-alalla. Vuonna 1897 valtiopäivillä tehtiin nimittäin eri säädyissä anomuksia, joissa ehdotettiin kiellettäväksi käyttämästä alaikäisiä palkollisia ravintolapalvelijoina. Anomus perustui yksinomaan siveellisiin vaurioihin. Talousvaliokunta, johon mainitut anomukset oli lähetetty, oli asiasta laatinut mitä ristiriitaisimman mietinnön. Siinä ensin todistellaan miten nuoriso, jos ei se pääse ravintolapalvelijoiksi ennen täysi-ikäisyyttään, oppii laiskaksi ja kun laiskuus on kaiken pahuuden äiti, kuten valiokunta sanoo, niin nämä nuoret turmeltuvat kuitenkin, koska ei heitä kodisakaan kyetä kasvattamaan, jonka johdosta valiokunta sanookin kyynillisesti: »Vaikkapa sen vuoksi ravintoloissa palveleminen nuorille henkilöille kieltämättä tarjoaa suurta houkutusta siveettömään elämään, niin on se joka tapauksessa tyhjäntoimittajaa parempi». Mutta vaikka valiokunta näin todistelee suojelumääräysten tarpeettomuutta, niin se lopulta, ihme kyllä, anoo, että hallitus antaisi asiasta esityksen, jonka mukaan ravintola- ja anniskelupaikkojen omistajaa kiellettäisiin liikkeessään pitämästä nuorukaisia tai tyttöjä, jotka eivät ole täyttäneet 21 vuotta. Siveellisen puolen tueksi on valiokunta ottanut myöskin terveydellisen, sanoen: »Ei liene mitään syytä epäillä, ettei terveydellisetkin seikat mainitun ikärajan määrääväksi tullessa pääsisi tarpeelliseen huomioon. Ikä ennen 18 ikävuotta on se, jolloin yöllinen valvominen tuottaa suurinta haittaa, nuorukaisen ruumis kun kasvaessaan ja vaurastuessaan kaipaakaan säännöllistä lyhentym-

mätöntä lepoa». Kun sitten elinkeinolakikomitea sai asian valmistaakseen, niin se antamassaan mietinnössä vuonna 1899, siis kaksi vuotta myöhemmin, selitti ei voidensa ottaa palkollisia koskevaa kysymystä käsitelläkseen siitä syystä, että ne eivät ole kauppa-apulaisia tai muita semmoisia vaan ainoastaan palvelijoita, joten niiden suojelusta ei voi sovelluttaa elinkeinolakiin. Mietinnössään sanoo komitea, että »koska moniaat puheenaolovaan ikäluokkaan kuuluvat henkilöt, jotka palvelevat ravintoloissa, niihin toimiin nähden, jotka niillä siellä on, on pikemmin luettava palkollisten kuin ammattiapulaisten luokkaan, säädökset siitä, mitä niiden suhteiden on vaarinoitava, eivät sovellu elinkeinolakiin otettaviksi. Sitä paitsi ja mitä itse asiaan tulee, on komitea sitä mieltä, että kokemus ei tue olettamista, jotta ravintolaliike, johon kaikenlainen väkijuoma-anniskelu on yhdistetty, saattaisi sen palveluksessa olevia nuoria apulaisia siveellisen vaurion alaisiksi». Komitea viittaa sitte ravintolapitosäännöksiin, jonka avulla se luulee saatavan todellisen suojeluksen aikaan. Johtavana lankana asian hylkäämisessä on siis se, ettei ole tarpeellista ottaa kysymystä tarkan käsittelyn alaiseksi, koska ne, jotka palvelevat ravintoloissa, ovat luettavat palkollisiin eikä ammattiapulaisiin.

Työväenasiainvaliokunta myöntää, että nekään alkeelliset suojelulain luonteiset säännökset eivät sovi otettaviksi uuteen työsuopimuslakiin, jonka yhteyteen eduskunta on päättänyt palkollislain yhdistettäväksi, mutta vaikka se tämän myöntää, niin ei se kumminkaan lausu olevan tarpeellista uudistaa näitä valiokunnankin mielestä alkeellisia säännöksiä, vaan jättää senkin riippumaan senaikuisesta mielipiteestä, jos se silloin katsotaan tarpeelliseksi. Mielestäni olisi eduskunnan heti asetettava selvälle kannalle, se tahtoo sanoa, tunnustettava palkollisille lain puolelta sama turva, kuin tunnustetaan teollisuusammattityöläisillekin, sillä eihän voitane väittää, että palveluksessa olevat paremmin kykenevät suojaamaan itseään kuin teollisuusalallaakaan olevat ja koska on lukemattomia kertoja todistettu, että työnantajat juuri oman hyödyn kannalta ovat pakottaneet työntekijöitä tekemään liian pitkiä työpäiviä sekä itaruudessaan antaneet työntekijöilleen asunnoksi kelpaamattomia epäterveellisiä huoneita asuttaviksi, jonka johdosta on ollut pakko säätää varsin ankarointa suojelulakeja työntekijäin turvaksi ja samanlaisia säännöksiä olisi siis saatava palvelijoillekin.

Edellä viitattuja näkökohtia silmälläpitäen ehdotan vastalauseita hyväksyttäväksi.

Ed. Granfelt: Reservanterna uti denna fråga och den föregående talarinnans, som fört deras talan, hafva återigen tillskrifvit utskottet motiv, som detta alls icke har anförut. Utskottet säger att uti den nuvarande legostadgan ingår en hel del bestämmelser af skyddslagsnatur, hvilka, ifall en sådan lag angående arbetsaftal, som den utskottet förordat, kommer till stånd, måste omarbetas, emedan de icke passa in i denna nya lag. Detta beror naturligtvis därpå, att de icke passa in i den nya lagen på grund af lagtekniska skäl. Den nya lagen är nämligen afsedd att handla uteslutande om arbetsaftalet såsom sådant, den gamla legostadgan däremot innehöll alla stadganden, som öfverhufvud gälla legohjonsförhållandet, både de som gälla aftalet och de som gälla legohjonen i allmänhet. Utskottet har ingalunda håller uttalat sig för att berörda skyddslagsstadganden särskildt skulle kräfvat reform. Tvärtom har utskottet förordat en undersökning huruvida en sådan reform är nödvändig, och hvad detta innebär borde ingalunda på något vis vara otydligt, då utskottet ju i slutet af sin motivering uttryckligen säger att den förordade undersökningen skulle »ega betydelse såsom utvisande, huruvida en genomgående reform af antydd skyddslagsstadgande kunde anses nödvändig äfvensom i sådant fall, i hvilken riktning en dylik reform borde komma att gå».

Går man nu sålunda och begär en undersökning i saken, så kan man naturligtvis icke samtidigt gå och anticipera resultatet af denna undersökning genom att begära en proposition, som går i en viss bestämd riktning. Det är på grund af detta enkla, logiska resonnemang, hvilket jag dock hoppas att flertalet här skall förstå, som jag ber att få förorda utskottets kläm till godkännande.

Ed. Kopila: Pyydän vaan saada kannattaa edustaja Sillanpään tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Valiokunnan mietintöä vastaan on edustaja Sillanpää edustaja Kopilan kannattamana puolustanut mietintöön liitettyä vastalauseita, joten siis on äänestettävä mietinnön ja vastalauseen välillä.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy valiokunnan mietinnön tässä kohden, äänestää »jaa»; jos »ei» voittaa, on vastalause hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 91 jaa- ja 80 ei-ääntä, valiokunnan mietintö siis on hyväksytty. Asia on loppuun käsitelty.

16) Oppivelvollisuus.

Esitetään tähän täysi-istuntoon pöydälle pannut sivistysvaliokunnan mietintö n:o 1 yleisen oppivelvollisuuden säätämistä ja sen täytäntöönpanoa koskevain eduskuntaesitysten johdosta sekä valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 5 yleisen oppivelvollisuuden säätämistä ja sen täytäntöönpanoa koskevain eduskuntaesitysten johdosta, mikäli ne koskevat kansakoululaitoksen kustannuksia ja otetaan ensimmäisen käsittelyyn ed. W. Jokisen y. m. eduskuntaesitykseen n:o 2 sekä ed. Soinisen ja ed. Käkikosken eduskuntaesityksiin n:o:t 11 ja 12 sisältyvät asetusehdotukset oppivelvollisuudesta ja kansakoululaitoksen kustannuksista sekä ed. Pennasen y. m. eduskuntaesitykseen n:o 7 ja ed. Kallion y. m. eduskuntaesitykseen n:o 8 sisältyvät ehdotukset oppivelvollisuuslaiksi.

Puhemies: Tässä on kolme eri asetusehdotusta, asetukset oppivelvollisuudesta, asetukset kansakoululaitoksen kustannuksista ja asetukset oikeudesta vapautukseen uskonnon opetuksesta. Ne esitään nyt kaikki ensimmäiseen lukemiseen.

Keskustelu:

Ed. Käkikoski: Raskaalta tuntuu tällä kertaa käydä oppivelvollisuuslakia kasittelemään, kun tietää, että korkeimmassa paikassa annetaan niin vähän arvoa Suomen eduskunnan päätöksille. Nykyisten valtiollisten olojen vallitessa ei voi torjua mielestään sitä ajatusta, että lienee melkein yhdentekevää, mitä eduskunta tässä asiassa päättää, koska parhaimmatkin ponnistuksemme voidaan korkeimmassa paikassa tehdä tyhjiksi. Mutta vaikka niinkin on, en sittenkään voi olla neljännen vastalauseen kannalla, jonka tekijäin mielestä ei eduskunnan aloite oppivelvollisuuden aikaansaamiseksi valtiollisista syistä ole suotava.

Jos hallitsijalla olisi perustuslakiemme mukaan oikeus hyväksyessään muuttaa eduskunnan päätöstä, silloin voisi ymmärtää arvoisien

vastalauseentekijöiden kantaa, sillä arveluttavaa todellakin olisi meidän täällä säätää oppivelvollisuus, jos vieraat saisivat määrätä esimerkiksi mitä meillä pitää opetettaman, mutta koska hallituksella sellaista valtaa ei lain mukaan ole, en voi ymmärtää siitä olevan vaaraa, että Suomen eduskunta vihdoinkin käsittelee loppuun tämän lain, joka nyt jo neljännen kerran on käynyt valiokunnan kiirastulessa.

Jos vieras tahtoo välttämättömästi meidän kansanopetustamme vahingoittaa, niin hän voi kyllä käydä siihen käsiksi ilman tätä oppivelvollisuuslakiakin. Mikäli voin käsittää, niin pahin, mikä tätä lakia voi kohdata, on, että se korkeammassa paikassa voidaan hylätä. Mutta niin ikävä kuin eduskunnan päätöksen hylkääminen meille olisikin, on se kuitenkin vähemmän arveluttavaa kuin eduskunnan oma hylkäävä päätös.

En rakasta kerskailua Europan edessä, mutta en myöskään saata ummistaa silmiäni siltä tosiasialta, että meidän kansamme on nyt tullut suurten sivistyskansojen huomion esineeksi sivistyskansana. Kun alituisen kuulee, kuinka korkea käsitys vierailta kansoilla on meidän sivistyksestämme, tuntuu masentavalta tietää, että me suomalaiset yhdessä itäisten naapureidemme kanssa olemme koko Europassa miltei ainoita kansoja, joilla ei vielä ole ajanmukaista oppivelvollisuuslakia, ja epäilemättä tekisi sivistyskansoihin hämmästyttävän ja masentavan vaikutuksen se sanoma, että Suomen eduskunta aikana, jolloin sivistyksen voimaa meillä tarvitaan enemmän kuin koskaan ennen, on hylännyt oppivelvollisuuslain.

Oppivelvollisuuslain hylkääminen olisi mielestäni miltei samaa kuin yleisen äänioikeuden hylkääminen. Sillä onhan tunnettu tosiasia, että yleinen äänioikeus voi olla kaksiteräinen miekka sellaisen kansan kädessä, jonka suurimmalla osalla ei vielä ole kansalaissivistyksen alkeitakaan. Ainoa keino tehdä yleinen äänioikeus omalle kansallemme ja ihmiskunnalle hedelmää tuottavaksi, on se, että me itse puolestamme teemme kaikki voitavamme oppivelvollisuuslain jouduttamiseksi. Jos laki Pietarissa hylätään, silloin olemme ainakin voittaneet sen, että historian lehdille voidaan piirtää tosiasiana, että Suomen kansa tahtoi itse katkaista tietämättömyyden kahleet ja valmistaa lapsilleen tilaisuuden valistuksen tuottamaan onneen, mutta tämän kunniaakkaan yrityksen tekivät mahdottomaksi vieraat voimat. Tästä syystä rohkenen kunnioittavimmin ehdottaa,

että eduskunta ja suuri valiokunta eivät ottaisi huomioon neljättä vastalauseetta, vaan käsittelevät esilläolevan mietinnön loppuun, säätäen puolestaan oppivelvollisuuslain valmiiksi.

Neljännen vastalauseen tekijät ehdottavat mietinnön hylättäväksi valtiollisista syistä. Mutta tiedän, että on olemassa toisiaakin syitä, joiden vuoksi laajat kansankerrokset maassamme pelkäävät oppivelvollisuutta. Pelätään, ettei kansamme voi kestää sen tuottamia taloudellisia rasituksia. Totta onkin, että etenkin 31 $\frac{1}{2}$ miljoonaan markkaan nousevat perustamiskustannukset näytävät pelottavilta, mutta kun ne jakautuvat 15 vuoden osalle, niin eihän kansakoulumenojen lisääntyminen ole sanottavasti suurempi eikä raskauttavampi kuin se on ollut viimeisten kymmenen vuoden kuluessa. Kansakoulutilastoa silmäillessämme huomaamme, että kansamme ilman oppivelvollisuuttakin joka vuosi perustaa keskimäärin yli 130 koulua ja noin 190 opettajapaikkaa. Varsinkin viimeisten neljän vuoden kuluessa on koulujen luku hämmästyttävästi kasvanut. Niinpä lukuvuosina 1907—08 perustettiin 145 uutta koulua ja 208 uutta opettajapaikkaa, 1908—09 125 uutta koulua ja 172 uutta opettajapaikkaa, ja tänä lukuvuotena viime tiistaina kouluylhallituksesta saamaini tietojen mukaan on jo ennätetty perustaa 133 uutta koulua ja 192 uutta opettajapaikkaa. Viime lukuvuonna lisääntyi oppilasten lukumäärä 8,991 oppilaalla. Jos koulujen ja opettajain lukumäärä edelleen näin nopeasti lisääntyy — ja kaikki merkit viittaavat siihen, että se on yhä lisääntymässä — silloin on 15 vuoden kuluessa vapaaehtoista tietä saatu koulujen määrä ja kustannukset jotenkin yhtä suuriksi kuin ne nousisivat oppivelvollisuuden voimassa ollessa. Lisäksi tulisi oppivelvollisuuden aikana sivistysvaliokunnan mietinnön mukaan ainoastaan alempaan kansakouluun menevät kustannukset. Mutta täytyyhän alempaa kansanopetusta jotenkuten muutenkin kustantaa ja sen lisäksi maksaa erikseen ainakin miljoona jatko-opetuksesta, jotenka se lisäkustannus, jonka oppivelvollisuuslain määräämä alkuopetus tuottaa, sittenkin tulee olemaan verrattain vähäinen. Tämän on sitovasti osottanut muiden muassa professori Soininen lausunnossaan 1908 toisilla valtiopäivillä lokakuun 6 päivän istunnossa.

Sanotaan, että koska Suomen kansa ilman oppivelvollisuuttakin perustaa näin paljon kouluja, mitä sitten teemme ollenkaan oppivelvollisuuslailla? Tällä lailla on kuitenkin se merkitys,

että se saattaa koulut täyteen oppilaita. Ilman oppivelvollisuuslakiakin saisimme paljon kouluja, mutta suuri osa lapsia jäisi juoksentelemaan pitkin katuja ja kujia. Oppivelvollisuuslaki sitävastoin pakottaa lapset kouluihin ja estää Suomen koulua tarpeettomasti uhraamasta rahojansa koulujen ylläpitämiseen. Tällaisiin tarpeettomiin uhrauksiin meidän kansamme todellakin on liian köyhä.

Täytyy valittaa, että professori Soininen nyt on sairauden takia estettynä olemasta mukana käsittelemässä oppivelvollisuuslakia. Minulla on ollut tilaisuus tiedustella hänen mielipidettään sivistysvaliokunnan mietinnöstä, ja saatan mainita, että hän on mietintöön yleensä tyytyväinen. Hän lausui erityisesti ilonsa siitä, että sivistysvaliokunta ei oppivelvollisuuslain 7 §:n suhteen ole asettunut edustaja Kallion eduskuntaesityksen kannalle, vaan on hyväksynyt sen järjestelmän, jonka mukaan ylemmällä ja alemmalla kansakoululla on oleva eri opettajat. Professori Soinisen, kuten minunkin varma vakaumus on, että jos edustaja Kallion eduskuntaesityksen ja kolmannen vastalauseen kannalle asetuttaisiin, astuttaisiin vaarallinen taka-askele, joka tuottaisi korvaamattoman vahingon meidän etevälle kansakoululaitoksellemme ja vaikuttaisi sen, ettei oppivelvollisuudesta tulisi olemaan läheskään sitä hyötyä kuin mitä sillä on tarkoitettu.

Kun sanoin, että professori Soinisen mielestä yleensä mietintö on onnistunut, en tarkoittanut sillä, että hän olisi kaikkia yksityiskohtia siinä hyväksynyt. Niinpä esimerkiksi hänen mielestään oli vähemmän harkittu se valiokunnan ehdotus, että n u h t e e t t o m u u t t a ei vaadittaisi opettajalta palkan korotuksen ehtona. Tässä kohdassa olen minäkin, kun varajäsenenä olin ensimmäisessä käsittelyssä mukana, ollut toisella kannalla kuin valiokunnan enemmistö.

Arin kohta mietinnössä, sen todellinen suuri heikkous, on professori Soinisen mielestä se oppivelvollisuuslakiin ehdotettu v a l i a i k a i n e n l a k i, jossa vanhemmille myönnetään oikeus ottaa lapsensa pois uskonnonopetustunneilta. Koska minun vakaumukseni tässä on täydelleen sama kuin hänenkin, ja koska olen hänen kanssaan allekirjoittanut oppivelvollisuuslain esityksen, ja koska vielä lisäksi en varajäsenenä ollut tilaisuudessa allekirjoittamaan vastalauseita sitä poikkeusehdotusta vastaan, katson velvollisuudekseni tässä lausua, että jos valiokunnan enemmistön kanta uskonnonopetuskysymyksessä hyväksytään, on kan-

sakoulun opetuksen sisällykseen tehty aukko, jota ei millään saateta täyttää.

Valiokunnan enemmistö asettui tässä sille rajattoman yksilönvapauden kannalle, joka on ristiriidassa koko nykyisen yhteiskuntajärjestyksen kanssa. Eiväthän vanhemmat muissaakaan, eivät edes vähemmän tärkeissäkään asioissa saa menetellä lastensa suhteen ihan niinkuin he itse tahtovat. Täytyyhän heidän alistua esimerkiksi rokotuspakon alaisiksi, noudattaa muitakin terveyssääntöjä ja pitää huolta siitä, että lapsi opetetaan lukemaan. Onhan itse oppivelvollisuuslakikin pakko, joka rajoittaa sanomattoman suuressa määrässä vanhempain määräysvaltaa, mutta vanhempain täytyy alistua pakon alle, jos lasten ja yhteiskunnan etu sitä kerran vaatii. Ja yhteiskunnan edun kannalta ei ole läheskään yhdentekevää, saavatko lapset uskonnonopetusta vai eivät, sillä ei ole mitään, mikä siinä määrässä hillitsee yhteiskuntaa hajoittavia himoja ja tuhoa tuottavaa itsekkäisyyttä kuin kriittilliseellinen elämäncatsomus. Se yhteiskunta, joka ei pidä huolta siitä, että sen vastaiset jäsenet saavat kristilliseellisen kasvatuksen, kasvattaa kuolettavia voimia omassa keskuudessaan.

Siitä syystä on varma vakaumukseni, että kun uskonnonvapauslaki vastaisuudessa säädetään, ei se voi jättää lasten uskonnonopetusta siinä määrässä vanhempien mielivallan varaan kuin valiokunnan enemmistön ehdottama poikkeuslaki, vaan sen täytyy sisältää jonkunmoisia säännöksiä, jotka ollen uskonnonvapauslaatin kanssa sopusoinnussa kuitenkin antavat yhteiskunnalle takeita lasten uskonnollisesta kasvatuksesta. Mutta jos säädetään tällainen poikkeuslaki kuin valiokunnan ehdottama on, niin ennättää meidän maassamme kasvaa suuri joukko lapsia, jotka jäävät uskonnonopetusta vaille. Tämän en luule johtuvan niin paljoa siitä, että aivan suuri luku vanhempia todellakin tuntisi tarvetta saada tällaista vapautta, mutta kun tämäntapainen poikkeuslaki kerran säädetään, niin silloin se tarve tekemällä tehdään, sillä silloin kaiken maailman agitaattorit hyökkäävät kouluun pantavien lasten koteihin ja yllyttävät vanhempia ottamaan lapsensa pois uskontotunneilta.

Sanotaan, että vanhemmat voivat itse pitää huolen lastensa uskonnonopetuksesta. Kyllähän se tietysti kuuluu vanhempain luonnollisiin tehtäviin, ja ennen, kun ei kouluja ollut, vanhemmat tosiaankin paremmin pitivät siitä

huolta ja myös paremmin osasivat sekä opettaa lapsiaan lukemaan että myös antaa heille kristinuskon opetuksen alkeita. Mutta nyt, kun koulut ovat yleisiä maaseudulla, niinkuin kaupungeissakin, vanhemmat ovat jättäneet tämän velvollisuuden koulun niskoille, ja tuskinpa heillä siihen enää on halua taikka kykyäkään. Jos siis nyt tosiaankin tällainen vapaus vanhemmille annettaisiin ottaa lapsensa pois uskontotunneilta, niin heidän uskonnonopetuksensa jäisi jotenkin tuuliajolle. Oikeassa ovat tosiaankin toisen vastalauseen tekijät sanoesansa että »mainittu säännös, jos se hyväksytään, järjestää asian toistaiseksi aivan samalle kannalle kuin jos uskonto olisi poistettu oppivelvollisuuden piiriin kuuluvien aineitten luettelosta». Mutta millä kannalla on sen ihmisen sivistys, joka ei ole saanut uskonnonopetusta, siitä lausuu äskettäin kuollut etevä saksalainen filosofi professori Friedrich Paulsen etevässä teoksessaan saksalaisen opetustoimen historiasta mieleenpantavia ajatuksia. Raamatun merkityksestä hän lausuu: »Raamattu sekä sisällyksen että muodon puolesta on maailman kirja, jolla ei ole vertaista. Ei voi olla kansan opettajalle mitään kirjateosta, joka sen korvaisi ja joka tarjoisi hänelle niin suuren avun nuorison kasvattamisessa inhimillisiä, siveellisiä arvoja ymmärtämään.» Ja hän sanoo edelleen: »Asettukaa uskonnon suhteen mille kannalle tahansa, niin ei missään tapauksessa voi olla epäilystä siitä, että se on ollut tärkeä, ehkäpä tärkein osa ihmiskunnan historiallisesta elämän sisällyksestä. Ja vaikkapa tuon tuostakin on se julistettu yli aikansa eläneeksi, niin se on sängen huomattava aines meidän henkisessä elämässämme. Sen vaikutukset huomataan kaikkialla ihmiskunnan historiassa. Kristillisuus, kristinuskko ja kristillinen elämäntähtäys läpitunkevat kaikkialla läsnäolevana elämänhenkenä koko länsimaisen maailman. Taiteessa, runoudessa, rakennustaiteessa, musiikissa, filosofiassa ja muissa tieteissä me tapamme joka askeleella kristinuskon kaikkialla läsnä olevana elämän sisällyksenä. Ei tänäkään päivänä voi kukaan mennä sen ohitse määräämättä suhdettaan siihen, sitä joko hyväksymättä tai kieltämättä. Uskonnon vastustaminen useinkin on todistuksena siitä että sen arvo tunnustetaan suureksi. Ja samoin on kristinuskko kautta aikojen joka kohdassa vaikuttanut Europan kansojen valtiolliseen historiaan aina ensimmäisen frankilaiskuninkaan kääntymisestä ja Kaarle Suuren kruunauksesta noihin suuriin maallisen ja hengellisen

vallan välisiin taisteluihin, jotka täyttävät keskiajan historian ja samoin uskonpuhdistuksesta Ranskan vallankumoukseen ja nykyisen Saksan kulttuuritaisteluun. Ei ole historiallisten tapausten tantereella sormen leveyden alaa, joka ei olisi kristinuskon ja kirkon vaikutuksen alaisena. Koulun tarkoituksena on opettaa nuorisoa tuntemaan sitä maailmaa, jossa sen tulee toimia. Jos historia kerran on sivistyneen ihmiskunnan elämänpiiri, niin ei koulu voi eikä saa kieltäytyä opettamasta nuorisoa tuntemaan ja ymmärtämään kristillisyyttä historiallisena ilmiönä. Ihminen, joka ei tietäisi mitään kristinuskosta ja kristillisen elämän ihanteista, raamatunhistoriasta ja kirkon historiasta, varmaankin olisi historiassa ja nykyaikaisen sivistyselämän keskellä outo ja muukalainen aivan kuin kuuro konserttisalissa. Häneltä puuttuisi avain ihmisten elämän ja toiminnan, ajatusten ja tunteitten ymmärtämiseen. Siitä syystä täytyy koulun näistä asioista puhua, puhua, niinkuin puhutaan todella olevasta ja luonnollisesta todellisuudesta, ei etusijassa arvostelun vaan tietämisen ja ymmärtämisen esineenä. Niinmuodoin tulee koulun pysyvänä ja välttämättömänä tehtävänä olemaan, joko me sitä sanomme uskonnonopetukseksi tai kristinuskon opetukseksi tai miksikä tahansa, opettaa nuorisoa tuntemaan sitä suurta historiallista ilmiötä, joka 1900 vuotta takaperin kohosi juutalaisesta maaperästä ja vähitellen on levinnyt yli koko maapallon pinnan. Ja tätä opetusta ei ole annettava ainoastaan ohimennen historian opetuksen yhteydessä, vaan erityisenä, yhtäjaksoisesti esitettyä opetusaineena.» Näin kirjoittaa Friedrich Paulsen.

Tätä lukiessani olen muistanut sitä että koulu opettaa oppilaitansa tuntemaan esimerkiksi kreikkalaisten ja roomalaisten pakanallista mytologiaa ja myöskin omien esi-isäimme vainajain palvelusta. Kuinka se silloin voisi syrjäyttää kristinuskon totuuksien tutuksi tekemistä. Minä rohkenen uskoa että sivistysvaliokunnan enemmistö ei olisi ryhtynyt ehdottamaan tätä poikkeuslakia, joka jättää joukon nuorisoa osattomaksi uskonnonopetuksesta, jos se olisi ajatellut kyllin syvästi uskonnonopetusta suurena sivistystekijänä, jota ilman me emme voi tulla toimeen sivistyneinä ihmisinä. Onhan tullut niin tavalliseksi katsoa uskontoa ainoastaan riitakysymyksenä ja uskonnonopetusta ainoastaan dogmaattisena taisteluna toisin ajattelevia vastaan, kuten vasemmistolaisten vastalausekin osoittaa.

Nyt on kuitenkin aikoja sitten alettu vapautua sellaisesta uskonnonopetuksesta ja pyritään yhä enemmän johtamaan nuorisoa raamatun ja kirkkohistorian tuntemiseen. Ja varma vakaumukseni on että meidän tulee yhä enemmän pyrkiäkin siihen suuntaan että dogmaattinen opetus siirtyisi syrjään ja oppilaita opetettaisiin tuntemaan kristinuskoa historiallisena todellisuutena, tuntemaan itse kristinuskoa, kristillistä kirjallisuutta, sen muistomerkkejä, sen elämänmuotoja ja kirkon historiassa esiintyviä voimakkaita persoonallisuuksia. Jos päästään siihen että koulun tehtävänä ei ole erityisesti tyrkyttää oppilaisiin dogmeja, silloin ei sellainenkaan opettaja, joka ei tunne olevansa läheisessä elämän yhteydessä Jumalan kanssa, voisi tuntea omantunnon vaivoja opettaessaan uskontoa, kunhan hänellä on siksi rehellinen mieli, että hän ei väärennä historiallista totuutta. Ja vielä vähemmän on vanhemmilla syytä omantunnon arkuudesta ottaa lapsensa pois tällaisilta uskontotunneilta. Tähän on pyrittävä, mutta tällainen uskonnonopetuksen uudistus tulee vaikeaksi suorittaa, jos uskonnonopetus syrjäytetään siitä keskusasemasta, joka sillä nyt on koulussa. Tämä on minun elämäntähtäykseni kannalta katsottuna yksi lisäsy vastustaa valiokunnan enemmistön poikkeusmääräysehdotusta. Pääsyy miksi minun täytyy jyrkästi vastustaa järjestelmää, jonka tarkoituksena on riistää osalta nuorisoa tilaisuus uskonnonopetuksen saamiseen, on kuitenkin se varma vakaumukseni ja kokemus, että ihminen ei ilman uskonnon apua voi pysyä pystyssä elämän kiusauksissa ja suruissa, ei voi saavuttaa oikeaa elämän onnea eikä kuolemassa sovutusta ja rauhaa.

Sen perustuksella, mitä minulla on ollut kunnia tässä esittää, pyydän että suuri valiokunta oppivelvollisuuslain 7 §:ää tarkastaessansa ei ottaisi huomioon kolmatta vastalauseetta, vaan pysyttäisi pykälän sellaisena, joksi valiokunnan enemmistö on sen ehdottanut, ja toiseksi että suuri valiokunta määrätessään opettajan palkankorotuksen ehtoja, hylkäisi mietinnön kannan ja asettuisi ed. Soinisen eduskuntaesityksen kannalle, pitäen nuhteettomuuden palkankorotuksen ehtona, ja kolmanneksi hylkäisi sen osan neljännestä vastalauseesta, jossa ehdotetaan oppivelvollisuuslain hylkäämistä valtiollisista syistä, mutta sitävastoin neljännen vastalauseen mukaisesti ehdottaisi hyljättäväksi valiokunnan enemmistön ehdottaman uskonnonopetusta koskevan väliaikaisen lain.

Ed. Relander: Mietintöä seuranneessa kolmannessa vastalauseessa olen jo pääpiirteissä tehnyt selkoa kannastani nyt esillä olevaan asiaan nähden. Koska minulla nyt on tilaisuus tätä käsityskantaani tässä jonkun verran tarkemmin perusteella, en tahdo olla tätä tilaisuutta hyväkseni käyttämättä. Ennen tätä pyytäisin kumminkin saada korjata erään ikävän asiallisen painovirheen, joka on ilmestynyt tähän kolmanteen vastalauseeseeni. Siellä sivulla 96—97 seitsemännen pykälän kolmannessa kappaleessa on sanottu, että alemman kansakoulun vähin oppiaika olisi 10 viikkoa. Sen tulee olla 12.

Asettuessani vastalauseessa oppivelvollisuuskomitean enemmistön kannalle, se tahtoo sanoa ehdottaessani, että alemmissa ja ylemmissä kansakouluissa opettaisivat samat opettajat, että nämä molemmat kansakoulut toimisivat samoissa kouluhuoneustoissa ja käyttäisivät samoja kalustoja ja opetusvälikappaleita, olen tämän ehdotuksen tehnyt useista mielestäni hyvinkin painavista syistä. Ensiksikin olen ollut vakuutettuna siitä, että tämantapaisiin valtion ja kuntien varoja kysyviin uudistuksiin ryhdyttäessä on oltava selvillä siitä, josko ja missä määrin asian taloudellinen puoli niin hyvin valtioon kuin myöskin kuntiin nähden on ilman liiallisia rasituksia järjestettävissä. Sivistysvaliokunnan enemmistö on tässä suhteessa ollut erittäin optimistinen. Mietinnön 41 sivulla sanotaan, senjälkeen kuin on ensin tehty selkoa valiokunnan ehdottaman koulujärjestelmän kustannuksista, senjälkeen kuin on huomautettu, että perustamiskustannukset nousevat yhteensä yli 33 $\frac{1}{2}$ miljoonan markan ja vuotuiset ylläpitokustannukset yli 26 miljoonaa markkaa, seuraavasti: »Ne aineelliset uhraukset, ovat siis melkoiset, mutta katsoen viime vuosikymmenien nopeaan taloudelliseen kehitykseen ei niitä kuitenkaan voitane pitää ylen suurina». Minä en ole voinut yhtyä tähän valiokunnan enemmistön optimismiin. Siinä piilee se meillä niin yleinen, mutta samalla erehdyttävä käsitys maamme varallisuudesta, joka kiinnittäen huomionsa etupäässä viime vuosikymmenien aineelliseen kehitykseen, melkein kokonaan sivuuttaa viime vuosien taloudellisen ahdinkotilan ja taloudellisen taantumisen. Mielestäni on se juuri nykyinen taloudellinen tila etenkin maasaudulla, joka pakottaa oppivelvollisuuskysymystäkin käsittelemään rahakysymyksenä, pakottaa tälläkin alalla pyrkimään eteenpäin vähin erin kerrallaan. Tätä taloudellista puolta asiasta käsitel-

lessä olen etupäässä kiinnittänyt huomiota kuntien kykyyn nykyoloissa kantaa siksi suuria taloudellisia rasituksia, kuin mitä tämä järjestelmä aiheuttaisi. Tämän olen tehnyt etupäässä sentakia, että olen katsonut tämän rasituksen vähemmän kohtaavan valtiota kuin kuntia. Luettuani valtiovarainvaliokunnan mietinnön n:o 5 tästä samasta asiasta, mikäli se koskee valtiolle aiheutuvia kustannuksia, täytyy minun kuitenkin asettua sängen epäilevälle kannalle siihenkin nähden, josko valtionkaan varat riittävät tämän tapaisen sivistysvaliokunnan enemmistön ehdottaman järjestelmän pystyttämiseen ja ylläpitämiseen. Kolmannessa vastalauseessa olen sivulla 95—96 verrannut näistä eri koulujärjestelmistä johtuvia kustannuksia toisiinsa. Niistä laskelmista huomaa, missä määrin oppivelvollisuuskomitean ehdottama järjestelmä on kustannuksiin nähden valiokunnan enemmistön ehdottamaa järjestelmää edullisempi. Niistä voi selvästi nähdä, ettei tässä ole suinkaan kysymys pienistä rahasummista. Jo vuoden 1908 toisilla valtiopäivillä, kun tämä kysymys silloin oli viimeksi esillä, useimmat maalaisedustajat, siis juuri ne, jotka edustavat sitä osaa kansasta, joka tulee saamaan raskaimman osan kannettavakseen nyt kysymyksessä olevan uudistuksen kustannuksista, asettuivat valiokunnan ehdottamaan järjestelmään nähden vastustavalle kannalle, huomauttaen, ettei nykyinen taloudellinen tila kykene antamaan sille tarpeeksi varmaa taloudellista perustaa. Mielestäni pitäisi eduskunnan tätä kysymystä ratkaistaessa kiinnittää huomiota tähänkin seikkaan. Onhan tämä osa maalaisväestöstä, jonka kannettavaksi reformeista koituvat kustannukset yleensä ensi sijassa joutuvat, onhan se jo meillä siksi valveilla, että se ymmärtää sivistyksen arvon ja sitä tietä myöskin oppivelvollisuuskysymyksen suuren merkityksen. Mutta juuri sen takia onkin se mielestäni siveellisesti oikeutettu vaatimaan, että oppivelvollisuuskysymystä ratkaistaessa ei sen kannettavaksi aseteta suurempaa rasitusta, kuin mitä se kykenee ilman taloudellisia vaurioita kantamaan. Valiokunnan enemmistön ehdottamaa oppivelvollisuuskysymyksen järjestelyä en ole myöskään voinut kannattaa sen takia, että siinä esiintyy eräs meidän oloillemme kyllä ominainen, mutta silti epäterve käsityskanta, se nimittäin että pyritään liaksi laajentamaan jotakin, joka ennen laajentamista ehdottomasti kaipaasi korjaamista. Tässä tapauksessa ehdotetaan oppiaikaa kansakoulussa tuntu-

vasti pidennettäväksi ilman että minkäänlaisia reformeja itse opetustapaan ja oppinaineisiin nähden toimeenpantaisiin. Yleensä tunnustetaan, että kansakouluopetukseen samoin kuin yleensä muuhunkin opetukseen nähden on erittäin paljon toivomisen varaa. Sanotaan muun muassa että tämä opetus on liaksi kangistunut vanhoihin yli aikansa eläneisiin kaavoihin, sanotaan, että se pysyy liaksi vieraana sille käytännölliselle elämälle, jota koulunuorison on kouluaikaanaan valmistuttava elämäänsä. Mutta silti ei oppivelvollisuuskysymystä ratkaistaessa kiinnitetä minkäänlaista huomiota niihin; ehdotetaan ilman muuta lapsen kasvatusta epäkohdista huolimatta yhä enemmän siirrettäväksi kodin käytännöllisestä elämästä koulun, tekisipä mieli sanoa, tätä nykyä liaksikin ulkolukukasvatuksen piiriin. Olisihan tässä pitänyt olla varottavana esimerkkinä se tosiasia, että meillä löytyy tätä nykyä lukuisasti kouluja, jotka itse opetuksen kehouden takia kärsivät oppilaiden puutetta. Voidaan sanoa, että onhan kolmannessa vastalauseessakin esitetty järjestely laajentamista nykyisestäään. Tähän pyydän huomauttaa, ettei siinä ole tahdottu nyt vielä opetusta tuntuvammin laajentaa, ei oppikursseja eikä oppiaikaa. Mutta on tahdottu samalla alkuopetuksen teknillisesti nykyisestäään parantaa ulottaa opetuksen suuremmalle alalle, saattaa nekin 49 prosenttia meidän kouluiässä olevista lapsistamme, jotka tätä nykyä eivät käy kansakoulua, tästä opetuksesta osallisiksi. Tämä olisi nyt tärkein ja mielestäni olevia oloja vastaavin uudistus; sen jälkeen tulisivat parannukset opetuksessa ja vasta sen jälkeen oppiajan ja oppikurssien tuntuvasi laajennus. Silloin ei jätettäisi tärkeintä ja samalla taloudellisesti edullisinta reformia viimeiseksi, niinkuin sivistysvaliokunnan ehdottamassa järjestelyssä tehtäisiin.

Erittäin aran kohdin muodostaa sivistysvaliokunnan ehdottomassa järjestelmässä alemman kansakoulun opettajisto. Voi olla jotenkin varma siitä, että tämä opettaja-aines tulee, jos valiokunnan ehdottama järjestely saadaan aikaan, kuulumaan tyytymättömimpien joukkoon yhteiskunnassamme. Se tulee olemaan, etenkin jos on kysymyksessä perheellinen miesopettaja, alituisessa taloudellisessa ahdinkotilassa; 50—60 markan kuukausipalkalla on nykyisissä oloissa tällaisen jotenkin vaikea tulla toimeen. Kun ottaa huomioon että valiokunnan ehdottaman järjestelyn mukaisesti tämän lisäksi suurimman osan alemman kansa-

koulun opettajista täytyy asua vuokrahuoneissa sekä opettaa samana vuonna useammassa eri paikoissa, voi jokseenkin kuvitella mieleseen, kuinka tyytymättöminä nämä opettajat tulevat opetusta antamaan.

Epäkohtana valiokunnan ehdottamassa järjestelmässä on mielestäni myös pidettävä sitä, että alemman koulun ijässä olevat lapset pakotetaan koulun käyntiin kylmimpänäkin vuodenaikana. Tämän kautta tulevat valio-kunnan ehdottamat viiden kilometrin koulu-piirit alempaan kouluun nähden liian suuriksi ja lisäävät siten kuntien saattamis- ja majoi-tuskustannuksia tuntuvasti. Onhan alkuope-tuskomitea mietintönsä 67 sivulla m. m. huomauttanut pitemmän aikaa toimivista alem-mista kansakouluista puhuessaan, että näiden koulujen piirit voivat olla korkeintaan kolme kilometriä. Jos ne ovat pitemmät, on oppivel-vollisuutta 7—8 vuotisille lapsille aivan mah-dotonta säätää.

On sanottu mietinnön 15 sivulla että kol-mannessa vastalauseessa ehdotettu järjestelmä, jos se oppivelvollisuuskysymystä ratkaistaessa otettaisiin käytäntöön, heikontaisi kansakoulu-opetusta nykyisestään. Mielestäni on tämä väite niin vähän todellisuuden mukainen, että sen onttoisuus pitäisi olla jokaiselle selvä. Sen lisäksi mitä kolmannessa vastalauseessa 93—94 sivulla olen tästä jo sanonut, pyydän kiinnittää huomiota siihen, ettei oppivelvollisuuskomitean enemmistöllä varmaankaan olisi ollut otsaa ehdottaa tällaista järjestelmää toimeenpanta-vaksi, jos yllämainittu mietinnössä ilmenevä arvelu pitäisi paikkansa. Mietinnön 14 sivulla on sanottu että kolmannessa vastalauseessa esiintyvä järjestelmä tulisi liiaksi rasittamaan opettajia, siinä kun opetus aika tulisi opettajaa kohti olemaan 40 viikkoa vuodessa. Tällä väitteellä on mielestäni yhtä hatarat perusteet kuin edelliselläkin. Valiokunta ehdottaa itse, että ylemmän kansakoulun oppiaika määrät-täisiin 36 viikoksi vuodessa. Minä uskallan epäillä eikö 36 viikon opetus ylemmässä kan-sakoulussa ole enemmän opettajaa rasittava kuin 28 viikon opetus ylemmässä kansakoulussa lisättyä 12 viikon opetuksella alemmassa kan-sakoulussa. Kaiken muun lisäksi on nimittäin muistettava että alemmassa kansakoulussa ope-tusaika on päivää kohti lyhempi kuin ylem-mässä kansakoulussa samalla kun oppilasluvu-alemmassa on ainoastaan puolet ylemmän kansakoulun oppilasluvusta. Sen lisäksi mitä edellä olen esittänyt, pyydän vielä kiinnittää huomiota seuraaviin seikkoihin. Jos oppivel-

vollisuuskysymystä ratkaistaessa kolmannessa vastalauseessa tuotuja näkökohtia otettaisiin huomioon päästäisiin perustamasta uutta huo-nosti palkattua opettajakuntaa, joka tuntien aina syrjäytetyn asemansa ei voisi poistaa opetuksesta katkeruuden leimaa. Sensijaan voitaisiin lisätä nykyisten opettajain työtä, maksaa heille parempia palkkoja ja sitä tietä asettaa heille myöskin suurempia vaatimuksia, voitaisiin pidentää seminaarien oppiaikaa ja siten saada niiden opetukseen mahtumaan enemmän käytännöllisiä aineita, kuin mitä niissä tätä nykyä on. Samoin tulisi tämän koulujärjestelmän kautta opetus yhtenäisem-mäksi, molemmissa kouluissa kun opettaisivat samat opettajat.

Tämän ohella tulisi alempien kansakoulujen opetus paremmaksi, opettajina kun olisi täy-dellisen seminaarin läpikäyneet opettajat eikä, kuten valiokunnan ehdottamassa järjestelyssä ainoastaan kaksi vuosikurssia suorittaneet. Sa-malla saataisiin näille kouluille ilman minkään-laisia lisäkustannuksia, kaikille tarkoitustaan vastaavat huoneustot, kalustot ja opetusväli-kappaleet. Minkälaisesta merkityksestä tämä viimeksi mainittu seikka olisi itse opetuk-selle, käy kyllin selvästi esille siitä tavasta, millä kansakoululaitoksemme luoja Uno Cygneus tätä asiaa arvosteli. Hänhän sanoi näistä kou-luista puhuessaan, että niiden kiertävänä ole-minen tekee niiden kasvattavan merkityksen mahdollisimman vähäiseksi.

Lopuksi pyydän tuoda esille kaikkein tär-keimmän seikan, joka puhuu vastalauseeni puolesta, sen nimittäin, että suurin osa kansasta tulisi ehdottomasti ottamaan valiokunnan eh-dottaman koulujärjestelmän kaikkea muuta, kuin suopein silmin vastaan. Siksi rasittavaksi sen ylläpito ja pystyttäminen sille tulisi.

Sen perusteella mitä olen tässä esittänyt toivon, että suuri valiokunta tätä asiaa käsi-tellessään ottaa huomioon kolmannessa vasta-lauseessa esiintuodut näkökohdat.

Ed. L a n n e: Esilläoleva kysymys yleisen oppivelvollisuuden säätämisestä meillä on seu-rauksiltaan epäilemättä suurempi, kuin mihin nykyään maamme taloudelliselta kannalta kat-soen pystymme. Sivistyslakivaliokunnan las-kelmien mukaan tulisivat kuntien vuotuiset menot kansakoululaitoksen ylläpitämisestä, op-pivelvollisuuden täytäntöön pantua, tekemään lähes 12 miljoonaa markkaa. Ja sittenkin tästä laskelmasta puuttuu paljon sellaista, joka kui-tenkin tulee olemaan hyvin suurena tekijänä

silloin, kun asia todellisuudessa täytäntöön pannaan. Valiokunta on laskelmiinsa merkinnyt koulurakennusten ylläpidosta, vuokrasta ja lämmöstä erinäisiä menoeriä, joiden yhteenlaskettu summa tekee vuosittain vähän päälle 3 miljoonaa markkaa, mutta tämä menoeriä jaettuna 6,360 koululle, kaiken todennäköisyyden mukaan, ei tule riittämään. Voidaan jokseenkin varmasti väittää, että koulujen vuokrat ja lämmitysmenot tulevat jokseenkin tarkoin tämän määrän käyttämään. Ne 3,900 koulutaloa, jotka valiokunta on suunnitellut laitoksen omiksi, tulisivat siis vaatimaan aivan uuden menoerian ylläpidoksensa. Valiokunnan lastujen ulkopuolelle on niinkään jäänyt kokonaan ne menot, joita oppilaiden ruokinta ja vaatetus tulisivat tuottamaan. On kuitenkin vaikeata ja kentiesi mahdotontakin edeltäpäin näitä arvioida, mutta siitä kuitenkin kaikissa tapauksissa voi olla varma, etteivät nämä menot kunnille kaikkein pienimpiä tulisi olemaan. Veroamaksavat kansalaiset sellaisilla seuduilla maata, joissa verotaakka melkein yksinomaan on maataviljelevän väestön hartioilla, valittavat nykyään jo vakavasti kunnallisten verojen liian raskaasta kuormasta, ja kun tämän lisäksi täydymme olla tietoisia siitä, että läheisessä tulevaisuudessa olemme pakotetut näitä kuormia vastoin tahtoammekin suuresti lisäämään, niin me maalaiset emme läheskään kaikki saata käsittää, miksikä nyt juuri pidetään semmoista kiirettä asiassa, joka jo vapaaehtoisuudenkin tietä verrattain nopeasti kehittyä tarkoitettua päämäärää kohti. Valiokunta, mietintönsä sivulla 41, pitääkin tarpeellisenä ikäänkuin lohdutuksena mainita, että nämä aineelliset uhraukset, joita oppivelvollisuus tulee tuottamaan, tulevat korvatuiksi sillä lisällä, minkä kaikkiin kansankerroksiin ulottuva korkeampi kansansivistys tuottaa kansan henkisiin, siveellisiin ja aineellisiin voimiin. Monelle meistä maalaisista on tämä lohdutus kuitenkin enemmän leiha, vaikka annammekin täyden tunnustuksen sivistyksen ja opin hyödylliselle vaikutukselle. Me emme nimittäin ole vakuutettuja siitä, että kansamme henkinen, siveellinen ja aineellinen vaurastuminen olisi riippuva yksinomaan kansan korkeammasta sivistyksestä, vaan uskomme, että tässä on huomioonotettava muutakin kehitystä, kyllä, kehittymään käytännöllisen elämän aloilla. Osaksi siis näistä syistä ja osaksi myöskin valtiollisista syistä, jotka eivät kehota tällaisen reformin toimeenpanemiseen nykyään, pyydän suurta valiokuntaa vakavasti harkitsemaan,

eikö ole olemassa nykyään riittävää aihetta tämän oppivelvollisuuskysymyksen jättämiseen toistaiseksi lepäämään. Pyydän siis muuten kannattaa mietintöön liitettyä neljättä vastauslausetta.

Ed. E. S. Yrjö - Koskinen: Minun käsitykseni sen väliaikaisen lain sisällyksestä, joka liittyy tähän valiokunnan mietintöön, eroaa eräässä tärkeässä kohdassa siitä, mitä edustaja Käkikoski toi esille, ja pyydän sen johdosta suuren valiokunnan suosiolliseen huomioon saada lausua seuraavaa:

Olen sitä mieltä, että tämä väliaikainen asetetus, jos se hyväksyttäisiin, vapauttaisi vanhemmat ja holhoojat muustakin kuin velvollisuudesta pitää lapsiaan koulun uskonnotunnilla. Valiokunnan perustelut tässä asiassa tosin käyvät toiseen suuntaan, ja itse asetuksen sananmuoto on jossain määrin epätarkka. Väliaikaisen asetuksen 1 pykälän sananmuoto kuuluu: Lapsi on edusmiehen pyynnöstä vapautettava ottamasta osaa yleisestä oppivelvollisuudesta annetun asetuksen säätämään uskonnonopetukseen. Jos tätä vertaa varsinaisen oppivelvollisuuslain 2 pykälään, niin huomaa, että kysymyksessä ei ole yksistään vapautus velvollisuudesta pitää oppilasta uskonnotunnilla. Mainittu toinen pykälä näet ei säädä uskontoa pakolliseksi aineeksi kansakoulussa. Se vain määrää, että tavalla tai tosella tulee lapsille hankkia myöskin uskonnossa se tietomäärä, jonka kansakoulu siinä aineessa antaa. Minun ymmärtääkseni se asettaa niinmuodoin uskonnon kyllä vakinaiseksi aineeksi kansakouluissa, mutta ei pakolliseksi. Näin on eräässä tapauksessa laita nykyäänkin voimassaolevan kansakouluasetuksen käytäntöön panossa. Ei siinä näkään nimenomaan sanota, että oppilas saa olla poissa uskonnonopetuksesta, mutta eriuskolais-lain 14 pykälän mukaan tois-uskolaitten lapset saavat asianomaisen hoitomiehen vaatimuksesta jäädä pois uskontotunnilta. Kun uusi yleistä oppivelvollisuutta säätävä laki on astunut voimaan, niin tämä oikeus aivan luonnollisesti, ja jo ennen, kuin siitä mitään on erikseen säädetty, tullaan käytännössä laajentamaan kaikkiin, jotka syystä tai toisesta eivät halua, että heidän lapsensa nauttivat uskonnonopetusta sen koulun uskonnotunnilla, jossa muuten oppivelvollisuuttansa suorittavat. Uskonto tällä tavalla luonnollisista syistä joutuu käytännössä toiseen asemaan kuin muut oppiaineet, joista samallaista vapautusta ei ole syytä myöntää. Tätä ei tosin missään

kohdin käsilläolevassa asetusehdotuksessa ole nimenomaan ja selvästi sanottu, mutta pykälät, jotka koskevat yksityisopetuksen ja yksityiskoulujen valvomista, verrattuina asetuksien toiseen pykälään kokonaisuudessaan, näyttävät, että lainsäätäjä tätä tarkoittaa. Näin ollen käytäntö ihan itsestään on muodostuva siksi, ettei uuden asetuksen mukaan vanhemmat ja holhoojat enempi kuin lapsetkaan joudu kärsimään mitään omantunnon sortoa.

Mutta tämä väliaikaiseksi asetukseksi ajottu ehdotus, jonka valiokunta sivulla 71 esittää, sisältää minun käsittääkseni jotakin paljoa enemmän. Vaikka, niinkuin sanottu, sanamuoto onkin jonkun verran epätarkka, ei voi sitä toisin ymmärtää, kuin niin, että vanhemmilla ja holhojilla sen mukaan ei ole oleva velvollisuutta toimittaa lapsillensa minkäänlaista tietoa uskonnonasioissa. En tahdo tällä kertaa laveammin ryhtyä puhumaan siitä katsantokannasta, jonka mukaan valtion pitäisi, vaikkapa vaan väliaikaisesti, välinpitämättömänä katsella, että osa sen nousevata kansaa yleisen lain luvalla saa kasvaa ilman minkäänmoista opetusta ihmishengen syvimmissä kysymyksissä, ja ilman vähintäkään tietoa muun muassa sen kirjan sisällyksestä, joka tällä alalla on enemmän kuin mikään muu vaikuttanut ja joka jo pelkästään kirjallisena tuotteena on historian merkillisin ilmiö.

Ennenkuin yleinen uskonnonvapauslaki nämä seikat järjestää, on tämänlaisen väliaikaisen asetuksen säätäminen mielestäni muodollisestikin ihan sopimaton, puhumattakaan nyt enää siitä, että se, kuten ylempänä luulen osottaneeni, käytännössä käy kokonaan tarpeettomaksi. Minkälainen tuo odotettu uskonnonvapauslaki tulee, sitä on tietysti aikaista mennä ennustamaan. Se voi myöntää semmoisen rajattoman uskonnon-, oikeammin sanoen uskottomuusvapauden, josta äsken puhuttiin, mutta se voi myöskin asettaa asiat täysin samalle kannalle kuin nyt käsiteltävä, yleistä oppivelvollisuutta järjestävä asetusehdotus; toisin sanoen se voi säätää, että jokaisen kansamme lapsen tulee saada uskonnessa se tietomäärä, jota kansakoulu tässä aineessa antaa. Kumpi näistä mahdollisuuksista on todennäköisempi, se jääköön kunkin arvattavaksi. Kummassakin tapauksessa on yhtä muodotonta kuin tarpeetontakin ruveta sitä asiaa ennakoita väliaikaisella asetuksella järjestämään.

Ei yksikään valiokunnan jäsenistä ole katsonut asiakseen panna perusteltua vastalausetta

tämänlaista huonosti harkittua asetusehdotusta vastaan. Ajatellaan kait, ettei maksa vaivaa pitää touhua turhasta, kun näet uskonnonvapauslaki, jonka puute muka tekee puheenalaisen väliaikaisen asetuksen omantunnonvapauden nimessä tarpeelliseksi, kaikesta päättäen tulee säädettyä ennemmin kuin yleinen oppivelvollisuusasetus. Mutta eduskunnan ei mielestäni sopisi suoda kannatustaan sellaiselle harkitsemattomalle ja muodollisesti kokonaan epäkypsälle ehdotukselle kuin tämä väliaikainen laki, joka vapauttamalla lapset kaikesta uskonnonopetuksesta asettuu jyrkään ristiriitaan itse oppivelvollisuusasetuksen kanssa.

Ed. Lindelöf: Då jag icke är medlem af stora utskottet och alltså icke har tillfälle att där göra min stämma hörd vid frågans behandling, ber jag att i korthet få beröra ett par omständigheter i detta lagförslag. Hvad först den fjärde reservationen vidkommer, hvori föreslås, att saken för denna gång måtte få förfalla på grund af det allmänna politiska lägets svårigheter, så är min uppfattning därutinnan alldeles densamma som den, hvilken här frambars af den första ärade talarinnan. Jag tror icke att vi behöfva befara, att det nuvarande politiska läget, hvars oerhörda svårigheter och faror vi ju alla erkänna, skall kunna på ifrågavarande viktiga ärenden hafva ett inflytande af sådan art, att landtdagen på den grund borde afstå från att för sin del nu fatta ett beslut. Läropliktens genomförande, man må därvid följa det ena eller andra systemet, kräfver så stora utgifter, att man har svårt att tänka sig hurusom i ett politiskt läge, sådant som det närvarande, då man ju främst söker åstadkomma förvirring på det finansiella området och för icke-finska behof reservera en så stor del som möjligt af landets inkomster, en läropliktslag öfver hufvud kunde blifva stadfäst. En sådan lag kan väl stadfästas endast om den politiska situationen öfverhufvud förändras därhän, att vårt folks berättigade önsknings och rättskraf tagas i betraktande.

Hvad sedan vidkommer själfva systemet för allmän läroplikt så måste jag för min del erkänna att, ehuru jag afgjort står på betänkadets ståndpunkt, jag ingalunda saknar sinne för de invändningar, som här gjorts af den andra ärade talaren, hr Relander, tillika undertecknare af den tredje reservationen. Frågan är till väsentliga delar en ekonomisk fråga och det kan ju icke bestridas, att det sy-

stem, för hvilket hr Relander uppträdt och hvilket system framträder i tvenne af de motioner, som remitterats till kulturutskottet, ställer sig väsentligt billigare än det, som omfattats af kulturutskottets flertal. På samma gång jag erkänner detta, kan jag dock icke återhålla tanken, att, om man frånser de ekonomiska fördelarna, detta i tredje reservationen framlagda system erbjuder många angreppspunkter och är behäftadt med väsentliga svagheter.

Det torde vara ganska allmänt erkänt, att vår folkbildning i hög grad lider af den primära undervisningens ofullkomlighet. Äfven anhängarne af det i tredje reservationen framställda systemet söka ju att på visst sätt tillgodose denna begynnande undervisning, ity att de för densamma anslå 12 veckor om året under läropliktstidens tvenne första år. Men huru vinnes enligt detta system den tid, man sålunda anslår åt den primära undervisningen? Jo, den vinnes därigenom, att man med ena handen gifver ett visst antal veckor åt undervisningen på det lägsta stadiet, men med andra handen tager i hufvudsak samma antal veckor från ett mera framskridet åldersstadium, från den del af läropliktstiden, som faller inom den högre folkskolan. Om man jämför den nuvarande lägre folkskolan med det folkskolesystem, som i tredje reservationen förordas, så visar det sig att den totala lärotiden enligt nämnda system icke blefve väsentligen förlängd, men det antal veckor, hvaröfver undervisningen förfogar, blefve fördeladt på 6 år i stället för på 4, och hvad man vill skänka det begynnande stadiet, det skulle man taga från ett stadium, då eleverna på grund af sin längre hunna andliga mognad äro i stånd att faktiskt inhämta mera. Jag måste säga, att jag, i händelse jag ansåge mig i stånd att föreslå någon ökning af skoltidens hela veckoantal, snarare vore benägen att inskränka läropliktstiden till 4 år, och låta den omfatta den nuvarande högre folkskolans 4 klasser. De elever, som vid 9 års ålder inträda i den nuvarande högre folkskolans första klass, hafva ju i regeln, antingen i hemmen eller i ambulatoriska skolor inhämtat ett, låt vara rudimentärt vetande. De hafva efter inträdet i skolan under 4 års förlopp samma antal undervisningsveckor, som de enligt tredje reservationen komme att få under 6 års tid. Det är uppenbart, att några väsentliga framsteg utöfver den nuvarande folkundervisningen på denna väg icke kunna ernås. Och då så allmänt har klagats öfver denna undervisnings bristfällighet, kan jag för min del icke göra annat

än obetingadt ställa mig på det andra systemets ståndpunkt, det som framträder i utskottsbetänkandet, och hvilket, i stället för att förkorta den nuvarande högre folkskolans undervisningstid, fastmer tillför densamma en icke ringa ökning, därigenom att det nu rådande bruket att faktiskt läsa endast 30 veckor om året under de tre senaste skolåren, skulle väsentligen inskränkas, ity att endast tvenne veckors fritid under de två sista skolåren kunde ifrågakomma. Till denna sålunda redan i och för sig förstärkta högre folkskola skulle enligt detta system fogas tvenne klasser lägre folkskoleundervisning, hvilken undervisning äfven i det oförmånligaste fallet — hvilket visserligen till en början sannolikt blefve det allmänaste, — i hvarje händelse komme att omfatta 18 veckor under året. De resultat man sålunda komme att uppnå måste naturligtvis vida vägnar öfverträffa dem, som kunna vinnas på grundvalen af systemet i tredje reservationen.

Till de landsortsrepresentanters beaktande, hvilka så ifrigt förfäktat systemet i tredje reservationen, vill jag ytterligare framhålla en omständighet. Man hör ju ofta landsorten klaga öfver att städerna särskildt gynnas. Om vi nu i fråga om landsortens folkskolor omfatta det system, som framträder i tredje reservationen, så förefaller det mig, som om vi för en längre tid framåt skulle afstå från försöket att låta landsortens barn komma i åtnjutande af en folkundervisning ens närmelsevis jämförbar med den, som städernas barn nu redan länge faktiskt åtnjutit.

Här har gentemot det af utskottet förordade systemet yttermera framhållits, att därigenom skulle skapas en stor kår af svagt aflönade lärare, hvilka komme att blifva ett missnöjdt element i samhället, och särskildt framhöll den andra ärade talaren, att de löner, hvilka utskottet föreslår för den lägre folkskolans lärare, vore sådana, att gifta lärare svårligen kunde komma till rätta med desamma. Jag vill därtill främst genmäla, att man knappt harskäl att tänka sig annat än att en högst ringa del af denna lärarekår komme att bestå af gifta manliga lärare. Helt säkert blefve densamma till öfvervägande del rekryterad af lärarinnor, troligen till största delen uppvuxna i jämförelsevis anspråkslösa förhållanden och utan alltför stora anspråk på öfverflöd. Ytterligare må framhållas, att ifrågavarande löner, 600 mark med 3 förhöjningar om 90 mark samt därtill särskilda förmåner af kommunen, dock icke äro så alldeles obetydliga, som man här velat

framställa dem. Vi hafva ju nu en ganska talrik kår af ambulatoriska lärare och lärarinor. Att deras ställning är ganska beklagansvärd, därom är man allmänt ense, men de löneförmåner, som enligt utskottets förslag skulle erbjudas den lägre folkskolans lärare, äro också sådana, att man icke kan nämna dem på samma dag, som de inkomster, hvilka nu åtnjutas af den ambulatoriska skolans lärarekår.

Vi äga ju dock i denna af mig just nämnda så bristfälliga ambulatoriska skola en början till en lägre folkskola. Är det icke skäl att förbättra denna elementära undervisning, att göra primärskolan till en kommunal institution, att bereda dess lärare en bättre ställning än den ambulatoriska skolans lärare nu hafva, att med ett ord förfullkomna den primära undervisning vi nu hafva, hellre än att söka vinna en elementär undervisning på en väg, som innebure ett försvagande af den högre folkskolan?

Slutligen tillåter jag mig att i korthet beröra det förslag till ett temporärt lagstadgande rörande religionsundervisningen, som finnes vidfogadt detta betänkande såsom en särskild förordning. Jag hade vid senaste landtdag tillfälle att något utförligare uppträda till försvar för detta förslag. Jag skall denna gång göra det i allra största korthet. Om jag rätt fattat den senaste ärade talar, frih. E. S. Yrjö-Koskinen, så gaf han en sådan tolkning af själfva läropliktslagen, att denna skulle möjliggöra för barn, hvilka besöka folkskolan, att icke deltaga i religionstimmarna i skolan, förutsatt att de privat utom skolan inhämta motsvarande mått af religionskunskap. Det är möjligt att jag missförstod honom. Gjorde jag det icke, så ber jag att få hänvisa till läropliktslagens 5 §, där det stadgas, att läroplikten bör fullgöras af barn i folkskola, därest barnet icke erhåller motsvarande undervisning i annan skola eller i hemmet; och är barnet skyldigt att i skolan åtnjuta undervisning i de ämnen, som i 2 § äro nämnda. Det förutsattes således där uttryckligen att, då barn engång besöker folkskola, det bör deltaga i undervisningen i samtliga ämnen. Läropliktslagen som sådan, utan den af utskottet föreslagna tilläggsförordningen, ställer alltså icke religionsundervisningen i någon annan ställning än andra ämnen.

Jag är fullt medveten om det ovanliga i ett temporärt stadgande af den art, som här har föreslagits. Jag kan till och med förstå, att ett dylikt förslag betecknas såsom i formellt hänse-

ende något betänkligt. Jag delar icke själf denna uppfattning, men jag kan förstå den. Jag tror visserligen, såsom den senaste talaren framhöll, att det är högst sannolikt, att detta temporära stadgande i praktiken icke komme att få synnerligen stor betydelse, ty äfven jag antager att religionsfrihetsfrågan kommer att afgöras i detta land tidigare än läropliktsfrågan, — detta på den grund, att läropliktsfrågan är en finansiell fråga af synnerligen stor bärvidd, under det att religionsfrihetsfrågans lösning icke inverkar på statens finanser. Men då ju den möjligheten icke är utesluten, att ärendena komma att vinna lösning i motsatt ordning, har jag för min del obetingadt kunnat omfatta ett förslag, sådant det här af utskottets majoritet blifvit framställt. Jag vill genast nämna, att jag fullt uppskattar mycket af det, som den första ärade talarinnan yttrade om religionskunskapens allmänt bildande betydelse. Äfven jag är fullt ense därom, att en brist i bildningen framträder däri, att en person icke alls har reda på den kristna religionens karaktär och historiska betydelse och att särskildt, då det gäller högre studieområden, historia, litteratur, konst o. s. v., en bristande kunskap på detta område kan vara studierna till allvarsam hinder. Men icke förty har jag sett mig tvungen att framom dessa synpunkter ställa andra. Jag har ingalunda, i det jag har förenat mig om detta förslag, ansett det vara någonting eftersträfvansvärdt, att stora massor barn skulle uteblifva från religionstimmarna, ja jag uttalar till och med en förhoppning att så icke skall ske, men likvist anser jag, att rätt till befrielse från religionsundervisningen borde beredas barnen. Jag tillåter mig nu, såsom jag gjorde senaste höst, att hänvisa till lagstiftningen i Europas utan gensägelse mest kyrkliga land, England. Englands första moderna folkskolelag, den af år 1870, innehåller i sin 7 § ett uttryckligt stadgande af följande innehåll: »Såsom villkor för ett barns intagande eller kvarblifvande i en skola får icke uppställas, att barnet deltaga i någon religionsöfning eller någon undervisning i religiösa ämnen i skolan eller annorstädes. Från sådan öfning eller undervisning kunna föräldrarna afhålla sina barn». Ett enahanda stadgande har upprepats i Englands nu gällande folkskolelag af år 1902. Denna paragraf benämnes i England allmänt samvetsparagrafen. I praktiken har den, efter hvad jag från officiella källor lyckats erfara, endast jämförelsevis sällan tillämpats, men paragrafen finnes emellertid i lagen för

att en gång för alla i princip fastslå, att ett tvång på detta område icke af det allmänna medvetandet godkännes.

Här har i synnerligen kraftiga färger utmålats, hurusom, om ett stadgande af ifrågavarande art blefve stadfäst, stora massor af barn i landet komme att uppväxa utan hvarje kännedom af den kristna religionens innehåll. Jag tror att man kanske alltför mycket sammanblander frågan om kännedomen af religionens allmänaste sanningar och den religionsundervisning, som meddelas i folkskolan. Vi få icke glömma, att för närvarande enligt statistiska uppgifter, äfven meddelade i detta betänkande, ännu hälften af landets barn icke besöka folkskolan. Ingen vill väl dock påstå, att alla dessa barn skulle sakna hvarje kunskap om kristendomen, än mindre torde man vilja påstå, att den närmast föregående generationen, som alls icke besökt folkskola, i detta afseende stode på en helt och hållet hednisk ståndpunkt. Denna lag gäller ju samhällets folkskoleväsende, den gäller icke de religiösa församlingarna och deras rätt med hänsyn till de personer, hvilka tillhöra desamma. Ett stadgande sådant utskottet här förordat betraktar jag för min del såsom ett slags säkerhetsventil. Det kan icke vara till nytta vare sig för kyrkan eller religionsundervisningen eller för skolan eller för friden inom en kommun och ett folkskoledistrikt, om ett antal familjer eller låt vara några få personer, mot sin vilja blefve tvungna att låta sina barn deltaga i religiös undervisning, på den grund att en religionsfrihetslagstiftning icke finnes. Jag tror att några få sådana personer, om de äro agitatoriskt anlagda, kunna åstadkomma pinsamma störningar inom kommunen och att det för skolan liksom för alla hvilka nitälska för de religiösa intressena, är bättre, om för dessa personer finnes en öppen dörr, genom hvilken de kunna träda ut. Förefinnes en gång en sådan säkerhetsventil, vågar jag tro, att agitationen och missnöjet, som annars skulle störa samhällets ro, skall förhålla sig vida lugnare. Jag hoppas, att stora utskottet skall försöka bedöma förslaget om befrielse från religionsundervisning också från en annan synpunkt än den, som af ett par talare här har framhållits.

Ed. Hultin: Valtiovarainvaliokunnassa on minulla ollut tilaisuus ottaa osaa tämän asian valmistelemaan käsittelyyn, kuitenkin vain mikäli se koskee asian rahallista puolta. Käsitteltävänä olevia eduskuntaesityksiä vertail-

lessaan on valtiovarainvaliokunta tullut siihen päätökseen, että oppivelvollisuuden toimeenpaneminen pääasiallisesti eduskuntaesityksillä n:o 7 ja 8 ehdotetun järjestelmän mukaan, joka on sama kuin oppivelvollisuuskomitean ehdottama, tulisi sekä valtiolle että kunnille huokeimmaksi. Tämän onkin sivistysvaliokunta tunnustanut. Se seuraa jo siitä, että alempia kouluja varten ei maaseudulla olisi tarpeellista rakentaa eikä vuokrata eri huoneustoja eikä palkata erityistä opettajakuntaa, koska alemmat koulut tulisivat sijoitettaviksi ylempien koulujen huoneustoihin ja ylempien koulujen opettajat voisivat hoitaa opetusta alemmissa kouluissa sillä edellytyksellä, että ylempien kansakoulun lukuaikaa lyhennettäisiin. Tästä johtuisi luonnollisesti, että säästyisi alemman koulun opettajiston valmistamista varten tarpeellisten seminaarien perustamis- ja ylläpitokustannukset. Huomattavaa on myöskin, että kustannukset varattomain lasten kouluun saattamisesta ja vaatettamisesta, jotka kustannukset saattavat nousta hyvinkin suuriin summiin, tulisivat melkoisesti vähenty-mään, kun alemman kansakoulun oppilaat, se on, noin puolet oppilasten lukumäärästä, tulisivat käymään koulua valoisana ja lämpimänä vuodenaikana.

Kun sivistysvaliokunta kuitenkin kasvatustopillisista syistä ei ole hyväksynyt mainittua järjestelmää, ei valtiovarainvaliokunta katsonut tarpeelliseksi laskea kuinka paljon huokeammaksi sen toteuttaminen tulisi kuin sivistysvaliokunnan ehdottama koulujärjestelmä. Sivistysvaliokunnan omien laskujen perusteella voidaan erotus kuitenkin arvioida useiksi miljooniksi. Tämä ei suinkaan ole mikään vähäpätöinen seikka, kun on kysymyksessä uudistus, joka veronmaksajien kukkaroilta asettaa niin suuria vaatimuksia kuin kysymyksessä oleva.

Voidaan sitäpaitsi mielestäni panna kyseen, ovatko ne syyt, joilla oppivelvollisuuskomitean suositama järjestelmä on kasvatustopillisessa suhteessa julistettu kelpaamattomaksi, täysin päteviä tai ainakaan niin painavia kuin miksi niitä on esitetty. Kernaasti tunnustettakoon, että sivistysvaliokunnan, ehdotus mikäli se koskee ylempiä kouluja on kasvatustopillisessa suhteessa tyydyttävämpi, mutta mikäli se koskee alempia kouluja, on siinä suurakin heikkouksia. Päävika on minunkin mielestäni siinä, että alkuopetus jätetään opettajakunnalle, jolla itsellään tulee olemaan sangen alkeellinen sivistys. Minusta näyttää, että va-

liokunta arvaa aivan liian alhaiseksi ne vaatimukset, mitkä juuri alkuopetus asettaa opettajan pedagogiselle taidolle ja arvostelukyvylle. Sitäpaitsi on mielestäni pantava huomiota siihenkin, että opettaja varsinkin maaseudulla voisi koulun ulkopuolellakin ympäristöönsä nähden esiintyä sivistyksen edistäjänä ja kohottajana. Kansakoulun opettajilla on tässä suhteessa maassamme ollut ja on suuri tehtävä, mutta semmoista kulttuuritehtävää ei kaksivuotisen seminaarikurssin suorittanut opettajakunta pysty täyttämään.

Sivistysvaliokunta, joka niin ankarasti arvostelee eduskuntaesityksissä n:o 7 ja 8 ehdotetun alemman koulun oppiajan lyhyttä, on kuitenkin käytännöllisistä ja rahallisista syistä pakotettu itse ehdottamaan, että alempi koulu voidaan tarpeen tullen muuttaa puolivuotiseksi ja kiertäväksi. Jopa sivistysvaliokunta otaksuu, että tämä ehkä useimmissa tapauksissa tulee olemaan sääntönä, varsinkin alkuaikana. Kun lisäksi oletetaan, että nykyiset kiertokoulunopettajat siirtyvät alemman kansakoulun palvelukseen, tulisi sivistysvaliokunnan ehdottama uudistus mikäli se koskee alempaa koulua, itse asiassa rajoittumaan sangen vähän.

En voi minäkään salata epäilyksiäni, että ne palkkaedut, jotka tarjotaan alemman koulun opettajille, sangen pian tulevat osottautumaan riittämättömiksi. Sanalla sanoen luodaan uusi opettajakunta, joka on sekä tehtävänsä riittämättömästi valmistunut että vaivannäöstään riittämättömästi palkittu. Että alemmankin koulun opettajat voisivat perustaa perheen, se näkyy jätetyn jotakuinkin mahdollisuuksien ulkopuolelle, koskapa perheellisen kansakoulunopettajan toimeentulon minimi on ehdotettu 1,100 markaksi. Saimme nyt äskettäin kuulla että on ajateltu että opettajat alemmassa kansakoulussa tulisivat olemaan parhaasta päästä naisia. Perusteena palkan laskemiselle on siis nähtävästi, jota minä epäilinkin, ollut se tavallinen ja usein ilmenevä käsitys, että naiset tulevat toimeen vähemmällä kuin miehet.

Lopuksi vielä eräs seikka, joka mielestäni puhuu valiokunnan ehdottamaa järjestelmää vastaan. Olen kuullut äitien maalla pelolla ajattelevan sitä, että heidän pienet lapsensa 7—8 vuoden iässä pakoitettaisiin pimeällä ja talvipakkasella kulkemaan lumikinosten läpi kilometrimääriä koululle. Jokaisen, joka vähänsenkään tuntee maalaisoloja, täytyy käsittää äitien tunteet. Tässä on lisäksi yksi syy, minkä-

vuoksi minä olen pitänyt eduskuntaesityksessä N:o 7 ehdotettua järjestelmää parempana. Sitä järjestelmää on sitäpaitsi sangen helppo kehittää, sittekin varallisuussuhteet ja muut seikat sitä sallivat, palkkaamalla täysikelpoisia lisäopettajia, jolloin tulee mahdolliseksi ei ainoastaan pidentää alemman vaan myöskin ylemmän koulun oppiaikaa. Onhan sivistysvaliokuntakin katsonut tarpeelliseksi, että kansakoulun oppiaikaa pitennetään jatko-opetuksella niin pian kuin varat sen myöntävät.

Voisin lisätä muitakin syitä, mutta katson sen hyödyttömäksi, koska sivistysvaliokunnalla nähtävästi on horjumaton enemmistö puolellaan. En myöskään katsoisi oikeaksi panna omaa käsitystäni noudatettavasta järjestelmästä ehdoksi oppivelvollisuuden hyväksymiselle. Vaikka siis mielestäni olisi suotava, että eduskunta valitsisi sen koulujärjestelmän, joka myös rahallisessakin suhteessa olisi edullisempi, en ole sitä mieltä, että olisi annettava sivistysvaliokunnankaan ehdotuksesta johtuvien kustannusten pelottaa oppivelvollisuuden toimeenpanemista. Valtiovarainvaliokunta onkin tullut siihen päätökseen, että oppivelvollisuuden toteuttaminen sivistysvaliokunnan ehdottamissa rajoissa on valtiovarojen kannalta mahdollinen.

Ensimmäisten 15 vuoden kuluessa tulisivat valtion lisäkustannukset nousemaan 1,115,000 markkaan vuodessa. Siihen sisältyy perustamiskustannuksia 700,000 markkaa ja vuotuisia kustannuksia 450,000 markkaa. Voipi mielestäni a priori väittää, että tämänvertainen lisäkuormitus ei tule kaatamaan noin 170 miljoonaa markkaan nousevaa budgettiamme, joka on osottanut voivansa viimeisten 7 vuoden kuluessa kantaa menojen lisäytymistä 63 prosentilla. Paitsi näitä vuotuisia menoja tulisi oppivelvollisuuden toteuttaminen kysymään lainoja valtiovaroista, kaikkiaan 15 vuoden kuluessa noin 19 miljoonaa eli noin 1,200,000 markkaa vuodessa. Se lähde, josta lainoja tähän asti kansakoulujen rakentamiseen on annettu, lainausrahasto, jonka pääomavarasto nykyään on noin 27 miljoonaa markkaa, ei kuitenkaan salline varsin paljoa suuremmassa määrässä kuin tähän asti avustaa kuntien kansakoulurakennustoimintaa. Tähän katsoen ja siltä varalta, ettei muitakaan säästövaroja olisi tähän laajentuneeseen lainausliikkeeseen käytettävissä silloin kuin niitä tarvittaisiin, on valtiovarainvaliokunta huomauttanut, että tarvittavat varat voidaan saada hankituksi siten, että valtio itse sitä varten ottaa lainan joko

ulkomailta tai kotimaisen obligatsioonilainan muodossa. Valtiolainoja on tosin yleensä meillä otettu tähän asti vain tuotannollisiin tarkoituksiin; mutta valtiovarainvaliokunta on ollut sitä mieltä, että lainavarojen käyttäminen nyt puheenaolevaan tarkoitukseen on täysin puolustettavissa sillä, että kansanvalistuksen kohottamiseksi tehdyt uhraukset suoranaisesti vaikuttavat myös kansan yleisen varallisuustilan parantamiseksi ja siis tulevat käytetyiksi suorastaan tuotannolliseen tarkoitukseen.

Valtiovarainvaliokunnalta ei ole jäänyt huomaamatta, että on olemassa muutamia muitakin suuria menoja vaativia yhteiskunnallisia uudistuksia, jotka odottavat toteutumista. Tähän katsoen on valiokunta katsonut tarpeelliseksi keksiä uusia tulolähteitä näiden lisääntyvien tarpeiden tyydyttämiseksi. Mikäli kysymys nyt koskee vain yhtä määrättyä uudistusta, oppivelvollisuutta, joka seikkaperäisesti suunnitellussa muodossa nyt on edessämme ei se kuitenkaan kaipaa erityisiä verotustoi-menpiteitä. Tiedän kyllä, että on olemassa epäilijöitä, jotka ajatellen kaikkia niitä rahallisia vaatimuksia, joita taholta ja toiselta nykyään asetetaan valtiovarastolle, tulevat siihen päätökseen, ettei meillä ole varaa oppivelvollisuuden säätämiseen. Semmoinen käsitys esiintyy valtiovarainvaliokunnan mietintöön liitettyssä toisessa vastalauseessa. Minä puolestani olen päinvastoin vakuutettu siitä, että meillä ei ole varaa enää lykätä oppivelvollisuuden säätämistä tuonnemmaksi.

Ed. Fränti: Minulle antoi aihetta puheenvuoron pyytämiseen mietintöön liitetty kolmas vastalause ja sitä selosteleva ja puolustelevala ed. Relanderin käyttämä puheenvuoro. Tässä kolmannessa vastalauseessa sivulla 94 vastalauseentekijä sanoo seuraavaa: »Ehdottaessaan, että samalla kun pakollinen oppivelvollisuus säädetään, sen yhteydessä myöskin opetusta nykyisestään on huomattavassa määrässä laajennettava, järjestämällä erilleen ylemmät ja alemmat kansakoulut omine opettajineen ja pitempina oppikursseineen, ei valiokunnan enemmistö ole myöskään tarpeeksi kiinnittänyt huomiota siihen tosiasiaan, ettei kansakouluopetus nykyään, mitä itse opetukseen tulee läheskään vastaa kaikkia niitä vaatimuksia, mitä yhteiskunta sille on oikeutettu asettamaan. Mielestäni olisi välttämätöntä, että ennenkuin näin suuriin laajennuksiin ryhdytään, ennen sitä olisi ehdottomasti itse opetus teknillisessä suhteessa parannettava ajan vaatimuksia silmällä

pitäen». Tässä esiintyy sana »teknillinen». Minä en oikein voi käsittää, mitä vastalauseentekijä tällä tarkoittaa. Tarkoitetaanko tällä nyt sitä, että opetussuunnitelmaan (oppiaineisiin) olisi tehtävä muutoksia tai mahdollisesti meillä olisi nykyinen kansakouluopetus-suunnitelma kylläkin pätevä, mutta että sen sisällykseen olisi tehtävä jonkinlaisia korjauksia, toisissa aineissa laajennuksia, toisissa supistuksia. Mutta mahdollisesti tarkoitetaan tässä sitä, että kansakoulunmetoodi olisi toisella tärjjestettävä? Nämät seikat ovat tässä vastalauseessa kokonaan jääneet selvittelemättä. Väitetään vaan yksinkertaisesti, että korjaamista opetuksessa olisi. Minä en ryhdy suinkaan sanomaan, etteikö siinä siinä mahdollista olisi, mutta minä odotan silloin kun asiakirjassa väitetään, että opetuksessa olisi parantamista, että se väitys perusteellisesti todistetaisiin. Odotin silloin kun asianomainen vastalauseentekijä selosteli lähemmin vastalauseetta, että tässä selostuksessa tulisi puheena olevaan kohtaan perustelu, mutta mikäli voin huomata supistui se siihen, että sanottiin kansakoulun täytyvän tulla käytännöllisemmäksi, tai jotain siihen tapaan. Tämä on nyt kuitenkin sellainen peruste, joka on tavattoman venyvä, sitä saattaa käsittää puoleen tai toiseen. Olisi todellakin noin rohkean väitteen pitänyt saada varmat todisteet. Sitten herra Relander huomautti siitä, että alkuopetus teknillisesti tulisi paranemaan sillä menestyksellä, jota hän puolustaa kolmannessa vastalauseessa. Mikäli minä olen tähän kolmanteen vastalauseeseen voinut tutustua, niin ei tässä tietääkseni sanallakaan viitata siihen, millä tavalla tulisi alkuopetus teknillisesti paranemaan. Yhtä vähän äskenen vastalauseen puolesta annettu lausuntokaan sitä selvitti. Sitten edelleen sama puhuja oli sitä mielipidettä, että opettaa 28 viikkoa ylemmässä kansakoulussa ja 12 viikkoa alemmässä kansakoulussa on vähemmän rasittavaa kuin opettaa ylemmässä kansakoulussa 36 viikkoa. Tämä oli väitys, josta taas kokonaan puuttui todistusta.

Minä nyt uskallan tässä suhteessa olla hienman toista mieltä. Jos verrataan 36 viikkoa ja 40 viikkoa, joskin 40 viikossa on 12 viikkoa sellaista, joissa on mahdollisesti yksi tai kaksi tuntia tavallista vähemmän päivässä opetusta, niin on käytännön osottama totuus se, että ehdottomasti täytyy olla rasittavampi pitempi opetus aika kuin lyhempi työn pääasiassa samallaisena ollessa. Niinikään huomautettiin saman puhujan lausunnossa siitä seikasta, ettei

3 kilometriä pitempää koulumatkaa voi asettaa pienille lapsille. Tämä seikka sai muistaakseni perustelun oppivelvollisuuskomitean lausunnosta. Puheenaolevassa lausunnossa, kuin myös monissa tätä suuntaa puolustavissa esityksissä ennenkin, on painostettu sitä seikkaa, että pienet lapset sen järjestelmän mukaan, mikä tässä valiokunnan mietinnössä on päässyt vallalle, tulisivat käymään vuoden kylmimpänä aikana koulua ja että tämä olisi haitaksi. Tämä nyt luullakseni on vähäsen noin niinkuin vinoon terveysopillisesti katsoen. Yleensä nykyinen terveysoppimme tahtoo suunnata siihen, että lapset saavat ulkoilmaa kaikkina vuoden aikoina. Ja jos matkaa ei ole kouluun kuin korkeintaan 3 kilometriä tavallisesti vaatuilla lapsilla niin kyllä ne sen matkan aivan hyvin suorittavat talvellakin.

Yleensä kolmas vastalause ei tee minuun vakuuttavaa vaikutusta siksi, että siinä tosiaan on tahdottu sanoa yhtä ja toista, mutta että se yleensä on sanottu todistamatta. Ja kuitenkin koska tämä kolmas vastalause sisältää uuden kansakoulujärjestysmuodon, niin olisi sietänyt uhrata aikaa ja myöskin perusteita siihen enemmän kuin mitä tässä on sille annettu. Minä puolestani voin yhtyä valiokunnan enemmistön mielipiteeseen kannattamalla sellaista kansakoulujärjestelmää, mikä mietinnössä esiintyy.

Ed. H a n n u l a: Mitä tulee asetukseen oikeudesta vapautuakseen uskonnon opetuksesta, niin katson olevani velvollinen tässä tilaisuudessa ilmoittamaan, että minä valiokunnassa olin samalla kannalla kuin viime valtiopäivillä samaa asiaa käsiteltäessä, mutta kun lopullisessa äänestyksessä ainoastaan kaksi valiokunnan jäsentä oli tämän asetuksen ottamista vastaan lakiehdotukseen ja niistä toinen asettui kokonaan hylkäävälle kannalle lakiehdotukseen nähden, niin en katsonut olevan erityistä syytä tehdä vastalauseita, jolla ei kuitenkaan olisi ollut oleva mitään käytännöllistä merkitystä ja kun ennen jo olen ollut samasta asiasta tilaisuudessa tekemään vastalauseen. Muuten pidän tätä puheenaolevaa asetusehdotusta hyvin epämuodollisena ja epäonnistuneena. Sillä kyllä asia on semmoinen kuin täällä on sanottukin, että tuntuu omituiselta, että toisessa pykälässä säädetään laki, josta toisessa dispanseerataan, sillä mikä laki se on, josta vapautetaan ken tahansa, joka suvaitsee ainoastaan ilmoittaa, että hänen lapsensa ei tule ottamaan osaa uskonnonopetuk-

seen. Siinä voidaan harjoittaa agitatioonia vaikka kuinka paljon. Edustaja Lindelöf on myöskin viitannut Englannin oloihin, mutta ne eivät ollenkaan voi valaista meidän olojamme puheena olevassa kysymyksessä, sillä on luonnollista, että maassa sellaisessa kun Englanti, missä dissenterien luku on niin suuri, uskonnon opetuksen järjestäminen on vaikea, ellei sitä tehdä tunnuksettomaksi, ja tunnustuksetoman uskonnon opetuksen arvosta taas voi olla eri mielipiteitä. Muuten minä itse tähän opetusjärjestelmään nähden en tahdo mitään lausua, sillä ei se kuitenkaan tulisi, niinkuin ei nekään puheet, jotka täällä on pidetty samasta asiasta, vaikuttamaan suuren valiokunnan mielipiteeseen asiassa. On kyllä muutenkin selvää, minkälainen se tulee olemaan.

Ed. L e i n o n e n: Minun ei tarvitse mainita tämän kysymyksen tärkeydestä, sillä sanomattakin on selvää, että tieto ja taito ovat meidän ensimmäisiä elämänehtoja, työskennelkөөn meistä kukin millä alalla tahansa. Senpätähden olisi tärkeätä, että noita tiedonsiemeniä voitaisiin antaa kaikille jo niin varhain kuin mahdollista, että ihminen jo nuorena tulisi huomaamaan, että tieto on voimaa ja tiedon pohjalle rakennettu toiminta ei tyhjiin raukea. Nähtävästi näitä periaatteita ovat käsillä olevan mietinnön laatijatkin silmällä pitäneet, joten tältä puolen asiaa katsottuna ei minulla olisi tätä vastaan mitään sanomista. Mutta kun meillä on tämän tästäkin, aina vähän päästä kysymys vaan miljoonista ja taas miljoonista, vieläpä kymmenistä miljoonista ja kun käsillä oleva mietintö näyttää minkä verran tulisi tämä kyseessä oleva oppilaitos maksamaan, ensinnäkin rakennukset ja sitte ylläpito, niin ehdottomasti täytyy minun vastustaa valiokunnan enemmistön ehdotusta. Sillä mikäli näitä kustannuksia, valiokunnan enemmistön ehdotuksen mukaan tämän oppivelvollisuuden toimeen tultua on nyt voitu ennakolta laskea, nousevat kansakoulukustannukset, valtion avustuksia lukuunottamatta yksistään kunnille vuosittain 12 miljoonaan markkaan, joten kansakoulukustannukset tulisivat entisestään kokohoamaan lähes puolella. Mutta tähän kun lisätään vielä ne kustannukset, mitä ei ole voitu laskea nimittäin vähävaraisten lasten koulukustannukset ja avustukset, niin kuka tietää, minkä verran nämä tulevat vielä maksamaan. Ei kummaa jos summa kohoaisi näiden avustusten kanssa yhteensä 16 tai 17 miljoonaan markkaan. Tämmöisiä summia

kun tulevat maksamaan jo ennestään täysin velkaantuneet kunnat, niin ei ole ensinkään ihmettä, jos joutuu monikin sanomaan ja ihmettelemään, että kuka nämä lopultakin kaikki maksaa. Valiokunnan perusteluissa, mietinnön sivulla 41 sanotaan — siitä tosin on täällä jo mainittukin, mutta tahdon minäkin sitä hiukan mainita: »Ne aineelliset kustannukset, joita oppivelvollisuuden toteuttaminen tulisi tuottamaan sekä valtiolaitokselle että kunnille ovat siis melkoiset, mutta katsoen nopeaan taloudelliseen kehitykseen ja uudistuksen pitkään toimeenpanokauteen ei lopullisia kustannuksia kuitenkaan voitane pitää ylen suurina.» Tästä näkyy, että valiokuntakin katsoi melkoisiksi niitä kustannuksia, mitä tämä oppivelvollisuus tulisi maksamaan, mutta valiokunta kumminkin, mikäli minä tätä lausetta käsittän, luottaa siihen, että viime vuosikymmenien kuluessa on maassamme taloudellinen asema siksi paljon parantunut, että kansamme pystyy maksamaan entisten verojen lisäksi vielä näitäkin kyseessä olevia veroja. Mutta mikäli minä tunnen oloja maaseudulla, niin totta on se, että kansa on viime vuosikymmenillä ruvennut saamaan talouttaan vähän parempituloiseksi; mutta ei kumminkaan ole viime vuosikymmenien kuluessa silti varallisuus kasvanut. Päinvastoin varallisuus on mennyt alas päin, sillä vuosikymmenien kuluessa maamme rakennettujen monien rautateitten avulla on päästy käsiksi noihin vanhoihin esi-isiemme säästöihin, nimittäin metsiin. Mutta se prosentti on pieni, mikä näiden säästöjen arvosta on jäänyt maalaisväestömme omiin käsiin, ja niistä on saatu hintaakaan tuskin siksi paljon, että sen aiheuttama taloudellinen vaurastuminen ja tuotantokyky vastaisi puoltakaan sitä, mikä saman talouden kehityksen aikana on pantu rahaksi esi-isiemme säästöjä, sillä kansallamme viime vuosikymmenien kuluessa ovat olleet semmoiset tulolähteet käsissä, joista ovat omansa saaneet kaikki kansalaiset, kuka enemmän kuka vähemmän. Mutta, vanha sananparsi sanoo: »pian on syöty saatu riista, ajettu hyvä hevonen». Ja se sananparsi pitää paikkansa tässäkin kohdin. Sillä nyt ovat metsät useammilla paikaikilla lopussa, eikä lähimmässä tulevaisuudessakaan moni enää niillä hyödy. Mikä nyt sitte esiin? Mistä leipä saadaan? Mistä raha veroihin ynnä muihin tarpeisiin? Tulot ovat lopussa. Tällä tavalla on jo moni alkanut levottomana ajatella siellä maaseudulla ja näiden ajatusten perästä hä-

nen on täytynyt käydä etsimään uusia tulolähteitä sieltä kantojen alta.

Niinpä onkin maamme pikkuviljelijöillä ainakin Karjalassa semmoinen murrosaika kässissä, jolloin he ovat okseenkin heikossa asemassa, sillä juuri viime aikoina ovat kansalaiset, ikäänkuin olojen pakosta, ruvenneet huomaamaan, mikä lopultakin tulee ja mihin joudutaan. Ja ken vähänkin jaksaa, hänen täytynyt käydä keinoilla millä hyvänsä laittamaan maatansa sellaiseksi, että siitä elatuksensa saisi. Mutta suurin osa noita pikuviljelijöitä on jo joutunut semmoiseen asemaan, ettei se enää omin voimin mahdakaan mitään maansa laittamiselle, vaikka olisikin hyvä halu. Se toivoo paraillaan, että täällä huomattaisiin heidän hätänsä ja koetettaisiin keksiä semmoisia rahalaitoksia, joista hän voisi saada pitempiaikaisia ja helppokorkoisia lainoja niiden rämeikkösoittensa perkaukseksi. Mutta ikävä kyllä, täällä näytään tuntevan maalaisolot toisessa valossa, kuin ne todellisuudessa ovat. Näin ollen minä toivon, että eduskunta ei laske niin suurta kantamusta, kuin tämä valiokunnan mietintö osoittaa, noille maalaispikkuviljelijöille, vaan rupeaisi heidän verojansa pienentämään eikä lisäämään. Näitten tuntemusteni nojalla en voi kannattaa valiokunnan mietinnön ehdotusta, vaan kunnatan kolmatta vastalauseetta.

Keskustelu ja asian ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneiksi ja asia menee suureen valiokuntaan.

P u h e m i e s: Aika on kulunut niin pitkälle, että istunto täytyy lopettaa. Pöydällepanot kuitenkin vielä voimme suorittaa.

Pöydällepanot:

Valtioavun myöntämistä pikku- ja kiertokoulujen hyväksi

tarkoittavan ed. Torpan y. m. anomusehdotuksen n:o 97 johdosta valmistettu sivistysvaliokunnan mietintö n:o 3 esitetään ja pannaan puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti pöydälle seuraavaan täysi-istuntoon.

Valtioavun myöntämistä työväenopistolle

koskevan ed. vapaaherra E. S. Yrjö-Koskisen y. m. ²anomusehdotuksen n:o 103 johdosta laadittu sivistysvaliokunnan mietintö n:o 3 esitetään ja pannaan pöydälle seuraavaan istuntoon.

Postisäästöpankin tilaa ja hoitoa vuonna 1908

koskevan kertomuksen johdosta tehty pankkivaliokunnan mietintö n:o 2 esitetään ja pannaan pöydälle seuraavaan täysi-istuntoon.

Suuren valiokunnan jäseneksi

ilmoitetaan ed. Junnilan olevan vuorossa tulla, sanotun valiokunnan jäsenyydestä

tänään vapautetun ed. Danielson-Kalmarin sijaan.

P u h e m i e s: Mitä seuraavaan istuntoon tulee, ei sen aikaa vielä ole voitu varmasti määrittää. Se luultavasti on ensi tiistaina k:lo 6 illalla, ei ainakaan aikaisemmin. Jos se lykääntyy myöhempään, tulee siitä sanomalehdissä ilmoitettavaksi.

Täysi-istunto päättyy k:lo 2,25 yöllä.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

24. Tiistaina 3 p. toukokuuta

klo 6 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Toinen käsittely:

1) Ehdotus kyytiaseutukseksi.

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 5; Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 1; Arm. esit. n:o 2.

Ainoa käsittely:

2) Keisarillisen Suomen Senaatin Prokuraattorin Suomen eduskunnalle antama kertomus lainkäytöstä ja lakien voimassapitämisestä maassa.

Asiakirjat: Lakivaliokunnan mietintö n:o 2; edellä mainittu kertomus.

3) Kertomus Suomen postisäästöpankin tilasta ja hoidosta vuonna 1908.

Asiakirjat: Pankkivaliokunnan mietintö n:o 2; edellä mainittu kertomus.

4) Määrärahan myöntämistä maalaissakoulujen varattomien lasten ravinto- ja vaatetusavuksi tarkoittava anomusehdotus.

Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 2; ed. Juneksen y. m. anom. ehd. n:o 46.

5) Valtioavun myöntämistä pikku- ja kiertokoulujen hyväksi tarkoittava anomusehdotus.

Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 3; ed. Torpan y. m. anom. ehd. n:o 97.

6) Valtioavun myöntämistä työväenopistoille tarkoittava anomusehdotus.

Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 4; ed. E. S. Yrjö-Koskisen anom. ehd. n:o 103.

Siv.

7) Uudisviljelyn edistämistä viljelyspakkoperiaatteen mukaan koskeva anomusehdotus.

Asiakirjat: Maatalousvaliokunnan mietintö n:o 2; ed. Huttusen y. m. anom. ehd. n:o 19.

8) Äitiysvakuutuksen aikaansaamista tarkoittavat anomusehdotukset.

Asiakirjat: Työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 4; ed. Pärssisen y. m. anom. ehd. n:o 2 ja ed. Iida Yrjö-Koskisen anom. ehd. n:o 70.

Pöydällepanoa varten esitetään:

9) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 5 valtioavun myöntämistä Kansan Näyttämölle tarkoittavan anomusehdotuksen johdosta.

10) Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 2 teiden tekemistä ja kunnossapitoa maalla koskevien eduskuntaesitysten johdosta.

11) Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 1 Keisarillisen Majesteetin armollisen esityksen johdosta, johon on liitetty esityksessä mainittu ehdotus laiksi niiden Suomenmaata koskevien lakien ja asetusten säätämisen järjestyksestä, joilla on yleisvaltakunnallinen merkitys.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi edustajat Annala, A. Hjelt, Järvinen, Kaarne, Kiiskinen, Koskinen, Lahdensuo, Löthman, Nevanlinna, Oranen, Pullinen, Salo, Seppä-Murto, Snellman, Soininen, Sundblom ja Tuli-koura.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat edustajat Järvinen ja Koskinen sairauden takia tä-

män illan istunnosta sekä yksityisasiain takia ed. Sundblom täksi päiväksi, ed. Wrede huomispäiväksi, ed. Snellman ja Oranen tästä illasta ensi lauantaihin saakka, ed. Kannisto ja Valjakka tämän istunnon loppuosasta ensi lauantaihin, ed. Kiiskinen täksi ja huomispäiväksi, ed. Sipilä huomispäiväksi ja lauantaiksi, ed. F. Rantanen ensi torstaista seuraavaan tiistaihin saakka, ed. Seppä-Murto tästä päivästä ensi torstaihin, ed. J. W. Laine huomisaamusta yhden viikon ajaksi, ed. Peurakoski ja Junnila ensi perjantaiksi ja lauantaiksi sekä ed. Koskelin ja Tanttun ensi lauantaiksi.

Vapautus Suuren Valiokunnan jäsenyydestä.

Puhemies: Ed. Murros pyytää vapautusta suuren valiokunnan jäsenyydestä, syystä että hän valtiovarainvaliokunnan jäsenenä ei voi ottaa osaa suuren valiokunnan töihin riittävän tehokkaasti, kun valtiovarainvaliokunnan työt sitä estävät.

Tämä ed. Murroksen pyyntö hyväksytään.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus kyytiasetuksiksi.

Esitetään suuren valiokunnan mietintö n:o 5 ja otetaan sen johdolla toiseen käsittelyyn siinä sekä laki- ja talousvaliokunnan mietinnössä n:o 1 valmistelevasti käsitelty Keisarikunnan Majesteetin armollinen esitys n:o 2 kyytitoimesta.

Puhemies: Esittely tapahtuu suuren valiokunnan mietinnön pohjalla, ja huomautan vielä, että se suuren valiokunnan mietinnön kohta, josta osa mietinnön 1 sivulla on kurssivilla painettu, otetaan luonnollisesti käsiteltäväksi vasta asian kolmannen käsittelyn yhteydessä.

Ensin sallitaan yleiskeskustelu, sitte ruvetaan pykälittäin tarkastamaan asetusta.

Yleiskeskustelu:

Ed. Rosenqvist: Jag ber att endast med några ord få göra mig till tolk för en uppfattning, som helt visst icke delas af många i

denna församling. Min afsikt är därför icke håller att föreslå någon ändring beträffande stora utskottets förslag, utan endast att till protokollet uttala en afvikande mening.

För min del ställer jag mig på samma ståndpunkt, som den nådiga propositionen — en ståndpunkt, som äfven tidigare intagits af propositioner, öfverlämnade i samma ärende till landtdagen, — därutinnan att lokalförsamlingar fortsättningsvis såsom hittills böra deltaga i ordnandet af och kostnaderna för skjutshållningen eller att skjutshållning icke bör, såsom lag- och ekonomiutskottet och stora utskottet föreslå, helt och hållet öfvertagas utaf staten.

Den nådiga propositionens hufvudändamål att aflyfta skjutshållningstungan från den i mantal satta opriviligerade jorden och fördela den på alla samhällsklasser vinnes lika bra, vare sig man ställer sig på den ena eller andra ståndpunkten. Men ett annat icke oväsentligt syfte, som äfven fullföljes utaf den nådiga propositionen att nämligen göra skjutsväsendet såvidt möjligt sig själf bärande, vinnes, synes det mig, säkrare på den väg, som den nådiga propositionen har inslagit. I likhet med denna och föregående propositioner måste jag nämligen hålla före, att totalkostnaderna för skjutsväsendet väsentligen komma att stiga, om detta helt och hållet öfvertages utaf staten. Lag- och ekonomiutskottet säger visserligen i sitt betänkande, att denna fara saknar tillräckliga skäl. Utskottets motivering för denna uppfattning är dock icke öfvertygande, åtminstone har icke jag af densamma blifvit öfvertygad. På sidan 11 uti utskottsbetänkandet säger utskottet: »För en sådan fruktan finnes, enligt Utskottets åsikt, ej tillräckliga skäl. Då vidmakthållandet af skjutsanstalterna och skjutsningen skulle öfverlätas å entreprenad, såsom för närvarande på några undantag när är fallet, så komme beloppet af de här af föränledda utgifterna att vara beroende endast af en inbördes täflan mellan dem, hvilka göra anbud. Likaså komme inseendet öfver skjutsanstalternas placering och skjutshållningens ordnande att åligga samma myndigheter som härintills». Utskottet anser alltså att tack vare den inbördes konkurrensen vid entreprenadauktionerna och tack vare den omständigheten, att inseendet öfver skjutsanstalternas placering och skjutshållningens ordnande komme att åligga samma myndigheter som hittills, kostnaderna för det hela icke skola stiga, om staten öfvertager skjutshållningen. För min

del har jag svårt att tro detta. Hvar och en som är något förtrogen med folkpsykologin, vet att ett företag som bekostas af så kallade allmänna medel blir betydligt dyrare, än om kostnaderna uppbäras af personer, som omedelbart hafva intresse af att företaget ställer sig så billigt som möjligt. Redan uppförandet af den enklaste byggnad på landet blir betydligt dyrare, om kostnaderna skola utgå från kommunen i sin helhet, än om en enskild eller enskilda personer få vidkännas desamma. Min öfvertygelse är därför, att redan det faktum, att den betalande blir staten, eller att de betalande icke äro personer, hvilka hafva omedelbart intresse af att det hela ställer sig billigt, skall vara egnadt att åstadkomma en allmän stegring af entreprenadanbuden och äfven inverka på öfriga kostnader för skjutshållningen.

Men äfven om detta antagande icke vore riktigt, äfven om det icke blefve fallet, att entreprenadanbuden skulle stiga, så är dock detta för ingen del den enda omständigheten, som utöfvar inflytande på totalkostnaderna för skjutsväsendets upprätthållande. Man behöfver blott genomläsa § 3. Enligt denna tillkommer det kronofogde att i samråd med ombud från kommunerna och vederbörande länsmän uppgöra förslag till inrättande af skjutsanstalter och ordnande af skjutsningen. I detta förslag skall bestämmas, som det heter 1) de vägar, vid hvilka skjutsanstalter böra upprätthållas; 2) antalet och beskaffenheten af de vid hvarje väg erforderliga skjutsanstalter samt ungefärliga afståndet mellan desamma och så vidare; samt 3) antalet boning-rum, som vid skjutsanstalter bör finnas och så vidare, således en hel mängd moment. Alla dessa bestämningar inverka själfallet väsentligt på kostnaderna för det hela, och det skall med all sannolikhet vid deras uppställande icke vara betydelselöst, om kommunerna hafva omedelbart intresse af kostnadernas ökning eller minskning.

Äfven andra paragrafer i lagförslaget gifva vid handen, att kostnaderna med all sannolikhet komma att stiga, om desamma utgå från statsverket i stället för att uppbäras af de skjutshållningsskyldiga i häradena.

Naturligtvis skola, om man ställer sig på stora utskottets och lag- och ekonomutskottets ståndpunkt, kostnaderna blifva något jämnare fördelade, och det är också detta, som man anför till stöd för denna ståndpunkt. Men lifvets bördor, äfven penningebördor trycka sällan eller aldrig lika, äfven om deras arit-

metiska storhet äro fullkomligt densamma. I alla fall föredrager jag för min del en något ojämnare matematisk proportion vid fördelningen framför väsentligt större kostnader för det hela och därigenom ett större steg bort från det mål, som propositionen vill fullfölja, att nämligen få skjutshållningen att såvidt möjligt bära sig själf. Jag har velat uttala denna afvikande mening, men såsom nämnt åsyftar jag icke att väcka något ändringsförslag.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi ja siirrytään käsittelemään asetusehdotusta pykälittäin.

§:t 1 ja 2 hyväksytään järjestänsä keskustelutta.

3 §:n kohdalla lausuu puheenvuoroa käyttäen

Ed. M ä k i: Minä ehdotan tämän kolmannen pykälän 6 momentin kuulumaan niinkuin se on laki- ja talousvaliokunnan mietinnössä, nimittäin: »hevoskyytimaksun suuruus vähintään kahdeksantoista ja enintään kolmekymmentä penniä kilometriltä».

Ed. H ä y r y n e n: Minä kannatan tehtyä ehdotusta.

Keskustelu 3 §:stä julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Suuren valiokunnan mietintöä vastaan on edustaja Mäki edustaja Häyrysen kannattamana ehdottanut, että 3 §:n 6 momentti tulisi kuulumaan samalla tavalla kuin laki ja talousvaliokunnan mietinnössä, eli siis: »hevoskyytimaksun suuruus vähintään kahdeksantoista ja enintään kolmekymmentä penniä kilometriltä». Tulen nimittämään tätä edustaja Mäen ehdotukseksi. Asiasta on siis äänestettävä.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy suuren valiokunnan mietinnön tässä kohden äänestää »jaa»; jos »ei» voittaa, on edustaja Mäen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 98 jaa- ja 80 ei-ääntä. Ed. Mäen ehdotus siis on hylätty ja suuren valiokunnan mietintö on siis tässä kohden hyväksytty.

§:t 4—7 hyväksytään järjestänsä keskustelutta.

8 §:n kohdalla puheenvuoroa käyttäen lausuu

Ed. M ä k i: Minä ehdottaisin tämän pykälän loppuosan sanasta »ellei» lähtien kuulumaan seuraavasti: »ellei kunta ole alemman tarjouksen tekijän sopivaisuutta vastaan muistutusta tehnyt». Kun minä katson asiaa siltä kannalta että laissa pitäisi rajoittaa kuvernöörin valtaa siinä suhteessa, etteivät he saisi hyljätä alimpia tehtyjä tarjouksia ellei kunta ole antanut niistä hylkäävää lausuntoa, niin sentähden tahtoisin, että lakiin sovitettaisiin sellainen määräys, ettei sellainen menettely olisi kuvernööreille mahdollista. Tätä silmällä pitäen olen tehnyt tämän muutosehdotuksen.

Ed. K o p i l a: Minä kannatan tehtyä ehdotusta.

Ed. G r o t e n f e l t: Jag ber att få mot-sätta mig det nu gjorda ändringsförslaget, emedan det synes mig vara följdriktigare att, då det är statsverket, som skall bära tungan för skjutshållningskostnaderna, också statens myndigheter ega rätt att pröfva och afgöra frågan om lämpligheten af den person, som af vederbörande kommun har föreslagits till att öfvertaga skjutsanstalt. Detta är såsom sagdt en ståndpunkt, som är följdriktigare i betraktande af den grundsats, enligt hvilken frågan är ordnad i utskottets förslag.

Keskustelu 8 §:stä julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Valiokunnan mietintöä vastaan tässä pykälässä on edustaja Mäki ehdottanut, että pykälän loppuosan sanat: »ellei alemman tarjouksen tekijä ole sopimaton» vaihdettaisiin sanoihin: »ellei kunta ole alemman tarjouksen tekijän sopivaisuutta vastaan muistutusta tehnyt». Ehdotusta on edustaja Kopila kannattanut. Tulen nimittämään tätä edustaja Mäen ehdotukseksi. Äänestys tulee siis tapahtumaan.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy suuren valiokunnan mietinnön tässä kohden, äänestää »jaa»; jos »ei» voittaa, on edustaja Mäen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla. Ed. Mäen ehdotus siis on hylätty ja suuren valiokunnan mietintö tässä kohden, eli 8 §:ään nähden, hyväksytty.

9 § hyväksytään keskustelutta.

10 §:ää esiteltäessä lausuu

Ed. A h m a v a a r a: Pyydän saada ehdottaa, että 10 §:n 1 momentti tulisi kuulumaan: »Kyytilaitoksesta ja kyydityksestä johtuvat menot suoritetaan kulkulaitosrahastosta» eli siis että »valtiovaroista» sanan sijaan tulisi »kulkulaitosrahastosta». Minä en tahdo ruveta tässä laajemmalti perustelemaan tätä ehdotustani, sillä olen vakuutettu, että se on jokaiselle selvä perustelematta. Pyydän ainoastaan huomauttaa, että se ei suinkaan vielä tiedä sitä, että nämä varat tulisivat suostuntavaroista menemään, sillä on esimerkkejä sellaisia, muun muassa viime valtiopäiviltä, että suuria summia valtiovarastosta on siirretty kulkulaitosrahastoon.

Keskustelu 10 §:stä julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Ed. Ahmavaara on tehnyt 10 §:ään sellaisen muutosehdotuksen, että sana »valtiovaroista» muutettaisiin sanaksi »kulkulaitosrahastosta», mutta kun häntä ei ole kannatettu, niin ehdotus ei voi tulla äänestyksen alaiseksi.

10 § hyväksytään muuttamattomana.

§:t 11 ja 12 hyväksytään keskustelutta sekä samoin I luvun nimike.

II l u k u.

§:t 13—20 hyväksytään järjestänsä keskustelutta.

21 §:ää esiteltäessä lausuu, puheenvuoroa käyttäen,

Ed. V e r a H j e l t: I § 21 föreligger den bestämmelsen, att resande är berättigad att erhålla skjuts jämväl för återfärd, och att skjutskarlen åligger att invänta den resande i två timmar, den första timmen utan godtgörelse, den senare mot ersättning af femtio penni för hvarje full halftimme. Denna bestämmelse har tydligen influtit med tanke därpå, att den resande färdas ett helt skjutshåll eller i alla fall en längre vägsträcka och att hästen sålunda efter en längre resa i alla fall behöfver hvila, hvarför ersättning icke ansetts påkallad för första väntningstimmen, ja icke ens därefter, om ej ytterligare den följande halftimmen är fullt förliden. Häri ligger enligt min mening en

obillighet gentemot skjutsanstalten. Skjuts är nämligen ofta utkallad äfven för kortare afstånd, på några kilometer. Isynnerhet är detta fallet beträffande tjänsteresor. En dylik resa inskränker sig mycket ofta till ett par, tre kilometer. Exempelvis i min tjänstgöring kan jag vara tvungen att utkalla skjuts på alldeles korta afstånd flere gånger om dagen från samma skjutsanstalt till fabriker, som ligga i närheten af städerna. Äfvenså är det ganska vanligt att göra såkallade utfärder under somrarna. Det kunde leda till ett oförsvarligt själfsväld att mot en ringa ersättning göra dylika utflykter öfverallt i landet, där det finnes, låt oss säga, ett utsiktsberg, en så kallad grotta eller några andra sevärdheter. Men i alla fall gäller detta särskildt beträffande kortare tjänsteresor. Det är under sådant förhållande obilligt att fordra, att skjutskarlen skall reda sin häst och färdas några kilometer och invänta den resande för återfärden inemot en och en half timme mot en ersättning enligt den lägsta taxan.

Skjutsanstalten bör berättigas att för hvarje halftimmes väntning uppbära 50 penni. Jag tillåter mig därför göra ett ändringsförslag sålunda, att i senare meningen af § 21 skulle bortlämnas orden »den första timmen utan godtgörelse, men därefter», och skulle meningen då få följande lydelse: I sådant fall åligger det skjutskarl att invänta den resande i två timmar mot en ersättning af femtio penni för hvarje full halftimme.

Ed. G r o t e n f e l t: Då det af representanten fröken Hjelt framställda ändringsförslaget synes mig hafva skäl för sig, tillåter jag mig att understöda detsamma. Ett motiv härför utgör också, utom det, som fröken Hjelt anför, den omständigheten att, om man jämför beloppet af de väntningspenningar, hvilka komma i fråga enligt 20 § senare mom., med de väntningspenningar, som omnämnas i nu ifrågavarande 21 §, det synes vara anledning att här medgifva en ersättning af femtio penni för hvarje halftimme. Enligt 20 § senare mom. erhåller skjutskarl i väntningspenningar för hvarje full halftimme en mark.

Ed. L i s t o: Minun käskykseni mukaan se ajatus, jonka ed. Vera Hjelt on muutosehdotuksessaan esittänyt, ansaitsee huomiota. Ei ole oikein kohtuuden mukaista, että kun 20 §:ssä edellytetyissä tapauksissa määrätään suoritettavaksi 1 markan odotusmaksu puolesta

tunnista, tässä 21 §:ssä mainitussa tapauksessa säädetään suoritettavaksi ainoastaan 50 penniä. Mutta jos asetuttaisiin ed. Hjeltin kannalle, niin tulisi useissa tapauksissa kyydittävän maksettava liian suureksi. On nimittäin huomattava, että ehdotetussa kyytiasetuksessa on säädetty, että lyhyiltä matkoilta — silloinkin kun kyytiraha kuljetulta matkalta ei nousisi niin suureen määrään, — on suoritettava vähintäin 1 markan kyytimaksu. Lyhyiltä matkoilta tulisi siis suoritettavaksi 1 markka, menokyydistä, samoin paluukyydistä 1 markka, ja näihin tulisi lisättäväksi ed. Hjeltin ehdotuksen mukaan vielä 1 markka jokaiselta odotus tunnilta. Sillä keinoin kyydittävän maksettava saataisi nousta korkeammalle kuin kohtuuden mukaan olisi tarpeellista. Ehdotan sen vuoksi, että 21 § pysytettäisiin tämmöisenään, mutta siinä oleva 50 pennin odotusmaksu muutettaisiin 1 markaksi.

Ed. V e r a H j e l t: Jag måste fortsättningsvis anse det vara för mycket begärdt, att en skjutskarl skall erhålla endast två mark för en resa fram och åter, låt oss säga, fyra eller fem kilometer inclusive uppehåll inemot en och en half timme. Dessutom skall han komma efter den resande till den plats, därifrån skjutsen skall utgå. Allt detta tillsammantaget komme att uppehålla skjutskarlen cirka tre timmar, och då anser jag det vara en alltför ringa ersättning för honom att få endast två mark för hela denna tid. När jag säger tre timmar är detta ganska litet tilltaget, ty det kan ofta gå öfver tre timmar för en sådan färd.

Ed. B ä c k: Jag ber att få understöda hr. Listos förslag.

Keskustelu 21 §:stä julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Valiokunnan mietintöä vastaan, mitä tulee asetusehdotuksen 21 §:ään, on tehty kaksi muutosehdotusta. Ensinnäkin on ed. Vera Hjelt ehdottanut, että pykälän loppuosasta poistettaisiin sanat »ensimmäisen tunnin korvauksetta, mutta senjälkeen» ja että pykälä siis tulisi kuulumaan: »on silloin velvollinen odottamaan matkustajaa kaksi tuntia viidenkymmenen pennin maksusta jokaiselta täydeltä puolelta tunnilta». Nimitän tätä ed. Hjeltin ehdotukseksi. Ed. Listo on ehdottanut, että pykälä muuten pysytettäisiin entisellään, mutta että viidenkymmenen pennin maksu muutettaisiin yhden markan maksuksi. Jäl-

kimäinen kohta pykälässä tulisi siis ed. Liston ehdotuksen mukaan kuulumaan: »on silloin velvollinen odottamaan matkustajaa kaksi tuntia, ensimmäisen tunnin korvauksetta, mutta sen jälkeen yhden markan maksusta jokaiselta puolelta tunnilta». Nimitän tätä ehdotusta ed. Liston ehdotukseksi.

Molempia ehdotuksia on kannatettu, ja tulee niistä äänestys tapahtumaan. Katson että tässä on paras menetellä siten, että, kun nämä muutosehdotukset ovat toisilleen vastakkaisia ja vastakkaisia myös mietintöön, äänestyksen pohjana tulee olemaan valiokunnan mietintö ja sille haetaan vastaehdotus siten, että äänestetään ensin ed. Hjeltin ja ed. Liston ehdotuksen välillä ja että se niistä, joka voittaa, asetetaan valiokunnan mietintöä vastaan. Hyväksytäänkö tällainen menettely?

Puheenvuoroa käyttäen lausuu

Ed. L i s t o: En tiedä lausuinko ehdotukseni epäselvästi. Puhemies ei kuitenkaan sitä aivan tarkaan ilmoittanut sellaisena, joksika olin ehdotukseni tarkoittanut. Minun tarkoitukseni oli, että hyväksyttäisiin tämä 21 § semmoisena kuin suuri valiokunta on sen ehdottanut, kumminkin muuttaen siinä mainittu 50 pennin maksu 1 markaksi. Suuri valiokunta on nimittäin laki- ja talousvaliokunnan ehdotukseen lisännyt sanan »täydeltä» sanain »puolelta tunnilta» eteen.

P u h e m i e s: Se on aivan oikein. Minä tulinkin lukeneeksi vastaavan kohdan laki- ja talousvaliokunnan mietinnöstä. Suuri valiokunta on siihen tehnyt ed. Liston mainitsemien lisäyksen. Ed. Listo huomautti, oikein että hänen ehdotukseensa sisältyy myös sana »täydeltä». Hyväksytäänkö minun esittämäni menettely äänestykseen nähden.

Menettely hyväksytään.

Äänestykset ja päätökset:

1) Äänestys ed. Hjeltin ja ed. Liston ehdotuksen välillä, kumpi niistä hyväksytään vastaesitykseksi mietintöä vastaan.

Ken vastaesitykseksi suuren valiokunnan mietintöä vastaan tässä kohden hyväksyy ed. Hjeltin ehdotuksen, äänestää »jaa»; jos »ei» voittaa, on siinä kohden ed. Liston ehdotus hyväksytty vastaesitykseksi.

Äänestyksessä annetaan 40 jaa- ja 130 ei-ääntä; ed. Hjeltin ehdotus siis on hylätty ja ed. Liston ehdotus hyväksytty vastaesitykseksi valiokunnan mietintöä vastaan.

2) Äänestys suuren valiokunnan mietinnön ja ed. Liston ehdotuksen välillä:

Ken hyväksyy 21 §:n suuren valiokunnan mietinnön mukaan, äänestää »jaa»; jos »ei» voittaa on ed. Liston ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voittolla; ed. Listonkin ehdotus siis on hylätty ja suuren valiokunnan mietintö on tässä kohden hyväksytty.

§:t 22—30 hyväksytään järjestänsä keskustelutta, samoin II luvun nimike.

III l u k u.

§:t 31—34 hyväksytään järjestänsä keskustelutta sekä samoin III luvun nimike.

IV l u k u.

§:t 35—44 hyväksytään järjestänsä keskustelutta ynnä myöskin IV luvun nimike.

V l u k u.

45 § hyväksytään keskustelutta.

46 §:ää esiteltäessä lausuu puheenvuoroa käyttäen

Ed. B j ö r k: Jag ville föreslå att till första momentet i denna paragraf skulle fogas »och i stad, där magistrat ej finnes, af ordningsrätten». Det finnes ju i landet en stad, som icke har magistrat.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Tähän pykälään on ed. Björk tehnyt sen ehdotuksen, jonka äsken kuulimme, mutta kun sitä ei ole kukaan kannattanut, ei se voi tulla äänestyksen alaiseksi. Eduskunta siis hyväksyneee puheenalaisen pykälän.

Pykälä hyväksytään muuttamattomana.

§:t 47—50 hyväksytään järjestänsä keskustelutta, samoin V luvun nimike ynnä asetusehdotuksen nimike.

P u h e m i e s: Kun suuren valiokunnan mietintö, mitä tähän asetusehdotukseen tulee, on hyväksytty, on siis asian toinen käsittely päätynyt.

2) Keisarillisen Suomen Senaatin Prokuraattorin Suomen Eduskunnalle antama kertomus lainkäytöstä ja lakien voimaansäilyttämisestä maassa.

Esitetään ainoaan käsittelyyn täysi-istunnossa viime huhtikuun 22 päivänä samankuun 26 päivän täysiistuntoon pöydälle pantu mutta tähän asti käsittelemättä jäänyt lakivaliokunnan mietintö n:o 2 Keisarillisen Suomen Senaatin Prokuraattorin Suomen eduskunnalle antaman kertomuksen johdosta, joka koskee lainkäyttöä ja lakien voimaansäilyttämistä maassa vuonna 1908.

Ed. Nybergh: Minä pyydän saada ilmoittaa, että minä olen osaltani myötävaikuttanut mietinnön sivulla 3 mainittuun senaatin kahteen päätökseen ja etten siitä syystä ole valiokunnassa ottanut osaa sen kysymyksen käsittelyyn, olisiko prokuraattorin pitänyt tehdä muistutus senaatin pöytäkirjaan näitten päätösten johdosta. Nämä päätökset koskevat määräystä, että oli valtakunnan rahastoon maksettava niin hyvin 20 miljoonaa markkaa apumaksuksi sotilastarpeisiin kuin myöskin 6 miljoonaa markkaa apumaksuna Venäjän rautatieverkon ja Suomen rautateitten välisen yhdyksradan rakentamiseksi.

Ed. Rautapää: Samasta syystä kuin edustaja Nybergh olen minäkin valiokunnassa ollut esteellinen käsittelemään mietinnön sivulla 3 mainittua niin sanottua Nevanmiljoonasiaa.

Ed. Manner: Minä pyydän ensiksi oikaista erään valiokunnan mietintöön liitettyyn vastalauseeseen pujahtaneen virheen. Sivulla 9 vastalauseen toisessa kappaleessa 11 rivillä on sana »vastoin»; sen pitää kuulua »ilman». Syy tähän virheeseen on kyllä minussa itsessäni, sillä olen suorittanut ensimmäisen korehtuurilukemisen, joten en voi vapautua syyllisyydestä virheen suhteen.

Se prokuraattorin kertomus, jota esilläoleva mietintö käsittelee, on monessa suhteessa sangen laiha ja puutteellinen, kuten valiokunnan mietinnössäkkin huomautetaan. Siitä huolimatta sisältää se monia mieltäkiinnittäviä seikkoja, mutta niihin seikkoihin nähden, jotka minusta näkyvät ansaitsevan huomiota, ei valiokunnan enemmistö ole sellaista huomiota kiinnittänyt kuin olisi tarpeellista ollut. Valiokunnan mietinnön sivuilta 3 ja 7 käy tämä valiokunnan vä-

linpitämättömyys kysymyksessä oleviin asioihin nähden ilmi. Valiokunta on nimittäin kokonaan sivuuttanut prokuraattorin kertomuksessa esitetyt eräät lausunnot. Tällainen vaikeutuminen valiokunnan puolelta voidaan käsitellä ainoastaan siten, että valiokunta on joko hyväksynyt prokuraattorin lausunnot ja mielteet tai sitte siten, että valiokunta ei ole tahtonut lähteä arvostelemaan hänen esittämiään käsityskantoja, ehkäpä siitä syystä, että valiokunnan enemmistö ei ole tahtonut prokuraattorin toiminnasta antaa epäedullista lausuntoa. Vaikenemiselle näissä suhteissa ei valiokunta mielestäni ole esittänyt kyllin päteviä syitäkään.

Ensinnäkin on valiokunnan mietinnön sivulla 3 huomautettu, että valiokunta ei ole ottanut harkitakseen prokuraattorin suhtautumista vuonna 1908 tapahtuneisiin Nevansiltamiljoonien ja sotilasmiljoonien maksamiin, vaikka lähetekeskustelussakin näistä seikoista jo huomautettiin. Minun käsitykseni mukaan olisi valiokunnan kuitenkin tullut kiinnittää huomiota näihin seikkoihin sitäkin suuremmalla syyllä, kun prokuraattorin kertomuksen sivulla 2 on nimenomaan huomautettu, että sanottuna vuonna 1908 ei prokuraattorinviran puolesta ole ainuttakaan vastalauseetta tehty senaatin pöytäkirjaan. Käsitykseni mukaan nimittäin nämä miljoonien suoritukset ovat tapahtuneet ilman eduskunnan suostumusta. Minä en tahdo tässä kuitenkaan lähteä yksityiskohtaisesti käsittelemään näitä kysymyksiä, pyydän vain viitata säätyvaltiopäivillä 1904—05 annettuihin lausuntoihin Nevan miljoonien suhteen, samaten eduskunnan vuonna 1907 tekemiin päätöksiin ja lopuksi hallitsijan 30 päivänä tammikuuta 1908 antamaan vastalauseeseen eduskunnan lausunnon johdosta. Näistä asiakirjoista, kun niitä vertaa toisiinsa, minun käsittääkseni käy ilmi, että senaatti suorittaessaan kysymyksessä olevan miljoonat on menetellyt laittomasti, sivuuttanut eduskunnan tässä asiassa. Valiokunnan enemmistö ymmärtääkseni on asiassa ollut kanssani samaa mieltä, sillä tätä asiata valiokunnassa käsitellessä ei ainutkaan valiokunnan jäsen ole esittänyt sellaista kantaa, että Senaatin menettely tässä suhteessa olisi täysin hyväksyttävä, vielä vähemmän on valiokunnassa kuukaan esittänyt sitä, että prokuraattori laiminlyödessään vastalauseen teon senaatin pöytäkirjaan, näiden miljoonamaksujen johdosta olisi menetellyt täysin oikein. Valiokunta perustelee mietinnössään vaikenemistaan sillä, että

nämä miljoonamaksut tulevat esille toista tietä, toisen valiokunnan mietinnössä. Minäkin tiedän näin tapahtuvan, jopa mahdollisesti kahdenkin valiokunnan mietinnössä, mutta samalla minä olen vakuutettu siitä, että näissä mietinnöissä tullaan käsittelemään yksistään asian rahallista puolta, miljoonakysymystä. Mutta niissä ei mitenkään voida ottaa tutkittavaksi prokuraattorin suhtautumista kysymyksessä oleviin maksuihin. Voisi olettaa sellaisen mahdollisuuden, että eduskunta hyväksyisi lakivaliokunnan esillä olevan mietinnön. Sitte myöhemmin joistakin muista valiokunnista saapuisi mietinnöt, joissa käsiteltäisiin kysymyksessä olevia miljoonamaksuja. Eduskunta hyväksyisi nekin mietinnöt. Noissa mietinnöissä ei puhuttaisi halkaistua sanaakaan prokuraattorin suhtautumisesta näihin miljoonain suoriin. Siten prokuraattori olisi säästynyt kokonaan kaikelta arvostelulta eduskunnan puolelta. Jokainen kuitenkin myöntäne, että tällainen asian ratkaiseminen ei suinkaan olisi suotavaa eikä edullista, sillä eduskunnan minun ymmärtääkseni täytyy olla aina valmis ja halukas tutkimaan virkamiesten ja varsinkin sellaisen virkamiehen kuin prokuraattorin toimia, eikä ainoastaan tutkimaan vaan myöskin tarpeellisella ponnella ja ymmärtämyksellä arvostelemaan. Arvelen, ettei voida hyvällä syyllä sivuuttaa näiden kysymysten käsittelyä ja prokuraattorin suhtautumista näihin mainittuihin miljoonamaksuihin sellaisilla perusteilla, jotka valiokunta on esittänyt. Jos vastoin kaikkia odotuksia niin kuitenkin tulisi tapahtumaan, niin voisi tällaisesta välinpitämättömyydestä, johon ensinnäkin valiokunta jo on tehnyt itsensä syyppääksi ja johon eduskuntakin yhtyisi, olla seurauksena, että tällaiset prokuraattorin kertomukset voitaisiin katsoa ylellisyystavaraksi, joilla ei enää vaivattaisi eduskuntaa eikä prokuraattoria. Saattaa löytyä niitäkin, jotka pitävät senaatin menettelyä kysymyksessä olevissa miljoonamaksuissa täysin laillisena ja siis myös prokuraattorin vaitioloa hyväksyttävänä. Mutta minun ymmärtääkseni ei heilläkään pitäisi olla mitään sitä vastaan, että asia tutkittaisiin perinpohjin, sillä siten voisivat he välttää sen syytöksen, että ovat tahtoneet villasella painaa prokuraattorin menettelyä. Sillä että lakivaliokunnan enemmistö on esittämillään perusteilla kieltäytynyt tutkimasta ja arvostelemasta prokuraattorin suhtautumista tähän puhuttuun kysymykseen, on valiokunnan enemmistö mielestäni ruvennut säälimään prokuraattoria ja säästännyt häntä,

kuten mainitsin, mahdolliselta moittivalta arvostelulta. Eduskunnan kuitenkin pitäisi syrjäyttää tällaiset sääliväisyyssyyt ja perehtyä asiaan, mikäli se on mahdollista. Sentakia pyydän ehdottaa, että eduskunta hyväksyisi vastalauseen ensimmäisen osan, mikäli siinä ehdotetaan, että mietintö palautettaisiin valiokuntaan selvän saamiseksi prokuraattorin suhtautumisesta kysymyksessä oleviin miljoonamaksuihin.

Vielä kummallisempi kuin valiokunnan menettely on tässä edellämainitussa suhteessa ollut, on se minun mielestäni ollut prokuraattorin ketromuksen kolmanteen osaan nähden. Mietintö osottaa, että tämän kolmannen osaston suhteen on valiokunnassa esitetty prokuraattorin kannasta poikkeavia mielipiteitä. Tämä valiokunnan oma lausunto todistaa välillisesti myös sen, että valiokunnassa on esitetty prokuraattorin mielipiteitä hyväksyviäkin ajatuksia. Huolimatta siitä, että valiokunnassa siis on vallinnut kaksi eri mielipidettä — ja puolestani voin mainita, että nämä kaksi eri mielipidettä ovat olleet jotenkin tasaväkiset — myöskin huolimatta tästä on valiokunta kuitenkin katsonut sopivaksi sivuuttaa koko kolmannen osaston arvostelun ja käsittelyn siitä syystä, että valiokunta ei nykyaikana katso soveliaaksi käsitellä siinä esitettyjä seikkoja. Minun nähdäkseni valiokunnan enemmistö, johonka ikävä kyllä, kuuluu, mitä tähän kolmanteen osastoon tulee, valiokunnan sosialistisiakin jäseniä, ei ole uskaltanut lähteä tutkimaan ja penkomaan tuota kolmatta osastoa ja siinä esitettyjä mielipiteitä syystä taikka toisesta. Mutta minusta ei nykyisen ajan mitenkään pitäisi estää tällaista tutkimis- ja arvostelemistyötä. Jos kerran mielipiteet niissä seikoissa, joita kertomuksen kolmannessa osastossa esitetään, ovat vakiintuneet — ja minun tietääkseni ne valiokunnassa esiintyivät sangen vakautuneina ja jyrkkinä — niin mikä estää silloin valiokunnan jäseniä seisomasta mielipiteittensä takana, joko hyväksyä ne, taikka hylätä prokuraattorin esittämät lausunnot. Mutta jos vaikenemiseen ja sivuuttamiseen on jonkunlaisia muita syitä, niin silloin ehkä se on paremmin ymmärrettävissä, ei silti hyväksyttävissä. Vaitiolo sellaiseen kertomukseen nähden, kuin prokuraattorin kertomukseen, ei ole toivottavaa eikä suotavaa, koska siten ne, jotka ovat pidättäytyneet arvostelemasta sitä, välttäneet lausumasta mielipidettensä prokuraattorin erinäisiin kysymyksiin suhtautumisesta, ovat siinä sitoneet itsensä siten, että he

joko hyväksyvät hänen lausumansa ja ovat estetyt moitetta antamasta, tai ainakin ovat menettäneet puhevaltansa tulevaisuudessa niihin samoihin seikkoihin nähden.

Ensiksikin on vastalauseessa kiinnitetty huomiota erääseen »Savon Työmiehen» ja kenraalikuvernöörin väliseen jupakkaan. Kuten ne, jotka ovat viitsineet vastalauseen lukea, ovat havainneet, on vastalauseessa moitittu prokuraattoria virkaintoisuudesta hänen esiintymisensä johdosta tässä jutussa.

Prokuraattorin toimesta, kenraalikuvernöörin kehottamana, nostettiin näet kunnianloukausjuttu Savon Työmies-nimistä sanomalehteä vastaan valtiosihteri Stolypinin kunnian muka loukkauksesta. Minä en tahdo ollenkaan väittääkään, etteikö prokuraattorin olisi tullut nostaa tuota syytettä. Lakimiehet valio-kunnassa todistivat, että yleisten syyttä-jäin ja prokuraattorin tässä tapauksessa tulee suojella kaikkien loukattujen ja sorrettujen kunniaa niiden pyynnöstä. Mutta toiselta puolen minä olen kyllä sitä mielipidettä, että tämä oikeusjuttu oli sangen turhanaikainen. Prokuraattorin nimittäin täytyi tuntea, ja hän arvattavasti on tuntenutkin koko tuon loukkaavan kirjoituksen laadun, ja hänen on myös täytynyt tietää sekin seikka, että tuo kirjoitus oli lainatavaraa, jo ennen kulkenut kahdessa lehdessä, joita vastaan ei syytettä ollut silloin nostettu eikä ole jälkenpäinkään nostettu. Mutta se, mikä prokuraattorin menettelyssä kaikkein enimmäin kiinnittää huomiota, ja josta minä puolestani olen häntä valmis moit-timaankin, on se, että hän kehotti Kuopion kaupunginviskaalia valittamaan jutusta se-naattiin vielä senkin jälkeen, kun sekä Kuopion raastuvanoikeus että Viipurin hovioikeus olivat tämän lehden kirjottajan vapauttaneet syyt-teestä, ja vielä senkin jälkeen, kun Kuopion kaupunginviskaali syyttäjänä oli ilmoittanut, että hän ei katso tarpeelliseksi korkeampaan oikeusasteeseen asiassa valittaa. Hyvillä syillä ja perusteilla olisi minusta prokuraattori voi-nut jättää jutun sillensä, varsinkin kun sekä Kuopion raastuvanoikeus että Viipurin hovi-oikeus olivat osottaneet, että kysymyksessä oli vain stolypiniläisen politiikan arvostelu eikä suinkaan mikään persoonakohtainen kunnian-loukkaus. Tämä prokuraattorin määräys va-littaa senaattiin minusta osottaa hänessä kä-räjäimishalua. Muita ihmisiä tavallisesti moi-titaan, jos ne turhista asioista käyvät käräjää ja rettelöitsevät. Prokuraattorin arvoiselta virkamieheltä odottaisi, että hän ei turhassa

asiassa, jommoiselta tämä minusta todellakin näyttää, olisi ruvennut rettelöimään. Ja lo-puksi joutuu prokuraattorin into tässä asiassa sangen huonoon ja surkuteltavaan valoon, kun ottaa huomioon senkin seikan, että tämä kan-teellinen kirjoitus koko sävyltään ja sisällyk-seltään tarkoitti arvostella sitä suuntaa, joka meidän maatamme vastaan on esiintynyt viha-mielisenä ja tekee sitä vieläkin, ja jota suuntaa meidän tahollamme yleisesti lienee tuomittu jotenkin ankarasti. Jos kysymyksessä olisi ollut majesteettirikosjuttu, niin prokuraattorin virkaintoa ja käräjäimishalua voisi ymmärtää, sillä ne jututhan meillä ovat erikoisasemassa, valitettavaa kyllä.

Toiseksi on vastalauseessa moitittu proku-raattoria siitä, että hän on eräissä kirjeissään kenraalikuvernöörille osotellut aukkojen ole-massa oloa meidän lainsäädännössämme. Ja, kummallista kyllä, nämä aukot on prokuraat-tori havainnut olevan silloin, kun hän ei ollut voinut löytää lainpaikkaa ja lainkohtaa, jolla olisi voinut tyydyttää kenraalikuvernöörin kan-nevaatimuksia Venäjän julkisten laitosten loukkaamisesta. Vaikka prokuraattori, kuten va-liokunnassa on huomautettu, onkin kenraali-kuvernöörin alainen ja vaikka hänelle virka-asemansa perusteella kuuluukin, kuten valio-kunnan mietinnön sivulla 2 sanotaan, sentapais-ten lainkäyttöön liittyvien kysymysten selvit-täminen, jotka ovat omiaan kiinnittämään huo-miota siihen, mitä ilmenneiden puutteiden ja epäkohtien korjaamiseksi olisi tehtävä, niin sittenkään prokuraattorin menettely näitten aukkojen osottamisessa minusta ei ansaitse kii-tosta, varsinkin siitä syystä, että hänen, silloin kun hän tämän on tehnyt, on ollut vain esitet-tävä mielipiteensä siitä, voidaanko syytettä nostaa vai eikö. Ja minusta voidaan täydellä syyllä myöskin kysyä, onko meidän lainsää-dännössämme todellakin katsottava puutteeksi sitä, että siellä ei löydy erikoismääräyksiä keisarikunnan laitosten suojelemiseksi, ettei meidän lainsäädäntömme ole julistanut niitä erikoiseen suojelustilaan. Minusta nämä prokuraattorin löytämät ja osottamat aukot osot-tavat hänessä halua pyrkiä aikaansaamaan jonkunlaisia kiristyssäädöksiä, varsinkin sa-nomalehdille. Ja sitä suurempi syy minulla on tällaiseen käsitykseen, kun minä en ole voinut poistaa itsestäni sitä tunnetta, että proku-raattori näissä kirjelmässään ikäänkuin va-littaa ennakkosensuurin poistamista. Jos sitte otetaan huomioon, ketä näissä sanomalehtikir-joituksissa, joitten syytteeseen panemista on

venäläiseltä taholta vaadittu ja jota toivomusta prokuraattori ei ole katsonut voivansa näissä muutamissa tapauksissa kenraalikuvernöörin toivomuksen mukaan täyttää, jos otetaan huomioon, että ja mitä niissä kirjoituksissa on arvosteltu, niin tullaan lopultakin siihen tulokseen, että ne »uudistuspuuhat» ja aukon osotukset, joita prokuraattori näissä kirjelmässään on esittänyt, joutuvat sangen huonoon ja surkuteltavaan valoon. Ja voi myöskin täydellä syyllä panna kyseenalaiseksi, onko prokuraattorilla ollut tietoa kansan oikeuskäsityksestä, onko prokuraattori ollut vakuutettu, että meidän maassamme yleensä toivotaan näitten hänen löytämiensä aukkojen täyttämistä sillä lailla, että sanomalehdiltä ja yleensä painetulta sanalta kielletään sellainen arvostelemis-oikeus, joka sille ehdottomasti kuuluu. Minun luullakseni prokuraattorilla ei ole voinut olla sellaista tietoa kansan oikeuskäsityksestä. Ja toiselta puolen minä arvelen, että jos se oikeuskäsitys ilmenisi ja saataisiin selväksi, niin se julistaisi aivan toista kuin mitä prokuraattorin mainitut lausunnot osoittavat.

Mutta kaikkein tärkein ja samalla myöskin surettavin seikka prokuraattorinkertomuksessa on se hänen antamansa lausunto, joka tavataan kolmannen osaston 39 sivulla. Se koskee nimittäin erästä »Nuorsosialistit»-nimistä järjestöä, jota koskevaa asiaa käsitellessään prokuraattori kirjeensä lopussa huomauttaa, että »hallitus on oikeutettu lakkauttamaan sellaisen yhdistyksen toiminnan, jonka tarkoitukset ovat vastoin lakia ja hyviä tapoja». Tämän prokuraattorin lausunnon pitäisi minusta nostaa liikkeelle viimeisetkin kansalaisvapauksiemme puoltajat, koska tästä prokuraattorin lausumasta minun nähdäkseni uhkaa tulla jonkullainen kehoitus yhdistymisvapauden kuristamiseksi. Hallituksella on ennen ollut kyllä itse ottamansa oikeudet antaa lupa yhdistysten perustamiseen ja myöskin itse ottamansa oikeus hajottaa ne, mutta elokuun 20 päivänä 1906 annettu perustuslainluontoinen laki yhdistymis- ja kokoontumisvapaudesta on tällaisen vallan hallitukselta kokonaan riistänyt. Hallituksella ei ole enää oikeutta antaa lupaa yhdistyksen perustamiseen, vaan on tämä perustaminen esteetöntä. Tämän saman lainhengen mukaan minusta myöskin hallituksella ei voi olla oikeutta hajottaa mitään yhdistystä, sillä sellaisia lainsäädännöksiä, joita tämä laki edellyttää ja joissa tarkemmin määrätään yhdistymisvapauden käyttämisestä, ei ole ilmestynyt laillisessa järjes-

tyksessä. Sen kautta, että tämä yhdistymisvapautta koskeva laki on aikaansaatu, ovat minun ymmärtääkseni myöskin kaikki hallituksella ennen tässä suhteessa olleet oikeudet kumotut. Lisäksi tämä mainittu perustuslainluontoinen laki ei sisällä nimenomaista määräystä siitä, että hallituksella olisi oikeus hajottaa yhdistys, jonka tarkoitukset katsottaisiin olevan vastoin lakia ja hyviä tapoja, tai joka toimisi vastoin lakia ja hyviä tapoja. Hallituksella ei siis voi laillisesti olla mitään hajottamisoikeutta, mutta hallituksella ja hallituksen palvelijoilla, yleisillä syyttäjäillä, on aina tietysti oikeus nostaa kanne, milloin joku yhdistys havaitaan toimivan vastoin lakia ja hyviä tapoja, ja saattaa asianomaiset yhdistyksien jäsenet syytteeseen. Jos hallitukselle myönnettäisiin yhdistyksien hajottamisoikeus, niin silloin yhdistyksien olemassaolo jätettäisiin kokonansa hallituksen harkinnasta riippuvaksi. Yhdistykset joutuisivat silloin sellaiseen oikeudettomaan asemaan, jossa kukaan yksilö ei ole. Yhdistykseltä riistettäisiin oikeus puolustaa itseänsä, joka kuitenkin on kaikille yksilöille myönnetty, ja yhdistyshän ei sellaisenansa ja itsessäänsä voi olla syyppä siihen, että sen jäsenet toimivat vastoin lakia ja hyviä tapoja. Lisäksi yhdistyksen hallinnollista tietä hajottamisen kautta monet yhdistyksen kokonansa syyttömät jäsenet joutuisivat kärsimään hallituksen mielivallasta, sillä yhdistyksissä saatetaan löytyä ja useimmiten löytyy sellaisiakin jäseniä, jotka eivät ole tietoisia siitä, mitä esimerkiksi yhdistyksen enemmistö tai joku pienempi ryhmä yhdistyksessä on päättänyt, joten näiden johonkin laittoman tai hyviä tapoja loukkaavaan päätökseen kokonaan osaanottamattomien yhdistyksen jäsenten asettaminen sellaiseen tilaan, että heiltä riistettäisiin toimiminen yhdistyksessä, on loukkaus niiden oikeuksia vastaan. Jos taas tahdotaan luottaa hallituksen arvostelukykyyyn hyvien tapojen suhteen, niin minun puolestani täytyy siinä suhteessa olla sangen epäilevä, sillä hallitus itse voi toimia vastoin lakia ja hyviä tapoja. Jos syntyy yhdistys, joka tahtoo seistä lain pohjalla, työskennellä vastoin lakia toimivaa hallitusta vastaan, ja tämä hallitus silloin sen nojalla, että sille on tunnustettu hajottamisoikeus, hajottaa tämän yhdistyksen, jonka tarkoitus on toimia juuri tätä laittomasti työskentelevää hallitusta vastaan, niin silloin tämä yhdistys epäilemättä joutuu ulkopuolelle lain turvaa ja kärsimään hallituksen mielivallasta.

Tällaiseen asiantilaan, tällaiseen ristiriitaisuuteen ei laki suinkaan pyrkine. Mitä tulee hyviin tapoihin, niin hallituksen arvostelu niistä on useimmissa tapauksissa sangen mielivaltaisen jopa erehdyttäväkin. Valiokunnassa asiaa käsiteltäessä esitettiin niiden puolelta, jotka katsoivat hallituksella tällaisen hajoittamisvallan olevan erään valtiomuodoista historiaa kirjoittaneen henkilön mielipiteet, että muka hyviin tapoihin ja lainalaiseen yhteiskuntajärjestykseen ei sopisi, että esimerkiksi monarkistisessa maassa löytyisi republikaanista yhdistystä eikä päinvastoin. Mutta tähän minä pyydän huomauttaa, että sellaisessa maassa kuin Ranskan tasavalta löytyy kuningasmielisiä yhdistyksiä, Espanjassa on kylläli tasavaltaisia yhdistyksiä ja niin edespäin. Ja hallituksien hyvien tapojen tulkinta saattaisi johtaa ihan naurettavuuksiin asti. Esimerkiksi joku hallitus voisi olla sitä mielipidettä täällä meillä Suomessa, että joku yhdistys ei saisi kerta viikossa rukoilla Jumalaa Suomen puolesta, ja jos se sen tekisi, niin voisi hallitus valtansa nojalla hajoittaa tämän yhdistyksen. Minä pyydän tässä suhteessa vain kiinnittää huomiota äskettäin eräässä venäläisessä lehdessä olleeseen uutiseen, jossa moitittiin muuatta suomalaista uskonnollista yhdistystä siitä, että se oli päättänyt rukoilla Jumalaa Suomen puolesta. Ei olisi mitään tavatonta, jos meikäläinen nykyinen hallitus katsoisi sopivaksi tässä suhteessa ruveta harjoittamaan pakko-toimenpiteitä. Varsinkin työväenjärjestöjen ja työväenyhdistysten suhteen minä arvelen hallituksen maun hyvistä tavoista olevan sangen harhaan johtavan ja kummallisen. Hallituksen tulkinta hyvistä tavoista täytyy olla yleensä mielivaltaisen. Ja jos hallitukselle myönnetään tällainen yhdistyksen hajoittamisvalta, niin ei myöskään voida mitenkään estää sitä tulkitsemasta mielensä mukaan, mikä yhdistys toimii vastoin hyviä tapoja. Jos hallituksen kimpuun tästä käytäisiin, niin hallitus aina varmastiikin turvautuisi omaan käsitykseensä ja sillä se myöskin pelastuisi. Paitsi jo esittämiäni seurauksia olisi tällaisen vallan myöntämisestä hallitukselle myöskin ääretön vaara koko yhteiskunnan vapaudelle varsinkin sellaisina aikoina, jolloin hallitus ei nauti kansan ja yhteiskunnan luottamusta. Lisäksi siitä on vaaraa myöskin yhteiskunnan yksilöiden vapaudelle. Prokuraattorin käsitys yhdistyksien hajoittamisesta on minusta lain hengen vastainen. Hänen käsityksensä ei perustu lain selvään määräykseen ja hänen käsityksensä toteutettuna

olisi käytännössä hirveän tuhoisa ja vahingollinen. Tällaista prokuraattorin käsitystä täytyy mitä vakavimmin ja jyrkimmin torjua varsinkin työväenluokan ja sen yhdistyksien taholta. Merkitykseltänsä ja sisällykseltänsä tämä prokuraattorin käsitys on taantumuksellinen ja sellaisena siis myöskin vastustettava. Vaikka minä tiedän, että porvarit tässä asiassa yleensä täällä, niinkuin valiokunnassakin jo kävi ilmi, ovat toisella kannalla, olen minä kuitenkin odottanut, että vielä niissäkin löytyisi viimeisiä mohikaaneja, jotka varsinkin nykyisenä aikana olisivat valmiit puolustamaan yhdistysmisvapauttamme eivätkä olisi halukkaat jättämään sitä tuuliajolle ja kaikenmoisten hallitusten mielivallan varaan. Minä tiedän kyllä, että mitä varsinkin tulee tähän yhdistysmisvapautta koskevaan vastalauseeseen osaan, tullaan huomauttamaan, että se suunta, ne ajatukset, joita siinä on esitetty, veisivät täyteen anarkiaan ja sekasortoon. Mutta tätä vastaan minä pyydän huomauttaa, että se anarkia, jonka hallitus aikaan saisi, jos se mielivaltaisesti saa hajoittaa yhdistyksiä milloin se tahtoo, olisi paljon suurempi ja tuhoisampi kuin koskaan se luuloteltu anarkia, johonka ehdoton, rajaton ja täysi yhdistysmisvapaus muka vie.

Lopuksi on vastalauseessa kiinnitetty huomiota majesteettirikosjuttuihin. Prokuraattori, kuten jo olen maininnut, on kiinnittänyt kenraalikuvernöörin huomiota erinäisiin muka aukoihin meidän lainsäädännössämme, mutta majesteettirikosjuttuihin hänellä ei ole näyttänyt olevan halua takertua. Ja kuitenkin olisi siihenkin minusta ollut kylläli aihetta, sillä nämä jutut ovat viime vuosina ainakin, mutta jo ennen vuoden 1908 loppua olleet niin lukuisat, että olisi täytynyt se huomata. Majesteettirikosjuttujen aiheet ovat olleet sellaisia, että senkin takia jo lain korkeimman valvojan ja oikeuden ylimmän hoitajan maassamme olisi tässä suhteessa pitänyt jotakin tehdä. Kun ottaa huomioon, että majesteettirikosjutut meidän maassamme ovat syntyneet kirjoituksista ja lausunnoista joissa meidän maamme oikeuksia on suoraan sanoin ja pelkäämättä puolustettu niin tämä minusta olisi jo antanut aihetta prokuraattorille kiinnittää asiaan huomiota. Lisäksi majesteettirikosjutut ovat meillä katsottavat vallanpitäjien haluksi kuristaa sitä arvostelua, joka on suoritettu ja tapahtunut hallituksien ja viranomaisten virkavallan toimenpiteiden johdosta. Näillä jutuilla tahdotaan vainota ja vahingoittaa valtiollisesti vastenmielisiä henkilöitä. Kun vielä otetaan huo-

mioon, että koko tätä majesteettirikosjuttutulvaa on ohjannut ja johtanut painoylihallitus, hallitus, joka on ottanut suorittaaksensa jälkisensuuria nykyään, kun ennakkosensuuri ei voi tulla kysymykseen, tämä sama painohallitus, joka majesteettirikosjuttuja virittämällä ja usuttamalla viranomaisia näiden rikollisiksi katsottujen henkilöiden kimppuun, on harjoittanut taantumuksen laskuun valtiollisten mielipiteiden vainoa, niin käy asiointila selväksi. Parempi kuin ehdottaa kenraalikuvernöörille kuristuslakeja, parempi kuin osoittaa aukkoja kenraalikuvernöörille, olisi minusta prokuraattorin ollut tutkia, onko todellakin tässä maassa loukattu majesteettia ja hallitusta niin paljon kuin nämä lukuisat majesteettirikosjutut näyttäisivät antavan aihetta luulla, vai onko kysymyksessä vaan ollut asiallinen, joskin jyrkkä ja suorasanaisten arvostelu. Huolehtiihan prokuraattori alaikäisistä rikoksentekeijöistä, tutkii niiden tekemiä rikoksia, tekee ehdotuksia havaintojensa perusteella. Eikö hänellä olisi silloin täysi syy ottaa huomioon majesteettirikosjuttujen tulvan, tutkia asianhaaroja ja esittää mielipiteensä asiassa? Sillä ne syytteet ja tuomiot, joita noiden juttujen johdosta on annettu, yrittävät tukahuttaa arvostelun vapautta tässä maassa, sitä vapaata arvostelua, johonka jokainen kansalainen on ei ainoastaan oikeutettu vaan myöskin velvollinen. Ne lukuisat majesteettirikossyytteet, joita on tehty, ovat kohdistuneet kyllä etupäässä sosialidemokraattisiin sanomalehtiin ja henkilöihin. Valiokunnassa meidän taholta juuri tätä seikkaa asiassa esitettäessä huomautti eräs arvoisa valiokunnan porvarillinen jäsen, että viime vuosina sosialistisissa lehdissä on tavattu niin paljon ruokottomuutta, että on ollut aihettakin niitä kurissa pitää. Käsitykset ruokottomuudesta voivat tietysti olla sängen erilaatuiset, se on makuasia, josta minä en tahdo lähteä kiistelemään, mutta uskallan väittää ja olla vakuutettu siitä, että sosialistiset lehdet, jotka ovat saaneet majesteettirikosjuttuja osakseen, ne sosialidemokraattiset sanomalehtien toimittajat, jotka ovat saaneet istua vankilassa tai paraikaa saavat odottaa pääsöä sinne, ovat voimakkaasti näissä kanteenalaisissa kirjoituksissa puolustaneet meidän maata ja tämän maan työväenluokan oikeuksia. Kuten sanoin, porvarit saattavat näissä asioissa, joita vastalauseessa on esitetty ja tässä yritetty puolustaa, olla eri kannalla. Arvattavasti he väkensä kaikinensa ovat valmiit tukemaan hallitusta, lausumaan käsityksensä, että hallituksella on oikeus yhdistysten hajottamiseenkin, ja tämä

ei olisikaan kummaa, sillä hallitus ja hallituksethan yleensä edustavat porvariston intressejä kaikin puolin. Mutta vaikka minä näin arvelenkin, niin kuitenkin toivoisin, että löytyisi siksi paljon kansalaisvapauksiemme puolustajia, ettei ainakaan nykyaikana, taantumuksen aikana ojennettaisi tällaisessa asiassa kansaneduskunnan puolelta auttavaa kättä hallitukselle, jota prokuraattorinkertomuksen kolmannen osaston hyväksyminen ehdottomasti merkitsee. Kysymys siitä, hyväksytäänkö nämä prokuraattorin kertomuksen kolmannessa osastossa esitetyt lausunnot, joita vastaan vastalause on tähdätty, vai ei, sisältää muun muassa vastauksen kysymykseen, tahdotaanko nykyiselle sotilassenaatille jättää harkittavaksi esimerkiksi se, milloin joku yhdistys toimii vastoin lakia ja hyviä tapoja. Vaikeneminen tässä asiassa, niin kuin valiokunta on tehnyt, voidaan käsittää vaan yhdellä tavalla, nimittäin prokuraattorin esittämien lausuntojen hyväksymiseksi.

Minä pyydän ehdottaa, että eduskunta hyväksyisi vastalauseessa esitetyt huomautukset ja päättäisi, kuten vastalauseen ponnassa ehdotetaan, kolmatta osaa koskevat huomautukset liitettäväksi valiokunnan mietintöön.

Ed. N y b e r g h: Min afsikt är icke att uttala mig angående prokurators förhållande till senatens beslut om utbetalning utaf dels det militära bidraget, dels de så kallade Nevamillionerna. Jag inskränker mig till att endast bemöta representanten Manners uttalande rörande utskottets behandling af tredje afdelningens af prokurators berättelse. Tredje afdelningen af prokurators berättelse innehåller såsom bekant särskilda skrivelser, hvilka prokuratorn under år 1908 aflåtit och särskilda resolutioner, som han därunder har fattat. Utskottet säger om denna afdelning, att »gentemot den uppfattning, som kommit till uttryck i särskilda uti sagda afdelning upptagna skrivelser, inom utskottet framställt från prokurators ståndpunkt afvikande meningar samt uttalats häraf betingade omdömen, men har utskottet icke funnit det vara lämpligt att för närvarande upptaga dessa frågor till behandling». Det beslut, till hvilka utskottet sålunda kommit och hvilka beslut uttrycker alla medlemmars uppfattning i den formella delen utom representanten Manners, härrör förnämligast af de anmärkningar representanten Manner i utskottet gjorde beträffande prokurators ställning till den så kallade föreningsrätten, och hvilka anmärkningar han här upprepat.

Generalguvernören hade anhållit hos proku-

ratorn om uppgift, huruvida en under benämning »Nuorsosialistit» bildad politisk organisation blifvit i behörig ordning legaliserad samt, om så vore fallet, om afgifvande af yttrande angående de åtgärder, som vore att vidtaga för att få organisationens verksamhet omedelbart inställd. Härå meddelade prokuratorn Grotenfelt uti bref af den 20/7 1908 till svar, att någon organisation med benämningen »Nuorsosialistit» icke hos Hans Kejserliga Majestät anhöllit om, än mindre erhållit stadfästelse å sina stadgar. Härtill anknäyer prokuratorn följande uttalande: »I sammanhang härmed har jag ansett mig böra framhålla, att finska medborgare numera enligt lagen angående yttrande-, församlings- och föreningsfrihet, gifven den 20 augusti 1906, äga rättighet att utan föregående tillstånd bilda föreningar för fullföljande af ändamål, som ej strida mot lag eller god sed» och litet senare: »å andra sidan är Regeringen enligt min åsikt berättigad att inställa en förenings verksamhet, hvars syftemål är stridande emot lag och god sed». Det är nu mot dessa sista ord, som representanten Manner och äfven hans meningsfränder i utskottet rikta den anmärkningen, att prokuratorn här hade uttalat en oriktig åsikt att med andra ord på skäl, som han nu utvecklat också här i dag, regeringen icke vore i någon händelse berättigad att inställa en förenings verksamhet.

Sedan i denna fråga en ingående diskussion i utskottet ägt rum, hvarvid denna utaf hr Manner och hans meningsfränder uttalade åsikten af utskottets öfriga medlemmar motsades, stannade utskottet vid det beslut, som jag nyss uppläst och hvilket är uttryck för den uppfattningen, att de närvarande tidsförhållandena icke voro lämpliga att till en ingående debatt upptaga den lika viktiga som ömtåliga frågan om föreningsrätten och att frågan om tolkningen af hithörande lagbud icke borde i det sammanhang, hvori denna fråga nu blifvit väckt göras till föremål för ett uttalande från landtdagens sida. Då de öfriga anmärkningarna som hr Manner och hans meningsfränder hade gjort beträffande tredje afdelningen af prokurators berättelse af dem själfva erkändes vara, jämförda med anmärkningen rörande föreningsrätten, af mindre betydelse, och ej böra komma under saklig behandling, därvid frågan om föreningsrätten lämnades å sido, så blef då utskottets beslut att rörande tredje afdelningen i dess helhet icke afgifva något hufvudsakligt uttalande.

Då nu emellertid representanten Manner här inför landtdagen har upprepat sina sakliga anmärkningar emot prokurators ståndpunkt, så kan det icke undvikas att här måste uttalas en gensaga emot dessa anmärkningar och i korthet angifvas motiven för denna gensaga.

Beträffande föreningsrätten, som är den viktigaste af de utaf representanten Manner berörda frågorna är det ju känt och har alltid erkänts att enligt vår grundlags anda och mening förenings- liksom också församlingsrätten hör till de så kallade medborgerliga rättigheterna. Men det har likaledes varit erkänt, att enligt dessa samma grundlagars anda och mening regeringen är berättigad att icke endast genom politiebestämmningar ordna utöfvandet af föreningsrätten, utan också inställa en förenings verksamhet, när det från den allmänna säkerhetens eller ordningens synpunkt anses nödigt. På denna ståndpunkt står frågan i Sverige ännu i dag. Hos oss blef ju som känt föreningsrätten inskränkt genom en administrativ författning af 1849, däri stadgas, att föreningar icke finge bildas utan föregående tillstånd. Men det är jämväl känt, att genom grundlagen af den 20 augusti 1906 bland andra medborgerliga rättigheter äfven föreningsrätten hågnades sålunda, att det stadgades, att medborgare äro berättigade att utan föregående tillstånd bilda föreningar, dock endast för sådana ändamål, som ej strida mot lag eller god sed. Tillika säges i lagen, att stadganden därom hvad vid dessa rättigheters utöfning är att iakttaga skall utfärdas i den ordning, som gäller angående stiftandet af allmän lag. Det är också bekant, att en proposition angående hvad vid föreningsrättens utöfning vore att iakttaga, afläts till 1906 års landtdag och att i denna proposition var föreslaget, att förening skulle kunna upplösas af allmän domstol, men att ständernas i denna sak fattade beslut icke vunnit monarkens stadfästelse. Sakförhållandet är således för närvarande det, att rättigheten att bilda föreningar icke mera är beroende af regeringens föregående tillstånd, men att lagen tillika förutsätter stadganden angående denna rättighets utöfning, ehuru regeringen icke får utfärda dylika stadganden allena. Å andra sidan åter tillstod grundlagsstadgandet icke tillvaron af sådana föreningar, hvilkas verksamhet strider emot lag och god sed. Sådana föreningar hemfalla således under upplösningsrätten. Och så länge närmare bestämmingar om denna rätt icke äro meddelade och därvid tilläfsventyrs bestämts,

såsom skedde i propositionen till 1906 års landtdag, att föreningsars upplösande ankommer å allmän domstol, så har denna rätt förblifvit hos regeringen. Skulle man icke medgifva riktigheten af en sådan ståndpunkt, så vore följden, såsom också representanten Manner har i dag medgifvit, att, då i Strafflagen icke finnes något stadgande, som berättigar domstol att upplösa förening, och icke heller i annan lagstiftning ingår dylikt stadgande, man icke i domstolsväg skulle kunna vinna upplösning ens af en sådan förening, som har tagit till sin uppgift att företaga sig brottsliga handlingars utförande. Hvad återigen beträffar den omständigheten att grundlagsstadgandet icke tillstädjer bildandet eller fortbeståndet af förening, som utfövar en verksamhet stridande emot god sed, måste man naturligtvis af regeringen fordra, att den icke vid tolkningen af detta lagbud, af begreppet god sed, förfar godtyckligt, utan måste regeringen taga hänsyn säll den i landet rådande uppfattningen. Ett annat förfarande å regeringens sida, liksom också, om förening, hvilken icke handlar emot landets rättsordning, skulle upplösas, måste stämplas såsom stridande emot grundlagsstadgandet af 1906.

Jag öfvergår nu till en kort gensaga rörande de öfriga sakliga anmärkningar, som representanten Manner framställde mot prokurators förhållande beträffande de af anmärkningarna berörda frågorna.

I tidningen Savon Työmie förekom 1908 en uppsats med titel »Järkähtämättömän luja hallitus», där uttalanden ingå om den ryska regeringens åtgärder, och hade generalguvernören i anledning därpå anmodat prokuratorn att beifra saken. Prokuratorn hade till svar förmått, att kränkande uttalanden om Kejsardömet institution icke är i finsk lag belagd med straff och sålunda icke beifras af allmän åklagare. Med anledning därpå hade ordföranden i ministerrådet i skrifvelse anhållit om generalguvernörens åtgärd därhän, att vederbörande blifve befördrad till straff för det ordföranden genom uppsatsen blifvit kränkt. I anledning af denna ordförandens i ministerrådet anmodan har prokuratorn anbefallt åtal mot författaren till ifrågavarande tidningsuppsats och detta ärende är ännu beroende på högsta domstolens utslag. Nu har representanten Manner sagt, att, då tvenne domstolar redan dömt emot åtalet och äfven stadsfiskalen, som utfört åtalet vid underrätten, ansett, att någonting genom ärendets dragande till högsta domstol

icke är att vinna, prokuratorn bort ställa sig detta till efterrättelse. Mig synes nu att därtill i korthet kan genmälas att ärendet ännu är i justitiedepartementet anhängigt, att det icke där ännu varit föremål för pröfning, att det således är omöjligt för landtdagen att för närvarande uttala sig om prokurators förfarande och att det jämväl måste anses, att prokuratorn i en sådan sak icke kan bero af hvad en underordnad åklagare förmenar, utan måste hafva själfständig rätt att pröfva, huruvida ärendet bör fullföljas i högre instans eller icke.

Representanten Manner har vidare anmärkt, att prokuratorn Grofenfelt och hans efterträdare Kihlman skulle obehörigen uti tvenne ärenden för generalguvernören påpekat föfintligheten af luckor i gällande lagstiftning. Det ena ärendet gällde just detsamma som jag nyss refererade i korthet. Det blifver nödvändigt att uppläsa det ställe, hvilket nu ifrågavarande anmärkning berör. Prokuratorn har först framhållit, att så länge censurförfattningen gäller så hade behovet af att åtala förnärmelser mot inrättningar i kejsardömet icke uppstått, emedan den preventiva censuren då förhindrade dylika uttalanden. Därefter yttrade sig prokuratorn på följande sätt: »Med afseende härå vidtogs ej i sammanhang med 1867 och 1891 års pressförförordningars tillkomst laga åtgärd om dylika kränkningar beläggande med straff, likasom ej heller den allmänna strafflagen, vid hvars utarbetande och utfärdande den preventiva censuren i landet var rådande, hade anledning att närmare befatta sig med dessa slag af brott, på sätt exempelvis var fallet med den med ständernas medverkan tillkomna temporära förordningen af den 18 juli 1865 angående tryckfrihet, hvilken förordning, enär den preventiva censuren genom densamma afskaffades, bland annat i 31 § 12 punkten innehöll straff för smädande eller vrånga omdömen äfvensom sanningslösa uppgifter om offentliga förhållanden inom det ryska kejsardömet. Sedan den preventiva censuren — fortsätter prokuratorn — numera blifvit definitivt afskaffad och tryckfrihet införd i Finland samt offentliggörandet af kränkande uttalanden om offentliga inrättningar i kejsardömet ej längre kan i preventiv väg förhindras, är det själfallet, att det för närvarande gällande förhållandet, att dylika uttalanden ej äro i finsk lag belagda med straff, utgör en kännbar lucka i lagstiftningen». Och prokuratorn tillägger: »Den till 1905—06 års landtdag aflätna

nådiga propositionen angående tryckfrihetslag innehöll också ett förslag till lag, innefattande tillägg till 16 kapitlet Strafflagen, hvilket bland annat stadgade straff för den, som offentligen genom skrift utspridt uppenbart sanningslösa uppgifter, ägnade att nedsätta kejsardömet offentliga inrättningar. Förslaget blef i denna del äfven af landtdagen godkändt, men de af ständerna antagna lagarna i ämnet hafva ännu icke blifvit af Hans Kejserliga Majestät i nåder stadfästa».

Det andra ärendet åter rörde en bild af riksvapnet, som hade förekommit i tidningen Työmies och hvilken af vederbörande ansågs vara kränkande för kejsardömet, och anhöll generalguvernören i anledning därpå om åtgärd. Därpå svarade prokurator Kihlman: »Så länge den preventiva censuren var rådande i landet kunde offentliggörandet i tryck af den ryska regeringen och den ryska nationalkänslan kränkande vanställda afbildningar af riksvapnet på ett fullt verksamt sätt förhindras. Med afseende härpå intogs ej i 1867 och 1891 års pressförordningar eller i Strafflagen af den 19 december 1889 straffbestämningar för dylika vanställningar af riksvapnet. Sedan den preventiva censuren numera afskaffats och offentliggörandet i tryck af kränkande afbildningar utaf riksvapnet sålunda ej längre kan i preventiv väg förhindras, föreligger otvifvelaktigt en kännbar lucka i gällande lag.»

Det är om dessa uttalanden, som representanten Manner har anført, att då generalguvernören icke utgör ett lagstiftningsorgan det icke varit ändamålsenligt att för honom påpeka, hvilka luckor till äfventyrs förefunnos i lagstiftningen och isynnerhet icke i detta sammanhang, då det endast gällde att klargöra huruvida i lag grundad förutsättning för åtal förelegat eller ej». Dessa anmärkningar synas nu ej grunda sig på riktiga förutsättningar. Enligt senatsreglementet är prokuratorn omedelbart underordnad generalguvernören och biträder honom vid inseendet däröfver, att icke någon må i sin tillståndiga rätt blifva lidande. Vidare är senaten befogad att hos monarken anmäla om nödig ansedda lagstiftningsåtgärder och generalguvernören åter har alltid ansetts såsom senatens ordförande befogad att hos senaten göra framställning om behöfligheten af dylika åtgärder. Härpå följer att prokuratorn kan fästa generalguvernörens uppmärksamhet på sådana brister i lagstiftningen, som han funnit vara egnade att bereda svårigheter vid rätts-

vården. Hvad särskildt beträffar den anmärkning, som riktades mot den tidigare skrivelsen, så har prokuratorn haft fullt skäl att tala om förefintligheten af en lucka i lagstiftningen vid det förhållande att landtdagen 1905—06 på sätt i skrivelsen åberopas, redan hade antagit en lag i detta ämne, ehuru lagen icke blifvit stadfästad, hvilket beror på dess sammanhang med tryckfrihetslagen.

Slutligen har representanten Manner också anmärkt därom att i prokuratorns berättelse förekomma upplysningar om att sju mål angående majestätsbrott år 1908 gjordtsanhängiga och har representanten Manner anført, att deras antal 1908 visserligen sålunda icke var stort, men efteråt tilltagit och att af prokuratorn hade kunnat fordras redogörelse, huru dessa talrika åtal tillkommit och förslag, huru vissa myndigheters alldeles öfverdrifna och skadliga verksamhet i detta hänseende skulle kunna stärfjas. Härtill är det nog att i korthet anmärka, att då representanten Manner själf medgifver att endast sju åtal varit anhängiga år 1908, så har prokuratorn icke haft någon anledning att i den berättelse, som rör detta år, ingå på denna fråga. Dessutom bör ihågkommas, att inga åtal angående majestätsbrott kunna komma till stånd utan underdånig hemställan och därpå grundad befallning och att prokuratorn icke med väckande af dylika åtal har någonting att skaffa.

Jag ber på de skäl, som anförts, få föreslå att lagutskottets förhållande beträffande tredje afdelningen i prokuratorns berättelse måtte af landtdagen godkännas.

Ed. T a l a s: Yhtyen ed. Nyberghin lausuntoon pyydän ed. Mannerin lausunnon johdosta ainoastaan saada huomauttaa, että lakivaliokunta ei ryhtynyt asiallisesti keskustelevaan senaatin niiden päätösten johdosta, jotka koskivat sotilasmiljoonain ja Nevansillanmiljoonin suorittamista v. 1908, joten ei ole mahdollista puhua, kuten ed. Manner teki, siitä, että lakivaliokunnan enemmistö olisi ollut tässä asiassa kannalla tai toisella. Lakivaliokunnan enemmistö oli, niinkuin se mietinnössään esittää, sitä mielipidettä että, koska tämä kysymys kumminkin vielä kerran tulee eduskunnassa pohdittavaksi, ei ole syytä lakivaliokunnan toimenpiteen kautta saattaa se tulemaan kahdesti eduskunnassa esille.

Ed. A r o: Pyydän saada kannattaa ed. Mannerin tekemää vastalauseetta.

Ed. N y b e r g h: Jag torde i mitt andragande gjort mig skyldig till en liten felaktig uppgift beträffande brevet af den 20 juli 1908 rörande föreningsrätten. Detta bref är icke underteckadt af prokuratorn Grotenfelt utan af prokurator Kihlman.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Valiokunnan mietintöä vastaan on edustaja Manner edustaja Aron kannattamana puolustanut vastalauseita, joka, niinkuin edustaja Mannerin lausunnosta kävi ilmi, oikeastaan sisältää kaksi eri ehdotusta. Toinen niistä päättyy ponteen sivulla 10, toinen ehdotus loppuu ponteen sivulla 14. Vastalauseen edellinen osa koskee valiokunnan mietinnön 3 sivun keskellä olevaa kappaletta, sen jälkimäinen osa taas mietinnön loppukappaletta sivulla 7. Ymmärtääkseni on näistä vastalauseen eri osista äänestettävä erikseen valiokunnan mietintöä vastaan.

Tällainen menettely hyväksytään.

Äänestys ja päätös:

1) Äänestys valiokunnan mietinnön ja vastalauseen edellisen osan välillä.

Ken hyväksyy valiokunnan mietinnön tässä kohden, äänestää »jaa»; jos »ei» voittaa, on vastalauseen edellinen osa hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 88 jaa- ja 77 ei-ääntä. Vastalauseen edellinen osa siis on hylätty ja valiokunnan mietintö on tältä osalta hyväksytty.

2) Äänestys valiokunnan mietinnön ja vastalauseen jälkimäisen osan välillä.

Ken hyväksyy valiokunnan mietinnön tässä kohden, äänestää »jaa»; jos »ei» voittaa, on vastalauseen jälkimäinen osa hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 91 jaa- ja 74 ei-ääntä. Vastalauseen jälkimäinenkin osa siis on hylätty ja valiokunnan mietintö on tullut hyväksytyksi.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Kertomus Suomen postisäästöpankin tilasta ja hoidosta vuonna 1908.

Mainitun kertomuksen johdosta annettu pankkivaliokunnan mietintö n:o 2 esitetään « i n o a t a k ä s i t t e l y ä » varten ja hyväksytään keskustelutta.

4) Määrärahan myöntämistä maalaiskansakoulujen varattomien lasten ravinto- ja vaatetusavuksi

tarkoittavan ed. Juneksen y. m. anomusehdotuksen n:o 46 johdosta laadittu sivistysvaliokunnan mietintö n:o 2 esitetään.

Keskustelu:

Ed. K a k r i a i n e n: Sivistysvaliokunta on käsitellyt anomusehdotusta maalaiskansakoulujen varattomien lasten ravinto- ja vaatetusavustuksesta. Vuotena 1908 sekä vuonna 1909 on eduskunta jo tehnyt päätöksen tästä asiasta ja myöntänyt sanottua tarvetta varten 100,000 markkaa kumpaisenakin vuotena, mutta nämät eivät kumpainenkaan ole saaneet hallituksen vahvistusta, niin että siitä myöntämisestä ei ole ollut tarkoitustaan vastaavaa hyötyä. Tälläkin kertaa, näillä valtiopäivillä, on uudistettu anomus 150,000 markan myöntämisestä sanottuun tarkoitukseen, ja on sivistysvaliokunta, johon asia lähetettiin eduskunnasta, sitä käsitellyt, ja, kuten perusteluista näkyy pitänyt silmällä ja harkinnut asiata niitä näkökohtia seuraten, mitkä johtuvat avustuksen tarpeesta, sekä myöskin siitä, miten avustus olisi sopivimmin käytettävä. Kuten luonnollista, ei valiokunta perusteluissaan voi tuoda esille kaikkia niitä epäkohtia, mitä puute ja sen tuottamat seuraukset lapsissa saavat aikaan, eikä myöskään sitä hyötyä, mikä on seurauksena, kun lapset saavat nälkää ja vihua kärsimättä seurata opetusta koulussa, siitä syystä, että nuo perustelut tulisivat niin laajoiksi ja pitkeiksi selostella. Kuitenkin on sivistysvaliokunta pääkohdat siitä käsitellyt.

Valiokunnan vähemmistö on ollut sitä mieltä, että olisi, samoin kuin ennenkin, myönnettävä 100,000 markan avustus, mutta kun vähän katselee numeroita, niin todella tulee ajattelemaan, ettei ole ollenkaan paljo sekään, mitä anomuksessa on esitetty ja enemmistö valiokunnassa puoltanut. On kysymyksessä nyt avustuksen myöntäminen niille, jotka itse eivät voi etuansa valvoa, vaan joista yhteiskunnan on huolehdittava ja heitä parhaansa mukaan avustettava, sillä avustuksen puutteessa voi moni näistä vielä viattomista lapsista poiketa rikoksellisille teille. Meillä on nykyään maalaiskuntia 475, joissa yhteensä on hiukan vaille 2,700 kansakoulua, ja oppilasluku niissä nousee 113,000:een. Jos näissä on kuntia sekä koulupiirejä, jotka voivat poistaa puutteellisuuksia, kun vaan heillä on hyvää tahtoa ja ymmär-

rystä, niin on niitäkin, joissa puute ja kurjuus usein pakottaa lapset keskeyttämään koulunkäynnin ja usein jo nuorena vähitellen astumaan rikoksellisen kerjäämisen ja pienten rikosten teille.

Jo vuodesta 1903 on työskennellyt täällä Helsingissä perustettu koulukeittoyhdistys, joka on koettanut avustaa koulukeittäjien perustamista jakamalla rahaa, keittiö- ja ruoka-astioita sekä neuvoja. Mutta kun varat ovat olleet vähäiset, keräyksillä saadut, on usein täytynyt apu kieltää, vaikka puute on ollut suuri ja apu olisi ollut tarpeen.

Koulukeittoyhdistyksen vuosikertomuksessa luetaan ja tulee näkyviin, miten se on menettänyt ja millä tuloksilla. Se on jakanut avustusta ainoastaan 133 koululle, joten semmoinen pieni luku 2,700:sta koulusta on sangen vähäinen. Apua koulukeitoista ei se ole voinut antaa kuin 5,320 lapselle. Tässäkin on semmoinen pieni summa tuosta suuresta 113,000 lapsiluvusta ettei se ole ollenkaan täyttänyt sitä tarkoitusta mitä se olisi tahtonut. Täällä tämän koulukeittoyhdistyksen vuosikertomuksessa nähdään hyvin mieltä liikuttavia kertomuksia siitä, mitä koulukeittiot ovat vaikuttaneet ja aikaansaaneet noissa sydänmaan puutetta kärsivissä kouluissa, joissa usein ruuanpuute tekee sen, että lasten on täytynyt jättää koulunkäyntinsä kesken eivätkä ole jaksaneet seurata opetusta. Siitä johtuu usein kansansa semmoinen katkeruus kouluja jo oppilaitoksia vastaan, että langetetaan syytös oppilaitoksiin. Sanotaan että lapset, jotka oppilaitoksissa ovat, laiskistuvat ja veltostuvat. Tähän on minun mielestäni syynä se, että lapset rasittuvat koulutöissään ylenmäärin, kun ei ravinnosta enemmän kuin vaatteistakaan heillä ole tarpeeksi apua ja turvaa. Kun väsymys tulee niin laiskuuskin tietysti seuraa mukana.

Vielä on niinkin, että parempiosaiset kun saavat paremmin nauttia sekä opista että myöskin elämän ylläpitämisestä niin huonompiosaiset, nähden niitä, tulevat kateellisiksi ja kehoitetuiksi kaikenlaisiin pieniin rikoksiin. Näissä vuosikertomuksissa sanotaan esimerkiksi sydänmaan kylistä ja kouluista, millaisessa mielessä siellä ollaan näitä koulukeittäjiä kohtaan. Koulukeiton jakamisen hyöty ja seuraukset ovat varsin monipuoliset. Monessa koulussa etenkin rajaseuduilla on oppilasluku huomattavasti lisääntynyt, sillä monella lapsella olisi koulunkäynti muuten ollut mahdoton ruuan puutteen tähden. Myöskin koulunkäynnin säännöllisyys on parantunut, joten monessa koulussa

poissaolo on vähentynyt miltei kokonaan. Kalpeat alakuloiset ja väsyneet lapset ovat keittoa saatuaan muuttuneet terveeseen näköisiksi, iloisiksi ja reippaiksi. Koulutyö sujui hyvin ja välitunnilla oli ilo ylinnä. Edistystä huomattiin kaikkialla. Lasten terveys oli paraiten huomattavissa sellaisilla paikkakunnilla, joissa kulkutaudit liikkuvat. Esimerkiksi Rauman seuduilla raivonneeseen ankaraan tuhkarokkoon ei sairastunut niitten koulujen oppilaita, joilla koulukeittoa jaettiin. Itä-Suomessa on niitten jakamisen merkitys ollut arvaamaton varsinkin paaston aikana ja kevätpuolella, jolloin puute on suuri. Monta tammöistä esimerkiksi on siitä hyödyistä, mitä tuo koulukeittoyhdistys on vähillä voimillaan ja varoillaan saanut aikaan. En kuitenkaan tahdo pitemmältä niitä luetella.

Tahtoisin vain huomauttaa vielä siitä, että tammöinen erinomainen apu olisi tarpeen erittäin niille maaseudun kouluille, joissa varallisuus on pienempi, kuin myöskin suurten kaupunkien esikaupunkien kouluille. Niissä moni lapsi saa aamulla lähteä ruuatta ja vähillä vaatteilla kouluun ja kotia tultuansa ei asia ole parempi. Näissä, jos missään, olisi tammöinen koulukeittio tarpeen. Sentähden olisi suotavaa, että eduskunta tälläkin kertaa, niinkuin on luultavaa, tulisi myöntämään tuon anotun rahamäärän, jota valiokunta on puoltanut.

Ei ole ollenkaan tarkoitus että olisi valtiovaroilla kokonaisuudessaan ylläpidettävä näitä avustuksia, vaan niin, että valtion alotteesta ja varoilla voitaisiin niitä aikaansaada, antamalla sitä anoville kouluille raha-avustusta sekä koulukeittiöastioita niin että ne voisivat alkaa toimintansa; koulupiirit itse voisivat lisäavustuksellansa sitte jatkaa ja ylläpitää näitä hyviä laitoksia, jotka ovat lasten turvaksi. Meidän on välttämättömästi luotava silmämme nousevaan sukupolveen, sen terveyteen ja hyvinvointiin. Jos heistä saadaan kunnon kansalaisia, silloin rikokset ja paheet vähenevät, sillä puutos on usein se, joka vie rikollisuuteen ja turmelukseen.

Minä kannatan kaikesta sydämestäni valiokunnan mietintöä semmoisena kuin se on.

Ed. J u n e s: Niinkuin valiokunnan mietinnössä nähdään, on valiokunta hyväksynyt tässä kysymyksessä tehdyn alotteen ja ehdottanut anottavaksi 150,000 markan suuruista määrärahaa koulutoimen ylihallituksen kautta jaettavaksi varattomille kansakoululapsille ravinto- ja vaatetusavustukseksi. Minun ei siis

tarvitse tämän asian vuoksi tuhлата monta sanaa eikä kuluttaakaan eduskunnan aikaa, varsinkin koska edellinen puhuja on esilletuonut useita eri puolia. Toivon että eduskunta hyväksyy tämän sivistysvaliokunnan mietinnön.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi ja mietintö hyväksytään.

P u h e m i e s: Valtiopäiväjärjestyksen 63 §:n mukaan tämä päätös kuitenkin on ehdollinen ja tulee lopullinen päätös tehtäväksi käsiteltäessä valtiovarainvaliokunnan mietintöä valtion varoista ja tarpeista.

5) Valtioavun myöntämistä pikku- ja kiertokoulujen hyväksi

tarkoittavan ed. Torpan y. m. allekirjoittaman anomusehdotuksen n:o 97 johdosta annettu sivistysvaliokunnan mietintö n:o 3 esitetään.

Keskustelu:

Ed. Y. K. Yrjö-Koskinen: Esillä oleva mietintö koskee kipeään kohtaan meidän kansanopetuksessamme. Se on aiheutunut hätähuudosta, jonka monisatainen joukko raatajia opetustyön alalla on nostanut kurjan taloudellisen tilansa parantamiseksi, ja se vaatii jo tästäkin syystä huomiota eduskunnan puolelta. Epäkohta, joka siinä ilmenee, olisi aika päiviä ollut korjattava; raskaan työn tekijöille olisi kunniallinen palkka hankittava.

Mutta tämä mietintö vaatii huomiotamme toisestakin syystä. Suomen ylempi kansakoulu on alun pitäen ollut sitä pohjaa vailla, joka sille kuitenkin on välttämätön, että se voisi täysin vastata tarkoitustansa. Se on ollut ja se on yhä edelleen aivan kuin rakennus, joka on ilman kivijalkaa. Kirkollinen kiertokoulu, joka pitkät aikaa, silloisiin oloihin nähden kylläkin tunnusmerkittävä tavalla, on yksin hoitanut kansamme alkuopetusta, ei yleensä tähän saakka ole voinut täysin tyydyttää sitä tarvetta, joka kansakoululla ensimmäisen opetuksen suhteen on olemassa. Mutta erehdyistä olisi luulotella, että tämä puutteellisuus, josta sosialidemokraattisella taholla niin mielellään puhutaan, johtuisi kiertokoulun kirkollisuudesta ja että asia olisi autettu sen kautta, että kiertokoulu muuttuu kunnalliseksi. En luule ensinkään erehtyväni, kun väitän että huonoimmat kiertokouluisitamme eivät suinkaan ole kirkollisia, vaan juuri

kunnallisia. Syy kiertokoulujemme puutteellisuuteen on ennen kaikkea siinä aineellisessa ahdinkotilassa, jota ne kituvat: opettajat ovat nälkäpalkalla, itse koulut kelvottomissa varustuksissa. Tämöisissä oloissa ei kunnollinen koulunpito voi koskaan viihtyä. Ensimmäisenä ehtona alkuopetuksen parantamiselle meidän maaseuduillamme on sentähden se, että sille koululle, joka tätä opetusta antaa, hankitaan tyydyttävä aineellinen toimeentulo, toisin sanoen, että myönnetään riittävä avustus valtion puolelta. Silloin on mahdollisuus vaatia ja saada yltä yleensä päteviä opettajia ja kelpoisia varustuksia sekä tyydyttävä opetusjärjestelmä. Silloin on myöskin mahdollisuus valtion puolelta soveliaalla tavalla valvoa tämän koulun toimintaa.

Näitä näkökohtia silmällä pitäen tuntuisi luonnollisimmalta että koetettaisiin ainakin vielä toistaiseksi käyttää puheena olevaan tarkoitukseen, s. o. alkuopetuksen antamiseen maaseudulla, sitä koulua, joka meillä nykyänsä on ja että sille annettaisiin sitä avustusta, jota se välttämättömästi tarvitsee voidakseen toimia kelpoisesti. On epäilemättä jotakin takaperoista siinä menettelyssä että kielletään riittävä valtioapu siltä koululta, joka on olemassa ja joka avustettuna voisi tällä hetkellä polttavimman tarpeen tyydyttää, ja myönnetään sen sijaan avustus koululle, joka oikeastaan ei ole olemassa.

Tästä huolimatta minä, jouduttuani valiokunnassa vähemmistöön ja huomattuani ettei mikään muu järjestelmä täällä mene, olen katsonut asiakseni asettua kannattamaan valiokunnan mietintöä. Minä olen luullut sillä tapaa paraiten edistäväni itse kansanopetuksen asiaa ja enemmän hyödyttäväni niitäkin, jotka puheenaolevan anomuksen ovat aiheuttaneet. Arvelen nimittäin mahdolliseksi ja todennäköiseksi että riittävänsuuruinen valtioapu tulee muodostamaan kouluja vaikkei nykyänsä niitä vielä olisikaan, ja arvelen myöskin mahdolliseksi että kirkolliset koulut, kun avustus myönnetään yksinomaan kunnallisille tai kuntien kannattamille kouluille, tämän johdosta ainakin monin paikoin ja ehkäpä kaikkiallakin vähitellen siirtyvät kunnallisiksi. Kaikesta päättäen on tämä joka tapauksessa ennemmin tai myöhemmin kehityksen kulku. Jos tämä sentähden nyt jo asiaa väliaikaisesti järjestetäessä tapahtuu, niin, huolimatta siitä, mikä meistä kustakin voi tuntua mieluisimmalta ja parhaalta, mahdollisesti sen kautta alempi opetus maaseudulla saadaan nykyistänsä pa-

remmaksi, ylempi kansakoulu saavuttaa varmempaa pohjaa toiminnallensa kuin mitä sillä nyt on ja, — mikä ei suinkaan ole vähäarvoisinta — monta sataa alemman opetuksen antajaa tulee saamaan siedettävät elämisenehdot. Minä sentähden kannatan valiokunnan mietintöä.

Ed. K ä k i k o s k i: Entisenä maalaispikkukoulun opettajana olen mitä suurimmalla mielenkiinnolla seurannut tämän kysymyksen käsittelyä. Minulla olikin varajäsenenä tilaisuus yhdessä valiokunnan istunnossa tuoda esille valiokunnan enemmistön mielipiteistä eroava kantani, mutta koska tämä mielipiteeni hylättiin, eikä minulla ollut tilaisuutta, varajäsen kun olen, tehdä vastalauseetta, niin pyydän saada tässä kiinnittää eduskunnan huomiota erääseen mietinnön kohtaan, jossa valiokunnan enemmistö ei minun mielestäni ole osannut oikeaan. — Se on sama kohta, josta arvoisa edellinen puhuja puhui.

Minunkin mielestäni on harha-askel se, että valiokunta on ehdottanut valtioapua annettavaksi kunnallisille pikkukouluille, mutta on sulkenut kirkolliset koulut kokonaan pois valtioavun saannin mahdollisuudesta. Valiokunta on tahtonut tällä tavoin kiiruhtaa kirkollisten koulujen häviämistä ja ohjata kehitystä siihen suuntaan, että kunnalliset koulut astuisivat kirkollisten sijaan. Mutta jos eduskunta tällaisen ehdotuksen hyväksyy, niin se sillä tekee ilmeistä väkivaltaa historialliselle kehitykselle. Suomen evankelisluterilaisen kirkon kiertokoululla on vuosisatojen kuluessa ollut huomattava sija kansamme sivistystyössä ja vielä tänäkin päivänä ne ovat tarpeen. Nykyään toimii meidän maassamme noin 350 kirkollista kiinteätä ja noin 1,200 kiertävää pikkukoulua, joissa annetaan opetusta noin 200,000 oppilaalle ja kunnallisia kouluja on ainoastaan noin 50. Tämän laajan opetustoimen ylläpitoon on vuosina 1905 ja 1906 käytetty lähes puoli miljoonaa markkaa. Nämä varat on saatu pääasiallisesti kirkollisella verotuksella, mutta osaksi myöskin lahjoituksilla ja muiden säästöjen kautta syntyneistä kiertokoulurahastoista, jotka rahat sanottuna vuonna tekivät 566, 309 markkaa. Onko tämä mahtava laitos, jolla on niin syvät juuret historiallisissa oloissamme, yhtäkkiä tuomittava kuolemaan? Ja miksi hyväksi? Sitä ei valiokunta ole mielestäni kyllin pätevästi perustellut.

On moitittu kirkollisia kouluja siitä, että niiden opetus on huonoa. Se että nämä koulut

eivät ole voineet kehittyä niin korkealle kuin suotava olisi, ei kuitenkaan, kuten edellinen arvoisa puhuja jo huomautti, ole johtunut siitä, että ne ovat kirkollisia, vaan siihen on syynä ensinnäkin se, että niiden on täytynyt palvella niin erilaisia tarpeita. Niiden on täytynyt antaa lapsille luku- ja kirjoitustaidon alkeet, valmistaa nuorisoa rippikouluun, vieläpä kansakouluun, ja monessa paikassa on niiden täytynyt korvata vielä kansakoulun puutettakin, ja samalla niitä on, kuten edellinen puhuja huomautti, rasittanut aineellinen ahdistus, niin että ne eivät ole kyenneet maksamaan opettajilleen kaikkein kohtuullisimpiaakaan palkkoja eivätkä siis ole voineet asettaa näille työntekijöilleen kylliksi korkeita kompetenssivaatimuksia. Nämä puutteet saadaan kyllä kirkollisista kouluista pois, jos niille myönnetään valtioapua, niin että ne voivat saada paremmin valmistuneita opettajavoumia, varsinkin kun valtioavun ehdoksi pannaan näiden koulujen kaikinpuolinen parantaminen. Se että kirkon varsinainen tehtävä on kristinuskon totuuden julistaminen, ei millään tavalla estä seurakunnan pikkukouluja jakamasta myös maallisia alkeistietoja, siten kehittymästä kansakoulujen varsinaisiksi valmistuskouluiksi ja niin ollen joutumasta elimelliseen yhteyteen kansakoulun kanssa.

Valiokunta on pitänyt luonnollisena asiana, että kirkolliset pikkukoulut kädenkäänteessä vaan muuttuisivat kunnallisiksi niin pian kun kunnalliset alkavat saada valtioapua 400 markkaa kutakin opettajaa kohti. Mutta minä en usko, että tämä muutos niinkään tapahtuu. Se on kyllä varma, että uusia kunnallisia kouluja nykyisten 50 lisäksi syntyy suuret joukot varsinkin tehdas- ja muiden liikepaikkojen läheisyydessä, mutta sen ohessa, se on varma vakaumukseni, monet sadat kirkollisetkin koulut jäävät elämään ja elävät entistä kituvaa elämäänsä huonosti palkattuine kylästä kylään kiertävine opettajineen ahtaissa suojissa ja kaikenlaisten puutteellisuuksien rasittamina. Sillä tuskinpa lienee luultavaa, että meidän papistomme ja kansamme nykyisten valtiollisten olojen vallitessa tahtovat uskoa kaikkea lasten opetusta hallituksen siipien suojaan. Nyt jo kuulee vanhempien, kun on puhe kouluolojen uudistamisesta, valtiollisten vaarojen uhatessa ja uudenaikasten tuulten puhaltaessa, sanovan: »me tiedämme mitä meillä on, mutta emme tiedä mitä voimme saada». Ja mitä innokkaammin uskonnonopetusta ruvetaan syrjäyttämään koulun ohjelmasta, sitä enemmän vanhan

kansan luottamus kirkollisiin kouluihin kasvaa, sillä niiden ohjelmassa tulee uskonto aina olemaan oppiaineista tärkeimpänä.

Valiokunta on hakenut 1906 julaistusta alkeisopetuskomitean mietinnöstä tukea kirkollisia kouluja hylkivälle mielipiteellensä, mutta se ei ole ottanut huomioon sitä seikkaa, että mietintö laadittiin aikana, jolloin maamme valtiollinen taivas oli kirkas, kirkkaampi kuin koskaan ennen tai jälkeen. Siihen aikaan ei ollut semmoista syytä säilyttää kirkollisia kouluja kuin nyt on. Mutta kuitenkin tämä komitea ei ehdottanut kirkollisia kouluja syrjäytettäväksi. Se päinvastoin ehdotti kannatusta kaikille pikkukouluille, kirkollisille samoin kun kunnallisille ja yksityisten perustamillekin. Tätä ei valiokunta mietinnössään ole sanallakaan maininnut.

Valiokunnassa väitettiin, ettei muka soveltuisi kirkollisten koulujen aatteeseen, että näille kouluille ruvettaisiin antamaan kannatusta valtion varoista. Kirkollisten koulujen kannattaminen ei kuitenkaan ole meidän maassa mitään uutta. Onhan meillä jo ammoisia aikoja ollut valtiopuola nauttivia kirkollisia kiertokouluja. Sellaisia on esimerkiksi Lapin rovastikunnassa, Kolarin, Kuolajärven ja Kuusamon seurakunnissa. Mielestäni ei ole minkäänlaista hankaluutta siitä, että kirkollisille kiertokouluille annettaisiin valtionapua, varsinkin kun tässä ehdotettu toimenpide on kokonansa väliaikainen, siihen asti kun kansanopetus maassamme täydellisesti järjestetään.

Näiden esiintuomieni syiden nojalla pyytäisin ehdottaa, että mietinnön pontta muutettaisiin sillä tavalla, että loppupuolelle lisättäisiin kaksi sanaa, niin että se tulisi kuulumaan: »että vuodeksi 1911 myönnettäisiin 100,000 markan suuruinen määräraha alkuopetuksen kehittämiseksi maaseudulla avustuksena opettajain palkkaamiseen ja opetusvälineiden hankkimiseen jaettavaksi kunnille ja seurakunnille niiden ylläpitämiä pientenlastenkouluja varten. Lisää siis tulisivat sanat »ja seurakunnille». Tästä johtuu, että myöskin perustelut vastaavissa kohdissa muuttisivat ja pieni muutos tulisi myöskin siihen paikkaan, jossa puhutaan näitten koulujen tarkastuksesta, viimeiseen kappaleeseen sivulla 7 viimeiseen lauseeseen: »muuten on koulujen luonnollisesti alistuminen koulutoimen yllähallituksen hyväksymän tarkastuksen alaiseksi».

Ed. W u o r i v i r t a: Minä olen niitä, jotka teimme eduskunnalle anomuksen avustuksen

ja määrärahan myöntämisestä kunnille ja seurakunnille niiden ylläpitämiä pikkulasten- ja kiertokouluja varten. Tässä anomuksessa huomautettiin, missä taloudellisessa ahdinkotilassa nämä alkuopetuksen oppilaitokset työskentelevät, ja koska yleisen oppivelvollisuusasian ratkaiseminen voisi lykkäytyä tuntemattomaan tulevaisuuteen, olisi nykyisyydessä ainoa mahdollisuus se, että eduskunnan avulla ryhdyttäisiin avustustoimiin, joiden kautta alkuopetusta voitaisiin yhä enemmän parantaa ja alkuopetuksen alalla työskentelevän lukuisan opettajakunnan taloudellista asemaa tehdä siedettäväksi. Samalla viitattiin siihen, miten valtio on avustuksilla tukenut alkuopetusta kaupunkikunnissa, mutta maaseutu on jäänyt ilman avustusta. Maalaisväestön verokuorman lisääntyessä ei ole voitu tämän alkuopetustöiden kustannuksia saada samassa määrässä korvatuiksi, kuin tarpeellista olisi ollut, ja niin parannustoimet tässä asiassa ovat jääneet syrjään.

Tästä mainitsemaastani anomuksesta on nyt sivistysvaliokunta antanut mietintönsä. Mietinnössään lausuu mainittu valiokunta, että »pitkän ajan kuluessa on yleisesti tunnustettu kirkollisen alkuopetuksen puutteellisuus ja lukuisia yrityksiä on tehty kirkollisten koulujen kohottamiseksi ajan vaatimusten tasalle». Että todella näiden koulujen kehittämistä yhä parempaan päin on ollut huolta ja hoppua, sen tulee jokainen huomaamaan, ken ottaa vakseen selaila pappien- ja kirkonkokouksien sekä valtiopäivien asiakirjoja. Mutta samalla kuin herättää se itsepintaisuus huomiota, millä tämän kansamme lasten alkuopetuksen kalliin asian tärkeyttä on koetettu yhä monipuolisemmin valaista ja vaadittu sen toimeenpanemista suuremmassa ja täydellisemmässä muodossa valtion voimakkaalla avustuksella, samalla täytyy kaunistelematta tunnustaa kaiken tuon huolen ja touhun tuloksettomuus. Sitä on vastustettu peitetyn sanoin laadituissa lausunnoissa, tuotu ilmi julkisesti, miksi ei ole voitu hyväksyä eikä kannattaa sekä kirkolliselta taholta että muitten puolelta tuotua esitystä, että tämän tärkeän opetuskysymyksen ajan todelliselle ja vastaavalle kannalle saattaminen vaatisi yhteistä ponnistusta. On sanottu, että kirkolliset pikkukoulut eivät ole saaneet riittävästi asiallista kannatusta. On viitattu siihen, miten maaseudun alkuopetuksen järjestämisestä varten vuonna 1906 asetettu komitea on katsonut mahdolltomaksi odottaa kirkolta, jonka pääasiana on kristinuskon totuuksien julistaminen, eri-

koista harrastusta puhtaasti inhimillisten alkutietojen jakamisessa. Sitä samaa katsantokantaa on kannattanut aikoinaan työskennellyt oppivelvollisuuskomitea sekä 1908 vuoden toisilla ja 1909 vuoden toisilla valtiopäivillä asetettu sivistysvaliokunta. Viimeksi on näillä valtiopäivillä työskentelevä sivistysvaliokunta, kuten edellä jo huomautin, tullut lopuksi siihen vakaumukseen, että se edellisten valtiopäivien sivistysvaliokuntien tavoin on katsonut välttämättömäksi alkuopetuksen järjestämistä elimelliseen yhteyteen ylempään kansakouluopetuksen kanssa ja sen tekemistä kunnalliseksi opetustoimeksi, koska täten voidaan parhaiten kehittää lapsia ylempää kansakoulua varten; ja niin on sanottu valiokunta lähes yksimielisenä tullut siihen lopputulokseen, että se ei voi puoltaa valtioavun myöntämistä seurakunnille niiden ylläpitämiä pikku- ja kiertokouluja varten.

Nykyään ovat olleet päiväjärjestyksessä nämä opetusasiat eduskunnassa. Niistä keskusteluista, joita valiokunnissakin on tämän asian kanssa yhteydessä olevista kysymyksistä pidetty, on ilmennyt sellainen mielipide, että nykyiset kansamme alkuopetuskoulut eivät vastaa tarkoitustaan. Niiden opettajat ovat niin vähäkykyisiä, että eivät ole tehtävänsä tasalla ja niin edespäin; lyhyesti sanoen, kirkolliset alkuopetuskoulut ovat ulkopuolella muka kaiken arvostelun ja niin ollen saavat jäädäkin huonouteensa kitumaan, kunnes uudemman ja paremman alkuopetuskoulun astuttua työhönsä nuo kirkolliset koulut surkastuvat ja haihtuvat olemattomiin.

Ken tarkkaavana on seurannut tämän asian kulkua, on väkisinkin tullut ajatelleeksi tähän kielteiseen kantaan olevan suurena syynä senkin, että nämä koulut ovat seurakunnalliset eli kirkolliset ja siis sellaisena ne ovat olleet ja ovat edelleenkin eräitten kansalaisten silmissä kuin punainen vaate härälle. Ei ole minun tarkoitukseni ruveta näitä nykyään työskenteleviä pikkukouluja opettajineen puolustamaan, sillä ne Suomen saloilla työskennellessään maaseutukylissä ja kodeissa ovat kaikessa vaatimattomuudessaan ja alhaisuudessaan tehneet tehtävänsä. Mutta siihen minä olen velvollinen kohottamaan ääneni tässä uuden ajan valistamassa kokouksessa, että kirkolliset kiertokoulut ovat osaltaan olleet tärkeitä tekijöitä sivistystyön vainiolla. Niiden opettajat ovat aikaansa ennen ja nykyäänkin tehneet työtä, joka ansaitsee tunnustusta. On otettava lukuun, missä oloissa

nämä koulut työskentelevät, mitä puutteita niiden on kestävä ja mitä vastuksia voitettava. Vuosikymmeniä on jo oltu touhussa kansan alkuopetuksen muka paremmalle kannalle saattamisessa sillä, että on kielletty niiden pientenlastenkoulujen puolesta tehty avunanomukset. Kansan alkuopetusta on muka parannettu sillä, että on näitä kouluja moitittu ala-arvoisuudesta ja kykenemättömyydestä tehtävässään ja pidetty pitkiä esitelmiä alkuopetuksen elimellisestä liittämisestä ylempään kansakouluun kuntien perustamain pientenlastenkoulujen kautta. Mutta sittenkin ovat nämät vaatimattomat koulut saaneet raskasta päivätyötään tehdä. Silloin kun kansanlasten ylempille kouluille rakennettiin uheet huoneet ja opettajistolle varattiin ajanmukaiset asunnot valtion runsaalla avustuksella, silloin saman kansanlasten pienokaisten alkuopetuskoulut ovat saaneet kulkea kylästä kylään ja tyytyä sellaiseen oppisaliin, mikä milloinkin on ollut saatavissa, eikä suinkaan raskaan päivätyön suorittanut opettajisto ole voinut ylvästellä sillä, että niin ja niin monta kuutiometriä hänen asunnossaan on puhdasta ilmaa, joka voisi olla palan paineena jokapäiväiseen leipään kuuluvaan niukaaran ravintoon. Minä en tätä ruikuttele sen tähden, että asiat näin kurjalla kannalla ovat, koskapa ne eivät siitä parane, mutta minä tahdon osoittaa, että kukas muu tämän tärkeän sivistystehtävän olisi suorittanut, jos näitä kirkollisia kouluja ei olisi ollut. Ja syystä kysyn edelleen: kukas nykyäänkin tätä tehtävää suorittaisi, jos nämä koulut lakkaisivat työstään. Ei liene monta niitä, jotka eivät myönnä sitä, mikä vaikeus on luoda kokonaan uudet koulut. Historiallinen kehitys, kansan katsantokanta ja tottumus toki jotain merkitsee. Kun me siellä maaseudulla ryhdymme vetelää nevaa kuivaamaan tahi järveä laskemaan, niin koetamme ensin entisiä laskupuroja perkata, emmekä ryhdy uutta viemäriä kaivamaan kankaan poikki. Kun siis kansamme, lasten alkuopetusta on ryhdytty korjaamaan siitä on syntynyt se harrastus ja toiminta, että entisiä jo työskenteleviä kouluja olisi kehitettävä ja parannettava, olkootpa ne sitte seurakunnallisia elikkä kirkollisia kouluja.

Maassamme on nykyään noin 1,700 kiertoja ja pikkukoulua. Useimmissa näissä kouluissa on opettajina eli opettajattarina henkilö, joka on suorittanut tutkinnon jossain pikkukouluseminaarissa, ja jos ilman ennakkoluuloa seuraamme näiden koulujen toimintaa, huomaamme pian niiden merkityksen. Oppilaina on

niissä sellaista väkeä, jolle on opinalkeita annettava. Tavauksen ja suoraan lukemisen sekä kirjoitusharjoitusten ohessa koetetaan istuttaa luvunlaskemisen alkeita, ja kun näissä seurakunnan kouluissa koetetaan jo sen kristillistä tietämistä hyväksytyjen oppikirjojen avulla lapsiin istuttaa virsien ja hengellisten laulujen opettamisella, siinä ne päivän hetket vierivät ja viikot kuluvat. Mitä varten siis avustusta tarvitaan? Siitä tehtiin anomuksessa huomautus. Ja erittäinkin koska opettaja tekee koulun, huomautettiin, miten avuttomassa asemassa opettajat ovat ja vielä tarvittaisiin opetusvälineitä, uusia kouluja, jotta koulut voisivat työskennellä piireissään pitemmän aikaa. Sen tähden on tässä anomuksessa tuotu sellainen esitys kuin siellä luetaan. Sivistysvaliokunta on evännyt tämän avustuksen seurakunnallisilta kouluilta, kai arvellen, että nyt kunnat läpi maan ryhtyvät perustamaan uusia kunnallisia pientenlasten kouluja. Mutta niissä kunnissa, missä jo kirkollisia kouluja on, jää alkuopetus entiseen varaansa. Uusia kunnallisia kouluja ei apurahoilla sanottavasti synny. Ja jos syntyisikin, eivät ne entisiä kummempia olisi. Samankaltaisia opettajia niissäkin tulisi työskentelemään yhtä niukoissa oloissa ainakin toistaiseksi. Muuta muutosta ei niissä tapahtuisi kuin vaan se, että niillä olisi toinen nimi. Maassamme nykyään lienee noin 50 kunnallista koulua, ja niistäkin useimmat ruotsalaisissa kunnissa. Kun nyt sivistysvaliokunta esittää annettavaksi näille kouluille 100,000 markkaa, saisi niistä osakseen kukin noin 2,000. Miten tämä koko maassa alkuopetusta parantaisi, siitä sopinee jäädä epäilevälle kannalle. Kun nyt näitä näkökohtia olen kysymyksen johdosta esittänyt, en uskalla toivoa sivistysvaliokunnan esittämästä mietinnöstä alkuopetuksen yleensä entistään paranevan. Mutta niinkuin täällä jo on edellinen puhuja asiaa kannattanut, että anomuksemme mukaan saisivat seurakunnalliset koulut avustusta, niin pyydän siis tässä esittämään, että tämä otettaisiin huomioon, ja tämän minä teen vielä sitä suuremmalla syyllä, että pikkulastenkoulujen ja kiertokoulujen monet pienet oppilaat tätä tahtoisivat ja halajaisivat. Heidän nimessään minä tässä yhdyn anomukseen.

Nykyaikana on tuskin mahdollisuutta toimeenpanna oppivelvollisuus ja sen yhteyteen muodostettava alkuopetus. Se kenties on kaukana tulevaisuudessa. Tätä odotellessa ja valmistellessa olisi tähän anomuksemme suostuttava. Nykyaikaisen alkuope-

tuksen hyväksi voidaan ainoastaan näin tehdä jotain. Kunnille ja seurakunnille kun annetaan esittämämme avustus, niin sillä tavalla tulee koko maan alkuopetus jotain avustusta saamaan. Ja tämä kai voisi tapahtua ilman suuria vaurioita. Kyllä kai seurakunnat samalla tavalla kuin kunnatkin näitä varoja tulisivat käyttämään asianomaiseen tarkoitukseensa. Ja koska nykyäänkin annetaan yleisistä varoista seurakunnille esimerkiksi diakonitoimen edistämiseksi valtion apurahoja, samalla tavalla koulutoimen ylihallituskin voisi kysymyksessä olevien varojen käyttöä valvoa. Ja jos apurahoja ei käytettäisi eduskunnan mielen ja tarkoituksen mukaan, siinä tapauksessa tämä tulo-lähde kuivuisi seuraavan korkearvoisen eduskunnan polttavasta helteestä. Siis minä pyydän yhtyä edellisen puhujan esitykseen ja kannattaisin sitä ja toivoisin, että tälle asialle kallistaisi eduskunta korvansa.

Ed. N y l a n d e r: En ole pyytänyt puheenvuoroa puhuakseni kirkollisten kiertokoulujen puolesta tai vastaan. Hyväksyn valiokunnan pönten ja pidän myöskin, että valiokunta mietinnössään on esittänyt riittävät perusteet sille tulokselle, mihin se on tullut. Olen pyytänyt puheenvuoroa tehdäkseen erään huomautuksen valiokunnan perustelujen johdosta.

Kun lukee mietinnön perustelut, saa elävän vakuutuksen siitä, että valiokunta on ennen tätä asiaa käsitellyt oppivelvollisuusasiaa ja tehnyt siitä päätöksen omaan suuntaansa. Kun minä en ole voinut yhtyä siihen järjestelmään, jonka valiokunta oppivelvollisuudelle on hyväksynyt, en myöskään voi pitää näitä perusteluita tällaisinaan tässä kohden hyväksyttävänä. Tuntuu siltä, että valiokunta ikäänkuin olisi ilman muuta edellyttänyt, että sen esittämä oppivelvollisuusjärjestelmä tulisi hyväksytyksi. Sehän onkin luonnollista. Mutta aivan luonnollista ehkä ei ole se, että eduskunta hyväksymällä tämän mietinnön perusteluineen tulisi ikäänkuin edeltäpäin hyväksymään myöskin oppivelvollisuuteen nähden sen järjestelmän, minkä valiokunta on esittänyt.

Tästä johtuisi että ellei ole valmis hyväksymään sivistysvaliokunnan esittämää oppivelvollisuusjärjestelmää ei myöskään hyväksyisi tätä mietintöä nyt vaan vaatisi asian pöydälle siksi, kunnes eduskunta on tehnyt päätöksensä oppivelvollisuudesta. Jos tämä päätös menee samaan suuntaan kuin sivistysvaliokunnan, silloin ei tähän ole sanottava mitään. Mutta otaksutaan, että se menee toiseen suuntaan,

että toisen järjestelmän mukainen oppivelvollisuus tulee hyväksytyksi; silloin jäävät nämä valiokunnan perustelut jotakuinkin ilmaan riippumaan.

Ehdotusta tämän asian pöydällepanosta en puolestani nyt tahdo tehdä, sillä se voisi viedä siihen, että tämä itsessään kylläkin tärkeä asia voisi jäädä viipymään ja mahdollisesti jäädä toteutumatta; mutta olen tahtonut tämän huomautuksen tehdä siinä mielessä, että jos eduskunta minun toivomukseni mukaan tulisi hyväksymään oppivelvollisuuden toisen järjestelmän mukaan kuin mitä sivistysvaliokunta on ehdottanut, niin toimitusvaliokunta siinä tapauksessa olisi pakotettu pyyhkimään näistä perusteluista pois sen, mikä kuuluu tuohon sivistysvaliokunnan hyväksymään oppivelvollisuusjärjestelmään.

En tahdo tässä mitään nimenomaista ehdotusta tehdä, mutta pidän luonnollisena, että näin tulee käymään, ja että siis toimitusvaliokunta on pakotettu, ellei sivistysvaliokunnan oppivelvollisuusjärjestelmä tule hyväksytyksi, eduskunnan tätä asiaa koskevassa vastauskirjelmässä supistamaan perustelua, jättämällä pois ne kohdat, joissa viitataan sivistysvaliokunnan nyt tekemään ehdotukseen oppivelvollisuusasiassa.

Ed. Wäinö Jokinen: Mietintönsä alussa luo valiokunta katsauksen tämän asian käsitteilyyn säätyvaltiopäivillä ja valtion komiteoissa. Katsaus osoittaa, että jo säätyvaltiopäivät kaiken aikaa ovat yhä johdonmukaisemmin olleet sillä kannalla, että valtion on avustettava yksinomaan kunnallista alkuopetustoimintaa.

Myöhemminä vuosina on asia ollut laajeman käsittelyn alaisena alkuopetuskomiteassa. Pontevasti ja asiallisesti osoittaa tämä komitea, että alkuopetus on maallisen yhteiskunnan asia, ja että kirkolta ei voi odottaa erikoista harrastusta tällä alalla. Samoin osoitetaan, että kirkollinen opetus ei voi tyydyttää nykyaikaisia yhteiskunnallisia vaatimuksia.

Useita eri syitä esitettyänsä alkuopetuskomitea tulee seuraavaan lopputulokseen: »Komitea katsoo riittävästi esittäneensä syitä, jotka pakottavat luopumaan siitä ajatuksesta, että nykyiset kirkolliset koulut kirkollisina pysytään muodostettaisiin ajan vaatimuksia vastaaviksi.»

Että tämä tulos ei ole minkään »kiihkomielisen kirkonvastaisuuden» tulos, osoittaa se, että komitean jäseninä olivat m. m. rovastit Aro-

kallio ja Söderman, kansakouluntarkastaja Järvinen ja esiseminaarinjohtaja Verkko, joita nyt ei voi epäillä kovin suuresta kiihkomielisestä kirkollisvastaisuudesta, mutta jotka kummin-kin pääasiassa nähtävästi yksimielisinä ovat mietinnön takana. Tulos on yksinkertaisesti ilmaus siitä kokemuksesta, mikä on saatu kirkon toiminnasta alkuopetuksen alalla, ja toiselta puolen ilmaus halusta edistää alkuopetustoit- mintaa todellisemmalla tavalla.

Syyksi kirkollisten koulujen huonoon tilaan on väitetty varojen puutetta. Kun tällaisia valitteluja tulee kirkon taholta, joka seurakuntiansa kirkkoruhtinaille monin paikoin maksaa 20, jopa 30 tuhannen markan palkkoja, tuntuu puhe koko lailla joutavalta. Kun näihin palkkoihin vertaa tietoja kiertokoulunopettajain palkoista, joutuu kovin katkeriin ajatuksiin kirkon kouluharrastuksista. Tuoreimman tilaston mukaan oli maassamme kiertokoulunopettajia, joilla oli alle 100 markkaa palkkaa, kokonaista 87; sellaisia opettajia, joilla oli palkkaa vain 100:sta 200 markkaan, oli 196. Lopuilla oli palkkaa siitä yli, mutta vain 218:lla oli palkkaa yli 400 markkaa vuodessa. Tällainen kuva noiden kymmeniintuhansiin nousevien rovestinpalkkojen valaistuksessa saa niin räikeät värit, että senjälkeen kirkon ja kirkonmielisten ei pitäisi täällä voida puhua kirkon valistusharrastuksista ja sen nojalla tulla täällä pyytämään valtion kannatusta kouluilleensa.

Kirkollisten koulujen opetusohjelma on niin ahtaasti yksinomaan uskonnollista kasvatusta silmällä pitävä, ettei se vastaa niitä vaatimuksia, joita alkuopetukselle on asetettava. Viime kirkolliskokoukselle jätetyssä »Katsauksessa Suomen evankelis-luterilaisen kirkon nykyiseen tilaan» selitetään siitä: »Mitä oppiaineisiin tulee, niin on kiertokouluissa paitsi uskonnonopetusta, opetettu tavausta, sisälukua, kirjoitusta, katkismusta ja raamatunhistoriaa.....» ja niin edespäin. Kun tällaisissa kouluissa oppiaineina tunnista toiseen nähtävästikin siten suurimmaski osaksi vaihtelevat »katkismus ja raamatunhistoria» ja niitten ohella erikseen kylläkin omittuisesti mainittu »uskonto» käsittää, että koulun tarkoitus on toinen kuin puhtaasti opetuksellinen. Kuvaa- vaa onkin että papit, jopa korkeammatkin kirkkoporhot, kuten valiokunnassakin on ilmoitettu, usein paikoin vaativat yksinpä ylemmän kansakoulunkin käyneitä lapsia ennen rippikoulun käymistä käymään kirkollista kiertokoulua. Olenpa kuullut että Savonlinnan hiippakunnan piispa moniaita vuosia takaperin jopa maallisen

onnettomuuden uhalla vaati erästä seurakuntaa perustamaan kirkollisia kiertokouluja, vaikkapa opetus kunnassa — Sippolan kunnassa — kunnan puolesta oli järjestetty tyydyttävällä tavalla. Kaikki tällainen osoittaa, että kirkollisilla pikkulasten kouluilla on tarkoituksia, jotka eivät ole samoja kuin ne, joita sekä tämä eduskunta että säätyvaltiopäivät ovat tahtoneet edistää kehittäessään kunnallista opetustoimintaa.

Kaiken tämän lisäksi on opettajan asema näissä kouluissa oikeudellisestikin siksi turvaton eikä eduskunnan alotteesta korjattavissa, että jo senkään vuoksi ei voi olla takeita näitten koulujen menestyksellisestä toiminnasta. Työmiehelläkin on yleisesti 14 päivän ylössanomisaika, mutta kiertokoulunopettajat ovat kerrassaan kirkkoneuvoston mielivallassa tässä suhteessa; koska hyvänsä voi kirkkoneuvosto ilman muuta selittää heidät menettäneeksi paikansa. Räikeitä esimerkkejä onkin siitä, että kirkkoneuvostot, jotka tällaisissa asioissa nähtävästi kaiken lisäksi sokeasti juoksevat kirkkoherran perästä, ovat varsin itämaisesti käyttäneet oikeuksiansa. Opettaja joutuu tällaisen järjestyksen kautta valistuttamattoman, kiihkomielisen hirmuvallan alle, mikä ei voi olla haitallisesti vaikuttamatta koulun valistukselliseen merkitykseen.

Kirkollisista pikkukouluista on ylitarkastaja Uno Cygnaeus jo vuonna 1887 antanut ankaran arvostelun, johon en voi olla tässä viittaamatta. Vuoden 1886 kirkolliskokous oli nimittäin anonut, että annettaisiin 6,000 markan apuraha kouluylihallituksen käytettäväksi sellaisten kansakoulunopettajain palkitsemiseksi, jotka valmistavat pikkukoulunopettajia tehtäväänsä. Senaatti kysyi kouluylihallituksen lausuntoa. Kirjelmässään 22 päivästä huhtikuuta 1887 selitti kouluylihallitus, että anomus olisi hylättävä, ja yhtyi ylitarkastaja Uno Cygnaeuksen lausuntoon, joka anomusta vastaan muistuttaa muun muassa seuraavaa: »että semmoisten koulujen kansansivistykseen antama lisä on enemmän näennäinen kuin todellinen; että ne vaikuttavat vahingollisesti sekä kotiopetukseen että korkeamman kansakoulun edistymiseen, minkä vuoksi nämä vanhanaikaiset laitokset pitäisi rajoittaa olemaan kouluina vain laiminlyötyä kotiopetusta varten».

Eduskunta valmistuu hyväksymään oppivelvollisuuden täytäntöönpanoa tarkoittavaa lakiehdotusta. Tämä uudistus tulee kysymään niin tuntuvasti sekä valtion että kuntain varoja kunnallisen opetustoiminnan edistämiseksi, että mi-

nusta ei ole ollenkaan paikallaan ruveta nyt uhraamaan varoja sellaiseen vieraaseen tarkoitukseen kuin seurakuntien kirkollisen opetustoiminnan edistäminen on.

Mietintö on valiokunnassa, kuten täällä on selitetty, hyväksytty jotenkin yksimielisesti, kaikilla äänillä yhtä vastaan, enkä minä voi muuta uskoa kuin että myöskin eduskunta jotenkin yksimielisesti sen hyväksyy.

Ed. Lindelöf: Jag har föga att tillägga till försvar för utskottets betänkande utöfver det, som yttrades af den senaste talaren och likaså af den första talaren, hvilken yttrade sig i denna fråga, friherre Yrjö-Koskinen, som visserligen i utskottet själf intog en annan ståndpunkt men som icke förty fullt har förstått den ståndpunkt, på hvilket utskottet har ställt sig. Jag begärde egentligen ordet för att bemöta ett uttryck, som användes af representanten Käkikoski såsom ett kraftigt motiv för det ändringsförslag hon gjorde till utskottsbetänkandet. Hon uttalade nämligen den tanken, att ett förfarande sådant som utskottet här föreslår skulle innebära en brytning med hela vår föregående undervisnings historia. Jag tror tvärtom att det vore en större brytning med vår tidigare historia om vi nu skulle föreslå ett statsunderstöd i större utsträckning — jag tänker nu icke på Lapplands aflägsset belägna kommuner — åt skolor af kyrklig natur. Det framgår tydligt äfven ur den kortfattade historik, som utskottet upptagit i sitt betänkande, att redan under decennier sträfvanden hafva förefunnits att för dessa kyrkliga skolor vinna statsunderstöd, men att folkrepresentationen konsekvent har ställt sig på en annan ståndpunkt. Att bevilja hvad man hittills icke har velat bevilja, nämligen understöd åt denna institution, det vore enligt min tanke ett brott mot vår föregående historia, som på intet sätt vore genom det nuvarande läget motiveradt. Jag är fullt beredd att erkänna den stora betydelse kyrkans folkbildande arbete under århundraden har haft. Men däraf följer ingalunda, att icke en ny tid skulle på undervisningsväsendet och på folkbildningssystemet ställa andra anspråk. Det är ingalunda någon tom fras att tala om önskvärdheten utaf ett organiskt samband mellan den primära undervisningen och den egentliga folkskolan. Det är icke blott antikyrliga, antiklerikala bildningsiffrare, som ställa sig på denna ståndpunkt, utan många, som varmt uppskatta kyrkans verksamhet, ja till och med sådana,

som tillhöra kretsen af kyrkans eget prästerskap. Jag vill hänvisa till det sakförhållande, att bland kulturutskottets nuvarande medlemmar, hvilka icke reserverat sig mot utskottets förslag, äfven finnas medlemmar af landets prästerskap.

I den anmärkning hr. Nylander gjorde mot utskottsbetänkandet ligger utan tvifvel ett visst berättigande. Det kan icke förnekas att utskottet som ett mycket viktigt motiv för den kläm, det har förordat, har anfört det faktum, att gynnandet utaf en kommunal småskoleundervisning äfven skulle direkt förbereda det läropliktssystem, som utskottets öfverväldigande flertal har föreslagit. Nämda system förutsätter en förbättrad primärundervisning och en primärundervisning af kommunal art, ställd uti närmaste samband med den egentliga folkskolan. Just hänsyn för den stora reform, som utskottet så godt som enhälligt förordat och ansett tillhöra den närmaste framtidens viktigaste uppgifter, har i väsentlig mån betingat utskottets ståndpunkt i förevarande fråga. Hr Nylander har emellertid icke väckt något bestämdt förslag. Han har icke yrkat på förkastande af utskottets kläm, ej heller har han ogillat det syftemål, som den ursprungliga petitionen innebär. Han har endast gifvit en anvisning, huru expeditiionsutskottet eventuellt hade att förfara. Och om läropliktsfrågan tager den vändning, som han förutsätter som möjlig, så är det ju tänkbart, att expeditiionsutskottet blir nödsakadt att förändra vissa delar af motiveringen till denna petition.

En punkt vill ja ytterligare bemöta, emedan denna af en af de talare, hvilka i saken upprädt, med särskildt eftertyck framhållits. Det antyddes nämligen, att utskottets förslag att endast bevilja statsunderstöd åt kommunala skolor skulle utgöra ett slags allvarsamt hot mot den utan tvifvel ganska aktningvärda lärarekårs existens, som nu arbetar i den kyrkliga ambulatoriska skolans tjänst. Detta är emellertid ingalunda fallet. Utskottet har fastmer — och detta borde tydligen framgå ur motiveringens sista stycke — tänkt sig sådana anordningar, att hälst någorlunda pedagogiskt kompetenta personer, hvilka nu verka i den kyrkliga skolans tjänst, kunde utan svårighet beredas tillfälle att arbeta i de kommunala småskolorna. Öfverhufvudtaget har utskottet, liksom fallet var vid behandlingen af läropliktsfrågan, ansett det i hög grad önskligt, att den nya primärskoleinstitutionen skulle söka till-

godogöra sig de dugliga och användbara element, hvilka för närvarande verka på den lägre folkbildningens område. Det är ingalunda utskottets afsikt att omöjliggöra tillvaron för dem. Fastmer vill man bereda dem tillfälle till att vinna en ökad kompetens genom fortsättningskurser, hvilket framhållits såväl i läropliktsbetänkandet som här. Man har velat ordna saken så, att dessa lärare med fördel skulle kunna användas äfven under de förändrade förhållandena. Jag hoppas att landtdagen kommer att godkänna utskottets förslag.

Ed. Kallio: Jos eduskunnan istuntoaikaa olisi vielä järellä pitemmältä, niin olisi minunkin mielestä tämä kysymys pyydettyä ehdottomasti pöydälle siksi, kunnes nyt äsken suureen valiokuntaan lähetetty oppivelvollisuuskysymys olisi lopulleen käsitelty, jolloin tultaisim näkemään, millekä kannalle eduskunnan enemmistö tulee asettumaan tässä tärkeässä oppivelvollisuus kysymyksessä. Jos silloin eduskunta tulee tekemään sellaisen päätöksen, kuin sivistysvaliokunnan enemmistö on ehdottanut ja jota se myöskin olettaa tämän mietinnön perusteluissa, niin silloinhan on aivan johdonmukaista, että myöskin näiden koulujen suhteen menetellään sillä tavalla, kuin sivistysvaliokunta on nyt ehdottanut. Mutta ellei niin tule käymään, niin silloin täytyy toimitus- ja tarkastusvaliokunnan tehdä, kuten ed. Nylander on jo huomauttanut. Kumminkaan tällä hetkellä ei mielestäni voi kysymystä pyytää pöydälle, sillä se voisi aiheuttaa, että koko kysymys jäisi, ratkaisematta sillä vaikeahan on tietää, kuinka kauvan oppivelvollisuuskysymys viipyy suuressa valiokunnassa ja valtion budjettimietinnön valmistelun takia täytyy tästä kysymyksestä saada ajoissa päätös. Siitä syystä en minäkään tahdo tehdä tätä pöydällepyyntöehdotusta.

Mitä tähän mietintöön tulee, niin tässä ne opettajat, joita anomuksella alkuaan tarkoitettiin auttaa, jäävät tälläkin kertaa, ainakin tähänastisista lausunnoista ja valiokunnan mietinnön yksimielisestä päätöksestä päättän ilman. Näyttää tosiaan sängen kummalta tuon lukuisan opettajakunnan asema, kirkko ei näy kykenevän ja valtio ei tahdo sitä auttaa. Vaikka ei tuntisi laisinkaan tuon opettajakunnan asemaa muuten, kuin lukemalla sen anomuksen, joka tästä asiasta on tehty, niin täytyy säälintunteella sitä ajatella, ja sentakia tekisi mieli auttaa juuri niitä, jotka ehdottomasti

ovat avun tarpeessa. Sadantuhannen markan apu ei siinä kumminkaan niillä perusteilla, kuin valiokunta ehdottaa, paljon merkitse, jos ajatellaan 400 markkaa opettajaa kohti, sillä onhan näitä opettajia yli puolitoista tuhatta. Valiokunta on kumminkin ehdottanut ainoastaan 100,000 markkaa, mutta toisilla perusteilla, sellaiselle koululle, jota ei ole olemassa, ja sen muodostamiseksi ensi alkuun ehkä voi tämä ehdotettu summa riittää.

Mitä tähän ehdotettuun koulumuotoon tulee, niin, kuten jo alussa huomautin, on tämä jaksollisessa yhteydessä sivistysvaliokunnan enemmistön ehdottaman oppivelvollisuuskysymyksen kanssa ja sentähden on sängen ymmärrettävää, että sivistysvaliokunta on kaikin tavoin koettanut päästä tähän tulokseen, mihin se on päässytkin.

Vaikka tämä ehdotettu määräraha perusteluineen koskeekin sellaista järjestelmää, jota minä en ole puolestani ajatellut toteutettavaksi silloin, kun oppivelvollisuuskysymystä suunnitellaan ratkaistavaksi, en kuitenkaan katso voivani vastustaa, sillä tuleehan tämäkin kaikessa tapauksessa kansan opetukseen. Minä kannatan sitä siitähän syystä, että se ainakin välillisesti pyrkii avustamaan niitä, joita anomus alkuaan on tarkoittanut. Mutta jos kunnat rupeavat lukuisasti perustamaan näitä kouluja ja seurakunnat lakkauttamaan kirkollisia kouluja niin siinäkin tapauksessa tämä ehdotettu määräraha on sängen niukka ja riittämätön. Mutta koska koko järjestelmä on uusi, niin en minäkään puolestani katso voivani toisellaista ehdotutusta tehdä, sillä eduskuntahan on tässä asiassa tilaisuudessa, kun kokemusta saadaan, tekemään toisenlaisia ehdotuksia ja sillä välin ehkä myöskin tullaan näkemään, mikä kohtalo tulee sen oppivelvollisuuskysymyksen johdosta tehtävän eduskunnan päätöksen osaksi, jonka toivottavasti tällä istuntokaudella eduskunta tulee tekemään. Kannatan tätä määrärahan myöntämistä, vaikka valitan sitä, että se ei voi auttaa sitä opettajakuntaa, jota anomuksessa tarkoitetaan ja joka ehdottomasti olisi avun tarpeessa.

Ed. K ä k i k o s k i: Ed. Jokisen lausunto antoi minulle aihetta uudestaan pyytää puheenvuoroa, sillä tästä lausunnosta saimme harhaan vievän käsityksen alkeisopetuskomitean mietinnön sisällyksestä. Esitettiin asia siinä valossa kuin tämä alkeisopetuskomitea olisi asettunut kirkollisten pikkukoulujen avustamista vastaan. Kuitenkaan ei ole niin. Mie-

tinnön sivulla 94 sanotaan esimerkiksi: »Tehytään kunnallisen alemman kansakoulun suunnitelmaa on komitea ottanut huomionsa alaiseksi tämän koululaitoksen ulkopuolella kirkollisten yhdyskuntien ja muiden yksityisten perustamat pientenlasten koulut». — Seuraavalla sivulla 95 sanotaan: »Vaikkei näiden antama kirkollisten koulujen lisä kasvatusopillisten uudistusten alalla ole yleensä verrattavissa yksityiskoulujen merkitykseen, on niillä siitä huolimatta vuosisatojen kuluessa ollut huomattava sija kansan sivistystyössä». — Sitte puhutaan niiden merkityksestä nyky-aikana. Seuraavalla sivulla 96 sanotaan: »Evanke-lis-luterilaisen kirkon kiertokoulut muodostavat siis niin vakaantuneen ja suuren opetuslaitoksen, ettei sitä maaseudun alkeisopetusta järjestettäessä sovi jättää erityisesti huomioonottamatta». Ja samalla sivulla yhä edelleen sanotaan: »Mitä meidän maaseudun pientenlastenkouluihin tulee, ovat ne melkein poikkeuksetta evankelis-luterilaisen kirkon kiertokouluja, joilla on vuosisatojen kuluessa niin vakiintunut olemassaolon oikeus ja julkisuus ettei» ja niin edespäin. Alkeisopetuskomitea siis, vaikka ajatteleeakin tulevaisuussuunnitelmana sitä, että pikkukoulut tulisivat suureksi osaksi kunnallisiksi, ehdottaa valtion-apua sekä kirkollisille että kunnallisille ja samalla myöskin yksityisille pientenlasten kouluille.

Koska edustaja Jokinen myöskin mainitsi johtaja Werkon nimen ja esitti asian siten kuin hänen mielestään muka ei pitäisi kirkollisia kiertokouluja avustaa — sen käsityksen saat-toi saada lausunnosta — niin minulla on tilaisuus mainita, että olen tänä päivänä keskustellut johtaja Werkon kanssa tästä kysymyksestä ja hän oli erittäin huolissaan siitä kannasta, mille sivistysvaliokunnan enemmistö on asettunut. Johtaja Werkko sanoi nimenomaan, että jos tämä kanta hyväksytään, niin silloin kyllä syntyy uusia kunnallisia kouluja ja uudet opettajat kylläkin voivat saada paremman aseman, mutta vanhat kirkolliset kiertokoulut, ne koulut, jotka kipeimmin tarvitsisivat apua, jäävät apua vaille. Hänen mielestään tämmöinen päätös olisi erittäin turmiollinen ja tietäisi se puolinaista toimenpidettä, joka ei voisi tarkoitettua tulokseen.

Ed. S i p i l ä: Käsillä oleva mietintö on sekä perusteluihinsa että ponsiinsa nähden saanut täällä jotakuinkin ankaraa arvostelua osakseen ja tuntuu monikin tavallaan ihmettelevän, että

valiokunnan papillisetkin jäsenet ovat voineet olla mukana tämänkaltaisia perusteluja ja ponsia muodostamassa. Katson sentakia velvollisuudekseni minäkin puolestani hieman selvittää niitä syitä, jotka ovat aiheuttaneet meitä tai ainakin minua tämänkaltaisiin ponsiin yhtymään.

Nykyisten kirkollisten kiertokoulujen taloudellinen asema on tunnetusti peräti onneton. Kirkko nähtävästi ei kykene parantamaan näiden koulujen taloutta. Minä lisään: siihen eivät kykene kunnatkaan, ilman valtion avustusta nimittäin. Valtion on tässä käytävä väliin. Mutta kun ainakin minulla on se käsitys nykyisestä eduskunnastamme, ettei se millään ehdolla suostuisi myöntämään yleistä varoista kannatusta kirkollisille pikkulastenkouluille, niin katson sen takia olevan syytä ottaa vastaan tätä niin kipeästi tarvittavaa avustusta, vaikkapa sitten kunnallisillekin pikkulastenkouluille. Minun kantani on siis tässä sellainen, että itse puolestani kyllä hartaasti toivoisin, että valtio avustaisi nykyisiä kirkollisia kiertokouluja, mutta kun katson aivan toivottomaksi asian menestymistä tätä tietä, niin täytynee, kun parasta ei saa, hyväksyä parhaimmasta ensimmäinen.

Arvellaan, että lasten alkuopetus, jos nämä alemmat koulut muuttuvat kunnallisiksi, sen kautta suuntautuisi aivan uusille suunnille ja että kirkollisten kiertokoulujen jatkuminen vielä sittenkin olisi välttämätön. Minä olen siksi optimisti, etten luule alkuopetuksen tämän kautta suurestikaan muuttuvan itse asiassa, vaikka koulut saisivat nimityksen »kunnallisia» siihen sijaan, että niitä nyt sanotaan kirkollisiksi; sillä tiedämmehän että meidän maassamme sekä kunta että seurakunta yleensä on jotakuinkin samojen henkilöiden muodostama ja että myöskin niissä samat henkilöt asioita järjestävät. Minun ymmärtääkseni tulisi lasten alkuopetusta, näitä alempia kouluja järjestämään vastedeskin jotakuinkin samat henkilöt kuin tähän asti ovat niitä järjestelleet. Myöskin on valiokunnassa ollut se mielipide, että nykyisistä kiertokoulunopettajista suurin osa jatkaisi toimintaansa näissä kunnallisissa kouluissa. Se on täällä mainittukin perusteluissa 6 sivulla: »Kun täten vastedes suurin osa nykyisistä kiertokoulujen opettajista voisi tulla kiinnitetyksi riittävän suurilla palkkaeduilla alemman kansakoulun palvelukseen» ja niin edespäin. Siis, ollen sitä mieltä, että nämä koulut itse asiassa eivät suurestikaan muuttuisi, mitä niissä annettavaan opetukseen

tulee, vaan tulisivat suuremmalla menestyksellä toimittamaan tehtäviensä suotuisemmissa oloissa, olen puolestani myöskin yhtynyt kannattamaan tässä ehdotettuja ponsia.

Täällä on vanhan tavan mukaan taas käyty syyttämään papiston suuria palkkoja ynnä muuta semmoista siitä, että kiertokoulut ovat taloudellisesti ahtaissa oloissa. Tuota nyt on valiokunnassa jo kylläkin kuultu ja myös eduskunnassa. Se on sellaista halpahintaista juttua, joka ei vastausta ansaitse, ei ainakaan täällä eduskunnassa. (Vasemmalta melua. Puhemies: Hiljaa!) Koska näkyy pidettävän asia jonkun arvoisena, tahtoisin ensinnä tietää, kuinka moni pappi meidän maassa nauttii, kuten sanotaan, 20,000 tahi 30,000 markan vuosipalkkaa? Yksi seikka minusta on hyvin kuvaava. On tunnettu asia, että meidän maassa papit yleensä kuolevat köyhinä ja niiden perheet tavallisesti jäävät hyvinkin huonoon taloudelliseen asemaan. Kuitenkaan eivät papit esimerkiksi tuhlaa niinkuin monet muut maassamme tekevät, teattereihin ja kalliisiin huvituksiin, juominkeihin, peliin ja muihin semmoisiin varojaan. Mihinkä nuo äärettömän suuret palkat sitten oikeastaan varisevat? Kyllä tuo on niin turhaa juttua, ettei pitäisi täällä eduskunnassa sellaista enää jankutella.

Niinkuin sanoin, eivät voisi kunnatkaan auttaa tätä kiertokoulujemme tukalaa asemaa, ellei valtio avustustansa siihen antaisi; ja toivossa, että tämä kansallemme niin peräti tärkeä alkuopetus tällaisen valtioavustuksen kautta tulisi entistä paremmalle kannalle, toivoisin, että eduskunta hyväksyisi tässä ehdotetut ponnet.

Ed. S o h l b e r g: Hvarje försök att höja den första undervisningen i vårt land måste hälsas med tillfredsställelse, antingen det sedan gäller frågan om understöd för de kyrkliga eller de kommunala småskolorna. Då det emellertid är önskligt, att vårt folkskoleväsende blir ordnad så enhetligt som möjligt och kommer under samma ledning, anser jag det lyckligt att utskottet uttalar sig i den riktning, som framgår ur det föreliggande betänkandet. Genom det understöd, som här voterats åt de kommunala småskolorna, kommer, såsom utskottet ganska riktigt har sagdt, en första grund att läggas till en kommunal lägre folkskola, hvilken utgör början till den lägre folkskola man tänkt sig i samband med läropliktens införande. Här har visserligen gjorts anmärkningar mot utskottsbetänkandet i denna punkt, i det man

ansett det vara förhastadt att stöda sig på läropliktslagen, då det ännu är ovisst, huru detta lagförslag kommer att utfalla. Emellertid är jag af samma åsikt, som kulturutskottets ordförande, och anser att en liten omredigering af justeringsutskottet kan vidtagas, ifall läropliktslagen skulle få en form, som blefve stridande mot de här framställda motiven. Jag ber därför att, på samma gång jag uttalar min tillfredsställelse med det resultat till hvilket kulturutskottet i denna fråga kommit, få uttala den förhoppning, att klämman i betänkandet måtte antagas oförändrad.

Ed. J u n e s: Ajan voittamiseksi pyydän saada lyhyesti ilmoittaa, että yhdyn niihin, jotka kannattavat mietinnön pontta muodostettuna siihen suuntaan, että seurakunnallisten pientenlastenkoulujen avustus valtion varoilla tulisi mahdolliseksi.

Ed. W ä i n ö J o k i n e n: Se vähä, mitä äsken lausuin alkuopetuskomitean mietinnöstä, oli joko referaattia tai suoraa sitaattia komitean mietinnön toisesta luvusta. Edustaja Käkikoskella näyttää olevan ihmeellinen epäily kaikkea vastaan, mitä siteerataan tämän komitean mietinnöstä. Niinpä hän esitti valiokunnassa epäilyksen sitä referaattia vastaan, joka on käsiteltävänä olevan mietinnön sivulla 5, mutta nähtävästi hän valiokunnassa sitte tuli vakuutetuksi siitä, että referaatti pitää paikkansa. Hänellä näyttää olevan piintynyt taipumus epäillä kaikkia sitaatteja; minä en voi muuta uskoa kuin, että hän on sen saanut ollessaan lähellä Uuden Suomettaren liepeillä ilmestynyttä Naisten Vaalilehteä.

Mitä tulee rovasti Sipilän puheeseen papiston palkkauksesta, oli se sellaista, että se kumoo itsensä; tietoja näistä asioista on saatavissa yksinpä eduskunnan asiakirjoista, niin ettei tarvitse tässä ruveta sen laajemmalla siitä puhumaan.

Ed. M ä k i: Minä en tahdo monta sanaa asian johdosta lausua. Pääasiassa pyysin puheenvuoroa edustaja Käkikosken lausunnon johdosta. Minussa on monen monta kertaa herännyt halu tehdä edustaja Käkikoskelle eräs kysymys: Miten on ymmärrettävää, että hän täällä edustajana ollessaan asettuu aina puolustamaan valtiokirkon opettamaa maailmanjärjestyä ja oppeja, kun hän sitävastoin kirjailijana on kirjoittanut erään kirjan nimeltä »Suomen historia nuorisolle», jossa ker-

rotaan sellaista, että vuosimiljoonia on maamme luomiskehitys kestänyt eikä se vielääkään ole lopussaa.

P u h e m i e s: Kehoittaisin puhujaa pysymään asiassa. — Puhuja tekee hyvin ja jatkaa, mutta minusta tämä ei kuulunut asiaan.

Ed. M ä k i: Minä vaan tahtoisin asettaa kysymyksenalaiseksi, miten tämä on ymmärrettävää,

P u h e m i e s: Ei se kuulu asiaan. Puhuja tekee hyvin ja jatkaa asiasta, mutta ei siitä, mihin puhuja on poikennut. (Ed. Mäki ei jatka, vaan istuutuu).

Ed. I n g m a n: En voi kieltää, että tämä mietintö on tehnyt minuun sangen omituisen vaikutuksen. Siinä anomusehdotuksessa, jonka johdosta mietintö on annettu, on pyydetty valtioavun myöntämistä muun muassa kirkollisille kiertokouluille. Nyt on tunnettua, että kansamme ensimmäinen opetus on vuosisatoja ollut juuri näiden koulujen varassa. Ja on myöskin tunnettua ja tunnustettua, että se lukutaito, minkä kansamme jo sitte 16-sataluvun on saavuttanut, pääasiallisesti on ollut näiden koulujen ansio. On tunnettua, että vielä tänä päivänä on kansassamme suuren suuri määrä lapsia, jotka saavat tiedon alkeet näissä kouluissa ja jotka eivät ole tilaisuudessa mitään muuta koulua käymään kuin kirkollista kiertokoulua. On edelleen tunnettua, että näissä kouluissa nykyään palvelee tuhatlukuinen opettajakunta, ja että se tekee niissä uutterasti työtä kansamme pienten lasten hyväksi. Siitä anomusehdotuksestakin, joka oli jätetty, näkyy että kiertokoulunopettajat tekevät työtä mitä tukalimmissa taloudellisissa oloissa.

Olisin luullut että asiain ollessa tällä kannalla Suomen eduskunnan sivistysvaliokunnalla olisi ollut joku tunnustuksen, ehkäpä mahdollisesti kiitoksenkin sana lausuttava kaikesta tästä sivistystyöstä. Mutta minä olen kahteen kertaan tarkkaan lukenut läpi tämän mietinnön enkä ole parhaimmallakaan tahdolla voinut löytää ainoatakaan sensuuntaista sanaa. Suomen eduskunnan sivistysvaliokunta ei tiedä, että kirkollinen kiertokoulu olisi tehnyt ja tekee mitään hyödyllistä työtä Suomen kansan pienten lasten saattamiseksi osallisiksi tiedon alkeista. Kun näin on asiain tila, niin tietysti ei enää kummastuta ketään, että sivistysvaliokunta ei ehdota penniäkään rahaa annettavak-

si näille kouluille. Mitään varsinaista syytä, miksi niitä ei saisi kannattaa, silti ei ole mietinnössä esitetty.

Mietinnössä viitataan ilmeisellä mielihyvällä asian menneisiin vaiheisiin ja edustaja Lindelöf, sivistysvaliokunnan puheenjohtaja, on tänä iltana myöskin vedonnut niihin. Mitä osoittavat nämä puheena olevan asian menneet vaiheet? Ne osoittavat sitä, että herrat porvaris- ja aatelisäädystä eivät ole koskaan näitä kouluja suosineet ja että heidän on onnistunut ajaa kumoon kaikki yritykset valtion avustuksen hankkimiseksi niille. Mitään muuta tämä historia ei osoita ja minä en luule, että se olisi mitään huonossa mielessä poikkeamista siitä, mitä ennen on päätetty, jos eduskunta nyt päättäisi poiketa siitä, mitä nämä säädöt aikaisemmin ovat tehneet ja päättäneet.

Sivistysvaliokunta, joka näin ei tahdo antaa tunnustusta ja vielä vähemmän rahaa kirkkolle kiertokouluille, ehdottaa sitävastoin 100,000 markkaa annettavaksi kouluille, joista Koulutoimen Ylihallituksen päällikkö tänä iltanakin on todistanut, että niitä ei ole olemassa, ja joista myöskin mietintö näyttää samaa. Olisi luullut, että kun sivistysvaliokunta näin on nähnyt tarpeelliseksi sen anomuksen johdosta, joka on tehty, luoda uuden koulumuodon, joka tietysti tulee joka tapauksessa olemaan väliaikainen, koska niillä kouluilla, joille nyt ehdotetaan valtioapua, ei voi semmoisenaan olla paikkaa siinä uudessa oppipakkojärjestelmässä, jota koetaan saada aikaan, — minä sanoin, että olisi odottanut, että sivistysvaliokunta olisi edes pääpiirteissään suunnitellut nämä uudet koulut. Niistä niukoista lausunnoista, mitä mietinnössä on tässä suhteessa sivulla 6, ei minun ainakaan onnistu saada niistä mitään käsitystä. Ainoa, minkä tässä näkee, on että niiden tarkoitus on väliaikaisesti palvella alemman kansanopetuksen tarvetta ja sitä varten, mikäli mahdollista, vetää puoleensa kirkollisten kiertokoulujen opettajia. Mutta mitään muuta ei niistä sanota. Minä nyt en puolestani kuitenkaan tahdo vastustaa, että tällaisille vielä olemattomille kouluille myönnettään valtioapua. Minä siitä syystä en vastusta sitä, sillä mahdollisestihan niistä, jos niitä syntyy, voi johtua jotain hyvää alemmalle kansanopetukselle. Mutta en voi yhtyä valiokunnan ehdottamaan ponteen, mikäli sen kautta kirkolliset kiertokoulut suljetaan avustuksesta pois. Kannatan siinä suhteessa sitä muutosehdotusta, jonka edustaja Käkikoski teki, sekä muutosehdotusta ponteen

että muutosehdotusta perusteluihin, ja minä teen tämän lähinnä siitä syystä, että olen täysin vakuutettu siitä, että kirkolliset kiertokoulut ovat välttämättömiä, aivan välttämättömiä vielä pitkän aikaa, ja katson, että nämä koulut suorittavat tärkeän tehtävän, joka kyllä oikeastaan kuuluisi valtiolle, mutta jota valtio ei ole tähän asti pystynyt hoitamaan ja jota valtio ei vielä ainakaan läheisimmässä tulevaisuudessa pysty hoitamaan. Kun näin on asian laita, niin ei ole muuta kuin kohtuuden mukaista, että valtio myöskin osaltaan ottaa osaa tästä opetustoimesta johtuviin kustannuksiin. Minun sitä paitsi tuskin tarvitsee sanoakaan, että täydestä sydäimestä ja vakauksesta kannatan juuri sitä henkeä, missä opetusta näissä kouluissa varsinaisesti on tarkoitettu annettavaksi, enkä muuta soisi, kuin että niiden onnistuisi oppilaihinsa istuttaa juuri kristinuskon maailman katsomusta ja kristinuskon siveysoppia.

Sen ohella, kun siis kannatan neiti Käkikosken ehdotusta, pyydän tehdä erään lisäehdotuksen. Minusta näyttää nimittäin siltä, että jollei hyväksyttyä muuta kuin tämä yksi ponsi, seuraus ehkä tulee olemaan se, että valtiovarainvaliokunta, valmistessaan tulo- ja menoarvioehdotusta ensi vuodeksi, ottaa tässä ehdotetun avustusmäärärahan huomioon tulo- ja menoarviossa yleistä valtionrahastoa varten. Ja jos nämä määrärahat ehdotetaan sieltä maksettaviksi, niin tämä tietysti tietää samaa kuin että niitä ei saada. Minun nähdäkseni tämä tarve on sen luontoinen, että määräraha olisi otettava huomioon kansakoululaitoksen ja erinäisten muiden sivistystarkoitusten menoarviota laadittaessa. Minä pyytäisin senvuoksi ponnin lisäksi ehdottaa toisen: että eduskunta päättäisi, että puheenaoleva määräraha on otettava huomioon menoarviossa kansakoululaitosta ja erinäisiä sivistystarkoituksia varten vuodeksi 1911.

Ed. Lindelöf: Jag har för min del ingenting emot den tilläggskläm hr Ingman föreslår, men vill nämna, att utskottet tagit det för alldeles gifvet att så komme som hr Ingman tänkt sig att förfaras. Vid senaste landtdag behandlade kulturutskottet frågan om understödande af folkbarnträdgårdar, hvilken stod mycket längre från folkskolebudgeten än denna nu föreliggande fråga. I utskottets kläm nämndes icke uttryckligen, att anslaget för dessa anstalter borde upptagas i sammanhang med

folkskole- och bildningsbudgeten. Så skedde emellertid. Jag har dock, såsom sagdt, ingen-ting emot att hr Ingmans kläm här tillägges.

Ed. Leino: Kansanlasten tiedonalkaiden opettajien asema on todellakin ollut hyvin vaikea niinä aikoina, jolloin tätä opetusta on annettu. Olisin suonut, että sivistysvaliokunta olisi ottanut mietintöönsä myös nämä niinkutsutut kirkolliset alkeiskoulut. Koska se ei ole sitä tehnyt, niin minä yhdyn kannattamaan ed. Ingmannin tekemää lisäysehdotusta, että saataisiin tuo asia laajemmassa muodossa käyntiin.

Ed. Saari: Täällä on tänä iltana valitettu pääasiallisesti sitä seikkaa, että sivistysvaliokunta olisi syrjäyttänyt nämät kirkolliset kiertokoulut valtioavunsaamiseen nähden, niinkuin todella asianlaita onkin ja on sanottu, että se olisi historiallinen rikos, että nämä vanhat, niin kauvan eläneet koulut meidän kansamme keskuudessa nyt ovat tällä tavalla tulleet ikäänkuin lapsipuolen asemaan. Mutta minä omasta puolestani olen sitä mieltä, että tämä askel, jonka sivistysvaliokunta nyt on ottanut, on ihan luonnollinen ja olisi jo vuosikautia tätä ennen pitänyt tehdä, silloin jo kun kansakoululaitos alkoi. Onhan luonnollista, että nämä kansansivistyslaitokset, alkuopetuskoulut sekä ylemmät kansakoulut kuuluvat saman hallinnon ja saman tarkastuksen alaisiksi. Siitä juuri onkin seurannut hyvin paljon haittaa, että nämä koulut ovat olleet niin toisistaan erillään ja erotetut hallintoon nähden. Kummankaan hallinnossa, sen enemmän kansa- kuin kirkolistenkaan koulujen johdossa, ei ole otettu paljon huomioon mitä kummallakin puolella olisi ollut huomioon otettava. On ihan oikeuden ja kohtuuden mukaista minun käsitykseni mukaan, että nämä koulut tulevat saatetuiksi juuri tällä tavoin saman hallinnon alaisiksi. Meidän maassamme on kyllä paljon nykyisiä kirkollisia kiertokoulunopettajia sellaisia, jotka kyllä kykenevät opettamaan sivistyksensäkin puolesta näissä alemmissa kansakouluissa ja onhan heillä kumminkin tilaisuus hyvin vähillä vai-voilla siksi paljon lisätä sivistystänsä, että voivat niissäkin opetuksen ottaa huostaansa.

Täällä on sitte tahdottu huomauttaa sitä seikkaa, että kirkko olisi niin heikko, jotta se ei jaksaisi näitä kiertokouluja pystyssä pitää. Minä en tahdo siitä sanoa sen enempää mutta minä olen muuten sitä mieltä, että, kirkolla kyllä taitaisi olla voimaa näiden kirkollistenkin

kiertokoulujen parantamiseen, mutta enemmän siltä puuttuu halua todellisen kunnallisen kansansivistyksen edistämiseen.

Tämän enempää tästä asiasta puhumatta minä pyydän, että eduskunta hyväksyy tämän sivistysvaliokunnan ehdotuksen, ja yhdyn sen ponteen.

Ed. Wäinö Jokinen: Edustaja Ingman valitti täällä sitä, ettei valiokunnan mietinnössä ole, ei puolella sanalla, annettu min-kaanlaista tunnustusta kirkollisille kiertokouluille. Näiden koulujen ansioista voi olla hyvin eri mieltä edustaja Ingmanin kanssa. Joku on lausunut sellaisen »tunnustuksen» näille kouluille, että ne ovat opettaneet kansaa lukemaan sillä tavalla, ettei se ymmärrä mitä lukee. Minusta tässä »tunnustuksessa» on suuri totuuden momentti.

Sitte edustaja Ingman koetti jonkinlaista taistelutempua yrittäessään saada sitä käsitystä vallalle, että yleensä vain aatelissäätö ja porvarissäätö entisessä säätyeduskunnassa olisivat olleet tällä kannalla, mille sivistysvaliokunta nyt on asettunut. Valiokunnan mietinnön perusteluissa, jotka edustaja Ingman sanoi lukeneensa kahteenkin kertaan, kummin-kin selitetään, että monessa tapauksessa kolme säätyä ja joissakin tapauksissa kaikki neljäkin säätyä ovat olleet tässä kysymyksessä yksimieliisiä. Minusta näyttää siltä, ettei hänkään ole ymmärtänyt, mitä on lkenut; minä pelkään, että hänkin on saanut alkuopetuksensa näissä kirkollisissa kiertokouluissa. (Vasemmalta: Hyvä!)

Ed. Käkikoski: Minä pyydän kannattaa ed. Ingmanin tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Valiokunnan mietintöä vastaan on tehty kaksi muutosehdotusta, joita molempia on kannatettu. Ensimmäisenä on edustaja Käkikoski ehdottanut ponteen sellaisen lisäyksen, että sen loppuosa tulisi kuulumaan: »jaettavaksi kunnille ja seurakunnille niiden ylläpitämiä pientenlastenkouluja varten,» ja samalla hän on ehdottanut, että mietinnön perusteluihin, viimeiseen 7:llä sivulla olevaan lauseeseen lisättäisiin yksi sana, niin että lause tulisi kuulumaan: »Muuten on koulujen luonnollisesti alistuminen koulutoimen yllähallituksen hyväksymän tarkastuksen alaisiksi.» Jos hänen ehdotuksensa hyväksyttäisiin, niin pe-

rustelut muissakin tarpeellisissa kohdissa tulisivat toimitusvaliokunnan muutettaviksi. Tulen nimittämään tätä edustaja Käkikosken ehdotukseksi.

Edustaja Ingman on ehdottanut, että valiokunnan ponnen jälkeen lisättäisiin sanat: sekä päätettäväksi että puheenaoleva määräraha on otettava huomioon menoarviossa kansakoululaitosta ja erinäisiä sivistystarkoituksia varten vuodeksi 1911. Tulen nimittämään tätä ehdotusta edustaja Ingmanin ehdotukseksi.

Mitä menettelyyn äänestettäessä tulee, niin kun nämä kaksi ehdotusta, edustaja Käkikosken ja edustaja Ingmanin ehdotukset ovat erillisiä eivätkä ole toisilleen vastakkaisia, on niistä äänestettävä kummastakin erikseen valiokunnan mietintöä vastaan.

Tällainen menettely hyväksytään.

Äänestys ja päätös:

1) Äänestys mietinnön ja edustaja Käkikosken ehdotuksen välillä.

Ken hyväksyy valiokunnan mietinnön puheenalaisessa kohden, äänestää »jaa»; jos »ei» voittaa, on edustaja Käkikosken ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 124 jaa- ja 39 ei-ääntä. Ed. Käkikosken ehdotus siis on hylätty ja valiokunnan mietintö tässä kahden on hyväksytty.

2) Äänestys valiokunnan mietinnön ja edustaja Ingmanin ehdotuksen välillä.

Ken hyväksyy valiokunnan mietinnön tässä kohden, äänestää »jaa»; jos »ei» voittaa, on edustaja Ingmanin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 77 jaa- ja 79 ei-ääntä. Edustaja Ingmanin ehdotus on siis hyväksytty.

Puhemies: Eduskunnan päätös tässä asiassa on ehdollinen sillä tavoin kuin valtiopäiväjärjestyksen 63 § sisältää.

6) Valtioavun myöntämistä työväenopistolle tarkoittavan ed. E. S. Yrjö-Koskisen anous ehdotuksen n:o 103 johdosta laadittu sivistysvaliokunnan mietintö n:o 4 esitetään ja hyväksytään keskustelutta.

Puhemies: Eduskunnan päätös tässäkin kohti on ehdollinen siinä tarkoituksessa kuin valtiopäiväjärjestyksen 63 § määrää.

Puhemies: Aika on jo pitkälle kulunut ja kun useammalta taholta on ilmoitettu, että muutamien valiokuntien jäsenet ovat viime aikoina tehneet niin paljon työtä, etteivät enää jaksaisi jatkaa istuntoa, niin lienee paras nyt lopettaa istunto muuten, paitsi että vielä suoritetaan pöydällepanot.

Pöydällepanot:

Valtioavun myöntämistä Kansan Näyttämölle

käsittelyä sivistysvaliokunnan mietintö n:o 5 esitetään ja pannaan pöydälle ensi lauantain istuntoon.

Telden tekemistä ja kunnossapitoa maalla

koskeva laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 2 esitetään ja pannaan pöydälle ensi tiistain istuntoon.

Lakien ja asetusten säätämistäjärjestys, joilla on yleisvaltakunnallinen merkitys.

Perustusvaliokunnan mietintö n:o 1 Keisarillisen Majesteetin armollisen esityksen johdosta, johon on liitetty esityksessä mainittu ehdotus laiksi niiden Suomenmaata koskevien lakien ja asetusten säätämistäjärjestyksestä, joilla on yleisvaltakunnallinen merkitys, esitetään.

Puhemies: Tämän asian johdosta pyydän ensin ilmoittaa, että perustuslakivaliokunnasta on ilmoitettu, että mietintöön kuuluvat liitteet, jotka vielä eivät ole lopullisesti valmiina, tullaan huomenna lähettämään postitse kaikille edustajille. Puhemiesneuvosto on katsonut parhaaksi järjestää asian siten, että liitteet, jotka huomenna valmistuvat, lähetetään jokaiselle edustajalle postissa, ettei olisi tarvis pitää huomenna eri pöydällepanoistuntoa.

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ensi lauantaina pidettävään täysi-istuntoon.

Muutos suuren valiokunnan jäsenyydessä.

Puhemies: On ilmoitettava että edustaja Lautasalo tulee suuren valiokunnan jäseneksi edustaja Murroksen sijaan, joka tänä päivänä

vapautettiin mainitun valiokunnan jäsenyydestä.

Vapautusta valtiopäivätyöstä saa pyynnöstään edustaja Kekki yksityisasiain takia ensi lauantaiksi.

Seuraava täysi-istunto on ensi lauantaina kello 11 a. p.

Täysi-istunto päättyy kello 12,25 yöllä.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

25. Lauvantaina 7 p. toukokuuta

klo 11 a. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Ainoa käsittely:

1) Keisarillisen Majesteetin armollinen esitys, johon on liitetty esityksessä mainittu ehdotus laiksi niiden Suomenmaata koskevien lakien ja asetusten säätämisyjärjestyksestä, joilla on yleisvaltakunnallinen merkitys.

Asiakirjat: Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 1; Arm. esit. n:o 8.

2) Valtioavun myöntämistä Kansan Näytämölle tarkoittava anomusehdotus.

Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 5; ed. Järvisen y. m. anom. ehd. n:o 18.

Pöydällepanoa varten esitetään

3) Pankkivaliokunnan mietintö n:o 4, koskeva pankkivaltuusmiesten, pankin tilintarkastajain ja niiden varamiesten vaalia.

4) Talousvaliokunnan mietintö n:o 2 eduskuntaesityksien johdosta, jotka koskevat toimenpiteitä metsänhävittämisen ehkäisemiseksi.

5) TyöväenasiaINVALIOKUNNAN mietintö n:o 5 Eduskunnalle tehdystä eduskuntaesityksestä ja anomusehdotuksista, jotka tarkoittavat voimassa olevan, työnantajan vastuunalaisuutta työntekijää kohtaavasta ruumiinvammasta koskevan lainsäädännön uusimista ja valtion toimesta perustettavaa yleistä työväen tapaturmavakuutuslaitosta.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Annala, Anneberg, Gädda, Junnila, Koskelin, Koskinen, Kotonen, Lahdensuo, I. W. Laine, Nevanlinna, Peurakoski, F. Rantanen, Sipilä, Soininen, Tanttu ja Tulikoura.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä myönnetään ed. Koskiselle sairauden vuoksi lääkärintodistuksen nojalla toistaiseksi, ed. Annebergille virkatoimien takia tämän päivän istunnosta, sekä yksityisasiain takia ed. Gäddalle ja Lahdensuolle tämän päivän istunnosta ja ed. Astalalle ensi maanantaiksi.

Uusi armollinen esitys.

Eduskuntaan saapuu senaattori Hosia inoff esittelijäsihteeri Degerholmin saattamana, ja lausuu:

Kunnioitettava Herra Puhemies! Arvoisa Suomen Eduskunta! Keisarillisen Suomen Senaatin määräyksen mukaan on minulla kunnia Suomen eduskunnalle jättää

Keisarillisen Majesteetin armollinen esitys n:o 17 jäämistöverosta.

Puhemies: Armollisen esityksen on eduskunta käsittelevä perustuslain mukaan.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Niiden Suomenmaata koskevien lakien ja asetusten säätämisyjärjestyksestä, joilla on yleisvaltakunnallinen merkitys.

Esitetään perustuslakivaliokunnan mietinnössä n:o 1 valmistelevasti käsitelty Keisarillisen Majesteetin armollinen esitys n:o 8, johon on liitetty esityksessä mainittu ehdotus laiksi niiden Suomenmaata koskevien lakien ja asetusten säätämisyjärjestyksestä, joilla on yleisvaltakunnallinen merkitys.

Keskustelu:

Ed. Mechelin: Jag hoppas, att landtdagen skall godkänna den ståndpunkt, som grundlagsutskottet, på grundvalen af stadgan-

Siv.

501

551

554

"

det i 31 § L. O., intagit under sin beredning af det föreliggande ärendet. Såsom betänkandet framhåller är denna ståndpunkt i korthet sagdt den, att landtdagen icke kan fransäga sig sin beslutanderätt i fråga om ändring af grundlag och således icke kan afgifva det i den nådiga propositionen åsyftade utlåtande om innehållet af den ryska ministerpresidentens lagförslag, hvilket innebär en genomgripande ändring af Finlands grundlagar.

Det kan synas såsom skulle utredningen af de jämförelsevis enkla och klara rättsprinciper, som motivera ett afböjande svar å den nådiga propositionen, icke ha erfordrat ett så vidlyftigt, mer än 100 sidor upptagande betänkande, bilagorna inberäknade. Ja, här i Finland äro visserligen de med detta ärende förknippade rättsfrågorna klara för en hvar. För oss är det tydligt, att den lagstiftande makten i kejsar-dömet icke är berättigad att ändra, än mindre omstörta Finlands konstitution. Att Finlands grundlagar icke kunna ändras i annan ordning än den, som i dessa grundlagar är stadgad, nämligen på Monarkens initiativ och med landtdagens samtycke, detta är med Monarkens sanktion så oförtydbart stadgadt äfven i vår nya landtdagsordning, att något bevis för riktigheten af denna sats aldrig borde behövas. Men upphofsmännen till det ifrågavarande ryska lagförslaget ha en helt annan syn på saken. De vilja förstöra Finlands autonomi, men de vilja icke erkänna, att detta är ett rättsvidrigt företag. De söka tvärtom bevisa, att den planlagda stympningen af Finlands konstitution vore en rättsenlig akt af den ryska makten, inför hvars suveräna rättigheter Finlands grundlagar och det finska folkets genom dessa garanterade rättigheter icke varit och icke äro annat än tillfälliga nådegåfvor, som af den ryska makten efter behag kunna minskas eller återtagas. De vilja njuta den dubbla triumfen att krossa Finlands inre själfständighet och att tillika bibringa det ryska samhället den tron att denna bragd är fullkomligt öfverensstämmande med gällande lagar och rättsprinciper.

Det har nu varit grundlagsutskottets uppgift att ådagalägga haltlösheten i den bevisföring, som presterats i det förklarande memorialet till ministerpresidentens förslag, och att blotta den juridiska nihilismen i de påståenden och omdömen, genom hvilka memorialet sökt konstruera en skenbart rättslig grundval åt det vidunderliga lagförslaget. Denna uppgift kunde icke lösas i några korta drag. Ty memorialet

är en vidlyftig väfnad af fakta och dokument från år 1808 till och med år 1908, återopade och kommenterade på sådant sätt, att desamma, med tillhjälp af metoden att förtiga en del viktiga fakta och dokument, skulle gifva denna väfnad utseendet af grundlighet och pålitlighet.

Ehuru utskottets betänkande af antydda skäl blifvit längre, än önskvärdt varit, kunde den kritik utskottet framlagt dock icke blifva så fullständig, att den ej skulle lämna tillfälle till en efterskörd. Jag tror mig här böra fästa uppmärksamheten på några omständigheter, som ej särskildt berörts i betänkandet eller dess bilagor.

Ett väsentligt villkor för att ordning och idog verksamhet må kunna råda i de mänskliga samhällena är, att hvarje rättssfär, stor eller liten, offentligrättslig eller privaträttslig, vet sig vara tryggad vid sin rätt. Sin viktigaste tillämpning har denna sanning på nationernas lif. Det är icke tänkbart att något land, som är i åtnjutande af en stadgad samhällsordning på egna lagars grund, skulle kunna upprätthålla denna och därmed den allmänna och enskilda rättssäkerheten, om det blefve tvunget att till efterlefnad emottaga lagar stiftade af ett annat folks lagstiftande myndigheter. Denna sanning är icke blott en teori, den har blifvit en ledande princip i rättsutvecklingen. Men för lagförslagens och memorialets upphofsmän är denna princip obekant eller ock ha de ansett dess tillämpning onödig, då det gäller detta envisa Finland, som är nog otacksamt att icke vilja se sin rättsordning prisgifven åt en obegränsad ström af mer eller mindre imaginära riksintressen.

Med nyssnämnda princip sammanstår en annan, lika allmänt erkänd och lika viktig äfven i praktiskt hänseende, den nämligen, att de skilda statsmyndigheternas kompetens inom hvarje land, de högres såväl som de lägres, bör vara genom lag bestämd och afgränsad, för att den ena ej må ingripa i den andras uppgifter och för att myndigheternas ansvarighet ej må vara ett tomt ord.

I högsta grad åsidosattes denna princip om auktoriteter i ett land tilldelas en del funktioner, som rättsligen tillhöra auktoriteter i ett annat land. Att Finland i afseende å styrelse, administration och lagskipning varit och är ett annat land än Ryssland, om ock med detta oskiljaktigt förenadt, kan icke vara obekant för upphofsmännen till rikslagstiftningsförslaget. Emellertid skulle, enligt detta förslag, lagar eller förordningar kunna tilldela

»kejsardömet's allmänna institutioner och myndigheter rättigheter och skyldigheter i Finland» utan att förslaget ens antyder, att sådant skall ske utan intrång på de finska myndigheternas kompetensområde. Och dirigerande senaten i kejsardömet, hvilken är en för Finland fullkomligt främmande institution, skulle beklädas med makten att såväl förklara de lagar, som komme att af Ryssland utfärdas för Finland, som ock inskräpa deras efterlefnad äfvensom afgöra uppkommande tvistemål rörande dessa lagars rätta mening. Och denna makt skulle den dirigerande senaten utöfva, utan afseende därå, att hela det faktiska material, hvarpå dess afgöranden borde grundas, det är de vid tillämpningen af berörda lagar i Finland uppkommande tvifvel, missförstånd eller oegentligheter, kan inkomma endast till Finlands senat, ej till den ryska senaten.

Att påvisa de egendomliga motsägelser, i hvilka memorialet invecklar sig, då det demonstrierar huruledes de ryska institutionerna b ö r a inhämta landtdagens utlåtande i ärenden, som tillhöra landtdagens kompetens, således borde falla under dess beslutanderätt, och därjämte få inhämta dess utlåtande i andra fall, skulle här taga för mycken tid. De omedvetna motsägelserna äro ju ock endast en bagatell gentemot den rättsförnekande grundtonen i hela memorialet.

Då Finlands Ständer i skrifvelse af den 27 maj 1899 för Monarken framställde sina allvarliga anmärkningar emot manifestet af den 15 februari 1899, afslutades sammanfattningen af dessa anmärkningar med uttalandet »att Ständerna anse det vara sin i en högre världsordning grundade plikt att fasthålla vid den lag och rätt, som år 1809 högtidligen tillförsäkrats det finska folket att oförtryckt bibehållas». Memorialets författare ha välvilligt uppmärksammat detta uttalande, men framhålla, att detsamma icke närmare bestämmer »den högre världsordningens natur och innehåll» samt att det därför är ett argument »som icke passar i stycket». Vidare säges härom att, »omfattar man den högre världsordningen såsom en sammanfattning af de rättsprinciper, hvarigenom inbördesförhållandet mellan den lokala och den allmänna lagstiftningen bestämmes i de land där de samma existera jämsides, så erhålles en slutledning, som är rakt motsatt den finska synpunkten». — Jag lämnar därhän, om dessa yttranden dikterats af en afsiktlig frivolitet eller härleda sig af vederbörandes oförmåga att fatta de etiska principernas betydelse för

nationernas handlingssätt. Finland har icke genom orättrådiga medel ryckt åt sig sin konstitution. Alexander I har såsom innehafvare af den ryska statsmakten frivilligt stadfäst de grundlagar, som innehålla denna konstitution, högtidligt öfverlämnat denna sin stadfästelse åt Finlands Ständer samt tillika erkänt att dessa Ständer, då de till honom aflade trohetsed och hyllade honom såsom Finlands Storfurste, voro rättmätiga representanter för det finska folket. De ryska män, som nu söka bortresonnera den bindande betydelsen af detta rättsfaktum för att obesväradt kunna sönderrifva Finlands grundlagar, handla icke enligt rättsprinciper, icke enligt etiska principer, — deras handling måste därför äfven i praktiskt hänseende bära dåliga frukter. Det är ej på sådant sätt det stora ryska rikets intressen befrämjas.

Ännu några ord till belysande af grundlagsutskottets tillvägagående. Kritiken af det förklarande memorialet innesluter i sig ett allmänt omdöme om lagförslaget. Men detta är icke detsamma som ett utlåtande om förslagets innehåll, ty med ett sådant utlåtande förstås en pröfning af de skilda stadgandena i förslaget, — en pröfning, som skulle utgöra ett bidrag till frågans lösning på basen af detta förslag, men utan att landtdagens rätt att besluta i sådan sak därigenom blefve tillvaratagen.

Den meningen att landtdagen borde uppställa grunden för ett nytt förslag, med förbehåll att ett sådant blefve öfverlämnadt till landtdagens pröfning och antagande, saknar i och för sig betraktad ej allt berättigande. Men det bör ej förbises, att den nuvarande situationen icke vore egnad att bereda ett sådant försök någon framgång, hvarförutom utarbetandet af antydda nya grunder med därtill hörande motivering icke skulle inom denna landtdags-session medhinnas.

I Finland finnes säkerligen ej någon politisk riktning, som ej skulle lifligt önska att konflikternas tid blefve slut och att ett vänskapligt närmande från finsk sida till moraliskt befästande af föreningsbandet ej vidare måtte hindras genom angrepp på Finlands rätt.

Ed. J o n a s C a s t r é n: Venäjän pääministerin ehdotuksen oikea luonne sellaisten Suomea koskevien lakien ja asetusten antamisen järjestyksestä, joilla on yleisvaltakunnallinen merkitys, kuvastuu parhaiten erinäisistä lauselmista siinä saman ministerin allekirjoittamassa selityskirjelmässä, joka joku aika sitten Eduskunnalle jaettiin. Näissä lauselmissa

puhutaan avonaista kieltä, joka ei jätä ketään suomalaista epä tietoisuuteen siitä, mille periaatteelle Venäjän pääministerin Suomea koskeva lakiehdotus on rakennettu, millaiseen asemaan sillä tarkoitetaan Suomen kansaa asetettavaksi, millainen kohtalo Suomen kansalle vastaisuudessa valmistettavaksi. Selityskirjelmässä sanotaan muun muassa näin: »Useiden veristen sotien hinnalla on Venäjä vakaannutettuaan valtansa Suomessa saanut tähän maahan ylivaltiuden, joka juriidisesti on kieltämätön ja laajuudeltaan rajoittamaton. — — — Venäjän valtiomahdilla on ylivaltaoikeus Suomeen nähden ja tämän oikeuden nojalla ovat kaikki Suomelle ja Venäjän valtakunnan muille osille yhteiset kysymykset ratkaistavat soveltamalla Venäjän lakeja — — — Suomi ei ole muuta kuin keisarikunnan maakunta, jota hallitaan autonomian perusteella — — — Kun Venäjällä siten tähän maahan nähden on täysi ja rajoittamaton valtiollinen suvereniteetti, määrää Venäjä oman harkintansa mukaan valtakunnan perustuslakiansa kautta niiden oikeuksien sisällyksen ja laajuuden, jotka Venäjä katsoo tarpeelliseksi säilyttää Suomelle. Tässä suhteessa on Venäjän valta ehdoton ja täysin rajoittamaton. — — — Suomen niin sanotut perustus- eli juurilait, ovat kuten kaikki muutkin sen erityiset lait vain puhtaasti paikallisia maakunnallisia lakeja. Siitä johtuu välttämättömästi että joka kerta kun Suomen erityiset perustus- eli juurilait joutuvat ristiriitaan valtakunnan perustuslakien kanssa, on ensinmainittujen väistytävä viimeinmainittujen tieltä — — — Venäjän korkeimmalla vallalla on sille kuuluvan suvereniteetin nojalla täysi ja kieltämätön oikeus järjestää ja määrätä Suomen paikallisen itsehallinnon siten kuin hyödyllisimmäksi katsoo. Suomen itsehallinto taas ollen Venäjän keisarien jalomielisyyden luoma voi olla olemassa ainoastaan mikäli se vastaa ei ainoastaan Suomen vaan myös koko Venäjän etua ja hyötyä.»

Nyt esittämässäni selityskirjelmän lauselmassa siis vedotaan venäläisen veren oikeuteen Suomen valtiollisen autonomian tuhoamiseksi, selitetään häikäilemättä että Venäjän hallitsijain Suomelle antamilla juhlallisilla vakuutuksilla sen perustuslaillisen itsehallinnon säilyttämiseksi rikkomattomana ei ole velvoittavaa voimaa; nuo hallitsijain vakuutukset eivät ole mitään muuta kuin hallitsijain armonosotuksia, jotka peruutuvat, kun valtakunnan yleinen etu tai luuloteltu valtion välttämättömyys niin vaatii; julistetaan, että lain-

säädäntö Suomea varten on siirrettävä Suomen lakia säättävän laitoksen, Suomen eduskunnan toimipiiristä venäläisille viranomaisille; ilmoitetaan Suomen olevan vaan venäläinen maakunta itsehallinnolla, jonka rajat ja toimivalan Venäjän laitokset tahi hallitus tarpeen mukaan määräävät.

Käsilä olevassa perustuslakivaliokunnan mietinnössä on näissä lauselmassa esiintyvien väitteiden pätemättömyys todistettu, ja europalainen valtiotiede on osottanut, että Suomella on oma valtiosääntönsä, jota siltä laillista tietä ei käy ottaminen ilman sen omaa suostumusta. Venäjän ministerineuvoston lakiehdotuksessa esiintyvän hankkeen valtiokaappaus sellinen luonne on selvä ei ainoastaan jokaiselle suomalaiselle, vaan myös koko sivistyneelle maailmalle, joka on kiiruhtanut inhimillisyyden, oikeuden ja vanhurskauden nimessä panemaan vastalauseensa sitä valtiokaappausta vastaan, jolla on tarkoitettu pyyhkiä pois Suomi valtiollisten kansakuntien joukosta. Mutta onko Venäjän pääministerin ehdotuksen laatu selvä myös niille Venäjän lakia säättävälle laitoksille, joiden avulla Venäjän pääministeri tahtoo saada valtiokaappauksellisen hankkeensa toteutetuksi? Sen jälkeen, kuin perustuslakivaliokunnan mietintö, joka epäilemättä tulee hyväksytyksi eduskunnan vastauskirjelmäksi, on astunut julkisuuteen, ei Venäjän lakiasäättävälle laitoksille pitäisi olla hetkeäkään epäilemisen aihetta siitä, etteikö ministerineuvoston puheenjohtajan ehdotus sisällä huutavan oikeusrikoksen suunnittelun Suomea kohtaan. Kuten tunnettu, on Venäjän pääministerin ehdotus Suomen valtiomuodon tuhoamiseksi jätetty Venäjän duumalle sen käsiteltäväksi ja hyväksyttäväksi. Siis duuma, jonka pitäisi olla Venäjän nuoren, heikosti versovan vapauden kasvattaja, suojelija ja kehittäjä, sekö Suomen vapauden mestaajaksi? Ne, jotka ovat tämän tien valinneet mustien aikeittensa perille ajamiseksi, ne tietävät, mihinkä he pyrkivät. Koko tämän hankkeen takana näyttää piilevän synkkä juoni. Eripuraisuuden siemen on kylvettävä kahden yhdistetyn kansan eduskuntien välille voidaksensa siten helpommin nujertaa molemmat, tehdä loppu sekä Suomen vanhasta että Venäjän nuoresta konstitutsioonista.

Ensin on vetoamalla Venäjän kansallistunnon alhaisimpiin vietteihin Suomen konstitutsiooni saatava muserretuksi duuman avulla, sitten seuraa itsestään Venäjän duuman vuoro. Tällainen ajatus on jotensakin selvästi ja avonai-

sesti lausuttu sen Venäjän korkeimmista viranomaista kokoonpannun konferenssin pöytäkirjassa, joka konferenssi käsitteli ehdotusta Venäjän uusiksi perustuslaeiksi. Eräässä lausunnossa viitataan siihen, että duuma on saatettava käymään käsiksi Suomen oikeuksiin. Näin joutuisivat molemmat kansaneduskunnat vastakkain ja siten estettäisiin heitä yhtymästä ja työskentelemästä perustuslaillisuuden turvaamiseksi ja kehittämiseksi molemmissa maissa.

Huomaakohan Venäjän eduskunta, mitä siltä oikeastaan vaaditaan vetoamalla siihen vähäväkimmäisen kansan tuhoamiseksi? Katsooko se asemansa niin lujaksi omassa maassa, että siltä riittää voimia, että siltä riittää auktoriteettia toisen kansan oikeuden hävittämiseksi? Ei tarvittane kovinkaan paljon kaukonäköisyyttä ennustaakseen, että jos duuma antaa myötävaikutuksensa valtiokaappauksen toimeenpanemiseksi Suomessa ja Suomen vapauden kuristamiseksi, on se tehnyt teon, joka johtaa Venäjän eduskunnan häviöön. Sillä kansan eduskunta, joka tekisi itsensä syypääksi sellaiseen vääryyteen, jonka harjoittamiseen Venäjän eduskunta nyt muka keisarikunnan etujen nimessä koetetaan houkutella, olisi siten itse horjuttanut oman olemuksensa perustuksen ja luopunut kaikesta oikeudesta vastaisuudessa panna vastalauseensa sitä väkivaltaa vastaan, joka sellaisen teon jälkeen ennemmin tai myöhemmin, mutta aivan varmaan tulisi kohtaamaan sitä itseään.

Ei ainoastaan Suomen kansan, vaan koko sivistyneen maailman silmät tulevat näinä aikoina olemaan käännetyt Venäjän duumaan. Mitä on Venäjän duuma tekävä? Mille kannalle on se asettava?

Mutta ennen kaikkea kiinnittyä Suomen eduskunnan ja muitten maitten eduskuntien huomio siihen puolueeseen Venäjän duumassa, joka lokakuulaisten nimellä on muodostunut lokakuun julistuksen perustuksella ja joka ohjelmaansa on ottanut Venäjän perustuslaillisen vapauden kehittämisen vasta mainitun julistuksen pohjalla. Tuleeko tämä puolue, tulevatko lokakuulaiset, yhtymään duuman oikeistolaisten kanssa polkeakseen jalkojensa alle sen perustuslaillisen valtiomuodon ja sen valtiollisen vapauden, jonka valistunut, kaukonäköinen ja valtioviisas hallitsija sata vuotta sitte kaikkien jälkeläistensä ja samalla koko Venäjän kansan puolesta ainaisiksi ajoiksi Suomen kansalle takasi? Olisihan se mitä verisin kohtalon iva,

jos Venäjän perustuslailliset lakia säätävät organit tuhoaisivat sitä Suomen perustuslaillista oikeutta, jonka Venäjän itsevaltiassuudella vahvisti. Millaisia hedelmiä tuottaisikaan Venäjälle sellainen perustuslaillinen suunta, jonka ensimmäisenä suur-valtiollisena tekona olisi huutava oikeusrikos Venäjän yhteydessä elävää rauhallista kansaa kohtaan?

Sellainen duuma, jolle perustuslaillisuuden aate olisi selvä, katsoisi asiakseen ilmoittaa, että semmoisen kysymyksen ratkaiseminen, joka oikeudellisesti kuuluu Suomen eduskunnalle, on duuman toimivallan ulkopuolella. Mutta voidaanko nykyisen duuman puolelta sellaista esiintymistä odottaa? Huolimatta siitä kiihoituksesta, jota taantumuksen vallassa olevat Venäjän lehdet ovat lakkaamatta maattamme vastaan lietsoneet ja paraikaa lietsovat, huolimatta siitä arvottomasta parjaustulvasta, jota kansamme silmille on syydetty ja syydetään, huolimatta siitä sodasta ja ajojahdistista, jota, valhe ja vääristely aseina, maamme oikeudellista asemaa vastaan on käyty ja käydään, huolimatta siitä ylhäältä päin tulevasta painostuksesta, jota duuman jäseniin harjoitetaan, tahdomme me viimeiseen saakka uskoa, ettei Venäjän eduskunta ole antautuva Suomen oikeuden mestaaajaksi. Me tahdomme tämän uskoa ei yksistään oman itsemme, vaan Venäjän vuoksi. Me uskallamme viimeiseen saakka uskoa, ettei Venäjän duuma tule astumaan sille viritettyyn paulaan. Me tahdomme viimeiseen saakka uskoa, ettei Venäjän duuma harkittuaan asiaa ja kaikkia sen seurauksia ole lainaava myötävaikutustansa tekoon, joka panisi lähtemättömän tahrn sen ja samalla Venäjän maineelle.

Mutta jos tämä toivo pettäisi, jos Venäjän duuman enemmistö välinpitämättömänä oikeuden alkeellisimmista periaatteista ja sivistysmaailman yksimielisestä tuomiosta, lopultakin ottaisi käsiteltäväkseen ja hyväksyisi Venäjän ministerineuvoston puheenjohtajan ehdotuksen sellaisten Suomea koskevien lakien ja asetusten antamisen järjestyksestä, joilla on yleisvaltakunnallinen merkitys, niin alkoon silti ne, jotka täten olisivat saaneet aikaan Suomea kohtaavan verisen vääryyden, ennen aikojaan riemuitko. Me tunnemme kertomuksen tuosta salaperäisestä kädestä, joka äkkiarvaamatta kuvastihe sen salin seinälle, jossa Belsazar valtakuntansa päämiesten kanssa paraikaa vietti hekkumallisia kemujaan mässäten ja juoden ryöstetyistä kulta- ja hopea-astioista, kerto-

muksen tuosta salaperäisestä kädestä, jonka ilmestyminen sai Belsazarin lanteet horjumaan ja hänen polvensa vapisemaan, kertomuksen kädestä, joka seinälle piirsi nuo turmiota ennustavat sanat: »mene mene tekel upharsin», sanat, joiden ennustus pikaisesti toteutui. Vielä tänäkin päivänä elää historian Nemesis, osoittautuen siinä, että vääryyden seuraukset lopultakin kohdistuvat sen harjoittajia itseään vastaan. Se huutava vääryys, joka kohtaisi Suomea, tulisi seurauksiltaan lankeemaan sen alkuunpanijoitten ja toteuttajien omille niskoille, samalla kuin se lisäisi keisarikunnan kasvavia sisällisiä vaikeuksia.

Jos Venäjän lakiasäättävät organit muodossa tai toisessa hyväksyvät pääministeri Stolypinin lakiehdotuksen siitä järjestyksestä, jossa sellaiset Suomea koskevat lait ja asetukset ovat annettavat, joilla muka on yleisvaltakunnallinen merkitys, ei Suomen kansa voisi tunnustaa yhtään ainoaa tässä järjestyksessä ilmestynyttä lakia laiksi eikä sitä itseään velvoittavaksi, vaan tulisi se laillisuuden pohjalla epäilemättä tekemään mitä sitkeintä vastarintaa sellaista lakien soveltamista vastaan.

Kansamme on esi-isiltään kalliina perintönä saanut vastaanottaa sen oikeusjärjestyksen ja ne lait, joiden turvissa se on saavuttanut nykyisen henkisen ja aineellisen kehityksensä. Tästä oikeusjärjestyksestä luopuminen ja venäläisen lainsäädäntövallan ja sen luoman vieraan, uuden järjestyksen alle alistuminen tietäisi Suomen kansan puolelta luopumista sen omasta itsestään, sen omasta kansallisuudesta, sen omintakeisesta kulttuurista. Sitä Suomen kansa ei voi tehdä. Sen velvollisuus omaa olemustaan ja vielä syntymättömiä sukupolvia kohtaan kehoittaa sitä pysymään uskollisena omalle itselleen, laillisuuden pohjalla taistelemaan oikeutensa puolesta viimeiseen hengenvetoon asti.

Me käsitämme hyvin, että se tie, joka täten meille avautuu ja jota meidän on loppuun asti taivaltaminen, on orjantappurainen, suurilla suruilla ja raskailla kärsimyksillä viitoitettu, mutta me tiedämme myös, että ainoastaan sitä tietä on pelastus mahdollinen. Kysymyksessä on nyt kansamme elämä tai kuolema. Mutta ei mikään kansa kuole, joka ei itse tahdo kuolla, eikä mikään kansa häviä, joka ei itse tahdo hävitä. Elävänä esimerkkinä tästä on meillä unkarilaisen veljeskansamme historia. Lähes 20 vuotta kesti sen taistelu väkivaltaa ja sortoa vastaan, mutta lopultakin Unkarin kansan sitkeys ja isänmaanrakkaus voitti.

Kun 13 vuoden väliajan perästä Unkarin valtiopäivät taas kutsuttiin kokoon huhtikuun 2 päivänä 1861, niin lausuiivat Unkarin valtiopäivät elokuun 9 päivänä samana vuonna päivätyssä hallitsijalle jättämässään adressissa muun muassa seuraavat sanat, jotka soveltuivat meidänkin asemaamme:

»Me näemme murheella, että Teidän Majesteettinne armollisen vastauskirjelmänsä kautta on tehnyt kaiken keskinäisen sopimuksen mahdolltomaksi ja sen langan lopullisesti katkaissut. Tämä kirjelmä ei seiso Unkarin perustuslakien pohjalla, vaan nojautuu itsevaltaisella tavalla annettuun ja perustuslakiemme henkeä vastaan sotivaan keisarilliseen diplomaan ja patenttiin. Meitä taas velvollisuus isänmaata kohtaan, edusmiestoiemme ja vakaumuksemme sitoo Unkarin perustuslakeihin. Me voimme vaan niiden pohjalla neuvotella. Nämä kaksi toisistaan eroavaa vieläpä päinvastaista kantaa eivät saata viedä toivotuille perille. Meidän kantamme on pyhimmän velvollisuutemme määräämä ja siitä emme saa luopua. Syvästi valittaen siis lausumme, että armollisen kirjelmäanne johdosta mekin olemme pakotetut katsomaan keskustelujemme langan katkaisutuksi.

Saattaa tapahtua, että raskaat ajat taas kohtaaavat isänmaatamme, mutta me emme saa poistaa niitä rikutun kansalaisvelvollisuuden hinnalla. Maamme perustuslaillinen vapaus ei ole sillä tavoin omaisuutemme, että voisimme sen kanssa vapaasti menetellä. Kansa on uskonut sen suojeltavaksi kunniamme kautta ja me olemme siitä isänmaalle ja omilletunnoillemme vastuunalaisia. Jos kansan täytyy kärsiä, niin se sen tekee pelastaaksensa jälkeläisilleen sen perustuslaillisen vapauden, minkä se on esi-isiltään perinyt. Se on kärsivä lanistumatta, niinkuin kärsivät sen esi-isät puolustaakseen maansa oikeuksia. Sillä minkä ylivalta ja väkivalta siltä riistää, sen saattaa aika ja suotuiset olot taas takaisin tuoda, mutta sen takaisinseaminen, josta kansa itse kärsimysten pelosta on luopunut, on aina vaikeaa ja aina epävarmaa. Kansamme on kärsivä toivoen parempaa tulevaisuutta ja luottaen asiansa oikeuteen.»

Se oikeustaistelu, jota kansamme ennen pitkää on käypä, voi näyttää epätasaiselta ja sentähden pintapuoliselle katsojalle toivotomalta. Niin ei kuitenkaan ole asianlaita. Sillä se voima, joka istuu painettien kärjissä, ei ole se, joka on ratkaiseva. On aatteellisia, on henkisiä, on kulttuurivoimia, jotka ovat aineel-

lista voimaa, raakaa väkivaltaa väkevämmät. Ja ne ovat nämä aatteelliset voimat, jotka lopultakin voiton korjaavat. Käytävässä oikeustaistelussa seisoo meitä vastaan vääräys, uhitteleva väkivalta takanaan. Mutta meidän puolellamme on sekä kirjoitettu että kirjoittamaton oikeus, säättönäinen laki ja moraalinen laki, sata-vuotinen käytäntö, Venäjän kaikkien hallitsijain Venäjän puolesta kansallemme antamat juhlalliset vakuutukset sen oikeuksien rikkomatta säilyttämisestä. Meidän puolellamme on vihdoin koko sivistyneen maailman myötätuntoisuus ja oikeuskäsitys.

Kuten tunnettua kohosi hiljattain sivistynyt mielipide kautta maailman sitä oikeusmurhaa vastaan, jonka alaiseksi Espanjan vapaudentaisteli joutui. Suuttumus tämän rikoksen johdosta paisui niin voimakkaaksi, että se pani Espanjan hallitsijan valtioistuimen horjumaan. Ferrarin oikeusmurha oli oikeusmurha yhtä ainoata ihmistä vastaan. Venäjän pääministeri on suunnitellut oikeusmurhan kokonaista kansakuntaa vastaan. Kuinka paljon enemmän syytä onkaan maailman sivistyneellä mieliteellä ja oikeustajunnalla nousta Suomen kansan hävittämiseksi suunniteltua oikeusrikosta vastaan! Sivistyneen maailman mielipide, ennenmainitut oikeudelliset ja moraaliset voimat, jotka ovat kansamme puolella, ne ovat tekijöitä, joita ei mikään hallitus, vaikka kuinkaakin mahtava, voi rankaisematta polkea jalkansa alle tai syrjäyttää. Tietoisuus siitä, että meillä on tällaiset voimat puolellamme, että taistelu on käytävä oikeuden puolesta vääräyttä vastaan, on henkisesti karkaiseva ja siveellisesti kohottava kansaamme. Tämä tietoisuus on antava sille voimia kestämään kovimpiakin kärsimyksiä, lahjoittava sille toivon asiansa lopullisesta voitosta ja lujan luottamuksen omaan tulevaisuuteensa. Tätä toivoa ja tätä luottamusta on vielä omiaan nostattamaan se lohdullinen ja suuriarvoinen seikka, että Venäjällä kaikki ne, joille keisarin sanan rikkomattomuus on pyhä ja Venäjän kunnia kallis sekä kaikki ne, jotka siellä sekä duumassa että duuman ulkopuolella taistelevat perustuslaillisen valtiomuodon puolesta ja tärkeimpäin kansalaisoikeuksien hankkimiseksi byrokraatian mielivallan alla huokailevalle Venäjän kansalle, seisovat nekin meidän puolellamme. Ja nämä muodostavat tulevaisuuden Venäjän, sen Venäjän, joka kerran on ohjaava kansansa kohtaloita. Hetki milloin tämä tapahtuu, saattaa vielä olla kaukana, mutta se voi myös olla lähempänä kuin moni uskookaan.

Kun yö on synkimmillään, ei päivän koittoon ole enään pitkälti. Jos valtiokaappauksen kautta Venäjän duuman ja valtakunnanneuvoston avulla meiltä meidän kallein aarteemme, meidän perustuslaillinen itsenäisyys, johon me kaikki sydänjuurillamme olemme kasvaneet kiinni ja jota me pidämme kansallisen olemuksemme perusehtona, päätetään meiltä riistettäväksi pois, niin emme sittenkään lannistu emmekä alistu, vaan taistellen tarmomme takaa ja kaikilla laillisilla keinoilla perustuslaillisen itsenäisyytemme puolesta, jääme päivän koittoa odottamaan.

Kun se hetki Venäjän historiassa lyö, ja kerran se varmaankin lyö, jolloin vapaamielinen ja tosiperustuslaillinen Venäjä on hallituksessa ja duumassa määrävänä, silloin uskallamme me toivoa, että se on sovittava sen verisen vääräyden, sen huutavan oikeusrikoksen, [minkä Venäjän nykyiset vallanpitäjät olisivat Suomen viatonta kansaa kohtaan tehneet. Lakata tätä toivomasta olisi samaa kuin lakata uskomasta oikeusaatteen jatkuvaan edistykseen kansojen keskuudessa ja heidän välisissä suhteissaan.

Ed. A r o k a l l i o: Se »selityskirjelmä», jolla Venäjän ministerineuvoston puheenjohtaja P. Stolypin on perustellut ehdotustaan Suomea koskevasta yleisvaltakunnallisesta lainsäädännöstä — ja erittäinkin selityskirjelmän johdanto — on varmaankin omituisimpia asiakirjoja, jonka alle jonkun hallituksen johtava henkilö on pannut nimensä.

Jos, koskematta niihin sielutieteellisiin edellytyksiin, joista tämä perustelu on lähtenyt, arvostelemme sitä täysin esineiseltä objektiiviselta puolelta, niin emme saata tulla muuhun tulokseen, kuin että se on surullisen pinta-puolinen, historiallisia tosiasioita vääristelevä, ja käsityskannaltaan aasialainen.

Todisteeksi tuomalla historiallisia tapauksia, virallisia lausuntoja, asiakirjoja ja toimenpiteitä, joita myöhemmät tapaukset, lausunnot, asiakirjat ja toimenpiteet ovat osaksi tai kokonaan kumonnet, ja toiselta puolelta sivuuttamalla, mainitsematta jättämällä ja kierosti tai epäselvästi esittämällä nämä myöhemmät, lopullisesti ratkaisevat tapaukset ja toimenpiteet, tarjoo meille mainittu johdanto varsinaisen irvikuvan tosiasioista.

Niinpä tämä johdanto oikeus-perustuksena mainitsee Uudenkaupungin, Turun ja Värälän rauhansopimukset ja todistelee niiden avulla, että Venäjä on »useiden veristen sotien hin-

nalla» saanut tähän Suomen maahan ylivaltiuden, »joka juriidisesti on kieltämätön ja laajuudeltaan rajoittamaton». Mutta mainitsematta tässä yhteydessä jää kokonaan, että ja kuinka koko Suomen asema Venäjän valtakunnassa lopullisesti määrättiin ja järjestettiin myöhemmin vuonna 1809.

Samoin mainitaan todistuskappaleina keisari Aleksanteri I:n julistukset ja kirjeet ennen kuin Venäjän ja Suomen suhteet toisiinsa järjestettiin, mutta suomalaisen lähetystön käynti Pietarissa ja mitä siellä keskusteltiin ja sovittiin, jää esittämättä, ja ennen kaikkea kiertää johdanto varsin huolellisesti Porvoon valtiopäivien tapahtumat, Suomen säätyjen uskollisuuden ja kuuliaisuuden valan vannomisen samalla kertaa Suomen Suuriruhtinaalle ja Suomen perustuslaeille sekä keisarin hyväksymän lausunnon sen johdosta, jonka toimituksen keisari itse sanoi juhlalliseksi yhdistystoimitukseksi, pitäen tätä »yhdistys»-sanaa niin tärkeänä, että hän myöhemmin antoi käskyn tämän yhdistyksen muistoksi antaa Suomen pääkaupungin eräälle pääkadulle nimen: Unioninkatu.

Niinikään johdanto varovaisesti jättää mainitsematta keisarin puheen valtiopäivien lopettajaisissa sekä ne useat keisarilliset kuulutukset ja kirjeet, jotka kumoamattomalla tavalla sekä varmentavat että selvimmin ilmituovat keisarin käsityksen Suomen valtiollisesta asemasta, se on: juuri ne todistuspäikat, jotka perustavat Suomen valtiollisen aseman, sivuutetaan ilman muuta.

Mutta sen sijaan johdanto, Venäjän nationalistien piirien tapaan, vetoaa ja nojautuu Haminan rauhansopimukseen, joka oikeastaan koski ainoastaan Venäjän ja Ruotsin välisiin oikeussuhteisiin, eikä Venäjän ja Suomen, koska Suomen kansa silloin jo kohonneena kansakunnan arvoon, kuten keisari Aleksanteri itse sanoi, oli täydellä syyllä ja oikeudella ottanut kohtalonsa omiin käsiinsä ja sillä perusteella tunnustanut Venäjän keisarin Suomen suuriruhtinaaksi.

Johdanto arvelee, ettei Suomen ja Venäjän suhteiden järjestäminen ole voinut tapahtua ennen Haminan rauhansopimusta, koska Suomen edusmiehillä Porvoon valtiopäivillä ei ollut mitään oikeutta neuvotella Suomen asioista, koska Ruotsin kuningas, joka nimeksi yhä vieläkin oli laillisena hallitsijana Suomessa, ei ollut antanut heille mitään valtuutusta sopimuksen tekemiseen Venäjän hallitsijan kanssa.

Mutta johdanto unhottaa mainita, että juuri Venäjän valtiovallan laillinen edustaja, keisari, arvosteli silloisia olosuhteita aivan toisella tavalla, katsoen ne semmoisiksi, että hänen sopi, kuten hän itse lausui, »liikutettuna ottaa vastaan sen uskollisuuden ja kuuliaisuuden valan, jonka Suomen asukkaat nyt olivat hänelle vannoneet heidän laillisesti valittujen edusmiestensä kautta.» Siis Venäjän valtiovalta oli juhlallisesti Venäjän puolesta hyväksynyt Suomen säätyjen toimen ja teon sekä siten ikipäiviksi katkaissut kärjen semmoisesta Venäjän puolisuudesta, jommoista johdantokin nyt käyttää. Ja lisäksi tulee vielä, että se kuningas, Kustaa IV Aadolf, jolle Suomen asukkaat olivat tehneet uskollisuuden valan, oli jo silloin, kun Porvoon sopimus tehtiin, valtaistui-melta syösty.

Millä nimellä tämmöistä nurjaa esitys- ja todistelutapaa, joka on löydettävissä johdannon melkein joka sivulta, on nimitettävä, en voi sanoa. Tavallinen valtiollinen kieli ei liene tähän saakka saanut tilaisuutta keksiä sopivaa nimeä tällaisille valtiollisille perusteluille.

Varsin vähällä päänvaivalla, muutamilla pintapuolisilla riveillä vain, tämä omituinen johdanto suoriutuu kysymyksistä, jotka historian ja oikeustieteen vankuille tutkijoille ovat antaneet aihetta perinpohjaisiin opillisiin tutkimisiin, ja johdannon allekirjoittajan valtiolliselle viisaudelle on ilman muuta »itsestään selvää ja teoreettisesti kieltämätöntä», kuten hän lausuu, kysymys, johon tiedemiesten tutkimukset ovat antaneet päinvastaisen vastauksen.

Yhtä mahdotonta kuin tarpeetontakin on tässä tilaisuudessa seurata ministeripäällikköä kaikilla hänen hämärillä ja mutkaisilla poluillaan. Ainoastaan yhden kohdan selityskirjelmän johdannossa pyydän saada ottaa lyhyen tarkastuksen alaiseksi.

Ministeripäällikkö erityisellä ponnella huomauttaa, että keisari Aleksanteri I:sen julistuskirjoille ja avoimille kirjeille, joilla Suomen asujamiston erityiset oikeudet ja edut vahvistettiin, ei ole annettava minkäänlaisen velvoittavan asiakirjan merkitystä. Ne eivät ole muuta kuin Hallitsijan armonosoituksia varsinaisessa merkityksessä. Ministeripäällikkö näillä sanoilla julistaa Venäjän kunnollisimmat ja kunniaakkaimmat keisarit siveelliseen konkurssiin. Mutta nykyisissä venäläisissä hallituspiireissä näyttää tälle tämmöiselle armonosoitusopille annettavan erityinen ja sangen merkittävä sija hallitusohjelmassa ja nykyisen venäläisen valtioviisauden maailmankatsomuk-

sena. Ja ministeripäällikkö pitääkin sitä täysin ratkaisevana todistusperusteena, koskapa hän yhäti ja yhäti sitä mieleen teroittaa.

Kun Venäjän keisari Aleksanteri I Suomen kansan edusmiehille juhlallisesti lausuu pyhästi Korkeimman temppelissä antamansa vakuutuksen, niin tämä, niinkuin muutkin vakuutukset, on mitätön, koska se on lähtenyt muka armosta. Näin kuuluu tämä nykyisen Venäjän hallituksen valtiollinen uskonkappale. Ministeripäällikkö jatkaa: »Se armonosoitus, jonka keisari Aleksanteri I suvaitsi Suomen asujamistolle osoittaa, on ministeripäällikön väitöksen mukaan yhtäläinen kuin ne avoimet kirjeet, joita useat kerrat on armossa annettu» Venäjän valtakunnan muiden alueiden, vieläpä yksityisten kaupunkien, kuten Vähävenäjän, Grusiniän ja Itämeren maakuntain asujamistoille. Johtopäätöksenä tästä on, että koska keisarisana ei muissa tapauksissa ole ollut minkään arvoinen, niin on luonnollinen asia, ettei sillä Suomenkaan suhteen voi olla mitään arvoa. Itämeren maakunnissa esimerkiksi, sanoo ministeripäällikkö, lakkautettiin erioikeudet keisari Aleksanteri III:n nousesta valtaistuimelle v. 1881, koska niitä pidettiin »paikalliseduille tarpeettomina, mutta sitä vastoin valtakunnan eduille vahingollisina».

Selityskirjelmä on laadittu sekä Venäjän duumaa että Suomen eduskuntaa varten. Sen tarkoitus on kai kummallekin eduskunnalle esittää ja selvittää olevat olosuhteet ja oikeusperusteet niin että tämä selitys saattaisi olla perustuksena ja ohjeena päätösten tekemisessä. Olisi sentähden ollut toivottavaa ja tarpeellista, että selityskirjelmä olisi näille »alueille» myönnettyjen armonosoitusten laadun ja sisällyksen, ainakin pääpiirteissään esittänyt, koskapa näitten armonosoitusten vertailua toisiinsa käytetään melkeinpä ainoana, ainakin tärkeimpänä todistusperusteena.

Arvelen, että harva on se Suomen eduskunnan jäsen, joka on kuullut edes puhuttavan Vähävenäjälle ja Grusinialle aikoinaan myönnettyistä oikeuksista, vielä vähemmän hän tietää näiden oikeuksien eli armonosoitusten laadun ja sisällyksen. Onko niillekin viisi keisaria hallitsijasanalla vakuuttanut lujina ja rikkomattomina pitävänsä monen vuosisadan perintönä olevia perustuslakeja, yhteiskuntajärjestystä ja lainkäytäntöä, onko niillä ollut oma hallituksensa, oma lainsäädäntö, oma valtiorahasto y. m., sitä ei monikaan Suomen eduskunnan jäsen tiedä, eikä eduskunta siis

saata arvostella ministeripäällikön väitöksen todenperäisyyttä, niinkuin sen pitäisi. Ministeripäällikkö tosin luettelee joukon venäläisen lakikokoelman numeroita, jotka numerot kuitenkin meille ovat kokonaan arvottomia. Suomen eduskunnalle siis ei ole annettu tilaisuutta suoda minkäänlaista arvoa ministeripäällikön sanoille, hänen väittäessään että Suomi nauttii ainoastaan yhtäläisiä oikeuksia, yhtäläistä armonosoitusta kuin Vähävenäjä ja Grusinia, jonka tähden onkin luonnollista, että suuresti epäilemme, onko ministeripäällikkö oikeassa väittäessään, että Vähävenäjälle ja Grusinialle osoitettu armo olisi sisällyksensä ja pysyvyytensä puolesta yhtäläinen kuin Suomelle osoitettu »armo», toisin sanoen kuin Suomelle pyhästi vakuutettu itsehallinto kaikkine haa-roineen ja oikeuksineen.

Mutta jos olisi ollut tarpeellista, että selityskirjelmä todellakin olisi jotakin selittänyt Suomen eduskunnalle, jota vastoin se nyt ainoastaan väittää, niin olisi ollut ihan välttämätöntä, että jonkinlainen todellinen selitys Suomelle osotetun »armon» sisällyksestä olisi annettu Venäjän duumalle, jonka hyväksyttäväksi on jätetty lakiehdotus, joka sisältää keisarien vakuutuksia rikkovan mullistuksen, jonka vertaista koko kansakunnans eikä aineellisten että henkisten elämänehtojen hävittäjänä tuskin sivistyneiden kansojen historiasta on löydettävissä.

Epäilemätöntä on, että varsin mitätön prosentti Venäjän duuman jäsenistä tuntee, mitenkä Suomen yhdistys Venäjän valtakuntaan tapahtui ja millä sitoumuksilla kummaltakin puolelta se tapahtui. Yhtä vähän lienee duumassa selvä käsitys siitä, mitä ne perustukset sisältävät, jotka Keisari Aleksanteri I ja kaikki hänen seuraajansa, nykyinen hallitsija siihen luettuna, ovat hallitsijasanallaan luvanneet kaikki lujina ja rikkomattomina voimaansa ja vaikutuksessaan säilyttää, jonka lupauksen pyhänäpitämisestä siis näiden hallitsijain kunnia on takeena.

Kun nyt siis ministeripäällikkö antaessaan muka tarpeelliset selitykset duumalle, ei sen enempää suvaitse sille ilmoittaa, kuin että Suomelle myönnetty erioikeudet eivät ole muuta kuin yhtäläinen armonosoitus kuin se, joka on myönnetty Vähävenäjälle, Grusinialle ja Itämeren maakunnille, ja jotka, ministeripäällikön väitteen mukaan, sopii milloin tahansa peruuttaa ja muuttaa, niin hän ei ainoastaan jätä Suomen kansaa ja Venäjän keisarin kunniaa alttiiksi duuman tietämättömyydelle, vaan

hän näyttää tahtovan sen suorastaan esyttää.

Ministeripäällikkö tosin mainitsee hallitsijain vakuutukset, joilla he lupaavat pitää Suomen perustuslait voimassa, mutta hän jättää mainitsematta mitä ne sisältävät. Ja kuitenkin olisi ollut välttämätöntä mainita ainakin ne kohdat, jotka nyt puheenaolevassa asiassa ovat ratkaisevia. Olisi esimerkiksi ollut tarpeellista mainita se pykälä, joka sanoo, että hallitsija «älkөөn Säätöjen tiedotta ja suostumuksetta tehkö uutta lakia tahi vanhaa kumotko», josta pykälästä ei ole muuta poikkeusta kuin että hallitsija saa julistaa niin sanottuja taloudellisia asetuksia, kunhan ne vain eivät ole ristiriidassa voimassaolevien lakien kanssa. Vieläkin olisi sopinut ilmoittaa, että hallitsija «älkөөn vastoin lakia, kuninkaan valaa ja vakuutusta määrätkö alamaisten suoritettavaksi mitäkään sota-apua, uusia veroja, sotaväen ottoja ja muita maksuja ilman Säätöjen tahtoa ja suostumusta»; että «kansalla on kieltämätön oikeus hallitsijan kanssa tuumia, sovitella, kieltää ja myöntää tarpeelliset varat valtion hyväksi; että hallitsijan hallitusta alottaessaan tulee antaa vakuutuksen Yhdistys- ja Vakuutuskirjan 8 kohdan mukaan, joka m. m. määrää, että «älkөөn milloinkaan sallittako mitään esitystä tahi tehtäkö koetusta tämän (Yhdistys- ja Vakuutuskirjan) sanallisen sisällyksen vähimpäänkään muutokseen, selitykseen tahi ojentamiseen».

Kaikki nämä säädökset, kaikki ilman poikkeuksetta, ovat Venäjän keisari Aleksanteri I:stä alkaen luvanneet «lujina ja järkähtämättöminä täydessä voimassaan säilyttää».

Asian valaisemiseksi olisi vieläkin ollut hyödyllistä duumalle ilmoittaa sekin seikka, että Keisari Aleksanteri I:n kuulutuksessaan maaliskuun 27 p:ltä 1810 vakuuttaa Suomen kansalle valtiollisen olemassaolon ja ne oikeudet, jotka ovat sen kanssa yhteydessä; että hän samoin, kirjeessään kenraalikuvernööri Steinheilille syyskuun 26 p:ltä 1810, sanoo tarkoituksenaan olleen myöntäneen Suomen kansalle valtiollisen olemassaolon, jonka tähden on säilytetty kansalle ei ainoastaan sen yhteiskunnalliset, vaan myös sen valtiolliset lait, ja lopullisesti että Keisari Aleksanteri I:sen käskystä Venäjän perustuslakeihin otettiin pykälä, joka lausuu, että Venäjän valtaistuimeen on erottamattomasti yhdistetty Suomen valtaistuin, niinkuin Puolankin, jonka olot keisari järjesti niiden periaatteiden mukaan, joita hän Suomen suhteen oli noudattanut.

Jos ministeripäällikkö olisi edes nämä seikat duumalle esittänyt lisäämällä vielä, että Suomen Keisariillisen Senaatin, Keisarin määräyksen mukaan, tulee olla «riippumaton kaikesta muusta vallasta kuin laeista ja Keisarin omasta niistä lähtevästä vallasta», niin olisi duumalle tarjottu edes jonkinlainen tilaisuus verrata Suomelle esotettua «armoa» ja sen pysyvyyttä Vähävenäjälle ja Grusinialle myönnettyihin armonosotuksiin. Ministeripäällikkö olisi silloin menetellyt suuren valtakunnan arvoa vastaavalla tavalla ja säästänyt Venäjän keisarikunnan lakiasäättävän eduskunnan joutumasta sen pitkän varjon alaiseksi, johon hän nyt uhkaa ne peittää.

Itämeren maakunnille suodusta armonosotuksesta sanoo selityskirjelmä, että se oli «ikäänkuin Suomelle annettujen julistuskirjojen ja kirjeiden esikuva». Tässä kohden on ministeripäällikkö suvainnut sangen tuntuvasti erehtyä. Itämeren maakuntien varinaiselle asujamistolle, Viron kansalle, ei ole minkäänlaisia erioikeuskirjoja annettu. Ne erioikeudet, jotka aikoinaan myönnettiin näille maakunnille, olivat ainoastaan säätyluokko-oikeuksia, jotka annettiin Viron aatelille, entisten kalparitarien, Viron kansan sortajien ja heidän vertaistensa jälkeläisille. Ministeripäällikkö olisi siis ollut tavallaan oikeassa, jos hän sen sijaan, että hän sanoo näiden erioikeuksien olleen «paikalliseduille tarpeettomia, mutta sitävästoin valtakunnan eduille vahingollisia», olisi sanonut niiden olleen paikalliseduille vahingollisia ja valtakunnan eduille tarpeettomia.

Kuinka suuri, todellakin olennainen erotus oli näiden Itämeren maakuntien erioikeuksien ja Suomen itsehallinnon välillä, sen ovat noiden maakuntien erioikeuksien nauttijat itse paremmin huomanneet kuin ministeripäällikkö. Siihen aikaan, kuin nämä erioikeudet vastoin annettuja vakuutuksia peruutettiin, julkaisi eräs Viron aatelin jäsen lentokirjan, jossa kirjan tekijä erittäin huomautti mainitusta erotuksesta Suomen ja Viron välillä, arvellen että juuri se seikka, että Virossa oli ainoastaan yksi säätyluokka etuoikeutettu, kun Suomessa sitävästoin kaikilla asukkailla oli valtiolliset oikeudet, että juuri tämä suuri puute Virossa vaikutti sen, että Venäjä jonkinlaisella siveellisellä oikeudella saattoi käydä Viron etuoikeuksien kimppuun, mikä siveellinen oikeus ei ollut Suomen oloihin nähden olemassa.

Ja tässä siveellisessä puolessa, olevien olojen sopusoinnussa kansan kehityksen ja käsi-

tyksen kanssa, tässä onkin koko armonosotusopin ydin. Sen mukaan se on arvosteltava.

Herra ministeripäällikkö ei tiedä muiden valtiollisten oikeusperiaatteiden olleen vaikuttamassa Suomen ja Venäjän välejä järjestetäessä kuin sotaonnen ja ruhtinasten tahdon. Kansat itse eivät ole olemassa hänen käsityskannassaan ja ohjelmassaan.

Mutta Suomen kansan historia sen tietää, Suomen kansa itse sen varsin hyvin tietää ja Keisari Aleksanteri I sen myös tiesi. Hän selvästi älysi, että kansojen oikeuksien ja kohtalojen määrääjänä on kansoissa elävä siveellinen henki, kansojen henkinen kehityskanta ja sen ilmeneminen kansojen teoissa ja toiminnaissa, joka onkin kansojen varsinainen todellinen oikeus, riippumatta minkälaisista armonosotuksista.

Sota-onneen keisari itse ei tahtonut Suomen asioita järjestäessään vedota. Päinvastoin hän pani erityisen painon siihen, että Suomen kansan edustajat, Säädty, olivat hänelle vapaaehtoisesti vannoneet uskollisuuden valan.

Vastoin tahtoaan, liittolaisensa, keisari Napoleonin pakoittamana hän oli ryhtynyt sotaan. Suomen kansa ei ollut antanut vähintäkään aihetta sotaan, kun Venäjän sotajoukot hyökkäsivät Suomen rajan yli vapauttaakseen muka Suomen kansaa Ruotsin alaisesta orjuudesta, kuten venäläisten levittämät julistukset ilmoittivat. Tämöiseen vapauttamiseen ei Suomen kansa mieltynyt, vaan torjui sen miehekkäästi. Hyökkääjän vuodatettu veri, johon venäläiseltä taholta nyt vedotaan, ei ole oikeusperuste, vaan ansaittu rangaistus raasta väkivallasta. Se veri ei puhu hyökkääjän puolesta, vaan häntä vastaan. Puolustajan vuodatettu veri sitä vastoin nousee taivaaseen hänen edestäpuhujanaan ja asianajajanaan.

Näyttää siltä kuin olisi keisari Aleksanteri I tämän älynnyt ja tuntenut. Valtiopäiväkutsu-muksessaan hän tosin vielä vetosi »kaitselmuksen sallimukseen ja meidän aseittemme menestykseen», mutta hallitsijanvakuutuksessaan 27 p:ltä maaliskuuta hän vetosi ainoastaan »kaitselmuksen sallimukseen», vetoamatta enää sotaonneen.

Säätyjen uskollisuuden valan hän sanoo »vapaaehtoiseksi todistukseksi». Niinikään hän kuulutuksessaan 1 p:ltä huhtikuuta 1809 ilmoittaa uskollisille Suomen alamaisilleen, että säädty »vapaaehtoisesti ja pakotta» olivat vannoneet uskollisuudenvalansa, ja kuulutuksessaan 27 p:ltä maalisk. 1810 hän käyttää sanoja »täydellisesti vapaasta tahdosta». Ja vieläkin hän ennen mainitussa kirjelmässään 27 p:ltä

syyskuuta 1810 kenraalikuvernööri Steinheilille sanoo antaneensa Suomen kansalle valtiollisen olemassaolon, »jotta tämä kansa ei pitäisi itseänsä Venäjän valloittamana, vaan siihen oman ilmeisen etunsa yhdistämänä».

Onpa tämä toista kieltä kuin sata vuotta myöhemmin Venäjän ministeripäällikön puhe »sotaonneesta riippuvasta rajattomasta ylival-lasta, ehdottomasta suvereenisesta vallasta».

Eikö siis ole mitään perää selityskirjelmän puheessa siitä että Suomen ehdoton vallanalaisuus ja Venäjän rajaton ylivaltiutus riippuu ainoastaan »sota-onnen ratkaisusta ja ruhtinasten tahdosta»? Ja eivätkö sen johdosta Suomen niin sanotut erioikeudet olekaan »armonosoitus»?

Niin, sen verran siinä kyllä on perää että, jos Venäjän silloinen keisari olisi ollut barbaari, jos hän olisi ollut joku Djingis-Khan tahi Timur-lenk, tahi vaikkapa jonkun nykyisen Venäjän taantumusmiehen kaltainen, niin olisi hän voinut menetellä toisin. Fyysillisellä ylivoimalla olisi hän voinut tallata maahan kaikki kansalliset oikeudet pitkäksi ajaksi, ehkäpä hävittää ne ikipäiviksi. Mutta Suomen kansan onneksi ei keisari Aleksanteri I ollut barbaari. Hän oli päinvastoin hienosti sivistynyt mies, sivistynyt sekä järjen että tahdon puolesta, viisas ja jalo. Ei hänen järkensä eikä hänen jalo tahdonsa sallinut hänen riehua hävittäjänä, ei hän voinut tallata maahan sitä kansallista elämää, sitä yhteiskunnallista ja valtiollista järjestystä, sitä siveellistä ja älyllistä sivistystä, joka häntä Suomessa kohtasi. Hänen armonosoituksensa oli siis kokonaan kielteistä laatua: hän ei tehnyt pahaa. Sillä se on huomattava ja tarkoin muistissa pidettävä että keisari Aleksanteri I ylipäänsä ei mitään uutta Suomen kansalle lahjoittanut, ei mitään ennen olematonta luonut.

Hän itse ja kaikki seuraavat keisaritkin ovat tämän selvästi lausuneet. He ovat vahvistaneet ja luvanneet säilyttää sen valtiosäännön, ne perustuslait ja sen yhteiskuntajärjestyksen, jotka jo olivat olemassa. Vieläkin erityisellä painolla keisari Aleksanteri I tämän seikan erittäin huomauttaa. Kuulutuksessa helmikuun 21 p:ltä 1816, jossa hän määrää että Suomen hallitusvirastolle oli annettava nimi »Keisarillinen Senaatti», sanoo hän olevansa vakuutetuna siitä »ettei sitä valtiosääntöä eikä niitä lakeja, jotka ovat sopusoinnussa Suomen kansan luonteen ja sivistyksen kanssa ja jotka pitkän vuosisarjan kestäessä ovat olleet sen kansalaisvapauden ja rauhallisen elämän pe-

rustana, käynyt näitä vahingoittamatta rajoittaminen eikä sortaminen.»

Nämät sanat sisälsivät sen armonosoituksen ytimen, jonka ministeripäällikkö mainitsee, ja jolle hän luulee voivansa oikeudellisesti perustaa tarkoittamansa hävitystyön. Mikä surkea iva!

Aleksanteri I:sen mainittu niin sanottu armonosoitus lähti, niinkuin hän itse sanoi, siitä, että hän ei voinut toisin menetellä esiintymättä Suomen kansan olevien olojen ja kansallisen elämän hävittäjänä. Nyt sadan vuoden kulluttua vetoaa saman valtakunnan ministeripäällikkö samaan armonosoitukseen voidaksensa perinjuurin hävittää saman kansan sen jälkeen suuresti kehittynyttä kansallista elämää! Onpa se jotakin!

Mitä siis keisari Aleksanteri I valloitetuun tämän maan, täällä vahvistettavaksi ja säilytettäväksi löysi?

Monen vuosisadan, askel askeleelta edistyneen aineellisen ja henkisen kehityksen järjestämät olot, kansalaisvapauden periaatteelle rakennetun yhteiskuntajärjestyksen, kaikkien kansalaisten yhtäarvoisuutta tunnustavat kansalaislait, senmukaista tarkkaa lainsäädäntöä ja kaiken tämän pohjana perustuslain takaamaa kansan osallisuutta lainsäädännössä.

Kaikki tämä oli säädetyn lain takaama kansan oikeus. Mutta tämä laki ei ollut olemassa ainoastaan ulkonaisena käskynä tahi kieltona. Se oli kansan mieleen ja käsitykseen juurtunut, kansan tavoissa, työssä, teoissa ja toimissa elävä laki. Ja semmoisena, kansan sieluna, henkenä, kansan toiminnassa elävänä lakina se oli kansan siveellinen oikeus — se oikeus, joka on kaiken ulkonaisen oikeuden perustus.

Kun säädetty laki ja kansan henki, sen tavat ja toimintatapa ovat keskenänsä sopusoinnussa, silloin on kansa hyvässä terveydessä. Heti kun 1734 vuoden laki oli tullut Ruotsin valtiopäivillä hyväksytyksi, oli hallituksen ensimmäisiä toimenpiteitä tämän johdosta huolenpito siitä, että tämä laki ilmestyisi myöskin suomenkielisenä. Ja sen ilmestyttyä saikin se monen suomalaisen talonpojan kaapissa tahi hyllyllä sijansa raamatun ja virsikirjan viereen. Ja samoin kuin suomalaisessa kansassa asui luottamus Jumalan vanhurskauteen ja pyhyyteen, samoin tämä kansa piti säädettyä lakia järkähtämättömänä oikeuden osviittana. Lakikin oli pyhä, niinkuin raamattu, ja poikkeaminen laista oli samalla poikkeamista Jumalan säätämästä maailmanjärjestyksestä.

Tämmöinen oli luonteeltaan se valtiosääntö kaikkein lakeineen, yhteiskunnallisine ja val-

tiollisine laitoksineen, ja tämmöinen sen kansan luonne ja henki, jonka keisari Aleksanteri I kaitselmuksen sallimuksen kautta oli voittanut hallittavakseen.

Ja tämä lakien ja järjestyksen kanssa sopuisuudessa oleva kansan henki oli kansan todellinen oikeus, joka ei riippunut »sotaonnesta eikä ruhtinasten tahdosta».

Ja keisari Aleksanteri I oli siksi viisas, että hän tämän älysi, ja siksi oikeamielinen että hän sen omasta halustaan teoillansa tunnusti.

Suomelle osaksi tullut armonosoitus ei siis ollut muuta, kuin jo olemassa olevien oikeusolojen tunnustaminen ja vahvistaminen. Muutta uutta keisari Aleksanteri I:sen »armonosoitus» oikeastaan ei Suomelle »lahjoittanut» kuin uuden hallitsijan, se on oman, korkean persoonansa, sen puutteen korjaamiseksi, minkä erottaminen Ruotsista oli tehnyt välttämättömäksi.

Suomen kansa oli ennen tätä erottamista, joskin osakkaana Ruotsin valtakunnan kokonaisuudessa ja tavallaan Ruotsin kasvattina, kuitenkin usein ja monissa kohdin elänyt omaa ominaista elämäänsä, vaeltanut omia teitään. Kunnialla olivat Suomen pojat erityisenä osastona ruotsalaisten rinnalla taistelleet Euroopan sotatantereella ja hankkineet suomalaisten nimelle tunnustusta ja kunnioitusta. Kunnialla ja sanomattomia kärsimyksiä kestäen oli Suomen kansa vuosisatojen kuluessa seisonut rajavartijana idässä ja semmoisena aina ottanut vastaan ensimmäiset iskut ja siten vähitellen kasvanut tietoisuuteen itsestään erityisenä kansana.

Ominaiseksi kansaksi oli Suomen kansa itse kasvanut, ei siksikään »ruhtinasten tahto» eikä mikään muukaan vieras tahto sitä tehnyt.

Keisari Aleksanteri I:sen sanat, että Suomen kansa oli kohonnut »kansakunnan arvoon muiden kansakuntien rinnalla» eivät siis voineet tarkoittaa muuta kuin että kansa nyt, riippumattomana muusta vallasta, muodosti erityisen kokonaisuuden.

Se valtiorakennus kaikkein laitoksineen, joka Porvoon valtiopäivillä katsastettiin ja hyväksyttiin, jäi puoleksi vuosisadaksi ulkonaisesti muuttumattoman yhtäläiseksi. Lisärakennuksia ei tehty; ainoastaan välttämättömimmät korjaukset. Mutta Suomen kansa, joka siinä rakennuksessa asui, teki hiljaisuudessa työtä, edistymistään edistyi, rakennustyön jatkamista varten. Keisari Aleksanteri II:n rehellisesti, kuten hänen isänsäkin Keisari Nikolai I,

tunnustaen ja vahvistaen Aleksanteri I:sen toimenpiteet, kutsui kansan uuteen työhön. Ja siitä alkaen ovat kansa ja hallitsija tehneet työtä käsi kädessä, rakentamistaan rakentaneet.

Suomen nykyistä valtiollista oikeusjärjestystä eivät ainoastaan kaikkien tähänastisten keisarien vakuutukset takaa, vaan yhtä paljon ja enemmänkin se työ, jonka Suomen molemmat valtiovallat, valtiopäivät ja hallitus, hallitsija itse siihen luettuna, ovat yhteisellä jatkuvalla lainsäädännöllä suorittaneet yhteiskunnallisten ja valtiollisten olojen parantamiseksi ja kehittämiseksi. Jokainen keisarillinen esitys, joka valtiopäivien käsiteltäväksi on annettu, jokainen valtiopäiväpäätöksen joko vahvistaminen tahi hylkääminen on samalla ollut Suomen valtiollisten oikeuksien tunnustamista ja vahvistamista.

Sadoilla ja taas sadoilla päätöksillä ovat valtiopäivät kansakunnallisia oikeuksiaan kehittäneet ja vahvistaneet, ja sadoilla ja taas sadoilla nimenkirjoituksilla ovat hallitsijat näiden oikeuksien lujutusta ja peruuttamattomuutta tunnustaneet ja järkähtämättömiksi vahvistaneet.

Ja nyt tulee Venäjän ministeripäällikkö ja tallaa jonkinlaisena Major domuksena jalkainsa alle kaikkien keisarien vakuutukset ja omakätiset allekirjoitukset, keisarien kunniansitoumukset, tallaa maahan Suomen kansan vuosisatojen työllä ja ponnistuksilla hankitut siveelliset ja lailliset oikeudet, kaikki kansallisen olemassaolon aineelliset yhtähyvin kuin henkisetkin ehdot. — Ja avustajakseen hän kutsuu Venäjän lakia säätävät laitokset, duuman ja valtakunnanpuoleiston, joiden pitäisi olla kansanvapauden, oikeuden ja laillisuuden edustajat, puolustajat ja edistyttäjät.

Pimeältä näyttää Venäjän kansan kohtalo.

Kaikkein ilkeimmältä tuntuu ministeripäällikön epäonnistunut yritys peittää väkivallanteconsa laillisuuden verholla, vakuutuksella ettei muka aiota Suomen autonomiaa loukata. Arvokkaampaa melkein — jos arvokkuudesta tässä sopii puhua — olisi ollut, jos ministeripäällikkö suorastaan olisi tunnustanut väkivallan väkivallaksi, ja samoin kuin duuman asianomaisen valiokunnan puheenjohtaja Krupski, olisi lausunut, että me emme välitä oikeudesta ja laillisuudesta, eihän meillä ole tapana semmoisilla ongelmoilla vaivata päättämme. Minä, ministeripäällikkö, minä käsken, ja välikappaleina minulla on piiritystila ja sota-oikeudet.

Koska tämä nyt käsiteltävänä oleva »esitys» selityskirjelmiseen on rakennettu epälaillisuuden pohjalle, koska se semmoisena on mahdoton ja siis hyljättävä, en katso omasta puolestani tarpeelliseksi ruveta lakiehdotuksen seikkaperäisiä kohtia käytännölliseltä kannalta tarkastamaan.

Tahdon ainoastaan tehdä yleisen huomautuksen, että yhtä mahdotonta kuin on voimassa olevan lain kannalta että Venäjän kansan lainsäädäntölaitokset laativat ja säätävät lakia Suomen kansalle, yhtä mahdotonta se on sekä oikeustieteen periaatteiden että käytännön kannalta.

Lakeja laaditaan ja säädetään sen kansan hengen, tapojen ja tarpeiden johdolla ja mukaan, jolle ne ohjeiksi aiotaan. Muille periaatteille rakennettu laki ei ole lakia. Venäjän duuma ei voi tuntea Suomen oloja, Suomen kansan luonnetta, tapoja ja tarpeita niin hyvin, että se, tuntien Suomen kansan tunteita, voisi tämän tuntemuksen nojalla säätää lakeja Suomelle. Neljän suomalaisen läsnäolo duumassa on pelkkää narripeliä.

Ne lait, jotka Venäjän duuma tämän lakiehdotuksen mukaan tulisi Suomea varten säätää, saisivat siis Suomessa senkin vuoksi yhtä vähän lain arvoa ja voimaa, kuin itse se »lakien ja asetusten säätämisyjärjestys», jota tällä nyt eduskunnalle jätetyllä lakiehdotuksella tarkoitetaan.

Oikeus ja laki pysyvät oikeutena ja lakina ainoastaan siten että niitä noudatetaan. Oikeuden sija ei ole ainoastaan tunteissa, mielessä, väitelmissä tahi pykälissä. Oikeuden sija on tahdon ilmauksissa, teoissa ja toiminnassa. Oikeuden kirjallinen laadinnos on laki; oikeus on sisäily, laki on muoto. Lain noudattamisella ylläpidämme oikeutta, epälain noudattamisella hävitämme oikeuden.

Itsestämme, Suomen kansasta riippuu nyt tuleeko Suomen oikeus oikeutena pysymään. Jos tämän lakiehdotuksen hyväksyisimme, luopuisimme kaikiksi ajoiksi kaikesta oikeusistamme, ja samoin, jos rupeamme Venäjän duuman säätämiä epälakeja noudattamaan.

Siis on nyt kaikesta päättäen Suomen kansan edessä ankara, kärsimyksiä tuottava ja ehkä pitkäkin taistelu, taistelu oikeuden puolesta väkivaltaa vastaan, vapauden puolesta sortoa vastaan, taistelu, joka kysyy Suomen kansan kaikki siveelliset voimat. Tulossa on kansan kestävyttä ja kärsimyskykyä kysyvää koetusaikaa.

Mutta tätä emme saa pelätä emmekä tässä taistelussa saa väsyä, sillä taistelleessamme omien

oikeuksiemme puolesta ylipäänsä, taistelemme koko ihmiskunnan taistelua ihmiskunnan johtavien aatteiden, vapauden ja oikeuden puolesta.

Suomen kansan oikeudentunto, sen kansallishenki on tässä taistelussa oleva kansan suojelushenkenä, joka lopullisesti säilyttää kansalle nykyisen sijan muiden kansakuntien rinnalla, jopa hankkii sille nykyistä etevämmänkin sijan.

Ei meidän siis tarvitse heittäytyä epätoivon valtaan niinkauvan kuin itse pysymme sen oikeuden suojassa, joka on meidän puolellemme, eikä meidän tarvitse pelätä sitä suurta aineellista ylivoimaa, joka hyökkää meitä vastaan. Henkiset aatteet, totuus ja oikeus ne ne ovat, jotka taistelun lopullisesti ratkaisevat ja ne ne varmasti kerran Venäjälläkin hallituksen ohjaajaksi pääsevät.

Yksi kuuluisa ihmiskunnan kehityskulun sellittäjä, joka on kirjoittanut selityksen hankin ja sitä varten tutkinut kansakuntien kohtaloissa ja toiminnassa vaikuttavat henkiset voimat jonkun verran tarkemmin kuin Venäjän ministeripäällikkö, nimittäin ranskalainen Guizot lausuu: »Voiman on yhteiskunnan historiassa sama laita kuin ruumiin ihmisen elämässä. Ruumiilla on tosin tehtävänsä ihmiselämässä, mutta ruumis ei ole elämän peruste. Elämä liikkuu ruumiissa eikä voi olla ilman sitä. Sama on inhimillisen yhteiskunnankin laita. Joskin voimalla on tehtävänsä tässä, niin ei se kumminkaan sitä ylivaltaana hallitse eikä sen kohtaloita ohjaa. Ainoastaan aatteista ja siiveellisistä lähteistä johtuva voima pystyy yhteiskunnan kehitystä kestäväisesti hallitsemaan.» Tähän lisää Suomen etevin ajattelija ja valtioelämän tutkija J. W. Snellman: »Jollei ihminen pidä kiinni tästä vakaumuksesta, niin hän alentaa itsensä eläimeksi, ummistaa silmänsä historian todistuksia näkemästä ja luopuu järjestään.»

»Ei tarvitse uskoa», hän sentähden sanoo, »että väkivalta maailmaa hallitsee. Sillä kansan väkevyys ei ole sotakuntoisten miesten luvussa, vaan sen jäsenten isänmaallisuudessa, tavassa ja sivistyksessä, kansallishengessä.» Ja »historia lohduttaa meitä sillä, että jos joku kansa todella tahtoo itsenäisyyttään, on sillä myös voimaa sitä puolustaa.»

Ed. Tokoi: Se vastaus, jonka Suomen eduskunta tänäpäivänä tulee antamaan siihen armolliseen esitykseen, johon liittyy Venäjän ministerineuvoston puheenjohtajan ehdotus

laiksi niiden Suomenmaata koskevien lakien ja asetusten säätämisjärjestyksestä, joilla on yleisvaltakunnallinen merkitys, on merkittisin laadultaan koko Suomen eduskunnan historiasa. Eduskunnan vastaus tulee olemaan merkittävä senkin puolesta, että kertaakaan ennen ei hallitusvallan taholta ole vielä niin julkealla röyhkeydellä kohdeltu Suomen eduskuntaa, että eduskunnalle annetaan esitys, jolla juuria myöten tahdotaan hävittää Suomelle vahvistettu hallitusmuoto ja tyhjäksi tehdä se järjestys, jonka alla Suomen kansalla on ollut mahdollisuus elää ja jonka turvissa se on toivonut vastaisuudessaakin saavansa kehittyä sekä taloudellisesti että henkisesti. Ja tästä asiasta, joka Suomen kansalle on elinkysymys, on pyydetty vain eduskunnan lausuntoa. Ja tämän ehdotetun järjestyksen lopullinen toimeenpano sitte uskottaisiin maallimme ja kansallemme tuntemattomien ja vihamielisten voimain käsiin. Tämän ehdotuksen oleellinen tarkoitus onkin, jos saan käyttää selvää ja ymmärrettävää kieltä, että sen kautta tahdotaan kehottaa Suomen eduskuntaa tekemään valtiollisen itsemurhan. Selvää onkin, ettei minkään maan ja kaikkein vähimmän Suomen eduskunta, joka on kokoonpantu koko kansan välittömästä tahdosta ja jonka velvollisuus on edustaa kansan mielipiteitä ja käsitteitä, sellaisina kuin ne kansa käsittää ja tuntee, voi ryhtyä tällaiseen valtiollisen itsemurhan tekoon, ja siitäpä syystä onkin perustuslakivaliokunta yhtynyt ponteen, johon koko eduskuntakin yksimielisesti tullenee yhtymään, nimittäin että eduskunta ei voi luopua oikeuksistaan ja antaa lausuntoa asiasta, josta eduskunnalla on täydellinen päättämisoikeus. Tämän nyt käsiteltävänä olevan kysymyksen laillisen tai sanosinko — laittoman puolen onkin perustuslakivaliokunta perinpohjin selvittänyt ja osoittanut sen laittomuuden, mikä ikäänkuin punaisena lankana käy läpi koko esityksen.

Kun tätä kysymystä katselee yksinkertaisen kansanmiehen silmällä, niin heti nouseekin kysymys siitä, mikä oikeastaan on pakottanut hallitusvallan tähän yritykseen, yritykseen sellaiseen, jonka laittomuuden ja epäoikeudellisuuden ovat kaikki sivistyneen maailman oppineetkin ja kansain oikeuksien tuntijatkin mitä sitovimmin todistaneet ja josta Suomen eduskuntakin erilaisissa tilaisuuksissa on jo selvän käsityksensä lausunut, ja kun silmäilee sitä ministerineuvoston pitkää selityskirjelmää, jolla on tahdottu vetää laillisuudenverho tämän julistuskirjan yli, niin siitä kaikesta verhoa-

misesta ja keljuilemisesta huolimatta pilkistää joka rivin välistä esiin se, että tämä yritys on mitä törkein laittomuuden teko. Nousee myös kysymys, mitä vastaavaa hyötyä mahtaa Venäjän ministerineuvostolla siitä olla, että se vastoin kaikkia oikeuskäsitteitä ja vastoin koko sivistyneen maailman mielipidettä ryhtyy yritykseen ja mahdollisesti tekoon, jolla se epäilemättä vetää päällensä koko valistuneen maailman ja jokaisen rehellisen ihmisen paheksumisen, vieläpä inhon ja suuttumuksenkin tunteen. Ja vastaus lieenee löydettävissä siitä onnettomasta ja kansojen olemukselle turmiolisesta hallitussuunnasta, joka nykyään on vallalla itse keisarikunnassa. Tämä onneton järjestelmä, jonka toimesta jo kaikki muut rajamaat ovat putipuhtaksi riistetyt ja jonka alaisena itse Venäjän kansakin raskaasti huokaa, on joutunut sellaiseen asemaan, että sen täytyy keinolla millä hyvänsä saada uusia ja aina uusia varoja sortojärjestelmänsä pystyssäpysyttämiseksi ja josta syystä se ei voi nähdä, että valtakunnan rajain sisällä vielä silloin, kun itse Venäjän kansa on jo puhtaaksi riistetty ja kaikki sen oikeudet perinjuurin hävitetty, löytyisi vielä pieni kansakunta, jolla on jonkun verran taloudellista hyvinvointia sekä edellytyksiä että halua eteenpäin pyrkimiseen. Miten olisikaan se voinut sallia, että samaan aikaan, jolloin Venäjän virkavaltainen hallitus pystyssäpysyäkseen on pakotettu entisten lisäksi suunnittelemaan uusia lainanottoja, se näkisi tyhjän valtiovarastonsa vieressä hiukan varoja, jotka kuuluisivat Suomen valtiolle. Ei, mitenkään se ei voinut himoiaan tyydyttää, ennenkuin se näkee ne omanaan.

Siitähän on kumoamattomana todistuksena ne monet miljoonasitykset, joita tällekin eduskunnalle on samalta taholta annettu. Mutta esteenä tuolle anastukselle on ollut Suomelle vakuutetut perustuslait ja Suomen tunnustettu valtiollinen itsemääräämisoikeus, ja siitä syystä onkin Suomen autonomian perinpohjainen hävittäminen käynyt Venäjän taantumukselliselle hallitusvallalle aivan välttämättömäksi asiaksi. Mutta siihen on mielestäni vielä toisetkin syynsä, sillä tämä hallitusjärjestelmä, senjalkeen kuin Venäjän kansalle jo annetut oikeudet peruutettiin, ei salli että valtakunnan rajojen sisällä löytyy maa, jossa kansa yhtäläisen äänioikeuden perusteella valitsee itselleen eduskunnan, jonka kautta kansa säättää itselleen lakeja. Tämä Suomen eduskunta lakiasäättävänä laitoksena onkin taantumuksellisen hallituksen pahin silmätikku, josta syystä tämän eduskunnan

valta on perinjuurin siltä riistettävä. Taantumuksellinen ja virkavaltaisen hallitusjärjestelmän koko olemassaololle onkin vaarallista se, että oikeuksiinsa pyrkivä Venäjän kansa voisi valtakunnan rajojen sisällä viitata maahan, missä kansan taloudellinen ja henkinen kehitys voi mennä eteenpäin kansanvaltaisuuden avulla, samalla kertaa kuin virkavallan alla koko Venäjän kansan henkinen ja taloudellinen elämä kerrassaan kuolee. Suomen eduskunnan taistelu tälle kansalle vakuutettujen oikeuksien puolesta ei olekaan enää taistelua ainoastaan Suomen oikeuksien puolesta, mutta se on taistelua korkeamman kulttuurin ja kansanvaltaisuuden periaatteiden puolesta raakalaisortoa vastaan ja sellaisenaan ehdottomasti täytyy temmata mukaansa jokaisen rehellisen ja todellisen ihmisen ei ainoastaan Suomessa, mutta myös Venäjällä ja kautta koko tunnetun maailman. Mutta Venäjän ministerineuvosto laatiessaan tuon tunnetun ehdotuksensa joko ei ole laisinkaan ottanut huomionsa tai ei se ollenkaan välitä niistä käytännöllisistä puolista jotka sanotun ehdotuksen toteuttamisen tekevät suorastaan mahdottomaksi. Tahdon tässä kajota niistä vain muutamia kohtiin.

Mikäli nykyisistä suunnitelmista voi päättää tietäisi tämä suunnitelma sitä että Suomen kansan niskaan ajetaan panna nykyisestä moninkertaisempia rasituksia. Sotilasrasitukset, joita ainakin ensi alussa vaadittaisiin rahallisenä korvauksena, nousisivat vuosittain ainakin pariinkymmeneen miljoonaan. Suomen osanotto noihin valtakunnan hyvin tunnettuihin menoihin voi myös nousta summiin, jotka eivät vielä ole edes arvattavissa. Suomen valtionrautateitten saattaminen yleisvaltakunnalliseen kuntoon tapahtuneen arviolaskun mukaan voi nousta noin 60 miljoonaan. Ja jos Suomen ennestäänkin jo luonnottoman korkeat tullit saatetaan yhdenmukaisiksi keisarikunnan tullien kanssa, niin tietää se suunnatonta veronlisäystä köyhälle kansallemme. Mutta ministerineuvosto ei ole ottanut huomioon sitä, että se vähäinen taloudellinen hyvinvointi, mikä täällä on saavutettu ja ne säästöt mitä valtiovaroihin on keräytynyt, ovat saavutetut vaan siten, että tämän kansan työtätekevä väestö ja kaikki pohjakerrokset ovat jo veroitetut viimeistä suupalaa myöten ja maan taloudellisen kehityksen ennätys on saavutettu vaan senkautta, että tämän maan porvaristo on jo kuristanut työväestöstä ulos viimeisenkin hikipisaran, joten siitä ei enää tippaakaan enempiä lähde. Samoin tämän kansan enem-

mistö elää todellisuudessa jo niin raskaiden verojen alla ja niin ahtaissa taloudellisissa oloissa, että siltä ei voi syöksemättä sitä äärimmäisen kurjuuden rajoille asti, enää penniäkään enempää ulos ryöstää. Selväähän on, että valtion nykyiset varat eivät mihinkään riitä, yhdessä vuodessa, ne ovat ministerineuvoston toimesta jo siirretty valtakunnallisiin tarkoituksiin. Ja mistä ajotaan nämä uudet vaatimukset ottaa? Se on sula mahdottomuus ottaa enempää, kuin kansalla on. Mitä tulee siihen puoleen, että Suomen miehet ajottaisiin asettaa palvelemaan venäläisissä joukoissa, niin vuoden 1901 asevelvollisuusyritys pitäisi olla jo riittävänä takeena sen toimenpiteen mahdottomuudesta. Ja kun ottaa huomioon vielä sen, että vastenmielisyys jopa suorastaan inho koko sotalaitosta kohtaan sellaisena, kuin se nykyään esiintyy, on koko sivistyneessä maailmassa ja myöskin meillä tavattomasti kasvanut, niin helposti käsittää, että tuskin yksikään Suomen mies tulisi astumaan venäläisiin joukoihin. Enemmän voisi olla mahdollista sekin, että koko maa tulisi jäämään autioksi, ennenkuin suomalaiset alistuisivat sellaisten määräysten alle.

Mitä sitte tulisi siihen, että rikos- ja oikeudenkäyntilait muutettaisiin yleisvaltakunnallisten lakien mukaisiksi, niin lienee sekin mahdottomuus. Suomen oikeusjärjestys, joka on osa Suomen kansan kehityksestä, joka on kehittynyt ja kehittyy yhtä rintaa tämän kansan kanssa, on koko olemukseltaan niin erilainen siitä järjestyksestä, joka on vallalla keisarikunnassa, että ei voi tulla kysymyksenäkään, että tämän maan järjestys muutettaisiin yleisvaltakunnalliseen malliin muuten, kuin että koko maa saatettaisiin oikeudettomuuden ja sekasorron tilaan.

Suomen rikoslaki, joka sekään ei ole maailman humanisimpia, kuitenkin on käytännön kautta vakiintunut sellaiseksi, että esimerkiksi kuolemanrangaistuksia ei ole moniin miespolviin toimeenpantu, ja jos Venäjän valtakunnan rikoslaki venäläisen oikeudenkäyntijärjestyksen ohella annettaisiin Suomelle ja sen verenhimoisia telottajia laskettaisiin levittämään pelkoa ja kuolemankauhua rauhallisen ja laeillensa uskollisena pysyvän kansan sekaan, niin sitä ei voi sanoa selittävää, vaan sen voi ainoastaan tuntea, mitä se tietäisi.

Suomen työtätekevän väestön tärkeimpiä elin-ehtoja on yhdistymis- ja kokoontumisvapaus ja jos tämä nykyinen perin ehdaskin oikeus heiltä riistetään, niin se tietäisi myös tämän maan elin-

voimaisimman ja hyödyllisimmän kansanluokan tuomitsemista oloihin, joissa sen olisi pakko rappeutua ja sellaisena tulisi tuottamaan koko yhteiskunnalle arvaamattomia vaikeuksia. Samoin painovapautta vastaan tähdätyt suunnitelmat ovat sitä laatua, että ne käytännössä käyvät mahdottomiksi. Sillä ei mikään, ei ainakaan elinvoimainen sivistynyt kansa voi elää ilman yhdistymis- ja kokoontumisvapautta sekä ilman painovapautta. Ne vapaudet ovat jokaisen sivistyskansan elinehto, ne ovat a ja o. Niiden riistäminen tietäisi sivistyksellisen harastuksen kuolemantuomiota jo etukäteen ja sellaisen täytyy olla mahdoton käytännössä toteuttaa.

Mitä tulee valtakunnan etujen sovelluttamiseen kansanvalistukseen, niin jos tällä tarkoitetaan sitä tunnettua kansanvalistusta, jota Venäjällä harjoitetaan ja joka on vetänyt niin kiusallista huomiota puoleensa kautta koko maailman, niin ei tarvitse monta sanaa tuhlaa voidakseen osoittaa sen suunnitelman mahdottomuutta. Tämän kansan sivistyksellä on aivan oma historiallinen kulttuuritehtävänsä. Sillä on oma pohjansa, oma kehityksensä ja oma päämääränsä ja sellaisena jo on saavuttanut varsin huomattavan sijan maailman kulttuurin näyttämöllä. Se voi olla elinvoimainen ainoastaan silloin, kuin se saa täyttää omaa tehtävänsä, mutta niin pian, kuin se joutuu vieraan pakottavan vaikutuksen alaiseksi, niin sen täytyy ehdottomasti kuihtua ja kuolla. Sellainen isku kokonaisen kansakunnan sivistyselämää vastaan ei voi olla mahdollinen eikä voitane sitä sallia, sillä se jättäisi korvaamattoman aukon maailman sivistyshistoriaan.

Meidän koulullamme on oma kehityksensä ja nykyinen eduskunta tekee tarmolla työtä saadaksansa tälle kansalle niin tuiki tarpeellisen oppivelvollisuuslain, jonka avulla voitaisiin osapuillekaan täyttää yhä kasvavaa tiedonhalua. Ja nämä suunnitelmat, tämä kehityskö, ja koko tämä suuriarvoinen tehtäväkö tultaisiin yhdellä kynänvedolla tyhjäksi tekemään, ei, se ei voi olla mahdollista. Meidän kansakouluihimme, joihin köyhätkin kunnat ovat uhranneet suuria summia, joihin työnraatajatkin ovat vieneet viimeisen penninsä toivossa saada lapsille opetusta, jos nämä tehtäisiin riippuvaisiksi tuosta kuuluisasta yleisvaltakunnallisesta kansansivistyksestä, niin mitä siitä seuraisi, sen jokainen voi jo etukäteen käsittää. Kaikki nämä esittämäni vain muuttamat esimerkit osottanevat jo sen että koko tämä suunnitelma käytäntöön sovitettuna on

aivan mahdollon, niin mahdollon että sitä ei voi esittää kukaan muu kuin se, joka ei mistään seurauksista välitä, taikka se, joka haluaa yhdellä sivalluksella pyyhkäistä pois historian näyttämöltä kokonaisen sivistyskansan.

Mutta minä en voi tällä hetkellä olla kiinnittämättä eduskunnan huomiota myöskin siihen tosiasiaan, että tämä eduskunta on aikaisemmin leikkinyt myös sokkosilla oloa, sen sijaan että tämän eduskunnan enemmistöä on yhä uudestaan ja uudestaan muistutettu siitä että silloin, kun kansa suurten ponnistusten kautta oli valloittanut itselleen eräitä oikeuksia, olisi ollut myös välttämätöntä että sen taloudellisia elinehtojakin olisi silloin mitä kiireimmiten turvattu. Valistunut työväestö on aina nähnyt sen että taantumuksen hyökyaallot tulevat, ja kehottanut eduskunnan enemmistöä lujittamaan kansan taloudellista asemaa takatalven varalta. Kaikki on kaikin kuuroille korville. Porvarillinen enemmistö omia hetkellisiä etujaan tavoitellessaan ja lyhytnäköisenä on ummistanut silmänsä ja korvansa totuuden sanoille ja nyt itsekä seisoo hämmästyneenä, melkein epäneuvottomana vieläkin saaliinhimoisemman anastajan, venäläisen taantumuksen edessä. Nyt taasen, kun meidän porvaristomme omatkin edut ovat tulleet uhatuiksi, huomaavat he että yhteinen luja rintama tätä taantumusta vastaan olisi hyvä olemassa. Me olemme aina sitä sanoneet ja kehottaneet valmistamaan tätä rintamaa antamalla köyhälistölle edes niitä oikeuksia, jotka suinkin eduskunnan vallasta olisivat riippuvaisia. Samalla me olemme aina tämän eduskunnan porvarillista enemmistöä muistuttaneet siitä että on vaarallista ruveta tinkimään oikeuksiensa kanssa, vaan ainoastaan luja oikeuksiemme puolustaminen on paras turvamme, vaan sekin on näihin asti mennyt hukkaan.

Minä tahdon tämän saada sanotuksi osottaakseni että meidän porvaristomme menettely on ollut lyhytnäköistä ja sellaisenaan valmistanut mahdollisuutta taantumukselle, sekä siksi, että parempien päivien taaskin koittaessa me voimme osottaa entisiin kokemuksiin ja suuremmalle varmuudella vaatia kansalle kuuluvia alkeellisimpia oikeuksia ja taloudellisia parannuksia. Minä en tosin usko että porvaristo koskaan luopuisi hetken etujaan ajamasta, mutta on hyvä tällaisissa käänteissä tehdä muistutuksia ja niistä taas aikanaan huomauttaa.

Suomen köyhälistö tässäkin kysymyksessä on aina käsittänyt tärkeimmäksi tehtäväkseen venäläisen taantumuksen jyrkän ja johdonmu-

kaisen vastustamisen. Se on aina nähnyt siinä osan siitä luokkataistelusta, jota köyhälistö on pakotettu käymään valtaan pyrkiessään. Meidän porvaristommeakin kulutettuaan vuosia otollista aikaa on nähnyt taas itsensä pakotetuksi ryhtymään jyrkkään ja johdonmukaiseen taisteluun Suomen oikeuksien puolesta. Ja tänäpäivänä saa Venäjän virkavalta taas nähdä edessään Suomen kansan kokonaisena, nähdä sen sellaisena kuin se todella on, selväpiirteisenä ja järkkymättömänä kalliimpien oikeuksiensa puolustajana. Mutta mitäpä eduskunta muuta voisikaan tehdä, jos se tahtoo täyttää sen kansamme vaatimukset, joka meidät on tänne lähettänyt, sillä Suomen kansalla ei ole eikä voi olla tässä kysymyksessä muuta, kuin yksi ainoa mielipide ja se on selvä. Jokainen kansan edustaja, joka tällä kertaa ja tässä tilaisuudessa ryhtyisi joltain tinkimään meidän oikeuksistamme, niin minä uskallan vakuuttaa, että hän ei ole siveellisesti oikeutettu esiintymään kansan edustajana eikä tulkitse silloin kansan mieltä.

Samalla, kun eduskunta tällä kertaa hylkää esityksen ja kieltäytyy luopumasta oikeuksistaan ja antamasta lausuntoa ministerineuvoston ehdotuksesta, katson minä velvollisuudekseni lausua, että eduskunta paraiten osaa oikeaan silloin, kun se vetoaa juuri Venäjän jalomieliseen kansaan, siihen kansaan, joka kaikkein enimmäkseen on kärsinyt tämän virkavaltaisen hallitusjärjestelmän ikeen alla. Tämä kansa, joka sielunsa pohjasta ikävöi vapautta ja tahtoo saada niitä oikeuksiaan, joita ilman ei sekään voi elää eikä kukoistaa, se varmaankin tällä kertaa ymmärtää meitä kaikkein paraiten. Minä olenkin täydellisesti vakuutettu siitä että Venäjän kansa ei tahdo Suomen kansalle turmiota ja kuolemaa, vaan haluaisi nähdä meidänkin elävän omien lakiemme ja laitoksiemme suojassa samoin kuin heidän. Suomen ja Venäjän kansojen edut eivät ole toistensa kanssa ristiriidassa, vaan ovat ne täydellisesti sopusoinnussa. Yhteisenä vastustajana niin Venäjän kuin Suomenkin kansalaisilla on Venäjän taantumuksellinen ja virkavaltaisen hallitusmahti ja se järjestelmä, johon tämä perustuu. Venäjän ja Suomen kansojen etujen mukaista on kaikin voimin taistella tätä järjestelmää vastaan. Ja senjälkeen kuin tämä järjestelmä aikansa eläneenä sortuu nousevan kansan vapauden tieltä, voidaan myöskin Suomen ja Venäjän väliset kysymykset turvalisesti ratkaista molempia kansoja tyydyttävällä tavalla. Sitä ennen se on mahdotonta.

Ja tältä paikalta tahdomme me vallanpitäjien päitten ylitse lähettää lämpimät tervehdykset sille kansalle, jonka kädestä me kerran uskomme saavamme takaisin kaikki ne oikeudet, mitkä meidän yhteiset sortajamme mahdollisesti kaikista vastustuksista huolimatta koko sivistyneen maailman silmien edessä tällä kertaa meiltä riistävät. (Vasemmalta: Hyvä, hyvä!).

Ed. I n g m a n: Kuta yksityiskohtaisemmin perehtyy siihen keisarikunnan ministeripresidentin ehdotukseen, joka on aiheuttanut perustuslakivaliokunnan esillä olevan mietinnön laatimisen, sitä selvemmin tulee mielestäni huomaamaan, kuinka läpeensä epähistoriallinen, huonossa mielessä doktrinäärinen koko se perustus on, jolla tämä ehdotus lepää. Me olemme tottuneet siihen katsantokantaan, että lakia on laadittava elämässä esiintyviä tarpeita varten, että yhteiskunnallisen ja valtiollisen elämän moninaiset olot ovat lakien kautta järjestettävät hyväksytyjen oikeusperiaatteiden mukaisiksi, ja että sentähden lakia laadittaessa elämän todelliset olot on tarkasti otettava huomioon. Mutta ministeripresidentin ehdotuksesta sanotaan sitä seuraavassa selityskirjelmässä aivan avoimesti, että se ei ole muuta kuin lainlaadintaohjelma, että tämän ohjelman hyväksyminen ei suinkaan merkitse ryhtymistä kaiken sen yksityiskohtien välittömään toimeenpanoon. Jos täydellä todella on tarkoitettu, mitä tässä lausutaan, niin ei olisi voinut selvemmin kuvata sitä koko ehdotuksen läpeensä teoreettista, todellisen elämän vaatimuksia halveksivaa luonnetta, joka muutenkin kaikkialla ehdotuksessa tulee näkyviin ja joka ilmeisesti johtuu siitä, että sen laatijoilla ei ole tarvis saada säädetyksi elämään soveltuvaa lakia, vaan joitakin enemmän tai vähemmän venytettäviä periaatteita.

Valiokunnan mietinnössä on laajasti osoitettu, kuinka selityskirjelmä, joka sisältää ehdotuksen perustelmat, aivan kysymättä sitä mitä todellisuudessa on tapahtunut, mitä asiakirjat todellisuudessa sanovat, mitä sadan vuoden aikana on lausuttu ja tehty, kuinka se kaikesta tästä välittämättä säätää ja määrää, mitä on saanut tapahtua, mitä on voinut tapahtua, kuinka asiakirjoja on luvallista ja sopivaa käsittää, minkälainen käsitys niistä taasen on «aivan aiheeton ja sopimaton» ja niin edespäin. En tiedä ennen valtiollisessa asiakirjassa tavanneeni näin, tahtoisin sanoa, naivista yritystä määrätä, mikä on saanut tapahtua ja miten tapahtunutta on luvallista

käsittää. En tunne tällaisista määräälemistä muuta kuin paavien kirjeistä. Kun olen lkenut tämän selityskirjelmän, niin on monasti johtunut mieleeni eräs paavin bulla 16-sataluvulta, jossa leimataan rikolliseksi kapinaksi pyhää istuinta vastaan sitä väitettä, että paavi olisi oikeutettu ratkaisemaan ainoastaan sitä kysymystä, onko joku mielipide oikea vai väärä, mutta että hän sitä vastoin ei olisi oikeutettu ratkaisemaan quaestionem facti, se on: kysymystä, onko joku asia tapahtunut niin tai näin. Selityskirjelmässä vallitsee aivan sama henki. Se julistaa historiaan nähden: silloin on voinut tapahtua vain tuo taikka tämä, joku historiallinen asiakirja voi sisältää vain sitä taikka tätä; ja tämän se julistaa aivan riippumatta siitä, mitä todellisesti on tapahtunut, mitä asiakirja todellisuudessa sisältää. Ajatusjuoksu selityskirjelmässä menee jotenkin tähän tapaan: Tosin on, sanotaan — ja sitä pidetään ilmeisesti valitettavana seikkana, — tosin on Aleksanteri I Porvoon valtiopäivillä vakuuttanut ja vahvistanut Suomelle sen perustuslait. Tosin on nyttemmin mahdoton kieltää, että nämä silloin vahvistetut perustuslait olivat 1772 vuoden hallitusmuoto ja 1789 vuoden yhdistys ja vakuuskirja. Tosin täytyy myöntää, että näissä perustuslaeissa säädetään, ettei hallitsija säätyjen tiedotta ja suostumuksetta saa tehdä uutta lakia tai kumota vanhaa; tosin niissä säädetään, että hallitsija ei saa ilman eduskunnan suostumuksetta määrätä sota-apuja, sotaväenottoja eikä uusia veroja, tosin niihin sisältyy se periaate, että maata on hallittava kotimaisten miesten avulla, ja niin edespäin. Mutta, tällainen on ajatusjuoksu, tämä ei voi koskea «tuota oleellista kysymystä Suomen suhteesta Venäjään». Jos Venäjän etu vaatii, silloin on hallitsija voinut kysymättä eduskunnan suostumusta säätää Suomelle minkä lain tahansa, hän voi panna sen kansan kannettavaksi mitkä verot tahansa, hallita sitä kenenkä kautta hän hyväksi näkee ja niin edespäin. Tavalliselle historiallisten tosiasiain käsittämislle näyttää aivan selvältä, että Aleksanteri I, kun hän vahvisti Suomen valtiosäännöksi Ruotsin silloiset perustuslait, nimenomaan ja peruttamattomasti tahtoi turvata tämän valloittamansa maan, jonka hän tahtoi sitoa valtakuntaansa sen oman edun siteillä ikuisiksi ajoiksi, juuri keisarikunnan valtiomuodolta, juuri keisarikunnan lainsäädännöltä, keisarikunnan veronotolta, keisarikunnan viranomaisilta ja niin edespäin. Ja hän tahtoi tehdä tämän sen tähden, että hän havaitsi, että kaikki tämä ei

soveltunut Suomen sivistykseen, tapoihin ja henkeen. Mutta selityskirjelmä ilmoittaa, että hän ei ole voinut tehdä sitä, minkä historia todistaa että hän on tehnyt. Se julistaa, että hänen vahvistamansa lait eivät voi koskea Suomen suhdetta Venäjään, jonka ne kumminkin oleelliselta osalta ratkaisevat. Ja edelleen: kaikki Venäjän hallitsijat keisari Aleksanteri I:n jälkeen ovat samalla tavoin kuin hän valtaistuimelle noustessaan mitä juhlallisimmin vahvistaneet Suomen valtiostonnon ja perustuslait, mutta — niin julistaa selityskirjelmä — on aivan aiheetonta ja sopimatonta antaa näille hallitsijoiden juhlallisille julistuskirjoille »jonkunlaisen velvoittavan asiakirjan merkitys». Tällaista historiallisten tapausten, historiallisten asiakirjain oikaisemista määrätyn doktriinin mukaan, sitä on se historiallinen ja juriidinen selvittely, jommoista selityskirjelmä tarjoo, alusta loppuun asti.

Kun historiaa, sitä mitä on tehty ja mikä on tapahtunut, tällä lailla oikaistaan määrätyn doktriinin mukaan, niin luonnollisesti ei kukaan enää ihmettele että itse varsinainen ohjelma, taikka oikeimmin sanoen ne perusteet, joille ohjelma nojaa, myöskin lepää epähistoriallisella, doktriinisella perustalla ja välittää tuiki vähän siitä, millaiset olot todellisuudessa tässä maailmassa ovat.

Yksi niitä peruskäsitteitä, jotka muodostavat ne Arkimedeksen pisteet, joihin nojaamalla selityskirjelmässä maailmaa yritetään siirtää paikoiltaan, on suvereniteettikäsite. Jo selityskirjelmän 2 sivulla luetaan: »useiden veristen sotien hinnalla on Venäjä, vakaannutettuaan valtansa Suomessa, saanut tähän maahan ylivaltiuden, suvereniteetin, joka juriidisesti on kieltämätön ja laajuudeltaan rajoittamaton». Ja läpikäyvä perusajatuksena, tahtoisin sanoa perusdogmina, koko kirjelmässä on se että Venäjä voi tehdä Suomessa mitä tahansa, koska Venäjällä on suvereniteetti tähän maahan. Suomen puolelta nyt ei tietysti kielletä Venäjän suvereniteettia. Mutta me väitämme historiallisten tosiasiaiden ja asiakirjain perusteella että tämä suvereniteetti on rajoitettu. Se on tullut rajoitetuksi sen kautta että Venäjän valtiovalloin omistaja, kun hän otti Suomen haltuunsa, mitä selvimmän ja juhlallisimmin rajoitti sen, ja koska hänellä myöskin oli valta ja oikeus tehdä niin. Ja me väitämme edelleenkin, että muuallakin maailmassa tosiallisesti on olemassa rajoitettua suvereniteettia, että siis suvereniteettikäsitteeseen ei suinkaan kuulu

että se ei voisi olla rajoitettu, ja että siis suvereniteetin laajuus ja luonto ovat kussakin erikoistapauksessa punnittavat historiallisten tosilojen ja asiakirjain perusteella. Mutta selityskirjelmä lähtee siitä todistamattomasta väärästä väitteestä että suvereniteettiin kuuluu, että se on rajoittamaton, ja tästä se sitte tekee johtopäätöksensä siihen nähden, mitä Venäjä Suomessa saa ja voi tehdä.

Toinen peruskäsite, joka muodostetaan yhtään välittämättä siitä, mitä todellisuus, historia ja asiakirjat sisältävät, on käsite »Suomen sisäiset asiat». Venäjän nykyisissä perustuslaeissa 23 päivästä huhtikuuta 1906 säädetään 2 artiklassa: »Suomen Suuriruhtinaskunta, joka on erottamaton osa Venäjän valtakuntaa, hallitaan sen sisäisissä asioissa erityisten laitosten kautta erityisen lainsäädännön perusteella». Nyt selityskirjelmäkin huomaa että tämä artikla ei ole voinut uudestaan järjestää Suomen suhdetta Venäjään, vaan että se ainoastaan voi konstateerata, minkälainen tämä suhde on niiden peruskirjain mukaan, jotka tämän suhteen määrittelevät. Luulisi niin ollen selviöksi, aksioomiksi, ettei voida ja ja ettei koetettaisikaan määritellä käsitettä »Suomen sisäiset asiat» muuten kuin juuri näiden peruskirjain avulla. Tämä pitäisi olla sitä ilmeisempää, koska keisari Aleksanteri I itse Porvoon valtiopäiviä lopettaessaan käytti muun muassa juuri tätä lausetapaa määritelläkseen sen uuden aseman, minkä Suomi silloin oli saavuttanut. Hän nimittäin niikuin tunnnettua silloin lausui, että hän oli niittävä parhaan tuloksen huolenpidostaan, kun hän saisi nähdä tämän kansan onnellisena, vieraiden hyökkäysten sitä häiritsemättä, »vapaina sisäisissä asioissaan» ryhtyen lakien ja tapojen suojassa maanviljelykseen ja muihin luvallisiin elinkeinoammatteihin, todistavan oikeiksi hänen tarkoituksensa ja siunaavan kohtaloansa.

Kysymys siitä, mitä käsite »vapaa sisäisissä asioissaan» sisältää, toisin sanoen sen itsenäisyyden laajuus ja luonne, mikä on Suomelle taattu, se on siis ennen muuta ratkaistava juuri Porvoon valtiopäivillä syntyneiden asiakirjain perusteella eikä sitä millään muulla perusteella voida ratkaista. Mutta selityskirjelmälle on tällainen menettely aivan soveltumaton. Se käy aivan mielivaltaisesti kysymättä vähääkään, mitä historialliset asiakirjat ja oikeuslähteet sanovat, dekreteeraamaan, mitä käsite Suomen sisäiset asiat saa merkitä, millainen tämän käsitteen määrittely on luvallinen ja sopiva.

Ja määrittelyn ovat selityskirjelmän laatijat helposti keksineet. Suomen sisäiset asiat ovat ne, jotka eivät millään tavalla koske koko valtakunnan etua. Selityskirjelmässä lausutaan: kuinka laajaksi niiden — se on Suomen sisäisten asiain — piiri vedetäänkin, on täysin selvää, ettei missään tapauksessa Suomen valtiopäivillä eikä millään muullakaan laitoksella voi olla ratkaisevaa ääntä yleisvaltakunnallisissa, se on koko valtakuntaa koskevissa asioissa. Kun tämä lauselmä vapautetaan siitä kierosta muodosta, missä se esiintyy, se tietää sitä, että jos joillakin Suomen asioilla voidaan katsoa olevan merkitystä koko valtakunnalle, se ei voi, ei saa, huolimatta aivan siitä mitä positiivisen lain kautta on säädetty, kuulua käsitteeseen Suomen sisäiset asiat, siihen ei voi, ei saa, Suomen lainsäädännöllä tai muulla laitoksella olla mitään päättäväisvaltaa. Ei tiedä tavatessaan tällaisen määrittelyn, mitä ihmetellä enemmän, sitäkö vapautusta kaikesta raelisuudesta, niin historiallisesta kuin oikeudellisestakin, joka siinä ilmenee, vaiko sitä naivisuutta, millä määrittelyn keksijät luulevat syrjäyttäneensä historian todistukset heitä vastaan. Luulisi kuitenkin keksinnön tekijäin tyytyväisyyden jonkun verran hämmentyvän aavistuksen kautta siitä, että näin helposti keksitty määrittely, paitsi että se on risti riidassa historian kanssa, ei käytännössä kelpaa yhtään mihinkään. Sen näkee jos koettaa hetkeksikin asettua tämän määrittelyn keksijäin kannalle. He vakuuttavat ja yhä uudestaan vakuuttavat, että Suomella on laaja sisällinen itsehallinto. Tämä sisällinen itsehallinto käsittää »Suomen sisäiset asiat» ja se tapahtuu erityisten laitosten kautta, erityisen lainsäädännön perusteella. Suomen sisäiset asiat taasen ovat kaikki ne, jotka eivät mitenkään koske valtakunnan etua. Mutta kun nyt edelleen asettuu selityskirjelmän kannalle, täytyy kysyä, onko sitten luvallista ja sopivaa väittää, että yhdellä valtakunnan eroittamattomalla osalla on sellaisia asioita, jotka eivät millään tavoin koske valtakuntaa kokonaisuudessaan? Onko toisin sanoin valtakunnalle kokonaisuudessaan yhdentekevä ainoakaan asia, joka koskee valtakunnan erottamatonta osaa? Onhan venäläiseltä taholta usein tuotu esiin, juuri samalta taholta, mistä tämä selityskirjelmä on lähtenyt, että kaikki Suomen asiat tavallaan koskevat myöskin koko valtakuntaa. Tästä pitäisi nyt kuitenkin käydä selville kuinka täydellisesti kelvoton selityskirjelmässä annettu Suomen sisäisten asiain määrittely on. Se ei

auta vähimmässäkään määrässä sen kysymyksen selvittelyä, jota se on tarkoitettu ratkaisemaan. Se johtaa yksinkertaisesti siihen että Suomi nauttii laajan itsenäisyyden sisäisissä asioissa, mutta että näitä sisäisiä asioita ei ensinkään ole olemassa. Tällainen määrittely on osaltaan todistus siitä, millaisiin järjestömyyksiin joudutaan, kun käydään oikaisemaan historiaa erityistä tarkotusta varten laadittujen teorioiden mukaan.

Samanlaista epähistoriallista doktrinismia tapaa mietinnössä läpeensä kaikissa yksityiskohdissa. Sitä luonnetta on esimerkiksi väite ettei ole mitenkään epäiltävissä että valtakunnan perustuslait ovat noudatettavat Suomessa, vaikka ei niitä Suomessa ole koskaan julautu. Tämä nimittäin selityskirjelmän mukaan johdetaan itse sen suhteen luonteesta, joka on olemassa keisarikunnan ja Suomen suuriruhtinaskunnan välillä. On vain merkillistä, ettei tätäkään, niinkuin selityskirjelmä sanoo, »ei mitenkään epäiltävissä» olevaa seikkaa ole keksitty aikaisemmin kuin vasta helmikuun manifestia valmistettaessa 1899.

Täydessä räikeydessään esiintyy tämä epähistoriallinen doktrinismi, kun selityskirjelmän on puolustaminen sitä käsitystä, että siihen lainsäädäntötoimeen, jonka kautta nyt säädettyväksi ehdotettu laki on saatava aikaan, ei vaadita Suomen eduskunnan suostumusta, vaan että se on aivan riippumatta siitä, mitä eduskunta päättää, aikaansaattava keisarikunnan nykyistä lainsäädäntötietä. On myönnettävä että tehtävä tässä ei ole ollut selityskirjelmän laatijoille helppo. Lakiehdotus tarkoittaa, niinkuin tunnettu niin sanotun »yleisen lainsäädäntöjärjestyksen aikaansaamista, jonka kautta eräät selityskirjelmän mukaan Suomelle ja Keisarikunnalle yhteiset asiat olisivat ratkaistavat». Luulisi nyt että tällaiseen tehtävään sisältyisi se tunnustus, että sellaista järjestystä ei vielä ole olemassa. Mutta selityskirjelmä todistaa rohkeasti, että se lainsäädäntömenettely, jonka luomista ehdotus tarkoittaa, jo on olemassa ja että se vain kaipaa, että sitä jonkun verran mukautetaan Suomen paikallisten olojen mukaan. Todistukseksi tähän vedotaan keisarikunnan perustuslakien 1906 vuoden painoksen pykälään 7 ja 86, joissa on säädetty, ettei mikään uusi laki keisarikunnassa voi syntyä muuta kuin valtakunnanduumin ja valtakunnanneuvoston hyväksymänä. Nyt on kumminkin venäläiseltä taholta aivan selvästi osotettu että on vallan väärin soveltaa näitä lakikohtia senlaatuisiin kysymyksiin kuin nyt

puheenaoleva. Niinkuin mietinnössäkin huomautetaan, on mainitsemani määräys otettu keisarikunnan perustuslakiin armollisesta julistuskirjasta helmikuun 20 päivästä 1906 (vanhaa lukua). Mutta tämä julistuskirja tarkoitti yksistään keisarikuntaa eikä Suomea. Puheenaoleva määräys tarkoitti siis lainsäädäntöjärjestystä yksin keisarikunnassa eikä Suomessa. Tämä näkyy aivan selvästi siitäkin, että julistuskirjassa nimenomaan lausutaan että hallitsija on aikoinaan antava asianomaiset osoitukset siitä, missä järjestyksessä keisarikunnalle ja Suomelle yhteiset lakiehdotukset ovat käsiteltävät. — Ei ole selityskirjelmässä tässä edes voitu vedota Saksan valtakuntaan, jossa selityskirjelmän todistuksen mukaan kuitenkin »valtiomiehet ja lainoppineet nojautuen Saksan kansan suuren enemmistön myötätuntoisuuteen ovat käytännössä loistavasti toteuttaneet periaatteen yleisen lainsäädännön vallitsevasta asemasta paikallisen lainsäädännön rinnalla valtakunnallisen yhteyden vankaksi tueksi sille vihamielistä partikularismia vastaan». Sillä Saksan valtakunnan valtiosäännön hyväksyivät aikoinaan, niinkuin tunnettua, kaikki Saksan valtakuntaan liittyneitten maitten lainsäädäntölaitokset perustuslakien mukaisessa järjestyksessä. — Mutta nämä tosiasiat eivät saa selityskirjelmän laatijoita hetkeksikään epäilemään doktriininsa pätevyyttä. Väärän keisarikunnan perustuslakien tulkinnan nojalla ja vedoten eräisiin viime aikojen lainvastaisiin määräyksiin, he ilmoittavat, että tuskin voi olla epäilystä siitä, että meillä on valmis koneisto niitten Suomea koskevien lakien säätämistä varten, joilla on yleisvaltakunnallinen merkitys.

On luonnollista, että asiakirja, joka asettuu tällaiselle doktriinäärisele kannalle, mieluummin vaitiollen sivuuttaa sille epäemukavat historialliset asiakirjat ja tosiasiat. Turhaan etsii sentähän selityskirjelmästä useita asiakirjoja, joilla tässä kuitenkin olisi huomattava merkitys. Niinpä etsii siitä turhaan armollista manifestia 21 päivästä helmikuuta 1816; edelleen 1869 vuoden valtiopäiväjärjestyksen vahvistusta, jossa hallitsija pidättää itsellensä oikeutensa »semmoisena, kuin se hallitusmuodossa 21 päivästä elokuuta 1772 sekä yhdistys- ja vakuutus-kirjassa 21 päivästä helmikuuta ja 3 päivästä huhtikuuta 1789 on vakuutettu ja ei ole selvillä sanoilla tullut edelläseisovassa valtiopäiväjärjestyksessä muutetuksi»; edelleen nykyisen, 20 päivänä heinäkuuta 1906 — siis Venäjän perustuslakien 1906 vuoden painoksen jälkeen

— vahvistetun valtiopäiväjärjestyksen loppusäännöstä, jonka mukaan »tämä valtiopäiväjärjestys — — — pitää kaikilta osiltaan oleman peruuttamattomana perustuslakina, kunnes Suomen hallitsija ja eduskunta sen yhtäpitävällä päätöksellä muuttavat tai kumoavat», ynnä muuta; puhumattakaan siitä, että siellä löytäisi sellaisia asiakirjoja kuin Aleksanteri II:n puhe 1863 vuoden valtiopäivien avajaisissa, jossa hän lausuu pysyvänsä lujana siinä »perustuslaillisesti rajoitetussa ruhtinaan vallan periaatteessa, joka on Suomen kansan tapoihin juurtunut ja jonka ilmauksena kaikki sen laitokset ja lait ovat», tahi saman hallitsijan joulukuun 19 päivänä 1864 vahvistamaa johtosääntöä sille komitealle, jonka hän oli asettanut valmistamaan ehdotusta uudeksi hallitusmuodoksi ja uudeksi valtiopäiväjärjestykseksi.

Osoitteeksi siitä pikkumaisesta tarkkuudesta, millä epämukavien todistuskappalten esittämistä on vältetty, mainittakoon, että vaikka selityskirjelmä useamman kerran puhuu Tagantsewin komiteasta ja erittäin sen suomalaisten jäsenten ehdotuksista, — minä jätän tässä yhteydessä sanomatta, missä määrässä totuuden kanssa yhtäpitävä esitys selityskirjelmässä tällöin on —, niin tarkasti salataan se kanta, jolle kaikki tämän komitean venäläiset jäsenet — kahta lukuunottamatta — pääasiassa asettuivat. Tunnettua nimittäin on, että he lausuiivat, että Suomessa voimassa olevien perustuslakien mukaan on Suomea koskevien lainsäädännösten laatimiseen nähden pidettävä yleisenä sääntönä, että ne ovat annettavat erityistä suomalaista lainsäädäntötietä, riippuen lakien eri laadusta joko säätylakeina tai hallinnollisina asetuksina, ja että sentähden ehdotetut poikkeukset tästä yleisestä säännöstä, ne kun muuttavat perustuslakia, juriidilliselta kannalta katsoen saattavat saada lainvoiman Suomessa ainoastaan siinä tapauksessa, että ne hyväksytään sillä tavoin, kuin valtiopäiväjärjestys säätää. Ja edelleen lausuiivat samat komitean jäsenet, että koska ehdotettu luettelo yleisen valtakunnallisen lainsäädännön piiriin kuuluvista asioista, jotka asiat koskettelevat oleellisia paikallisia etuja, epäilemättä tulisi supistamaan Suomen valtiopäivien oikeutta, mitä tulee valtiopäivien oikeuteen olla osallisena paikallisessa lainsäädännössä, niin voidaan nähtävästi sellainen asetus antaa ainoastaan säätyjen suostumuksella. Niin ollen mainitun komitean venäläiset jäsenet pitivät — herra Sergejewskiä ja Borodkinia lukuun ottamatta —

tarkoituksenmukaisena, että ehdotus lainsäädäntötoimenpiteeksi, jonka kautta luettelaisiin keisarikunnalle ja Suomelle yhteiset lait, oli annettava Suomen valtiopäiville päätöksen tekemistä varten sillä tavoin, kuin valtiopäiväjärjestyksessä säädetään. Selityskirjelmä karttaa sanallakaan mainitsemasta näitä epäilemättä selityskirjelmän katsantotavan mukaan aivan sopimattomia, ehkäpä luvattomiakin mielipiteitä.

Kun esitetään ehdotus sellainen kuin keisarikunnan ministeripresidentin puheenaoleva, ehdotus, joka kaikkialla sivistyneessä maailmassa on herättänyt tuskallista huomiota siinä ilmenevän oikeuden suvereenisen halveksimisen kautta, niin odottaisi, että sitä seuraavassa selityskirjelmässä voimakkaasti tuotaisiin esiin ne käytännölliset syyt, jotka ehdotuksen laatijain mielestä pakottavat keisarikuntaa ryhtymään tällaisiin aivan poikkeuksellisiin toimenpiteisiin. Luulisi toisinsanoen esitettävän, miksi Venäjän on pakko luopua siitä järjestelmästä, jonka keisari Aleksanteri I perusti Suomen lainsäädäntöön ja hallitukseen nähden, jota hänen korkeat seuraajansa valtaistuimella vuosisadan aikana ovat pitäneet voimassa ja monessa suhteessa kehittäneet, ja jota me suomalaiset tunnetusti puolustamme kansallisen elämämme ja kehityksemme välttämättömänä elinehtona. Luulisi keisarikunnan hallituksen olevan pakko tehdä tämä ei ainoastaan sivistyneen maailman tähden, jonka myötätuntisuus ei lopultakaan liene sille vallan arvoton, vaan myös oman kansanedustuksensa tähden, jonka ei tahtoisu luulla lainautuvan välikappaleeksi sellaiseen kansanvapauden polkemiseen, kuin tässä ehdotettu, ellei sille selvästi ja riittävästi todisteta, että tällainen poikkeuksellinen toimenpide on Venäjän valtakunnan menestyksen tähden välttämätön. Mutta tuskin missään ilmenee selityskirjelmän doktrinaarisuus ja dogmaattisuus niin räikeästi kuin tässä. Yrittämättä millään tavoin tosiasioilla perustella väitteitään julistaa se vaan yksinkertaisesti, että sen puolustama menettely tarkoittaa vain »Venäjän luovuttamattomien oikeuksien ja elinotujen turvaamista suomalaisessa rajamaassa». Ja saamme tietää hämmästyksellemme, että suomalaiset ovat erittäinkin sitten viime vuosisadan keskivaiheen eristyneet Venäjästä, vieläpä semmoisella tavalla, joka uhkaa ei ainoastaan Venäjän arvoa, oikeuksia ja etuja, vaan myöskin sen eheyttä. Ja tueksi tälle hämmästyttävälle väitteelle esitetään, että suomalaiset viime vuosisadan 60-luvun

keskipaikoilta alkaen ovat alkaneet esittää ehdotuksia erityiseksi hallitusmuodoksi Suomen suuriruhtinamaanmaalle ynnä muuta selaista. Tällöin kuitenkin unohdetaan kertoa, että viime mainittuun toimenpiteeseen ryhdyttiin keisari Aleksanteri II käskystä ja hänen vahvistamansa ohjelman mukaan, mikä ohjelma sisälsi kaikkea muuta kuin sitä, mitä kertomalla selityskirjelmän laatija nyt koettaa pelotella niitä, jotka eivät asiata tunne.

Kuitenkin olisivat selityskirjelmän laatijat epäilemättä voineet oppia paljon tarkastamalla Suomen ja keisarikunnan välien kehitystä viime vuosisadalla, ja siitä saada terveellisen ja tarpeellisen ohjauksen siihen, miten Venäjän arvoa, oikeuksia ja etuja paraiten tässä maassa voidaan valvoa. Mutta silloin olisi tulos heidän toimestaan aivan varmasti tullut toisenlaiseksi, kuin miksi se nyt on tullut.

Keisari Aleksanteri I on lausunut, että häntä, kun hän vahvisti ja vakuutti Suomen Valtiosäännön ja lait, johti tietoisuus siitä, että tämä valtiosääntö ja nämä lait olivat soveltuvia Suomen kansan tapoihin, sivistykseen ja henkeen, ja että ne sellaisina ammoisista ajoista olivat olleet tämän kansan yhteiskunnallisen vapauden ja laitosten perustuksena. Sadan vuoden kehitys on selvästi osoittanut, että jalon keisarin huolenpito verisen sodan kautta hänen valtikansa alaiseksi saatetun Suomen kansan rauhallisesta kehityksestä samalla pohjalla, saman vapaan yhteiskuntajärjestyksen turvissa, jossa tämän kansan siihenastinen kehitys oli tapahtunut, on kantanut runsaita hedelmiä. Lakiansa turvissa on Suomen kansa viimekuluneena vuosisatana kehittänyt omaa sivistystänsä ja yhteiskunnallista järjestystänsä oman henkensä vaatimusten mukaisesti ja myös huomattavassa määrin parantanut taloudellisen toimeentulonsa edellytyksiä. Huolimatta niistä monessa suhteessa epäsuotuisista oloista, joissa Suomen kansa elää on se voinut saavuttaa aseman, joskin vaatimattoman, sivistyskansojen keskuudessa.

Nyt on kuitenkin kyllä jokaiselle selvää, että jos keisari Aleksanteri I laskema perustus Suomen kansan vastaiselle kehitykselle erotamattomassa yhteydessä keisarikunnan kanssa olisi kuluneen vuosisadan aikana osottautunut valtakunnan kokonaisuudelle haitalliseksi tai vaaralliseksi, niin kysymystä näiden perusteiden muuttamisesta ei ajanpitkään olisi voitu välttää. Selityskirjelmä nyt väittää niin tapahtuneen. Mutta niinkuin on nähty, se si

sitä todista eikä sitä voikaan todistaa. Päinvastoin on aivan varmaa, että siteet keisarikunnan ja Suomen välillä ovat viime vuosisadalla suuresti vahvistuneet. Tosin ei ole syntynyt mitään keisarikunnan ja Suomen kansallisuuksien, heidän sivistyksensä ja yhteiskuntajärjestyksensä yhteensulautumista, mutta selityskirjelmässä juhlallisesti vakuutetaan, ettei mitään sellaista nytkään pidetä valtakunnan edun vuoksi välttämättömänä. Mutta sitävastoin on aivan ilmeistä, että se vuosisatojen historiallisiin oloihin perustuva jyrkkä vastakkaisuus, joka viime vuosisadan alussa erotti toisistaan Venäjän ja Suomen kansat, on jo viime kuluneen vuosisadan aikana suuresti lieventynyt, ellei kokonaan hävinnyt. Siihen on, aivan päinvastoin kuin selityskirjelmässä väitetään, erittäin vaikuttanut se laajennettu kehitysmahdollisuus, joka useilla yhteiskunnallisen ja kansallisen elämän aloilla sitten viime vuosisadan 60-luvun on myönnetty kansallemme. Selityskirjelmä koettaa tehdä luultavaksi, että kansallemme silloin jalomielisesti avattu mahdollisuus entistä vapaammin kehittyä oman luonteensa mukaan olisi ollut omiaan erottamaan Suomen Venäjästä. Niin ei ole ollut asianlaita; päinvastoin on täten kansallemme sen korkeiden hallitsijain puolelta osotettu luottamus ollut omiaan suuresti vahvistamaan niitä siteitä, jotka yhdistävät Suomen keisarikuntaan. Kiitollisuutensa sille suodusta tilaisuudesta vapaampaan kehitykseen on kansamme usein tuonut julki. Ei suinkaan ilman syytä on nykyinen korkea hallitsijamme, vahvistaessaan hallitusistuimelle astuessaan maamme valtiosäännön ja perustuslain, armollisessa kirjelmässä lausunut tehneensä sen sydämellisellä mielihyvällä muistaessaan tämän maan asujanten moninaisia järkähtämättömän uskollisuuden ja kiitollisuuden osoituksia hallitsijoitansa kohtaan, jotka aina ovat pitäneet hellää huolta heidän parhaastaan.

Tällainen oli kehitys viime vuosisadan aikana, niin kauvan kuin Venäjän hallitus toimisaa Suomessa pysyi sillä pohjalla, jonka Aleksanteri I oli laskenut. Suomalaisen yritykset kehittää yhteiskunnallisen, henkisen ja taloudellisen elämänsä muotoja ja välineitä eivät suinkaan johtuneet separatismista. Niissä ilmeni vain jokaiselle sivistyskansalle ominaista, kiitettävää eikä suinkaan moitittavaa pyrkimystä elämänsä muotojen ja edellytysten parantamiseen. Siinä väitöksessä, että Suomen eristäminen silloin olisi saanut vauhtia, on yhtä paljon perää kuin jos väitettäisiin, että Englanti

yhä laajentamalla ja kehittämällä siirtomaitensa autonomiaa antaa vauhtia niiden eristymiselle valtakunnasta. Selityskirjelmän laatijat eivät näy käsittävän, että löytyy lujempia siteitä, jotka toisiinsa liittävät suuren valtakunnan eri osat kuin samassa kaavassa valetut yhteiskuntamuodot. Ja kuitenkin luulisi kokemuksen riittävästi osoittaneen, että missä suuressa valtakunnassa elää kansoja, joilla on erilainen sivistys, eri uskonnollinen katsantokanta, eri kieli, erilainen menneisyys, yritykset valaa niiden elämä mahdollisimman yhtäläisiin muotoihin on varmin keino, millä särjetään valtakunnan yhteys ja millä saadaan kansallisuudet keskinäiseen ristiriitaan. Kokemus Suomessa vuodelta 1899 alkaen ansaitisi tässä suhteessa myöskin huomiota sillä luulisi selityskirjelmän laatijain itsensäkin huomaavan, että ne toimet, joihin täällä kenraalikuvernööri Bobrikoffin aikana ryhdyttiin, eivät lähentäneet Suomea keisarikuntaan vaan päinvastoin.

Siitä tuskin liioin voi olla epäilemistä, että yritykset toteuttaa nyt esillä olevaa ehdotusta eivät tule lähentämään Suomea keisarikuntaan, vaan tulevat vaikuttamaan aivan päinvastaiseen suuntaan. Sillä Suomen kansa ei voi muuta nähdä, kuin että siirtyminen pois siltä Suomen kansan tapoihin, sivistykseen ja henkeen soveltuvalta perustalta, jonka keisari Aleksanteri I jalomielisesti laski Suomen kansan kehitykselle Venäjän valtakunnan erottamattomana osana, tulee vaikeuttamaan, ehkäpä kokonaan pysäyttämään sen kehityksen, joka kansamme tarpeita vastaavien lakien turvissa on täällä alkanut. Huolenpito mahdollisuuden säilyttämisestä kansamme nykyiselle ja tuleville sukupolville kehitykseen niiden lakien ja lahjojen mukaisesti, mitkä kansojen Herra Suomenkin kansan henkeen on laskenut niiden tehtävien täyttämiseksi, jotka tämäkin kansa on velvollinen osaltaan ihmiskunnan kehityksessä suorittamaan, tämä tekee kansallemme, sen nykyiselle sukupolvelle niinkuin toivottavasti sen tulevillekin, mahdottomaksi luopua vaatimasta sitä, mikä on tämän kansan kehityksen perusedellytys: kansan tapoihin, sivistykseen ja henkeen soveltuva valtiosääntö ja siihen perustuvat lait.

Selityskirjelmä kyllä jyrkästi torjuu käsityksen, että nyt tarkoitettaisiin suomalaisten epäkansallistuttamista tai heidän kulttuurinsa sortamista ja siinä sanotaan, että kaikki sellaiset tulkittamiset ovat vääriä ja tarkoituksellisia. Tämä väite sisältää myöskin samanlaista pe-

rusteetonta ja kaiken todellisuuden kanssa ristiriidassa olevaa doktrinismia, joka ei Suomessa saavuta mitään luottamusta. Oli nyt tarkoitus mikä tahansa, siitä ei kannata riidellä. Meidän kokemuksemme todellisuudesta on, että kansa voi vapaasti kehittyä ja edistyä ainoastaan sen tapoihin, sivistykseen ja henkeen soveltuvien lakien turvissa. Mutta sellaisia lakeja ei pysty Suomelle laatimaan toisen kansallisuuden edustajat, eivät sittenkään, vaikka jokunen suomalainen lisättäisiin heidän joukkoonsa.

Tulos siitä doktrinismistä, johon edellä olen viitannut, on ollut se että on syntynyt lakiehdotus, joka kaikessa on hyvän lain täydellinen irvikuva. On tietysti mahdotonta käydä tässä kohta kohdalta todistamaan tätä, mutta pyydän kuitenkin tehdä pari huomautusta.

Lakiehdotuksen mukaan olisi siirrettävä suuri määrä tärkeitä asioita, jotka tähän asti laillisesti ovat kuuluneet Suomen lainsäädännön piiriin, siitä pois, ja ne tulisivat ratkaistaviksi niin sanotun yleisen lainsäädännön määräämässä järjestyksessä. Suomalainen lainsäädäntö ei saisi enää koskea näihin asioihin muulla tavalla, kuin että Suomen lainsäädäntölaitokset antaisivat niistä lasuntoja, milloin vaaditaan. Ehdotuksen 6:n artiklan mukaan voisivat tosin Suomen kenraalikuvernöörit sekä keisarillinen senaatti, saatuaan luvan Keisarikunnalta Majesteetilta, tehdä ehdotuksia myös sellaisten Suomea koskevien lakien ja asetusten antamisesta, joilla on yleisvaltakunnallinen merkitys. Mutta kaikki nämät, samoin kuin nekin aloitteet, joita keisarikunnan hallitus- ja lainsäädäntölaitokset tulisivat tekemään Suomen asiassa, joutuisivat sitte keisarikunnan laitosten tarkastettaviksi ja ratkaistaviksi. Sen kokemuksen perusteella, mikä parin vuoden aikana on ollut tuloksista keisarikunnan ministerineuvoston sekaantumisesta Suomen asioihin, odotamme me Suomessa tällaisesta keisarikunnan laitosten toiminnasta Suomen asioissa suurta vahinkoa ja haittaa rauhalliselle kehitykselle maassa. Onhan jo monasti ollut pakko huomauttaa, millaisia tuloksia mainitusta ministerineuvoston sekaantumisesta on ollut: kuinka hallitsijan aikaisemmin antamia armollisia esityksiä on ministerineuvostossa ehdotettu sittemmin hyljättäväksi, kuinka hallitsijan myöntämiä määrärahoja on pyyhitty, kuinka hallitsijan antamia käskyjä on peruutettu ja muuta sellaista. Ja kaikki tämä on tapahtunut, vaikka on ollut kysymyksessä suhteellisesti yksinkertaisia asioita ja niitä on ollut käsittele-

mässä ministerineuvosto, jolla joka tapauksessa pitäisi olla mahdollisuutta hankkia itselleen selvitystä niistä. Syytä kysytään täällä levottomasti, millainen sekasotku ja sekasorto onkaan syntyvä, jos keisarikunnasta päin ruvetaan ratkaisemaan niitä arkaluotoisia, kansan elämään syvästi koskevia lainsäädäntöasioita, joita ehdotuksen 3:n artiklan 17:ssä kohdassa luetellaan ja joita vielä voidaan rajattomasti lisätä.

Ja jos taas — haluaisin sanoa — niin onnellisesti kävisi, että keisarikunnan hallitus ja lainsäädäntölaitokset puuttuvan ajan ja asian tuntemuksen takia eivät kävisikään käyttämään niille myönnettäväksi ehdotettua valtaa Suomen asioissa, niin olisi luonnollisesti se seisahtus lainsäädäntötyössä useissa tärkeissä asioissa, joka syntyisi sen johdosta, ettei Suomen lainsäädäntöorganit saisi niihin puuttua, turmiollinen, sillä — tässä voin käyttää selityskirjelmän sanoja — »kansojen elämä ei siedä liikkumattomuutta ja seisahtusta, vaan vaatii säännöllistä ja tarkoituksenmukaista kehitystä». Mutta Suomen kansan pitäisi selityskirjelmän käsityksen mukaan tyytyväisyydellä, ehkä kiittolisuudellakin nähdä itsensä asetettavan tämän alternatiivin eteen: joko saada elämänsä soveltumattomia ja kehitykselleen vahingollisia lakeja sen tärkeimmissä asioissa tai tyytyä täydelliseen seisahtukseen lainsäädännössään.

Mieli käy sitä katkerammaksi tarkastellessa tällaista kokonaisuutta kansakunnalle turmiota uhkaavaa ehdotusta, kun on, niinkuin minä olen, vakuutettu siitä, että valtakunnan todellisia, oikeutettuja etuja voidaan aivan tyydyttävästi ja riittävästi valvoa Suomessa tarvitsematta tehdä tällaista hävityssuunnitelmaa kansan tulevaisuutta vastaan. On monta kertaa jo ennen huomautettu, että silloin, kun laillisessa järjestyksessä on esitetty Suomen valtiopäivien hyväksyttäväksi ehdotuksia, jotka valtakunnan edun nimessä on katsottu välttämättömiksi, valtiopäivät eivät ole kieltäytyneet niistä hyväksymästä. Oikea ja suora tie niiden vaikeuksien ja ristiriitojen ratkaisemiseksi, jotka nykyään ovat vireillä, olisi epäilemättä se, että hallitsija perustuslainmukaisessa järjestyksessä esittäisi eduskunnan hyväksyttäväksi ne toimenpiteet, jotka hän katsoo välttämättömiksi niissä erikoiskysymyksissä, jotka viime vuosina ovat tuottaneet vaikeuksia. Ei ole syytä otaksua, että eduskunta sellaisiin, sen laillisesti päätettäväksi annettuihin perusteltuihin esityksiin nähden tulisi asettumaan kielteiselle kannalle. Huomioon otettava on myös-

kin, että mainitunlaatuisten erikoiskysymysten lukumäärä ei ole aivan suuri. Mutta se leveä tie, jonka valmistamista ministeripresidentin lakiehdotus on katsonut tarpeelliseksi ehdottaa näiden ja muiden ehkä joskus vastaisuudessa esiintyvien ristiriitojen poistamiseksi, on Suomen kansan turmioksi ja valtakunnan vahingoksi.

Minä en voi uskoa, että tällainen väärä ja vahingollinen laki voisi jäädä kauvan pysyväksi. Tosin ei meillä nyt näy olevan suuria toiveita siitä, etteivät Venäjän lainsäädäntölaitokset tulisi sitä hyväksymään ja hallitsija sitä vahvistamaan. Mutta kokemus on mielestäni osoittanut, että sellaiset valtiolliset toimenpiteet, jotka eivät ole johtuneet huolenpidosta kansojen menestymisestä, vaan muista vaikutteista, eivät jää pysyviksi. Minä näen siinä todisteen siitä korkeammasta maailmanjärjestyksestä, jonka luonteesta ja sisällyksestä selityskirjelmän laatija ilmaisee olevansa tietämätön. Tämä korkeampi maailmanjärjestys on tähän asti järjestänyt Suomen pienen kansan elämän ja kehityksen toisen ohjelman mukaan kuin minkä Venäjällä nykyään vallitseva suunta pitää soveliaana. Minä uskon, että jos ja mikäli Suomen kansa asettuu tämän korkeamman maailmanjärjestyksen turviin, niinkuin sen esisätkin ovat tehneet, meillä ei ole syytä eikä oikeutta antautua epätoivoon, sillä kansamme tulevaisuus riippuu korkeammasta tahdosta, kuin on se, joka ilmenee tässä lakiehdotuksessa. Hyvä.)

Ed. H o m é n : Kun valtiopäivät nyt antavat vastauksen armolliseen esitykseen, jossa meidän lausuntoamme pyydetään ehdotuksesta tuhoisiksi muutoksiksi valtiolliseen oikeusjärjestykseen, näyttää minusta tarpeelliselta saada luja pohja asiantilan arvostelemiselle sekä katsella sitä mahdollisimman laajalta näkökannalta. Tahdon sen vuoksi heittää silmäyksen erinäisten aatteiden kehitykseen sivistyksen edistyessä, aatteiden, jotka minulle ovat tehneet yksinkertaisemmaksi tämän kysymyksen arvostelun ja lujittaneet mielipidettäni siitä.

Jo lapsina opimme käskyn: Älä tapa. Sen oikeus oli meistä itsestään selvä. Se täytti meidät ainoastaan jonkunlaisella pelolla, hiljaisella kauhulla, että sellainen rikos voisi olla mahdollinen. Vähän myöhemmin opimme tuon suuren käskyn: Rakasta lähimmäistäsi niin kuin itseäsi. Tämä oli vaikeampi täydellisesti ymmärtää. Ei ole ihmeteltävä, että näin oli asianlaita, kun tätä käskyä todellisuudessa niin vähän näytään täyttä-

vän. Kuitenkin on tämä korkein uskonnollinen totuus, mikä on lausuttu ja jonka toteuttamiseen ihmiskunta, itsetietoisesti tahi tiedottomasti, kaikella työllänsä lakkaamatta pyrkii. Kristinoppi saikin kannattajia, jotka täydellisesti noudattivat tuota käskyä ja jotka iloisin mielin menivät kuolemaan uskonsa puolesta. Sillä tavoin valloitti tämä oppi maailman. Mutta se turmeltiin samalla, eikä se kyennyt jalostamaan ihmiskuntaa. Varsinkaan ei kansojen ja valtioiden välinen suhde näyttänyt saaneen mitään vaikutusta siitä, ja itse tätä jaloa oppiakin levitettiin usein pakanakansoihin miekalla.

Yhteiskuntakehitys meni myöskin vain hitaasti eteenpäin ja pitkiä pimeyden ja turmeluksen aikoja esiintyi. Kun kurjuus kerran oli saavuttanut tavattoman korkeuden, kajahtivat uudella voimalla yli maailman nuo mahtavat sanat: vapaus, tasa-arvoisuus, veljeys. Tämä vapauden kaiku, tämä oppi, että ihmiset sittenkin ovat veljiä, vaikutti mahtavalla voimalla miehiin ja se kukisti paljon sortoa, veiläpä valtaistuimiakin. Mutta vapaus on vaikeasti saavutettavissa ja veljeydenopin on vaikea päästä vallitsemaan, ennen kuin ihmiset ovat ennättäneet kauemmaksi jalostumisen tiellä. Kehitystä tapahtui kuitenkin ja kulttuuri on monessa suhteessa kulkenut mahtavin askelin eteenpäin. Niinpä on tiede yhä enemmän astunut etualalle ja vaikuttanut myöskin kulttuurikehityksen suuntaan.

Mutta tällöin sattui että sen tulokset monesta näyttivät osottavan niiden idealististen oppien erehdyksen ja paikkansa pitämättömyyden, joista edellä oli puhe. Taistelu olemassa-olosta, joka muodostaa tämän kehitysoffin ydinkohdan, julistettiin uusimpana totuutena. Väkevämpi voittaa, heikompi sortuu, sellainen on luonnon järjestys, sanottiin. Muuta oikeutta ei heikommalla ole.

Tätä oppia sovellettuina ihmisten välisiin suhteisiin on kuitenkin usein käsitetty kovin pin-tapuolisesti, etten sanoisi kyynillisesti. Tarkastakaamme sitä hiukan. Yksilöitten välisissä taisteluissa voittaa väkevämpi, se on epäamätöntä. Mutta jo siinäkin tapauksessa herää kysymys, mitä sisältää käsite väkevämpi. Vastausta ei aina ole niinkään helppoa antaa. Jos yksilöt ovat erilaatuisia, tulee asia entistäkin pulmallisemmaksi. Se joka on paremmin sovellettu mää-rättyjen olemassaolon ehtojen mukaan pääsee kai ajan pitkään voitolle. Jos taas taistelu koskee yksilöryhmiä, niin on lisäksi otettava huomioon assosiaationi, jonka erinomaista merkitystä ei kukaan meidän päivinämme kieltäne. Myöskin val-

tio samoin kuin yhteiskuntakin on muuten assosiatiosi, joka on syntynyt yhteisten etujen tahi yhteisen puolustuksen pohjalla. Mutta olkoonpa käsityksemme idealistisempi tahi materialistisempi, ihmiskunnan koko kehitys osottaa kuitenkin selvästi pyrkimystä suurempaan jalouteen. Altruismiin, työn toisen hyväksi, olemassaoloa ihmisten keskuudessa ei voi kieltää, ja taistelu olemassaolosta on täten kadottanut ja tulee kadottamaan yhä enemmän alkuperäisestä raasta muodostaan.

Mutta myöskin juuri tässä taistelussa on työllä toisten hyväksi mitä suurin merkitys. Sellainen ihmisten välinen assosiatiosi, missä kukin yksipuolisesti ja lyhytnäköisesti katsoo ainoastaan omaa lähintä etuaan on heikko, ja saattaa vastoinikäymisen hetkellä hajota, ja yksilöt joutuvat vaaraan. Mutta jos sitä vastoin yhteenkuuluvaisuustunne nojaa ja lompaan perustukseen, jos tunne todellisesta yhteisestä parhaasta on luja, on myöskin assosiatiosi luja ja voi kestää vaikeimmatkin koettelemukset. Täten tulee kokonaisuus vain lujemmaksi ja yksilöt saavuttavat suuremman täydellisyyden. Tämä raudankova luonnonlaki taistelusta olemassaolon puolesta, joka laki ensi näkemällä näyttää julistavan ainoastaan taistelua ja väkivallan oikeutta raaimmassa muodossaan, ei siis, sovellutettuna inhimillisiin olosuhteisiin, ollenkaan ole ristiriidassa korkeimman idealismin kanssa. Opimme vain sen kautta selvemmin, täydellisemmin, laajemmalla näkökannalla ymmärtämään korkeimpien aatteitten valtaa. Myöskin tässä tulemme siihen loppupäätökseen että rakkaus on voimakkaampi kuin viha, että rakkaus lopulta voittaa vihankin, että sen teot pysyvät, vihan tekojen tuhoutuessa. Sillä tämä oppi opettaa meille vielä jotakin. Se osottaa että se, mikä on sopusoinnussa kehityksen kanssa luonnossa tahi — pysyäksemme inhimillisissä olosuhteissa — joka edistää ihmiskunnan kehitystä suurempaan täydellisyyteen, on pysyvää. Sillä on jatkuvan elämän edellytykset ja se kasvaa lujemmaksi. Se taas, joka on ristiriidassa tämän kanssa, joka estää tahi turmelee tämän kehityksen, se tulee eristetyksi, kuihtuu ravinnon puutteesta ja häviää.

Mutta voidakseen kehittyä suurempaan täydellisyyteen tarvitsee ihminen vapautta. Hän tarvitsee vapautta yhtä välttämättömästi kuin taimi tarvitsee aurinkoa. Ihmiskunnan historia onkin jatkuvaa taistelua vapauden ja sorron välillä. Missä vapautta ei ole voitu ylläpitää, missä mielivalta ja väkivalta on astunut järjestetyn vapau-

den sijaan, siellä on sorto päässyt valtaan ja kansalaiset ovat jälleen ankarin ponnistuksin saaneet taistella saavuttaakseen sen vapauden, jonka olivat menettäneet. Vapaus on siis sekä päämäärä että välikappale. Kaikkien pyrkimysten päämäärä siellä, missä se puuttuu, välikappale, jota hellästi ja viisaasti on hoidettava, siellä missä se löytyy.

Jotta vapaus voisi säilyä kansan keskuudessa vaaditaan kuitenkin että yksilöjen oikeudentunto on tarpeeksi kehittynyt sekä että on olemassa tähän nojautuva terve oikeusjärjestys. Muuten saa mielivalta vallan ja sorto pääsee vallalle. Sivistymättömän kansan samoin kuin siveellisesti heikontuneen kansan keskuudessa ei näin ollen voi olla vapautta. Olosuhteet johtavat ehdottomasti sortoon ja tyranniuteen. Mutta jos kansa on siksi voimakas että se voi vaikkapa taistellen saavuttaa vapauden, voi se jäädä elämään, muuten se häviää historian näyttämöltä ja sen tehtävä siirtyy muille kansoille, jotka pystyvät produktiivisesti ottamaan osaa ihmiskunnan yhteiseen kulttuurityöhön. Monet vallat, vieläpä kulttuuritkin ovat näin ollen saaneet väistyä historian kilpailulta, jossa mikään seisahdus ei ajanpitkään voi kestää, jossa kehityksen laki kumoamattomana vallitsee.

On tosin sanottu, että kansallisuudet katoavat, että kansakunnat sulautuvat yhdeksi ainoaksi ihmiskunnaksi. Tätä ei kuitenkaan ole todistettu eikä se ole edes todenmukaista. Luonto rakastaa moninaisuutta. Moninaisuus on rikkautta, moninaisuus on kulttuurin kaunein kukka. Missä on olemassa erilaisia edellytyksiä ja missä erilaiset kulttuurit erilaisine kielineen, tapoineen ja laitosineen kerran ovat syntyneet ja osoittaneet elinvoimaisuutta, siellä täytyy niiden saada kunkin kehittyä edellytystensä mukaan aikaisemman kehityksensä pohjalla ja säilyttäen ominaisen luonteensa. Ainoastaan siten on terve ja harmoninen kehitys mahdollinen, kehitys, joka voi myöskin kantaa hedelmiä ja tulla hyödylliseksi yleiselle inhimilliselle kulttuurityölle. Kansat tulevat tosin yhä enemmän kanssakäymiseen toistensa kanssa ja tämä voi tasoittaa monta erilaisuutta; ja veljeystunne kansojen kesken tulee yhä voimakkaammaksi samoin kuin yksilöiden kesken. Mutta juuri sen vuoksi ei saa enään tulla kysymykseen, että suurempi kansa tahtois hävittää pienemmän. Näin tapahtuu kuitenkin, jos siltä riistetään sen vapaus, sen itsemääräämisoikeus kaikilla aloilla. Tämä on törkeintä väkivaltaa, mikä on ajateltavissa, muistoja politiikan ja valtioelämän — en tahdo ivaten sanoa valtio-oikeuden —

alalla niiltä ajoilta, jolloin väkivalta vallitsi myöskin yksilöiden välisessä suhteessa. Tällainen menettely on rikos sitä kehityksen lakia vastaan, josta olen puhunut, niitä siveellisiä lakeja vastaan, jotka vallitsevat historiassa ja jotka lannistumattomina sisältyvät mainittuun lakiin. Sellainen väkivalta ei ainoastaan kosta sille, jota isku kohtaa, vaan vielä varmemmin sille, joka toimii. Edellinen voi mahdollisesti kaksinkertaisin ponnistuksin kestää koetuksen. Viimemainittu, joka on teon suorittanut ja joka niin muodoin itse asettuu ristiriitaan kehityksen lakien kanssa, saa välttämättömästi kokea sen seuraukset. Väkivalta ei ole yhteydessä kehityksen, elämän kanssa ja se sisältää sen vuoksi itsessään häviönsiemenen. Sorto ei ole produktivista, se on negatsioonia. Se kätkee itsessään kuoleman myrkyä.

Maatamme uhkaa tällä hetkellä suuri vaara. Meidän vapautemme, koko meidän yhteiskuntajärjestyksemme näyttävät olevan uhattuina. Kuinka on näitä vaaroja torjuttava, tahi kuinka voidaan välttää häviö, jos myrsky kuitenkin tulee? Siinä ne kaksi kysymystä, jotka nyt heräävät. Minä haen vastauksen niihin sen katsomuskannan perusteella, joka minulla on ollut kunnia esittää. Vallanpitäjiin Venäjällä voimme suoranaisesti vain vähän vaikuttaa, vaikkapa olisimme varustetut yli-inhimillisellä viisaudella. Jos kerran tahdotaan väkivaltaa, niin emme voi sitä estää. Jollei se tule tänään, niin se voi tulla huomenna, niin mahdotonta kuin tämä kaikki onkin. Luotan vain siihen, ettei sen aika voi tulla pitkäksi, se kätkee, kuten sanottu, häviön omassa povessaan. Meidän vastauksemme täytyy sen sijaan nojata meidän omaan oikeuskäsitykseen. Jos tämä on oikea ja jos meillä on voimia viimeiseen saakka puolustaa sitä, niin en pelkää ratkaisua. Jos se ei ole oikea, tahi jos meidän siveellinen voimamme on liian heikko, silloin ei meitä mikään valtioviisaus maailmassa voi pelastaa. Toiset voimakkaammat yksilöt ja kansat tulevat suorittamaan sen tehtävän, joka oli määrätty meille.

Alkoon tätä käsitettäväksi toimeettomuuden fatalismina. Päinvastoin täytyy meidän nyt ponnistaa kaikki voimamme äärimmilleen, työskennellä niinhyvin taloudellisen edistymisen kuin henkisen kehityksen puolesta kaikilla kulttuurin aloilla; ja milloin olisikaan meillä syytä ponnistaa enemmän kuin nyt. Mutta julistettakoon kaikki painostava pelko pannaan.

Onhan kansamme raivannut maaperää tässä pohjoisessa maassa. Huolimatta mitä ankarammista koettelemuksista sodan raivotessa ja kovina aikoina on se ylläpitänyt järjestetyn yhteiskuntalaitoksen terveellä, demokraattisella

pohjalla, ja luonut kulttuurin, joka on kantanut hedelmiä ja lupaa niitä runsaamminkin vastaisuudessa. Emme voi kieltää esi-isiemme emmekä myöskään omaa työtämme. Nyt olemme me, tämän kansan valitut edustajat, kokoontuneet säätämään lakia ja meitä tahdotaan luopumaan siitä ja jättämään tämä tehtävä muukalaisille. Tämä on jotakin kuulumatonta.

Tämän oikeuden luovuttaminen toisille, muukalaisille, olisi tämän kansan pettämistä. Kansa, joka katsoo itsellään olevan oikeuden elää, on myöskin velvoitettu puolustamaan tätä elämää. Ja kansan elämään kuuluu ennen kaikkea että se itse säätää lakinsa, että se järjestää omat yhteiskuntaolonsa. Luopuminen tästä oikeudesta on kansallemme itsemurha, sillä silloin on se menettänyt oikeutensa elää kansakuntana. Siitä vapaudesta ja itsemääräämisoikeudesta, mikä meillä on, emme siis koskaan voi luopua. Eduskunta ei siis voi luovuttaa oikeuksiaan. — Lausunnon antamisesta kysymyksessä, missä eduskunnalla on päätösvalta, ei minun taas tarvitse puhua.

Tämä kaikki ei merkitse oppositioonia sitä suurta kansakuntaa vastaan, johonka meidän kohtalomme on liitetty. Kärkien samaa sortoa, jota taantumus harjoittaa niinhyvin siellä kuin täälläkin, olemme päinvastoin liittyneet siihen lähemmin kuin ennen. Mutta vapauttamme, elämämme täytyy meidän puolustaa, se on meidän velvollisuutemme. Koska siis emme voi taipua, täytyy taistelua jatkaa, jos sitä tarvitaan. Ja tämä taistelu on taisteltava loppuun saakka, vaikkapa se jatkuisikin sukupolvesta sukupolveen.

Näyttää siltä kuin pienille kansoille nyt olisi suotu suuri tehtävä. Sitä oikeuden periaatetta, joka kaikissa sivistysmaissa on voimassa yksilöiden välisessä suhteessa, ei vielä ole tunnustettu valtioiden ja kansojen suhteissa toisiinsa. Mutta niin täytyy tapahtua. Ja juuri pienet kansat, joiden ulkonainen valta on vähäinen, ovat pakotetut ennen kaikkea taistelemaan tämän päämäärän saavuttamiseksi. Se lisä, jonka Suomi on tehnyt inhimillisen kulttuurin kehityksessä, on pieni. Nyt on kohtalo antanut meille suuren ja kalliin tehtävän. Jos me sen suoritamme, niin me olemme voittaneet pysyvän paikan kansakuntain joukossa ja voimme vaikuttaa siinä määrin kuin siveellinen voimamme ja kulttuurityömme edellyttävät. Me emme saa väistyä, me emme voi väistyä tässä taistelussa.

Minä kannatan valiokunnan mietintöä.

Ed. Setälä: Erään nykyisen suunnan vaikuttavan venäläisen valtiomiehen kerrotaan as-

kettäin sanoneen, että venäläisen ministerineuvoston puheenjohtajan lakiehdotukselle on ominaista sen „eepillinen selvyys”. Jos tämä lakiehdotus jollekulle esiintyy „eepillisen selvänä”, niin silloin varmaan on kysymys lakiehdotuksen tarkoituksesta eikä siitä mitä siinä on. Sillä tämä lakiehdotus jos mikään on ehdotus, joka on täynnä ristiriitaisuutta, täynnä epäselvyyttä, täynnä epämääräisyyttä.

Se on ristiriitainen jo siinä, että se yrittää olla ehdotus valtakunnanlainsäädännöksi, mutta se ei kuitenkaan ehdotakaan mitään todellista yleisvaltakunnallista lainsäädäntöä. Ehdotuksessa on kysymys lainsäädännöstä Suomea varten, ei valtakuntaa varten, mutta sellaisesta lainsäädännöstä Suomea varten, jota ei Suomelle säädä Suomen kansa itse edustajainsa kautta, vaan keisarikunnan lainsäädäntölaitokset tai hallitus.

Se on ristiriitainen siinä, että se on antavinaan luettelon niistä asioista, jotka tulisivat siirrettäviksi pois Suomen eduskunnan ja hallituksen toimivallasta ja annettaviksi keisarikunnan lainsäädäntölaitoksille ja hallitukselle, — mutta todellisuudessa se ei olekaan mikään luettelo. Jo ennen kun luettelo alkaakaan, puhutaan ehdotuksen 1 osan 3 artiklassa kokonaisuudesta joukosta lakeja ja asetuksia, „joiden vaikutus on ulotettu Suomeen”. Ei ole siis koetettukaan antaa luetteloa, joka edes nykyisenä hetkenä olisi tyhjentävä. Mutta kun edelleen luetteloa voidaan „muuttaa ja täydentää” minä hetkenä tahansa, niin täytyy kysyä, mikä merkitys tällä luettelolla oikeastaan on? Selityskirjelämä antaa siihen vastauksen. Siinä sanotaan, ettei luettelon hyväksyminen merkitse ryhtymistä kaikkien sen yksityiskohtain välittömään toimeenpanoon, „lähimpänä seurauksena tulee vaan olemaan luettelossa olevien asiain periaatteellinen erottaminen Suomen lainsäädännön (eduskunta tai hallinnollisen) valtipiiristä”. Siis: „yleisen lainsäädännön määräämässä järjestyksessä” säädettävä lakeja ja asetuksia ei kyllä heti ryhdyttäisi toimeenpanemaan, mutta suomalainen lainsäädäntö ei saisi näihin asioihin koskea. Luettelo siis merkitsee, että mikäli Venäjän puolelta ei ehdittäisi ryhtyä lainsäädäntöön, täydellinen seisaus olisi pantava toimeen kaikilla niillä lukuisilla ja tärkeillä yhteiskuntaelämän aloilla, joita nämä 17 kohtaa tarkoittavat.

Kaikista suurin epäjohdonmukaisuus ja ristiriitaisuus on kuitenkin siinä, että lakiehdotuksessa ja selityskirjelmässä pitkin matkaa on täydellisesti sekotettu se laki, joka tahdotaan säätää, siihen lakiin, mikä on voimassa.

Lakiehdotus alkaa sillä, että siinä sanotaan tahdottavan selittää, muuttaa, täydentää ja

kumota erinäisiä entisiä myöskin Suomen lakeja. Jo yksistään tämän ehdotuksen esiintymisenkin on todistuksena siitä, että katsotaan uutta lainsäädäntötointoa tarvittavan, ennen kuin siinä ehdotettu järjestys astuu voimaan. Kuitenkin koetetaan todistaa, ettei tämä ehdotus sittenkään sisällä mitään varsinaisesti uutta. Siinä ehdotettu perusjako, jonka mukaan Suomelle vastedes olisi lakia säädettävä toiselta puolelta „yleisen lainsäädännön määräämässä järjestyksessä”, toiselta puolen „erityisen lainsäädännön määräämässä järjestyksessä”, ei ole muka mitään uutta ja niin edespäin.

Ja kuitenkin vain muutamia sivuja aikaisemmin on selityskirjelmässä sanottu, että luettelon vahvistamisesta lähimpänä seurauksena tulee olemaan „ehdotetussa luettelossa olevain asiain periaatteellinen erottaminen Suomen lainsäädännön piiristä”. Siis ehdotetussa luettelossa mainitut lukuisat asiat periaatteellisesti erotetaan Suomen lainsäädännön piiristä — johon niiden siis tunnustetaan ennen kuuluneen sekä käytännössä että kaiketi myös „periaatteellisesti” — mutta sittenkään tämä ei sisällä mitään uutta.

Mennäänpä vielä niin pitkälle, että tämä uusi laki, joka nyt vasta on ehdotuksena, jo tulisi säädettäväksi siinä järjestyksessä, joka siinä on ehdotettu. Kun lakiehdotuksessa on ehdotettu semmoinen määräys, että yleisessä järjestyksessä annetut lait ja asetukset itsestään kumoavat kaikki erityisessä järjestyksessä annettujen Suomen lakien ja asetusten määräykset, jotka eivät ole niiden mukaiset, „niin tämän jo itsestään” katsotaan olevan voimassa. Tämän mukaan kumoutuisivat siis lukuisat Suomen perustuslait ja muut lait, jotka on säädetty sillä hallitsijan ja kansan tunnustamalla edellytyksellä, ettei niitä voida muussa järjestyksessä muuttaa ja kumota kuin missä ne on säädetty. Ne kumoutuisivat nyt „itsestään”, tarvitsematta niitä laillisessa järjestyksessä sitä ennen muuttaa ja kumota, ja tämä tapahtuisi sen nojalla, että uusi lakiehdotus ehdottaa lainsäädäntöjärjestystä sillä tavoin muutettavaksi.

Tämmöisen ennen kuulumattoman lainsäädännöllisen periaatteen tueksi tuodaan selityskirjelmässä asioita, jotka kaikki osoittavat, miten koko tässä puolustuksessa on sekotettu se, mikä on voimassa, siihen, mikä tahdotaan saada voimaan.

Selityskirjelämä tuo esiin useita esimerkkejä ulkomailta osottaakseen, mitenkä „keskuslainsäädäntö” muualla suhtautuu „paikalliseen”, „yleisvaltakunnallinen lainsäädäntö” osavaltioiden lainsäädäntöön. Näitä esimerkkejä voisi kaiketi

enintään tuoda esiin sen puoltamiseksi, että täälläkin, laillisella tavalla olisi voimaan saatettava samanlainen suhde. Mutta, niinkuin perustuslakivaliokunnan mietinnössä on osoitettu, eivät nämä suhteet tässäkin kohden kelpaa esimerkiksi. Saksan valtakunnan valtiosääntö sisältää melkoisia takeita osavaltioille. Englannissa, jossa käytäntö määrää enemmän kuin vain kirjoitettu kirjain, ovat olot tosiasiallisesti kehittyneet siihen suuntaan, ettei siirtomaiden valtiosäännön muuttamista vastoin niiden tahtoa katsota edes mahdolliseksi. Sveitsin ja Pohjois-Amerikan Yhdysvaltojen osavaltioiden suuri tosiasiallinen vapaus on yleisesti tunnettu. En tahdo tässä ensinkään puhua siitä, että kansallisuusolot esimerkiksi otetuissa maissa ovat niin erilaiset, etteivät senkään vuoksi kelpaa esimerkeiksi.

Mutta vaikkapa nämä esimerkit puoltaisivatkin lainsäädäntöjärjestyksen muuttamista toisellaiseksi, niin eivät ne suinkaan todista sitä, että semmoinen suhde „keskuslainsäädännön” ja „paikallisen” lainsäädännön välillä jo on olemassa Suomen ja Venäjän välisiin suhteisiin nähden, huolimatta siitä, mikä lain mukaan on voimassa. Vielä vähemmän ne todistavat sitä, että uusi suhde olisi pantava voimaan rikkomalla sitä, mikä lain mukaan on voimassa. Päinvastoinhan on nuo ulkomaiset valtiosäännöt saatettu voimaan täysin laillisella tavalla. Esimerkkinä siitä on mietinnössä nimenomaan mainittu, miten Saksan valtiosääntö tuli hyväksytyksi.

Samansuuntainen todisteyritys on se, että koska Suomella on autonomia ainoastaan sisällississä asioissa, tämä autonomia ei voi koskea mitään semmoista asiaa, jossa valtakunnan edut ovat kysymyksessä. Niin pian kuin jonkun asian voidaan katsoa koskevan valtakunnan etuja, niin se lakkaa olemasta Suomen sisäinen asia. Vaikka siitä on säädetty laki, jota voimassa olevan lain mukaan ei saa kumota muussa kuin siinä järjestyksessä, kuin se on säädetty, voidaan tämä laki kuitenkin ilman muuta kumota, jos sen katsotaan koskevan valtakunnan etuja. Koska nyt siis Suomen lainsäädäntöjärjestyksen katsotaan koskevan valtakunnan etuja, niin se voidaan kumota tai sen piiristä erottaa asioita huolimatta siitä, että se järjestys on laillisesti voimassa ja luvattu säilyttää rikkomatta täydessä voimassaan. Ja koskei mikään asia, jonka voidaan katsoa koskevan valtakunnan etuja, muka voi kuulua Suomen lainsäädännön piiriin, niin siis nyt jo, aivan uutta lakia tarvitsemattakin, voitaisiin kumota mikä Suomen laki tahansa, jos vain sen edellytetään valtakunnan etupiiriä koskevan.

Onhan kuitenkin kysymys siitä, mitä valtakunnan etu vaatii, politiikan eikä lainsäädännön ky-

symys, kysymys, joka riippuu kokonaan kulloinkin vallitsevista mielipiteistä. Se, mitä toiselta puolen väitetään valtakunnan eduksi, saattaa todellisuudessa tarkemmin katsoen osottautuakin joksikin muuksi. Selityskirjelmässä väitetään kylläkin, että suomalaiset itsekin useissa eri komiteoissa ovat tunnustaneet eräitten asioiden yleisvaltakunnallisen merkityksen. Todellisuudessa ei kuitenkaan näin ole laita. Suomalaiset ovat puolestaan päinvastoin lausuneet, että näitä muutoksia, joita vaaditaan toimeenpantaviksi, ei todellisuudessa vaadita valtakunnan etujen, vaan keisarikunnan etujen nimessä, jotka ilman muuta pidetään samoina. Yksin semmoisessa asiassa kuin asevelvollisuusasiassa, jossa voidaan myöntää valtakunnan puolustuksen kannalta olevan yhteisenkin edun kysymyksessä, on muutoksia vaadittu keisarikunnan etujen, sen ulkopoliitiikan nimessä — Suomellahan ei mitään ulkopoliitiikkaa ole. Mutta useimmissa tapauksissa on asianlaita vielä paljon enemmän tällainen. Niinpä kun vaaditaan venäjän kielelle suurempaa tilaa Suomessa; Suomen etuhan aivan päinvastoin vaatii Suomen omien kielten käytäntöä Suomen hallinnossa ja sivistystyössä. Samoin on laita niitten vaatimusten, jotka koskevat yhtenäisyyttä tullialalla; vaatiihan Suomen etu tässäkin kohden päinvastoin Suomen omiin oloihin sovellettua kansallistaloutta. Samoin on laita, kun vaaditaan, että Venäjän alamaisten oikeudet Suomessa ratkaistaan Suomesta riippumatta, monta muuta seikkaa tässä mainitsematta. On siis kieltämätöntä, että keisarikunnan edut ilman muuta katsotaan yleisiksi eduiksi, ja tätä ei suomalaiselta puolelta milloinkaan ole ilman muuta tunnustettu. Mutta jokainen kylläkin tunnustaa, että on olemassa melkoisia molemminpuolisia etuja, ja tuskin on ketään Suomessa, joka ei soisi, että nämä edut tulisivat molempia kansoja tyydyttävällä tavalla varteen otetuiksi.

Mutta aivan riippumatta siitä, mitä eri aikoina ja mitä samaan aikaan ajatellaan eri eduista ei voi olla lausumatta, että kaiken järjestetyn yhteiskuntaelämän pohjana täytyy olla se periaate, että laki ainoastaan laillisessa, lain itsensä määräämässä järjestyksessä voidaan kumota. Muuten siirrytään, niinkuin perustuslakivaliokunnan mietinnössä lausutaan, oikeusjärjestyksen alalta mielivallan alalle.

Me tapaamme saman sekoituksen säädettävän ja säädetyin lain välillä myös siinä, mitä lakiehdotus ja selityskirjelmä sisältävät eduskunnan toimivallasta, kompetenssista. Selvityskirjelmä lausuu itse, että eduskunnan osa Suomen paikallisiin asioihin on kahdenlainen: lainsäädännöllinen,

kun se määrää päätökset, sekä neuvotteleva, kun se antaa lausuntoja. Valtiopäivien päätökset, sanotaan, hallitsija voi ainoastaan joko vahvistaa tai hylätä. Toiselta puolen taas sanotaan, että eduskunta „Suomea koskevien yleisvaltakunnallisten lakien säätämässä voi käyttää ainoastaan neuvottelevaa äänivaltaa”, ja lakiehdotuksen I osan 7 artiklassa ehdotetaan tämän mukaisesti, että eduskunnan vastaisuudessa olisi annettava lausuntoja — ja ainoastaan lausuntoja —, joilla ei ole sitovaa merkitystä, „sellaisia asioita koskevista lakiehdotuksista, jotka kuuluvat Suomen eduskunnan toimivaltaan”. Tätä kaikkea yhteen asetettuna ei voi kai muuten selittää, kuin että lakiehdotuskin siis tunnustaa, että on olemassa asioita, jotka kuuluvat eduskunnan toimivaltaan, joissa siis sillä ei ole vain neuvottelevaa osaa, vaan joissa sillä on oikeus tehdä päätöksiä, mutta että lakiehdotus nyt ehdottaa, että tämä toimivalta muutettaisiin lausunnon antamiseksi, milloin lakiehdotuksen katsotaan koskevan yleisvaltakunnallisia etuja. Tämä on siis ehdotus, mutta tästä huolimatta tätä uutta ehdotusta sovellutetaan nyt jo. Jo tälläkin kertaa vaaditaan ainoastaan lausuntoa asiasta, joka kuuluu Suomen eduskunnan toimivaltaan.

Siltä varalta, ettei mikään näistä todisteluyrityksistä pitäisikään paikkaansa, yetoaa selityskirjelmä sekä aluksi että lopuksi Venäjän suvereniteettiin. Kun Venäjällä kerran on suvereniteetti, niin tämän oikeuden nojalla Venäjällä on rajaton valta määrätä Suomen kohtalosta. Tämän oikeuden nojalla „ovat kaikki Suomelle ja Venäjän valtakunnan muille osille yhteiset kysymykset ratkaistavat soveltamalla Venäjän lakeja”. Tämä periaate on muka „itsestään selvä” ja „teoreettisesti kieltämätön”. Kuitenkin myönnetään samalla, että sitä „ovat venäläis-suomalaisten suhteiden alalla kauan himmentäneet jyrkät vaihtelut lainsäädännön käytännössä”. Sentähden ei aate keisarikunnan lainsäädännön „alistavasta asemasta, ylivallasta Suomen lainsäädäntöön nähden ole pitkään aikaan voinut saada todellista vakuutta”. „Aate” on siis „itsestään selvä” ja „teoreettisesti kieltämätön”, mutta se „ei ole voinut saada todellista vakuutta”. Ja kun tarkastetaan kulunutta sata-vuotisaikaa, niin nähdään, niinkuin perustuslakivaliokunnan mietinnössä, erittäinkin sen B-liitteessä on osotettu, että käytäntö todellisuudessa on alusta alkaen ollut sellainen, että Suomen lainsäädäntö on käsittänyt kaikki Suomen yhteiskuntaelämän haarat. Ne poikkeukset, jotka siitä ovat esiintyneet, poikkeukset, jotka osittain ovat syntyneet ilman tarkoitusta, osittain tarkoituksella rikkoa lakia, nämä poikkeukset eivät kumoa

sääntöä. Ja kun aate ei käytännössä ole saavuttanut „todellista vakuutta”, niin eiköhän olisi syytä tarkastaa, eikö ole jotakin vikaa itse teoriassakin? Eiköhän se, mitä suvereniteetti käsitteen on katsottava sisältävän, ole riippuva siitä, mitä positiivinen laki säätää? Eiköhän se, jos sanoo, että suvereniteetti on samaa kuin rajaton valta, ole samaa kuin jos sanoisi, että koska monarkian aatteeseen kuuluu, että yhdellä on valta, tästä seuraa, että hallitsijalla on rajaton valta? Jos monarkin valtaa voidaan laillisella tavalla rajoittaa kansan oikeuden kautta, niin miksi ei olisi mahdollista, että toisen kansan suvereenivalta toisen yli olisi laillisesti rajoitettavissa toisen kansan oikeuden kautta. Tosiasiallisestihan on tällönsuhteita olemassa. Ja tosiasiallisestihan on Venäjän suvereenivalta Suomeen rajoitettu Suomen voimassaolevan valtiosäännön kautta.

Minä luulen puhuneeni jo kylliksi lakiehdotuksen ja sitä perustelevan selityskirjelmän ristiriitaisuudesta. Ei tarvitse lisätä monta sanaa sen epäselvyydestä ja epämääräisyydestä, kuinka siinä on jäänyt epäselväksi ja epämääräiseksi se oikeus, mikä ehdotetun luettelon vahvistamisen jälkeen tulisi Venäjän lainsäädäntölaitoksille, ja se oikeus, joka tulisi Venäjän hallintoviranomaisille, ja kuinka venyvät sen eri määräykset ovat. Kun yleisen lainsäädännön määräämässä järjestyksessä — lainsäädäntö- vai hallintotietäkö, en voi sanoa — voidaan määrätä keisarikunnan yleisten laitosten ja viranomaisten oikeudet, velvollisuudet ja toiminnan järjestys Suomessa, niin tällönsuhteista määräämisvaltaa voidaan panna toimeen siten, että siihen sisältyy Suomen laitosten oikeuksien tosiasiallinen hävittäminen. Kun samassa järjestyksessä määrätään keisarikunnan viranomaisten vaatimusten täytäntöönpano Suomessa, niin siihen huoletta voidaan sisällyttää esimerkiksi tuo valtakunnallisen järjestyksen „suojeleminen”, joka on Venäjän ministeripresidentin ehdottamasta luettelosta poisjätetty, mutta joka oli Haritonovin komitean venäläisten jäsenten ehdotuksessa. Kun samassa järjestyksessä päätetään valtakunnallisten etujen vaatimain poikkeusten säätäminen Suomen rikos- ja oikeudenkäyntilaissa, niin on tämä muuttamisoikeus jo tehty kokonaan rajattomaksi. Kun edelleen samalla tavoin hoidetaan valtakunnallisten etujen turvaaminen kansanvalistusasioissa, niin tällä tavoin voidaan tuhota omakielinen kansanvalistustyö tässä maassa. Onhan sanomalehdissä jo kerrottu, jos kertomuksessa on perää, että Venäjän kansanvalistusministeri on lausunut, ettei uusi laki häneen nähden vaikuta mitään muuta kuin että hän nimittää

Suomen opetusasioita ohjaamaan venäläisen kuraattorin Helsinkiin.

Ja kuitenkin tämä „eepillisen selvä” lakiehdotus selityskirjelmän sanain mukaan ei tarkoita Suomen sisäisen autonomian loukkaamista, ei suomalaisten epäkansallistuttamista taikka heidän kulttuurinsa hävittämistä!

Se on kyllä totta, että tämä lakiehdotus todella olisi voitu pukea „eepillisen selvään” muotoonkin, eikä siinä olisi tarvinnut olla muuta kuin yksi ainoa pykälä, nimittäin se, että Suomella tästä lähtien ei ole oleva mitään oikeutta, ja se oikeus, mikä sillä nyt mahdollisesti on, on siltä otettava pois.

Tämä on lakiehdotuksen sisällys. Eikä kysytä, suostuuko Suomen kansa siihen, vaan siitä kysytään Suomen eduskunnan lausuntoa!

Ei mikään kansa voi luopua semmoisista oikeuksista, joiden menettäminen merkitsee samaa kuin että kansa valtiollisessa merkityksessä kansana lakkaa olemasta, ja kaikista vähimmin se voi luopua mistään oikeuksista, joihin nähden ei edes kysytä, ottaako se niistä luopuakseen. Ainoastaan väkivallalla, oikeutta loukkaamalla voidaan tämä lakiehdotus toteuttaa.

Venäjän kansalle pitäisi olla tunnettua — kaikista vääristä selityksistä huolimatta — etteivät Suomen kansan pyrkimykset ensinkään tähtää ulkonaiseen valta-asemaan. Suomen kansa tahtoo elää omana erikoisena kansana sen vuoksi, että se luulee itsellään olevan oman sivistystehtävän, kohottaa täällä kaukaisessa pohjoisessa sivistyksen lippu, tehdä tämä karu kivikkoinen ja kallioinen maaperä inhimillisen kulttuurin tyysijaksi. Se luulee itsellään olevan tehtävän, jonka se voi ainoastaan omana kansana säilyen suorittaa, tehtävän, joka kenties jää täyttämättä ja suorittamatta, jos tämä kansa kansojen joukosta hävitetään. Siksi se tahtoo suomalaisena kansana elää muihin kansoihin sulaumatta ja tähän se katsoo itseään velvoittavan sen korkeamman maailman järjestyksen, jota selityskirjelmä katsoo mahdolliseksi niin bruttaalaisella tavalla pilkata.

Ja ainoastaan säilyttämällä sen vaatimattoman sisäisen itsenäisyyden, joka Suomen kansalla nyt on, katsoo tämä kansa voivansa tehtävänsä täyttää.

Onko todellakin Venäjän suuren, mahtavan kansan eduskunta katsova Suomen kansan oikeuden hävittämisen lisäävän Venäjän mahtavuutta ja kunniaa tai olevan edes sopusoinnussa Venäjän suuruuden ja kunnian kanssa? Meidän on sitä vaikea uskoa.

Jos niin kuitenkin tapahtuu, niin on Suomen kansalla raskas, vaikea taival edessä. Mutta me emme sittenkään voi luopua oikeudestamme ja me uskomme siihen, että luottamus asiamme oikeuteen ja luottamus siihen tehtävään, joka meillä on, on ylläpitävä meidän elämänrohkeuttamme tässä epätasaisessa taistelussamme.

Ed. H a n n u l a: Esillä oleva mietintö sisältää vastauksen, jonka takana, siitä saamme olla vakutettuina, seisoo tämän eduskunnan kanssa koko Suomen kansa. Perussäveleenä siinä on sama käsitys oikeudestamme, joka niin monasti ennen sekä eduskunnan kautta että monessa muussa tilaisuudessa on esiintuotu, sävel, joka ahdistuksen aikoina ennenkin on luonut rohkeutta ja toivoa kansassa, jolla, kun se ei ole edes kiusauksessa luottamaan taistelussaan ulkonaisiin voimiin ja ulkonaisiin apuihin, ei muuta asetta olekaan, kuin luottamus asiansa oikeuteen ja toivo sen lopulliseen voittoon.

Toisinaan kuluneina vuosina, kun joko eduskunnan tahi kansalaisryhmien tuli uhkaavaa väkivaltaa ja oikeusloukkauksia vastaan nousta, surimme sitä, että taistelutavassa aina ei päästy toivottuun yksimielisyyteen, emmekä ainoastaan surreet, vaan vieläpä toisinaan oltiin kiusauksessa epäilemäänkin toinen toistemme isänmaallisten harrastusten puhtautta, sen sijaan että meillä olisi sopinut olla tietoisuutta siitä, että me pimeällä polullamme etsiessämme valkeutta kuitenkin kaikesta huolimatta ja harvoja poikkeuksia lukuunottamatta kaikki parhaan ymmärryksemme mukaan etsimme saman yhteisen isänmaan onnea ja parasta. Nyt vaaran ollessa uhkaavampana kuin koskaan ennen näemme selvästi, että kukin sydän, puolue ryhmään katsomatta, sittenkin sykkii puhtaasta rakkaudesta isänmaata kohtaan, ja me voimme tästä päättää, että ne näin sykkivät silloinkin, kun eri puolustusasemilta yrittiin torjua niitä meitä vastaan ulkoapäin tehtyjä hyökkäyksiä. Sen tähden me tällaisena päivänä, jolloin jälleen, kuten saman talon miehet ainakin, olemme ryhmittyneet samalle puolustusasemalle, voimme paljon unohtaa, paljon anteeksi antaa toisillemme siinä, mitä rikkoneet olemme rakkaudessa toinen toistamme vastaan, silloin kun meidän olisi sopinut paremmin ymmärtää toinen toisiamme ja vapautua vääristä epäluuloista toinen toistemme pyrkimysten rehelliseen tarkoitukseen nähden.

Tämänpäiväinen yksimielisyys selvästi todistaa, että isänmaamme, jonka oikeuksia

olemme lähetetyt tänne valvomaan, on yhtä kallis ja rakas niinhyvin toiselle kuin toisellekin puolueryhmälle, niinpä koko kansalle, joka on meidän kanssamme valmis pahana aikana uhraamaan parhaansa sen edestä. Meidän ei tarvitse epäillen kysyä, mitä ajattelee kansa, sillä parasta-aikaa se vakavin mielin seuraa tämän päivän tointa. Jos kukin kansalainen saisi itsekohtaisesti sanoa sanottavansa tämän päivän suuressa kysymyksessä, tuskinpa he paljonkaan häiritsisivät sitä vaikutusta, minkä olemme saaneet esilläolevaa mietintöä lukiesammme.

Etsittäköön edustajia keitä tahansa puhumaan Suomen kansan puolesta tässä asiassa, samoin he ajattelisivat kuin mekin ja me saamme olla vakuutettuja siitä, ettei mikään Suomen eduskunta, joka niitten sadan vuoden kuluessa, jolloin Suomi on ollut yhdistettynä keisarikuntaan, on ollut koossa, olisi tässä asiassa muuta vastausta voinut antaa. Se olisi kyllä tapahtunut eri muodoin, mutta henki ja sävel niissä olisi ollut sama, minkä löydämme esilläolevasta vastauksesta. Ja minkälaisen vaalilain mukaan tahansa Suomen kansan edustajat olisivatkin kutsutut tällaisena aikana valtiopäiville, muun henkistä vastausta puheenaolevaan asiaan nähden olisi ollut mahdollontta löytää. Tämän vastauksen ymmärtävät ja hyväksyvät nykyisen sukupolven nuoret ja vanhat, ja vastasyntyvät polvet tulevat sen kerran hyväksymään ainoana oikeana ja mahdollisena niitten puolelta, jotka kansan nimessä olivat velvoitetut sen kalliimpia oikeuksia puolttamaan ja suojelemaan. Ja tämän vastauksen ymmärtävät, niinkuin täällä monasti on tänään sanottu, Euroopan eturivin kansojen paraimmat ja jaloimmat henkilöt. Venäjän laajassa valtakunnassa on paljon niitä, jotka hekin hyväksyvät tämän vastauksemme, joshan on niitäkin, jotka, vaikka ovat ystäviämme, eivät näkökannaltaan jaksa ymmärtää meitä, niinkuin on paljon niitäkin, jotka nähtävästi eivät tahdokaan meitä ymmärtää kaikista selityksistä huolimatta. Mutta me elämme täällä siinä toivossa, että kerran tulee se aika, — jospa se ei olisi kaukana! — jolloin tämä Suomen eduskunnan vastaus silläkin taholla yhä laajemmissa piireissä tunnustetaan ainoaksi oikeaksi ja mahdolliseksi. Vielä viimeiseen asti me uskallamme toivoa, että tämä vähäpätöinen, pieni kansa saa vastedeskin lakiansa turvissa ilman yhä uudistuvia häiriöitä ja oikeuden loukkauksia vapaasti kehittyä mahtavan Venäjän kansan rinnalla molempien

yhteiseksi menestykseksi. Uskaltaisiko vielä toivoa, että vallanpitäjät Venäjällä ennen ratkaisuhetkeä vielä kerran pysähtyisivät ajattelemaan sitä laajalle ulottuvaa tuhoa ja niitä raunioita, jotka he ovat aikeissa valmistaa Suomen kansalle, mutta sanokaamme sekin, niinkuin se jo on tänään monasti sanottukin heille itselleenkin, niinkuin eräs puhuja tänään viittasi historian nemesikseen, me myöskin voimme sanoa ikuisen vanhurskauden lain mukaan, joka tuomitsee ja rankaisee vääryyden ja väkivallan ja niitten harjoittajat.

Ed. A h m a v a a r a : Esilläoleva perustuslakivaliokunnan mietintö paljastaa perinpohjin ministerineuvoston puheenjohtajan katalan valtiokaappausehdotuksen laadun ja osottaa, mitenkä perin keunoilla perusteilla ja historiallisten tosiasiaien väärennyksillä sitä on tuettu, niin ettei tässä suhteessa juuri mitään lisäyksiä kaitava. Jokainen tämän mietinnön luettuansa tulee vakuutetuksi siitä, että jos olisimme tekemisissä hallituksen kanssa, joka vähänkin panisi arvoa oikeusnäkökannoille, ei se voisi muuta kuin hyväksyä valiokunnan esilletuomat historiallisiin tosiasioihin perustuvat kumoamattomat todistukset. Historiallisilla asiakirjoilla on valiokunta musertavasti todistanut samaa, mitä jo monta kertaa ennen on todistettu sekä tieteen että käytännöllisen valtio-opin kannalta, että Suomi on valtio eikä maakunta, että Suomelle on monen eri valtiotoinen kautta juhlallisesti vakuutettu täydellinen itsenäisyys sen sisällisiin asioihin nähden ja että kaikki hallitsijat Aleksanteri I alkaen ovat juhlallisesti vakuuttaneet pitävänsä voimassa, pyhinä ja rikkomattomina vahvistamansa maamme perustuslait, ettei Suomelle voida lakeja laatia muussa järjestyksessä kuin siinä, minkä nämä perustuslait säätävät sekä että ehdotettu yleisvaltakunnallinen lainsäädäntö on mitä jyrkimmässä ristiriidassa näitten maamme perustuslakien ja juhlallisten hallitsijavakuutusten kanssa.

Tämän ja paljon muuta on perustuslakivaliokunta todistanut. Mutta mitäpä auttaa selvimmätkään todistelut, kun olemme tekemisissä voimain kanssa, jotka eivät nähtävästi oikeudelle anna mitään arvoa, vaan ratkaisevat kaikki voimanäkökantoja silmällä pitäen. Todistelut ovat kuitenkin välttämättömät, ainakin tulevaisuutta varten, sillä voima, silloin kun se astuu edelle oikeuden, ratkaisee asian vain hetkeksi, kunnes oikeus taas vaatii itselleen sananvallan. Ministerineuvoston puheenjohtaja tuopi ehdotuk-

sessaan voimallisesti esille yleisvaltakunnallisia etuja ja väittää niiden vaativan, että Suomi luopuu itsenäisyydestään ja alistuu venäläiseksi maakunnaksi. On vaikeata käsittää, mitenkä yleisvaltakunnalliset edut vaatisivat, että osa valtakuntaa, joka omien lakiansa ja yhteiskuntajärjestyksensä turvissa on vaikeista luonnonoloistaan huolimatta kehittynyt korkeammalle kulttuurikannalle kuin muu osa, olisi tuhottava ja sen vastainen edistys tehtävä mahdottomaksi. Mitä hyötyä tästä voisi olla valtakunnalle, sitä ei voi kukaan, joka rehellisesti asiaa ajattelee, ymmärtää. Todellisille valtakunnan eduille ei voi olla muuta kuin hyötyä siitä, että edes osa valtakuntaa on kehittynyt verrattain korkealle ja että kansa siellä on tyytyväinen oloihinsa. Satavuotinen kokemus on jo kyllin selvästi todistanut, ettei Venäjän valtakunnan eduille ole ollut mitään vahinkoa vaan päinvastoin hyötyä Suomen itsenäisyydestä.

Ne Venäjän taantumusmieliset Suomiviholliset, jotka nyt tahtovat riistää oikeutemme ja tuomita Venäjän valtioviisasten, oikeamielisten hallitsijain jaloimmat valtioteot, uskottelevat, että suomalaiset muka tahtovat eristäytyä Venäjästä ja että me muka vihaamme kaikkea venäläistä ja halveksimme Venäjän kansaa. Nämät väitteet ovat suurimmaksi osaksi kaikkea perää vailla. Mutta mikäli mahdollisesti vihamielisyyttä tahi kylmyyttä venäläisiä kohtaan viimeisinä aikoina on ilmestynyt, tulee siitä ansio yksinomaan venäläiselle Suomiviholliselle byrokratialle, sillä se on viimeisinä vuosina koettanut tehdä voitavansa herättääkseen meissä vihamielisyyttä venäläisiä vastaan. Jos se tässä olisi jossakin määrin onnistunut, niin sen ei olisi syytä tätä valittaa, vaan sen kai tulisi olla kiittollinen siitä, että heidän kylvönsä on ruvennut itämään. Kun muistelee vanhempia aikoja, jolloin meidän annettiin elää rauhassa omien lakiemme turvissa, niin oli todella ystävyys venäläisiä kohtaan suuri, jopa toisinaan liikuttava. Muistan esimerkiksi kuinka Turkin sodan aikana 1877—78 suomalaiset hartaasti seurasivat sodan vaiheita, ja mitenkä jokainen voitto otettiin ilolla vastaan, jokainen voitto pidettiin meidänkin voittona, jokainen tappio meidänkin tappiona. Muistanpa senkin, millä suuttumuksella ja inholla maassamme otettiin vastaan tieto Keisari Aleksanteri II:n murhasta 13 p:nä maaliskuuta 1881. Esimerkkejä siitä, kuinka hyvät välit vanhempina aikoina vallitsivat meidän ja venäläisten välillä ja mitenkä me jo aloimme unhoittaa kaikki ne julmuudet ja kaiken sen sorron, mitä historian vanhempina aikoina olimme venäläisten puolelta kokeneet, voisi luetella paljonkin, mutta en katso

tarpeelliseksi niitä pitemmältä kertoa. Ei käy kieltäminen, etteivät mielipiteet viime vuosikymmeninä olisi jossakin määrin muuttuneet, jopa suurestikin, jos venäläisyydellä tarkoitetaan sitä venäläistä virkavaltaa, jonka kanssa olemme olleet tekemisissä. Kun vertaa kansamme mielialaa mainitun Turkin sodan ja viimeksi tapahtuneen Japanin sodan aikana, niin oli ero kieltämättä aika suuri. Mutta tämä on niin luonnollista, ettei se toisin olisi voinut ollakaan. 1870—80 luvulla kunnioittivat Venäjän valtiomiehet meidän oikeuksiamme ja antoivat meidän rauhassa työskennellä sisäisen kehityksemme hyväksi. Silloin hallitsija Aleksanteri II osoitti monella tavalla hyväntahtoisuuttaan Suomea kohtaan ja tahtoi turvata tämän maan kehitystä perustuslaillisella pohjalla. Olihan niin ollen luonnollista, että molempain kansain välit kävivät yhä ystävällisemmiksi.

Mutta aivan toisin olivat asiat viime ja tällä nyt lopussa olevalla vuosikymmenellä. Olihan vuodesta 1899 bobrikoffilainen hirmuhallitus tehnyt kaiken voitavansa ryöstääkseen kaikki meidän isiltä perityt oikeutemme ja olihan tämä ryöstöpolitiikka kehittynyt korkeimmilleen juuri ennen mainitsemaani Japanin sotaa. Koko kansamme huokaili silloin hirmuvallan, sorron alla. Osa sen jäsenistä oli suljettu vankiloihin, lukkojen taakse, toiset ajettu maanpakoon siitä syystä vaan, etteivät he voineet alistua tätä ryöstöpolitiikkaa kannattamaan, vaan koettivat sitä voimiensa mukaan vastustaa.

Voidaanko, kysyn minä, tällaiselle hallitukselle vaatia mitään myötätuntoisuutta? Onhan sellainen vaatimus, että pahimmalle sortajalle tulisi vielä osoittaa myötämielisyyttä ja toivoa sen toimien menestyvän, kerrassaan järjetöntä. Myötämielisyyttä ja rakkautta ei toki voida ruoskalla komentaa, sen nyt pitäisi olla jokaiselle selvää, niinpä Venäjän ministereillekin.

Jos venäläiset valtiomiehet todella tahtovat saattaa Venäjän ja Suomen kansan välit ystävällisiksi ja läheptää suomalaisia enemmän Venäjään, niinkuin he sanovat heidän harrastuksensa olevan, niin siihen ei kelpaa valtakunnan lainsäädännön nimellä kulkeva oikeuksiemme ryöstö, sillä tällainen väkivallanteko on omiansa vaan vieroittamaan kansoja toisistaan, vaan ensimmäisiä askeleita tällä sovun tiellä on luopuminen sortopolitiikasta ja maallemme juhlallisesti vakuutettujen oikeuksien tunnustaminen. Jos venäläisen ministerineuvoston puheenjohtaja ja hänen kätyrinsä ymmärtäisivät astua tälle laillisuuden, oikeuden tielle, niin he huomaisivat, kuinka ihmeen pian Suomi tulisi liittymään lu-

jilla, ei orjuuden vaan rakkauden siteillä Venäjään. Tämä olisi myöskin valtioviisas teko. Mutta tätä eivät näytä nykyiset vallanpitäjät ymmärtävän. He ymmärtämättömyydessään ja sokeassa taannutuskiihkoissaan vaan tahtovat turmella ja järkyttää sitä viisasta valtiotekoa, jolla Aleksanteri I liitti Suomen Venäjään ja jonka kautta kansallemme on käynyt mahdolliseksi kehittää kulttuuriolojansa.

Ministerineuvoston puheenjohtajan selityksessä uskotellaan meitä suomalaisia tehtävän onnelliseksi sillä, että meidän oikeutemme ryöstetään ja meidät ilman lain turvaa alistetaan venäläisen virkavallan komennettaviksi. Tällainen uskotelu on jo mitä törkein loukkaus itsetietoiselle kansalle, mutta kenties muutamia vuosikymmeniä ennen, kuin meillä ei ollut kokemusta venäläisestä hallitustavasta, olisi joku niinkin yksinkertainen voinut löytyä, joka tuota uskottelua olisi uskonut. Mutta nyt, kun meillä on kokemusta tästä hallitustavasta, ei varmaankaan löydy yhtään niin yksinkertaista, joka tuota puhetta pitäisi muuna kuin törkeänä ivana.

Olen jo edellä viitannut, minkälaista „onnea” Bobrikoff meille jakeli. Tämä hallitusjärjestelmä, jonka päätehtävänä oli polkea lakia ja oikeutta lokaan ja asettaa mielivalta ja törkein vääräys niiden sijalle, sai kyllä sen aikaan, että hallitus menetti kaiken auktoriteettinsa. Kenties tämä jossakin tapauksessa on onnellistakin, mutta tuskinpa tähän sentään pyrittänee. Onhan meillä tämän ministerineuvoston puheenjohtajan suositaman hallitusjärjestelmän onnellistuttamisesta nykyisinkin jokapäiväistä kokemusta. Eräs kansalainen Haminassa teurastetaan kuin eläin, mutta hallitus ei ryhdy murhamiestä ensinkään rankaisemaan. Se tahtoo pitää näitä murhaajia kaiketi onnellisina. Meidän vähäiset rahavaramme anastetaan ilman eduskunnan suostumusta maasta pois ja meitä onnellistutetaan uusilla raskailla veroilla. Meillä on tämän järjestelmän mukainen kotimainen hallitus, joka ei tunne maan oloja, ei sen lakeja eikä yhteiskuntajärjestystä, ja joka ei siis kykene osapuilleenkaan tehtävänsä täyttämään, eikä se tahdokaan hallitusta hoitaa niin, että maan ja kansan tarpeet tulisivat huomioonotetuiksi, vaan sen sijaan se tottelee nöyrästi ministerineuvoston käskyjä, olkootpa ne vaikka kuinka ristiriidassa maan lakien ja kansan etujen kanssa.

Näitä kansaamme onnellistuttavan hallitusjärjestelmän tunnusmerkkejä voisi luetella pitkältikin, mutta se on tarpeetonta, sillä jokainen kansalainen tuntee nämä liiankin hyvin. Tämän tuntemuksen nojalla tuntuukin jokaisesta suomalaisesta julkealta ivalta ministerineuvos-

ton puheenjohtajan uskottelu meidän onnellistuttamisestamme. Jos ministeripresidentillä todellakin olisi vähintäkään halua tehdä kansamme onnelliseksi, niin hän luopuisi kansamme oikeuden ryöstämishankkeista ja antaisi meidän koettaa itse omien lakiemme turvissa ja oman eduskuntamme kautta kehittää olojamme, sillä tämä on ainoa tie, jolla todella voidaan onnellistuttaa kansamme.

Muuta emme herroilta ministereiltä pyydä, kuin että he luopuisivat meitä onnellistuttamasta. Tämä on koko Suomen kansan hartain toivo.

Tuntuisi mahdottomalta uskoa, että valtakunnan duuma ja neuvosto voisivat kannattaa tätä ehdotusta sen jalestä kun perustuslakivaliokunta on kumoamattomasti osoittanut, mitenkä ministerineuvoston puheenjohtajan ehdotukset ovat ristiriidassa maallemme vahvistettujen perustuslakien kanssa, ja mitenkä sen kautta tulisivat peruutetuiksi kaikkien viiden hallitsijan, alkaen Aleksanteri I:stä, juhlalliset vakuutukset pitää lujina ja voimassaan maamme perustuslait. Voipiko duuma, joka vasta ottaa ensimmäisiä askeleita perustuslaillisuuden tiellä ja kansansa vapauttamisen alalla ensimmäiseksi tehtäväkseen koettaa syödä pienen kansan itsenäisyyden ja sen perustuslait? Jos se tämän tekee, antaa se samalla, niinkuin täällä jo on tänä päivänä osoitettu, myöskin itsestään tuomion. Voipiko hallitsija peruuttaa Suomen kansalle antamansa juhlallisen vakuutuksen tämän maan perustuslakien rikkomattomana pitämisestä.

Mahdottomalta tämä kaikki tuntuu siitä, joka oikeuskäsitykselle ja annetuille lupauksille tahtoo jotain arvoa antaa. Mutta jospa kaikki nämä mahdottomalta näyttävät mahdollisiksi tulisivat, jospa kaikki se, mihin olemme oikeutetut luottamaan, pettäisi, niin yksi on kumminkin varma, nimittäin se, ettemme ikinä tule suostumamme antamaan tälle oikeuksiemme ryöstölle ja tästä juuri, meistä itsestämme asia onneksi lopultakin riippuu. Niin kauvan kuin me emme ole luopuneet oikeuksistamme, pysyy valtakunnanlainsäädäntö mahtikäskynä, joka ei perustu oikeuteen, vaan raakaan voimaan ja jonka siis kerran täytyy murtaa. Tietäen tämän, me voimme kulkea mustaltakin näyttävää ja paljon kärsimyksiä uhkaavaa tulevaisuuttamme kohden, luottaen siihen, että voitto lopullisesti sittenkin on meidän. Sanomattakin on selvää, että minä mielihyvällä yhdyn kannattamaan perustuslakivaliokunnan ehdotusta.

Ed. Pietinen: Esillä oleva perustuslakivaliokunnan mietintö on sellainen asiakirja,

jonka empimättä allekirjoittaa varmaan jokainen Suomen kansalainen vaatimatta siihen lisäyksiä, poistoja tai muutoksia.

Eittämättömän selvästi ja perinpohjaisesti, mutta samalla helposti ymmärrettävässä muodossa on valiokunta esittänyt, miten meidän valtiolliset oikeutemme perustuvat sekä historiallisiin tosiasioihin, siis tapahtuneisiin valtiotekoihin, että myöskin ovat ne vahvistuneet pitkäaikaisella, satavuotisella käytännöllä. Siläläkin taholla, jolta nyt on vaatimukset tehty näiden oikeuksien hävittämiseksi, on 1809 vuoden jälkeen ainakin 90 vuoden aikana ollut näiden meidän oikeuksiemme perusteista sama käsitys kuin meillä ja niillä on heidänkin puoleltaan melkein samalla tavalla ymmärtäen haluttu käytäntöön sovittaa. Nyt yhtäkkiä viimeisten vähän yli 10 vuoden kuluessa ne ovat joutuneet vastustajaimme silmätikuiksi. Me olemme tosin aina kerta kerralta heille osottaneet, että meidän tulee saada näiden oikeuksiemme turvissa elää, mutta me emme tee sitä Venäjän kustannuksella, vaan haluamme kyllä sitä kohtaan täyttää kaikki velvollisuutemme, mitkä meiltä oikeudella ja kohtuudella saateen vaatia, kunhan me itse saamme näistä velvollisuuksista päättää. Valiokunta on nyt, osottaessaan kaikkea tätä, käyttänyt samalla sellaista kaikesta valtiollisesta viisastelusta vapaata suoraa kieltä, joka on mietinnölle eduksi. Monta kertaa ennen on meillä sattunut, että nämä tämänlaatuiset asiakirjat ovat sisältäneet noita valtioviisaita väittelyjä, joita jälletpäin sitte on pyritty aivan päinvastaisesti selittelemään ja siten asioitamme niillä hämentämään. Mutta nyt tuntuu kauttaaltaan henki ja sanontatapa tässä mietinnössä semmoiselta kuin se tulisi sieltä yksinkertaisen kansan sydäimestä sen äänenä, ja jos se sieltä tulee, niin se täältä eduskunnasta päätöksen tehtyämme sinne jälleen palajaa, sillä minä en voi muuta ymmärtää kuin varmuudella otaksua, että eduskunta tulee yksimielisesti hyväksymään tämän mietinnön. Ja kun se taas tapahtuu, niin tiedämme, että Suomen kansan ajattelevat miehet ja naiset ovat silloin kaikki mukana, ovat asettuneet tämän mietinnön taakse. Se kansa taas, joka vaaran hetkenä, ja tänä suurimman vaaran hetkenä, mikä kenties meidän kansaamme on milloinkaan kohdannut, voi helposti ja yksimielisesti löytää sen tien, jolla se uskoo tulevaisuutensa tulevan turvatuksi, se kansa ei varmaankaan vielä odota kuolinkellojensa soittoa. Se päinvastoin tahtoo elää ja sillä täytyy olla voimaakin elää. Olkoonpa vain

niin, että me rakennamme sille käsitykselle, että oikeus ja totuus — ei aineellinen voima — ovat ne ainoat aseet, joilla tahdomme voittaa. Hy-myilkööt mielellään suurten ja mahtavain kansojen edustajat tälle meidän käsityksellemme, luottakoot he vain pistimien ja sotamiesten lukuun, pankoot yhä tulevaisuutensa turvan niihin, me emme sittekään saada uskoa, ettei kuitenkin lopulta heidänkin turvansa olisi sama kuin meidän: oikeuden ja totuuden lopullinen voitto.

Jos tämä valiokunnan mietintö ja sen hyväksyminen nyt on omansa yhdistämään meidän koko kansamme yhteiseen puolustusrintamaan, semmoiseen rintamaan, johon ei jää aukkoja, niin olemme me sisäänpäin saavuttaneet kaiken sen mitä valiokunta tähän nähden on tarkoittanutkin. Mutta mielestäni täytyy tämän asiallisen mietinnön vaikuttaa hyvin myöskin ulospäin. Sillä joskin kiihkeimmät vastustajat meidän kieltäytymistämme asiallisen lausunnon antamisesta nyt esillä olevassa kysymyksessä pitävät vastensilmiiään heitettyinä, jyrkkänä muka sovittelun hylkäämisenä, voimme me joka hetki puolustaa menettelyämme sillä, että vaatimus on ollut mahdoton, että me emme voi olla mukana hävittämässä omia oikeuksiamme. Ja tämä esiintyykin mietinnön melkein jokaisella sivulla. Sortajamme täytyy siis tämän mietinnön luettuaan asettaa kysymykseen, onko hänelle kylliksi kunniakasta olla mukana hävittämässä kokonaisen valtiollisen kansakunnan elämää. Eikö ole sittenkin käsitettävä joukkomurhaksi se, että yksi jäsen ihmiskunnan ruumiista pois leikataan ja estetään sen omintakeinen sivistystyö tulemasta koko ihmiskunnan hyväksi. Ei voi käsittää, ettei totuuteen perustuvalla vaatimattomalla, asiallisella, kaikkea uhmailua vailla olevalla asiakirjalla olisi ulospäin tällaista vaikutusta vastustajiemme, jopa vihamiestemmekin keskuudessa. Täytyy heidänkin ymmärtää meidän velvollisuutenamme olevan, sekä itseämme että tulevia sukupolvia kohtaan, pitää lujasti kiinni niistä oikeuksista, joita mikään kansa ei saa minkään vaaran uhatessa tahallaan luovuttaa. Ymmärrettävää, on että minä tällä olen lyhyesti vaan tahtonut lausua olevani ilomielin valmis kannattamaan valiokunnan mietinnön hyväksymistä, jonka toivon eduskunnan yksimielisesti tekevän.

Ed. V i r k k u n e n: Perustuslakivaliokunnan käsillä olevassa mietinnössä osotetaan kumoamattomasti, että armolliseen esitykseen

liittyvä Keisarikunnan ministerineuvoston puheenjohtajan ehdotus niiden Suomea koskevien lakien ja asetusten säätäminen järjestyksestä, joilla on yleisvaltakunnallinen merkitys, on kokonaan meidän kansallemme vakuutetun oikeuden vastainen ja toteutettuna veisi Suomen valtiosäännön täydelliseen kumoamiseen. Tämän ehdotuksen pohjana oleva selityskirjelmä menee hävitystyössä vielä pitemmälle. Se ei tyydy siihen, että maamme valtiosäännöstä tehdään loppu, vaan se pyrkii lisäksi riistämään Suomen kansalta koko sen käsityksenkin, mikä sillä historiallisen entisyytensä perintönä lain ja oikeuden loukkaamattomuudesta ja niitä suojelevan hallitsijavallan pyhydestä on. Tarkoitin sitä selityskirjelmän kohtaa, jossa suorastaan hämmästyttävällä avomielisyydellä, jotten sanoisi julkeudella, käydään selittämään, etteivät hallitsijan mitä juhlallisimmasti annetut vakuutukset ja sanat kansan oikeuden turvana mitään merkitse. Sanotaanhan siinä aivan aiheettomaksi ja sopimattomaksi sitä, että »Venäjän Keisarien julistuskirjoille ja avoimille kirjeille, joilla Suomen asujamiston erityiset oikeudet ja edut vahvistettiin», on annettu »jonkinlaisen velvoittavan asiakirjan ja milteipä Suomen valtiosäännölle vannotun uskollisuudenvakuutusten merkitys».

Sille käsitykselle, joka Suomen kansassa kaikkina aikoina on ollut olemassa, ei mikään väite ole omansa hallitsijan arvoa enemmän alentamaan eikä hänen sanojansa ja lupauksiansa lokaan polkemaan kuin tämä tällainen korkeastivirallisessa asiakirjassa ikäänkuin jokaiselle ymmärrettävänä selviönä esiintyvä lausuma. Ja olkoon suoraan sanottu, että tällaisella opilla ei ole tähän saakka ollut eikä ole sille tietääkseni kukaan rojhennut vaatiakaan minkäänlaista julkisuutta meidän maassamme. Sillä käsitys hallitsijasanan pyhydestä, loukkaamattomuudesta ja pettämättömyydestä on historiallisen kehityksen tuloksena Suomen kansan ajatustapaan niin juurtunut, että sitä jos mitään saattaa sanoa sen veriin syöpyneeksi. Se johtuu siitä, että tämä kansa, niin kauvan kuin tieto sen entisyyteen taaksepäin ulottuu, on käsittänyt hallitsijan ja juuri hänen koko yhteiskuntalaitoksen korkeimmaksi maalliseksi johtajaksi, jonka pyhä kutsumus on olla sen suojassa kehittyvän elämän ja sitä turvaavien lakien korkeimpana suojelijana kaikkea nurjuutta ja vääryyttä vastaan. Suomen kansan kaikkien vaiheitten läpi käy tämä käsitys hallitsijan korkeasta tehtävästä. Se on lausuttu

julki ja mieliin teroitettu meidän vanhimmissa oikeuslähteissämme jo keskiajalla, jolloin yhteiskunnallinen järjestys meidän maassamme alkoi säännöllisiin muotoihinsa pukeutua. Jo kuningas Maunu Eerikinpojan maanlaissa vuodelta 1350 luetaan kuninkaan ensimmäisten velvollisuuksien joukkoon, että »hänen pitää kaikkea totuutta ja hurskautta vahvistaman, rakastaman ja ylöspitämän, ja kaikkea vääryyttä ja valhetta varottaman sekä oikeudella että hänen kuninkaallisella voimallansa».

Tämä ylevä ajatus hallitsijasta totuuden ja oikeuden korkeimpana maallisena kannattajana ja suojelijana on sitte polvesta polveen vuosisatojen läpi säilynyt ja kehittynyt ja vähitellen kasvanut koko kansakunnan yhteiseksi tietoisuudeksi, joka muodostaa yhden sen julkisen oikeuden kulmakiviä. Sama käsitys, melkein pä samoilla sanoilla lausuttunakin, tavataan viidettäsatua vuotta myöhemmin syntyneessä, ensimmäisessä meidän vielä voimassaolevista perustuslaeistamme, Hallitusmuodossa elokuun 21 päivästä 1772, jonka säädöksen mukaan kuninkaan tulee »oikeutta ja totuutta vahvistaa, rakastaa ja varjella, mutta nurjuutta ja vääryyttä kieltää, hävittää ja polkea».

Ei ole tämä käsitys mitään ulkoapäin saatua oppia vaan se on historiallisen kehityksen työtä ja semmoisena syvästi juurtunut kansan oikeudentuntoon. Eikä ole se pukeutunut yksin lainkäskyn muotoon, vaan se on tullut esille ja osottautunut eläväksi ja elähdyttäväksi työssä ja toiminnassa. Tarkastettakoonpa meidän kansamme aikakirjoja miltä sen historiallisen elämän ajalta tahansa, epälukuisat ovat kaikilta ajoilta todistukset siitä, että tämä kansa kaikissa vaiheissaan on tottunut pitämään hallitsijasanan ja hänen antamiensa lupauten rikkomattomuutta lainturvaaman yhteiskuntaelämän pettämättömänä kulmakivenä. Se johtuu yksinkertaisesti siitä, että tämä kansa moninaisissa taisteluissaan ja kärsimyksissään ei ole ainoastaan etsinyt, mutta myöskin saanut hallitsijoiltaan turvaa ja suojelusta, kun väkivalta ja vääryys sen keskuudessa ovat pyrkineet asettumaan oikeuden sijalle. Tästä johtuu itsestään toinen, niinikään kaikkina aikoina Suomen kansan elämässä esiintyvä käsitys, se nimittäin, että tämä kansa aina on lukenut kalliimpien, mutta samalla myöskin luonnollisimpien oikeuksiansa joukkoon sen, että sille on suotu tilaisuus luottamuksella kääntyä hallitsijainsa puoleen ja saada tarpeensa ja huolensa valtaistuimen juurelle viedyiksi.

Se käsitys, johon tässä olen viitannut, ei ole kuitenkaan ollut yksin kansan, vaan myöskin ja ennen kaikkea sen ruhtinasten. Sen mukaan kuin yhteiskunnallisen elämän muodot vakaantuvat ja niitä koskevia historiallisia tietoja meille on entisyydestä säilynyt, sitä selvemmiksi käyvät myös todistuskappaleet siitä, että saman käsityksen hallitsijatkin ovat suhteessaan kansaan täysin omistaneet ja koettaneet sitä toteuttaa. Jaloja sanoja ovat tästä jo Vaasa-suvun hallitsijat lausuneet. Mainitakseni vaan jonkun esimerkin, viittaen Kustaa Vaasan sanoihin, jotka hän lausui perustaessaan Suomen herttuakunnan ja määrätessään lempipoikansa sen haltijaksi. Hän sanoi sen tekevänsä nimenomaan siitä syystä, että yleiset asiat maassa hoidettaisiin entistä paremmin ja että »meidän köyhillä alamaisilla» — niin satuivat hänen kuningassanansa — »olisi kehen turvautua, ja ken heitä puolustaa väkivaltaa ja vääryyttä vastaan, sekä kenen luona voivat käydä neuvoa, apua ja turvaa pyytämässä, kun tarve on». Kaarle IX:n koko hallituskausi ja ne moninaiset suhteet, joissa hän oli Suomen kansaan, osottavat, että alamaistensa valitusten vastaanottaminen ja heidän oikeutensa hallitsijasananalla turvaaminen oli hänen kuningastehtävänsä johtavana periaatteena. Ja Kustaa II Aadolf otti tässä käsityksessä täydellisesti oppia isästään. Sitä todistavat, mainitakseni vaan yhden esimerkin, hänen ylevät sanansa, jotka hän lausui avatessaan Helsingin valtiopäivät vuonna 1616. »Minä olen» — hän silloin sanoi suomalaisille alamaisilleen — »niinä neljänä vuonna, joina minä Kaikkivaltiaan salimuksesta olen hoitanut tätä kuninkaallista tehtävääni, varsin mielelläni etsinyt tilaisuutta saadakseni tietää tämän rajamaan tilan ja teidän kaikkien olonne, jotta ajoissa voisin niin toimittaa ja järjestää sen, mikä on tarpeen teidän kaikkien hyväksi, että minun hallitukseni turvissa, mikäli näinä vaikeina aikoina on mahdollista, nauttisitte lakia ja laillisia oikeuksia, ja jotta minä itse, niinkuin Jumalan minulle uskoma toimi vaatii, voisin kuulla teidän tarpeitanne ja valituksianne ja niihin sitte hankkia apua.»

Tällaisia ovat olleet ne valtaistuimen korkeudesta lähteneet ajatukset, jotka jo etäisinä vuosisatoina ovat Suomen kansassa kasvattaneet horjumattoman uskon hallitsijasananan pyhyteen. Ja niissä uusissa oloissa, joihin Suomen kansa joutui tultuaan yhdistetyksi Venäjän valtakuntaan, on tämä käsitys vaan vahvemmaksi varttunut. Toisin ei ole voinut olla,

sillä saman käsityksen ovat Venäjänkin mahdavat hallitsijat suhteessaan Suomen kansaan täydellisesti omistaneet. Sen osotti keisari Aleksanteri I ymmärtävänsä, kun hän Porvoon valtiopäiväin päättäjäispuheessaan lausui mielihyvänsä siitä keskinäisestä luottamuksesta, jota asiain käsittely valtiopäivillä oli todistanut, lisäten siihen kuuluisat sanansa: »Säilyttäkää sama mielenlaatu ja vakuutus valtiollisen tilanne tärkeimmistä eduista, lakienne rikkomattomuudesta, persoonallisesta turvallisuudesta ja häiritsemättömyydestä omistusoikeudesta. Tämä jalo ja rehellinen kansa on sitte siunaava sitä Jumalansuomaa, joka on asettanut asiain nykyisen järjestyksen.» Ja suuren keisarin omaa mielialaa ja hänen tarkoituseränsä jaloutta kuvastavat hänen samassa tilaisuudessa lausumansa keisarisanat: »Ja minä, minäpä olen saavuttanut huolenpitiön parhaimman hedelmän, kun saan nähdä tämän kansan onnellisena, vierailta ryntäyksiltä suojeltuna, omassa keskuudessaan vapaana, ryhtyvän lakien ja tapain turvissa maanviljelykseen ja muihin luvallisiin elinkeinoihin, sekä saavutetulla todellisella onnella todistavan minun aikomuksieni vilpittömyyttä ja siunaavan kohtaloansa.»

Ne sisältävät, nämä Suomen valtion perustajan ylevämieliset sanat, koko sen hallitsijatehtävän ohjeen, jota hänen korkeat jälkeläisensä sittemmin ovat noudattaneet. Samaa vaikka vähän toiselta kannalta, tarkoitti keisari Nikolai I, lausuessaan v. 1833: »Kun Jumalallinen Kaitselmus on asettanut miehen 60 miljoonan kanssaihmissen etupäähän, on se tapahtunut tarkoituksessa, että ylhäisimmästä paikasta annettaisiin esimerkki uskollisesta sanassaan pysymisestä ja tunnollisimmasta lupautensa täyttämisestä.» Ja Aleksanteri I:sen jo mainituissa sanoissaan lausuma suuri periaate, että kansan onni ja menestys, sen oikeuksien ja elämänehtojen turvaaminen, on hallitsijan korkea tehtävä ja samalla hänen jalo tyydytyksensä, tavataan kuudetta vuosikymmentä myöhemmin Suomen valtiollisen ja kaiken puolisen muunkin elämän eloonherättäjän, Toisen Aleksanterin ihanissa sanoissa: »Ei yksikään minun toimistani ole saattanut häiritä sitä luottamusta, jonka tulee vallita hallitsijan ja kansan välillä. Olkoon yhä edelleen, niinkuin tähänkin asti, tämä luottamus sen lujan sovun takeena, joka minut yhdistää Suomen rehelliseen ja uskolliseen kansaan.»

Tällaiset sanat ja vakuutukset, ei yksin Venäjän vaan koko ihmiskunnan historian par-

haimpien hallitsijain lausumina, yhdessä sen siunauksen kanssa, joka kansan kaikenpuolisessa elämässä kantaa todistusta hallitsijain lupausten täyttymisestä, ovat kaikiksi ajoiksi painuneet Suomen kansan sydämeen ja yhä vahvistaneet ja lujittaneet sitä rakkautta, minkä tämä kansa kaikkina aikoina on hallitsijoillensa omistanut. Ei olekaan Suomen kansalla, sydämessään eikä historiassaan, rakkaampia nimiä kuin ovat Aleksanterien, joiden ikisiunatut kuvat, ainoina etevien hallitsijointensa pitkästä sarjasta, tämä kansa on vaskeen valanut. Suomen Säätytalon otsikossa on Aleksanteri I:ellä arvoisensa paikka. Sieltä hän, niin on sanottu, ojentaa suojelevat käntensä sen pienen kansan yli, jonka hän korotti kansakuntien joukkoon, ja tarjoo Suomen perustuslait korkeille jälkeläisilleen, joiden puolesta hän Kaikkivaltiaan kasvojen edessä ja Herran temppelin pyhyudessa lupasi, että ne ovat pyhinä pidettävät kaikkina aikoina. Ja isänmaansa juhlallisimmalle paikalle on Suomen kansa asettanut Toisen Aleksanterin kaukaisille sukupolville todistamaan, minkälainen oli maallinen maja sen jalon ruhtinashengen, joka kuuli Suomen kansan sydämen tykytykset ja ymmärsi kallistaa korvansa sen äänelle, joka keisarisanelallaan jälleen kutsui kokonaisen kansakunnan valtiollisen elämän, isänmaallisen työn ja ihmisonnen osallisuuteen, antoi oikeudet kansan kielelle ja aikaansaai edistyksen, jonka vertaista ei tämän maan historia tunne.

Keisarikunnan korkeat viranomaiset ovat nähneet sopivaksi, pyrkiessään hävittämään pienen Suomen kansan elämänehtoja, lausua ajatuksia, jotka alentavat niidenkin hallitsijain arvoa, joista yhtä Venäjän kansa kunnioittaa Siunatun, toista Vapauttaja-Aleksanterin nimellä ja joille ihmiskunnan historia on antanut paraimpiensa kunniaipaikan. Suomen kansan keskuudessa eivät tällaiset yritykset saavuta minkäänlaista vastakaikua. Köyhässä Suomessa on näillä hallitsijoilla sekä historiassa että kansan sydämessä se sija, johon heidän jalot työnsä oikeuttavat. Täällä säteilee heidän muistonsa kirkkautta, jota ei mikään tahra himmennä, ja heidän keisarisanaansa turvaa pyhyys, joka on aivan läheistä sukua kansan uskonnolliselle hartaudelle. Samoissa kirkoissaan, joissa tämä kansa rukoilee Jumalaansa auttamaan Esivaltaa lailla turvaamaan kansaa, on sillä edessään myös viisi kertainen keisarisana, osottamassa, missä on olemassa tämän turvan maallinen perustus ja sen toteutta-

misen mahdollisuus. Sen vuoksi onkin jokainen yritys, tulkoon se mistäpäin tahansa, jonka tarkoituksena on riistää Suomen kansalta usko hallitsijasanan pettämättömyyteen ei yksin kansan oikeuksia ja sen tunteita vastaan tähdätty loukkaus, vaan loukkaus myöskin niitä hallitsijoita vastaan, joiden teot ja lupaukset koetetaan saattaa merkitystä vaille.

Historiastaan on Suomen kansa oppinut, että se järjestetty yhteiskunnallinen elämä, mikä tässä maassa on vuosisatojen työllä aikaansaatu, se kansan onni ja menestys, mikä tämän elämän turvissa on kehittynyt, se henkinen viljelys, mikä maassa on olemassa, vihdoin ne valtiolliset oikeudet, joita maan asujamisto nauttii, ne ovat käyneet mahdollisiksi ainoastaan sen kautta, että hallitsijat mahtavalla sanallaan ovat asettuneet näiden etujen suojelijoiksi. Tätä tietoisuutta ei mikään mahti maailmassa pysty Suomen kansalta riistämään, ja jokainen yritys, joka jollakin oikeuden varjolla tähtää tämän käsityskannan muuttamiseen, on Suomen kansaan juurtuneen ajatuksen mukaan vaan väkivallanteon peittelemistä. Sitä tietä toimeenpannut muutokset eivät tule tuottamaan mitään etuja Venäjälle. Suomessa ne aikaansaavat määrätöntä onnettomuutta, sillä sen luottamuksen horjuttaminen, minkä Suomen kansa ikimuistoisista ajoista on tottunut panemaan hallitsijainsa vakuutuksiin, ei merkitse yksin hallitsijain arvon alentamista kansan käsityksessä, vaan se tietää samalla koko sen lainturvaaman yhteiskuntalaitoksen rikkirepimistä, jonka vankimpana perustuksena tämä luottamus on ollut.

P u h e m i e s: Aika on jo kulunut pitkälle. Täytyy keskeyttää istunto. Kokoonnutaan jälleen kello 6 i. p.

Istunto keskeytetään kello 4,10 i. p.

Täysi-istuntoa jatketaan

klo 6 i. p.

P u h e m i e s: Arvoisat edustajat!

Sähkösanoma on tuonut meille odottamattoman tiedon että Englannin kuningas Edvard VII on kuollut. Otan ehdottaakseni, että edustajat nousemalla seisoaalleen tahtoisivat

kunnioittaa tämän rauhaarakastavan ruhtinaan muistoa.

Eduskunta kuuntelee puhetta seisoallaan.

P u h e m i e s: Jatketaan edellä puolen päivän keskeytetyn asian käsittelyä.

Ed. K a r h i: Senjälkeen kuin lukuisissa lausunnoissa esillä-oleva asia on laajasti ja monipuolisesti jo valaistu, en katso tarpeelliseksi laajemmalti asiaan kajota. Tahdon kumminkin saada sanotuksi, että perustuslakivaliokunnan mietinnössä arvokkaasti ja sitovasti todistetaan virallisilla asiakirjoilla sekä historiallisilla tositahtumilla, että Suomi on valtio, ja että kansallamme on eittämätön itsehallinto-oikeus sisällississä asioissaan. Lähetekeskustelussa ja tänään annetuissa lausunnoissa on myös selvästi osotettu, minkä tuhon alaiseksi hallitusmuotomme ja itsehallinto-oikeutemme joutuisi, jos ministerineuvoston puheenjohtajan lakiehdotusta ryhdyttäisiin käytännössä soveltamaan. Jos mietinnössä annetut kumoa-mattomat todisteet eivät vaikuta asian lopullisessa ratkaisussa Venäjän lakiasäätävissä laitoksissa, vaan tästä huolimatta mainittua lakia yritetään käytännössä soveltuttaa, niin Suomen kansa, joka pitää lakinsa ja oikeutensa sekä hallitsijain vakuutukset pyhinä ja molemmin puolin velvoittavina, ei tule sille antamaan koskaan lain pyhyyttä eikä tunnustamaan sitä itseään sitovaksi.

Ne oikeussäädökset, joihin perustuslakivaliokunnan mietinnössä nojataan, ovat kansallemme pyhät ja jakamattomasti yhteiset, jonka tähden on mielestäni tarpeetonta pitemmillä lausunnoilla tätä tukea, ja koska mielihyvällä hyväksyn perustuslakivaliokunnan mietinnön kokonaisuudessaan.

Ed. K a i r a m o: Se tehtävä, joka tänään on suoritettavanamme ei kuulu varsinaiseen lainsäädäntötyöhön. Armollisen esityksen selvästi lausuttu tarkoitus ja maamme oloja mullistava sisällis asettavat sen tykkäänän ulkopuolelle yhteiskunnan säännöllistä kehitystä. Tuntuu melkein tarpeettomalta sanoa, että tällaisen uudistustyön suhteen Suomessa ei ole, eikä voi olla, eri puolueita. Mutta koska yhä vielä venäläiseen yleisöön koetetaan istuttaa sitä harhaluuloa, että yhteinen suomalainen kansa muka olisi valmis hyväksymään toimenpiteitä maan venäläistyttämiseksi, lienee paikallaan, että näin vaka-

valla hetkellä tehdään, mikä on mahdollista, tämän turmiollisen harhaluulon poistamiseksi, niin itsestään selvää kuin onkin, ettei itsetietoinen kansa vapaaehtoisesti suostu sellaiseen, joka tietää sen omintakeisen kehityksen loppua ja kansallista kuolemaa.

Seuratessaan niin kutsutun Suomen kysymyksen käsittelyä Venäjällä ei suomalainen lukija voi tulla muuhun käsitykseen kuin että varsinaisena riidanaiheena on muutama harva, vaikka kyllä erinomaisen tärkeä, käytännöllinen vaatimus, mutta että hyökkäysten yleinen muoto tätä nykyä on etupäässä abstraktista ja tietopuolista laatua. Kysymys siitä, millä nimellä Suomen suhdetta Venäjään on merkittävä ja määritelmät siitä mitä kaikkea seuraa Suomen erottamattomasta yhteydestä Venäjän valtakunnan kanssa eivät voi olla sen arvoisia, että niitten vuoksi saisi panna alttiiksi kokonaisen, jos kohta pienen kansan olemassaolon. Nämä väitteet ovat lyhyesti sanoen sitä kylmää ja armotonta skolastiikkaa, jolla usein ennenkin on ollut kehitystä kahlehtiva ja tuhoava vaikutuksensa kansojen elämään.

Venäjän vaikutus Suomeen on aina ollut erinomaisen suuri. Sellainen se oli myöskin Ruotsinvallassa aikana. Se tosin ei aina ole ollut yksin sitä rakentavaa ja edistävää laatua kuin viime vuosisadalla, mutta pieni Venäjän vaikutus ei koskaan ole ollut ja Suomen maantieteellinen asema on sellainen, että tämä vaikutus ei koskaan lakkaa. Venäjän suuruus ja kansallinen voima, Suomen pienuus, köyhyys ja sisäinen hajaannus asettavat meidän välttämättömästi riippuvaisuuteen, jonka sopimuskirjat ja asetukset voivat järjestellä ja selvittää, mutta jota mikään ei kykene poistamaan.

Tietoisuus tästä elää Suomen kansan laajoissa piireissä. Me tiedämme, että mennyt vuosisata, jolloin Suomi on elänyt Venäjän mahtavien hallitsijain suojassa, on ilman vertausta onnellisin sen historiassa, aikakausi keskeymätöntä, ennen aavistamatonta kehitystä henkisessä ja taloudellisessa suhteessa. Tunnustetaan mielellään, että tällaisen olotilan säilyttämiseksi suuretkin uhraukset olisivat paikallaan, että meidän tulee kantaa se taakka, jonka muutkin kantavat, että meidän tulee jo oman etumme kannalta huolellisesti välttää, mikäli mahdollista, kaikkea, joka saattaisi, vaikkapa aiheettomastikin, loukata suuren naapurikansan ja mahtavan maailmanvaltiaan itsetietoisuutta ja hälventää heidän luottamustansa Suomeen.

Suomalaisen puolueen toiminta on kauttaaltaan tapahtunut tässä hengessä ja vakaumukseni on, että nykyään niin vaarallinen konflikti voi-

daan poistaa ainoastaan mikäli kykenemme tässä hengessä edelleenkin toimimaan. Yhdistys suuren maailman valtakunnan ja pienen voimattoman maan välillä ei koskaan ole jälkimäiselle ilman vaaroja. Mutta ristiriitaisuuden aiheita kasvaa suuresti, kun toisen osallisen, tuon suuren valtakunnan, hallinto vanhastaan on rakennettu itsevaltiuden periaatteeseen, joka on kansaan syvästi juurtunut, ja kun toinen osallinen, yhteydessä heikompi, on yhtä johdonmukaisesti kasvanut, tosin rajoitetun, mutta käytännössä menestyksellisen ja senvuoksi suuriarvoisen itsehallinnon ilmapiiressä. Sellaisessa asemassa ei ajan pitkään tulla toimeen ilman molemminpuolista ymmärtämistä ja luottamusta. Tärkeänä tehtävänä me — se on ainakin minun käsitykseni — on edelleen vaikuttaa siihen suuntaan, että ystävälliset suhteet molempien kansojen välillä, mikäli mahdollista, kasvaisivat ja lujittuisivat. Tässä työssä me emme saa antaa viedä itseämme harhaan edes sellaisten väkivaltaisten, meidän olohimme kokonaan soveltumattomien ehdotusten kautta kuin Venäjän virkavallan, ministerineuvoston puheenjohtajan meille jättämä lakiehdotus on. Meidän tulee joka tapauksessa pyrkiä takaisin säännöllisiin, laillisiin oloihin. Ja meidän tulee — maailma ei tunne muuta keinoa — meidän tulee tämän päämäärän saavuttamiseksi olla valmiit tarjoamaan kohtuullisia rauhanehtoja, kun ne eivät ole meille mahdottomia täyttää.

Tämä on todellisuutta. Mutta todellisuutta on myöskin vuosisatojen kehitys, joka huolimatta luonnollisen rajan heikkoudesta on asettanut Venäjän ja Suomen välille kielen, uskonnon ja tapojen eroavaisuuden, joka tuskin voisi olla suurempi. Tätäkään todellisuutta ei voida sivuuttaa. Joka sen yrittää, tulee varmasti huomaamaan, että on helppo saada aikaan onnettomuuksia, mutta pysyväistä hyötyä ei siitä synny enemmän sortajalle kuin sorretullekaan. Yleisellä lainsäädännöllä voidaan korkeintaan luoda yhteisiä kaavoja ja yhtäläistä, sileäksi höylättyä kuorta, mutta Venäjän todellinen voima ja suuruus ei siitä kasva. Sillä vaikka lainsäätäjän valta on muodollisesti rajaton, on se tosiolojen kautta sisällisesti rajoitettu, yhtä hyvin kuin kaikki muu inhimillinen toimi.

Minä pyydän tässä saada lyhyesti kajota eräeseen näkökohtaan, jota debatissa, mikäli minä olen voinut sitä seurata, ei vielä ole tuotu esiin. Kansainväliset konfliktit johtuvat nykyään usein taloudellisista syistä, taloudellisesta kilpailusta, tarpeesta saada uusia markkinoita teollisuustuotteille tahi uusia alueita nopeasti

kasvavalle väestölle. Puhumattakaan siitä, että taloudellisia ristiriitoja ei selvitetä sellaisilla voimakeinoilla, joita ministerineuvoston puheenjohtaja suosittelee, ei kaikesta päättäen sellaisesta nyt ole ensinkään puhuttakaan. Venäjällä nähtävästi ei ole pakko sellaiseen ekspanssiiviseen politiikkaan kaikkine vaaroineen, joka painaa leimansa suurten teollisuusmaiden kansainvälisiin suhteisiin. Venäjän varsinainen voima on maanviljelyksessä ja sen sivuelinkeinoissa; valtakunnan määrättömät alueet tarjoavatkin maanviljelykselle, metsätaloudelle ja kaupalle loistavia perspektiivejä, joiden rajoja emme kykene edes aavistamaan. Niin suunnattomat kuin Venäjän voimat ovat, tuntuu kuin niillä näissä tehtävissä olisi pitkiksi ajoiksi eteenpäin tarpeellisen laaja toimiala tarvitsematta tuhлата ihmisiä ja pääomaa pienen kulttuurikansan kukistamiseen ja hävittämiseen, josta ei missään tapauksessa ole mainittavia hedelmiä odotettavissa.

Minä en puhu tästä siinä mielessä, että me suomalaiset muka pystyisimme antamaan neuvoja, mitä Venäjän etu vaatii sitä tekemään. Mutta lienee paikallaan sanoa, että me emme kykene käsittämään, että nykyiset tuhoisat hyökkäykset olisivat selitettävissä edes sellaisesta, Venäjällä vallitsevan sisällisen ahtauden pakkotilasta ja koottujen voimain yltäkylläisyydestä, joka mahdollisesti muuten rautaisella välttämättömyydellä olisi saanut aikaan yhteentörmäystä ja joka niin monasti muualla on saanut aikaan ristiriitoja ja enemmän tai vähemmän pysyviä muutoksia kansainvälisissä suhteissa. Meidän silmissämme on ministerineuvoston puheenjohtajan ehdotus hyödyllinen ainoastaan harvalukuisille virkavaltaisille aineksille Venäjällä ja se ei todista hyvää, eikä suurta näiden aineiden hallinnollisesta kyvystä ja valtiollisesta älystä.

Meille tämä ehdotus on kerrassaan mahdoton, me sen torjumme voimiemme mukaan. Tässä mielessä pyydän minäkin saada yhtyä valiokunnan mietintöä kannattamaan.

Ed. M a l m i v a a r a: Minäkin pyydän eduskunnalta kärsivällisyyttä saadakseni muutamia sanoja lausumalla sydämeni huolia keventää.

Kun lukee sen ministerineuvoston puheenjohtajan allekirjoittaman selityskirjelmän, joka armollisen esityksen liitteenä on eduskunnalle jaettu ja jonka väitelmät esillä olevassa vastausluonnoksessa ovat kohta kohdalta kumotut, joutuu surumieliin kysymään, onko meitä suomalaisia mahdotonta koskaan hallitsijamme ja Venäjän kansan ymmärtää. Olemmeko me todellakin tehneet jotain sellaista, joka oikeut-

taisi ne epäluulot, minkä alaisiksi me olemme joutuneet? Nostiko Suomen mies koskaan kättänsä hallitsijahuonetta vastaan? Olemmeko osottaneet vihamielisyyttä sitä kansaa kohtaan, jota menneet polvet olivat pakoitetut pitämään verivihollisenaan? Pitkällistä ja rauhallista kehitystä nauttiessamme Venäjän valtakunnan yhteydessä oli Venäjän kansa jo tulemaisillaan meille rakkaaksi, ja me miltei jumaloimme niitä jalomielisiä hallitsijoita, joiden meille antamia lupauksia pidimme niin pyhinä, että ripustimme kaikkien heidän hallitsijavakuutuksensa kirkkojemme seinille, niin että joka pyläpäivä niitä nähdessämme muistaisimme meille myönnettyjen oikeuksien ja lakiemme järkkymättömyyden ja ymmärtäisimme kiittää kuningasten kuningasta tästä kalliista oikeudestamme. Ja kun se kerran meille on suotu ja tämä on tehnyt meille mahdolliseksi aineellisen ja henkisen vaurastumisen, onko se rikosta, onko se valtakunnan kunnian loukkaamista, että me henkemme edestä niin kuin hukkuva pyydämme lakejamme ja laitoksiamme säilyttää, saadaksemme niiden turvissa edelleen työskennellä köyhän isänmaan hyväksi ja kiitollisin mielin täyttää velvollisuksiamme hallitsijaa, valtakuntaa ja isänmaata kohtaan? Onko rikos, että rakastamme sitä, mistä olemme saaneet niin paljon siunausta ja minkä nautinnossa toivoimme lastemmekin saavan onnellisina elämänsä viettää? Meidän on aivan mahdoton tätä rikokseksi käsittää. Sentähden on meidän myös niin vaikea käsittää sitä taistelua, mikä nyt meitä vastaan on viireillä. Me emme tahdo jaksaa uskoa, että nykyinen korkea hallitsijamme, jos hän tietäisi, kuinka paljon syviä sydämen tuskia täällä Suomeksensa jälkeen helmikuun manifestin julkaisun on kärsitty, kuinka monta itkua sen kodeissa itketty, kuinka monta rukousta rukoiltu, kuinka pelvon ja toivon välillä tulevaisuutta tähystelty, kuinka moni nytkin jättää ennen niin rauhasan kotinsa tulevien kärimysten pelvosta, me emme usko että hän, jos hän tämän tietäisi, raaskisi ikinä antaa myönnytystensä sille tuhoavalle teolle, jota valtakunnan eheyden nimessä nyt meitä vastaan valmistetaan. Valtakunnan eheyttä tukee Suomen kansan rakkaus, ei sen katkerointaminen. Rakkaudella, ei millään muulla, saadaa meidät lähennetyksi Venäjään. Ja tuolle suurelle, mahtavalle kansalle lankeaa historian edessä kunnia, jos se peräyttää ne tuhoavat toimenpiteet, joilla meitä nyt uhataan. Koetettakoon hallitsemissa piireissä meitäkin ymmärtää, silloin esiintyvät tekom-

me aivan toisessa valossa. Mitä olemme tehneet, ei ole taisteluhaluista separatismia, joksi sitä selityskirjelmässä leimataan, vaan pienellekin kansalle ja varsinkin sille oikeutettu ja välttämätön itsensä säilyttämisyrittö, eikä Suomi ole sen kautta eristynyt valtakunnasta, vaan on kansamme aina ollut valmis kiitollisuudella tunnustamaan ne edut, mitä se on Venäjän valtakunnan yhteydessä nauttinut ja se on ollut altis vointinsa mukaan täyttämään siitä johtuvat velvollisuudet. Sitä kipeämmin koskee meitä nykyinen uhka, ja moni kysyy levottomana, mistä syystä tämä kova koetus? Omattuntomme eivät todista että olisimme valtakuntaa vastaan rikkoneet. Jos on katkeroita sanoja joskus oikeuksiamme puolustaessa lausuttu, jos on yksityisten esiintymisestä joskus puuttunut nöyryyttä ja säveyttä, eihän se ole koko kansan tekemä rikos, ja eihän sekään osoita mitään muuta kuin laillansa sitä, että oikeutemme ovat meille äärettömän kalliit ja että jokaiselle suomalaiselle on sydämen tuskastuttavana asiana niiden puolustus. Vaatiiko nyt todellakin valtakunnan arvo, kuten selityskirjelmä lausuu, pienen kansamme syöksemistä jälleen näihin raskaisiin koetuksiin? Tätä on aivan mahdoton meidän käsittää, ja sen vuoksi aivan mahdoton viimeiseen saakka uskoa että hallitsijamme ja Venäjän kansan tunnollisimmat edustajat ottaisivat vastuulensa meidän oikeusjärjestyksemme kumoamisen ja siitä seuraavat sanomattomat kärsimyksemme.

Mutta jos niin onnettomasti kävisi, mitä silloin on meillä varana? Onko kansamme kestävä sitä uhkaavissa koetuksissa? En uskalla vastata siihen minä puolestani muuten kuin: on! Vaivat karaisevat; murheisiin on salattu suuri siunaus. Me olemme jo paljon oppineet. Perustuslakivaliokunnan luonnoksessa vastauskirjelmäksi hallitsijalle on paitsi oikea sisällisyys, säädyllyinen, nöyrä henki. Ja se on suuri voitto sekin. Täällä on jo täräpäivänä muuan puhuja osottanut, että uhkaava tuho on opettanut meille yksimielisyyttä, sitä yksimielisyyttä, jota niin moni kansastamme kauan on kaivannut ja jonka puute on meitä painanut kenties vieläkin raskaampana kirouksena kuin ulkoa uhkaava vaara. Ja meillä on yksi asia vielä opittavana; minä rohkenen toivoa että me opimme senkin. Kun meidän asiaamme puolustetaan valtakunnan duumassa, vetoaa siellä Miljukow sortajiamme vastaan Kaikkivaltiaaseen Jumalaan, ja kun meille ystävämielinen venäläinen valtiomies lähettää avoimen kir-

jeen Suomen eduskunnalle, koettaa hän painaa meitä kaikkinäkevän Jumalan eteen. — Minä toivon että tämä puhe jaksetaan tänä hetkenä kuulla. — Minä pidän myös varmana, että Suomen kansan enemmistö ei tule näihin viittauksiin vastaamaan sen Herran kunniaa polkemalla, jonka kädessä sittenkin lopullisesti meidän kohtalomme on ja jota ei meidän sydämemme uskottomuus ikinä olemattomaksi tee. Jos Suomen kansa Hänestä luopuu, silloin sitä ei varjele oma lujuus, ei muiden myötätunto, ei mikään. Mutta jos ne hätähuudot, joita kansojen Kaitsija vielä tänäkin aikana meille kohottaa, käyvät sydämiimme ja painavat meitä elävän Jumalan kasvojen eteen, silloin me varmaan kestämmme, ja tulevaisen päivä on ennen pitkää oleva kirkas.

Samalla kun kannatan perustuslakivaliokunnan mietintöä kokonaisuudessaan, on minun täytynyt saada tällä hetkellä tältä paikalta, josta se kauas kuuluu, lausutuksi: jos Jumala on meidän kanssamme, kuka voi meitä vastaan olla. (Hyvä-huutoja.)

Ed. Wuorivirta: Sitten kun edustaja Virkkunen on arvokkaassa puheessa sitä asiaa käsitellyt, mistä minäkin ajoin sanasen lausua, en tahdo enempää puhua. Minä vaan yhdyin kannattamaan perustuslakivaliokunnan selvää, tyyntä ja miehuullista mietintöä.

Ed. Lagerlöf: Olen pyytänyt puheenvuoroa ainoastaan viitatakseni muutamiin valtiollisiin näkökohtiin, joita keskustelussa tähän asti on kosketeltu vähemmän kuin asian oikeudellisia puolia.

Nyt puheenaolevan lakiehdotuksen sisällys ja tarkoitus on selvä. Keisarikunnan hallituksen puolelta ehdotetaan, että keisarikunnan kansaneduskunta suostuisi siihen, että puretaan ja voimasta lakkautetaan ne garantiat, jotka Venäjän pätevä valtiovalta on Venäjää velvoittavasti Suomelle juhlallisesti vakuuttanut ja joilla on lain pyhyys sekä keisarikunnassa että Suomessa. Lakiehdotus tarkoittaa käytännöllisesti katsoen sitä, että Venäjä rikkoi kaikki ne sopimukset, joiden kautta Suomi yhdistettiin Venäjän valtakuntaan, ja palauttaisi asiat sille kannalle, jolla ne olivat ennen Porvoon valtiopäiviä, sillä ainoalla erotuksella, että Suomen valloitus nyt on täydellisempi kuin se silloin oli ja ettei Venäjän tarvitse ottaa aseellista vastarintaa lukuun. Näin väkivaltaisiin toimenpiteisiin rauhallista vallanalaista kansaa vastaan ei kunniastaan pitävän

suuren maailmanvallan luulisi ryhtyvän ilman hyvin päteviä syitä.

Ministerineuvoston puheenjohtajan selityskirjelmässä on nämä syyt ilmoitettu. Siinä sanotaan, että Suomi jatkuvasti yhä enemmän eristyy keisarikunnasta ja että tämä uhkaa ei ainoastaan Venäjän arvoa, oikeuksia ja etuja, vaan myöskin sen eheyttä. Ja siinä lisätään, että yleisvaltakunnallisen lainsäädännön järjestäminen ja kehittäminen on tärkeä ja välttämätön, jotta Venäjän valtiollisia oikeuksia voitaisiin puolustaa suomalaisten taisteluhaluista separatismia vastaan.

Minä luulen, että selityskirjelmässä tässä kohden liioitellaan sekä meidän separatismia että meidän taisteluhaluamme, ja liioitellaan eritoten sitä vaaraa, johon keisarikunta sen kautta on joutumaisillaan.

Mitä ensin meidän separatismiin, Suomen jatkuvaan eristykseen tulee, niin selityskirjelmässä ei tehdä tarkemmin selkoa siitä, mitä tällä tarkoitetaan. Mutta kun siinä vakuutetaan, että ei haluta meidän yhteensulattamista Venäjän kansallisuuteen eikä tahdota estää meidän kehitystämme omalla kansallisella pohjalla, täytyy kai tämä syytös separatismista ymmärtää siten, että Suomea syytetään siitä, että se pyrkii vapautumaan yhdistyksestä Venäjään, että Suomi on hallitsijalle ja valtakunnalle uskonon ja hankkii kapinaa. Että syytös on näin käsiteltävä, sitä näyttää tukevan selityskirjelmän viittaus Ruotsin—Norjan unioonin purkamiseen.

Mikäli siis tätä tarkoitetaan, voi Suomi hyvällä omallatunnolla torjua semmoisen syytöksen perättömänä ja valheellisena. Viime vuosisadan kuluessa on Suomella muutamia kertoja ollut tilaisuus osoittaa uskollisuutensa hallitsijaa ja valtakuntaa kohtaan, ja Suomi voi ylpeydellä viitata siihen, että se Venäjän yhteydessä ollessaan ei ole tahrannut sitä uskollisuuden mainetta, jota se vuosisatojen halki on nauttinut. Suomi muistaa ylpeydellä, että kun vuonna 1812 Napoleonin hyökkäyksen aikana muu sotaväki siirrettiin Pietarista sotantantoreelle, valtakunnan pääkaupungin vartioiminen luottamuksella uskottiin pienelle, tästä äsken valloitetusta maasta kootulle sotaväenosastolle, joka moitteettomasti ja uskollisesti suoritti sille annettun tehtävän. Kyllä Suomessa ymmärrettiin, että pienikin kapina Suomessa silloin olisi voinut muuttaa Euroopan kartan, mutta sitä kapinaa ei tehty.

Kun puoli vuosisataa myöhemmin Krimin sodan aikana valtakunnan viholliset polttivat ja hävittivät Suomen laivoja ja satamia, ei koko sodan ajoilta voitu mainita yhtään ainoata tapa-

usta, jossa Suomen mies olisi pettänyt hallitsijansa ja valtakunnan, vaan sen sijaan voitiin kyllä mainita esimerkkejä siitä, kuinka ei ainoastaan Suomen sotaväki, vaan myöskin itse väestö yhdessä Venäjän sotajoukkojen kanssa miehuullisesti otti osaa valtakunnan puolustukseen. — Suomen kaartti ei horjunut siinä raskaassa tehtävässä, joka tuli sen osaksi Puolan kapinassa. — Sotahistoriassa harvinaisen suuri osa miehistöstä liehee jäänyt sille matkalle. — Kun Turkin sota puhkesi, pidettiin Suomessa yleisesti aivan luonnollisena ja oikeana, että Suomen ainoa sotaväen osasto siihen sotaan lähti, eikä Suomessa vähemmällä innolla kuin Venäjälläkään seurattu Venäjän aseiden voittokulkua. Ja jos tarkastetaan Venäjän sotahistoriaa viime vuosisadan ajalta, niin tuskinpa löydetään sitä sotatannerta, jolla ei joku suomalainen upseeri olisi Venäjän riveissä jotakin paikkaa uskollisesti täyttänyt. — Sen kansan, josta täytyy tämä myöntää todeksi, sen ei tarvitse pitää hyvänä, että sitä syytetään uskottomuudesta ja rikoksellisesta separatismista.

Jos sitä vastoin syytös separatismista tarkoittaa sitä, että viime vuosikymmenen aikana luottamus Venäjään on Suomessa vähentynyt ja tyytymättömyys Venäjän politiikkaan Suomea kohtaan yhä kasvanut, niin tässä puheessa on täysi perä. Vaan tämä ei johdu siitä, että Suomi pyrkisi eroon tai eristymään Venäjästä, vaan siitä, että keisarikunnan hallitus ei ole Suomea kohtaan menetellyt suorasti ja oikeudenmukaisesti.

Viime vuosisadan loppuun saakka ei voitu keisarikunnan hallitusta vastaan tällaisista moitetta esittää. Ankarankin hallinnon aikana ei Suomen autonomiaa pantu kyseen alaiseksi. Ja tämän viisaan politiikan tulokset olivat valtakunnallekin edullisia, koska ne siteet, jotka yhdistivät Suomen keisarikuntaan, juuri sen kautta varsin suuresti lujittuivat.

Luonnollistahan oli, että Suomen valloitusta lähinnä seuraavina aikoina täällä vallitsi syvä epäluulo ja vastenmielisyys Venäjää kohtaan. Mutta tämä epäluulo ja vastenmielisyys hävisi pian, kun saatiin nähdä, että Suomelle annetut vakuutukset pidettiin kunniaassa. Ja niin kävi mahdolliseksi, että Suomen uskollisuus Krimin sodan aikana ei enää johtunut ulkonaisesta pakosta, vaan jo perustui aivan yleiseen ja vilpittömään solidariteetin tunteeseen ja selvään käsitykseen, että yhdistys keisarikuntaan oli Suomen kansalle eduksi. Keisari Aleksanteri II:sen jaloimieliset teot, eduskunnan kutsuminen valtiopäiville, suomenkielelle suotu asema, useat hyödylliset uudistukset kiinnittivät sydämet hallitsijahuoneeseen ja Venäjään. Erittäin selviä todistuksia tästä tavataan

hyvin monta valtiopäiväin asiakirjoissa ei ainoastaan keisari Aleksanteri II:sen vaan myöskin keisari Aleksanteri III:n ja nykyisen hallitsijamme ajoilta.

Venäjän viisas politiikka Suomea kohtaan oli kumminkin muuttuva. Keisarikunnan hallituksessa pääsi vallalle toinen suunta. Ollen sitä mieltä, että vuosisadan kuluessa olot eräissä suhteissa ovat muuttuneet niin paljon, että keisarikunnan etu vaatii niiden säännösten muuttamista, jotka määrittelevät Suomen asemaa valtakunnassa ja Suomen velvollisuudet keisarikuntaa kohtaan, väitti tämä suunta, ettei tarpeellisia muutoksia voitaisi laillisessa järjestyksessä saavuttaa. Halveksien Suomen oikeutta vaadittiin epäkohtien korjaamista väkivallalla ja Suomen autonomian hävittämistä. Kenraalikuvernööri Bobrikoffin aika alkoi.

Minä en tahdo tässä sen enempää puhua siitä ajasta ja sen tapahtumista, minä rajoitun siihen huomautukseen, että se kylmäkiskoisuus ja ynseys Venäjän hallitusta vastaan, joka on täällä ilmennyt, kaikki johtuu siitä ajasta. Minä en ummista silmiäni siltä epäilemättömältä tosiasialta, että siihen, joka tapahtui, ei ollut syy yksin venäläisten. Luulen päinvastoin, että nyttemmin yleisesti tunnustetaan, että meidän suomalaistenkin puolelta sinä aikana ja sitä seuranneena aikana tehtiin suuria erehdyksiä.

Mutta riidattomaksi tosiasiaksi jää, että kenraalikuvernööri Bobrikoffin politiikka, joka tarcoitti Suomen liittämistä Venäjään entistä lujemmilla siteillä, paitsi muuta pahaa vaikutti sen, että entiset siteet löyhtyivät ja uusia ei syntynyt.

Se politiikka, jota ministerineuvoston puheenjohtajan selityskirjelmässä nyt puolustetaan ja puheenaolevalla lakiehdotuksella ajetaan, ei ole mitään muuta kuin kenraalikuvernööri Bobrikoffin politiikan uusimista. Se perustuu sekin siihen olettamiseen, että Suomessa ei voida laillisessa järjestyksessä saada aikaan lainmuutoksia, jotka turvaavat keisarikuntaa separatismilta ja takaavat keisarikunnan edut ja oikeudet Suomessa, ja se tahtoo sentähden väkivallalla poistaa Suomen autonomian ja siirtää Suomen kansanedustukselle tulevan lainsäädäntöoikeuden tärkeimmät osat keisarikunnan lakia säätäville laitoksille.

Mutta se politiikka, jonka on pakko tunnustaa, että se turvautumatta laittomuuteen ja väkivaltaan ei pysty pienessä Suomessa toteuttamaan mahtavan keisarikunnan oikeuksia ja ylläpitämään sen arvoa, on samalla tunnustanut olevansa voimaton, väärä ja huono politiikka. Että se sen

ohessa ei ole suora, ilmenee siitä, että keisarikunnan hallitus ei ole yrittänyt kukaan laillisessa järjestyksessä Suomen eduskunnan kautta aikaansaada tarpeelliseksi katsottuja muutoksia.

Sadan vuoden aikana ei ole yhtään ainoatakaan kertaa tapahtunut, että Suomen eduskunta ei olisi suostunut semmoiseen hallitsijan armolliseen esitykseen, jossa laillisia muotoja noudattaen on kehoitettu Suomea tekemään lakeihinsa jotakin muutosta tai myöntämään jotakin suoritusta, jota valtakunnan etu on vaatinut. Kun eduskunta viime aikoina on hyljännyt erinäisiä armollisia esityksiä, jotka ovat koskeneet tämänlaatuisia asioita, on tämä poikkeuksetta tapahtunut sen vuoksi, että esitykset ovat olleet rakennettuja Suomen oikeutta loukkaaville perusteille tai ovat tarkoittaneet Suomen autonomian hävittämistä tai Suomen oikeuden kieltämistä.

Turvatakseen valtakunnan eheyttä, oikeuksia ja etuja ei keisarikunnan hallitus siis tarvitse semmoista valtakunnanlainsäädäntöä kuin nyt on ehdotettu. Siihen ei tarvita mitään muuta kuin että keisarikunnan hallitus muuttaa menettelytapojaan sen verran, että sen kanssa voi turvallisesti sopimuksia tehdä.

Kaikkea politiikkaa tule määrätä ainoastaan realiset, oleelliset edut. Eihän se ole mitään politiikkaa se toiminta, joka ei aja määrättyjä realisia tarkoituksia, vaan periaatteita ja ohjelmia.

Samoin kuin Suomelle on yhdentekevä, tunnustaako keisarikunnan hallitus Suomelle valtion nimen vai ei, kun Suomen vain sallitaan nauttia valtiolliset oikeutensa, samoin pitäisi keisarikunnan hallitukselle olla yhdentekevä, saavuttaako se sen, minkä se tahtoo, Venäjän duuman vai Suomen eduskunnan myötävaikutuksella, kun se vain saavuttaa, mitä valtakunnalle on tarpeellista.

Ne Suomen asiat, jotka ovat näyttäytyneet semmoisiksi, että niiden ratkaisu määrättyyn suuntaan on Venäjälle tärkeä, eivät ole monilukuisia. Tärkein niistä on epäilemättä sotilaskysymys. Hallitsija on suvainnut harkita tarpeelliseksi, että Suomen osanotto valtakunnan puolustukseen väliaikaisesti järjestetään vuotuisten rahamaksujen kannalle. Pidän varmana, että enin osa Suomen kansasta — ja aivan kokonaan se osa siitä, joka tähän kuuluvista asioista jotakin ymmärtää — nyt jo asiallisesti on sitä mieltä, että tämmöinen väliaikainen järjestely olisi hyödyllinen ja että ne määrärahat, jotka hallitsija on ilmoittanut tarkoitukseen riittäviksi, eivät ole kohuttomia. Jos varojen osottamisesta tätä varten annettaisiin Suomen oikeuteen soveltuva esitys,

voisi kai edellyttää varmaksi, että eduskunta ei olisi niin älytön, ettei se siihen suostuisi. Ei liene myöskään syytä otaksua muuta, kuin että samoin meneteltäessä helposti saataisiin aikaan valtakunnan oikeutta ja etua täysin tyydyttävä ratkaisu niissä muissakin asioissa, joista Venäjällä on valittu, kuten kysymyksessä keisarikunnan alamaisten kunnallisista oikeuksista Suomessa, venäläissyntyisten miesten pääsystä virkoihin Suomessa, Suomen osallisuudesta Venäjän valtakunnan diplomaattisen edustuksen kustantamiseen y. m.

En rohkene olla niin sangviininen, että voisin toivoa Suomelle mitään apua tässä asiassa Venäjän duumalta nyt — ja suoraan sanoen en vast'eduskään. Sillä kansojen eduskunnilla on se yhteinen vika, että ne eivät ymmärrä muiden kansojen etua oikeutetuksi. Mutta viimeiseen asti toivon, että hallitsija, joka on asetettu niin korkealle, että hän voi ja että hänen tulee tehdä oikeutta vähemmistöillekin, on muistava, että tämän pienen kansan oikeuden tulee olla hänelle yhtä kallis kuin suuremmankin. Ja jos Venäjän hallituksessa on valtiomiehiä, tämän sanan korkeammassa merkityksessä, voisi ehkä toivoa, että he viime hetkessä muistaisivat historian opetuksen, että maailman valtoja ei pidetä kauvan koossa ainoastaan väkivallalla ja vallanalaisia kansoja nöyryyttämällä. Heidän sopisi muistaa, että vanha Rooma, joka pysyi maailman hallitsijana enemmän aikaa, kuin tähän asti mikään muu valta, otti pientenkin kansain jumalat Pantheonin, ja heidän pitäisi tyytyä siihen, että Suomi antaa keisarille ja Venäjälle, mitä keisarille ja Venäjälle kuuluu eikä vaatia sitäkin, joka kuuluu Jumalalle.

Ed. Nordlund: Det kan synas öfverflödigt att så många representanter hafva tagit till ordet i föreliggande sak, som ju ändå borde vara och i själfva verket också är klar och tydlig för hvarje medborgare i detta land. Men det är ändå ganska naturligt att i en fråga af den såregna beskaffenhet och den stora bärvidd, som den om en rikslagstiftningsordning, kammarernas medlemmar känna sig manade att frambära och tydliggöra sin ståndpunkt, göra sig till tolk för de tankar och känslor, som röra sig öfverallt i Finlands byggder i denna sak. Det förslag, som ligger till grund för grundlagsutskottets nu föreliggande betänkande, är i själfva verket sådant, att knappast något annat lands historia skall kunna uppvisa något liknande. Regeringen, som ju städse borde värna lagligheten och upprätthålla rätten, föreslår

för landets representation ingenting mindre än förintandet i ett slag af hela vårt samhällsskick, förstörande af vår författning, under hvars hägn detta land och dess folk under århundraden vuxit upp och som befordrat dess sunda utveckling både i andlig och materiel kultur. Man har sannerligen svårt att fatta huru en regering vill åtaga sig utförandet af en sådan bragd, hvilken utaf samtid och eftervärld städse skall stämplas såsom ett brott mot rättvisans och sanningens eviga principer. Grundlagsutskottet har på ett klart och kraftigt sätt uppvisat rikslagstiftningsförslagets ohållbarhet, dess orättfärdighet, dess missgrepp, och det skall icke finnas en enda person i vårt land som efter att hafva tagit kännedom om detta betänkandes innehåll, icke skall känna sig styrkt i sin visshet om vår rätt och i sitt hopp om rättens slutliga seger. Den endrägt, som har rådt vid betänkandets afgifvande och som har kommit till synes också i de yttranden, som här i kammaren i dag blifvit fälda, skall kännas upplyftande och enande öfverallt. Det skall samla vårt folk, oberoende af partierna, till enig, målmedveten kamp inom laglighetens gränser för laglighet och rätt i detta land, till enigt afvärjande af det dödshugg, som man riktat emot oss genom den planerade stats-hvälfningen. Ett enigt folk, som kämpar med ädla vapen i den besvurna rättens tecken för rättens seger, det folket dör icke. Det kan böjas, det kan lida, det kan blöda under öfvermakten, men det lefver och skall lefva. Jag förordar betänkandet.

Ed. Nyberg h: Sedan åtskilliga representer kraftigt hafva understött grundlagsutskottets betänkande, har jag icke till den allmänna debatten något att tillägga, utan ber jag att få upptaga uppmärksamheten med några mer enstaka frågor.

Gentemot det faktum, att en mängd lagar, som påtagligen beröra kejsardömet intressen, härförinnan under Finlands förening med Ryssland utfärdats i finsk lagstiftningsordning, jämväl med landtdagens medverkan, där sådan varit erforderlig, hafva författarna af det förklarande memorialet känt behof af att söka påvisa, att lagar, som beröra Finland, under tidernas lopp skulle utfärdats äfven i rysk lagstiftningsordning. Försöket har icke utfallit lyckligt, såsom framgår med full evidens af bilagan B till grundlagsutskottets betänkande. Till den där förekommande utredningen angående tillkomsten af de i det för-

klarande memorialet åberopade lagarna ber jag att få foga ett litet bidrag.

Memorialet åberopar en författning af år 1811 rörande Viborgs läns återförening med det öfriga Finland samt därefter förordningen af år 1826 om rättegången rörande brott, som rysk man begått i Finland eller tvärtom finsk man begått i Ryssland. Men det är egendomligt att memorialet icke haft någonting att säga om två författningar, som hafva emanerat mellan dessa två år, nämligen förordningen af den 1 april 1812 angående äktenskaps afslutande mellan Finlands inbyggare och Hans Majestäts öfriga undersåtar samt förordningen af den 18 februari 1816 angående rättegången i mål, som röra den i landet förlagda ryska militären och Finlands inbyggare gemensamt. Vi hafva här såsom af rubrikerna framgår två författningar, som påtagligen beröra kejsardömet intressen. Den första, angående blandade äktenskap, berör ett såkalladt ömsesidigt ärende och den senare, lagen om rättegången i mål rörande ryska militärpersoner, hufvudsakligen kejsardömet intressen. I hvardera af dessa ärenden förefinnes emellertid för Finlands vikommande en af kejsar Alexander I efter finsk föredragning utfärdad författning. Hvardera ärendet har således afgjorts på fullkomligt lagenligt sätt. Jag anser denna omständighet vara af den betydelse, att den bort i detta sammanhang nämnas, särskildt därför att bägge dessa författningar, såväl den af 1812 som den af 1816 härröra från den monarks tid som lagt grunden till Finlands förening med kejsardömet och hvilken ledt samt genomfört det därtill hörande organisatoriska arbetet. Jag hemställer om det icke vore skäl att om detta af mig nu antydda sakförhållande göra anteckning på lämpligt ställe i bilagan B.

Jag har fäst mig vid att i det förklarande memorialet på sidan 41 säges att särskilda af de 17 uppräknade ärenden, rörande hvilka en ny lagstiftningsordning nu föreslås, äro frågor, hvilkas allmänna riksbetydelse upprepade gånger erkänts af finnarna själfva, och åberopas härvid bland annat medlemmarna såväl i den såkallade Tagantzeffska kommittén som i rikskontrollören Haritonoffs kommitté. Denna framställning är, åtminstone hvad beträffar den senare kommittén, den såkallade Haritonoffska kommittén, i hvilken jag bland andra finnar hade obehaget att vara medlem, i hög grad vilseledande, och jag skulle tro, att enahanda är förhållandet beträffande framställningen rörande den Tagantzeffska kommittén. Hela

termen »frågor af allmän riksbetydelse» har icke af de finska medlemmarna i någondera kommittén begagnats. Att det gifves frågor, som beröra kejsardörets intressen, somliga mer andra mindre, har däremot alltid från finsk sida erkänts, men däraf följer ingalunda, att Finlands rätt och dess rättsliga ställning borde i sådana ärenden tillspillogifvas till förmån för kejsardörets lagstiftningsorgan. De finska medlemmarna i den Haritonoffska kommittén hafva också upprepade gånger framhållit, att de lagar, om hvilkas stiftande nu är fråga, icke komme att motsvara Finlands behof, ty meningen vore ju att upprätta en sådan ordning, att lagar skola kunna stiftas, hvilka Finland antages själf ej komma att godkänna, emedan de ej skulle motsvara betingelserna för det finska folkets utveckling. »Man gifver således åt saken», säga de finska medlemmarna, »ett oriktigt namn, då man betecknar kejsardörets intressen såsom allmänna riksbetydelsen, och påståendet, att det helas intresse bör gå framför delens eller, såsom det också har sagts, att riksbetydelsen bör herrska öfverallt, innefattar i själfva verket, att Rysslands verkliga eller förmenta intressen böra gå framför huru vitala finska intressen som helst». Särskildt egnadt att väcka förvåning är att i det förklarande memorialet i detta sammanhang åberopas, att de finska medlemmarna skulle gjort ett dylikt erkännande beträffande bland annat verkställighet i Finland af domstolsutslag och resolutioner samt af myndigheters i andra delar af kejsardömet yrkanden; angående tullrelationerna mellan Finland och andra trakter af kejsardömet; angående skydd i Finland för i kejsardömet genom lag skyddade varu- och industrimärken, äfvensom artistisk och litterär egendömmet. Detta uttalande är fullkomligt obefogadt, och dess obefogenhet framträder så mycket mer som de ryska medlemmarna i den Haritonoffska kommittén om det finska förslaget i denna del och den däri upptagna förteckningen öfver nyssberörda ämnen uttalat sig på följande sätt: »Såsom de finska medlemmarna i denna kommitté träffande anmärkt, ingingo i dessa förteckningar till största delen sådana kejsardömet och Finland berörande ärenden, hvilka oberoende länder emellan vanligen regleras medels traktater. Men det är oriktigt och kan icke tillstädjas, att vid afgörande af en så fullkomligt rysk (inre) angelägenhet som fastställandet af en förteckning öfver sådana Finland berörande ärenden, som äro underkastade allmän lagstiftning, utgå från denna internationella synpunkt».

Jag har anledning att tro, att de finska medlemmarna i den Taganzeffska kommittén hafva i allt väsentligt ställt sig på samma ståndpunkt.

Jag ber att i detta sammanhang också få beriktiga en upplysning, som förekommer i handlingarna rörande denna fråga. Det säges nämligen i en journal, att de finska medlemmarna i den Taganzeffska kommittén skulle vägrat att underteckna kommitténs protokoller. Jag har mig bekant, att de finska medlemmarna i kommittén, till hvilken jag visserligen icke hörde, ha undertecknat två protokoll och att det tredje icke blifvit färdigt.

Jag ber slutligen att beträffande det uttalande, som förekommer näst före klämman i betänkandet få förena mig om hr Mechelins på förmiddagen gjorda uttalande angående å ena sidan önskligheten af att en lösning af den nuvarande konflikten kunde åvägabringas, å andra sidan vanskligheten af en sådan lösning under närvarande förhållanden. Jag ber att få påminna om att Finlands redobogenhet att medverka till en sådan lösning icke är från denna dag. Redan år 1894 yttrade Finlands ständer i anledning af monarkens tidigare i detta afseende uttalade nådiga afsigter, att de icke förbisågo att förändringar i den bestående rätten kunde blifva af nöden ej blott för inre reformer i storfurstendömet, utan också med hänsikt till rikets gemensamma intressen. Och ständerna uttalade sin förvisning om att de förslag hvilka för genomförande af förenämnda nådiga afsikter uppgöras ej erhålla större utsträckning än som är förenligt med bibehållandet af Finlands rätt till egen lagstiftning och förvaltning. I hufvudsak på enahanda sätt uttalade sig ständerna vid 1899 års landtdag.

Det är sålunda redan 16 år sedan Finlands representation första gången uttalade sin beredvillighet till en lösning af föreliggande konfliktfråga. Men visserligen är det själfallet, att en sådant lösning icke är möjlig, om icke Finlands grundlagsenliga rätt på den andra sidan erkännes, och det är likaledes själfallet, att vi icke vid försöken att nå en sådan lösning kunna afstå från rättigheter som för våra intressen äro af vital betydelse. På denna grundval kommer Finlands folkrepresentation nu och framgent att förblifva.

Ed. W u o l i j o k i: Niillä syillä, jotka perustuslakivaliokunnan mietintöön liitettyssä vastalauseessa ovat esille tuodut, pyydän ehdottaa että eduskunta tahtois i hyväksyä mainitun vastalauseen p onnen.

Ed. Tuomi: Kun minä erityisistä syistä, joita en tässä tilaisuudessa katso tarpeelliseksi mainita, en voinut olla niissä perustuslakivaliokunnan kokouksissa saapuvilla, joissa päätettiin tämän nyttemmin käsiteltävänä olevan mietinnön sisällyksestä, niin ilmoitan, että minä en sitä mietinnön osaa täydellisesti hyväksy, nimittäin puheena olevan mietinnön 57 sivulla olevaa kohtaa, joka alkaa sanoilla: »Muutamat Venäjän ja Suomen välisten keskinäisten suhteiden» j. n. e. Minun mielestäni olisi se kohta mietinnöstä poistettava. Lyhyesti sanoen, kannatan mietintöön liitettyä vastalauseetta.

Ed. Walavaara: Kun minä en ollut tilaisuudessa perustuslakivaliokunnassa yhtymään sen mietintöön liitettyyn vastalauseeseen, pyydän minäkin saada siihen tässä yhtyä.

Ed. Snellman: Venäjän ministeripäällikön selityskirjelmässä sanotaan, että vaikkakin Venäjän hallitus ja sen lakia säätävät laitokset tulisivat säätämään Suomelle lait, ei kuitenkaan ole tarkoituksena tehdä loppu Suomen itsenäisyydestä. Minäkin kansan miehenä tahdon tästä lausumasta, josta ei tiedetä oikein, onko se käsitettävä ivaksi vai europalaisen mielipiteen eksyttämiseksi, lausua muuttaman sanan.

Se kokemus, mikä meillä on ollut Venäjän hallituksen lainsäätämistä sekä sortovuosina että sen jälkeen kuin ministerineuvosto sekaantui Suomen lainsäädäntöasioihin, on mitä kammoksuttavimpaa laatua. Ne laittomat, Venäjällä laaditut asetukset, jotka sortovuosina täällä julaistiin ja joilla kansaamme orjuutettiin, hävittivät kaiken persoonallisen vapauden, kokoontumisvapauden ja sananvapauden. Ja Venäjän ministerineuvoston sekaantuminen Suomen lainsäädäntöön on selvästi meille osoittanut, mitä meillä on odotettavissa, jos Venäjän hallitus ottaa lainsäädäntömmä käsiinsä. Tärkeimmät lakiehdotukset, joilla ei ole ollut mitään tekemistä yleisvaltakunnallisen lainsäädännön kanssa, vähäpätöisimpien muistutusten takia ovat saaneet raueta. Jos Venäjän hallitus ja venäläiset viranomaiset saisivat säätää meille lait, niin tulisivat he asettamaan vapautemme, kulttuurimme ja taloutemme samaan asemaan kuin Venäjällä. Ja minkä kuvan tarjoa meille oikeastaan venäläisen lainsäädännön siunaukset Venäjällä? Missä asemassa on siellä ihmisarvo, persoonallinen vapaus, kansanvalistus ja syvien rivien toimeen-

tulo ja mitä turvaa siellä on poliisivaltaa ja hallitusvaltaa vastaan? Venäjän parhaat miehet todistavat ettei mikään Europan maa tarjoa puheenalaisessa kohdassa niin surullista kuvaa kuin Venäjä. Suomen talonpoika ei tahdo joutua oikeudettomaan asemaan. Senpäävuoksi tulleeikin Suomen kansa laillisen vastarinnan kautta ponnistamaan kaikki voimansa estääkseen niitten horjuttamishankkeitten toteuttamista, joita Venäjän ministerineuvoston päällikkö tahtoo Suomelle valmistaa. Orjan elämä ei ole elämää. Se ei ole kuoloa parempi. Ja Venäjän hallituksen orjaksi Suomen kansa ei tahdo tulla.

Ed. Söderholm: Den i ämnet förda diskussionen synes mig gifva vid handen att grundlagsutskottets betänkande och icke den till betänkandet fogade reservationen kommer att blifva af landtdagen godkändt. Under diskussionen har något annat ändringsförslag icke gjorts än det yrkande om ett tillägg till bilagan B, som framställdes af ldgm. Nybergh. Då detta tillägg endast är egnadt att ytterligare stärka denna bilaga, ber jag att få förena mig om hans förslag.

Efter det landtdagen har slutbehandlat ärendet, bör enligt L. O. ärendet gå till expeditionsutskottet och därifrån vidare till justeringsutskottet, för såvidt icke landtdagen besluter att uti enskilda fall själf justera sitt beslut. Grundlagsutskottets betänkande är ju sådant, att det icke kan föranleda synnerligt arbete från expeditionsutskottets sida. Vid sådant förhållande vore det enligt min åsikt lämpligare, att justeringen skulle äga rum uti landtdagen. Härigenom skulle man vinna tid. Endast ett utskott skulle behöfva behandla frågan och därigenom kunde ärendet hastigare expedieras från landtdagen.

Jag hemställer således att landtdagen ville fatta beslut om att justera svarsskrifvelsen i plenum.

Puhemies: Edustaja Söderholmin ehdotuksen johdosta pyydän ilmoittaa, että se minun mielestäni paraiten otetaan esille erikseen sen jälkeen kuin mietintö on käsitelty.

Ed. Nuorteva: Edustaja Lagerlöfin puheesta oli eräs kohta, jota ei minun mielestäni voi vaieten sivuuttaa. Kun hän todisti Suomen uskollisuutta Venäjää kohtaan, hän muun muassa vetosi siihen surulliseen tosiasiaan, että Suomi aikoinaan avusti Venäjän hallitusta

silloin kun tämä viimeainittu murhasi Puolan itsenäisyyden. Luulisi että aikana sellaisena, jolloin meidän kansaamme uhkaa samanlainen kohtalo, eduskunnassa ainakin koetettaisiin olla ylvästelemättä tuosta historiamme häpeälehestä. Edustaja Lagerlöf teki sen tosin siinä muodossa ettei sitä tarvitse käsittää sellaisena, kuin olisi hänkään tuota tekoa täydellisesti hyväksynyt. Mutta ei sittenkään sovi vetää sitä esille minkäänlaisena uskollisuutemme todistuskappaleena. On niitä meillä, jumala paratkoon, muutenkin aivan liiaksi.

Ed. Danielson-Kalmari: Ed. Nybergh kosketteli erästä venäläiseltä taholta tehtyä syytöstä niin sanotun Tagantsewin komitean suomalaisia jäseniä vastaan. Minä katson velvollisuudekseni, koska tämä syytös on tullut puheeksi, täydentää ed. Nyberghin lausuntoa. Asia on se, että kuten tunnettu kysymys sen lakiehdotuksen valmistamisesta, joka meillä nyt on ollut käsittelyn alaisena, ensin oli esillä eräässä ministeripresidentin lähimmän johdon alaisessa Suomen asiain käsittelyä varten asetetussa neuvottelukunnassa Pietarissa. Tämä neuvottelukunta ehdotti sen komitean asettamisen, joka tuli toimeen valtakunnan kontrollöörin Haritonowin esimiehyydellä, ja ehdotuksessaan neuvottelukunta huomautti, että piti vaatia komiteaan määrättäviltä suomalaisilta jäseniltä täydellistä venäjänkielentaitoa muun muassa siitä syystä, että suomalaiset jäsenet Tagantsewin komiteassa olivat kieltäytyneet allekirjoittamasta komitean pöytäkirjoja, koska ne olivat venäjänkielisiä. Journali eli päiväkirja, joka sisältää tämän syytöksen, on alistettu Hänen Majesteettinsa nähtäväksi ja se näkyy myös joutuneen erääseen ainekokoelmaan, joka on nyt jätetty tai jätetään Venäjän duuman jäsenille. Voimme ymmärtää, kuinka tällainen syytös, että suomalaiset kieltäytyivät allekirjoittamasta komitean pöytäkirjoja syystä että ne ovat venäjänkielisiä, on omansa nostamaan vihaa meitä, Suomen kansaa vastaan. Ja asia on kuitenkin niin, että tämä syytös on täydelleen perätön. Suomalaiset jäsenet ovat, niinkuin ed. Nybergh huomautti, allekirjoittaneet kaksi pöytäkirjaa, kolmas on jäänyt heiltä allekirjoittamatta syystä, että sitä ei venäläiseltä taholta valmistettu siihen muotoon, että suomalaiset jäsenet olisivat voineet tunnustaa tätä pöytäkirjaa oikeaksi. Kokonaan perää vailla on siis se ilmoitus, joka

on esitetty majesteetille ja saatettu Venäjän duuman tietoon.

Tahdon tähän lisätä ainoastaan sen, että on käsittämätöntä, kuinka valtakunnan hallituksen johdossa olevat valtiomiehet antavat alaisensa henkilöiden saattaa tällaisia vääriä tietoja niihin alistuksiin, joita he esittävät hallitsijalle ja valtakunnan lakiasäättävälle duumalle.

Valitettavasti tämä esimerkki tosiasiaihin väärästä esittämisestä ei ole ainoa. Tämänkin päivän keskustelussa on viitattu moneen samanlaiseen tapaukseen. Ja jos me seuraamme Venäjän ja Suomen välisen ristiriidan kehitystä aina siitä kun se syntyi noin parikymmentä vuotta sitten, niin huomaamme, että venäläiseltä taholta yhä uudestaan on esitetty historiallisia tosiasioita tavalla, joka on täydellisessä ristiriidassa näiden tosiasiaiden ja totuuden kanssa. Koko se esitys, joka on annettu niistä tapauksista, joiden tuloksena oli Suomen yhdistäminen Venäjän valtakuntaan ja Suomen aseman määrääminen tämän valtakunnan piirissä, on ollut pohjaltaan väärä, harhaan vievä. Tämä esitys oli väärä, kun se ensin venäläiseltä taholta kaksikymmentä vuotta sitten esiintyi. Niin se oli myöskin silloin, kun venäläiset sotilaskomiteat asevelvollisuuslakia koskevan ehdotuksensa yhteydessä käsittelivät mainittuja tapauksia. Ja sen on väärä nyt uudelleen esiintyessään, väärä, niinkuin lähetekeskustelussa sen luulen osottaneeni ja niinkuin perustuslakivaliokunta sen on todistanut. On merkillistä että tällainen esitys noista ratkaisevista tapauksista on voinut uusiintua Venäjän hallituksen nimessä, vaikka Venäjän korkeimmissa piireissä pitäisi olla tunnettua, minkä arvostelun keisari Aleksanteri III-vainaja lausui siitä yrityksestä 1808—09 vuosien tapausten väärentämiseen, joka ilmestyi herra Ordinin nimellä. Minä saatan viitata tähän, sillä elämäni kalliimpia muistoja on tiedonanto, jonka aikanani sain siitä, että mainittu hallitsija oli suonut korkean hyväksymisensä puheena olevaa teosta koskeneelle suomalaiselle arvostelulle ja että hän ankarasti paheksui niitä väärennyksiä, joihin venäläiseltä taholta oli ryhdytty.

Jos tämän jälkeen tarkastamme sitä yritystä, joka on tehty niin monasti puheena olleessa selityskirjelmässä, yritystä selittää Suomen ja Venäjän välinen historia kokonaisen vuosisadan aikana siten että, se antaisi tukea Venäjän vaatimukselle saada rajoituksitta määrätä Suomen

kohtalosta, niin me tulemme huomaamaan, että tämäkin todistelu on kauttaaltaan rakennettu yhtä väärälle tosiasian selvittelylle kuin yrityskumota keisari Aleksanteri I Suomelle antaman vakuutuksen merkitys. Väittämällä että Venäjä on säätänyt Suomea varten lakeja päättyneellä vuosisadalla on selityskirjelmä, niinkuin perustuslakivaliokunnan mietinnössä osoitetaan, tullut esittämään väitteen, joka ei pidä paikkaansa. Ne lait, jotka Venäjällä on julkaistu Suomea koskevinä, ovat koskeneet myöskin keisarikuntaa ja ne on julkaistu Suomessa suomalaisina lakeina. Ja kun selityskirjelmässä koetetaan näyttää että Suomen kansa on pyrkinyt erottamaan maansa Venäjästä, niin tämä väite niinkuin tähän täällä jo on osotettu, on ristiriidassa historiallisen totuuden kanssa. Paitsi niitä todisteita, joihin jo on viitattu, muistutettakoon Aleksanteri II:n sanoja Suomen senaatissa maaliskuussa 1856, jolloin hän kiitti senaattia ja kaikkia uskollisia Suomen alamaisia siitä myötävaikutuksesta maan puolustukseen, jonka ne olivat antaneet. Hän lausui että hänen korkea isävainajansa oli luottanut Suomen kansaan ja että se oli täyttänyt velvollisuutensa. Tällaiset sanat painavat verrattomasti enemmän kuin tuo yksinäinen selityskirjelmässä esiin haettu kehoitus jalon keisarin puolelta Suomen valtiosäädyille muistamaan että maan läheinen yhteys keisarikunnan kanssa on omansa edistämään Suomenkin etua. Niinkuin on muistutettu perustuslakivaliokunnan mietinnön liitteissä, aiheena tähän keisarin huomautukseen oli vain muutamain yksityisten edusmiesten ajattelemattomat lausunnot. Kun keisari Aleksanteri III nousi valtaistuimelle, julkaisi hän käskykirjeen, jossa hän sanoi, että Suomen kansa oli sulostuttanut hänen korkean isävainajansa elämää. Sanotaanko sellaista kansalle, joka ei rehellisesti täytä velvollisuuttaan valtakuntaa ja sen hallitsijaa kohtaan?

Selityskirjelmässä on tuotu esiin se väite, että kaikki järkevästi ajattelevat suomalaiset ensimmäisinä aikoina maamme yhdistämisen jälkeen Venäjän valtakuntaan eivät käsittäneet maataamme valtioksi. Selityskirjelmän kieltä silmällä pitäessä tietää tämä, että ensimmäisinä vuosikymmeninä, ensimmäisellä vuosisadan puoliskolla yhdistämisen jälkeen järkevästi ajattelevat suomalaiset eivät katsoneet maallemme vakuutetuksi valtiosääntöä eikä kansallemme vakuutetuksi valtiollista olemusta. Tällaista väitettä vastaan on suomalaiselta taholta pantava ehdoton vastalause. Joka vähäisenkin on tutustunut Suomen johtavien valtiomiesten

kantaan ensimmäisinä vuosikymmeninä yhdistämisen jälkeen, Kustaa Mauri Armfeltin, Robert Henrik Rehbinderin, Lauri Gabriel von Haartmanin kantaan ja mielipiteisiin, tietää, että he olivat sen elävän vakaumuksen johtamia, että Venäjä oli hallitsijansa kautta vakuuttanut Suomelle pysyvät järkkymättömät perustuslait, todellisen valtiosäännön. Nikolai keisarin aikana pääsi kyllä virkavaltainen katsantotapa meidänkin hallituksessamme voimaan, ja sen edustajia oli kyllä von Haartman. Mutta hänestäkin on sanottava, että hän, joka nuorena oli maininnut Suomea niinkuin Puolaakin Venäjän unioonivaltioksi, hän vanhanakin sellaisella voimalla hallitsijan edessä huomautti Suomen valtiosäännön vaatimuksia, että venäläiset voivat venäläisestä kirjallisuudesta venäläisen valtiomiehen sanoista huomata tämän tosiasian, huomata, että keisari itse on sanonut Haartmanin lakkaamatta viitanneen Suomen valtiosääntöön. Myöskin useat viralliset asiakirjat todistavat, että tämä valtiomies on viitannut Suomen perustuslakiin tapauksissa, joissa sitä ei meillä suurin ole tietty. Kyllä käsitys siitä, että Suomella on lujasti vakuutetut perustuslait on elänyt kansassamme, ja juuri »järkevästi ajattelevissa» piireissä halki koko vuosisadan.

Venäjän hallitus on rakentanut lakiehdotuksensa kokonaan väärälle historian esitykselle ja tämä lakiehdotus on sellainen että se toteutettuna riistäisi Suomen kansalta kaiken tiedon mikä vastedes tässä maassa on oleva lakina. Ja kuitenkin on koko sivistyneessä maailmassa tunnustettu, että mitä kansan ennen kaikkea täytyy tietää, on, mikä on pysyvä laki, mikä tulee määräämään sen olon ja elämän. Tämä on niin totta, että venäläistenkin jäsenten enemmistö Tagantsewin komiteassa aivan nimenomaan on tunnustanut että oli välttämätöntä jos helmikuun manifesti vuodelta 1899 säilytettäisiin, saada se sillä tavoin rajoitetuksi, että olisi varma tieto siitä, missä tapauksessa, missä asioissa se tulisi käytäntöön. He huomauttivat, että missä eri kansallisuudet joutuvat toistensa kanssa yhteen, juuri siellä on selvä raja oikeuksien välillä välttämätön. Mutta tämä tieto, joka oli selvä sellaisille Euroopassa maineen saaneille lainoppineille kuin ovat herrat Martens ja Tagantsew, näkyy olevan kokonaan outu esillä olevan lakiehdotuksen laatijoille. Niin he ovat tulleet esittämään lakiehdotuksen, joka tietää sen hävittämistä, minkä Aleksanteri I Venäjän valtiovallan edustajana rakensi. Tämän lakiehdotuksen seurauksena, jos se to-

teutuisi, tulisi olemaan, että kun vuosisata siten Venäjä saattoi sanoa korottaneensa Suomen kansan kansojen joukkoon, Venäjä voisi sanoa, että se on siirtänyt pois Suomen kansan kansojen joukosta.

Täällä on jo monta kertaa huomautettu, mikä täytyy olla suomalaisten yhteinen vastaus tällaiseen ehdotukseen. Se ei voi olla mikään muu kuin »non possumus», me emme voi. Niidenkin, jotka ovat koettaneet maassamme viimeiseen asti saada estetyksi sitä onnettomuutta, mikä nyt näkyy olevan tulossa, heidän täytyy, jos tämä toteutuu, sanoa: me emme voi.

Raskaalla mielellä me varmaan kaikki laskeamme tämän vastauksemme valtaistuimen juurelle. Me tiedämme, että hetki voi ratkaista nykyisen sukupolven ja seuraavienkin kohtalot arvaamattoman pitkiksi ajoiksi.

Musto kulkee pakostakin satavuotta taaksepäin. Silloinkin Suomen kansa raskaalla mielellä odotti ratkaisua suuresta mahtavasta naapurimaasta. Venäjä oli ollut meidän kansamme verivihollinen, se oli raastanut maamme miltei tyhjäksi. Suomi oli isonvihan kauhujen jälkeen ollut miltei autiona erämaana. Hyvää ei Venäjältä vuonna 1808 odotettu. Mutta Venäjän kansan jaloimmat tunteet, sen paraimmat harrastukset pääsivät vaikuttamaan valloittajakeisarin mieleen ja Suomen kansa korotettiin kansatieteellisten kansojen joukosta valtiollisen kansan arvoon.

Nytkin me odotamme raskaan huolen painamina tietoa siitä, miten Venäjän hallitsija ja Venäjän kansaneduskunta tulevat päättämään. Me emme ole oikeutettuja, ennenkuin ratkaisu on tapahtunut, luopumaan siitä toivosta, että samat jalot tunteet, jotka vaikuttivat vuosisata taaksepäin, pääsevät nytkin lopulta ratkaisemaan. Mutta jos ne eivät sitä pääse, silloin, sanottakoon se vielä kerta, silloin me toivomme sitä, että Suomen kansa voi tyynenä, mutta kestäen kaikki, kulkea kovan ajan läpi ja luottaa siihen, että se kaitselmus, joka niin lukemattomia kertoja on pelastanut Suomen kansan, silloin kuin häviö näytti varmalta, on edelleenkin suojaava sitä, opettava, johtava sitä ja vievä sen sitä ajankohtaa kohti, jolloin Venäjän ja Suomen kansat jälleen löytävät toisensa, jolloin ne voivat rehellisessä yhteistyössä kummankin isänmaan ja yhteisen valtakunnan hyväksi täyttää ne tehtävät, jotka juuri tämä sama korkein maailmanjärjestys, tämä sama korkein kansojen kaitselmus on meille molemmille antanut.

Ed. H o m é n: Minä yhdyn edustaja Nuortevan lausuntoon.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Valiokunnan mietintöä vastaan on tehty kaksi muutosehdotusta, joita molempia on kannatettu. Edustaja Wuolijoki on puoltanut vastalauseetta. Tulen nimitämään sitä ehdotusta vastalauseeksi. Edustaja Nybergh on ehdottanut, että liitteeseen B sopivaan paikkaan merkittäisiin, että keisari Aleksanteri I Suomen valtiosihteerin esityksestä julkaisi mikäli Suomea koski sekä 1812 vuoden asetuksen seka-avioliitoista että 1816 vuoden asetuksen oikeudenkäynnistä asioissa, jotka koskevat venäläisiä sotilashenkilöitä. Tulen nimitämään tätä ehdotusta edustaja Nyberghin ehdotukseksi.

Mitä tulee menettelyyn äänestettäessä, niin koska nämä tehdyt muutosehdotukset eivät ole keskenään vastakkaisia, vaan aivan erillisiä, tulee niistä äänestettäväksi erikseen.

Tällainen menettely hyväksytään.

Äänestykset ja päätökset:

1) Äänestys valiokunnan mietinnön ja vastalauseen välillä.

Ken hyväksyy valiokunnan mietinnön tässä kohden, äänestää »jaa;» jos »ei» voittaa, on vastalause hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 137 jaa- ja 40 ei-ääntä. Valiokunnan mietintö on siis tässä kohden hyväksytty.

2) Äänestys mietinnön B-liitteen ja edustaja Nyberghin ehdotuksen välillä.

Ken hyväksyy valiokunnan mietinnön tässä kohden, äänestää »jaa;» jos »ei» voittaa, on edustaja Nyberghin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat ei-äännet voitolla; edustaja Nyberghin ehdotus on siis hyväksytty.

P u h e m i e s: Tulee esitettäväksi ed. Söderholmin tekemä erityinen ehdotus, että eduskunta päättäisi itse täysi-istunnossa tarkastaa alamaisten vastauskirjelmän.

Ed. W r e d e: Jag ber endast att få biträda hr Söderholms förslag.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Kun ed. Söderholmin ehdotusta on kannatettu eikä kukaan ole sitä vastustanut, niin ehkä eduskunta sen hyväksyy?

Ehdotus hyväksytään.

2) Valtioavun myöntämistä Kansan Näyttämölle

koskeva sivistysvaliokunnan mietintö n:o 5 esitetään

Keskustelu:

Ed. J u n e s: Tänä päivänä tapahtuneen keskustelun perästä, jolloin eduskunta tällä verrattomasti tärkeällä historiallisella hetkellä on niin yksimielisenä torjunut eteemme asetettuja pauloja, jolloin se on mielellään seurannut niitä vaiheita, joita tämän hetken päätös on ehkä Suomen niin sisäisiin kun ulkonaisiin asioihin vaikuttava ja joihin verrattuina meidän pienemmät sisäiset eripuraisuutemme joutuvat ja saisivat joutua ehkä varjoon, tuntuu esiintyminen nyt esilläolevassa asiassa jonkun verran arveluttavalta. Mutta koska esilläoleva sivistysvaliokunnan mietintö n:o 5 perustelluineen ja ponsineen on minun mielestäni sitä laatua, että sitä ei olisi hyväksyttävä, niin sallittakoon minun tässä yksityisesti lausua muutama sana tämän eriyvän mielipiteeni tukemiseksi. (Vasemmalta: Alas sivistys!).

Sivistysvaliokunnan mietinnössä lausutaan, että anomusehdotuksessa pyydetty valtioapu tulisi tukemaan Kansannäyttämö-Osakeyhtiön taloudellista ahdinkotilaa, että se parantaisi teatteriin kiinnitetyn ja vasta kiinnitettävän näyttelijäkunnan palkkaetuja sekä ohjelmistoa, että se antaisi tilaisuutta niin sanottujen vapaalippujen jakamiseen, ja että se tekisi mahdolliseksi myöskin suuremman määrin kohdistaa teatterin toimintaa maaseudulle, sekä lisäksi, että teatteri kaikkeen tällaiseen, hyvän näyttämötaiteen edistämiseen, kehittävään ja elähyttävään harrastusten kohottamiseen on tilaisuudessa ainoastaan korotetun valtioavun turvissa. Valiokunta siis asettuu sille kannalle, että kysymyksessä on sellaisen asian tai toisen sanoen taiteen avustus, joka on luettava sivistyksen ja yleensä ihmisen kehityksen parhaiksi apukeinoiksi. Mutta kun minä nyt uskaltaisin olla tässä suhteessa eri mieltä, niin toivon, ettei sitä niin pahaksi pantaisi, joskin uskallan olla vastustavalla kannalla apurahain myöntämiseen. Minun käsitykseni mukaan ovat teatterit, ainakin sen joku muoto, apukeinona juuri sellaisen, sanoisinko epäsiiveellisen käsityskannan leviämiseen, joka on näinäkin aikoina niin

kouraantuntuvia hedelmiä kantanut. Ne ovat eittämättä osaltaan nukuttamassa, ja tuuditamassa ihmisen omastatunnosta kaikki sen jaloimmat, pyhimmat, sen todellista päämäärää, todellista ihannetta kaipaavat tunteet. Ne ovat toisella kädellä muka rakentavinaan rikkinäisen ihmissielun sopusointua, kasvatusta ja itsetajuntaan pyrkivää kehitystä, mutta toisella kädellä juuri repivät ja raatelevat tätä ihannetta. Ne ja juuri ne ovat minun käsitykseni mukaan osallisia myös siihen nykyaikaiseen hermostuneeseen mielialaan, siihen vakavuutta, elämän arkipuolia ja todellisuutta vieroovan katsantokantaan, joka niin suuressa määrin ja enenevällä vauhdilla varsinkin nuorisossa saa jalansijaa ja jonka murtamana niin monen moni ihminen on joutunut turmion omaksi.

Nämä silmiäni edessä tekisin väärin, jos puoltaisin mietintöä, sillä käsittääkseni se käsky, että enemmän tulee kuulla Jumalaa kun ihmisiä on vieläkin voimassa ja tätä käskyä olisi minun luullakseni asianomaisessa valiokunnassakin, ainakin sen pappisjäsenten tullut enemmän ottaa huomioon, mutta nyt näyttää siltä, kuin siitä mietinnössä ei olisi jälkeäkään. Tuntuu senvuoksi kummalliselta ja ikäänkuin kohtalon ivalta, että valiokunnassa on pappeja, jotka ilman suoranaista vastalausesta sallivat lähettää sellaisia mietintöjä, joissa yhdessä sallitaan uskonnottomuus ja uskonnosta tietämättömyyskin suuren kansan osan lapsille, toisessa sallitaan vuosisatoja vanhaa ja historiallisiin oloihin perustuvaa kansan lasten alkeiskoulua kohdeltavan niinkuin jotakin loiselajää paheineen ja vihdoin kolmannessa, ehkä kaiken vastapainoksi, sallitaan kehua ja ylistää teatterin hyviä ominaisuuksia, sen kehittävää ja kasvattavaa vaikutusta ja tälle kaikelle ehdotetaan vielä valtion avustustakin, niin se tuntuu jo enemmän kun kohtuulliselta.

Tämä tällainen penseys kirkon opettajien puolelta ilmeisesti osottaa, minkä vaikutuksen alaisina heistä suuri osa toimii tehtävissään. Nähtävästi on suurelta osalta unohtunut Kristuksen sanat suolan käyttämisestä ja sen maustomaksi tulemisesta koska se ei tule toiminnassa näkyviin. Minun mielestäni on Kristus laumansa paimenille jättänyt selvän esikuvan tahtonsa tietäväksi tekemisestä. Eiköhän Hänen tahtonsa ole aivan toinen kun se, että ihmisiä toisella kädellä vedetään kirkkoon ja muihin hartausharjoituksiin ja toisella teatteriin. Tälläkö ihmisten iäisyystarvetta tyydytetään, ja tälläkö he luulevat laumaa koossa

pitävänsä ja kasvavaa luottamusta osakseen saavansa? Ei, vaan aivan päinvastoin. Ja sen vuoksi en saata olla kaikesta tästä mielihallalla mainitsematta.

Mitä nyt itse mietinnössä ehdotettuihin rahamääriin tulee, niin ne ovat aivan sivuasiasia. Sivuasiasia on myöskin se, kuka on niitä pyytännyt ja kenen hyväksi niitä ehkä tultaisiin käyttämään. Aivan huoletti nämä voidaan jättää lukuunottamatta. Mutta pääasia tässä on se, onko teatterilaitos yleensä sellainen laitos, joka on tarpeellinen, joka on hyväksyttävä ja jota olisi vielä valtionkin varoilla kannatettava. Ja kun minun mielestäni se ei sitä ole, niin en voi hyväksyä esillä olevaa sivistysvaliokunnan mietintöä, enkä sen ponsissa ehdotettua apurahojenmyöntämistä, vaan ehdotan mietinnön hylättäväkst.

Ed. W u o r i v i r t a: Monta päivää ei ole kulunut siitä, jolloin eduskunta oli tilaisuudessa päättämään valtioavun myöntämisestä kansamme keskuudessa työskentelevien pikku- ja kiertokoulujen avustamiseksi. Ja tämän vuoksi ei ole myöskään kerinnyt unohtua se tosiasia, että silloin 124 äänellä 39 ääntä vastaan katsottiin kansansivistyksen edistyvän sillä, ettei penniäkään sovi myöntää avustusta seurakunnallisille pikkulasten kouluille. Sivistysvaliokunta oli muutamilla poikkeuksilla asian sille kannalle järjestänyt.

Nyt on taas kysymys valtioavun myöntämisestä. Sivistysvaliokunta on mietinnöstä päättäen aivan yksimielisesti päättänyt puoltaa ja pyytää, että eduskunta Kansannäyttämö Osakeyhtiölle vuodesta 1911 alkaen anoisu myönnettäväksi 20,000 markan vuotuisen valtioavustuksen ja samalle yhtiölle vuosittain 5,000 markkaa maaseutunäytäntöjen toimeenpanemiseksi.

Näitä esityksiä silmäillessä valtaa mielen omituinen ajatus. Mutta koska toisten mausta ei ole riitelemisen, pyydän esittää oman ajatukseni esilläolevasta kysymyksestä.

Sivistysvaliokunta antaa hyvántahtoisuutensa heloittavan auringon paistaa Kansannäyttämö Osakeyhtiölle, joka on luonut teatterilleen huomattavan erikoisaseman muitten teatterien rinnalla. Ja sen merkitystä varsinkin työväestön henkisessä kohottamisessa ei mikään muu teatteri voine nykyään suorastaan korvata. On siten kieltämättä, sanotaan edelleen esillä olevassa mietinnössä, myönnettävä Kansan Näyttämön ansainneen sen osalle tulleen valtion kannatuksen. Tämä Kansan Näyt-

tämö on työväen taideharrastusten tyydyttäjänä toiminut Helsingissä. Mutta se on ahdinkotilassa sen vuoksi, että sanottua teatteria lähinnä suosiva työväestö on vähävarainen, ei jaksa maksaa kalliita ovirahoja ja on melkoisten vapaalippumäärien tarpeessa.

Tätä kaikkea ja vielä muutakin sanottu valiokunta esittää senlaisen sivistyslaitoksen puolustelemiseksi. Ja voisihan siihen lisäksi sanoa vielä puolustukseksi senkin, että mainittu näyttämö on jo ennenkin saanut avustusta ja koska valtio yhä avustaa muitakin teattereita toisia niistä sangen suurilla summilla, niin johan tämäkin ilman empimättä kaiken vastustusmutinan vajentaa. Mutta sittenkin maalaisajatukseni paneutuvat tekemään väitteitä ja johdopäätöksiä.

Nykyaikana valitetaan luokkavaatimusten ja -eroavaisuuksien yhä kasvavan ja käyvän jyrkemmiksi. Eivätköhän näitten kansalaisluokkien teatteritkin tätä juopaa suurennaa. Ja se syystä panee kysymään, tarvitaankohan näitä teatterisivistyslaitoksia erikseen porvaristolle ja erikseen työväestölle, eivätköhän nämä eri kansalaisluokat samoissa taiteensa temppeleissä, samojen kulissien, samojen pukukoristusten avulla voisi päästä tarkoitustensa perille, joten kustannukset siltä puolelta vähenisivät.

Mitä taas tulee näytäntölippujen hintaan, ei taitane maassamme yleensä olla se käsitys vallalla, että köyhänapua olisi niitten muodossa jaettava, eikä tätä tarvitakaan, koska teatteri on niin hyvä sivistyksen välittäjä. Hyvä asia aina saapi kannatusta ja varsinkin täällä Helsingissä, missä juuri kysymyksessä oleva näyttämö työskentelee. Esimerkki mainittakoon. Saihan Maitopisarayhdistys Vapunpäivänä myödyksi noin 12,000 markan edestä vappukukkasia. Ja kun kerran Helsingin pääkaduille riitti kylvää Vappuna paperiliuskoja aivan turhanpäiten monen sentimetrin paksuudelta, kyllä kai näin rikkaassa ja ylellisessä kaupungissa riittää teattereiden hyväksi samoin monet tuhannet markat. Ja jos ei aina olisikaan teatterin kassa kovin loistavassa kunnossa, silloin kenties sopisi jonkun näytöksessä esiintyvän Luciferin siipien hintaa alentaa muutamia satoja markkoja halvemmaksi (Yleistä hilpeyttä. Hyvä-huutoja.) ja näyttämökoristuksien loistoa tummentaa jonkun kymmen-tuhannen markan alennuksella, koska itse asiassa silmien ruoka ei taitane niin suuri tekijä olla tämän sivistystyön edistämisessä. Sivistysvaliokunta suosittelee maaseutunäyt-

täntöjä varten Kansan Näyttämölle vuosittain 5,000 markkaa annettavaksi. Sielläpäin maailmaa, maaseudulla, mistä minä olen kotoisin, ei ole nähty eikä kuultu valtioavustuksen saanutta teatteritoimintaa (Huutoja: Ei näytä siltä! Puhemies: Hiljaa!) ja jos niitä meidän maaseudullekin joskus eksyisi, silloin maksamme näistä huvituksistamme ja hyödyistä ilman valtion kustantamia vapaalippuja. Ja jotta ei minua ruvettaisi syyttämään porvarillisesta puolueellisuudesta, tahdon tässä yhteydessä sanoa sen, joka jo kai on ilmennyt edelläolevasta esityksestä, että minä en kannata avustuksen myöntämistä valtiovaroista millekään teatterille (Vasemmalta: Ammattikateutta! Puhemies: Hiljaa!) Jos ne eivät jaksa toimia niillä kannatusrahoilla, joita yhdistykset luovuttavat ja niillä lippumaksuilla, jotka näytöksiin oikeuttavat menemään, siinä tapauksessa valtion puolelta pönkittäminen sellaista sivistyslaitosta, josta suurimmalle osalle kansaamme ei lähde mitään hyötyä, tuntuu valtion varojen tuhlaamiselta.

Näin ollen täytyy minun kysymyksessä olevien apurahojen myöntämistä vastustaa, koska valtionvaroja tarvitaan ja tullaan tarvitsemaan muihinkin tarkoituksiin. (Vasemmalta: Kirkkoihin!)

Ed. O r a n e n: Edelliset puhujat ovat selostelleet tämän ehkä tarpeeksi pehmeäksi minun mielestäni, mutta minun mielipidettäni ei ole kuitenkaan vielä tuotu esille (Huuto: mikähän se on?).

Sivistysvaliokunta mietintöään n:o 5 valtioavun myöntämisestä Kansan Näyttämölle perustelee pääasiassa sillä, että se tahtoo lieventää sitä taloudellista ahdinkotilaa, joka ehkäisisi teatterin menestyksellistä toimintaa. Se tapahtuu vielä senkin takia, että helpotettaisiin teatterille vierailunäytäntöjen toimeenpanemista maaseudulla. Sitte valiokunta tahtoo osoittaa, kuinka paljon on Kansan Näyttämöllä velkaa viime vuoden tilipäätöksen mukaan ja vielä että yhtiö kuluvan vuoden alussa on saanut apurahaa perustamiskustannusten korvaamiseksi. Lopulta sitten valiokunta puoltaa valtion avustuksen myöntämistä sillä, että valtio yhä avustaa muitakin teattereita ja toisia niistä sängen suurilla summilla. Mitä nyt näihin perusteluihin tulee, pyydän saada niistä tuoda esiin oman eriävän mielipiteeni.

Minulle on nimenomaan tällaisesta avustamisesta äskettäin huomautettu, ettei maamme varoja teattereihin käytettäisi. Maalaiskansa,

erittäinkin pienviljelijäluokka tahtoisin ensin saada tukea taloudellista asemaa ainakin sellaiseksi, että voitaisiin päästä edes omintakeiseen toimeentuloon. Minun käsitykseni mukaan jos kansa ainakin maaseudulla on taloudellisesti tukalassa asemassa, niin sitä ei huvita mitkään teatterit tai näytännöt; se vain nuri-see ja syyistä kyllä, kun niukat varansa vierii huvituksiin. Kunnat tätä nykyä huokaavat jo raskaitten verotaakkojen alla. Köyhälistö pyrkii toisaalta aina ja kaikessa pääsemään lihapatojen ääreen. Maanviljelijäväestö ei voi kuitenkaan saada muualta hoivaa kuin turvautua kahteen kovaan kouraan. Esimerkiksi voin mainita että muutama pieni aika takaperin pyysi Karjalassa eräs kunta, muistaakseni Parikkalan pitäjä, yhteisellä vastuulla saada lainata 100,000 markkaa tilattomia varten, niiden sijoittamiseksi maanviljelysalalle ja siitä toimeentulonsa saamaan. Mutta ikävä kyllä hallitus antoi siihen vastauksen, ettei siihen varoja ollut. Olkoonpa nyt niinkin, ettei näitä varoja liene anottu siitä kassasta, mistä nyt on puhe, vaan kuvaavaa muuten on, ettei varoja valtiolla sellaisiin tarpeisiin ole, vaan kyllä huveihin. Viimeksi jaettu tilasto vuodelta 1908 näyttää, että teattereille ja orkestereille on käytetty varoja yli 250,000 markkaa. Muuten vielä on merkille pantava, että harvat mietinnöt ovat olleet ilman vastalauseita, vaan tässä on ainakin yksi sellainen. Ja syy lienee aivan yksinkertainen: onhan avustettu muitakin teattereita, joita lienee jokaisen mietinnön kannalla olevan mieleisiä, eikä varmaankaan tahdottu tästä tukkanuottasille tulla. Mielestäni teattereille käytetyt varat voitaisiin paremalla syyllä käyttää kansan sivistämiseksi kirjallisuuden levittämiseksi, esitelmien, luentojen pitämiseksi niin maaseudulla kuin kaupungeissa, silloin siitä saisi jotain maalaiskansa myöskin. Nyt ne etupäässä ovat kaupunkilaissäestön ajanviettona ja huvituksena ja se ei ole minun mielestäni oikein. Muuten ehdotan että mietinnössä mainittu rahamäärä kiellettäisiin.

Lopuksi mainitsen vielä että tämä on minun ja valitsijaini yleinen mielipide sekä rohkenen toivoo että maaseutuväestön edustajat eivät tahtone ruveta teatterien kannatukselle varoja myöntämään.

Ed. H a n n u l a: Edustaja Junes on puhunut pappisjäsenistä, mutta hän luultavasti erehtyi joihinkin henkilöihin nähden, sillä mietinnössä ei ole mainittu muuta kuin yksi pappisjäsen, nimittäin ed. Sipilä. Minä en ole

ollut muassakaan tätä mietintöä käsittelemässä. Ehkä hän olisi lukenut entisen kirkollispäällikön ja maisteri Relanderin tuohon pappisjoukkoon.

Mitä muuten itse asiaan tulee, niin voidaan ainoastaan viitata siihen, että säätyvaltiopäivien aikana kaikki säädyt, pappissäätykin niiden joukossa, kannattivat puheenaloavia sivistyslaitoksia niinkuin muissakin sivistysmaissa niitä kannatetaan, ilman että kukaan erityisesti nousi sellaisia ehdotuksia vastaan. Edustaja Vuorivirran lausunnon johdosta minä aijoin myöskin sanoa jotakin, mutta kun olin kuullut sen loppuun asti, niin ei minulla ollut siihen halua. Hän muuten tietääkseni teki huonon palveluksen sille asialle, jota hän lausunnossaan oli ajavinaan.

Ed. W ä i n ö J o k i n e n: Valiokunnan mietintö perustuu niille päätöksille, joita eduskunta teki vuosina 1907 ja 1908. Kun täällä joku päivä takaperin oli käsillä ehdotus maanvuokralain muuttamisesta, niin samalta taholta, jolta nyt vastustetaan mietintöä, väitettiin, ettei sovi eduskunnan päätöksiä muutaman vuoden päästä muuttaa. Kun samat henkilöt kuitenkin nyt tahtovat muuttaa eduskunnan hiljattain tekemää päätöstä, osottaa se että he tahtovat pysyttää eduskunnan vanhoja päätöksiä voimassa vain silloin, kun pitävät niitä heidän luokkaeduilleen edullisina.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Valiokunnan ehdotusta vastaan on edustaja Junes useampien kannattamana ehdottanut mietinnön hylättäväksi. Asiassa tulee siis äänestettäväksi mietinnön hyväksymisen ja hylkäämisen välillä.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy valiokunnan mietinnön, äänestää »jaa;» jos »ei» voittaa, on se hylätty.

Äänestyksessä annetaan 124 jaa- ja 38 ei-ääntä. Valiokunnan mietintö on siis hyväksytty.

P u h e m i e s: Asiasta nyt tehty päätös on kuitenkin tässä kohden, kun se koskee määrä-

rahaa, ehdollinen siinä suhteessa kuin valtiopäiväjärjestyksen 63 § määrää.

Muutos päiväjärjestykseen.

P u h e m i e s: Päiväjärjestyksessä ilmoitettua kolmatta asiaa ei voida tänään esittää.

Pöydällepanot:

Toimenpiteitä metsänhävittämisen ehkäisemiseksi

koskeva talousvaliokunnan mietintö n:o 2 esitetään ja pannaan puhemiesneuvoston ehdotuksesta pöydälle ensi tiistain istuntoon.

Työnantajan vastuunalaisuutta työntekijää kohtavasta ruumiinvammasta

koskevan lainsäädännön uusimista ja valtion toimesta perustettavaa yleistä työväen tapaturmavakuutuslaitosta koskeva työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 5 esitetään ja pannaan puhemiesneuvoston ehdotuksesta pöydälle ensi perjantain täysi-istuntoon.

P u h e m i e s: Edelleen voitaneen nyt pöydällepanoa varten esittää se armollinen esitys jäämistöverosta, joka tänään on jaettu edustajille.

Jäämistöveroa

koskeva armollinen esitys n:o 17 esitetään ja pannaan pöydälle ensi tiistain istuntoon.

Seuraava istunto on ensi tiistaina kello 6 i. p.

Istunto päättyy kello 9,24 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

26. Tiistaina 10 p. toukokuuta

klo 6 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Kolmas käsittely:

1) Ehdotus kyytiasetukseksi.

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 5; Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 1; Arm. esit. n:o 2.

Esitetään:

2) Arm. esit. n:o 17 jäämistöverosta.

Toinen käsittely:

3) Ehdotus asetukseksi koskeva palo-
viinan valmistamisesta suoritettavaa veroa
sekä sanotun veron käyttämistä.

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 8; Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 3; Arm. esit. n:o 4.

4) Ehdotus asetukseksi suostuntaverosta
mallasjuomain valmistamisesta.

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 6; Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 2; Arm. esit. n:o 5.

5) Ehdotus asetukseksi siitä suostuntaverosta, joka on pelikorteista suoritettava vuonna 1911.

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 7; Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 4; Arm. esit. n:o 6.

Ainoa käsittely:

6) Uudisviljelyn edistämistä viljelyspakkoperiaatteen mukaan koskeva anomusehdotus.

Asiakirjat: Maatalousvaliokunnan mietintö n:o 2; ed. Huttusen y. m. anom. ehd. n:o 19.

Siv.

7) Äitiysvakuutuksen aikaansaamista tarkoittavat anomusehdotukset.

Asiakirjat: Työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 4; ed. Pärssisen y. m. anom. ehd. n:o 2 ja ed. Iida Yrjö-Koskisen anom. ehd. n:o 70.

Ensimmäinen käsittely:

8) Teiden tekemistä ja kunnossapitoa maalla tarkoittavat eduskuntaesitykset.

Asiakirjat: Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 2; ed. Astalan y. m. edusk. esit. n:o 17; ed. Torpan y. m. edusk. esit. n:o 18 ja ed. Kallion y. m. edusk. esit. n:o 19.

9) Metsänhävittämisen ehkäisemistä tarkoittavat eduskuntaesitykset.

Asiakirjat: Talousvaliokunnan mietintö n:o 2; ed. Honkajuuren y. m. edusk. esit. n:o 4; ed. Koskelinin y. m. edusk. esit. n:o 5 ja ed. E. Elorannan y. m. edusk. esit. n:o 10.

Pöydällepanoa varten esitetään:

10) Pankkivaliokunnan mietintö n:o 3. Suomen Pankin hallintoa ja tilaa vuonna 1909 koskevan tarkastuksen johdosta.

11) Pankkivaliokunnan mietintö n:o 4, koskeva pankkivaltuusmiesten, pankin tilintarkastajain ja niiden varamiesten vaalia.

12) Lakivaliokunnan mietintö N:o 3 eduskuntaesityksen johdosta, joka koskee Ulosottolain 4 luvun 5 ja 6 §:n sekä sanotun lain voimaannpanemisesta annetun asetuksen 27 §:n muuttamista.

13) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 6 armollisen esityksen johdosta, joka koskee suostunnanluontoisen pääoma- ja kuponkiveron suorittamista.

Siv.

556

566

568

578

579

615

616

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Annala, Halonen, Koskinen, I. W. Laine, Mechelin, Nevanlinna, Nuorteva Pykälä ja Soininen.

Ilmoitusasiat:

Vaprausta eduskunnan työstä myönnetään ed. Mechelinille sairauden takia tästä istunnosta sekä yksityisten asiain takia ed. Nuortevalle tämän illan istunnosta, ed. J. Castrénille, ensi perjantaiksi, lauantaiaksi ja tiistaiaksi, ed. Leinolle ensi torstai- aamusta lauantaihin saakka, ja ed. Pykälälle tämän istunnon alusta eri lauantaihin.

Eduskuntatalon vuokraamisasia.

Puhemies: Kansliatoimikunnan puolesta on ilmoitettava, että koska aika, joksi huoneusto eduskunnan istuntoja varten on vuokrattu, kuluu umpeen tämän vuoden viimeisenä päivänä ja kun eduskunnan sen johdosta täytynee ryhtyä toimiin huoneuston vuokraamiseksi mainittua tarkoitusta varten, kansliatoimikunta ehdottaa, että eduskunta antaisi kansliatoimikunnan tehtäväksi ryhtyä niihin toimenpiteisiin, joita asia vaatii.

Puheenvuoron saatuaan lausuvat

Ed. Jonas Castrén: Pyytäisin tämän kysymyksen pantavaksi pöydälle ensi istuntoon.

Ed. Fränti: Minä pyydän kannattaa ed. Castrénin ehdotusta.

Puhemies: Kun asiaa on pyydetty pöydälle ja pöydällepanoa kannatettu, niin on kysymys pöydällepanosta ensin ratkaistava, ennenkun siirrytään asiaa käsittelemään edemmäksi.

Kun puheenvuoroja pöydällepanosta ei enää pyydetä, julistetaan keskustelu siitä päättyneeksi.

Äänestys ja päätös:

Ken tahtoo asiallisesti käsitellä kansliatoimikunnan ilmoitusta, äänestää »jaa»; jos »ei» voittaa, on eduskunta päättänyt asian pöydällepantavaksi.

Äänestyksessä ovat ei-äänet voitolla. Eduskunta siis on päättänyt panna asian pöydälle ensi-istuntoon.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus kyytiasetukseksi.

Kolmannen käsittelyn alaiseksi esitetään armollisessa esityksessä n:o 2 eduskunnalle annettu, laki- ja talousvaliokunnan mietinnössä n:o 5 valmistelevasti käsitelty ehdotus asetukseksi kyytitoimesta.

Puhemies: Asia esitetään kolmatta käsitteilyä varten ja nyt tulee esille itse asetusehdotus. Tämän jälkeen vasta otetaan esille kysymykset niistä anomusponseista, jotka mietinnöissä on.

Asetusehdotus hyväksytään sellaisena, jollaiseksi eduskunta sen on tämän kuun 3 päivänä tapahtuneessa toisessa käsittelyssä hyväksynyt ja asian kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Nyt otetaan esille tämän yhteydessä ne anomusponnet, jotka ovat mietinnöissä, ensiksikin laki- ja talousvaliokunnan mietinnössä n:o 1 sen 20 sivulla oleva ponsilause.

Tämä mietinnön osa hyväksytään.

Puhemies: Sitte otetaan esille valiokunnan mietinnössä sivuilla 55—56 oleva kappale ja tämän yhteydessä se muutos, jonka suuri valiokunta mietinnössään n:o 5 siihen ehdottaa ensi sivulla olevassa kurssiveeeratussa lauseessa.

Tämäkin mietinnön osa hyväksytään.

Puhemies: Sitte otetaan se kappale valiokunnan mietintöä, joka alkaa sivulla 56 ja päättyy ponteen sivulla 58.

Tämäkin hyväksytään keskustelutta ja tämä asia siis on loppuun käsitelty.

2) Jäämistövero

koskeva armollinen esitys n:o 17, joka viime istunnossa pantiin pöydälle tähän istuntoon, esitetään ja ilmoittaa puhemies, että puhemies-neuvosto ehdottaa asian lähetettäväksi valtiovainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed Renvall: Jokainen tietysti on siitä yhtä mieltä, että nykyinen verotuslaitoksemme kipeästi kaipaa perinpohjaista tarkistusta ja uudistusta. Veromme nimittäin, niinkuin kaikki tiedämme, eivät muodosta mitään kokonaista järjestelmää, jossa joka eri veron luonne, hyvät ja huonot puolet, olisivat toisiaan vastaan punnitut ja verot sen mukaan asetetut. Verolaitoksemme on syntynyt pitkien aikojen kuluessa, erikoisia tarpeita ja silloin sattuneita seikkoja silmällä pitäen.

Verolaitoksemme uudistus onkin jo kauvan ollut uudistusrientojen esineenä. Jo vuonna 1879 asetettiin valtiosäätyjen anomuksesta erityinen komitea asiaa tutkimaan ja senjälkeen annettiin — vuonna 1892 — asia osaksi lainvalmistelukunnan käsiteltäväksi, sikäli kuin se koski välittömän verotuksen uudistamista. Nähtävästi vaikuttivat ne valtiolliset olot, joihinkä jouduttiin, kohta sen jälkeen, kun lainvalmistelukunta vuonna 1898 oli ehdotuksensa antanut, siihen että tämä reformi silloin jäi pitemmälle viemättä. Mutta niinpian kuin säännölliset olot taas olivat palanneet astui tämä asia taas päiväjärjestykseen. Samalla tavalla kuin niin monta kertaa ennen säätyvaltiopäivien aikana nostettiin eduskunnassakin kysymys verotuslaitoksen uudistamisesta. Sitä varten onkin nyt asetettu erityinen komitea, joka on saanut tehtäväkseen verolaitoksemme uudistamisen. Samalla annettiin myös eduskunnan 1907 vuoden valtiopäivillä tekemän pyynnön johdosta kysymys varsinaisen perintöveron säätämisestä lainvalmistelukunnan käsiteltäväksi. Kun tämä tehtävä annettiin lainvalmistelukunnalle, määrättiin samalla, että uudistus oli rakennettava perintöosuusjärjestelmän kannalle, niinkuin eduskuntakin oli päätöksessään viitannut.

Mielestäni onkin täysin oikeutettu se vaatimus, että perintöverotuksen kautta verotetaan se omaisuudenlisäys, mikä perinnönsaajalle perinnön kautta tulee. Voihan kyllä puolustaa perintöveroa myöskin omaisuuden siirron verottamisena, mutta mielestäni on tämän verotuksen pääasiallinen oikeutus kuitenkin siinä, että sen kautta verotetaan omaisuuden lisäystä ja aivan erikoisluontoista omaisuuden lisäystä. Mutta jos kerran pyritään tähän, että omaisuuden lisäystä on veroitettava, niin silloin myöskin on selvää, että tämä vero on järjestettävä sellaiseksi, että se todellakin kohtaa perinnönsaajaa paitsi sen mukaan, miten läheisessä suh-

teessa hän on perinnönjättäjään, myöskin sen mukaan, miten paljon omaisuutta hän perinnön kautta saa, miten paljon hänen omaisuutensa lisääntyy. Muutenhan, jos pysytään sillä kannalla, mikä meillä nyt on, tullaan perin epäoikeutettuihin tuloksiin, tullaan verottamaan henkilöitä, heidän omaisuuslisäyksiänsä aivan eri kaavojen mukaan. Kahdessa pesässä, jotka — sanotaanpa — kumpikin ovat 10,000 markan arvoiset, maksavat pesän osakkaat, perinnönottajat eri tavalla veroa sen mukaan, onko heitä toisessa uudempiä tai toisessa harvempia jakajia, niin että se, joka enemmän perii, tulee maksamaan pienemmän veron kuin se, joka perii vähemmän. Mutta jos keiran perintövero on oleva omaisuuden lisäyksen verottamista, niin on verotus kohdistettava kuhunkin perinnönottajaan ja määrättävä vero hänen osuutensa mukaan. Sillä kannalla, niinkuin sanottu, olikin eduskunta vuonna 1907. On kuitenkin selvää, että, jos perintövero järjestetään tuloveroksi, siis kohtaamaan omaisuudenlisäystä, ja säädetään siis perintöveroksi, veroa ei enää voida kantaa sillä yksinkertaisella tavalla kuin nyt perintöveron ollessa jäämistön verottamista. Perintöosavero edellyttää tietysti alustavaa perinnönjakoa, mutta perinnönjako ei suinkaan ole niin yksinkertainen toimitus, että siihen riittäisivät ne henkilöt, jotka tavallisesti, meidän maaseudullamme varsinkin, toimittavat pesänkirjoituksen, vaan meidän oikeutemme omaisuusoloista aviopuolisoitten välillä ja peintöosuhteet ovat kehittyneet aikojen kuluessa ja ovat tulleet niin monimutkaisiksi, että perintöjakojen suorittamiseen kykenee ainoastaan kouluutunut lakimies.

Ruotsissa, jossa on siirrytty leimaveron muodossa verottamaan perintöosuuksia, on tarpeellisen alustavan perintöjaon suorittaminen uskottu tuomioistuimille, mutta meillä asian tuntijain taholta on jyrkästi torjuttu tällainen järjestelmä. Tämän takia oli lainvalmistelukunta senaatin antamain ohjeiden mukaan pakotettu ehdottamaan veronmääräämisen uskottavaksi erityisille lautakunnille, joissa lainopillinen taito ja paikkakunnan henkilö- ja varallisuusolojen tuntemus olisivat edustettuina. Mutta kun kerran tälle tielle oli astuttu, kävi järjestely yhä monimutkaisemmaksi ja yhä uudestaan nousi ajatus, eikö olisi syytä jättää tämä osittainen verouudistus siksi kuin verolaitoksemme uudistus laajemmassa muodossa tulisi perille saatetuksi. Jos lainvalmistelukunnan ehdotus ei suuresti tyydyttänyt teki-

jöitä, niin ei se näytä myöskään saavuttaneen aivan suurta suosiota senaatissa, jonne se jätettiin 1908 vuoden loppupuolella, sillä kun hallitus kävi lainvalmistelukunnan ehdotuksen pohjalla valmistamaan esitysehdotusta perintöveron uudistamiseksi, niin huomasi senaatti piankin itsensä pakotetuksi luopumaan juuri siitä suunnittelusta, joka kuitenkin oli määrätty juuri koko veron johtavaksi periaatteeksi, nimittäin siitä, että perintövero olisi rakennettava niin, että se kohtaisi perintöosuuksia. Ja niin senaatin ehdotukset ovat kaikki, mikäli minä tiedän, olleet rakennetut sille pohjalle, että perintövero tulisi vatedeskin olemaan jäämistöveroa.

Helmikuussa 1909 teki silloinen kokoomus-senaatti korkeimpaan paikkaan ehdotuksen eduskunnalle annettavaksi esitykseksi jäämistöverosta. Pietarissa asia kuitenkin viipyi, kuten kaikki asiat, niin kauvan, että asia palasi senaattiin niin myöhään, ettei enää sitä voitu eduskunnalle aikanaan toimittaa. Eduskunta muutama päivä sen jälkeen hajotettiin. Nykyisellä senaatilla oli käytettävänä täydellinen luonnos, jopa hallitsijan hyväksymä ehdotus esitykseksi asiassa. Tätä onkin nykyinen senaatti käyttänyt niin tarkalleen, että esillä oleva armollinen esitys on miltei sanasta sanaan sama kuin kokoomushallituksen tekemä. Ne muutokset, joita on tehty, ovat pari kolme.

Ensiksikin on 2 §:stä poistettu ehdotus siitä että, jos jäämistön jättäjä on venäläinen tai ulkomaalainen, jolla kuolemanhetkellä on pysyvä asuntonsa Suomessa, jäämistövero on maksettava myös hänen täällä jälkeensä jättämästä irtaimesta omaisuudesta. Syynä tähän on tietysti ollut niin kutsuttu »valtakunnan etu». Toiseksi on 32 §:ään tehty se muutos, että kun verosta kunta on saanut osansa, ei koko jäännös, kuten kokoomushallitus oli ehdottanut, menisi suostuntarahastoon, vaan olisi jäännöksestä ensin siirrettävä 6 prosenttia valtiorahastoon. Syy tähän on taas ollut alati virkeä huolenpito »hallituksen rahoista». Kolmas muutos vihdoin kohdistuu 25 §:ään, jossa nykyisen senaatin ehdotuksen mukaan sen, jolle veronmaksamislykkäys on myönnetty, on suoritettava 4 $\frac{1}{2}$ prosenttia korkoa irtaimistoon kohdistuvalta osalta, mutta kiinteimistön osalta vain 3 $\frac{1}{2}$ prosenttia. Tämä muutos näkyy perustuvan senaatin omaan arvostelukykyyn.

Olkoon kuitenkin sanottu, ettei yhtäkään näistä muutoksista ole esilläolevassa armollisessa esityksessä perusteltu. Ja varsinkin huo-

lenpito valtionrahaston osuudesta oli jo silloin, kun kokoomushallituksen esitys Pietarista palasi, lisätty siihen. Näin ollen on huomattavissa, että nykyinen hallitus oli saanut täysin valmiin ehdotuksen, jonka mukaan se on voinut tehdä sen esitysehdotuksen, joka nyt armollisena esityksenä on eduskunnalle jätetty. Ja ne muutokset, joita senaatti on tähän tehnyt, ne ovat niin pienet, etteivät ne ole voineet aiheuttaa mitään pitempiaikaista työtä, varsinkaan kun niitä ei ole millään tavoin edes koetettu perustella. Näin ollen ei voi olla lausumatta mitä jyrkintä paheksumista siitä, että tällaisesta valmiista konseptista huolimatta nykyinen senaatti ei ole laittanut tätä armollista esitystä eduskunnalle ennenkuin nyt, jolloin on jäljellä ainoastaan kolme viikkoa, ennenkuin eduskunnan laissa määrätty koossaolo päättyy. Eduskunnalle käy nyt miltei mahdottomaksi käsitellä tätä asiaa, niinkuin se epäilemättä antaisi. Jo tämän takia lieneekin esityksen hylkääminen eduskunnan puolelta odotettavissa.

Mutta tahtoisin lisätä, että myös a s i a l l i s e s t i mielestäni olisi viisainta, että eduskunta hylkäisi armollisen esityksen. Sillä, kuten jo olen osottanut, lainvalmistelukunnan ehdotus on käynyt monimutkaiseksi sentähden, että se rakentuu perintöosajärjestelmälle. Nyt on kuitenkin tämä järjestelmä hylätty ja esitys tarkoittaa, niinkuin nykyäänkin on asian laita, jäämistön verottamista. Kuitenkin on armollisessa esityksessä pysytetty paljon lainvalmistelukunnan monimutkaisuuksia ja hankaluuksia, vaikka itse järjestelmästä, joka nämä on aiheuttanut, on luovuttu.

Niinkuin arvoisat edustajat ovat huomanneet selaillessaan armollista esitystä toimittaisi jäämistöveron määräämisen maalla kruununvouti ja kaupungissa maistraatti. Apunaan heillä olisi kruunun ja kunnan asiamies. Kruunun asiamies olisi maalla nimismies, kunnan asiamiehen taas valitsisi kunnallislautakunta. Kun perukirja, laadittuna sillä tavalla kuin laissa lähemmin ja tarkalleen määrätään, ensiksi olisi annettu tuomarille, joka tarkoin, niinkuin sanotaan, sen tutkisi, ja tuomari olisi »viipymättä» sen lähettänyt nimismiehelle tai maistraatille, tutkisivat kruunun ja kunnan asiamiehet yhdessä perunkirjoituskirjan, sekä täydellisyytensä että siinä olevien arvojen puolesta. Tähän tarkastukseen olisivat kaikki asianomaiset, perilliset, holhojat, oikeudenomistajat ja niin poispäin velvolliset kutsukumuksesta saapumaan antamaan niitä tietoja, joita lautakunta vaatisi. Ja lisäksi olisivat he

vielä velvoitetut vahvistamaan lausuntonsa valalla, jos niin vaadittaisiin.

Tarkastuksen tuloksen mukaan määrätään sitten vero. Jos asiamiehet eivät olisi yhtä mieltä, niin olisi kummankin ehdotus pantava pöytäkirjaan. Kun kruununvouti tai maistraatti sitten olisi ehdotuksensa saanut, on hänellä valta, niinkuin sanotaan, hankkia lisäselvitystä. Onko taas tarkoituksena, että kaikki asianomaiset taaskin olisivat velvolliset saapumaan näitä lisäselvityksiä antamaan? Se ei käy selvästi ilmi. Kruununvouti antaisi sitten pesänhoitajille verolipun, ja tyytymätön saisi valittaa ensin kuvernööriin ja sieltä senaatin talousosastoon.

Sitäpaitsi on lakiehdotuksessa määräyksiä siitä, miten on meneteltävä, jos omaisuutta on eri paikkakunnilla, jos vainaja on tehnyt lahjotuksia, jos hän on antanut omaisille omaisuutta yli sen, mikä näille on hoitoon ja kasvatukseen tarvittu ja niin edespäin — kaikki nämä sellaisia määräyksiä, jotka ovat kylläkin tarpeen, kun on kysymyksessä tämän veron täydellinen uudestaan järjestäminen, mutta jotka tuntuvat perin vähän tarpeellisilta silloin kun täydellistä uudistusta ei edes tavoitella.

Minun mielestäni sentähden on kylläkin syytä tehdä kysymys: onko sen päämäärän arvoinen, johonka pyritään, ja jota voi toivoa saavutettavan, onko tarpeellinen tällainen laaja, monimutkainen järjestely kuin lakiehdotuksessa on ehdotettu; kun ei koko tällä touhulla muuta saada aikaan kuin että voidaan jossain määrin paremmin valvoa, että arvio on oikein tehty, ja että perunkirjoitukset ovat täydellisemmät? Ja kun siis ei voida odottaa mitään suurempaa veronlisäystä, vaan sen sijaan tällaisen järjestelyn kautta ihan ilmeisesti saada aikaan paljon hankaluuksia ja paljon varojen tuhlaamista asianomaisille, niin täytyy kysyä: onko todellakin tämä muutos asialliseltakaan kannalta katsottuna tarpeellinen ja näissä nykyisissä oloissa suotava? Onhan ymmärrettävissä, että nämät saapumiset lautakuntien eteen — tai miksi niitä kutsuu näitä kaikkia kokouksia, joita kunnan ja kruunun asiamiehet pitävät — saapumiset viranomaisien tutkittaviksi ja sitten uudestaan lisäselvityksen antamiset ja valituskentekemiset, kaikki nämä saisivat aikaan niin paljon ajanhukkaa, niin paljon kuluja — koska nähtävästi näet tultaisiin käyttämään useammin tai harvemmin asiamiehiä, en puhu muista kuluista ja ajanhukasta — että minun mielestäni tulos, johon pyritään, ei ol-

lenkaan ole sopusoinnussa näiden epäkohtien kanssa.

Silloin kun perintöverotuksemme tositeossa ja täydellisesti uudistetaan, voisivat kyllä tulla kysymykseen tällaiset menettelyt, uusien lautakuntien perustamiset ja muut sellaiset toimenpiteet. Mutta nyt, kun ei ole kysymyksessä mitään suurempaa reformia, niin kaikki nämä muutokset minun mielestäni ovat sellaisia, että suuri yleisö, joka tulisi niiden alaiseksi, nähtävästi tulisi käsittämään tämän uudistuksen rettelöimishaluksi ja turhaa vai-vaa heille aikaansaavaksi.

Kaikkien näiden syiden takia rohkenen minä alistaa valtiovarainvaliokunnan harkittavaksi, eikä armollinen esitys nykyisessä muodossaan olisi hylättävä. Teen sen sitäkin suuremmalla luottamuksella, kun armollinen esitys itse sivulla 5 olettaa tällaisen kohtalon joutuvan osakseen. Ja minä pyydän lisätä, että tämä olettaus ei sekään ole nykyisen senaatin keksintö, vaan sekin olettaus on sanasta sanaan otettu siitä esityksestä, joka valmistettiin viime valtiopäiville. Näin ollen minun mielestäni asiain selvitys osottaa, että eduskunta tekisi viisaimmin, ellei se tätä esitysedotusta tällaisena hyväksyisi.

Ed. Granfelt: Den skattefråga, som genom denna nådiga proposition framlägges för landtdagen, har uppkommit genom ett olyckligt hugskott af 1907 års landtdag, samt har enligt min mening numera tagit en alldeles oriktig gir. Såsom i inledningen till propositionen framhålles, anförde sagda landtdag i sin underdåniga svarsskrifvelse med anledning af den då behandlade propositionen om stämpelbevillning med mera bland annat att i den nuvarande lagstiftningen förefinnes en oegentlighet, som borde afhjälpas, nämligen den att, då stämpelskatten för bouppteckningsinstrument skall utgöras för boets behållning i dess helhet och icke för de enskilda sterbhusdelegarenes andelar i kvarlätenskapen samt skatten beräknas efter en progressiv skala, arfvinge, hvilken efter kvarlätenskapens delning mellan flere arftagare ärfver blott ett delbelopp däraf, nödgas erlagga samma arfskatt som den, hvilken ensam ärfver en lika stor kvarlätenskap.

I anledning häraf uppdrogs jämväl sedermera åt lagberedningen uttryckligen att utarbета förslag till lag angående arfs-, gåfvo- och testamentsskatt på grundvalen af den princip, som af landtdagen i förenämnda uttalande

blifvit antydd, eller att arfsskatt borde utgöras efter den andel i boet, som tillkommer arftagare.

Det föreslagna nya beskattningssättet efter arfslotter måste visserligen anses rättvist och följdriktigt, för den händelse med beskattningen afses att lägga skatt på den förmögenhetsökning, hvarje arftagare genom sin andel i arfvet erhåller; den gamla bouppteckningsstämpelskatten innebär däremot en beskattning af förmögenhetsomsättningen samt utgjorde sålunda en skatt på den samlade förmögenheten, sådan denna vid dödsfall framträder. Hvartdera beskattningssättet måste således anses fullkomligt lika följdriktigt samt fullkomligt lika rättvist, och hvartdera har i olika länders skattelagstiftning användts. Frågan därom, hvilkendera utvägen skall anlitas, beror således närmast däraf, hvilket ändamål en sådan skatt afser att fylla, hvilkendera utvägen, som ger bättre resultat och är lättare att genomföra. Frågan var emellertid icke sålunda framställd till lagberedningen, utan denna fick sig, såsom redan sagts, uttryckligen förelagdt, att utarbeta en arfs-, gåfvo- och testamentsskatt enligt 1907 års landtdags uttalade önskningsmål. Emellertid kunde dock icke lagberedningen underlåta att delvis framhålla, hvilka stora svårigheter genomförandet af arfslottsskatten, sådan landtdagen önskar densamma, måste erbjuda, och hvilka skäl som fortfarande talade för det äldre beskattningssättets bibehållande hos oss.

En sådan skatt på förmögenhetsomsättningen vid dödsfall på hela arfsmassan, som det sistnämnda innebär, måste nämligen i vårt land, som icke har någon annan förmögenhetsskatt, alltid anses vara väl försvarlig. Jag är i detta afseende af alldeles motsatt åsikt mot den föregående ärade talaren. Bouppteckningsstämpelskatten har vidare den stora fördelen, att densamma utan all omgång kan indrifvas, då vid dödsfall ändå alltid den aflidnes tillgångar som helhet upptecknas och komma under offentlig kontroll, samt alltid en stor del af tillgångarna i ett dödsbo omsättas i penningar; denna skatt bäres ock mycket lättare af arftagarene, emedan den ej drabbar dem omedelbart, icke skall utredas af förmögenhet, som de redan erhållit, utan går ut ur arfsmassan, innan denna delats i lotter.

En skatt omedelbart på arfslott drabbar däremot betydligt tyngre, emedan den tages af egendom, som arfvinge redan fått, ofta månader eller år efteråt. Densamma har vidare

de svåra olägenheter, att arfsdelning måste ske, innan skatten kan åsättas; att jämkningar, beroende på förändringar i arfsfördelningen genom rättgångar och utredningar efteråt måste få ske, — skatten måste nämligen utgå efter ett preliminärt skifte, emedan skatteuppbörden ej kan uppskjutas tills alla arfstvister afgjorts, hvilket ofta kräver årtal; att skatten i vissa fall måste utgå efter fingerade, lagbestämda delar, emedan skattelagen eljest kunde illuderas genom skengåfvor arfvingarna emellan och genom tillfälliga transporter med kontraförbindelser, som föregifvas stå utom skiftet, eller ock genom förlikningar, som fördela arfsmassan på sådant sätt, att minsta möjliga skatt kommer att drabba det hela; att vidare en hel del säkerhetsmått måste vidtagas emot arfsmedlens förskingrande, medan alla dessa omgångar utspelas; att det slutligen skulle blifva mycket svårt, särskildt på landet, att kunna erhålla en verklig kompetent myndighet för det preliminära arfskiftets verkställande, så att icke oändliga trassel och reklamationer skulle uppstå. Lagberedningen ansåg nämligen att ett sådant uppdrag skulle öfverhöfvan betunga häradsrätterna, och fann sig därför nödsakad att föreslå en särskild skattenämnd, som jämväl skulle komma att draga dryga kostnader. I ingressen till propositionen framhållas jämväl dessa omkostnader, som i synnerhet äro märkbara i förhållande till den ringa skatteintraden i många landsdelar, såsom ett hufvudskäl att nu afstå från hela tanken på en skatt, uträknad efter arfslotter, och att stanna vid kvarlåtenskapsskatt. Jag förenar mig till alla delar om denna synpunkt, men ville då taga steget fullt ut samt återgå till den gamla stämpelbeskattningen såsom billig, enkel att kontrollera och för arftagarena minst betungande. Regeringen har redan förutsett en sådan lösning af frågan då, såsom äfven den föregående talaren påpekade, på sidan 5 i nämnda propositionen säges: »Skulle likväl landtdagen, utan att vidtaga ens temporära förändringar af ifrågavarande beskattning, anse skäl förefinnas att låta med frågan anstå, tills en reform kan genomföras på grundvalen af principen, att skatten skall uträknas efter arfslotter, böra i sådant fall de stadganden om bouppteckningsinstrument och testamenter förseende med stämpel, hvilka ingå i nuvarande förordning angående stämpelbevilning, intagas i det förslag till förordning om stämpelbevilning, som blifvit till landtdagens handläggning öfverläm-

nadt» Det är verkigen rätt svårt att fatta hvad vi skola göra med en sådan komplicerad arfsskattelag, som i propositionen erbjödes oss, då det af 1907 års landtdag uttalade önskningsmålet därigenom ej i minsta mån uppnås, och för skatteändamålet det gamla sättet afgjordt är det bättre.

Bestämningarna i fråga om stämpelskatten kunde ju kompletteras med stadgandet i propositionens § 4 om att egendom som arflåtare gifvit arfvinge förut och som enligt lag skall på arfvet afräknas, äfven bör medtagas i bouppteckningen, äfvensom något stadgande afseende att förekomma illudering af skattebestämmelserna genom gifva; vidare med stadgandet i § 5, af samma andemening som stadgandet i § 27 af lagberedningens förslag, — nämligen att bouppteckningsinstrumentets riktighet och fullständighet bör noga kontrolleras af myndighet, som detsamma emottar samt att däri upptaga värden skola »motsvara det pris, som för den förtecknade egendomen vid försäljning i allmänhet bör kunna ernås». Tabeller för uträkning af värdet af fideikommiss och lifräntor med mera böra bifogas enligt §§ 5 och 6 i propositionen. Ett stadgande bör införas om förfarandet, då arflåtare efterlämnar egendom på flere orter (§ 22); måhända ock stadganden om att boet ej må förskingras, innan skatten är gulden (§ 24), om rätt att erhålla uppskof, då skatten blir mycket hög eller eljes svårighet att erlägga densamma yppas (§ 25), äfvensom om återbärande af öfverdebitering (§ 26), samt möjligen äfven om skattens fördelning mellan delegarene i boet på sätt i § 27 är föreslaget. Allt detta kan lika väl förenas med en stämpelskattelag.

Propositionen i sin ursprungliga lydelse, liksom lagberedningens förslag, innehöll bestämmelser äfven om beskattning af inländsk mans utrikes efterlämnade egendom äfvensom af egendom, som här i landet stadigt bosatt utlänning efterlämnat. Allt detta har nu ryska riksrådet strukit. De gamla stämpelförordningarna innehöllo håller intet härom och man redde sig i praktiken därmed att man tog stämpelskatt för alla bouppteckningar, hvilka ansågos till domstolarna böra ingifvas. Därmed kunde man reda sig också för framtiden. En effektivare kontroll än hittills öfver att verkigen alla bouppteckningar till rätten inkomma bör dock anordnas, och därhos tillses att domare i slutet af domboken vid hvarje ordinarie ting intaga en förteckning öfver desamma, såsom redan skett i flere domsagor, äfvensom

utredning angående de fall, där sådana instrument ej inforrats eller kunnat infås, och om reklamationsåtgärder.

Jag förordar således propositionens å sidan 5 förutsedda alternativ, att man må återgå till stämpelskatten, samt ber att detta mitt yttrande, såsom ett bidrag till belysning af frågan, måtte få åtfölja remissen.

Ed. Jonas Castrén: Ei yksilläkään edellisillä valtiopäivillä ole hallitus maan eduskunnalle jättänyt sellaista joukkoa esityksiä uusien varojen myöntämisestä kuin nykyisillä. Eduskunnalle on näillä valtiopäiville jätetty esityksiä pääoma- ja kuponkiverosta, korotetusta leimasuostuntaverosta, 10 miljoonan markkaan nousevasta sotilasverosta, 9 miljoonan myöntämisestä sisällä olevalta vuodelta eduskunnan käytettävänä olevista varoista Venäjän sotilastarpeisiin ja vihdoin uudesta jäämistöverosta. Kaikki tämä tapahtuu aikana, jolloin hallitus ristiriidassa maan perustuslakien kanssa selittää ja väittää itsellensä olevan oikeuden mihin tarkoitukseen hyvänsä ilman eduskunnan suostumusta käyttää yleisen valtion rahaston ja sotilasrahaston varoja; aikana, jolloin hallitus vastoin eduskunnan mielipidettä ja tahtoa ammentaa miljoonat toistensa perästä mainituista rahastoista käytettäväksi Suomelle vieraisiin tarkoituksiin; aikana jolloin hallitus valtion tulo- ja menoarviosta poistaa tasoihin tuhansiin nousevia Suomen eduskunnan osottamia menoeriä kansakoulu- ja kansanvalistustarkoituksia varten; aikana, jolloin hallitus epää valtiovaroja oppi- ja sivistyslaitoksilta, jotka hallitsijan vahvistamien asetusten mukaan olisivat oikeutetut niitä saamaan; aikana, jolloin hallitsija saadaan kieltäytymään eduskunnalle jättämästä tärkeitä Suomen sisäisiä asioista koskevia esityksiä, jotka hallitsijan oman päätöksen mukaan jo ovat edellisille valtiopäiville annetut, mutta joita nämä eivät ole ehtineet loppuun käsitellä; aikana, jolloin Venäjän ministerineuvoston laitoman sekaantumisen takia Suomen lainsäätämis- ja raha-asioihin kaikki Suomen sisäinen kehitystyö on keskeytynyt ja suurin sekasorto vallitsee Suomen valtiotalouden alalla; aikana, jolloin perustuslainvastaisesti toinen laitton asetus toisensa perästä julaistaan Suomessa noudatettavaksi; aikana, jolloin isku iskun perästä tähdätään maamme oikeuksia vastaan; aikana, jolloin Suomen hallintoon on asetettu sellaisia miehiä, jotka katsovat päätehtävänsä olevan Suomen oikeutta järkyttävien käskyjen nou-

dattamisen; aikana, jolloin hallituksen puolelta on suunniteltu kuolemanisku kansamme valtiollisen autonomian tuhoamiseksi. Kaikesta tästä huolimatta katsoo hallitus sopivaksi kääntyä Suomen kansaneduskunnan puoleen vaatimuksella, että se myöntäisi joukon uusia veroja hallituksen käytettäväksi, ottaisi uusia rasituksia kannettavaksensa. Tällainen menettely, jos mikään, on kuvaavata nykyiselle hallitussuunnalle. Tämä, jos mikään, osottaa sitä välinpitämättömyyttä, etten sanoisi häikäilemättömyyttä, millä hallitus katsoo voivansa kohdella Suomen kansaa ja sen eduskuntaa. Asian näin ollen ja jättämällä syrjään kaikki muut syyt, ne tärkeät syyt, joita edustajat Renvall ja Granfelt ovat tuoneet esille ja jotka finanssiteknilliseltä kannalta puhuvat veron myöntämistä vastaan, tuntuu minusta valtiollisista syistä mahdottomalta, että eduskunta voisi suostua nyt käsillä olevassa esityksessä ehdotetun jäämistöveron myöntämiseen.

Niin kauvan kuin nykyinen hallitussuunta on valloilla, joka sortaa ja polkee Suomen kansan ja sen eduskunnan lainsäätämisen- ja itseverotus-oikeutta, niin kauan kuin sellainen senaatti kuin nykyinen istuu Suomen hallituksessa, ei uusien verojen myöntämisen pitäisi lainkaan voida tulla kysymykseen. Uusien verojen myöntäminen tällaisessa olotilassa sisältäisi tunnustuksen antamisen nykyiselle hallitussuunnalle ja sen asettamalle senaatille, tunnustuksen antamisen hallitussuunnalle, joka ei katso tehtäväkseen Suomen kansan parhaan edistämisen, vaan sen oikeuksien polkemisen ja sortamisen. Tässä ei kelpaa se väite, että eduskunta vuoden 1907 valtiopäivillä itse on pyytänyt tämänsuuntaista veroa. Eduskunta ei pyytänyt sellaista veroa, kuin hallituksen nyt esittämä, ei ehdottanut osaa uudesta verosta meneväksi valtiorahastoon, sieltä käytettäväksi Venäjän sotilastarkoituksia varten. Silloin, kuin eduskunta pyysi armollista esitystä jäämistöveron järjestämiseksi olivat sitä paitsi ajat toiset kuin nyt. Asiain näin ollen en voi tulla muuhun johtopäätökseen kuin siihen, että valtiovarainvaliokunnan olisi esityksestä annettavassa mietinnössään ehdotettava jäämistöveron hylkäämistä.

Ed. P a a s i k i v i: Tämän asian käsittely antaa esimakua siitä, kuinka monien vaikeuksien takana kaikellaiset uudistukset verotusoloissa ovat. Asia on pantu liikkeelle sen toivomuksen johdosta, jonka eduskunta vuonna 1907 lausui. Sitä toivomusta on koetettu niin paljon

kuin mahdollista toteuttaa, mutta asia on joutunut sitte yhä useampien ja useampien vaikeuksien taakse. Nekin lausunnot, jotka kaksi ensimmäistä arvoisaa puhujaa, edustajat Renvall ja Granfelt, jotka tuntevat näitä asioita, ovat tässä antaneet, mitkä lausunnot menevät tärkeässä periaatteellisessa kysymyksessä aivan päinvastaiseen suuntaan, osoittavat, minkälaisia vaikeuksia tässä on selvitettävänä.

Kun tätä asiaa senaatissa vuoden 1908 lopulla ja 1909 alussa harkittiin, oli senaatilla käytettävänä tilastolliset tiedot, jotka olivat kootut perunkirjoitusmaksuista vuodelta 1907. Ne tiedot osoittivat, että jos 1907 vuoden alusta olisi sovellettu eduskunnan vuoden 1907 valtiopäivillä tekemiä päätöksiä leimamaksun korottamisesta, olisi vero noussut 660,000 markasta 1,660,000 markkaan, tuottanut siis runsaasti miljoonaan markkaan enemmän. Tällainen tulo, joka vastaisi lähes puolta koko maa-verosta, ei olisi ollut niinkään vähäpätöinen meidän verotusoloissamme. Ja jos asteikkoa, etenkin mikäli koskee keskisuuruisia omaisuuslajia, joihin nähden asteikkoa ei korotettu vuonna 1907, jonkun verran kehitettäisiin, niin en luule, että olisi mahdotonta päästä kahteen, ehkä kahteen ja puoleen miljoonaan markkaan läheisessä tulevaisuudessa. Siis kysymys meidän oloissamme ei ole oikeastaan niinkään vähäpätöinen rahallisessa suhteessa. Mutta vuoden 1908 alusta astuivat voimaan eduskunnan päätökset, jotka oli tehty vuonna 1907, joiden kautta veroa suurista pesistä jotenkin rivakasti korotettiin. Ja mikä oli tulos? Vuoden 1908 tilasto osoittaa, niinkuin armollisesta esityksestä nähdään, että sen sijaan että vero olisi noussut miljoonalla markalla, se aleni 19,000:lla markalla; ei tuottanut siis edes sitäkään, mitä se oli tuottanut pienemmän asteikon aikana. Tämä selvitys on saatu vasta joku kuukausi sitten. Tässä on minun nähdäkseni sellainen asiain tila, joka pakottaa jotakin tekemään, joko purkamaan eduskunnan päätöksen vuodelta 1907 ja palaamaan aikaisempiin määräyksiin, taikka ryhtymään jonkunlaisen valvonnan järjestämiseen tälle alalle. Sillä ei ole edes eduskunnan arvon mukaista, että tehdään verotuspäätöksiä, joista sitte tulos on aivan toinen kuin mitä on tarkoitettu.

Syyt, jotka vaikuttivat vuonna 1908 siihen, että perunkirjoitusleimamaksut kovin alenivat, voivat olla monenlaiset ja niitä on vaikea tarkasti selvittää. Sattuma voipi olla siihen osaltansa syynä, että varakkaampia henkilöitä, jotka meidän maassamme ovat harvat, sattui

ehkä kuolemaan vähemmän kuin edellisenä vuonna. Toiseksi se seikka, että kun tiedettiin vuoden 1908 alusta korkeampien veromäärrien astuvan voimaan, 1907 vuoden kuluessa kiirehdiin jättämään tuomioistuihin perunkirjoituskirjoja, jotka tavallisissa oloissa olisivat jätetyt vasta vuonna 1908. Mutta itse puolestani uskon, että niin kauvan kuin olot ovat sillä kannalla, kuin ne ovat, ja korkeat maksut suurista pesistä suoritettavat, tulee ylipäänsä rikkaita ihmisiä kuolemaan paljon vähemmän tulevaisuudessa kuin tähän asti. Sillä asiat järjestetään jo elinaikana, eikä sitä voi sanoa lainvastaiseksi, sillä meidän lainsäädännössämme ei ole mitään määräystä, joka kieltäisi sellaisen menettelyn ja leimaisi sen vääryydeksi valtiota kohtaan. Perintökaari tuntee ja edellyttää sen tapauksen, että perinnönjättäjä jo elinaikanaan antaa lapsillensa aja perillisillensä omaisuutta, joka sitte otetaan perinnönjaossa lukuun, mutta joka ei minun tietääkseni tule perunkirjoituskirjaan eikä siitä ainakaan makseta mitään perintöveroa. Se on täysin laillinen menettely. Kun ei ole minkäänkään tarkastusta omaisuuden arvoihin nähden, niin arviot tehdään mahdollisesti alhaisemmat kuin niiden oikeastaan pitäisi olla. Tällainen on tila nykyänsä.

Kun eduskunnan anomus siitä että hallitus valmistuttaisi ehdotuksen erityiseksi laiksi perintö-, lahja-, ja testamenttiverosta, tuli senaattiin, niin, niinkuin edustaja Renvall mainitsi, senaatti ryhtyi — se oli jo ennen kuin minä olin valtiovaraintoimituskunnan päällikkönä — toimenpiteisiin sellaisen ehdotuksen tekemiseksi kuin siinä oli puhetta. Sittemmin tällaisten ehdotuksen tekeminen havaittiin kuitenkin liian mutkalliseksi. Syyt siihen ovat esitetyt armollisen esityksen sivulla 5. Jos vero määrättäisiin perintöosuuksien mukaan, niin vaatisi se niin suurta ja kallista koneistoa, etteivät menot olisi järkisyillä puolustettavissa, niinkuin tässä edustaja Renvall esitti. Se huomattiin pian senaatissa sitte kun lainvalmistelukunnan ehdotus oli sinne tullut ja sitä ryhdyttiin tarkastamaan. Silloin oli kysymys, pitikö katsoa eduskunnan lausuma toivomus kokonaan sellaiseksi, että siitä ainakaan tällä hetkellä käytännössä olisi mahdollista mitään saada, pitikö asia jättää sillensä. Valtiovaraintoimituskunnassa tultiin toiseen päätökseen. Siihen nimittäin, että asiat ovat nyt sillä kannalla että säännöllisissä oloissa niitä ei voi sellaisiksi jättää, vaan oli jotakin tehtävä, joko sitte purkaa eduskunnan äsken tekemät päätökset

tai ryhtyä panemaan toimeen jotakin järjestystä tällä alalla. Ja niin valmistettiin tämä ehdotus, joka nyt on esillä. Lisäksi on huomattava, että leima-asetuksesta, mikäli se koskee perunkirjoituskirjoista meneviä maksuja, puuttuu muitakin tarpeellisia määräyksiä, mikä aiheuttaa kohtuuttomuuksia yksityistapauksissa ja vaikeuksia veronmaksajille. Näitä puutteita voisi osaksi poistaa liittämällä leima-asetukseen lisäsäännöksiä, mutta minä luulen, että siinäkin kuitenkin erinäisiä hankaluuksia syntyisi. — Kuten sanottu, eduskunta lausui tuossa kirjelmässään vuonna 1907 sen periaatteen, jonka nojalla tämä uudistus olisi tapahtuva, sen nimittäin, että vero olisi maksettava perintöosuuksien mukaan eikä koko pesän säästön mukaan. Tämä toivomus hallituksessa lojalisesti koetettiin ottaa huomioon, sitä koetettiin toteuttaa, mikäli se oli mahdollista. Mutta huomattava on kuitenkin, ettei tuo toivomus ollut edes ponteen otettu, se oli ainoastaan perusteluissa. Valtiovarainvaliokunnan mietinnössä oli ollut eräs lause, joka sitte eduskunnassa tuli hyväksytyksi. Meidän maassamme ei minun tietääkseni säätyvaltiopäiväin aikana tällaisille mietintöön otetuille lauselmille, jotka liittyvät anomuksiin, pantu sellaista merkitystä, että jos niiden toteuttaminen havaittaisiin hankalaksi, mahdottomaksi, asia siihen raukeaisi ilman että sitä koetettaisiin niin paljon kuin mahdollista toista tietä soveltaa.

On enemmän kuin epäilyksen alaista, oliko se periaate, jonka eduskunta silloin lausui, oikea. Edustaja Granfelt asettui toiselle kannalle, ja minunkin puolestani täytyy tulla siihen päätökseen, että aivan yhtä hyvästi voipi puolustaa vanhaa periaatettakin, kuin tuota uuttakin, meidän oloissamme vielä paljoa paremmin niin kauvan, kuin meillä ei ole olemassa mitään muuta omaisuusveroa. Sanotaan, että täytyy verottaa kutakin sen mukaan, miten hänen omaisuutensa lisääntyy, minkä verran hän rikastuu, miten hänen maksukykynsä siis vahvistuu. Mutta sehän on aivan teoreettinen väite, ainoastaan kuvittelu. Sillä hyvin usein tapahtuu, että kun joku henkilö kuolee, häneltä jää alaikäisiä, pieniä lapsia ja vaimo, jotka silloin tulevat hänen lailliseksi perillisikseen. Mutta eihän siinä voi ollenkaan olla kysymys siitä, että näiden pienten lasten maksukyky vahvistuisi sen verran, minkä he saavat nimensa omaisuutta, vaan tavallisesti tapahtuu niin, että heidän taloudellinen asemansa h u o n o n e e. Siinä ei ole minkäänkään perustetta sille ajatukselle, että maksukyvyyn mu-

kaan on veroa maksettava. Vero on semmoisessa tapauksessa omaisuusvero. Kun otamme huomioon, että jos esimerkiksi kuolintapauksissa maksetaan 5 prosenttia jäämistöveroa keskimäärin joka 25 vuotena, — jos katsoo, että 25 vuotta on se ajanjakso, jonka jälkeen jäämistövero keskimäärin tulee maksettavaksi, niin se merkitsee samaa, kuin jos vuosittain maksettaisiin $2/10$ prosenttia varallisuusveroa. Tätä asiaa käsitelleiden ulkomaisten tiedemiesten keskuudessa ovat ajatukset varsin erilaiset. Asia on viimeisenä vuonna etenkin Saksassa, jossa kysymys oli vireillä, ollut hyvinkin laajojen keskustelujen alaisena. Minulla on tässä edessäni joukko lausuntoja Saksan kansantaloustieteen edustajilta, joiden mielipidettä asiasta kysyttiin. Heidän mielipiteensä menevät niin hajalle, että yhdet sanovat, että vero pitää määrätä osuuk-sien mukaan, toiset, että ainoa oikea tapa on määrätä vero pesän koko säästön mukaan, ja kolmannet, että on yhdentekevää, määrätäkö se toisen tai toisen periaatteen mukaan, kum-paakin voi puolustaa. Sellainen tämän asian laita nykyään on Saksassa. Eräs näistä, joka puolustaa jäämistöveroa, — hän on tunnettu kansantalouden tutkija — kuvaa tätä veroa, tosin ehkä liian kauniilla sanoilla, mutta hyvinkin sattuvasti, siten, että jäämistövero on voi katsoa henkilön testamentiksi, jolla hän, luovuttaessaan omaisuutensa perillisilleen, muistaa myöskin isänmaatansa, jonka lakien suojassa hän on tuon omaisuutensa koonnut. Siivistysmaissa jäämistöveron ajatus on viimeisinä aikoina saanut käytännöllisessä valtioelämässä kannatusta. Englannissa se on ollut jo entuudesta voimassa. Saksassa teki hallitus siitä ehdotuksen vuonna 1908, jonka ehdotuksen kuitenkin vanhoilliset, konservatiivit, muutamien muiden liittolaisten kanssa, ajoivat nurin. Ranskassa vuonna 1909 jätettiin esitys jäämistöverosta parlamentille, mutta en muista miten sen on siellä käynyt.

Minä siis katson, että periaatteet tässä ovat lievimmin sanoen hyvinkin epäselvät. Niin kauvan kun meillä ei ole mitään varallisuusveroa eikä ylipäänsä muitakaan suoranaisia veroja, kuin mitä meillä nyt on, luulisin olevan oikeinta, että pysytään vanhalla kannalla. Se on eri asia, mitä muutoksia tulevaisuudessa ehkä on tehtävä, sitten kun verotusasiat kypsyvät niin pitkälle, että ne joutuvat edes armollisina esityksinä tämän eduskunnan käsiteltäviksi.

Mutta siitä olen aivan yhtä mieltä, että jos tulos tästä verosta olisi 800,000 markkaa, niin kuin armollisessa esityksessä edellytetään, niin ei kannattaisi ryhtyä mihinkään toimenpiteisiin. Se olisi ainoastaan noin 150,000 markkaa enemmän kuin mitä leimalla saadaan ja se on niin pieni raha, ettei se tällaisia uudistuksia kannata. Mutta niinkuin jo lausuntoni alussa mainitsin, uskon, että tässä sittekin on paljon suurempi tulos kysymyksessä ja että kehitysmahdollisuudet, ilman että vero tulee liian rasittavaksi, ovat olemassa, niin että arvatenkin voidaan 2 miljoonaan läheisessä tulevaisuudessa päästä.

Mitä tulee esilläolevaan ehdotukseen, on huomautettu, että se on liian monimutkainen. Monimutkaisuus on tietysti harkittava siihen tulokseen verrattuna, joka toivotaan tästä verosta saatavan. Luulen kuitenkin, että ne, jotka monimutkaisuutta pelkäävät, liioittelevat. En voi myöntää, että tämä olisi liian monimutkainen. Itse asiassa tässä ei ole muuta kysymyksessä, kuin että maaseudulla, joka tässä etupäässä tulee kysymykseen — kaupungeissahan asia on toinen, siellähän ovat suuremmat pesätkin kysymyksessä ja lyhyet matkat — nimismies ja kunnallislautakunnan jäsen tai joku muu kunnallislautakunnan valitsema henkilö tekevät ehdotetun tarkastuksen. Kunnallisviranomaiset ovat muutenkin nimismiehen kanssa melkein jokapäiväisessä, ainakin jokaviikkoisessa yhteydessä. Se on heille pieni lisäpuuha, että he, ehkä muitten asioitten vuoksi tavatessaan, myöskin suorittavat tällaisia toimituksia.

Sitte sanotaan, että ehdotuksessa vaaditaan pesänosakkaitakin tulemaan tarkastuksiin. Heille on kyllä ehdotettu sellainen velvollisuus, mutta tietysti ainoastaan, milloin se on välttämätöntä. Nykyaikaisen, modernin verotuslainsäädännön laita on ylipäänsä sellainen, ettei siinä päästä perille ilman tällaista, kuten sanottu, inkvisitoorista menettelyä, ja kaikissa nykyaikaisissa verotuslainsäädännöissä on se menettely yhtä pitkälle menevää kuin tässä. Tavallisestihan on esimerkiksi tuloverolaeissa määrätty, että veronalaisen on ensin annettava oma ilmoitus, sen jälkeen tätä ilmoitusta tarkastetaan komissiooneissa ja muissa lautakunnissa, näillä luotakunnilla on oikeus vaatia ei ainoastaan asianosaiset, vaan usein kuka henkilö tahansa eteensä, kuulustella todistajia, tarkastaa veronalaisen kirjanpitoa, hankkia kaikellaisia tietoja, vieläpä työnanta-

jiltakin heidän alaistensa henkilöitten tuloista, ja vasta sen jälkeen ratkaistaan asia. Sellaista se on se nykyaikainen verotuslainsäädäntö emmekä mekään siitä voi päästä. Tämä onkin tässä suhteessa oikeastaan ensimmäinen esimakuku nykyaikaisesta verotuslainsäädännöstä ja niistä hankaluuksista, joita siinä on tulossa ja joita täytyy tulla, jos ylipäänsä tahdomme verotusasioita uudistaa europalaiseen malliin. Tässä ehdotuksessa on myöskin oma ilmoitus, — sitä vastaa perunkirjoituskirja — ja sitä tarkastetaan jotenkin samaan tapaan, kuin yleensä tällä alalla esiintyy. Jos katsotaan voitavan jotakin ehdotuksesta poistaa, niin olkoon menneeksi, mutta itse pääsuunta täytynee olla tällainen. Ainoa kohta, joka minua on arveluttanut, on se, että tähän on otettu viranomaiselle oikeus vaatia pesänhoitajaa valallansa vahvistamaan, että pesä on oikein annettu ilmi. Se on kyllä jotenkin pitkälle menevää, mutta siinäkin ollaan hyvässä seurassa. Englannissa on olemassa samallinen määräys ja, ellen väärin muista, Ruotsissakin juuri perunkirjoitusasiakirjoihin nähden».

Tällaista kontrollia ei voida välttää. Totta on, mitä eräs tunnettu finanssioikeuden tutkija on lausunut: »vero-omallatunnolla ei ole hetikään tarpeellista herkkyyttä, julkinen moraali ei sitä tue, sillä tämä arvostele veronkavallusta lievemmin kuin yksityisen varallisuus-oikeuden loukkaamista.»

Edustaja Granfelt on ehdottanut, että pysymällä nykyisen perunkirjoitusleiman kannalla, asetukseen otettaisiin erinäisiä määräyksiä, jotka tarkoittaisivat asetuksen tekemistä tehokkaammaksi ja muuten sen parantamista. En oikein tarkasti kuullut, mitä kaikkia määräyksiä edustaja Granfelt tarkoitti, mutta minusta tuntui siltä, että jos ne kaikki otetaan leimaasetukseen, siihen tulee silloin suurin osa niistä määräyksiä, jotka armollisessa esityksessä ovat; jäisi sentään ehkä pois tarkastusmenettely, mutta ei muut määräykset auta, ellei mitään kontrollia aseteta. Mutta asetettakoon kontrolli joko tuomioistuimen tehtäväksi tai nimismiehen ja kunnallislautakunnan tehtäväksi, jotenkin yhtä hankalaa se on yksityisille ja yhtä monimutkaista. Minäkin olen kuitenkin kuullut, että meidän tuomioistumemme hyvin vastenmielisesti tällaisen tarkastuksen toimittamiseen antautuisivat, ja tuskinpa heiltä olisi odotettavissa aivan tehokasta tarkastusta, mikä tällaisessa veroasiassa sittenkin on tarpeen.

Olen senvuoksi edelleen sitä mieltä, että eduskunnalla olisi syytä hyväksyä tämä esitys, teh-

tyänsä siihen tietysti ne muutokset, mitkä havaitaan tarpeellisiksi. Jos tällainen ehdotus hyväksyttäisiin, niin siinä ei mitään menetettäisi, vaan yksi askel otettaisiin eteenpäin: saataisiin aikaan valvonta sekä asetuksen kiertäminen estettäisiin, mikäli se on mahdollista meidän nykyisen siviililainsäädäntömme voimassa ollessa. Se olisi voitto.

Toiseksi pidän sitäkin edistysaskeleena, että tämä vero erotettaisiin leimamaksusta. Kehitys on eräissä muissakin maissa kulkenut samalla tavalla; perintövero on ollut alkuaan leimamaksun yhteydessä, mutta se on sitten erotettu pois erityiseksi veroksi. Saataisiin kokea musta siitä, mitä tällainen kontrolli vaikuttaisi, ja lisäksi voitaisiin koota tarkka tilasto, joka on aivan välttämätön, jos tahdotaan järjestää tämä vero perintöosuuksien mukaan. Veroasteikkoo on aivan mahdollon laittaa, jos ei ole minkäänlaisia tilastollisia tietoja, ja niiden kerääminen tuomioistuimen kautta kävisi luulakseni hankalaksi.

Jos tahdotaan tulevaisuudessa tätä asiaa edelleen kehittää, niin ehdotuksen hyväksyminen ei olisi miksiäkään esteeksi. Jos halutaan siirtyä osuuksien mukaiseen verotukseen, niin se olisi tietysti yhtä helppoa, kuin nytkin, sillä veron perustushan jäisi entiselleen. Mahdollista tietysti on, että kontrolliviranomaiset tulisivat muuttumaan, jos niiksi käytettäisiin esimerkiksi niitä viranomaisia, jotka asetetaan tulo-veron kannon yhteyteen, mutta yksinkertainen asia on siirtää nimismiesten ja kunnallisviranomaisten tehtävä tuolle viranomaiselle. Niissä viranomaisissakin tietysti tulee olemaan sekä valtiovallan edustajia että kunnallisviranomaisia. Itse tarkastusmenettely tulisi jättämään pääasiallisesti samanlaiseksi. Tähän menettelyyn nähden voisi tietysti tehdä yksityiskohtaisia muutoksia. Nyt ehdotettu menettely on kuitenkin sen suuntainen kuin nykyaikaisessa verotuslainsäädännössä on tavallista.

Minä siis, kuten sanottu, luulisin että eduskunnalla on syytä hyväksyä tämä ehdotus, tehtyään siihen ne korjaukset ja parannukset, jotka katsotaan tarpeellisiksi.

Ed. Granfelt: Den föregående ärade talaren framhöll, att jag från de bestämmningar, som jag ansåg framdeles nödvändiga för att komplettera de blifvande lagstadgandena om bouppteckningsskatt, lämnat bort de bestämmningar om kontroll, som ingå i propositionen. Jag gjorde det, emedan redan gällande lag efter min mening öfverlämnat åt de dom-

stolar, till hvilka bouppteckningsinstrumenten ingifvas, full rätt att utöfva en sådan kontroll både i sakligt och formellt afseende. Det gäller endast att tillse att denna kontroll på ett effektivt sätt handhafves.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Armollinen esitys lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

3) Ehdotus asetukseksi, joka koskee paloviinan valmistamisesta suoritettavaa veroa ja sanotun veron käyttämistä.

Esitetään suuren valiokunnan mietintö n:o 8 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 3 valmistelevasti käsitelty Keisarillisen Majesteetin armollinen esitys n:o 4 siitä verosta, joka paloviinan valmistamisesta on suoritettava sekä sanotun veron käyttämisestä.

Puhemies: Tässä on huomattava, että nyt esitetään ne kaksi asetusehdotusta, jotka löytyvät valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 3. Suuren valiokunnan mietintö on tässä pohjana. Sitä vastoin ei esitetä toisessa lukemisessa vaan vasta kolmannessa suuren valiokunnan mietinnön sivulla 2 olevaa kurssiveerattua ponsilausetta samoin kuin samalla sivulla olevaa kurssiveerattua muistutusta, joka koskee arvioimisponntta, jota vastoin suuren valiokunnan mietinnön muutosehdotus, mitä tulee toisen asetusehdotuksen ingressiin, tulee käsiteltäväksi.

Keskustelu:

Ed. Hallberg: Då jag icke varit i tillfälle att i alla läsningar deltaga i behandlingen af detta ärende i statsutskottet, har jag icke heller haft tillfälle att motivera min anslutning till reservationens kläm. Mina skäl härför äro utaf finansiell natur, och nödgas jag ännu fortsättningsvis vidhålla, att jag icke tror på möjligheten af den framgång, som statsutskottet anser vara förenad med höjandet af brännvinsskatten till det belopp, som af utskottet föreslås.

Det är ju klart, att verkningarna af den från detta års början, eller noga taget från den 21 januari detta år, gällande skatten ännu icke kunnat göra sig kännbara, då det finnes på lager så stora kvantiteter, som draga en billigare skatt. Emellertid hafva redan nu symptom framträd, hänvisande på betydlig import af

färgadt brännvin. I dagens tidningar ingår en uppgift om att för de tre första månaderna af året förtullning af utländska dryckesvaror egt rum i kvantiteter, som äro dubbelt så stora mot under samma tid senaste år, och sker icke en ändring af tullsatserna i förhöjd riktning, skola otvifvelaktigt mycket afsevärda kvantiteter ytterligare införas. Det enda botemedlet mot ökad import ligger klarligen i skattens afvägande sålunda, att densamma icke understiger tullsatserna. Skulle tullsatsernas reglering ligga i landtdagens händer, så vore det ingenting att säga angående den nu föreslagna förhöjda brännvinstillverkningskatten, men då så icke är fallet, måste jag för min del anse, att statsutskottet, som optimistiskt tror på åtgärder från regeringens sida, alltför lösligt framkastat detta förmodande.

På sidan 3, andra stycket, uttalar sig utskottet angående en försäljningskatt, som utskottet anser att hade kunnat af regeringen föreslås. Hade så egt rum, skulle äfven faran för konkurrens med det inhemska brännvinet kanske varit undanröjd. Då så likväl icke skett och ej håller någon utsikt att få tullsatserna ändrade förefinnes, hade utskottet såsom varande ett finansiellt organ bordt hafva sina ögon stadigt fästa på de reala förhållandena och därvid haft anledning omfatta propositionens förslag om en skatt af endast 1 mark 40 penni, och på basen häraf uppgjort sina beräkningar. Nu kan med en skatt af 2 mark möjligen den fataliteten inträffa, att den inhemska tillverkningen sjunker till en obetydlighet, medan utländska varor strömma in i stora kvantiteter, och dit vill väl dock icke någon komma. Det blefve visserligen en vinst för statsfonden medan bevilnings- och kommunikationsfonden och sedlighetssträfvandena blefve starkt lidande. Jag nödgas därför yrka på, att skatten icke skall bestämmas högre än till 1 mark 40 penni, och skulle, om landtdagen beslöte detta, utskottet böra göra nya beräkningar öfver brännvinsskattens afkastning, hvilken då i så fall komme att gå ned med ungefär 4 miljoner.

Men utöfver det anförda har jag ännu en anmärkning att göra, och det är beträffande ändring af § 15 i författningen af den 9 juni 1892. Där har utskottet förändrat tiden för nederlagsrätt från två år till 6 månader. Jag var icke i tillfälle att därom uttala mig i utskottet och gör det därför nu. Bestämningen har, såsom jag väl kan förstå, kommit till för att förhindra osunda spekulationer vid tidpunkter för skatteförhöjningar, och så riktigt

som det än måste vara att förebygga sådant, så synes det mig, som om utskottet dock därförinnan bort förvissa sig därom, att detta stadgande icke blefve ett slag, som träffade dem, hvilka man icke afser. Jag tänker mig möjligheten af att de egentliga brännerierna nog kunna ställa sin tillverkning efter detta stadgande, men svårigheter uppstå helt säkert för jästfabrikerna, som icke hafva några bestämda tillverkningsterminer, utan hafva en kontinuerlig drift och måste allt efterhand, i den mån de tillverka, äfven försälja sitt brännvin, som är en biprodukt hos dem. Nu kan det hända, att konjunkturerna för tillfället äro sådana, att de icke kunna göra detta, utan måste lagra denna vara. En utredning hade sålunda bort införskaffas, huruvida det för dem alltid är möjligt att sälja, eller om icke något undantagsstadgande för dem borde uppgöras. Jag skulle äfven i denna del yrka på återremiss för att utskottet måtte blifva satt i tillfälle att skaffa den af mig nu förordade utredningen.

Ed. A s c h a n: Ett uttalande i föreliggande betänkande gifver mig anledning att beröra det i många hänseenden otillfredsställande sättet för denaturering af den alkohol, hvilken användes såsom brännspirit samt för vissa tekniska ändamål äfvensom särskildt för beredning af så kallad polityr. På sidan 3 i betänkandet berör utskottet de upprepadt under senare tid inträffade dödsfallen orsakade af förtäring af denaturerad sprit. Men utom de genom ett tillfälligt omåttligt bruk framkallade dödsfallen förefinnas på landsbygden, men också i städerna ett fortgående missbruk af denaturerad sprit. Detta kan man särskildt under sön- och hängdagar observera också i våra förstäder här i Helsingfors. Där belägna apoteks innehafvare hafva nämligen funnit att efterfrågan på denaturerad sprit under söndagarna är synnerligen stor, och de hafva äfven kommit öfverens om att icke sälja något denaturerad brännvin under söndagarna utom åt kända köpare. Supandet af denaturerad brännvinsprit framkallar enligt auktoritetens utsago, äfven där det bedrifves försiktigt på sådant sätt, som här skildrats, på grund af denatureringsmeldets ytterst giftiga beskaffenhet, farliga verkningar, som leda till sjukdom, om också ej alltid genast till omedelbar död. Men dessutom betecknar detta förhållande ett kringgående af ändamålet med denatureringen, som ju afser att göra den icke skatteplik-

tiga spriten omöjlig att förtära. Det använda denatureringssättet är följaktligen ej tillräckligt verksamt.

Äfven i ett annat fall motsvara ej denatureringsmetoderna sitt ändamål. Det gäller den så kallade polityren, hvilken på ett så enkelt sätt, som genom tillsats af vatten kan befrias från största delen af tillsatsen till spriten och därför förtäres ganska allmänt. Det torde vara mången af de närvarande bekant, huru- som man isynnerhet i de östra delarna af vårt land ofta nog tillsätter till vatten, men äfven till kaffe vissa mängder af denna polityr, hvilken i stora mängder tillverkas i Ryssland och under detta namn föres öfver gränsen, men som egentligen är afsedd att förtäras såsom rusdryck. Också i detta fall är denatureringen icke tillfredsställande, såsom en för några år sedan af industristyrelsen tillsatt expertkommitté var i tillfälle att konstatera. Såsom medlem af sagda kommitté vill jag meddela, att det finnes ett billigt, ofarligt, men likväl alldeles verksamt medel att göra polityren onjubar. För den skull ville jag icke nöjas med den anmärkning utskottet gör å sidan 4 och som lyder: »Utskottet emotser, att Regeringen skall med användandet af alla till buds stående medel värka för aflägsnande af detta missförhållande, hvarpå jämväl vederbörande myndigheter, enligt hvad till Utskottets kännedom kommit, redan riktat uppmärksamheten».

Då missbruket, såsom jag haft äran framhålla, är vida mer omfattande än hvad af utskottets uttalande framgår, borde enligt min mening från landtdagens sida någonting åtgöras för revision af denatureringsstadgan och för densammans omarbetande i form af ett förslag från landtdagens sida. Behovet af detta betonas nämligen enligt min tanke icke tillräckligt starkt i betänkandet, och det synes mig, som om landtdagen, lika litet som i andra fall, kan hafva fullt förtroende för regeringen i detta hänseende. Jag ber därför få föreslå en ny kläm, som skulle följa efter motiveringen å sidan 4 och erhålla den lydelse, att regeringen ville underkasta gällande författning om denatureringen nödig befunnen sakkunnig revision och i enlighet härmed fastställa nya bestämmingar för den icke skattepliktiga spritens försättande med sådana ämnen, som göra den omöjlig att förtära.

För öfrigt ber jag också på de skäl, hvilka framhållits af den föregående ärade talaren, få ansluta mig till reservationen. Då enligt min tanke genom en sådan onaturlig höjning af skatten ett tillstånd inträder, som är egnadt att fördyra en mängd tekniska produkter och nödvändighetsartiklar, såsom nödiga läkemedel, skulle jag anse en lägre skatt lämpligare, och vill jag närmast förena mig om den, som reservanterna omfatta.

P u h e m i e s: Ed. Hallbergin tekemään ehdotukseen nähden saan nyt, kun näen sen kirjallisesti esitettynä, huomauttaa, että mikäli ehdotus koskee sitä, että nyt, samalla kun päätettäisiin kysymys siitä, että vero olisi vahvistettava 1 markaksi 40 penniksi litralta, samalla myös päätettäisiin, että valtiovarainvaliokunta saisi toimekseen, jos ehdotus hyväksytään, tehdä uuden arvioimisen tämän perusteella, se ehdotus, mikä koskee tätä arvioimista, tulee, paraiten käsiteltäväksi silloin, kun arvioimispöytä tulee kolmannen lukemisen yhteydessä käsiteltäväksi.

Ed. Aschanin ehdotuksen johdosta, joka koskee muutosta perusteluihin, katson minä, ettei tämä ehdotus ole siinä yhteydessä noiden asetusehdotusten kanssa, että se olisi niihin muutosehdotuksiin ehdottomasti liittyvä, ja että tämä ehdotus paraiten otetaan esiin kolmannen lukemisen yhteydessä, kun tulee kysymys perusteluista.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Valiokunnan mietintöä vastaan on ed. Hallberg ed. Aschanin kannattamana ehdottanut ensinnäkin sellaisen muutoksen ensimmäiseen asetusehdotukseen, siihen asetukseen, joka koskee veroa, että vero määrättäisiin 1 markaksi 40 penniksi litralta. Tulen nimittämään tätä ehdotusta ed. Hallbergin ehdotukseksi. Sitte on ed. Hallberg, mitä toiseen asetukseen tulee, nimittäin siihen, joka koskee paloviinan valmistamisesta ja tislauksesta annetun asetuksen 15 §:n muuttamista, ehdottanut, että asia tässä kohden palautettaisiin valiokuntaan, jotta valiokunta hankkisi selvitystä siitä, missä määrin ehdotettu lyhempi kuuden kuukauden varastossapitämis-aika olisi toteutettavissa. Tätä viimeksi mainittua ehdotusta ei kuitenkaan ole kannatettu, jotenka se ei voi tulla äänestyksenalaiseksi. Asiassa olisi siis äänestettävä suuren valiokunnan mietinnön ja ed. Hallbergin muutosehdotuksen välillä.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy suuren valiokunnan mietinnön, äänestää »jaa»; jos »ei» voittaa, on ed. Hallbergin muutosehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla; suuren valiokunnan mietintö on siis hyväksytty ja ed. Hallbergin muutosehdotus hylätty.

P u h e m i e s: Kun suuren valiokunnan mietintö, mikäli koskee puheenalaisia asetusehdotuksia, on hyväksytty, on asian toinen käsittely päättynyt.

4) Ehdotus asetukseksi suostuntaverosta mallasjuomain valmistamisesta.

Esitetään suuren valiokunnan mietintö n:o 6 ja otetaan toisen käsittelyn alaiseksi siinä sekä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 2 valmistelevasti käsitelty Keisarillisen Majesteetin armollinen esitys n:o 5 suostuntaverosta mallasjuomain valmistamisesta.

Keskustelu:

Ed. A s c h a n: Den framställning jag ville göra med anledning af förevarande betänkande, ber jag till först få anknyta till ett yttrande å sidan 2, hvaraf framgår att utskottet icke ännu kunnat erhålla någon erfarenhet om verkningarna af den förhöjda bevillningen, som under innevarande år uppbäres. Detta står ej i öfverensstämmelse med ett annat uttalande å sidan 6 af den lydelse, att under detta års första kvartal ett visst antal bryggerier upphört med sin verksamhet. Jag tror att man erhåller en klarare uppfattning om sakförhållandet med ledning af följande uppgifter, hvilka jag ber att få meddela angående ett antal bryggerier, som hafva inställt sin verksamhet under början af detta år och hvartill åtminstone jag icke kan finna någon annan orsak än den betydligt höjda maltskatt, hvilken sedan årets början utgår med 8 mark. De bryggerier, hvilka hafva inställt sin verksamhet, äro följande: Mariehamns aktiebryggeri, Aittamäki bryggeri i Loimijoki, Nya bryggeriet i Wasa, Lalli ölbryggeri nära Wasa, Toivo bryggeri i Kristinestad och det s. k. Norra bryggeriet i samma stad, Heinola ölbryggeri samt i Helsingfors Nya bryggeriet och Sörnäs aktiebryggeri, som för några dagar sedan inställde sin verksamhet. Angående det tionde meddelade fallet, som hänför sig till Joutsa bryggeri, har jag emellertid icke med säkerhet kunnat konstatera

uppgiftens riktighet, men den gäller sålunda utan inskränkning icke mindre än nio bryggerier. Den nya skatten har således redan under årets första månader åstadkommit, att 11 procent af bryggerierna blifvit ruinerade, bland dem att af de i tekniskt hänseende bäst inrättade bryggerierna i landet, nämligen Sörnäs aktiebryggeri i Helsingfors, som sedan femton år arbetat med tillgodogörande af alla de hjälpmedel, med hvilka den moderna jäsningstekniken arbetar och hvilket på grund däraf haft att bjuda på en synnerligen ren och hälsosam vara. Detta innebär naturligtvis en betydande minskning i maltförbrukningen. Med ledning af de tal, som föreligga i utskottsberäkningen, har jag beräknat att denna minskning uppgår till cirka 300,000 kilogram under året samt att skatten därigenom blir minskad med ungefär 240,000 mark.

Vidare ber jag att få framhålla, att man af de meddelade fallen finner, att det på ett undantag när är mindre bryggerier, som blifvit ruinerade. Det är mig visserligen väl bekant, att de fakta jag nu meddelar, måhända med undantag af den afsevärda minskningen i skattebeloppet, hos en stor del af representationens medlemmar betraktas såsom ett för dem behagligt och i allo önskvärdt resultat. Utskottets pluralitet har gjort sig till tolk för samma uppfattning. På tal om att redan 1909 flera bryggerier inställde sin verksamhet, yttrar utskottet följande: »Utvecklingen på detta område tenderar således i den riktning landtdagen med sina förhöjningar af maltskatten afsett: å ena sidan reduceras de skattepliktiga maldryckernas alkoholhalt och å andra sidan nedgår produktionen samtidigt som förbrukningen af svaga maldrycker ökas». Den senare satsen i detta uttalande döljer ju knappast tillfredsställelsen öfver att en af landets få kemiska industrier håller på att gå under. Den förra meningen åter, om utvecklingens tendens att reducera alkoholhalten i maldryckerna, beror däremot helt och hållet på bristande kännedom om hithörande förhållanden. Denna tendens att minska alkoholhalten i maldryckerna har nämligen redan kunnat konstateras under de sista femton åren, och jag vill tillägga, att under decenniet 1890—1900 alkoholhalten i medeltal nedgick med 1 procent hos de i landet tillverkade maldryckerna» detta enligt undersökningsserier, som jag utförde de tvänne nämnda åren. Hvar och en, som något litet känner till bryggeritekniken vet ju dessutom, att man icke från

ett år till ett annat synnerligt kan nedbringa alkoholhalten i ölet. Därtill fordras långvarigt, mångårigt arbete och mycket stora kostnader, nedlagda i ändamålsenliga apparater och ett noggrannt urval af råmaterial, nämligen maltet, hvilket allt betydligt fördyrar tillverkningen. Det oaktadt lyckas det emellertid icke de små bryggerierna att tillverka hållbart öl med låg procenthalt. Sådant är möjligt endast för de största bryggerierna, hvilka äro i stånd att nedlägga stora kapital i antydt hänseende.

Då utskottet vidare å sidan 4 säger, att en del af de största bryggerierna, oaktadt den förhöjda maltskatten, icke försåvidt till utskottets kännedom kommit tillsvidare sett sig nödsakade att i anledning häraf höja ölpriset, så torde man, om man litet känner förhållandena, icke misstaga sig däri, att utskottet härmed förnämligast afser förhållandena i Helsingfors. Orsaken är emellertid lätt att finna. En industri försöker liksom ett samhälle att värja sig på möjligast kraftiga sätt, då undergång hotar. Det är naturligt, att de stora bryggerierna i Helsingfors i det längsta skulle söka undgå den hotande invasionen af ryskt öl, som genom täta besök af bryggeriägarene från Petersburg tydligen förberedes. Detta kunde undvikas genom att icke höja priset, utan hellre drifva rörelsen med förlust, i förhoppning att det oerhörda tryck, som nu hvilar öfver denna industri, åter skulle aflyftas. Men det är klart att detta icke i längden kan fortgå. Redan nu hafva såsom nämnt tvenne bryggerier och däribland ett af de största i landet, nämligen Sörnäs bryggeri, uppgifvit striden och upphört med sin verksamhet.

Ännu vill jag beröra en annan omständighet, som kan gifva en uppfattning om förhållandena i denna industri. Helsingfors äger ett synnerligt stort bryggeri, som förbrukar icke mindre än 60 procent af hela den malmängd, som i denna stad åtgår till ölfabrikationen.

Det är naturligt, att om detta bryggeri icke höjer sina pris på varan, så kunna ej heller de mindre affärerna göra det.

Det enda de kunna göra är att förr eller senare gå under, om de gamla prisen bibehållas. Man kommer sålunda på denna väg till samma resultat, som i det förra fallet. Men följande fråga bör med skäl uppställas: har det varit ändamålet med den nu föreliggande lagstiftningen, att monopolisera ölbrygden. Min öfvertygelse är, att ifall skatten utgår med det belopp, som nu afses, så komma vi snart att

hafva blott ett enda bryggeri i landet, nämligen det stora, här nämnda.

Ännu en sak: det kapital, som finnes nedlagdt i våra bryggerier uppgår enligt officiella källor till circa 30 miljoner mark. Då genom bryggeriindustrins undergång, såsom att förutse var, bryggeriernas värde minskas till ungefär 35 à 40 procent af det kapital, som ursprungligen nedlagts i dem, så skulle detta beteckna en kapitalförlust, af circa 18 miljoner mark. Man har skäl uppställa frågan, om vårt fattiga land genom fortsatt, alltför hög beskattning har råd att förlora denna stora summa. Jag vill icke här ingå på andra detaljer, som sammanhänga med denna sak, t. ex. att den inverkar på arbetareförhållandena, då ju icke mindre än 3,000 arbetare äro anställda i denna industri.

Jag ber att för min del få understöda första reservationen, som yrkar på en vida lägre skatt, men vill innan jag lämnar denna plats ytterligare beröra en omständighet, som sammanhänger med någonting, som föreföll vid landtdagens plenum den 29 april.

Man är ju van att från socialistiskt håll få höra en mängd uttalanden; att de icke alltid blifvit bemötte, beror helt och hållet på att de ofta nog äro så hufvudlösa, att något bemötande icke gärna kan komma i fråga. Det bästa, rekordet i detta hänseende sattes emellertid under denna landtdags sejour af hr Kirves i ett uttalande, som han framställde ofvannämnda dag. Efter en inledning påpekade hr Kirves bland annat, att de personer, det vill säga dels bryggeriägare dels bryggeritekniker, dels personer, som stå bryggeriindustrin nära, hvilka under senaste år, jag tror det var på hösten, inlämnat ett förslag, däri det yrkades, bland annat, på att representationens uppfattning om ölbryggerierna och de förslag, hvilka representationen då gjorde, icke skulle följas.

Härom yttrar sig nu hr Kirves med påpekande af att dessa personer hörde till de konstitutionella partierna och man hörde en röst från socialistiskt håll, som, sedan dessa namn uppräknats, ropade: »Idel folkpartister». Jag vill nu fråga: Hvad har svenska folkpartiet att göra med att några enskilda af dess medlemmar på detta mindre lämpliga sätt uppträdt i egen sak, visserligen med ett mål för ögonen, som de måste vara intresserade af? Jag måste för min del fördöma detta tilltag af ifrågavarande personer, men jag måste också fördöma detta för en hel grupp af landtdagen förolämpande uttalande af hr Kirves. Men hr Kirves

uttalande innehöll äfven annat. Jag var då icke i tillfälle att genast bemöta detta uttalande af den anledning att jag icke tydligt hörde hvad hr Kirves hade att förmäla. Jag hörde blott namnet Zilliacus nämnas. Jag har emellertid införskaffat stenogram af hr Kirves uttalande och finner däraf, att han upprepade gånger på ett synnerligen förolämpande sätt uttalar sig om öfverkontrollören magister Allan Zilliacus åtgörande med anledning af några förhållanden i Tammerfors, hvilka denne på grund af sin tjänsteställning var tvungen att beröra. Hr Kirves yttrade bland annat följande: »Minä asetan kyseenalaiseksi, olisikohan oluttehtailjoilla ollut häneen mitään vaikutusvaltaa, koska hän nähtävästi tässä ihan ilmeisesti ajaa oluttehtailijain asioita.»

Jag tror detta uttalande observerades af endast få; vår ärade talman observerade det nog och ett klubbslag följde härpå.

P u h e m i e s: Jag ber få erinra om att ett bemötande af hvad vid remissdebatten förekommit, kan medgifvas endast, för så vidt det står i omedelbart samband med detta ärende och särskildt med talarens förslag. Jag ber talaren göra detta klart för sig.

(Pyydän huomattaa, että siihen vastaamista, mitä lähetekeskustelussa on lausuttu, voidaan sallia ainoastaan sikäli, kuin se on välittömässä yhteydessä tämä asian ja erittäin puhujan ehdotuksen kanssa. Pyydän puhujan kiinnittämään huomiotansa tähän).

Ed. A s c h a n: Jag skulle be att få säga ett par ord med anledning af att den, som här angripits, icke har blifvit i tillfälle att försvara sig.

P u h e m i e s: Jag framhåller att talarens andragande är tillåtet så vidt det står i samband med förevarande ärende och särskildt med hr Aschans förslag i denna sak, annars icke.

(Sanon vieläkin, että sikäli kuin puhujan lausunnolla on yhteyttä tämän asian ja erittäin ed. Aschanin ehdotuksen kanssa tässä asiassa, se käy päinsä, muutoin ei.

Ed. A s c h a n: Jag har redan fått säga, hvad jag önskar och har ingenting att tillägga annat än att jag ber att få understöda reservationen.

Ed. S u n d b l o m: Jag ber att få understöda landtdagsman Aschans kläm.

Ed. H ö r h a m m e r: Landtdagsman Aschan frågade, hvad svenska folkpartiet har att göra med de »idel folkpartister», hvaraf bryggeriföreningen består. Här har ingen sagt, att svenska folkpartiet har något att göra med dem, men tyvärr är saken den, att dessa »idel folkpartister» hafva att göra med folkpartiet. Vidare kan antecknas, att Hufvudstadsbladet nästan direkt har tagit Finska bryggeriföreningen i försvar. Icke ett ord af klander har Hufvudstadsbladet, det svenska folkpartiets ledande organ, riktat mot bryggeriföreningen, när densamma inlämnade till senaten sin oftanämnda hemställan. Jag vill ytterligare bemöta ett annat påstående af hr Aschan. Han säger att det kapital, som är placeradt i våra bryggerier, uppgår till 35 miljoner mark och att, om dessa bryggerier måste nedläggas sin verksamhet, det betydde en kapitalförlust för landet af 18 miljoner mark. Jag är af en helt annan åsikt. Det betyder ingen kapitalförlust alls, emedan det kapital, som är placeradt i dessa bryggerier, redan är förloradt för landet och för landets produktion. Det, som produceras af dessa bryggerier, är icke annat än till ren skada för landet. På denna grund förfaller helt och hållet hr Aschans påstående.

Ed. A r a j ä r v i: Edustaja Aschanin lausunnon johdosta pyydän huomauttaa ensiksi, että valiokunnan mietinnön toisella sivulla lausuttu ajatus kokemuksista, joita on saatu korotetusta mallasverosta, ei ole suinkaan millään lailla ristiiriidassa sen kanssa, mitä sanotaan asiasta mietinnön 6:lla sivulla. Kun tarkemmin lukee molemmat kohdat, huomaa, että valiokunta puhuu aivan eri asioista toisessa paikassa kuin toisessa.

Toisekseen on mainitsemani edustajan lausunnon johdosta huomautettava, että mietinnön 4:nellä sivulla oleva kohta, missä mainitaan, että valiokunta on saanut tietää, että suuremmat oluttehtaat eivät ole katsoneet välttämättömäksi korottaa hintojansa, ei koske yksinomaan Helsinkiä, vaan valiokunnan tiedossa on samanlaisia ilmiöitä muistakin kaupungeista.

Kolmanneksi niistä virallisista asiapapereista, joita valiokunnalla on ollut käytettävänä, näkyy että mallasjuomatehtailijoille onnistuu vallan hyvin lyhyemmässäkin ajassa miedontaa oluensa alkoholipitoisuutta. Minä olin ymmärtävinäni ed. Aschanin lausunnon sillä lailla, ettei se kävisi mahdolliseksi. Numerot puhuvat toista kieltä, numerot, jotka olivat valiokunnan käytettävissä ja joihin valiokunta myös mietintönsä nojaa.

Neljänneksi puheensa aiheen oluttehtaiden arvosta lienee edustaja Aschan saanut siitä laskel-

masta, jonka oluttehtailijat jättivät hallitukselle joku aika takaperin, kun he aikoivat vaatia vahingonkorvausta itselleen, jos kieltolaki tulisi voimaan. Ne laskelmat eivät pidä paikkaansa lainkaan. Joka on niitä laskelmia tarkastanut ja tietää myös todellisia hintoja, jota sen jälkeen on muutamista oluttehtaista pyydetty ja joistakuista maksettu, huomaa, että oluttehtailijat ovat valtiolta pyytäneet paljon suurempia hintoja, kuin he sittemmin ovat muualta vaatineet tai saaneet.

Tämän yhteydessä on myöskin otettava huomioon se seikka, ettei täällä suinkaan tule kysymyksen sellainen kapitaalinen menestys, kuin on luuloteltu. Lakkautetuista oluttehtaista ovat jotkut ruvenneet valmistamaan miedompaa olutta eivätkä niin ollen ole mitään menettäneet, ja sillä lailla, ellen erehdy, ainakin eräät niistä, jotka ed. Aschan mainitsi, tulevat tekemään. Osa oluttehtaista on jo siirtynyt valmistamaan miedompia mallasjuomia, osa on siirtymässä.

Lopuksi jotkut niistä oluttehtaista, jotka edustaja Aschan äsken nimitti ja jotka hänen mielestään ovat tulleet kärsimään tämän korotetun mallasveron takia, ovat valiokunnan saamien virallisten tiedonantojen mukaan jo aikaisemmin kannattaneet siksi huonosti, etteivät olisi nähtävästi voineet liikettään ylläpitää, vaikkei tätä veronkorotusta olisi tullutkaan. Eikä se ole ilmeäkään, kun yksi, paras edustaja Aschanin mainitsemista, on hoitanut talouttaan niin huonosti että teollisuushallituksen tiedonantojen mukaan yhdessä vuodessa on laskenut neljättäkymmentätuhatta pulloa olutta maahan, kun on sitä pannut tynnyristä pulloihin. Valiokunta ja eduskunta ei voine auttaa, jos oluttehtailijat laskevat oluensa maahan. Ei sitä ainakaan voi ottaa huomioon täällä, kun mallasverosta päätetään.

En katso itselläni olevan syytä lähteä puolustamaan edustaja Kirveen lausuntoa, mikäli se koski mallasjuomain ylikontrollöörin antamia lausuntoja tarkastusasiassa. Minä en tällä haavaa edes jaksa muistaa, mitä edustaja Kirves evästyskeskustelussa lausui tässä suhteessa. Hän saattoi lausua — saattoi lausua, sanon — semmoista, mikä ei pidä paikkaansa, mutta se on sanottava, että kaikki ne valiokunnan jäsenet, jotka tarkastivat nyt kyseenalaisia virallisia asiapapereita, jotka olivat valiokunnassa esillä, oudoksuiivat ylikontrollöörin antamia lausuntoja, ja myöskin sen johdosta olivat pakotetut mietinnössä tekemään sen johtopäätöksen, että mallasjuomatehtaitten silmälläpitoa niin toisessa kuin toisessakin suhteessa on kiristettävä ja että hallituksen on pidettävä huolta siitä, että tässä suhteessa kaikki asiat ovat sillä kannalla kuin niiden tulee olla.

Ed. Aschan: Jag skall med några ord bemöta en del af hvad här yttrats. Hvad nu först den saken vidkommer, att utskottet har sig bekant, att det också finnes andra bryggerier, hvilka ej höjt på sina priser, så är mig detta också mycket väl bekant. Det är klart, att de bryggerier, som ligga Helsingfors med dess större afsättning närmast, mest äro utsatta för konkurrens från Ryssland. Alla bryggerier österut i detta land befinna sig också i detta läge. Helsingfors är således icke härutinnan ensamstående, ehuru såsom jag redan nämnde bryggerierna i Helsingfors dessutom, varit utsatta för starkare tryck därigenom, att den största industriella inrättningen här icke gick in på att höja priset. Hvad sedan angår det i bryggerierna nedlagda kapitalet så tror jag mig känna dessa förhållanden mycket väl. Då denna näring kommit i sämre läge under de senaste åren, är det klart, att bryggeriernas pris nedgått, men det är icke riktigt att uppskatta dessa efter det pris, enligt hvilket de nu blifvit sålda, utan efter det, som nedlagts i dem, då de byggdes. Det är detta kapital, som faktiskt blifvit nedlagt i affären. (Vasemmalla: Och som är förloradt för alltid).

Jag tror mig icke hafva anledning att bemöta de öfriga anmärkningarna. Hvar och en, som icke ser på denna fråga genom färgade glasögon, måste finna att en i alla hänseenden laglig industri i vårt land genom detta system bringas till undergång. Detta måste blifva slutsatsen hos enhvar som opartiskt vill döma i denna sak.

Ed. Hörhamner: Jag vill blott bekräfta, hvad hr Aschan sade, nämligen att vi vilja systematiskt bringa ölindustrin till undergång, och detta just emedan denna industri är skadlig för vårt land. Hr Aschan har således fullkomligt rätt.

Ed. Aschan: Det faller mig icke in att svara på hvad den senaste talaren yttrade. Jag företräder en annan uppfattning. Men jag skall draga fram en annan fråga, som jag icke omnämnt tidigare. Jag ville uttala min förvåning öfver att man vändt sig just mot ölbryggerierna. I ölet hafva vi en alkoholdryck, som är ytterst svag; procenthalten uppgår till circa 3 ½ %. Hvarför göra dessa herrar, som uttala sig så skarpt mot ölet, ingenting för att stäffa den massförgiftning, som eger rum genom punschen och andra blandningar, hvilka brygges öfveralt i denna stad icke ringa mängd? Jag har

själf sett icke mindre än 20 lass köras ut på samma dag från samma gård och från samma punschfabrik. Och här är det verkligt med vida större skäl fråga om förgiftning genom denna dryck med stor spritstyrka, oren som den är och skadlig för den mänskliga organismen. Jag frågar, hvarför man icke gör någonting för att stäffa denna flod af alkohol, hvars farliga värkan dock är mycket större, medan man i stället förordar förstörandet af en hel industri, hvars teknik redan är utvecklad och värdefull och hvars vara är ren och förädlad?

Ed. Kallio: Edustaja Aschanin lausunnon johdosta pyydän vaan mainita, että jos eduskunnan vallassa olisi päättää kaikista näistä väkijuomia koskevista asetuksista, kaupasta ja tulista, niin epäilemättä se kävisi myöskin voimakkaammin kuin nykyään ehkäisemään kaikkia tällä alalla tapahtuvia pahennusta tuottavia järjestelmiä ja väärinkäyttöä. Edustaja Aschan piti pahana sitä, mikä meidän enemmistön mielestä on ansio tässä korotuksessa, nimittäin se, että alkoholipitoisuus alenee ja käytettyjen maltaitten määrä vähenee. Se on juuri meidän tarkoituksemmekin. Sille me emme voi mitään, jos oluen valmistajain suosijat pitävät tätä vikana. Äsken tehty päätös, kun viinaveron korotettiin 2 markkaan myöskin johdonmukaisesti mielestäni velvottaa eduskuntaa pysymään valtiovarainvaliokunnan ja suuren valiokunnan kannalla ja määräämään tämän veron 8 markaksi.

Ed. Schybergson: Det förhåller sig alldeles icke så, som hr Kallio i sitt andragande anförde, eller att konsekvensen skulle fordra att, därför att vi nyss hafva röstat för en höjd beskattning af brännvin, vi nu också borde votera en motsvarande förhöjning eller en proportionsvis till och med större förhöjning af malt-drycksskatten. Tvärtom, just den synpunkten att vi skola sträfvä till något svagare alkoholdrycker borde föranleda oss att öka differensen i skatt till förmån för den svagare drycken. Hr Kallio sade, att landtdagen genom denna förhöjning sträfvat till att få malt-dryckerna svagare än de hittills varit. Men det kan hända att vi därigenom arbeta de starkare malt-dryckerna i händerna och att äfven den ökade importen af färgadt brännvin från utlandet till någon del har sin orsak däri, att malt-dryckerna så starkt fördyrats att konsumtionen af dem aftagit. Jag kan icke uppvisa att så är förhållandet, men den möjligheten föreligger.

Jag beklagar att det förslag, som 1907 framställdes af regeringen om en något högre alkoholhalt för skattefria maltdrycker än den nuvarande, då förkastades och sedermera icke upptagits, ty det vore säkert ett steg i förnuftigare riktning än den nu föreslagna, hvilket medför att allmänheten hänvisas till starkare drycker än maltdryckerna. Hela detta uppfattningssätt, som vid den senaste landtdagen gjorde sig gällande, är säkert äfven från nykterhetssträfvandenas synpunkt ett misstag, och det är därför jag har trott mig denna gång böra taga till ordet och tillstyrka den första reservationen, ehuru jag i allmänhet icke haft för vana att taga dessa frågor till tals. De hafva ju i allmänhet i statsutskottet haft att påräkna den fullständiga beredning att ytterligare uttalanden från enskilda landtdagsmäns sida icke påkallats.

I anledning af hr Hörhammers yttrande kunde jag hafva skäl att också tala något om hvad han hade att påstå om det svenska folkpartiets ledande organ och hvad allt han berättade för oss, men jag tror att det dock är alldeles uppenbart, att det svenska folkpartiet har så litet att skaffa med dem, som syssla med rusdryckshandteringen i detta land, att beskyllningen därför är ett slag i luften. Jag vet icke om de höra till partiet. Det kan hända att de låtit inskrifva sig i detsamma, men säkerligen inträffar sig partiet icke alls för dem.

Också en annan omständighet måste jag, då jag engång begärt ordet, i denna sak beröra, nämligen frågan om de yrkade ersättningarna för bryggerierna. Ja har ingalunda klart för mig, att sådana ersättningar skulle vara berättigade. Om till exempel i fråga om annan industri tullarna undergå förändring så att industrin därigenom omöjliggöres eller försvåras, så kan väl någon ersättning knappast komma ifråga. Men hvad som ändå måste erkännas är, att man från statsverkets sida icke bör försöka en ginare väg för att komma till sitt mål sålunda, att man genom en förändrad beskattning söker få en industri att gå under för att därigenom slippa de ersättningsanspråk, som man under förutsättning af ett direkt förbud har att befara. Det är detta sätt att se sakerna som kommit till uttryck i hr Hörhammers andragande, hvilket jag därför måste opponera mig emot, hällst det nog är så vanligt här i landet.

Ed. Kirves: Minusta näyttää siltä kuin täällä oikeistolla olisivat herrat joutuneet puolusta-

maan vähän nurinkurista asiaa. Minä nyt vetoan tämän kamarin jäseniin, että he lukevat ne asiakirjat eduskunnan pöytäkirjoista, jotka viime kerralla luin eduskunnan pöytäkirjaan. Niistä voi tehdä johtopäätöksensä, ja luulen, että toiset tämän kamarin jäsenet tekevät paljon suurempia johtopäätöksiä kuin mitä minä tein.

Muuten täytyy huomauttaa edustaja Aschanille, että oikeistoa on säällitty sangen paljon, kun on jätetty viinaveroasiasta keskustelematta. Voitte olla kyllä rauhoitetut ensi valtiopäiviin saakka; silloin ehkä tulette sieltä kuulemaan yhtä hämmästyttäviä asioita. Tämä vaan ennakkotietona. Muuten en tahdo tätä keskustelua enemmän jatkaa.

Ed. Kallio: Edustaja Schybergsonin lausunnon johdosta pyydän huomauttaa, että jos lähtee siltä pohjalta, että ihmisen täytyy välttämättömästi juoda, ei johdonmukaisuus vaadi välttämättömästi nostamaan mallasveroa. Mutta me lähdemme siltä pohjalta, että pitäisi kaikin tavoin ehkäistä juopottelua ja silloin minusta johdonmukaisuus vaatii, että tämä vero myös nostetaan, kun kerran viinaveroa on nostettu, sillä ellei tätä tehdä niin juodaan yhä enemmän väkeviä mallasjuomia, ja se ei ole ensinkään meidän tarkoituksemme.

Ed. E. S. Yrjö-Koskinen: On mahdotonta käsittää, mikä on estänyt edustaja Aschania ryhtymästä kaikilla luovallilla keinoilla taisteluun sitä myrkyjuomaa vastaan, josta hän mainitsi. — Asianlaita on sellainen, että juoppous alkaa olutlasiin ääressä ja päättyy kaikellaisten muiden aineiden ääressä, jotka ovat paljoa vaarallisempia. Sitä tietä juoppous aina kulkee, ja osoittaa jokseenkin vanhanaikaista käsityskantaa se, joka luulee, että päästään juoppoudesta sillä tavoin, että edistetään miedomprien väkijuomien kulu-

Mitä edustaja Schybergsonin lausuntoon tulee ruotsalaisen kansanpuolueen suhteista mallasjuomatehtaisiin ja yleensä väkijuomaliik-keeseen, en voi pitää sitä täysin vakavana. Kun ei sen puolueen keskuudesta, jonka erityisenä tehtävänä on perustuslain pyhyyden valvominen, yhtä ainoata ääntä nouse vastustamaan sellaista menettelyä, jota oluttehtailijat viime aikoina ovat täällä harjoittaneet, niin se on puolueelle häpeäksi (Puhemies koputtaa), ja tämä on julkilausuttava.

Ed. H ö r h a m m e r: Hr Schybergson försäkrade med sådan trovärdighet i sin stämma, att folkpartiet ingenting har att göra med bryggeriegarena. Jag måste väl tro att han själf trodde på det, liksom kanske också hans partivänner, men såsom friherre Yrjö-Koskinens uttalande gifver vid handen, så har icke någon annan här blifvit öfvertygad om saken genom hr Schybergsons andragande. Ty säkert är att redan då nykterhetsrörelsen tog fast fot i Finland, var det just det dåvarande svenska partiet, som med händer och tänder motarbetade och förlöjligade rörelsens förkämpar. När nykterhetsfrågan sedan kom upp i landtdagen, så hvem var det, som klädde sig i harnesk för rusdrycksintressena, om icke just det svenska folkpartiet? När det i tiden var fråga om att höja maltskatten till 4 mark, så försäkrade friherre v. Alftan med stor pondus, att det skulle betyda ölundustrins undergång, och samma var förhållandet när vid senaste landtdag skatten höjdes till 8 mark per 10 kilogram.

Såsom hr E. S. Yrjö-Koskinen redan sade, har uppträdandet af det svenska folkpartiet gifvit vid handen, att svenska folkpartiet i själfva verket är den finska bryggeri-industrins handtlangare, och därigenom kommer man icke med blotta o r d. Jag skall börja tro på svenska folkpartiet och hr Schybergson, när Ni genom handling visa, att Ni verkligen äro vänner till nykterhetsrörelsen, men jag tror icke på denna sak blott därför att hr Schybergson stiger upp på tribunen och med några vackra ord påstår, att svenska folkpartiet ingenting har att göra med bryggeri-industrin.

Ed. S c h y b e r g s o n: Jag lämnar hr Hörhammer utan bemötande. Han har nu en gång sitt sätt att se sakerna och använder gärna starka ord. Det är mig också ganska likgiltigt, hvad han anser om mig och mina yttranden. Men det berörde mig obehagligt att friherre Eino Sakari Yrjö-Koskinen, hvars allvarsamma uppfattning jag har varit van att sätta värde på, betviflade verkligheten af mitt yttrande och med ironi talade om den »vakava ääni», med hvilken jag framförde detsamma. Jag kan försäkra friherren, att jag vid flera tillfällen uttalat samma ord, som här i dag, nämligen att det svenska folkpartiet ingenting har med rusdrycksidkarena i detta land att göra. De äro personer, som inom partiet spela ingen roll och icke på något sätt aktivt verka i partiets intresse. Detta är min uppfattning och jag

tillåter mig att hålla på den, på samma gång jag fritar mig från skyldigheten att uppträda i tidningspressen det första en eller annan från det hållet förlöper sig.

Hr Aschan, som här i dag så starkt angripits, har ju direkt klandrat det tillvägagående, som bryggeriägarena senaste höst läto komma sig till last, och redan detta hade bort afhålla friherre Eino Sakari Yrjö-Koskinen från att uppträda mot mitt yttrande, såsom han det gjorde. Att vi icke inom svenska folkpartiet taga upp sådana här frågor eller vid våra sammankomster besluta protester i den ena eller andra riktningen är klart just därför, att idkarena af dessa industrier så litet angå oss.

Friherre Eino Sakari Yrjö-Koskinen har liksom hr Kallio sagt, att den uppfattning, på hvilken jag stödt mitt andragande i denna fråga, nämligen att man skall bekämpa de starkare rusdryckerna med de svagare, är gammalmodig, men det är för ingen del därmed sagdt, att den också är oriktig. Det är med dessa nymodiga åsikter, till hvilka friherre Yrjö-Koskinen på detta område ansluter sig, så gammalmodig han än i öfriga stycken är, på det sättet, att de kanske dock icke hålla sträck vid en lugnare, insiktsfullare granskning. Jag tror att många af dem, som här för ett par år sedan uppträdde i frack och hvit halsduk och högtidligt uppstego då förbudslagen voterades, efteråt hafva kommit till insikt om att en annan väg kanske varit den riktiga, den väg som också då förordades utaf verkliga nykterhetsvänner i denna kammare, och hvilken väg nu senast i Sveriges representation förordats af så gamla uppriktiga nykterhetsvänner som t. ex. Wieselgren uti första kammaren. Jag tror att det kunde vara skäl för de herrar, som hafva tagit nykterhetsiden på entreprenad, att vara litet försiktigare i sina yttranden.

Ed. K e l l o s a l m i: Täällä ruotsalaisen kansanpuolueen taholta tehdyt väitteet siitä, että heidän puolueellaan ei olisi mitään yhteyttä olutteilijoitten kanssa, eivät ole voineet minua saada horjutetuksi siitä käsityksestä, että heillä sentäänkin on sitä yhteyttä. Voin mainita muutamia esimerkkejä. Ruotsalaisen kansanpuolueen edustajana tietääkseni on istunut Helsingin kaupungin valtuustossa yksi maan suurimmista olutteilijoista — en tiedä, istuneeko tätä nykyä — ja Kotkassa, missä nykyisten kunnallisten lakien avulla väkijuomakauppa koetettiin supistaa niin pienen määrään, kuin lakien avulla se ny-

kyisin on sallittu, oluttehdas, joka on pääasiassa tämän puolueen yksityisten jäsenten käsissä ja niitten omistamien osakkeiden varassa, voittaakseen suurempaa sympatiiaa paikkakuntalaisten keskuudessa, m. m. on parina vuonna jakanut ruotsalaiselle yhteiskoululle kannatusapua muutamia tuhansia markkoja.

Nämäkin todisteena siitä, että ruotsalaisella kansanpuolueella on hyvinkin läheinen suhde maamme väkijuomaliikkeen kanssa.

Ed. E. S. Yrjö-Koskinen: Pyydän saada vakuuttaa ed. Schybergsonille, etten minä vähimmäskään määrässä hänen sanojansa epäile; mutta ed. Schybergson on täällä usein esiintynyt niin leikkilisenä, ettei ole aina helppo tietää, puhuko hän täyttä totta vai ei. Minä sitävastoin puhuin äsken aivan täyttä totta mainitessani väkijuomaliikkeen suhteesta ruotsalaiseen kansanpuolueeseen. Se on auttamaton tosiasia, ettei yhtäkään ääntä puolueen keskuudessa ole nousut vastustamaan sellaista menettelyä, mitä täällä on eräissä viimeaikaisissa suhteissa saatu nähdä; sitä ei puolue voi päältänsä torjua. Jos siis kehoitetaan varovaisuuteen lausunnoissaan raittiusmiehiä silloin kuin asiaansa ajavat, niin onpa kaksi vertaa suurempi syy varovaisuuteen ruotsalaisen kansanpuolueen jäsenillä silloin, kun he ryhtyvät puhumaan väkijuomaliikkeen puolesta.

Ed. Alkio: Tämä asia näyttää todellakin olevan otettava vakavammalta kannalta kuin mitä edustaja Schybergson, joka tavallisesti aina laskee leikkiä, näyttää itse sen ottavan, varsinkin siitä syystä, että edustaja Schybergson on tänä iltana asettunut niin todellisella innotuksella taistelemaan ruotsalaisen kansanpuolueen puolesta, johon hän, niinkuin minä olen kuullut hänen monta kertaa ilmoittaneen, ei kuulu. (Hilpeyttä.) Ja minä ihmetelen sen vuoksi, minkätähden ei todellakaan ole yksikään ruotsalaisen kansanpuolueen jäsenistä noussut ilmoittamaan, että herra Schybergson täällä kertaa ei puhu ruotsalaisen kansanpuolueen mielipiteitä. Se on varsinkin siitä syystä otettava vakavalta kannalta, että meidän, jotka olemme eduskunnassa ajaneet sitä mielipidettä, että väkijuomain valmistuksen ja kaupan harjoittamisen vapautta tässä maassa on koetettava saada rajoitetuksi mahdollisimman ahtaalle, meidän käsitykseksemme on aina jäänyt se, että ruotsalainen kansanpuolue täällä todella taistelee väkijuomaliikkeen harjoittajain etuoikeuksien puolesta.

Minulla on ollut ruotsalaisen puolueen suhteesta väkijuomaliikkeeseen muistoja aina vuoden 1885 valtiopäiviltä, jolloin Lauri Kivekävainaja eräessä säätyjen yleisistunnossa lausui, että tämä maa on sellainen maa, jossa aatelismies keittää viinaa ja porvari sitä myö; ja se suinkaan ei ole näyttäytynyt vielä tähän saakka olleen valhetta. Täällä kuitenkin tänä iltana on koetettu todistaa, että ruotsalaiseen kansanpuolueeseen ei kuulu muuta kuin kymmenkunta väkijuoma-aineitten valmistajaa. Jos asianlaita on tällä tavalla, mihinkä ihmeen joukkoon ne sitte kuuluvat, ne väkijuoma-aineitten valmistajat ja myyjät, — sillä ainakaan ne eivät kuulu maalaisliittoon! (Hilpeyttä.)

Herra Schybergson sanoi täällä, jos oikein ymmärsin, että on hävitöntä (Puhemies koputtaa) — sillä tavalla sanottiin, että on hävitöntä — — —

Puhemies: Pyydän puhujaa valitsemaan sanojaan. Puhuja tekee hyvin ja jatkaa, mutta kehoitan hänen käyttämään parlamenttaarisempia sanoja.

Ed. Alkio: Joka tapakusessa on hänen lausunnossaan se ajatus, käyttääkseni »parlamenttaarisempia sanoja», että lainsäätäjä ei saisi pyrkiä siihen, että hän koettaisi pakotuskeinojen, esimerkiksi verotuskeinojen kautta tehdä mahdottomaksi luvallisen elinkeinon harjoittamisen. Me, eduskunnan enemmistö, emme suinkaan olisi tahtoneet tähän keinoon turvautua, jos kieltolain voimaansaaminen olisi muuta tietä meidän vallassamme. Ei tähän pyritä sitä varten, että eduskunnan enemmistö tahtoisi tämän kautta vapautua lunastamasta olut- ja viinatehtaita. Sillä kuten edustaja Schybergsonille on varsin hyvin tunnettua, perustuslakivaliokunta on antanut siitä toistaiseksi täysin riittävän ja pätevän selityksen, että viina- ja oluttehtaita ei ole pakko perustustalainkaan mukaan lunastaa. Tämä tarkoitus siis ei saata suinkaan olla eduskunnalla silloin, kun se pyrkii väkijuomain valmistusta ja kauppaa rajoittamaan korotettujen verotusten kautta. Mutta, mihin eduskunnan enemmistö pyrkii, on se, että väkijuomain valmistus ja kauppa tulisi sillä tavoin supistetuksi, että ainakin köyhempään väestöön kuuluva kansa tulisi jossain määrin vapautetuksi niitä nauttimasta. Vastalauseessa, jonka kannalle täällä myöskin edustaja Schybergson asettui, lausutaan, että tämä keino ei ole tepsivä eikä auttava siihen, että kansa

raitistuisi ja väkijuomien nauttiminen lakkaisi. Mutta minä en tiedä, mihinkä kokemukseen tämä lausunto perustuu. Sillä kyllä nyt on tosiaasia ainakin, että esimerkiksi Ala-Härmässä, jossa on ollut yksi oluttehdas, sen jälkeen kuin tämä oluttehdas hävisi, myös puukkoleikit koko suuressa määrässä harvenivat, jonka minä voin todistaa. Ja täällä on sanottu, että on koko joukko oluttehtaita jo täytynyt lopettaa liikkeensä sen vuoksi, että eivät ole voineet maksaa tätä veroa. Jokainen tietää, että oluttehtaitten kiros on suurin niiden lähimmässä ympäristössä, joten on päivänselvää asia, että oluttehtaiden naapuristossa ainakin vaimot ja lapset siunaavat sitä päivää, jolloin eduskunta säätää lain, jonka kautta noiden tehtaiden täytyy lakkauttaa liikkeensä. Minä lausuin äsken, ettei eduskunnan enemmistö suinkaan tämän kautta pyri siihen, että tahdottaisiin vapautua olut- ja viinatehtaiden lunastuksesta, vaan se pyrkii veroa korottamaan siksi, että tämä on toistaiseksi ainoa eduskunnan vallassa oleva keino, jolla se voi kansan raitistuttamista edistää. Ja nyt kehotan, että ruotsalainen kansanpuolue ottaisi tämän asian, ei ainoastaan yksistään luokkaetujen kannalta, vaan myöskin siltä kannalta, että me yksimielisesti tekisimme jotain kansan vapauttamiseksi väkijuomain kirouksesta. Silloin olisi ruotsalainen kansanpuolue ilmaissut selvästi, että se ei taistele väkijuomaliikkeenharjoittajain etujen puolesta.

Ed. Sundblom: Jag kunde ju göra på samma sätt som hr Schybergson och låta hr Hörhammers uttalande passera, ty det kommer icke den svenska landtdagsgruppen vid. Men det är en omständighet, som gör, att jag likväl upptager detsamma till bemötande, nämligen den, att från och med 1907 års landtdag, då förbudslagsfrågan första gången var före, enhvar af oss, som icke kunnat biträda förslaget att genom förbudslag söka göra vårt folk nyktert, ständigt och jämt fått höra, att vi antingen företräda brännvinspatronernas intressen, eller ock äro hjärtlösa, såsom dr af Ursin sade år 1907. Jag måste allvarligt tillbakavisa dylika beskyllningar såsom fullkomligt ogrundade, olämpliga och ovärdiga, ja otillständiga. Det kan icke med skäl och fog sägas, att svenska folkpartiets landtdagsgrupp uppträdt på ett sådant sätt, att detsamma skulle vara förtjänt af sådana tillvitelser, som här riktats mot gruppen dels från vänstern och centern, dels också från landtmannapartiets sida. Jag talar blott

för mig själf, men jag försäkrar hr Hörhammer och hans meningsfränder att det icke är brännvinsintressen vi här företräda, äfven om vår åsikt är en annan än förbudslagsvännernas, och jag hoppas att vi för framtiden må befrias från slika insinuationer.

Ed. Sohlberg: Jag kunde ha mycket att säga i denna fråga, men jag anser, att diskussionen, för så vidt den rör detta mellanhafvande mellan svenska folkpartiet och de öfriga partierna i landtdagen, icke hör till saken. Jag afstår därför från att säga, hvad jag i denna stund rörande denna sak har på hjärtat, huru frestande det än vore att få tala ut. Jag har dess bättre här i landtdagen lärt mig konsten att tala. Det är nämligen så, att om man här bär fram hvarje hugskott, alltför dyrbar tid blir förspild. Jag vill därför nu, jämte det jag kort om godt protesterar mot de uttalanden, som här riktats mot ett helt parti, i själfva saken yttra några ord.

Den af Yrjö-Koskinen företrädde åsikten, att de svagare rusdryckerna leda till begär efter starkare, är nog icke så alldeles ny, som af en talare framhållits. I och med detsamma nykterhetsrörelsen begynte kampen mot brännvinet, hvilket man ansåg vara den rusdryck, som föranledde fördärf och olycka i samhället, i och med detsamma sökte man att uppmuntra maltdrycksindustrin och göra de svaga maltdryckerna allmänt kända och spridda. Man betraktade då maltdrycksindustrin såsom en välgärning. Men i och med detsamma maltdryckerna vunno större spridning, gjorde man den erfarenhet, som här redan tidigare har antydts, att de väckte begär efter starkare rusdrycker och sålunda i sin mån i hög grad bidrogo till att sprida alkoholismen. Jag skall icke inlåta mig i vidare historiska detaljer, men den erfarenheten är icke från i går, den är nog äldre än så; från den tiden daterar sig ock sträfvandet att göra maltdryckerna svåråtkomligare och mindre allmänt använda.

Hvad åter den nu föreliggande frågan om maltdrycksbevillningen vidkommer, så ville jag hafva det sagdt, att jag vid senaste landtdag af särskilda orsaker, hvilka jag då framhöll, ställde mig på den ståndpunkt, att maltskatten icke borde uppdrifvas till det höga belopp den af landtdagen bestämdes till. Sedan emellertid landtdagsbeslutet i denna fråga blef det föreliggande, och maltskatten antogs så dryg, som den nu framträder äfven i det föreliggande betänkandet, anser jag mig böra biträda stats-

utskottets åsikt, emedan ännu icke tillräcklig erfarenhet föreligger om, huru den höjda maltskatten verkat. Vi ha visserligen af meddelanden i tidningarna sett, att tullinkomsterna betydligt stigit med anledning af en ökad import af utländska spritdrycker. Det är ju dock icke till fullo bevisadt, att det är den höjda maltskatten, som här gjort sig gällande och utfövat sitt inflytande. Under sådant förhållande, och då jag anser det vara i högsta grad betänkligt att den ena månaden stadga ett, den andra månaden slå om och stadga någonting annat, håller jag före, att vi böra se tiden an samt samla säkra fakta rörande förhållandenas utveckling och sedan pröfva i hvad mån den ökade maltskatten kan hafva utfövat inflytande på de förändrade förhållandena.

Det, som här har framhållits vara menligt för nykterheten, är de starka rusdryckernas allmänna spridning genom import af dylika utländska varor. Jag anser, att det blir nödvändigt att rikta uppmärksamheten just på denna sida af saken och så vidt görligt är, söka åstadkomma effektiva åtgärder för stäfjandet af den utländska importen.

Ed. Schybergson: Den senaste ärade talarinnan, fröken Sohlberg, är väl åtminstone fritagen från alla misstankar för att arbeta mot nykterhetsrörelsen. Hennes vackra arbete i denna rörelses tjänst är för mycket känt och erkänt. (Vasemalta: Därför kommer hon också alltid med knapp nöd in i landtdagen).

Emellertid yttrade också fröken Sohlberg sina tvifvelsmål i fråga om det ändamålsenliga i en så stark förhöjning af maltskatten, som den föreslagna. Det är ungefär detsamma, som jag tillät mig att säga, att det nämligen vore skäl att maltskatten icke skulle höjas i högre proportion än brännvinsskatten, utan snarare tvärtom. Och då jag vidare säger, att det vore skäl att i fråga om skattefri malt-dryck medgifva en något högre alkoholhalt, för att sålunda få en dryck, med hvilken man lättare skulle kunna kämpa i nykterhetens tjänst, är syftet dermed detsamma som nykterhetsvännernas, utom att de vilja draga gränsen en half procent lägre.

Fröken Sohlbergs arbete för nykterhetssaken vittnar redan att det inom det svenska folkpartiet finnes personer, som för ingen del gå brännvinsintressenternas ärenden. Och från förbudslagsomröstningen bör man erinra sig

att det var väl ett tiotal inom denna grupp, som röstade för förbudslag, ehuru en af de kanske ifrigaste nykterhetsvännerna, röstade och uttalade sig mot lagen, därför att han fann den vara oförnuftig, såsom sedermera så många äfven af dem, som röstade för denna lag, hafva erkänt den vara.

Hr Alkio försökte vara rolig, också han en gång. Jag ber endast få säga hr Alkio att, om jag också icke tillhör någon grupp inom landtdagen, emedan jag alltsedan den första enkammarlandtdagen tröttnat på detta, att det är gruppens tankar och ord, som här framföras, men icke de enskilda landtdagsmännens, så hör jag dock obetingadt till det svenska folkpartiet. Det finnes personer, som icke höra till svenska folkpartiet, men däremot räkna sig till den svenska landtdagsgruppen. Äfven motsatsen kan sålunda låta tänka sig.

Friherre Yrjö-Koskinen sade, att han har svårt att skilja mellan skämt och allvar. Hvem skulle tro det om honom, som så bra skämtar och så utomordentligt väl talar allvar? Jag måste säga att, när friherre Yrjö-Koskinen undskyldte sig i fråga om sitt yttrande mot mig därmed att han icke visste, om jag denna gång talade allvar, så visade han en ny sida, som jag aldrig förut lagt märke till hos honom och som icke är lika god som hans öfriga, det var advokatens. Hans undskyllan lät icke åkta.

Det har blifvit mera tal om denna sak än säkert någon, då den upptogs till behandling, hade väntat sig, allraminst jag, som står så tämligen på sidan om dessa frågor. Men jag ansåg mig böra begära ordet ännu en gång för att säga rent ut, såsom också hr Sundblom gjorde det, att dessa beskyllningar mot det svenska folkpartiet, för att hafva solidariska intressen med rusdrycksidkarene, äro orättvisa. Vi hafva ingenting med dem att skaffa, och hr Kellosalmis tal om de där par tusen markerna, som skulle hafva gifvits till någon samskola, vittnar väl snarare emot honom. Hade han icke mera lysande exempel att anföra, så hade han också kunnat hålla inne med detta ena. (Från vänstern: Nå, än Sinebrychoff då? Talmannen knackar).

Ed. E. S. Yrjö-Koskinen: Edustaja Sohlberg on menetellyt aivan oikein, kun tällä kertaa tahtoi pidättäytyä lausumasta ajatus-taan ruotsalaisen kansanpuolueen suhteesta väkijuomaliikkeisiin. Kun ei asiasta ole aikanaan puhuttu, niin on myöhäistä puhua siitä tänä päivänä. Kyllä jokainen tietää, että ruot-

salaisen kansanpuolueen riveissä on raittiusmiehiä, vilpittömiä raittiusmiehiä, mutta näillä ei ole ollut sitä rohkeutta, että olisivat aikanaan korottaneet äänensä niin, että se olisi kuultu koko puolueessa. Kaikki väitteet, että ruotsalaisen kansanpuolueen ja väkijuomaliikkeen harjoittajain välillä ei muka ole mitään yhdyssiteitä, ovat — sanon sen suoraan — tuulen pieksämistä.

Ed. Söderholm: Det har redan sagts här att nykterhet och förbudslagsrörelse äro två olika saker, och svenska folkpartiet har också ställt sig på den ståndpunkt att icke intaga en bestämd hållning i den fråga, huru man på bästa sätt uppfostrar folket till nykterhet. Hvad som särskildt har gjort, att inom svenska folkpartiet finnas de, som äro obenägna att omfatta förbudslagsrörelsen är, att i förbudslagen ineligger ett så starkt tvång på individens rätt. Den uppfattning om individen och hans rätt, som man på svenskt håll i allmänhet har, är sådan, att man icke kan och icke vill böja sig för dylikt tvång. Det är också därför, som man inom svenska folkpartiet, och jag tror till och med bland dem, som annars äro vänner af förbudslagstiftning, icke kunnat ena sig om det sätt, på hvilket nuvarande landtdag har ansett sig kunna tillvarataga nykterhetsintressena, det vill säga, genom att inskränka den rätt till loflig näring, som personer hafva förvärfvat sig. Man försöker på det ena och andra sättet på omvägar nå det mål, som man icke ännu lyckats nå genom förbudslagstiftning. Om förbudslagstiftningen kan man, såsom jag redan antydde, vara af olika mening, men så länge förbudslagstiftningen ännu icke ledt till någon lag, kan jag för min del icke förena mig om det sätt, på hvilket landtdagen nu försöker nå sitt mål.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Suuren valiokunnan mietintöä vastaan on ed. Aschan toisten kannattamana puoltanut valtiovarainvaliokunnan mietintöön n:o 2 liitettyä vastalauseita, toisin sanoen, ehdottanut, että vero maltaista määrättäisiin 4 markaksi 50 penniksi kultakin 10 kilogrammalta. Tulen nimittämään tätä ed. Aschanin ehdotukseksi. Asiassa tulee äänestettäväksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy suuren valiokunnan mietinnön, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on edustaja Aschanin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla; ed. Aschanin ehdotus on hylätty ja valiokunnan mietintö on siis hyväksytty. Tämän asian toinen käsittely on päättynyt.

5) Ehdotus asetukseksi siitä suostunnasta, joka on pelikorteista suoritettava vuonna 1911.

Esitetään suuren valiokunnan mietintö n:o 7 ja otetaan toisen käsittelyn alaiseksi siinä sekä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 4 valmistelevasti käsitelty Keisarillisen Majesteen armollinen esitys n:o 6, koskeva suostuntaveroa pelikorteista Suomen Suuriruhtinaanmaassa vuonna 1911.

Keskustelu:

Ed. Kaarne: Tässä asiassa kuulun niihin, jotka ovat vakuutettuja, että kortinpeluun kasvattaa sitä keinottelua ja voitonhimoa, jota olisi pyrittävä tukahuttamaan kaikilla aloilla. Ne henkilöt, jotka harrastavat työkansan tilan kohottamista henkisesti ja aineellisesti, saavat usein nähdä, varsinkin maaseudulla ja esikaupungeissa, suuria miesjoukkoja kokoontuneina korttia pelaamaan, siten turhaan aikaansa kuluttamassa, eikä ole sekään harvinaista, että peli päättyy verisellä tappelulla. Tällaiset ilmiöt eivät suinkaan ole iloksi niille, jotka samaan aikaan koettavat toimia työkansan tilan parantamiseksi ja toivoisivat, että ennen kaikkea niiden, joita asia lähinnä koskee, tulisi olla työssä mukana. Olisi kaiketi edullisempaa, että kortinpeluussa turhaan kulutettu aika käytettäisiin esimerkiksi yhteiskunnallisen tiedon ja valistuksen ammentamiseksi. Sen kansanryhmän keskuudessa, jota lähinnä edustan, onkin yleisenä toivomuksena, että korttien myynti tässä maassa lakkautettaisiin. Koska kuitenkin sellaisia kansalaisia löytyy, joilla näyttää olevan sekä varoja että aikaa ja vastustamattomasti halua kortinpeluuseen, tulisi ainakin korteista suorittaa valtiolle paljon suurempi vero kuin tähän asti. Olen ollut sitä mieltä, että suostuntavero pelikorteista olisi korotettava viiteen markkaan korttileikiltä, mutta kun ehdotus suuressa valiokunnassa ei saanut edes niin paljon kannatusta, että olisi tullut äänestyksen alaiseksi, on mielestäni turhaa sitä enää esittää. Toivon että tulevaisuudessa luotaisiin enemmän huomiota tähän asiaan.

Ed. Junes: Samalla kun pyydän saada yhtyä ed. Kaarneen lausuntoon, pyydän sen lisäksi

huomauttaa, että minun mielestäni ei valtiovarainvaliokunta ole voinut korttileikeille esitettyä veronkorotusta vastaan tuoda kyllin perusteltuja vastaväitteitä, vielä vähemmän vakuuttavasti kantaansa todistaa, ja jo siitäkin syystä olisi minun mielestäni eduskunnan asetettava korttileikistä suoritettavan veron korotuksen kannalle. Mutta syistä, joista ed. Kaarne jo huomautti, en tahdo minäkään tässä erityistä ehdotusta tehdä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Mietintö hyväksytään ja asian toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Uudisviljelyksen edistäminen viljelyspakko-periaatteen mukaan.

Esitetään viime huhtikuun 26 päivän täysiistunnossa viimeksi käsiteltävänä ollut maatalousvaliokunnan mietintö n:o 2 Eduskunnassa tehdyn uudisviljelyksen edistämistä viljelyspakko-periaatteen mukaan koskevan ed. Huttusen y. m. anomusehdotuksen n:o 19 johdosta.

Puhemies: Tässä on muistettava että jo kun asia viimeksi oli esillä edustaja Saari ynnä muut kannattivat mietintöön liitettyä vastalauseita ja että tämä ehdotus silloin annettujen lausuntojen nojalla tulee äänestysenalaiseksi.

Puhemiehen poistuttua ja ensimmäisen varapuhemiehen Tannerin ryhdyttyä johtamaan puhetta, aiheutuu asiasta seuraava

Keskustelu:

Ed. Heikkilä: Suomelle ominaisista historiallisista oloista johtuu, että asutuskysymys on maan sisäisistä asioista vakavimpia mitä Suomen eduskunnalla on koskaan ollut käsiteltävänä tai tulee pitkiin aikoihin olemaan. Se on vakava senkin tähden, että se on tärkeä tekijä kansamme raskaassa taistelussa olemassaolonsa puolesta, että se oleellisenä osana liittyy valtiollisen olemuksemme puolustukseen, johon eduskunnan on täytynyt ja täytyy kiinnittää huomionsa. Historia toteaa, että missä ja milloin kansa on jätetty maasta osattomaksi, siellä ja silloin suurtenkin valtioiden, ulkonaisesta mahtavuudestaan, ulkonaisesta voimastaan huolimatta, päivät ovat olleet luetut. Mikä arvaamaton vahinko olisikaan pienen, vähäväkisen Suomen kansan itsepuolustukselle, jos sen valtava osa, varsinainen perusväestö nyt vaaran hetkellä kylmäverisesti työn-

nettäisiin niiden etujen ulkopuolelle, joita maa varsin hyvin voi sille tarjota!

Miten asutuskysymystä nyt käsitellään, miten tämä kysymys ratkaistaan, siitä varsin suuressa määrässä riippuu ei ainoastaan työtätekevän luokan, vaan samalla koko maan, koko kansan taloudellinen asema ja kansan itsepuolustuskyyky. Maan perusväestön, työtätekevän luokan ja samalla koko maan edun kannalta on siis varsin vaikeasti anteeksi annettavaa, jos tätä kysymystä käsitellään kevytmielisesti.

Venäjän talonpoikain tuskanhuuto: „Maata ja vapautta!” saa voimakasta vastakaikua meiläkin. Pahimpia laiminlyöntejä, mihin valtiovalta on meillä tehnyt itsensä syylliseksi, on se, että se on sallinut kapitalistisen kehityksen reväistä ihmiset irti luonnollisesta elatusäidistään, maasta. Ilman lainsäädännön väliintuloa on maanomaisuuden sallittu joutua pienelle vähemmistölle kansan nylkemisvälikappaleeksi, jopa jäädä virumaan viljelemättömänä. Kansa on maaton mieroista ja maa huokaa kapitalismin orjuudessa.

Ei liene kohtuutonta pyytää, ettei nyt enää uudistaisi sitä eduskunnassa ennen tehtyä väitettä että maan asuttaminen viljelyspakkoperiaatteen mukaan olisi ennen kuulumatonta maanomistajain isäntävallan rajoittamista. Sillä niin ei asiantilasta ole. Sellaista on ennenkin tapahtunut, milloin yhteinen etu on sitä vaatinut. On tapahtunut Suomessakin. On ollut aika, jolloin valtiovallan puolelta on pidetty huolta Suomen asuttamisesta. 14 ja 15 vuosisadoilla säädettiin kuninkaallisissa kirjeissä, että silloisten maanomistajain oli viljelyskelpoisia maita, mitä itse eivät voineet tai eivät tahtoneet viljellä, annettava viljelyshaluillisille viljeltäväksi. Myöhemmin, niin kutsutulla vapauden ajalla, jolloin Suomen taloudellisiin oloihin ja kansan tarpeisiin pantiin enemmän huomiota kuin koskaan sen jälkeen on pantu, tuli asutuspoliittikka taas päiväjärjestykseen. Silloin huomattiin että maan kehitys tulee pääasiassa riippumaan maanviljelyksestä ja sen vaurastumisesta.

Tämä vapaudenajan miesten käsitys maanviljelyksestä Suomen taloudellisessa elämässä on näytetty aivan oikeaksi. Maan asukasluku on sen jälkeen lisääntynyt viisin-, kuusinkertaiseksi, vaan yhä on se pysynyt melkein yksinomaan maataviljelevänä. Viime aikoina on teollisuuskin saanut jalansijaa. Se on kehittynyt ehkäpä siksi miksi sillä meikäläisissä oloissa on mahdollisuus kehittyä. Sen tielle ei ole pantu mitään esteitä. Päinvastoin on sitä valtion puolelta avustettu korkeilla suojelustulleilla, jopa suoranai-

silla raha-avulla tuettu, vaan kuitenkin on sillä hyvin pieni merkitys maanviljelyksen rinnalla. Vaikka maan asutus on jätetty oman onnensa nojaan, maa ja kansa maanomistajain, kaupanvälttäjien ja metsähuijarien mielivallan varaan, ei maan väestöstä ole sittenkään huomattavaa osaa päässyt siirtymään teollisuus- tai muille aloille. Muille aloille pyrkimässä ovat tiet jo jotakuinkin tukossa, mutta maanviljelyksellä olisi edelleen miltei loppumattomat kehitysmahdollisuudet. Suomen pinta-alasta, noin 33 tai 34 miljoonasta hehtaarista, on ainoastaan noin 1 ½ miljoonaa hehtaaria avattu viljelykselle. Niittyä on toista miljoonaa hehtaaria. Viljelemättömässä maassa, se huomattakoon, on paljon vuoria, auhtoja soita ja karuja kankaita. Mutta metsää kasvavia maita, korpia ja voimaperäisiä mäkimaita, yleensä nykyaikaisillakin apuneuvoilla erityisesti vaikeudetta viljeltäviä maita on niin paljon, että nyt ja edelleen, määräämättömään tulevaisuuteen asti olisi kaikilla kansan lapsilla tilaisuus päästä maasta elatuksena ottamaan, vieläpä voisi se tapahtua nykyistä kapitalistista yhteiskuntaa oleellisesti järkyttämättä. Ne toimenpiteet, joihin valtiolta keskiajan lopussa ja uuden ajan alussa ryhtyi maan asuttamiseksi, olivat silloin riittäviä maanviljelyksen ja maataviljelevän väestön tarpeita tavallaan tyydyttämään. Olisi niitä vain jatkettu ja kehitetty yleisen kehityksen vaatimusten mukaisesti! Mutta silloin alullepantu huolenpito yhteisestä metsästä on myöhemmin aivan törkeästi laiminlyöty. Mikäli 14, 15 ja niiden jälkeisillä vuosisadoilla aina 18 vuosisadan keskipaikoille saakka sekä hallinnollisissa asetuksissa että, vapaudenajalla, oikein säätylaeissa määrättiin, että viljelyshaluisten tuli saada viljelysmaata maanomistajain tahdosta ja määräämisvallasta riippumatta, sikäli maankäyttö-oikeus on myöhemmin pidätetty kansan pienelle murto-osalle, hyppyselliselle maanomistajia, joiden mielivallasta riippuu, saako kansa viljellä maataan vai ei ja miten raskailla ehdoilla. Ja tuloksena tästä myöhemmän ajan lyhytnäköisestä asutuspolitiikasta ollaan nyt siinä onnettomassa asemassa, että maa viruu viljelemättömänä, kätkee ravintovarain avaamattomassa povessaan ja kansa, ikäänkuin itselleen kiusaa tehden, kärsii maansa ääressä työnpuutetta ja nälkää.

Tilattoman väestön alakomitean tutkimuksen mukaan, jonka tutkimuksen tuloksiin maatalousvaliokunnalla olisi esillä olevaa mietintöä laatiessaan ollut varsin vakava syy syvemmän tutustua, on Suomessa väestöstä $\frac{1}{4}$ taloudellisessa hädässä, enemmän kuin $\frac{1}{6}$ hoippuu suureksi osaksi työttömänä, värjöttää vilussa ja nälässä,

ei saa mistään vakavaa itsensä elättämistilaisuutta, ja maan rahavarat virtaavat ulkomaille sellaisista elintarpeista, joiden aikaansaamiseen omassa maassa olisi sekä maata että työvoimaa yllinkyllin.

Tätä perin vakavaa kysymystä on valiokunnan enemmistö käsitellyt vallan kevyesti. Se ehdottaa että eduskunta antaisi puheenaolevan maan-asuttamista tarkoittavan anomusehdotuksen raueta. Aivan niin se ehdottaa, olkoon se miten suuresti hämmästyttävää tahansa. Tällaiseen tulokseen pääsemiselle turhaan etsii sitovia perusteluita valiokunnan mietinnöstä.

Olisi hyvin houkuttelevaa tarkastella valiokunnan mietintöä kauttaaltaan, vaan ajan säästämiseksi lienee parempi rajoittua vaan muutamiin kuvaavimpiin väitteisiin.

Mietinnössä mainittujen syiden joukossa löytyy muun muassa väite, että tilaisuuden hankkiminen maattomille maan viljelemiseen ei maata ostamalla tule valtiolle sanottavasti kalliimmaksi kuin ostamatta. Saadaanpa ostamalla usein huokeammallakin kuin ostamatta. Sitäpaitsi olisi ostamattomasta maasta vaikea määrittellä, mikä siitä olisi viljelykseen otettava, mikä jätettävä metsänkasvulle. Se asia siis muka tulee selvemmäksi siitä, että maata ostetaan! Edelleen sanotaan mietinnössä, etteivät anomuksen tekijät ole esittäneet, mistä perustettaviksi ehdotetut vuokratilat saisivat taloudessaan tarvittavan metsän. Este sekin! Etteivät anomuksen tekijät panneetkaan anomukseen puita! Mietinnössä väitetään sitäkin, että viljelyspakkoperiaatteen toteuttaminen johtaisi maatilan raha-arvon oikeinpa äkilliseen alenemiseen. Väite ei ole sattunut saamaan selalaista muotoa, että hyödyttömänä viruvan maan saattaminen hyötyä tuottavaksi alentaa maan arvoa. Sisältö olisi aivan sama. Moiset perustelut tulevat saamaan paikkansa eduskunnan asiakirjoissa, sitä ei voi nyt enää auttaa. Kaiken lisäksi täytyy valiokunnan mietinnöstä lukea vielä sekin väite, että kun ehdotuksentekijäin puolelta on jäänyt todistamatta, etteivät ne toimenpiteet, joihin valtion ja kuntien puolelta jo on ryhdytty ja joiden toteuttamiseksi erinäisiä muita aloitteita on eduskunnassa tehty, olisi omiansa saattamaan tilattoman väestön kysymystä meillä onnelliseen ratkaisuun, niin on koko asian siitähän syystä annettava raueta. Tämän perästä minä olisin valmis odottamaan väitettä, että koska ehdotuksen tekijät eivät ole todistaneet, etteivät maattomat voi ottaa kuuta taivaalta käteensä, eivät ole todistaneet, että edustajain luku tässä eduskunnassa, valtiopäiväjärjestyksen mukaan, on 200 tahi ei-

vät ylipäänsä ole todistaneet sellaista, mikä ilman muuta on aivan selvä jokaiselle, niin on anomus hylättävä. Olkoonpa tuolla mietintöön pannulla lausunnolla tarkoitettu mitään tai ei, se kumminkin asiallisesti sisältää epäsuoran väitteen, että siinä mainitut toimenpiteet ja aloitteet ovat omiansa saattamaan tilattoman väestön kysymyksen — minä sanoisin maan asuttamisen — onnelliseen ratkaisuun.

Mitähän mahtaisivat ne toimenpiteet ja aloitteet olla, jotka johtaisivat niin suotuisaan tulokseen? Seköhän, että edelleen ja yhä suuremmassa mittakaavassa leivottaisiin erinäisistä maalaisihmisistä velkaisantiä? Siihen huijaukseen käytetyillä valtiovaroilla, $13\frac{1}{2}$ miljoonalla markalla, on saatu yli 4,000 maanviljelys- ja asutopalstaa. Puhumatta nyt muista sellaisen asutuspolitiikan mahdolluuksista ja puhumatta siitä, miten kokonaan tuloksetonta sellainen homma on ollut useassa maassa, missä sitä on kokeiltu, minä pyydän niitten, jotka siihen toimenpiteeseen luottaen aikovat valiokunnan mietintöä kannattaa, käyttämään laskutaitoaan senverran, että näkevät, miten kokonaan mahdotonta haaveilua on ajatella semmoisen rahasumman kokoonsaantia, mikä noin 300,000—400,000 ruokakunnalle maan ostamiseen hupenisi, ja miten aivan mahdottoman velkataakan alaiseksi sillä tavalla maahan kiinnitetty luokka joutuisi, — jos toimenpide olisi mahdollinen toteuttaa. On ilmi selvää, etteivät monet tuhannet miljoonat markat ole tämän maan voimakeinoilla käytettävissä eikä sellainen velkataakka olisi uudisviljelijän kannettavaksi mahdollinen. Mutta nekin 4,700 viljelys- ja asutotilaa, jotka valiokunta tietää $13\frac{1}{2}$ miljoonalla markalla saadun, ovat, mikäli on kysymys maan asuttamisesta, vain paperilla. Todellisuudessa on se, mitä maanviljelemiseen päässeitten ruokakuntien luku on lisääntynyt, paljo pienempi. Paikotellen on niiltä tiloilta, mitkä on ostettu ja sitte uusille omistajille jaettu, asukasluku suorastaan vähentynyt. On siis maan asuttamisen ja tilattomille maan hankkimisen kannalta puhuen jouduttu ojasta alikkoon. Tarkoitettun edistuksen sijasta on taannuttukin. Tällaisia tuloksia on havainnut, ken on vaivautunut ottamaan selvää viimeaikaisen asutuspolitiikan eri kohdista.

Kruununmaitten asuttamista tarkoittavilla eduskunnassa tehdyillä aloitteilla näyttäisi olevan enemmän kantavuutta. Mutta niilläkin vain sillä ehdolla, ettei tunne oloja.

Asia on nimittäin niin onnettomasti, että valtio ei ole viljelyskelpoisten maitten jakamisessa ensinkään osannut valvoa etujaan. Se selviää sil-

mäyksellä maanjaonhistoriaan. Isojakoasetuksessa 27 päivästä kesäkuuta 1775 ja sen selityksessä 25 päivästä huhtikuuta 1777 säädetään, että sitte kun liikamaa on isojaossa erotettu yksityisten maista, on se jälleen tarjottava vanhojen talojen haltijoille uutistalojen perustamiseksi, tahi voitiin myös suurempia tai pienempiä aloja siitä yhdistää vanhoihin tiloihin. Se liikamaa, jota ei näin voitu menettää, oli erotettava toistaiseksi kruunun huostaan, mutta sekin oli sitte mahdollisuuden mukaan koetettava saada yksityisille luovutetuksi. 3 päivänä syyskuuta 1886 annetun metsälain 2 §:ssä säädetään, että viljelykseen kelpaava maa on ensi tilassa luovutettava yksityisille henkilöille uutistaloiksi tai kruununortopiksi ja ellei sitä tällaisiksi voi käyttää, on se annettava naapuritaloille joko näiden yhteiseksi tai kunkin yksityiseksi omaisuudeksi. 19 päivänä syyskuuta 1723 ja 21 päivänä helmikuuta 1789 annettujen asetusten nojalla on uutistalojen ja kruununortoppien haltijoilla oikeus vapausvuosien kuluttua lunastaa tilansa perinnöksi ja saada niihin täydellinen omistusoikeus. Näihin metsälain säännöksiin on kruununmaitten yksityisille luovuttamista koskevalla asetuksella 25 päivästä tammikuuta 1892 tehty lisäys, että kruununmaa, joka on maanviljelykseen kelpaavaa, vaan jota ei sovi käyttää uutistalojen perustamiseen, voidaan suorastaan perintötilan oikeudella yksityisen omaksi myydä tai poikkeustapauksissa maksutta luovuttaa.

Sama on laki kruunun omistamista ja sen kustannuksilla kuivatusta rämeistä ja soista sekä kruunun takalikkotiloista, niityistä ja saarista.

On siis pidetty hyvää huolta siitä, että viljelyskelpoinen maa tulisi niin tarkoin kuin suinkin mahdollista riistetyksi kansalta muutamien yksityisomaisuudeksi. Ja tulos on se, että siellä missä maa on kasvukykyisempää ja olosuhteet muuten maanviljelykselle otollisemmat, on maa melkein sukupuuttoon aidattu yksityisille. Etelä-Suomessa Uudenmaan läänissä on kruunun maata vaivanen 4 % läänin pinta-alasta; muissa läänissä on suhde likipitään sama. Toisissa on kruunun maata hiukan enemmän. Vaan Oulun läänissä, johon kuuluu laaja jään ja lumen maa, Lappi, on sitä noin 12,000,000 hehtaaria. Sinnekö panna maattomat nyt maata viljelemään?

On jo myöhäistä puhua siitä, olisiko valiokunnan velvollisuus ollut ottaa selvää, minkä verran sen esittämällä väitteillä on kantavuutta todellisuudessa, mutta ei liene kohtuutonta vaatia, että jokainen edustaja pitää velvollisuutenaan ottaa asiasta selvää ja miettiä, mitä sillä voi olla seurauksia, kun antaa äänensä asian puolesta tai

sitä vastaan. Minä en voi pitää itseäni oikeutettuna salaamaan sitä varmaa vakaumustani, että jos eduskunta valiokunnan enemmistön paradoksisit ottaisi täydestä ja niiden perusteella hylkäisi tämän uutisviljelyksen edistämistä tarkoittavan anomusehdotuksen, tulisi eduskunta silloin antaneeksi maan köyhälle ja muutenkin ahdistetulle väestölle kiviä leivän sijasta, leivän, jota maan aivan yllin kyllin säilyttää povessaan.

Ehdotetun viljelyspakon käytännössä toteuttaminen tietäisi kyllä sitä, että työnantajilla ei sen perästä tulisi olemaan nälkäistä varajoukkoa, nälkäistä työttömäin laumaa työn saannista kilpailmassa. Mutta olkoot viljelyspakon vastustajat rehellisiä, sanokoot suoraan, että sitäpä työolojen vakaantumista he juuri eivät salli. Sanokoot suoraan, että he tahtovat pitää yllä suurta työttömäin armeijaa työnantajain varaväkenä. Sanokoot suoraan, että työnantajain yksityisetu- ja suojellakseen he tahtovat pitää kansaa epävarmassa asemassa, köyhydessä, eivätkä tahdo että maa avataan hyötyä tuottavaksi, kansallisarallisuutta lisääväksi. Siitähän oikeastaan ja ainoastaan siitä on kysymys silloin, kun ehdotettu viljelyspakko joko hyväksytään tai hylätään.

Minä yhdyin niihin, jotka ovat ehdottaneet valiokunnan mietinnön hylättäväksi, ja kannatan valiokunnan mietintöön liitettyä vastalauseetta eduskunnan päätökseksi.

Ed. Saalasti: Maanvuokra-asetuksen 32 ja 34 §:n momenttien muuttamisesta kun oli kysymys eduskunnassa, mainitsin silloin, miten vaikeaa on maan luovuttaminen viljelystarkoituksiin vuokraperiaatteen pohjalla; nykyään käsillä oleva asia koskee myös maan luovuttamista viljelystarkoituksiin vuokraperiaatteen perusteella, siihen yhdistettynä pakkoluovutusperiaate.

Saattaa panna kysymyksenalaiseksi, ovatko anomuksen tekijät todellakin tarkoittaneet totta tällä anomuksella, vai mahtaako se olla kaikua niiltä ajoilta, jatkoa niiltä ajoilta, jolloin kulki huhuja, että kaikki maa tultaisiin jakamaan tasan kaikkien kansalaisten kesken, ei pakkoluovutusperiaatteen, vaan erään toisen periaatteen mukaan, tarkoitan mir-systeemiä, josta puhuttiin routa-aikoina. Epäilen sitäpaitsi sangen suuresti, onko viljelyspakkoperiaatteen takana suurtakaan joukkoa maata viljelevää köyhälistöä. Olen puolentoista vuosikymmentä virkatoimieni tähden kulkenut maata viljelevän väestön keskuudessa sekä etelä-Suomessa että pohjoisessa, tapaamatta ollenkaan tilattomain joukossa sellaisia, jotka to-

dellisuudessa olisivat olleet viljelyspakkoperiaatteen puolella; ainoastaan muutamia kiihkoilijoita ja runsaasti palkattuja puoluepuhujia. Täällä on tosin, kun tätä asiaa alettiin käsitellä, luettu Tampereen torpparikokouksen ponsia, joissa mainitaan, että siellä olisi asiaa kannatettu. Mutta tällaisen tuloksen voi myös asettaa epäilyksen alaiseksi. Eivätköhän ponnet ole agitatsioonitulos? Kun tarkastelemme sitä kirjavaa ajatusten vaihtoa tämän asian johdosta, niin löydämme joukossa sellaisiakin, jotka suoraan ovat uskaltaneet sanoa, mitä heidän sydämensä pohjalla on, nimittäin pitemmittä selityksittä: »oma koti kullan kallis». Ja tämä ajatus ei tule millään agitatsioonilla häviämään suomalaisen maataviljelevän väestön keskuudesta, vaan tulee säilymään ainaisin aikoina, että oma koti on kunnan kallis. Jos viljelyspakkoperiaatteen mukaan voitaisiin todellakin tyytymättömien vuokraajien laumaa lisätä siitä, mitä meillä jo on, olisiko sillä saatettu Suomen uudisviljelystä, Suomen maanviljelystä paljon eteenpäin; epäilen sangen suuresti.

Valiokunnan mietinnön perusteluissa on jo jotenkin kumoamattomin ja selvin sanoin näytetty tämän viljelyspakkoperiaatteen mahdottomuus, joten en sitä puolta tahdo asiasta lähemmin käsitellä. Yrityksen rahallinen puoli on kumminkin jäänyt selittämättä, vaikka sillä tässäkin kysymyksessä on ratkaiseva merkitys. Vastalauseen allekirjoittajat puhuvat jotenkin ivallisesti valtion maanostohommista ja sanovat: »Tämä toimenpide ilmeisesti saat-taisi maamme talouden arveluttavasti entiseen huonontumaan. Kaikista näistä epäkohdista vapaana ja ainoana perinpohjaisena toimenpiteenä, millä tilattoman väestömme kysymys nykyään voidaan ratkaista, pidämme viljelyspakkolain säätämistä». Näin kirjoittavat vastalauseijat.

Katselkaammepa lähemmin, missä määrin sanottu väite pitää paikkansa. Anomuksessa viitataan vuoden 1907 valtiopäiville jätettyyn eduskuntaesitykseen, jonka mukaan kai reformia toivottanee toimeenpantavaksi. Sanotun esityksen 58 §:ssä määrätään valtion varoista uudisasukkaalle 2,000 markan avustus talon perustamista varten. Käyttämällä vastalauseessa mainittua tilattoman lukua 207,000 ruokakuntaa, joille tarvitaan avustusta, kertomalla 207,000 ja 2,000, saamme lopputulokseksi 414 miljoonaa. Ei tämänkään pakkoluovutussysteemin mukaan ole se vaan noin kädenkäänteessä toimeenpantavissa. Noiden lukujen mukaan, käy-

pi valtion avustus mahdottomuudeksi, jos näille 207,000 ruokakunnalle heti aijotaan saada vuokramaalle asuntoja. Se maksaa, kuten sanoin, 414 miljoonaa markkaa.

Mutta menot tämän reformin toimeenpanemisesta eivät rajoitu vielä tähän. Esityksen mukaan tarvitaan asian toteuttamiseen aika liuta virkamiehiä. Olen tehnyt tästä puolesta arviolaskelmia, käyttämällä palkkaamiseen ynnä muuhun nähden alhaisempia lukuja kuin todellisuudessa tultaisiin tarvitsemaan. Äsken viittaamani esityksen 26—29 §§:ssä puhutaan asutushallituksesta. Kun tarkastelee niitä tehtäviä, joita tuolle asutushallitukselle tulisi, niin ne tehtävät tulisivat vastaamaan lähimain sen keskusviraston tehtäviä, jonka huolena on nykyään Suomen maatalousasiain valvominen. Tarkoitin maanviljelyshallitusta.

Keskilukuun vuotuiseksi maanviljelyshallituksen menoarvioksi voimme ottaa 100,600 markkaa. Esityksen 30:ssa ja 31:ssä pykälässä puhutaan asutuksen tarkastajista. Näitä olisi asetettava kaikkiaan kahdeksan eli yksi joka läänin. Ottamalla huomioon, mitä pätevyysvaatimuksia esityksessä on asetettu noille asutuksen tarkastajille, lienee vähimmäin mukaan otaksuttava että niiden vuosipalkka tulisi olemaan 4,000 markkaa, yhteensä siis kaikki kahdeksan tarkastajaa veisivät 32,000 markkaa vuosittain. Kun näillä asutustarkastajilla tulisi olemaan toimintapiirinä koko laajat läänit, niin edellyttää tämä tietysti, että heillä on matkaja päivärahat, jotta he voivat toimittaa ne tarkastukset, mitä heille tämän esityksen mukaan jokseenkin paljon kuuluu. Siitä syystä olen ottanut laskelmaan matkarahoiksi kutakin asutustarkastajaa kohti 2,000 markkaa, joka ei ole ollenkaan korkeaksi otettu. Tämä tekee 16,000 markkaa laskettuna kaikille tarkastajille.

Esityksen 22—25 pykälissä puhutaan läänin asutuslautakunnista, joissa tulisi olemaan kolme jäsentä. Näille on asetettu myös niin paljon tehtäviä, että he eivät voi hoitaa tätä toimintaansa minään sivutoimena, vaan tarvitsevat täydellisen palkkion antautuakseen kokonaan tuon asian toimeenpanemiseen. Ja kun tässäkin otetaan huomioon ne pätevyysvaatimukset, mitä esityksessä esitetään, niin ei liene korkeaa arvella, että niillekin maksettaisiin 4,000 markan vuosipalkka. Sitä paitsi tulee, jos laskemme taas summan kahdeksaa läänin kohti, neljäntuhannen mukaan se viemään valtion varoista vuosittain 96,000 markkaa.

Vielä tarvitsee tuo läänin asutuslautakunta huoneuston, konttoritarpeita ynnä muita; jos nekin otaksumme halvimman mukaan, vaikka painatustöitä ei edes oletettaisikaan tarpeeksi paljon, 4,000 markaksi, niin tekisi se kahdeksaa läänin kohti 32,000 markkaa. (Vasemmalta: Nuuskarahat lisäksi vielä!)

Puhutaan vielä 25 pykälässä, että tämän toimenpiteen toteuttamiseksi tarvittaisiin neuvojia ja opastajia, ja onkin luonnollista, että sellaisia tarvitaan. Otaksumme, että näitä opastajia olisi ainoastaan 100 — joka olisi jokseenkin pieni määrä, kun tällainen suuri reformi on kysymyksessä, mutta edellytän, että niitä olisi ainoastaan 100, — ja heille otettuna palkkion keskiluvuksi 2,000 markkaa (siinä korkeamman sivistyksen saaneet sekä alemman sivistyksen saaneet) tekisi se 200,000 markkaa. Emme liioin voi vaatia, että he matkustaisivat ilman mitään tuolla halvalla palkalla, vaan täytyy heidän saada matkoistaan piirissänsä jonkunlaista korvausta. Olen laskenut ainoastaan 200 markkaa opastajaa kohti, mutta se tulee teemmään yhteenlaskettuna 75,000 markkaa.

Esityksen 17—21 pykälissä puhutaan sitte paikallisista asutuslautakunnista, joita esityksen mukaan tulisi perustettavaksi ainakin yksi joka kuntaan. Mutta esitetään suurempiin kuntiin useampiakin sellaisia perustettavaksi. Jos otaksumme, että niitä keskimäärin voisimme laskea kaksi joka kuntaan, niin nousee paikallisten asutuslautakuntien luku 1,000:een. Asutuslautakunnan puheenjohtajalle on esitetty asetuksessa valtion palkka ja tehtäviä siksi paljo, että ne häneltä vievät suurimman osan kesän ajasta, ja vieläpä konttoritoimet vievät suuren osan talvestakin. Olen laskenut ainoastaan 1,000 markkaa tästä epäkiitollisesta työstä tuolle asutuslautakunnan puheenjohtajalle ja kun näitä asutuslautakuntia on, 1,000, niin se merkitsee pyöreissä luvuissa yhden miljoonan markan menoerää. Jos vielä olemme siksi kohteliaita, että maksamme matkoista jotakin, paitsi tuota 1,000 markan palkkaa, joka on pieni, esimerkiksi 200 markkaa, merkitsee se 200,000 Suomen markan menoerää. Esityksen 45 pykälässä puhutaan maamittareista, joille valtion olisi suoritettava palkka. Jos tällainen suuri reformityö tahdotaan panna nopeasti toimeen eikä sitä viivytetä niinkuin meidän nykyisiä maanmittauksia on kuulemma ammattimiesten tietojen mukaan viivytetty aina 60 vuoteen saakka (Vasemmalta: Se on perätöntä!) niin tarvitaan siihen ainakin 32 maamittaria, siis 32 maamittaria, joka on pikkuinen luku tam-

möisen reformin toimeenpanemisessa. Ja otaksutaan, että niille maksettaisiin ainoastaan 4,000 markan palkka, johon minun luullakseni maamittarit eivät ole tyytyväisiä, tämä merkitsisi 128,000:n menoerää. Tämän koneiston vuotuiset kulut yhteenlaskettuina tekisivät 1,879,600 markkaa vuodessa. Tämän kaiken kustantaisi valtio joka vuosi yksityisen maaomaisuuden riistämiseksi, siis nekin, joitten omaisuus pakkoluovutetaan. Kuntien ja yksityisten maanomistajain vuotuiset menot voimme vielä laskea halvimman arvion mukaan tekevän noin 2 miljoonaa markkaa. Epäilen suuresti, ovatko anomuksentekijät ollenkaan ottaneet tätä rahallista puolta huomioon.

Kajoamatta vastalauseen kaikkiin yhtä löyhiin väitteisiin, huomautettakoon vielä, että siinä koetetaan salata toimenpiteen todellisen merkitys. Vastalauseen lopussa sanotaan: »Omasta puolestamme kyllä olemme sitä mieltä, että mistään yksityisen oikeuden loukkaamisesta tuskin on puhuttakaan, sillä eihän ole kysymyksessä omistusoikeuden riistäminen, vaan hallintaoikeuden ajaksi määrätty rajoittaminen.» Asia on kumminkin niin että maanomistaja menettää maansa, ei ajaksi, vaan ijankaikkiseksi ajoiksi. (Vasemmalta: Onko se laki valmis jo?) Pakkoluovutuslakiehdotuksen 61 pykälässä sanotaan, että hallintaoikeus vahvistetaan pysyväiseksi. Voihan olla niin että kysymyksen herättäjät eivät ole hyväksyneet itsekään kaikkia lakiluonnoksen kohtia. Sellaisen käsityksen sain siitä selostuksesta, jossa tehtiin selvää viljelyspakkoasian käsittelystä äsken pidetyssä Tampereen torpparikokouksessa. Eräs puhuja lausui, ettei lakiin olisi pantava rajoituksia luovutettavan maan pinta-alasta. Lakiluonnoksen 7 pykälässä se ehdotetaan 6—12 hehtaariin. Näyttää siltä kuin ruokahalu kasvaisi ja todellakin luovutus tehtäisiin silmän kantaman mukaan. Näin vapaan pakkoluovutuksen selostaminen esimerkiksi agitatsioonikokouksissa tekisi valtavien vaikutuksen. (Vasemmistosta: Niin se näkyy.) Ajatelkaa esimerkiksi, että puhuja seisoi jossain Pohjanmaan lakeuden laidassa ja viitaten käidellään lausui kuulijakunnalleen: »tämän kaiken annan teille, jos äänestätte minua». (Naurua. Vasemmalta: Silläkö lailla siellä tehdään?) Sopinee kumminkin toivoa, ettei Suomen maatalviljelevän väestön köyhimmän osan oikeuskäsitteet ole vielä niin löyhtyneet yksilöllisen omistusoikeuden pyhyydestä, että voisivat ryhtyä hyvällä omallatunnolla pakkokeinoin riistettyä maata viljelemään.

Täällä on tänäkin päivänä koetettu vielä vakuuttaa, että asia on todellakin kipeä, että meillä löytyy äärettömän paljon maita, jotka odottavat auraa, odottavat kuokkaa, mutta tämä alote, olkaa vakuutettuja siitä, tämä alote ei tule koskaan viemään onnellisille perille. Ensiksi tuo toteuttaminen sen esityksen mukaan, johon viitataan anomuksessa, sehän tekee kerrassaan mahdottomaksi maan saannin. Tosin sillä saadaan se aikaan, mitä valiokunnan mietinnössä on huomautettu, että ryöstöviljelystä ruvetaan harjoittamaan suuremmassa määrässä. Kun esityksessä annetaan armo-vuosia tuollaisille manttaalipomoille panna maansa kuntoon, määrättyjä prosentteja määrättyjen vuosien kuluessa, niin varmasti he, ennenkuin luopuvat tuosta omaisuudesta, koettavat parhaansa mukaan viljellä tuota maata, mutta ei siitä hyödy eikä siitä saa asutusta tuotilaton. Hän siis odottaa kenties kuusi vuotta ja näkee ikäväksensä, että hänelle paalutettu palsta jääkin omistajalle. Maanomistaja on täyttänyt ne ehdot, mitkä hänelle pakkoluovutustilaisuudessa oli määrätty. Ja tällä tavalla tilaton väestö saa kulkea kuokkineen, kimpisuineen, kampsuineen talosta taloon, kylästä kylään, ja saadaan sekasortoa ja narrataan ne, joille jotakin ajetaan antaa.

Kun täällä on pyydetty puheenvuoroja, joissa kenties koetetaan todenteolla ja järkevästi puolustaa tätä periaatetta, en rupea tällä kertaa pitemmältä puhumaan. Ehdotan vain että eduskunta hylkäisi puheenaolevan anomusehdotuksen.

Ed. E t e l ä m ä k i: Surulla täytyy ilmoittaa, että maatalousvaliokunta on viljelyspakkoanomuksen surmannut. Isku on kohdannut koko maatamme, sillä toiselle miljoonalle nouseva köyhälistöjoukko on kääntänyt katseensa eduskuntaan toivoen täältä pelastusta hätänsä. Tämä ei ole isku ainoastaan viljelyspakolle, vaan meidän köyhälistöljoukolle. Tässä maassa tulee siis edelleenkin olemaan kaksi eri kansallisuutta, joilla on erilaiset lait, eri elämäntavat ja niin erilaiset ajatukset kuin sudella ja lampaalla. Tämä taistelu ei ole vähemmästä kuin ihmisen elämästä ja kuolemasta. Rakastaessamme tätä kansaa, ei ainoastaan sortajia vaan vielä enemmän sorrettuja, olemme velvolliset ei yksin panemaan vastalauseemme, vaan myös ilmoittamaan köyhälistöjoukolle sen, että sovinto heidän ja riistäjain välillä on aivan mahdollon syystä, että köyhän elämä riistäjain silmissä on ylen halpa. Tämä on liioiteltua

kieltä, voi joku sanoa, mutta kyllä todelliset värit ovat kirkkaampia. Kuka voisi tältä paikalta täydellisesti kuvailla niitä kärsimyksiä joita köyhälistö saa kestää ja joiden seurauksena on siirtolaisuus ja kulkurielämä. Kuka voisi kuvata niitä tuskia, joita se on kärsinyt, jonka on täytynyt jättää kotinsa, omaisensa ja perheensä lähteäksensä työn etsintään vierailille paikkakunnille? Ja kuka voisi kuvata edelläkäypää taistelua, ennenkuin joku nuori poikanen tai tyttönen on joutunut rikollisuuden tielle? Ei suinkaan rikollisuuden halu ole heitä syössyt turmioon, vaan olojen pakko, jota epäkohtaa köyhälistö nyt pyytää korjattavaksi. Oikeisto täällä puhuu korkealla äänellä toimenpiteistä rikollisuuden ehkäisemiseksi, mutta se itse teossa joka päivä lisää rikollisten lukua, ja tämän anomuksen hylkääminen tulee olemaan yksi surullisin lehti eduskunnan asiakirjoissa, sillä sen kautta määrätään Suomen köyhälistön tulevaisuus, jos nimittäin hyväksytään mietintö. On väitetty, että tämä anomusehdotus loukkaa omistusoikeuden pyhyyttä ja harvojen kansalaisten saavutettuja etuoikeuksia. Mutta meidän taholta on kyllä sitä vastaan huomautettu, että rajaton maanomistus riistää kansalta leivän, tekee sen orjaksi ja lopuksi pakoittaa sen poistumaan isänmaasta, puhumattakaan niistä epätoivoisista taisteluista, joita maaton kansa jo on saanut kärsiä. Valiokunnan enemmistö ei tahdo puuttua asiaan, vaikka se tietää tuhansittain jo taloja joutuneen suuromistajille, tukkiyhtiöille ja muille sellaisille ja vaikka tämä luku lisääntyy vuosittain. Kuitenkin kaikkialla pyritään vain edistämään häätöjen ja sellaisten toimenpiteiden kautta köyhälistön lukua ja näin irrottamaan kansaa pois maanviljelyksestä. Yleiseen kuitenkin tiedetään, että maanviljelystyö tuottaa kansalle vakavan toimeentulon sekä tyytyväisyyttä että terveyttä. Mutta kuitenkin laulaa täällä edustaja Jonas Castrén sopraanoa siinä kööriässä, joka on asetettu viljelyspakkoa hautaamaan. Seuraus tästä kansaa hävittävästä toimenpiteestä on, että maat saavat eteenkinpäin seistä viljelemättöminä, leipä on ostettava ulkomailta ja täten heikennetään vuosi vuodelta maan taloudellista tilaa. Kaikilla eläimilläkin on oikeus hankkia itselleen ja jälkeläisilleen ravintoa. Mutta köyhälistöllä sitä oikeutta ei ole. Kaikki elinkeinot on siltä kielletty. Maanviljelys on hänelle rikos, karjanhoito, kalastus ja metsästyvät sille luvattomia. Ja nyt tahtoo Suomen eduskunta ainoastaan varmentaa tämän

tuomion. Tarpeetonta on meidän täällä pitää pitkiä puheita, koska koko oikeisto tahtoo unohtaa ne velvollisuudet, joita heillä on köyhälistöä kohtaan. Muistutan kuitenkin että nyt on kysymyksessä köyhälistön elämä. Tilaston tutkija Gebhard puhuu meille hämmästyttävää kieltä. Hänen numeronsa näyttävät, että tässä maassa on enemmän kuin 200,000 ruokakuntaa, joilla ei ole maata ja lähes 200,000 ruokakuntaa, joilla on vuokramaa, mutta vaan noin 100,000 ruokakuntaa, joilla on oma maa. Siis keskimäärin vain noin viides osa maamme maalaisväestöstä on varattu vakavalla toimeentulolla. Asutuksen harvuus on monin paikoin vitsauksena, mutta kuitenkin köyhälistölle ei jouda maata. Penikulmittain löytyy kaikkialla viljelyskelpoista maata ja sopivaa karjanlaidunta, mutta kuitenkin on täällä 200,000 perhettä maaseudulla, joilla ei ole lehmää ja 100,000 perhettä, joilla on ainoastaan yksi sellainen. Siitä näkyy että köyhälistön lapset kärsivät ruuan puutetta, sillä aikaa kun maanomistajat kumartavat päätänsä, siunaamaan itseään ja omistusoikeutensa pyhyyttä. Eikö lain tulisi olla kansalle hyvinvoinniksi ja siiveellisen tarmon kohottamiseksi, kun se nyt on sitävastoin sen sortamiseksi ja esteeksi kaikelle inhimilliselle edistykselle. Köyhälistölauma on edelleenkin tuomittu pysymään tietämättömyydessä ja orjuudessa. Tieteet ja taiteet eivät ole tätä kansanluokkaa varten. Sitä varten ei ole yksikään kirja paitsi katkismus, sillä köyhälistöllä ei ole aikaa niiden käyttämiseen. Orjuuden päivä on pitkä ja väsyttävä. Taistelu on kuitenkin käymässä ja tulee edelleenkin kestäämään, siksi kunnes köyhälistö, tuo sankarijoukko, on kerran vapautettu, sillä aina tulee löytymään ihmisiä, jotka ennen itse sortuvat kuin antavat vääryyden vallita. On toivottavaa että se tila pian loppuisi, jossa ihmisiä näännytetään vain harvojen suuromistajain mukavuuksien säilyttämiseksi. Sillä lauloihan jo viime vuosisadalla saksalainen runoilija Heine että: »joka ihmislapselle kasvavi täällä leipä ja leivän apu».

Viime kerralla täällä ed. Paasikivi antoi näytteitä suuresta taloustieteellisestä viisaudesta. Mutta kuitenkin se näyte muodostui kumoa-mattomaksi todistukseksi siitä, että mietintöön liitetyssä vastalauseessa on oikeaan osattu. Täällä myöskin ed. Renvall antoi mielipiteensä ilmi, mutta se ei olisi liiaksi, jos hän saisi lisää opetusta maataloustieteen alkeissa. Jos jollakulla ystävistäni olisi siihen aikaa, hän voisi tehdä ehkä hyvän palveluksen hänelle, ehkä

isänmaallekin. Hän antoi muuten muistutuksen täällä muistaakseni eduskunnan puheenjohtajalle siitä, että hän antaa täällä köyhälistön puhua ei aivan oikeistolle mieliksi.

Sitten täällä ed. Ripatti muistaakseni viime kerralla toi sellaisen käsityksen julki että maaomaisuus olisi verotettava alueettain, siis tarkoittaen Georgen ajatusta, jonka mukaan on Uudessa Seelannissa maaomaisuus järjestetty. Tätä ei kumminkaan meidän köyhälistö ole uskaltanut vaatia, sillä tämä on paljon suurempi reformi kuin mitä viljelyspakko tarkoittaa. Sen mukaan tulisivat meidän talolliset nykyisen maanlaajutensa mukaan maksamaan veroa vuosittain useita tuhansia markkoja ja siis me olemme varsin iloiset, jos te olette auliit sillä tapaa järjestämään Suomen maaomaisuusolot. Mutta minä luulen, että ed. Ripatti ei ole ajatellut tätä asiaa tarkemmin ja ehkä hän on puhunut enemmän kuin mitä hän on tarkoittanut, niin että se ei ole huomioon otettava.

Mitä täällä edellinen puhuja, edustaja Saalasti toi julki, niin se tuntui hyvin satumaiselta enkä minä voi sille mitään, jos edustaja Saalasti täällä puhuu satuja.

Ed. K r o n q v i s t: Tämän nyt esillä olevan mietinnön hylkääminen on taasen uusi lisätodistus siitä, ettei meidän porvarillisilla ryhmillä ole edes halua yrittää sellaisia uudistuksia, jotka todellisesti saattaisivat edistää tämän kansan enemmistön, etenkin sen työtätekevän luokan hyvinvointia. Porvarien asiassa käyttämät puheenvuorot ovat myös selvästi todistaneet sen, että maan täytyy olla yksien hallittavana, ostakoon sitä ken tahtoo ja hankkikoon rahat mistä saa. On tosin muutamat, ainakin pari porvarillista puheenvuoron käyttäjää, lausuneet sen rohkean ajatuksen, että tämä viljelyspakkoperiaate olisi kyllä hyvä, mutta sosialistit ovat alottaneet sen ajamisen väärästä päästä. Minä en oikein käsitä, mitä he sillä tarkoittavat, mutta minä olisin toivonut, että ne arvoisat puhujat olisivat osottaneet sen oikean pään ja alkaneet itse ajaa tätä asiaa siitä oikeasta päästä. Mutta sitä ei ole yksikään heistä tehnyt, päinvastoin ovat he väittäneet ja tinkineet vastaan. Mutta teidän on pakko panna vastaan. Olisihan tässä hyväksyttävänä periaate, joka mitä kipeimmin koskisi porvarien luokkaetuja ja toteutettuna, tulisi vapauttamaan monet tuhannet kansalaiset leivän puutteen tuottamista huolista ja kärsimyksistä. On myöskin väitetty, että tämä viljelyspakkoperiaate on tulos ainoastaan socialisti-

sesta agitatsioonista ja siis niin ollen leikkiä ja sellaista leikkiä, ettei siihen tarvitse kiinnittää sen suurempaa huomiota. Mutta minä usallan väittää päinvastoin, sillä minä olen tavanut hyvin paljon henkilöitä, sellaisia henkilöitä, jotka eivät ole olleet minkään sosialistisen vaikutuksen alaisia. He ovat olleet periaatteessa tätä samaa mieltä ja heitä on tähän mieleen johtanut juuri se olotila, missä he elävät ja ovat. He ovat nimittäin olleet sitä mieltä että yhteiskunnalla pitää olla oikeus ja velvollisuuskun järjestää asiat sillä tavalla, että jokaiselle yhteiskunnan jäsenelle valmistetaan tilaisuutta työntekoon, jos hän sitä haluaa, siinä maassa, jota hänen isänmaakseen sanotaan. Ja ellei tämä muuten ole mahdollista, niin on silloin käytettävä siihen lain pakkoa. Tämä periaate on muutenkin hyväksytty silloin, kun on kysymyksessä yhteiskunnallinen etu. Vaan tässä tärkeässä asiassa meidän vallassaolijamme eivät ole katsoneet yhteistä etua. Muutamat harvat ovat nimittäin hankineet itselleen etuoikeuden pitää hallussaan suuria maa-aloja, jotka eivät tuota mitään etuja yhteiskunnalle, vieläpä he voivat käyttää niitä keinotteluvälikappaleinaan sekä niiden avulla vaivatta hankkia itselleen toisten työn tuloksia, samalla aikaa kun kymmentuhannet ihmiset samassa isänmaassa kulkevat nälkäisinä ja työttöminä, kärsien kaikkea puutetta ainoastaan sentähden, ettei heillä ole käytettävänä tätä yhteistä isänmaata edes sen verran, että työllään voisivat siitä leivän ja kohtuullisen toimeentulon hankkia. Pitääkö maan, tuon yhteisen äidin, olla tuolla tavoin muutamien harvojen hyvinvoinniksi nautittavana? Eiköhän tässä vähemmistössä harjoiteta julkeata vääryyttä kansan suurta enemmistöä kohtaan. Rohkenen, sanoa että ainakin useampi vastustaja itselleen myöntää tämän seikan vääryydeksi, vääryydeksi, jota harjoitetaan pyhän omistusoikeuden nimessä. Että tällainen asiantila on synnyttänyt suurta tyytymättömyyttä laajoissa kansankerroksissa, on aivan luonnollista, ja porvaritkin ovat huomanneet sen, että todellakin jotakin pitäisi tehdä epäkohdan poistamiseksi, mutta tässä, niin kuin monessa muussakin asiassa, ovat heidän tähänastiset toimenpiteensä osottautuneet tuloksettomiksi. Lyhyesti sanoen, ne toimenpiteet, joita tilattomien aseman parantamiseksi on käytetty, ovat olleet ainoastaan oikean asian peittämistä ja tehdytkin siinä tarkoituksessa, että saataisiin pääkysymys ja todellinen ratkaisu siirretyksi epämääräiseen tulevaisuuteen.

Kuinka pitkälle nämä keinot sitten auttavat, sen tulemme sitte näkemään. Omasta puolestani arvelen, että näillä toimenpiteillä ainoastaan lisätään tuota vaativata joukkoa, samalla kun asiaa viivyttelemällä joudutetaan tapauksia, että tulee syyt, jotka siihen kiireesti pakottavat. Sillä on otettava huomioon se varma tosiasia, että yhä kasvava tilattomien joukko synnyttää sellaisen olotilan, jota ei yhteiskunta lopulta voi sietää.

Valiokunnan mietinnön toisella sivulla kerrotaan, mitä on saatu aikaan lähes kymmenvuotisilla hallituksen ponnistuksilla ja joka lie seurannut näitä asioita tarkemmin, myöntää, että tulokset ovat olleet kovin niukat, mutta edelleenkin tahdotaan tätä keinoa suositella. Tämän keinoon pitäisi nyt muka pelastaa yhteiskuntamme siitä tuhoisasta vaarasta, jonka yhä kasvava tilattomien joukko synnyttää. Täällä, silloin kun tämä asia oli ensi kerran esillä, edustaja Saarikivi kaipasi numeroita myös siitä, kuinka monta pikkutilallista on samalla ajalla joutunut tilattomaksi ja kuinka monta niistä, jotka näitä valtion tiloja ovat saaneet, ovat voineet niitä säilyttää. Ja tämän seikan juuri pitäisi olla tärkeimmän, silloin kun todellisesti ajetaan tilattoman väestön asemaa parantaa. Sillä mitä hyötyä, on yhteiskunnalla siitä, jos se uhraa rahoja maan ostoon sellaisille, joilla ei sitten ole varoja pitää sitä hallussaan. Mitä hyötty yhteiskunta hankkimalla uusia nälkäisiä pikkutilallisia, joita on jo tuhansia entisiä. Sillä aniharvassa tapauksessa on sellainen tilallinen voinut tilansa pitää, joka sen velaksi saa, kun hänen pitäisi tilan hinta maksaa ja laittaa siihen viljelyksiä ja rakennuksia, vieläpä eläkin siitä. Tämä onnistuu ainoastaan sellaisille, joilla on pääomaa. Useimmissa tapauksissa voi hän olla tilallisena ainoastaan niin kauvan, että ennättää mahdolliset omat säästönsä siihen kiinnittää ja heti sen jälkeen se joutuu vasaran alle. Mutta jos hän saisi tilansa edullisilla vuokraehdoilla ja siihen lisäksi valtio avustaisi pienillä lainoilla talouden kuntoon panemisessa, silloin voisi hän paljon paremmin pysyä maanviljelyksessä kiinni. Siis olisi maa saatava vuokralle eikä ostokaupalla ja ne varat, joita valtio on tähän asti käyttänyt maan ostoon, olisivat käytettävä lainoiksi talouden kuntoon panemiseksi. Nurmeksen kunnassa esimerkiksi ostettiin valtion lainarahoilla muutamia vuosia sitten eräs tila, josta muodostettiin useampia pieniä tiloja. Nämä pientilalliset sanoivat päässeensä tilojensa omistajiksi ainoastaan erään onnellisen sattuman kautta,

nimittäin sen, että tilalla, joka heille ostettiin, oli metsää, jota he voivat myydä ja sillä tavalla voivat maksaa tilan hintaansa vuosittain ja käyttää omat varansa talouden kuntoon panemiseksi. Mutta tällaiset tapaukset ovat nykyään melkein olemattomia sentähden, että tilanomistajat useinkin tarjoavat tilan myyntiin sitte vasta, kun se ryöstöviljelyksen ja metsänraiskauksen kautta on saatu sellaiseen kuntoon, ettei se enää omistajalleen tuota mitään hyötyä. Silloin tilallinen näkee parhaaksi myydä valtion välityksellä sen tilattomille. Tämähän on juuri sitä tilattomien aseman parantamista, jollaista meidän porvarilliset suosittavat, saadakseen työläisparat maksamaan takaisin valtiolle ne rahat, jotka valtio antoi suurtilalliselle, että hän pääsi koroillaan elämään.

Täällä eduskunnassa on monta kertaa pidetty kauniita puheita oman maan ja oman tilan puolesta. Se on kyllä kaunis ajatus ja sen puolesta voivat puhua kauniisti ainoastaan ne, jotka maata omistavat, mutta täällä on myöskin osotettu, kuinka köyhän on vaikea saada oma tila juuri rahallisista syistä. Monta kertaa on mainittu se hirveä summa, joka pitäisi olla koossa, ennenkuin kaikille tilattomille voitaisiin tilat hankkia. Siis rahallisista syistä on se mahdollonta. Miksi ei voida sitte hyljätä sellaista periaatetta, joka nähdään mahdolltomaksi, ja ruveta noudattamaan sitä, joka näyttää mahdolliselta? Ja se, mikä näyttää mahdolliselta, on viljelyspakkoperiaate. Muuta ei ole. On väitetty, että sosialistit pyrkivät tätä tietä hävittämään maan yksityisomistuksen. Se on kehityksen asia. Jos kaikista vastustuksista löimäntä maan yksityisomistusta lakkaa, niin silloin yhteiskunta sen näkökannan hyväksyy. Tämä kumminkin on oikea periaate jos asiata katsotaan yhteiskunnan edun kannalta. Minun käsittääkseni yhteiskunnan edun kannalta ei ole ensinkään tärkeitä, kuinka paljon meillä on oman maan omistajia, tilallisia, mutta tärkeämpää on, kuinka paljon kansalaisia voipi elää maanviljelyksestä. Meidän olisi juuri pyrittävä siihen, että mahdollisimman suuret joukot irtolaisväkeä voitaisiin kiinnittää maanviljelykseen niin edullisilla ehdoilla, että he jokapäiväisellä työllään voisivat hankkia riittävän toimeentulon vaikka vuokramaalla. Kun ei omaa maata saa, silloin on hankittava vuokramaata ja sitä ei saada kuin lainlaadinnan avulla.

Tämän asian evästyskeskustelussa eräs edustaja mainitsi myös, että sosialistit pyrkivät hävittämään pienviljelijät. Tällaista minun

mielestäni voipi väittää ainoastaan sellainen henkilö, joka on liikkunut tässä maassa silmät ummessa ja korvat tukossa, sillä jokaisenhan pitäisi huomata se tosiasia, että se on juuri nykyinen kapitalistinen järjestelmä, joka niitä tuhoaa. Ei sosialistien tarvitse pitää ensinkään huolta pienviljelyksen hävittämisestä, kyllä suurkapitalistit hävittävät pienviljelyksen samoin kuin ne ovat jo hävittäneet pienteollisuuden.

Minä luulen, että täällä useampi maalais-edustaja on nähnyt niitä aukkoja, joita nykyisten tukkipapitalistien keinottelu on synnyttänyt pienviljelijäin riveihin, kuinka monta tuhatta heistä on viime vuosina sortunut tilattomien joukkoon. Kaikista surullisimpia jälkiä ovat nämä maanvaivat jättäneet etenkin pohjois-Karjalaan. Siellä on kuntia, joissa melkein suurin osa entisiä pikkutiloja on joutunut tukkihuijarien kynsiin. Esimerkiksi Pielisjärven, Juuan ja Nurmeksen kunnissa on kyllä, joissa kymmenen vuotta sitten oli parikymmentä ja siitä alle itsenäisiä pikkutiloja, mutta joista nyt löydetään niitä kaksi tai kolme, ja nekin sellaisessa asemassa, että eivät yhtään ole varmoja, mikä päivä heistä tekee tilattoman. Tähän asti ovat nämä entiset tilalliset saaneet olla tiloillaan lampuoteina ja vuokralaisina, mutta nyt näyttää jo siinäkin kohden kehitys tapahtuvan parempaan päin, sillä kuulin monesta kohden, että oli sanottu vuokralaiset irti. Siis aijotaan hävittää entiset viljelysalat, pelot ja niityt, jotka voisivat tuottaa leipää, ja kylvää kasvamaan petäjänsiementä, jotka sitten tuottavat uusia miljoonia tukkihuijarien pusseihin. Tällä tavallako porvarit suojelevat viljeltyä maata, josta täällä on joskus puhuttu? Suurin osa pohjois-Karjalan pienviljelijöitä on sellaisessa asemassa, että en luule kenenkään heitä kadehtivan. Kova työ antaa heille niukan leivän, yhteiskunnan taakka verojen muodossa painaa pienviljelijän velkakuorman alle, tilan paperit ovat luoton panttina joko maalaiskauppiaille tai jollakin paremmassa asemassa olevalla naapurilla. Kaikki nämä vaativat tilallisparkaa, sopivassa tilaisuudessa työntääkseen hänetkin perheineen tuonne irtolaisjoukon suuren armeijan lisäksi. Tällä tavalla on juuri meidän pientilallisloukkamme suurimmaksi osaksi jo tuomittu häviön omaksi.

Mitä ovat vallassaolijamme tehneet tämän epäkohdan poistamiseksi? Eiköhän olisi sopivampi, että myöskin osa niistä rahoista, joita aijotaan käyttää maanostoihin suurtilallisilta, käytettäisiin entisten pienten ja köyhien pientilojen

perintönä säilyttämiseen ja uusia irtolaisjoukkoja ruvettaisiin kiinnittämään maahan viljelyspakkolain avulla.

Toivoisin että porvarilliset ajattelisivat myöskin, mitä tulee olemaan seuraus yhä lisääntyvästä työttömyydestä ja sen tuottamista turmioista; siis jos tahdotte poistaa työttömyyttä, jos tahdotte saada tämän kansan enemmistön tyytyväisemmäksi, niin hankkikaa sille viljelyspakkolain avulla tilaisuutta itseään elättämään. Ei lainakeinoilla, joita ed. Paasikivi täällä suositteli tukita tätä tulvaa. Myöskin ne agraarikomitean ehdotukset ovat yhtä tehotomat; niillä avustetaan vaan suurtilallisia ja uskotellaan tilattomia, että tämä tie heidät pelastaa. Ja ikävä kyllä, niitä on vielä osa, jotka näiden toiveiden innostamina uhraavat voimiansa pyrkimällä oman maan omistajiksi; — mikä kumminkin on unelma, joka ei koskaan toteudu.

Tällä viljelyspakkokysymyksellä on juuri erityisesti koetettu peloitella maalaisia, ikäänkuin heidän pienet tiluksensa voisi tulla kysymykseenkään viljelyspakon alle, ja osa heistä kyllä on tätä pelännytkin. Vaan todellisuudessa tulisi tämä kysymys koskemaan kipeästi juuri tukkipapitalisteihin ja sellaisiin manttaaliporhoihin, jotka käyttävät maata keinottelunsa välineinä. Sillä enin osa maalaisista omistaa niin pieniä tiloja, että useakin heistä tarvitseisi päinvastoin lisää. Onhan meillä jo maita, joihin voitaisiin pakkoviljelys sovittaa jo heti, eikä sen kautta suinkaan loukattaisi tuota niin pyhää omistusoikeutta, tarkoitan valtion ja kunnan maita. Ne ovat jo yhteiskunnallista omaisuutta, miksi eivät herrat porvarit edes niitä tahdo ehdottaa luovutettaviksi! Jos teillä todelliset halut on jotakin tehdä tämän asian edistämiseksi, niin siihen kyllä on tilaisuus, mutta uskallan epäillä, että se todellinen halu puuttuu tässäkin, niinkuin monessa muusakin kohden.

Kannatan valiokunnan vastalauseetta.

Ed. S n e l l m a n: Valiokunnan mietinnön lisäksi ovat tämän asian käsittelyssä jo edustajat Renvall ja Paasikivi kuin myös monet muut puhujat osoittaneet sosialidemokraateille heidän viljelyspakkolainsa mahdottomuuden, joten minä pääasiassa koskettelen vaan muutamia kohtia tämän viljelyspakkolain vastalauseesta.

Sosialidemokraatit vastalauseessaan pitävät ainoana perinpohjaisena toimenpiteenä tilattoman maalaisväestön kysymystä ratkaista-

essa viljelyspakkolakia, jonka avulla he yhden maataviljelevän kansanluokan ja maataviljelevästäkin kansaluokasta ainoastaan vähävaraisten tilallisten ja torpparien kustannuksella tahotoisivat tilattoman maalaisväestön asuttamiskysymyksen ratkaista. Tämä toimenpide tuntuu aivan säälimättömältä, suorastaan sydämetöntä on, miten vasemmistolaiset säälimättömästi tahtovat käydä vähävaraisten maanviljelijäin, pikkutilallisten ja torpparien hallussa olevan maanomaisuuden kimpuun, suorastaan pääasiassa ilman muuta ottaa heidän hallussaan oleva maa toisten viljeltäväksi. Sillä nämä vähävaraiset torpparit ynnä muut eivät ole jaksaneet saada hallussaan olevia maita vielä sellaiseen viljelyskuntoon, että ne voisivat pelastua vastalauseessa ehdotetulta tuhoisalta viljelyspakkolailta.

Tämä tuntuu jo enempi kuin sääliäväältä sitä vähävaraista maataviljelevätä kansanluokkaa kohtaan, jonka etuja vasemmistolaiset ovat sanoneet ajavansa. Ajattelen oloja kotiseudullani ja yleensä Savossa, jossa torpparit ynnä muut lukuisat maanviljelijät ovat vähävaraisia, joten heidän maansa eivät vielä ole läheskään hyvässä viljelyskunnossa, ja juuri näiden hallussa olevat maat tulisivat ensinnäkin heidän käsistään vasemmiston sanaa käyttäen »anastetuiksi» vasemmiston ehdottamalla viljelyspakkolailla, jota he niin innolla ajavat.

Käytännössäkin olisi mahdoton tämä viljelyspakkolaki toteuttaa; siinä viitataan valiokunnan mietinnön sivulla 4 ja 5 oleviin perusteluihin, että missä muun muassa olisi se raja, minkälaisessa viljelyskunnossa tulisi sen maan olla, joka pelastuisi tämän viljelyspakkolain alaisuudesta. Minä nyt en tahdo mennä sanomaan, että tämän viljelyspakkolain kautta tilattoman väestön asuttaminen olisi suorastaan humpuukia, vaan kuitenkin se on jotain sellaista, että käytännössä se on ainakin mahdoton toteuttaa. Luulen tämän johtuneen siitä, että vasemmiston puolella tuskin on sanottavasti käytännöllistä tuntemusta siitä, missä taloudellisessa asemassa vähävaraiset maanviljelijät maassa ovat ja minkälaisessa viljelyskunnossa heidän huostassansa olevat maat ja yleensä heidän viljelyksensä ovat.

Tilattoman maalaisväestön parhaimpina asutustoimenpiteenä pidän sen periaatteen, että jokainen tilattomaa maalaisväestöön kuuluva henkilö saatettaisiin tilaisuuteen pääsemään oman maan, oman kodin omistajaksi. Silloin saatettaisiin tämä kansanluokka itsenäiseen

taloudelliseen asemaan. Ja tämä parhaiten saavutetaan nuorsuomalaisen eduskuntaryhmän allekirjoittaman eduskuntaesityksen pohjalla ja niillä periaatteilla, mitkä siinä esiintyvät, jolla pohjalla nuorsuomalainen eduskuntaryhmä mitä lämpimimmin on aina koettanut ajaa tilattoman maalaisväestön asuttamista. Tästäkin toimenpiteestä on tosin hyvin vähän toiveita näillä valtiopäivillä, sillä vasemmiston taholta maatalousvaliokunnassa tämän viljelyspakkolain yhteydessä niin monen moneen kertaan vakuutettiin, että he tekevät kaiken voitavansa saadaksesen mahdolltomaksi lain maanhankinnasta tilattomalle maalaisväestölle. — Nyt merkit jo mitä täydellisimmin viittaavat siihen ja osottavat, että sen jarrutuksen kautta, mikä maanhankintalakiehdotusta vastaan on osotettu, näyttää käyvän mahdolltomaksi ja hyvin epäilyksen alaiseksi tuon tilattomalle maalaisväestölle tärkeän maanhankintalain aikaansaaminen. Tällä menetelyllä kuitenkin vasemmistolaiset tekevät käsitykseni mukaan mitä huonoimman palveluksen suurilukuiselle tilattomalle maalaisväestölle, joiden todellinen ja oikea pyrkimys kuitenkin on päästä oman maan ja oman kodin omistajiksi, sillä se on kuitenkin todellisesti tilattoman maalaisväestön yleinen mielipide, että he ennemmin viljelevät omaa maata kuin vuokralaisina toisen maata. Näin ollen toivon, että eduskunta hyväksyisi valiokunnan mietinnön.

Ed. Rosenqvist: Jag skall icke med många minuter förlänga den redan långt utdragna diskussionen i denna fråga.

Man kan gifva reservanterna rätt därutinnan, att de åtgärder, hvilka hittills vidtagits i syfte att förse den obesuttna befolkningen med jord, icke ledt till tillfredsställande resultat. Men därmed är icke något bevis gifvet för det ändamålsenliga, det berättigade uti reservanternas förslag, det så kallade odlingstvånget. Hufvudorsaken till att de försök, som hittills gjorts, mer eller mindre misslyckats, torde ligga däri, att man, som så ofta skett och sker, i denna rent fabriksmässiga lagstiftningsperiod, förbisett att en hufvudfaktor äfven på de ekonomiska förhållandenas område utgöres af människorna, hvilka icke utan vidare såsom tegelstenar kunna placeras i på förhand färdigt formade ställningar. Hvarje ekonomiskt system, hvarje anordning, som icke tager behörig hänsyn till denna hufvudfaktor, måste mer eller mindre

misslyckas. Det blotta anskaffandet af jord åt de obesuttna erbjuder ännu icke någon borgen för att vi skola erhålla skickliga jordbrukare, ett fruktbärande jordbruk och därmed lyckligare förhållanden. Men lika litet garanti i berörda afseende lämnar det af reservanterna rekommenderade medlet, det så kallade odlingstvånget. Något egentligt bevis för att detta medel till förseende af de obesuttna med jord skall medföra bättre och varaktigare resultat, har icke håller presterats.

Men härtill kommer, att den utaf reservanterna förordade åtgärden lider af en betänklighet moralisk svaghet. Med fullt skäl framhåller utskottets pluralitet, att »man icke får ställa de obesuttna meborgarens förmenta fördelar öfver de jordägande medborgarens i grundlag tryggade rätt». Redan denna, såsom det synes mig, berättigade anmärkning emot reservanternas förslag är tillräcklig för att göra detsamma oantagligt. Reservanterna invända visserligen häremot, »att lagligen förvärfda rättigheter böra vika, för så vidt de stå i strid med statens fortbestånd och det allmänna bästa». Man kunde nästan tro sig här läsa en sats från den argumentering våra fiender, de så kallade vännerna af riksintressena, pläga prestera. Men för det första saknar man här fullkomligt bevis för att statens fortbestånd vore beroende af odlingstvånget i den af reservanterna föreslagna formen och för det andra gäller frågan här icke om enskild rättighet skall vika för det allmänna bästa, utan frågan är den, på hvilket sätt och på hvilken väg de skola vika, om de skola vika på ett sätt, som kränker principer, hvilka uppbäras af folkets rättsmedvetande och hvilka trogna fasthållande om något utgör villkoret för statens bestånd.

Reservanterna tillåta sig också enligt min uppfattning en, kanske omedveten, advokatyr, då de säga att deras förslag icke innebär en kränkning af den enskildes äganderätt, »ty», säga de, »frågan gäller ju icke ett beröfvande af äganderätt, utan inskränkning på viss tid af nyttjanderätt, för hvilket dessutom godtgörelse skulle erläggas i form af skatt». Jag behöver icke här närmare analysera och kritisera detta uttalande. Den egentliga karaktären af den föreslagna godtgörelsen har redan tidigare utaf hr Paasikivi antydzts.

Man kan visserligen säga, såsom man sagt, ehuru icke från socialistiskt håll, »att den fiende, som angriper samhället, i det att han angriper äganderätten, knappast är farligare än den

fiende, som trotsande på äganderättens okränkbarhet missbrukar dess hälgd till skydd i kampen emot de eviga idéerna», godhetens, barmhärtighetens och människokärlekens idéer. Man kan säga så, och för min del vore jag benägen att underskrifva ett sådant uttalande. Men att det här vore fråga om en dylik kamp och ett dylikt missbruk, därför saknas fullkomligt det absoluta nödvändiga beviset.

Af det sagda framgår, att jag icke kan förena mig om reservanternas ståndpunkt, utan omfattar utskottets betänkande.

Ed. M ä k e l ä: Koko tämän viljelyspakkokysymyksen esillä ollessa on minun huomioni pääasiassa kiintynyt erääseen väitteeseen, joka oikeiston taholta, porvarien taholta on tässä asiassa esitetty. Toiset ovat esittäneet tämän väitteen epäsuorasti, toiset suoraan osottaneet, että tämä viljelyspakkoperiaatteen perusvääräys on siinä, että se loukkaa niin kutsuttua pyhää omistusoikeutta. Se väite on se, että tämä viljelyspakkoanomus on röhkein, ennen kuulumatoin hyökkäys sitä pyhää omistusoikeutta vastaan, joka on pitkän historiallisen kehityksen tulos, jonka juuret ovat syvällä ihmisluonnossa, ja jonka loukkaaminen on ikuisten oikeusperiaatteiden murtamista, ja jota sentähden on vastustettava niinkuin tuhoisinta yhteiskunnallista vaaraa. Minä aion pääasiallisesti kajota vain tähän väitteeseen.

Kun me puhumme omistamattoman luokan puolesta, köyhälistön puolesta yleensä, niin me voimme aina ja kaikkialla väittää aivan levollisella omallatunnolla, ettei köyhälistö, ei sosialidemokratia ole koskaan ollut eikä tule koskaan olemaan niin vaarallinen omistusoikeuden vihollinen kuin porvaristo, eli oikeammin sanottuna se porvarillinen järjestelmä on, jonka loukkaamista täällä näytään pidettävän kuolemansyntyinä, jonka pelkkä arvosteleminenkin saa jo porvariston loitsimaan esille kaikki ne mahtivoimansa, joita he osaavat esille loitsia. Kaikkien näiden syytösten edessä, joita tämän kysymyksen yhteydessä on sosialidemokratiaa vastaan heitetty, minä haluaisin kysyä porvarillisilta puolueilta: missä on se Suomen kansa, joka omistaa Suomenmaan? — Minä en nyt puhu siitä lähes miljoonaan nousevasta kansanjoukosta, siitä kolmannelta osasta Suomen kansaa, jonka esi-isät muutamia vuosisatoja takaperin omistivat jokaisen neliötuumanalan tämän maan pinnasta, mutta jotka nyt kiertelevät meidän maanteillämme nälkäisinä, omistamatta edes yhtään murenetta siitä somerosta,

joka hieroo näiden ihmisten jalat verille, niiden kiertäessä tätä maata muukalaisina, etsien kuni nälkäinen karjalauma työtä, ravintoa ja suojaa. Minä en pyydä teitä vastaamaan, onko se ollut sosialidemokratia, joka on tehnyt nämät ihmiset omistamattomiksi. Minä en pyydä teitä todistamaan, ovatko nämä poloiset sosialidemokraattisten viljelyspakkoharrastusten tai kaikkien muiden mielettömään ja typerään yhteiskuntareformien surullisia uhreja, joita sosialidemokratia ajaa. Minä en pyydä tätä todistamaan, syystä että te ette kykene sitä todistamaan. Mutta minä haluan kysyä erästä toista, sangen yksinkertaista tosiasiaa, johon teidän pitäisi olla sangen helppo vastata: miten on sen »itsenäisen» pikkuviljelijäluokan omistusoikeuden laita, jonka asioita te väitätte täällä ajavanne, joka on lähettänyt teidät tänne suojaamaan omistusoikeuttansa uhkaavalta sosialidemokraattiselta vaaralta?

Kamala tosiasia on, että jos tässä maassa tehtäisiin tarkkoja tutkimuksia omistusoikeudesta, niin ne tutkimukset osoittaisivat, että $\frac{2}{3}$ niin sanotuista itsenäisistä, täydellisen omistusoikeuden perusteella olevista maanviljelijöistä eivät ole enää isäntiä omalla konnallaan. Niiden pyhän omistusoikeuden tiloihinsa on kapitalistinen järjestelmä aikoja sitten tuhonnut, niiden talonkirjat, perintökirjat ja testamentit ovat aikoja sitten olleet kapitalistiluokan kassaholveissa.

Tämä surullinen asiantila on johtanut juuri etupäässä tämän maataviljelevän luokan, pikkuviljelijäluokan mitä tuhoisimpaan ryöstöviljelykseen. On muistettava että suurin osa niistä kansallisrikkauksista, niistä metsistä, jotka ovat meidän jokiamme myöden uineet ulkomaille, on juuri pikkuviljelijäluokan metsistä hakattu. Pikkuviljelijäluokka on ollut tämän kapitalistisen järjestelmän painosta, velkataakan alaisena pakotettu ryhtymään tällaiseen ryöstöviljelykseen. Kun ajatellaan tulevaisuutta, kun katsotaan tämän luokan tulevaisuutta, niin se näyttää peräti synkältä. Me pikkuviljelijät olemme melkein sukupuuttoon hävittäneet ne kansallisrikkauudet, jotka ovat meillä hävitettävissä olleet, ja kun me olemme metsämme sukupuuttoon hävittäneet, niin silloin tulee kysymys, mikä sormi suuhun pannaan, millä maksetaan kapitalistiluokalle noitten yhä kasvavien velkataakkojen korot. Silloin tulee toteutumaan tässä maassa se surullinen tosiasia, että silloin astuu esille virallinen pakkoluovuttaja, ei sosialidemokraattinen pakkoluovuttaja, vaan porvarillinen pakkoluovuttaja nimismiesten,

voutien ja muitten muodossa, jotka tulevat ja sanovat isännälle: alappas laputtaa maantielle talosta. Kuulut olevan huono maanviljelijä; et pysty velkojasi maksamaan. — Tässä sitä sitte ollaan, ja koko tämän kapitalistisen järjestelmän tuhoisan hävityksen edessä, joka on tehnyt sadattuhannet tämän maan asukkaat kodittomiksi, joka on riistänyt omaisuuden sadoitatuansilta tämän maan asukkailta, ettei näille ole jäänyt jällelle muuta omaisuutta kuin joitakuuta pisaroita proletaarista verta suoniin, teillä on otsaa syyttää meitä pyhän omistusoikeuden loukkaamisesta. Mutta sitä tehdessänne te syytätte meitä omista synleistänne.

Ja mitä sitte tarkoittaa perimmältä pohjaltaan tämä viljelyspakkoanomus? Minkä kauhian omistusoikeuden loukkauksen se sisältää? Mikä on se verinen vääryys, jota te pelkätte? Mitkä ovat ne tuhoisat seuraukset, jotka teitä kammottavat? Mehän emme pyydä tässä mitään muuta kuin kappaleen alastonta maanpintaa niiden viljeltäväksi, jotka haluavat sitä viljellä. Ei omistusoikeudella, vaan kohtuullista vuokraa vastaan. Kun te tätä vastustatte, niin te osotatte sillä vaan, mihin lyhytnäköisyyteen, ettenkö sanoisi typeryyteen kehitetty poroporvarillinen omistuskäsite saattaa viedä. Minä kutsun tätä käsitystä poroporvarilliseksi käsitykseksi, sillä se ei ole kapitalistinen käsitys. Niissä maissa, missä kapitalistinen kehitys on ennättänyt murtaa poroporvarillisen maailmankatsomuksen, ei ollenkaan pelätä irtaimen työväestön kiinnittämistä maahan. Esimerkiksi Yhdysvalloissa, missä kapitalistinen kehitys on verrattain korkea, käyttää kapitalistinen luokka kaikki mahdolliset keinonsa irtaimen työväestön kiinnittämiseksi turpeeseen. He uhraavat satumaisia summia pelkkään agitatioonin, jonka tarkoituksena on uutisviljelyksen edistäminen, sillä he käsittävät, että jokainen kuokan isku, minkä farmari iskee kamaraan, lisää Yhdysvaltain kansallisrikkautta. He tietävät, että kun he ovat kansallisrikkauksien valtiajaita, niin kansallisrikkauksien kasvaminen merkitsee heille uusia tulolähteitä. He ymmärtävät että se merkitsee heidän valtansa laajentamista Tyynellä merellä, Kubassa ja Filippiineillä. He ovat täysin selvillä siitä että se osaltaan merkitsee heille monopooliasemaa maailman rahamarkkinoilla ja maailman kaupassa ja että se merkitsee heille maailman herruutta!

Meidän porvaristomme, meidän omistava luokkamme osaa kyllä veisata valitusvirsiä

meidän kauppatappioistamme. He ovat kyllä katkeroituneet siitä, että meille tuodaan niin paljon elintarpeita ulkomailta ja moittivat kaikesta tästä köyhälistöä, sen laiskuutta ja tuhlaavaisuutta, mutta kun tulee kysymykseen mahdollisuuden luominen kansallisvarallisuuden kartuttamiseen, silloin he lyövät perustuslain pöytään ja sanovat: omistusoikeus on vaarassa, ja alkavat tapella mökkiläisten nokisia kahvipannuja vastaan. Sitä varten minä sanon tätä poroporvarilliseksi, enkä kapitalistiseksi käsitykseksi. Meidän porvaristomme ei näy jaksavan käsittää sitä yksinkertaista tosiasiaa, että maa on ehtymätön rikkauden lähde, että jokainen ojamiehen lapionpisto lisää ihmisen valtaa luonnon yli, on jyvänen kultaa pankkiholveissa, on yhteiskunnan kulttuuritason kohottamista, että jokainen jyvä tähtikäpäässä hedelmöittää ihmiskuntaa. Ja kuitenkin he väittävät olevansa aineellisen ja henkisen edityksen etuvartioita tässä maassa.

Kun sosialidemokraattinen puolue on ottanut tämän maan torpparien ja tilattoman väestön viljelyspakkovaatimuksen ohjelmaansa, on se hyvin tiennyt, kuten useimmat puhujat meikäläisten taholta jo ovat osottaneet, että tämä reformi ei ole suinkaan mikään sosialistinen reformi, että tässä kysymyksessä olisi meidän taholtamme sanottu vielä sitä viimeistä sanaa, jonka sosialidemokraattinen puolue tässä maassa tulee sanomaan tilattoman väestön kysymyksessä. Mutta me väitämme, että tämä, perimmältä pohjaltaan puhtaasti porvarillinen puuha, on köyhälistölle edullisempi kuin porvariston suunnittelema valtion ostomenettely, että se johtaa käytännössä parempiin tuloksiin, jopa tällä kertaa on ainoa, jolla on käytännöllistä merkitystä.

Täällä on väitetty, että sosialistit ajavat tilattoman väestön kysymystä sentähden, että se on meidän poliittisten ja taktillisten etujemme mukaista. Minä tahdon olla niin rehellinen että myönnän että siinä väitteessä on paljon perää. Minä en sitä kiellä enkä usko, että tässä huoneessa on yhtään sosialidemokraattia, joka sitä kieltäisi. Me olemme, näet tässä luokkastaistelussa aina siinä edullisessa asemassa, että meidän sekä poliittisten että taktillisten etujemme mukaista on aina vaatia köyhälistön aseman parantamista. Meidän poliittisten etujemme mukaista on joka hetki taistella hankiaksemme ravintoa, suojaa, kohtuullisia elämänehtoja suurille köyhälistöjoukoille. Se tulee vain siitä, että meille ei ole hyötyä tässä taistelussa henkisesti ja aineellisesti kidute-

tuista joukoista. Me tarvitsemme henkisesti ja ruumiillisesti tervettä väkeä, niin hyvin ruokittua, niin voimakasta, että ne kerran jaksavat antaa kuoleman iskun koko tälle porvarilliselle järjestelmälle. Siksi me vaadimme viljelyspakkoa ja muita köyhälistön aseman parantamista tarkoittavia reformeja.

Mutta te, porvarit, käsitätte, että se ei ole teille edullista. Siksi te vastustatte viljelyspakkoa, siksi te vastustatte jokaista pyrkimystä, jonka tarkoituksena on suurten joukkojen kohottaminen korkeampaan varallisuuteen ja jalompiin henkisiin nautintoihin. Se tulee vain siitä, että teidän etunne on köyhälistön etujen vastakohta, ja siksi ette kykene, teille on sula mahdottomuus olla köyhälistön asianajajina. Siksi kaikista teidän reformitouhuistanne jää jällelle vain se lopputulos, jonka edustaja Paasikivi edellisessä istunnossa tästä tilattoman väestön maanhankintakysymyksestä lausui, että toistaiseksi lienee parasta, että tilattomat niin hyvin kuin talollisetkin koettavat edelleen tulla omin neuvoinsa toimeen. Ja minä tunnustan, että se oli rehellisesti sanottu, rehellisemmin kuin milloinkaan olen minkään porvarin kuullut sanovan. (Vasemmalta: Hyvä, hyvä!)

Ed. K. A. S a a r i n e n: Tämän kysymyksen ollessa viimeisessä istunnossa täällä eduskunnassa esillä ja tälläkin kertaa ovat muutamat tässä asiassa esiintyneet edustajat lausuneet mielipiteitä, joiden johdosta minä olen katsonut velvollisuudekseni myös lausua muutaman sanan, koska olen yhtynyt siihen vastalauseeseen, joka tässä asiassa on laadittu.

Kaikista ensiksi maatalousvaliokunnan puheenjohtaja, edustaja von Troil, piti soveliaana antaa osasta valiokuntansa jäseniä erittäin solvasevan arvostelun. Mutta mielestäni on juuri tämän kautta lähellä kysymys, eikö mainittu edustaja näillä sanoilla, jotka minusta jokuinkin menivät lähelle sitä, mitä valtiopäiväjärjestyksen 48 §:ää loukkaamatta voipi esittää, todella hyvinkin vahvistanut sitä otaksunmaa, mikä jo hänen toiminnastaan valiokunnan puheenjohtajana on pyrkinyt ilmiikäymään, että ne hänen lausumansa arvostelut kaikista paraiten sopivat häneen itseensä.

Edustaja Paasikivi käsitteli, niinkuin edellisen puhuja jo lausui, tätä kysymystä asiallisemmin kuin kukaan muu ja rehellisemmin. Hän myöskin myönsi sen, mitä vastalauseessa on koetettu toteen näyttää, että se, mitä valtion puolesta tähän asti on tehty tilatto-

man väestön asuttamiseksi näillä omistusoikeudella hallituilla pikkutiloilla, on ollut sangen epäonnistunutta, mutta hän arveli että tämä asia olisi autettavissa ja vastaisuudessa olisi parempia tuloksia saavutettavissa sen kautta, että nämät pikkutilalliset asetettaisiin erinäisen suojelulain alaisiksi. Koska kuitenkin minusta kaikki suojelulait ovat ristiriidassa nykyisessä yhteiskunnassa vallitsevan vapaan kilpailuperiaatteen kanssa, niin en voi uskoa, että parhaallakaan taidolla ja harkinnalla aikaansaadut suojelulait voisivat estää näitä pikkutiloja joutumasta kapitalismin kiuluun, kulkemasta kädestä käteen, kuten kokemus on näyttänyt niiden tähän asti kulkeneen. Sillä kaikkia sellaisia lakeja, jotka ovat ristiriidassa vallitsevan talousperiaatteen kanssa, kiertetään tai suorastaan katsotaan läpi sormien ja niiden vaatimuksia ei oteta huomioon.

Tämän jälkeen esitti edustaja Paasikivi, miten pikkutilallinen, joka on määrätyn ajan jaksanut korot ja kuoletukset suorittaa, on onnellinen omistaessaan tilansa velattomana. Sitä vastoin saa vuokraaja yhäti ja aina suorittaa veroa maanomistajalle. Mutta tässä jäi huomioon ottamatta se seikka, että raha, jonka vuokraaja voi kuoletusta varten säästää, meidän kapitalistisessa yhteiskunnassamme on aina muuta omaisuutta vastaavaa, jopa etevämpää, koska sen milloin tahansa voi vaihtaa maahan tai tavaraan, miten vaan itse tahtoo. Viljelyspakkoehdotus tuntui hänestä niinkuin toisistakin porvarillisista puhujista aivan kohtuuttomalta, koska maanomistaja muka täten olisi pakoitettu vuokratta luovuttaman toisten viljeltäväksi tilansa. Tähän on huomautettu ja myös vastalauseessa sanottu, että niin ei ole asian laita, vaan ollaan valmiit maksamaan tästä vuokralle luovutetusta maasta sen verran vuokraa kuin se nytkin omistajallensa tuottaa. Tosi kyllä on, että sellaiset maat, jotka tämän kautta tulisivat vuokralle luovutettaviksi, nyt eivät tuota paljon. Mutta sehän ei asiaan vaikuta. Surkuteltavana tietysti pitävät porvarilliset puhujat vain sitä että maanomistaja täten ei saisi nauttia kovinkaan suurta vuotuista riistämistulosta näiltä uutisviljelijöiltä. Mutta he ovat jättäneet huomioon ottamatta ehkä tahallansa sen, että tuleehan maanomistaja kaikissa tapauksissa hyötymään lopullisesti tästä, että vuokramies hänen maatansa ottaa viljelykseen, sillä hän saa vuokra-ajan loputtua kuitenkin käsiinsä viljellyn maan, jonka arvo on viljelyksen kautta noussut eikä ainoastaan viljelyksen kautta, jos hän viljelyskustannuk-

set tulisi suorittamaan, vaan myöskin sen kautta että sinne on teitä rakennettu ja monen muiden sellaisten seikkain kautta, joista kuitenkin korvausta nykyisenkään vuokralain kautta ei tarvitse suorittaa ja että sitäpaitsi maanarvon nouseminen — itsestensä tapahtuva nouseminen, mikä viljelysten laajentuessa aina tapahtuu — joutuu niinkuin täällä erään edellisen asian kysymyksessä ollessa on käynyt ilmi, aina maanomistajan kukkaraan. Ed. Paasikivi uusi myöskin sen valiokunnan enemmistön tekemän väitteen että maan asuttaminen veisi viljelyspakkotietä likimain yhtä paljon varoja kun ostokeinoa käyttäen. Tästä asiasta ei tarvitse enempää puhua, sitä ovat edelliset puhujat jo valaisseet. Voin vain lyhyesti sanoa että ostokeino tulisi juuri niin paljon kalliimmaksi, kuinka paljon maasta maksetaan, sillä sitä pikkuviljelijää, joka asetetaan ostettua pikkutilaa asumaan, täytyisi avustaa yhtä paljon ja samalla tapaa kuin sitä, joka viljelyspakkoperiaatteen mukaan pääsisi maahan käsiksi, jos ei ole tarkotus ainoastaan varakkaita henkilöitä saattaa maanviljelijöiksi.

Sitten on täällä jo myöskin monta kertaa todistettu se asia, että kaikki laajemmassa kaavassa harjoitettu asutustyö näitä omia tiloja hankkien on ainakin tätä nykyä valtiolle aivan mahdoton. Ed. Paasikivi myöskin myönsi sen, mainitsi, kuinka oli kerran kysymyksessä että valtio oikeutettaisiin ottamaan sitä varten 25 miljoonan markan obligatsioonilainan, ja miten tämä asia hautaantui Pietarin teille eikä ole siitä sen koommin mitään kuulunut. Eikä tätä nykyä ole mitään toiveita että siinä suhteessa paremmin onnistuttaisiin. Sentähden hän neuvoi näitä tilattomia auttamaan itseänsä ja hankkimaan rahoja kunnallisista säästöpankeista, joista sitä muka olisi saatavissa. Tämä neuvo ei ollut ollenkaan mitään uutta; sitä tietä on moni tilaton hankkiessaan itselleen maata tähän asti käyttänyt ja on ennättänyt hyvin moni jo sitä katuakin. Sillä sillä taholla ei voi tulla kysymyksen korkoalennus, mistä on ollut toiveita valtion välityksellä maata hankkiessa. Siellä tahdotaan korkoa kuusi sadalta eikä sellaista pikkuviljelijä millään tapaa kykene suorittamaan. Jos onnistuu irti saamaan lainaakaan, siihen tarvitaan takuu ja hyvä nimi ja sitä ei ole jokaisella pikkuviljelijällä alkaessansa. Huono lohdutus on tämä neuvo niille tilattomille, jotka kiihkeästi odottavat, mitä meidän kansanvaltainen eduskuntamme voi heidän hyväkseen tehdä.

Ed. Renvall piti myöskin tästä asiasta pit-

kän ja komean puheen, joka sittemmin on ollut sanasta sanaan luettavana niinkuin tarkoitua kai olikin, Suomalaisen Kansan alakerassa. Siinä on rubriikin mukaan tarkoitus todistaa viljelyspakon mahdottomuus, mutta luulen löytyvän täällä monta sellaista, jotka sen luettuaan entistä enemmän uskovat viljelyspakko-asteen mahdollisuuteen, vieläpä sen välttämättömyyteenkin. Koska ed. Renvallin puhe oli pääasiassa ed. Paasikiven puheen toistamista, en kohta kohdalta rupea käsittelemään sitä, tahdon vaan eräisiin kohtiin antaa vähän vastinetta. Ed. Renvall itse myöntää ettei meidän tilattoman väestön kysymystä voida ratkaista maanostokeinoja käyttämällä. Muutahan toki ei voi sanoakaan. Onhan niin helppo numeroilla toteen näyttää, niinkuin on tehtykin, että niillä summilla, joita tätä tarkotusta varten on uskallettu toivoa, ei voida hankkia maata muuta kuin joka sadannelle perheelle irtontaisesta väestöstä. Mikään epäkohdan poistaminen tai probleemin ratkaisu ei tätä tietä ole ajateltavissakaan. Sitä vastoin voitaisiin asia ratkaista viljelyspakkotietä ainakin moninverroin laajemmassa merkityksessä. Mutta ed. Renvall väittääkin ettei kysymys kaipaakaan ratkaisua, hän tekee tämän koko ratkaisukysymyksen aivan naurettavaksi. Tämän johdosta täytyy minun vaan huomauttaa että ed. Renvall kerran, kun oli puhe ostomenetelystä, yhtä laajasti puhui siitä, kuinka tärkeätä oli mitä lukuisammalle joukolle tilattomia hankkia maata. Silloin muodosti hänen mielestään tämä tilattoman väestön armeija vaarallisen aineksen, joka uhkasi kehittyä yhteiskuntaa mullistavaksi voimaksi. Silloin väitti hän, etteivät sosialistit tahdo ratkaista tilattoman väestön kysymystä, he tahtovat muka vaan lisätä yleistä kurjuutta valmistukseen siten väkivaltaista yhteiskunnallista kumousta. Nyt sama edustaja ivalla puhui siitä että me tahdomme ratkaista tilattoman väestön kysymyksen, hankkia kaikille maata, aivan joka miehelle, mikä ed. Renvallin laskujen mukaan tekisi heidät tyytyväisiksi ja vanhoilliseksi, vaikka me puolestamme sitä emme usko. Mitä todistaa tämä epäjohdonmukaisuus? Eikö vaan sitä, että huonoa asiaa on vaikea taitavimmankaan asianajajan puolustaa.

Mutta totta puhuen, emme mekään vastalauseen allekirjoittajat ole niin naiveja että uskoisimme jokaisen ruokakunnan Suomessa tahtovan ruveta maanviljelijäksi. Emme me ole koskaan niin sanoneet. Päinvastoin. Mutta uskomme, että enemmän kuin yksi prosentti ti-

lottomasta väestöstä tahtoo maata viljeltäväkseen ja asuttavakseen ja sen nojalla väitämme ettei ostomenetely ole riittävä. Esittäähän ed. Renvall itse tarkoituksensa olevan, niinkuin hän sanasta sanaan lausuu: »hankkia tilaisuutta maanviljelijöiksi pyrkijöille päästä siihen, se on avata mahdollisuus päästä maanviljelysammattiin kaikille niille kansalaisille, jotka katsovat että heidän harrastuksensa, heidän lahjansa, heidän aineellinen etunsa heitä siihen kutsuvat». Mikäli olen ollut Suomen maaseuduilla, niin voin varmasti vakuuttaa, että hyvin monta prosenttia, ainakin enemmän kuin yksi prosentti, kiihkeästi haluaa päästä maahan käsiksi, kun vaan tilaisuutta heille siihen annetaan semmoisilla ehdoilla, että tuntevat elämänsä turvatuksi. Tämän tiedonannon luulin paljon ilahuttavan erittainkin ed. Renvallia, jonka vallankumouksenpelko näkyi olevan aivan erityisen suuri ja senvuoksi luulin hänen kaltaistensa ryhtyvän kannattamaan sitä ainoata keinoa, jolla tämä maahan kiinnittäminen voisi tapahtua. Ettei hän sitä tee, sitä ei voi minun tietääkseni kutsua muuksi kuin epäjohdonmukaisuudeksi. Päinvastoin yritti ed. Renvall, kun puuttui asiallisia syitä tuoda esiin viljelyspakkoa vastaan, pelotella kuulijoita tässä asiassa parilla huononpuoleisesti keksityillä jutulla. Ensin kuvaili hän, miten suuri sekasorto syntyisi tästä viljelyspakkoasetuksesta, kun muka kaikki hyökkäisivät itselleen maata anastamaan ensin viljellyiltä seuduilta ja kysyi, miten tästä kilpajuoksusta selvitään. Tämä on aivan vaaratonta mielikuvituksen tuotetta. Onhan tunnettua, miten sitkeästi ihminen riippuu kiinni kotiseudussaan ja varsinkin voi sanoa tätä maataviljelevästä väestöstä. Voisihan nytkin luulla, että väkeä pyrkisi siirtymään Kajaanin nälkämailta etelä-Suomen helpommasti asutuille seuduille. Mutta tuollaista ilmiötä ei kukaan liene pannut merkille.

Toinen pelotus on ed. Renvallin keksintö, että maanmittaustoimitukset muka tulisivat kysymykseen viljelyspakon perusteilla maata asuttaessa. En tosiaankaan ymmärrä mistä mainittu edustaja on aiheen tähän otaksumiseen saanut. Jos mitenkä tarkkaan lukee voimassa olevaa maanvuokra-asetusta, ei siinä mitenkään voi huomata mitään määräystä siitä, että maanmittareja tarvittaisiin maata vuokralle luovutettaessa. Minun tietääkseni toimittaa tämän seremonian maanvuokralautakunta, ja niitä on asetettu jo joka pitäjään. Eihän vuokratilan rajoja ole tähänkään asti pyykeillä varustettu, yksinkertainen riukuaita

on tähän tarkoitukseen riittävä. Tällaiset pelotusjutut eivät voi kenenkään vakaumukseen tässä asiassa mitään vaikuttaa. Paras olisi ollut tyytyä niihin lauseisiin, jotka myöskin ed. Renvallin esityksessä luemme: »maanomistajan voitto tuollaisesta toimenpiteestä ei olisi siis mikään». Ja vielä: »että maanomistaja pitää viljelyskelpoista maata viljelemättä toisia tarkoituksia varten». Tämä tietää suoraan sanoen: maanomistajalla täytyy olla oikeus käyttää tätä hallussaan olevata tuotantovälikappaletta mitä tehokkaimpana riistämiskeinona. Mutta tällainen on liian ruma lausunto, jollei sen ympäri kudo jonkunlaista kaunista fraasien verkkoa, ja sen kutomisessa ed. Renvall kyllä näyttää olevan koko mestari.

Tämäniltaisista lausunnoista minua haluttaa lausua muutama sana sen johdosta, mitä ed. Saalasti on esiintuonut. Hän väitti olevansa siinä uskossa, että koko tämä puhe viljelyspakkoasetuksen tarpeellisuudesta on vaan agitatsioonin tulos. Tässä suhteessa täytyy vaan lyhesti sanoa, että kaikki sortajat, aina kun heitä vastaan nousee, sanovat vaan, että kaikki vastustaminen on agitatsioonin tulos. Sitä on aina sanottu ja tullaan aina sanomaan ja sanotaan tälläkin kertaa — viitataan vaan meidän poliittiseen asiaamme — se on vaan schwedomanien agitatsiooni, se vastustus mikä sortajiamme täällä kohtaa. Edustaja Saalasti täällä muuten luki erästä asetusta — en tiedä mikä lie ollutkaan — josta hän luki pykälän pykälän perästä. Sellainen asetusta ei ole yhteydessä sen kysymyksen kanssa, josta tänä iltana on ollut puhe. Tällä kertaa ei ole mitään sellaista ehdotusta jätetty eduskuntaan ainakaan siltä taholta, jota vastalauseen allekirjoittajat edustavat. Minun mielestäni on aivan ihmeellistä, että henkilö, joka on maatalousvaliokunnan jäsen, jossa tämä kysymys on ollut käsiteltävänä, voi täällä esiintyä tuollaisilla asioilla, joissa ei ole mitään pontta eikä perää.

Kaiken se nojalla, mitä täällä on tähän asti asiasta tuotu esille kummaltakin puolelta olen yhä vakautunut siinä mielipiteessä, että ne, jotka todella tahtovat huolehtia tilattoman väestön edusta äänestävät vastalauseen puolesta.

Ed. L o n k a i n e n: Täällä nyt on jo puhuttu tämän vastalauseen puolesta paljon ja asiallisesti, joten minulla nyt siihen ei olisi enää mitään lisättävää, mutta kun täällä on niin ankarasti hyökätty vastalauseen kimppuun ja

epäilty, tokko vastalauseen allekirjoittajat ovat sitä tosissaan tehneetkään ja samalla on tahdottu niinkuin osoittaa, etteivät tässä maassa ne, jotka tilattoman väestön asian parantamista harrastavat, ole vasemmistossa, niin kun minä nyt kuulun tähän tilattomaan maalaisväestöön, katson asiakseni lausua pari sanaa.

Täytyy tunnustaa, että täällä on oikeiston ja keskustan taholta puhuttu paljon sellaista, jolla ei ole totta tarkoitettu. Edustaja Paasikivi piti täällä silloin kun ensi kerran tätä asiaa käsiteltiin pitkän loistavan puheen. Hänen mielestään tilattoman väestön kysymys voidaan aivan helposti ratkaista säästöpankkien ja niissä löytyvän muutaman miljoonan kautta. Oikeiston puolelta vakuuttaa edustaja Renvall että tämä kysymys ratkaistaan parhaiten sitte, kun maatalousvaliokunnasta saapuvat ne agaraarikomitean perut maatalousvaliokunnan mietinnön muodossa. Edustaja Tanttu se oli muistaakseni, jonka mielestä kaikki toimenpiteet ovat tarpeettomia, sillä tilaton väestö on tervetullut Savoon maanviljelijöiksi. Minä luulen, että edustaja Tantulta unohtui pari sanaa pois puheestansa. Jos hän olisi sanonut, että tilattomat ovat Savoon tervetulleet miljoonapussi kainalossa, olisi se tuntunut sängen uskotavalta. Nähtävästi nämä herrat eivät tunne tilattoman maalaisväestön asemaa. Heillä ei liene ollut koskaan haluakaan tutustua siihen ja vielä vähemmin on heillä siihen halua nyt, niitten perin surkeitten tulosten jälkeen, joita on saavutettu kauniista lupauksista huolimatta tilattoman maalaisväestön aseman parantamisessa. Jos te hyvät herrat olisitte tutustuneet siihen kurjuuteen ja sen synnyttämään katkeruuteen, niin teillä ei olisi ollut uskallustakaan niin paljon laskea leikkiä näin vakavassa asiassa.

Tilattoman väestön alakomitean tilaston mukaan oli meillä jo vuonna 1901 maaseudun tilattomasta väestöstä sellaisia, joilla ei ollut mitään viljelystä, 206,988 ruokakuntaa, se on 43 prosenttia koko maan asukasluvusta. Tästä joukosta on meillä osa tehdaslaitoksissa työskentelemässä ja suuri osa tästä irtolaisjoukosta on tuollaista kuljeskelevaa työväkeä rautatierakennuksilla, metsätoissa, tukkitöissä ja sen sellaisissa. Joka tuntee tämän liikkuvan työväestön taloudellista asemaa, hän tietää, että se on mennyt niin taloudellisesti alas, että useampi näistä tällaisista irtolaistyöläisistä omistaa enää ainoana pääomanaan sahan ja kirveen, nekin useammissa tapauksissa perin kuluneina.

Uskookohan edes edustaja Paasikivi, että säästöpankkien kassakaapit avattaisiin ja annettaisiin rahoja näille onnettomille maanostoa varten? Korkeintaan vankkoja takuita vastaan saisi sieltä joku, mutta kuka köyhää sitten takaisi. Tuskinpa edustaja Paasikivikään, minä sitä suuresti epäilen. Aivan samallinen tulos saadaan edustaja Renvallin suositamasta puuhasta. Vai uskooko edustaja Renvall, että siitä tilattoman väestön rahastosta annetaan noin vaan rahoja? Minä en ukso. Ja tokkopa edustaja Renvall olisi halukas pistämään nimeään tällaisiin takauskirjoihin! Minä luulen, että ensimmäiseltä, joka uskaltaisi sitä tulla pyytämään, olisi pääsy kielletty kokonaan Turholman rauhoitetulle alueelle.

Minä olen saanut niistä edustaja Tanton kehumista savolaisistakin sen käsityksen, että ne ovat käyneet edellä muita maan ryöstämisessä yksityisomaisuudeksi aina harvempiin käsiin ja tätä minun käsitystäni tukee tilattoman väestön alakomitean tekemä tutkimuskin. Sen mukaan oli vuonna 1901 Mikkelin läänissä 38,389 ruokakuntaa. Maanomistajia oli näistä ainoastaan 7,351 ruokakuntaa, kun vuokraajia sensijaan oli 11,594 ja niitä, joilla ei ollut mitään viljelystä, 19,444 ruokakuntaa. Siis jokaisesta sadasta ruokakunnasta oli maanomistajia ainoastaan 19, vuokraajia 30 ja niitä joilla ei ollut mitään viljelystä, 51 ruokakuntaa. Kuopion läänissä saman tilaston mukaan oli samana vuonna 57,394 ruokakuntaa. Maata omisti ainoastaan 11,947 ruokakuntaa, kun vuokraajia sen sijaan oli 17,435 ja niitä joilla ei mitään viljelystä ollut 28,012 ruokakuntaa. Siis jokaisesta sadasta ruokakunnasta oli maanomistajia ainoastaan 21, vuokraajia 30 ja ilman viljelystä olevia 43. Ja että savolaiset ovat olleet aina etukynnässä maananastamisessa yksityisomaisuudeksi, sen todistaneekin sekin seikka, että jo vuonna 1866 oli Kuopion läänin koko silloisesta asukasluvusta puolet irtolaisia.

Tilattoman väestön asemaa tässä maassa ei enää voida parantaa sellaisilla hölynpölyn puheilla ja minä voin teille hyvät herrat vakuuttaa, ettei se ole hetkeksikään tyydytetty niillä. Viljelyspakon aikaansaaminen on välttämätön ja ainoa auttava keino.

Satuin muutama päivä takaperin keskustelemaan erään porvariedustajan kanssa viljelyspakosta ja hän sanoi, että viljelyspakko kyllä täytyy säätää, mutta he, porvarit, eivät näe vielä olevansa pakotetut sitä antamaan. Minä uskon, että näin ajattelee useampikin porvari.

Herrat ovat laskeneet niin, ettei tästä tilattomien joukosta ole vielä järjestelmälle ja heidän siinä oleville eduilleen niin suurta vaaraa, että täytyisi säätää viljelyspakkolaki. Mutta minä sanon, että nämä laskut voivat pettääkin.

Täällä on yleensä useampi puhuja keskustasta ja oikeistosta vedonnut siihen, että viljelyspakkolain säätäminen koskisi lain suojaamaan pyhään omistusoikeuteen. Täällä on siitä puolesta jo puhunut muun muassa edustaja Mäkelä, pitemmältä, joten minä en tahdo sen pitemmältä siihen sanoja tuhata. Sanon vaan erään kirjailijan sanat. Valtiomies ja kirjailija Anton Menger sanoo kirjassaan »Uusi valtio-oppi»: »Sata päättävää ja luotettavaa miestä ovat ihmiskunnan suurissa kysymyksissä tärkeämmät kuin sadat pykälät lakikokoelmissa». Teidän hyvät herrat pitäisi tietää, että tässä maassa on satoja, tuhansia, jopa kymmeniä tuhansia päättäviä ja luotettavia miehiä.

Ed. A h m a v a a r a: Tuntuu houkuttelevalta käydä koskettelemaan niitä lausuntoja, joita täällä vasemmiston taholta on tässä asiassa annettu, koska ne paremmin kuin mikään muu todistaisivat, kuinka peräti ontoilla perusteilla he tätä asiaa puolustavat. Minä en kuitenkaan tahdo niihin lähemmin käydä käsiksi, koska on jo niin myöhäinen, ettei siihen enää juuri voi aikaa kuluttaa, ja toisekseen ovat ne olleet sellaisia agitatsioonipuheita, jotka voi pitää missä tilaisuudessa tahansa, — esimerkiksi edustaja Etelämäen kuulin kolmannen kerran pitävän saman puheen. — En tahdo käydä niihin laajemmin käsiksi siitäkään syystä, että tämä asia on niin vaikea vasemmistolaisille, että heille suopi mielellään sen lohdutuksen, että he agitatsioonilla tyhjiyttään peittävät. Se on vaikea senkin takia, ettei heillä ole takanaan tuskin yhtään ainoata sellaista henkilöä, joka todella elää maanviljelyksestä. Heidän takanaan on vaan agitaattoreja ja sellaisia henkilöitä, jotka eivät ole koskaan maanviljelyksellä itseään elättäneet eivätkä ajokaan elättää. He puhuvat tästä viljelyspakkolaista, mutta aivan niinkuin edustaja Saalasti jo osoitti, jos kysyy keltä maanviljelyksestä elävältä maalaiselta tahansa, niin he pudistavat päätänsä ja sanovat, vaikka ovatkin sosialisteja, että ne ovat niitä herrain teorioja.

Minä pyysin puheenvuoroa kosketellakseni eräasen kohtaan, josta edustaja Heikkilä, jonka puheessa oli vähän asiallistakin, mainitsi. Hän

nimittäin sanoi, että kruununmaan asutuspolitiikka ansaitsisi enemmän kannatusta, mutta että sitäkin voi kannattaa ainoastaan se, joka ei noita oloja tunne. Sitte hän jatkoi, että kruununmaista olisi muka jo jotenkin yleensä viljelyskelpoiset maat yksityisille luovutetut. Hän sanoi: On pidetty huolta että kruununmaat ovat melkein sukupuuttoon asti jaetut yksityisille, nimittäin viljelyskelpoiset maat. Hän kuitenkin mainitsi lopuksi, että Oulun läänissä niitä jonkun verran ehkä olisi, mutta kysyi kauhistuksella, että sinnekö nyt tilattomat asetettaisiin. Tämä lausunto osoitti aivan selvästi kuinka mainittu puhuja ei pikkuistakaan tunne sitä asiaa, jota hän kosketeli. Jos hän olisi lukenut esimerkiksi tilattoman väestön alakomitean laajan mietinnön, jossa osotetaan numeroilla ja tutkimuksiin perustuvilla tosiasioilla, kuinka paljon meillä vielä on kruununmailla viljelyskelpoisia maita, niin hän ei voisi väittää, että ne ovat jaetut sukupuuttoon. Mutta sitähan voi puhua mitä tahansa, kun ei tunne tai ei tahdo tuntea asioita. Meillä on tosiaankin paljon viljelyskelpoisia maita kruununmetsissä muuallakin kuin Oulun läänissä, niinpä esimerkiksi Vaasan, Kuopion ja monessa muussa läänissä, niinkuin komitean mietinnössä osotetaan. Eikä se Oulun lääni niin kauhistuttava ole, ettei siellä olevia kruununmaita voisi ajatellakaan asutuiksi. Kyllä siellä Oulun läänissä asuu paljon ihmisiä ja me olemme hyvin tyytyväisiä että saamme siellä asua. Se, ettei siellä enemmän ole kruunun metsämaita asuttu ja yksityisille luovutettu todistaa — joskin siinä on myönnettävä olleen erään asetuksen kautta hankaluuksia — sitä, että on puuttunut halua ryhtyä maanviljelykseen. Ja minä huulen, että jos tämä viljelyspakko nyt tulisi laiksi, jota sosialistit tahtovat, niin sillä ei olisi sanottavaa merkitystä muuta kuin, että muutamissa paikoin voitaisiin sen avulla riistää yksityisten maita.

Mutta samalla kuin vasemmisto ajaa viljelyspakkoa, pitäisi sen panna pakko myöskin siihen, että ihmisten pitää viljellä maita. Meillä valitettavasti puuttuu niin sanottua maahenkeä. Siinä on pahin vika ja sen huomaa vasemmistostakin. että heiltä puuttuu sekä tuntemusta näissä asioissa että maahenkeä. Kyllä yksityisiltä vielä saa jotenkin huokealla viljelemättömiä maita, mistä nyt on kysymys. Niitä saa arennitta moneksi vuodeksi ja sitten hyvin huokeaa maksua vastaan. (Vasemmalta: missä?) Yleensä maassa; en mene väittämään, että sitä saa Helsingissä ja suurten kaupunkien

lähellä, mutta yleensä maassa saa aivan kohtuullisella arennilla. Ainakin Oulun läänissä saa viljelemättöntä maata yllin kyllin. Mutta syynä on se, että viime aikoina ei ole tahdottu pyrkiä maanviljelykseen, sillä tuosta maasta ottaa yleensä niin lujalla leivän, että siihen ei ole halua ihmisillä. Siellä ei kelpaa 8-tuntinen työpäivä, se on kuuro tuo maa tuollaisille vaatimuksille ja se antaa vaan minkä antaa, sen anto on hyvin niukka. Siinä on useissa paikoin pääasiallisesti syy, että on niin paljon irtolaisväestöä, joka ei ole ryhtynyt maanviljelykseen, niinkuin suotavaa olisi.

Minä olen tämän tahtonut sanoa vastapainoksi sille väitteelle, kun kuvataan, että muka meillä olisi mahdollon saada viljelemättömiä maita viljeltäviksi, niinkuin täällä on tänä iltana väitetty. En tahdo sanoa, ettei joissain paikoin maassamme ole vaikea saada maata, mutta niissä ei saada sitä viljelyspakollakaan, sillä siellä on maa sellaisten hallussa, jotka todellakin kykenevät sen ottamaan viljelykselle, sikäli kun se ei ole tonteiksi ja muiksi sellaisiksi luovutettu. Jos käytännön kannalle asettuu, niin tällä viljelyspakolla ei minun käsittääkseni tulla saavuttamaan sitä, mihin sillä pyritään. Mutta sen lisäksi se on, niinkuin on osotettu, tietysti oikeuden kannalta katsoen kerrassaan hylättävä, sillä kun ei ole hituistakaan oikeudellista perustusta. Ja kaiketi juuri sen vuoksi vasemmisto sitä ajaa, jotta se saisi käytäntöön tuon ihailemansa yksityisen omistusoikeuden riistämisen. En voi käydä tähän asiaan sen pitemmälti, sillä aika on pitkälle kulunut. (Vasemmalta: Kun asia on huono!)

Täällä on kysytty, miten on itsenäisten pikkuviljelijäin tila maassamme, ja kuvattu se tila sangen kurjaksi. Ja onhan siinä paljo perääkin. Mutta paraneeko se sillä, että pikkuviljelijältä riistetään ilmaiseksi maa? Eihän se sillä suinkaan parane. Täällä on tosin sanottu, ettei sitä ilmaiseksi tahdota. Mutta kuka uskoo tätä, joka on lukenut anomuksen! Sillä siinähan sanotaan, että maata on annettava sillä vuokralla, mitä se nykyisin viljelemättömänä ollen tuottaa. Mutta eihän se viljelemättömänä sanottavasti mitään tuota, eikä siis vuokrakaan tulisi olemaan sanottavasti mikään. Mutta maanviljelijällä ja varsinkin vähävaraisella pikkuviljelijällä on se toivo, että kun lapset kasvavat ja hän siten saa työväkeä, niin on hänellä silloin tilaisuus sitä viljellä. Mutta tämän mukaan silloin juuri, kun hän on ahtaimmillaan, riistettäisiin viljelyspakon nojalla se maa, jonka hän vastaisuudessa tulisi

hyvinkin tarvitsemaan. Vuonna 1907 kun sosialistit jättivät eduskunnalle viljelyspakkoesityksen, jossa oli myös lakiteksti mukana, silloin heidänkin mielestään oli maksettava vuokraa 2—10 markkaa hehtaarilta, mutta kaiketi he nyt arvelevat, että tämä on liikaa, ja siksi on keksitty sellainen periaate, jonka mukaan maat saadaan ilmaiseksi. Tuntuu melkein omituiselta kuulla väitettävän, niinkuin edustaja Saarinen vastikään väitti, että maanviljelijä saa täten maansa viljeltynä takaisin, joten hänellä on vaan hyötyä siitä. Tällaista saattaa todellakin väittää edustaja Saarinen, joka ei näytä olenkaan tuntevan, että saman ryhmän puolelta on jätetty vuonna 1907 se eduskuntaesitys, johon edustaja Saalasti viittasi ja jonka esityksen mukaan ei maanomistaja koskaan tulisi saamaan maatansa takaisin. Kuitenkin väittää hra Saarinen ettei sellaisesta nyt ole puhe, vaikka 1908 vuoden anomuksen perusteluissa viitataan tähän esitykseen ja nykyisissä taas viitataan samaan esitykseen. Minä pyytäisin, että edustaja Saarinen lukisi oman ryhmänsä puolelta jätetyt asiakirjat, ennenkuin tekee keveitä, paikkansa pitämättömiä väitteitään.

Se edustaja Saarisen lause myös oli erehdys, jossa hän sanoi, että kaikki suojeluslait ovat ristiriidassa vallitsevan talousjärjestelmän kanssa. Tämä väite osottaa, että hän todella ottaa vasta ensimmäisiä askeleitaan sosialidemokraattisten periaatteiden alalla, kun hän rupeaa puolustamaan tällaista porvarillista katsantokantaa. Se ei kai ole sosialistien kannalta ainakaan hyväksyttävissä. Ja kun hän epäili, ettei voida suojella pikkutiloja, joista on puhetta ja että kapitalistinen järjestelmä ne kuitenkin valloittaa, niin minä pyydän, että hän lukee sen lakiehdotuksen, joka on agraarikomitean mietinnössä. Ja jos hän sen lukee ja rehellisesti myöntää, mitä siellä on sanottu, niin hän ei voi väittää, ettei löydy suojeluskeinoja; sellaisia on löydetty ulkomailla ja sellaisia löydetään meilläkin. (Vasemmistosta: Pape-riilla!)

Sama edustaja sanoi muka todistaakseen porvarien suunnitelmia mahdottomiksi, että ainakin nykyaikana on mahdoton saada rahojia näihin tarkoituksiin. Mutta kyllä se on yhtä mahdoton siihenkin tarkoitukseen, jota edustaja Saarinen täällä ajaa, nimittäin viljelyspakkoa varten. Siihen tarvitaan satoja miljoonia, niinkuin edustaja Saalasti täällä numeroilla osotti, — viidettä sataa miljoonaa — ja vuotuisia kustannuksia toista miljoonaa. Kyllä nämä rahat ovat nykyisin yhtä lujassa,

joten viljelyspakkolaki ei siltäkään kannalta ole lainkaan parempi.

Kyllä minulla on täällä muistossa paljo muitakin lausuntoja, joista olisi hauska osottaa, minne ne pyrkivät. Mutta minä pidätän itseltäni tämän halun, sillä en enää tahdo eduskuntaa vaivata, kun on näin myöhäinen. Minä kannatan luonnollisesti valiokunnan mietintöä, ja kun sen teen, niin tiedän, että takanani ovat kaikki ne, jotka aikovat maanviljelyksellä elatuksensa saada, kuulukoot mihin puolueeseen tahansa, niinpä suuri joukko sosialistejakin on minun takanani. (Naurua ja huutoja vasemmistosta.)

Ed. Sch y b e r g s o n: Jag förstår så väl missnöjet med den nuvarande ställningen på agrarfrågans område. Det har gått såsom vi, hvilka icke voro med om arrendelagen och den affattning denna lag fick, redan vid tiden för dess voterande förutspådde. Arrendelagen ställde det nog så väl för de nuvarande torparena och hr Paasikivi hade utan tvifvel rätt, då han här om dagen yttrade, att torparena äfven med egen kraft skola kunna ordna sakerna så, att åtminstone ett öfvervägande flertal af dem få sin jord till egen. Jag tror också, liksom hr Paasikivi, att sparbankerna skola vara villiga att öppna sina skåp för ändamålet. En af talarena från vänstern betvivlade detta, men jag har sett så pass många fall, då saker kunnat ordnas genom sparbanks på platsen förmedling, att jag är benägen att gifva hr Paasikivi rätt i hans förhoppningar i detta afseende. Men beträffande tillkomsten af nya torp täppte ju arrendelagen helt och hållet till de möjligheter, som förut förefunnits i detta afseende. Man hade ju också förr kunnat iakttaga att anläggandet af nybyggen var i aftagande, men i och med den nya arrendelagen blef det helt och hållet slut därmed. Och det måste så gestalta sig. Det var därför jag vid det tillfälle, då arrendelagen antogs, uttalade den förhoppningen, att de ödesdigra påföljderna af denna lag skulle minskas sålunda, att regeringen satte kommunerna i tillfälle att förvärfva kronoboställen eller inköpa annan jord, så att de skulle blifva i tillfälle att utarrendera mark såväl för anläggande af torp som till tomter för bostäder för den lösa befolkningen. Kommunerna voro fritagna från bestämningarna i den nya arrendelagen och kunde sålunda operera såsom de enskilda jordegarena förrän arrendelagen antagits. Allt fortfarande tror jag att denna utväg är den, som borde komma till användning

Det säges visserligen, att landskommunerna skulle blifva mycket fordrande husbönder gentemot de torpare- och backstugukolonier, som skulle kunna komma att uppstå på deras mark, men jag tror väl dock att under trycket af den allmänna opinionen, som nu på så många sätt kan göra sig gällande, landskommunernas politik skulle komma att däraf influeras och visa sig vara egnad att afhjälpa de svårigheter, som nu till följd af den nya arrendelagen hafva uppstått. Det är emellertid naturligt att detta och andra förslag till agrarfrågans anordnade tillföljd af den stockning uti hela vår förvaltning, som egt rum under de sista åren, icke kunnat realiseras.

Men äfven utan att staten träder emellan böra kommunerna dock kunna göra något i det afseende jag nu antydt. Jag vill härvid påpeka att behovet dock sist och slutligen icke är så stort, som man i allmänhet antager. Det är tungt att bryta ny byggd. Det är så få, som hafva lust till det. Då statsverket ställer en lägenhet till förfogande, färdigbyggd och mot låg ränta, då är man nog så benägen att öfvertaga en sådan lägenhet, i all synnerhet, om man har utsikt att kunna försälja den med vinst åt annan person. Men att anlägga ett nytt torp, äfven om det vore på en sådan här jord, som skulle kunna tagas med våld, om jag så får säga, och som därför naturligtvis skulle vara särskildt kär, till och med då misstänker jag att flertalet skulle rygga tillbaka för det tunga arbete, hvarmed anläggningen af ett nybygge alltid är förenad. Det är sålunda icke så stora områden som erfordrades för att kommunerna skulle kunna tillfredsställa behovet. Jag talar i detta afseende af erfarenhet, ty i ett företag, som vi hafva här i Nyland, afsedt för att utan någon vinst för bolaget bereda bosättning för den lösa befolkningen, är det framförallt material på hugade och dugande aspiranter som brister.

Som sagdt, på det vis, som af mig antyddes, löses denna fråga mycket lättare, mycket enklare än såsom reservanterna i utskottet hafva tänkt sig.

Jag har icke något vidare att tillägga; vill blott nämna att när man här under diskussionen talat om slafveri och elände, så står det icke i rätt harmoni med att nära hälften af landets representation utgöres af dessa eländiga stackare. Jag tycker att man så småningom kunde sluta med klagovisorna och i stället inskränka sig till den rena angreppspolitik. Den vore i alla fall vida ärligare.

Ed. S a a r i k i v i: Minä tulin pyytäneeksi puheenvuoroa ed. Saalastin lausunnon johdosta. Hän väitti, ettei tätä viljelyspakkoaatetta kannata ketkään muut kuin sosialidemokraattiset agitaattorit, ja sanoi tulleensa siihen vakaukukseen kierrellessään ympäri Suomennientä. Mutta puheensa lopussa hän oli kauhussaan siitä, että sosialistiagitaattorit saavat niin suurta kannatusta, että suuret kansanjoukot ja kansankokoukset antavat heille tunnustusta siitä aatteesta ja kannattavat sitä. Hän sanoi vielä, että vaikka Pohjanmaan lakeudet luvattaisiin viljelyspakkoperiaatteen mukaan viljeltäviksi, nuo agitaattorit saavat kansan sen hysäksymään. Tässä siis ilmeni ristiriita. Hän todistaa, että sosialistiagitaattoreilla on sittenkin kannattajia, vaikka toiselta puolen väitetään, ettei kukaan kunniallinen ihminen tällaista aatetta kannata.

Sitten hän esitti numeroita siitä, kuinka kauhean kalliiksi viljelyspakkoaate tulee. Jos se näyttää vaativan niin hirmuisen paljon rahaa, niin mitenkä sitten jos tähän lisätään vielä se summa, joka tarvitaan noille viljelyshaluile maanostoa varten? Ehkä se näyttäneekin kummallisemmalta.

Minä vastalahjaksi esittäisin hänelle muuttaman juuri tekaisemani tilaston, joka minun mielestäni näyttää ainakin yhtä todenmukaiselta ja puhuu tuota maanostopolitiikkaa vastaan. Otetaan esimerkiksi kunta, jossa olisi noin 5,000 tilatonta asukasta. Otaksutaan, että näistä pari tuhatta joutuisi käsityöläisiksi ja tehdaslaitoksiin tai jotain ammattia harjoittamaan. Jäisi siten 3,000 maata tarvitsevaa. Jos nämä 3,000 maanhaluista saisivat viljelyslainoja tuon korkeimman sallitun määrän 2,000 markkaa, niin tarvittaisiin tuommoisen kunnan osalle ei vähempää kuin 6 miljoonaa markkaa.

Kun ei kuitenkaan voine uskoa, että millään keinolla niin suuria rahamääriä saataneen käytettäväksi, että yhden kunnan osalle voitaisiin niin suuri summa saada, niin täytyy ruveta katselemaan asiata siltä kannalta, mitenkä täällä maanostopolitiikan harrastajat ovat sitä esittäneet, että kunnat saavat aina vuosittain tuollaisia lainoja. Jos esimerkiksi mainittu kunta saisi lainaa 50,000 markkaa vuosittain, voitaisiin pelastaa korkeintaan 25 maanhaluista maanisänniksi, mutta silloin kestäisikin tuon politiikan kautta kolmetuhantisen joukon maahan kiinnittäminen 120 vuotta. Näin ollen ja huolimatta siitä, että valtion kustannuksella sitä on käyty agiteeraamassa kansan keskuu-

nessa näyttää todellakin kaikista suurista puheista huolimatta siltä, että juuri tällä porvarien ajamalla politiikalla ei tule olemaan kannatusta niin pian kuin tilattomat vain saavat silmänsä auki näkemään, mitenkä suuren velkakuorman alaisiksi he joutuvat, ja tulevat he meidän sosialistiagitaattoriemme selvityksestä huomaamaan, että viljelyspakkopäätteen mukaan sittenkin heille voidaan maata saada sellaisilla ehdoilla, että he voivat todellakin sillä elinkeinolla itseänsä elättää.

Ed. K a i r a m o: Tuntuu siltä kuin vihdoinkin tämä pitkä keskustelu lähenisi loppuaan. On pelättävä että ainoastaan harva edustaja on jaksanut sitä tarkoin seurata. Eikä ole ihme, sillä olihan se jo ennen keskustelun alkua jokaiselle selvä, ettei nyt viljelyspakosta missään tapauksessa kalua tule. Luonnollisena johtopäätöksenä tästä pidettäneeh ehkä sen vuoksi että keskustelu myöskin on ollut joutavaa ja ilman hyötyä. Omasta puolestani rohkenen kuitenkin olla toista mieltä. En tietysti sillä tarkoita asian agitatorista puolta. Se kuuluu vasemmistolle, joka arvatenkin sen kyllä ymmärtää ja hoitaa. Mutta minä luulen, että keskustelusta saattaa olla hyötyä myöskin meille porvareille.

Kun neljä vuotta sitten käytiin vaalitaistelua ensimmäistä kansaneduskuntaa varten, kuului vasemmiston kokouksissa kaksi sanaa muita selvemmin, kaksi sanaa, jotka ikäänkuin taikavoimalla ja tehokkaammin kuin kaikki muut keräsivät joukot punaisen lipun ympärille ja saivat tuhansia ja taas tuhansia liikkeelle punaista viivaa vetämään. Eläke ja viljelyspakko, siinä ne suuret lupaukset, jotka köyhien sydämissä synnyttivät hurjia toiveita ja kiihkeätä uskoa uuteen oppiin. Ja yhä edelleen voimme sanoa, että joskin nämä sanat ovat osaksi menettäneet entisen tehonsä, sosialidemokraattisen liikkeen ulkonainen voima melkoisessa määrässä riippuu siitä, millä tavalla nämä molemmat asiat ajetaan ja mitä sosialistiset edustajat eduskunnassa voivat tehdä näitten lupauksen toteuttamiseksi.

Vanhuudenvakuutuksesta, eli kuten kansa sen aivan oikein ja lyhyesti nimittää, eläkkeestä, puhuttiin eduskunnassa pari viikkoa sitten noin 80 palstaa. Siitä oli se välillinen hyöty, että jokaiselle kävi selväksi, kuinka vähän vasemmisto 3 à 4 vuoden kuluessa on kyennyt kehittämään tätä ohjelmansa tärkeätä osaa. Sillä mitä vasemmiston puolelta nyt esitettiin, ei ollut muuta eikä tarkemmin harkittua kuin

mitä jo syksyllä 1906 esitettiin riittävänä keinona ja kaikkivoipana taikasanana, se oli lyhyesti sanottu yksi sana, progressiivinen vero. Mutta tämän aatteen, tämän asian toimeenpanemisesta, sen mahdollisuudesta ja sen vaikutuksesta, siitä me tiedämme tällä hetkellä yhtä vähän kuin silloin.

Viljelyspakon ajaminen on ollut oikeastaan vieläkin kehnompaa. Siitä tarjottiin eduskunnalle 1907-vuoden valtiopäiville täydellinen lakiehdotus, josta kuitenkin jo seuraavilla valtiopäivillä luovuttiin. Jonkinlaisena surkastuneena jäännöksenä tästä lakiehdotuksesta esiintyvät nyt edustaja Huttusen ynnä muitten anomusehdotuksen ponnet, jotka melkein muuttumattomassa muodossa ovat kaikilla seuraavilla valtiopäivillä edustaneet tätä vasemmiston lempiaatetta.

Vasta nykyisessä maatalousvaliokunnassa on ponsi taas hiukan muutettu tai ehkä, sanoisin, kehitetty. Sen ensimmäinen kohta kuului anomusehdotuksessa: »että viljelyskelpoinen viljelemätön maa olisi jätettävä halullisten tilattomain viljeltäväksi». Mutta vastalauseessa vaadittiin että »yksityisten tahi yhteisön hallussa oleva viljelyskelpoinen maa, jolla omistaja ei itse maanviljelystä harjoita, tahi jota ei muuten katsota tilan hoitoa varten välttämättömäksi, on jätettävä halullisten tilattomain viljeltäväksi». Niinkuin valiokunnan puheenjohtaja keskustelun alussa ilmoitti, ei tätä muutettua pontta ole koskaan valiokunnalle esitetty. Ja luonnollisista syistä mietintö ei sitä myöskään sen vuoksi valaise; ei myöskään vastalause sitä lähemmin selitä. Olisi sen vuoksi odottanut, että valiokunnan sosialidemokraattiset jäsenet olisivat nyt keskustelun aikana kertoneet, mitä tämä uusi, muutettu ponsi oikeastaan tarkoittaa, mitä se tarkoittaa, että he ovat viime hetkellä hylänneet monivuotisen pontensa ja laatineet uuden sen sijaan. Sitä he kuitenkin eivät ole selittäneet.

Eräs kohta vastalauseessa näkyy viittaavan siihen ja nähtävästi on porvarillisella taholla yleensä ilman muuta otaksuttu, että tällä pontella olisi tarkoitettu helpotusta lain ankarista määräyksistä pientilallisten hyväksi, niin että heidän ei tarvitsisi pelätä sellaisen tiluksen menettämistä, jota eivät heti jaksaa saada täyteen viljelyskuntoon. Olisi sangen ilahuttava merkki, jos vasemmiston edustajat näin todellisuudesta poiketen olisivat yrittäneet kaikessa hiljaisuudessa hämmästyttää porvareita odottamattomalla myönnetyksellä, sitten kun asiasta jo oli tehty lopullinen päätös. Täytyy

kuitenkin sanoa, että jos tämä on ollut tarkoitus, niin se ei ole onnistunut, sillä siksi omituinen ja sekava tämä ponsi on.

Ponsi nimittäin ei sisällä yhtenäistä määräystä, vaan se erottaa kaksi eri tapausta, jolloin maa on jätettävä halulliselle viljelijälle. Ensimmäin puhutaan semmoisesta maasta, jossa omistaja ei itse maanviljelystä harjoita, toisin sanoen tarkoitetaan viljelemätöntä mutta viljelyskelpoista maata yleensä. Mutta sitäpaitsi olisi ponnien sanamuodon mukaan luovutettava sellainenkin maa, jota ei muuten katsota tilanhoitoon välttämättömäksi, kun se vain on viljelyskelpoinen. On huomattavaa että tässä sana »viljelemätön» on alkuperäisestä ehdotuksesta tahallaan jätetty pois ja siis voitaisiin tilalliselta viedä myös viljeltyä maata, kun vain asianomaiset halulliset katsovat, ettei se ole tilanhoitoa varten välttämätöntä. Sillä onhan viljeltykin maa todistettavasti hyvin usein viljelyskelpoinen. Näin ymmärrettynä — ja ponnien tulkitsemista toisella tavalla sallii tuskin sen sanamuoto — on ponsi saatu jälleen sopusointuun ed. Wuolijoen eduskuntaesityksen kanssa vuodelta 1907, jonka mukaan maa myös olisi syrjäisen saatavissa, kun se vain on »heikkoperäisessä viljelyksessä». Nykyinen vastalauseen ponsi siis sallii, että tilalliselta riistetään ei ainoastaan viljelemätöntä vaan viljeltyäkin maata, kun sitä vain »ei katsota hänelle välttämättömäksi». Elleivät vastalauseentekijät tätä tarkoita, niin täytyy sanoa, että he näin tärkeän asian ajamisessa ovat osottaneet tavatonta taitamattomuutta.

Vastalauseen kanta on niinmuodoin toinen kuin anomusehdotuksen kanta ilman että muutosta olisi vastalauseessa perusteltu ja ilman että uusi ponsi olisi otettu perustelussa tarpeeksi huomioon. Sen sijaan että vasemmistolta olisi sopinut odottaa viljelyspakkoatteen kehittämistä ja tarkkaa soveltamista käytännössä esiintyviin eri tapauksiin, osottaa siis asian tähänastinen käsittely, että se on tehty vain yhä hämämällä ja että koko tulos monivuotisista ponnistuksista on sotkuinen ja ylimalkainen ponsi.

Kun asettaa rinnan vanhuudenvakuutuksen ja viljelyspakon käsittelyn eduskunnassa, niin selviää, kuinka erinomaisen vähän vasemmisto itse asiassa on kyennyt saamaan aikaan positiivista työtä näiden heille niin tärkeiden asiain selvittämiseksi käytäntöönpanoa varten. Tässä on käsittääkseni keskustelun tuottama varsinaisen voitto. Se opettaa, että meilläkin pitää täydellisesti paikkansa muualla saatu

kokemus, että jos sosialismi onkin kritiikin alalla huomattava voima, niin varsin vähään supistuu sen kyky ja vaikutus, kun kysytään positiivista yhteiskuntaa vahvistavaa ja rakentavaa työtä.

Tällä minä en tahdo kieltää, etteivätkö vasemmiston edustajat valiokunnassa olisi parastansa panneet. Onhan sekin jo harvinaisen ja kunnioitettava ennätys, kun 15-miehisessä valiokunnassa saadaan kokoon vähemmistö, johon kuuluu kokonaista 10 jäsentä.

Vastalauseelle varsinaiseksi ansioksi tahtoisin kuitenkin merkitä sen, että se selvästi ja johdonmukaisesti vaatii valtion asutuspolitiikan johdettavaksi siihen suuntaan, että sen kautta maan tuotanto lisääntyy uusien viljelmien ja uusien asutuksien kautta. Se on epäilemättä oikeutettu vaatimus, sillä uuden vuokralain voimaan astuttua ei enää voida pitää suotavana, että ainakin valtiovaraston säästövarat sidotaan, niinkuin monasti tähän asti, sellaisiin maanostoihin, joiden tarkoituksena yksinomaan tai pääasiallisesti olisi tilojen osittaminen entisille alustalaisille. Tällainen osittaminen tapahtuu nyt jo, niinkuin täällä ovat pari puhujaa osottaneet, sangen huomattavassa määrässä yksityisten aloitteesta ja ilman valtion erityistä toimenpidettä. Ja koska torppareita ja mäkitupalaisia riittävästi suojelee nykyinen vuokralaki, lienee sekä oikeudenmukaista että kansantalodellisesti edullista että valtion avustus mainittujen luokkien kohottamiseksi itsenäisiksi maanomistajiksi yleensä rajoittuu sellaisiin tapauksiin, jolloin tämä voidaan tehdä ilman että siihen sidotaan kotimaista pääomaa, esimerkiksi obligatsioonilainojen käyttämisen kautta, ja että sitävastoin valtiovaroilla koetetaan, niinkuin myös vastalauseessa esitetään, korottaa maan tuotantoa, korottaa kansallisuusomaisuutta, luoda uusia maanviljelysperheitä.

Täytyy kuitenkin sanoa, että vastalauseen tekijät ilmeisesti erehtyvät, kun he otaksuvat, että koko tuo laaja niin kutsuttu kysymys tilattoman väestön maanhankinnasta voitaisiin yksinkertaisesti, niinkuin he sanovat, »ratkaista» säätämällä pakkoviljelyslaitos. Sillä puhumattakaan nyt siitä, että tilattoman väestön kysymys ei ole ratkaistavissa, vaan tilattoman väestön asemaa voidaan paraimmassa tapauksessa enemmän tai vähemmän tuntuvasti parantaa, puhumattakaan nyt tästä, niin emme pääse siitä yleisesti tunnustetusta tosiasiasta että uutistilan perustamiskustannuksissa pelkän maapohjan hankinta, ainakin kun on kyseessä varsinaisten maanviljelystilojen pe-

rustaminen, yleensä on rahallisessa suhteessa katsottava toisarvoiseksi asiaksi. Jokainen uutisviljelijäksi pyrkivä käytännöllinen maanraataja lienee selvillä tästä yksinkertaisesta totuudesta. Hän tietää, että rakennusten, tarpeellisten kotieläinten, työkalujen hinta sekä kustannukset maan saattamisesta viljelyskuntoon nousevat siksi korkeiksi, että hän ei yleensä ole halukaskaan edes yrittämään uutistilaa perustamaan, vaikka tarpeellinen viljelyskelpoinen maa hänelle ilmaiseksi tarjottaisiin, ellei hän samalla voi turvautua joko omaan pääomaan tai vieraaseen apuun lainan tai muun avustuksen muodossa. Tämä tarkoittaa tietysti ainoastaan varsinaisia maanviljelystiloja eikä asuntopalstoja ja sen tapaisia pikkutiloja etenkin liikepaikkojen ja kaupunkien läheisyydessä.

On kyllä mahdollista että meilläkin samoin kuin muutamissa muissa maissa tullaan havaitsemaan tarpeelliseksi säätää lakimääräyksiä maahankinnan helpottamiseksi nyt kyseessä olevaan tarkoitukseen yli sen, minkä nykyinen laki tässä suhteessa näkyy tarkoittavan säännöksillä pakkoluovutuksista. Mutta ilmeistä on myöskin, että ainakin toistaiseksi näillä pakkokeinolla meidän maassamme saattaa olla ainoastaan vähäinen merkitys ja tarvitaan niitä korkeintaan erityisissä tapauksissa. Siksi helppo on yleensä meillä vielä viljelemättömän maan saanti ilman pakkokeinoja ja siksi vähän on senvuoksi sen kautta voitettavissa.

Samoin kuin pääkysymyksen, on vastalause sivuuttanut useita siihen liittyviä tärkeitä sivuseikkojakin sellaisella keveydellä, joka on suorastaan hämmästyttävä. Niinpä on koko tuo vaikea kysymys perustettavien uutistilojen metsätarpeen tyydyttämisestä käsitelty yhdessä ainoassa lauseessa, josta ei mitenkään parhaallakaan tahdolla saa tarkempaa selkoa siitä, mitä sillä oikeastaan tarkoitetaan tai mikä se menettely oikeastaan on, joka jossain määrityssä tapauksessa olisi noudatettava tuon tarpeen tyydyttämiseksi. Ja kuitenkin on juuri mahdollisuus metsätarpeitten tyydyttämiseksi jokaiselle maan viljelystilalle niin tärkeä, että yleisen käsityksen mukaan juuri niissä piireissä, joiden nimessä vastalauseen tekijät tahtovat puhua, siitä yksinkertaisesti riippuu talonhaltijan menestys.

Lienee tarpeetonta jatkaa. Yhtyen pääasiasa siihen, mitä edustaja Paasikivi on asiassa lausunut, kannatan valiokunnan mietintöä.

Ed. Leino: Tilattoman väestön maahan kiinnittäminen on yksi kaikkein suurimpia sekä

samalla vaikeimmin ratkaistavia taloudellissosiaalisia kysymyksiä. Eduskunnan tulee näin ollen ottaa tilattoman väestön maahan kiinnittäminen täysin tehokkaalla tavalla, yhdeksi ensimmäisistä tehtävistään. Minä puolestani pidän tilattoman väestön taloudellisen vaurastumisen suuriarvoisena sekä tärkeänä, mutta ollessani vakuutettuna siitä, ettei viljelyspakko-periaatteen voimaan saattamisella voitaisi onnellistuttaa mitään kansanosaa, niin vastustan sellaisia omistusoikeutta loukkaavia pakkotoimenpiteitä ja kannatan valiokunnan mietintöä.

Ed. Lehtonen: Minun täytyy ed. Ahmavaaralle huomauttaa, että ei Oulun läänissä maata ilmaiseksi saada viljeltäväksi, eikä sillä pitäisi sinne tilattomia houkutella; se maksaa rahaa sielläkin. Jos katselemme agraarikomitean mietintöä, niin tulemme näkemään, että Ala-Tornion pitäjässä jo maksaa hehtaarin ala viljelyskelpoista maata 4—500 markkaa. Sanotun komitean mietinnössä on määrätty 25 hehtaaria tarvittavan perheen elästä varten. Kuolajärven pitäjässä maksaa viljelemätön viljelyskelpoinen maa 2,500 markkaa hehtaarilta. Siinä vaan ero, että siellä on määrätty tarvittavan 40 hehtaaria. Siitä nähdään, ettei sielläkään maata ilmaiseksi saa. Tällä lienee vaan tarkoituksena se, että tilaton väestö hankkisi pääomille mahdollisen suuren korkotulon, se lienee tarkoituksena vastustaissa viljelyspakkoa. Tämän kyllä tilaton väestö maassamme käsittää.

Ed. Kivikoski: Jos mikä hyvänsä taloudellinen asia tulee täällä käsiteltäväksi varsinkin siinä merkityksessä että vähävaraisille voisi tulla siitä jotakin hyötyä, niin silloin aina törmää kaksi vastakkaista mielipidettä toinen toistaan vastaan. Oikeiston taholta syytetään hyvin paljon vasemmalla puolella olevia siitä, että ne puhuvat pötyä, eivät tunne asioita ja niin pois päin. Ja tänäkin iltana on sitä erittäin pontevasti edustaja Ahmavaara tuonut esille. Mutta mikäli minä edustaja Ahmavaaran puhetta kuuntelin, niin en minä käsittänyt siinä olevan yhtään mitään asiallista. Hän sanoi, että asiasta on hyvä puhua vaikka mitä, kunhan vaan siitä ei mitään tiedä. Kai hän tuolla omalla puheellaan tunnusti, ettei hän asiasta yhtään mitään tiedä, koska hän sanoi, että maita saa ilmaiseksi.

Ed. Jonas Castrén: Minä käsitän, etteivät herrat sosialidemokraatit kernaasti voi-

si, että minä enää esiintyisin (Vasemmalta: Päinvastoin.) viljelyspakkoa koskevassa asiassa koska he huutavat äänestystä ja keskustelun lopettamista. Mutta käsillä oleva kysymys on siksi tärkeä, siksi suuresta merkityksestä, ettei minun käy sitä sivuuttaminen semmoisenaan.

Kaikista sosialisista kysymyksistä on niin sanottu maakysymys vaikein. Sen kysymyksen selvittämiseksi ja ratkaisemiseksi on työskennelty jo ammoisista ajoista asti. Kansantalouden tutkijat, tiedemiehet ja käytännöllisyyden miehet ovat vaivanneet päätään sen tutkimisella ehdottaen mikä mitäkin keinoa tämän pulmallisen kysymyksen ratkaisemiseksi. Tänäkin päivänä on sanottu kysymys vilkkaan pohdinnan alaisena ja tulee kaiketikin sellaisena pysymään maailman loppuun asti. Kysymystä tilattoman maalaisväestön asuttamisesta on käytännöllisesti koetettu toteuttaa Saksassa, Englannissa, Irlannissa, Hollannissa, Itävallassa, Italiassa ynnä muissa maissa. Mutta käytännölliset yritykset asutuspolitiikan alalla eivät vielä ole ehtineet kokeilun astetta etemmäksi. Mutta Suomen sosialidemokraatit, joille ei pulmallisimmaankaan kysymyksen ratkaisu teoriassa tuota vaikeuksia, ne ovat keksineet taikakeinon, millä kaikista kysymyksistä vaikein kysymys, kysymys maanhankinnasta tilattomille saataisiin käden käänteessä ratkaistuksi. Heidän keksimänsä taikakeino on viljelyspakko ja sen toimeenpaneminen meidän maassa. On kuitenkin merkille pantava seikka, että kaikissa niissä maissa, joissa on työskennelty tämän kysymyksen ratkaisemiseksi, ei ainoastaan porvarillisten, vaan myöskin sosialidemokraattien piireissä ei missään ole ehdotettu maakysymyksen ratkaisemista viljelyspakon kautta, eikä minkään muun maan sosialidemokraatit ole ottaneet sitä ohjelmaansa, paitsi Suomen. Viljelyspakko on suomalaisten sosialidemokraattiemme keksintö. (Vasemmalta: Hyvä!) Viljelyspakkoate on epäilemättä itänyt jonkun nuoren taloustiedettä, maakysymystä mauksi tutkineen sosialidemokraattisen ylioppilaan tai maisterin epäkypsissä aivoissa ja sitä kannattamaan on kritiikittömyydessään sosialidemokraattinen puolue kokonaisuudessaan yhtynyt. Sosialidemokraattinen puolue on omaksunut viljelyspakkoatteen ja alinomaan, kaikissa mahdollisissa ja mahdottomissa tilaisuuksissa sekä vaalitaistelun aikana että eduskunnassa se aina tuodaan esille tärkeimpänä nykyisen yhteiskunnan parannuskeinona. Sietää siis sau-

moissa tarkastella tätä sosialidemokraattien viljelyspakkomahdollisuutta.

Valiokunnan mietintöön liitetyssä, sosialidemokraattien allekirjoittamassa vastalauseessa sanotaan: »Omasta puolestamme kyllä olemme sitä mieltä, että mistään yksityisen oikeuden loukkaamisesta tuskin on puhuttakaan, sillä eihän ole kysymyksessä omistusoikeuden riistäminen, vaan hallintaoikeuden ajaksi määrätty rajoittaminen, mistä sitä paitsi verona korvausta suoritettaisiin». (Vasemmalta: Aivan oikein.) Mitä tietää oikeimmittain tämä lause? Eivätkö siis sosialidemokraatit viljelyspakollaan tarkoittaisi maanomistusoikeuden supistamista ja osittaista lakkauttamista, vaikka he ovat maanomistusoikeuden vastustajia, vaikka ovat sen poistamisen ohjelmaansa ottaneet ja samaa säveltä täällä eduskunnassa pitkin koko tätä iltaa soittaneet? Tiedämmehän, että sosialidemokraatit jo tätä ennen ovat eduskunnassa merkinneet kantansa erinäisissä maanomistusoikeutta koskevissa kysymyksissä. Sellaisia ovat olleet kysymykset kalastusveden omistusoikeudesta, metsästysoikeudesta ja metsänomistusoikeudesta yksityisten tiloilla. Sosialidemokraattinen puolue on äänekkäästi vaatinut kalastusveden julistamista yhteisomaisuudeksi ja tämän omaisuuden riistämistä maanomistajilta, joille se vanhastaan on ollut jaettu ja joista maanomistajien on ollut suorittaminen kaikellaisia veroja ja rasituksia. Se on vaatinut metsästysoikeuden maanomistajain yksityisesti omistamissa metsissä julistamista yhteiseksi. Vihdoin on sosialidemokraattinen puolue vaatinut maanomistajain yksityisten metsien muuttamista yhteismetsiksi, joitten tuloista maanomistajat saisivat vaan puolet. Kaikki nämä vaatimukset on tehty eduskunnassa milloin anomuksissa, milloin eduskuntaesityksissä, milloin keskustelun aikana. Olisikohan asiain näin ollen totta se, mitä sosialidemokraattiset vastalauseentekijät edellä esittämässäni lauselmassa väittävät, ettei viljelyspakon toteuttamisen kautta omistusoikeus tulisi maanomistajilta riistetyksi, vaan heidän hallintaoikeutensa omistamaansa maahan vain määrääjäksi rajoitetuksi?

Se anomusehdotus, jonka sosialidemokraatit näillä valtiopäivillä ovat tehneet, on samoin kuin ne ponnet, jotka löytyvät mietintöön liitetyssä vastalauseessa, sangen hämärä. Mutta kun anomuksessa viitataan sosialidemokraattien vuoden 1907 valtiopäivillä tekemään eduskuntaesitykseen, samoin kuin sosialidemo-

kraattien kaikilla seuraavilla valtiopäivillä tekemissä viljelyspakkoa koskeissa anomusehdotuksissa aina on siihen viitattu, sisältää siis sanottu esitysehdotus ikäänkuin avaimen sosialidemokraattien anomukseen viljelyspakosta. Jos me tarkastamme mainittua sosialidemokraattien 1907 vuoden valtiopäivillä tekemää esitysehdotusta, niin usein kosketellussa lauselmassa esiintyvä väite osottautuu silmälumeeksi, jolla on tahdottu estää talonpoikaistilojen omistajia, pääsemästä perille sosialidemokraattien oikeasta tarkoituksista maanomistusoikeuteen nähden. Sosialidemokraattien 1907 vuoden valtiopäiville jättämä esitysehdotus asettaa selvään valoon, mitä viljelyspakolla tarkotetaan ja minne sillä pyritään. Esitysehdotuksen 3 §:ssä luetellaan millaisia yksityisten omistamia alueita olisi oikeus ottaa pois maanomistajalta jätettäväksi tilattomille viljeltäviksi. Siinä sanotaan: »Ensi sijassa jätettäköön viljeltäväksi b) kuivat viljelyskelpoiset maat, joiden metsä ei ole hyvässä ja tuottavassa kasvussa; c) heikkoperäisessä viljelyksessä olevat maat, luonnonniityt ynnä muut, joiden bruttotuotanto on varsin alhainen; d) viljelyksessä olevat maat, joita maanomistaja lakkaa viljelemästä.»

Me tiedämme, että useimmat tilat Suomessa ovat niin sanottuja talonpoikaistiloja ja että suurtiloja on verrattain harvassa meidän maassamme. Me tiedämme myös, etteivät talonpoikaistilojen omistajat pysty järkiperäisesti hoitamaan metsäänsä, joten metsät eivät ole »hyvässä ja tuottavassa kunnossa». Sosialistien viljelyspakkoehdotuksen 3 pykälän nojalla voitaisiin siis niiltä Suomen maanomistajilta, joitten metsä ei ole hyvässä ja tuottavassa kasvussa, riistää kaikki heidän omistamansa metsämaa pois.

Tunnettua on niinkään, että useimmilla talonpoikaistiloilla on ainakin suurimmaksi osaksi viljelys »heikkoperäistä ja että »bruttotuotanto on varsin alhainen». Viljelyspakkoehdotuksen 3 pykälän c) kohdan nojalla voitaisiin siis miltei kaikilta Suomen pienviljelijöiltä riistää pois heidän tilansa kokonaisuudessaan. Tällaisen riistämisen alaiseksi joutuisi suurin osa talonpoikaistiloja Viipurin, Mikkelin, Oulun y. m. lääneissä, sillä harvassahan ne talonpoikaistilat ovat meidän maassamme, joissa voimaperäistä maanviljelystä harjoitetaan ja joissa bruttotulo ei ole alhainen vaan korkea. Siis tarkoituksena olisi vastoin sitä, mitä vastalauseentekijät väittävät, Suo-

men talonpoikaistilojen nykyisiltä omistajilta viljelyspakkolain nojalla riistää kaikki heidän omistamansa tilat metsineen, viljelyksineen, maineen ja mantuineen. Sosialistit tarkoittavat siis viljelyspakkolakiehdotuksellaan sitä, että tuhansilta Suomen maanviljelijöiltä, Suomen talonpoikaistilojen omistajilta, riistettäisiin täysin ja tyyten heidän maatilansa pois ja jätettäisiin ainaisiksi ajoiksi tilattomalle maalaisväestölle viljeltäviksi. Toisin sanoen maanomistajista tehtäisiin tilattomia ja tilattomista maanomistajia. Samaisesta esitysehdotuksesta, käypi edelleen selville, että se maa, joka kerran maanomistajalta anastettaisiin, ikuisiksi ajoiksi siirtyisi pois hänen omistusoikeudestaan. Sen osoittaa 64 §, jossa määrätään, että tällaiset maanomistajalta viljelyspakkolain nojalla anastetut tilat kulkisivat perintönä tilansaajan leskelle ja rintaperillisille ja ellei sellaisia olisi, niin tulisi asutuslautakunnan asiaksi hankkia uusia viljelijöitä tiloilta.

Tämmöinen on se kohtalo, mikä viljelyspakon kautta tahdottaisiin valmistaa etupäässä Suomen talonpoikaistilojen omistajille. Tuhansista talonpoikaistilojen omistajista tehtäisiin tilattomia toisten tilattomien hyväksi. Onko tämä oikeutta, onko tämä kohtuutta? (Vasemmalta: On! On!) Ei se ole kumpakaan, vaan se on vallankumousta.

Mutta minkälaisen kohtalon tarkoittaa sosialistien pakkoviljelyslaki valmistettavaksi sille tilattomalle maalaisväestölle, jolle nämä maanviljelijöiltä riistetut tilat annettaisiin?

Siihenkin kysymykseen antaa sosialidemokraattien eduskuntaesitys selvän vastauksen. Kun maa riistetään sen omistajilta pois paremmin viljeltäväksi, niin seuraa siitä, että jos ei uusi haltija pystyisi maata paremmin viljelemään kuin entinen, niin hän joutuu tilaltaan pois. Ja sen viljelyspakkolakiehdotus sisältääkin ja sitä se tarkoittaa. Viljelyspakkolakiehdotuksen 69 pykälässä sanotaan: »Jos henkilö, joka tämän lain mukaan on viljelysmaata saanut, laskee tilansa rappeutumaan, meneteltäköön kuten voimassa oleva maanvuokralaki asiasta säättää». Otaksuen että voimassa olevalla maanvuokralailla tarkoitetaan nykyistä niin sanottua torpparilakia, joka on vuokramiehelle edullisempi kuin kokonaistilojen vuokrausta koskeva, säädetään edellämainituksessa vuokralaissa, että jos vuokramies jättää tilan rappeutumaan, niin on hän tilalta hädettävä. (Vasemmalta: Ei se ollut silloin vielä valmis.) Selvää on, että ainakin kaikkein suu-

rin osa näistä tilattomista, joille maanomistajain aloja annettaisiin vuokralla viljeltäväksi, eivät pystyisi näitä vuokratiloja paremmin hoitamaan, kuin alkuperäiset maanomistajat. Mutta siitä olisi seurauksena että tuhansia ja jälleen tuhansia niistä tilattomista, joita on houkuteltu viljelyspakkolain syötilä asettumaan maanomistajilta anastetuille tiloille, häädettäisiin niiltä pois, ja joutuisi taasen kaikkea maata vaille. (Huudahduksia vasemmalta. Puhuja: Minä pyydän että puhemies estää puolulaisiaan minua häiritsemästä. Naurua vasemmalta.) Se on tällaisen kohtalon kuin sosialidemokraatit tahtovat valmistettavaksi niille tilattomille, joita he tahtovat onnellisuttaa viljelyspakkolain siunauksilla. Eipä tosiaankaan kadehdittava kohtalo!

Mutta on vielä olemassa seikka, joka tekee tämän viljelyspakkolakiehdotuksen toteuttamisen kerrassaan mahdottomaksi. Sosialidemokraatit eivät ole ottaneet lukuun erästä erinomaisen tärkeää seikkaa. Suomessa ei liene montakaan yksityisen omistamaa tilaa, joka ei olisi velasta kiinnitetty. Mitenkä kävisi näiden tiloihin kiinnitettyjen velkojen, jos viljelyspakkohanke toteutettaisiin? Viljelyspakkoa koskevan eduskuntaesityksen 7 §:ssä säädetään, että sitä maanomistajalta otettua maata, joka on annettu tilattomille viljeltäväksi, »älkөөn ulosmitattako muusta saatavasta kuin maanviljelijälle maksettavasta verosta ja perustamislainan kuoleduksesta ja korosta sekä osuustoiminnallisesta tilan viljelykseen myönnetystä luotosta». Maatilat ovat voimassaolevan kiinnityslain mukaan kaikkine tiluksineen kiinnitettyt vastikkeeksi kiinnitetyn lainan suorittamisesta. Mutta viljelyspakkolakiehdotuksen toteutettua ei saisi niitä aloja eikä koko sitä tilaa, joka olisi riistetty maanomistajalta pois myydä ennen kiinnitetyn velan suorittamiseksi. Ja mikä tästä tällaisesta määräyksestä tulisi seuraukseksi? Selvästi se, että kaikki hypoteekikassojen, yleisten luottolaitosten, säästöpankkien ynnä yksityisten antamat kiinnityslainat haettaisiin ulos ennenkuin viljelyspakko astuu voimaan. Sellainen toimenpide taasen synnyttäisi ennen tässä maassa kuulumattoman rahapulan, joka kohtaisi ei ainoastaan maanviljelystä vaan teollisuutta ja kaikkea muita elinkeinoja maassamme. Siinä siunaukset sosialidemokraattien viljelyspakkolain toteuttamisesta. Tätäkö aikaansaatavaksi tarkoitetaan kysymyksenalaisella viljelyspakkohankkeella.

Eräs puhuja (Vasemmalta: Kovemmin!), edustaja Mäkelä on kysynyt: Mikä vääräys tapahtuisi maanomistajille viljelyspakkolakiehdotuksen toteuttamisen kautta? Mitkä olisivat sen tuhoiset seuraukset? Mainittu puhuja lopetti kysymällä: minkä tähden siis viljelyspakkolakiehdotusta vastustetaan? Minä luulen osottaneeti kumoamattomasti (Vasemmalta: No no!), mitkä seuraukset viljelyspakkolakiehdotuksen toteuttamisesta tulisivat olemaan. Tällaisen kumouksellisen reseptin mukaan sosialidemokraatit tahtovat vaikeinta kaikista sosialisista problemeista meidän maassamme ratkaistavaksi. Viljelyspakko on mahdottomuus, se ei ole toteutettavissa, se on ja pysyy utukuvana. Kun sosialidemokraatit tuolla utukuvalla houkuttelevat »nälkäisiä tilattomia», miksi he tilattomia kutsuvat, niin he todellakin tarjoavat heille kiviä leivän asemesta.

Koko viljelyspakkolakiehdotus on kypsytön, harkitsematon, kumouksellinen ja seurauksiltaan tuhoisa. Kun me porvarilliset vastustamme viljelyspakkohanketta, kun me osumme sen mahdottomuutta, niin me samalla pyrimme keksimään ja ehdottamaan sellaisia käytännöllisiä keinoja maakysymyksen ratkaisemiseksi tässä maassa, jotka olisivat käytännössä toteutettavissa kenenkään oikeutta loukaamatta.

Me ymmärrämme hyvin, mistä suunnatoman suuresta merkityksestä kysymys maanhankinnasta tilattomalle maalaisväestölle on, emmekä me tule lakkaamaan työskentelemästä tosilojen perustuksella tämän kysymyksen ratkaisemiseksi. (Vasemmalta: Kamarissa!) Mutta me torjumme pois mahdottomat viljelyspakkohankkeet, sellaiset hankkeet, jotka eivät aikaansaisi muuta kuin suunnatonta kurjuutta maanomistajille, tilattomille ja koko maan taloudelliselle elämälle.

Tekisipä mieli kohta kohdalta vastata niihin harvoin asiallisiin väitteisiin, joita eduskunnassa on tänä iltana sosialidemokraattiselta taholta tehty. Enin siitä, mitä sosialidemokraattiselta taholta on viljelyspakkokysymyksessä lausuttu, ei ole sisältänyt mitään asiallista. Miltei kaikki mitä sosialidemokraatit ovat esilleluoneet on ollut arvotonta kiihotuspuhetta, kaukana kaikesta asiallisuudesta. (Vasemmalta: Herr Castén är saklig i stället.) Osottaakseni kuinka perättömiä väitteitä sosialidemokraattiselta taholta uskalletaan eduskunnassa tuoda esille, jossa sentään porvarillisella taholla pitäisi löytyä jonkun verran

arvostelukykyä, pyydän saada valaista erästä edustaja Heikkilän lausumaa.

Edustaja Heikkilä lausui, että teollisuudella nykyään meidän maassamme on vähäinen merkitys maanviljelyksen rinnalla. Minä en suinkaan tahdo kieltää maanviljelyksen suurta merkitystä meidän kansallemme ja kaikille kansoille. Mutta kun väitetään, että teollisuudella nykyään on maassamme vähäpätöinen merkitys maanviljelyksen rinnalla, niin silloin lausutaan jotakin sellaista, joka ei lainkaan perustu tosioloihin. Asianlaita on nyt sellainen, kuten tilasto osoittaa (Vasemmalta: Kyllä se tiedetään) että kymmenvuotiskauden kuluessa 1896—1906 maamme teollisuuden tuotantoarvo lisääntyi enemmän kuin kaksinkertaiseksi, se kasvoi 218 miljoonasta markasta vuonna 1896 439 miljoonaan markkaan vuonna 1906. Tullitulot maahan tuoduista tavaroista lisääntyivät 27 miljoonasta 45 miljoonaan markkaan, ja maamme varojen arvo lisääntyi likemmä 80 prosentilla 159 miljoonasta markasta vuonna 1896 289 miljoonaan markkaan vuonna 1910. Tästä 120 miljoonan markan lisäyksestä aiheuttivat tärkeimmät maanviljelystuotteemme, voi ja vilja, kaikkiaan ainoastaan 3 ½ miljoonaa markkaa, jotavastoin yksistään sahatun puutavaran, paperimassan ja paperin viennin arvo lisääntyi kokonaisella 81 miljoonalla markalla ja muutkin lisäännokset aiheutuivat pääasiallisesti teollisuustuotteista.

Tällaista kieltä puhuu tilasto meidän maassamme. (Vasemmalta: Heikkilä toista!) Minä olen tahtonut saada tämän lausutuksi osoittaakseni, kuinka ei sosialidemokraattisella taholla häikäillä esittämästä kuinka löyhiä, kuinka harkitsemattomia, kuinka perusteettomia väitteitä tahansa heidän ehdotuksensa puolustamiseksi, joka ei ole puolustettavissa. (Vasemmalta: Entäs te suojeluslain yhteydessä?) Tätä viljelyspakkolakia ei käy toteuttaminen, ennenkuin sosialidemokraatit ovat enemmistönä tässä eduskunnassa. (Vasemmalta: Aivan oikein.) Ja siihen minä toivon että vielä kuluu pitkälti aikaa. (Vasemmalta: Ensi vaalit.) Mutta, jos se vastoin kaikkea luuloa tapahtuisi hyvinkin läheisessä tulevaisuudessa ja viljelyspakkolakehdotus tulisi laiksi, niin silloin vasta avautuisivat maanomistajain, tilattomain ja koko kansan silmät näkemään millä lailla sosialidemokraatit tahtovat tehdä tämän kansan onnelliseksi.

Ed. R e n v a l l: Siihen tietämättömyyteen, mikä on pukeutunut sanoihin monessa lausun-

nossa vasemmistossa, siihen ei käy vastaaminen muuten kuin sanomalla, että oppikaa ensin ja puhukaa sitten. Se on ehkä rohkeata.

Ei ole epäilystäkään siitä, että se lakiehdotus, joka v. 1907 ehdotettiin sosialidemokraattien taholta ei tule ikinä johtamaan mihinkään tuloksiin ja me voimme suoraan sanoa, että sosialidemokraattien taholla ei löydy ainoatakaan rehellistä ajattelijaa, joka voisi uskoa että ainakaan pitkään aikaan sellainen laki voisi tulla toteutetuksi. Sillä asianlaita on, niinkuin minä kerran eräässä toisessa yhteydessä lausuin, että on olemassa laki, jonka sosialidemokraatitkin tunnustavat. Ja se on kannattavaisuuden laki, joka hallitsee taloudellisia oloja. Tämä kannattavaisuuden laki on sellainen, että se ulottuu jos jollekin alalle. Maanviljelyksen alalla ei voida puhua voimaperäisestä viljelyksestä paraimpana keinona, laajaperäisestä viljelyksestä huonoimpana keinona, vaan voimaperäinen viljely ja laajaperäinen viljely ovat parempia ja huonompia sen mukaan, ovatko olevat olot sellaiset, että ne tuottavat viljelijälle parempaa nettotulota, siis toisin sanoen, onko saavutettavissa kannattavaisuutta, vai eikö. (Vasemmalta: Se on itsestään selvä.) Se on aivan selvä, mutta opettakaa ystävilleenne sitä. (Vasemmalta: Onhan meillä esilukija siellä.) Jos taas viljelys on kannattavaa, riippuu tavallaan viljelystavasta, mutta viljelystapa taas, jos se on kannattava, riippuu yhteiskunnallisista oloista. Ja yhteiskunnallisia oloja ei muuteta sellaisilla lakiehdotuksilla, kuin sosialidemokraattien taholta on ehdotettu.

Jos me tarkastamme vähänkin lähemmin maamme viljelyshistoriaa, niin me näemme ehkä siinä paremmin kuin monen muun maan historiassa esimerkkejä siitä, että viljelijän varmuus työnsä tuloksista on eriamättömässä yhteydessä sen tavan kanssa, millä hän viljelee maataan. Jos hän ei ole varma siitä, että hän ja hänen jälkeläisensä saavat tulokset työstään, ei hän pane sitä työtä, sitä pääomaa maahan ja maanviljelykseensä, kuin silloin kun hän on varma, että hän saa työstään korvauksen. Se johtuu yksinänsä siitä, että se joka panee kustannuksia maahan, hän yhdistää ne eriamättömästi niihin luonnonvoimiin, jotka maanviljelyksessä saavat aikaan sadon. Ja sentähden me voimme sanoa, että puhe voimaperäisestä viljelyksestä on kysymys niitten yhteiskunnallisten olojen muuttamisesta, jotka tekevät voimaperäisen viljelyksen mahdolliseksi. Ja silloin tulee myös kysymys viljelyspakosta ja kaikista sellaisista kaavamaisista laeista,

jotka sisältyvät sosialidemokraattien ehdottamaan lakiin vuodelta 1907, käytännöllisesti aivan mahdottomaksi.

Minä en ollut tilaisuudessa kuulemaan kaikkia niitä puheita, jotka tänä iltana on pidetty, mutta minä hankin erään lausunnon, joka suoraan kohdistuu siihen lausuntoon, jonka minä kaksi viikkoa sitten esitin.

Edustaja K. A. Saarinen toi silloin esiin muutamia väitteitä sitä vastaan, jota minä olin esittänyt. Hän muun muassa sanoi, että me emme tarkoita tilattoman väestön kysymyksen ratkaisua, että sillä keinolla, jota me ehdotamme, emme voi saada aikaan täydellistä ratkaisua kysymykselle, vaan että kysymys on ainoastaan jonkun sadan perheen pelastaminen maanviljelijöiksi. Tähän voimme kohta vastata, että niillä keinoilla ja sillä tavalla, joita nyt on yritetty, on jo hankittu 4,000:lle oma viljelys ja jos tätä menettelytapaa ruvettaisiin järjestämään säännöllisemmin, periaatteellisesti, suuremmilla raha-avulla, niin voisimme saada paljon enemmän aikaan. Ja toiseksi hän sanoi, että me emme tahdokaan saada aikaan, että me tunnustamme, ettemme tahdokaan saada maata kaikille. Niin on tottakin. Me emme tahdo saada maata kaikille ja minä luulisin, että jos vasemmistossa olisi todellakin sivistyneitä sosialidemokraatteja, niin he myöntäisivät oikeaksi, ettemme pyrikään kiinnittämään kaikkia meidän kansalaisiamme maahan. Ja he itse tunnustavatkin, etteivät usko sellaiseen tulokseen ja siis tällainen väite jää sen kautta aivan perusteettomaksi. (Vasemmalta: Mitä Renvall maalla tekisi!) Edustaja Saarinen sanoi sitte, että he uskovat, hän ja hänen toverinsa, että enemmän kuin yksi prosentti tilattomasta väestöstä tahtoo maata viljelläkseen. Minä luulen että sillä keinolla, jota me ehdotamme, on se saavutettavissa ja on saavutettavissa sillä tavalla, että todellakin ne yhteiskunnalliset ja taloudelliset lait, jotka vallitsevat yhteiskuntaa, eivät tule syrjäytetyiksi.

Minä toin esiin muun muassa sen vastaväitteen, että jos sellainen viljelyspakkolaki, jota ehdotettiin 1907, tulisi toteutetuksi, niin siitä olisi seurauksena, että seuduilta, joissa viljelysolot ovat huonommat, väki tulvisi niille seuduille, joissa viljelysolot ovat paremmat. Edustaja Saarinen sanoi siihen, että tällainen esitys on mielikuvituksen tuotetta, koska ihminen sitkeästi riippuu kiinni kotiseudussaan. Minun täytyy sanoa, että hyvin vähän edustaja Saarinen tuntee ihmistä

ja niitä oloja, joissa ihmisen kehitys tapahtuu. Onhan selvää, että jos tulisi sellainen laki aikaan, joka selittäisi, että jokainen viljelyshaluinen henkilö voisi saada mistä osasta Suomea tahansa, mistä kunnasta tahansa viljelysmaata niin paljon että hän tulisi toimeen, hän koettaisi hankkia itselleen tätä viljelysmaata sellaiselta seudulta, jossa maanviljelys on kannattavin. Se tosiasia että hän ehkä nyt pysyy omalla seudullaan, riippune siitä, että hän ei voi tällaista kannattavampaa maata saada, mutta jos hänelle tarjottaisiin tällainen maansaantitilaisuus, niin tietysti hän pyrkisi aina parempiin oloihin ja silloin olisi tietysti aivan selvää, että hän pyrkisi sellaisille seuduille, jossa hänen viljelystuotteittensa menekki olisi helpompi. Jollei tätä usko, niin ei silloin usko mihinkään taloudelliseen lakiin, sillä kyllä kai jokainen ihminen pyrkii siihen, että hänen toimintansa tuottaisi niin suurta tulosta kuin suinkin.

Viimeksi edustaja Saarinen teki minun lausuntoani vastaan sen muistutuksen, että kun minä puhuin siitä, miten maanmittaustoimitukset kauvan kestäisivät, niin hän puolestaan viittasi siihen, että maanvuokralain mukaan ei tällaista toimitusta tarvita. Mutta onko sitte kysymyksessä tässä maanvuokraus maanvuokralain rajoissa, eikö tässä ole kysymyksessä paljon enemmän? Eikö tässä ole kysymyksessä maan valtaaminen viljelijälle paljoa laajemmalla oikeudella kuin mitä nykyinen maanvuokralaki myöntää vuokraviljelijälle?

Minun mielestäni kaikki ne vastaväitteet, joilla on koetettu torjua sosialidemokraattien mahdotonta viljelyspakkoehdotusta vastaan tehtyjä muistutuksia ovat olleet niin muodollisia, niin vähän perusteltuja, että me voimme toivoa, että meidän kansamme silmät vähitellen avautuvat näkemään, että tämä ehdotus ei ole ollut muuta eikä ole tarkoitettukaan muuksi kuin keinoksi, jolla saataisiin tietämättömiä joukkoja kannattamaan puoluetta, joka periaatteellisesti ei ollenkaan harrasta sitä kysymystä, johon viljelyspakkokysymys kohdistuu.

Ed. Evert Eloranta: Minä en maltanut olla lyhyesti koskematta muutamiin ed. Saalastin tekemiin väitteisiin. (Huutoja eduskunnasta: Kovempaa!) Pitäkää vähempää meteliä, niin kuulette. Ed. Saalasti koetti tehdä täällä mahdollisimman suuren numeron siitä virkakunnasta, joka muka jouduttaisiin hankkimaan silloin, jos viljelyspakkoehdotus laiksi

tulisi. Hän esitti numeroita, tietysti mielikuvituksensa avulla mahdollisimman suuriksi rakennettuja, joilla muka koetettiin todistaa, miten suunnattoman suuri virkakunta olisi pakosta asetettava, jos tätä lakia käytäntöön sovellettaisiin. Mutta hän ei ensinkään kosketellut sitä seikkaa että juuri ed. Saalasti ynnä muut porvarilliset tämän eduskunnan maatalousvaliokunnassa ovat käsiteltäessä ed. Castrénin jättämää ehdotusta maan hankinnasta tilattomille, koettaneet mahdollisimman laajan uuden virkakunnan tähän maahan perustaa. He ovat erityisen asutusviraston hyväksyneet siihen lakiin, he ovat hyväksyneet kunnalliset asutuslautakunnat, joille maksettaisiin tietysti vakinainen palkka, jos kerran näille viljelyspakon soveltuttamisen takia asetettaville virkailijoille pitäisi maksaa. Mutta tässä on kuitenkin se oleellinen eroavaisuus et'ä jos, mikä kuitenkaan ei ole todistettu, tarvittaisiin uutta virkakuntaa viljelyspakkoa sovellettaessa, niin se tuottaisi hyötyä monin kerroin sen, mitä jouduttaisiin sillä alalla käyttämään varoja. Mutta sen esityksen perusteella ja sen suunnitelman mukaan, jota eduskunnan porvarilliset ovat maatalousvaliokunnassa ajaneet, olisi hankittu tällainen virkakunta, mutta sille ei kerrassaan minkäänlaista työtä, mutta tietysti se olisi vaatinut palkkansa, jos se kerta olisi asetettu. Jos siis virkakuntien asettamisesta on kysymys, niin olisi niillä ainakin työtä silloin, jos viljelyspakkolakia sovellettaisiin, niitä tarvittaisiin, mutta herrojen porvarillisten menettelyn mukaan ei niillä olisi mitään työtä, muuta kuin korkeintaan palkkansa nostaminen. Ei ed. Saalasti yrittänyt tehdä laskelmia, mitä tällainen hänen suunnittelemansa virkakunta ja järjestelmä tulisi maksamaan eikä esittänyt niitä huimaavan korkeita numeroita ja matkalaskuja, joita pitäisi suorittaa valtion varoista.

Sitte vielä olisi lisäksi huomattava tämän saman asian yhteydessä, että maanhankintakysymystä käsiteltäessä maatalousvaliokunnassa yrittivät porvarilliset ryhmät rakentaa sen yhteisen blokin, jota täällä eduskunnassa maalaisliiton edustaja Alkio kehotti rakentamaan. He maatalousvaliokunnassa yrittivät jättää ed. Castrénin tekemästä maanhankintakysymyksestä pois kaiken sen, joka siinä kysymyksessä ydinkohtana on olemassa, nimittäin rahakysymyksen. Siellä porvareista kokoonpantu jaosto, joka tätä asiaa käsiteli, jätti pois kaikki rahakysymystä koskevat seikat ja tahtoi vaan hankkia sellaisen lain,

jolla ei kukaan voi selittää, mitä sillä tehdään, sillä varoja ei maanostoon olisi mistään voitu saada, jos ei kerran lakiin aseteta ensimmäisenä rahakysymystä ja sitte vasta virkailijoita ja ohjeita, kun kerran viljelyspakkoa ei mikään porvarillinen puolue ryhmä siellä hyväksynyt.

Tämän maanhankintakysymyksen kohtalo maatalousvaliokunnassa on ollut hyvin traagillinen ja minä luulen, että jos ed. Renvall ja Castrén tietäisivät, minkälaisen kohtalon alaisena se on porvarillistenkin taholla ollut siellä, niin tuskinpa he täällä niin suurella melulla ja pauhinalla puolustaisivat sitä ja suurin elein viittaisivat, että sillä keinoin ja sitä tietä tässä maassa tilattoman väestön kysymystä ratkaistaan. Siellä valiokunnassa, olkoon se sanottu, hyvät herrat, ei kukaan ole ottanut sitä lakia vakavalta kannalta. Ed. Snellman, joka on esityksen allekirjoittajana, on tietysti ollut pakotettu äänestämään sen pykälän puolesta. Mutta onpa hänkin lakiehdotuksen tärkeitä pykäläiä käsiteltäessä lähtenyt hiljaisuudessa tiehensä valiokunnasta, jättäen toisten tehtäväksi karsia siitä pois kaiken sen, mikä siinä on suoranaisesti tarpeetonta, etten sanoisi mahdotonta. Tästä pitkästä 88 pykälää käsittävästä esitysehdotuksesta on saatu jäämään noin kolmisenkymmentä pykälää ja siihenkin määrään on tehty jonkun verran uusia. Siellä on muiden muassa tullut päätökseksi, että sitä herrojen nuorsuomalaisen agitatsioonivaltina käyttämää huokeaa korkokantaa ei semmoisenaan ole hyväksytty, vaan se korkokanta on siellä valiokunnan ensimmäisessä lukemisessa tehdyn päätöksen mukaan kohotettu niin korkeaksi että valtio ja kunnat välitysliikettä harjoittaessaan eivät kärsi siitä tappiota. Tätä lakiehdotusta, — olkoon se sanottu herroille nuorsuomalaisille — sosialidemokraatit ovat joutuneet valiokunnassa puolustamaan, ja äänestämään siihen tärkeitä pykäläiä, jotka porvarilliset melkein yksimielisinä olisivat siitä poistaneet, kuten juuri rahakysymyksen, jota ilman se laki ei mitään merkitse. Me väitimme, että jos rahakysymyksen poisto tehdään, niin silloin ei ole ensinkään syytä ryhtyä tällaisen lain hankkimiseen. Porvarillisten taholta väitettiin, että jos tähän asetetaan määräys näistä miljooneista, niin se laki menee varmasti karille Pietarissa, sitä ei muka hyväksytä. Siis herrat esityksen tekijät ovat jo tietäneet, että se menee karille Pietarissa, jos siihen rahakysymys asetetaan. Mutta täällä ovat kuitenkin samaiset herrat yrittäneet mahdollisimman

mahtavasti huutaa koko maailmalle, miten se laki on pelastava porras, jolla Suomen tilattomat pelastetaan siitä huutavasta kurjuudesta, jossa ne nykyään ovat. Siellä selitettiin porvarien taholta, että asetetaan sinne lain perusteluihin jonkunlainen viittaus eli jonkunlainen määritelmä siitä, että hallitus ryhtyisi obligatsioonijärjestelmän avulla koettamaan hankkia pääomaa. Selittivät jotkut porvarilliset, että kyllähän sitä, kun saataisiin semmoinen laki, löytyisi ehkä varoja yksityisten yritteliäisyydenkin avulla. On kuitenkin mahdotonta todistaa että ainakaan lähimmässä tulevaisuudessa Suomessa, jossa maanviljelyksen ei erikoisemmin ole sanottu kannattavan ja joissa se ei todellisuudessa kannatakaan, että täällä erikoisemmin kukaan ryhtyisi kiinnittämään pääomiaan tällaisen luoton hankkimiseksi yksityistä tietä silloin, kun pääomilla on parempia, tuottavampia paikkoja avoimena yllin kyllin. Tätä obligatsioonijärjestelmää on tahdottu, ja se on tämän iltaisessa keskustelussakin jonkunlaisena pohjasäveleenä ollut, esiinvetää jonakin suurpiirteisenä parannuksen tuojana. Sitä sietäisi kosketella vähän laajemmalla, mutta on melkein tarpeetonta siihen pitemmältä puuttua, sillä jokainen vähänkin asioita tunteva tietää, että tässä maassa ei liioin obligatsioonijärjestelmää soveltamalla päästäisi muuhun tulokseen, kuin siihen, että valtiolle veroa maksavat saisivat maksaa tuntuvia kurssitappioita obligatiooneja suuremmassa määrin liikkeelle laskettua. Agraarikomitea on muiden muassa verrattain sitovasti osoittanut, että useissa valtioissa, joissa obligatiooneja on liikkeelle laskettu on niiden kurssitappio kohonnut sitä mukaan suuremmaksi, mitä enemmän niitä on liikkeelle laskettu. Muiden muassa agraarikomitean selostus selittää, että Irlantia varten Englannissa liikkeelle laskettujen obligatsioonien kurssi on laskenut niin alas, että niistä on saatu maksaa kurssitappiota noin 17 prosenttia, ja tämä kaikki maassa, jonka valtioarvopapereiden luotto on maailman paraimpia. Venäjällä on joskus saatu nähdä sellaistaakin, että siellä obligatiooneja suuremmassa määrin liikkeelle laskettua maanostopankki on saanut nähdä näiden obligatsioonien kurssin laskeutuvan joskus 66 prosenttiin. Minä en usko, että meillä täällä Suomessa, jossa ei erinomaisen suurta luottoa valtiolla ole eikä ole toivoa siitä lähimmässä tulevaisuudessakaan, että täällä liioin pysyisi obligatsioonien kurssi korkealla, vaan tulisi se laskeutumaan verrattain alhaiseksi ja siten saisivat muut veronmaksajat niskoilleen

sen kurssitappion, jonka avulla koetettaisiin pystyssä pitää sellaista maanomistajain luokkaa, jonka kannattavuutta ei ole voitu todistaa. Sillä jos sen kannattavuus voitaisiin todistaa ja asettaa suurtilallisten rinnalle, niin ei kai ne silloin tarvitsisi tällaista valtion auttavaa kättä avukseen eikä tällaista yhteiskunnan muiden jäsenten apua. Täällä keskustan taholta ed. Paasikivi viime istunnossa eli oikeammin sanottuna siinä istunnossa, jossa tätä asiaa käsiteltiin aikaisemmin, yritti todistella, että tämän obligatsioonijärjestelmän avulla tultaisiin tämä kysymys ratkaisemaan. — Ed. Paasikivi kai muistaneen sen asian, että vuonna 1909 talvella, vähän toista vuotta sitten, kun maalaisliittolaiste taholta esitettiin, jos oikein muistan, 100 à 120 miljoonan markan arvosta obligatsioonien liikkeelle laskemista valtion takuulla, niin silloin suomettarelaisen puolueen pää-äänenkannattajassa, Uudessa Suomettarella, verrattain asiallisesti — olkoon se sanottuna heidän kunniaksensa — teurastettiin tämä maalaisliittolaisten obligatiosysteemi ja selitettiin miten mahdotonta on sellaisen määrän liikkeelle laskeminen, sillä silloin laskisi niiden kurssi niin alhaiseksi, ettei valtion edun nimessä kannattaisi laskea niitä liikkeelle. Nyt on kuitenkin vasemmiston taholta tänä iltana ja aikaisemmin osotettu, miten mahdotonta on ratkaista tällaisellakaan summalla, jota maalaisliitto ehdottaa, tilattoman väestön kysymystä. On osotettu, että tässä maassa on satojatuhansia ruokakuntia maattomina, tilattomina mutta oikeutettuina saamaan tällaista apua, jos kerran sellaista apua ryhdytään hankkimaan. Meillä on noin 471 maalaiskuntaa, ja kun jaetaan tilattomien ruokakuntien joukko tasan näiden kuntien kesken, niin kuntaa kohti tulee noin 637 ruokakuntaa. Kuinkahan monta näistä saataisiin viljelystilan omistajiksi herrojen 20, 25 tai vieläpä 100 miljoonalla? Siihen tarvitaan miljoonia, jotka nousevat tuhatmääriin, ja aina kohoava maanhinta, mikä tällaisessa tapauksessa olisi välttämätön seuraus, nostaisi tilojen hinnan niin korkealle, että niiden lukumäärä pakostakin lopulla olisi paljon alhaisempi kuin mitä nyt lasketaan, näiden käypien hintojen mukaan. Suomettarelaiten kanta on myöskin osittain sama, kuin tässä asiassa on maalaisliiton kanta, se on, että obligatsioonien avulla ryhdytään tätä kysymystä järjestämään. Minulla sattuu olemaan tässä edessäni sen hallituksen, johon keskustan miehet ovat enemmistönä ottaneet osaa tätä asiaa käsitellessään, valmistama eduskunta-

esitysehdotus obligatsiooniluoton järjestämiseksi, mutta tässä ei hallitus, jossa tätä kysymystä on suositeltu ainoana autuaaksitekevänä, ole uskaltanut ehdottaa enemmän kuin 20 miljoonan markan arvosta näitä obligatiooneja liikkeelle laskettavaksi. Kuinkahan pitkälle tällaisella summalla päästäisiin? Kuinkahan monta tilaa tällaisella summalla syntyisi? Jos lasketaan 6,000 markkaa viljelystilaa kohden, saataisiin noin nelisen tuhatta tai mahdollisesti 4 ½ tuhatta tilaa syntymään. Tällä ei olisi ratkaistu mitenkään tilattoman väestön kysymystä eikä oikeastaan yritettykään ratkaista. Sillä nämä keinot ja nämä suunnitelmat, joita herroilla on olemassa, eivät semmoisinaan ole mitään muuta kuin — sanottakoon se suoraan — pelkkää ilveilyä ja ilveilyä sellaista, josta joutuu kärsimään Suomen työväestö. Kun täällä on oikeiston ja keskustan taholta yritetty selittää, että sosialidemokraatit käyttävät agitatsioonikeinona tätä viljelyspakkoa, niin minun täytyy viskata takaisin väite, että herrat porvarit käyttävät räikeimmistä räikeimpänä agitatsioonikeinona maanostomenettelyä, selittäessään että tätä tietä sitä saatte pelastuksen, jähka jaksatte pikkusen odottaa. Mutta tätä odottaessa käy siten, että nämä tilattomat ehtivät jo sitä ennen kuolla kurjuuteen tai paeta valtamerien taakse, ennenkuin sellaista tietä tulee mitään ratkaisua tai suuremmasta merkityksestä olevia parannuksia tai uudistuksia. Tämän saman obligatsiooniluoton järjestämistä koskevan esityksen, mikä on hallitsijan vahvistettavaksi lähetetty, — en ole kuullut, onko se saanut vahvistusta vai onko se hylätty vai onko se vielä jossain matkalla — tämän esityksen perusteluissa sanotaan, että »kun valtiorahaston tila ei tätä nykyä salli varojen siirtämistä sen suuremmassa määrässä tilattoman väestön lainarahastoon, on lisävaroja mainittuun rahastoon hankittava lainaamalla». Valtiorahastosta, jossa olisi jonkun verran pääomia, niitä ei tahdota puristaa tähän tilattoman väestön lainarahastoon. Niillä on kai toisia tarkoituksia. Ovathan herrat tässä eduskunnassa vakuuttamalla vakuuttaneet alttiudella työntävänsä miljoonia rajan taakse edelleen, ovat jo kymmeniä miljoonia työntäneet viime vuosina ja sinne kyllä menee niitä enemmänkin, jos herroilla riittää niitä tarjoilla. Mutta tilattoman väestön kysymyksen järjestämiseksi tosisteossa, ei näitä miljooneja ole tarmokkaasti yritettykään puristaa.

Voisin vielä osoittaa eroavaisuuksia meidän suunnitelmisamme kuinka pitkälle tahansa,

mutta vasemmiston taholta on täällä niitä tänä iltana jo esiin tuotu riittävän paljon, joten ei minun ole tarvis pitemmälti niihin puuttua.

Täällä on huomautettu että ostomenettely ei tulisi kalliimmaksi kuin sosialidemokraattien pakkoviljelyskään. Mutta jos teidän suunnitelmanne mukaan lähdetään työskentelemään, silloin jok'ainoa markka, jok'ainoa penni, mitä irti saadaan, työnnetään maakapitalistien taskuihin. Ja silloin nämä uudet tilansaaajat ovat sellaisessa asemassa, että heidän viljelyksensä eivät liioin etene, ei liioin rakennuksien rakentaminen käy päinsä, ei irtaimiston hankkiminen. Taloudellinen vaurastuminen on alusta lähtien tuomittu sangen heikoksi. Mutta ei se liikuta täällä oikeistoa eikä keskustaa. Heitä liikuttaa vaan paljon enemmän ja paljoa tärkeämmin se, minkälaiseen asemaan joutuvat maakapitalistit. Oikeastaan on olemassa vaan yksi ainoa ajatus, jonka ympärillä tänä iltana ovat pyörineet kaikki porvarillisten puolue-ryhmäin edustajain vastaväitteet, ja se yksi ainoa ajatus ja väite on se, että siitä joutuvat maakapitalistien edut kärsimään. Se on pohjäsävyinä ollut jokaisen viljelyspakkoa vastustavan puheessa ja sen ympärillä, niinkuin jo huomautin, ovat pyörineet, kaikki muut kysymykset. Siihen on tahdottu vedota milloin suuremmasti, milloin epäsuorasti, ja on tahdottu aina ja alituisen huomauttaa, miten mahdoton ja miten surkea on niitten talollisten asema, kun niitä pakoitettaisiin antamaan hyödyttöminä makaavat maat viljeltäväksi. On sanottu, miten veristä vääryyttä maanomistajat tulisivat tässä asiassa kärsimään, mutta ei ole sanottu, miten veristä vääryyttä kärsivät sadat tuhannet ruokakunnat Suomessa nykyään, saamatta kunnollista tilaisuutta työnteekoon ja elämisen mahdollisuuksiin. Ei sitä veristä vääryyttä ole yritetty täällä huomattavaksi leimata, vaan on tahdottu kiinnittää huomio siihen, että ne maakapitalistiraukat nehän tässä joutuvat tuuliajolle, jos niitten viljelemättömät maat tulisivat viljelykselle.

Joskin tässä jonkin verran loukattaisiin maakapitalistien vapaata maansa käyttöoikeutta, niin ei se saa olla esteenä silloin, kun on verrattain suuren valtavan kansanryhmän olemassaolo ja elämismahdollisuus kysymyksessä. Aikoinaan lausui keskustan joukossa hyvin tunnettu henkilö, professori Palmén, selostellessaan itä-Suomen lahjoitusmaiden oloja, tähän tapaan: Kun vanhoista juurtuneista epäkohdista pitää tehdä loppu, seisoo oikeus oikeutta vastaan, joista jommankumman täytyy väistyä. Par-

haallakaan tahdolla ei silloin voi tehdä kaikille mieliksi, mutta vääryydet, jotka sellaisissa tapauksissa eivät ole vältettävissä, ovat tietysti sen aikakauden syyksi luettavat, joka epäkohdat synnytti, eikä sen, joka ne selvittää. Oletteko unhoittaneet tuon tunnetun puoluehenkilönne lausunnon? Jos tässä tapauksessa mielestänne maakaupitalistit tulisivat kärsimään vääryyttä, niin ottakaa huomioon, että teidän joukostanne yksi etevimmistä miehistänne on sanonut, että jos ne vääryydet eivät ole korjattavissa, niin ne ovat luettavat sen aikakauden syyksi, joka ne synnytti, eikä sen, joka ne selvitti.

Minulla olisi monia eri seikkoja vielä esiin tuotavana monen eri puhujan tekemiä väitteitä vastaan, mutta on kai tarpeetonta niistä pitemmälti puhua.

Edustaja Ahmavaara täällä tavallisella mahdipontisuudellaan yritti selitellä, miten siellä kruununmailla pohjoisessa aina on avoinna suuren suuret alat viljelysmaita ja niin edespäin. No niin. Kaikki miljoonat, mitä suinkin saadaan irti, on edustaja Ahmavaara valmis työntämään, jos ei rajan taakse, niin maakaupitalistien taskuihin. Mitenkähän nämä tilattomat, kun ne ajetaan sinne tiettemmin erämaitten taakse, tulevat toimeen, jos ei valtiovaroja käytetä näitten uutisviljelijäin avustukseksi tahi viljelyslainoiksi. Mutta mistä otetaan ne varat, koska herrat eivät aio siihen tarkoitukseen tarvittavia varoja tilattomien hyödyksi käyttää, vaan koettavat ainoastaan kaikin keinoin niitä maakaupitalisteille haalia?

Täällä on vedottu ja vetoamasta päästyä vedottu maanomistusoikeuden pyhyyteen. Minä tahtoisin huomauttaa, että jos maanomistusoikeuden pyhyys on muodostunut voittamattomaksi esteeksi, sietämättömäksi jarruksi, joka ehkäisee ihmiskunnan edistystä, silloin kun se ei salli laajan, työttömänä harhailevan joukon päästä työhön, jos yksityinen omistusoikeus ehkäisee viljelyksien laajenemaa pääsemistä, jotka meidän maassamme ovat suhteellisesti sangen pienet, jos yksityisomistuksen pyhyys asettaa tällaisia sulkua edistyksen tielle, niin silloin on paljon parempi, että Suomen kansa koettaa kompuroida eteenpäin ilman tällaista pyhyyttä, joka luo mittaamatonta kurjuutta, kuin että se ei uskaltaisi ryhtyä korjaamaan vuosisatojen kuluessa kasaantuneita epäkohtia ja esteitä työväenluokan edistykselle ja kehitykselle, mikä vielä estää kokonaista kansanryhmää varallisuuteen pääsemästä maa-aluettien raivaamisella ja viljelysaluettien laajentamisella.

Kun minulla kerran tässä puhevuoro on, niin en oikeastaan jaksa välttää kiusausta vastakseni pikkusen maatalousvaliokunnan hyvin arvoisan puheenjohtajan, ed. von Troilin viime kerralla tekemiin sangen äkäisiin ja etten sanoisi poikamaisiin väitteisiin, en siitä syystä, että tämä vastausta ansaitsisi, mutta tämän meidän hyvin arvoisan puheenjohtajamme menettely on tavallaan ollut sellaista, että jos asiata tarkkaan punnittaisiin, niin kyllä kai meillä olisi kaikkia ehdotuksiamme mahdoton saada tänne muuten kuin vastalauseissa. Sillä valiokunnan herra puheenjohtaja kai tietää, että hän on yrittänyt rajoittaa sosialidemokraattien parlamentaarisia oikeuksia valiokunnassa. Hän kai tietää, että hän on menetellyt tavalla, mikä ei ole ollut sopusoinnussa valiokunnassa ennen ja eduskunnassa yleensä käytännössä ja voimassa olevien periaatteiden kanssa.

Mitä itse tähän vastalauseeseen ponteen tulee, niin se jätettiin aivan määräminuutilleen korrehtuurivedoksena herra von Troilille ja hän tiesi sen määräjän, koska hän sen sai ja se oli vapaasti tarkastettavana, mutta hän ei hiiskunut siitä sanaakaan, ennenkuin vasta täällä. Muuten tämä ponsi ja koko se kysymys oli valiokunnassa puhtaasti periaatteellisen keskustelun alaisena ja sen mukaan siitä myös päätettiin. Me emme esittäneet emmekä voineetkaan esittää sanamuotoa, kun äänestettiin ainoastaan puhtaasti periaatteesta. Ja me sosialidemokraatteina sanoimme, että koska päätös tuli kielteinen, niin me esitämme kantamme vastalauseessa, ja sen kai herra von Troil muistaa. Sitäpaitsi ei tässä ponnassa ole mitään sellaista, mitä emme keskustelun aikana olisi merkinneet, eikä kai hänenkään mielestään, koska hän ei huomauttanut siitä. Ja olkoon sanottu vielä, turhaa kai siellä taitaisi olla kaikesta yrittää äänestääkään, kuten alussa huomautin, sillä siellä on sellaisiakin tapahtumia ollut. Tämä menettely kai johtuikin enemmän jostakin silloisesta pahantuulenilmauksesta, niin että minä siinä suhteessa — aivan kuin hänkin meille vasemmistolaisille — voin antaa meidän puheenjohtajalle paljon anteeksi. Mutta olkoon tämä huomautuksena, etteivät suoranaiset solvaukset pääsis jäämään eduskunnan pöytäkirjaan vastalauseetta, vaikka keskustelusta onkin kulunut pitempi aika; mutta parempi myöhään kuin ei milloinkaan.

Ed. A h m a v a a r a: Pyydän edustaja Lehtosen lausunnon johdosta saada sanotuksi, että agrariikomitean mietinnössä ei ole sitä, mitä hän sanoo siinä olevan, että nimittäin Ala-

torniolla maksaisi viljelemätön maa 4,000 markkaa ja Kuolajärvellä 2,500 markkaa hehtaari. Se on hänen omia luulojaan, eikä agrari-komitean mietintöä. Viimeisen puhujan la-verruksiin ei kannata vastata. Minä pyydän kehottaa, että hän kävisi kerran Oulun läänissä nähdäkseen että siellä on muutakin, ei vaan tietttömiä rämeitä ja metsiä.

Ed. von Troil: För att hjälpa upp en dålig sak har hr Eloranta försökt sig på att lämna en skildring öfver det sätt på hvilket motionen angående de obesuttnas jordförvärf tills dato handlagts i agrarutskottet. Denna skildring har emellertid det lilla felet att icke vara sann. Om hr Eloranta berättat, att han, då utskottet vidtog med behandlingen af sagda motion, förklarade, att han ärnade göra allt sitt till för att det af denna motion icke skulle blifva något under denna landtdagsperiod, hade hr Eloranta vidare berättat hvilka taktiska knep han använt för att söka förverkliga denna sin afsikt, hade hr Eloranta slutligen berättat, att han också gjordt försök till obstruktion, ja, då hade skildringen varit riktig, men sådan den nu lämnats, är den icke öfverensstämmande med faktiska förhållandet och om agrarutskottet, trots hr Elorantas alla försök, lyckast hinna få denna motion färdig, skall kammaren vara i tillfälle att bedöma, huruvida agrarutskottet lyckats i sin uppgift eller ej. Hr Eloranta gjorde sig, om jag förstod honom rätt, skadeglad öfver att jag, då jag granskade reservationen icke jämförde klämman sådan den är i reservationen med klämman i petitionen. Att jag icke gjorde det berodde därpå att jag då hade förtroende för hr Eloranta. Numera har jag det ej.

Ed. Snellman: Edustaja Eloranta täällä on osottanut minkälaisen onnetoman kohtalon alaiseksi ehdotus laiksi maanhankinnasta tilattomalle maalaisväestölle on joutunut valio-kunnassa, jossa enin osa sen pykälä on edus-kuntaesityksestä poistettu, ja on hän tuonut sen esiin siinä muodossa, että tämä todistaisi nuorsuomalaisissa tapahtuneen kannanmuu-tosta. Asian laita on kuitenkin todellisuudessa niin, että maanhankintalakiesityksen onnetto-maan kohtaloon pääasiallisena syyllisenä ovat olleet vasemmistolaiset, joiden toimesta suurin osa pykälä on poistettu, ja se on johtunut siitä, että vasemmiston taholta on viljelyspakkolain yhteydessä monen monta kertaa vakuutettu, että he tulevat tekemään kaiken voitavansa saa-

dakseen tämän maanhankitalain kokonaan mahdottomaksi, ja aikeissaan he näyttävät onnis-tuvankin. Sen on edustaja Eloranta moneen kertaan valiokunnassa vakuuttanut. Tämä ei siis ainakaan todista, että nuorsuomalaisen ryh-män jäsenet olisivat luopuneet aikaisemmasta kannastaan. Minä ainakin olen yhä sillä kan-nalla, jolla olen aina ollut, sekä maatalousvalio-kunnassa, että eduskunnassa, ja jota kantaa pidän paraimpana pohjana tilattoman maalais-väestön asuttamiselle, että niille on hankittava omaa maata. Tämän olen tahtonut lausua, osottaakseni, miten asia on todellisuudessaan maatalousvaliokunnassa ollut. Keskustelua puolestani en enää tahdo jatkaa ainakaan edus-taja Elorannan kanssa.

Ed. Renval: Edustaja Eloranta pari ker-taa huomautti siitä, että me tahdomme antaa maanhankitakysymyksen ratkaisuun ainoas-taan niitä miljoonia, joita emme voi työntää rajan taakse. Tähän minä pyydän huomauttaa, että miljoonia voi työntää rajan taakse sekä niitä sinne äänestämällä että pidättymällä äänestämällä.

Ed. Alkio: Edustaja Elorannan lausun-non johdosta pyytäisin hänelle ainoastaan ly-hyesti huomauttaa, että obligatsioonijärjestel-mällä on ainakin se hyvä puoli tuon kuolleena syntyneen viljelyspakkojärjestelmän rinnalla, että se on mahdollinen toteuttaa. Kun herra Elorannallakaan ei ole mitään muuta sitä vastaan sen mahdottomuuteen nähden, kuin se, että näitä obligatsiooneja mahdollisesti tultaisiin kurssaamaan, ja että muut valtion jä-senet joutuisivat silloin korvaamaan tätä kurssi-tappiota, niin tässähan sen huomaammekin oi-kein, mistäpä kenkä puristaa. Me olemme heti, kun me olemme esittäneet tätä obligatsioonijär-jestelmää, huomauttaneet siitä, että valtio on velvollinen ottamaan osaa niihin kurssi- ja kor-kotappioihin, joita tämän kautta mahdollisesti syntyy, mutta että ne tappiot tulevat varsin hyvästi käytetyiksi valtion hyödyksi, koska niiden kautta lisätään tämän kansan tuotanto-ehtoja, koska tilattomat veronmaksajina ky-kenevät silloin korvaamaan sen, minkä valtio mahdollisesti tulee suorittamaan niiden obli-gatsioonien korkoja ja kuoletuksia. Mutta ei siinä kyllin. Tämä viljelyspakko sellaisenaan jo edellyttäisi, että kaiken sen korvauksen ja kurssitappion, mikä siitä johtuisi maan-omistajille heidän tilojensa hintojen laskemi-nessä, sen saisivat maanomistajat yksin suo-

rittaa! Sitä ei ole vastapainoksi herra Eloranta-kaan ollenkaan ottanut huomioon. Lausunto ei ansaitse muuten sen pitempää vastausta.

Mutta minä pyytäisin kiinnittää vielä eräisiin toisiin seikkoihin huomiota. Kaikkihan tunnemme, että katkerimmat riitaisuudet maanviljelysalalla tähän saakka ovat olleet rajariidat. Ajatelkaamme sovellettuna käytäntöön viljelyspakkolakisuunnitelma, jonka kautta joku tulee, osottaa haluavansa, tahtovansa viljelykseen ottaa erään maakappaleen, joka jo on otettuna maanomistajan viljelyssuunnitelmaan. Minä ainakin epäilen, että sellaisissa tapauksissa 99 tapauksessa 100:sta tultaisiin verenvuodatuksella ratkaisemaan tällaiset maanottoriidat, ja että semmoisena siis jo tältä siveelliseltä kannalta katsottuna viljelyspakon käytännössä toteuttaminen olisi mahdotonta. (Vasemmalta: Sitä varten on vallesmanneja!) On kyllä, on vallesmanneja. Mutta minun luullakseni pitäisi jokaisella olla se elämän kokemus, että vallesmannin sekaantuminen tällaisiin asioihin, varsinkin silloin kun on kysymys ryöstöstä, ei ole paikallaan, — ainakaan ryöstön puolesta esiintyä. (Vasemmalta: Onkos tilallisen anastaessa?)

Muuten se periaate, jota tässä tahdotaan ajaa, että nimittäin kaikki maat tulisivat viljelyiksi, se on paljon helpommin ja tarkoituksenmukaisemmin saavutettavissa veroreformin kautta, jolloin ainakin tavallisen käsityksen mukaan viljelemättömiä alueita paljon keveämmin saadaan viljelyksen alaisiksi ilman riitoja ja taisteluja kuin tuon viljelyspakkoehdotuksen kautta.

Täällä on tämänkin keskustelun ohessa useampia kertoja sangen pilkallisesti puhuttu niin sanotusta »pyhästä omistusoikeudesta». Se on omiansa osoittamaan, mistä tässä oikeastansa on kysymys: kysymys on vallankumouksesta, ei sen vähemmästä eikä sen enemmästä. Meidän sosialidemokraattimme otaksuvat, että omistusoikeuden vallankumouksen alaisiksi on tässä maassa sopivin ensimmäisenä asettaa talonpojan omaisuus. Se kyllä on sopusoinnussaan periaatteen kanssa, joka on sosialidemokraattien perusajatuksena mitä talonpojan kohdotelemiseen tulee, mutta tulisiko se tuottamaan myöskin siunausta niille uusille maanviljelijöille, joita he tämän järjestelmän kautta tahtoisivat tehdä, se on aivan toinen kysymys. Nähtävästi sitä puolta asiasta ei ole ollenkaan tultu ajatelleeksi. Minun luullakseni sentään sosialidemokraattienkin kannattaisi hiukan ajatella sitäkin »pyhää omistusoikeutta»,

varsinkin siihen nähden, että useat heistä itses-
täänkin omistavat kumminkin jotain. Ja minä luulen, että he kaikki ovat »pyhän omistusoikeuden» kannalla mitä heidän yksityiseen omaisuuteensa tulee. Se käsitys, että muka maa olisi jotain sellaista, joka tässä maassa olisi ryöstetty ja vääryydellä anastettu, ei ole totta. Jos maa on muinaisina aikoina tavoilla, joita me nykyään emme pitäisi hyvinä, joutunut yksityisten omaksi, niin kyllä jokainen tietää sen, että nykyiset maatilat ovat jokaisella ostettuja ja että niistä on maksettu aivan yhtä puhdas raha ja aivan yhtä hyvin ansaittu kuin meidän kunkin housujen hinta, ja että siis tämän omaisuuden, maa-omaisuuden omistaminen on aivan saman lain mukaan käsiteltävä kuin minkään muun omaisuuden tahansa.

Mutta tällä viljelyspakkoehdotuksella on vielä sekin vika, että sen kautta ei köyhälistö tulisi saamaan maata. Jo sen lakisuunnitelman mukaan, joka vuoden 1907 valtiopäiville jätettiin, oli edellytettynä, että tulisi olemaan eräissä tapauksissa 6 vuotta, jonka ajan saisi tilalon odottaa sitä maata, jonka viljelijäksi hän haluaisi tulla. Me emme tarvitse muuta kuin mielikuvituksessamme asettua vaan sellaisen tilatoman sijalle, arvataksemme miten käy. Ensimmäiset vuodet hän saisi odottaa rauhassa ilman että maanomistaja on tuolla osotetulla maa-alueella pannut kortta ristiin. Vasta viimeisinä vuosina saattaa maanomistaja alottaa siinä oman viljelyksensä ja odotus on silloin mennyt hukkaan. Hän saattaa osottaa silloin toisen viljelysalueen, jonka hän nyt haluaa ja uusi odotus alkaa. Seurauksena tästä on, että ennen kurki kuolee kuin suo sulaa. Viljelyspakkolakiperiaatteen avulla ei Suomen köyhälistö tule saamaan maata, ei ainakaan sellaisen viljelyspakkoperiaatteen mukaan, jonka sosialidemokraattinen puolue on tälle eduskunnalle ehdottanut.

Ja kun tämä ankka, jonka sosialidemokratia on synnyttänyt ja jolla se niin monissa vaaleissa on agiteerannut, kun se on tänä iltana niin riittävässä määrässä kynitty, saattaa sen nyt jo hyvällä syyllä jättää paistettavaksi. (Vasemmistosta: Alkion paistettavaksi.)

Ed. Evert Eloranta: (Äänestys!) Pian pääsette äänestämään. Minun pitäneen vaan huomauttaa valiokunnan herra puheenjohtajan selostuksen johdosta, että hän ei tahdo tunnustaa sitä että näissä ponsissa ei sosialidemokraattinen puolueyhmä ole ensinkään menetellyt laitto-

masti. Mutta ei myöskään hän halua tunnustaa sitä seikkaa, että hän on siellä kieltäytynyt ottamasta selviä ehdotuksia äänestykseen ja muuttanut kyseessäolevia asioita kysymättä valiokunnalta lupaa, mikä otetaan käsitteilyn pohjaksi, niin että meidän on ollut pakko kysyä, mistä asiasta tässä nyt on kysymys. Sittekin tällä tavalla on menetelty, niin ei kai siellä kovinkaan paljon sosialidemokraattien mielipiteistä kannata äänestää, koska niistä ei voi siellä äänestää puheenjohtajan kiellon takia.

Sitte pitäneen huomauttaa ed. Snellmanille, että minä olen sanonut, silloin kun ryhdyttiin käsittelemään ed. Castrénin ehdotusta, että minä olen sitä vastustavalla kannalla siitä syystä että se on juuri sellainen utukuva tilattoman väestön kysymyksen ratkaisuun, varsinakin kun siihen ei uskalleta herrojen taholta ottaa rahakysymystä mukaan muuten kuin sosialidemokraattien pakotuksesta. Ja olen sanonut, että minä äänestän sitä vastaan joka asteessa ja liitän siihen hylkäävän vastalauseeni. Mutta koska meillä on pakko valtiopäiväjärjestyksen mukaan asioita käsitellä, niin me silloin ehdotamme siihen myös parannuksia siltä varalta, että se sattuisi menemään eduskunnassa läpi ja siihen on saatukin parannuksia, kuten edellä huomautin, että esimerkiksi herrojen agitatsioonivalettina käyttämä korkokanta on muutettu sellaiseksi, joka vastaa käypää kurssia. Sitte muihin ed. Snellmanin väitteisiin ei kannata vastata, sillä niissä ei ole mitään vastattavaa tässä yhteydessä.

Ed. Alkio täällä koetti selittää obligatsiooni-järjestelmää, että se on mahdollinen toteuttaa. Sitä nyt ei kukaan voine vastaan väittää ettei sellaista järjestelmää voitaisi aikaansaada, mutta sen järjestelmän avulla ei saada mitään sellaista aikaan, jolla olisi sanottavampaa yhteiskunnallis-poliittista merkitystä. Ed. Alkio väitti kurssitappion tulevan yhteiseksi hyödyksi, joskin sellaista saataisiin maksaa. Sittekö, kun nämä pikkutilalliset olisivat joutuneet saman kohtalon alaisiksi kuin Viipurin läänin lahjoitusmailla olevat tilalliset, joista muun muassa eräs tämän eduskunnan entinen ja toinen nykyinen jäsen, edustajat Nuora ja Kaasalainen ovat erään anomusehdotuksen perusteluissa selittäneet, että ne ovat siellä vararikon partaalla ja perikatoonsa suistumaisillaan, sittekö ne tarvitsevat yhteiskunnan apua? Siis ilman yhteiskunnan apua ei ed. Alkion järjestelmää noudattaen enemmän kuin muittenkaan porvarillisten ehdotusten mu-

kaan saada mitään aikaan. Mutta tässä ei olekaan oikeastaan noitten viimeisten selostelujen mukaan mikään muu kysymyksessä kuin puhtaasti poliittinen näkökanta. Tahdottaisiin jonkun verran niitä uusia tiloja saada syntymään ja saada niistä sellaisia, jotka kynsin hampain puolustaisivat olevaa järjestelmää ja mitkä siitä huolimatta joutuisivat elämänsä uhalla taistelemaan toimeentulonsa eteen ja työskentelemään, kuten useat pikkutilalliset nyky-aikana tekevät, pitkiä työpäiviä huonoilla tuloilla ja siten pysymään sokeana porvarien johdettavana vaalijoukkona. Juuri sellaisia herrat haluavat saada tämän menettelynsä avulla, mutta siihen tuskin saadaan siirtymään kuin ainoastaan rippeitä suuresta tilattomain joukosta.

Ed. Listo: Valtiopäiväjärjestyksen 48 §:n mukaan on jokainen edustaja oikeutettu täysistunnossa siinä järjestyksessä, jossa hän on ilmoittautunut, saamaan puhevuoron sekä pöytäkirjaan vapaasti puhumaan ja lausumaan mielensä kaikista silloin keskustelun alaisina olevista asioista ja kaiken sen laillisuudesta, mitä valtiopäivillä tapahtuu. Samassa pykälässä lisätään: »Älköön kukaan puhuko, ennenkuin hänelle on annettu puheenvuoro, älköönkä ohi pöytäkirjan.» Nyt käsiteltävänä olevaa asiata täällä käsiteltäessä on porvarillisia puhujia vasemmiston puolelta ehtimiseen kaikella välisuudella häiritetty, ja kuuroille korville on ainakin mennyt ed. Jonas Castrénin pyyntö puhetta johtavalle ensimmäiselle varapuhemiehelle, että varapuhemies häiritseviltä sekaantumisilta kamarin jäsenten puolelta häntä suojelisi. Minä merkitsen täten, että kamarin keskusteluja johtava varapuhemies on sallinut vasemmistoon kuuluvain edusmiesten vastoin valtiopäiväjärjestyksen 48 §:n selvää määräystä siten puheenvuoroa saamatta puhua ja tehdä sen ohi pöytäkirjan. Tälläkin kertaa, niinkuin eri kertoja ennenkin, jolloin sosialisti on johtanut kamarin keskusteluja, on asian käsittely puheenalaisten häiritsemisen takia, joita ei puhemies ole yrittänyt estämään, tekeytynyt ilveilyksi. Minä en uskalla vaatia, että yritettäisiin toimessa olevan varapuheenjohtajan kautta käydä sellaiseen laittomaan menettelyyn korjausta aikaansaamaan, sillä arvaan että sellaista itsenäisyyttä vasemmisto ei ensimmäiselle varapuhemiehelle kuitenkaan antaisi anteeksi. Mutta olen katsonut tarpeelliseksi saada tämän lausutuksi, jotta pöytäkirjaan tulisi merkityksi, että tässä kamarissa

kuitenkin vielä on niitäkin, jotka ovat sitä mieltä, että meidän keskuudessamme myöskin valtiopäiväjärjestyksen 48 §:n säännökset ovat noudatettavat, jos tätä valtiopäivätyötä ylimalkaan tahdotaan vakavalta kannalta ottaa. (Vasemmistosta: Alas! Keskustasta ja oikeistosta: Hyvä! Hyvä!)

Ensimmäinen varapuhemies: Edustaja Liston lausunnon johdosta pyydän huomauttaa, että minun käsittääkseni puhemiehen oman harkinnan varassa on katsoa, mitkä lausunnot ja minkälatuinen esiintyminen ovat senlaatuiset, että käyvät yli valtiopäiväjärjestyksen määräyksen. Muuten en katso voivani tästä asiasta antaa enemmän puheenvuoroja. (Vasemmistosta: Oikein!)

Ed. Jonas Castrén: Herra puhemies!

Ensimmäinen varapuhemies: Koskeeko se tätä asiaa? Siitä minä en anna puheenvuoroa.

Ed. Jonas Castrén: Minä pyydän saada panna vastalauseen.

Ensimmäinen varapuhemies: Minä en anna enää puheenvuoroa tästä asiasta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Valiokunnan mietintöä vastaan on edustaja Saari useiden kannattamana puoltanut mietintöön liitettyä vastalauseetta. Asiasta tulee siis äänestettäväksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy maatalousvaliokunnan mietinnön äänestää »jaa»; jos »ei» voittaa, on eduskunta hyväksynyt mietintöön liitetyn vastalauseen.

Äänestyksessä annetaan 103 jaa- ja 82 eiaäntä.

Maatalousvaliokunnan mietintö on siis hyväksytty ja vastalause hylätty.

Ensimmäisen varapuhemiehen poistuttua ja puhemiehen asetuttua paikalleen lausuu

Ed. Listo: Sittenkun se asia, jossa tapahtuneen äänestyksen tulos vasta julistettiin, on

loppuun käsitelty, pyydän minä panna vastalauseen sitä menettelyä vastaan, joka asian käsittelyssä on tapahtunut. Valtiopäiväjärjestyksen 64 pykälä säättää, että mitään asiaa, josta on keskusteltu, älköön otettako päätettäväksi, ennenkuin eduskunta on puhemiehen esityksestä julistanut keskustelun päättyneeksi. Keskustelun aikana on edustaja Jonas Castrén pyytänyt saada käyttää puheenvuoroa, mutta eduskunnan ensimmäinen varapuhemies, joka johti keskustelua, kielsi häneltä sen, vaikka keskustelua ei oltu julistettu päättyneeksi. Tätä ilmeistä valtiopäiväjärjestyksen rikkomista vastaan minä pyydän täten pöytäkirjaan panna vastalauseeni.

Puhemies: Koska aika jo on kulunut aivan pitkälle, täytyy keskeyttää istunto, mutta pöydällepanot voitanev kuitenkin suorittaa.

Sitä ennen pyydän huomauttaa, että mitä päiväjärjestyksessä kahdeksantena olevaan asiaan tulee, joka koskee teiden tekemistä ja kunnossapitämistä, sitä ei olisi voitu tänään käsitellä loppuun, syystä että puuttui vielä valtiovarainvaliokunnan mietintö asiassa ja puhemiesneuvosto sentähden on päättänyt ehdottaa, että sanottu asia pantaisiin pöydälle siksi, että se joutuisi käsiteltäväksi yhdessä valtiovarainvaliokunnan tieverosta annettavan mietinnön kanssa.

Nämä ehdotukset hyväksytään.

Pöydällepanot:

Suomen pankin hallintoa ja tilaa vuonna 1909

koskevan tarkastuksen johdosta annettu pankkivaliokunnan mietintö n:o 3,

Pankkivaltuusmiesten, pankin tilintarkastajain ja niiden varamiesten vaalia

koskeva pankkivaliokunnan mietintö n:o 4 ja

Ulosottolain 4 luvun 5 ja 6 §:n sekä sanotun lain voimaannpanemisesta annetun asetuksen 27 § muuttamista

koskeva lakivaliokunnan mietintö n:o 3, esitetään perättäin ja pannaan puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti pöydälle ensi perjantaina pidettävään täysi-istuntoon.

**Suostunnanluotoisen pääoma- ja kuponkiveron
suorittamista**

koskeva valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 6
esitetään ja pannaan puhemiesneuvoston eh-
dotuksesta pöydälle ensi viikon ensi istuntoon.

Seuraava istunto on tänään keskivikkona
klo 6 i. p. ja sitä seuraava luultavasti ensi per-
jantaina.

Täysi-istunto päättyy klo 3,20 yöllä.

Pöytäkirjan vakuudeksi:
Iivar Ahava.